

Regnum minerale, generale et speciale, quorum illud naturalem et artificialem mineralium productionem cum parallelismo alchymico verorum philosophorum, tractatibus hucusque ineditis, commentario super Introitum Philalethae etc. candide sistit; olim sub nomine Regni quarti sulphurum fixorum metallicorum promissum. Hoc vero metalla ... sulphura, terras, quin & acidulas, thermas ... practice recludit / [Emanuel König].

Contributors

König, Emanuel, 1658-1731.

Publication/Creation

Basileae : Sumptibus & typis Emanuelis König, senioris, 1703.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/b4eqhfwr>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

*Te numquid lateat! scribis, Doctissime König,
Artifici, PLANTAS, BRVTA, METALLA manu,
Et triplici vastum cogit tua dextera Regno
Orbem, sic Regis nomen et omen habes.*

LVCÆ WOLLEBII, Phil. et M.D.

EMANUELIS KÖNIG,

Phil. & Med. Doct. & Prof. P. in Univers.

Basil. Acad. Leopold. Nat. Curios.

AVICENNÆ,

REGNUM
MINERALE,
GENERALE ET SPECIALE,

Quorum illud

NATURALEM ET ARTIFICIALEM

Mineralium productionem cum Parallelismo Alchy-
mico verorum Philosophorum, Tractatibus hucusque
ineditis, Commentario super Introitum Phi-
lalethæ, &c. candidè sistit;

*Olim sub Nomine REGNI QUARTI SULPHURUM
FIXORUM METALLICORUM promissum.*

Hoc verò

METALLA, LAPIDES, SALIA, SULPHURA, TERRAS,
quin & ACIDULAS, THERMAS, Physicè, Chymicè, Practicè
recludit.

BASILEÆ,

Sumptibus & Typis EMANUELIS KÖNIG, Senioris,

ANNO M. DCC. III.

8524 (1)

MINERALE

DUP

LUM

AMPLISSIMO, CONSULTISSIMO,
GRAVISSIMO

D O M I N O

T O B I Æ

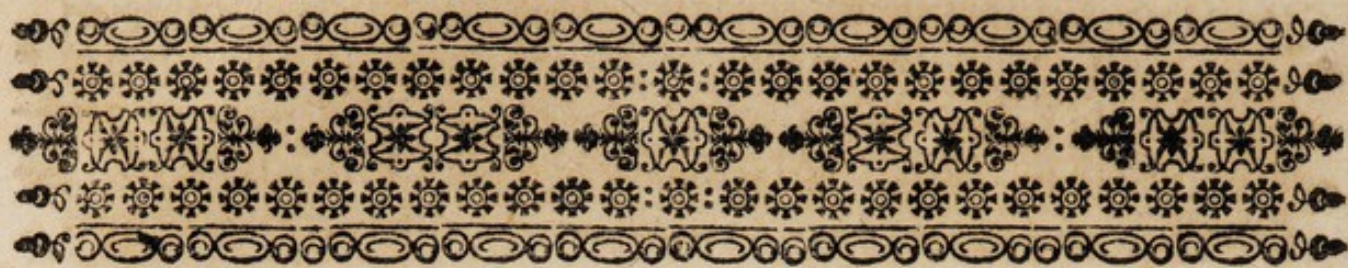
H O L L A N -
D E R O

A' B E R A U

DOMINO IN HOFEN

C O N S U L I

ILLUSTR. REIP. SCAPHUSIANÆ
PRUDENTISSIMO.

AMPLISSIME
DOMINE CONSUL!

Um alta spirat quisquis Dedicatio-
nem Libri adornat , non diutius
errandum duxi cum Planetis meis
terrestribus, Metallis scilicet, quin
protinus eos dirigerem ad Plane-
tas tuos cœlestes eorumq; satelli-
tes, quorum motionis calculum tam accuratè, doctè
& candidè Orbi erudito, Amaltheo tuo Astronomi-
co, præfixo nomine Parentis mei edito, communi-
care dignatus es. Quare merito Ego , minimum li-
cèt

cet Orbis literati Membrum exurgo, eoque nomine gratias ago laudesque deprædico, quatenus ad exemplum Julii Cæsaris, Astronomiæ itidem addictissimi, gladium alterâ manu, alterâ verò librum tenentis, sicque EX UTROQUE CÆSARIS cunctis commonstrâsti, quòd MARTE & ARTE suos Helvetia etiamnum fervet honores, & meritò TE quoque superbiat Patria, ut EX UTROQUE CONSULE. Splendorem adauget mira Historiæ & Numismatum priscorum cognitio, ut & rerum Naturalium fœlers indagatio. Quare etiam, quòd meo labori gratiorem ullam sedem vix contingere posse, quam apud Te, existimaverim, est præter spectatam Virtutem & literarum patrocinium, insignis Tua (quin & Majorum Tuorum, ut nôsti) curiositas in scrutinio Mineralium, quam non saltem hîc Basileæ ante duodecim annos, cùm inter Civitatum Helveticarum Legatos ad hujus urbis intestinos motus componendos missos, aliquandiu morareris, sed & Scaphusii, quò me humaniter & liberaliter evocâsti, abundè perspexi, quæque mihi ansam exhibuit altiùs rimandi, quid notiores & probatiores Philosophi de Mineralium Arcanis intendant. Exinde, spero, non dedignaberis, audacem licet, Tibi Librum huncce offerentem manum, quin potius æstimabis meam

DEDICATIO.

erga Te observantiam, Tuique Nominis singularem cultum. Largiatur Altissimus, ut proporro Te, CONSUL AMPLISSIME, hisce turbulentis & calamitosis temporibus, ceu præclarum Helvetiæ nostræ decus & columen suspicere, Tuumque excelsum animum non sibi sed Patriæ natum, non absque admiratione, diutissimè intueri liceat. E' Museo meo, Calendis Martiis M. DCC. III.

AMPLISSIMI NOMINIS TUI

Cultor Deditissimus

EMANUEL KÖNIG, Phil. & Med. Doctor,
P. P. in Univerf. Basil. Academ. Ctr.

PRÆ-

PRÆFATIO AD LECTOREM.

AGNO utique Divinitatis sensu percelli mentem nostram, dum ad mirificam harmoniam, nexum & ordinem rerum creaturarum attendit, unicuique constare reor; Quotusquisque enim est, qui non facile perspicit in vasto hoc mundano Corpore res alias ad alias referri, talemque mediorum

directionem ad finem præsentiam utique Rectoris mundi arguere, qui & finem nôrit & media, eaque simul connexuerit. Et quis non est? qui elevatione oculorum in cœlum, expansum illud saphirinum elegantissimum, & directione eorundem in Solem, fulgentissimum illum mundi oculum quævis benignis radiis adspicientem, foventem & exhilarantem, ac Lunam splendore suo mutuatitio tenebras noctis temperantem, aspectuque cœterorum fulgentissimorum astrorum non summo effertur & subfilit gaudio, dum deficientibus his vitam fore perpetuam incarcerationem, animadvertit? Quis eosdem demittendo in Terram arborum herbarumque nitore & venustate, omnigenaque earum, varietate consitam, ceu suavissimum amœnitatum diversorium, non summum capit delectamentum? Quis insuper eosdem dirigendo in cœtum Animalium tam variè ac mirè discriminatum, Jumenta, Armenta, Greges in pascuis oberrantes, Alites volitatu aërem scindentes, Pisces æquor tranantes, Serpentes gyris in se convolutos, Insectaque pulchritudine & subtilitate stupenda, cuncta plenis buccis utilitates in nos evomentia, Benigniss. Conditorem oculis suis non videt? Quis itidem profundius descendendo in cryptas Terræ, effodiendo inibi & in lucem & usum protrahendo illas quas subtus in tenebris oc-

P R Æ F A T I O

cultavit divitias Natura, circumfusam undique DEI ter Optimi Maximi bonitatem & mirandam providentiam non celebrare & summopere extollere, atque hinc cum *Pindaro* licet Ethnico *Pyth. Od. V.* παντὶ μὲν Θεὸν αἶπον ὑπερθέμεν, *omni quidem rei DEUM authorem superponere*, ut ἐκ γένει τοῖ νυν πέπειχ' νόον τὸν ἀεργέτην ὑπαυλίσσαι, spontaneâ mente ut benefactori occurrere cogitur? Ast dulcis & summè delectabilis emineat inprimis è Vegetabilibus & Animalibus Domini beneficentia, quò Vitam hanc dubiam & ærumnosam, spinosam & senticosam (licet ubique πικρῶ γλυκὺ μεμιγμένον) multò blandiùs & commodiùs, majorique cum emolumento transigere possimus, dum nimirum supremus ille rerum Opifex, παντῶν δημιουργός, qui ὅλον νῦν totus mens omnia intelligit, ὅλον φῶς totus lux omnia permeans spargit quoquo versum suos radios, ὅλον ὀφθαλμός, totus Oculus omnia videt, illa inquam provida mens quam scimus,

- - - - - ire per omnes

Terrasq; tractusq; maris - - -

rem ita sapientissimè direxit, ut non saltem dentur Alimenta summè reficientia, ac Vegetabilium sapes specifici odores fermentales morborum potenter superent & extingant, Animaliaque quoad dotes (non tam internas & absolutas, quibus scilicet juxta *Clericum* varii sunt naturarum sentientium & intelligentium ordines, quorum aliis alii sunt perfectiores, quàm externas & relativas erga corpus humanum) suas inprimis aut spiritus languentes exuscitent, aut ferocientes placent, fixitates corporis animalis inprimis hostiles corrigunt, humoresque depravatos in pristinum statum cogunt, sed & Mineralium splendidè se se exerat virtus, potentia & utilitas, ut non meritò Regnum Minerale, quoad commoditates suas varias, in usu tum *Politico*, tum *Meckanico*, tum *Medico* sit, & dicatur, præcellentissimum; *Politicum* enim quod spectat usum, omnis Politia inde firmatur, ac sine Mineralibus rueret velut subductis tecta columnis, cum enim redditus præcipui hauriantur è Mineralium abyflo, hi autem sint instrumenta accurati regiminis, judiciorum, defensionis, exornationis & amplificationis, facilè quisque videt,

Impe-

Imperiorum ac Principatum eminentiam & splendorem è Regno Minerali plurimum esse derivandum, præsertim si quis advertat, reverentiam subditorum quam Primatibus deferunt, ex Auri & Gemmarum æstimatione in Scepbris & Coronis, plurimum roborari, nervumque Imperii pecuniam è Mineralibus cusam esse, dum non solum in pacato & turbato Rerumpubl. statu actiones & tentamina quævis sine eâ languent & frigent, ac prout sine nervis homines ambulare nequeunt, ita nec bellum unquam progredi potest sine istâ; unde & Aurum pulcherrima substantia, velut centrum est in quod omnium rationalium desideria & vota ceu diametrales lineæ & sagittæ tendunt ac diriguntur, id quod nulli mirum esse debet, dum id per medios ire satellites & perrumpere amat saxa potentius ictu fulmineo: ob quam maximam vim ad commodius regimen, feliciorumque finium defensionem aut etiam extensionem, è Regibus illustriores ac potentiores tum in sacris, tum profanis, nunc & olim divitiis celebrantur coruscantes: Cui enim ignotum viros sanctissimos DEOque amicissimos Abrahamum, Isaacum, Jacobum, Josephum aliosque Patriarchas, Jobum item, Davidem, Salomonem (ceu throno aureis Leonibus decorato insidentem) aliosque Viros Principes DEO dilectos & ab eodem locupletatos, Auro & divitiis abundasse. Sic legitur apud Moysem, Arcam DOMINI laminis aureis intus & foris DEI ipsius jussu circumtectam fuisse, usque ad vectes ipsos, quibus circumferebatur; Propitiatorium ex auro solido cum utroque Cherubino conflatum; Mensam panum propositionis totam auro infra supraque circumvestitam, nusquam ut lignum appareret, eodemque metallo altare thymiamatis exornatum & Candelabrum cum septem lucernis suis 125. auri libris compactum; totos denique Tabernaculi parietes altitudine decem longitudine 30. cubitorum intus aureis laminis fuisse contextos & supra 96. bases argenteas excitatos, ut taceam Ornatum Pontificium & tiaram & epomidem & Rationale, cujus *Cap. de Gemmis* mentio fiet. Nos, missis exemplis ex profanis Historiis adducendis, notabimus primariò ingentem Divinæ benignitatis thesaurum, *Moneta-*

rium scilicet introductum usum, quo singulari DEI ordinatione commercia hominum invicem multò commodius vigent, quàm si certo saltem genere Animalium & Plantarum dives cum aliis necessariis permutare velit. Et hæc sapiens DEI dispositio apparet & maximè in variis *artibus mechanicis*, quarum objectum sunt varia Mineralia, in quæ singulari artificio & dexteritate varii Artifices ad sublevanda vitæ humanæ incommoda operantur sicque panem inde lucrantur, non enim dicam multis de *Metallariis*, qui ingeniosis technis ac labore immenso venas metallorum inquirunt; *Alchymistis* item qui metalla imperfectiora in perfectissimum Aurum ope TRÆ, particulas aliter transfigurantis, transmutant, quorum licet sint paucissimi, quos sic æquus amavit Jupiter, ut iis aurea Hesperidum poma decerpere tam facilè liceat, dum

- - - latet Arbore opacâ

Aureus & foliis & lento vimine ramus,

Atque immensa cavi spirant mendacia folles.

Non tamen Ars Alchemia pro vanâ futili & inani re, cum multis præjudiciis detentis habenda, quos quia *Exc. J. Jac. Mangetus in Biblioth. Chym. Cur. Tom. III.* prolixè refutavit & probabilitatem Alchymicæ adstruxit experientiâ tum *Genevæ* facta à *Clarissimo DN. Gros, Verbi divini quondam equè Ministro ac Medicina Doctore & Practico*, tum *Londini* ab *Illustrissimo Boyle* observatâ, prolixiores in asserendâ veritate Alchymicâ esse nolumus, benevolo Lectori recentissimum saltem sistentes Exemplum *Ulme An. 1695. d. 12. Jun. in Horto Wolffg. Wilhelmi Meieri, Pharmac. & Chym. institutum, & quidem in presentia aliquot Personarum Illustrum, rerumq; Chymicarum expertissimorum*, quorum quidam in abstrusioribus Naturæ operationibus valdè curiosus indagator singulari fortunæ favore obtinuit unicum pulveris granum, rubicundi coloris, in parva sua quantitate satis ponderosi, talibus viribus præditi, ut 30. grana Mercurii vivi cum plumbo commixti, in purissimum aurum transmutare potuerit. Sumimus igitur secundum Communicatoris præscriptum plumbi communis uncias duas, cui in crucibulo liquefacto addimus Mercurii vivi communis in alio crucibulo prius cale-

calefacti unciam semis, & statim pulverem prædictum transmutantem chartulâ inclusum & cerâ involutum formâ pilulari supra plumbum & Mercurium crucibulo immisimus, ac circumcirca carbonibus admotis ignem probè adaugendo, postquam ignis maximè inflatus fuit, vix spatio octavae partis horæ, cum omnia simul fluxissent, crucibulum ex igne assumimus, eoq; refrigerato & fracto plumbum residuum cum pulvisculo rubro liquefactum & unitum, variis coloribus, imprimis verò viridi colore bono omine eleganter tinctum, sesqui uncias cum drachma una pendens accepimus, eoq; apud aurifabrum expertum per probandi formam decentem & rigorosam ritè examinato, auri perfectissimi portiuncula drachmæ dimidiæ pondere remansit, affirmante aurifabro, se nunquam pulchrius & perfectius aurum vidisse; quod postea in quinque portiunculas fuit divisum & cuilibet Personæ una dono data, quam portiunculam quintam veritatis contestanda gratiâ, inter alia curiosa in Museo meo asservo, ut aperte scribit Excellentissimus DN. Alph. Khonius, Collegii Medici Ulmensis Decanus, in *Miscell. Curios. Dec. III. Ann. V. & VI.* in cuius Appendice prolixius etiam sistitur Transmutatio hîc Basileæ à Setonio Scoto coram Jacobo Zuingerro facta, ab hujus Pronepote Excell. D. D. Theod. Zuingerro, P. P. Collega honoratissimo. Alia exempla incredulias sistuntur apud Morhofium de *Transmutat. Metall.* & Clau-der. de *Tinct. Univers.* Sed quæri posset, an & hîc locum habeat illud Malebranche *P. II. Lib. de inquir. veritate* dicentis: Non credam esse quicquam utile, quodque accuratè ab hominibus sciri possit, ad cuius cognitionem Arithmeticæ & Algebræ ope pervenire non possint. Sed de eo alii viderint. Ego certè, ait cit. Morhofius in *Polyh. p. 463.* miror, quî factum, ut Lyncei isti homines suâ istâ methodo velut divinâ aliquâ virgulâ secreta Veterum nemini in dubium vocanda non penetraverint; cum tamen Veteres illi Philosophi suis suffulti principiis, quæ in analogismis potius & conjecturis interdum subsistebant, tam prodigiosa extuderint, in quibus hodieque stupemus ac vel ignorantiam nostram profite-
mur, vel quia nil scire sine hac methodo nos posse credimus, istâ pervicaciâ armati pro mendaciis, & fabulis habemus. Sed missis his quæ in hoc Tractatu satis superque comproba-

P R Æ F A T I O

mus, referendum nobis porrò de iis Artificibus qui singulari gratiâ, Spiritu DEI impleti, excogitare valent, quicquid fabrefieri potest ex Auro & Argento, Ære, Marmore & Gemmis, ut de *Bezalaële* dicitur *Exod. XXXI.* ac de *Tubalcaino Genes. IV. 22.* quòd fuerit malleator & Faber in cuncta opera æris & ferri, ad quorum adorationem, quia non modò artuum robur sed & subtilis ingenii vigor requiritur, obiter patet, Chemiæ incunabula in antiquissima antidiluviana Tubalcaini (quem *Borrichius*, *Vossius* aliique Vulcanum esse autumant) tempora prospicere. Artifices autem ejusmodi metalla in varias rerum facies fingentes pro varietate metallorum varii sunt: primatum ex iis tenent Gemmarii, Aurifabri, Stannarii, Ærarii, Fabri Ferrarii, aliique ejusmodi Antistites, quos hîc ad amussim recensere prolixum nimis foret, ac tædiosum. Id verò minimè hîc prætereundum, quòd artium illa Regina *Ars Typographica*, aureum plusquam seculorum propinquiorum inventum, literatos quosvis sibi devinciens, suum fundamentum ac stabilimen mineralibus aliquot in unam massam combinatis acceptum referat, ex quâ dehinc typi elegantes fusione efformantur, quibus in ordinatam aciem à Typothetâ dispositis, die unico imprimitur quantum non scribitur anno.

Ingentia, me hercle, Benevole Lector, hæc sunt commoda, quæ tamen cedere coguntur si considerare placeat, Mineralia adversus ingruentium morborum agmen securissimum esse munimentum, dum heroica ad plurimos pertinacissimos affectus fugandos & edomandos suppeditant *Remedia*, longo sæpius post se intervallo relinquenda medicamenta è Vegetabili & Animalì Regno petita, utpote quæ adversus pertinaces affectus & partibus intimius impressos sæpius tantundem præstant, quantum spongia in percutiendo clavo, ubi duro nodo durus quærendus esset cuneus, qualem inprimis referunt in frangendis & elidendis graviorum morborum insultibus Mineralia, dum minimè in ventriculo ita alterantur, ut priusquam perveniant ad partem affectam, maximam virium partem deperdant, sed succos corporis à debitâ crassi & temperie declinantes fortiter subi-

A D L E C T O R E M.

subigunt ac velut sibi subjugant, subjiciunt & in pristinum statum cogunt, ut characteres morbifici, penitus partibus infixi, facilius hinc deleri ac *potentia salina Hippocratica* peccantes felicius corrigi possint, præsertim si consideremus cum *Exc. Frider. Hoffmann. in Not. Poter. p. m 358.* Metallica & Mineralia firmos & stabiles habere poros, qui certam stabilem & copiosam secum ferant materiam subtilissimam, amicam nostri sanguinis ætheri, quâ subtili materiâ fermentationes augentur, humores viscerati attenuantur, obstructions tolluntur. Hoc verò specialius pluribus facile esset demonstrare, si in laudes variorum Mineralium excurrere virtutumque eorum inæstimabilem thesaurum hîc in frontispicio detegere consultum foret. Verùm dicat quispiam, Remedia ejusmodi è Mineralibus petita, viri boni remedia minimè audiunt, periculosa enim sunt ac naturæ humanæ adversa, ob acrimoniam summam & corrosionem quam tenellis corporis fibris inferunt, quâque partibus potius malignam imprimunt dispositionem, ac vi deleteriâ mortem accelerant: Quis enim, ut è multis primarium sistamus, remedia Arsenicalia vel extus vel intus absque homicidii metu in usum trahere audebit, considerando præsentissimam necem 13. personis inductam à Veneficâ Zeuningensi, ditionis Basiliensis, & ob hinc meritò post abscissam prius manum combustâ, ut de hac re *Excellentiss. & Celeberrimus D. D. Joh. Jacobus Harderus, Anatom. & Botan. Profess. Com. Palat. C. Sereniss. Princip. Bad. Durlac. &c. Archiater, Collega ævum colendus, in Exercitat. ad Celeberrimum Pythagoram?* Quis magni faciet Antimonialia, dum Antimonium velut hasta vitæ centrum transfodit, machinamque teneram instar vitri diffringit? adeò ut *Erastus* ex eo facta remedia *diabolica* nominare haud veritus fuerit, ac *Celeb. Guido Patinus* eò devenerit, ut dicere ausus sit: Chymiam nullatenus Medico esse necessariam: esse animalia omnium mendacissima, Herboristam, Chymistam; Chymistæ nostri quotquot Parisiis adsunt, ait in *Liter. Tom. I. p. 195.* sunt miserrimi homunciones, indocti & illiterati, calamitosa poscinummia & afflictissima mendicabula: Antimonio solo refert plures homines necatos

P R Æ F A T I O

tos esse quàm occubuerint in Bello Suecico. Germanico tricennali, Chymicosque, excepto *Glafero*, exhæredes fore Regni cœlorum. Verùm ablegatis præjudiciis, menteque saniore in se recurrente, patebit, quòd hosce redarguant ipsa Mineralia, clamantia, ut *Helmontius* loquitur, *in cœlum, se velut frustra venisse, vix quenquam esse, qui vincula eorum solvat, ut benevolentiam, quam mortalibus debent, persolvant*; nimirum ut ejus notabilia verba habent, *Tract. potestas medicam. §. 41. Sensi metallis inesse virtutes planetarias (id est illuminativas) si in salis aut sulphuris naturam reducantur*; attamen id fieri debet extra omnis adjuncti residuum, in quo non quisque stentor potuit adire *Corinthum*. Etenim postquam scivi enodare corpora per consentanea suis principiis radicalibus, tum primum derisi credulitatem, quibus olim aurum dissolvi, ejus tamen potabili succo minus profeci quàm simplicis alicujus decocto; deinceps verò potui aurum dissolvere, buryri, resinae, atque Vitrioli facie ludere, at nusquam inveni virtutes auro tributas, eò quod nostris etiam fermentis sic reluctaretur, sensi ergo absque corrosivo suo proprio esse mortuum, mortuum inquam nisi radicaliter à suo corrosivo penetretur, non quidem quod tunc Solis naturam referat, viribusque vitalibus quidquam addat, sed duntaxat, quòd totum corpus purgando mundet insensibiliter in toto unisono. Divina scilicet benignitas ita comparata est circa Hominum salutem, ut ipsi quoque manum rei & operi admoveere debeant, detractioque demum cortice nucleum gustare possint, prout ex alimentorum quoque præparationibus, v. g. Panis è frugibus, Vini ex uvis, mediante fermentatione, cocturisque ciborum, aliorumque Vegetabilium, magis sæpè quàm Mineralia sunt, mochlicorum, correctionibus colligere quis potest, imprimis & ex eo, quòd Mineralia granulatim prius collecta in grandiores massas demum industriâ singulari colligantur: Nil scilicet hoc quoque in casu *Dii sine magno labore dederunt mortalibus*, quare præstabit, majoris securitatis gratiâ, ut Medicus ipse, cui naturæ intimior scrutatio incumbit, manum operi admoveat, quò exactè sciat è præparationibus, quibus & qualibus in Curatione morborum utatur medicamentis, verâque scientiâ non opinio-

nibus

nibus nitatur, sic namque *Citò*, *Tutò* & *Jucundè* curationem instituet Mineralibus; *Tutò* quidem, quia decenter præparata ac sequestratis quibusvis nocivis particulis ac venenatis spiculis obtusis & fixatis usurpantur, consopitisque malevolis adspectibus hominem sibi reddunt benevolum, summâque pace spiritus solantur, præprimis quoad morbos pro insanabilibus à Medicis communiter habitos, præ quorum hinc præscriptionibus, ut conqueritur Magnus ille Angliæ Cancellarius, *Baro de Verulamio*, L. Syllæ & Triumvirorum olim res nihili fuere; licet & in hisce DEI providentia adgnosenda sit: *supremus nimirum ille est ac sapiens rector, velut Auriga peritus currum hunc mundi firmans atque colligans, ne incomposite feratur*, ut ait *Trismegistus*; adeò ut in morbis quos nec ipsa nostra Mineralia debellare potis sunt, æquo animo ferendum sit, quòd ille decreverit; *ad hoc enim sacramentum adaçti sumus ferre mortalia*, dicente *Senecâ*; *Citò* verò Mineralia affectus abigunt, quia sic puro ab impuro & crassiori separato, noxios humores fortiter extundunt, everrunt, acidos & corrosivos leniunt, temperant & aculeos eorum frangunt, figuram noxiam invertunt, ipsamque partium substantiam ab humorum tali acrimoniâ lacestitam & nonnihil arrosam consolidando velut & roborando solantur; *Jucundè* tandem, quia pleraque eorum insipida sunt ac minimâ in dosi exhibita maximam nihilominus præstant opem, neque odorum saporumque adeo adversorum insuavitate, colorumque peregrinitate offendunt, prout faciunt fastidiosæ Decoctiones, dignæ bove potiones, abominabiles Syrupi, Electuaria ponderosa, Infusiones sordidæ aliaque naturæ horrorem incutientia, quibus morbo afflictis nova magis cietur afflictio, quàm ut ea inde mitigetur.

Interea, Benevole Lector, dum Tibi abundè palàm feci è Mineralibus præter alios ingentes usus, maxima & heroica in solamen ægrorum haberi posse remedia, ultrò patet, quòd non modò Chymica haud sint nausebunda, ipsique Chymici vel Medici Practici iis utentes, (quibus illud *Hippocraticum* curæ est *Epidem. VI.* Nil comprobandum esse temerè, nil negligendum)

PRÆFATIO AD LECTOREM.

fecus ac fert mos vulgaris, atro carbone notandi, sed inprimis sedulum eorum scrutinium sit omni laude dignissimum, usumque illorum intra corpus humanum minimè reformidandum esse, maximè si rectè præparentur, aliis additis aptè corrigantur, debitaque quantitate exhibeantur; Quare & ingrati omnino essemus, nisi Patri cœlesti clementiss. Conditori nostro beneficentiss. profundâ cum gratiarum actione attribueremus gloriam, quòd non solùm in Vegetabili & Animalì Regno abundantem suam misericordiam sed & Minerali (præcipuè in dilectissimâ nostrâ patriâ Helvetia, in cujus fodinas desertas meritò cecinit Poëta:

*Paupertas nostris nimis est pretiosa colonis
Calcat divitias Helveta terra suas.)*

tam largiter erga nos demonstrare ipsi lubuerit, mihi verò (cui si non datur omnium applausum mereri, est aliquid his qui in orchestrâ sedent placuisse) clementer gratiam hanc largitus sit, ut post benignè excepta Regna bina, Vegetabile nimirum & Animale, etiam hoc tertium, pro benigno ejus afflatu ad umbilicum perducere potuerim: Voveo cum *Erasmò in Præfat. in Georg. Agric. de Re Metall.* Utinam animis eo studio feramur in cœlum, quo scrutamur terram, non quod improbem hanc industriam, nobis enim terra gignit quicquid gignit, sed quòd hæ venæ quantumvis fœcundæ beatum hominem adeo facere non possunt, ut non paucos operæ & impendii pœnituerit, sola divinarum literarum vena verè locupletet hominem.

JUDICIUM COLLECTOR. ACTOR. LIPS.

Anni 1687. Mens. Januar.

EMANUELIS KÖNIG, PHIL. & MED.

BASILIENSIS

REGNUM MINERALE, &c.

Basilea, sumptibus & typis Emanuelis König, An. 1686. in 4.

UAM laudem ex editione Regni Animalis
mense Aug. 1683. in Actis nostris recensiti,
consecutus Clar. Auctor est, eam non minori
jure ex præsentis libri evulgatione tuebitur.
Magna enim rerum varietate gravis est, ita
ut quicquid singulare virium ex Regno
Minerali peti in medicamina solet, id hic indigitatum curiosus
Lector inveniat. Liber autem ipse in IV. Sectiones, hæc in di-
versa capita dividuntur. Sectio I. agit de Regni Mineralis no-
mine, differentiis, ortu, nutritione, vita & partibus. Quinque istis,
quibus constat, capitibus denominationis rationem, tum metallo-
rum generationem, quam per analogiam cum Vegetabili & Ani-
mali Regno, mediante ovo quodam imperfecto contingere autu-
mat, fusius perquirat. Hinc augmentationem, ut continuatam ge-
nerationem prosequitur, ac mineralibus organa sive partes analo-
gicè tales ad nutritionem necessarias attribuit, radicem nempe, cor-
ticem,

ticem, substantiam ipsam, ac vasa. Quibus præmissis Sectionem II. aggreditur, ubi de metallis veris VI. capita proponens, Solem, Lunam, Martem, Venerem, Jovem & Saturnum juxta particularum pororumq; configurationem, differentias, & nobiliora inde præparata peruestigat. Mercurium vero numero verorum metallorum eximit, quod hic nec ductilis sit, nec fluat in igne, sed in halitum abeat. Nihilominus hunc, ut & Antimonium, tanquam metalla spuria, attentius considerat, quibus affine corpus Cinnabarim statim subjungit ac ultimo capite de Bismutho, Auripigmento, Arsenico, Cadmia, Sandaracha & Zinco eodem respectu agit, eandem methodum, qua in metallorum verorum descriptione usus est, & hic, & in seq. Sect. III. observans, ubi de Lapidibus, eorumq; natura, ortu, generatione, differentiis, tribus prioribus Capitibus tractat. Hinc Lapidum pretiosorum minorum sive Gemmarum examen instituit, & à revelato modo, quo Gemmæ artis ope parantur, declarare nititur productionem earundem naturalem. Sistit verò Adamantem, Rubinum, Granatum, Hyacinthum, Saphirum, Smaragdum, Chrysolitum, Topazium, Turcoidem, Bufonium, Opalum, Oculum Mundi, Oculum Catti, de quo ultimò memorat, quòd Indi ipsum maximè æstiment, persuasione ducti, ejus qui hanc gemmam possideat, non posse facultates imminui, sed indies incrementum sumere. Porro Lapides pretiosos majores, Crystallum, Jaspidem, Heliotropium, Malachitem, Prassium, Nephriticum, Achatem, Onycha, Calcedonium, Carneolum, Phengitem, Amethystum, juxta colores potissimum & vires describit; ac mox Lapides minus pretiosos minores, Magnetem, Hematitem, Smiridem, Schistum, Lazuli lapidem, Armenum, Lipim, Astroitem, Lapidem Judaicum, Belemnitem, Morochtum, Ætitem, Ostracitem pari ratione exponit. Inde autem procedit ad majores Lapides ignobiles, tum du-

ros,

ros, Saxum, Silicem, Pyritem, Cotem, Marmorem: tum molliores, Saxum calcarium, Gypsum, Lapidem Bononiensem, Pumicem, Tophum, Asium, Stalactitem, Osteocollam, Cornu fossile sive Lithomargam albam, Amianthum, Lapidem specularem, & Talcum. His omnibus Corallia subnectit (utut in Regno suo Vegetabili inter plantas relata) quòd durite insigni prædita sint, atque ob sulphur nobile cum omnibus ferè Lapidibus virtute certent. Cæterum Sectione IV. Mineralia media propositurus, ea dividit in Salia, Sulphura & Terras, adeoq; III. Partes constituit, easq; in diversa iterum Capita dispescit. Præmissis verò generalibus de ortu & mixtione eorum, Salia primo loco profert, eorumq; insignem differentiam, quoad diacrisin non tantum insinuat, sed & requisita diversa velut menstrua, in quibus liquentur, & cum quibus ratione texturæ & compositionis conveniant, enumerat. Hinc de Sale communi, Sale Gemmæ, Nitro, Borrace, Vitriolo, Alumine & Sale armoniaco specialiter agit, ac Parte II. Sulphura simili ratione explanat, considerando Sulphur in specie, hinc Succinum, Asphaltum, Gagatem, Petroleum, Carbonem fossilem, Ambram gryseam & Camphoram. Tandem Parte III. Terras varias medicas explicat, albas ut Samiam, Lac Lunæ, Terram Melitensem, Bolum album & Lignicensem, Terram sigillatam Lemniam; mox rubras, ut Terram Lemniam rubram, Bolum Armenum, Bolum Toccaviensem: inde luteas, ut Terram Silesiacam sigillatam, Ochramq; è variis Europæ mineris metallicis erutam. Postea Terras Artificum enucleat, Argillam, Cretam, Rubricam fabrilem, Umbram & Tripolim, Appendicis loco Acidularum & Thermarum descriptionem curatam addens. Sic suspenso saltem pede percurramus doctissimum Tractatum, quem perlegisse curiosum Lectorem nunquam poterit pœnitere.

CORNELIUS AGRIPPA DE VANITATE

Scientiarum Cap. XXIX. de Metallaria.

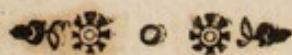
Architectura quoque subest ars metallica, ars revera non modici ingenii. Primum siquidem ex telluris montiumq; superficie, quæ quoquo loco venæ intus sitæ sunt, quæ illarum extensiones, exitus, fibræ, cognoscere docet, & quomodo excavatis terræ visceribus, montium moles substruenda sunt: de quibus scripsit apud veteres Strato Lampsacenus librum, quem de Machinis metallicis intitulavit. Porro quemadmodum ex erutis minerarum lapidibus ignis liquamine pura metalla excoquantur, eaq; si mixta sunt, à se invicem discernantur, aut nulli, aut paucissimi hætenus integrè tradiderunt: fortè quòd ars hæc veluti mechanica & servilis, à doctis quibusq; & liberis ingeniis despecta sit. Verùm cum ego antè aliquot annos à Cæsarea Majestate aliquot mineris præfectus essem, omnia, quantum potui, indagatus, cæpi de illis specialem librum scribere, quem adhuc usque in manibus habeo, continuò pro majore rerum notitia adaugens, & corrigens, sperans me, quod tum ad metallorum inventionem, tum cognitionem, tum venarum examinationem & conflationem, montiumq; substructionem, & tractoriarum machinarum, cæterarumq; artificia hætenus incognita pertineat nihil omissurum. Hac arte omnes humana constant opes, quarum avaritiæ tanta mortales libido invasit, ut vivi ad inferos usque penetrent, & magna naturæ ruina in sedibus manium querant divitias, ut canit Ovidius:

*Itum est in viscera terræ,
Quasque recondiderat, Stygiis admoverat umbris,
Effodiuntur opes irritamenta malorum:
Jamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum
Prodierat, cujus dira que cupidine tandem
Omne nefas fugere pudor, verumque fidesque,
In quorum subire locum fraudesque dolique,
Insidiæque & vis, & amor sceleratus habendi:*

Et, ut alius Poëta inquit:

Auro pulsa fides, auro venalia Jura.

Periculum igitur vitæ scelus invenit, quicumque primus aurifodinas, cæterasq; metallorum venas reperit, & (ut ait Plinius) tantò nocentiores fecerunt illi terras, ut non minus temerarii sint, quàm qui è profundo maris petunt margaritas. Inventum autem multis quidem, sed dissonantibus historiographis, attribuitur. Præcipuè verò plumbum in insulis, quæ Cassiterides dicuntur, contra Celtiberiam sitis, primò inventum tradunt: æs autem in Cypro: ferrum in Creta: sed aurum & argentum apud Pangeum Thraciæ montem, demum orbem omnem infecerunt, Soli Scythæ, ut refert

refert Solinus, usum auri & argenti damnârunt, in æternum sese à publica avaritia abdicantes. De auri superfluitate apud Romanos olim veteri interdicto cautum erat, eratq; lex censoria victimaliarum aurisodina, qua, ut ait Plinius, in Vercellensi agro cavebatur, ne plus quinque hominum publicani haberent. Atque minam homines eo studio ferrentur in cælum, quo scrutantur terræ viscera, sola divitiarum vena allekti, quæ beatum hominem adeò facere non possunt, ut multos admodum, idq; non raro pœniteat insumptæ operæ.

IN

REGNI MINERALIS

Editionem alteram

CELEBERRIMI & EXCELLENTISSIMI

D. EMANUELIS KÖNIG,

PHILOS. & MED. BASILIENSIS,

Affinis sui honoratissimi.

Gloria non parva est, Terræ dum viscera rimans
Naturæ referas omniparentis opes.
Magnaque Laus tacitas Naturæ inquirere vires.
Major at hoc ipso munere nôsse DEUM.

Ita

*PRÆCEPTORIS sui quondam Fidelissimū
lucubrationes veneratur*

EMANUEL WEISSIUS, BASIL.

J. U. C.

CHA-

CHARACTERES CHYMICI,

Qui in Regno hoc Minerali, compendii
gratiâ, occurrunt.

A Cetum	⚡	Fixum	∇
Acetum destillatum	✱	Ignis	△
Acidum	⋈	Jupiter, Stannum	24
Aër	△	Mercurius sublimatus	♀-♂
Alcali	⊙	Mercurius præcipitatus	♀-♂
Alumen	⊙	Nitrum	⊙
Antimonium	⚡	Nox	⊙
Aqua	▽	Oleum	⊙
Aqua fortis	▽	Phlegma	⊙
Aqua Regia	⋈	Plumbum seu Saturnus	⋈
Arena	⋈	Præcipitare	⋈
Argentum	⋈	Retorta	⋈
Argentum vivum seu Mercurius	♀	Sal armoniacum	⋈
Arsenicum	♂ item ⊙	Sal	⋈
Auripigmentum	□	Spiritus	⋈
Aurum, Sol	⊙	Spiritus vini	⋈
Balneum Maria	B.M.	Sulphur	⋈
Calx viva	⋈	Sublimare	⋈
Cancer	⋈	Tartarus	⋈
Caput mortuum	⋈	Terra	⋈
Chalybs, Ferrum	♂	Tinctura	⋈
Cinnabaris	⋈	Viride æris	⋈
Crucibulum	⋈	Vitriolum	⋈
Cryſtallus	⋈	Volatile	⋈
Cuprum, Venus	♀	Urina	⋈
Destillare	⋈	Zingiber	⋈
Dies	⋈		ZZ.

A. & Ω.

DISSERTATIONIS PHYSICO-MEDICÆ
PERSCRUTANTIS & ERUENTIS
REGNUM MINERALE
SECTIO I.

De Regni Mineralis Generalioribus, Nomine, Differentiis, Ortu, Nutritione, &c.

CAPUT I.

De Nomine Regni Mineralis.

Regnorum trium Examen proposituro, methodo syntheticâ procedere, ordinemque creationis summi Conditoris observare convenit, à simplicioribus scilicet ad magis composita adscendendo ; cùm ergo Regnum Minerale omnium sit simplicissimum, ut in quo minimè tam diffusus organorum apparatus, velut in Vegetabilibus, maximè verò in Animalibus, apparet, cùm aspera rudiaque composita sint mineralia, ac ante Vegetabilia, eodem tamen die, condita, meritò id relinquis anteponendum censemus ; consideraturi primitùs ejus nomen ac titulum, cùm vel maximè etiam per abusum aliorum tituli ab eo, ferè præ virtute, emanent.

I. *Regnum* vocatur, maximè respectu Hominis, qui Rex & Dominus gloriosorum DEI operum salutatus est ab omni antiquitate, ceu quem Amplissimus Creator ultimâ perfectionis limâ dignatus est, quoque nobilior creatura non reperire datur, magisque ad ipsum Divinitatis exemplar accedens; Verùm ut ut superbiâ nimis elatus multum regalis splendoris amiserit, non tamen ita malè sentiendum cum Poëta illo Gallo, aliàs ingeniosissimo, *Boileau dans ses Oeuvres diverses Satyr. VIII.* ubi imbecillitatem Hominis ex inobedientia adversus Creatorem sibi contractam multum expoldens, Hominem potiùs animalium omnium stupidissimum vocandum censet, quoque reliqua quævis sint animâ sapientiori donata; illota namque hæc satyra est ut alia ab ipso, Regem suum concernens, adducta comparatio, Lectoribus suis nota: neque aded infantiæ sunt accusandi Homini ejusmodi regimen intra modestiæ limites attribuentes cum Domino Lamy, qui *dans son traité de l'Ame sensitive, & particulierement dans la réponse aux raisons par lesquels le Sieur Galathea pretend etabli l'Empire de l'Homme sur tout l'univers*, imperium ejusmodi non nisi pro chimærico habet, quodque contrarium sit naturæ animalium ac etiam respectu Adami dominatio saltem fuerit aliena, nullumque aliud, si ullum, præter illud quod ipsi suppeditant fortitudo & dexteritas, detur; Ast quàm verius præter alios divinos scriptores Apostolus ille Gentium 2. *Corinth. Cap. IV. 15.* *Omnia propter vos, ut gratia abundans per multos in gratiarum actione abundet in gloriam DEI: & Tertullianus de Resurrect. Carn. Homo tanquam Dominus aliarum creaturarum ipsâ DEI manu est instructus: Quare eleganter splendor quondam Collegii Curiosi, Dignissimus Præses Helianthus, Excell. DN. Volcamerus: Homini, qui Gregor. Nyssen. de Anim. & Resurrect. T. 3. p. 188. Μικρόνομος, ἡρόνομος σύννομος audit,*

*Famulantur Astra, format Unda quod sanet,
Aër medelam sufficit, vomunt Fontes,
Montes ministrant, quæ salubre quodcunque est
Arbusta stillant, Saxa robur indulgent,
Gemmae, Lapillos, Ferra, Vitra, tot Petras,
Hic Porphyriten, hic Bitumen & Gypsum,
Aurum, Cerussam, Nitra, Sulphur, Argentum
Opesq; cunctas Mater alma largitur.*

His adde quod Mineralium *κατασκευάζονται* Regna terrestria optimè firmantur ac sine iis subsistere nequeant, sed ruerent velut subductis tecta columnis, seu aurea pax Regno affulgeat, seu Mars trucidior immineat.

II. *Minerale* cur ulterius appelletur, facile constat, eò quòd in minis vel mineris terræ ceu cryptis ac meatibus præcipuè reperiantur & in usum humanum

humanum & commoda eruantur. *Minera* autem jam in *Vet. Vocabul.* haud erroneè *herba* vel *radix* vel *vena terræ* fuit dicta, unde *Mineralia* dicuntur: pro venâ autem terræ seu venâ metallicâ *minera* est vox Italica, à *mine* quod est ductus subterraneus; Gallis est *miniére*, fodina, inde *Mineral*, Italis *Minerale*. *Mineralia* autem sumuntur pro ipsis fossilibus in mineris contentis, & quidem vel *generaliter* pro quibusvis scilicet fossilibus & mineris fodiendo erutis, non solum pro Terris, Salibus & Sulphuribus, sed etiam Lapidibus & Metallis, quod & spectant quædam *marina*: vel *specialiter*, pro iis saltem fossilibus quæ *media mineralia* audiunt, eò quod mediam quasi naturam habeant inter lapides & metalla; quamvis sint alii qui specialissimè ea solum inter *mineralia* propriè statuunt, ut *Glauberus Prosperit. Germ. Part. I. p. m. 7.* quibus metallica natura inest, quæque se cum metallis conjungi, in igne unâ colliquari sinunt, & ex quibus etiam probæ notæ ductilia metalla extrahi possunt, ut est *Antimonium*, *Auripigmentum*, *Cobaltum*, *Lap. calamin.* *Zincum*, *Bismuthum*, *Vitriolum*, &c. Quod si verò sic velimus omnium optimè Regnum hoc vocare possemus *Metallicum*, voce metalli non solum perfecta & propriè dicta metalla intelligendo, vulgo nota, sed & *Lapides* tum pretiosos tum vulgares, ac reliqua *media mineralia* dicta, idque ideò quod iisdem ferè principiis ac metalla constent, ac spiritus ille mundanus, astralis (variis dotatus nominibus) ea itidem, quoad eorum embryonatum velut naturam, dispariter quamvis, actuet, ut cujus ope non solum similiter agunt, sed & invicem transmutantur, tum in tum extra venas terræ, unde & nomen *μετάλλα*, quasi *μετὰ ἀλλα*, id quod clarius patet, considerando metallorum, v. g. Auri è terris, luto, arenâ eductionem, item in terram reductionem, prout *Beccherus* testatur Aurum in terram sigillatam abiisse, ex luto communi quovis & oleo lini in magna quantitate ferrum verum secundum eundem si non effici saltem separari, imò Rubricam fabrilem extractâ martiali tincturâ limum album saltem ostendere: sic & prisci Sapientes per amores Veneris & Martis indigitare voluerunt, quod Ferrum per Vitriolum in Venerem possit converti, prout rursus demum Cuprum potest in Vitriolum abire; E Lapidibus *Magnes* immaturum saltem embryonatumque ferrum videtur, imò Silices vulgares metallici quid in se foveant, cujus ratione *Paracelsus* haud veritus est asserere, sæpius meliores mineras in aprico esse quàm montibus abscondi, plusquam æstimandum lapidem quem quis contra vaccam projicit, quàm vaccam ipsam: è pretiosioribus etiam lapidibus observatur Sapphirum in mineris Argenti, Smaragdum Cupri, Carbunculum Auri, Rubinum, Granatum ferri, Adamantem stanni communiùs reperiri, imò horum metallorum tincturas arte inde extrahi posse, adeò ut hisce jam patere videatur, specificè *Mineralia* haud distingui, quamvis semi-

narium seu sulphureo - salino - mercuriale chaos, spiritusque architectonicus ei inexistens, variè hæc disponant & efforment, ceu & in Vegetabilibus variæ mutationes dantur, ut alia in alia abire possint. In summa voce *Mineralis ac metallici* ejusmodi compositum in terræ visceribus intelligitur quod ex materiâ asperâ, grossâ, fuliginosâ, rudiori, crassâ, cui spiritus minus agilis, debilis, in suo genere tamen vegetativus, ex eadem materia viscosior præsidet, ordinatione & jussu Divino, Conditoris digito viam in motu intestino & extrinseco dirigente, resultat, idque tantò purius, perfectius & nobilius, quantò materia illa & spiritus eam informans à pollutione tenebrarum & heterogeneitatis irregularitate est liberior, ceu post dicenda hæc magis illustrabunt.

CAPUT II.

De Differentiis Mineralium.

DE hisce diffusius agere, fere supervacaneum, cùm in *Cap. anteced.* jam ex parte contineantur, quòd nimirum *MINERALIA* generaliter ita dicta, ex Alberti Magni divisione, sint vel *Metalla*, vel *Lapides*, vel *Media Mineralia*. Receptam Nos hanc, donec melior inveniat, retinebimus divisionem, ne sine causa necessaria extraviam publicam deflectere, usuque trita adeò reformidare videamur, eo inducti quòd ad eam mineralium quodvis ad classem ordinatam, ex similitudine coloris vel substantiæ, referri facile possit, claraque sit satis & brevis, quamvis facile quis colligere posset Metallicorum genera longè plura in terræ abyssò hinc inde à natura locari & progigni, ut respectu Vegetabilium & Animalium vix etiam ea quis numerare possit, etenim si plusquam mille plantarum speciebus mundanum hocce theatrum summus Architectus exornavit, hisque diversissimi generis animalia superaddidit, credibile est naturam sub terra non parciores fuisse, sed diversissimis imò longè pluribus luisse & luxuriasse modis, hæc verò nobis ignota esse, quàm quæ ante pedes & oculos sunt discrimina naturæ prætereamus, imò dum ea cognovimus, ob ignotum usum & adhibendi ritè ignorantiam, ceu inutilia abjiciamus: Quare & alii aliter hac in re procedunt; Sunt enim qui eorum quæ cognoscimus genera, pauciora esse quàm existimemus statuunt, eò quòd alia aliorum sint fructus, folia, radices, exhalationes, nunquam sic disjungenda; Sunt verò & alii, qui paulò diffusius rem aggrediuntur, *Mineralia* in septem genera, ut est *Clavius des Pierres & Pierreries* Cap. 1. p. 5. dividendo, nimium in *Lapides*, *Terras pretiosas*, *Sulphura*, *Bitumina*, *Salia*, *Metalla* & *Marcasitas*, quæ vulgò dicuntur *Mineralia*, quibus includit

includit *Balnea & Fontes* ex mixtura prædictorum virtutes suas nacta, quamvis & hæc ad dichotomiam referri possint, ut nimirum sint vel *Liquida*, vel *Coagulata*. hæcque rursus vel *fluxilia* ut quinque posteriora, quæ absque additione aliûs substantiæ fluxilia redduntur, vel *non fluxilia*, ut *terra & lapides*, quæ non nisi additione alterius per artem fundi possunt. *Joachimus Becherus* diligentissimus naturæ mineralium ruspator, Mineralium divisionem instituit, prout magis vel minus sunt composita, quam haud pigebit adducere, nimirum *Mixta mineralia* illi sunt *Simplicia*, *Composita*, *Decomposita*: *Simplicia* (quæ *principia* etiam ipsi dicuntur reliquorum respectu) sunt vel *remota*, nimirum *Terra & Aqua*, vel *proxima*, tres terræ, nimirum vel lapidea, calciformis, improprie sal dicta, vel pinguis, aliàs sulphur appellata, vel & fluida quæ mercurius etiam nominata est, ex quibus *prior* talibus mixtis hypostasim, substantiam, basin, *altera* colorem, *tertia* figuram, malleitatem vel lapideitatem concedat, atque hoc non ex levi quâdam theoriâ sed praxi, dum pro diversâ terrarum harum mixtione arte mixta alia naturalibus per omnia similia producit, lapidesque & metalla solùm quoad tertiam terram mercurium scilicet (prout ejus plus vel minus possident, isque vel crudior vel maturior est) in naturâ suâ distingui docet, profert, quod hinc attentè considerandum. Ex his simplicibus terris *Composita* pro illarum qualitate & quantitate resultant, & quidem tum *Terræ*, tum *Lapides*, tum *Metalla*, quæ rursus hinc variant, dum *Terræ* sunt aut *vulgares*, aut *mediæ*, aut *nobiliores*, *Lapides*que tum certâ tum incertâ figurâ, duritiæ, splendore, &c. variant, ac *Metalla* pro mixtionis ratione sunt nunc *minera* saltem, quibus nimirum heterogenea adhuc permixta sunt, nunc *mineralia*, ut *Antimonium*, nunc *metalla* proprie liquefactione purificata, malleoque ductilia, quorum variæ dantur affectiones physicæ. Ex compositis hisce emergunt tandem *Decomposita* naturalia mixta, quæ iterum sunt & *terrea*, & *lapidea*, & *metallica*, omniaque vel *ficca*, vel *liquida*, *dura* aut *mollia*: sic namque *Decomposita Terrea ficca* sunt *bitumina*, *sulphura*, *salia*: *Liquida*, *olea* & *aqua salina*: *Lapidea ficca*, animalia, ligna, metalla lapidosa facta, varii fluores & *tophi*, *salia* item ut *Alumen*, *Borrax*: *Liquida*, *aqua lapidescentes*: *Metallica ficca* *Mercurius*, *Cinnabaris*, *Arsenicum*, *Vitriolum*: *Liquida*, *aqua minerales*, *Thermæ* & *Acidulæ*. Quamvis verò exactè taliter Mineralium differentia habentur, nos nihilominus, ut brevitatis divisionum legem observemus, priori insistemus, concedentes primum *Metallis* locum, inducti non saltem Auri primatu, præ reliquis omnibus hujus regni incolis, ac resolutione metallorum in reliqua duo, cùm nullum suis careat salibus & sulphure, terraque iis pro basi sit, sed & somnio illo Nabuchodonosoris videntis (*Daniel* II. 32.) statnam magnam & terribilem cujus caput ex Auro optimo erat, pe-

ctus & brachia ex Argento, Venter & Femur ex ære, Tibiæ ferreæ, pedum quædam pars ferrea, quædam fictilis quibus inferioribus percussis, reliqua quasi in favillam æstivæ aræ, ut loquitur sacer textus, quæ rapta est vento, redacta; quamvis & his postremis verbis eò inclinare possemus, ut, ad morem aliorum qui de mineralibus quædam nobis reliquerunt, de *Terris* primum tractationem institueremus, dum eæ maximè bolares, cretaceæ, argillaceæ, &c. prima velut sunt materia in qua se formant lapides opaci & metalla, ex successiva corpusculorum salinorum, sulphureorum & aliorum per intima adglutinatione, vel ut *Ettmyllerus* de medicatis asserit, eæ nil aliud sunt quàm terra sulphure metallico immaturo imprægnata; verùm dum nobilem hujus materiæ titulum consideramus, more Politicorum primum deferemus principalioribus hujus regni, quæ sunt metallica, ut à quibus fere reliqua vires suas (attestantibus hoc etiam iis qui à *Terris* incipiunt) diffusim mutuuntur.

CAPUT III.

De Productionis seu Generationis Mineralium naturali modo in genere.

ANTE omnia autem inquirendam nobis incumbit, quo pacto Mineralium ortus se habeat, & successiva eorum hucusque à creationis tempore propagatio, quæ res ut ut summè sit ardua & abstrusa ac vel altissimam eruditionem variè exercere possit, nihilominus ad mèliorem Mineralium cognitionem, non superficialem saltem sed profundiorē, summè, fructuosa esse poterit. Hac verò in re enodandā maximè nobis proderit analogiæ trium Regnorum consideratio, eorumque gradualis saltem invicem distantia, adeò ut, ratione ovorum Vegetabilium & Animalium, quibus prodeunt & explicantur, haud adeò absurdè statuere nobis liceat cum sapientissimo Arabum Philosopho *Alphonso Rege Castellæ, &c. in Clavi Sapient. p. m. 21. Ova minerarum*, quod renovatum dogma Lectoris aures minimè tam ruditer offendet, considerando cum Illustri *Athanasio Kirchero* (cujus in Mineralium & Magnetis maximè scrutinio studium laudabile fuit exceptis antichymisticis ejus putatitiis argumentis quæ solidè refutavit *Salomon de Blayvenstein*, sub quo nomine *Olaum Borrichium* se occultasse conjecturæ nostræ sunt in Interpellatione brevi pro Lapide Philosophorum) Divinam sapientiam omnia juxta quandam analogiam condidisse, ita ut nil sit in uno quod non in alio juxta analogiam quandam simile elucescat, ceu aliàs qui noverit analogicæ artis regulas, noscet etiam quidquid in natura

natura rerum, quæ communi quodam spiritu in propria munia extimulatur, juxta humani intellectûs capacitatem sciri potest. Hinc namque, dum Ova mineralia statuimus, non id intendimus, quasi Metalla, Lapides, Mineralia perfectum ovum vel semen particulare, uti Vegetabilia & Animalia, deponerent, deficit enim exquisitus organorum ad hæc apparatus, sed quod tota & in singulis suis particulis, quamdiu matricibus convenientibus ceu telluris utero includuntur, disposita sint ad sui multiplicationem, unde res ita concipienda erit, analogum ejusmodi minerale ovum ut alia corpora ex aquâ, sale & terrâ generari (notando cum Ingeniosissimo *Kunkelio* aquam primam esse materiam generationis omnium corporum, terram verò ultimam, annumeratis ipsis quoque gemmis, sal verò medium & vinculum omnium rerum; nec inde adeò malè *Julium Casarem Scaligerum* metalla vocasse terram aqueam, argentum autem vivum aquam terream) & pro variâ combinatione, mixtione & congressu horum principiorum varia etiam mineralia progigni formasq; hinc varias saporis, odoris, venenositatis & salubritatis inde resultare; nimirum Deus sapientissimus mundi sator & stator in principio creationis ex informi illâ massâ, chaos dicta, per motum ei inditum, lucisque primigeniæ distributionem variam, corpora varia produxit, tam quæ cœlestia, quàm quæ terrestria appellamus; In *Terrestribus* quæ nostrum sunt subjectum specialius, motus variè inditus à nobis observatur etiamnum ex effectibus; In *Animalibus* quippe is longè amplior & vehementior, quàm in *Vegetabilibus*, in his verò adhuc major quàm mineralibus, prout eleganter *Helmontius* Tr. de Formar. Ort. §. 86. Oper. p. m. 147. *Mineralium Archæus planè materialis est sub spissitudine liquidus, occultum & torpidum regens nitorem, qui vegetior atque liquidior est in Plantis, in Quadrupede verò aperte fluctuat & splendet, adeò ut defungente animali mox in oculis splendor deficiens conspiciatur.* Motus scilicet in corporibus terrestribus propriè ita dictis, haud adeò effulget ac in reliquis, adest nihilominus adhuc sufficientissimus pro illorum esse & vivere: per motum itaque Creator (*Burnettus* in Theor. Tellur. novâ per rupturam corticis telluris, haud secus ac ovum frangitur, explicare conatus est) terram variè divisit, mutavit, combinavit, variis formis seminalibus implevit, varias particulas ramosas, viscosas, rigidas, angulosas, flexiles aliasque innumerabiles, post secessum aliarum subtilissimarum, effinxit, & inde varia metalla, lapides, terræ, sales & sulphura produxit, quorum varius nexus ne periret, ita direxit motum Altissimus, ut inde generatione quadam Animalium & Plantarum analogâ, nova similia corpora prodierint, & prodeant indefessè ad finem usque mundi, iisdem hinc ubique viribus, figuris & coloribus donata. Hoc verò in negotio apprimè noscendum principium omnium rerum esse aquam & sal, quæ duo, juxta

Kuncke-

Kunkelium, in prima sua natura inseparabilia sunt, omniq̃ue & odore & sapore destituuntur & aquam sal universale, quod propagatio est omnium rerum, in se ipsâ continere : Quamprimum autem aqua sapida fit aut sal saporem nanciscitur, illud fit accidentaliter mediante putrefactione, potestq̃ue illud sal neque sal acidum neque alcali verum sal volatile aut spiritus volatilissimus, quod idem est, appellari : quod verò hoc sal acidum, illud verò alcali dicatur, illud habet accidentaliter ; veluti si magnes in aliquo loco sit, in quo hoc sal volatile quod partim in aëre, partim in aqua (ceu quorum exigua, excepto motu, differentia est, in raritate & densitate saltem consistens) reconditum latet, concreescere potest pro conditione præcipitationis caloris & frigoris ; quamprimum autem per internum calorem in mucilaginem quandam, quæ Gur dici solet, abiit, per hanc subtilis quædam fit fermentatio, quæ acidum gignit, quale acidum & hac eadem ratione generata pinguedo terræ cùm convenerunt, per adscendentem calorem terræ constituunt corpus, nimirum alio loco metallum purum ut Aurum, Argentum, Cuprum, & similia ; alio verò mixtum producant ex omnibus tribus conflatum ; alio denique loco Marcasitam, Cobaltum, aliaq̃ue id genus, quæ omnia metallica sunt, unde etiam ejusmodi mineræ existunt, quæ pulchram quidem præ se ferunt speciem, omni tamen metallo carent, ejusmodi verò omnes mercurium quendam vivum habent, qui primus est in generatione ; colorum verò varietatem accipit à sale acido & volatili & ab inæquali digestionem, nam mercurius quidem colorem ex se nullum habet, si quem verò habet eum pro salis additi ratione comonstrat : Sal hoc non est illud sal simplex, quod modo universale diximus, sed per digestionem & fermentationem ab igneo acido enatum, ceu inde statuendū igneos solis & astrorum radios primum ad mineralium mixturam combinationem ac fecundationem conferre, dum ut fluidissimi, penetrantissimi ipsum centrum terræ petunt & ad illud ex omni parte globi terraquei appellant, quo fit ut in eo contineatur materia fluidissima & agilissima, subtilissimum mundi, totius fortitudinis, ut cum *tabula Hermetis* loquamur, fortitudo fortis, vincens omnem rem subtilem omnemq̃; solidam penetrans, quæ dein sese per omnes terræ meatus & anfractus reflexione singulari extendit & explicat, & circulatur, simili ferè modo per arterias sanguis in animalibus circulatione per venas redit, ac aliàs motus aquarum subterranearum in hydrophylaciis est contrarius motui aquarum superterranearum : hac verò reflexione intenditur non saltem calor & motus magis vel minus pro loci ad centrum habitudine & proximitate (attestantibus id fossoribus) sed & spiritus hi cœlestes, quibus terra perfunditur, qui ex origine sua sunt purissimi, summè tenues terrestri materiæ, aquæ subterraneæ ac etiam aëri vaporosoq̃ue humido ita junguntur & per
quandam

quandam velut delassationem illaqueantur, ut per dictam digestionem, fermentationem, concoctionem & depurationem, Gur dictum ceu materia unctiosa, viscida emergat, taliter namque radii solares, ipseque ignis subterraneus efformat mucosam, viscosam, pinguem quandam substantiam seu particulas ramosas, unctuosas, glutinosas, cujusmodi in latrinis publicis ad parietes sæpenumero deprehenduntur, veletiam in lapidibus in aquâ jacentibus animadvertuntur, ceu qui unctuosi toti & subinde tam lubrici sunt, ut vix manu teneri possint; Et prout hæc materia lapidibus pro incremento inservit, ita nullatenus dubitandum ex tali generatâ ope fermentationis mucilagine, etiam metalla Indies augmentum capessere; nimirum ex tali viscosâ materia generatur Mercurius (non secus ac perlæ in conchis) dum illa primitus ex aquâ generatur, & se in parietibus montium adglutinat, ac etiam calore motu subterraneo in cœcis geocosmi uteris vaporum instar seu nubecularum discerptarum commovetur, sublimatur, ad exteriorem terræ faciem attollitur, intra intimas telluris fibras, montiumq; abditos ductus diffunditur, ut tandem, pro ratione puritatis & impuritatis, dispositioneque matricum particulas hæc spirituosas, viscosas & glutinosas suscipientium, diversa oriantur Metalla ac Mineralia & Lapidés; Quòd si autem prædictum Gur calore terræ ed redigatur, ut in siccitatem abeat, imò frequenter in hisce locis non talis adscensio à prædicta mucilagine cum commixtione salis ope ignis subterranei contingat, tum vivus manet *mercurius* & *Virgineus* dicitur, ceu talem mihi in Istriâ repertum heic Basileæ exhibuit *Vir Doctiss. Jacobus Tollius*, è cujus frustulo, si unguibus paulisper radatur, miculæ currentes videntur, & in Ungaria etiam in rivis ad montes reperiri & beneficio aquæ ex petris elui refert *Kunkelius*, qui & probè notat, ubicunque talis Mercurius virgineus generatur, illic speluncam reperiri debere, ceu in qua calor est admodum temperatus, unde & sibi persuasum habet mercurium extra tellurem ab hac Gur posse generari, quòd vix fieri posset, ut aurum in rivis ac fluminibus in & extra Eutopam, velut grana grandiuscula & flammularum instar reperiretur, nisi tale gur ex aqua & sale ope digestionis efformatum prius produceretur & terram progigne et, sic ut ex certa harum combinatione tandem Aurum nativum à natura sistatur; Tale nimirum Gur sive sperma aut viscosa substantia omnium lapidum & mineralium materia est, eaque constat ex sale & aquâ, quæ mediante digestionem terram aliquam generant; Hæc terra pars est subtilissima terræ ex eaq; *CrySTALLUS* generatur, *Adamas*, *Æs*, aliiq; *Pyrites*, prout ea convenientem matricem & caloré pro sui efformatione deprehendit; Quare & non mirum quòd, dum attendimus ad ea quæ in montibus fodinisque præcipuè apparent, sistat se nobis peculiaris quædam *terra calciformis* (ceu & hoc jam notavit *Gilgil*

Arabs apud *Albertum*, metallorum materiam asserens *Calcem* & *Lixivium*) lapidiformis tenera & tractabilis, cum qua halitus illi unctuosi, sulphurei, pingues in motu concurrunt, ei se affingunt, minima ejus subeunt, particularumque dispositionem & connubium peculiare inducunt, hincque corpori species & Forma inducatur, sicque novum concretum ex naturæ directione effingatur, idque pro terræ hujus, mucilaginis, propriique salis nobilitate (ceum & inde sulphurum mineralium nobilitas, metallorumque ignobilium exaltatio emergit) puritate & copiâ, in hypostasi, opacitate, claritate & fluxu, varium & multiplex. Diversitas scilicet hujus mucilaginosa materiae ejusque concretionis efficit, ut tam varia Mineralia in terræ cryptis & extra eas observentur, sic enim in Crystallis in insignem duritiem abit, in præfato verò Mercurio mollior remanet, cujus rei præcipitatio caloris & frigoris culpam sustinet, dicente *Kunckelio*, & quoniam procreata illa terra crassa suapte naturâ vel præcipitatione istâ caloris diversam hujusmodi viscosam mucilaginem generat, diversæ quoque species inde producuntur, ut dictum. Ex attentâ verò talium consideratione patet, à quali semine vel ovo producantur Mineralia & Metalla, & quomodo intelligenda sit *Aristotelis* opinio de causa efficiente metalla (cui *Georgius Agricola* & *Gastus Clavius* subscribunt) quæ statuit illam esse frigiditatem & siccitatem, quæ in lapidibus vaporem, quem materiam metallis proximam judicavit, in illis sublata & inclusum comprimunt & densant, nimirum mucilago hæc viscosa ope fermentationis resultans, dum sal volatile in aquâ latens in matrice convenienti, vel magnete competenti suscipitur, pro conditione præcipitationis, caloris & frigoris, acidum progignunt, quale cum resultante insuper pinguedine terræ, mixtum efformat sublimatione caloris subterranei corpus, idque, ut dictum, pro loci & matricis & digestionis ratione varium, variæ compactionis & colorationis, prout præcipue Mercurius inde productus à sale acido & volatili & ab inæquali digestionem variè tingitur. Neque verò saltem hujus rei scrutinium apprime facit ad cognitionem naturæ metallorum & mineralium, quæ solâ vi naturæ convenerunt, sed & maximè analogiam harmoniamque, & participationem trium Regnorum illustrat, dum ex una eademque causa & principio originem suam desumunt, materiaque similis in destructione & corruptione eorum remanet: Quo pacto viscosa illa mercurialis substantia intra terram ad superiora motu intrinseco & extrinseco vergat, suprâ dictum, unde fit, ut si materia illa non occurrat vel se insinuare possit matrici convenienti vel copulam convenientem cum aliis particulis inire, illa quoque vergere possit ad terræ superficiem externam, indeque oriantur Vegetabilia, nimirum materia telluris fluidissima cum particulis aliis sensim per angustos terræ meatus

exacuata

exacuata subtilia puncta & acumina acquirit, quibus per poros radicum & fibrillarum pertransire potest, unde mediante aquâ & particulis illis viscosis ac ramosis incremento & exaltationi plantarum inservit; hæc verò Vegetabilia dum animalibus in cibum cedunt, eorum nutrimento & incremento inserviunt. In destructione Vegetabilium & Animalium, v. g. per calcinationem elixiviatione remanet terrea quædam materia, quæ vitri pastam ex arena & silicibus fusam auget, eamque fluxiliorem reddit, similis omnino terræ ejusmodi calciformi, cui & maximè conformis pollen iste tenuissimus cinerum ad instar, levi motu vel aura dissipabilis & in se concidens, in quem corpora nostra post mortem abire cum *Platero* sæpius observavi, ex qua terrestri substantiâ, ut & ex illâ ossium calcinatorum, saleque forti eorum volatili quis post mortem in tremuli *Narcissuli* ideam, lacteam substantiam, vitrum scilicet omnium vitrorum nobilissimum redigi potest, ceu de se hoc optavit *Experientiss. Beccherus*, manifesto documento arctam esse Regnorum trium affinitatem & analogiam, præcipuè autem in Animalibus fermentationes intestinas præ aliis intensiores esse: Affinitas quoque illa apparet in matricibus, in quibus mineralia ut reliqua ad idearum explicationem disponuntur, prout Fossoribus abunde constat, mineralia in naturali tendentia ad finem inhiberi, dum immatura è matrice extrahuntur, haud secus ac seminali plantulâ & embryone ante tempus extracto, natura opere suo frustratur; verùm differentia hîc est quoad uterum animale & mineralem, quod hîc non adeo bene sit munitus & tectus ut ille, sed pervius sit vaporibus aliis & succis mineralibus, mucilagoque prædicta tum in sui efformatione tum præcipitatione summopere variet, aërique undique accessus sit liber, quo fit ut in uno monte diversi generis metalla, in uno lapide varia mineralia reperiantur, diversissima namque hincque inexplicabilis ferè est mucilaginosæ & viscosæ materiei vaporum & succorum ejusmodi constitutio & connubium cum aliis, ut quis fodinas minerales continuò inhabitans exactè omnia observare vix possit, observatur tamen materiam illam Gur dictam, quoad sal ex digestionem enatum nunc magis esse benignum nunc malignum, prout illud variè aliis particulis maritatum & nunc magis mitigatum, nunc acrimoniâ sua valde corrosivum existit, de quo *Beccherus Phys. subterr. L. I. Sect. III. C. IV. p. m. 174. & p. 163.* ubi terræ suæ secundæ fumi formâ (Germ. *Einwitterung*) vaganti salubritatem, tertiæ verò huic commixtæ venenositatem (Germ. *Schwaden*) ingeniosè adscribit: præprimis autem hîc attendendum videtur ad fixativum illud acidum sal, vitriolicæ maximè naturæ, à quo maturitas & perfectio mineralium potissimum dependet (ceu sal vitriolatum instar fermenti acidi naturæ, quo generationes rerum naturalium omnium propagantur, se habere

Rolfincius sentit) residet namque in eo acidum mineralium parens quàm copiosissimè, dum per calorem terræ fortissimè fermentatum aciditatem intensissimam quoque acquisivit, prout ex Vitriolo spiritus elicitur, mercurium summopere figens, ut & longo temporis spatio ignem sustinere possit, ac Metallifossore observant venas metallorum omnes finire in chalcantum, quo apparente indicatur in fossione desistendum; unde non immeritò *Rupescissa* dixit : *Vitriolum seu sal est primum principium generandi omnia mineralia tanquam principium remotissimum*, nimirum præter terram crassam scatet illud mucilagine illâ viscosâ seu gur satis copiosâ, ut docuit maximè examen Vitrioli à *Kunkelio* institutum *Observ. Chym. C. VI. p. m. 73.* quo nimirum unguinosum illud instar butyri, pellucidum instar crystalli & post destillationem candidum instar nivis deprehendit, quatenus, ut loquitur, sal hoc rursus illud est factum, institutâ separatione, quod erat in prima sua generatione absque terrâ; nimirum ingeniosissimè docet *Beccherus phys. subterr. L. I. C. III. C. 3. p. m. 162.* secundam, de qua mox fusius, terram, cum illa ut principium metallorum remotissimum existit, fumum esse, sed cum ut secundarium etiam proximè dispositum est & principatum, non raro sub limi, sulphuris, terræ, realgaris, &c. latvâ reperiri, quod à nonnullis primum ens vocatur, scilicet metalli; nec tantum sub terreâ formâ subsistit, sed & cum modicum humiditatis habet, ceræ instar fluit præsertim in minerarum antris antiquioribus, vulgo *Sachen*, nam quum ob excisam terram primam vitrescibilem, nempe mineralium matricem, reliqui duo fumi seu terræ se non recipere & figi possunt, nihilominus tamen vel singuli vel conjuncti, talia varia loca petant, nihilque habeant, cui cohereant, non aliter quàm fluores persistunt, quos quidem superveniente interdum vapore lapidifico (primâ terrâ) coagulari certum est, & experientia docet: Quum ergo terra hæc unctuosâ in Vitriolo copiosè reperiat, non mirum Vitriolum in metallis non saltem impuris Marte & Venere dominari, sed & puris multiplicandis multum valere, ob abundantiam enim mucilaginis viscosæ primordialis aurum illud adauget, ceu hoc magno suo commodo ex quodam Vitriolo Hungarico sibi Basileâ transmissio expertus est quidam Helvetius; Cæterum quum Vitriolum præter unguinosum illud butyri instar, copiosâ scateat terrâ (quod si enim illud vel sexenties & amplius in aqua solutum concrelescere sinatur, semper tamen aliqua terra subsidabit) non mirum sal aëris universale ei se insinuare, sicque specificari, ceu, ut id quod observationibus variorum constat, huc inprimis adducamus, certum est in Vitrioli destillatione caput mortuum aëri aperto expositum, de novo spiritum salinum recuperare priori destillato viribus non solum non inferiorem, sed subtiliorem & efficaciorē, ita ut spiritus vitrioli (nihilominus

hilominus aliquid de nitro participans) regeneratus appelletur, de qua regeneratione quia quam plurima exempla hinc inde apud *Agricolam*, *Erckenum*, *Matthesium* (in *Sarept. Conc.* 3.) *Albinum* (in *Chronic Misnens. Miner.* Tit 18.) *Borrichium* (de *Ort. & Progr. Chym* p. 149. & 150.) *Webster*, *Boyleum*, maximè in hujus *Observ. de Generat. Metallorum in minera sua aëri expositorum*, existant, iis hîc proferendis super sedemus, inclinantes in eam sententiam, *Aëris* catholici illius omnium rerum seminalium primordialiumque atomorum ærarii vivificique nectaris vim, efficaciam & concursum materiale in Mineralia æquè esse ac reliqua, nimirum eum non saltem particulis suis agilibus, subtilibus, summè penetrantibus & obstacula quævis amomentibus partium homogenarum accessum promovere, aptè illas disponere, solvere & combinare, sed & aliis quas in se continet secumque vehit augmentum præstare, continetur enim in eo non secus ac in aqua sal volatile primum crescens omni odore & sapore destitutum, quale ope ejus & aquæ visibile redditur & per motum naturalem, ex quo ignis & calor oriuntur, præcipitatur, ut dictum, adeo ut non mirum sit hujus salis reconditi ope metalla inde augeri; non secus ac aliàs quoque is pluviosâ tempestate aqueas particulas rebus apponit, imò per eum spiritus etiam fluctuant metallici mercuriales, quibus diversimodè modificatus pro varia locorum constitutione Mineralia varii generis ex varia earum collectione generantur, maturantur, evolvuntur & perficiuntur, prout scilicet sal & aqua cum subtili quadam terrâ commixta sunt, ceu quorum connubio Mercurius, qui in hac re primas tenet, primitus efformatur, viscosâ materiâ ex aqua & sale antea productâ, quæ postea terreas particulas secum trahit, ut horum commixtione proportionatâ Argentum vivum in sua forma compareat, ceu omnium ingeniosissimè laudatus *Kunkelinus* de illo ostendit, eum ex aqua constare & sale, beneficio exiguæ cujusdam terræ subtilioris, cujus ope in tali forma representatur; Hic vero Mercurius quia primariò ad constitutionem metallorû facit, non difficulter inde patet, quomodo ex eo pro varia maturatione & commixtione puritateque matricis, in uno eodemque loco diversa & mineralia & metalla à natura conflata reperiantur. Pro Mineralium principiis Veteres statuerunt sal, sulphur & mercurium, quæ tamen quia decomposita magis existunt, *Beccherus* eorum loco, ut *Cap. præcedenti* quoque dictum, *tres terras* pro puris principiis substituit, quarum prima sit fusilis seu vitrescibilis, hypostasîn & basîn mixtis præbens; secundaverò pinguis, humidior, à qua fossilia quædam ardere, flagrare & in cineres redigi videmus, quæ & omnium unctuositatum sit gravissima & fixissima, licet varios gradus cum raritatis tum humiditatis ac etiam puritatis ob admixta varia heterogenea admittat, ac non rarò sub terræ, sulphuris, arsenici, realgaris, limi, aliorumque sub-

terraneorum larvâ, præsertim & aquis sub cuticulâ diverso colore tinctâ formâ innatans, reperitur : *tertia* est terra subtilis penetrans, qualitate mercuriali nempe volatilitate instructa, ceu cujus officium est formare & penetrare, rebusque quasi folia, & metalleitatem imponere, & opacare : larvatur hæc terra, *Becchero* referente, vel aquæ vel fumi specie, adhæretque nonnunquam minerarum parietibus tenuium filamentorum, nivis aut nitri florum instar, perlarum nitore, arseniciq; principium à nonnullis esse, nec immeritò, creditur : Tria hæc principia miscentur, vel *inter se* vel *cum aliis heterogeneis rebus*. *Inter se* rursus vel *imperfectè*, quàm non omnes tres terræ conveniunt, sed una earum deest, ut in *lapidibus* ac *variis fluoribus* ac *terrâ metallicis* ; vel *perfectè* cum omnes illæ terræ miscentur & metallum constituunt, quæ mixtio rursus duplex est vel *aqualis* vel *inaqualis* : *Aqualis* cum tres terræ tali proportionem miscentur, ut malleabile metallum constituent, quod triplex est, in duobus enim metallis ut *plumbo* & *stanno* *tertia* terra (sal nimium juxta *Kunkel.*) prædominatur, quæ proinde fluunt, antequam igniantur ; in *Cupro* & *Ferro* secunda excedit (terra nimia juxta *Kunkelium*) hinc igniuntur antequam fluant ; in *Auro* & *Argento* æqualis trium terrarum mixtio est, hinc quamprimum igniuntur, fluunt : *Inaqualis* autem principiorum mixtio est, cum principia falsâ proportionem miscentur ac *spuria metalla* producunt, quæ vel volatilitate vel fixitate vel friabilitate ob inæqualem mixtionem peccant, ut sunt *Antimonium*, *Bismuthum*, *Zinkium*, *Koboltum*, *Ma. casita*. Cum *heterogeneis* principia hæc miscentur duplici modo, *primò*, cum aquam in mixtum recipiunt, hinc *Sal*, *Nitrum*, *Alumen*, *Borax* : *secundò*, cum terram in mixtum recipiunt sive simplicem, unde *Sulphur*, *Bitumen*, *Lithantraces*, sive mixtam metallicam & simplicem, unde *Arsenicum*, *Argentum vivum*, *Cinabrium*, sive simplicem mineralem & lapideam, *varicque mixtam*, unde ipsæ *minerae* vulgo dicuntur *Grussten* / *Erzstein* / aut *minerarum effluvia*, vulgo *Gallmen* / *Berggrün* / *Schmalten* / *Kötel* / *Bolus* ; innumera enim mixta oriri possunt etiam in mineralibus ex varia trium terrarum prædictarum, vel potius juxta *Kunkelium* diversissimâ aquæ, salis & terræ combinatione, non secus ac secundum eundem externario Volatilis, Acidi & Terræ variè inter se differentium varii Colores producuntur, id quod minimè mirum, dum apud *Svnterum* in *Deliciis Mathem.* novem personæ vel trigésies tres sedes mutant, ut nullus earum in pristinam redeat, imò *Arithmetica* commonstret octo numeros 40320. vicibus transponi posse. Consentanea prædictis sistit Vir in re & arte metallica peritissimus DN Georg. Cassp. Kirchmejerus P. P. in Univ. Wittebergensi, experimentorum *Kunkelianorum* socius, in nupero Tractatu de hac materia Germanicè edito, in quo quia non saltem *Kunkelii* & *Beccheri* opinionem confirmat, sed &

terminos

terminos metallicos declarat, Lectorem eo ablegamus, unum saltem ex eo notantes, ceu quod ad confirmationem sententiæ nostræ de ovis minerarum ab omni absurditate liberandam facit; Quærit is: Was ist dann nun die Minerische Wirkung oder Ergliche Krafft? Es ist das Quecksilber und der Schwefel / die werden durch die Wirkung auß das allerfräffigste vereinigt und verhärret zu einem Erz. Porro; Wie kömmts dann / daß auß so viel und mancherley Orten Erz und sonst so vielerley Metall erbauet werden / und bricht kein Schwefel oder Quecksilber dabey? Zu gewisser Anzeigung und auch rechter wahrer verständiger Auslegung wird durch Wirkung auß denen Gebürgen auffgezogen / als nemlich ihr schweiß, feucht, kalt, schleimige Materien ohn allen Schwefel / darauff mit Vermischung des Schwefels alle Metall gewürcket werden / als auß der Feuchtigkeitt der Erden / und auß seiner materia des ersten Grads / auß dem Dunst oder Braden von einem Theil / a's auß seiner materia des andern Grads welche beyde allhier Quecksilber heißen So deñ nun die beyden Quecksilber allhier sind / wo bleibet daß der Schwefel / und wie bricht derselbe? Der Schwefel bricht also / daß ein jeglich metallisch Erz nach seinem Gebürge und Einfluß der Wirkung hat einen sonderlichen zugerheilten wolgeläuterten Schwefel / welcher der fürnehmste ist / und nicht Schwefel wie gemeiner Schwefel / und in solcher Vereinigung mit dem Quecksilber in der Wirkung / so hält sich alsdann der Schwefel als der Männliche Saamen / und das Quecksilber als Weiblicher Saame / als in der Empfahung und Gebärnuß eines Kindes; und wo dieser Schwefel nicht dabey wäre oder ist / so ist das Quecksilber todt und kein nütze: gleich wie kein Weib ohne einen Mann empfangen und schwanger werden kan / also ist hie der Schwefel auch als ein sonderlicher geeigneter Würcker oder Werkzeug aller Erz und Metallen. Prædicta verò omnia juxta principia Philosophiæ corpuscularis clariora sistent, quæ occasione Scholii mei ad Observ. CLXXXIX. de Lapillis albis caryophyllos aromaticos referentibus in monte Legerio Ditionis Tigurinae repertis in Miscell. Curios. Germ. An. III. Decad. II. An. 1686. ad me exaravit inter alia Excellentiss. & Experientiss. D. Joh. Jac. Wagnerus, Medicus Tigurinus Clarissimus, his verbis:

Nobiliss. Excellentiss. Experientiss.

D N. E M A N U E L I K Ö N I G,
Philosopho & Medico Basil.

S. P. D.

J O H. J A C. W A G N E R U S.

Ephemeridum Curiosorum Tomum ultimum Norinbergâ
ad nos perlatum, cupidè quoque perlegi, mirumque in modum
sententia

sententia tua de Vegetatione Fossilium ad palatum fuit : certò persuasum mihi habeo ad eorum productionem primùm certum & proprium quoddam seminium requiri, quod suis certis atque determinatis particulis constet, & à DEO in primæva creatione mundi globo terraqueo insitum & per verbum FIAT, id est, Crescite & Multiplicamini, factum est : & quidem seminium illud in Lapidibus esse lapideum seu lapidescens, in Salibus atque Mineralibus suâ quoque certâ materiâ constare : deinde seminium illud speciale atque determinatum à calore subterraneo agitari, vegetari, id est, particulas ejus mediante hoc se se movere, explicare, multiplicare, mutare, &c. molles atque liquidas reddi, sive in liquorem aut succum in terrestri materia solvi : Atque huc in primis facit observatio *Nobilissimi Peireski*, apud Gaslendum in vitâ prædicti Viri Celeberrimi, quam circa lapidum calcariorum productionem in Rhodano, ni fallor, instituit : huc etiam maximè inservit productio variorum Coralliorum, &c. Forma denique diversa Fossilium resultat ex ipsorum corpusculorum vario concursu, diversâ eorundem figurâ, motuque vario atque quiete, qua per naturam apta sunt vel cuneatim se jungere, vel gracilibus & rigidis suis particulis, vel acutis suis angulis aut aciebus plura eorundem penetrare, ita v. gr. cuivis atomo ejusdem salis semper eadem figura competit ; sal videlicet communis abit in cubos quadrangulares, Sal armoniacus in hexagonas, Sal urinæ in pentagonas, &c. eodem modo Lapidum & Mineralium particulae magnam diversitatem inter sese habent, & juxta materiæ hujus combinationem, concursum, motum atque quietem, diversa figura oritur. Neque circa Lapidum procreationem spiritus aliquis lapidificus seu coagulatorius fingendus, quo mediante partes coalescant ; quandoquidem partes æquales lævesque fortius sibi adhærescant, quàm glutine quovis, juxta illud Hippocratis L. de Diætâ : *Concors concordi adhærescit*, & Antiquorum illud : ὁμοῖον ὁμοίῳ ἀεὶ πηλάζει. Quamvis autem cuncta hæc determinare non ita facilè sit, cùm aliud in aliis subinde accedat necesse sit, si rerum causas específicas edicere velimus, certum interim Naturam hîc non minus certas suas

suas habere leges, definitasque motiones, quas ipsa sibi impositas constanter & absque ordinis mutabilitate servat, propter jam commemorata sua semina, quàm stirpes atque animalia, quod fusè deduci posset. Circa hanc rem non contemnendas congesserunt Observationes *G. Agricola de subterr. Lib V. p. m 63. Matthæius in sua Sarepta: Jonsthorus in Thaummatograph. Class. IV. Cap. I. & alii, &c. &c.* Sed satis jam de his.

CAPUT IV.

De Nutritionis & Augmentationis Mineralium modo.

QUæ nostra sit sententia de Nutritionis Mineralium modo ex Generationis eorum doctrinâ à nobis modò propositâ elucescet; Sicuti enim exactiùs rem considerando patet, Generationem esse inchoatam nutritionem, & exinde Nutritionem esse continuatam generationem, ita etiam de materiâ nutritionis constabit, eam unam eandemque esse, quæ est primordiî ovi mineralis, videlicet augmentum non minus quàm principium metallicum contineri à particulis pinguibus, sulphureis, salinis & mercurialibus, ex profundo terræ fumorum mucilaginosorum & unctuosorum instar, (quos Germani die *Witterung* vocant) ope ignis subterranei elevatis, quæ successu temporis humidum aliquod viscosum constituunt, postea à materiâ terrestri aut lapidosâ fusibili interceptum in verum metallum abiens; Ex quo jam patet nutritionis metallorum materiam non esse simplicem aquam, quæ, dum mineralia metallaque funduntur facilè evaporaret, sed gur aut mucilaginem seu humiditatem unctuosam, viscosam, lentam, glutinosam, mercurialem, quæ in terræ matricibus pro ratione diversæ dispositionis & acquisiti cujusdam congelationis habitûs in consistentiam & soliditatem mineralem, vel puram vel impuram, pro acidi ex digestionem enati conditione excoquitur, ceterum experimentum curiosum de Gur ejusmodi seu viscoso liquore, qui mense Martio ad radices certarum arborum in Hungaria reperitur, sistit *Cassius in Cogit de Auro Cap. V.* quòd nimirum is in vitro hermeticè sigillato fœtus in spumam quasi auream elevatus sit, atque donec ille per se in terram abierit, spiritus aureus tum vitri latera pinxerit tum nubeculæ formâ terræ superincubuerit, quæ terra tandem minerale aureum vegetativum produxerit, quod reverà crescere incipiebat, solidum erat, ponderosum & admirabile, nondum tamen satis à natura firmatum, sed fugax adhuc in igne, ut anatomia per Vulcanum docuit, metallum. Obser-

vant hinc Metallurgi in fodinis sæpius in rimis saxorum dirutorum Lique-
rem subalbidum virescentem, qui mox concrefcit instar faponis liquidi, &
per alterationem variam vario quoque colore apparet, & in diversicoloria
concreta imò sæpè purissimum argentum densatur, ceu de hoc *Beccherus*
Phys. p. m. 163. testatur, illum supra tigna lignea (quibus cavernæ subterra-
neæ fulciuntur, vulgo *Stämpffel*) destillasse ibique in purum argen-
tum ramosum abiisse. Quò verò liquor hic unctuosus aptè nutritioni in-
servire possit, ut dictum, necessum est ut in vapores (ceu & *Aristoteles* Me-
tallorum primordia roris & pruinae exemplo explicat) resolvatur & per in-
halationes, vulgo *Einwüterungen* ad augmentum mineralium disponatur,
ceu sæpius in fodinis observatur vapores sulphureos calidos parietibus ad-
hærescentes post aliquot dies in materiam unctuosam & splendentem
abiisse, adeò ut meritò cum *Lud. de Comit. de Metall. C. X. p. m. 67.* statuen-
dum sit, metalla in duplici termino, dum in generationis cursu progre-
diuntur, considerari debere; primò cum in statu volatilitatis seu in fumo
exhalante reperiuntur; tunc enim si locus ipse aperiatur, tunc metallum
quod brevi forsan ad alium secundum gradum devenisset, in aëra evolans di-
spergitur; hinc est ut dum à fossoribus interiores montium cavitates rese-
cantur, non pauca metalli pondera deperdantur, quæ mox in metallum
abiissent, quod ex fumositatibus inde sensibilibiter & copiosè erumpentibus
liquidò innotescit, tum enim metalli abortus non incongruè nominabitur:
secundò cum metallum ad gradum fixationis pervenerit, quando scilicet in
corpore non fumido & vaporabili sed in se ipso consistens stabileque jacet,
tum enim si effossum per ignem examinetur facili negotio abortivum in-
perfectionem ducitur. Ex analogia nimirum de Mineralibus nobis statuen-
dum, quod de Plantis & Animalibus eorumque ovis, quæ diximus esse sal-
tem succi nutritii partes subtilissimas idealiter tinctas, minutimque con-
globatas, unde pariter Mineralium nutritio & augmentatio erit ab eadem
materia, quâ ovum eorum primitus constabat, materiaque illa talis erit quæ
mineralia augere vel cum durabilitate permanere faciat, quæ hinc non alia
esse poterit quam mucilaginosà (aquea salina terrea) viscosa & lenta, prout
& videmus singulari quadam providentiâ *Animalibus* & *Plantis* humores esse
ingenitos unctuosos, gelatinosos, pingues, ut calore naturali citò non exic-
centur, quorum hinc gratiâ vivunt & vigent. Pariter namque ex sententia
nostra, quâ gradualem saltem trium Regnorum differentiam statuimus,
Mineralibus Vitam quandam analogam, ac inde inseparabiliter Nutritionem
& Augmentationem attribuimus, quam & olim jam agnovit *Aurelius Augu-
rellus* Ariminensis (Glaurâ suâ aliàs celebris) *Chrysopææ* L. I. p. m. 8.

- - - - Verùm ipsa secreto vivere quivis
Sentiet ac vita divino munere fungi,
Hac & oriri eadem si contemplabitur, & si
Augeri ex sese penitusque increfcere cernet.

Et post paucula:

Quòd si non sobolem educunt, non cætera vertunt
In semet, causa est quod multa spiritus illic
Materia, abstrusus vitam qui porrigit omnem
Explicat agrè ex se vires, ni vivida promat
Has hominum virtus densâ sub mole latentes.

Ex duabus hisce verò operationibus realiter à se haud differentibus prior confirmat posteriorem, dum assimilatione novæ proportionatæ substantiæ increfcunt Mineralia, reparaturque quod vel calore subterraneo vehementiori, vel effluviis antipathicis, effossioneque continuâ detractum est. Confirmant hoc præcipuè etiam metallorum palingenesia dum exhaustæ venæ metallicæ post aliquot temporis spatium denuò fecundantur denuoque metallis replentur, ut præter Auctores *Cap. præced.* allatos, exemplis insuper probant *Sennert. de Consens. Chym. Cap. IX.* *Agricola de Ortu & Caus. subterr. L. V.* aliique, qui fatentur cuniculos (die Stollen) interdum in angustum ita venire, ut aliquâ sui parte nullum aut admodum difficilem præbeant transitum, cum tamen eos satis latè soleant agere fossiores, ne transituros impedian; in tales autem angustias eos accessione novæ materiæ mineralis esse adductos experientia docuit. Verissimè ergo fatetur Lohneisen in dem Bericht von Bergwerken pag. 20. Klüffte und Gänge haben noch heut zu Tage ihre samhafte Art/ die Gott durch sein Sprechen in die Erde geschaffen hat/ darauß er natürlicher Weis noch täglich Erz wachsen läßt; daß Gott hat im Anfang nicht alles Erz geschaffen/ wie er auch nicht das Korn und Früchte auff einmal wachsen lassen/ sondern muß die Erde noch jährlich zu gelegener Zeit ihre Früchte herauß geben /z. wer des Samens viel hätte/ der könnte reich werden /z. Dum autem Mineralibus Vitam adscribimus, noscendum, Mineralia actus ejusmodi vitales non nisi occultè secretè & analogicè edere, ob spiritus à materiæ luriditate, grossitie, rusticitate velut impeditos, scintillam scilicet lucis debilissimæ, quo & factum, ut magna Philosophorum cohors in illam sententiam inclinârit, Mineralia in primo instanti ex quatuor elementorum substantiâ creata, & ab illo termino essentiam tantummodo habuisse, vitam, vegetationem, nutritionem, generativum ipsis penitus denegando. Verùm ut in Politia dignitatum ac splendorum magis vel minus ad bonam & proficuum harmoniam requiritur, ita etiam supremus Polarcha in tribus Regnis ejus typum nobis proposuit

inæqualiter Lucem primigeniam, in naturalibus certè plus quam ordinariò fit, attendendam, eorum incolis distribuendo; In *Animalibus* siquidem lucis primigeniæ vigor & splendor magis vividè elucet, ceu aliàs in morbis archæus noster vel obnubilatur ac velut eclipsatur, vel etiam nimia luciditate volatili se effrenem commonstrat; In *Vegetabilibus* minor est ejusmodi lucis copia ac respectu prioris est saltem secundaria, ceu à quibusdam, Anglis maximè, *Vegetabilia pro animalibus infimæ classis* habentur: In *Mineralibus* verò lux miserè micat, ac in materiæ viscosioris ventre poris arctis velut ligatur & incarceratur, quò minus copiosè se expandere possit, satis tamen, si qui hi sunt obices, removeantur, sic enim quàm potentissimè archæum nostrum exhibita, beneque præparata irradiare valent, & vitalia opera non secus ac vegetantium semina quoque exhibere, ceu notanter pro summo Alchymici scopo obtinendo ait *Ludov. de Comit. de Nat. Metall. pag. m. 80.* Quamobrem si solida & clausa, sicca & interminata metallorum corpora ad ulteriorem generationem impellere speremus, opus erit, ut carcere fracto, corpore humefacto vis interior exolvatur, tunc enim in tenellum corpusculum igne convenienti auxiliares manus adepta vitalia munera exercere incipiet, & si nil obstitit integram vitalitatis suæ periodum complebit, id quod projectio lapidis philosophici super metalla imperfecta stupendo exemplo commonstrat. Ob prædictam autem respectivam lucis debilitatem, spiritus viscositatem, pororumque constrictionem & exiguitatem, partiumque accessum & juncturam quam vicinissimam, oritur corporis mineralis grossities, gravitas & soliditas, ac hinc spirituum, corporis reliqui comparatione, minor luxuries, eorum torpedo & inagilitas, generandi & multiplicandi difficultas & insensibilitas putativaque ejus sterilitas, nam partibus ejus heterogeneis tenebrosâ spurcitie circumvolutis, spiritus velut contaminati in motu suo impediuntur, idque ob eorum densitatem, crasin crassiorem, minus expolitam, indomitam maximè corporis duritiem, solidamque congelationem, fortemque partium corporalium compositionem, quæ omnia exiguam debilemque lucis inclusæ vim calefactivam, languidioremque motum accusant, unde & fit ut more Vegetabilium evidenter nutriri ac augmentari non percipiantur, dum anima Mineralium ceu spiritus grossiores cum modificatione partium reliquarum crassiori minusque exquisitâ, pro earum esse tamen sufficienti, minus potentes sunt è terrâ more Vegetabilium caput velut exerere ac progerminare. Ast & hîc nobis sapientissimi Conditoris directio attendenda, qui ad esse mineralium hæc ita disposuit, ut lucis illa debilior portio minerali corpori indita, illud perpetuare videatur velut intendere, subjectumque ejusmodi rebelle suo dominio ac negotio velut subicere, ceu

unicam

unicam scintillam magni incendii causam videmus, pariter namque scintillæ lucidæ corpora mineralia irradiantes & exornantes movere ac laborare haud cessant, donec victrices evadant, integramque corporis massam in suam naturam, activam qualitatem & splendorem reducant, ceu Auri productio quo natura maximè inclinatur, id patefacit; Hinc licet spiritus hi luciditate insigniti obscuro carcere velut primitus vinciri videantur cum exiguo motu & excursibus, nihilominus successu temporis, materia rudior velut emollitur, ad quod concurrunt etiam extrinsecus influentiæ lucidæ, materia fluidissima, subtilissima, corpus minerale æquè ac alia pervadens, spiritum exuscitans & ad motum disponens, imò magnetica virtute velut in corpus hoc copiosius traducta, ceu marcasitæ aëri expositæ insigniter inde effervescent videntur; Hinc & quolibet anno, quâvis horâ, favente maximè cœlo & constellationibus, licet insensibiliter, ex materia proportionatâ præsentē, vel aliunde traductâ, Nutritio mineralium contingit, crescit & intenditur spirituum mineralium vigor, ac secundum incrementi ejusdem gradus redditur etiam illud corpus perfectius, fulgidius & fixius. Ex quibus manifestum erit, Mineralia non solum occultè vivere sed & verè nutriri, idque ex requisitis ad veram nutritionem, quæ fieri debet in omnibus partibus, & hoc ex materia extrinsecus adveniente, ut corpus post nutritionem maneat idem quoad partes formales, ceu in mineralibus altiori maximè loco constitutis sufficienter, imò mirabiliter observari hæc possunt, quamvis haud difficulter largiamur dari quædam quæ mineralium naturam sapiunt, quæ crescunt simplici extensione vel additione in partibus exterioribus, idque confusè, inæqualiter, indeterminatè, & sine ordine, unde & squamosa, aspera, summè & fragilia, ceu sunt Calculi renum, vesicæ, Lapides bezoardici, tophacei & qui sunt arenosi: contrarium tamen observare licet in Metallis maximè perfectis & Lapidibus pretiosis, quorum ortus & augmentum, generatio & nutritio materiam nutritiam æqualem, perfectèque elaboratam & per motum digestam, continuatam scilicet mucilaginis viscosæ productionem cum acido fermentativo & spiritu lucido agnoscit, ut in matricibus splendentia, v. g. in Lapidibus ramosa fila metallorum cum intertextis elegantissimè excrecentiis capillaribus, Lapides item politi, pellucidi, solidi, characteribus stupendis insigniti appareant, id quod minus obscurum evadet considerando partes determinatas, específicas primum rudimentum constituentes necessariò ab aliis successivè appellentibus debere foveri, non solum in hac aut illa particulâ generativa sed insimul reliquis omnibus pro mineralis ratione, in quibus spiritus inclusus & calor subterraneus homogeneum corpori assimilando intimè approximare faciunt, idque in matricibus convenientibus & propriis, secundum

priorum particularum ideam, conformationem & contextum, nam non ubique mineralium quodvis crescere & nutriri potest, ceu non ubique locus dispositus est ad mucilaginem viscosam talem & talem producendam, alimentum scilicet probè digerendum & assimilandum, spiritusque metallici non ubivis fissuras & rimas in certam cavitatem patentes inveniunt, quò aptè colligi possint & decenter in massam mineralem confidere vitaliterque compingi : adeò evidens est, ait *Beccher. Supplem. 1. in Phys. subterr. C. VI. p. m. 120.* quod materia loci in qua metalla generantur ad specialitatem metalli, tam in quantitate quàm in qualitate faciat, ut in dubium revocari non possit, cùm hoc loco experientia & autopsia omnibus subtilibus speculationibus resistat; hinc in mineris in den Gängen reperies einen harten groben • feid • horn • wacken / è contra einen zarten • milden • Quarz • oder Kalkstein / hinc ein grimmig vestes • taubes • è contra ein schönädigs • zartes • lindes Gebürg. Ad concretionem metallicam autem tempus debitum, ut in aliis, requiritur; ut Natura foetum mineralem decenter foveat, digerat, disponat, ubere suo viscoso nutriat, acido-fixativo è fermentatione enato decenter digerat & debitè tandem excludat, ceu Metallifossoribus certum tempus omnino observandum, ne si intempestivè eruant, oleum & operam perdant; In hoc verò Nutritionis opere per digestionem necessariò resultat particularum excrementitiarum separatio, prout Mineralium fossores velut expuitionem talem superfluitatum in terra, maximè circa superficiem, observant, ubi imperfecta, bruta magis & rudia nimis metalla apparent, quo fit ut & sæpè integræ urbes subvertantur, terræmotus cieantur & montes se aperiant, tanta est spiritus inclusi vis & vigor ex vi elastica, haud secus ac aliàs observamus semina plantarum germinantia cistæ ligneæ undiquaque inclusa, illam diffringere. Statuimus itaque Mineralia in montibus & terræ cavernis nasci & nutriri instar Vegetabilium, idque patulis ramis, radicibus, truncis ac velut floribus & fructibus, eaque in montibus non secus ac arbores jacere, id quod ex argenti, metalli aliàs minus fœcundi, fodinâ apud *Agricolam* colligere est, quæ fuit pedum xxx. in longitudine, latitudine autem dodrantis, altitudine lx. ex quo infertur similem fuisse arbori, cujus altitudo est maxima, post longitudine seu ramorum diductio, crassitudo minima, quæ pro latitudine in fodinis accipitur : Quare concludimus *Metalla aliaque mineralia esse plantas sepultas sub terrâ nascentes.*

CAPUT V.

De Organis seu Partibus Mineralium organis Vegetabilium & Animalium analogis, eorumq; Germinatione.

VITAM Mineralibus in suo genere, metallicam nempe, modò adscripsimus, quæ nulla certè est si desit requisitus organorum apparatus, ut enim compositum quoddam vivat, nutriatur & augeat, opus certè est tali materiæ dispositione, ut spiritus inclusus ritè in motu & expansione sua dirigi possit. Ejusmodi verò effectus dum analogicè ad plantas & animalia in mineralibus cernamus, in iisque cœleste illud calidum Hippocratis haud secus ac in illis, admittamus, analogicè itidem Organa iis adscribimus, ad operationes ejusmodi edendas, quæ hincut determinemus, opus est.

Partes autem quas in Mineralibus possimus observare sunt *Radix, Cortex, Substantia ipsa & Vasa*, notando tamen cum *Ludovico de Comit. de Nat. Metall. p. m. 79.* discrimen, quod in Vegetantibus accidit ejusmodi instrumentorum & partium diversarum ratione, in hisce homogeneis metallis ratione diversitatis graduum & tempore succedere, ceu notanter docet, metallicam materiam sub mitionis elementorum initio totam Radicem & alimentum esse, cùm verò species astralis específicos actus edit & ad extremam perfectionis completæ metam percurrit, totum germen esse Arborem & plantam; cùm postremò integrum perfectionis cursum compleverit finemque suæ naturæ permissum adepta quiescens ab opere cessaverit, totum Fructum esse, tunc enim ulterius naturaliter tendere nequit; Quod si autem per artem naturæ adjutricem eodem prorsus quo ab initio composita fuit humore soluta in ulteriorem generationem promoveatur, tota Semen erit & vim prolificam absque dubitatione obtinebit, vel assensu quoque *Kunkelii in Observat. Chym. p. m. 49.* verè dicentis: nam aurum est & esse „ debet semen, jam verò omnia semina terræ cuidam idoneæ committuntur, quæ quidem fructum aliquem sunt allatura; eadem quoque metallorum ratio est.

I. *Radix* Mineralium arborum ex suis seminibus ortarum (tota nempe materia initio radix est, ut ex *Ludovic. de Comit.* dictum) figitur in Terrâ (in montibus scilicet, venis, cumulis mineralibus, in fontibus, fluviis, lacubus, nubibus, aliisque locis) velut agro, per quam & inde dum materia magis disponitur & rotationibus suis velut revolvitur truncus & rami velut producantur, folia & fructus eduntur: quatenus scilicet propriâ fermentativâ vi terram obstantem dispellunt, semenque subtile formâ halitûs illam

lam ejusque minutissimas rimas, porosque lapidum penetrat : consideratione dignum est, ait *Beccherus*, fumum metallicum pinguem omnes lapides, etiam densissimos, illas illorum sed non immutatâ substantiâ penetrare, ibidemque & in eorum medio ut metallum vel sulphur (nullum enim metallum sine sulphure est, nihilque est, quod metallis magis associetur & in ea agat quàm sulphur) efficere, substantiam lapideam hac terra alterari, tingi & penetrari, ut *Cap. præced.* fusiùs dictum. Tam vasto autem corpore, ceu Terra est, Mineralia ut figerentur, opus habuere, quia magna etiam requiritur copia materiæ nutritiæ mineralium, quam v. g. est arborum vegetabilium, longius enim & spatiosius excrescunt illæ quàm hæ, velut aliàs belluæ marinæ terrestria animalia longè magnitudine antecellunt. Ob vastitatem autem Telluris notantur in eâ regione tres, quarum *infima* & intima circa centrum continet saltem, *Cartesii* judicio, materiam primi elementi se illic non aliâ ratione quam in sole commoventem : estque id quod suprà diximus, radios cœlestes illuc pertingentes reflecti & ex reflexione calorem acidumque in generatione mineralium primas tenens producere : *Media* verò tota occupatur à corpore valde opaco & denso quod poris soli materiæ primi elementi transitum præbentibus instructum est : *Tertia* verò nobis vicinior illa est quæ circa nos reperitur, magna scilicet congeries particularum tertii elementi multum materiæ cœlestis (quæ tantum abest ut mineralium illic productionem, ut quidem volunt, pernici motu impediat, quin non potius summo operè illam juvet, confirmantibus id terræ regionibus calidioribus validiorique æstu solari infestatis) circa se habentium, composita scilicet est è particulis varia dispositione, figurâ, situ, quiete præditis, ut jam innuimus, & ex variis his particulis materiâ cœlesti diversimodè motis, per meatus protrusis & hinc variis angulis insignitis, combinantur varia corpora mineralia pro motu à Deo primitus indito ac etiamnum conservato; Hæc verò Mineralia ex his particulis variè modificatis & contextis cum intercepta materia cœlesti, quam æstorum ignem, particulam lucis primigeniæ vocavimus, ceu patre & matre efficta, pro radice maximam partem vicinam terram (quæ ab aqua plurimum vicinâ humidum generativum ad gur minerale contribuens, recipit) agnoscunt, maximè si jam in proxima sit potentiâ abundi itidem ex dispositionibus certis præsentibus in simile corpus minerale vi loci fermentali, imbuti partibus salsis, unctuosis, viscosis variè digestis & dispositis, vel etiam si hæc in actum jam sint traducta, ut minerale verum constituent, sic enim hoc poterit alimentum copiosissimè ex inferioribus susceptum supra vel juxta posito minerali communicare, etiam si etiam sit diversi generis, illud enim quod ceu excrementosum ab alterius archæo expuitur, in ali-

in alimentum percommodum cedere potest alteri, ceu quæ à nobis eji-
ciuntur excremata, canes, fues, &c. in alimentum assumere videmus, imò
etiam vix dubitandum videtur, dari Mineralia quæ ab aliis resultent & ena-
scantur ceu in Plantis fungi, aliaque ex inverso naturæ motu, retrogrado-
que ordine producta: Sicuti etiam statuere haud adeò absurdum, dari
Mineralia maximè è lapidibus pretiosis quæ succum lapidificum nutritium
purissimum non nisi per alium lapidem minus nobilem prius colatum &
digestum velut hauriunt, ceu Adamas lapidi crassiori adhæret & ex illo
succum suscipit probè digestum & filtratum velut à radice, ut in illo lapide,
quem Chymicus quidam excellens hîc possidet, qui pluribus velut adaman-
tibus oblitus est, conspiciere licet, quo faciliè quis inferre posset generatio-
nem ejusmodi lapidum pretiosorum similem ferè esse generationi pulli ex
ovo ubi nutrimentum unà suppeditatur, de quo in *Regn. Animal.*: aptè ad
confirmationem horum *Ludovicus de Comitib. de Nat. Metall. p. m. 68.* Mon-
stra in Mineralibus dupliciter quoque contingere possunt, vel quia plura
simul genita ita commista sunt, ut unum, quid incertum & obscurum judi-
cetur, hinc variæ inventæ sunt artes, quibus facilius difficilivè commista
omnia disgregantur ac in propriâ homogeneitate ac paritate explicantur,
& juxta cujusque naturam repræsentantur, hoc autem evenit, quod com-
ponentia prædicta tunc cœnita fuerunt, cùm in termino fixationis erant,
tunc enim à commisto non commutari potuerunt; at si metallum adhuc
in termino corporis nondum ligati atque constricti manserit, tunc aliquâ
ex necessariis circumstantiis deficiente in quid corruptum & imperfectum
vertitur; atque hinc plura exoriri creduntur mista, quæ Media Mineralia
vulgo nominantur, quinimò & ipsi Lapidès pretiosi metallorum abortus
non absque validâ ratione perhibentur; hoc autem satis inde apertè con-
jicitur, quod ex iisdem metallis igne calcinatis vel solis vel vitro factitio
commistis gemmæ naturalibus non absimiles parantur; hinc etiam est
quod Carbunculus à vulgaribus artificibus difficillimè construatur, quia ex
auri destructione seu calcinatione quæ solis Adeptis nota, pendet. Nota-
mus nos terram Mineralibus radicem præbere maximè iis in locis quæ sunt
editiora, velut in montibus, maximè iis ubi nives citò liquefcunt, nec ros
faciliè, ob citam resolutionem per halitus metallicos tanquam è foco sur-
sum emissos, concrefcit, pusillæ item sunt arbores, solumque exustum ve-
lut est & sterile, pallidioribus & tenuioribus foliis & graminibus; addunt
meritò & alii, ubi cœruleæ flammæ calidiore potissimum cœlo huc & illuc
discurrunt, propter coruscationem & halituum pinguiorum & sulphureo-
rum deflagrationem, quæ ubi præstò est, indubitatum tantum non signum
erit præsentia mineræ metallicæ, idque pro halituum naturâ, si enim sint

subtiliores, metalla subtiliora, crassiores crassiora & rudiora subesse indicio erit, de qua re pluribus *Agricola de Re Metall. L. II. & L. V. subterr. Albinus Metallogr. Tit. 3 p. 3. Lohneisen, Libavius, Kircherus, Kirchmajerus*, qui ex materia sulphureæ & mercurialis variè coloratæ indicibus metalli præsentiam infert, nominando illam præcipuè producta sulphurea, Glanz/ Rieß/ Wißmuth und Kupffergrün/ ceu specialius de his legi meretur in *Tract. von Bergwerck C. I. §. 16. & seq.* His verò metallis & eorum venis in minerâ suâ adhuc latitantibus à plurimis virtus adscribitur magnetica, & ea quidem tanta, ut arborum sæpè propius crescentium ramos ad se flectat, ac Virgula (Metalloscopica, Mercurialis, Corylina, German. *Schlagruhte* inde dicta) ambabus manibus prehensa, non obstante arctissimâ compressione, detorqueatur, ut asserunt *Paracelsus, Bodinus, Zimara, Ludov. à Seckendorff des Teutschen Fürsten Staats p. m. 400.* aliiq̃ue, licet *Kircherus* sæpius hujus rei super metallica corpora auri & argenti experimentum instituerit, ast semper spe suâ frustratum se fuisse refert, prout obhinc is in *Mundo subterr. Lib. X. Cap. VII. pag. 181.* de Virgulâ hac corylina bifida divinatoriæque aliâ sibi imaginari nequit, illam à subtili halituum metallicorum vi concitari; contrarius hinc *Beccherus*, qui *Phys. subterr. Lib. I Sect. 7. p. 651.* hanc inclinationem, si succedat, non nisi atomis metallicis exhalantibus adscribi posse meritò censet, cùm major horum vis sit, dum metalla adhuc in mineris recumbunt, quàm si jam fusionem subierint, quæ fortè impedit, quò minus virgula ejusmodi metallis, quibus cum amicitiam habere debet adplicata, quantumvis exactissimè & levissimè æquilibrata, ejusmodi inclinationis effectum præstet. Compertum tamen nobis est, ejusmodi bifurcatâ virgulâ corylinâ fontes aquarum detegi, neque nos latet Mosen & Aaronem coràm Pharaone Rege Ægypti baculo tali varia mira præstitisse, illosq̃ue Magos alios instrumento consimili imitatos fuisse: quin etiam non penitus de nihilo est, quod in ultimo bello metallica vasa sub terram recondita à militibus ope virgulæ hujusmodi facilè detecta ac eruta fuerint, ut nil dicam de Virgulâ divinatoriâ Jacobi Aymari Delphinatis sicariorum & furum investigandorum causâ facta, quum eâ de re Tractatus editus sit peculiaris; Quare etiam usum, vel potius abusum hujus virgulæ Vir Doctiss. mihiq̃ue amicissimus DN. *Martinus Mauriti, Pastor Hauingensis*, speciem prædemonstrâs illius esse censet, quam Deus in populo suo castigavit *Hoseæ C. IV. v. 12. Populus meus in ligno suo interrogavit & baculus ejus annuntiavit ei.* Vid. *Tract. de Sortit. veter. Hebraor. C. IX.* Quî miram effluviarum efficaciam cum *Boyle* in Tract. peculiari, considerabit, de his Virgulis mitius sentiet, nec tam citò malum dæmonem in scenam adducet, quàm vero statuunt multi de Virgulis metallicis, de quibus mira referunt, etiam in Alpibus Rhæticiis heic in vici-

in viciniâ gesta *Lud. Lavaterus Tigur. de Spectr. Lemur. &c. Part. I. Cap. XVI. Agricola in Bermann. & de Animant. subterr. Olaus Magn. L. VI. C. 9.* quæ si vera sunt, omnino cum *Clar. Dn. Cassp. Posnero in Tract. pecul.* agnoscendum erit, subesse *ἄντι* vim & modum agendi naturalem excedens ac superioris ac hæc naturalia sunt, ordinis, nimirum quia in iis locis Virunculi hi versantur, è quibus opes quærunt homines & frequentiores adsunt, si spes de divite metallorum copiâ appareat, commodiorem occasionem Satanam obtinere insidias & ludos faciendi hominibus.

II. *Corticem* post *Radicem* Mineralibus etiam adscribere haud veremur, illud pro cortice sumendo, quod manifestè distingui potest à reliqua substantia, durius velut est ac exterius accumbit, ceu aliàs Vegetabilium cortex corio & cuti comparatur, radixque ventri & ori. Cortex hic quia alio colore apparet & secundum mineralis ductum illi appositus est, aliâ etiam pororum & particularum configuratione donatur, idque fortè ad exhalationum nutritiarum susceptionem & aëris (cujus vim & efficaciam ad Mineralium constitutionem supra deprædicavimus) intromissionem filtrationemque aliqualem, ceu cortex in Vegetabilibus, arborum quarum substantia lignosa penitus igne conflagravit, nihilominus vegetationem illam ac nutritionem præstat. Cortex hic velut lorica Mineralia in digestionem ab injuriis & exhalationibus antipathicis defendere non saltem debet, sed & locum conclusum & solidum efficit, ut nihil inde expirare possit, sed fumus sulphurei & mercuriales debitè appellant & in matrice convenienti suscipi, digeri & commisceri valeant, id quod nullatenus compleri posset, si locus apertus exhalanti materiæ exitum permetteret, quare etiam Corticis hujus vicem præstare posse partes terræ in viciniâ durissimas ac sibi mutuo quàm firmissimè accumbentes & adherentes probabile est, variat namque terra summopere duritie, raritate & densitate, ceu etiam ignis cœlestis vel materia primi elementi variè eam commovet ac calefacit, & quamvis durissimæ sint partes illæ terrestres, nihilominus vi caloris summi variè concuti possunt porique nunc magis aperiri, unde & facilè ex continua pressione & gravitate terrestrium ejusmodi corpusculorum, quædam in poros apertos suscipi possunt, in iisque contundi ac per consequens aliter atque aliter, pro modulo & matricis & particularum istarum, configurari : imò exinde fit ut ramenta seu filamenta metallica in ipsis Vegetabilibus extra superficiem telluris animadverti possint, ut de Vitibus in Hungaria se observasse quidam referunt : Interea videtur quoque quòd Natura in opere suo media effingendi & expoliendi corpuscula ad corpus naturale constituendum haud negligat, sed etiam primitus illa decenter figuret, antequam illa commodè adaptare possit, quo pacto & liquores pingues & unctuosi in terræ in-

terioris *poris & ductibus* non in rectum directis & aptatis, sed ramorum instar diffusis formari videntur, quamvis aliàs difficillimum sit de pororum terræ configuratione conjecturari, videtur tamen præter poros terræ indefinitos dari rectos, item inflexos & undulatim extensos, ad aquæ marinæ transcolationem dispositos, cujus sal relictum plurimum mineralium productioni tum inservit, item alios ita excavatos ut unus cum pluribus aliis correspondeat, item cochlearum more exsculptos & striis certo modo contortis notatos, quos non nisi certæ primi elementi materiæ particulæ & eodem modo contortæ & contextæ transire valent, quæ configurationes tamen non obstant, ut *seminium minerale* repudiamus, illud enim mechanicâ suâ texturâ itidem dotatum & à natura exornatum est, vel etiam per certam percolationem resultat, adeò ut positâ vi seminali ejusmodi effectrice & materiâ aptâ cum loco convenienti suisque circumstantiis munito non possit non metallorum generatio, ut à causis effectus resultare; sic etiam ut inde inferre sit, quia talia ars æquè suppeditare valet, metallorum transmutationem seu potius meliorationem impossibilem minimè esse.

III. *Substantia ipsa mineralis* velut truncum ramosque includit, quæ juvantibus partibus reliquis sensim in terræ incunabilis augmentum capit; adeò ut meritò dicat *Gerhard. in Decad. Quæst. Phys. Chym. de Metall. p. m. 84.* Sicut pomum vel ramus nascitur vel nutritur ex suâ arbore, ita certum est aurum ex venâ vel arbore suâ metallicâ nasci & augeri; Varia hæc est in variis Mineralibus, juxta eorum naturam & proprietatem, prout vel majora vel minora, vel maturiora vel immaturiora (immaturior namque mineralium substantia *primum* eorum *ens, embryonatum* item vocatur, spiritus scilicet adhuc in suâ volatilitate existens nondum maturus sicut fœtus in matrice vel fructus immaturus in arbore; & sicut his arte pro maturitate & usibus humanis consuli potest, ita nullum dubium quin mineralium immaturitas arte corrigi possit) nobiliora vel ignobiliora sunt, in illis namque præ his particularum ramosarum plus reperitur, quamvis & unctuositas, à ramosis viscosisque particulis resultans, de qua supra, in illis maximè variet; datur enim juxta vulgarem sententiam in Metallicis unctuositas ejusmodi duplex, una *externa* sulphurea inflammabilis, per accidens saltem illis accedens & ad majorem formam & excoctionem contribuens; alia *interna* subtilis valde, probè fixata & digesta, non cremabilis, mercurialis, quæ quæ abundant minus igne consumuntur, ut est Aurum externâ illâ penitus destitutum, & Argentum; ceu contrà Ferrum & Plumbum, quia unctuositate illâ externâ abundant, diminuuntur in igne & exterminantur in fumum, sulphure illorum substantiæ incluso per inflammationem deflagrante: consariatur huic sententiæ *Kunkelius in Observ. Chym. pag. m. 10.* ubi quidem sex metalla

metalla externum & internum suum habere non inficiatur, ut verò credat hoc ipsum de Auro & Argento. quàm de Ferro, Cupro, Stanno & Plumbo accipiendum esse, neminem sibi persuasurum; auri enim & argenti extremum quod attinet, illud terra sit quædam, quæ sine additione irreducibilis est (in quâ scilicet sulphur illud fixum constat) ab hac terrâ nil præterquam sal volatile naturæ exclusum est; In reliquis verò metallis non tantum hæc quoque terra irreducibilis reperitur, verum sal quoque acidum & pinguedo quædam, quibus separatis corpora quod materiam attinet, non verò quoad formam unius sunt ejusdemque generis: Et hæc ingeniosè dicta non destruunt, sed potiùs dilucidant magis quæ in *Part. II. L. II. Summæ perfect. p. m. 635.* de his & aliis adstruit Geber Rex Arabum, *Alchymista illustris*: *Habent corpora imperfecta humiditates superfluas & sulphureitatem adustibilem, nigredinem in ipsis generantem ipsaque corrumpentem: habent etiam terreitatem immundam, fœculentam & combustibilem nimis grossam, ingressionem impediens & fusionem; Et quia hæc superflua accidentaliter in his supervenerunt corporibus, & non radicaliter, & spoliatio accidentium possibilis est, oportet nos cum igne artificiali his prædictis mundatis superflua demere accidentaliter, solâ substantiâ Mercurii & Sulphuris radicalis permanente.* Unde & inferre est, quòd tantò ignobilius & imperfectius metallum sit, quantò plus possidet, sulphuris externi, rudioris, tantò contrà nobilius & perfectius quantò plus globulorum mercurialium radicaliter intimiusque fixatorum, stabiliorum, velut Aurum & Ferrum exinde longissimè distant, quòd illud cum Mercurio amalgamari, id est, in pastam mollem redigi possit, hoc verò Mercurium non nisi cum artificio admittat & contrà Sulphuri facilimè commisceatur: maneo in eâ sententiâ, ait laudatus *Kunkelius Observ. Chym. pag. 22.* Mercurium primùm quidem ex aquâ & sale potissimum, ut supra jam ex eo quoque attulimus, constare & secundam eum vel tertiam in generatione materiam esse primamque materiam metallorum, nam prima materia nobis hominibus nota, crescentium omnium rerum aqua est & sal; sunt verò sal & aqua inseparabilia, alia verò principia metallorum haberi solita, separabilia, nec ego quidquam in metallis puris quàm sal in mercurio & extra mercurium deprehendo, reliquum terra est, quæ formam constituit, color à sale & terrâ accidentaliter, provenit, terra ab auro separata nihilominus albescit, quemadmodum & illa ex Lunâ, id quod non vana speculatio sed manualis operatio detexit; aliorum metallorum diversa quidem longè est ratio quanquam exceptâ illorum impuritate in intimo suo omnia sunt generis ejusdem respectu scilicet mercurii & salis pari quæ in iis itidem reperiuntur, differuntque in formâ duntaxat, prout nimirum acidum & pinguedo superflua mixtionem certam cum partibus reliquis

inière; allegoriâ eleganti hoc quoque docet *Beccherus in Metallurgiâ p.m. 313.* dum Saturnus inquit: Wisse/ daß die Götter (metalla) alle Geblüt (mercurium) haben/ welches zwar/ wie ich gestehen muß/ darumb unterscheiden ist/ daß eines lauterer/ hinziger und dichter ist/ als das andere/ nun trincken wir nichts desto weniger eben so viel und dergleichen Wasser als der König/ (i. e. aurum,) derowegen muß folgen/ nach dem wir so viel köstlichen Wein nicht trincken/ daß unser Geblüt viel schlechter/ poroser/ wässeriger und weniger feurleidig seye/ als des Königs; wisse/ daß des Königs Wein von unserem unterscheiden ist/ daß er biß in die Herbstzeit stehen bleibet und zeitig wird; Allein unsere Bediente sind so hoch nicht besoldet/ es gehet auch mehr Wein vor die übrige auff/ als vor den König; dannenhero brechen sie die unzeitige Trauben ab/ darauß wird ein so schlechter Wein/ auß welches Genießung wir so schlechtes Geblüt bekommen; diß ist der ganze Unterscheid/ sonst wächst unser und des Königs Wein an einem Stock.

IV. *Venarum* nomine (noto jam *Jobo Cap. XXVIII.* dicenti; Habet argentum venarum suarum principia, egressus suos, & auro locus est, in quo conflatur; Ferrum de terrâ tollitur & lapis, solutus calore, in æs vertitur, æs effundit) in Regno Minerali varia indigitantur, nunc enim pro terræ canalibus, altitudine, latitudine, longitudine multam inter se differentibus sumuntur, quo pacto *vena* alia dicitur *profunda* de summo terræ corio in imam ejus sedem descendens, quæ rursus vel lata vel angusta est, vel in hunc vel illum mundi cardinem directa, mineras variis elegantibus coloribus conspicuas vehens (ceu accuratè in cryptas & ductus ejusmodi se demittens *G. C. Kirchmajerus*; die Gänge so durch alle Gebürge ihr streichens haben von einem Ort der Erden zu dem anderen/ die führen eiliche Quarz/ Hornstein/ Glosß/ Blendgelb/ Schwarzgrau/ Gestein/ Kalkgestein/ Bleischweiff/ auch grauen/ grünen/ weissen/ blauen/ brannen/ rothen und gelben Letten/ re. sind greißig/ re. sind weißleittig/ re. Mönchstappenfarb gleich/ re. ein weiß leittig Gestein dem Alaun gleich/ re. ist nun gemengt und gesprengt Gestein/ von vielen und mancherley Farben/ alles nach Vermischung der Broden/ an viel schön und mancherley Natur/ die das Gestein also färben; auch kömte offte solches von grosser Witterung/ darnach so sind auch Flüsse von allerhand Farben) alia vocatur *dilatata* quæ sub terra latens in multum spatii se dilatat, alia est *cumulata* quæ nil est aliud quàm aliquo fossilium genere cumulatus locus cum interstitio *Intervenium* dicto, ceu *Agricola de Re Metall. L. III.* & ex eo per compendium *Kircherus Mund. subterr. Lib. X. Cap. VI. pag. m. 198.* & supra laudatus *Georg. Cass. Kirchmajerus in Tract. vom Bergwerck C. VI.* hæc figuris eleganter illustrent, quorum posterior bene quoque notat die kleinen Aederlein in denen Bergen so sich von grossen herunder stehn/ die heiß man Geschick.

Geschicklein; aber die geringsten/deren auch am meisten gefunden werden/heissen Klüfflein. In venas hæc ut commodè Fossiles devenire possint G. Agricola de Re Metallic. L. VI. varias machinas sinit, quarum tamen quædam quia incommodiores corrigi ingeniosè poterunt ex Celebr. Lana Magist. Natur. & Art. Tom. 1. p. m. 89. prout & hoc sinit Acta Erudit. Lipsiens. Mens. Jan. An. 1685. p. m. 34. Aliàs etiam pro Vena sumitur omne id quod in vasis continetur, quod nobis ipsa est substantia rerum fossilium quam terræ receptacula suo complexu hinc inde coërcent, præsertim in Bohemiâ, Silesiâ, Hungariâ & Transylvaniâ, per quorum districtus concatenatum est naturæ dorsum metallicis principiis seminibus ac officinis ab initio creationis mundi perefficax DEI Fiat, Crescite & Multiplicamini, refertissimum: nobis verò pro Venis hæc sumuntur ductus & meatus particulariter per ipsam substantiam, ceu in Animalium & Vegetabilium corpore analogicè dispersi, quibus materia nutritia suscipitur, colatur, præparatur, ut proximè abire valeat in ipsam corporis substantiam; Tales in Mineralium corporibus admittendas esse ratio cum experientia facillè detegit, ut ut quoad sensum haud aded sint perceptibiles, considerando autem in perfectioribus superfluum ejectionem, exquisitissimam materiæ nutritiæ adaptionem, totum mineralium in terræ cavernis à calore incluso, pororumque subtilium hinc apertionem majorem, transitumque in eos consequenter liberiores, facillè venas quasdam reperiemus, imò vasorum capillarium ad instar in Animalibus, etiam Venulas ex commissuris saxosæ materiæ mineralis exortas, quas & fibras vocant, quæ conceptum humorem seu vaporem humerosum itidem ac in Animalibus (secus ac sentit Kircherus) in venas majores diffundunt, quò hinc germinatio quæpiam debitè resultet, observarique possit Arbores minerales certo annorū spatio crevisse & augeri in multò majorem molem, ob causam antea dictam, non secus ac Vegetabiles. Talis autem germinatio conspicua maximè est in Metallis, Lapidibus, ac etiam Salibus, ceu & jam suo seculo verè & eleganter hac de re Seneca Natural. Question. Lib. III. Cap. 15. inquiens: Si quis venarum fibras rectius consideraverit, is intra saxorum commissuras, non secus ac absolutissimam arboris in varios ramos divisam intuebitur imaginem: sic quoad Metalla refert Gallois dans les Conversations Academiques tirees de l'Academie de Monsi. ur l'Abbe Bourdelot à Paris Part. I. pag. 139. se nosse Chymicum qui possideat ramusculum auri, quem vegetare fecerit figurâ fruticis: imò alium sibi notum qui ex projectione liquoris cujusdam super lapidem vegetare eum fecerit inq; ramusculos ascendere. Sic & Natura vim vegetabilem exeruit in Argenti massâ pondere 3xij. in qua vitem sarmentis suis variè intricatum effinxit, ut ex dono Thesaurarii Regis Daniæ possedit Olav Wormius: in Technophylacio quoque Dresdeni Electoris

Etoris Saxoniae crux argentea naturalis reperitur ex minera vegetabilis ad
 instar enata; Vidi ego & meis his contrectavi manibus in Archivo Pisano
 Magni Ducis Hettruriae summo meo cum oblectamento arbusculam lapi-
 deam mirâ ramorum & ramusculorum extensione ad instar plantæ dota-
 tam : Germinatio talis conspicitur & clarè in *Corallo*, lapidum numero in-
 serto, qui fruticis vel arbusculi ad instar rectissimo caudice in altum se se
 firmiter erigit, ceu & *Kirchero* à mercatore Arabe relatum est, in maris ru-
 bri fundo integras Coralliorum sylvas reperiri, ac semen illa formâ corian-
 dri vel baccæ corni, crassæ ad instar pinguedinis exhibere, quod novam dein
 fundit coralli propaginem. Sic mirabile est ac curiosum silentioque hîc
 minimè prætereundum quod refert *Fr. Rueus de Gemmis Lib. I. Cap. I. p. m. 4.*
 de duobus hæreditariis Adamantibus Dominae Heverensis è Luxemburgo-
 rum familia oriundæ, qui alios crebrò producant, ut eos quicumque stasis
 temporibus intueantur congenerem sibi prolem eniti, palam judicent. In
 Salibus non tantùm concretio in crystallos sed maximè germinatio quadam
 analogicè se prodit; sic enim Nitrum murarium è lapide calcario geminare
 velut videtur, haud secus ac pilosa substantia è foliis vegetabilium, imò ab-
 surdum adeò haud est dicere, *Salem* quempiam *serere*, dum aut cumulus
 terræ è qua Nitrum detractum fuit, sub tuguriis servatur, vel hali Nitrum
 aquâ dissolutum in cumulos terræ spargitur, ac haud aliter quàm sato tri-
 tico post quinquennium copiosior fructus inde habetur; sic quoque Vi-
 triolum in primâ è pyrite eruptione pilorum instar trichites vegetativum q;
 se manifestat, initio quidem colore albido, post vitidi, ex debita scilicet ma-
 turatione ad instar Vegetabilium : Imò & Succi Bituminosi similes ferè
 resinosis liquoribus Vegetabilium, arguunt ejusmodi vegetationem, dum
 crassiora plantarum & bituminosa olea crebris destillationibus in resinas
 resolvuntur. Adstipulatur & hisce ingeniosissimus *Morhofius de Metallor.*
Transmut. cujus verba notatu digna addere lubet : Cæterùm Vegetatio-
 nem metallorum demonstrare alicui ac ob oculos ponere possunt, si quis
 pertinaciter negaverit, Arbores illæ philosophicæ ex argento vivo (vide
Regn. Veget. §. VI.) productæ, & mirabilis illa arboris argenteæ in aquis ex
 eodem metallo germinatio, quæ à Sansimonio Bruxellis injecto pulvere,
 quem homo Leodiensis ignotus illi dederat, peracta est, referente *Cl. Bor-*
richio Lib. de ortu & progressu Chemiæ p. 103. Quo colligas semen argentifi-
 cum, aut aliquid semini analogum, isto in pulvere delituisse. *Bartholetus*
Phil. & Med. Bononiensis in Encycloped. Dogmat. Hermet. p. 128. de tali facul-
 tate metallorum germinatrice agit, eò quòd sit & multæ speculationis &
 utilitatis negotium chymico-physicum à nullo ferè hæctenus propositum
 & cognitum. Germinationem ait procedere ex calido & humido ut patet
 ex

ex pluvia & sole, ex imbibitione enim pluviae & solis calore terra fecunda germinat, unde ad modum naturæ Hermetici germinare faciunt metalla, ex quorum germinibus medicamenta summæ admirationis parant, quæ artificiosa germinatio naturali similis est, sed non univoca, quia non fit ab eodem agente univoco, à facultate scilicet germinatrice, est enim potius metalli quædam elongatio à calore facta per modum fermentationis sicut fermentum ex digestionem crescere solet; Analogia autem talis est, nam germinatio naturalis nil aliud est quàm terræ imbibitio, solis autem calor nil aliud quàm solis destillatio tales humiditates sursum attrahentis, unde Hermeticus similibus imbibitionibus & destillationibus metallorum germinationem moliri poterit. Ad Germinationem autem talem quatuor opus: 1. Id quod germinat, quod est metallum quodvis excepto Mercurio vel ex metallis compositum Electrum. 2. Terrâ in quâ germinat, quæ philosophica dicitur vel Regulus stellatus: 3. Calor ignis ut causa efficiens, estque vel actualis extrinsecus carbonum, vel potentialis intrinsecus qui in ipsâ terrâ philosophicâ subjectatur & Ignis invisibilis vel Ignis albus dicitur; 4. Humido quo mediante fit imbibitio: Ex his resultat metallorum germinatio, quæ ut percipiatur, describenda est *Terra philosophica*, *Rx. Sal. comm. Antimon. Nitri, Tartar. aa.* pulveris involvatur pluribus scartociis longitudine digiti & successivè in crucibulum projiciantur & detonentur, donec omnia optimè fusa sint & in fundo crucibuli liquor transparens, ut Mercurius appareat, hinc frigefacto crucibulo circulus albus, lucidus, ponderosus reperitur, qui Terra philosophica dicitur, quia in ipsâ germinant metalla; Regulus stellatus dicitur, quia si frangatur habet fibras metallicas instar stellarum; Rex subsidens dicitur, quia in fundo vasis residet; dicitur & Mercurius coagulatus, quia est velut arg. vivum coagulatum. Et in hac terrâ est Ignis albus, invisibilis, potentialis, & is est ex Antimonio, nam terra est ex Sale, Nitro & Tartaro. Antimonium Senense hîc optimum præ Hungarico & Bohemico; hinc *Rx. Auri 3j. Terra phil. 3vj.* misc. simul fundentur & uniantur; pro Argento, Stanno, Plumbo, Cupro ad p. j. sume p. v. Porro jubet *Bartholetus* factâ hâc mixtione metalli cum terra philos. etiam amalgamare Mercur. viv. aa. verùm ut commodius hoc succedat, grosso modo saltem terra conterenda est, hinc immittit vasi cum collo longo vitreo, ut bene materia circuletur non sublimetur, sicque humidum illud Mercurii evaporare oportet in pilâ vitreâ apertâ; factâ autem evaporatione humidi excrementii, pila vitrea sigillo hermetico optimè claudenda & ponenda in furno clauso caloris hypocausti, sic mensis spatio metallum ramusculos & frutices jucundos sursum emittet; tandem frangitur vas & materia hæc pulverisatur & ad ignem exponitur, ut totus Mercurius evaporet, dein aquis

cordialibus abluitur & servatur. Ex hoc Pulvere germinato sal argenti & auri, &c. extrahi potest. Purgat hic Pulvis blandè, deobstruit, corroborat & in affectu hypochondriaco, hydrope, &c. summè prodest. Germinatio talis, omnium metallorum reductorum ad unam formam mixtam, dicitur Electrum, quod ita fit: *R.* Auri 3j. Argenti 3ß. Ferri 3ij. Cupri 3ß. Stanni 3j. Plumbi 3j. primò funditur plumbum, dein stannum, argentum, post ferrum quod debet esse limatum & mixtum aa. Mercur. sublimat. & Nitr. ut una fundatur, tandem funditur Aurum; Hujus *Electri* *R.* 3j. *Terr. philosoph.* 3x. misc. funde omnia, ut supra, & f. amalgama ut supra, & in reliquis procedatur ut supra, eodem enim modo germinabit electrum, quod in pulverem redigetur ut supra: Usus in omnibus morbis. Dosis amborum gr. ij. iv. Unde & notantur pro confirmatione transmutationis metallorum loquitur *Auctor Prasat. Bibliothec. Chymic. Parisiis edita*: L'or pouvant donc estre dissout naturellement & sans violence par un agent qui est conforme à sa nature, il est très-assuré, que cet or qui s'est reincrudé & remis en ses premiers principes s'unissant & s'incorporant avec le Mercure philos. il peut estre digere en peu de temps par la chaleur artificelle, & que cette chaleur estant plus forte, la digestion en sera plus grande & ainsi l'or peut acquerir & une fixité plus grande & une Teinture plus abondante, qu'il auroit; car la chaleur artificielle qui fait cette digestion, est le meme que celle de soleil qui digere cette meme matiere dans les mines, & qui du Mercure en fait de l'Or. Le miroir ardent dans la Bibliotheque du Roy calcine les cailloux & les briques & les vitrifie & fond les metaux & l'or mesme presque dans un moment. L'or n'estant tout de mesme qu'un Mercure tres-pur coagulé & le Mercure philos. estant cette eau celeste qui est la mere de l'or, ut ait *Cosmopolita*, dont l'or, tous les metaux & toutes les choses ont pris leur origine. Il est certain, que l'or peut estre dissous & reincrudé dans ce Mercure qui est de la meme nature. Et d'autant plus aisement que ce Mercure est aidé de la chaleur exterieure, & qu'estant crud & indigest, il a une certaine acrimonie, ponticité qui ronge & qui destruit l'or sans violence en ouvrant les pores de ce corps, à fin que la semence qui est cuite & digerée soit poussée dehors & mise dans sa matrice; qui est à l'égard de l'or comme succus agrestæ erga Vinum. La Poudre de projection n'estant que l'incorporation du Mercure des Philos. & de celui de l'or, qui a acquis par la cuisson ce souverain degré de fixité & de subtilité avec une Teinture surabondante, jettee sur les metaux fondus, achevé presque en un moment ce que la Nature n'auroit fait qu'en plusieurs années, si elle n'en avoit pas esté empêchée, car en se melant avec le Mercure des metaux qui est de la meme nature, elle en separe tout ce qui n'en est pas, la souphre & les terrestreites,

Et en

Et en penetrant intimement le Mercure des metaux, elle luy communique sa fixité & sa teinture de l'or, mais qui sont exaltees par la cuisson à un degre, beaucoup au de la de celles qui se trouvent dans l'or mineral. Ainsi nous avons dans le Mercure des metaux imparfaits une matiere capable de recevoir les impressions, & les vertus de l'Elixir. Et partant voilà toutes les difficultes levées que l'on pourroit former contre la possibilité de la transmutation de la part de ces memes metaux, comme n'estant pas une matiere propre à la recevoir. Par cette art possedoit Flammel quinze cens mille ecus de bien ce qui estoit extraordinaire pour ce temps. *Dictien. Historiq. Moreri.* *Ostensiones sumptas à natura metallorum accuratè quoque sistit Carer. Quest. de Metall. pag. 187.* dicens : Ex artis viribus & facultate colligimus, Metalla posse arte fieri. Id ipsum satis apertè inspicimus, si ad essentiam & conditionem metallorum convertemur, Metalla enim sunt corpora consimilium partium, quæ satis proximè ex primis principiis pendent, & ex primâ elementorum compositione consurgunt, propterea satis sunt simplicia, nec tot includunt compositiones & materiæ gradus, quot animalia & plantæ, ex quo colligere valemus eorum generationem satis esse facilem, difficiliorē autem esse illam Animalium & Plantarum, quare si arte fiunt Animalia & Plantæ, ut fieri compertum est, longè facilius fieri poterunt Metalla : Præterea sententia est Aristotelis in secundo libro de Gen. & Interitu Elementa per unam qualitatem convenientia facilius inter se permutari, Metalla inter se valde conveniunt, & satis consimilis sunt Naturæ, quare facilè erit ea inter se permutare, & præsertim quia inspicimus, nedum similia, verùm etiam contraria inter se frequenter permutari, ut ligna viridia in carbonem, & aquam in ignem. His accedit, quòd ratio ob quam corpora varia inter se permutantur est communis eorum materia, nisi enim in materia convenirent, nec vicissim agerent, nec permutarentur, ut dicitur in primo de Gen. & Inter, cont. 43. Metalla nedum in prima, verùm etiam in proxima materia, quæ est humida exhalatio, conveniunt, quare cum sint valde simplicia, summopere consimilia, & in proxima materia convenient, inter se permutari facilè poterunt : Quæ omnia confirmantur, quia procul dubio non est magis absurdum ex uno metallo fieri aliud destructa forma unius, & genita ea alterius, quam ex parte tauri vel leporis vel piscis fieri partem hominis, sumpto ab Arte Coquinaria principio, & per coctionem in ventriculo & vasis elaboratam facta conversione, cum autem hoc quotidie fieri sine admiratione intruemur, cur inficiabimur metalla magis inter se convenientia vicissim Arte mutari posse ? Præterea omne non exactè coctum natum coqui, omneque impurum natum expurgari purumque reddi, potest munere Artis coqui & expurgari, habet enim

Ars facultatem & instrumenta expurgandi & coquendi, at metallorum quædam sunt imperfecta non pura non exactè cocta, ut Jupiter & Saturnus: Alia impura tantum, ut Venus & Mars, quæ tamen sunt nata perfici coqui & expurgari, quare poterunt Arte coqui & exactè expurgari, Metallum autem exactè coctum & purum, vel est Aurum vel Argentum, quare ars Naturam sequens, eam perficiens, finemque exactissimè quærens, principia hæc à natura recipiens, valebit auxilio ignis, cæterorumque instrumentorum metalla perficere, ac verum argentum & aurum efficere: Ex his itaque patet, Naturam & conditionem metallorum ne dum Alchymia non esse aduersam, verum potius maximè esse accommodatam mutux permutacioni efficiendæ per artem. Porro Possibilitas Transmutationis metallicæ variis probatur rationibus & exemplis. Croci exigua pars mille vel amplius partes aquæ flavo colore tingit, cur hinc non etiam Aurum corpus compactissimum quod malleo adeo dilatari & extendi potest, ut in bracteas cusum argenteum cylindrum inauratum continuò filum tot ulnas longum itidem inauratum præbeat; Hinc quid non faciet Aurum in naturam centies vel millies subtiliorem redactum? quærit *Morhofius de Transmut. pag. 97.* sed arcanior ista scientia, ait idem in *Polyhistor. p. 119.* in omnibus penè gentibus à Sapientioribus quibusdam custodita est, ne in vulgus efferretur: Huc omnis illa mythologia, omnium Ægyptiorum hieroglyphica tendunt, his enim involucris divini illi thesauri teguntur. Hinc ait *p. 143.* Imaginum hieroglyphicarum per varia Orbis Europæi monasteria, templa, magna est copia. Illaque fabularum harmonia ejus probat antiquitatem, imò *Tollio teste in Fort. p. 16.* ex charitate Christianâ Ægyptii & Pythagorici illam detexerunt, haud secus ac persecutionibus, ævo scilicet Diocletiani, pluribus innotuit. Dein non est adeo absurdum dari posse naturas summè humidæ summæque flatulentas, quæ fortassis arte Chymicâ secretiore ita præparari possunt, ut fermentum aliquod magnæ malsæ elementari præstare queant: atque hæc aliquo subjecto naturali concludi possunt alijs quibusdam appositis eliciendæ. Multæ latent in corporibus affectiones mirabiles quæ non nisi per *συνζωια* inde educuntur: Acus ferrea se ad Septentrionem convertit, sed tum demum si magnete illinatur: Sic effervescent salium & sulphurum mistiones, sic habetur pulvis pyrius, lacus lapido injecto commoti tempestates cient: Sic narratum *Morhofio*, Italum ab Hungaro edoctum procellas cum vellet excitasse. Hinc ait *cit. Morhofius p. 128.* Quòd si ergo spirituosæ quædam talis substantia in natura latitat, quid vetat illam vase per artificium concludere & fermenti instar in aërem immittere? Hoc verò si hic procedet, procedet etiam simile quid in Metallis. Sic quod in plurimis locis uno tempore visus sit *Apollonius, Trithemius Abbas in Ms.* quod vidit

Morhofius

Morhofius, arcano summo Physico, sed in cœlestem planè naturam redacto adscribit, fieriq; talem translationem corporum posse infert. Vid. *Thuan. P.I. L.5. p.453.* Solvi autem Aurum radicaliter oculatis testis ad *Gesnerum* scripsit in *Euonym. p.221.* atque inde in liquorem aureum, qui chartam, lanam, aliaque ita penetrat, ut minima guttula aliquot folia in Pindaro Græco penetrarit: Alchymistæ scil. Aurum macerando, destillando, putrefaciendo, solvendo, desiccando in pulverem redactum habuerunt, qui in loco humido in Oleum colliqueſcebat, quod aquæ suæ innatat, velut purissima nebula imbrifera: Veræ solutionis indicium est albus auri soluti calor: Lento verò colore illi usi sunt per 18. hebdom. Plura vid. apud *Blavvenstein* contra *Kircher.* ubi quoad infinitam ferè Lapidis tingendi vim similia adducit pulveris pyrii & veneni serpentis, quorum ille accenderetur, si massa tam grandis esset ac tota terra & hoc Atlantem in totum inficeret. Quare, ait, ad tantam perfectionem aliqua Tinctura reduci non posset, ut semper & semper magis & magis tingeret, si semper additione sui principii intensivè intenderetur? Et cur quam superabundanter habet Tincturam metallis, quæ ex hoc principio in gradu remissiore sunt plasmata communicare nequiret, modò metalla ad illam recipiendam essent disposita? Et si, experientiâ teste, *Kircher*oque referente in tantam Aurum redigatur raritatem ab ipsa natura ut in exhalationem & spiritum quasi abiens filamentorum more lignorum medullis, acinis uvarum, &c. se insinuans ibidem vi astrorum condensatum verum Aurum manifestat; quid mirum, si Lapis Phil. in perfectione tingendi absolutus in minimâ quantitate in igne super aliud metallum purificatum projectus, se tanquam spiritus extendat & certam metalli quantitatem pervadendo, quasi fulminando, in maiorem fixitatem & citrinum colorem perducatur? Et quia Tinctura pro summâ suâ puritate subtilitateque sanguinem nostrum non modo sanissimum reddit, sed & ita efficacem ut eadem facilitate quâ nutrit diversas partes etiam sanet, unaquæque etiam sibi congruum & aptum hinc remedium pariter & alimentum recipiet. Sanguis verò & Tinctura etiam cognatis constant principiis. Calculum insuper his addit anonymus ille scriptor elegantissimus sub nomine, *Spes mea est in agno seu Espagneti* (è quo anonymus recentior sub nomine *Philalethæ* latitans multa deprompsit in suo Introitu ad occultum Regis Palatium) latitans in *Enchirid. Phys. restit. §. CLV. pag. m. III.* tum etiam *Gerhardus Philos. & Med. Tubingensis, in Quæst. Phys. Chym. pag. m. 93.* prioris egregia verba velut in summam colligunt hæcenus à nobis stabilita: *Mineralia simpliciter existere nec vivere creduntur, licet metalla ex mineralibus præcipuâ vitâ quodammodo prædita dici possint. tum quia in ipsorum generatione sit quasi coitus & duplicis seminis masculini & fœminini, Sulphuris scilicet & Mercurii commixtio, quæ duo per*

longam & multiplicem circulationem rotata, purgata, Sale Naturæ condita ac fermentata, ac in vapore subtilissimo perfectè mixta, in limum & mollem massam spiritu sulphuris Mercurium paulatim congelante, formantur, moles autem illa tandem concrefcit & in corpus metallicum roboratur. Tum etiam quia metalla perfectæ, perfectum vitæ principium in se recondunt, ignem videlicet insitum cœlitus infusum, qui sub duro metalli cortice hebes factus, motus expers & velut thesaurus incantatus latet, donec solutione philosophicâ & subtili artificis ingenio libertatem consequutus, spiritum subtilem & cœlestem animam per vegetationis motum potenter explicet tandemque in summam artis & naturæ perfectionem exaltetur; posterior quoque notanter ait: In mineris metalla habent vegetativam actû: extra mineras retinent eam potentiâ, deinde ope artificis per Mercurium vegetabilem & alios consimiles rursus reducitur in actum, ex quo sequitur multiplicatio. Si quis autem adhuc verbo vitæ offendatur, ei ad prædictorum saniores verborum intelligentiam (ut scilicet analogicè saltem vita mineralibus attribuat) præprimis illustrandam verba afferimus *Gastonis Clavei in Apolog. Argyrop. & Chrysopæiæ sub finem p. m. 89.* Stirpium & Animalium ortus, ait, à causâ efficiente insitâ proficiscitur, quæ nec est in potestate artis nec ejus ope indiget; Mineralium verò mistio à causa efficiente prodit, calore scilicet & frigore in humidum & siccum agentibus, si Aristoteli credimus: Hæc cum sint inanima pulsu externo agitari oportere: causam autem hanc externam in artis potestate esse: vim insitam & prolificam semini plantarum & animalium infundere non artis quidem, sed solius naturæ esse munus: At materiam metallorum imperfectè mistorum resolvere, & ad materiam Argento & Auro proximam reducere, eamque & Argentum vivum vulgare perficere, non solum naturæ in mineris terræ, sed & extra eas opus esse artis impellentis causas naturales, ut agant in subiectam materiam. Formas eorundem metallorum ex perpeffione materiæ & corporeis affectibus magis quàm ab actionibus judicari. Eosdem affectus & proportionem Argenti & Auri in materia illis proxima sola miftione accersiri. Quibus quæsitis & comparatis in eandem materiam proximam statim argenteam aut auream formam à causa efficiente profilite. Argentum & Aurum, præcipuè verò Aurum finem esse naturæ metallicæ miftionis. Vitrum verò finem esse omnium corporum naturalium, quæ corrumpuntur, & horum materiam tandem in vitrum misceri. Hujus scilicet & illius vitri & Auri miftionem ab igne esse indissolubilem. Metalla autem omnia & Argentum vivum ad hanc Auri miftionem arte reduci per causas naturales, & hinc formam naturalem & substantiatem auream in materia oriri. Materiam proximam unicuique corpori non corrumpi sed perfici. Quæ mista sunt corpora, si rursus misceantur, perfectiora & nobiliora esse, quàm quæ primo ex quatuor rerum primordiis, scil. Elementis concrevere.

APPENDIX

A D

SECT. I.

ART. I.

De artificiali Mineralium productione.

Lapidis Philosophici existentiam neminem sanæ mentis negare eamque asserere ex professo Mich. Meyerum, Dan. Morhofium, Caspar. Cramerum, Job. Arndium, Val. Weigelium, Job. Gerhardi & Job. Adamum Osiandrum, doctè asserit Excell. Dn. Lud. Hannemannus Dec. II. Vol. V. Ephem. Curios. pag. 233. inter cujus possessorum numerum cum referat Theologos, minimè mirum obvenit Doctiss. Morbafio, ceu cui in Polyhist. p. 209. non ignotum est, perpetuum mysticæ Theologiæ cum arcaniori scientiâ naturali ab ejus Doctoribus statui consensum, & non tam superstitionis quàm absconditæ pietatis argumentum esse eorum qui arcanis rerum naturalium quasi typis quibusdam rerum Divinarum mysteria adumbrari sentiunt, quod multis ad Christianismi sacra amplectenda profuit. Tractatum verò Lapidis Physici compositionem docentium ingentem esse numerum nemo negaverit, principales verò qui dilucidè magis illum detegunt, hætenus delituisse itidem in confesso est, sic namque refert Watson Theatr. variar. rer. in Bibliothecâ suâ adservari manuscripta de eodem, quæ aliquando in lucem edere animo constituerit. Nos cum insigne ejusmodi Manuscriptum tineis & blattis surripuerimus, ex eo breve aliquod Compendium de Lapide Philosophorum illustri Philosopho Arnoldo Villanovano (de quo ipsius coætaneus Johannes Andreas JC. in addit. de speculat. tit. de Crimine falsi refert : Nostris diebus habuimus Magistrum Arnoldum de Villâ Novâ in curiâ Romanâ summum Medicum & Theologum, qui & magnus Alchimista virgulas auri, quas faciebat, consentiebat omni probationi submitti) attributum, quod hætenus lucem non vidit, hic Lectori benevolo sistimus, ceu quod apertè satis & dilucidè artem detegit & cum manuuctione ad cælum Chymicum Candidissimi Tollii penitus concordat. O Fratres Charissimi, incipit, si estis Filii hujus, artis divinæ, oportet Vos ab omni errore & omni erroris viâ declinare, nate ergo, quòd in tribus consistit Lapis Philosophorum & verum Elixir, scilicet ex Lapide Lunari, in quo est Sulphur album, ex Lapide solari, in quo

est

est Sulphur rubeum, & ex Lapide Mercuriali. O Fratres mei, notate verba, quia ex summi Artificis operibus, omnipotentis Dei, ars nostra Divina extrahitur : quoniam summus Deus creavit corpus humanum commixtibile sive dissolubile & ei de spiritu animali infundere dignatus est, hoc est in quo consistit ratio atque vita. Et cum hoc corpus sit corruptibile & ægrotum perpetuari & glorificari non valet, nisi omnia infecta ejusdem corporis separentur ab eodem ad tempus, corpusque sepeliatur mortuum & penitus dissolvatur, putrescat & incineretur, deinde virtute Dei sibi restituatur vita & sua anima de novo introducatur in illud & fiat resurrectio quam sequitur vita immortalis. Eodem modo in arte nostrâ Divinâ est intelligendum. Ergo qui scit mortificare & post mortem vivificare & scit animam extrahere à corpore ut vivus moriatur & mortuus resurgat septies moriendo & septies resurgendo, erit Rex divitiarum (a) : Quia si vivus conjungitur corpori Solis vel Lunæ, tunc primò ipse vivus moritur, hoc est, per longam decoctionem anima moritur, id est Mercurius vivus qui fuit cum corpore naturaliter congelatus unit se cum spiritu exteriori, id est cum Mercurio : qui conjunctus amalgamando cum corpore mortificat corpus, extrahendo animam ejus : qui Spiritus fuit aliquando cum corpore, mortificatus ; & sic Mercurius corporis oritur & vivificatur cum Mercurio vivo : Composita ambo, scilicet spiritus & anima à mercurio extrahuntur per sublimationem, & corpus remanet mortuum quasi cinis : deinde anima & spiritus debent reddi corpori, & corpus debet resuscitari, & spiritus & anima debent in corpore mortuo preparato universali conjungi unione (b) : Quamobrem à Philosophis dicitur, Qui mecum oritur, mecum moritur, item, Draco non moritur nisi cum fratre suo (id est Mercurius cum Auro

(a) *Helmont. Tr. Demonstr. Theol. p. 667.* ait, Per renascentiam totum hominem fieri spiritum. & p. 671. Et si symbolum unionis cum Deo per eucharistiam sit prorsus inscrutabile ejusdemque fructus sint nobis invisibiles; attamen mystica atque realis renascentia censetur in sermone ad Nicodemum adhuc terrena, ac tanquam naturalis; quo titulo sane inter phycas considerationes hanc puritatis dotem gratuitam transtulit; ut scilicet sub doctrina de Vitâ longâ etiam loquar de immortalitate, quatenus à veris Christianis intelligitur & in verum usum actualiter deducitur : Contemplor nempe salvandorum regenerationem vitamque participationem in communione Eucharistiæ contingere & censei inter terrena eò quòd alibi in terrenis quippiam sibi simile offenditur; perinde propemodum ac in projectione lapidis chrysopoei (quem se vidisse & projectionem instituisse ibi narrat) si nempe modo justus fervor fidelium adfuerit, tantillum hujus mystici & divini panis supercœlestis regenerat, restaurat atque innovat immensum electorum numerum. Qui sanè scopus unicus fuit tanti sacramenti, &c. Vide & *Tr. Vita ætern. p. 742.*

(b) *Erasmi. in Encom. Mor. p. m. 233.* quærit : Et quænam futura est illa cœlitum vita, ad quam piæ mentes tanto studio suspirant? Nempe spiritus absorbebit corpus utpote victor atque fortior.

vel Argento) interficiatur. Et quia spiritus est animæ locus, ideo in aquâ id est, Mercurio extrahitur anima à corpore suo; & Anima est tinctura soluta in spiritu, qui est aqua permanens & dirigitur in forma fugitivi: & quando aliquis ad hunc factum pervenit, jam ditatus est. Unde si sciveritis ponere terram in aquam, & aquam in aërem, & aërem in ignem, & ignem in terram cum debitâ proportionem ponderis, ad omnia secreta artis nostræ Divinæ pervenietis sine dubio. Item scias, quod Lapis noster resolutus transit in terram, & terra rarefacta transit in aquam, & aqua depurata transit in aërem, & aër attenuatus transit in ignem; & ignis inspissatus transit in aërem, & aër attenuatus transit in ignem, & aër densatus in aquam, & aqua congelata in terram, & terra compacta in Lapidem (a); conclude ergo quod duo sunt principalia exordia quibus utimur scilicet in *masculinum* & *fœmininum* (b), in quibus quatuor elementa conjunguntur, unde scias quod hic mas & hæc fœmina communiter Lapidem nostrum gignunt. Et Sulphur quamvis sit masculus, in hoc loco, albedinis naturâ velante, muliebrem suscipit formam & patitur, ergo si Philosophus es, nosti quod in eo occultum est sulphur nostrum, quod de ære nostro extrahimus dealbato, quod est nostrum Arsenicum sublimatum: Hæc igitur est filia Sulphuris & uxor & vi-xipera, quæ maritum suum interficit, & ipsum in suo ventre recludit. Effodiatur ergo illi sepulcrum & sepeliatur mulier cum viro mortuo in fimo equino quousque sponte conjungantur; hujus Fimi equini decoctio est apud Philosophos obscura transfiguratio, quæ non pervenit ad artificem duræ cervicis, cujus fimi equini figuram & intellectum si enucleaveris, inter Philosophos non immeritò computari mereberis: Et dicò quod illius mulieris venter plenus est veneno; venenum voco non sulphur agens sed sulphur patiens, quod primo succumbit, quod uxoris formam suscipit, deinde fit mas; & tum complentur verba Philosophi: Natura naturam

(a) In *Turb. Philos. p. m. 185.* Zeno dicit, Mercurium in initio operis vocari Aquam, dein apparente nigredine Terram; deinde eo sublimato Aërem; deinde rubificato eo (debet autem aër per se coqui donec rubeat) Ignis.

(b) Nostra solutio est ut tradas Gabricum Beyæ in conjugium; Eo sanè cum Beyâ concumbente statim moritur & in suam transfertur naturam; dein transactis diebus multis adscendit super Beyam, transferens ipsam in corpus suum; Et quamvis Beya sit fœmina, Gabricum tamen emendat eò quod ex ipsa est; Et quamvis Gabricus sit charior Beyâ, scimus tamen quod non sit absque eâ, eò quod nulla generatio est congrua nisi ex masculo & fœminâ; Conjuge ergo servum nostrum rubeum sorori suæ odoriferæ & inter se gignent filium, &c.

*Candida si rubeo mulier, sit nupta marito,
Mox complexantur complexaque copulantur.
Per se solvantur, per se quoque conficiuntur,
Et duo qui fuerant, unum quasi corpore fiant.*

continet, Natura naturam superat, & eâ gaudet in æternum : Et hoc eleganter manifestat *Morienus Romanus* ubi reprehendit errantes, dicens : Ad effectum hujus artis non pervenietis quousque Sol & Luna (scilicet philosophica) in unum corpus redigantur : Nonne scis quod Lapis noster caret simili in terra, & quod dicitur Terra, ne credas quod ego dicam de terrâ vulgari, sed de terrâ nostrâ Philosophicâ. Est autem hic Lapis noster aureus intrinsecus, & argenteus extrinsecus : cùm autem alteratur, fit corpus ejus nigrum & tenebrosum ut carbo : Spiritus autem ab eo ablatum est liquidus & albus ut aqua; Color verò animæ ejus est rubeus : Quibus ipsi corpori purificato redditis, tale corpus vivit & lætatur, quare videbitis eum ridentem, quia mortui cum resurgunt, sunt perpetui ; Et hoc non est aliud nisi spiritus sulphuris quem extraximus à suo corpore & iterum sibi reddimus in resurrectione, Salem & Sulphur naturæ nuncupantes. Hucusque *Arnoldus*. Sal nimirum metallorum est Lapis Philosophorum & hic non nisi aqua est congelata in auro & argento, nimirum ut *Agricola* minor docet, recipienda Lilia duo, album & rubrum (a), quæ vasi inclusa locanda in vaporarium lene ut Lilium album se expandat & in se suscipiat rubrum, quia verò hoc naturæ est igneæ, odorem suum Sulphureo balsamicum in frigidum album lilium extendit, ut mutuo invicem certent ob contrarias qualitates, quò fit ut crescant ambo in cœlum, repellantur verò deorsum à ventis in terram : atque hoc aliquoties reiteratis vicibus (coquatur ergo iterum, inquit *Astratus in Turbâ*, & non tædeat vos decoctionis, postea aperiatur vas & nigredo invenietur, quâ absumptâ apparebit albedo nobilissima) donec à labore adscensionis & descensionis fessi delassati in terrâ quiescant & in æternum commixti maneant. Nimirum ex duabus rebus fit una res, dum in minimis suis partibus ita miscentur (b), ut nunquam à se invicem

(a) Mercurius vitæ *Parac.* & Tinctura Lili sunt synonyma. *Helmont. Poteft. Medic. §. 44. pag. m. 480.*

(b) Exemplar cohaesionis indissolubilis duarum rerum ex quibus fit una res est quoque solutio cretæ, calcis, &c. in spiritu nitri, salis, &c. unde abstrahitur primum phlegma & deinde in arenâ spiritus quotquot illorum elici possunt ; hinc si aëri exponatur hoc corpus ab humiditate solvetur ut alcali crassius ; postea autem omni adhibitâ diligentia hoc sal à suâ terrestreitate nec per ignem nec per aquam separari poterit, hæc enim terra mortua sal, quod ei decrat, & sal illud terram quâ destituebatur, consequabatur, unde fit, ut postea tam arctè sibi mutuo inhæreat, ut penitus denuò nullatenus separari possint & facilius in vitrum convertantur, quam sal suum deserant. Id quod *Chymico*, præsertim in hisce probè attendendum. Quare & post facta plurima experimenta conclusit *Kunkelius Observ. Chym. p. 123* : Corpora juncta corporibus nequaquam generare nec propagare, verum spiritali quodam modo propagationem fieri debere & uni demi aliquid, alteri verò addi posse. Imò inde quoque idem docet, per salia vegetabilia certâ ratione idem illud effici posse, quod per salia mineralia, imò hæc nullum aliud sal habere quàm ipsam vegetabilia, excepto vitriolo.

divelli possint; conjunctione verò in fixitatem factâ rursus solvatur, idque toties fiat, donec in medicinam abeat, quæ fundi possit tam facile ac cera, & clara subtilis, compacta, ponderosa sit, ut cum super ignem ponitur instar metalli liquecat, & priusquam mercurius vulgaris avolet, se cum illo & cum omnibus metallis imperfectis per minimas partes (sequestrando partes sulphureas combustibiles) jungat, & illa adeo penetret ac si de illorum substantiâ esset, & quæ postquam una res facta sunt, nullâ penitus arte ab iis separari possit ob convenientiam, per quam serratura aperitur per ingressionem unius naturæ mercurialis in aliam: Aurum scilicet vel Argentum quæ metallorum perfectissimè mista sunt, nullis facultatibus agentibus sed solum perpetiendi potentiâ sunt prædita & hinc penitus incapacia quæ per se imperfectam mitionem reliquorum metallorum perficere possint, Tinctura verò ex iis ope mercurii sophici elicitæ & agendi & patiendi potentiâ pollet, unde imperfectam mitionem metallorum cupellam minimè sustinentium perficit; ratio autem cur Tinctura perfectiori mitione & facultate sit prædita, fluit ex antedictis, quod scilicet elementa corporum mistorum præcipuè durioris compagis (particulis sibi valde incumbentibus unde malleo adeo dilatari & extendi possunt Aurum & Argentum ut ex drachmâ unâ Casellis in Principis Mauriti Thesaurio rerum naturalium equus fabricatus videatur omnibus lineamentis vivum æmulans) dum de novo miscentur, multò nobiliora & subtiliora evadant, id quod fit, juxta *Philaetham super Riplai portas* aliosque, solvendo & coagulando, aperiendo & claudendo, volatilizando & figendo, molle durum & durum molle efficiendo, quousque spiritus corpus (a) & corpus spiritus fiat, non negligendo monitum Philosophi: *Operatio tua est iteratio, & in sale est tinctura vera sine mendacio*: Aurum scilicet penitus apertum esse debet & calcinatum, ut dein intra poros suos novum mercurium ex fixatione recipiat, qui si sufficienti copiâ fixatus se immisceat partibus auri calcinatis & sublimatis, ob salis unâ ingesti copiam, fusionem facilem facit: atque hoc est quod inquit *Basilius Valentinus in Præf. Clay.* Pernix avis de meridie potenti feræ de Oriente cor ex pectore eruit; Mercurius scilicet est qui aurum à naturâ metallicâ malleabili destruit & in nobiliorem formam deducit, unde elegantissimè *Avicenna in emblemate*: *Aquila volans per aërem & Bufo gradiens super*

(a) Est ergo, ait *Holland. Oper. Miner. p. 380.* Lapis simul spiritus & corpus, ignem ferens ob soliditatem, ita ut partes lapidis in unum compactæ sint; quod enim res est purior & subtilior, eò partes subtiles & puræ firmitus coeunt ac comprimuntur in unum ac gravioris sunt ponderis. Cumque lapis noster apertus est ac referatus aquâ nostrâ ardenti, partes ejus compactas referat, atque ut attollantur, atque inflentur facit in morem spongiæ.

terram est Magisterium, quale symbolum Philosophicum & hieroglyphicum
 infigne *Rudolphus II. Imperator*, Medicinæ Chymicæ amantissimus, ob singu-
 lares causas clypeo *Michaëlis Meyeri*, qui scilicet Adeptus erat, unâ cum du-
 plici galeâ superimpositâ insculptum voluit, concessis insuper Privilegiis
 Palatinatûs ut vocant & exemptionis fori Privilegiis, uti præter *Excellentiss.*
Hannemannum Miscell. Curios. Dec. II. Ann. V. Observ. 114. notat ipse *Meyerus*
Hieroglyphic. Ægyptio Græc. p. 240. Aquila scilicet notat Lunam philosophi-
 cam vel potius ex affinitate aquam, quæ, ut pennæ aquilæ aurum faciliè assu-
 munt si deurentur, ita faciliè quoque fit aurea (si nimirum superinjiciatur
 auro in cupellâ fluido) materia scilicet hæc fugax & volatilis instar aquilæ
 ad nubes ipsas evolat & solis radios in oculos immittit, uti doctè *cir. Mey-
 rus in Symbol. aur. Mens. p. 199.* quia scilicet soli amicatur & ejus lumen dili-
 git, & aurum ex mercurio ortum est, cujus aquila hæc philosophica est parti-
 ceps: Quare etiam inde aurum non saltem mathematicè & per contiguas
 partes cum ipsis miscetur, sed etiam prægressâ alteratione debitâ per partes
 continuas, inducto in extensos poros dilatati auri fixo hocce spiritu idque
 eò fortius & nobilius quo sæpius hæc aquila nidum suum involaverit, & de-
 nudò evolaverit. Bufo quid inde indicet etiam faciliè constabit, Terram sci-
 licet philosophicam, ceu quæ volare nescit, ut naturæ fixæ & firmæ, cui
 veluti basi & fundamento domus aureola superædificatur, unde *Kunckelius*
Observ. Chym. p. 26. Fixa & Volatilia non differunt nisi ratione consistentiæ
 & prout plus vel minus terræ habent, & alibi, eò redigenda Terra in auro,
 quæ alba est & vitrum lacteum præbet, ut spiritali quodam modo ingres-
 sum obtineat, & aliis quidpiam communicare possit. Quare juxta *Gummer-
 tum de Nitro seu sang. Nat.* alæ hujus aquilæ solius solem insipientis com-
 burendæ sunt & figendæ, Dianaque nostra candida ita in sudorem dispo-
 nenda ut tandem penitus sanguinea evadat. Ne verò fabulosa hæc esse quis
 sibi imaginatur, & doctrinam hanc sine cognitione materiæ proximæ &
 causæ efficientis fundatam esse, en contestationem *Auctoris vetustissimi duelli*
Lapidis cum auro & mercurio vulgi: Per Deum omnipotentem, nec non ani-
 mæ meæ salutem notum facio Indagatoribus hujus artis excellentissimæ,
 ex fidei mente & commiseratione diuturnæ investigationis, quòd totum
 opus nostrum sit saltem ex una re, in seipso perficiatur, nec plus necesse ha-
 beat quàm solutionem & reinspissationem, idque fieri debet sine ullâ re
 alienâ sicut glacies in sicco vase super ignem collocata, in calore aqua fit:
 ita etiam Lapis noster non pluri indiget quàm auxilii artificis per ejus ma-
 nualem operationem nec non ignis naturalis, per se solùm enim hoc non
 potest quamvis æternùm jaceret in terrâ, quocirca juvandus est, minimè ta-
 men

men res peregrinas & contrarias ei adhibendo, sed potius ut Frumentum (a) in campis à Deo nobis datur nosque id molere & pinsere oportet ut panis fiat, sic & hîc, Deus creavit nobis hoc æs quod tantum recipimus, ejus corpus crudum & crassum destruimus, nucleum bonum interiorem colligimus, superfluum removemus & ex veneno medicinam paramus : Solutio scilicet fit in proprio sanguine, dum extrahitur aqua à terrâ & iterum super terram demittitur ; Hæc autem solutio corporis & coagulatio licet duo sint, unam tantum habent operationem, quia spiritus non coagulatur nisi cum solutione corporis, nec corpus dissolvitur nisi cum coagulatione spiritus sic ut corpus similiter spirituale fiat, spiritus autem à corpore alteretur & coloretur, spirituique color tingens & contraignem constans misceatur : hoc autem in negotio monitum Turbæ Philosophorum (quam à Comite Bernhardo collectam esse dicit *Theobald. ab Hoghelande de difficult. Alchem. Tom. I. Theatr. Chym. p. 147.* ubi etiam Impressori Turbæ Philos. Petro Pernæ Basiliensi ejusque Successoribus optima quæque adprecari pag. 142. legere est) coquendum scilicet continuè esse, iterum coquendum, quousque aurum ab aqua permanente admixta in singulis suis particulis dirutum, confractum & in cinerem conversum sit, nimir. aurum tam solidæ compagis non tam facile solvitur, sed continuò sæpiusque, imò sæpissimè, aqua suâ perfundendum & abluendum est ; sicut enim, ait *Laurentius Ventura Venetus*, aqua non subito sed paulatim à terrâ ascendit & secum animam extrahit, ita etiam non subito sed paulatim super terram reducitur, quia non simul tota cum terrâ suâ coagulatur & desiccatur, sed per partes, ita quòd aquæ qualitas magis magisque per tempora diminuatur, quousque tota desiccet, ut in pulverem convertatur. Quæ verò ab ejusmodi diruptione corporis seu terrenarum partium dilaceratione & divisione phænomena emergant, vel sola Plumbi calcinatio & vitrificatio monstrat, dum ex atomorum inversione & luminis reflexione modificatâ varii Colores conspiciuntur ; pariter namque hoc in opere signa mortis & putrefactionis, & vitæ seu resurrectionis se produnt ; illius quidem color niger, odor fœtidus & subtilitas pulveris ; hujus verò color albus ad modum marmoris relucens & salis albissimi, & odoris suavis : Odor suavis, ait doctissimè *in Fortuit. Tollius p. 188.* instar aromatum Arabiæ felicis in hoc opere, à miscellis destillatoribus expectatur in aludelibus, in quibus nescio quas terras virgineas digerunt, sed credant hi

(a) De Cerere ferunt quòd primitus illa docuerit homines frumentum serere, terere & in panem pinsere, dum primitus isti glandibus quercuum & pyris sylvestr. saltem vescerentur, sic ergo pariter ars & vitæ melioris sustentationi & commoditatibus & mediis hæc commodius obtinendis subvenit.

boni Viri, nunquam se reperturos hunc odorem quamdiu utentur victris circulatoriis; circulatio hæc interna est in ipsâ materiâ & odor suavis veris Chymicis est, abolitâ immundi Sulphuris corrodeute malignitate, depurati Mercurii Philosophici vis penetrativa. Alborem (a) quod attinet, ne quid impossibile esse quis existimet aurum fulvo colore superbiens albâ veste indui posse, testimonium adducemus tum *Doctissimi Georgii Hieronymi Welschii Hecatost. Observ. Med. II. 74.* tum *Gesneri in Eponymo p. 221.* prior ait p. 45. Cum multa ex argento medicamenta ad Epilepsiam vulgo celebrentur, nos heic ex auro quoque argenteo reddito sive albificato reliquis omnibus præferendum remedium proferemus, eo candore quo olim *Joh. Udal. Rumlerus* à Carolo Weidmanno Poliâtre Augustano, Chemico peritissimo, acceperat, ex capite ut vocant corvi nigri præparatum, sic verò dicitur terra illa nigra quæ ab auro in primam suam materiam reducto, à sublimatione in fundo fixa residet: non ignoramus nostrâ adeo nuper ætate haud levem controversiam de istâ metallorum in sua principia & mercurium in primis, reductione agitatam, nec isthoc loco censuram interponimus, sed liberè attestamus, Auctorem hujus medicamenti aurum non aliter quàm addito hydrargyro solvisse; Mercurio nempe soluto, ut vocabat, deinde addebat corporis calcinati par pondus in vitro probè obturato ne quid expirare posset, igni cineritio committebat (aliter procedere potuisset, solum in testilâ liquefaciendo) tam diu donec materia omnis, adscensu & descensu frequenti sublimata ad feces relapsa cum iisdem fixa remaneret in fundo nihilque ulterius ad superiora emitteret: Hanc terram sive massam nigram Caput Corvi (b) Philosophicum dictum deinde sic dealbare solebat; siccata & calcinata cum solutione propriâ denuò toties sublimare pergebat, donec in fundo planè nivei coloris substitisset. Non est cur exponamus, notanter

(a) Summè necessarium est opus continuare maximè usque ad albedinem; Stet vas continuè in igne humido, quousque appareat color albus ad modum albissimi salis & in colore secundum Philos. vocatur Arsenicum & Sal armoniacum, sine quo secundum ipsos nil fit utile in arte nostrâ, nam tum perfecta fit conjunctio & fixio spiritus cum corpore, cum ipsa sit totius operis complementum, nec variatur in verum colorem nisi rubeum. Unde not. quòd si inter nigredinem & albedinem appareat color rubeus vel citrinus, non cures de illis quia labilis est & transitorius saltem, non permanens. In *Rosar. Phil. p.m. 304.* dicitur; Dissolve igne albo quousque videatur ut gladius denudatus, & fac dealbando corpus esse candidum.

(b) *Anonym. de Lap. Philos. in Rhenani Harm. Philos. Dec. II. p. 293.* apertè docet, quomodo Terra nigra seu Caput Corvi sit dealbandum, addendo scilicet de reservatâ Aquâ vitæ philos. ut ope continuati administrati caloris exiccetur sudorosè haustus bibitus, & hoc ut prius aliquoties reiteretur, quousque sufficienter terra mundata, i. e. albificata fuerit, h. e. per sudorem lavata in Terram Foliatam, &c. Hinc dicitur in Turbâ: Jungite siccum humido, i. e. terram nigram cum aquâ suâ & coquite donec dealbetur. Sic habes aquam & terram per se & terram cum aquâ dealbatam: illa albedo dicitur Aër. Vid. *Rosar. Phil. p.m. 305.*

inquit,

inquit, quid illâ fecerit in coloribus metallorum exaltandis. Hac ipsâ ad Epilepsiam in pulverem redacta cum successu utebatur: planè eodem modo quo hodie Essentiam Lunæ siccam adhibent: ratio sanè non repugnat, sed etiam efficacior quam illa est, docere potest: nec hydrargyrum, si quid ejus restiterit in composito, taxari meretur, quia mercurio dulci similis est, non aliter sanè ac istud caput melanocoracis, sublimatione parato: Qui minore idcirco labore se expedire voluerit, mercurium dulcem cum aureo vellere Weidneriano aut aliâ quacunque solutione copulatum adhibeat, quod non ita pridem Celeberrimi Medici arcanum fuisse accepimus. Datur cum Syr. flor. pœon. primul. ver. & aquis antepilepticis. Huc spectat illud *Poterii Observ. Med. p. 67.* Magnesia Saturnina & Luna terrestris si sudorifera reddantur, affectus cephalicos ut paralyfin etiam inveteratam facillimè expugnant, imò etiam albuginem oculorum nullis aliis remediis eedentem: assentit *Antonius de Abbatia Archipresbyter Epistolâ MS. de Transmut. Metallor.* Dico vobis, inquit, quod feci & credidi facere aurum & feci argentum album sicut nix: quod habebat judicium auri in omni examinatione, nisi in colore. Erudita sunt notatuque dignissima quæ apud *Gesnerum loco cit.* habentur: Dissolutionem auri, quod eâ arte Chemicâ perfici possit, plerique affirmant; ac primò quidem nobis persuadent, auctoritate & Libris venerandæ Antiquitatis, deindè verò oculari nostri temporis Virorum celebrium inspectione & operatione confirmant. In hanc sententiam scribit Vir quidam eruditus & naturalis Philosophiæ studiosissimus ad *Gesnerum*: Fuerunt, inquit, apud me duo qui aurum purissimum ita tractarunt, macerando, destillando, putrefaciendo, solvendo, desiccando ut in liquidissimum humorem redegerint; in eo opere occupati fuerint septimanas octodecim (a) à nonâ Junii usque ad decimam quintam Octobris, idque tantâ diligentia egere ut nunquam eo tempore extinctus sit planè ignis, eo tamen admodum lento usi sunt, in quo video præcipuè peccare nostros Alchymistas; adfuere operi perpetuò, noctu vigilias partiti sunt & vasa & instrumenta pauca adhibuere: Quòd si quis Liquor auri potabilis benè præ-

(a) *Bonellus in Turbâ* monet: Constantis esto voluntatis in opere tuo, ne modò hoc modò illud tentare præsumas, quia in rerum multitudine ars nostra non perficitur; Est enim Lapis unus, medicina una, regimen unum & una dispositio ejus; Nam totum magisterium uno modo incipitur & uno quoque modo perficitur & finitur. Multis verò nominibus utuntur Philosophi ad occultationem artis, ut coquere, miscere, sublimare, affare, cerare, dealbare, rubefacere, &c. quorum tamen unum est, quod est solvere & coagulare tantum, h. e. coquere: nec te tædeat; sanctissimum enim est, ut operi sedulus insistat, nec, ut *Rosinus* loquitur, opus decurtatum dimittas. Unde & *Calid. Turb. p. m. 356.* Corpora si trita non fuerint revertantur ad operationem quousque terentur & fiant subtilia; Quòd si hoc feceritis, vobis quod cupitis dirigitur.

parati est, hoc modo præparari posse aut debere crediderim, ut ab his quibus spectator adfui, parabatur; atque ut id credam, facit primum quoddam aurum eo redigant, ut suæ aquæ innatet, quasi purissima nebula imbrifera: idem transit in recipientem lento igne & quod maximè sum miratus tingit aureus iste liquor colorem aureum reddens, chartam, lanam aliamvè rem admotam, qui color ita penetrat, ut minima guttula aliquot folia in Pindaro meo Græco penetraret; præterea, quod etiam ipsum veræ resolutionis indicium est, albus auri soluti color est. Noli autem mirari, ait ingeniosè *Tackius Chrysog. Miner. p. 29.* qualiter aurum coloris purpurei tandem sub albo colore appareat, sæpius enim videre licet ex acidorum concursu res purpurâ rubicundiores albescere notaturque hoc apud *Sendivogium Tr. de Sulphure*, dum ex conflictu salis & sulphuris loco sanguinis vidit effluere aquam, ut Lac candidissimum, & in magnum flumen crescere sicque ex nemore nymphæ Veneris egredi Dianam, quæ tamen ulteriori dein coctione, sulphure jam occultato paulatim postea emergente, in ruborem conversa fuit. Acidum hac in re maximas sibi sumere partes hincque Discipulos ad Pistores relegandos esse ut fermenti notitiam sibi adquirant, meritò experit *Mœbius Præfat. Lumin. Mercurial.* bene enim *Kunckelius Observ. Chym. P. II. p. 25.* nequidquam aliud mercurio vulgari frenum injicere posse persuasum sibi habet, quàm acidum: & alibi ait: Mercurius nequit subsistere aut figi nisi acidum aliquod & subtilis terra metallica ipsi opituletur. Sapienti satis. Huc facit quod vitrum quoddam mercuriale facilius lique scat quàm vitrum vulgare, & si diutius in igne moretur, fuliginem quandam sal scilicet acidum volatile floris instar emittat, indicio illud adhuc aliquid substantiæ humidæ volatilis in se habere, facilius enim lique scit, ob salis acidi copiam paucitatemque terræ, quæ quia in vitro vulgari abundat, difficilior id funditur; Quare etiam si cinis philosophicus cum verâ calcinatione ad mundificationem deductus, careat fusione & ingressione videlicet si super aliquod metallum projectus esset, illud nec tingere nec ingredi posset ob magnam siccitatem, fusilis ille faciendus foret reddendo illi humiditatem mercurialem & plus de spiritu fixo mercuriali ipsi interponendo, ut terra metallica sufficienter sale temperetur, imbibatur & per minima ipsi permisceatur, cujus causâ & solidâ appositione materiæ ejus Gravitas resultat: Doctissimè *Cramerus de Metallor. Transmut. C. II. §. 5.* Sicuti nullæ rerum virtutes specificæ suppetunt nisi in spiritibus insitis Verbo Dei jam in principio in certum fixitatis gradum seu quoddam centrum reductis, ita quoque spiritus quod compactior est eò majores etiam reconditas collectasque in unum virtutes habet, præ iis longè excellentissimas & efficacissimas quæ in spiritu naturali elatere expanso adhuc dispersæ ideoque diminutæ latent.

Hinc

Hinc non mirum, si parva hujus spiritus concentrati moles satis magnam metalli copiam in sui imaginem subigere valeat, nam juxta *Alexandrum Sezonium* qui *Cosmopolitam* se vocat, vix $\frac{1}{3}$ o. o. pars corporis est id quod corpus informat, id est, spiritus insitus seminalis: Quamto autem cum auctario iste in *Solis* seu *Auri* & *Lunæ* seu *Argenti* fermento informatus & concentratus spiritus adest, tanto etiam majorem ignobilioris Metallum molem tingere potest; summæ enim elasticæ virtutis est spiritus & in calore, si coactus est, avidissimè expansionis suæ mensuram denuò apprehendit, & juxta illam mensurationem influentiâ suâ subtilissimâ penetrantissimâ, in radicales metalli, liquatione obsequentissimi facti, particulas influit fitq; in illis novus spiritus insitus novam impertiens formam. Quæ transformatio seminalis & impressionalis nullum involvit miraculum sed naturalissima & (ut *Cramerus* loquitur) in communi chylicationis, nutritionis, &c. opere quotidiana est, imò & generationis, dum fœtui mollicello sæpissimè alienæ speciei & moribus & figurâ imprimuntur, ut de impressionibus *morsûs canis rabidi, tarantule* &c. (vid. *Campan. de Sens. rer. L. IV. C. II. p. m. 315.*) nil dicatur. Quia ergo Tincturæ ingenti pondere superantem Metallum copiam tingentis ratio consistit in spiritu concentrato (ita ut dici possit corpus spirituale vel corporalis spiritus) talisque concentratio & fixatio in Auro & dehinc Argento præcipuè à naturâ constituta est, videndum omnino ut spiritus hic insitus, densatus, fixus & torpidus, ope spiritus influi (à quo prius etsi indeterminato ortus est) rari, mobilis, expansivi & elastici summèque activi in fermentationem suscitetur, illius subeat poros, eique ut denso eadem operâ vim tribuat elasticam; unde facillè patet symbolicum eorum commercium & celeberrimus commeatus: Quare alterum alterius ope indiget, singula enim id habent, quod alteri debetur, sibi solis deficient, mutuò sufficiunt: id quod & *Kunkelius Obs. Chym.* testatur, dicens: Corpora juncta corporibus non generant, verum spirituali modo propagatio fieri oportet & uni demendum aliquid, alteri verò addendum. *Boyle in Exper. hydrost. ad Mat. Med. applic.* talem mixtionem observavit in Granatis, in quibus latent sat copiosa corpuscula metallica naturæ martialis; sc. Granati Bohemici saturato colore rubro conspicui & in pollinem contriti gr. viij. cum Vitri crystall. 3j. miscuit & in fornace ad bihor. in fusione detinuit; unde prodiit massa uniformis satis & sufficienti virore tincta, uti aliàs fit cum Ferro præparato in Vitro fuso, unde & non negandum censet dari quandoq; pigmenta mineralia naturæ adeò subtilis, ut vel minima eorum quantitas, quæque vix sensibiliter gemmas aliis minus coloratis graviores reddere valeat ad quamlibet totius earum materiæ partem imprægnandam sufficiat, exemplo *Zaphoræ* cujus p. j. Vitri Venet. p. 100. in fusione probè commixtas ad idem

colore cœruleo suaviter saturato imbuendum sufficit; prout & *Helmont. Juno in Paradox. pag. 137.* narrat Jovis *gr. j.* penetrare taliter *tbj.* Argenti & *gr. j.* Plumbi, Auri *tbj.* ita ut difficillimè super testâ separari possint, unde si hæ imperfectæ Tincturæ tantum præstant, quid non præstabunt metalli spiritualitates, adeo ut Argento (quod Aurum est, cui deficit ignea mascula tinctura) granum Tincturæ addatur, evadat in Aurum. Hinc si spiritus crudus lapidis calaminaris cupri rubedinem extendit in flavedinem Orichalci, (a) spiritus fixi per artem exaltati firmiorem tincturam quoque largientur: & si fumus plumbi crudi sulphureus velut in momento coagulat mercurium, eadem proportionem fumus ejusmodi si non sit plumbeus sed aureus, non crudus sed coctus, non albus sed rubeus, non volatilis sed fixus, non sulphureus sed mercurialis juxta has differentias alterabit mercurium, scil. in aurum, quod constat omnibus hujus proprietatibus. Est enim Tinctura corporalis spiritus & spirituale corpus, tertium quid ex volatili & fixo resultans, dum corporalis densitas transit in spiritus subtilitatem; nam per spiritum crudum, ait *Trevisan. in Epist.* Philosophi spiritum digestum extraxerunt de corpore soluto, & remansit iis cinis ulterius dissolvendus, ac tandem subtilis substantia spiritualis, corpora metallica penetrans & colorans, unde nullum dubium, quod is qui corpus ad hoc perduxit, quod efficiatur gummi permixtibile cæteris corporibus imperfectis, invenit maximum naturæ secretum, tum enim in Projectione pars una gummosa salina alteram sequetur, poros metallorum penetrabit tantamque unionem excitabit, ut nunquam à se invicem separari possint: & uti hæc medicina in metallis sanguineam velut complexionem excitat, ita in corporibus Hominum dotes suas prævalentes non minùs demonstrabit, unde

(a) Elixir quod se cum corpore miscet, est quasi Tutia cum Cupro; sed augmentatur vel crescit cuprum de illâ Tutia, cujus ratio est, quia Tutia res terrena est, elixir autem res spiritualis, & revertitur natura sui generis ad aliud genus. Sic *Kunkel. in Observ. Chym. pag. 111.* quoad dealbationem Cupri ab Arsenico statuit Cuprum ob magnam salis acidi in eo contenti copiam Arsenicum in se absorbere, nimirum ejus Mercurium cum sulphure & terrâ albâ Arsenici, unde Cuprum redditur friabile; de Tutia quidem & Lapide calaminati cuprum etiam tingitur, dum Mercurium eorum in se suscipit, verum terra eorum ita crassa est & sulphur minus subtile, ut acidum cupri saltem Mercurium admittat exclusâ terrâ & sulphure, cujus ratione fit, ut cuprum malleabile persistat, & Rubedo in Venere ob Mercurium extensa sit & in flavedinem commutata. Quod si autem Terra Cupri à suo sulphure crasso & sale depuraretur, & parùm Lunæ cum acido puro fluxilis reddita immisceretur, ita eam Mercurius Lunæ constanter posset assumere, ut in perpetuum separari invicem non amplius possent.

Denstonius in Panfoph. Encheiret. §. 98. ait Lux (a) tam copiosa in metallis ac ullibi aliàs in corporibus sublunaribus, si in motum concitari posset, ut ideam metallicam involveret & aliam evolveret, utpote salino-sulphuream, abjectâ viscositate aquæ, mirum quantum esset omnium animalium medicina! Et §. 49. In auro copiosa lux est & quidem subtilissimo sulphure & sale à terrâ unâ cum aqueâ viscositate invicem temperatis, inviscata est foras prorumpere cupiens, ut solo sui adspectu solem cœlestem imitetur, animam sensitivam confortet & recreet. Quid igitur si compages corporis totius ita disponatur per artem, ut particulæ auri possint se corporis humani particulis miscere, & sic lux luci obviet (b) & deperditam ex corpore restau- ret, & corroboret ad vegetatiorem motum faciendum, excrementisque ex- purgatis, sperabimus, qualis sit illa medicina? nimirum talis erit, quæ mor- bos calidos æquè ac frigidos debellare possit, materiam scilicet peccantem tollat, viscus læsum sanet, præservet, & confortet, idque ob calorem suum, humidi radicalis purissimi virtutem salinam, quæ cum sale microcosmico

(a) *Rafis* dicit: Nil opereris, nisi cum eo quod est verè lucidum & ex purissimo auro vel ar- gento, quod suo lumine omnia luminaria illuminat, & ejicit tenebras noctis de suâ potentiâ, h. e. superfluitates Mercurii & aliorum corporum imperfectorum, cum projectum fuerit super ea. Nimirum Mercurius Auri & Argenti ita subtiliandus est, ut possit ingredi, & particula ejus communicari terræ aliorum metallorum (ceu quæ, *acutiss.* *Kunkelio* notante, in omnibus una eademque est in *Observ. Chym.* p. 96.) sicque se mutuò ingrediantur, ut nunquam divelli ab igne possint. Quo pacto autem Terra Cupri à suo sulphure crasso & sale depuretur, docet *Maxotte de Miner.* p. m. 177. repetitâ calcinatione cum Sale communi & Tartaro & Lixivio usque dum Veneris pulvis albus sit, qui si fundatur cum borrace vel sapone molli cum Tincturâ seq. tingi poterit: R. *Argenti calcin. unc. j. Mercur. sublimati bis unc. ij. ss. Arsenici sublim. unc. j.* misc. & sublima prius simul, feces deinde misce cum sublimato & unias cum sale fusibil. alcali fixi *unc. iv.* & sublima toties, usque dum omnia mancant in fundo, semper feces miscendo cum sublimato, solvantur deinde in humido, & congelentur pluries lentè, & fiat projectio super xij. partes æris purgati modo dicto, & teneas fustum in igne per mediam horam ad minus. Estque hic modus expertus melior, præsciindendo à magnis medicinis, sed tota diligentia est ponenda in purgatione Veneris, namque & tum persistet & in igne & in pumice. Eundem etiam pur- gationis modum sistit *Holland Op. Min.* p. m. 395. & *Saigner in Magni Lapid. Philos. nat.* p. m. 15.

(b) *Natura*, ait *Helmont. Potest. Med.* §. 44 pag. m. 480. optat velut novo vere resurgere sub his pharmacis, attamen extra spem restitutionis in pristinum sumus, cum nobis desit infu- sio novarum virium immortalitatem arguens. Statutum est enim omni viventi semel mori. Quia nihil in naturâ est, quod æquipolleat templo Dei. Senti itaque cuncta renovativa ope- rari depurando & hætenus exhilarando; alioqui non esse veram rejuvenescentiam. Senti de- inde arcana, quæ resolvendo & expellendo sanant, non nisi vires inditas in nobis expergefacerè, quæ ablati impedimentis quasi sub novo vere regerminant. In *Tract. in verbis, herbis & lapid.* pag. 575. docet Pharmaca altiora arcanaque mineralia nullâ sui commistione, sed solo velut ad- spectu munia sua peragere & scopos dotium suarum assequi, exemplo lintei Mercurio intincti, quod vestibus infutum pediculos è longinquo impedit. In *Tract. eod.* pag. 576. docet, sulphura metallica plenissimè & pertinacissimè resistere, ne à digestivâ in alimentorum republicâ defle- ctant atque inde servant geniales sui potestates liberas & infractas.

unitur & illud à corrosione sui liberat, illudque in naturalem suum crescendi & vegetandi statum reducit, sedando & pacificando archæum, vel etiam eum si debilis est in parte quadam, ut naturæ ignem, fovet, augmentat & conservat, etsi tantillus saltem spiritus ignis adhuc in illâ quiescat. Unde non imèritò monet Magnus mysteriorū ejusmodi indagator *Joh. Bapt. van Helmont* Sulphura metallica suâ vi peregrinâ spolianda, ut tantò efficacius archæum illuminare possint, ceu notanter in *Tr. Poteft. Medic. §. 41. p. m. 480.* ait : Senti metallis inesse vires planetarias (id est, illuminativa) si in salis aut sulphuris naturam reducantur; attamen id fieri debet extra omnis adjuncti residuum : in quo non stentor quisque potuit adire Corinthum; etenim postquam scivi denotare corpora per consentanea suis principiis radicalibus, tum primum derisi credulitates quibus olim aurum dissolvi; ejus tamen potabili succo minus profeci quàm simplicis alicujus decocto; deinceps verò potui aurum dissolvere, butyri, resinæ atque vitrioli facie ludere; at nusquam inveni vires auro tributas, eò quod nostris sic etiam fermentis reluctaretur. Senti ergo absque corrosivo suo proprio esse mortuum, mortuum, inquam, nisi radicaliter à suo corrosivo penetraretur : non quidem quod tunc solis naturam referat viribusque vitalibus quicquam addat, sed duntaxat quòd totum corpus purgando mundet insensibiliter in toto unisono. Consentanea summè hinc profert ex principiis veris ingeniosissimus *Taulud. in Animadvers. super Bracesc. Alchym.* dum inquit : Sanitatis causa est humorum harmonia, morborum contrà inæqualitas humorum, hinc quia Aurum temperamento vicinum est, antidotus erit morborum, si illud prius compedibus terreis solvatur, ut dein tenuitate suâ corpus pervadere possit humoresque distemperatos æquare & ad æqualitatem perducere; hinc atram bilem domando gaudium creat, ejus umbram spiritus obscurantem arcet, vapores scilicet aërem corporis nostri, id est, sanguinem, atrum, piceum & fuliginosum reddentes dissipat, ita ut liquor hic aureus suo adventu & suâ actione aërem corporis, id est, sanguinem & sanguine tenuiorē animale spiritum umbrâ & caligine vaporis melancholici obnubilatum serenet, & hinc etiam à melancholiâ spiritus exhauriente exortos rugas faciei, canitiemque fuget, & ex gaudio floridam faciem faciat & conservet; nimirum non secus ac Sol radiis aërem obnubilatū serenat, ita aurum intra corpus à spiritibus & fermento ventriculi resolutum particulis suis elasticis quidquid serenitatem spirituum obfuscat & obstacula iis objicit, crudos scilicet humores, tubulos succorum vitalium infarcientes & secretionis debitas remorantes dissipat, fugat, ad emunctoria ablegat, ut extra corpus vel per insensilem transpirationem vel urinas vel alvum ejiciatur, vel si à debitâ coctione deficiat, è cruditatis statu in statum maturationis redigatur.

gatur, aër scilicet internus, crassus vel condensatus nimis in debitam tenuitatem & decentem volatilitatem disponatur, quo & externus pressionem suam non nisi ad actiones sanitatem producentes exercere possit. Tinctura Physicorum, ait *Theophrastus Paracelsus*, universalis est medicina, morbos omnes instar ignis invisibilis quomodocunque illi denominentur, consumens. *Dosis* ejus valde exigua, sed operatio potentissima: per eam à me inquit, curata sanataque sunt Lepra, Lues Venerea, Hydropisis, Caducus, Colica, Gutta, similesque morbi, item Lupus, Cancer, Noli me tangere, Fistulae, nec non genus omne morborum internorum & certius quidem, quàm credibile sit, cujus testimonium sunt Germania, Gallia, Italia, Bohemia, Bolognia, &c. satis amplum. Quid autem in Medicinâ majus esse potest quàm ejusmodi corporis mundatio, per quam ab ea superfluitas omnis à radice tollitur & transmutatur? Sanato enim semine sanata sunt omnia; sic excellentissimum Viri Medici fundamentum erit, regeneratio naturæ, juventutisque restauratio. Ad istam regenerationem Vires & virtutes Physicorum Tincturæ mirabiliter inventæ sunt, sed secretum hoc Deus dat cui vult, &c. Describit autem hoc magnus hic noster Philosophus Helvetius in doctissimo *Tractat.* quem ita vocat *Tinctur. Physicor. p. m. 118.* ubi docet Leonis roseum sanguinem, id est, Aurum, & Aquilæ gluten album, hoc est, Mercurium Philosophorum juxta Antiquorum processum, seu Solve & Coagula conjungenda esse, vel ut *Mylius in Basilicâ Chym. L. I. C. I. ex Paracelso pag. 87.* docet, Sulphur seu Aurum ut metallum in Mercurium (qui sit Metallum apertum, & sicut in se continet omnes colores quos in igni ex se reddit, ita etiam occultè omnia in se continet metalla, quæ extra ignem ex se non præbet) instar Nicodemi in uterum matris redire debere ut regeneretur & dein egrediatur, non ut Metallum commune sed tingens. Laudatus *Paracelsus* hanc Medicinam brevibus quoque describit in *Oper. Tom. VI. p. m. 140.* ubi ait: Crocus solis per aquam salis (*id est, Philos. vita, maris nostr. pontic. &c. prout dicunt in sole & sale esse omnia*) debet extrahi, quâ Natura ipsius metallica seu malleabilitas frangitur, residentiâ ablutâ cum aquâ calidâ, crocus per spir. vini eliciatur, quo rursus separato crocus in fundo remanebit, qui per elevationem gradu ignis per 5. vices sublimando mutatur in liquorem seu verissimam Quintam Essentiam Solis. Cum hoc miraculosa operaberis. Requiritur autem non putatitius sed industrius & peritus artifex. Paracelsi hunc processum & instructionem sequens *Petrus Poterius Andegavensis*, (juxta *Borrich. de Hermet. Ægypt. Sap. p. m. 303.* Medicus felicissimus, Practicus Bonquienensis, qui Aurum & Argentum reclusit, ut monumenta ejus testantur, usurpavitque in morbis variis adeo prosperè ut non modo honestissimè locupletarit familiam, sed & eandem medicandi felici-

tatem filio reliquerit, quâ eandem nuper admodum ad invidiam usque Romæ inclaruisset refert oculatus testis Clar. *Laur. Fossius.*) in *Pharmac. Spagyr. Edit. Francofurt. An. 1666. pag. m. 455.* de vera & legitima Auri præparatione ita sentit : Aurum prius suâ naturâ metallicâ spoliandum (est quidem difficile corruptu Aurum corruptibile tamen, unde & in pulverem & Oleum irreducibile potest transmutari certis artificiis, ait *Libav. Synt. L. V. Cap. 21.*) est : hoc verò fit verâ calcinatione, scilicet cum quadruplo corporis sicci dissolubilis, trituratione (si trituration bona non fuerit ut aqua cum terrâ unum corpus fiant, nihil proficies; non ergo cesset à trituratione manus tua) diligenti præmissâ : prunis ardentibus tunc probè calcinatur, calcinatum liquore acido potabili (spiritu salis) dissolvitur, à quo postmodum cum spiritu sulphureo pariter potabili (spiritu vini) Tinctura à corpore segregatur. Sic verum & legitimum Aurum Potabile habes cum suâ tincturâ : si ulterius pergere velis, Aurum est apertum, facile tibi erit, opere continuato Vitriolum, Essent. quintam, Magisterium & alia arcana parare. Quodd si corpus auri primâ vice non sit satis apertum, calcinationem reitera, imò ter & quater : quo plus eò melius. Jam sic calcinatum maximas virtutes obtinet, eo què tunc ssepe utimur citra Tincturæ (*Libavius* ait, Non oportet Lapidem ad eum gradum adscendere pro medicinâ, scilicet hominum, in quo Mercurialia transmutat, sed inferius subsistere) extractionem aut aliam solutionem. Vulgariter Aurum in calcem reducitur spiritu salis, vel etiam urinæ : solutione & abstractione. Rursus ait p. 457. solvitur Aurum cum oleo seu liquore Antimonii, & postmodum in pulcherrimum vitrum evadit, cujus vires etiam maximæ sunt ; Hoc denuò vitrum in calcem facillimè vertitur, atque ab eâ tincturam proprio dissolvente extrahere poteris. De Argento similiter docet *Poterius* illud in calcem redigi posse aut vulgarem (scil. ope aquæ fortis vulg.) aut philosophicam : Alia, inquit p. 461. calcinatio nobis nota est longè melior & faciliior, fitq, cum quadruplici pondere *aquæ sicce*, ut de Auro dictum. Perficitur dicta calcinatio intra tres vel quatuor horas, Filiis artis veris non putatitiis satis nota est, ideò propter Pseudo-Chymicos apertius non dicenda. Calcinatio in Auro non sæpè unicâ vice absolvitur ; in Argento contrâ (*Damascen. in Tr. Don. Dei MS. p. m. 112.* ita loquitur : Album completur tribus & Rubeum quatuor rotatur rotis, quia cum album sit semicrudum & indigestum non postulat ignem multum, sed rubeum ut completè digestum, totum vertitur in ignem, ut nullum timeat ignem. Ac album quo magis fuerit sublimatum, magis fiet album, & hinc magis tinget) quodd non sit adeò tenax & compactum. Hac viâ metallorum corpora adaperiuntur, & in his invenies, quodcunq; volueris, nam sic ad aperta quocunque liquore potabili dissolvere poteris, nec ad hoc opus est aquâ vitæ alkali.

alkalifatâ *Quercet.* aut alio fortiori dissolvente; simplici aquâ cōmuni dissolvuntur & postea ulterius progredi poteris. Scio Virum Illustrissimū (Vir ille videtur esse Cassianus à Puteo, à quo inter alia miracula se Turquoise ex ebo-re fossili paratum obtinuisse refert p. 416.) in cujus gratiam hæc scripta sunt, graviter laturum, si tantum arcanum omnibus patefacerem. Qui hunc ergo dissolvendi methodum nactus fuerit, intelliget, quo pacto Argentum in Quintam Essentiam adduci possit, item in Oleum & Balsamum. Hæc *Poterius*, qui licet non immeritò referat sanctum non esse dandum canibus nec margaritas porcis objiciendas, ex ingenuo tamen candore instructionem ulteriorem hujus rei, ex probatissimis hujus Artis Scriptoribus, Tibi ob oculos, *Lector benevole*, sistere animus est.

ART. II.

De mirâ Harmoniâ & Consensu verorum Philosophorum circa productionem artificialem Mineralium.

Petrus Borellius in *Biblioth. Chymic.* quatuor millia circiter Authorum Chymicorum sistit, qui de re minerali eorumque arcanis pulvereque artificiali metalla imperfecta in perfecta maturante libros scripserint: Nos ex iis qui artis hujus verè conscii fuerunt, præcipuos in scenam adducemus, ut præcipuè pateat, quo pacto mirus in iis sit consensus circa materiæ hujus præparationem. Philosophi tales per ignem eminentiores, præter laudatos in præcedenti articulo, utique sunt *Alexander Setonius* Scotus, *Cosmopolita* dictus, *Auctor Cordis paterni*, *Bernhardus Comes Trevisanus*, *Nicolaus Flammellus*, &c. & ex recentioribus *Anonymus Philaletha*, &c. quorū hinc candidam mentem circa hanc Medicinam Metallorum & Hominum velut in compendio sistere lubet, ut *Lectori benevolo* pateat, arcanioris hujus scientiæ studium minimè, ut multi ex solo tædio laboris & præconceptâ opinione putant, rem frivolum & inanem esse. Quâ de re ante omnia noscendum est cum *Olao Borrichio de Hermet. Ægyptior. Sapient.* prædictorum Authorum consensum in eo consistere omnesque unicè eo tendere, ut Aurum & Argentum debitè recludantur, illorumque minutissimi pori referentur, partiæque illorum minutissimæ divellantur, comminuantur & discerpantur: nimirum omnis motus est ab aliquo ad aliquid, & perfectus unusquisque motus est terminus generativi in eadem specie, unde motus est progressus, quod fiet per varias mutationes homogeneas rei motæ: quare cum aureitas sit terminus à quo, eadem erit terminus ad quem, sientque intermedii progressus in ho-

in homogeneitate metallicâ per legis naturæ necessitatem, quibus observatis ad suum finem, finis necessitate impellitur effectum, si modo per contrarium operationes non fuerint intermissæ; quare ab auro dissoluto ejusdem dissoluti ad aureitatem regressus dabitur, forma autem aurea quam reasumet, non erit illa quam deposuit, quia à privatione ad habitum non datur regressus, sed alia nobilior, & tantò spiritualior quantum ignis est terrâ subtilior & purior, vinum præstat succo uvarum immaturarum, vino spiritus vini, hocque simplici spiritus vini rectificatus.

Ex supra nominatis Authoribus Auri & Argenti, ceu in quibus Tinctura aurea vel argentea verè jam continetur, decentem reclusionem & comminutionem fieri docet

I. *Alexander Setonius* Scotus in egregio illo Tractatu *Novum Lumen Chymicum* dicto, quem *Michaël Sendivogius* post mortem ejus imprimere fecit, (quique *Setonius* hîc Basileæ, in præsentia Celeberrimi Antecessoris quondam nostri *Jacobi Zuingeri* pulvisculo suo aurifico projectionem instituit, ut prolixius sistimus ex epistolâ à *Jac. Zuingero* ad *D. Schobingerum* Sangallensem exaratâ in *Regn. Vegetab. Append. seu Select. Remed. Ludoviciano* p. 115. ad quam ut oppido curiosam, institutumque nostrum approbantem Lectorem benevolum relegamus) nimirum si Aurum pro rubea, Argentum verò pro albâ metallicâ Tincturâ undecies coëat cum chalybe Philosophorum (quo scilicet menstruum conveniens indigitat, & Philaletha quoque sub hoc nomine primum ens Auri hujusque stylangem, solem indigestum adhuc volatilem nondumque coagulatum, itemque agrum in quo sol satus multiplicatur, indigitat) sic enim aurum emittit suum semen & debilitatur ferè ad mortem usque, concipit chalybs hic & generat filium patre clariorem: postea cum semen jam nati imponitur in suam matricem purgat illam, reviviscit & facit millesies apuiorem ad pariendum optimos fructus, ut ait *Tr. IX.* Item *Tr. X.* Luna nostra, inquit, recipit semen auri, regitur postea igne nostro continuo per menses septem, interdum decem, donec aqua nostra consummat tres & relinquat unum, & hoc in duplo, id est, tantum evaporare debet, quousque fumus omnis disparuerit, & hoc repetendum. Postea nutritur lacte terræ, & regitur & conservatur à putrefactione sale naturæ, & habetur infans secundæ generationis. Rege, ait *Tr. XI.* igne continuo aurum nostrum in aquâ nostrâ, ut resolvatur & consumatur ut prius ad remanentiam humidi radicalis metallici, postea huic novam aquam claram mercurialem immisce & impone igni putrefactionis & generationis simili mercuriali, ut in primâ operatione fecisti, rege omnia magno cum ingenio, donec colores (ob acidum & terram superfluam) appareant instar caudæ pavonis; rege digerendo, nec te tædeat, donec cessent colores, & unus per totum appareat

reat color viridis & sic de cæteris; & quando videbis in fundo cineres brunni coloris & aquam ferè rubram, aperito vas, madefacito pennam, inunge ferrum aliquod, si tinget, habeto in promptu aquam, id est, novum Mercurium, & infunde tantum quantum primitus, iterum coquito priori igne, donec iterum tingit; Aqua verò illa esse debet menstruum mundi ex sphaerâ Lunæ toties rectificatum, ut possit calcinare solem. Hæc omnia ex propria experientiâ revelat *Setonius*, qui quoad Ignem dicit eum in primâ operatione esse unius gradûs, continuum, qui materiam circumdat, dein etiam esse naturalem, qui materiam digerit & figit. O mirabilem naturam quæ novit ex aquâ in terrâ fructus producere mirabiles & ex aëre istis supeditare vitam! Fac. ait *eod. Tract. IX.* ut operatio talis in terrâ nostrâ sit, ut calor centralis aquam possit mutare in aërem, ut in planitiem mundi egrediatur & residuum per poros terræ spargatur, & tunc in opposito aër vertetur in aquam multò subtiliorem, quam fuit prima: & hoc sic fiet, si Seni nostro (id est, Saturno seu Plumbo Philos.) Aurum & Argentum deglutire dabis, ut ipse consumat illa, & tandem ille etiam moriturus comburatur, cineres ejus spargantur in aquam, coquito eam, donec satis est, & habes medicinam curandi lepram, id est, Tinct. Philos. Humiditas scilicet habenda mercurialis quæ Aurum sine violentia seu strepitu solvit, imò ita suaviter & naturaliter sicut glacies in aqua calida. Quare in Parabola docet fructum arboris auri esse coquendum in Aquâ p. X. ut in hac suavi calore consumatur, ut fructus ille ita melioretur, quò solo odore suo sibi faciat reliquas arbores uniformes, id est, omnia metalla in Aurum convertat, nimirum sic putrescit, & inde gignit Salamandram in igne perseverantem. Aqua ista (aqua maris nostri, aqua vitæ non madefaciens manus dicta, nivei candoris) habet intrinsecum ignem, & si juvatur colore continuo, comburit tres partes corporis sui cum corpore fructûs, & non remanebit, nisi pars minutissima (a) quæ vix imaginari potest sed in summa virtute; Coquitur sagaci ingenio Magistri primò septem mensibus, dein decem, sed interea apparent res variæ & semper in die quinquegesimo plus vel minus. Aqua hæc ante debitam coctionem est summum venenum, sed post coctionem convenientem est summa medicina, & dat XXIX. grana sanguinis, quorum gr. j. dat 8064. fructus solares. Tinctura hæc melioratur, primùm ad decem, dein ad centum, dein mille & decem millia, &c.

(a) Hinc extat apud *Clang. Buccin.* Ex unâ librâ Mercurii vix medium lotonem, hoc est, drachm. ij. habebis, quod opus in se recipit, & in eo continet ad faciendam Tincturam sive Elixir. Dicit *Calid.* Aqua, id est, Mercurius non plus ponderis adjicit vel dat corpori, nisi quantum de humiditate metallinâ secum habet, quia humiditas aquæ transit & metallina (radicalis) manet, quæ dein à rubedine æris nostri in Ruborem vertitur.

II. Cosmopolitæ, etiam juxta sententiam *Crameri de Transmut. Metall.* per omnia similis est *Auctor Cordis paterni*, qui fidelissimè scripsit, & ipso novo lumine adhuc majus accendit lumen. *Auctor hic Cordis paterni* docet Aurum vivum seu semen ejus ope Mercurii sophici elicatum projiciendum esse denuo in Mercurium phil. & in eo coquendum, digerendum & per olympicum ignem nostrum regulinum ad perfectionem deducendum, quò fiat Elixir & purissimum Sulphur Sapientum, medicina universalis Hominum & Metallorum, id quod per propriam experientiam testatur: Cujus virtus tunc augetur, roboratur & ita exaltatur, ut millies plus multiplicetur quàm cum Sulphur illud in confusæ suæ massæ mixtione absorptum, involutum & constrictum erat: Quare & institutâ Calcinatione physicâ pro sale naturæ, sulphure & mercurio extrahendo materia nostra exiccatur, ut in eâ porositas seu apertio salis seu calcis physicæ instituatur, illaque evaporatâ humiditate, nutritionem suam propriam eò melius attrahere possit, unde bene cavendū ne porositas terræ fixatæ per nimias nimisq; magnas imbibitiones vastetur & perdatur, totum enim artificii secretum consistit in mensurâ & proportionem suavis & crebræ imbibitionis instar roris (a) applicandæ; Crede mihi, ait, omnē Veterum diligentiam in rectâ imbibitione & siccitate præstandâ fuisse: Quando ergo pretiosa nostra materia multoties fuerit irrigata & in minutissimas partes divisa & sæpius coquendo imbibita & mixta, ita tamen ut coctio ista sit lenis, ut vapor aquosus resolvatur & ejus humiditas radicalis exiccetur & inspissetur, tunc calor ejus naturalis augeatur & ignis se multiplicando crescit; idque omne ad imitationem naturæ in opere nutritionis, quæ sit similibus ad debitum terminum: Factâ ergo calcinatione naturali & materiæ nostræ ope aquæ igneæ lotionem decenti corpus quod mortuum prius erat, resuscitatum & glorificatum est, habeturque materia alba & gummosa, quæ ulteriori decoctione magis perfici & augeri poterit igne philos. qui est naturalis, vivificans, cœlestis, nutrens & augmentans in virtute, qui hinc tam secretus est quàm ipse Lapis Philos. quia scientia unius comprehendit cognitionem alterius: ejus nimirum ope fit ut Elixir, nil nisi aurum spirituale dicatur; aurum scilicet millies auro vulgari perfectius, unde eò collimant Philosophi, ut ignem ejusmodi virtutis construamus, in quo simul calor, siccitas & humiditas inveniantur, atque sic, sine intermissione vera corruptio mistio unioque partium & perfecta concoctio fiat, docente & hoc *Tack. Chryf. pag. 181.*

(a) Mercur. Philos. dicitur etiam Ros Madian, alludendo ad *Judic. VI. 37.* ubi Gedeon contra Madianitas iturus per rorem consuluit Dominum.

III. Lapidis Philos. Confectio comparari solet à *Morieno Romano*, *Melchiorè Cibenienfi Ungaro* aliisque generationi Hominis; Fit enim

Primò. Coitus, quando Aurum cum suo mercurio velut mas calidus & fortis, & fœmina tenera mollis se invicem amplexantur commiscunturque ut solutione factâ in unam aquam mercurialem abeant, id quod velut in balneo repræsentari solet, ubi fiunt corpus unum, spiritus unus : Blanca scilicet patiens est, Vir ejus agens qui sunt Mercurius & Aurum; etsi enim materia primò solvat Sulphur inque id putrefactione, medio vaporosi ignis, agat, tamen quod primò traxit, mox trahitur, estque actio propria masculi seu sulphuris, ut ait *Meyer. in Symb. aur. p. 383.* nimirum ordo prius inversus est, dum fœmina ex igneo velut fervore maris vices præstat & primas tenet, scilicet Mercurius solvit Aurum in fundo existens, idque elevat, animat & imprægnat.

Secundò. Conceptio cùm mas ex coitu facto denigratur instar Æthiopis, ex quo colligitur masculum agere in fœminam, quæ prius dominium obtinuit, aurum scilicet calcinatum incipere aliquantulum de Mercurio suo retinere, ut eleganter loquitur *Morienus*, vel etiam de arsenico suo secum, id quod est pura substantia antimonii, *έννεαχρόμμετο*, quod metaphoricò sensu ad tincturam, caput *χρυσόποικίας* habetur, ut ait *Morhof. in Polyhist. p. 105.*

Tertiò. Prægnatio, cùm ex actione ulteriori maris in fœminam illam dealbat, terra scilicet auri calcinata humore suo mercuriali subigitur, potum sumit (interjectis scilicet exiccationibus) bene lavatur, sudore proprio, id est, Mercurio renascitur, & quod prius obtenebratum erat, corpus jam summè dealbatum redditur. Nunquam enim glorificatur corpus, nisi post putredinem, unde & novum nomen acquirit.

Quartò. Ortus dicitur, quando fermentum jungitur cum corpore imperfecto præparato, ut dictum, quousque fiant unum corpore, specie & aspectu, sic enim Rex noster in lucem natus dicitur; nimirum Elixir sæpè prius imbibitur frequenter fitque totum volatile denuò & figitur proprio sudore renatum: Medicinam scilicet oportet diutius assari super ignem & nutriri, ut puer in uberibus; quare ut triticum sæpius satum in infinitum augetur, sic semen aurificum sæpius solutum & concoctum in Mercurio suo.

Quintò. Nutrimētum requiritur, ut magis augmentetur, naturæ quin & suæ fermento fermentatur, Auro scilicet vel Argento, addito humore proprio mercuriali, qualiter si ut prius coquatur, solvatur scilicet & coaguletur, medicina magis prolifica habebitur. Sic enim in lamina fluit sine fumo ut cera. In conjugio autem dicto lætitia & tristitia animadvertitur: nimirum in congressu primitus filii cum matre hæc illum viperino conatu, ut loquitur *Meyerus Symb. Mens. aur. p. 516.* occidit, diciturque conjugium

Gabrici esse mortuum, quia eum in partes indivisibiles dividit sub colore nigro; Mors verò hæc paulatim fugit unà cum tenebris, id est, nigredo, quæ in solutione corporis apparet, aliis coloribus lætioribus albedine & rubedine succedentibus evanescit, & sulphur, quod primo trahebatur & pariebatur ab argento vivo, incipit reagere & vires suas prævalentes demonstrare; mare quoque fugit, id est, superflua humiditas, quæ exiccatur cum antea ut mare abundabat in composito: ad hæc draco fugit, qui est Typhon horribilis, & divisit membra Osiridis in minutissimas partes, inde dicitur foramina observare, quasi in tenebris delitescens; hic radios solares, id est, ignem ferventem solis existentis in Leone, tolerare nequit, utpote naturâ frigidus. Rex ab igne venit, aureo scilicet diademate coronatus, quia filius noster mortuus vivit, & hic demum conjugio gaudebit, nimirum in Augmentatione & Projectione. Et occulta ejus apparebunt in metallis imperfectis tingendis, spoliando ea sulphure combustibili, Mercuriumque eorum indigestum crudumque figendo coagulando & colorando coagulando quidem ope acidi & subtilis terræ, etsi in minima quantitate, ut aliàs patet in Mercurio præcipitato, Cinnabari vulg. turbith minerali (de quo *Kunckel Obs. Chym. p. 156.*) in quibus pro ratione salis dein coagulatio & coloratio resultat, in turbith scilicet à Vitriolo, alba, in Mercurio præcipitato à Nitro, rubra; pariter namque se habet cum sale auri rubro vel sale argenti albo, uti enim Mercurius albus in mineris sal aliquod nanciscitur, ita coloratur, à sale scilicet acido & volatico, ut & inæquali digestionem; extra mineras verò sale auri ope antimonii parato coagulatur & coloratur colore rubro (pariter sale argenti) dum Mercurius per se vel metallorum imperfectorum sal ejusmodi summè digestum in se suscipit, ab eo ut acido digeritur, maturatur, invertitur, incuneatur quasi, & sic ut materia à novâ formâ subacta & modificata in perfectius metallum transformatur: Acidum autem hoc sal in terra metallica figente, & nihilominus inde fluxili hospitatur, cujus ratione Mercurius fortissimo quamvis igne minimè vinci potest, ceu de hac re experimentum habet cit. *Kunckelius Obs. Chym. C. IV.* nimirum ex metallis in officina vitrariâ sal paravit extractione cum sale & aceto, quod filtrum transtulit, sed si ut alumen plumosum concrevit, insolubile evadit, & non nisi igne vehementissimo in vitrum velut lacteum abit; *Kunckelius* verò illud eò redegit, ut solveretur in aqua, dein superfudit Mercurio depur. & hic totus tremebundus, velut hinc inde volitans apparebat, dein abstractâ aquâ massam friabilem in reductione obtinuit, quæ post aliquot fusiones & in testâ purificationes argenti optimi 31ß. reddidit: Quare bene indagandum, quæ salia hæc fluida reddi possint, ut in Mercurium agere, eumque ingredi possint & figere: Mercurius enim juxta eundem constat ex aqua & sale ope exiguæ
cujusdam,

cujusdam terræ subtilioris, unde fluit; ex quo fit ut Aquæ fortis vulg. 3j. solvat Mercurii 3iij. indicio illum ex sale nobilissimo, nullam, ut reliqua salia terreitatem habente (unde nullum neque odorem neque saporem habet) constare. In metallis puris se nihil quàm sal in Mercurio & extra Mercurium deprehendere idem docet, reliquum terra est, quæ formam constituit, color à sale & terrâ accidentaliter provenit; terra ab auro separata, nihilominus albescit, ut & illa Lunæ, unde & alia metalla, exceptâ impuritate in intimo sunt omnia generis ejusdem respectu Mercurii & salis puri, differuntque in forma duntaxat; Nimirum Ignis subterraneus pinguedinem habet. eâque constat, illa verò pinguedo ope salis & aquæ subtilis terra evasit, quæ deinceps combustibilis est, exigua parte sal existente, id quod sulphur dicitur; Per motum generatur ignis, isque gignit acidum ut in fermentatione, per quam Mercurius coagulatur & figitur pro matricis ratione, Mercurius enim sal libenter amplectitur & faciliè per acidum coagulatur, quod ei fluxum adimit, præsertim verò sal metallorum, ex quo item ut in Mercurio (ut dictum) nec odor nec sapor elici potest: Atque hujusmodi sal & Mercurius & omnia Metalla in genere obtinent. *Gratianus in Turb.* ait: *De omni re potest fieri sal,* (primò enim fit cinis per calcinationem seu solutionem) & *de illo cinere sulphur.* (scilicet per ulteriorem cinerum resolutionem) & *de illo sulphure fit Mercurius.* (scilicet per solutionem ultimam ad primam materiam corporis, scilicet Mercurium gummosum, qui ulterius dividi non potest, & ab illo incipit regeneratio, ut à primâ materiâ, quæ apta nata est, recipere omnem sui generis formam; unde dicitur, Species metallorum transmutari non posse, nisi in primam materiam convertantur. Unde ad declarationem dicit *Investigatio Lapidis Philos. MS. pag. 221.* Aurum calcinatur cum Mercurio in minutas partes arenosas, imò in cineres, & per nullam aliam rem mundi calcinari possibile est: Et illa calcinatio nil aliud est nisi prima solutio; postea illi cineres resolvuntur in partes elementales & in humidum radicale, & est secunda solutio; demum resolvitur humidum radicale in partes turbidas & limpidas, & est ultima solutio: & ista pars resultans limpida est argentum vivum gummosum & prima materia auri, & hoc est Mercurius Philosophorum, & non vulgi. Maximus ergo pendet effectus à solutione ultimâ & perfectâ. Sciendum enim quod *Calcinatio, Solutio, Separatio, Corruptio, Putrefactio, Mortificatio, Denigratio, Impregnatio* synonyma sunt, quæ fiunt saltem ad incrudandum corpus coctum, scilicet aurum in vasis nostris mineralibus & artificialibus; Nil enim refert secundum *Albertum & Lullium*, an operationes minerales fiant in organis naturalibus vel artificialibus, dummodo artificialia sint eo modo quo naturalia. Ulterius sciendum, quod *Destillatio, in aërem levigatio, Ascensio*

& Descensio, Sublimatio & rem fixam volatilem facere, & desponsatio unum & idem sunt. Item quod *Coagulatio, Congelatio, Constrictio, Desiccatio, Induratio, Inspissatio, Condensatio & Fixio* unum idemque sunt: Nimirum ex duabus rebus fit una res, dum in minimis suis partibus ita miscentur, ut nunquam à se invicem separari queant. Conjunctione verò in fixitatem factâ rursus solvatur, idque toties fiat, donec in medicinam abeat, quæ fun-
oi possit, & clara, subtilis, compacta, levis & ponderosa sit, ut cum super ignem ponitur, instar metalli liqueat, & priusquam Mercurius avolet, se cum illo & cum omnibus metallis per minimas partes jungat, & illa adeò penetret, ac si de illorum substantia esset, & quæ postquam una res facta sunt, per nullam artem ab iis separari possit ob convenientiam. Et quia mixtio & dispositio in principio aliquantò fortior erit, transmutatio etiam erit tantò perfectior & major: hæc autem à mixtione sicut effectus à sua causa oritur, quod tamen citra sublimationem difficile est, hæc enim medium est hujus conjunctionis. Hæc *Ovum Phil. Vol. VII. Th. Chym. p. 565.* Sed *Calcinare Philosophi* terere appellant, ait *Musæum Hermet. p. 236.* Quia nimirum nullum corpus misceri potest in intimo, nisi resolvatur in minimo, in *Anro*, ope Mercurii sopherici calcinatione philosophicâ id fieri observatur pro medicamento physicè & politicè contra pediculos, dicente *Becch. Sup. II. p. 25.* unde ex mistis alteratis consurgit corpus tertium quoddam.

IV. *Bernhardus Trevisanus P. III. Alchym.* ait: Opus nostrum fit ex una radice & ex duabus substantiis mercurialibus, crudis, assumptis & ex minerâ tractis, puris & mundis, igne conjunctis amicitia, ut exigit ipsa materia, assidue coctis, usque dum ex duobus unum fiat, in quo quidem uno Corpus Spiritus, & iste Corpus facta sunt à commixtione. Sic tinget tandem decies millies millena: Is qui vidit, is pariter credit. Ad hunc enim modum virtute quantitateque multiplicatur. Omnium scil. Philosophorum consensus est, ut solummodo interna vera, pura & simplicia elementa accipiamus, & cum leni calore humido coquamus, si alio modo id fiat, nullius momenti opus fore his verbis dicunt: Sumite res purissimas metallicas, & extollite eas ad cacumina montium, dein reducite eas ad usque radices suas & omnia peracta erunt. Exterius scilicet interius, & interius exterius fiet. *Hermogenes* ait: Inspicite Doctrinæ filii qualiter Pictores suis pingere Tincturis nequeunt, quousque in cinerem eas vertant; & tum fixum, quod est, continet volatile in suo colore & natura. Nimirum ex parabola Trevisani, Rex pro amore Fontinæ, quo erga eum affecta est, velut mater ejus primæva, attrahitur, occiditur, & postea per eam resurgit proque Regni substantia, quod est in admodum minutis particulis quisque comitum (planetarum seu metallorum aliorum) suam accipit portionem, fitque tam dives quàm ille, suntque

suntque omnes pariter opulenti. Aliâ simili elegantiparabolâ Opus describit *Joh. de Paduâ*, dicens: Regem accipiendum, occidendum & laniandum, ejusque viscera exanimanda unâ cum excrementis, quæ bene abluenda sint, & iterum componenda, tum illum revicturum magis juvenem & fortio-rem omnibus: sed non facile per violentiam aut vim manifestam eum extingui vel interfici; ideoque in Balneum introducendum, in quo si maneat aliquamdiu, in somnum incidere suavissimum, quo præoccupatus demum superari queat: membra autem ejus in hoc balneo ita emolliri & contabescere, ut ab invicem separabilia sit: Aquarum virtutes mirabiles & innumerabiles existunt, at nulla mirabilior est aquâ balnei hujus, &c. *Tollius in Manuduct. pag. 13.* hanc parabolam eleganter ita explicat, dum ait Reg. solaris Balneum intrat Philos. seque abluit, imò moritur & reviviscit, pallioque indutus purpureo regale solium conscendit: Mors verò hæc contingit, dum is calcinatione (ex liquatione in testulâ resultante, usque dum penitus evaporaverit) figitur; Revivificatio dum rursus è fixo fit volatilis, novo mercurio funditur, abluitur ingressusque ei conciliatur repetitis talibus inhumationibus, &c. unde varii Colores emergunt, niger regimine Saturni, albus regimine Lunæ, & rubeus regimine Solis, monente enim *Tachenio Hippocr. Chym. pag. 239.* ab imperioso ignis acido quamplurima veniunt in lucem, quæ aliàs oculis sepulta & abscondita manerent, haud secus ac reverberatione Coralliorum per 6. dies, aceto dest. & spiritu vitrioli rubedo extrahitur, quæ clam in iis latitavit & ignis ope ad maturitatem perducta fuit, ceu in quo etiam constans manet, si inde Tinctura separatur. Huc referri posset Bezoardicum Regium *Fabri*, in quo Aurum & Corallia & Perlæ ope Nitri & combustionis reguli Antimonii aperiuntur, prout Calcinata quævis solent esse oppido resoluta.

V. *Nicol. Flamellus* in monte herbam Saturniam regalem & mineralem quærendam dicit, ex qua succus est exprimendus, abjectis fecibus, qui sit verus Mercurius Philos. quem ut draconem alatum cum dracone non alato (quorum fætores magnum esse dicit & exhalationes in altum scandentes obscuras, nigras, cæruleas & flavas) scilicet auro vel igne miscendum dicit super igne, in nido decenti, ut ex eo pullus nascatur, qui sanguine suo sanabit omnes. Sulphur scilicet devorandum est, Mercuriusque ejus mortificandus, idque aliquoties:

Si fixum solvas faciasque volare solutum:

Et volucrem figas, faciet Te vivere tutum.

Ad hunc fixi & volatilis seu draconis alati & non alati intelligentiam noscendum, juxta *Kunkelium Obs. Chym. pag. m. 26.* illa saltem differre ratione consistentiæ, & prout plus vel minus terræ habent: quia verò experientia

rientiâ edoctus *Kunkelius* pag. 87. in separatione principiorum Auri terram albam mortuam irreducibilem (ceu quæ in Crucibulo candebat instar cretæ & non sine fluxu addito in vitrum lacteum abiit) in sat magnâ copiâ reperit, terrâ rubrâ solutâ & Mercurio separatis, patet facilè ad penetrantiam Tincturarum obtinendam, eò redigendam esse hanc terram in Auro & Argento, ut spirituali quodam modo ingressum obtineat, quò aliis quidquam communicare possit, ut ait pag. 85. Egregiè de hoc *Beccher. suppl. I. in Phys. subt. p. m. 135.* dicens : Tincturæ vis in Auro subtili & penetrativo factò consistit, Aurum enim philosophorum materiâ quadam spirituali attenuatum, extensum, in minimis atomis penetrantiâ suâ alterat, suamque vim stipticam figentem inducit sine sui recombinatione : materia verò ista spiritualis per se sine auro fixata non tingit, istud enim quod tingit, est Aurum, quod verò tingere facit aurum, est spiritualis illa materia fixa dans auro penetrantiam : Argentum & Aurum tingunt, quia penetrata sunt, sed aurificant vel argentificant, quia Aurum & Argentum est. Vapor mineralis ergo omnis figitur cum terra sui generis, id est, dispositionis metallicæ, quâ quia destituuntur imperfecta metalla in scorias, vitrum, stomoma, crocum, &c. abeunt. Hinc Philosophi tantopere suum sal commendant, id est, subtilissimæ calcis seu terræ foliatæ metallicæ portionem, Mercurio philosophico (per se inutili) jungendam. Hujus penetrantiæ vim probat *Beccherus* Lunâ cornuâ, solutionis scilicet eus in aquæ fortis vulg. præcipitatione cum spiritu vitrioli, unde facilè fusilis est ac olei instar penetrans, moneta enim cuprea injecta, paucò tempore ita præparatur seu penetratur, ut foris & intus Argentum appareat. Sic & Olei è metallis elicitum unicâ guttâ plurimum aquæ in superficie tingitur. Ad genuinæ autem Tincturæ philosophicæ præparationem, pro illustrandâ celebris *Flammelli* (cujus figuræ hieroglyphicæ adhuc hodie Parisiis videntur) sententiâ, non immeritò monet *Morhofius de Transm. Metall. p. m. 56.* quod Elixir suum Philosophi componant, dum materiam metallicam mercuralem depuratam (succum scil. Lunariæ ex sphaera Lunæ petittum, quem & Ignem, Aquam, Acetum ob vim agendi hujus velut similem in corpus, vocant, de quo pag. 62.) cum purissimo auri sulphure conjungunt & in subtilissimam, fixam tamen naturam convertunt, omni auro longè perfectiorem, quæ iteratis resolutionibus & coagulationibus majores semper perfectionis suæ gradus acquirit. Hinc & illa materia *fumus albus* vocatur, quia in destillando, id est, liquefaciendo primò egreditur albus fumus ante rubram Tincturam, qui cum in alembicum ascendit vitrum lactis instar dealbat, unde & *Lac Virginis* dicitur ; *Leo* item *Viridis*, id est, viride vivum, quod nondum est fixum, sed cum auro fixandum, unde tandem omnis calx auri in oleum vertetur incombustibile quod

quod coagulabitur in visibilem Lapidem, quem *Lullius* vocat *Basiliscum* suum absque etiam igneâ Mercurium vulgi in Aurum vertentem: Ab ista scilicet diruptione corporis sublimationem insequente (quâ scilicet solvitur ligamen corporis, & rumpitur consolidatio partium terrestrium, Aurum scilicet à suis velut annellis exit) extrahitur anima subtilis & tingens, quæ cum spiritu prædicto mixta in verum cum eo vertitur Elixir: fit enim sic eorum impastatio, quæ oritur à nimia trituratione, inceratione & assatione, quibus dividuntur partes ligatæ viscositate aquæ: sic enim fiet, ait *Flamell. in Annotat. pag. m. 173.* ut intrinsecum foras extrudatur: Nisi enim materiam spoliaveris, corpora incorporea feceris, nisi per corruptionem ipsa excusseris, dissolveris, quod latitat è profundo in ortum produxeris, nisi hac viâ præparante res incorporeas feceris, non informabis naturas, neque corpora spiritus facies. Corpus terrenum umbram suam habet, quam oportet spoliare igneo pharmaco; spoliare autem est humiliare, corrumpere, solvere & mortificare. Nihil postea opus hoc erit quàm nebulae & aque extractio. Terraqueus Mercurius actu est albus & potentiâ ruber, & cum decoquitur, mistione seminis aurifici rubescit & suum humidum tingit in citrinum. Color enim omnis est à ferro decocto: hoc in ochrâ citrini coloris demonstratur, quæ coctione fit rubra. At semen lunificum cum sit semicoctum, retinet Mercurii colorem. Terreum & acidum maximè appropriatum hîc est, quia horum particulæ diversimodis cõmixtionum contractionumque formis subjacent, quibus interveniens luminis ictus pro partium positura Colores variat, ut supra jam ex *Kunckelio* allatum.

VI. *Auctor Tumuli Paupertatis*, Gallus, Vir equestris, magnæ scientiæ & experientiæ admirabilis, ut loquitur *Tackius Myst. resurr. ver. pag. m. 49.* Philosophus est per ignem reverberii: nimirum hic Aurum, extremum metallorum & in quo jam natura tincturam generare incepit, per Mercurii (non verò vulgaris vel metallorum, p. 31.) amalgamationem valde subtilizat & recludit, dein per solius ignis gradus calcinat in salem fusibilem, tingentem, penetrantem, repetitis scilicet, ut *Cap. 7. 12.* docet, calcinationibus & dissolutionibus ope menstrui philosophici, unde habito hoc sale instar olei crassi igne non coagulandi amplius, habebitur verus Lapis Philosophicus instar aceti simili novo in infinitum etiam multiplicandus. Atque hanc viam brevem, facilem, paucorum sumptuum, minoris temporis esse *Cap. 7.* verè docet, quia ex voce Alchymiae Aurum in sal fusile ope Mercurii reducitur, ut dein Mercurium vulgi in Aurum convertere suâ tenuitate, penetrantiâ & igneitate possit: maximè si consideretur hoc præstare Sal cõmune repetitis præcipitationibus & dissolutionibus fluxile vel fusibile redditum, uti se expertum esse refert, & de quo consulendus, *Mazzotta,*

qui sal quodvis, præsertim sal alkali ex saleffiâ di mare seu sodâ cum *aa* calcis vivæ & aquæ comm. in pastam redigit, dein post dies duos evaporatione calcinat per 6. horas vel ultra, postea separat sal à calce cum aqua stillata communi, & filtrat & congelat, iterum miscet cum calce viva recente, coquit, & aquâ extrahit, & facit ut supra, & hoc toties reiterat, usque dum fundatur super carbones ardentes, & non fumet, ultimò dum ita præparatum fuerit in vase vitreato posito, dat ignem fortem, & facit, ut fundatur sicut oleum, & permittit sic fusum permanere per horam super ignem, postea refrigeratum ponit super marmor in humido, ut solvatur in aquam, quam ponit in ampullâ vitreâ, & locat ipsam super ignem, dum videt aquam sursum assurgere, ligno facit deorsum descendere, & dum fusum erit, permittit sic stare in igne, & erit fixum, quod igne dissolvetur, Hoc, ait, spiritus retinet cum mercurio positum, cum mercurius in igne calefit, ipsum sal funditur & ingreditur intra ipsum, & congelabit illum: His Salibus alios spiritus sublimatos miscendo toties ut currant sicut cera super laminam ignitam, & ipsis ita optimè fixatis seu rubris seu albis perfectè transmutamus, & hinc circa hoc Sal quàm maximè insistendum. Perfectæ autem Lapidis calcinationis *signa*, Eques ille Gallicus, septem innuit esse signa, ex quibus, etsi occultet idiomate forsan Arabico, præcipuè sunt, irreducibilitas, fusio, ingressio, fixio stans: *Scotus in MS.* ea distinguit in Intrinseca & Extrinseca; illa sint, ut sit aëre subtilior, nitidior aut lacte, aut rutilantior vino, oleo liquidior, furioso vento spiritalior, limpidior aquâ, fixior igne, incoagulabilis: hæc verò, Curatio morborum, Projectio convertens, communicans fermentativam vim, Vitri malleabilitas, Lapidum pretiosorum, Unionum maximarum artificialis productio, id quod fluit omne ex natura fluente Mercurii & purificatâ; Hoc verò ut obtineatur, juxta cit. *Auctor. Tumul. Pauper. C. XI. p. 59.* Aurum ita calcinandum, ut penitus in Salis naturam vertatur: Lapis Philos. ait, juxta Veteres præparatus, etiam non nisi Sal est & Pulvis rubeus, ut ille, sed plus requiritur temporis ad illud præparandum ob Mercurium duplicatum prius præparandum & coctionem non nisi annuo spatio perfectè absolvendam. Quòd si ergo fructus ex hoc opere capiendus est, medicina gummosa facienda erit, ut sit facilis liquefactionis instar ceræ absque fumo, tunc demum enim in projectione pars una salina gummosa alteram sequetur, & se in semetipsam in poros metallorum dilatabit, & illa metalla, in quæ fuerit projecta, penetrabit, & tantam unionem excitabit, ut nunquam à se invicem separari queant: Si verò in medicina aliquid restabit, quod rubrum sit & pulverisari possit, indicium erit non satis gummosam esse, quæ poros separabit & metallum friabile efficiet: Necessum est ergo illam adedò subtilitatem esse, postquam per solutionem, coagulationem

tionem & fixationem fixa facta est, ut si oleum ex illa paretur, illud incom-
bustibile sit, ita ut medicina tua potius species quàm genus vocari possit,
quæ tantùm Tinctura est in colore fixo. Hæc *Adrop Phil. in Vol. VII. Th. Chym.*
p. 563. Quânto autem simplicius artifex hoc in opere agit (imitando natu-
ram) tantò melius & securius facit. Hinc *Trevisanus* ait; Nostrum opus adeò
exiguum, simplex & facile est, quod si verbis tibi aperire aut te ipsâ mon-
strare deberem, non esses crediturus. *Zacharias* ait, inde artem uno die vel
horâ addisci posse, Deumque excellens opus in vili re ponentem longè
altiora posse; nimirum is in humilitate beneplacitum suum habet, ne
divites hac de re cogitent, qui non nisi aurum somniant, hoc verò au-
rum vile non vident nec noverunt.

VII. *Basilii Valentini in Clav. reverberii* viam apertè terit. Aurum enim
ope Antimonii depuratum in aquâ forti regiâ nostrâ mercuriali, antimo-
niali, saturninâ resolvit, atque hinc in subtilissimam & purissimam redigit
calcem, hanc demum reverberat in cinerem philosophicum sale impræ-
gnatum sapientiæ, in quo consistere dicit resurrectionem ad vitam novam:
Hic *Basilii Valentini* (vel qui alius sub nomine latet *Phil. Hermeticus*) tin-
cturæ *Phil.* confectionem post Auri ope antimonii, id est, Regis à Lupo
purgationem quoque in duobus consistere docet; nimir. Solutione & Coa-
gulatione horumque repetitione seu multiplicatione & post hæc Fermen-
tatione. In primâ operatione Aurum vulg. nutritur, imprægnatur, anima-
tur & vivificatur animâ mundi generali, id est, resurrectione ejus ut mor-
tui vivificâ spiritus illius virtute, id quod fit post animationem, calcinatio-
nem & auri vulg. in aquâ phil. dissolutionem; nimirum aurum vulgare vi-
vum est reddendû, id quod *Basilii* docet mortificando: Phœnix avis meridio-
nalis celer & levis cor ex corpore magni animalis orientis extrahit, die 40.
twenhout muß ihme genommen werden / ut alæ dispareant, & ut intret ma-
gnum mare salsum oceani & rursus cum pulchritudine egrediatur; tunc
projice spiritus tuos inquietos in profundum fontem, cui aqua nunquam
deficit & exiccatur, ut matri suæ ibi absconditæ fiant similes, quæ ortum
suum accipit de tribus. In secundâ operatione, unde opu *Phil.* juxta Au-
ctores plerosque incipitur (parum enim & valde obscurè de primâ, sine
qua tamen opus nullum, sermo fit) fixatur anima generalis mundi in auro
vulgari, convertendo ignem in terram, subtile in spissum, volatile in fi-
xum & restituendo animam puram albam immobili corpori suo crasso &
terrestri. Et si opus fuit in primo opere patientiâ eadem & in secundo hoc
ei non deficere debet; Nam putrefactio vel Caput corvi durabit per 7. vel 9.
vel 10. dies, quibus finitis albus, dein rubeus color igne debito habebitur.
Basilii in L. 1. Clavium XII. docet, quid in secunda hac Operatione factò sit

opus, ubi dicit aded rectificandum esse Mercurium, Sulphur & Sal philos. ut Anima, Spiritus & Corpus tam bene uniantur, ut nunquam à se invicem dissolvi queant, vinculo amoris perfecto existente, domoque gloriæ & honoris extructâ. Estque hoc saltem conjunctio aquæ siccæ cum substantiâ terrestri; Item monet, quodd magnas alas facere oporteat terræ (in primâ scil. operatione) coarctando & premendo illam, aded ut in altum adscendat & super omnes montes usque ad firmamentum volet: Et quod tunc (in secunda scil. operatione) post coarctationem & pressionem illam oporteat terræ alas amputare cum igne magno conveniente, ut in mare rubrum decadat, & ibi submergatur: Et quodd post hæc oporteat mare reddere tranquillum & exiccare aquas per ignem & per aërem, ut terra renascatur, & sic quis habebit *Omnia in omnibus*, id est, Lapidem Philos. scilicet virtutem magneticam omnium mineralium ex sale & sulphure ortorum & bis è Mercurio progenitorum. Ne verò molestus & profundus labor reperendus sit, Multiplicatio in virtute & quantitate docetur, nim. novâ aquâ Phil. dissolvendum & fixandum esse processu simili ut antè, decuplâ tam virtute auctâ, ita ut si prius 100. dein 1000. pondus imperfecti tingat, & sic in infinitum. Et quia Lapis ob summam suam spiritualitatem & subtilitatem imperfectis metallis supernataret, Fermentatio ope Auri vel Argenti pro Tincturæ ratione instituenda erit, sicque rubrum diebus III. album II. fundendum erit: in die verò primo materiæ sunt nigræ, in secundo albæ & tertio rubræ & sanguineæ; aded ut dein Projectio fieri possit. Per materiam ergo Lapis Phil. est spiritus mundi, qui interveniente cœlo est corporificatus in puro & virginali ventre terræ Adamicæ: per formam verò est Aurum exaltatum digestionibus: Omnis ergo Sapientia in solvendo Auro & coagulando & spiritu metallico, ut scilicet anima mundi generalis in Auro vel Argento vulgi coaguletur & firmiter fixetur: solutio ergo fit ratione corporis & coagulatio ratione spiritûs; quo facto nil restat, nisi multiplicatio & fermentatio: sed scientiæ & patientiæ defectus multos ab hoc opere arcet. Quare & juxta *Orthelium super Sendivog.* comparatur hic Lapis Philos. cum lapide angulari rejecto qui Christus est (a) non ab omnibus receptus, spectat enim

(a) *Kunrati in Amphib.* p. 58. ait: Utinam Theologi nonnulli hodierno die parum Christianè disputantes, in hoc (vetustiores imitantes Patriarchas, Cabalistas, Magos aut Sapientes) operam quoque collocarent suam, ut discerent legere, videre, tangere, cognoscere Maschiam typo reali in Libro Naturæ catholico, veracius certè (lumine sic simul ducti naturæ, spiritûs sapientiæ manu) quàm verbosâ disputatione cognoscerent & deprehenderent doctrinam de DEO, Christi personâ, officio, aliisque Christianæ Religionis articulis. Liber enim Naturæ explicat librum sacro-sanctæ Scripturæ & contra. Discite ergò nosse Sal sapientiæ antiquissimum, Vitriolum naturæ catholicū, quod catholicè reperitur in sola Sapientiæ minera & Omnia in omnibus

enim similiter hic Lapis saltem ad pios & electos. Thesauri scilicet utriusque mysteria proponuntur tum in verbo scripto tum facto : in scripto, id est, S. Scripturâ supremus Salvator seu Verbum incarnatum in cunis velut involutus

in omnibus theosophicè noveritis. Sapientiæ typus realis Lapis Phil. in libro naturæ magno, felix cui indicatum & indicans ritè cognita. JHSUH CHRISTI Persona, Passio & Resurrectio : Lapidis Phil. materia, Præparatio & in corpore glorificato plusquam perfectio : Tuique ad imaginem, DEI formati, secundum corpus, spiritum & animam regeneratio plurima harmoniæ catholica tibi manifestabunt secreta. Disce Biblia in naturâ & temetipso : Naturam in Bibliis & temetipso : Te in Bibliis atque naturâ & sapiens eris. Jehovah & quem misit Jesum Christum reperiens, & in S. Scripturâ, & in Naturâ, universaliter in Lapide Philosoph. particulariter in toto universo creato per singulas creaturas, in Temetipso modo utroque. Naturam catholicè ex & in verbo scripto nec non incarnato, ex & in semetipsâ, in Lapide Philosoph. atque Te ipso ; particulariter in sacro-sanctæ Scripturæ ac mundi partibus utriusque. Te ipsum ex & in teipso, naturâ atque creaturâ & DEO, in Christo verboque scripto universaliter & particulariter ut antea. Hoc Omnia in Omnibus & in Omnia catholicè, typicè. Hic Sapientia ! Lapis Philosoph. h. juxta cit. Kunradt in *Amphit.* p. 195. est Ruach Elohim (qui incubabat aquis, Gen. 1.) cœlo mediante conceptus & corpus verum & sub sensus cadens, factus, in utero *παρωτρών* (πατρὸν creati) mundi majoris virgineo, terra nimirum vacua & inani & aquâ natus in lucem *παρωτρών* filius, aspectu vilis deformis ; consubstantialis similisque parenti, mundus parvus, catholicus, triunus, hermaphroditus, visibilis, sensibilis, localis & finitus, manifestatus regeneratoriè à semetipso artis physico chymicæ obstetriciâ manu in corpore suo semel assumpto glorificato, ad commodum seu usus probè infinitos & microcosmo & macrocosmo in trinitate catholicâ mirificè salutare. Ex quo patet mysterium typicum conceptio scilicet Servatoris & Salvatoris utriusque & mundi majoris & minoris seu generis humani : Verbum nimirum caro factum est. Unde Kunradt : Ex Lapide Christum naturaliter cognosceito & ex Christo Lapidem theosophicè discito. Natus est in lucem in terrâ catholicâ sanctâ in Saturnio regno (scil. Saturn. Phil.) ex semine & substantiâ parentis à radiis & scintillis animæ mundi specialibus. Unus est Deus, quia unus mundus, & quia unus mundus, unus est Lapis Philosophorum catholicus, catholicè repræsentans mundi unius universum unum, ejusque Creatorem & Conditorem unum. Omniaque ritè appellari potest ac debet. Trinus, Unus in composito seu toto & quod extra & citra hunc non sit alius in virtute mirificâ huic similis. Triunus in essentiis & subsistentiis, constat enim terrâ & aquâ, Corpore uno : Spiritu æthereo quod cœlum est medio copulante : & Animâ animæ mundi scintillâ animatus catholicè hypostasibus aut substantiis tribus distinctis & diversis : unde Lapis trinus existit, & Unus, hoc est, triunus scilicet Terrestris, Cœlestis atque Divinus ; Vegetabilis quoque Animalis & Mineralis dicitur, quia est illud idem in substantiâ & in esse, ex quo Vegetabilia, Animalia & Mineralia orta sunt, & in quæ mirificè operari potest. Triunus est, quia Sale, Sulphure, Mercurio substantiis tribus diversis & distinctis in Lapidem esse compositus Triunum. Aquæ supercœlestes juxta eund. Kunradt in *Amphit.* pag. 128. sunt latex illa æthereus incombustibiliter ardens, qualis olim Patavii & alibi repertus : qualis etiam aqua mirabilis reperitur in regione elementari in Sapientiæ Minera, quæ Magnesia sapientum & materia Lapidis Philosoph. debita & genuina, in quam DEUS posuit & reservavit cœlum ; terram & aquam, Hyle & semina mundi, ut inde cognoscatur DEUS ejusque bonitas & sapientia. Quare & Ethnicus, Turca, Judæus S. Scripturam nihili æstimans ex naturæ libro convinci & converti potest ad Christianismum. En Soph. ! ceu & Galatinus asseruit Judæorum Rabbinos per Cabalam trinitatem Christumque agnovisse. Not. Nomen *Ἰησὺς* efficere num. 888. simplex verò octogenarius resurrectionis symbolum est, & Herculi seu Vulcano Phil. à Gentilibus dicatus. Triplex autem ejus repetitio trinam perfecti operis rotationem seu corporis glorificati solutionem & fixationem innuit, ut denarius

involutus à Theosophis Magis quærendus: in hoc verò factò & dictò (cui verbum scriptum non exiguam doctrinam & testimonium præbet) verbum Domini velut incorporatum in creaturis, DEI velut digito commonstratur; estque nil aliud, quàm ignis, vita & spiritus, quem ab initio creationis sancta

absolvatur philosoph. & Lapis sit absolutus & perfectò tingens. *Tollius* ait, Fides est magnetica attractio spiritus mercurialis, quem terra salina deperit. Diabolum cum Saturni spiritu impuro conferunt, & Angelos ejus cum spiritibus mineralium corrosivis & solventibus. Vid. *Holland. l. c. 89.* Supremum Judicium materiæ per ignem depurationem malique seu fecum separationem arguit. Peccatum originale est terræ impuritas crassior in deflagratione mundi Chemici per ignem exurenda. Preces quotidianæ Basilii sunt Antimonii Phil. repetitæ abstractiones spiritus mercurialis sive quotidianus cibi potusque appetitus. Eliæ, Enochi subvectio in Cœlum ex illo: portavit cum ventus in utero suo: Currus sunt spirit. ignei & incendiarii. *Hanneman. Porism. de Luce, Dec. II. An. VI. M. C. p. m. 564.* Lucem dicit esse principium non Judæorum nugatoriæ sed naturæ & artis Kabalæ, quæ symbolizat cum Theologiâ orthodoxâ: Magisterium Lap. Philo. esse opus Magiæ & Cabalæ. Urim & Thummim Lucis & Ignis mysterium fuisse. Quod si fidem nostram Cristianam, ait Phil. Bonus in *Margar. pret. C. IX.* non offenderem, auderem dicere quosdam antiquorum Prophetarum habuisse (si fas esset) artem, ut Moysen, David, Salomonem, Joh. Evang. & alios, qui eam dictis Domini intermiscuerunt & occultaverunt, sicut perpenderunt sapientes. Ista enim scientia divina est, & cum reliquis mysticè patitur implicari. Sic ope hujus artis ponitur item in DEO Trinitas in Unitate cum distinctione trium, sed absque diversitate in ipso. Huc verò spectat id, quod *Delrio Dissut. Mag. p. 89.* monet; Peccatur non leviter ait, in artis traditione quando S. Scripturæ nominibus & verbis abutuntur ad suas nomenclaturas vel præcepta, neque minus quando libris suis inserunt figuras seu imagines vel planè obscenas vel etiam ob abusum rei sacræ prorsus blasphemias, quod fecit ille Typographus Basiliensis qui Rosarium excudit; & sacræ Triadis, Christi Domini resurgentis & B. Virginis Mariæ coronationis icones, quas alias templis ejectarant, eos ad alchymica mysteria & transformationes transtulit. Quam autem *Delrio* horum mysteriorum fuerit ignarus, nostro tamen judicio analogiam horum non malè attendit *Raymundus Lullius* (de cujus vitâ & pietate legere est in *Præfat. Oper. Riplai*) circa Caput Corvi, dicens: Idcirco, Fili, ait, mente teneas divinam Cœnam Domini nostri Jesu Christi, qui mortuus fuit, & sepultus, & luce tertiâ resurrexit in terram permanentem: Fili, mente teneas, quod nullum ens possit vitâ perpetuari, nisi prius mortuum fuerit. Imbibe igitur terram nigram de suâ aquâ propriâ, paulatim rorando & coquendo quoad corpus sit album factum & multum splendens, & erit exaltatum & positum in magnâ dignitate. Sicut DEUS, ait quoque ingeniosè *Auctor Glorix Mund. p. 848.* Mus Herm. sanctâ suâ carne multos peccatores cibavit, ita Tinctura omnia grossa crassaque tingit in Mercurium, quamvis velut peccator impura sient; sed verò nil nocet Tincturæ, bonum æquè quàm malum tingit & cum S. Sacramento comparatur, quod nullum peccatorem excludit, quam impurus etiam ille fiet. Aptè quoque ad hanc rem, ait *Morhofius in Polyhist. pag. m. 209.* Non ignotum est perpetuum mysticæ Theologiæ cum arcaniori scientiâ naturali ab ejus Doctoribus statui consensum, quod omnium scripta Caballistica loquuntur, quâ occasione somnio *Manuelis L. 3. Histor. Joh. Canisacuzen. C. 81.* ubi per variorum animalium apparitionem & dictorum à Prophetâ Esajâ ad illa applicationem nil aliud quàm varia Operis Philosophici *Φυσικά* significantur, quod iis qui in Lectione illorum Librorum exercitati sunt, dijudicatu facile erit: Perpetuum hinc mysticæ Theologiæ cum arcaniori scientiâ naturali ab ejus Doctoribus statui consensum ignotum minimè est. Et non tam superstitionis quàm absconditæ pietatis argumentum est eorum, qui arcanis rerum naturalium quasi typis quibusdam rerum Divinarum mysteria adumbrari sentiunt. Quod multis ad Christianissimi

sancta Trinitas expandit, quique primordialibus aquis incubavit, & per verbum creaturis inspiratus & incorporatus fuit, ut eos conservet: unde dicitur: *Quam datus est tibi DEUS spiritus tuus in omnibus rebus: item, Aufer ab illis spiritum tuum & annihilabuntur.* Quare & inquit laudatus Basil. *Clav. V.* Oportet, ut id quod mortuum videtur, in vitam spiritualem resuscitetur, spiritu eo cibetur velut rore cœli, id quod Materia informis vocetur, Aurum scilicet Magnetem suum habet velut Ferrum, estque is materia prima Lapidis, quæ nota felicem deprædicat quemvis, nimirum initium Lapidis Philos. est corpus clausum comprehensibile scilicet Aurum: Medium spiritus volatilis & aqua aurea absque corrosivo: Finis tandem fixa medicina hominum & metallorum; ad quam obtinendum oportet materiam bene depuratam recludere, corrumpere & in pulverem & cineres redigere, quo facto spiritus albus, & rubeus emerget, qui de novo cibandi usque ad perfectionem; In humido, ait *Clav. X.* materia recluditur, putrefactione unitur, in cinere floret, arenâ penitus humiditates exiccantur, constans verò ignis flammæ maturitatem constantem infert unâ cum fixitate; Non ut opus sit balneo Mariæ, fimo equino, cineribus & arenâ, sed ut gradus ignis ejusque regimen ita observentur; nam Lapis præparatur in furno bene disposito vaseque decenti, igneque continuo coquitur usque dum omnis nebula & vapor evanuerit & vestimentum gloriæ apparuerit & in infimo factâ circuitione constiterit. Hinc si Rex manus elevare impotens sit, gloria mundi invincibilis ipse erit: unde ait *Basilius*: Si terra tua in aquâ propriâ soluta est, exicca aquam igne penitus & aër novam vitam inspirabit, vitâ verò corporali redditâ materiam possidebis, quæ Lapis Phil. est, pervadens spiritus instar metalla sanansque corpora humana. Color ejus *sichet sich von der durchsichtigen Röhte auff die dunkelbraune/ von der Rubinfarb auff Granaten*: Ponderosus est. Hinc *Morhof. de Metall. Transmut. pag. 101.* inquit: Si tam miranda in Vegetabilibus per fermentationem, quæ quasi tritus naturæ est, uno momento fieri possunt, cur in metallis non quoque fient, cum in quibus nomine Generationis & Transmutationis carere possumus, cum sola mistio Auri Tincturam alteri metallo inferat & atctiori partes interiores plexu conjungat, unde auctum pondus est, quod in lateribus coctis vel

sacra amplectenda profuit. *Idem pag. 38.* ita loquitur: De Gentilium religione magna extant volumina, pauci verò sunt, qui istius *θεογονίας & θεολογίας* fundamenta penetrarint: Neque adeo stolidi fuere sagacissimi hi populi, ut quæ vulgo de eorum sacris traduntur, eo sensu accipi velint, quo se nobis exhibent, iis præcipuè, qui eorum fingendorum auctores extiteret; alii sub hoc ænigmate sensus latent mysteria scilicet naturæ secretioris, quod ut suspicione attingerunt multi, ita fuit inter tot interpretes Davos unus alterque hodie OEdipus, qui aliquid de iis prodiderit. Vid. *Meyer. Arcan. Ægypti. Tollii Fortuina, Hannemann. Ocul. Herm.*

solus ignis præstare valet. Exemplum esse potest quoq; *Minium* à cerusâ factū quod dum conficitur, mole quidem diminuitur, sed pondere augetur. Colores autē in calcinatione Saturni emergentes illustrent eos, qui in confectione lapidis apparent, dum siccescit; Non potest enim, ait *Faber Sap. Univ. C. IX.* spiritus à corpore destillari & sublimari, quin corpus in fundo alembici remaneat siccum & aridū, & sic calcinatur corpus, dum separatur ab eo ejus spiritus destillatione, sic calcinatione illâ & desiccatione corpus summo opere depuratur, coloratur & in corpus ferè lucidū & splendens carbunculi instar transmutatur, huic corpori sic præparato annectendus est ejus spiritus, qui simul cocti & perfectissimè digesti, donec duo unum fiant perfectè maturum, fixum fiat volatile & contra, & rursus fixum volatile & volatile fixum & sic tandem ternâ & quaternâ iteratione perficietur naturæ arcanum summum seu Essentia limpidissima Balsami catholici, dum solvens philosoph. & Auri partes puræ & limpidæ se invicem penetrant, ita ut non detur pars sine parte alterius, itaque perquam optimè miscentur invicem & cū inter se misceantur, ignis valde temperatus illas non separat, sed magis & magis conjungit, ita ut igni assuescant, & tandem inseparabiliter uniantur. Quod si postea de novo volatile hoc solvens fixo misceatur, iterum reincipiet motus, donec rursus fixa elementa auri devicta & superata habuerint volatilem spiritum, & ipsum fixaverint, & tunc rursus cessat motus, & advenit nova quies adveniente novâ coagulatione & fixatione, & sic multiplicatur Arcanum & augetur in substantiâ, virtute & proprietate, evadit enim sic tenuius & subtilius. Ad hanc rem commendat noster *Basil. Curr. triumph. p. 318.* Salia metallica figentia, ceu in quibus latet thesaurus pretiosissimus, à quo omnis fixatio suam ducat originem, ut dein Lapis Philos. qui ex ipsâ Auri essentiâ fieri debet, tingat universaliter. Nullum autem Corpus extra fermentationem (quæ & in fine necessaria est ad metalla cum lucro convertenda) utile est ad ullum Lapidem; quamvis enim in principio forma corporea atque ens corporale, visibile & tangibile (Aurum omnibus antecellens in perfectione, præsertim cū in maturatione suâ per ignem ulterius producit) assumatur, tamen ex illo formali corpore elici debet spiritualis (ope scilicet Mercurii, qui plurimus in Antimonio pulchro, puro, aureæ cujusdam proprietatis reperitur, hincque auro amicus est & aptus ad usum tam Medicinæ quàm Alchemiæ, ut ait Idem p. 38. Mercurius hic, ait pag. 105. tam intus quàm foris nil nisi merus ignis est, idè nullo est igne combustibilis, nullus ignis illum apprehendit, ut eum de suâ essentiâ deturbet, sed fugit subitò & resolvit se spiritualiter in Oleum incombustibile, vel post fixationem suam ita manet invariabilis, ut nulli homini suppetant Vires, quibus illum iterum conturbet; atque hætenus quicquid ex auro fieri potest,

potest, id etiam per artem confici potest, cum post coagulationem suam auro omnino sit similis, quia cum auro ex eodem stirpe & ex uno eodemque productus est) & cœlestis quædam entitas, dicam an apparentia, aliud enim quo id appellem, nomen non occurrit (vide tamen supra) quæ entitas antea per astra isti corpori infusa & per elementa perfecta & concocta fuit; hæc autem spiritualis entitas rursus per ignem minorem & regimen ac directionem Microcosmi iterum ad tangibilem, fixam & solidam & inconsumptibilem materiam reducenda est; hoc est, explicante Kerckringio, postquam purum ab impuro separatum est, fixum volatile reddi debet, & rursus illud figendum, inferius debet fieri superius & idem rursus mergendum in profundam abyssum, unde evolaverat: sic brevibus verbis mysteria panduntur & secretum secretorum manifestatur. Nimirum Lapis vel semen auriferum coqui & maturari debet igne corporali in microcosmo velut cæteræ medicinæ & cibi eodem præparantur; Ubi enim cessat ignis magnus Macrocosmi ab operatione suâ ibi Microcosmus novam incipit producere generationem, ideoque nemini mira videbitur hæc concoctio; frumentum augetur & maturescit igne elementali macrocosmi, sed igne corporali microcosmi nova demum coctio & maturatio efficitur, ut homo possit eo divinum munere uti & frui ad sui sustentationem, quo ultimum & minimum quod ex primo & maximo productum est, sua possit perficere. Atque hoc idem est, quod der uhralte Rittersrieg ait; Lapidem nostrum non pluris indigere quàm auxilii artificis per ejus manualet operationem, nec non ignis naturalis, per se enim solum hoc nequeat, quamvis æternum jaceret in terrâ, quocirca juvandus sit, minimè tamen res peregrinas & contrarius ei adjungendo, sed potius, ut frumentum in campis à Deo nobis datur, nosque id molere & pinsere oportet, ut panis fiat; sic & hic Deus creavit nobis hoc æs, quod tantum recipimus, ejus corpus crudum & crassum destruimus, nucleum bonum interiorem colligimus, superfluum removemus & ex veneno medicinam paramus. Ignis autem hac pro re adhibendus bene distinguendus est, nam præter vulgatem seu culinarem, præcipuè huc facit Ignis Philosophicus, qualis etiam vocari solet Balneum in quo Senex, id est, Aurum juvenescit, id est, in primam materiam reducit, &c. In MS. *super Turb. Philos. D. Thomæ pag. 93.* sequentia hinc aurea verba continentur, omiſſa aliàs in impresso apud Rhenan. *Harm. Chym. P. II. pag. 247.* Sciendum, ait, quod ignis nunquam mutet suam essentiam seu qualitatem propriam, quæ est adurere, destruere res, quas tangit immediatè seu in brevi tempore seu in longo & diuturnitate temporis; nec præsumat aliquis affirmare, quod aliqua res sit in mundo, quæ non dissolvatur & non destruat ab igne, sed hoc contingere credas sec. magis & minus;

Dicitur enim de quodam animali, Salamandra scilicet, quod non comburatur ab igne, & quodam de ligno quod dicitur Ebenus, quod etiam non ardet nec comburitur ab igne; sed falsum est & absurdum credere quod animal vivere possit in igne, cum omne animal de mundo non possit vivere absque humido alente & calido digerente; veruntamen scimus pro certo & oculis nostris vidimus, ipsum animal per ignem latiore transire & per aliquam horam in ignis medio immorari, neque mortuus fuit nec latus in aliquo; & hoc totum contingit à quadam virtute specificâ sibi à cœlestibus corporibus infusa præbere ipsi animali humiditatem quandam constituentem in eo humidum radicale non facile consumptibile & constringens in eo poros & separans ab eo humidum evaporativum; Similiter & de Ebeno dici potest, in quod propter suam soliditatem & imporositatem ignis nequit agere, unde difficilimè comburitur & carbonatur; sed de hoc certi nos sumus, & manifestum est, quod Salamandra diu non viveret in igne, sed etiam ipsa & Ebenus perseverando in igne comburerentur & adurerentur, & fierent carbo. Sed quod mirabilius est de Auro, quod est nobilius omnium metallorum & fixius, & quod magis perseverat in igne, & amplius sustinet eum sive debilem sive fortem sive fortissimum, & tamen in eo destruitur sive annihilatur & incineratur, & deperditur taliter, quod nunquam de cætero corporatur, id est, ad statum pristinum revertetur, quia in eo de cætero species metallica amplius non ostenditur, vel apparet, nisi fortè vitreâ seu vitrinâ. Et hoc experimento patet, quod Aurum multipliciter (id est, multis vicibus) ab ignis violentiâ destrui potest. Similiter hoc dicitur de Mercurio, qui ab igne non consumitur vel incineratur nisi artificiosè. Facit verò huc imprimis quod *Dardaris in Turb. Phil. pag. m. 122.* ait: Scitote quod Mercurius noster est igneus omne corpus combutens magis quàm ignis & corpora mortificans & quodcunque corpus ei commiscetur, teritur & morti datur; Corporibus ergo diligenter contritis & prout oportet exaltatis sit Etheliæ natura calorem non fugiens sed tingens æs. Tota substantia subjecti, ait *Pontanus in Epist.* perficitur in corpus spirituale fixum mediante igne nostro, qui omne in puritatem convertit brevi tempore, est compendium sine sumptu aliquo saltem parvo, & ille ignis est cum mediocri ignitione, quia cum remisso igne totum opus perficitur, simulque omnes debitas sublimationes facit. Error ergo artis est non reperire hunc ignem, qui est proprium agens Philos. per profundam cogitationem reperiendus, quem non detexerunt, excepto uno, qui Artephius vocatur, sed pro se loquitur; Practica verò, ait *Pontanus*, hæc est; Sumatur & diligenter quàm fieri potest, teratur contritione physicâ & ad ignem dimittatur, ignisque proportio sciatur, scilicet ut tantummodò excitet materiam, & in brevi tempore

tempore ignis ille absque aliâ manuum impositione de certo totum opus complebit, quia putrefaciet, corrumpet, generabit & perficiet & tres faciet apparere colores principales, N. A. & R. Et mediante igne nostro multiplicabitur medicina, si cum crudâ conjungatur materiâ non solum in quantitate sed etiam in virtute. Totis ergo viribus tuum ignem inquirere scias & ad scopum pervenies, quia totum facit opus & est clavis omnium Philosophorum quam nunquam revelaverunt. *Orthelius in Comment super. Pontan.* notanter ait : Relatum est mihi & facile crediderim sæpè Tincturas, imò ipsum Lapidem Phil. absq; vitris, fornacibus, vasis & operationibus usitatis fuisse præparatum, simili modo hoc opus Pontani quoque est comparatum : Quantum ad patiens seu subjectum appropriatum attinet, cui ignis invisibilis ex invisibilibus flammis se inserere & incorporare debet, ut uno verbo dicam, metallica massa est, quæ ex duobus corporibus frigidaë qualitatis constat, quorum unum est aqua spiritualis, sicca & currens, alterum verò corpus terrestre minutim limatum aut calcinatum, & utrumque in pastam formatum aut amalgamatum de quo *Pontanus* ait : sumatur & teratur, &c. Corpus scilicet in aquam currentem reducitur, & apertum spirituale metallum faciendum est; scilicet juxta *Arnold.* Lapis è terra philosoph. (scilicet Aurum) elevatur & digestionem perficitur in igne, imbibiturque pluries ut terra suo potu saturetur, ideoque dicitur ad minus requirere XII. horas, id est, duodecim vices. Vid. *Gerh. in Lullii Apert. pag. 84.* *Artephius* ille *Biblioth. Philos. Chem. T. II.* asserit quoque Aquam nostram antimoniali corpore convertere in sal fusibile, qui dicatur Sal Albrot Philos. cui scilicet illa decoctione inseparabiliter adhæret, corpus irrigat & in minimis partibus ipsi miscetur, factâ scilicet mortificatione humidi cum sicco, reguli scilicet cum Auro, quod ut tingat attenuari & liquidum reddi debet, non secus ac Crocus non tingit nisi solutus in aquâ : Unio verò spiritus cum corpore naturalis potius est quàm artificialis : C'est pourquoy, habet textus, il faut sublimer continuellement en vapeur par un feu modéré, à fin que ce qui se sublime reçoive l'esprit par l'air & qu'il ait vie; car la nature de toutes choses reçoit la vie par l'inspiration de l'air : ainsi tout notre magistère ne consiste qu'à faire une vapeur & à sublimer l'eau ; à fin que ce que l'esprit & le corps ont de pur monte & que ce qui est d'impur & de terrestre descende pendant la tourmente de la mer orageuse. Et partant il faut cuire continuellement, à fin que la composition devienne d'une nature subtile, & jusques à ce que le corps prenne & attire l'ame blanche mercurielle. Cuis le corps, ait idem, dans notre eau blanche, c'est à dire dans notre Mercure, jusques à ce qu'il soit dissout, & qu'il devienne noir. Ensuite par une cuisson continuelle, il perdra sa noirceur, & enfin le corps

ainfi deffous s'elevera avec l'ame blanche, & lors l'un se melera avec l'autre & ils s'embrasseront tous deux, si etroitement qu'en nulle maniere ils ne pourront etre separez l'un d'avec l'autre, etans une seule & mesme chose permanente. Mets donc (cet Or tout crud battu en feuilles, ou en lamine, ou bien calciné par le Mercure) dans notre vinaigre antimonial, saturniel, mercuriel, &c. La magistere ne se fait, disent les Philosophes, que de deux matieres prises d'une meme racine ou origine, qui sont leur premier Mercure, qui est un Or crud & indigest, dit *Philalethe*, & l'Or vulgaire ou battu en feuilles ou reduit en poudre fort delice. Le premier effect de l'eau antimoniale est d'attenuer, alterer & remollir les corps parfaits, plus il les rend volatils & plus il les spiritualise, cette meme eau c'est un moyen pour conjoindre les Tinctures de l'Or & l'Argent avec les metaux imparfaits. Elle communique au l'Or & l'Argent une teinture vive incombustible & tres ferme, plus noble & plus pretieuse, que celle que ces deux corps avoient auparavant qu'ils fussent unis à elle, car cette Teinture etant en cet estat, elle peut d'ores navant couler & s'epandre comme de l'huile perçant & penetrant tout avec une fixation admirable. *Hunc Pontani & Artephii Ignem Philosophicum vel etiam Magicum dictum pro Arcani hujus præparatione agnoscit quoque Kernerus in Tetrad. Chym. Sect. 1. de Auro*, dicens : Auri compages solvi debet omnino, ut transeat in medicinam potabilem & salutarem. Id verò fieri duplici viâ Experientia edocuit, siccâ scilicet & humidâ : siccam viam dico, cum Aurum sine omni corrosivo additione alicujus liquoris solventis aut solvendi vim habentis : humidam verò cum per additionem talis liquoris solutio hæc auri attentatur : per siccam ergo viam paratur Aurum potabile per solam Ignis applicationem debitam & convenientem, qui ignis est non materialis lignorum aut carbonum seu culinariis, qui licet sit vehementissimus, nequit tamen Auri compagem solvere & irreducibile id reddere; sed formalis, spiritualis & astralis seu cœlestis habens calorem omnia fœcundantem & lucem vitam omnibus tribuentem : Talis ignis administrationem qui cōrunt, brevi temporis spatio in oleosam substantiam vertunt aut ulteriori applicatione hujus ignis id in pulverem reducunt nunquam in formam metallicam reductibilem. Neque sunt figmenta hæc sed certissima experimenta à Naturâ non dissentientia, nota Viris Illustribus & quibusdam Artificibus Chymicis exercitatissimis, quanquam nemo sit, qui adeò expressè ac *Gasto Dulco in tripl. præpar. Auri & Argenti* nominarit, qui ait : Maluimus solo igne solum Aurum & Argentum in Oleum mutare, quod insciis & inexpertis operosum, scientibus & expertis est facillimum : Oleum autem hoc sic paratum omnis alterius rei aut corporis externi & suspecti est expers, & verum
est Au.

est Aurum potabile : Item ; sed velint, nolint certum & experimento à nobis probatum est Aurum solo igne in oleum verti posse, quod nunquam posthac in Aurum rediturum sit, nisi velut Tinctura aurifica Mercurio vel Argento puro misceatur, eaque perficiat. Sed Ignem hunc nominare Harpocrates nutat ; Legenda scripta Philosophorum.

VI II. *Sal aurificum spirituale fusibile seu Lapis phil.* (qui nil aliud est quàm Aurum longè magis auro naturali decoctum) perficitur juxta *cit Claveum de Rat. progign. Lap. Phil.* sex gradibus ; Dissolutione, Coagulatione seu incrassatione, Fixione priori, Fixione posteriori, Calcinatione & Inceratione, non aliter ac fructus orti ex arbore priusquam ad maturitatem perveniant, gradus perfectionum suscipiunt. *Dissolutio* est calcis aureæ (quæ est altera seminis pars, ut Mercurius altera) in Mercurium reductio ope caloris primi gradus & spiritus & vaporis vi qui Mercurio inest, sicut in animalium seminibus in ovis & granis frumenti apparet. Tali scilicet caloris gradu mercurius cum auro emollefeit & solvitur : Succedit *Coagulatio* seu seminis in Mercurium fluidum soluti inspissatio, induratio & exiccatio, quæ fit in secundi gradus ut causæ efficientis & vi terrei, quod calci aureæ inest, cujus proprietas est desiccare & cogere : primum enim quum Mercurium humidum quantitate superaret siccum ejusdem calcis aureæ, necesse fuit siccum cedere & in crassiusculam & putrem Mercurii vivi consistentiam solvi : at calore aucto vapor ille tenuissimus argenti vivi in auras per vacuas vasculi partes velut evanescit, & cogi & inspissari humidum necesse est, non secus ac Oleum diuturno calore incrassatur, abeunte tenui spiritu. Siccum autem calcis aureæ combibens humidum Mercurii multum adjuvat & cogit : sic ex iisdem causis, humore viscoso & humido primum Lapides in corporibus animalium perficiuntur sicco terreo, qui humori inest ut materiâ, calore verò externo ut causâ efficiente ; sic etiam inspicimus sensim semen solutum inspissari & incrassari atque in Lapidem solidum constringi & cogi, quod ferè 40. dies & noctes contingit, interim semen colorem nigrum servabit, & idem intendetur in nigrorem. Estque velut assatio. Quia verò humidum seminis nostri nondum definitum nec unitum est hac concoctione sed volatile, calore tertii gradus definiendum & figendum est, siccitate etiam, quæ terreo seminis inest, agente, unde *Fixio* (a) succedit, itidem 40. diebus peragenda, conspiciuntur verò

(a) Fixatio est rei volatilis sive mobilis, in statum quietis reductio ; Perficitur additione corporum jam fixorum & præcedente digestionem : sic particule mobiles continuo illo motu volitantes circumcirca corpora illa fixa, poros eorum sensim & sensim dilatant & se illis insinuant, & temporis tractu ab iis irretiuntur & retinentur, ut postea simul cogantur subsidere & in statu quieto permanere.

in hac concoctione varii colores qui tandem omnes in candidum & niveum desinunt, & albedo hæc verum est *Fixionis* signum, in quâ C. S. A. verè uniantur pro *Elixire albo* & tingendo Mercurio in Argentum. Verùm hæc *Fixio prior* appellatur, quæ licèt simpliciter & absolutè accepta perfecta sit, tamen Fixioni Salis nostri aurifici comparata, indefinita & imperfecta est, nec Salis seu Lapidis nomen meretur. Itaque Fixione priori absolutâ succedit ex ordine *Fixio posterior*, quæ est humoris infiti & indefiniti in humido seminis perfecta & absoluta concoctio & evictio ut caloris quarti gradûs facta. Hoc calore semen varios colores non contrahit, sed albedo in *citrinum* & *luteum* primùm mutatur, hinc sensim in *rubrum*. Ex varia enim humoris concoctione varii colores emergunt; sed ubi primùm concoctus fuerit, *albedo* apparet, quæ vi ignis in flavum, & ex flavo in *rubrum* tandem mutatur, quod in Sandarachâ & Ochrâ quùm coquuntur, perspicuum est; terreum enim subtile purissimum, quod est in semine concoctum, & non exustum est actu candidum, sed potestate rubrum, & tale vehementiori concoctione evadit, & totum suum proprium humidum colore rubeo inficit & tingit; semen hoc candidum longissimo temporis spatio in solidam massam persistit, & tandem continuâ concoctione sensim diruitur & in pulverem rubrum mutatur. Hic verò quartus gradus absolvitur 240. diebus noctibusque, nec de gradu coloris pertimescendum est, cùm jam fixum sit semen post albedinem. Et si autem humor hujusce seminis evictus sit, non tamen omnino, nec ita ut Salis naturam omnino obtineat; est enim Salis natura siccissima & omnis humoris expertus, Sal enim pura est terra, est enim Salis natura ut humido frigido solvatur, quòd calido concreverit, nisi ergo omnis humor evictus sit, verè salis naturam non obtinebit, nec in humido aqueo solvetur, quòd tamen necessarium est, sal enim noster aurificus quùm summa sit medicina corporis in omni liquore solubilis est, cùm ægro exhibetur. Præterea pulvis hic quarti gradûs habet, nescio quid impuri & terrei commistum, quod non est ex sui naturâ & proportionem salis, quod ex pulvere rubro ducendum est. Hæc pulveris rubri perfectissima & absoluta concoctio atque à terreo vindicatio fit *Calcinatione*, & quinti & postremi gradûs calore fit, scilicet per concoctionem absolutam humoris indefiniti, ut corpus in exiles & minimas partes attenuetur, faciliusque cum aqua misceri possit. Hac autem calcinatione pulvis ille intumescit in modum fermenti ob calorem igneum diuturnum, cujus vi in perexiles partes deductus est, & terra quædam impura in imo vasis subsidet, & reipsâ à rubro pulvere secernitur, quæ abjicienda est instar fecis inutilis reliquarum substantiarum efficacium estque ex genere terræ, quæ calore eccellente in vitrum mutatur & liquatur. *Terreo autem vase perficienda est hæc calcinatio 8. dierum spatio,*

spatio, sic verissimum *Salem aurificum rubrum* habebis, cujus color erit ut *sanguinis adusti*, & in omni liquore solvetur, omnia enim verè calcinata, ut dictum, ad naturam salis approximant, ideoque in proprietatibus se se comitari necessum est. Est autem Salium natura, quòd aqueo liquore solvantur. Quo verò Sal nostrum absolutam & consummatam omnino perfectionem consequatur *Inceratione* opus, ut ceræ instar fluat Lapis, nimirum ad *pulveris p. xxiv.* miscendæ *Mercurii philosoph. p. lvi.* seu ad *p. j. p. iv.* & coquenda hæc in vitreo vase instar ovi, ut prius, & spatio 30. dierum omnes colores se prodent, qui antea 9. mensium spatio apparebant, idem opus repetere sæpius addendo *p. jv. Mercurii.* breviori autem temporis spatio opus iteratum conficitur quàm vice primâ; quod enim jam Sal est, celerius solvitur, quàm quod Sal nondum est, sed esse potest; sic *Salem aurificum* perfectissimum seu Lapidem Philosoph. fixissimum habebis, fusilem ut ceram, tenuissimum ut aquam, penetrantem, tingentem, transmutantem & proficientem omne Argentum vivum in Aurum verissimum. *Signum* perfectionis salis est, si ejus *gr. j.* in laminam Argenti ignitam projectum statim liqueatur (a) & ejus partes interiores subierit, lateque se quaquaversum diffuderit, ut Oleum, & colore aureo intus & in superficie infecerit sine ullâ expiratione in vaporem. Quod autem detractis 24. *granis* supererit eadem ratione perficies eademque methodo, ut supra: primo autem solum 24. *grana* detrahuntur, quod unaquaque reiteratione operis augetur quantitas additione & mistione novi Mercurii, etsi plurimum plura ex massa quam 24. *grana* decerperentur sub finem septimæ reiterationis major esset moles quàm ut concoctioni se dederet. Etsi autem substantiæ nec intendantur,

(a) *Petitus de Condens. & Raref. pag. 429.* docet, dum calore liquantur metalla, quod aliquo modo rarefiant: Est enim liquidatio rarefactionis quoddam genus. Aliàs ipsi duplex est Rarefactio, una quo poros inducit, distractione scilicet partium, in quarum intervalla aer aut quid aliud corporis externi subit, sicut *Galenus* ait: Rarum propriè est, quod magnis poris pervium est, sicut densum quod exiguis: altera verò quo incolumem partium omnium continuitatem tuetur: oportet scilicet id, quod rarefit propriæ quantitatis fines proferre, & spatium loci amplius occupare: materia scilicet in densis corporibus est quidem extensa, nec tamen quantum potest, neque ejus partes ita sunt explicatæ & extra se positæ, quin magis distingui & explicari possint, idque citra meatuum interpositionem, aliud enim extendi magnitudinem aliud dissolvi; sunt ergo in densis terreisque corporibus (v. g. Aurum, Argentum) partes materiæ complures non penitus extensæ sed complicatæ, non quia se invicem penetrant, sed quia nondum plenè explicatæ sunt, vel cùm prius majorem in modum explicatæ essent, postea per frigoris condensationem se se arctius complexæ, plures in unum quasi globum coierunt: Statuit scilicet materiam secundum unam eandemque partem posse extendi & contrahi, quia est indifferens ad omnem formam, unde & magnitudo ejus quibuslibet finibus comprehendi possit, sicque eandem materiæ partem in quolibet corpore posse in majus ac majus subinde extendi aut in minus contrahi, eodem partium nexu & continuitate servata.

nec remittantur, Sal tamen noster fusilis nunc acutius nunc hebetius per qualitates ager, augetur scilicet tum quantitate, tum viribus seu facultate agendi; Incrementum hoc dupliciter fit, uno modo, ut ejusdem Salis jam perfecti sumatur uncia ei que duodecim Mercurii animati misceantur, solvantur & destillantur: hinc quatuor uncia hujus Mercurii animati misceantur uncia Salis nostri perfecti & quatuor caloris gradibus concoquantur; altero verò modo magis compendioso ut Salis nostri perfecti portunculam in Mercurium vulgarem projicias: ex hoc Auro quod philosophicum dicimus, summâ arte argentum vivum prolicito, illiusque 3j. Salis nostri 3j. misce, & quatuor caloris gradibus concoque, & brevissimo temporis spatio omnes colores conspicias, quos conficiendo salem nostrum aurificum primum conspexisti. Intensio enim est gradus qualitatis radicitus magis infixæ in eadem parte subjecti. Hac enim reiteratione Sal totus redditur igneus & tenuissimæ & subtilissimæ consistentiæ: Ignis autem & quæ ignea sunt, plus actionibus obtinent, & quò tenuiora eò promptius & celerius penetrant & subeunt partes interiores. Ergo quo sæpius reiteraveris, eò plus incrementi in quantitate & qualitate pulveri accedet. Et sic ænigmata Veterum intelliges. *Vires* Salis aurifici solâ experientiâ dignoscuntur, granum scilicet pulveris in emendatum & repurgatum Mercurium projicitur, quod non in metallum primò sed in pulverem vertitur, cujus vis tamen imminuitur, & hujus pulveris postrema pars in alium Mercurium projicitur, totiesque ex postremo pulvere fit projectio, dum non pulvis sed metallum confletur; in mitione enim qualitates contrariæ Salis & Mercurii temperantur & perficiuntur in Aurum. Lapidem Phil. autem sal fusile esse *Chrysippus Fan.* quoque testatur, eò quod omnē naturam, omne nomen, omnes qualitates, quas lapidi tribuunt, ipsi possimus sali accommodare: sic enim ut sali vis ei inest penetrandi velox & admirabilis, expurgandi, ocyus liquefcendi; admiscetur hydrargyro emundato eâ primùm portione ut Mercurii quantitas decuplo sit major, hinc centuplo & chiliade, dein myriade, post infinito; hæc enim fermentandi Lapidis videl. Auri & Argenti immensa est multiplicatio; hujus quidem cùm in calcem albam, illius verò rubram desinit; quo fit, ut Lapis etiam vocetur, calx enim nihil aliud est quàm Lapis coctus. Pulvis ita subtilis est, ut ne minimum quidem ventum ferat. Mirum autem quàm sit penetrabilis, sed melius Te docebit experientia. Tempus definitum non est: Hoc ut artificis ita naturæ est opus. Sic namque, ut *cit. Claveus in Apolog.* loquitur, ortus & propagatio hujus seminis & auri in proximâ materiâ scilicet Mercurium in infinitum abit, non secus ut in propagatione aliorum corporum naturalium evenire solet: Sanè, hujusce seminis concoquendi & perficiendi ratio adeò est æmula naturæ, ut nullâ opus sit arte,

fit arte, ubi primùm aurum suo humido fuerit mistum, nisi quod calore proprio & convenienti fovendum erit semen. Idcirco in administratione aut propagatione hujusce nihil utilius quàm assiduè contemplationi operum naturæ incumbere. Insistendum ergo vestigiis Patrum, qui nusquam nos aberrare posse verissimè professi sunt, si naturam ducem sequamur. Illorum opinioni subscribo, qui naturam imitantes Aurum & suum Mercurium pro subjecto seminis aurifici sumunt, solvunt & concoquunt, dum in Lapidem durum coierit, & tandem in calcem aut pulverem rubrum prodierit. In omni opere, inquit Physici, verba sunt *cit. Clavei*, opus est agentis robore & corporis passuri dispositione; Mercurius hinc animatus sit oportet, vel auro homogeneous (vel in cujus ℥xxxv . sit soluta Auri ℥j .) Argentum scilicet vivum animatum adeò Argento vel Auro est proximum, ut solum ex sese solo, agente calore extraneo pauco tempore in argentum vel aurum transmutetur: sed ut expeditius opus peragatur, sumatur hujus Argenti vivi animati, eique admisceatur argenti vel auri in calcem redacti ℥j . Redigitur in calcem, si prius ex alterutro & Mercurio fiat amalgama deinde igne *sensim expiraverit Argentum vivum*. Duæ hæ drachmæ scilicet Mercurii animati & calcis argenteæ vel aureæ simul mistæ lento primùm igne post aucto sensim usque ad ignitionem maximam spatio 10. dierum decoquantur, dum in pulverem candidum vel fulvum desierint. Huic dein pulveri adde ℥℥ . Mercurii animati, decoquendum, miscendum ut prius, dum in pulverem abierit & colorem candidum vel citrinum contraxerit; atque ita reiteratis vicibus æqualitate ponderis servatâ totum argentum vivum animatum in pulverem album aut rubeum sive citrinum figetur. Hic pulvis in pilulas albumine ovi immisto formatus & in portiunculam Argenti vel Auri sensim projectus in Argentum vel Aurum purissimum transmutabitur. Mercurii ex Saturno, Jove, aliisque calci aureæ vel argenteæ mixti, coctique in aurum vel argentum coquuntur; sed nil facilius mercurio Argenti. Hæc omnia ait *Claveus*, operam, diligentiam & manum Artificis expostulant, nec nisi progressu temporis fieri possunt; à quibus excusabimur à posteriori agendi methodo, si scilicet desiderato semine argentifico vel aurifico potiemur, in omnia enim metalla, igne colliquata, projecta & colliquata illius portiuncula miscetur statim solis partibus Mercurii vivi eorundem ipsumque retinet, concoquit & unitum perfectè tingit in aurum vel argentum, ignis autem externus, quicquid est impuri, exurit & in fecem supernatantem excernit. Nimirum in hoc Projectionis negotio considerandum, quòd Mercurii philosophici acidum sal calcinatione paratum & liquefscens cum subtilissimâ paucâque terrâ se combinet terræ auri illamque spirituales tenuem fluxilem reddat, ut penetrans fiat, sicque ha-

bilis ad figendum. Sal acidum ergo nimium calcinati Mercurii Philos. & terræ ejus minimum sociata cum terrâ Auri albâ copiosâ & Mercurio fixo acidoque ejus volatili pauco harmoniam illam efficiunt, quâ medicina apta fit ad ingrediendum, tingendum & figendum. Exemplum esse potest Terra foliata tartari, dum sali tartari acetum sæpius affunditur, donec ut affusum erat, illud abstrahatur, & sal tartari prius alcali aliam prorsus naturam induat, lenique fluat calore. Neque enim ut *Kunckel. Observ. Chym. pag. 98.* ait, Natura siue res quævis plus assumit quàm ad sui perfectionem requirit, pariter artifex cum natura ex arbitratu quoque suo operatur. Vide supra.

I X. *Nicolaus Barnaudus in Præfat. Ænigm.* (quale nimirum non nisi explicandum; Confer. *Epist. II. Clem. pseudogr.*) *Bonon. Ælia, Lalia, Crisp. &c. in Theatr. Chym. P. III.* refert, se Pragæ juxta Thaddeum Hagecium etiam in familiaritatem Anselmi à Boodt Belgæ M. D. venisse, qui dum è Belgio libros Patris suæ advehi curasset, inciderit in libellum in pelle arietinâ conscriptum, Cymbalum aureum dictum, cujus asseres dum essent confracti, in medio repererit chartulam obvolutam, in qua Lapidis Philosoph. processus seq. à Processu Fernelii non absimilis repertus sit unâ cum pulvisculo rubente, quo aurifaber bis expertus est Mercurium in Aurum tinctum fuisse: Processus Fernelii hic est: *Rx. Auri puriss. ʒij. vel etiam saltem ʒj. Mercur. magni artis studio prepar.* (supponitur ergo) i. e. arte philosoph. extract. ʒxx. misc. & igne languido dissolve, dum Mercurius prorsus expiret, pristinumque Auri pondus subsideat in atrum pulverem redactum, qui tamen liquidus non possit in propriam seu antiquam Auri naturam converti & redire. Ex hoc dein pulvere igne acerrimo vaporarii aquam continenter elicies, dum pulvis totus in cinerem candidissimum & in calcem niveam devertat. Hanc Calcem candidam *septies* aquâ resperge (Vid. *Clang. Buccin. p. 538. Vol. I. Turb.*) quæ & toties expiratione (Expirare heist cum sole ersterben und zu Pulver werden / mortificare, i. e. putrefacere & dissolvere; die Reductio metallorum in materiam primam ist eine Zödrung der Metallen / & fit calcinatione) inde prolecta sit, & omni curâ & arte elabora, ut hæc impulsione & excursionem crebrâ se se extenuent & ab omni sorde & fece evadant purissima (et si rubeum tardet aliquamdiu non tamen erit cessandum) vires summas consequuta, vim scilicet recipiant superiorum & inferiorum, descendendo in terram, & rursus adscendendo in cœlum. Hæc duo sunt totius artis & operis conficiendi primordia, in quibus 4. elementa devinciuntur, nam in aquâ aer quoque inest, in calce terra atque ignis, cujus ratione corpus à spiritu seu aquâ fluxibilitatem & spiritus à corpore fixabilitatem acquirit, de quo *Alanus in Rotat. Element.* Qui ænigmata horum contexuerunt, aquam vocarunt Mercurium, spiritum viventem, fœminam, calcem

verò

verò sulphur, fermentum, marem, quorum permissione Lapis fit, sicut ex aquâ farinâque panis, vel ex mare & fœminâ infans; sed non quovis tempore concipit mulier, sed tum demum cùm uterus à naturâ conceptui præparatus est; Proinde opus postremum ut compleas, *Calcem puram* seu Aurum Philos. obturato vase putrefac (reconde equino fimo calente) seu reconde ad digerendum 40. diebus, dum in humorem album & crassum liquefeat; in hunc justis dierum intervallis aquam sensim infunde, eâ quidem viâ & ratione quàm artis periti ad unguem explicarunt, ut calx aquam suam omnem sensim combibens, quasi illinc enutrita in Lapidem verum concreseat; Hæc nimirum est vera maris & fœminæ conjunctio, qua mirum in modum uniuntur, & ut fœmina maris amore tota fundatur: hæc est solutio; relinque, donec rursus suas vires recuperet, tum iterum coëat, id. quæ toties, donec calx omnem suam aquam biberit, ut dictum: tum uterus clausus sit, ne quid expiret, nam tum infans concrescit, & ex illâ frequenti *coagulatione & solutione Lapis* concrescit; Quàm variam *Colorum* (de his Coloribus, ut & ingressu conciliando vid. *Auct. Lux in tenebris in Prompt. Alch. p. 249.*) mutationem hoc temporis spatio & curriculo debeat Lapis subire & quæ indicia illius consummati perfectique existant, expressum est patefactumque à Philosophis: Hæc vera esse hic pulvis ostendit, hunc pone super Mercurium, scilicet pulveris *grani* $\frac{1}{12}$ super Mercurii 3j. in tigillo, ut aërem habeat Mercurius, da fortem ignem, postea adde Boracem, & habebis Auri 3j. Hic Thesaurus, hoc verum Elixir, hoc frugiferum Auri Semen, ejus enim 3j. vertit Stanni vel Saturni 250. 3. in Aurum purissimum, imò si æquor totum Mercurius foret, verti in Aurum posset, ut *Augurellus in Poëmate* loquitur. Sufficit hic processus diligenti quoad circumstantias omnes, nihil enim deest; Vale & ab hoc, infelix es, si abstraharis. Meditare igitur, ruminare. In hoc Processu *Fernelii & Barnaudi*, in quo agitur de his verbis: *In humorem album & crassum ex calce purâ reductum, justis dierum intervallis aquam*, quæ spiritus vivens (fœtens) dicitur & Mercurius magno artis studio paratus ad Aurum in calcem solvendum seu pulverem, ex quo eadem aqua septies prius irrorata, toties expiratione sit prolecta, sensim infundere Artifex jubetur, donec sensim seu paulatim combibita coalescat cum humore crasso in Lapidem. *Libavius* ad hæc dicit ingeniosè. Si literam spectas, facilis est labor. Est enim Elixiris confectio. Sit vegetabile vel animale in sua tria principia, quæ *Brutus Fernel.* recenset, diremptum, Aquam hîc habes propriam; habes proprium Sulphur & Salem. Sal hic suâ propriâ aquâ septies perfundatur & circuletur, donec animam ejus assumpserit, ita ut eam in altum secum evehat & per alembicum educat. Hoc est septies prolicere ex pulvere aquam: Solutionē Animæ & Corporis hanc

vocant. Animâ separatâ modo dicto corpus terreum elaboratur & in terram purissimam reducitur; Hæc mortua est. In vitam reducitur redditâ illi aquâ propriâ. in quâ tanquam vehiculo anima portatur. Hermes ventrem venti vocat: ut septies est prolicita, sic septies redditur, sed cautissimo ingenio non solutionis sed coagulationis, donec videris omni aquâ consumptâ fermentationem per sulphur stare, quæ sit in vase Hermetico exactè clauso, ita ut nullus spiritus possit secedere. Fit mira reciprocatio antequam in concordiam redeant anima & corpus. Comparant eam operi conjugali, quo liberis datur opera, & aquæ animatæ nomen maris affingunt sæpè repetentis è superioribus concubitum; terræ jacenti nomen fœminæ, quæ tamen sui comparis est sitientissima. Alii Caudam draconis appellant vaporem animatum, sed corpus ejus jacentem pulverem, ut sic Draco devoret suam Caudam (quali alias Ægyptii annum repræsentabant, quam in altum porrexerat. Fermentum & cibus est oleum & sulphur. Hæc in mineralibus fiunt similiter *Quercetanus* parabat suum Anodynum sulphur ex vitrioli terrâ virgineâ & oleo rubro vim salis animantis habente. Sed quæ succulenta sunt, ex iis potest prius elici aqua propria, quæ circulatione perfecta cogitur animam ex calce suâ assumere & in cælum evehere per alembicum. *Aurum* nunquam per se in aquam solveris & terram salinam sulphureamque; necesse est ergo, ut de aquâ propriâ circumspicias, quæ intimè Auro sit familiaris, & ejus omnes seras aperire possit & per totum penetrare & solvere. Nihil affinius est auro quàm argentum vivum, sed naturale si manet, nihil eximii potest. Tantùm enim amalgamat aurum & inde in calcem suæ naturæ servantem, ita ut reduci leviter in aurum possit, quodd fecerit & aqua regia, &c. corrodit. Necesse est ergo, ut studio artis præparetur, ut non amplius sit argentum vivum naturæ, sed Mercurius artis, Spiritus fœtens, Aqua solvens aurum, ita ut irreductibile sit in priorem naturam. Incredibile est, quantum virium sic auro communicet, & quàm ex corporali spirituale totum faciat & vivum quasi ex mortuo. Præparatio fit per Sublimationes & Circulationes exaltatorias; item Destillationes artificiosas donec purissima sit aqua, quam hylealem vocant, quodd ejusdem sit materiæ cum Auro perfectò, & nihil omnino habeat extranei. Est actus quidam cœlesti spiritui analogus. Aurum est potentiâ. Affunde hanc aquam Auro septies, & animam ex eo extrahe. Postquam extraxisti, coque residuum humorem viscosum, donec exiccatur; hoc factò insperge aquam septies (aut novies, quo nomine dicuntur Novem Aquilæ) eo ingenio ut minimis primùm portionibus irrorando paulatim combibat suum succum & animam recipiat, quâ absente erat Cinis corporis mortui in sepulchro. Pòst poteris augere potum, sed exactissimè ignem regendo. Jam enim non est consilium solvendi, sed conjungendi. Totam aquam ubi reddidisti, corpus animasti seu se-

men fecundum utero commisisti. Nam & hac parabolâ rem explicant Sapientes. Claude tunc iterum hermeticè. Adhibe ignem sapientiæ. Fiet mira operatio. Istud est conjugium, in quo fit coitus, conceptus, embryo, infans, &c. Iste est sensus literalis, si intelligis. *Libavius* & hunc retinuit & mysticum exposuit. Qui aliud vult nec artem nec naturam intelligit: Putavit autem verba hæc: Quæ toties inde expiratione prolecta sit; ex Belgico reddita esse elegantius, quàm pro artis more. *Aquam* prolificere ex aliquâ re *septies, destillationis repetita est, in quâ septem fiunt cohobia*. Sed quid expiratione elicere? *Expirare est spiritum emittere & mori*; Est & evaporare, exhalare, animam ex pulmone reddere, &c. ad literam. Das Wasser soll siebenmahl von seiner Erden abgezogen werden: aber auch siebenmahl wieder darauff gossen. Solve, Coagula. Mystica destillatio non fert vasorum discrepantiam & localem extra lectulum matrimonialem distractionem. Fit in uno vase unoque igne per gradus continuato. Sed non licet plura dicere. Ita *Libav. Alchym. transm. Def. contr. Guibert. p. 241*. Causa quare Aurum, ait, ad naturam vaporis est reducendum est quia omne generat sibi simile mediante eo quo ipsum genitum fuit, v. g. homo ex spermate & per sperma, item triticum; ergo & aurum ope vaporum generat Aurum, quia sic genitum fuit. Omnis scil. ortus ab humido sumit exordium & in siccum definit, exemplo Seminum animalium & fructuum: Aurum ergo quia siccum est & in naturâ auri perfici ulterius nequit, in humido prius solvendum, quo dein ab agente pati possit, ut perficiatur; Ignis enim quid in hoc negotio præstet patet ex aliorum metallorum calcibus, dum sic, notante *Lanâ*, nova illis additur substantia, materia scil. ignis vulg. & nat. qualiter non modò eorum particulæ novam acquirunt texturam, verum novum fit mixtum ex metallo & igneis materiebus. *Laud Libav. Synt. arcan. L. VI. C. 23.* docet porro: Qui magisterium Lapidis vult facere ex Mercurio minerali, ei necesse est, ut prius mortificet illud argentum vivum, & dein in materiam primam reducat: ab hoc labore immunis est, qui Mercurium colligit ex Marcasitâ vel Magnesiâ seu regulis stibii & bismuthi, in quibus jam est mortificatus, coagulatusque. Et infra ait: Stibium & similes marcasitâs habere primam materiam omnium metallorum & Saturn. Philosoph. ut ait *Basil. Valentin.* Sed *Ulftadius in suo Cælo C. 17.* Quint. Essentiam antimonii ita vocat. *Greverus Presbyter* sex aludelia jungit in florum antimonii, quos sulphur vocat, dicitque esse medium conjunctionis in Solis & Lunæ confectione. Nimirum putant aliqui, per calcem solis sulphur istud præparatum accipere animam tingendi. Itaque si postea Argento fixo incoquatur, id arbitrantur in Aurum mutari hac medicinâ. Quod autem metallorum vires in semimetalla se insinuent, intelligere etiam inde est, quia Cinnabaris à plumbo plura be-

scit, ab argento argentascit, &c. idque fit etiam in *Regulo Stibii*, qui omnium metallorum animas assumit, & hoc ipso argumento comprobatur, quod sit omnium metallorum materia & mater vel ipsum vel similes marcasithas, utpote in quibus etiam inveniuntur metalla. Ex hoc ut solo Mercurio Philosoph. fit Universale per operationem unam quæ dicitur sublimatio, in quâ continentur omnes aliæ operationes particulares; cum hac aquâ viscosâ & auro admixto fit Lapis, dum blando athanoris calore soluta conspiciuntur ascendere & descendere, & tandem in nigram terram converti, quæ in fundo jacet mortua, quam vocant *Caput corvi*, quod dum perficitur, elementa Philosophorum permutantur, nam ex humido frigido fit transactio in calidum siccum per medias dispositiones. Sequitur Ablutio Latonis per Azot, hoc est, Mercurium seu eandem aquam viscosam, ex quâ etiam factum erat Caput corvi & Draco ille niger; hac imbebe terram siccam particulatim, donec tota transierit in corpus terreum, & repete sæpius, donec terra alba evadat, quæ etiam dicitur Sulphur album, Magnesia; Hunc denuò solvimus suâ aquâ, putrefacimus, mortificamus, resuscitamus rore vivificando & albefacimus ut prius: Jam candidum est Elixir, quod igne intensiori vertetur in Lapidem rubicundissimum, qui dicitur sanguineus, Rubinus, Corallus ruber, Sulphur rubrum, Aurum purpureum; Hujus *R. p. ij. Aur. puriss. p. j. B. Aqua solifica p. ij.* solve & coagula procedentibus coloribus, nigro, albo, rubeo, hunc Lapidem denuò solve suâ aquâ, & coagula, gradatim adhibendo ignem digestionis usque ad complementum, quod quo sæpius facis, eo efficacior fit medicina; ita ut primo gradu seu opere perfectionis tingat Mercurii p. 100. dum incipit fumare in Crucibulo, in cæteris ampliores. Confer hæc cum *Lullii Repertorio*, & eadem invenies. Ita *Libav. Synt. pag. 293. Laudat. Libavius prædicta magis dilucidat in Tract. de Alchym. L. II. pag. m. 122.* dicens: Tinctura & Sulphur Auri seu Quinta Essentia ejus fit per sublimationem in aquâ philosophicâ, in quâ dum maceratur seu putrescit, Aurum enatat specie nigræ cuticulæ, quæ abstrahenda est per pennam. Aqua verò halitu dissipanda est & relicta Essentia cum quinta Vini Essentia circulanda. Illam aquam philosoph. quidam nominant *Acetum sublimatum*, quidam *Vinum circulatum*, alii *Aquam perennem non madescentem manus*, &c. Hanc destillationem vel sublimationem porro declarat *Libavius* taliter, inquiens: Philosophi mystici nullam habent Magist. Lap. destillationem aliam nisi symbolicam, quanquam eam enuntient verbis vulgaris destillationis. Hinc *Lullius in Clavic.* hoc comparat quasi herbam aliquam contusam in suo proprio succo maceraret, dein destillaret aquam omnem in balneo, remanentibus fecibus nigris, cum quibus adhuc pro Oleo postea fecibus his penitus arefactis reassunderet suam aquam, dige-
reret

reret & in cineribus iterum destillaret primò Aquam, dein Oleum, vel etiam utrumque, remanente capite mortuo: sic verò monet *Lullius*, in Lapide minimè hæc fieri debere, sed analogicè saltem per dispositiones similes in uno vase. sic enim dum materia inspissata ad fixationem procedit, similis est oleo, *Libav. Apoc. Herm. pag. 338.* Sublimatio nostræ materiæ non est vulgaris, sed exaltatio in corpore & virtute, nullâ distantia intercedente inter partes corporis, cum omnes sint unà in fundo fixæ. Inde ponuntur nomina symbolica, Arsenicum album, Sulphur album. Mentio alembici & Cinerum, ait idem *Libavius*, tota est mystica, neque enim hic adhibetur alembicus aut localis destillatio. Ad horum verò confirmationem præprimis facit *Instructio Augustiniani* cujusdam in MSto nostro, ubi seq. verba notata digna: Ut vulgare Aurum fixum volatilifetur, decoquendum id in Mercurio suo, ex quo ortum fuit, puro & mundo, ut capiat instar aquæ usualis virtutem ejus & resolvatur in primam materiam, & quia in istâ materiâ velut chaos latent elementa quatuor (velut in *Genesi* dicitur, Spiritus Domini erat super aquas) illa separanda sunt: Ideo ex grossitie istius aquæ Terra generatur igne artificiali mediante, quæ quidem terra separatur & dividitur ab aquâ paulatim & paulatim, apparens in sua nigredine, ex causâ suæ putrefactionis in fimo, ita ut aqua scilicet Mercurius remaneat velut speculum: & ita duo elementa separata clara ad sensum habentur, scilicet terra nigra & aqua clara: Iste modus dicitur *Separatio*, & hoc est *Cribrare* Philof. & eorum *Triturare, Assare & Destillare*; Unde ut deveniatur ad separationem aëris & Ignis, addendus terræ novus Mercurius vivus Philof. dare scilicet terræ aquam oportet, coquere ipsam & denuò iterare decoctionem cum majore quantitate aquæ usquequò terra efficiatur alba & clara; Estque id quod dicunt Philosophi: Terra cum aquâ putrescit & mundificatur & dealbatur, quæ cum mundata erit, totum nostrum magisterium rectum erit. Et tum terra hæc inspissata vocatur *purificata, crystallina* modusque operandi dicitur *Reductio*: Postquam terra dealbata erit, coquatur sine additione aquæ cum foriori igne in vase suo cum alembico usque quo de terrâ illâ ascendat in alembico tota pars aërea & volatilis (a) & alia pars in fundo vasis remaneat calcinata; pars quæ adscendit, dicitur *Aër*, & quod remanet *Ignis*, item quod

(a) In hac enim decoctione ascendit è terrâ tuâ humiditas Mercurii tui instar nubiis, florum scilicet siccorum; Nonne vides, inquit *Grever.* seminatum agrum & ante germinationem & post subinde multas & diversas exhalationes facere? quarum quædam in pluvias conversæ rursus agrum irrigant & germini utile præbent nutrimentum, quædam verò in aëre evanescent, nullam ipsi utilitatem adferentes germini? quare non temerè ejusmodi exhalationes in pluviam convertendæ, nisi suâ sponte conversæ agrum tuum irrigent.

ascendit, dicitur *Oleum* ad incerandum & multiplicandum, scilicet argentum vivum non fixum cum calce remanente; pulvis verò qui remansit, vocatur *sublimatum*, id est, *nobilitatum*, calx, cineres id fundo vasis non vilipendendæ ut rerum permanentium. Et iste modus dicitur *Calcinatio* & *Sublimatio*. Et ita habetur *Separatio quatuor Elementorum* & *Sulphur album*, & si sit ad *rubeum* per majorem continuatam decoctionem, efficietur *Sulphur rubeum fixum*, estque Semen nostrum reductum ad primam materiam, id est, Sulphur album pro opere Argenti, & *rubeum* pro opere Auri & ejus potentia vegetabilis reducta fuit in actum cum perfectâ tincturâ & aptâ ad multiplicationem. Sicuti autem solvisti per lavacrum & reduxisti per congelationem decoctionis & sublimationis, ita *fixes* per fermentationem. Et sicuti per solutionem mutasti naturam interius, & per lavacrum exterius: per reductionem reddidisti superius, ita *fixes* inferius, & habebis Lapidem insolubilem & Elixir, id est, florem separatum & *Azot*, id est, acidum sublimatum: *Azymo* ergo oportet dare fermentum & coquere, ut prius, sic spiritus subriles ad corpus suum revertentur & ad perfectionem deducuntur, nulla enim res sine calore & continuo motu ad perfectionem in hoc mundo deducitur. Hinc & occasione projectionis inquit *Morhof. de Transmut. Metallor. pag. 98.* facilis est Mercurii in Aurum transmutatio ope Tincturæ: Est scilicet mutus quidam naturarum consensus nobis incomprehensibilis, per quem inusitata sæpè in natura phænomena se ostendunt; qualia non per generationes, transmutationes, ut vulgo loquuntur, fiunt; sed per *alteratas partium interiorum missiones vel fermentationes*; Fermentatio enim est, quæ omnia mixta ipsa etiam metalla vinculis suis solvit & in subtiliores naturas mirâ vi energeticâ præditas extollit. Dum verò sic figitur Mercurius in Projectione, id fit ope acidi Mercurii regulini calcinati & fusibilis facti una cum subtili terrâ metallica Auri soluti, putrefacti, volatilifati, & denuò coagulati & fixati, ita ut harum particularum rigidarum pungentium ope (instar clavorum) globuli mercuriales penitus à rotatione inhiſcantur, Salis scilicet substantia omnium efficacissima est, quia ex igne igneæ acidæq; est naturæ terreæ item, quæ vi ignis non superatur, tenuissima insuper, quia à fece terrea impura & crassa vindicatus est, unde penetrat & subit partes solidas; inde nimirum fit, ut solo sale aurifico indigeamus, quippe quod ejus substantiæ insit vis ignea, quæ Mercurii indefinitam humiditatem coercet & temperat, terrea item & fixa, quæ eandem sistit, inspissat & figit, metalla quoque reliqua in Aurum perficit; tandem verò eadem aureo intrinseco colore fixo tingit, Sal enim est terra purissima & corporum omnium mistorum color est ex terreo purissimo subtiliter misto & unito, unde à sale Alchymia dicitur, sal enim quanta vis insit ex Mercurio præcipitato ope aquæ fortis patet,

mercurium

mercurium enim concoquit, & in colorem subcroceum calore agente sistit, at non figit perpetuo, quia aqua fortis fixa non est, sed sal noster fusilis perpetuò figit, quia ab ignavâ imbecilli & humida naturâ nec non crassa, terrea & impura vindicatus in spirituosam & igneam nobilitatus est, & quia in eo dominatur ignis, Mercurium & reliqua metalla subit, purgat, humidum interminatum defigit & ad æqualitatem reducit & hinc in Aurum mutat. Hinc & magnus salium usus in re medica, item amalgama Argenti, Auri & Mercurii, Salibus ex Venere & Marte chrysocolia addita obvolvitur testaceo in vase, hinc primùm imbecillo calore, dein paulatim aucto concoquitur, & tandem vehementiori igne liquatur, regulus purgatur & Argentum in Aurum mutatur ope salium. *Gasto Claveus* triplicem præparationem Auri ita sistit, unde si nil disci potest, nemo ad hanc materiam electus vel vocatus erit. judice *Becherio Centr. Mund. concat. p. 78.* Primum est Auri & Argenti in calcem reductio, unde ut quæcunque alia calcinata, calidiora, sicciora & tenuiora evadunt, ut videre est in calce Lapidis: talis verò sit admixtione Mercurii (neque enim omnia divulganda ratio suadet) & trita omnia in vas vitreum conjecta concoquuntur, dum vi ignis Mercurius & quod est ex illius natura expiraverint, relictâ calce argenti vel auri in vasis imo; toties hæc calcinatio repetenda est, dum calx in pulverem tenuissimum abierit omni luce carentem; Tandem Sal armoniacus (scilicet Philos. nimirum Mercurius) prius sublimatione perfectè purgatus admiscetur eorum calci, rursusque quater vel pluries sublimatur, ut majorem etiam caloris, siccitatis & tenuitatis gradum acquirat. Sed hic intentionis gradus reliquis infirmior est, quia calx reducitur in aurum, & crassitiem metallicam redolet, hinc non omnis Mercurius sed philosoph. ad id eligendus, qui scilicet sub finem coctionis ex diversæ calcis mistione diversum sub finem coctionis induit colorem, notatâ quoque diversâ gravitate, calx enim aurea Mercurio concocta densior & gravior est calce albâ ejusdem molis. *Secundum*, Calcis aureæ vel argenteæ in Salem fusibilem & hinc in Oleum reductio, uti ex aliis mistis hoc fit lixivio filtrato & coagulato. Sed sicut mista varia sunt ita varii sales, hinc ex Auro & Argento Sales vim habent argenticam & aurificam, sed quæ longè præstantior & efficacior est quàm eorundem calx, hæc enim præparatione ab impura fece vindicantur, est enim terra purissima & in naturam quandam igneam devertit & nobilitatur, & quo plus hi Sales filtro purgantur & coagulantur, eò validiores sunt: sed ut major tenuitas iis comparetur, post multas solutiones & coagulationes in Oleum sponte per se frigido & humido loco expositi solvuntur, dein rursus calore leni hæc olea coagulantur, & hæc opera itentidem repetuntur, dum calore sicco in posterum coagulari nequeunt, sed ut Oleum nucum vel oli-

varum calido aut frigido loco exposita non concrecant, sed fluida persistant. Hæc Olea permixta mercurio vulgi ipsum coctione primùm leni, dein auctâ intra 8 dies in aurum vel argentum perficiunt : Quod si etiam Mercurii sublimati zviij. cum Olei zj. misc. & sæpius detrudatur deorsum quod sursum vi ignis elatum & concretum fuerit, tandem figetur cum oleo & in ferventi igne ut oleum persistet, depositum verò ab igne ut gelu constringitur, hujus congelati zj coniecta in Argentum purum vertet id in Aurum. Hoc Oleū & Medicina secundi ordinis *Geberi C. 26. Claveo* videtur, *Lullius* Oleum ope aquæ fortis obtinere dicit, sed spiritus tales salini figi & uniri auro nequeunt, idcirco maluimus, ait, solo igne solum aurum & argentum in oleum, &c. vid. *supr.* Tertia Præparatio longè intensioribus viribus superiores superat, hac enim spiritus ex auro in sublime ad latera vasis proprii igneo calore fertur, non secus ac ex lignis Fuligo, qui spiritus dein coctione in lapidem primò album dein pulverem rubrum vertitur, hic pulvis est verus Sal aurificus, Lapis seu Tinctura æthereâ & igneâ vi summè depurata, Mercurium vertens in Aurum statim & unico momento; quæ præstare nequit Auri oleum non sublimatum, minus calx auri, nihil autem omnino Argentum & Aurum in naturâ nondum alterata. Confer *supra.* Cum *Claveo* calcinationis ope Tincturam Philosophicam obtineri manifestò innuit quoque *Auctor Triumph. Hermet. pag 152.* nim. non vulgaris ignis ope, sed philosophici, qui purè naturalis est humiditatemque auri radicalem notabiliter augmentat, calcinandoque sublimat & destillat, ut spiritus igneus ignis naturalis incorporetur substantiæ suæ homogeneæ instar Salamandræ: La terrification de l'esprit est la seule operation de cet œuvre, ait: Item, Tout ce mystere n'est que l'extraction du seul fixe de notre compose, dans lequel consiste toute l'energie de notre mercure. Item, Notre pierre naît de la destruction de deux corps, lesquels agissants l'un sur l'autre comme le mâle & la femelle, ou comme corps & l'esprit, d'une maniere fort naturelle cessent entierement d'être ce qu'ils estoient auparavant. Mercurio scilicet Philosoph. nulla utilitas accedit, nisi à corpore suo mortificetur, quod est veritas & finis operis, & quia talis interemptio est salus & perfectio ejus, quod interimitur, ut vivat vitâ incorruptibili, dicitur Thériaca, quia ad vitam incorruptibilem per interemptionem iterum reducit, ut patet de Glorificatione Sanctorum, dicente *Margarita pretiosa.* Nigredo scilicet penetratio- nis & mortificationis corporis est signum, quæ est ac si pulti crasso piper inspersum esset, coctione hinc continuatâ albedo conspicitur. Les Natures en se pourissant se melent ensemble. Necessarium est, ait *Ovum philosoph. in Th. Ch. Vol. VII.* ut quodd sublimatum taliter fuerit, tam diu coquatur, donec fixitas sequatur & in igne constans sit, quodd non primâ statim vice fiet,

fiet, nam fixatum hoc denuò solvere & iterum coagulare oportet, donec coagulatio ejus sufficiens sit ad metalla penetranda & tingenda, quod ut Philosophi ajunt, in *quartâ* solutione & coagulatione plerumque fit, & quod demum in septima vice perfectionem acquirit. Quare *℞.* Mercurium naturalem sublimatum, applica vitrum seu vas figulinum igni resistens, in quo *℥ij.* vel *iiij.* tamdiu coque, donec per calorem fortem metallum fiat & ad vasis latera suspendatur; ignis dein sit fortior: Vas in aliud locatum & operatum igne reductionis tractetur, donec omne, quod ad latera vasis suspensum erat in fundo instar plumbi rursus subsideat, estque Saturnus philosoph. quod quando est generatum, est opus mulierum: Illud purum solve in reliquâ parte Mercurii ad *p. v. viij.* vel *x.* contunde, donec mollescat & in vase convenienti coque ut antea, donec Oleum fiat, quod reducendum eo modo ut prius: Jam proba & vide num metallum liquefactum vel Mercurium penetret. Et Solutionem & Coagulationem toties repete, donec fusio, ingressus & transmutatio perfectè sequantur. Sic Ovum Philosoph. habes & eorum secreta potes tractare. Arca Arcani ita loquitur: Dum sal metallorum, id est, Mercurius Philosoph., in tertâ solvendâ est occupatus, terra in aquæ subtilitatem ingreditur: dein terra adscendendo & descendendo in aquam vicissim agere incipit & in crassitiem redigere & figere conatur, ut quemvis ignem toleret; id verò dicitur putrefactio vel corruptio, quæ est generatio alterius, præsertim si ex uno eodemque principio orta sint. *Gloria mundi* ait, quoddam Lapidis nostri materia sit ex ære valde tenebroso, id est, obnubilato (id est, Marcasitâ phil.) & in lucem veniat & è terrâ suâ cadat cum tonitru; (scilicet cum Nitro & Tartaro sit detonatio antimonii pro Mercurio) Estque tunc aqua clara fluens & tenuis ut alia aqua, sed cui nulla alia similis in mundo. Hæc sumenda & uti DEus ex sicco & humido mundum creavit, separanda evaporatione ab Auro ei mixto, quod in fundo manebit & exiccabitur, inde verò imbibendum hac suâ propriâ aqua paulatim & distinctis vicibus, ut mortuo restituatur vita, terra scilicet nigra & scetens diuturnitate temporis purificetur & alba fiat, fixumque fiat volatile & volatile fixum; quamprimum enim spiritus fixatur, tunc statim operatur, quantum quidem potest & debet; quare accipe de spiritu & da corpori & iterum parum. Et quomodo hæc duo in se invicem (unum in alterum) mutantur, eodem modo etiam super Aurum vel Argentum projecta transmutant: Revificatur verò corpus restituendo ei per vices aquam suam vitæ, & unam aquilam post alteram deglutiet; quicquid enim cum Mercurio solutum fuerit, id se rursus elevat, quamvis portio major continuè inferius maneat.

X. *Geber. Arabs in Summ. Perfect.* totam artem ponit in Sublimatione solâ; sed illa non vulgaris est, sed philosophica, comprehendens Operationes VII. *Prima* est Purificatio materiæ. *Secunda* Solutio, ut solvatur tota materia in aquam. *Tertia* Purificatio, ex eo, quia nil nascitur, nisi prius putrescat; & idè putrescunt, ut magis digesta melius separentur. *Quarta* Ablutio à corrumpente impuritate. Idem autem est Ablutio, Inceratio & Mundatio, Commixtio & Complexio in hac arte. *Quinta* Coagulatio, ut suaviter desiccetur in sole cum terra, & coaguletur & revertatur in pulverem. *Sexta* Calcinatio, calcinata enim magis apta est ad sublimationem, & est propinquior fixationi. Et hoc dicitur Fusio. Et omnes istæ operationes sunt & fiunt in solâ Sublimatione, unde qui novit perfectè sublimare, totum opus perficere potest; Partes verò non fixæ elevantur per firmum vel fumum, & oportere providere, ut non fugiant, sed cum fixis figantur. Et idè remanent, ut velociorem fusionem præstent partibus magis grossis & eas à vitrificatione defendant. Per has ergo VII. Dispositiones, quæ sunt in sublimatione, quilibet intelligens pervenire poterit ad perfectionem operis. Et hoc totum fit in uno vase. *Laurent. Ventur. de Lap. Phil.* p. 125. infert, Medicina ergo hæc est Mercurius non vulgi, sed philosophorum per sublimationem mundatus, subtiliatus, tinctus & fixatus, quia non tingit nisi tinctus, &c. quia qualis erit ejus dispositio, & mundatio, talis erit & ejus perfectio. Perfectio enim magis perficit. Ex qua re perpenditur, quòd virtus Lapidis sit multiplicabilis in infinitum, quia si per congruam sublimationem potest perfici ad tantum gradum virtutis & nobilitatis, poterit utique ad majorem gradum per majorem perfici sublimationem, nec erit status in uno aliquo gradu, saltem nobis noto. Multiplex verò dicitur operatio ob diversos effectus & colores & naturas, quia in uno opere seu regimine varia tempora apparent, ut sic præcipuè opus album & rubeum saltem differant per majorem & minorem digestionis & perfectionis modum seu præparationis: unde dicitur nil potest fieri Aurum, nisi prius fuerit Argentum; Opus albi est medietas operis & principium: rubei verò secunda medietas; Inutiliter huic operi se applicat, quæ non ex seipso plura operi necessaria & opportuna noverit cogitare. *Groschedelius Gebri* vestigia sequens *de Lap. Miner.* sub nomine Arsenici innuens Mercurium philosoph. antimoniale jubet pag. 164. irritare bellum inter æs & argentum vivum, quia pariter tendunt: Irritare bellum est destruere ipso scilicet tempore, quando volunt pacificare post bellum, & hoc est Aurum & Argentum sulphuris & mercurii, in quo oportet toties facere fixum volatile & è converso, quousque simul figantur & fluant in verum Lunificum & Solificum alterando. Et hoc argentum vivum desponsatur cum Auro & è converso. Et quia

quia una substantia est subiectum fixi & volatilis, possibile est, quòd fixum cum volatili adscendat, & è converso volatile cum fixo fixetur : & hoc totum fit in uno vase absque manuum contritione. Patet hinc cur Lapis dicatur Mercurius item, & Philosophorum de Mercurio extractus, &c. Vas verò illud est Luna odoris priùs gravis, dein suavis, &c. Idem p. 177. refert : Statim ut Lapis impositus est vasi, incipit propter angustiam carceris sudare & subtilissimas partes exhalare, & quantò diutiùs coquitur, tantò spiritus magis multiplicantur, subtiliantur & fortificantur. Item p. 179. Oportet toties fixum volatile & volatile fixum facere, quousque totum figatur & fluat & alteret in verum solificum & lunificum : sic enim irritatur bellum, id est, destruitur in sulphur coagulans & argentum vivum volans, & etiam componitur amicitia inter elementa. Spiritus iste convertitur in corpus & corpus in spiritum, & iterùm spiritus in corpus; tunc facta est amicitia inter contrarias qualitates. Radix verò proxima fixationis est sulphur non adurens scilicet Aurum & Argentum, quæ corpora subtiliter præparantur, ut ex iis Sulphur habeamus, cum quo Mercurium tingamus. Quamvis enim, ait proporro p. 184. Aurum inter omnia corpora sit magis compactum & fixum, tamen cum dissolvitur & in partes minutissimas separatur, fit spirituale & evolans, sicut prius & secum portat Tincturam rubeam, Argentum verò similiter albam, nec fuit corpus aliquod sole & purius aut ejus umbræ sine qua nullus Mercurius generatur tingens. Discito, ait *Via Veritatis in Museo Herm.* p. 198 fundamentaliter cognoscere naturam metallicam & intelliges scripta Veterum; hi enim dixerunt, quòd in nulla re Sulphur sit quàm in metallis, & idcirco liquorem metallicum Argentum vivum nuncuparunt; id quod sanè parum interest, qualiacunque illi etiam nomina impertiant; nihil siquidem est aliud quàm extensa Aquila vel elementaris ignis cum elementari suo liquore, qui, ut dictum, cum suo igne per naturalem coctionem necessariò conjungendus est, donec ambo indivisibiles fiant; Liquor enim ignem à combustionem tueretur, ut ambo constantes maneant, & in vulgari igne perseverent; Et id Veteres Elixir dixerunt, id quod tantum est quantum coctus aliquis ignis; per coctionem siquidem perficitur & planè coquitur, quod antea adhuc crudum atque incoctum erat : hoc omnino coctum illud est, quod imperfecta metalla frangit, & ideo denudat, quod coram igne consistere queant. Coquendum ergo, quia alii labores omnes Chymicorum per solam simplicemque istam coctionem perficiuntur; per coctionem purificatur, sublimatur & solvitur, atque adedò res omnes per solam Coctionem fiunt; sicque imitatur Naturam : Quò enim fortior est digestio Naturæ, ut eleganter habet *Schulerus in Discurs. Philos.* hoc perfectius est digestum; Vidit Philosophus, omnia quòd mage digererentur & subtilia-

rentur, eò magis esse digesta & subtiliata : & excellentiora, quæ excellentiori igne digererentur ab omni cruditate & impuritate; Vidit hoc in Homine, vidit in omnibus aliis, excellentem ignem excellens Ingenium facere, corpus etiam agile. Viderat à Naturâ conjungi Sulphur & Mercurium, putavit ergo rationabile conjungi hîc quoque Sulphur seu Aurum & Mercurium Philosoph. in arte suâ, denique conjungi ista duo perfectâ principia omnium metallorum; perfectâ dico ratione metallorum reliquorum & sulphuris mercuriique naturæ, quia ubi Natura desinit, ars incipit, licet desinentem sequatur incipiens. Quia ergo opus conjunctione, etiam fotore opus est, vase scilicet & Vulcano, quibus ita positis statim ope vaporosi ignis fit putrefactio, proditque primò Saturnus colore nigro, indicio conjunctionem & putrefactionem debitè factam fuisse, dein Jupiter colore subcineritio, quo regnante paulatim ignis augendus est, dein Mars caudâ pavonis seu radiis suis igneis, dein Luna colore albo. Elixir album exhibens, post Venus colore citrino, tandem Sol seu Lapis Phil. vel Aurum plusquam perfectum, vim habens ex substantiæ suæ subtilitate & spirituositate, manente antiquâ fixitate, fluiditate & virtute constringendi, metallorum imperfectorum substantiam mercurialem magis sibi homogeneam & consanguineam subire, cum eadem intimè connecti ac principia in perfectissimam compagem suæ similem committere ne in igne avolare valeat: Nimirum ut *Schulerus cit. loc.* ope sulphuris & mercurii digestissimi è auro & suo solvente, crudum indigestumq; sulphur & mercurius plumbi evehitur de infimo gradu ad summum, & ita, ait, quod potentiâ latet in imperfecto deducitur ad perfectionem, vel in actum, ut summum quoque ad auri gradum (quem per se quidem Natura in imperfectis etiam appetit, sed ob impedimentum non assequitur) evehatur, sublatâ omni indigestione. Hinc quærit *cit. Schulerus*; Annon in sulphure est vis ignea operandi in mercurio; & annon vicissim vis patiendi & recipiendæ formæ metallicæ in ipso metallico mercurio? Certè expedita hîc omnia, unde etiam Mercurius protheus dicitur ob aptitudinem omnes formas recipere. Sicut ergo perfectum faciendi naturale vel Naturæ latet in virtute igneâ sulphuris & subtilitate mercurii, ita perfectum faciendi artificiale vel artificis latet in exaltatione virtutis igneæ sulphuris & subtiliatione mercurii. At ista naturalis sicut fit ab igne exquisito naturæ, ita hæc artificialis fit ab igne sapienti Artificis & Philosophi, qui virtutem ignis exaltat & confortat virtutem igneam extracto sulphuri à naturâ inditam, donec deducat eam ad gradum excellentissimum, sicut & est in spiritu vini, quòd eò fortior fiat & excellentior, quòd crebrius repetatur exaltatio, ut postea iufusus non satis bono vino hujus formam perficiat, in exiguâ licet sit quantitate: pariter Tincturæ ope plumbum in aurum perficitur

perficitur, debili vi igneâ ejus latente accensâ Mercurioque subtiliato consumpto, quin & eo quod obstat, repositoque quod abest : scilicet indigestum imperfectè digeritur perfectè. *Pantaleon in Exam. Alchym. p. 23.* dilucidè quoque explicat, quomodo sulphur auri à calore naturali minerarum foto à calore cœlesti simili in Mercurium frigidum corporis aurei impactum exaltetur & multiplicetur; Nimirum dum Corpus auri purum cum volatili auro homogeneo per artem facto (Mercurio scilicet debitè depurato) debitâ proportionè conjungitur, tunc volatile incipit fixum penetrare & sibi æquare duobus mediis, tenuitate & quantitate majore; quia verò hoc sine calore non efficitur, propterea hic antiquam fabulam ludit & se paulatim suo simili scilicet sulphuri antea inexistenti adjungit, illudque in quali potius quàm in quanto adauget, nil obstante vitrorum vel testilæ densitate & dimensionum penetratione ob hujus summam subtilitatem; inde enim Lapis Filius Ignis dicitur, quia effectivè & efficienter ab eo procedit; Quare dupliciter saltem transmutatio procedit; naturâ, removendo superflua per coctionem; arte, per illuminationem totius partis mercurialis in metallis: idque hac differentia quòd Natura homogeneum saltem punctum in mercurio alteret, nucleo scilicet ejus albißimo ab incorporato puro igne, calidiori facto & in corpus ignei caloris coagulato, particulis scil. ramosis optimè excoctis sibi mutuo valde incumbenibus & alligatis, unde pondus augetur (velut & id in regulo antimonii cum speculo ardente calcinato contingit) mercurialis substantiæ; Ars verò totum corpus mercuriale absque separatione superflui, ineffabili luce tincturæ veræ illuminat & in statum digniorem transponit; ratio diversitatis est, quia alteratio naturæ ob agentis debilitatem successivè in longo tempore perficit; transmutatio verò artis contingit in momento per modum illuminationis: Quod enim facit lumen dispersum, illud etiam præstat concentratum & fixum in debita materiâ; apprehendit autem ista illuminatio purum & impurum in corpore mercuriali ob sui excellentiam & incredibilem subtilitatem ipsumque impurum, quod se ad purum nucleum mercurii aqueum habet ut terra, licet utrumque materialiter ex aqua constet, instar fulguris pervadit, illuminat & ad parem statum puritatis promovet, adjuvante nonnihil radicali commixtione utriusque, sic ut tale Aurum factitium eundem Mercurium homogeneum per retrogradationem impofterum fundat quàm ipsum Aurum nativum, scil. in Tincturam abire possit. Sat autem erit imò plus quàm deceat, si miscendi materiam proximam cum utroque semine methodum indicavero, ait *Clav. Apol.* mistio illa est vel æmula naturæ dum leni igne mercuriali cum Auro fixatur & unitur; vel violenta in projectione: nimirum vis ignea in priori imbecillis est, in posteriori valida, velut violentissimus ignis lignum viride quoque comburit.

XI. *Marcellus Palingenius, Poëta moralis & Sacerdos*, carmine facili Heroico vitam humanam descripsit, inque ea varia vitia & enormitates asperè perstrinxit, non parcens ulli personæ, nec *Papæ*, nec *Episcopis*, sed omnes æquissimo suæ censuræ examini subjecit : Opus suum in duodecim signa cœlestia, totidemque libros digessit, in quorum singulis peculiaria tradit : Postquam ad librum 10. seu signum *Capricorni* pervenit, *Lapidem philosophicum*, tanquam conveniens doctis viaticum, quo mundum perlustrare possint, describit his versibus :

*Proinde Sophi veteres subtili indagine quendam
 Commentum lapidem, sibi fida viatica cunctis
 Permansura locis nunquam interitura pararunt,
 Quo auxilio varias terras diversaque regna
 Cernere, & à multis quamplurima discere possent.
 Quondam igitur tristes imploravere deorum
 Numina, mactatis de more bidentibus antè:
 Mercurium in primis, Solem, Lunamque precati,
 Fuderunt tales puro de pectore voces:
 O mundi decus, ô divum pulcherrime Titan,
 O quæ nocturnas Latonia disiciis umbras,
 O Jovis & Maja (a) instabilis fugitivaque proles,
 Cui datur in varias se transformare figuras:
 Adsitis placidi, & nostras audire querelas.
 En pauci, quorum mens est sublimis, & altum
 Ingenium, quibus assidue sapientia cordi est:
 Dum causas rerum & naturæ arcana videre
 Nitimur, immensumque animo metimur Olympum,
 Pauperie premimur, patimurque incommoda multa,
 Deficimusque fame: interea plebs vilis & amens
 Cuncta sibi rapit, & nummos sibi congregat omnes,
 Nec nostri quenkum miseret: si poscimus ullam
 Rem, digitum ostendunt medium & nos ludificantur.*

(a) Maja, Atlantis filia, ex Pleione Nympha, ex quâ Jupiter Mercurium suscepit: *Virgil. VIII. Aeneid.*

*Vobis Mercurius pater est, quem candida Maja
 Cyllenis gelido conceptum vertice fudit.
 Et Majam (auditis si quicquam credimus) Atlas:
 Idem Atlas generat velisque sidera fulcit.*

Horat. in Od.

- - - *Mercuri facunde nepos Atlantis.*

Nonnulli & tradunt eam Vulcano nupuisse. *Vid. Process. anigm. Kerskring. in Basil. Curr. triumph.*
 Unde

*Unde agros fodere, aut jumenta strigare coacti,
 Aut stabulis efferre fimum, vix querere victum
 Possumus, & stultis miseri servire jubemur.
 Quare vos divi saltem miserescite nostri,
 (Si qua calitibus pietas & cura bonorum)
 Et facilem monstrate viam, qua vivere honestè,
 Et veri latebras investigare queamus.
 Talibus auditis, divi advenère vocati.
 Responditque prior Phœbus: Veneranda propago
 Semideûm, cœlo digni, superûmque favore,
 Audite, atque animis mea dicta recondite vestris:
 Hanc juvenem Arcadium (a), insidum, nimiumque fugacem
 Prendite, & immersum Stygiis (b) occidite lymphis.
 Post Hyales gremio impositum, Deus excipiat, quem
 Lemnia terra colit, sublatumque in cruce figat:
 Tunc sepelite aterro in calido, & dissolvite putrem:
 Cujus stillantes artus, de corpore nostro
 Spiritus egrediens penetrabit: & ordine miro,
 Paulatim extinctum nigris revocabit ab umbris,
 Aurata indutum chlamyde, argentoque nitentem:
 Projicite hunc demum in prunas, renovabitur altor
 Ut Phoenix: & quæ tanget perfecta relinquet
 Corpora, natura leges & fœdera vincens:
 Mutabit species, paupertatemque fugabit.
 Phœbus ab his tacuit: dictis Cyllenius (c) ales
 Annuit, atque eadem præsens Diana probavit:
 Mox abiere omnes, cœli ad convexa velantes.*

(a) Arcas Jovis & Calistus Lycaonis Arcadiæ Regis filia, unde Arcades, qui vetustissima gens fuerunt, unde ante Solem & Lunam fuisse Poetæ fabulantur, & ex arboribus nati. Hunc Arcadem Lycaon cum Jovem hospitio recepisset, infantem membranatim laceravit & Jovi comedendum apposuit; quod animadvertens Jupiter, Lycaonem incensâ prius ejus domo, in lupum commutavit: Arcadem verò compactis membris in vitam reduxit & jam adultum unâ cum matre à Junone ob adulterium in Ursam mutatâ, intulit astris, & sic Calisto facta est Ursa major, Arcas verò minor. Quod Juno ægrè ferens à Thetide precibus impetravit, ne Calisto & filius postquam sidera facti essent, in Oceano ceu ceteræ solent, lavarentur.

(b) Styx fons ad Nonacrin Arcadiæ è saxis profluens, frigore enecans, ferrum & æs corrodens, sola ungulæ mulâ contentus; hoc ut veneno Alexander ab Antipatro sublatu confilio Arist. Poëtis est palus apud Inferos, unde Stygius Canis Cerberus; & quæ Styge jurantur, non violanda.

(c) Cyllenius, peculiare Mercurii cognomen, quia sermone non manibus res conficit, quibus qui carent, κούροι vocantur.

*Tunc mentis divinæ homines oracula cæca
 Volventes animo ancipiti, vix tempore longo
 Experti multa, & non parvis sumptibus, illam
 Invenere artem, qua non ars dignior ulla est,
 Fingendi Lapidem æthereum : quem scire profanis
 Haud quaquam licet, & frustra plebs improba querit.
 Quem qui habet, ille potest ubi vult habitare decenter,
 Nec fortune iram metuit, nec brachia furum,
 Sed paucos tanto dignantur muneri divi.*

Ex quibus apparet, eum Chemiæ non solum initiatum, sed magistrum quoque perfectum extitisse: Quam ob causam in aliorum, ignorantia fratrum, invidiam incidit, qui cum vivo nocere non potuerint, post mortem ejus crudelissimè in eum animadverterunt: Hujusmodi enim historiam de obitu *Palingenii* audivisse se meminit *Michaël Majerus in Symb. aurea mens. Lib. VIII. p. m. 387.* à viro fide digno; quæ num in omnibus veritati conveniat, nec ne, dici non potest: Habuit *Palingenius* ex sorore aut fratre nepotem adhuc puerum apud se, quem bonorum suorum atque ipsius artis heredem jam moriturus constituere cogitavit: Quocirca librum quendam literis seu figuris incognitis in hujus gratiam fecerat, quem obsignatum firmissimè puero tradidit, una cum charta, quæ haberet Alphabetum, quo liber scriptus erat, integrum; atque hæc clavis dicebatur: cum hac admonitione & cautela, ne puer librum illum & chartam in alienas unquam manus traderet, nec ipse aperiret ante vigesimum, vel eo amplius, ætatis annum: Quod cum puer ipsi pollicitus esset, diem suum sacerdos obiit: Tum invidi & calumniatores ejus existimârunt, sese posse occasionem jam captare, ut eum quacunque ignominia nota post mortem quoque afficerent: Interim eo sepulto, pro mago & indigno sacrae sepulturae loco ab iisdem proclamatus est, accersitoque puero, *Palingenii* nepote, ab eo inquirunt, de vita & multis aliis ad avunculum ejus spectantibus, & annon characteres diversos apud eum viderit? Puer perterritus hac inquisitione de libro sibi ab eo relicto mentionem fecit, quo allato & aperto, nil nisi incognitam scripturam variis characteribus depictam in eo inveniunt: Quocirca puero persuadent eum librum esse magicum & dignum, qui comburatur, cum suo authore: puer itaque clavem, quam habuit in charta designatam, siquidem magicam quoque existimaret, in ignem abjecit & combussit: Paulò post perlustrato libro omni ex parte, nihil omnino legere aut exponere potuerunt, nisi quòd in angulo ejus invenerint, vulgaribus literis notatum, quòd omnia ista legenda sint per *Clavem Alphabeti*, puero seorsim traditam: Hinc cum eam clavem à dicto puero peterent, ille respondit,

spondit, se coniecisse in ignem : Atque ita liber legi non potuit ulla arte : Cùmque nullum ejus usum capere possent, nec quicquam intelligere de iis, quæ in eo continerentur, pro magico una cum suo authore habuerunt, curaruntque ut *Palingenii* cadaver effossum cum libro non intellecto combureretur : Tantum invidia præstare valet. *Marcelli* mentem alio Carmine heroico declarat *Test. Hadrianæum Minsichti*, quod docet materiam Lapidis phil. esse viridem Leonem bene purgatum, qui aquila illa alba est Rubeo cognata Leoni, cujus non totum sumendum corpus, sed corporei intima succi, crystalli scilicet niveo candore (vid. *Ham. Poppium*) nitentes, Autumque purgatum impuro sulphure ab omni.

*Hæc inclusa suo mox angustataque vase
Mittere sudorem incipiunt, subtilia in altum
Surgere, quoque magis Rectore coquantur ab igne
Spirituum fit majus eo fit fortius agmen,
Mirus enim vitro junctorum motus, in altum
Jam surgunt, fundo jam mersa videntur in imo
Sapè resolvuntur, coeunt sapè, ipsaque se se
Mortificant, vitam revocantque subinde fugatam,
Perfectum assumant donec putrefacta nigrorem, &c.
Confectum ergo suæ Lapidem rursus insere matri
Qua natus, Salibus duplicato nempe duobus
Mercuriali utero, Fontina illi benedictæ
Sic matri insertum, sic pellucente receptum
Conclavi, calefacta novis nova balnea, prunis
Denuo ritè coquant, dum per genus omne Colorum
Ordine materies deducta (id mense vel uno
Absolves, denis quod vix perfeceris ante)
Ex binis unum progignat denuo corpus.*

Juxta *Vell. aur. Sibyllæ* olim jam divinitus afflatæ hanc artem minimè ignorarunt, ex quibus multa transcripserit *Virg. in Æn. L. VI.* inter cætera sic canens :

*Accipe quæ peragenda prius : latet arbore opaca
Aureus & foliis & lento vimine ramus,
Junoni infernæ dictus sacer, hunc regit omnis
Lucus, & obscuris claudunt convallibus umbræ :
Sed non antè datur telluris operta subire,
Auricomos quàm quis decerpserit arbore fœtus :
Hoc sibi pulchra suum ferri Proserpina munus
Instituit, primo avulso non deficit alter
Aureus, & simili frondescit virga metallo. (Vid. & L. de Æthnâ)*

*Ergo altè vestiga oculis, & ritè repertum,
Carpe manu: namque ipse volens facilisque sequetur,
Si te fata vocant, aliter non viribus ullis*

Vincere, nec duro poteris convellere ferro, &c. Vid. Meyer. Symb. p. 179.

Aliorum Poëtarum quoque allegoriæ pleræque artem prædictam latenter & artificiosè depingunt, ut per Hesperidum hortos, ubi aurea mala cumulatim provenire ferebantur. Item per Phœnicem, qui usque renasceretur, atque consumptis in nido seu vase suo superfluitatibus cunctis integer ac redivivus fieret, Historiisq; hujusmodi penè innumeris, in Ovidii *Metamorphosi* relatis, testantur artem istam minimè recens inventam, aut inaniter excogitatam, sed veram ac antiquissimam fore. Item quid *Apulejus* cum asino suo aureo insinuare aliud satagit, quam artem istam inventu fore difficillimam, factu autem proclivem facilemq; , qui tot annis asini sub specie velut ignorantix crassæ nubilo detentus, tandem solummodo rosa rubea reperta in speciem humanam redierit, illam nempe rosam degustando; Vid. *Regn. Min. P. II. de Ros.* Ut nil dicam de multis S. S. locis, quæ *Tollius in Moyse suo Chym.* (cujus MS. dum hîc Basileæ apud me versaretur, vidi) ex mysteriis hujus artis explicare ausus est, v. g. Aquam à Christo in Vinum mutatam esse Mercur. Reg. phil. in Q. Essent. excoctū. Vid. *Basil. Op. Germ. p. 312.* Transitus & Israëlitarum siccis pedibus per mare rubrum, *ibid. p. 223.* ipsis ferme verbis exponitur, p. 23. id est, terræ phil. solutione in Mercur. philos. & exiccatione. Mundus Chym. est Mercurius philosoph. constans è Mercurio Sulphure & sale coadunatis. Mundi arcanum est spiritus Salis Martis Phil. Aurum à Mercurio dolo & vi in carcerem conjectum liberatur à Venere, id est, in Marte fixatum solvitur rursus per spiritum Veneris. Mars scilicet est Sals seu Sulphur fixum, Aurum philosoph. primæ rotationis. Jupiter est Mercurius intermedius Philos. *μεσότης*, rete Vulcani, vinculum ignis & aquæ. Stella signata philosoph. non est ea stella, quæ in Regulo Antimonii sæpè apparet, sed est stella martis seu arctica polaris Philosophorum, quæ ideo signata dicitur, quia in terrâ martis salinâ sigillo Hermetico obsignata latet, estq; spiritus salinus (calidum innatum humidum radicali) per solutionem aceti saturnini è suo cortice eruendus & carcere liberandus. Ad hanc Stellam acus chalybis Philos. magnetica se convertit. Dicitur & vis & efficacia antimonii phil. profundè latens. Eadem & Trium Magorum Stella, quæ Christo in cunis, &c. Vid. *Philaleth.* Septimo die est Sabbathum Chymicum. Vid. *Basil.* Prius verò igne frigido (id est, Saturno Phil.) metalla solvenda sunt, & post cibationem igne calido sive interno rursus figenda: nimirum exiccatione aquæ mercurialis seu maris phil. sic enim *Basil. L. I. p. 23.* Tum verò impera mari inducias seu quietem & exicca aquam igne & aëre. Fœtus inde Philosophicus.

sophicus, ait *Meyer. Hier. Ægypt. p. 14.* velut ex Iside & Osiride natus, habetur dum Mater & Filius conjugio copulantur, id est, coctum cum crudo conjungitur atque iterum coquitur, donec unum quid homogeneum inseparabile ex duobus fiat, nempe Spiritus perfectus. Nimirum Aurum dissolvitur arte cum Mercurio, ut ex maturo subveniat immaturo & sic arte decoquente & naturâ perficiente, maturatur compositio, Christi gratiâ, ut evidenter docet *Trevif. de Transmut. Metall. Epistolâ pag. 73.* quam vocat *cit. Meyer.* Facem in tenebris & Statuam mercurialē in triviis: Aptè verò hanc in rem *Kunck. Obs. Ch. p. 46.* philosophatur: Omnis putrefactio & fermentatio gignit alterationem, quæ bona sunt certâ ratione, perimunt, & quæ perdita sunt, perficiunt. Item, Aurum est ac esse debet semen, jam verò omnia semina terræ cuidam idoneæ committuntur, quæ quidem fructum aliquem sint allatura, eadem quoque metallorum ratio est. Item, Si putrefactione aliqua aut solutione alicujus vegetabilis uti animus est, supra terram quæras oportet; eadem de metallis ratio est. Nimirum operis initium est debitæ materiæ corruptio solo igni contracta, & quasi totius dissipatio ac dilaceratio quædam seu divisio in 4. elementa, ut loquitur *Chrysipp. Fanian.* unde dein varii Colores conspiciuntur, qui ex sola ejusmodi atomorum inversione & corporum divisione conspiciuntur, haud secus ac in calcinatione plumbi hoc conspicitur, unde etiam dein major Gravitas exoritur, etsi multi eleventur vapores; Ignis noster humidus, ait *Artephius*, sufficit in toto opere, initio, medio, & fine, quia tota ars in eo consistit, mineralis est, æqualis, continuus, calcinans non vaporans: nimir. ignis naturalis aquæ nostræ qui de Auro facit spiritum, quod ignis communis præstare nequit; Est fons aquæ vivæ, in quo Rex & Regina se lavant. Ignis verò vulgaris qui in corporis seu auri solutione liquefactioneque mitis esse debet, tum demum augendus est, cum Mercurius, qui antea aquila seu volatilis fuit, Draco alas suas comedens fieri seu fixari cœperit. Dum verò dicitur, non vaporans, nisi nimium excitetur, hoc de igni interno in mercurio suo volatili intelligendum, vaporat enim, ait *Libav. de Igne Nat. p. 20.* aqueum cum ab externo igni resolvitur per acediam, ignis is ergo in substantiâ mercuriali est ex naturâ sumptâ. Dilucidè autem magis & compendiosè satis innuit modum combinationis hujus fixi & volatilis ope ignis interni in materiâ latitantis, velut matris & scemellæ *Auctor Carminis Apollinei in Theatr. Chym. Tom. IV. p. m. 293.*

Omibus ante oculos versatur & unica res est;

In se quæ formam suscipit aurificam:

Forma maris partes, sed scemina materiei

Obrinet: illa manet fixa, sed ista fugit.

Et tamen ortu eadem, duplex licet. unaque sola est

RES, Minera finis, principiumque sue.

Junge mari uxorem, conjunctos solve, putrefac,

Ablue, condensa, fige, fit inde puer

Aureus: hunc ale lacte suo, totiesque resinge,

Tingat ut, & penetrans cœn nova cera fluat.

Bracteolis tandem puri sociabilis auri

Fermentatur: sic spiritus intrat opus;

Cætera sive velis mutare ex arte metalla,

Seu libet affectis applicuisse manus.

Hæc sunt Alchymica mysteria totius artis.

Non nisi divinis experiunda Sophis.

Quò verò elegans harmonia & consensus Auctorum veræ & arcanioris Chymix tanto luculentius appareat, sistimus quoque verba *Minsichti* processum debitè instituendi similiter ita declarantia: Accommoda bene ignem in furno, & fac, quòd tota materia solvatur in aquam, deinde rege igne lento, donec major pars vertatur in Pulverem nigrum, quia si Lapis noster est in vase nostro, & materia nostra sentit Solem nostrum, statim solvetur in aquam, ista autem salit in caput vasis per fumum, id est, per ventum seu per aërem, & postea rursus descendit ad fundum vasis, & solvit materiam & reliqua paulatim in aquam; Et sic simul est Sublimatio & Dissolutio Lapidis & utrumque scilicet ascensus & discensus dicitur Dissolutio: postea incipit ingrossari & converti in terram, & paulatim terra stans super aquam descendit ad fundum vasis, & efficitur Nigra & fœculenta, & tunc dicitur Putrefactio: post verò longum tempus Terra nigra calore solis & aquæ ablutiois demittit colorem & odorem fœtidum. Et tunc dicitur Ablutio seu Mundatio; deinde verò aqua diminuitur, & terra per temperatum solem desiccatur, & tunc vocatur Ceratio, quia tunc tota materia in terram convertetur, si bene scias operari. Et in hoc tota vis regiminis consistit, ut scilicet convertatur in terram; Conversâ verò totâ materiâ in terram strictam stantem nec se fundentem vocatur tum Congelatio, & usque ad hoc tempus agendum est cum maximâ cautelâ, quia in hoc consistit quasi totum Magisterium; unde Hermes: Vis ejus integra est, si versa fuerit in terram; Totum enim Magisterium nil est aliud, quàm rectè Solvere & perfectè Coagulare: Materia verò coagulâtâ & per majorem solis decoctionem perfectè desiccâtâ, incipit dealbari & fundi ut Oleum album: & tunc dicitur Calcinatio; & quando venerit usque ad perfectam Albedinem, ita quòd illa albedo sit super omnes albedines, tunc vocatur Dealbatio, & tunc Lapis perfectus est ad album. Quo factò, continuandus est ignis, quousque Lapis

non

non varietur amplius de colore in colorem, sed teneat firmum & invariabilem colorem & rubicundissimum. Et tunc vocatur *Fixio*. Et sic Lapis noster physicus perfectus & absolutus est ad rubeum. Ita candidè *Laur. Ventur. C. 23.* communem operationem cum *Gebero* aliisque docens esse perfectum sublimationem & colorationem seu purificationem. Est enim Lapis unus, Medicina una (unde difficultas artis secus ac in Medicâ) Vas unum, Furnus unus, labor & Operatio una, nam, ut *Cymbalum aureum* loquitur, cum corpus nostrum ad solvendum ponitur in aquâ, statim denigratur & etiam statim per minima separatur & statim calcinatur & statim solvitur & sublimatur, & solvendo & sublimando conjungitur cum spiritu: & si fuerit aliquid aliud extranei in corpore mixtum illud non solvetur, sed remanebit in fundo vasis. hoc autem totum fit in unâ horâ. In fine magisterii animam oritur & derelinquit corpus suum, ipsumq; totaliter mortuû manet in fundo vasis. Si ibi mediante spiritu & voluntate artificis eam corpori non reddas & hanc clavem ignoras, telatet magisteriû totum: Quare *R. Æs nostr. p. j. Aquil. p. jx.* misce & tere, ut totaliter spirituale fiat, nigredoque putrefactionis apparebit, quæ diutius dominabitur: post verò nigredinem quicumque color apparuerit, laudabilis est: sine intermissione, rogo, coque & opus mulierum fac usque quo incipiat germinare in viridi colore, animamque evolantem, mediante spiritu, redde corpori suo, à quo primò exivit, ut conjungatur eidem in albiissimo colore, conjuncta in frigidetur. Jam habes perfectum Lapidem ignem non timentem nec aërem, quem informatum & fixum fermenta, utrimque deducendo fixum in volatile & volatile in fixum. Rege ergo eundem tamdiu, donec incineretur & rubescat instar *sanguinis combusti, aloës, hepatis, &c.* Et projice dein ipsum super corpus, cujus generationem vis habere, hocque projice super corpora imperfecta. Corpus ergo in hoc corpore fit spiritus ope solutionis, & Spiritus fit corpus ope coagulationis, fluxibilitatem huic ut sibi fixitatem conciliando. Et in hoc est perfectio artis. Vas sit appensum in summitate furni, non autem cineri vel testæ imponatur, quò melius circuire possit. Sublimatione autem fit corporis & spiritûs unio; Sublimatum autem necesse est tam diu coquere, donec figatur & in igne perseveret; hoc autem non fiet primâ vice, sed oportet fixum iterum solvere, iterumque coquere, donec ei sufficiat suæ fusionis complementum ad penetrandum metallum, & ipsum inficiendum, quod in quartâ solutione & coagulatione solet plerumque accidere, cujus complementum est septenarius numerus. Lapis hic noster benedictus se ipsum calcinat, solvit, interficit, vivificat, desponsat, nutrit, cibatur, fermentat, dealbat, rubificat. Non autem mirum, quòd Aurum coloris purpurei tandem sub albo colore appareat; sæpius enim videre licet ex acidorum concursu

cursu res purpurâ rubicundiores albescere, notaturque hoc apud *Sendivogium Tr. de Sulphure*, dum ex conflictu Salis & Sulphuris loco sanguinis, vidit effluere aquam, ut Lac candidissimum, & in magnum flumen crescere, sicque ex nemore nymphæ Veneris egredi Dianam, quæ tamen ulteriori dein coctione, sulphure jam occultato, paulatim postea emergente, in ruborem conversa fuit : Neque enim in multiplicatione Sulphuris hujusce cum caducifero Dracone mixtione constans introducit color ; alba in principio instar chyli fiant, necesse est, donec coctione absolutâ longo itinere peracto, exurgat Salamandra potens & fixa, nullisque obnoxia flammis, & per tot circulationis rotas in rubedine, sanguinis perfectissimi purpurâ triumphet, ut ait *Tackius Chrysog. Min p. 29* : Sicuti ergo chylus albus videtur, cui miscetur bilis, non tamen aliter ac Philosophorum nix in centro rubedinem habet, quæ ulteriori digestionem & circulationem à centro in circumferentiam se promovet. Ingeniosè cit. *Tackius p. 38.* de hac re ita loquitur : Etsi Natura solum Mercurium præparatum in terræ visceribus abique ullo adminiculo coquendo & digerendo convertat in metalla, quia tamen hunc finem non assequitur parvo tempore, ideoque ars juvat naturam admiscendo Mercurio Aurum maturum, in quo est Sulphur optimè digestum, & ideo maturans & citò digerens ipsum Mercurium ad anaticam Auri proportionem, elementa ejus subtiliando, quo ipso mira fit operis hujus abbreviatio. Quali in negotio, ut omnes hæctenus allati Philosophi eorumque integra turba (etiam aureus ille Liber titulo Turbæ Philosophorum nomine insignitus) innuit, nil aliud fit quàm quod Aurum ut corpus in spiritum, seu particulas mercuriales summè divisas & attenuatas redigatur, adeo ut manifestè prodatur suam hac in re imperitiam Gallus ille qui in *Journal des Sçavans* ideo metallorum maturationem in melius impossibilem judicat, quòd corpora sint mutanda in spiritus : Quantò ingeniosius autem hoc dilucidat *Talaut. in Animadv. in Bracesc. p. 317.* dicens Aurum & Argentum à Philosophis per attenuationem ex solutione de corporeâ naturâ in conditionem spirituales verti, dum scilicet revocantur in liquorem tenuissimum & merè spirituales, qui liquor in igne temperato retentus, Colores Chamæleontem agat, innumeros induendo & exuendo colores. Vid. *Theatr. Chym. Vol. III. de Lap. Phys. condit. Cap. 2. de materie tenuitate & subtilitate spiritali.* Nimir. bene notandum monitum illud Philosophorū Solve & Coagula, ceu quo corpus fit spiritus de subtili natura, & spiritus incorporatur cum corpore, & fit unum cum eo : unicum secretum autem artis est scire spiritū (quem apertè *Marcellus* Mercuriū vocat, ceu vi regenerante dotatum, & à qua *Faltingenii* nomen, nostro judicio, mutuatus est, non secus ac nomine *Basilii Valentini* indigitatur saltem regalis valor ceu præpotens efficacia

efficacia Mercurii hujus Philosophici) spiritum seu aquam illam cœlestem, gloriosam, quæ corpus vertit in spiritum : cùm corpus complectitur spiritum, & spiritus corpus operatio perfecta erit ; non enim tingit Aurum nisi seipsum, donec ejus spiritus occultus extrahatur è ventre ejus, fiatque omnino spirituale; Aqua ergo nostra ignis est Aurum comburens, mortificans & confringens magis quàm ignis elementalis, & quanto magis ei miscetur, & teritur per ignem lenem, tantò magis diruitur, aquaque vivâ igneâ attenuatur; cùm autem fuerint trita & unum quid facta habent in se omnem tunc Tincturam ignem patientem ; corpore ergo spiritu sic præparato & colorato colorat, & omnem Tincturam in se habet & donat, ideòque qui à Sole & ejus umbrâ, id est, Lunâ venenum tingens conficiunt, Lapidem perficiunt. Totum Magisterium verò uno modo incipitur & finitur : Regimen nostri Lapidis unum est, scilicet decoquere jugiter & continuò in suo vase sine intermissione, donec finem consequaris optatum. Ideò non est aliud quàm Opus mulierum & Lusus puerorum, excludendo saltem aërem, maximè usque ad albedinem : statim verò post Solutionem id quod est putum in suo simili incrementum accipit, uti patet in nucleis germinantibus & inde intumescantibus. In nostro ergo Magisterio nil præter Solutionem corporis in aquâ philosoph. necessarium est, ait *Alanus*; nisi enim nucleus Solis vel Lunæ elevetur, seu in materiam primam reducat, frustraneum est; Solvi verò Corpus nequit nisi in suo Mercurio; omnis enim res per quam crescit causam, per eandem etiam destruitur : Soluta verò sic corpore sicco in humidâ aquâ mercuriali, administra iis calorem mediocre & continuum; sedet enim sic Senex in balneo, Mercurius visibilis invisibilis fit & occultatur, corpus autem invisibile & occultum comparet & fit visibile. Concordat verò eleganter cum hisce quæ ingeniosè proponit in *Dedicatione Libri Democriti de Arte Magnâ Dominicus Pizimentius Vibonensis ad Anton. Perrenotum Cardinalem*, inquiens : Quapropter ut ea, quæ omnes Philosophi multis velut Herculanis nodis implicârunt, ego paucis absolvam, ac de meo sensu judicem, nihil aliud censeo præter Corpora in spiritus versa, & cum suo compare in calidis thalamis stabili connubio juncta flavos, ac candentes filios procreare : totumque hoc mysterium nihil aliud esse, quàm Nebulæ, & Aquæ elationem : & huc torqueri perbellè posse quod *Pindarus* scribit in *Pythiis*, aurata Apollinis lyrâ Aquilam in Jovis sceptro, hoc est, in sphæra ignis, insidentem demissis alis leniter consopiri. Attenuent ergo, solvant, ac convertant naturas, & Osiridis membra dilanient veritatis studiosi, nec longi temporis morâ deterreantur, & hujus nostri hortuli perennem, non *Dioscoridis* chelidonium, aut hemionitim lunæ modo falcata in igne deficientem, aut securidacæ speciem equinum fer-

rum appellatam quærant & ex altissimo monte, quod animal appellaverunt sapientes, nostram Græcam aglaophotim, non Latinorum lunariam incurvo folio, non borissam intorta radice ex Gargano, aut Nursinis collibus petant. Hæc illa est Lunaria, quam *Homer. in hymn.* ὁμότροπον ἀπολλων Græce, i. e. eodem cum Apolline lacte altam memorat. Alumnus verò qui utrosq; suo lacte rigat, & humore velut Salamandras in igne nutrit Mercurius est, qui *Πρωτὸς ἰδών* Græcè ab eodem Poëta, i. e. bonorum largitor appellatur; quantum non ut certus Artifex experientiâ asserere, sed ut Lector diligens non levi conjectura possum augurari.

XII. *Georgius Ripleus* Canonicus Anglus Britlintoniensis in *XII. Portis, Medullâ Chymicâ*, aliisque operibus, Cassellis anno 1649. operâ *Ludov. Combachii Archiatri Hassiaci* editis, seras absconditæ hujus artis amovit, nimirum Calcinationem Auri in *Accurtationib. & Practic. Raymundin.* (in quibus opus Basilisci docet, dum velut is ex ovo ex vulgi Basiliensis persuasione prodire traditur vivus, qui viventia radiis ex oculis emissis venenosis inficit & necat, sic ex ovo philosophico Tinctura producitur, quæ levissimo tactu metallâ, quæ Mercurii quid in se habent, coagulat, stupida reddit, & sulphure suo spoliât) p. 414. docet facere ponendo id in Mercurium (scil. philosoph.) in crucibulo super lentum ignem super prunas, & cùm inceperit bullire & fumare projiciendo intus laminas ignitas Auri (scilicet 3 j. hujus ad Mercurium 3 xxxvj.) & tum Aurum erit perfectè amalgamatum, tum continuè Mercurius bullire debet, & quod adscendit denuò descendere debet, quousque per putrefactiones & alterationes in novâ albedine Calx remaneat, quæ est Mercurius noster sublimatus, post cujus fixationem iterum dissolutio tentanda & per imbibitiones propriarum aquarum multiplicatio instituenda. Sed hæc via est longa, sed non eget multis expensis & magnis, & est via recta, per quam omnes Philosophi ad finem optatum pervenerunt. In *Portâ I.* inquit, Omnis spiritus figitur cum calcibus sui generis; hoc bene animadverto fructum referes : Ut enim aves congregantur sui similibus, & ab iisdem illicibus capiuntur; sic fit in hac philosophiâ, in quâ plusquam aureis lit eris ubique inscriptio valet quæ extat ab initio *Libr. de Arte Magnâ Democriti* : Natura naturâ gaudet : & Natura naturam vincit : & Natura naturam retinet : item illud *Stephani Philosophi Græci de Materiali Mund. Act. tert. p. m. 31.* Si videris (Solem scilicet satum in terrâ Lunæ, juxta *Flammell. in explicat. p. m. 171.*) omnia cinerem facta existima rectè parata fuisse : quare & *Ripleus* post adjicit : Si tu itaque studes conficere Solem & Lunam arte philosophicâ, ad id nec ova, nec sanguinem accipias, sed Solem & Lunam, quæ naturaliter & prudenter calcinata, & non manualiter, novam generationem foras producant, augentia suum genus & omnes res naturales : In

Portâ 2. Nihil hic est præter sororem & fratrem, hoc est, si interpreteris, agens & patiens, sulphur & Mercurium, coëssentialia nostro proposito; Inter hæc ut duo qualitate contraria generatur medium maximè admirandum, quod est noster Mercurius & Menstruum unctuosum, nostrum secretum sulphur, operans invisibiliter, violentius igne exurens corpora, quousque in aquam dissolvantur mineralem, id quod Noctem, propter tenebras, & septentrionem vocamus. Et mox: Animadvertite, ut glacies in aquam resolvitur, & rectè quidem: Nam aqua erat prius: Eodem modo rursus nostra terra in aquam reducitur, & aqua per hanc congelatur in perpetuum. Et deinde: Nam scriptura testatur, quod cum terra turbabitur, in maris profundum conjicientur montes: Sic quoque nostra corpora tandem in aquam convertentur: Corpora enim nostra, quæ à Planetis nomen sumpserunt, comparantur non ineptè montibus: In profundum itaque Mercurii hæc projice, ne damnum incurras, tum pulchrum videbis spectaculum: totum enim convertetur in pulverem impalpabilem, quemadmodum coagulum nostrum naturaliter lac coagulat. Philosophi autem in hoc negotio non imperitò nos jubent esse patientes, usquequò omnis aqua siccat in pulverem, foventes calorem continuum, sed non violentum, Quando fecisti imbibitiones septem, tunc iterum debes rotam circumvolvere, ait *Auctor* hic in *Portâ 6.* Quænam autem hæc aqua sit, non facile declaraverunt Philosophi, ceu *Morhofius* in *Polyb.* p. 112. refert: Nulla scripta Vet. Chym. magis esse mutilata, quàm quæ de divinâ aquâ agunt, cùm illa inter *μυσικὴ γὰρ* hujus artis sit; Occasione Anonymi Christiani Liber Chymicus ad Sergium (quem ut Arianum Monachum, Mahometem in religione & artibus instituisse refert *Mejerus* in *Symb. aur. mens.* p. 196.) de aquâ divinâ: Hanc verò interdum Philosophi Aurum appellant, quandoque etiam suam terram ut *Rosar. Philosophor.* qui dum allegoricè loquuntur, non sibi contradicunt, sed omnes quasi ex uno ore loquuntur; prout & *Libavius* in *Syntagm. Alch.* pag. 301. ait: Quandoque Marcasita aurea & Stibii Essentia Sol dicitur, sed argentea Essentiaque Bismuthi & affinium Luna: Sic & Auctor gloriæ mundi aquam hanc terram vocat, quæ splendorem Solis & Lunæ assumat pro novo corpore ceu novo fœtu; De hac aquâ ait *Liber Alze* p. 329. si illa transit in corpus, in terram dein & pulverem & cinerem mutatur, quod idem est, quod *Kunckel.* in *Obs. Chym. Germ.* p. 81. clarius, quam habet Versio Latina Anglica, ait: Wann ihr materiam primam habt/ werdet ihr ja drauß was bereiten/ ißs nicht Lapis Philosophorum, so ißs vielleicht der Lapis Rusticorum; wann ihr aber selbige habt/ so macht erstlich Wasser drauß/ dann ich weiß/ daß ihr gern der Natur folgt/ darnach Salz und Erde/ und solat dann der Natur successivè immer weiter/ erlebt ihr dann das End der perfection nicht / so erlebens vielleicht euere

Kinder nicht. Et in *Phosphoro* p. 36. ait: Umb zu kommen wie Josua & Caleb in das gelobte Land/ laßt den außgespannten Adler (in Symbolo Avicennæ denotat Lunam sive Junonem, Venerem, Beyam, quæ sanè fugax est & volatilis, instar aquilæ usque ad ipsas nubes evolantis & solis radios in oculos immittentis) der allein in die Sonne sehen kan/ seine Feder rechtschaffen abbrennen und figiren. Quorum verborum dilucidationem ampliore sitit cit. loc. Mejerus. Id verò, Lector amice, monendus est, quòd Mercurius ille qui prima materia Philosophis dicitur ac Aurum in primam materiam reducere debet, non est Mercurius vulgi, hic enim Aurum radicaliter non solvit, unde tamen quia nil quicquam præter naturam metallicam & mercurialem in opere simul jungitur, ex quâ solâ totum opus completur, patet alium Mercurium esse quærendum, qui scilicet Auri prima materia est, menstruum juxta Ripleum evaporabile est, seu instar spiritûs ardentis super Auro deflagrat, id quod est certa mercurialis substantia in fluxu super igne se habens instar Mercurii currentis, unde non saltem externa Auri, sed & maximè intima textura destruitur & turbatur, ut malleabilitas quoque abeat, nec per ignem prior forma ullatenus recuperari possit, id quod fit, si Aquâ forti, Mercurio vulg. aliisque menstruis, item tritu Aurum tractetur. Laudatus Ripleus in *Medull. Philos. Chem.* p. 166. ubi vult declarare, quomodo extrahatur menstruum resolutivum, ait: Facit sonitum in vase, & non destillatur, nisi per artem; & p. 168. ait, ad acuendum illud addendum esse pipper, pyrethrum, emphorbium, &c. res nimirum martiales, id est, limat. mart. Qui putant aliam esse aquam, præter hanc, errant in opere isto; Habetque gustum acerrimum & odorem foetidum. Alibi vocat menstruum vaporabile. Idem Ripleus hoc hinc inde in suis scriptis simili modo describit, monendo, ut postquam calces relictæ fuerint, iterum bene exiccatis per ignem addatur illis tantundem aquæ, quantum supra, & sic in omnibus ulterius procedendum esse, nimirum ut hoc facto subtrahatur aqua ab iis, destillando per eundem temperatissimum calorem donec remaneat in fundo oleum tenue, quod quantò sæpius dissolvetur, atque aqua ab eo extrahetur, tantò magis erit subtile & tenue. Cum hoc oleo (si fiat è calcibus Solis vel Lunæ) possumus incerare substantiam cæterorum corporum elevatorum, quousque figantur & fluant, quæ tunc etiam congelabunt Mercurium in Aurum & Argentum, atque etiam transmutabunt reliqua imperfecta corpora, ex quorum calcibus sic elevatis hæc substantia inceranda sumpsit originem. Vid. *Ripl. Medull. Phil. Chem.* *Cantilena Riplei* etiam in hoc fundatur, quod Rex (id est, Aurum) conqueratur de sterilitate, quia scilicet Aurum compactum nimis est & durum, hinc ipsi renascendum esse & in sinum matris recondendum, ut solvatur in primam materiam, & disgregetur, moribundi que corporis virus emanet,

Vesce.

*Vescebatur interim carnibus Pavonis
Et bibebat sanguinem viridis Leonis
Sibi quem Mercurius telo passionis
Ministrabat aureo scypho Babylonio.*

Unde

*Ejus tunc multicolor cutis apparebat
Nunc nigra, nunc viridis, nunc rubea fiebat
Se se quoque multoties sursum erigebat
Et sursum postea se se reponebat.*

Quomodo symbolizet cum fidei articulis præter alia patet ex *Port. X. Ripl. pag. 81.* ubi verba Christi extant; *Si exaltatus fuero, tunc omnes ad me traham*: nimirum pariter medicina nostra si exaltata fuerit, erit nobilitata, quod fieri debet, inquit, duobus modis, ab eo tempore, quo partes sunt desponsatæ, quæ sunt crucifixæ & exanimatæ, contumulantur simul mas & fœmina, & postea revivificantur spiritu vitæ; Tunc sursum in cœlum debent exaltari, ut ibi corpus & anima glorificentur, nam debes illud adducere ad talem subtilitatem, ut ascendant simul, & possint inthronisari in nubibus splendentibus angelis consociata, tunc trahent, ut videbis, omnia ad propriam dignitatem. Nimir. Lapis Phil. humanus & terrestris est spiritus mundi aut emanatio externa spiritualis virtutis divinæ cum humiditate cœlesti vestitæ, quam Philosophus & terrenus corporificat, condensat & fixat in Auro vulgari, ut plusquam perfectum efficiat ad augendam ejus humiditatem radicalem, ad nutriendum, vegetationem habendum & animandum per mortem istius spiritûs mundi, qui est parens omnium mixtorum filiorum suorum in 3. familiis spiritûs naturæ universalis inclusorum, ut ait *Collesson. de Phil. Herm. Vol. VI. Tr. Chym.* Ita enim Deo placuit, ait *Orthel. super Sendivog. libr. cit. pag. 473.* ut lux incomprehensibilis, spiritus & vita hujus mundi temporalis corpus comprehensibile fieret, id est, corpus in & ex rebus corporalibus constans assumeret, vel ut rectius dicam, se in res corporales infunderet & se cum illis uniret, ut hoc medio vita nostra corporalis perseveranter conservaretur: Quanto nobilius ergo est subjectum incorporationis, tanto præstantior & efficacior fit spiritus illius incorporati per artificem (non tamen à corporis vestimento immunis) extractio, qui tum vim habet nobis necessaria ad vitam & sanitatem usque ad mortem suppeditare; Quicunque ergo Physicus principia suæ Medicinæ fundamento (quod è Theologiâ verâ oritur & ei convenit) superstruxit, is à vero scopo servandæ & salvandæ nostræ caducæ vitæ non facillè aberrabit; Hic situs est ille Lapis, ad quem Æsculapii Ethnici & ipsorum æmuli offenderunt, quia theologicum *Emanuel* & verbum incarnatū non intellexerunt, vel non satis bene

considerarunt, quomodo ergo de negotio salutis nostræ temporali aut terreno salvatore aliquid certi in fundo cognovissent. Hoc Opus etiam correspondet primæ mundi creationi, in quâ primò extitit cælum & terra, quæ erant confusa instar aquæ, supra quam ferebatur Spiritus Domini; quæ operatio per aquam primùm existentem indicat primò extitisse Corruptionem in elemento aquæ fieri solitam; Pariter qui in aquam verti nescit compositum, ut prima ejus corruptio fiat in elemento aquæ, manum ab opere tutò suspendat. Philosophi antiqui Testamenti hoc in opere velut in speculo Christi nativitatem, passionem & resurrectionem viderunt. Divina mysteria omnesque fidei articuli hoc illustrentur, ait *Tackius in Chrysog. p. 139.* Lapis Philos. primò vilis est & abjectus, & post multas afflictiones & depurationes exaltatur, moritur & sepelitur, resurgit & corpus glorificatum natus, ut Leo fortis trium Regnorum fit Dominus. Ad talem glorificationem in hoc opere repræsentandam prolixus est pius ille Scriptor *Aquarii Sapientum*, quo Lectorem æquum ablegamus, adducentes verba Philosophi in MS. Opus Philosophorum nil est aliud, ait, nisi corporis & spiritus scil. Auri vel Argenti cum Mercurio Philos. vera & inseparabilis conjunctio; Et ut gloriosè resurgat corpus cum spiritu, & in cælum adscendant, perpetuò vivant, quia jam sunt ab omni peccato per pœnitentiam purgati; nam spiritus ab immunditiis suis omnibus ex terrâ contractis purgatus est, & corpus ab elementalibus vitiis suis purgatum vel depuratum. Nam spiritus corpus flagellavit, contrivit, & tanquam ignis infernalis combussit & in cineres mortuos per pœnitentiam redegit; Itaque factâ & finitâ pœnitentiâ corporis ipsum corpus vice versâ spiritum castigavit, sanguinemque ejus suis aculeis undique aspersit, visceraque ejus dilaniavit & ita per pœnitentiam usque ad mortem adduxit. Et hoc est quod dicitur, Spiritus præparat corpus, & corpus spiritum. Mortuo & defœcato postea corpore rursusque unito cum spiritu & animâ puris, spiritus utrumque sursum rapit, ita ut paulatim omnia æquipollegant: Anima & corpus naturam spiritûs, ille vicissim corporis & animæ consequitur: quo facto sic copulantur, ut nullatenus separari possint: spiritus faciliè figitur, id est, in naturam corporis abit, nam corporeum spiritualitatem induit, spirituale verò corporeum; unde jure corpus glorificatum dicitur, quia perficit corpora reliqua in penetrando. Et hoc unum est ex maximis arcanis, quæ misericors ille DEus nobis patefecit in salutis nostræ confirmationem & gloriam absolutissimi amoris in nos per Filium suum Jesum Christum collati. Quis non obstupescat, cùm mortem & resurrectionem in omnibus deprehendat? O infinita Sapientia? quis Te satis dignis laudibus evehat? Ita *Drebelius de Quint. Essent. Cap. 3.* Videatur inprimis *Excellentiss. Joh. Ludov.*

Hannemanni Pium Castum & Devotum Philosophiæ adeptæ & Theologiæ orthodoxæ Osculum, id est, Exercitatio Philosophico-Mystico-Theologica, quâ pio quodam Zelo & studio adumbratur & instituitur Analogia quorundam Mysteriorum Theologicorum cum Lapidis Philosophorum Artano Magisterio. Sic Jac. Tollius in Manuduct. ad Cæl. Chym. pag. 7. id quod Genes. 1. scriptum legitur, & à Longino pro Majestate & omnipotentia Creatoris extollendâ laudatur, Fiat Lux & facta est Lux, & Tenebræ erant super terram, typicè ita declarare ausus est, experimentoque declarare : Tunde, ait, Antimonium in Mortario Philosoph. & cribra; id est, funde in catillo, & concutiendo infundibulum fac ut subsideat regulus, & is quidem, si rectè res geratur, unica sæpè fusione stellatus. Sic Historiam Diluvii per analogiam huc trahere non veretur Agricola parvus, dum ex solutione & combinatione Lilii rubri & albi (ut Artic. 1. consensum hujus Authoris attulimus) fieri dicit, quòd Sol & Luna tenebrescant, Diluvioque fugato arcus Iridis se monstret, paulatimque se Luna nitidam & fulgentem exhibeat conspiciendam. Quò & alludit citatus Hannemannus Lib. cit. Cap. 7. p. 72. notanter inquires : Vitrificatio illa, quæ contingit in Magisterio Philosophico multum differt à Vitrificatione communi. Diagnosin utriusque non hic apponam, ne forsan ex eâ porcis concedatur aditus ad Margaritarum piscationem. Et illa vitrificatio solummodo metuenda est in principio operis. Quando enim Columba in arcam intulit ramum olivæ, aquæ maximam partem exsiccata sunt & videntur transmutata in lucis primigeniæ Symbolum. Sic Auctor Bibliothecæ Chemicæ Parisiis impressæ vers. 9. Cap. XLIX. Catulus leonis Juda: ad prædam requiescens accubuisti ut leo & quasi leona, quis suscitabit eum? explicare audet : L'or est inutil s'il n'est fait volatil : quorum verborum declarationem quandam sistit Borrichius de Sap. Herm. & Egypt. p. m. 408. dicens: Gravissima quæq; corpora totâ substantiâ levissima evadunt, si probè à se se particulæ invicem divellantur. Hoc autem si licet licebit etiam quædam numismata vetera ad hunc sensum torquere, ut est illud, quod Magnus quondam Fautor noster, quem hîc & Patavii non semel salutavimus, Carol. Patin. in Nat. Jovis p. 125. sistit : Nimir. quod in una parte Alexandrum ab Hercule ortum ducentem Leonis exuviis indutum, in averso autem nummo capram puerum seu Jovem lactantem cum signo Scorpii cum inscriptione, Dei Filius, habet : Quale epithetum ad Alexandrum referri nullus inficiabitur qui Strabonem legerit lib. 7. Arrianum lib. 3. Diodorum lib. 17. Curtium & Plutarchum, memineritque pontificiæ salutationis, ὁ παῖς διὸς, O Fili Jovis. Tritum est omnem ferè ætatem Deos nuncupasse vel Diis simillimos & pares ἰσοθεῖς, atque Diis genitos, qui virtutem heroicè professi erant, de quo Homerus iliad. ω. Socrates apud Platonem, & Aristoteles lib. 7. moral. Pariter namque Hercules Philosophicus seu Aurum cibandum est lacte.

laſte capræ ut mercurio ſuo, quò ſœcundum reddatur, id quod ſignum ſœcundum Scorpii innuit : An autem non huc trahi poſſit *Kerenhapuch in Lib. Jobi Cap. ult.* fortè non aded alienus eſt ſi quiſpiam *Borrichius de Orr. Chym. p. m. 115.* nec *Acutiſſimus Clericus in Crit. Sacr. p. m. 1107.* qui tertiam Jobi filiam à copiâ omnium bonorum quaſi beatam ita dictam eſſe docet, nimirum Job multa perdens & paſſus (Dominus dedit, abſtulit, &c.) Lapidem Philoſ. obtinuit, quo uſus ſuper Metalla VII. quæ purgata comparavit 7. filiis, dum 7. planetæ in ejus nativitate ipſi contrariabantur ; dein Aurum ipſi favebat, & conſequenter alii planetæ, unde Lapis parabatur, pro quo tegendo ſub filiæ Cornu ſtibii tertiæ detexit. Ex Coccejo autem in Job nomina filiarum ſonant Dies, Caſia, Cornu ſtibii ex 2. Reg. 9. 30. Jer. 4. 30. vel gemmæ carbunculi ex 1. Chron. 29. 2. Eſa. 54. 11. Impium autem omnino eſt, quod *Celſus* Chriſtianis objecit, doctrinam de Virgine Maria ejusque partu ex fabulis Danaës, Melanippe, Auge & Antiope eſſe deſumptam. Et Cæcilius Natalis apud *Minutium Felicem* non minus periculoſè ait : Omnia iſta figmenta malè ſanæ opinionis & inepta ſolatia à Poëtis fallacibus in dulcedine carminis luſa à Chriſtianis nimium credulis in DEum ipſorum turpiſſime reſormata ſunt. Piè magis hoc invertit *Vir Rever. Excell. & Doctiſſimus DN. Nicolaus Görtlerus Baſil. SS. Theol. Doct. & Prof. Brem. in Theol. pag. m. 59.* ubi fabulam de Mercurio Jovis Filio & Legato de Pallade è Jovis cerebro natâ ex doctrinâ de Filio DEI ortam conjicit, non ſecus ac ſpiritus Poëtarum Spiritum Sanctum redolere juxta verſum :

*Eſt DEUS in nobis agitante caleſcimus illo
Sedibus æthereis ſpiritus ille venit.*

Notatu digna quoque ſunt verba *Momma in Ocom. Patriarch. p. m. 288.* dicentis : *Plutarchus de Deſect. Oraculor.* refert, Dæmonibus & impuris ſpiritibus mortem Panis (Mercurii & Penelopes filii) terrori fuiſſe. Quid ſi præſenſerunt noxam regno tenebrarum inferendam, per mortem magni paſtoris ovium JEſu Chriſti, *Hebr. XIII. 20. 1. Pet. II. 25. Heb. II. 14?* Quod etiam agnovit *Huër. Episcopos Abincensis in Concord. rat. & fidei L. II.* ubi mirificum eſſe dicit Chriſtianorum Echnicorumque decretorum & præceptorum concentum & convenientiam, ut iisdem ferè moribus affectatores ſuos imbuerit, vel exemplo M. Aurel. Imperat. Fabulas in ſerios & pios uſus eſſe conſecratas eſſeque meram Theologiam, teſte *Euseb. Prepar. Evang. L. I. C. 10.* *Origenes* quoque *contra Celſum Lib. I.* apertè docet Sacerdotes Ægyptios populum fabulis pſcere ſolitos fuiſſe, dum interea ipſi ſub nominibus Deorū Patriorum philoſopharentur: unde *Meyer. in Hier. Æg. ſeq. quoque* verba notatu digna circa hanc rem præfert: Leges Ægypti ab Iſide latæ ſunt ex Mercurii conſilio

consilio, qui eas à Vulcano acceperat; in honorem Osiridis & Isis omnia Festa instituta & Hieroglyphica facta, animalia certa sacrata, &c. Isis quoque Apis sacer erit, qui totum compositum Lapidis Philosophici denotat, ut Ægyptiis Sacerdotibus hinc ejus cultura sit introducta. Et quid de Phœnice ave (quali nomine Tinctura à volatilitate, & Phœnix ab operatione, dum quæ sibi affinia detegit, colore suo rubeo phœniceo imbuat, & projecta in aquilinas pennas totas aureas reddit, dicitur) cui aliàs etiam Christus comparari solet juxta versum:

Effinxit Christum Phœnix reparabilis ales

dicendum! certè tam certum esse quàm quod certissimum esse dicit *Meyerus in Symb. aur. mens. pag. m. 30.* Ægyptios per avem Phœnicem intellexisse Tincturam auream, atque Taciti tempore, ut nec ante unquam, nec post, nisi ætate Morieni sub initio Christianismi hucusque, nulli gentium, ne quidem doctissimo, cognitum fuisse scripto vel relatione apertâ, aut in mentem venisse, esse artem tanti effectus, nempe aurificii verissimam causam. Hinc Ægyptiorum tot allegoriæ, nec non Græcorum figmenta de personis, rebus, locis & temporibus, quibus hæc contigerint; cum omnia debeant intelligi de re una, quæ tot Deorum nominibus appellatur: Eadem res est Phœnix, avis, quæ post certum annorum numerum redit in Ægypti urbem, Solis dictam, ibique se Solis avem cremat, ex quo cinere novus Phœnix enascitur: Veteres hoc propter famæ constantiam & doctorum hominum, qui aliquid ea de re olfecissent, in scriptis allegoricis concordantiam, credere nolentes volentes quasi coacti sunt, cum aliam viam aut rationem non intellexerint; quia id esse, aut non esse possit: At nobis talia velle persuadere, esset *Æthiopem dealbare*, qui scimus ex innumeris argumentis pleraque antiquorum fabulosa de Diis, Deabus, heroibus, animalibus, festis, ludis & institutis, scripta & cantata, Chymix occultissimæ esse velamenta, imprudentibus ob oculos obrensa, ut videant lucem solis non nisi per umbras: Prudentioribus verò iisdem data fuit occasio indagandi & inquirendi apud alios scientes, qualia sint ea arcana, quæ ibi delitescant. Hæc fuit causa, cur tot perspicacissimi viri ex Græcis aliisque populis Ægyptum, aliisque remotissima loca perlustrârent, ut nimirum solem viderent absque umbris, hoc est, rem ipsam absque allegoriis: Imò eadem fuit causa, cur Ægyptum nulli peregrino adire liceret, nisi cum contumelia vellet arceri & in fines regni deportari; quia scilicet *Phœnix* tum forte patrem suum sepelivit in *ARA Solis*, ne forte cineres ejus ad peregrinos dispergerentur, quod & factum est sequentibus temporibus, cum mitiores regnarent Reges: Hinc *Græci Osiridis* sævitiam famosis scriptis de testati sunt, quasi ille peregrinos mactaret Jovi, cum revera Rex præclarus

aliàs & Philosophus in his arcanis expertissimus fuerit, qui tamen advenas in regnum non admiserit propter certas causas, cùm scilicet nec mercibus nec bonis Ægyptii indigerent alienis. *Hucusque Meyerus.* Licet autem CHRISTUS Phœnici avi eleganter comparetur, non tamen cum Persis credendum est omniscientiam ejus & miracula in sanandis morbis à Lapide benedicto unicè processisse, ut *Auctor Itineris Persici modernus* de Persis scribit his verbis : L'eloge fameux de Haly le grand Saint la grande idole des Persans porte à la fin du Chant (dans la gallerie du Tombeau d'Abas en gros caracteres d'or) second & commencement du troisieme. Dieu formera un corps Aerien, que crie de la part à haute voix, Victoria, Victoria. Il n'y a de brave qu'Aly. Il n'y a point d'epée semblable à Zulgarfar (qui s'ouvroit en deux au bout comme une fourche.) Toi de la pureté duquel le Ciel de l'impeccabilité tire son eclat. Le Soleil s'est fait une couronne de gloire de l'ombre de ton parasol. JESUS le grand Chymiste se servoit de la terre du portail de sa prudence pour *Souffre rouge*, dont il composoit le *Taksir & la pierre Phale*, Pierres de Divination. (Les Mahometans disent, que du tems de JESUS CHRIST la Medicine estoit en vogue & au plushaut degre d'excellence, & que DIEU lui donna tant de secrets en cet art, que meme il resuscitoit les morts & penetroit dans les pensées) avec quoi il connoissoit tout & guerissoit tout. *Hucusque Chardin.* Mirum autem est quod refert M. *Petrus Bonus Lombardus* (non immeritò ab *Excellentiss. DN. Josepho Lanzono in Description. Medicor. Ferrariens.* laudatus) per hanc artem cognovisse & judicavisse antiquos Philosophos hujus artis, virginem debere concipere (ut legere est in *Margarit. pretios. Cap. 6. pag. 649. Vol. V. Th Chym.*) & parere: quia apud eos sic Lapis concipit & imprægnatur à se ipso & parit seipsum: Unde est conceptio similis Conceptioni virginis, quæ absque viro concipit, quod esse non potest nisi miraculosè, scilicet per Divinam Gratiam: & in partu istius Lapidis fit partus similis partui virginis: quia post partum manet virgo ut prius ante conceptum, quod etiam esse non potest nisi divino miraculo mediante. Quia igitur viderunt conceptionem, imprægnationem, & partum, & nutritionem istius Lapidis ita miraculosam, judicaverunt mulierem virginem debere concipere absque viro, & imprægnari, & parere miraculosè, & manere virginem ut prius. Unde Alphidius: Hic Lapis in viis projectus est, in nubibus exaltatus, in aëre habitat, in flumine pascitur, & in cacuminibus montium quiescit: cujus mater virgo est, cujus pater scēminam nescit. Adhuc etiam noverunt, quòd DEUS fieri debeat homo die novissima hujus artis, in qua est operis complementum, generans & generatum fiunt omnino unum, & senex, & puer, & pater, & filius, fiunt omnino unum: ita quòd omnia vetera fiunt nova. Unde quia hanc rem sic miracu-

losam

Iosam viderunt, judicaverunt etiam Creatorem cum creatura fieri debere unum. Quia igitur creatori nulla creatura uniri potest nisi homo solus, cum sit ad imaginem & similitudinem creatoris factus ratione animæ intellectivæ, judicaverunt DEum cum homine fieri debere unum. Et hoc factum fuit in CHristo JESU, & Virgine Matre ejus. Unde Balgus in Turba Philosophorum dicit: O quam miræ naturæ, quæ animam senis in juvenile corpus transformaverunt, ac pater filius factus est. Benedictus igitur sit DEus creator optimus, &c. Similiter Plato scribens in Alchemicis, scripsit Evangelium, quod post eum per tempora longa valde scripsit Joannes Evangelista & complevit. Scripsit enim Plato, In principio erat verbum, continuò usque ad locum illum, fuit homo missus à DEO, &c. Sicut recitat Beatus Augustinus in Summa Confessionum: & ostendit DEus hoc exemplum miraculosum Philosophis in hoc Lapide, ut ostenderet potentiam suam, ut ipsi scirent, & cognoscerent eum, opera quæ supra naturam consistunt, quæ noster intellectus non potest comprehendere, posse efficere quando vult. Unde Morienus: Scias quòd hoc magisterium non est nisi Secretum secretorum DEI altissimi & magni. Ipse enim hoc Magisterium suis Philosophis vel Prophetis commendavit, quorum animas in suo paradiso collocavit. Hæc plusquam aurea verba in multis confirmat *Huëtius in citat. Libr. de Concord. rat. & fidei*, nimirum quoad incarnationem CHristi ut DEI *Amelium Porphyrii magistrum ex Johanne Evangelista* confessum esse, DEI Verbum esse DEUM, hominem esse factum, subiisse mortem DEumque extitisse post interitum, ita ut extiterit ante ortum. Quid quod laudatus Auctor non vereatur pro convincendis Ethnicis argumenta depromere Chymiam redolentia, dum ait: DEum Christianorum letho datum esse, ridentibus & calumniantibus Ethnicis, sic respondet *Arnobius L.1.* nec ipsos pudere, cum Liberum patrem dicunt membratim à Titanibus esse discerptum, & in ollas, ut Coqueretur, conjectum. Not. Liber est Bacchus, qui *Borrichio* Noachus, & hic Saturnus. Sic & idem *Huëtius p. 155.* dicit Saturnum pulsum esse cælo à Jove & vinctum compedibus; Osirin à Typhone in frustra concisum; DEus Brachmannorum his adjungi potest, quem secundam esse ajunt Trinitatis personam & corpus novies in humani generis salutem sumpsisse. Hunc octavo suo adventu præliatum esse asseverant cum Gigante, qui solis interceptabat lumen & vulnere in femore accepto corruisse. Cleomedes quidam, ait, refert Conflagrationem & renovationem mundi creditam fuisse à præstantissimis Physicorum; quare & Empedocles statuit omnia in igne mutatum iri per novam elementorum dissolutionem & concretionem citra eorum excidium: nimirum ut in *Demonstr. Evang.* docuit *Huëtius*, prisca Mythologia nil nisi

mera sacrae Historiae est adumbratio. Quare & alius Auctor Gallus, nimirum *Vigenerius* in eleganti & docto Tract. *de Igne & Sale*, inquit: Quod Cabala est in rebus divinis & intelligibilibus, in quarum penitiora secreta penetrat, illud est Alchymia in naturalibus & elementaribus rebus, quas nobis revelat. Intentio Philos. primaria etiam est idem secreta naturae penetrare, ut inde animos nostros ad res spirituales elevemus, ad quem finem sensibilia inserviunt ut scalae Jacobi. Elegantiores autem meditationes nullae dantur, quam de igne & metallorum mutatione. Quo spectat id quod citat *Hannemannus* in *Oscul. Cap. 11. pag. 96.* inquit: Habent haec comparationes suum fundamentum in Scripturae codice; DEUS semetipsum comparat cum igne absumente. CHRISTI incarnationem, crucifixionem exprimit Sylva urens, visa, tamen absque deflagratione, hoc ipsum visum Theologi de ejus incarnatione interpretantur. Serpentis Aenei exaltationem ipse Paulus Doctor Gentium ad CHRISTI Crucifixionem applicat. CHRISTUS ipse in multis ad naturalia provocat, & ex iis quaedam in suorum dogmatum illustrationem mutuatur exempla. imò & suum adventum ad judicium cum furis nocturni irruptione comparat, quidni ergo comparare liceret cum ejusmodi Magisterio, quod totum sua naturâ sacrum & divinum. Huic nostrae comparandi methodo magna accedit auctoritas, quod *Johannes Arndius* de Mysterio incarnationis Christi altas quasdam meditationes conscripserit. Imò is in sua Postilla *Tom. 1. pag. 716.* apertè ex Chymiae secretioris mysteriis ita loquitur: Die Erfahrung gibet / daß spiritualia corpora geistliche Leiber der Natur sind / die so durchdringend und subtil sind / daß sie auch einen harten Stein durchgehen; was wollen wir dann von geistlichen Leibern sagen / die in der Ewigkeit wohnen; deswegen auch nicht vom Leib Christi auß den irdischen natürlichen Eigenschafften eines menschlichen Leibs zu schliessen / dum non attenditur, was spiritualia corpora geistliche Leiber seyn: wie wir durch die Luft und Wasser gehn / also durchdringen sie alle irdische Dinge / und kan sie nichts auffhalten: dennoch ein überauß grosser Unterschied ist under den geistlichen und natürlichen Leibern / dann sie mit viel tausend Eigenschafften begabt / und eitel Krafft und Leben sind / ja sie sind gleich den Englischen Geistern / wiewol sie keine Geister sind / daruñ sie nichts hinderen kan / deß haben wir augenscheinliche Zeugnußen in der Natur / dann es sind auch greiffliche Dinge auff Erden / und sind doch nichts dann lautere spiritus, Geister / die ganz und gar können in spiritus resolvire werden / und sind doch corpora, Leiber. Ach / nach einem solchen verklärten himmlischen Körper möchten wir uns wol sehen! Ist doch ein Mensch nichts / dann ein stinkender Roh / weil er

noch

noch lebet / aber ein verklärter geistlicher Leib und himmlischer Körper ist so klar als die Sonne / so rein und durchsichtig als ein Crystall / ein durchsichtig Glas / wie das himmlische Jerusalem (Apoc. 21. vers. 18.) so behende und geschwind als ein Engel / nichts dann Krafft und Stärke / Leben und Herzlichkeit ; Es kan ihn nichts hindern / nichts besudlen / noch beflecken / kan ihn auch nichts betrüben / es kan nichts unreines an ihm haften noch zu ihm kommen ; es kan ihm kein Feuer noch Wasser schaden / dann er mißt nichts irdisches mehr an sich. *Johannes Gerhardus* verus Theologus Practicus in *Dedicat. Meditat. sacrar.* (qui liber plusquam aureus *Vade-mecum* nostrum erat in itinere per Galliam & Italiam) mentionem facit Lapidis Philosophici his verbis : Alii progrediuntur ulterius & ostendunt , quod omnis vera Medicina sit ex regeneratione , siquidem nihil potest regenerare , quod non ipsum regeneratum : ad emundationem ergo spiritus vitalis ab impuris morborum tincturis , quæ est quasi regeneratio quædam , requiruntur corpora regenerata , id est , spiritus , qui sunt corpora spiritualia propter penetrationem & Tincturam : ac nihilominus sunt etiam spiritus corporei : ita quoque verus Theologiæ finis est , spiritualis illa interioris hominis regeneratio , quam ex aqua & spiritu fieri testatur veritas. Addimus etiam collationem Spiritus Philosophici cum Lapide benedicto in Ecclesia : sed hæc non omnibus nota , &c. Nimirum Philosophorum sermo parabolis , ænigmatibus & mille troporum involucribus tectus non prima statim fronte cuivis patere debet. Neque etiam omnibus conveniunt omnia. Deus enim in pravis impiorum consiliis haud quam connivet : nec vicissim piis & cordatis viris sua denegat præmia. Fugere autem mala , & bona sectari decet verum artis discipulum , & ejusmodi pietatis armis qui instructus & probè munitus fuerit intrepidè ad hoc sacrum accedere potest studium , & sine dubio voti compos fiet ,

Nam tantùm sacris hæc sacra nosse datum est.

Quo & spectat illud Poëtæ :

Inscius , quæ non capit , ea carpit :

Doctus at mysteria tanta ridet.

Ambo sic pergant : fatuus sed unus

Invidus alter.

Valent. Weigelius (qui quoque SS. non nisi mysticum librum esse dicit) totam suam Theologiam ex hoc Arcano Philosophico Lapideque benedicto deduxit , cœu in scriptis ejus multa hujus rei occurrunt vestigia , præptimis ubi de morte disserit , scripsit etiam *Aureum vellus* , *Azot Tract.* den guldenen Griff &c. *Jac. Böhm Philosophus Teutonicus* multa quoque profert , quæ ex arte divina emanant ; ut in *Tractat. von der Gnadenwahl* / pag. 159. §. 39.

Christus erfüllet mit seinem Blut der Liebe in uns Gottes Gerech-
 tigkeit in Zorne/ und wandelt denselben in Göttlicher Freude. Item/
 was in uns und durch den Fall verblieben/ muß von Gott erwecket/
 und was in uns verderbet/ muß transmutirt werden/ damit der Engli-
 sche Mensch wieder hervor komme. Item/ Christi himmlisches Blut
 tingirt uns/ &c. Vide supra. Hunc Böhmius Auct. Sudi Philos. ita extollit,
 ut apertè asserere non vereatur, ejus scripta post Sacram Scripturam paria in
 mundo vix habere, ipsum ad omnium rerum centrum intimum respexisse,
 sicut Salomon in Libro Sapientiae aliiq̃ue illuminati in Lumine Divino oc-
 culta naturæ penetrarunt. Et quicumque id Lumen, quod est S.S. Trinitas,
 ex omnibus viribus amat, fit & est unius essentiae cum eo homogeneæ,
 omnia enim se invicem diligentia non sunt nisi ens unum, in specie tamen
 duo, scilicet agens & patiens & se invicem trahunt, ut Magnes Ferrum,
 Mercurius Aurum, Virgo Juvenem, &c. Horum intuitu facilè assensum
 præbemus verbis Jac. Tollii in Sapient. insanient. ad Ampliff. Consul. Amstelod.
 Promisi, Viri Perillustres, Cælum Chymicum reſeratum (cujus MS. dum hic
 Basileæ degeret, nobis monstravit) cujus dum, ait, ipsa recludo penetra-
 lia, tanta mihi ac tam vasta divinæ gloriæ spatia occurrerunt, ut attonitus, ac
 vix mei compos, hæserim aliquamdiu, cunctatusq̃ue sim, dubius animi, per-
 gendumne esset, an subsistendum. Hoc in æstu horror me invasit, qualis
 illos corripere solet, quos sacris adytis appropinquantes clarissimus dere-
 pente ætherii luminis splendor circumfulsit. Hunc religio quædam conse-
 cuta est, arcanorum penitissimorum revelationem ingratham summo Numi-
 ni, inutilem publico, perniciosam retegenti, & in profanum vulgus profe-
 renti, suggerens. Licèt autem plusquam decuit prolixi fuerimus in traden-
 dâ analogiâ articulorum fidei cum arcanioribus mysteriis naturalibus, non
 possumus tamen non aurea verba mysterium Trinitatis (quod Lucianus non
 nisi arithmeticum esse dicere ausus est) contra modernos ejus hostes, de-
 clarantia ex P. Boni Margar. pret. pag. 706. in Theatr. Chym. Vol. V. sistere:
 Notandum censeo, ait, apud considerantes veritatem, & figuras in rebus,
 quod quicumque hujus artis divinæ & gloriosæ fuerit verus opifex, ponere
 in DEO poterit Trinitatem in unitate, & unitatem in trinitate, cum distin-
 ctione trium, sed absque diversitate in ipso. Nam in hoc Lapide verè assi-
 gnatur trinitas in unitate, & è converso, cum distinctione & absque diversi-
 tate, subtiliter intuenti & scienti. Neque video exemplum in mundo sic
 per omnia simile, ad assignandam Trinitatem in DEO, ut hoc. Illud enim
 beati Augustini, quod ponit C. 10 de Trinitate, de Anima: & ponitur i. Sen-
 tentiarum, scilicet quod in animâ sunt ista tria idem: scilicet memoria, in-
 telligentia, & dilectio siye voluntas, & pulchrum, & verum, sed fortè ali-
 quam

quam patitur contradictionem : hoc autem nullo modo. Et credo firmiter, quod quicumque infidelis hanc artem divinam veraciter sciret, fieret necessariò fidelis in Trinitate Dei, & crederet in Christo Jesu Filio Dei Domino nostro. Et si hoc facit, non est nisi ex timore pœnæ, perceptæ in Seta & lege illa, & aliis illatæ, ne sibi similis pœna inferatur. Nihilominus tamen perfectissimè videt, & Trinitatem in Deo esse, & assignari necessariò posse, per istius Lapidis pretiosissimi & occultissimi inventionem, sicut viderunt Hermes, Plato & antiqui Philosophi. Non igitur videtur in mundo similitudo similior, nec inquisitio, nec subtilitas, nec utilitas, nec thesaurus similis huic, cum anima scientis hoc, & corpus sint in hoc mundo libera & futuri seculi beatitudine adipiscatur, cum ex fide & bonis operibus possit ad suum creatorem post mortem transferri, & in die novissimo iterum conjungi, & apud creatorem beatificari completè. *Hucusque Auctor Margar. pret.* Horum consideratione non mirum, cur *Sendivogius in Prasat. Enigm. Philos.* emphaticè ita loquatur : Video enim omnia, quæ sunt, vanitatem esse, fraudem & avaritiam invaluisse, ubi omnia venalia sunt, & iniquitatem virtutem superasse. Futuræ vitæ meliora præ oculis video, hisce gaudeo : Jam non miror, ut antea feci, cur Philosophi habitâ tali medicina non curarunt abbreviare dies suos, quia omni Philosopho ita est præ oculis vita sequens, sicuti in speculo apparet tibi tua propria facies : quod si tibi DEus dabit optatum finem, postea credes mihi, nec te mundo revelabis. Unde & *Auctor Bibliotheca Chym. Parisiis edita* in hæc verba erumpit : Les Philosophes ne considerant plus rien sur la terre qui merite leur affection, disent comme le Prophete : Seigneur, il ne me reste plus que la possession de votre gloire pour estre entierement satisfait. Causam autem cur plurimi mortalium his in rebus ignari & negligentes sint, sistitur ab *Essagnet in Enchir. Phys. restit. pag. m. 178.* his verbis : Illa veritatis obnubilatio, illæ mentis humanæ tenebræ pars pœnæ peccati fuerunt, cujus causâ paradisi voluptate, scientiarum deliciis, naturæ cœlestiumque cognitione excidit homo ; ut qui ad pravum prohibitæ scientiæ desiderium se extulerat, per justam etiam concessæ privationem deprimeretur ; sicque inductâ scientiarum multiplicitate ac confusione, veræ scientiæ, quæ una omnium rerum erat, amissione plecteretur : Cherubin ille est Paradisi custodiæ præfectus, igneo gladio imminens, luminis sui fulgore corruscans. hominum mentes obcecans, & ab arcanis Naturæ Universique veritate arcens : adeò ut illud Platonis locum habeat : Οὐδείς εἰσεται ποτε τὸ το κακὸς ὢν, ἀλλ' ἐμπειρόν τε, καὶ ἐπιστάτης ἔσται γενόμενος, id est. Nemo malus unquam hoc sciet. Sed peritus qui erit, & moribus æquis præditus.

XIII. *Lampspringius* Nobilis Germanus, antiquissimus Scriptor, verbis Germanicis & emblematicis figuris artem ingeniosè tradit, ex quibus prima pars duos Pisces in mari nostro natantes (Funde Antimonium, ait *Tollius in Manuduct.* & videbis mare Philosophicum) sistit: Mare est corpus, ait, duo Pisces sunt spiritus & anima:

*Philosophi in genere dicunt,
Duos pisces in nostro mari esse,
Sine omni carne & ossibus.
Hi in propria aqua coquantur:
Tunc immensum ex his mare fiet,
Quod nullus homo eloqui poterit,
Hoc est Philosophorum decretum:
Duo pisces sunt tantum unum, hoc verum,
Tamen sunt duo & nihilominus unum
Corpus, spiritus, & anima.
Nunc certè vobis sic dico,
Coquite simul hæc tria,
Ut sit maximum Mare.
Postea vobis significabitur
Quando magnum incrementum habueritis.
Ideo coquite sulphur cum sulphure bene,
Nec multa verba ea de re facite.
Tace & reconde hæc tuo magno commodo,
Ita eris liber ab omni pauperie.
Os tuum adeo compesce;
Sic tuus labor nulli innotescet.*

Libav. de Igne Nat. pag. 27. ait: Totum simul sumptum constat corpore, animâ & spiritu, Spiritus vel aqua nostra pontica pro mari sumitur & pro Mercurio philos. separatim, qui & Leo viridis dicitur (medium scilicet conjungendi Tincturas & animam corpori reddendi) in hoc corpus imperfecti elixiris delicit, qui est unus piscis. Anima pro metallo perfecto in quo vis animandi & elixir ad certam speciem alligandi. Hic est piscis alter. Hæc sic in conjunctione considerantur. Sed in Digestione & coagulatione potius sunt potentialia, ubi in unico homogeneo mari sunt illa duo potentia, emerguntque virtute, *Hermes* vocat Solem & Lunam, ut & *Riplus*, quæ voces designant Elixir ut Lunam & Aurum nostrum tanquam Solem, quæ duo solvuntur aquâ mercuriali, ut aquâ maris. *Lampspring.* jubet hic corpus, animam & spiritum coquere, ut sit mare maximum, ubi totum compositum ex tribus Mare vocat; Id autem non est nisi in solutione tertiâ, quâ anima

anima corpori redditur; ideo ut mare maximum fiat coquere in aquâ propriâ duos pisces Philoſ. jubet, qui non sunt aliud quàm Elixir & ejus fermentum. Multiplicatur scilicet medicina per solutionem tardius, per fermentationem verò citius, dum Aurum vel Argentum sibi convertit in spiritum similem per liquefactionem cum novo Mercurio, velut hanc in rem *Augustinianus in MS. p. 204.* loquitur: Azyro, id est, Sulphuri nostro oportet dare fermentum, veluti pastæ levatum ut panis sufficienter fermentetur & veniat ad ejus perfectam bonitatem; Fermenta ejusmodi sunt Aurum vel Argentum: Sicut autem in compositione panis conjungitur levamentum cum farinâ, ita Sulphuri nostro albo vel rubeo conjungitur fermentum suum album vel rubeum. Et ideo veluti, ut melius fermentum & farina jungantur, infunditur aqua, sic quoque Sulphuri nostro & fermento datur & infunditur aqua sua mineralis, & coquitur, & post decoctionem ejus noviter infunditur & reiteratur imbibitio aquæ suæ mineralis, usquequò Sulphur & fermentum simul reducantur & fiant unum & idem, quod cognoscitur, quando color quoquo pacto non variatur per augmentum ignis. Et iste modus à principio vocatur Reductio & in fine Fixatio. Et quantò magis fermentatur, tantò plus augetur virtus & perfectio ejus, perfectius ringens & permanens & semper in minori tempore. Quando autem, ut docet candidè *Laur. Ventura Venetus*, medicina projicitur super corpus debitâ proportionē, & totum ponitur in ignem, & augetur per suos gradus, & sæpius solvitur & sæpius coagulatur, quousque fluat, ut cera, tunc similiter ut prius subtilisatur & spiritualisatur. Quare etiam hoc unum est è secretis maximis, quòd medicinæ virtus in projectione hîc augeatur non saltem in quantitate extensâ, sed etiam in virtute perfectionis & bonitatis. Hinc etiam si in projectione super Aurum medicina in ingressu debilitaretur, ingressus conciliabitur, si prima pars medicinæ sibi jungatur & coquatur, solvendo & congelando quousque fluat; Id verò deinde semper fiet in minori tempore; sciendum enim probè, quòd in Opere Philosophico nequeat describi terminus temporis præcisus & determinatus Regiminis & perfectionis seu mutationis ignis vel Colorum apparentium, quia unum procedit ab alio; sed verum dicit, quòd Ignis variatur de gradu in gradum ac secundum varietatem colorum in opere apparentium; Colores ergo ostendunt diversitatem ignis & ordinem mutandi gradus ejus: Quia in solutione corporis seu reductione ad primam materiam oportet ignem ita levem facere, ut videatur calor naturalis, quia hic cum humido agens in siccum convertit siccum in humidum, & in isto actu reductionis seminis non fit coloris mutatio, & hoc respectu ignis lenis: postquam verò nostrum semen reducetur in humidum, calor agens in humidum generat Nigredinem, & ita semen nostrum

strum efficitur verè nigrum; & iste est calor continuatus mediocris, usquequò nigredo consumetur: Postea in coagulatione nostri seminis, ignis mutatur & temperatus fit, & continuatur usque ad Albedinem perfectam, quia calor agens in sicco generat Albedinem, & in istà albedine finitur Sulphur Album pro Argento; Sed ad Aurum sequitur à Sulphure albo ignis fortis & continuatus usque ad Rubeum perfectum. Certò ergo scias, quòd Colorum principium est color niger, à quo deinde ad rubeum non nisi per album est transitus; De coloribus autem apparentibus inter nigrum & album & inter album & rubeum non est curandum: sed bene curari oportet, quòd deveniatur ad perfectum Nigrum, postea ad perfectum Album, tertio ad perfectum Rubeum: In Opere ergo ad Aurum ignis in primà solutione erit lenis, in solutione (seu sublimatione quæ non fit per distantiam sed coctionem in præstantius, ut ait *Libav. Synt. p. 279.*) mediocris per balneum; In coagulatione temperatus, in dealbatione continuus, & in rubificatione fortis. Et scias quòd in conjunctione Corporis cum animà mediante spiritu, scilicet in conjunctione Sulphuris cum Fermento aquà tamen mediante, omnes Colores Mundi, qui imaginari possunt, apparebunt; sed quia Fermentum & Sulphur cum aquà suà efficiuntur una & eadem res, simul conjuncta per ignis augmentum, tandem Colorum aliqua varietas non videtur, imò materia gaudet in igne, qui augmentat ejus virtutem, in tingendo perfectissimè in Aurum & Argentum. Quod si autem penitus in variorum ejusmodi colorum ortum & naturam inquirere placet adgnosendum erit illam à vitrificatione præcipuè dependere, ceu hoc in *Epist. ad Natur. Cur. adgnosce expertus Chymicus Melch. Friben in Dec. I. An. VIII. Ephemer. Curios. pag. 281.* item quòd *Kunkelius* acidum & terram superfluam adgnoscat, ceu in *Observ. Chym. P. II. p. 96.* de Marte dicit, in illo, remotà ejus impuritate, ob illa plus deprehendi coloris quàm in aliis metallis; Colores scilicet lusum saltem esse naturæ, terram scilicet aliquam solubilem in acido & sale volatili; Omnes scilicet terræ subtiles mortuæ quæ per se nullo modo fluxæ effici possunt, efficiuntur sal aliquod adeptæ, cui terræ solutæ si insinuatur sal volatile, illa coloratur v. g. Argentum rubicundum evadere potest ope Salis armoniaci, ipsumque Aurum in Phosphorum magis splendens evadit, si juxta *Mazzottam de Mineral. Cap. 5.* mixtura facta ex *Auri p. j. Mercurii loti p. jß. Sal. armon. p. jß.* in crucibulo clauso per horas 24. calcinetur pro materia splendidissima. Terram autem sat copiosè in Auro & Argento hospitari, Anatome *Kunkeliana* edocet: Acidum autem in elixiri Saphorum adesse, fusibilitas ejus instar ceræ innuit: Terra scilicet fusilis in eo dominatur, teste *Libavio Syntagm. arcanor. pag. m. 311.* ubi notanter ait, in vitro terræ principia ejusque qualitates dominari, nam terræ propius quod est etiam vitro

Vitro, propius est. Terra scilicet fusilis in eo dominatur. Huc spectat quòd notanter *Kunkelius in Observ. Chym. P. H. pag. m. 25.* docet; In Regulo scilicet seu substantia metallica antimonii nil nisi Mercurium reperiri, qui cum acido & terrâ sicut alia metalla conjunctus est, nec quidquam aliud Mercurio frenum injicere posse quàm acidum, persuasum se habere mox refert, innuitque ad tingendas 1000. partes Mercurii unico grano Lapidis Philosophici, acidum illud admodum forte esse debere. In calcinatione verò reguli salis acidi nimium adesse, cujus ratione is facile liquecat in vitrum, non saltem *cit. Kunkelius* innuit, sed & eleganter id comparatione fermenti panificii docet *Bernhardus in Comm. super Rosar. Arnold. in MS. pag. 36.* ubi refert se ex farinæ frumenti puri, adspersione aquæ, formatam massam azymam quinque diebus solo calore digestivo fermentum fecisse propter sui corruptionem cum acetoso sapore, qui oritur ex quadam reincrudatione rerum naturalium decoctarum crudectarum & reincrudatarum & semicoctarum insimul commistarum : Sicuti ergo hoc fit cum fermento panis ut dein integram massam elevare & fermentare itidem possit, ita pariter statuendum est, quod in pastâ farinæ æris nostri virtus fermenti acquiratur per putrefactionem ex toto, comminuendo scilicet partes materiæ grossæ & fixæ per calcinationem, illasque resolvendo, post quam indurationem erit saporit levaminis, nimirum acetosi; sicut patet in Latone putrefacto, qui non coagulatur si non acetosatur sive exacerbatur, id quod signum verissimæ putrefactionis; & cognoscitur Levatum, quando partes fermenti simul unitæ in majori raritate consistunt, extenduntur, augentur & relevantur, quam prius, propter quod dein virtutem habent elevandi, fermentandi & multiplicandi; Fermentum ergo nostrum non est nisi substantia metalli putrefacta, per quam fit multiplicatio & naturarum conservatio, ut patet non saltem in præallato exemplo pastæ panis, sed & tritico & aliis quæ per solum opus naturæ putrescunt, & postea multiplicantur, cum per putrefactionem deducta sunt ad primam & simplicem naturam seu materiam & proximam regenerationi in eadem specie & multiplicatione. Quando fermentum resolvitur ejus caliditas per totam resolutionem substantiæ universalis extenditur & in majori frigiditate quàm prius erat, reducitur & cum congelatur calor retinetur in coagulato. Et est fermentum in calcem redigendum & multiplicandum in qualitatibus primis. Calx ergo prædicta fermenti quæ inceranda, est veluti farina tritici quæ debet resolvi in aquam ferventem, quia si aqua in quâ farina resolvitur, non haberet in se actualem calorem, non fieret inde bonum levamen, eò quod frigiditas aquæ constringeret nimis partes pastæ & mortificaret calidum, cum partes pastæ non possent levare, cum non haberent animam. Animetur ergo amplius

fermentum introducendo & multiplicando calorem in eo cum putrefactione, ut sit animatum animâ naturali, & per eam elevatur & sublimetur potentiis naturalibus, alioquin nisi fuerit animatum, parum valebit aut nihil, secundum rationem levaminis. Veruntamen album & summum fermentum conficitur ex farinâ albiſſimâ præparatâ & cribratâ & subtiliatâ & ex humido confecta & postea in aceto philosoph. dissoluta & postea indurata; Et quia in hoc dominatur ignis summè activus humidum mercuriale facilè sibi associat & in naturam fermentalem adducit, imò quia calidum ejus est proportionatum humido complexionali est velut instrumentum formæ quò movetur ad speciem, & habet in se virtutem cœlestem, & idè acumine suo cum virtute cœlesti & animæ, quæ est formalis, sigillat & inducit propriam formam & speciem in omnibus metallis. Egent enim metalla, ut *Mich. Scotus* ait, calido valde forti cum humido aquoso subtili aëreo (acido scilicet fortissimo cum subtili terrâ Mercurium volatilem potenter figente) quum commixtio eorum sit valde viscosa, ut patet in eorum liquefactione (in quâ quia velut Mercurius currens apparent, eorum transplantationem possibilem probat *Theophr. in secr. Mag. de Lap. Philos. sub fin. Tom. II. Oper. de Lum. nat.*) quapropter invenendum quoddam corpus calidum subtile ex naturâ eorum (acidum terreum metallicum) & sibi conforme quod subintret & digerat eorum superfluitates, haud secus ac corpus humanum ope medicinæ calidæ expellit suas superfluitates, digerit, & conservat ipsum in esse sano; Unde si in metallis sit calidum diminutum, v. gr. Ferrum addendum calidum forte quod ipsum adauget; si verò calidum adustum, ut in Cupro, addendum calidum humidum. Hoc autem calidum siccum cum humido aëreo aqueo perficiens metalla, non nisi ex Mercurio habebitur putrefaciendo, mortificando, &c. Nimirum verus Philosophus in transmutatione metallorum nil aliud agit, quàm quoddam sanguineam complexionem (Aquæ phlegmatica crasis ignea in sanguineam mutanda, ut ait *Agric. in Popp. T. II. p. 305.*) imperfectorum metallorum excitat. Id verò præstat modico digesti Sulphuris (Sanguinis) quod suâ igneitate oleagineâ penetrante totam aqueam mercurialitatem metalli pervadit & excoquit, ut corpus perfectè complexionatum fiat, non aliter ac cum Fermento fit: Sanguis verò hic in duris vinculis rigidis persistere non debet, sed fusibilis esse ante Mercurii fugam; aliàs enim non per minima sic commisceretur, ut unâ cum malleo in Laminas extendi possit, id quod facit compositio metallica facta ab Archæo à Sulphure, Sale, Mercurio, eaque cruda, vapor scilicet unctuosus Mercurii & Sulphuris materiam in se continens. Hinc brevissima minusq; diffusa via est manere apud unicam suffocatam aquam, ac reincrudatorem Luminarium procurare. Nimirum tale ex fixitate ens reincrudatum

omnium

omnium citissimè rursus ad fixitatem festinat, sicut amans Virginem maximo ejusdem trahitur desiderio, si semel ejus confabulatione fruitus est. Observandum autem ne fugiens à fixo fugiato sed inseparabiliter ei commisceatur & ex utroque Oleum incombustibile fiat.

XIV. Post *Lampspringium* meritò locatur antiquissimus item *Auctor vetustissimi Duelli sive Dialogi Germanici Lapidis cum Auro & Mercurio vulgaribus*, qui haud ita pridem à quodam sub hoc Anagrammate DIVES SICUT ARDENS S*** (sub quo latere *Mons. DE SAINT DIDIER chez Mons. le Comte d'Avaux Ambassadeur du Roy de France en Hollande*, nobis pro certo Bibliopolæ Batavi retulere) Notis illustratus est & impressus Amstelodami 1689. *Auctor* hic juramento asseverat & per animæ suæ salutem notum facit se veritatem profiteri illamque nudam eloqui; Totum scilicet Opus saltem ex una re & in seipso perfici, nec plus necesse habere, quam solutionem & reïnspissationem: Summa autem elegantis hujus Tractatus est, ut probetur diversis modis & rationibus, Aurum commune non esse Aurum Philosophicum, sed hoc longè aliud agnoscere: Lapis ab Auro venenosus vermis vocitatur; Mercurius verò communis ab Auro pro teste adducitur, quod nimirum ex Auro & Mercurio totum fiat opus, sed à Lapide, ut volatilis & inutilis rejicitur: Lapis adfirmat in sese esse Aurum philosophicum & non in alio, seque Dominum Tincturæ verè à Philosophis dici, Aurum autem omnes decipere, quotquot in eo laborent; cum vero à verbis ad violentiam Lapidi inferendam reliqui duo convenirent, à Lapide absumpti sunt. Inprimis autem notatu dignum est, quod hic *Auctor* monet pro Auro Phil. ex Auro communi arte obtinendo, ut *Solutio fiat in proprio sanguine*, quo Aurum ceu crudum per calorem decenter mollescat, maturetur, & in primordiale humorem resolvatur, quò Tinctura ejus vel Spiritus digestus per spiritum crudum sufficienter extrahatur, interius foràs vertatur, corporisq; grossities per novam terræ generationem similiter subtilietur, & cum spiritu & sanguine indivisibiliter complicitur ceu Aurum, in Processu contra Martem coram Mercurio, ita loquens introducit: de me placenta coquitur, quisquis eam degustavarit, non amplius esuriet: item, commiscetur mihi, uniuntur & figuntur spiritus metallici, sicut rubea Tinctura inde obtineatur. Impressus autem est hic Processus *Hamburgi An. 1680. Germanicè* in Dialogo prædicto. Præfixus Titulus de Vulcano Lunatico mentionem facit, per quem quid intelligendum sit, omnium optimè docet *Auctor particularis ex universali ad Illustres Academ. Nat. Cur. pag. 39.* Durch den Lunatischen Vulcanum oder Silberfeur wird nicht verstanden vollkommenes Silber / welches als ein todter Körper keine Feurs Krafft hat / sondern lebendiges Quecksilber / so seines innerlichen höllischen Feurs halben

ein rechter Vulcanus ist (cujus occasione Commentator in Dial. inter Eudoxum & Pyrophilum ignis Pontani & Artephii, Magici scilicet in aqua philos. latitantis meminit, quòum Vulcanus hic Lynaticus cum iis coincidat, prout aliàs notum est, fixum & volatile, seu geminum Trevisani Mercurium in Scriptis Philosophorum pluribus nominibus gaudere) und dieses wird hernach zu End des bemeldtes Ritter-Kriegs des Steins Weib genant: Durch den Stein versteht der Auctor materiam artis crudam, quæ juxta Arnold. per se motum non habet, nisi moveatur arte & operatione. Ist also des Auctoris diese Meinung / daß zu dem Lapide Philos. sich nicht schicke die Zusammensetzung des gemeinen Golds und Mercurii, aber wol die Verehelichung des philosophischen Golds und wahren materiæ mit dem Mercurio; ut fixi Auri solutio fiat in proprio sanguine, per aquam mercurialem volatilem. Humido autem ejusmodi solvente hac in re opus est ob Auri siccitatem, illud enim cùm calidum & siccum juxta principia Philosophiæ Aristotelicæ sit, & perfectionē majorem in natura Auri assequi non possit, judicaverunt veteres Philosophi istud in frigidum humidum prius solvi oportere, quod dein ab agente pati possit & perfici; etsi enim Auri materia simpliciter perfecta sit, tamen est imperfecta comparata materiæ ejusdem in humidum mutatæ, hac enim solutione fit dilatio subtilitatis & tenuitatis substantiæ & intentio qualitatum agentium: simile est frumentum in terrâ satum: Humidum ergo & Aurum soluta utrinque mista sunt ipsum semen, quod solâ indiget concoctione, ut perficiatur in Salem aurificum: nimirum concretionis causa in Auro partim est siccitas terræ quæ humido auri inest, ipsumque constringit, partim verò frigus & siccum externum quæ vapores (materia proxima metallorum) intra laxa densant & cogunt, unde humidum hoc externum ejusdem naturæ oportet esse cum humido auri, quale est humidum mercurii, ut utrumque quantitate superans siccum auri solvere possit. At quo minus erit frigidaë qualitatis humidum hoc mercurii, eò promptiùs solvit aurum, unde præ mercurio vulgi præstat Mercurius Saturni, stanni, bismuthi aut stibii seu Mercurius antimonii: Aurum scilicet in metallis perfectius mistum nullis facultatibus agentibus, sed solum perpetiendi potentiâ est præditum, unde imperfectam mitionem reliquorum metallorum perficere nequit; Tinctura verò agendi & patiendi potentiâ pollet, unde imperfectam mitionem perficit; Cur verò Tinctura perfectiori mitione & facultate sit prædita quàm aurum, causa est quòd elementa corporum mistorum, quæ rursus miscentur alios & nobiliores effectus pariant quàm quæ primò miscentur. Scilicet, quia quies nullius rei causa est neq; omnino per eam quicquam agitur, ut quæ neq; motûs nec mutationis ullius causa est, ideò nec aurum igni (cujus

(cujus natura in perniciosissimo motu consistit invictum mutabitur, nisi quodam dissolvente homogeneo partes ejus mutantur & moveantur, quò dein sensibus nostris aliter appareat quàm ante apparuit, in quo mutatio consistit. Hinc & dum aurum postea album apparet ex calcinatione, in suâ essentiâ nil detrimenti passum est, sed tantum discontinuatum & ob spissam luminis reflexionem album videtur. Quia enim partes insensiles liquidorum in continuo sunt motu, aqua mercurialis in hoc negotio igne liquefacta ita succutiet partes auri duri circa quod moventur, ut de suo statu deturbentur; Ignis enim est fluidissima congeries tubulorum sphaericorum è ramosis maxime per materiam subtilem dilatatis, & in gyros infinitos reductis conflata, è quibus sphaerulis tenuissimis circumgyrantibus salium puncta prominentia ferrulas & rotulas acuminatas & dentatas efficiunt, superficie undiquaque instar limæ rotundæ acutâ & scindente instructâ; Vi igitur de loco pulsa & extricata una sphaerula, asperis acutis suis eminentiis ut alias etiam de loco pellat necesse est, unde sensim omnes per mutuum contactum & levem intricacionem, ut rotulæ ferratæ in horologiis, moveri debent; Non mirum ergo Ignem velut Salia agere, corporum divortia accelerare, poris se insinuare, ad arctiorem partium plexum disponere sicque aëris pressionem & pondus augere, immutareq. qualitates agendi. Sic tamen ut in his Tincturæ Philosophicæ ingredientibus ut incombustibilibus vel incorruptibilibus (ceu *Ulstadius in Cælo Philos.* p. 102. monet, quia nos morti obnoxii sumus, nobis inveniendum fuisse aliquid incorruptibili vicinum, & consonans radicali naturæ humiditatis) Auri calce chymicâ non destruat interna mistura nec pereat crasis, sed interna foras vocetur per elementaris vinculi solutionem quandam aut dispositionem talem quæ non possit continere compagem & dilatationem sustinere, interim radicali humido non absumpto, compage scilicet essentiali (non elemental) manente, quod ostendit reductio calcium & mutatio in liquores aut Vitra, quæ omnino humiditatem internam restitisse indicant; nimirum hujus artis scopus est aurum in naturam salis mutare, quare & necessum est, quâ possimus arte, ipsum rarefacere & attenuare; Præparata verò semina mercurii & auri primùm misceri oportet mathematicè & per contiguas partes, dein post absolutam præparationem naturaliter & per continuas partes verâ unione; hæc enim lex est & ordo omnium verè miscendorum, ut primùm se tangant partes servatis formis prioribus integris in mistione, & deinde alterentur, postremò uniantur. Nimirum perfectio seminis jam orti promotio est ad posteriorem formæ actum, hinc non statim perfectio illa consummatur, ut actus prior seu forma, quæcùm sit præcipua substantiæ pars, gradus non suscipit, sed actus posterior gradus suscipit ut qualitates, ceu eleganter docet *Claveus supra cit.*

Hoc.

Hoc autem semen in mineralibus & metallicis qui novit illudque scit, ut loquitur *Johannes Faber Castelnovidariensis in Sapient. univers. pag. m. 184.* (qui nimirum hunc Auctorem ex Germanico in Latinum transtulit *an. 1604.*) depurare & percoquere, illi certè manifestissima est tota Alchymia. Item: Tota secreta Alchymiae à Mercurio Philosophorum, qui est spiritus, dependent: Intra 500. annos perficitur argentum in sœdinis terræ, aurum verò intra annos 1000. sed in zonâ torridâ etiam intra 500. ob radios solis perpendiculares; Unde excogitarunt Chymici Veteres semen metallicum purum & nitidum ab omni excremento liberatum auro communi imprægnatum & in eo solutum citius excoquere aucto artificiali calore, idè ut naturalem non excedat & æquipolleat calori solis in Mense Julii, eo ipso naturali calore & vitali semen istud metallicum purum factum & auri communis essentiâ delibutum intra aurum coxerunt & perfecerunt non in aurum vulgare sed tingens. Arcanum hoc minerale constat ex semine minerali perfecte depurato & auro vulgari in eo semine soluto & perficitur his solis duabus substantiis ex unicâ radice & fonte haustis, ita ut hæc duo tandem in unam substantiam abeant cœctione. Valet hoc ad vitam longam, quia hoc ut perenne & incorruptibile associatur humido nostro radiculi alterabili, unde durabilius & perennius efficitur. Inde juxta divitias verè beatus quis redditur, hæc verò possidet qui semen minerale seu metallicum notum habet & ad perfectionem conducere novit. Id verò negant ignari, quia secretiora & pulchriora naturæ occulta sunt & invisibilia, solisque mentis oculis percipiuntur, quia in spiritu naturali invisibili vis omnis existit. Sed vos, Chymiae Candidati, credite, operamini, gaudebitis & finite alios errare. Hic *Faber Secr. Chym. pag. 432* diu laboravit, ut è Mercurio vivo vulgi extraheret solvens illud physicum, quod postea in quodam subjecto longè communiori & magis familiari, quod etiam magis abundaret & copiosius esset, invenit, quàm est Mercurius ille, ex quo Herculem suum Chymicum formavit, qui hinc corrigendus. Mercurius vulgi idem semen cum metallis habet, & si natura ex illo plumbum faceret, deterioraret suum semen, quia plumbo purior est Mercurius vulgi. In *Panchym. ait pag. 429.* DEUS mei jam misertus aquas mihi patefecit aridas valdè, ex quibus verum paratur sulphur, cujus solius decocto cum fermento perfectum, absolvitur opus; millies se erravisse, ut *Pontanus*, super veram materiam, aut, quia, quia verum naturæ ignem non habuerit, nec uti eo sciverit & ipsum applicare subjectis convenientibus & propriis ignorabat. In *Secr. Chym. ait*; Qui Aurum convertere novit in Mercurium per quendam Mercurium, i. e. in liquorè per aliquem liquorem, ex quo natura istud fecit & componit, maximas ibi invenerit virtutes & sanationes morborum aliàs incurabiliū,

rabilium, alioquin saltem commerciis & negotiationibus humanis infer-
viret; si autem coctum fuerit, genere solutionis, & fixatum fuerit in terram
rubram & permanentem, suprema est medicina. Argentum saltem est aqua
cocta & congelata in metallum, sed Natura ut artifex tanto labore & defati-
gatione id fecit, unde & Philosophi ope aquæ acidæ & ardentis illud solvunt
argentum, fitque argentum potabile remedium contra apoplexiam, ma-
niam, febrem hæcticam; Suppeditat enim, ait *Faber Secr. Chym. pag. 422.* &
præbet istud latè ubertim ad integram restaurationem humidi radicalis,
quod per calorem naturæ contrarium periit. Laudatus hic Auctor me-
tallinam stellam cum Rege sociari ita tradit, inquiens: Si Mercurii philos.
p. xij. adduntur Auri p. j. erit velut Sol in zodiaco suo & cælo, Mercurius
enim est cælum nostrum, in quo Sol noster cursum suum perficit & lu-
cem suam communicat & infundit terris nostris metallicis; Si verò ad
Auri p. j. sumantur saltem p. x. vel ix. ut inibi Sol suum perficiat cursum,
cursus quidem erit brevior, sed non perfectior, quia scilicet non tantum at-
tenuabitur Aurum nostrum, diminutâ causâ attenuante, quæ opus perficit.
Vid. Alchym. propugn. p. 47. Idem in Hydrogr. spag. Cap. 15. refert, se non obser-
vasse pondus, sed materias conjunxisse & maximâ quantitate partis volati-
lis partem fixam dissolvissè, & deinde in balneo Mariæ aut levissimo cine-
rum calore superfluam volatilis materiæ partem extraxisse, donec tenacem
viderit materiam, viscosam & valde nigram, dein parcè admodum irrigan-
dum esse, ut materia cooperiatur tantùm gladii spissitudine, quod multoties
sit operandum, donec lapis sat biberit aquæ suæ, & perfectissimæ sit albedi-
nis vel rubedinis completæ & saturati coloris immutabilis & facillimæ fu-
sionis. Natura ipsa sibi est pondus & lanx, assumens solùm quod sibi neces-
sum est, reliquum rejicitur ad alia opera perficienda: separat verò spiritum
hunc, ut rursus purgata & purior facta materia, rursus connectatur, & nun-
quam in posterum separetur. Simile opus est nutritionis in corporibus
animalium, in quibus nutriens in substantiam corporis viventis commuta-
tur, ceu hinc etiam potulentis hoc comparat *Becker. in Metallurg. p. 338.* ubi
refert, in Regis, id est, Auri cellâ reperiri potum vel aquam solventem co-
piosius, id est, antimoniam; Estque hæc 1. Aqua manus non madesaciens.
2. Aqua gravis compacta & ob frigus ingens continuò congelata; glacies
nimirum quo Rex se refrigerat: unde & leni calore liquecit & aquam in
fluxu refert; si verò refrigerat instar glaciei se habet. 3. Aqua est volatilis
ob naturam frigidam, crudam & incoctam, unde volat leni igne instar spi-
ritûs vini, si verò in summitate concreseat, instar nivis se habet. 4. Vim
habet transmutantem, unde Colores alii & alii apparent & indies magis fixa-
tur. 5. Corpora metallica in eâ liquecunt ut glacies in aquâ calidâ, & vola-

tilisantur, estque talis solutio perfectior reincrudatio. Cit. *Faber in Panchym. L. I. C. 9.* sequentibus quoque verbis artis hujus notitiam prodit: Quærant Chymici salem purum & nitidum ac limpidum ac ab omnibus terreis & futilibus spurcitiis repurgatum, è quo arte levi elicient Liquorem mirum Mercurii nomine donatum, quamvis in se habeat & coërceat reliqua duo naturæ principia, Sulphur, Sal, quem Liquorem si igne perenni & continuo congelare sciant, Auti purâ substantiâ imprægnatum, ut maturo & fixo auri sulphure citius congeletur, habebunt proculdubio medicinam morborum omnium curatricem. Ex quibus & supra allatis verbis colligere est illum si non actu possessorem, scientem tamen hujus mysterii fuisse, licet *Morhofius* de hoc dubitet in *Epist. de Transmut. Metallor.* quare non pigebit adducere quæ *Vir Ampiss. Joh. Georg. Volckamer. Academia Leopoldino Imperialis Præses* in *Epist. 9. Decemb. 1690.* ad nos perscripsit: Was Herren Petrum Johan. Fabrum zu Castelnovidari anlangt / an dem ich auß Neapoli An. 1642. von Herren Joh. Bapt. Capuccio, einem egregio Philo-Chymico bin recommendirt worden / habe ich solchem in seinem Hauß zugesprochen / da er mich in sein Laboratorium geführt / das zu höchst in seinem Hauß ware / und mir einen Spiritum viridem Vitrioli, das durch eine Retorten in ein Recipienten herüber gieng / zeigte / mit höchster humanitet; und auch seine varia Opuscula in 8. gebunden / offerirt. Habe ihne vor einen kaum 40. jährigen (der doch 60. Jahr schon überschritten) Mann angesehen: Und wann seine Compagnia mit mir gewesen wäre / hätte ich mich gerne ein Zeitlang bey ihm aufgehalten. Darzu auch die ignoranz der Französischen Sprach mich fortgetrieben hätte. Wie hoch er seine Wissenschaft gebracht hat / weiß ich nicht. Er ist von vielen vor einem Possessore des universalis gehalten worden. Etliche haben davor gehalten / er sey biß zur Erkennnuß des weisen Steins gelanget. Damahl hat er an seinem Panchymico gearbeitet. Seine Schreiben an mich habe ich auch druckett lassen / damit ich nichts dem Bono publico invidirte / und solch Manuscriptum, auch etliche Exemplaria seorsim von der Preß mir zugeetanet.

XV. *Raymundus Lullius* Majoricanus patriâ, natione Hispanus, *Eduardo III. Angl. Regi* veritatem Tincturæ philosoph. reapse probatam dedit in notissimo monetæ illo genere quod Nobile Raymundi vel Rosa nobilis vocatur cum inscriptione: *Jesus autem transibat per medium illorum.* Hic cum non ita pridem à quodam in cathedrâ miserè traductus fuerit, non possumus non ante omnia vitam & mores ejus concernentia ex *P. Pacifici Relatione Itineris Persici anno 1628. absoluti* sistere: Siciliâ, refert, post tergum relictâ in Sardiniam insulam navi nostra delati sumus, unde postea Minoricam & tandem Majoricam insulam & urbem ejusdem nominis & regni primariam accessimus, ubi tacere non debeo tria notabilia ibi visa; quorum

quorum primum est Corpus Regis Wilhelmi, qui templum Episcopale in urbe condidit, & in eodem sepultus fuit. Et notatu dignum est, Corpus hoc integrum adhuc esse, exiccatum tamen, & singulis diebus Sabbathi indusio albo, & collari subtili linteo honorari. Secundum est puella laica, quæ à 25. annis nihil comedit nec bibit, nisi quoddam singulis diebus S. Communionis particeps fiat. Tertium, quod studiosè notavi, gratissimum auditu proculdubio erit hominibus literatis & quibus pietas cordi est, quia concernit personam Sanctam, & maximi nominis virum, quem eruditi per Galliam hæreticum semper crediderunt; & certè nec ipse ego antehac melius de illo sensi: Est nempe Raymundus Lullius, qui scripsit artem facilè addiscendi omnes scientias. Notate igitur quid illis locis observaverim. Cum enim officii Missæ causa adiissem Conventum Patrum Franciscanorum, lecta illa fuit in Capella, quæ est ad latus magni altaris, quæ auro ubique radiabat & magnas divitias monstrabat. Maximè autem in admirationem me rapuit imago quæpiam lignea in superiori altaris parte, diligentissimè elaborata & coloribus curiosè decorata, quæ venerabilem senem promissâ barba, & habitu tertii Franciscani ordinis amictum repræsentabat, facie quidem elevata, & in crucifixum, ex Sole arbori incumbente colloquentem, intenta, pedibus autem subscriptum erat literis aureis, *Beatus Raymundus Lullius*. Turbabar primo intuitu, sed ita mecum ratiocinabar, quoddam officium Inquisitionis, in isto loco introductum, nunquam concessisset in numerum Sanctorum hominem cooptari hæreticum. Absoluta Missa, relatum mihi fuit, Corpus & reliquias Raymundi, penes eos in marmoreo sepulchro conservari, idque in eadem Capella monstratum mihi fuit, officium autem legi tanquam de Martyre in Barbaria Africa propter fidem Christianam lapidato, quod quidem singularem consolationem mihi attulit in hac urbe: idque tantò magis, quando didici, vigere ibi facultatem quandam Theologicam, ut Parisiis est Sorbona, in qua Raymundi Lullii scripta prælegerentur, ut in Gallia S. Thomæ opera, ejusque professores Raymundinos & Lullistas sese appellare. Sed nondum eo modo satis contentus, optavi ut videre illos possem, quod cum Lector Facultatis illius intelligeret, prævenit votum meum honorifica omnium Doctorum illius collegii visitatione, qui verè omnes Canonici sunt, & de doctrina Sancti hujus viri mecum contulerunt, &c. Et paulò post: Regessi penes nos Lullium pro Alchymista haberi, sed illi responderunt, quoddam dubio procul & veracissimè ex illuminatione divina cognitam habuerit perfectionem totius naturæ, & quoddam mediante hac cognitione invenerit Medicinam universalem per Aurum quoddam potabile, qua sanitatem suam ad annum ætatis 145. produxerit, quo quidem anno martyrium subierit, eamque rem

potius commendationem quàm opprobrium aliquod ipsius memoriæ afferre debere, &c. Plura *Lullium* concernentia tradit *Meyerus Symb. Mens. aur. & Morhofius de Transmut. Metall.* p. 122. & seq. ut & *Borrichius de Ortu & Progressu Chymie* p. 129 & seqq. ubi refert, illum non saltem in Anglia sed & Mediolani Chemica tractasse, id quod præter Rosas Nobiles Anglorum probet domus adhuc superstes nobili isto habitatore quondam superbiens; in cujus vestibulo conspicuæ figuræ, statuæque ingenium, artemque Chemici satis demonstrant, ut illæ *Flammelli* Parisiis in peristyllo cœmeterii S. Innocentium. Processus ejus quem in *Testament. & Luce Mercur.* sistit, ita sonat, ut dicat, sumendum esse Vinum album vel rubeum, quod Liquorem Lunariæ vocat, & Nigrum nigrius nigro, & exinde aquam vitæ rectificatissimam eliciendam, nimirum semper digerendo & abstrahendo humiditatem, quousque terra nostra sit prægnans & alba & biberit totum suum spiritum, cujus signum est, quod nil amplius destillabit; ulterius jubet hæc ponere in balneum & destillare in cineribus, quousque quod poterit adscendere, adscendat & hoc tribus vicibus facere: Continuabis, ait, regalem nostram solutionem quousque totum aurum sit conversum in aquam gloriosam; dein hoc sic solutum aurum ponas in balneo & destilles ab eo totum menstruum quousque aurum sit in modum ceræ fusæ, &c. quæ stat in vase ad modum liquoris spissi. Abhinc ergo igne lento & vase obturato unâ & solâ decoctione per Colores procedere poteris & in hac decoctione peraguntur solatio, coagulatio, sublimatio, destillatio, calcinatio, separatio, fusio, incineratio, imbibitio, fixio, &c. Quales operationes fiunt spiritu vini rectificato *Lulliano* quem in *Codicill. C. 39.* vocat aquam vitæ, lac virginis, sanguinem re-incrudatum, menstruum dealbatum, nutrimentum infantis, cibum cordis, aquam narium, venenum viventium, cibum mortuorum, & argentum vivum philosophorum à sua fæculentia terrea per sublimationem depuratum: quibus verbis, ut *Meyerus* bene notat, *Lullius* optimè describit Ignem innaturalem dictum. Ubi sciendum *Theatrum Chymicum Vol. III. de Lap. phys. Cond. p. m. 665.* notare ex nostro *Lullio* quod Mercurius dicatur ignis non quod intrinsicus de naturâ suâ calidior sit humore radicali, sed quod igne elementalipotentiali potentior sit in actionibus suis, videlicet comburendo aurum, & quia in se continet naturalem proprietatem & virtutem scindentem & rumpentem & sine vi aurum dissolventem quod ignis facere nequit. Ignis talis philosophicus forte ille est, qui 2. *Maccab. 1. & 20.* dicitur fuisse aliquot annis absconditus intra puteum & in aquam crassam versus, quam aquam igneæ originis *Nehemias* dein sacerdos haurire jussit ac supra ligna & sacrificium effundere. Prout & *Livius Dec. I. Lib. V.* refert de perenni Vestalium Virginum igne, illum in Bello Gallico, doliolis conditum, in proximo quodam

dam ad sacellum Vestæ sacello defossū fuisse. Prout & *Strabo Geographia L. XV.* scribit Magos Persarum solitos fuisse ignem in cineribus conservare, & coram illis quotidie preces suas peragere, id quod juxta *Vigenerium de Igne & Sale pag. m. 52.* mysterio non caruit, præsertim si, juxta *Tollium*, preces quotidianæ *Basilii*, nil aliud sunt quàm antimonii philosophici repetitæ abstractiones spiritus mercurialis sive quotidianus cibi potusque appetitus. Mysterium porro in eo quoque latebat, quod cineres istos oportuit esse de arbore quadam gummosa ut ignis ibi diutius duraret, qualis est Juniperus, ex qua *citatur Vigenerius* carbonēs vivos in strato super strato ex propriis ipsorum cineribus parato ultra annum integrum se conservasse scribit, inclusis omnibus in doliolo bene clauso, ne ullus aër subiret: videatur *Psalms CXIX.* & de secreto sacroque igne peregrino non miscendo *Levit. C. X* ut & *Augustinus Lib. III. de Civitate Dei Cap. 18.* nimirum ut *Libavius in syntagmate Alchym. p. 176.* notat, auri calcinandi modus per mercurium philosoph. est occultissimus & planè mysticus nec malè mysteriis Pontificum gentilitiorum, ex quibus traditur fuisse Hermes, comparatus, de eo enim tam sanctè devoteque scribunt & loquuntur quàm de ipsius Dei sanctissimi religione. Ignis hic secretus Aqua est quæ terræ contradistinguitur, in quibus duobus, ut brevibus mentem Lullii explicat *Meyerus*, tota ars fundata est, in aqua quidem ut solvat terram, in terra verò, ut coagulet aqua: pro aqua autem te intelligere, Lector, vult Lullius, spiritum mercurialem liquidum, ab omni sorde purgatum, & pro terrâ corpus perfectum & purum, aurum scilicet & argentum, quæ quia nota sunt & in iis ope prædictæ aquæ omnis fit operatio, meritò ait *Weidenfeld. Praef. de Secr. Adept. Lullium, Paracelsum, Basilium* aliosque pro confirmatione menstrui Philosophici spirare in unum, unico tantum verbo remanente incognito, sed quod omnium universalem basin exprimit, scilicet vocatur Spiritus vini non communis sed philosophicus, quo cognito & habito patebunt possidenti maxima Chemiæ secretioris mysteria philosophica, medica, alchymica, & magica, processusque omnes cujuscunque methodi & materiæ, modo ne absit Vini philosophici spiritus, veros & nunquam fallaces fore percipietur, illustrante dein uno cognito, alios plures. Præprimis autem hujus menstrui excellentiam commendat *cit. Weidenfeld. pag. 598.* quod sit homogeneous & permanens cum rebus dissolutis, adeoque dissolventia cum dissolutis in tertium quid ab utroque differens, transmutabilia: nihilque in Chymia adepta infallibilius, quàm quodd Dissolutio corporis sit coagulatio spiritus & viceversâ. Et malè per analogiam Veterum dicerentur menstruum, nisi etiam transformarentur in embryonis substantiam & propriam præberent infanti nutritionem & augmentationem. *Isac. Holland. Cap. 27. Op. Min.* refert Spiritum

vini (quo cum scilicet imbuit & congelat) eandem habere naturam, quam habet spiritus antimonii, nam ubicunque spiritus antimonii ad opus adhibetur, opus amabile & fusibile efficit, ut ingressum det, ut facit aqua paradisi aut spiritus arsenici aut sulphuris imò magis quàm omnia simul præstare possent, quamvis omnia simul in suâ quintâ essent essentiâ. Hoc animo imprimè pro maximo tuo secreto. Talis scil. spiritus ope fit ut spissitudo auri attenuetur, illius verò tenuitas inspissetur, item aquæ hujus frigiditate extinguatur ignis auri, & auri caliditate calefit aquæ frigiditas, adeò ut temperentur invicem & intimè commisceantur: prout & in moralibus pariter,

Sic animum sapiens fortuna attemperat omni

Et regit arbitrio tempus utrumque suo.

Artem hanc Lullianam professus est præ aliis ejus discipulus *Antonius de Abbatia Archipresbyter*, cujus elegans epistola *de Transmut. Metallor.* præsertim in argentum, exstat, quæ quia hucusque in lucem edita non est, & Lullii mentem clarè detegit, candidè illam hîc inferere lubet. Quia, ait. Philosophi plura scripserunt, & dixerunt veritatem secundum eorum intentionem: sed pauci sunt, qui ipsos intelligant: non enim advertunt, quod hæc ars est arcanum secretissimum naturæ, & donum Dei peculiare, nam ipse dat, cui vult, & aufert, à quo vult. Itaque à Philosophis nihil teneo, nec unquam tenere potui, usquequo Deo placuit mihi revelare id, quod nullibi scripsi, inveni & admodum paucis revelatum fuit. Et propter hoc dico vobis omnibus laborantibus in arte Alchimia, quod non frangatis capita vestra in libris Philosophorum, quia nulla unquam bona invenire poteritis per dicta ipsorum; quamvis quilibet eorum se intelligat secundum suum intellectum, unde dixit quidam Philosophus: Quod nemo debet sibi persuadere scire artem nisi à solo Deo. Notifico igitur vobis, quod nisi prius Theorica seu mentalis vera artis & subjecti habeatur notitia, & cognitio certa: impossibile est ad effectum bonum pervenire: aliàs esset casus & fortuna, & non ars seu scientia: & talis non esset dignus nominari Philosophus, sed tantum homo bene fortunatus. Ego autem, qui nihil Philosophis debeo promitto vobis veritatem. Deus mihi testis est, quod vidi multos in pluribus locis laborare in vanum, scilicet super argentum vivum corporum imperfectorum, arsenicum, auripigmentum, super marchesitas, & tartarum, oleum, animalia, vegetabilia, alum. sales & gummas, urinam & super alias fatuitates, quæ non sunt dicendæ. Et non fuit aliud, nisi temporis perditio, & substantiæ consumptio, & cordis tristitia, & vicinorum murmuratio, & irrisio, & tandem miseria. Hac de causâ conscripsi hanc epistolam sine aliqua occultatione, cum prius omnia expertus essem, ut vos in arte laborantes exemplo meo admonerem, ne tempus & pecunias ve-

stras

stras perdatiſ. Nam antequam ad ſcientiam perveniſſem, cùm neſcirem, de quo opus deberet fieri, multas pecunias expendi, multasq̃ue malas noctes & dies perpeſſus ſum per plures annos in hac benediſta arte: & ſublimationes arſenici, auripigmenti, & argenti vivi, ac multæ aliæ fatuitates deſtruxerunt mihi corpus & intellectum. Conſulo igitur vobis laborantibus, ne debeatis operari in rebus, de quibus non poſſitis conſequi aliquod bonum: quia ſcitis, quod nemo poteſt dare, quod non habet. Exemplum dabo vobis, ſi vultis ipſum intelligere. Homo generat hominem, equus equum, frumentum frumentum, canis canem; & unum quodque ſecundum ſuum ſimile. Hoc enim procedit à naturâ: quia ipſa dat, quod in ſe habet. Vos autem cæci, numquid creditis, quod ex nihilo aliquid fiat? hoc nemo poteſt facere, niſi ſolus Deus. Ergo ſi vultis facere Aurum & Argentum, capiat exemplum ſecundum quod natura ante oculos veſtros poſuit. Nonne videtis, quomodo natura operatur, non habens tot fatuitates in ſe, quot vos creditis eſſe neceſſarias? Adam fuit primus homo, à quo omnes alii nati ſunt. Exemplum magnum viditiſ. Aliqui dicunt quod Ars hæc non eſt vera, nec poſſibilis, & dicunt quod corruptio unius eſt generatio alterius: & dicunt, quod de Argento non poteſt fieri Argentum. Ego verò dico quod iſti rudes homines, nec intelligunt artem. Nonne ſcitis vos omnes, quod ſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, generat frumentum, ſicut erat, priuſquam caderet in ipſam terram? Etiam ſemen hominis, quando cadit in matricem mulieris, generat hominem: & alterius animalis generat animal tale, quale erat ipſum animal, à quo deciſum fuit ſemen, antequam caderet in ipſam matricem: quoniam ibi eſt propria terra ſeminis, & conformis ſemini. Quod ſi fortè ſemen caderet extra propriam terram, ſeu proprium locum; certè aut non generat; aut ſi generat, naſcitur monſtrum, vel aliquod inopinatum, quod nunquam fuit de intentione Naturæ, quæ cupit conſervari in ſuis individuis, generando ſucceſſivè ſibi ſimile in ſpecie: quemadmodum fuit præceptum mandato Dei excelsi: cui ipſa natura tenetur obedire. Conſimili modo eſt dicendum de quinta eſſentia Lunæ, quoniam ſi projeceritis quintam eſſentiam Lunæ in locum proprium generabit, & multiplicabitur. Quare oportet quod cadat ſuper terram propriam, quæ terra eſt Mercurius, vel Jupiter, vel Mars, vel Sol. Nam ſi projeceris ipſam ſuper Solem cum modo fermentationis, convertetur Aurum in Argentum, & hoc eſt certum, & per me probatum ſuper quodlibet metallum, & ſuper Argentum vivum commune crudum. At ſi projeceritis ſuper ſilicem, vel lignum, vel ſuper ſpongiam, creditis vos cæci ipſum converti in argentum. Sed veniamus ad veriſſimam compositionem, quia nihil occultare volo. Accipe Argenti naturalis finiſſimi bene purificati partem

partem unam, & partes quatuor Mercurii vulgi & bene purgati : & habeas Argentum tuum subtiliter laminatum, quod pone in boccia vitrea cum collo longo : & superpone de aceto tantum, quod supernatet per quatuor digitos : & pone super cineres ; & sigilla bociam cum stappa, vel bombace, & qualibet hora move materiam cum baculo, & quanto plus, tanto melius. Et scias, quod dictum amalgama fit in octo diebus vel novem, & est cum conservatione suæ formæ, in qua non est aliqua destructio. Deinde capias dictum amalgama, & pone in urinali cum suo alembico, & extrahe argentum vivum tantum, quod exeat dictum argentum vivum solum, ita quod non remaneat de ipso aliquid in fundo bociæ : & sic habebis materiam tuam pulchram, albam & bene paratam, quam calcina per aliquot dies super cineres, vel in furno reverberationis cum lento igne. Et sic erit præparata ad faciendum opus perfectum in transmutatione metallorum & perlarum. Et scias quod oportet tunc habere unam rem, sine qua nihil potest fieri in toto magisterio, quam *Raymundus* vocat *Nigrum nigrius nigro* (a) ; & destilla ipsam per modum secundum Philosophos. Quia prima sentit de aqua vitis modicum : secunda nihil valet : tertia bona & perfecta est. Et, si habes de isto aceto, vel aqua vitis, nihil aliud est quod desideres, si bene intelligis naturam rerum. Illi, qui loquuntur de aquis fortibus, affirmantes in eis multa bona esse, falsum dicunt. Ego autem nunquam aliquid boni novi in ipsis, nisi tantum unum, quod est, quod cum aquis fortibus (b), & aqua vitis vel aceto acerrimo potest fieri aliqua abbreviatio artis per eum, qui scit bene prædicare, & aliter non. Scire debetis Vos aquas fortes non debere extrahi nisi de Vitriolo & sale nitro : aliqui autem dicunt de Cynabrio. Et ego dico vobis, quod sine aceto, vel aqua vitis, nihil potest fieri : & propter hoc *Raymundus* dixit, quod Aqua sua composita (c) est *massa ex quatuor rebus*, quam aquam ego nunquam scivi facere. Dico igitur vobis, habeatis aquam nostram, quia cum Aceto fit Aqua vitis, quam vocamus aquam Ve-

(a) Quod verò Auctor hic sincerissimus ait, quod oportet habere rem unam, quæ dicitur *Nigrum nigrius nigro*, illud quæ juxta Philosophos destillare, indigitat materiam, ex quâ hoc conficitur menstruum, quàm aliàs quoque Vinum, (unde & Spiritus vini philosophicus *Lullianus* audit spiritus antimonii rectificatus) item liquorem Lunariæ vocat, de quo p. 1. *Testam. Noviss.* Confer *Weidenfeld. de secretis adeptor. p. m. 31.* qui & p. 35. notat Spiritus Vini Philos. rectificationem, quocunque etiam fiat modo, paucioribus vel pluribus cohobationibus satis bonam esse, dummodo fuerit separatus à fecibus vini. Confer p. 460. Vid. & *Hoffmann. Dissert. de Cinnabari antimonii.*

(b) Ope aquæ fortis, aquæ vitis, aceti, spiritus vini aurum & argentum subtilisuntur & ad mercurificationem disponuntur.

(c) Aqua illa dicitur aqua vitæ, aqua cœlica, menstruum vegetabile, fœmus, Stella, Diana, Vid. *Lullius in Brenz. Farrag. Process. Phil. p. 24.*

getabilem inter nos (a): cum qua aqua possunt conjungi elementa, & separari secundum quod natura dat. Et notifico vobis, quod ista Aqua in tantum est fortis, quod scindit omne metallum (b). Sed si vultis habere artem, rogate Deum, ut informet vos ad faciendum istam benedictam Aquam, sine qua nihil potestis facere in transmutatione metallorum. Et in hoc non est dubium, quia videbitis magnum experimentum sive exemplum. Nam si solveritis Argentum in aqua forti vulgari, videbitis, quod materia vestra erit tota in oleo, & ponderabit plus (c) quam prius de media parte. Unde notifico vobis, quod non est possibile solvere, nec coagulare cum aqua forti communi (d): quia propter spiritus, quos tenet in se, non est possibile aliquid perficere: quia nec solutio nec coagulatio perfecta fieri potest cum tali aqua. Propter hoc dico vobis, quod habeatis aquam nostram, quam Philosophi vocaverunt Aquam Vegetabilem, quæ est fortior omni aqua mundi, & potentior: & multi nominant ipsam *Lunariam majorem*. Habeatis igitur calcem Argenti, & ponatis in dicta aqua ad dissolvendum in balneo (e) Mariæ. Et evacuatio fiat per inclinationem, antequam aliam ponatis: reponendo de dicta aqua desuper, donec dissolvatur tota calx ad placitum vestrum, clara & limpida, sicut aqua vitis. Teneatis ipsam in *Corruptione* apud primam solutionem per quindecim dies, vel plures; & postea incipiat in nomine Domini nostri Jesu Christi *separare elementa* (f) & extrahere illo modo ab Aqua benedicta Quintam Essentiam vestram, quæ in fundo vasis erit *alba, & lucida sicut Margarita*. Teneatis ipsam per duodecim dies in *Generatione*, & per octo dies in *Alteratione* (g), & per octo dies in *Fixatione*. Et sic habebitis Oleum vestrum pretiosissimum, & virtuosum, benedictum, Aquam permanentem, Sperma metallorum, Quintam essentiam fixam, & pluribus aliis nominibus à Philosophis nominatam. Vultis, fratres mei, videre virtutem suam? Capiatis unam perlam turbulentam, & ungatis ipsam cum dicto Oleo, & ponatis in Sole, in vase vi-

(a) Aqua hæc Vegetabilis est Mercurius philosophicus ex vino in spiritum rectificata.

(b) Quomodo his verbis aliquis dilusus sit, Vid. in *Epist. Germanicè impressâ*, p. 100.

(c) Calx argenti ope aquæ fortis ob sales accrescentes plus ponderat.

(d) Aurum ab aqua forti verè solutum non est, nec naturam exuit metallicam, eoque enim solutum conspicitur, dum liquorem salsum retinet, qui verè auro mistus non est nec unitus, hinc enim in vaporem rarefit & borace pristinum habetur aurum. Ast Mercurius verè solvit aurum, eique unitur & cum eo figitur in perpetuum in Oleum fixissimum tenuissimæ essentia. Ita *Claveus*. Confer *Experim. XXV. Raym. Lull.* p. 271.

(e) Eleva, ait *Lullius apud Brenz. in Farrag.* p. 25. menstruum per balneum lene & in fundo vasis remanebit lumen perlarum & anima metallorum. Vid. *Lullii Clavicul. Vol. 1. Th. Ch.* p. 315.

(f) Separare elementa constat in sublimatione.

(g) Cum alteratur corpus ejus fit nigrum, ait *Lullius*.

treo per tres vel quatuor dies, & habebitis perlam (a) ita claram & lucidam, sicut unquam fuit visa alia. Aliud etiam magnum miraculum dico vobis. Recipiatis unam unciam de dicto oleo benedicto, & septem uncias Mercurii sublimati, & impastabitis totum simul, & sublimabitis ipsum toties, donec in fundo vasis remaneat, & habebitis verissimam medicinam tingentem, & permanentem, una pars supra centum, & plures. Sed dicere vobis non valeo, quantum experientia ipsa vos docebit. Aliud magnū miraculum videbitis de isto oleo claro & lucido. Ponatis de ipso partem unam in una fiala cum collo longo supra centum quinquaginta partes Mercurii vulgi, & teneatis in igne in congelatione octo diebus. Postea in nomine Domini frangatis vas vitreum : & habebitis materiam albam & claram sicut perlæ. Deinde ponatis ipsam in crucibulo cum modico saponis : & verè habebitis Argentum finissimum, ad omnem examinationem, ita bonum sicut Deus creavit, & totum istud procedit à parte Quintæ essentiæ Lunæ, de qua tot bona proveniunt quod lingua exprimere non potest. Aliud miraculum de Quinta essentia Lunæ audite. Si quis patitur fluxum sanguinis, & biberit ex ea unam guttam vel duas, sanatus erit : & lætificabitur ejus cor. Aliud miraculum est, quod si ponatur, modicum de Aqua vitis, & postea lavetur facies, pulcherrimum habebit colorem. Alias quoque magnas virtutes (b) habet : quia super quodlibet metallum potest fieri transmutatio perfecta : si quis scit ipsa præparare ad recipiendum dictam medicinam. Nunc volo loqui de Fermentatione. Si vultis ipsam fermentare cum Argento vivo sublimato, jam vobis dixi veritatem, in parvo tempore fit ista fermentatio. Si etiam vultis fermentare super aliis metallis, faciat quod quodlibet metallum ascendat in lateribus cameræ suæ, ut sublimetur. Ista sublimatio non ascendit nimis altè, & prævalet sublimationi argenti vivi in centuplo. Et idè notifico vobis, quod hæc sublimatio leviter fit : & cum paucio labore. Notate istud verbum, quod dicunt omnes Philosophi communiter, Fiat de fixo volatile, & de volatili fixum. Si vultis facere de fixo volatile, capiat suam conformitatem, quæ est corporis pars una : & cum dicto corpore fixo jungatis tres partes de corpore volatili & ponatis totum simul ; & videbitis totum simul ascendere. Augmentatio sic fit, si istis quatuor partibus volatilibus detur pars una de fixo ; & iterum fiat ipsum volatile : & sic po-

(a) Quoad Perlas confirmatio habetur ex *Kunkelii Observ. Chym.* pag. m. 70. statuente Mercurium ex aquâ & sale potissimum mediante subtili quadam perlâ à terrâ constare.

(b) De Virtutibus aliis vid. *Raym. Lull. de Med. secr. Part. IV. p. 430.* ubi commendat ejus cochl. β. in brodio Citri vel Vino albo in Calculo renum & vesicæ frangendo. In clystere ejus cochl. γ. in brodio pullino sine sale in affect. Intestinatorum sumuntur.

teritis procedere in infinitum. Sed si vultis facere volatile fixum, faciatis oppositum, duæ partes accipiantur de fixo, & una de volatili. O sancte Deus, quot bona dixi vobis in parvo tempore. Nonne veritatem intelligitis, quam habetis ante oculos vestros, per ea quæ prædixi vobis? Nullus unquam hæc, quæ vobis explicavi, mihi communicavit: nec ex aliena doctrina veritatem potui comprehendere: sed totum à solo Deo habui. Unde rogo omnes Laborantes in arte Alchymia, quod habeatis Deum præ oculis & in corde & mente vestra: & obtinebitis, ac fiet vobis, quod petitis. Aliud vobis non dico pro tempore præsentis, nisi quod si laboraveritis in Auro, sicut dixi vobis de Argento, vos facietis verum Aurum. Sed ego dico vobis, quod feci, & credidi facere Aurum, & feci Argentum album, sicut nix; quod habebat judicium Auri in omni examinatione, nisi in colore. Quamobrem dico vobis, quod nondum potui invenire modum faciendi aurum, sed manifesto vobis omnia, quæ vidi, & in veritate Dei probavi manibus meis cum Dei auxilio. Et sciatis, Charissimi, si plus vidissem, plus dixissem vobis. Plures Philosophi dixerunt, quod in rebus vilibus, & parvi precii, & parvi valoris constat ars, sicut de Marchesitis, Antimoniis albis & rubeis. Et ideo probavi Quintam essentiam de qualibet minera per illum modum, quem feci de Argento: tamen neque in Marchesita, neque in Antimonio, neque in alia minera potui invenire tincturam aliquam: & jam probavi omnes mineras, quas potui invenire: nec unquam potui aliquam tincturam extrahere. Sed si Deus dabit mihi gratiam, quod possim aliquid invenire ad rubeum sicut reperi ad album, revelabo vobis. Itaque rogo omnes Laborantes in arte, quod sicut dixi vobis veritatem, quemadmodum ego feci manibus meis, ita rogetis Deum pro anima mea. Item notifico vobis, quod vidi plures libros in arte ista benedicta, qui falsum dixerunt, & nihil operari scierunt: quia ignorant altitudinem Magisterii nostri. Finitur hoc pretiosissimum opus in duobus mensibus, sed si plus temporis adhibeatur, melius & perfectius est.

XVI. *Arnoldus Villanovanus*, Philosophus insignis & Medicus excellens, & si cultus literarum accessisset humaniorum, etiam antiquis conferendus: fuit natione Gallus. Natus est enim in Provincia Narbonensi, in oppido, quod pertransivimus an. 1684. Villa Nova dictum, (ubi trinepotem ejus Villanovanum Montpesatum se vidisse refert *Borrichius*) circa annum Christi 1300. eo ferè tempore quo *Petrus Aponensis*, dictus Conciliator, & *Raymundus Lullius* claruerunt. Reliquit multa opera in Theologia & Philosophia, plura autem in arte Medica. In Alchymia tantus fuit Artifex, ut *Raymundi Lullii* in ea arte Magister exstiterit, & laminas quoque fecerit aureas (ceu supra jam diximus) non cedentes perfectissimo auro.

Secreta enim naturæ adeò rimatus est, ut altiùs post ipsius ætatem ferè nemo penetraverit. Unde à Rege Siciliæ Friderico in magno habitus est honore : à quo cum ad Rom. Pontificem sanandum esset missus, in eo tandem itinere diem obiit, & Genuæ fuit sepultus. Opera Arnaldi Chymica, quæ ad nostram ætatem pervenêre, hæc ferè sunt : Rosarius Philosophorum, Lumen novum : Flos Florum : & Speculum Alchymix, in quo Præceptores suos, *Gebrum, Morienum, Avicennam, Hermetem, Turbam, &c.* agnoscit; Quia verò præter editos prædictos ejus tractatus adhuc alios nondum impresos possidemus, mentem ejus & candorem circa detectionem Lapidis non melius nos sistere posse confidimus, quàm seq. ejus Tractatu parabolico *de Secretis Philosoph.* magnâ scientiâ & mysteriis pleno : Ita verò illa habet.

ARNOLDI DE VILLA NOVA
TRACTATUS PARABOLICUS

De
SECRETIS PHILOSOPHORUM.

PROOEMIUM.

Scito, fili, quod in hoc libro loquar de Secretis Philosophorum, & dividam eum in sex Capitula, In primo dicam, quid est Lapis; in secundo, quare dictus est Naturalis: in tertio, quare vocatus est Animalis, sive sanguis: in quarto, quare vocatus Herbalis: in quinto verò dicam præparationem cum causis certis & veris intelligenti; & in sexto, omnem multiplicationem ponderis nostri Lapidis. Breviter autem & summatim ita loquar, ut fatuos derideam, & sapientes instruam, & doceam. Ars enim ista non est, nisi de secretis Philosophorum: nullus ergo ad hanc scientiam veniat, nisi prius audierit Logicam & Physicam, & sciat naturas rerum atque elementorum causas; aliter enim frustra fatigaret animam suam & corpus suum. Itaque non credat aliquis, quod sibi eveniat miraculosè. Fatui habentes libros Philosophorum loquentes parabolicè, tentant, & nihil inveniunt: sapientes autem tentant, & verum inveniunt nostrum magisterium. Propter hoc dicit Aristoteles in libro, Lapis Scholix, Quod est Lapis & non est Lapis; qui invenitur in omni homine & in omni planitie; & in montibus, & in aquis, & vocatur Albedit. Super hoc multi meditati sunt & turbati; Ex eis fuêre, qui dixerunt, quod est animal, quod vocatur Rebis, & obscurè loquuti sunt: & ex eis fuerunt, qui perfectè intellexerunt. Et alii dixerunt, quod est sanguis, alii quod sunt capilli, aliqui ova. Fatui autem intelligentes ad litteram, operati sunt de ovis, & de sanguine, & de capillis, & de herbis, & de felibus, & de salibus, & de aluminibus, & nihil invenerunt: quia non intellexerunt dicta Philosophorum obscurè loquentium. Quippe si eam cla-

ram

ram tradidissent, malè fecissent propter multas rationes. Primò, quia omnes eam scirent: secundò, quia mundus destrueretur: tertio, quia essent coram Deo de factis eorum reddituri rationem. Et ideò Deum supplico, ut & mihi det intellectum & viam, ut cælem fatuis & insipientibus, sapientibus autem declarem. Itaque tractemus, quid sit Lapis.

Caput Primum.

DE LAPIDIS MATERIA, QUID SIT LAPIS.

Interloquutores Magister & Discipulus.

Magister. Scito, fili, quod hic Lapis noster, ut dicit Hermes, est in re animata. Ex hac igitur auctoritate introductum fuit principium scientiæ hujus. Et fuerunt multi expositores, qui eam exposuerunt, & non intellexerunt. Quidam enim dixerunt esse in re animata, quia est in animalibus: alii in plantis, & herbis; alii in salibus. Modo autem dicam tibi, quid est Lapis noster. *Sol, Luna & Azoth sunt Lapides nostri*: ipsi autem Lapides sunt mortui super terram: & nihil operantur per se, nisi per industriam humanam administretur eis. Ex istis autem Lapidibus fit ita verum Aurum & Argentum sicut à natura.

Discipulus. Quomodo est hoc? Philosophi enim dicunt, quod Ars est debiliior Natura: tu autem dicis, quod fit ita verum Aurum & Argentum ex istis per artem, sicut per naturam?

Mag. Nos non facimus aurum aut argentum: sed natura facit illud, cui nos administramus. Tu autem scis, quod per artificium natura adjuvatur. Intellege ergo quod Aurum per nostrum artificium factum non est artificiale sed naturale.

Disc. Cur Hermes dixit ex re animata fieri?

Mag. Ratio cur Triplex in Philosophia dicit esse in re animata, hæc est: quia sicut anima spiritualis est, & invisibilis: ita Azoth est spiritualis & invisibilis, quia invisibiliter recedit. Et ideo vocatus est servus fugitivus & spiritus avolans: Nam in mundo non est alius spiritus præter ipsum, nec quòd operetur id, quod ipse operatur: quia est aëreus, quod perfectionis est signum.

Disc. Cur non est in salibus, aluminibus, nec animalibus?

Mag. Quia fatuus est ille, qui quærit à natura, quod in ea non est; in salibus verò & aluminibus non est aurum nec argentum: ergo hæc non quæras in eis. Quare autem non fit in animalibus, audi Hermetem dicentem, Res fiunt secundum earum naturam: nam ex homine non fit nisi homo, & ex leone nisi leo; nec ex aliis animalibus aliud fit, nisi quod est ipsis simile.

Disc. Quomodo ergo Medicina, quæ non est de natura hominis, habet curare infirmitatem nostri corporis?

Mag. Intellige verba Philosophorum, quia non est bona similitudo inter Medicinam corporis humani & medicinam metallorum, nam medicina data homini non facit hominem, sed hominem curat ab infirmitate: nec ita curat, quin possit sibi evenire postea alia infirmitas. Sed *Medicina nostradata* cui debet dari, servat hominem seu fœminam, id est, *reducit in Aurum vel Argentum* in tantum, quod nulla discrasia sive defectus potest eis postea evenire, quoniam res verè transmutat, secundum quod Elixir præparatur.

Disc. Non intelligo, quomodo transmutet hominem & fœminam?

Mag. Verè transmutat hominem & fœminam; sed hominem in angelam vel angelum, fœminam verò in angelam tantum. Intellige ergo cautelas Philosophorum, & sis sapiens, & non insipiens: Quia *Lapis noster debet esse de materia incombustibili*: non autem de salibus, nec aluminibus, nec animalibus. Sed quia solus Mercurius est spiritus incombustibilis & aëreus, quod perfectionis est signum, ideo oportet, quòd sit in magisterio. Tibi ergo clarè patet, quid est Lapis, & quot sunt Lapides, & quare oportet, quòd Mercurius sit in magisterio.

Caput Secundum.

QUARE LAPIS NOSTER DICATUR NATURALIS.

Mag. Scito, fili, quod Lapis noster est naturalis propter multas rationes. Primò, quia facit, quod natura facit, scilicet fœminam & hominem: quod intelligit Philosophus, fatuus verò ignorat. Secundò, quia Pater Philosophorum, Hermes, vocavit eum Naturalem; cui, ut Philosopho est credendum, non fabulis, nec receptis vel deceptoribus. Tertid, quia materia, de qua fit, naturalis est, & reperitur, & naturaliter invenitur.

Disc. Si materia Lapidis, ut dixisti, naturaliter invenitur, omnia autem quæ sunt citra orbem Lunæ, sunt ex quatuor elementis composita: ergo Lapis est ex quatuor elementis compositus. Elementorum verò aliud calidum, aliud frigidum, aliud siccum, aliud humidum: ergo Lapis est aut calidus, aut humidus, aut frigidus, aut siccus.

Mag. Est frigidus, humidus, calidus & siccus, & iterato frigidus & humidus. Intellige, quia septem sunt Planetæ, scilicet Sol, Luna, Mars, Mercurius, Jupiter, Venus & Saturnus. Mercurius est frigidus & humidus. Luna frigida & humida. Sol calidus & siccus. Lapis igitur ex his tribus constitutus, est frigidus & humidus propter Mercurium; frigidus & humidus propter Lunam; calidus & siccus propter Solem.

Disc. Quare est de natura Terræ, Aquæ, Aëris & Ignis?

Mag. Quia Aristoteles dicit, Quando habueris aquam ex aëre, aërem ex igne,

ex igne, & ignem ex terra ; tunc habebis magisterium. Inclina ergo aurem tuam, & intellige dicta Philosophorum.

Caput Tertium.

QUARE LAPIS VOCATUS EST ANIMALIS SIVE SANGUIS.

Mag. Scito, fili, quod Lapis noster est animalis. Ratio est, quia qui habet spiritum, habet animam : Lapis noster habet spiritum : ergo habet animam.

Disc. Quomodo habet spiritum ?

Mag. Nonne scis, quod quatuor sunt spiritus, Sal armoniacus, Sulphur, Arsenicum & Argentum vivum. *Argentum vivum* autem est materia omnium metallorum ; & est inter spiritus : ergo est spiritus. & si est spiritus, ergo est anima : si est anima, ergo est animal. Vide ergo, quomodo deduxi te de spiritu ad animam, & de anima ad animale. Ergo Lapis noster est animalis. Et *Hermes in libro Arcani* dixit. *Lapis noster est de animata re, i. e. de spiritali.* Fatui autem putantes eum esse in animalibus, cum animalibus operati sunt, & nihil invenerunt, nisi perditionem pecuniæ, temporis, corporis, & sensus.

Disc. Quare dictus est Lapis noster Sanguis ?

Mag. Considera quod dixit *Archelaus*. Accipe Lapidem, quem priores capere jusserunt, & totum contere, donec totum vertatur in sanguinem, id est, in rubedinem ; unde dictus est Sanguis propter rubedinem : quia sicut Sanguis est rubeus, consimiliter Lapis noster est rubeus ; ex quo maximum elicias secretum : quia tunc est de natura ignis. Considera, quæ dico, & intellige, & habebis magisterium. Fatui autem putantes eum esse sanguinem, quia Philosophi composuerunt libros, in quibus dicunt, quod *Lapis fit ex sanguine*, operati sunt in sanguine, & nihil invenerunt : quippe quia res non fiunt, nisi secundum earum naturas.

Disc. Quare dixit Philosophus : Fac de Lacte sanguinem fluentem, & habebis magisterium perfectum ?

Mag. Vult dicere, Fac de Lacte, id est, de Lapide albificato ; Sanguinem fluentem, id est, ut sit rubeus, sicut sanguis, & fluens & currens.

Disc. Quomodo albificatur & rubificatur Lapis ?

Mag. Recipe Lapidem, & tere cum Lacte, & erit albificatum : tere cum sanguine, & erit rubificatum. Hoc idem per alium modum dicam tibi magis clare. Accipe vile & tere cum caro, & erit albificatum : accipe vile & tere cum carissimo, & erit rubificatum igne mediante : quia ignis facit conjungere, eos purgat & decorat. Fatui autem non intelligentes dicta Philosophorum, sed sumentes ut jacent ad literam ; tentant, & nihil inveniunt. Sed postea dicunt, mendacium est ; falsa scientia est : & ideo scientia vilipendit & fugit ipsos ; quia scientia non habet inimicum, nisi ignorantem.

Disc.

Disc. Magister, libenter audirem præcepta hujus artis.

Mag. Præcepta, quæ tibi dicam, obscura erunt nescienti, sed clara intelligenti. Quicumque igitur ad hanc scientiam vult pervenire; & non est Philosophus, fatuus est: quia hæc scientia est de occultis Philosophorum. Secundum præceptum est, quòd, qui in hac scientia vult operari, habeat ad minus expensas per duos annos. Ratio autem est, quia si deficias primâ vice, iterato opus incipiat: quia tantum proficit ille, qui peccat primâ vice, quantum ille qui peccat in secundâ: nam nescit defectum, & ab illo cavebit, Item, si deficiat tertio vel quarto, & non habeat expensas, opus incompletum remanet, & omnia amittit. Tertium præceptum est, quòd, qui vult habere hanc scientiam, non operetur sub alicujus Magnatis seu Principis potestate, propter multas causas. Nam si opus longum esset, quotidie quæreretur de opere, quasi deridendo; & tenebit labores tuos, quasi labores ignari, & eris sibi ludibrio, & dicet nihil est, mendacium est, trufa est. Et si opus bonum fuerit; tunc ipse à te scire volet artem, & artis modum; quòd si recusaveris, captivaberis, donec sciat illam. Si autem docueris, faciet te interficere, ne fortè alios doceas. Et ideo cave à manu Potentis præ cæteris; quantum tuam vitam capi pendis. Unde versus,

Uttere pane tuo, sic verè liber eris.

Quartum præceptum est, quod si scis, & habeas scientiam, gratias Deo agas: & largire pauperibus. quòd si non feceris, non bene tibi eveniet. Sed si non habes scientiam hanc, eam indagando, cogitationem tuam ad Deum dirige: quoniam ipse est veritas, justitia & bonitas, & misericordiam dabit tibi. Cùm autem scientiam habueris, nulli unquam reveles secretum tuum; aliter diffamaberis: & dicent omnes te falsarium, & deceptorem, & mala de te fama crescet, ut mihi semel accidit, qui per unum mensem fui captivus.

Caput Quartum.

QUARE LAPIS NOSTER NOMINETUR HERP ALIS.

Mag. Lapis noster est *Herbalis*, quia sicut herba habet animam, ita & Lapis noster. Nam *Hermes* dixit, Lapis noster est de animata re. Fatui autem credentes eum esse herbam, quia Philosophus dixit eum esse herbalem, operati sunt cum herbis, & nihil inventientes dixerunt non esse veritatem in hac scientia. Alii autem dixerunt, quod Mercurius debet congelari cum herbis, & hoc operantes nihil effecerunt. Non autem dico, quin Mercurius possit congelari cum herbis: sed nihil prodest; quamvis, qui sic faciunt, credant magnum quid fecisse: dicentes, scio congelare Mercurium; at dicere deberet, scio destruere Mercurium. Quia post talem congelationem cum herbis Mercurius est frangibilis, nec ignem potest expectare, quare nihil valuit. Sed istud cum quo Mercurius modo nostro congelatur, est aurum, vel argentum:

gentum : & post congelationem adhuc dicitur esse vivus, & debet esse aurum vel argentum. Nam omnis Mercurius bene congelatus est de pondere auri, licet sit albus, quod perfectionis est signum : quia non oportet nisi quod sibi detur color, ut sit aurum.

Disc. Quare vocatur Lapis noster Servus rubicundus ?

Mag. Quia citò rubificatur.

Disc. Quare vocatus etiam est Servus fugitivus ?

Mag. Quia citò fugit ab igne, nisi detineatur.

Disc. Sed quare dicunt Philosophi, quod Draco non moritur, nisi cum fratre suo interficiatur ?

Mag. Primus, qui hoc dixit, fuit *Hermes* : vult autem significare, quod Draco, id est Mercurius nunquam moritur, id est, congelatur, nisi cum fratre suo, id est, Sole vel Lunâ. Ideo dicit *Avicenna*, Fac, quod non vides, & dimitte quod vides ; & habebis magisterium. Et in alio capitulo dixit, Lapis herbalis sunt capilli, sanguis, ova & urina : Et hoc dixit ad denotandum quatuor elementa. Non credas mihi soli, sed Philosophis, quibus merito credendum est : non autem fabulis, neque receptis : Quia qui faciunt receptas nihil sciunt de scientia, sed habuerunt aliquot libros Philosophorum loquentium parabolicè per Sales, & Alumina ; & ipsi defloraverunt & scripserunt receptas, quibus decipiunt se & alios. Vidi ego quendam, qui in arte ista laboraverat per annos duodecim, & quia ad scientiam pervenire non potuerat, quasi desperatus composuit unum librum, quem intitulavit Flos paradisi, in quo duo millia receptarum, & amplius continentur, & illum librum dabat omnibus ad copiandum : & sic totum mundum & seipsum decipiebat, quia erat insipiens, impius, & de hac arte desperatus.

Caput Quintum.

DE PRÆPARATIONE LAPIDIS.

Mag. Scito, fili, quod in hoc Capitulo dicam Præparationem Lapidis nostri, & viam operationis ejus, quam scivi, non ex me, sed à Domino fratre meo partem ; & aliam partem à quodam Monacho Alemanno. Igitur quicumque hanc scientiam quærit, nisi sit Philosophus, arat litus : quia est de occultis Philosophorum. Deum autem rogo, ut me à peccato invidiæ præservet, & ut errantes valeam perducere ad viam summi *Hermetis* Philosophi, verbis clavis intelligenti & obscuris ignoranti. Principio igitur dico, quod Pater, Filius, & Spiritus sanctus unum sunt & idem in Trinitate, & tamen tria sunt. Sic & est de Lapide nostro : qui unus est, & tria sunt & idem diversa. Et sicut mundus per fœminam fuit perditus, ita per fœminam oportuit ipsum restaurari. Matrem ergo puram accipies, & eam in lecto cum filiis ponas, secundum quod intendis : & ibi strictissimam pœnitentiam faciat, donec fuerit

ab omnibus peccatis bene mundata: & tunc pro certo filium procreabit & pariet, qui omnibus prævalebit. Et, tunc apparebunt *signa in Sole & Luna*. Capiatur igitur hic filius, & optimè verberetur, & castigetur, ne causâ superbix perdat. Et Geber dixit, quod *ex Mercurio hoc totum habet fieri*: Et idem Geber in alio capitulo dicit, quod *Sulphur commune invenitur in Sole & Lunâ*; In Mercurio *facilius*, in corporibus *melius*. Et idem Geber in alio capitulo: *Ad hoc fit ejus tinctura, ut melioretur plus quam est in sua natura*. Filium igitur verberatum capias, & eum in lecto ponas, ut in eo aliquantulum delectetur: Et cum senties, quod jam delectetur, eum mundum capias, & in aqua frigida extingue: & iterato eum in lecto ponas; & tunc incipiet delectari. Iterato eum capias, & *Judæis ad crucifigendum tradas*, qui cum crucifixus fuerit, nec Sol, nec Luna videbuntur. Et tunc templi velum scindetur, & terræ-motus magnus erit, & mutationes. Fortius ergo incendium adhibendum erit: & tunc emittet spiritum. Multi in hoc erraverunt.

Disc. Quæ verba sunt hæc? non intelligo.

Mag. Nonne oportet, quod ego hæc occultem, in quibus est secretum secretorum, sicut faciunt Philosophi? Non est de hac scientia, sicut de aliis: de quibus dictum est, *Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt*: imò melius, Non ad nostram doctrinam. Sed amore tui fert animus clarius dicere: *Purga Lapidem, tere portam, frange claviculam*; & habebis rem bonam. Intellige dicta Philosophorum, & habebis magisterium. Scias ergo pro certo, quod *Filius crucifixus intra parvum tempus resurget de morte ad vitam*: & tunc habebit animam. Fortius ergo incendium erit dandum; nam solo igne nutrietur. Propter hoc vocaverunt eum Philosophi *Salamandram*; quia sicut Salamandra solo igne nutritur: sic & Lapis noster.

Disc. Quomodo hoc est? Nam superius dixisti, quod Lapis erat frigidus & humidus: frigidum autem & humidum sunt de natura aquæ: aqua verò & ignis sunt contraria: quomodo ergo unum contrariorum nutritur reliquo vel altero contrario?

Mag. Non intelligis dicta Philosophorum. Nonne vides, quod vinum est calidum; acetum verò ex vino; & tamen est frigidum. Similiter videmus per influentiam Planetarum nasci aliquem, qui ex fortitudine & influxu Planetæ inclinatur ad luxuriam, vel ad aliquod aliud vitium: tamen per bonam & assiduam correctionem potest effici bonus & probus. Idè ait Ptolomæus: *Vir sapiens dominabitur astris*. Similiter dicendum est de Lapide: qui quamvis sit frigidus, ratione tamen assuetudinis, quam habuit cum igne, jam factus est igneus, sive de naturâ ignis. Propterea dixit Morienus, *Ignis & Azoth Latonem albificant, & rubificant*. Et Philosophi dixerunt, Unus est Lapis noster, cui nihil alienum introducitur; quod si fiat, perdetur.

Disc.

Disc. De perfectione Lapidis non amplius loquimini?

Mag. Cùm fortius incendium sequutum fuerit, tunc assumptus est Filius in cœlum coram omnibus: cumq̃ue in cœlum ascenderit, percutite eum, & vulnera fortiter. Quare Philosophus dixit: *fac fixum volatile* live fugiens: & *volatile fixum*, & habebis totum magisterium. Intra in domum, & *evigila Filium*: & si non vult surgere, *projice eum de cœlo in terram* & *ascendet in cœlum* primò, *postea in terram* descendet. Et tunc pro certo Filius exaltabitur, & bellum fortissimum vincet, atque in sua potestate subjugabit inimicos suos: quod in conjunctione cognosces, seu in colore. Tunc è servo revertetur Imperator pacificus, sex nationes gentium convertens. Tunc ergo attende quod parâsti. Quod si Lunam posueris duplici coronâ erit coronatus: si verò Solem, diademate rubeo triplici invenies coronatum.

Caput Sextum.

DE OMNI PONDERE ET MULTIPLICATIONE LAPIDIS.

Mag. Fili, in hoc capitulo dicam tibi Multiplicationem Lapidis Philosophorum, quæ est sapienti facilis, insipienti difficilis. Cùm igitur Lapis Philosophorum sit de purissimâ materiâ ac nobilissimâ, potest multiplicari usque in infinitum secundum Philosophos.

Disc. Secundùm quem numerum?

Mag. Secundùm numerum algorithmi.

Disc. Explica, ut melius intelligam hunc algorithmum?

Mag. Computa, *Decem decies sunt centum. Et Centum decies sunt mille: Mille decies sunt Decem millia.* Pone igitur de Elixiri unum super Decem: & de illis decem unum super Centum: & de illis Centum, unum super Mille; & de illis Mille, unum super Decem millia: & sic in infinitum. Modo dicam veritatem obscurius nescienti, & clarius intelligenti. Pone unciam unam Elixiris albi supra decem ferri, & erit totum argentum. Pone de isto ferro unciam unam super centum Plumbi, & erit totum argentum. Pone unciam unam de Elixire rubeo, super mille fœminæ prægnantis de puella, vel super centum Cupri, & fiet *Rex sex nationum*. Intellige, quæ dico, & habebis totum magisterium. Te igitur, & quemcunque, ad quem iste liber non absque Dei nutu pervenerit, per fidem Domini conjuro, ut non ostendas eum nisi Philosophis: quia si aliis ostenderis, derideberis. Jam ergo explevi propositum in hoc libro. Nam primo loquutus sum, quid est Lapis noster. Secundo, quare vocatur Naturalis. Tertio, quare vocatur Animalis, & Sanguis. Quarto, quare vocatur Herbalis. Quinto, dixi præparationem ejus, ut Sapientes intelligerent, fatuos autem deriderem. Sexto denique multiplicationem Lapidis nostri benedicti. Ad laudem & gloriam Domini nostri Jesu Christi, Redemptoris nostri, cui omnis laus & gloria in æternum, Amen.

XVII. *Theophrastus Paracelsus* Nobilis Helvetius Einsidlæ natus, & in eâdem cathedrâ quâ nos docemus in Universitate Basiliensi quondam, priorî nempe seculo, hac in urbe. docens, *Diabolum in Alchymiâ*, ut ait in *Manual. Cap. 1. Solve, Fige, Coagula, Reitera*, optimè quoque novit, adeò ut non mirum sit Oporinum, Prædecessorem quoque nostrum, (licet hic postea vel potius Paracelsus cum eo amicitiam fregerit) confiteri : fuisse in eo mirabilem faciendi medicinam in omni morborum genere promptitudinem & felicitatem. Item, in curandis ulceribus etiam deploratissimis miracula edidisse, nullâ victûs præscriptâ, aut observatâ ratione, ut &, quod Laudano suo ita gloriabatur, ut non dubitârit affirmare ejus solius usu se è mortuis vivos reddere posse ; idque aliquoties, dum apud ipsum fuit, re ipsâ declarâsse, His assentit *Melchior Adamus* in vita ejus, *Erasmus* in epist. ad ipsum data, *Scholzius* in epist. Medic. 80. *Severinus* in epist. ad Paracelsum, præsertim autem notum ejus Epitaphium Salisburgi adhuc hodie videndum. Illum autem possessorem hujus Lapidis fuisse colligit *Borrichius*, non saltem ex accurata descriptione Lapidis, quam sistit in *Tr. Pract. de Transm. rer. p. m. 99.* sed & quod ipse apud Gersdorfium pulvisculum omnibus Lapidis notis respondentem à vivo Paracelso obtentum viderit, imò *Meyerus* in *symb. aur. mens. p. 184.* referat, eum aliquando projectionem fecisse famulo Francisco præsentem, Regulumq; adeò pretiosum æstimasse Antimonii Philosophici, ut dixerit, quod nec Carolus Q. nec Leo Romanus eum æquivalente pretio compensare valeat : Videatur *Præfat. Lib. de Tinct. Physic. pag. m. 116.* ubi ait : Est mihi thesaurus in quâdam Fori Julii civitate Weiden, in Xenodochio reconditus, quem nec tu Leo Romane, nec Carole Germane totâ substantiâ vestrâ solvere potestis. Quùm verò tantus Vir (ut eum quoque extollit *Borrichius* hoc earmine contra *Conringium*,

*Qualis in Iliacis quondam clarissimus oris,
Et triplici magnus laude Taautus erat.
Talis & Helveticâ natus Paracelsus eremo
Cortice sub rigido clausa adamanta dedit.
Astra sophûm : placuere ideo : prope Numina visa,
Sectaturque suos turba perita Duces.
Discite inexpertis cauti diffidere Momis,
Sub titulo fellis mella subinde latent.)*

artem hanc præcipuè tradat in *Libro de Tinct. Physic.* ipsius verbis, quæ consentientia sunt Philosophorum prædictorum sistere lubet. Est, ait, Tincturæ materia res quædam (ubi me tamen juxta spagiricum sensum intellexeris) quæ quidem ex tribus in essentiam unam arte chymicâ transit, aut manere potest. Verùm ut eam suo nomine declarem juxta veterum usum & consuetudinem,

suetudinem, Leo rubeus à multis vocatus est; à paucissimis verò cognitus. Hic per auxilium naturæ pariter & artis potest in aquilam albam transmutari, ut ex uno duo fiant, quæ Spagiro supra splendorem aureum relucet, in uno servata magis lucent. Jam si Cabalistarum & veterum Astronomorum consuetum sermonem non intellexeris, à Deo minimè ad spagiricam artem vocatus es, nec per naturam electus, imò non aptus ut os vix in arte hac aperias. Est itaque materia preciosissimusque thesaurus, ac nobilissimum hoc omne quod ex altissimi Conditoris manifestatione, meditationibus hominum obtingere potest. Hoc est Lili Alchymix, & Medicinæ, quod Philosophi tam accuratè quæsierunt, verùm ob defectum integræ cognitionis & perfectæ præparationis ejus, ad absolutissimum finem perducere nondum potuerunt. Per investigationes eorum & experientias, tincturæ tantum initium datum est nobis, attamen verum fundamentum quod meos imitari discipulos oportet, mihi relictum fuit, ut nemo suas larvas nostris inventionibus immiscere debeat. Ego, inquit *Paracelsus*, meritò post longas meas experientias spagiros corrigam, & falsum & erroneum à vero separabo, cum prolixis admodum investigationibus meis repererim, quò justè similia reprehendere queam & immutare. Verùm si tamen experimenta meis excellentiora comperissem, tantos minimè labores assumpsissem, quos in gratiam, utilitatem & honorem proborum alchymistarum omnium libenter subii. Cum ergo tincturæ subjectum satis declaratum sit, ut fratres inter duos vix fidelius queat ac liceat, præparationem ejus aggrediar, & ultra primi sæculi experientias, addam & meas inventiones. Spagiri veteres lili putrefecerunt uno mense philosophico, postmodum spiritus humidus ab eo destillarunt, (a) quousque sicci tandem elevati sunt. Caput mortuum spiritibus humidis imbiberunt, & ab eo per destillationem sapius abstraxerunt, idque tam diu donec sicci prorsum elevati sunt. Deinceps abstractos humores & siccos spiritus per pellicanum ter aut quater simul univerunt, usque dum lili totum in fundo siccum resederit. Quamquam experientia prima processum hunc ante fixationem dedit, nihilominus antecessores nostri sapius eo votum perfectè suum assecuti sunt.

(a) *Paracels. de Gener. Rer. natur. Oper. Tom. II. p. m. 88.* notanter in hanc rem ait: Sciatis quoque quemlibet silicem sumptum ex aquâ fluviali & positum in cucurbita, superfusa suâ aquâ fluviali, ut impleatur cucurbita, quæ iterum inde destillando abstrahatur dum aliqua gutta ascendit usque dum Lapis arefiat, & hac aqua cucurbita iterum impleatur, & rursus abstrahatur, & hoc tamdiu fiat donec cucurbita sit plena illo Lapide, hoc modo Alchymisticè in paucis diebus valde magnum Lapidem fieri posse videbis quod Archeus aquarum in multis annis vix faceret. Si postea vitrum in saxo frangas habebis silicem in forma cucurbitæ, quasi in vitrum fuisset infusus: & quamquam hoc tibi nil profit, sit tibi tamen pro re mira.

Breviorem tamen viam habuissent ad rubei leonis thesaurum perveniendi, si concordantiam Astronomiæ cum Alchymia didicissent, quam in Hermetis Apocalypsi demonstravi. Cum verò dies quilibet (ut Christus loquitur in fidelium consolationem) propriam suam essentiam habeat, spagiris ante mea tempora labor fuit ingens & gravis, qui jam auxilio Spiritus S. affluentis hoc postremo sæculo meâ theorica sublevabitur atque practicâ. Cum ergo primum sæculum tincturæ primam dederit experimentum, ex uno simplici duo spagiri fecerunt; Verùm quòd inventum hoc medio sæculo periisset, eorum successores diligenti perscrutatione postmodum in ejusmodi nomina duo simplicis inciderunt hujus, idque nominarunt unico vocabulo, nempe lili, tincturæ subjectum. Tandem imitatores naturæ materiam hanc, non secus ac in terra semen, tempore suo putrefecerunt, cum ante corruptionem hanc ex eo nihil enascatur, nec aliquod arcanum erumpere potest. Postea spiritus humidus abstraxerunt à materia, donec tandem ignis violentia sicci pariter elevati sunt ac sublimati, ut hac via non aliter quàm rusticus ex anni tempore pervenirent ad maturitatem. Postremò tandem finito suo vere prodiit æstas, quo tempore fructus istos & siccos spiritus incorporarunt, & magisterium Tincturæ eò perduxerunt, ut ad messem devenerit, & ad extremam se maturitatem disposuerit. Tam prolixo labore tædiosaque reiteratione spagiri veteres non indiguissent, si ex mea schola didicissent opus, longè citius ac minoribus impensis votum fuissent assecuti. Proinde vobis dico, Paracelsus inquit, Rosei coloris tantum à Leone sanguinem accipite, & ex Aquila gluten, quæ postquam simul junxeritis, juxta veterem coagulate processum. Tincturam habebitis Philosophorum, quam infiniti quæsierunt, inveneruntque paucissimi. Quædam itaque simplicia componit Alchymista, quæ corrumpit ut est artis, indeque præparat aliud, ac tantisper donec unum fiat: hoc plus efficit quàm ipsa natura per se posset. Rectè probeque me ut intelligas, Leonem tuum in Oriente quæras, & Aquilam ad Meridiem in assumptum hoc opus nostrum. Instrumenta meliora non reperies quàm Hungaria & Histria producant. At si cupias id ex unitate per dualitatem in trinitate, cum æquali permutatione cujusque deducere, tuum iter ad Meridiem dirigas oportet; sic in Cypro votum consequeris, de quo latius minimè loquendum. Arcana plura transmutationes exhibentia reperiuntur, etsi paucis cognita, quæ licet alicui manifestentur à Domino Deo, non propterea statim erumpit rumor cum arte, sed Omnipotens cum ipsis dat pariter intellectum hæc & alia celandi usque in adventum Heliæ Artistæ, quo tempore nihil tam occultum quod non revelabitur. Videmus enim in sulphure Jovis maximam esse Tincturam gemmarum, quæ quidem eas altius adducit, quàm ipsa natura per seipsam valeat,

valeat, sed de his hæcenus, ad physicam Tincturam tandem redeamus. Postremò spagiri veteres lili pellicanatum, ignis ordinata quadam augmentatione materiam suam tam diu fixerunt, quousque post omnium colorum disparitionem, rubeum instar sanguinis induerit, & cum eo Salamandræ conditionem. Rectè quidem ab eis processum fuit, ac ad eundem unumquemque, margaritam hanc ambiens, procedere modum æquum est ac decet. Hunc tibi clariùs declarare posse, mihi difficilimum esset, cùm tamen didiceris in Alchymistarum schola gradus ignis observare, vasa quoque mutare, tum demum videbis, mox atque lili tuum in ovo philosophico fuerit excalefactum, admirandis apparere demonstrationibus, ut corvo nigrius fieri, cygno postmodum successu temporis albius, & postremò transiens per flavedinem sanguine quovis magis rubeum. Cùm igitur Ægyptiorum thesaurum præ manibus habuerimus, est quòd in utilitatem nostram convertamus, idque duplici magisterio, priore quidem ad instaurationem sanitatis humani corporis, posteriore in transmutationem metallorum. In hujus usum ut veniat, ejus primò pondus unum super mille solis fusi pondera projiciendum est, medicina tum demum præparata fuerit ad metallorum tollendam lepram. Item Physicorum in Ægypto nonnulli per hanc Tincturam annos centum & quinquaginta vixerunt. Aliorum vita prolixior fuit hoc medio, ut ex historiis patet. Est itaque Tinctura Physicorum universalis medicina quædam, quæ cunctos morbos consumit non aliter quàm ignis omne lignum. Dosis ejus est valde exigua, sed operatio potentissima. Per eam, inquit Paracelsus, curavi lepram, hydropisim, caducum, veneream labem, guttam, colicam, &c. item lupum, cancerum, noli me tangere, fistulas, & genus omne morborum internorum & externorum.

XVIII. *Anonymus Philaletha* hoc seculo erat unus, qui hanc artem multis obscuram & velut sepultam scriptis dilucidare & resuscitare reapseque comprobare dignatus est, is verò quis fuerit, non adeò apertè constat. *Auctor Biblioth. Gallic. Parisiis editæ* dubitat, an non ille qui granum Tincturæ Helvetio Hagæ Comitibus obtulit (adeas *Lector Vitulum aureum Helvetii*) fuerit is qui sub hoc nomine latet. *Morhofius de Transmut. Metall. p. m. 143.* refert, illum è gente Anglorum esse, quæ ut in aliis ita in hisce palmam aliis multis præripit, hunc verò in Indiam Orientalem profectum, filio *Georgii Starkey* Pharmacopolæ particulam Tincturæ cum Tractatu plusquam aureo *Introitus ad occultum Regis Palatium* sub fide silentii linguâ Latina conscriptum communicasse: refert hic *Auctor cap. 13.* se Argentum Chymicum, quod in celebri Germaniæ urbe vendidit, insoluto pretio reliquisse: is fortè (sed tamen meræ conjecturæ sunt) & ille fuit qui Ratisbonæ instar Principis splendidè degebat, mox tamen harum deliciarum pertæsus plebejo saltem amictu

amicū vestitus Badæ Canonico cuidam comparuit, & artis hujus se gnarum esse pluribus indiciis, consortio præsertim gaudens P. Emerico à Stahl prodidit. Auctor hic candidè sed infimul cautè magnum hocce secretum tradit, ut præcipuè notant *Auctor Triumphi Hermetici & Edmund. Dickinson Medicus Regius Anglus in epist. ad Theodor. Mundanum*: Ille in *cit. Tract. Gall. de magist. Hermet. p. m. 72.* bene notat, quod ii qui Philaletham sequuntur circa depurationem & animationem Mercurii vulgaris, fallantur, dum ad Mercurium sophicum regendum præparationis Mercurii communis singularem quendam modum sistit, quum tamen communis hic penitus exulare debeat, ut supra sæpius jam innuimus: Posterior ita candidè de doctrina Philalethæ judicat: Arbitror neminem hucusque subtilius & versutius imposuisse Lectori suo quàm celeberrimus & expertissimus ille præsentis seculi Philosophus Anglus qui Philalethis nomen induit; ille enim cum Riplæi atque Raymundi Discipulus fuerit atque eandem quam illi materiam (nempe duo extrema & utrumque conjungens medium) ad suum opus adhibuerit, res tamen siccas & fictitias in scenam induxit; quas ita personas suas agere docuit atque omnia tum exactè quadrare fecit, ut si quis *àuvnōs* intraret theatrum illius libri, non fabulam sibi dari sed historiam crederet, tum callidè & occultè se insinuant omnia; Nihilominus haud parum debemus candori ingenuo subtilis illius Adepti, quod palam fateatur, scripta sua quæ planissima videntur omnium obscurissima esse, atque citius incautos homines in errorem ducere quàm alia quæ extant omnia: sed an gratiæ sint referendæ illius humanitati summæve misericordiæ qua occurrit errantibus Alchemistis eosque per vastum Chemiæ solitudinem rectam ad sanctæ sphiæ ducere se promittit, ex ipsa via quam monstrant, facilè dijudicandum. En ejus apertam brevem & rectam semitam! *Accipe id quod nondum est perfectum nec tamen omnino imperfectum, sed quod tendit ad perfectionem & fac ex eo rem nobilissimam perfectissimamque.* Quò nihil unquam dilucidius est dictum, serio affirmat, nec apertius à quopiam dici posse ob metum anathematis. Ex hoc veluti pede sciamus quantum à Philosophis & quam Herculeum ad studia nostra promovenda sit expectandum auxilium. Quò verò mentem hujus Authoris tanto dilucidius tradamus, nil melius agemus quàm si annotationes nostras ad *cit. Libr. Introitus ad oclusum, &c.* benev. Lectori sistamus, utpote quas non ingratas fore speramus:

Ad Cap. 1. Totum secretum in Mercurio) Mercurium metallicum verum Lapidis principium esse, quod aurum, absque quod heterogeneitatem injungat, in sui primigeniam reducat seminalitatem, inde patet, quòd ipse nil sit nisi aurum fluidum & spirituosum, cui ad summam perfectionis nil nisi benigna fixatio & concentratio talis ne spiritalis volatilis virtus deperdatur,

perdatur, deest, quam etiam in soluto auro acquirit. Hanc mercurii aureitatem *Philaletha* noster expressè innuit *Cap. XIX. & C. II. p. m. 5.* inquit: Ex nostrâ materiâ aurum verum extrahi potest. Et *Cap. XIX. p. 45.* Quod si non noris quod sit secretorum nostrorum subjectum, oportet ut aurum istud philosophicum pro vulgari habeas & vendas, cùm sit omni auro præstantius. Qui hic notatu dignissimum arcanum de auro mercurii ejusque ad laboris abbreviationem usutotum apertiùs recluserit, nemo est quàm *Philaletha*, pro ut & *Chym. Wegweis.* dicit: *Weilenes schwär das Gold zerstören/und sein Saamen aufzuziehen / ist ein leichterer Weg besagten Saamen zu finden/ welcher noch nicht in Gold verwandelt/ weilen die Gold. (it. Silber/ &c.)* Ergo nicht alle einerley Gattung / sondern vollkommen und unvollkommen / i. e. in ihrer ersten Geburtstunden: Et *Tr. Aur. Lap. Phil. p. m. 47.* ait: *Da man sagt/ Unser Gold ist kein gemein Gold/nennen sie das Wasser ihr Gold/so durch Feuer oben in die Höhe steigt.*

Aurum immaturum, &c.) Natura per ascensus aspirationum terræ atque earundem descensus iteratos primò Mercurium facit, post ex eo per diuturnam coctionem fabricatur Aurum, ait *Dickinson ad Mundan. p. 117.* Pariter ars procedit in Elixiris confectione.

Sal Sophorum) Hoc etiam dicitur Luna, Aurum album, Fœmina, Aqua pontica, Acetum acerrimum, Draco alatus.

Cap. III. Ex principiis *Cosmopolitæ Magnes* est aqua seu roris coagulati spiritus fixus redditus; *Chalybs* autem ejusdè spiritus adhuc fluidus.

In Evo) In ævo, quod Author sumpsit pro regione Orientis.

Astra) i. e. stellam in superficie apparentem.

Regium puellum honora, gazam aperi, auri donum offer) Alludit hic Autor ad ea quæ post nativitatem Christi contigerunt: nimirum tres fuisse Magi perhibentur, qui ex Oriente, præeunte stellâ, Bethleemum venêre Christum natum adoraturi; horum tertius natu minimus vulgo Æthiops fuisse traditur. Hi cum tribus Magis Philos. conferuntur, Saturno, Jove, Marte, quorum natu quasi minimus Saturnus *Basil. Valent.* niger vermis dicitur in *Thaumatol. Planet.* De Nigredine hac sciendum illam esse Mercurium hunc Saturnino corpore indutum. Huic thus assignatur, quod mercuriale est Gummi & Jovi ætherio offerri solitum. Jovi Myrrha tribuitur condimentum mortuorum, quo etiam Josephus ab Arimathea & Nicodemus Christi corpus condire voluerunt: Aurum quod fixum sulphur est Philosophorum morti datur, siquidem calcinandus Jupiter est & in cinerem redigendus. Theophrastus & alii plures præsertim ex Veteribus Mercurium Trismegistum Prophetam Regem & Sacerdotem sistunt, Prophetæ autem thus, Sacerdoti myrrha, Regi aurum convenit, sic & Christus Sacer-

dos analogicè pro fratribus suis se vivum sacrificium obtulit moriensque sanguine illos à morte & leprâ peccati redemit & liberavit. Idem quoque Propheta & Rex agnoscitur, tria hæc munera sustinens in unâ personâ, sicut & unus ex his tribus Planetis circulus conficitur, triangulum in se completens. Est enim una eademque res, unus idemque Mercurius philosoph. sed diverso intuitu diversa nomina sortitus, unde Morienus : *Nostrium Magisterium unum nomen habet & unam dispositionem seu confectionem & viam linearem. &c.* Ex Oriente venere Magi : Leo noster ab Oriente in arte philosoph. notissimus est, Aurum scil. Stella supernaturalis est Stella reguli antimonialis philosophica analogicè, &c.

Cap. IV. In hoc & præcedenti, ut & Cap. XI. alludere Auctorem ad Stellam regulinam innuit quoque Cramerus de *Transm. Metall. C. 3. S. 3. Cl. Maëtz.* autem in præparatione Reguli antimonii martiati statuit Antimonium se habere instar Magnetis, abscondens videlicet in se puriorem partem Martis, sulphur scil. Solare, quo Mercurium antimonii animari ut Magnetem hunc dicit: Auctor autè sale abundare ex sphaera Lunæ petito qui aurum calcinare valeat, nim. Magnes hic calcinatus per se facilè liquefcit ob salis acidì copiam & terræ quæ remanet paucitatem; Aurum verò dum unâ cum eo calcinatur terræ figentis paucitatem refarcit, unâ infimul cum & à mercurio fluxibilitatem acquirens; sic ergo patet, quî juxta Kunkelium uni dematur aliquid & alteri addatur. Quia verò Mercurius figitur non nisi ab acido & subtili terrâ metallicâ, facilè patet virtus Lapidis in projectione, in qua quia salinus est facilè Mercurium coagulat, Mercurius enim sal libenter amplectitur & facilè per acidum coagulatur. Hoc autem, ut fieri possit, calcinandum prius aurum est, quod tamen per se nunquam fiet, sed addito hocce sale, quem Auctor menstruum in sphaera Lunæ vocat, *Rosarium Philosoph. autem Lunariam nostram*, quæ scilicet vim habeat aurum in intimis suis poris adgrediendi, & lamellas ejus quibus arctissimè compaginatur dislocandi, ut ex ductili fiat asperum & facilè fragile & ob sal ingestum facillimæ fusionis. Quare & Auct. Cord. Patern. calcinationis artificium consistere dicit in mortificatione hujus Lunariæ seu ejus salificatione, indestructo vel indepertito sulphure auri, sed potius porosiori reddito, ut intra se humidum radicale Mercurii assumat, sicq, Elixir medium inter durum & molle obtineatur: Ex salificatione autem istâ & inde fluxibilitate materiæ inductâ patet, quî dicatur in Clang. Bucc. p. m. 56. *Nostrium finale subjectum est habere medicinam quæ fluat ante Mercurii fugam*: item, *Sal metallorum est Lapis Phil.* Vel ut Kunkel. in Observat. pag. 24. ait, *Mercurius figi nequit, nisi salis metallorum adjumento*: in cujus confirmationem Idem p. 26. refert sibi notum esse *Sal ex metallis igne intensissimo præparandi*, quod Sal (Sal ejusmodi quod insipidum & inodorum est.

est Mercurius & omnia metalla habent) primùm in sale & aceto solvitur aut cum istis extrahitur transitque cum illis filtrum, si verò semel ut alumen plumosum concreverit, nullo deinceps nec aceto nec aquâ solvitur amplius, nec in ullo igne liquefcit, præterquam immoderato calore, ubi lacteo vitro simile evadit. Postquam verò *Kunkelius* sal illud eò redegit (fluidum scilicet illud efficiendo) ut in aquâ solveretur, superinfudit Mercurio purificato, qui totus tremebundus tanquam hinc inde volitans apparebat, donec aquam inde calore abstraxerit, ubi in reductione friabilem obtinuisse se massam refert, quæ post aliquot fusiones & in testâ purgationes pulcherrimi argenti 3jß. circiter reddiderit. De Calcinatione hac *Philos.* docet *Aurora consurg. in Turb. Phil. Cap. XX. pag. 243.* item *Rhenani Harmon. p. 227.* illam representari combustionem ligni, in quo primùm avolat frigidum humidum, dein unctuosum quo ardet se manifestat, tandem relicto in cinere humido valde modico & subtili, fixo & perpetuo non inflammabili, quod est vitrificans & diaphaneitatem vitream spondet. Et hoc modo præcipitur fieri calcinatio *Philos.* ut dictum, & ipsa verè fit per acetum *Philosophorum* seu per aquam permanentem & non re aliâ. Vid. *loc. cit.* ubi dein docetur Imbibitio, ceu quæ non in alium finem instituitur, nisi ut quod calcinatum est ex auto, à sale calcinati Mercurii *sophici* quantum ad sufficientem fluxibilitatem opus est, imbuatur, quare monet *Philosophorum Turba* Operatorem: Cineres in fundo vasis ne vilipendas, quia illi sunt diadema corporis & corona victoriæ, quæ est cinis rerum permanentium.

Cap. V. Chaos Sophorum) Chaos Veterum est noster Saturnus, ait *Braceschus de Alchym. Propos. 98.* Hic autem, ut notat *Salom. Biblioth. Chym. ad nostr. Philaleth. Cap. 22.* est tumulus quo Rex noster sepelitur, unde non mirum Paracelsum quoque nostrum Saturnum ita loquentem inducere: Spiritus meus est aqua emolliens fratrum meorum rigida & congelata corpora. Mundo minimè utile foret, si cognosceret, aut saltem crederet, quidnam in me lateat, efficereque possim: utilius foret si mecum id quod possum facere calleret. Alchymistarum omnes artes deserens hoc solo quod in me est & per me fieri potest, uteretur. Frigoris Lapis est in me, hæc est aqua per quam spiritus congelari facio metallorum sex in esse corporeum septimi, hoc est aurum vel argentum promovere.

Opus hoc creationi universi assimilandum) Ab initio mundi erat chaos, i.e. Hyle, unde dicitur *Genes. 1.* Deus (i.e. artifex) creavit (i.e. miscuit) primò cælos (i.e. rarum) & terram (i.e. densum) quos cælos reddunt Philosophi sublimationem, terram autem mixtum nigrum, & ex limo istius terræ plasmavit, i.e. multiplicavit Adam (i.e. Aurum) & cum Adam Viraginem, i.e. Tincturam. Ita *Anonymus Æyrenaus in Enarr. Geber. Medic.*

Esto Lux & Lux erat) Ad horum verborum explicationem ait *Tollius in Manud. ad Cœl. Chym. p.7.* Tunde antimonium in mortario philos. & cribra i. e. funde in catillo & concutiendo infundibulum fac ut subsideat regulus, & is quidem, si rectè res geratur, unica sæpe fusione stellatus; habebis è vestigio post tenebras lucem & quidem cœlestem.

Cœlum est in quo Lunaria) *Ulstadius Patr. Noricus* hoc explicat in *Cœl. Philos. p. 217.* dicens: Quinta Essentia seu Aqua vitæ rectificata dicitur Cœlum nostrum, quia potest ornari tam à duobus luminaribus majoribus, auro & argento, tum minoribus seu reliquis planetis: Vim habet convertere metallum in materiam primam, quæ est Hyle, i. e. primordialis materia Lapidis, quæ est reductio corporis in aquam, & fit Lapis ad album & ad rubeum.

Cap. VI. Aër Sophorum item Chaos nostrum nominatur) Synonyma sunt Chalybs, Magnes, Chaos, Aër Sophorum: Posterius autem epitheton desumpsit ut multa alia Auctor ex *Espagnet Enchirid. Phys. §. 77.* ubi Aër naturæ cribrum dicitur: Aër quidem ob naturam volatilem: Cribrum verò quia cribratione philosophica obtinetur, hincque apparet, quia artifici placet, demptis scoriis, ut in sequentibus loquitur, apparenteque luce.

Aëris malignitatem temperabunt) Nullum hic nexum esse antecedentium & consequentium notat *Salom. in Biblioth. Chym.*

Peroledos) Cit. *Salom.* notat inde significari aquarum in aëre contentarum loculos.

Lucem à tenebris separa) Hoc innuit, quid *cap. seq.* velit docere circa sufficientem præparationem Mercurii sophici per aquilas, ut obtineatur aqua toties acuata seu rectificata, quoties pro sublimatione debita opus est.

Cap. VII. Obscuritates circa præparationem Mercurii sophici hic declarantur, processus nimirum reguli stellati ita explicandus: recipe draconis ignei, id est, limaturæ chalybis libras quatuor, Magnetis, id est, antimonii vulgaris libras novem, misce simul per ignem & salem nitri, ut fluant in forma mineralis aquæ, cui supernatabit spuma rejicienda, hoc est scoriæ, nucleus inde seligendus, hoc est, regulus, qui ulteriori nitri additione ita purgabitur, ut Saturnus in speculo Martis suam formam adspicere possit, id est, Regulus appareat stellatus: quia verò necdum taliter sufficienter purgatus est pro balneo Regis, ulterius purgandus est à sulphure impuro adhærente, quousque commixtionem vel amalgamationem Mercurii vulgaris admittat, Sulphur enim adhærens in calcinatione inquinaret id quod ex Auro & Mercurio intimè commixtum est.

Diana columba) Præcipuum laboris qui hic jubetur, situm est in recta Mercurii purgatione, dubium verò an per columbas Dianæ sint intelligendæ Lunæ partes duæ, non enim à Poëtis Lunæ columbæ attribuuntur, sed

Veneri;

Veneri; Et potius per Dianam Mercurius (quem *Snyderus* filium Dianæ vocat) vel *Regn. Miner.* intelligitur; hinc videtur per columbas volatiles spiritus alasq; Mercurii, ut vocat *Snyderus*, indigitari, ceu cit. *Tollius* in fusione antimonii tales columbas conspici refert, sub florum forma apparentes.

Fulgente Luna) Hoc innuit Auctor Mercurium splendidissimum esse debere, instar Lunæ seu argenti nitidissimi: nimirum Lunæ vox variè sumitur juxta *Libavium Syntagm. Alchym. L. I. p. m. 84.* dum alia est Luna vulgi, alia Luna fixa, item Elixir album, Luna etiam est in solutione antimonii, estque Luna aqua illa argentea, quam Dianam nuncupant. Diana Philos. ait *Dikinson* in *Epist. ad Mundan. p. 112.* est Sulphur illud album seu terra foliata quæ Philos. Chemica Luna dicitur.

Cap. VIII. Hoc brevibus docetur difficultatem Alchymix consistere præcipuè in recta cognitione, præparatione & depuratione Leonis viridis, æris Hermetis, quo cognito, ipsa operatio, nil sit, nisi opus mulierum.

Cap. IX. Cadmi socios) Hanc allegoriam nil nisi Chemix descriptionem esse, qua Cadmus valde excelluit, docet *Meyerus* in *Symbol. aur. mens. p. m. 33.* ut & in *Emblem. p. m. 150.*

Mercurius aquila unius, trium, septem) His innuit Auctor, quid per aquilas velit, nimirum depurationes repetitas toties, quoties diversa metalli magis vel minus edomabilis natura requirit.

Primo enti metallorum) Mercurii homogeneitatem cum auro indigitat Auctor, quare & *Ripley* in *Clavi aur. portæ p. 245.* dicitur Leo viridis, id est, aurum viride multiplicabile & spermaticum, quod à natura est adhuc incompletum, potestatem habens reducendi corpora ad primam materiam & efficiendi fixa spiritualia & fugitiva; & propterea etiam meritò vocatur Leo, quia sicut omnia animalia bruta se subjiciunt Leoni, sic omne corpus metallicum sistitur potestati illius vivi Mercurii nostri. In *XII. Port. p. 76.* ubi antimonium vocat primam terram cum sua propria aqua viridi, jubet, ut cum Leo, id est, aurum sitit, fiat ut bibat, donec ejus corpus corrumpatur; tunc enim ut *pag. seq.* loquitur, corpus docet spiritum ignem pati, & spiritus corpus ingredi ad tuum placitum. Quare quod *Major* in *Gen. errant. Ff. l. de Mercurio vulgari*, quem pro primâ metallorum materiâ habet, refert, id de Mercurio Philos. est intelligendum, nimirum Aurum ab ipso in sanie quandam metallicam converti aut quasi devorari, dum quod antea firmissimum erat & flammis nullis solubile, citò & sine strepitu in omnium minutissimas & tenuissimas minutias fatiscit atque intra Mercurium abscondit se. Rem ulterius comparat separationi duorum annulorum catenæ decussatim sibi coherentium, inserto inter eos in medium digito aut stylo, neque enim aliter fieri sibi concipit particularum auri celerem illam à Mercurio dissolu-

dissolutionem, quàm quod incurvæ hujus minutiaè agiliter se insinuent intra repandas auri minutias decussatim aut catenatim sibi cohærentes; sui-
 que obtusione eas in distantiolam aliquam diducentes; cujusmodi Mercuriales atomos figuram incurvam habentes hoc lubentiùs sibi imaginatur, quò certius est ipsum in fusione currentem vel millies in minutissimos globulos, non secus ac vulgaris Mercurius, colligi atque sic verosimiliter re-
 collectis in orbem & citò inordinatis semicirculis suis, in perpetuam istam sphericam figuram convolvi, sicut humor crystallinus oculi piscium coctus ex meris semicirculis componitur; neque enim Mercurii minutiaè ultimò insectiles seu atomi orbiculariter se habent, eò quod in minores & minores globulorum globulillos subdividuntur microscopii visum effugientes & denuo in globulos compingantur; in Geometria enim absurdum est Orbes ex orbibus in superficie se contingentibus sine glutine interposito componi.

Cap. X. Sulphureus ignis in Mercurio) Poterius Pharmac. Spagy. p. m. 412. ignem distinguit in naturalem & intrinsecam, ac artificialem & extrinsecum, hic illum juvat & ad agendum proritat; nimirum igneus noster Mercurius primò agit in aurum ipsum incinerando formamque ejus privando & ita ipsum aurum ab igneitate Mercurii occulta comburente dissolvitur & patitur. Postea verò Mercurius dum venit in igneitatem auri regenerantem, non comburentem ipsum repatitur ab auro, & auri igneitas postea in ipsum Mercurium aget, ipsum à fœditate suâ purgando, dissolvendo, regenerando, informando & in melius reducendo: Unde *Albertus M.* Factus fui scilicet pater Mercurius persecutor filii mei scilicet auri, sed jam factus est persecutor meus. Idem *Albertus* in Processu suo suadet materiam Lap. Philos. ponere in urinali vel vase cum foramine parvo aperto & supponere ignem lentum, sic enim vapor sursum dirigitur & evolat quod volatile de eo est & fuliginosum per foramen strictum operculi colli. Cùm ergo præfocatur, redit ad substantiam citrinam, convolutus in se ipso; quod postea acceptum tinget quodcunque metallum in colorem auri & fortè pulchriorem si fuerit nobile Elixir, in quo nullo erravit Artifex. Putrefactione, ait cit. *Poterius Pharmacop. p. 412.* (cujus velut appendices sunt Digestio & Circulatio) purum ab impuro segregatur, multa renovantur & in novam formam adducuntur, sic etiam per eam multa vitâ exuta revirescunt, corrosiva quæque acrimoniam deponunt, lævia & dulcia efficiuntur; venenata & efferata cicurantur, colores transmutantur & alia mira præstat.

Cap. XI. De Origine ac Inventione Magisterii hic tractat Auctor, nimirum ex origine omnium metallicorum, quæ cùm sit Mercurius, Philosophi videntes hunc ut infantem Saturni sulphure Martis imprægnatum & columbis

humbris Dianæ probè depuratum, ceu Solem indigestum & primum ens auri hujusque stylangem esse adhuc volatilem nondumque coagulatum (coagulatus enim est de pondere auri & argenti) bene judicaverunt illum esse posse agrum, in quo Sol satus seminaretur & multiplicaretur, unde aurum mercurio commiscuerunt & fixum factum est volatile, durum molle, coagulatum solutum, stupente ipsâ naturâ; igne hinc benè & diu satis digestis mortuum vivificatum est & vivum mortificatum, putruit corpus & gloriosus resurrexit spiritus animaque exaltata est in Quint. Essent. seu sumam Medicinam, resultantem ex cohobatione naturarum harum unius super aliam ut virtus digesta ope indigesti penitus extrahatur. Quapropter opus tum præparatione ingredientium, tum Exteriorum dispositione, tum Regimine accurato ignis, tum exactissimâ Operis universi cognitione, & tandem Patientiâ ne præcipitatione operis id destruat. Sicut autem granum frumenti mortuum per se velut est ante sationem, per quam semen dicitur postea, sic aurum mortuum velut est, quamdiu est in forma annuli, vasis, &c. sed quando tum Mercurio nostro junctum est dicitur vivum & chaos nostrum philos. in quâ vivificatione menstruum mortificatur juxta dictum Philos. Vivificandum est mortuum & mortificandum vivum, dum scilicet aurum in mercurio amalgamatum continuè coquitur, unde dissolvitur, quia aurum respectu mercurii est velut semen & mercurius erga aurum velut bona terra respectu grani frumenti. Auctor der Offenbar. Göttl. Majest. p. m. 125. ad Vegetationem & crescentiam auri similiter utitur simili grani tritici, quod ut explicatur ad multiplicationem, sic aurum humiditate sua radicali, aquâ scilicet mercuriali, ut terrâ conveniente, cibatum & inebriatum in infinitum crescit, prægressâ debitâ ejus putrefactione, ut porro loquitur. In *Augustiani Op. MS. meop. 203* elegantissimè etiam Opus Philosophicum comparatur seminationi agricolæ quæ ut decenter fiat in terram præparatam grana injicienda, ut putrescant, & in primam materiam resolvantur; Pariter ergo aurum ut durum corpus mollificandum est, & in mercurium philosophicum, è quo ortum, reducendum, quo factò ait: Semina aurum in terram suam laboratam & præparatam, quæ terra est aqua propinquior omnium metallorum, in quâ non oportet, quòd aliqua alia materia sit decocta; Quoniam sicut aqua usualis capit virtutem cujuscunque rei decoctæ in eâ, cujus decoctione aqua usualis non est pura; ita nostra aqua capit virtutem cujuscunque rei mixtæ & decoctæ in eâ, & idè oportet ut sit pura & munda: quæ ut melius mundificetur & purgetur, debet acui, ut facilius ingressum capiat & virtutem auri & argenti quæ in eâ decoquantur, & aurum & argentum per istam decoctionem una & eadem res sint cum ea, & ita reducantur in primam materiam, scilicet Mercurium. Hinc decoctione & putrefactione

terra:

terra separatur ab aquâ, & nigra fit, aqua que inspissatur, adscendente parte volatili, relictâ calcinatâ in fundo vasis, quæ dicitur sublimatum, id est, nobilitatum : P. 231. dicit *Idem* : Philosophi volunt nutrire granum eorum humore connaturali donec figatur & fructum afferat talem, qualem ipsum granum intrinsecus habet, & volunt vivificare id quod mortuum est à formâ metallinâ, quousque præstet fusionem metallinam perfectam, & talem Vivificationem seu nutrimentum aliqui Philosophorum vocant Ingressum : *Geber* hoc suadet, dum ea, quæ ingredi nequeunt ob spissitudinem, ad id disponuntur multiplici reiteratione solutionis spirituum non inflammabilium. *Avicenna* in *Tract. Turb. Phil.* p. 466. docet, qualiter Medicinæ ingressus sit conciliandus, nimirum repetitâ imbibitione Mercurii sophici, quousque materia figatur & efficiatur fusibilis plusquam cera. Ablue terram, contere & coque eam, donec de suâ biberit aquâ, quantum bibere possit, vel donec ipsa terra fuerit, sicut pasta adhærens cum aquâ : Ad hoc faciendum sufficit aqua & azot. Videtur nimirum repetitâ mercurii cōmixtione & calcinatione sal Elixiris fixi successivè augeri & terra crassa auri præsens, quæ ingressum impedit, plurimum temperari, ita ut dein Elixir ante Mercurii exhalationem ingressum habeat ; Mercurius enim calcinatus, juxta *Kunckelium*, facilè liquefcit & vitrescit, quod verò facilè fluit, copiam salis sufficientem monstrat : Hinc & in *Nov. Lum. Arnold.* p. m. 510. Vol. II. *Turb.* docetur, Cinerem qui fusione caret, ut ingrediatur & tingat, sudore suo opus habere, id est, aquâ permanente ; qualem aquam faciat is, qui scit facere vitrum ; hæc enim materia nil aliud est quàm de seipsâ vult sibi adjungi, nam omnia, quibus indiget, in se habet ; Et sic ex isto cinere habebitur Lapis fusilis tingens.

Auri stylangem) Quid per hoc intelligatur, optimè norunt Aurifabri Aurum depurantes.

In domo Arietis) *Auctor Novi Luminis* ait in *Ventre Arietis* per hunc autem Ferrum indigitatur.

Exigua jam esset malignitas arsenicalis) Nimirum dum à scoriis purgatur restitat tamen adhuc aliquid, scilicet juxta *Pantaleonem* circiter decima pars, quare notanda Auctoris verba sequentia : *Quousque nullam relinqueret in destillatione sua in fundo remanentiam*, unde solem immaturum, Lunamque suam vivam Philosophi nominarunt.

Cap. XII. Cohobatio duarum naturarum) *Vid. Trevisanus* in *Epist. de Transmut. Metall. Rosar. Philos.*

Rerum opus ingredientium, &c.) Notæ veræ materiæ Philosoph. sunt,
 1. Ut materia sit duplex nomine ejusdem generis. 2. Ut sit mineralis & radicis metallicæ. 3. Ut sit fusionis facillimæ & habeat partes Spiritus vini & vola.

& volatilis. 4. Ut tum partes volatiles tum fixæ simul junctæ putrefiant, & in putrefactione perficiantur. 5. Ut in coctione colore nigro, albo, rubeo appareant. 6. Ut si sit ad album in Argentum, rubrum verò mercurium metalla imperfecta in aurum mutet.

Cap. XIII. *Barbaria aut Guinea aurum*) *Ludolf. in Hist. Æthiop. p. 105.* refert in Æthiopiâ dari multum auri, ut & in aliis Africa regnis; *Dapperus* refert in regionibus Guineis maximè in littore apud fluminum cataractas Æthiopes urinatores in fundum se dimittere, patinis ligneis arenam haurire, quam postea lavent, & graviora quæ subsidunt, haud satis purgata, peregrinis mercatoribus vendant.

Sulphur ex altera parte) Sulphur Philosophorum etiam dicitur Corpus, per quod non saltem id quod tres dimensiones habet, intelligitur, sed fixum, prout Animæ nomine intelligunt volatile, & per Spiritum id quod ligat animam cum corpore.

Sine Ære suo) Æs Philosoph. est Aurum eorum, dictum quoque Laton. Verùm) Aurum hîc legendum.

In potentia) Deficit hic quidquam, nimirum, ad recipiendam vitam.

Serpentis instar aenei) Potius fuit vitulus aureus, *Exod. 32.* à Mose in cineres combustus, cujus occasione ait *Borrichius de Ort. Chem. p. m. 48.* Neq; quicquam fundendo, eliquando, urendo simplici igne, ita intima auri viscera exenteraverit, ut potulentum evadat, & non statim projectum in fluvium, subsidat in fundum, nisi Chemiâ & quidam arcaniori Duce. Reddatur, si vacat, pulvis ille auri tenuissimus sive elimando, sive tundendo, terendove, uratur vel decies, mox aquæ infundatur, petet è vestigio fundum & hiatum potantis eludet. Non adducam illud *Nicolai Lyra* testimonium, qui in hunc *Exodi* locum commentando refert, tradere Doctores Hebræos, reos filiorum Israël bibentes hanc aquam pulvere vituli infectam in barbis postea colorem aureum retinuisse, alios non item; hoc enim si verum, miraculum spirat, non opus Chemiæ. Posse autem aurum corrumpi, & à suis velut annellis exire, ut reclamaret tota Pyraemonum cohors, nihil efficeret, docente ipso Dei Spiritu, *1. Petr. 1. v. 7. & v. 18.* aurum esse φθαρτὸν & corruptioni subiectum. En verba: Ἐιδότες ὅτι ἡ φθορὰ ἐστὶν ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἐλθὲν ἐκ τοῦ ὕδατος. item τιμιώτερον χρυσοῦ ἢ ἀπιδυμῶν. Quod si quis minus dictum propriè existimet, sciat, idem tridui experimento posse demonstrari.

Cap. XIV. *Res propriis nominibus non nominavi*) Mercurii præparationem indigitat, quam Cap. 7. ænigmaticè sistit.

Cap. XV. Talem Mercurii & auri depurationem exposcit Auctor, ut ne minimum de sulphure arsenicali vel impuro metallo binis ingredientibus, Auro & Mercurio admixtum sit.

Cap. XVI. Amalgama Philosophicum ex dupla vel tripla proportionē hic docetur, scil. Mercurius intimè auro vel argento mixtus. Ad amalgama autem hoc conficiendum sæpe stilo corallino albo uti se *Autor* scribit, quo nempe Mercurium sophericum indigitat. Qualis nimirum in *Agricol. Rhomæi Vade mecum Philos. p. 220.* marmorii inditur, supra quem corpus in atomos teritur, & sine quo calcinatio nulla operi nostro proficua habetur.

Cap. XVII. & XVIII. Quæ de Vasis proportionē, forma, materia & clausura hic dicuntur non ad literam sed sensu philosophico intelligenda sunt, ceu hanc in rem bene scribit *Meyerus Symb. aur. mens. p. m. 427.* magnæ subtilitatis est ita scribere, ut conscii saltem intelligant, at majoris ingenii ex seipso investigare ratiocinando quid ex scripto intelligi debeat. Hinc quid per Vas hic velit, Philosophi consulendi, qui pro illo aquam suam seu Mercurium intelligunt, prout ait *Arnoldus de Villanova* : Lapis fit in uno vase, fit enim cum aqua nostra & ex eâ, illa enim corpora solvit, calcinat, in terram reducit, dealbat & mundificat. Et alibi, in aquâ nostra sunt omnes operationes. Sulphur vas naturæ *Lullio* dicitur. Per vas hoc *Hermes* & *Mariæ* itidem indigitari aquam Philosoph. ad stipulatur *Hogbelande Theatr. Chym. Lib. 1. p. m. 139.* ubi dicit, hoc vas in debitâ proportionē auro ita miscendum ne nimis hoc diluatur vel insufficienter resolvatur. In *Tract. Mariæ Prophetissæ in Turb. Philos. p. m. 34.* hinc dicitur : Vas Vas *Hermes* quod *Stoici* occultaverunt non est vas nigromanticum, sed mensura ignis tui. Quibus verbis subjungit *Mayerus Symb. mens. aur. pag. 63* : Ideo in cratere ignis flammam plumbei coloris moderabatur sibi contrarium elementum nec excessit unquam crateris oras; id est Mercurii humidum frigidum defendit materiam à combustionē, ipsiusque sulphur internum exuscitat sulphur internum solis ut vi ignis exaltetur & à compedibus liberetur. Mon fils est comme un lion, qui le fera lever, ceu in figurâ præfigitur *Bibliothecæ Parisiis impressæ.* Furnus quis jam sit intelligendus docetur, nimirum non tam externus perquam artificiosè instructus, quam furnus seu ignis internum ceu in quo tota consistit perfectio, prout *Auctor* ait : Hunc ignem de furno nostro ferè secreto intelligi volo, quem oculus vulgaris vidit nunquam.

Cap. XIX. XX. XXI. XXII. usque ad XXXI. Ipsum modum præparationis sistit unâ cum variis regiminibus, præsertim instructione ad regimen Mercurii, quod *Trevisanus* & *Basilii* reticent. Quantum autem ex instructione colligere est, distinguit *Auctor* elixir in tres ordines primi, secundi & tertii. Ex quibus *Primi ordinis Elixir* dicitur quod ex materia physica unico lineali, motu per aquilas volantes *Philal.* quæ sunt vaporations, i. e. sublimationes seu primâ rotæ circulatione perficitur, quale productum in arte Elixir corporum vocatur, nimirum sulphur Philosophorum vel aurum sopherum nondum

nondum tingens quod semel tantum cum mercurio calcinationem subiit & coloris est mortui scilicet nigri, ita tamen ut inde auri vivi nomen obtineat, quod scil. cum novo mercurio sapius decoquendum est: Quoad proportionem ponderis auri & mercurii juxta Auctorem præsertim *Cap. 19.* est id in dupla vel tripla proportionem Mercurii ad corpus, juxta *Poterium* in quadrupla, imò juxta *Sidonium* in Parab. in decupla, juxta *Zyvolferum* verò in octupla: quoad pondus *Faber* existimat sufficere, modò pars fixa solvatur à parte volatili: tali scilicet prima fusione & calcinatione repagula auri vulgaris solvuntur vel ut *Philaetha cit. l.* loquitur ejus corporis incantamentum solvitur, sine quo aliàs opus mariti perficere haud posset, quare dein sol noster dabit opus binis aut ternis mensibus citius perfectum quam aurum vulgi eritque virtutis efficacioris in projectione: Hinc & *Auctor Tumuli Paupert. Cap. V.* Sal auri philos. duplex dicit reperiri, minus scilicet solum argentum & mercurium vulgi vel metallorum tingens in aurum, & majus quod reliqua impura metalla tingit & depurat igneitate suâ penetrativâ; unde illud Medicinam primi, hoc secundi vocitat. *Secundi ordinis Elixir* id dicitur, quando aurum vivum per septem imbibitiones rotatur, tandemque post ultimam imbibitionem putrefit, dealbatur & rursus coagulatur, nimirum aurum vivum vel nostrum de novo in aquâ nostrâ seu mercurio antimonii resolvitur, ut consumatur ut prius ad remanentiam humidi radicalis metallici in parte minutissima sed efficacissimâ, scilicet salinâ calcinatâ, cujus ratione terra hæc auri terra sitiens fit & frequenti reiteratione calcinationis & solutionis magis pinguescit & fusilis redditur, ut dein eò citius novum additum mercurium in sui naturam convertere possit; Quod verò reitatio hæc solutionis & coagulationis augmentum virtutis conciliet, patet experimento *Scoti in Quæst. MS. p. m. 98.* quia si auri zj. semel sic preparati in spiritus ℥ij. solveris, fixat eum in una die: si quater vel quinques reiteraveris, fixat ℥ij. in una hora, quia augetur medicinæ virtus reiteratione talis decoctionis, quod inde *Philaethæ Elixir medium* dicitur, ut medium inter primum & tertium, sic tamen ut eatenus Elixir spirituum dicatur, quatenus Elixir primum post completas imbibitiones iteratò moritur, putrefit & renovatur; corporum tum elixir adhuc verè est in quantum ultimam suam spiritualitatem nondum est assecutum, id quod per philosophicam fermentationem seu Elixir tertii ordinis obtinetur, de quo postea. In *Dialog. Demogorg.* habetur hæc explicatio trium medicinarum: Sublimatio primi gradûs, ait, est dum Lapis noster mundatur & purificatur ab impuritate corrumpente & redditur purus & volatilis. Postea figitur & id dicitur gradus secundus præparationis: tertius verò gradus administrationis Lapidis est ut fixum faciamus volatilem, & hæc est multiplicatio: gra-

dus ergo primus est Præparationis, secundus Fixionis, tertius Multiplicationis. Corpus enim adustum Phœnix est & comburendo renovatur: Aurum scilicet & Argentum meliora & subtiliora sunt facta, quàm si manerent in natura communi, sic enim sunt penitus mortua & nullam exercere possunt actionem. Hinc ut metalla nobilia & munda transmutare queant ignobilia, oportet ut prius alterentur & penetrandi acumen obtineant, solutione decenti factâ in liquorem & in calcem reductione. Calcinatione volatile tollitur & remanet sulphur & sal fixum quæ substantiæ naturæ amicæ sunt & cardiacæ, ait *Poterius*. Omnis enim res, ut ait *Geber*. C. 64. calcinata facilius in aquam resolvitur. Et tunc quoque varii Colores sunt conspiciendi, nimirum ab initio post conjunctionem Auri & Mercurii (quæ regimen Saturni est) & calcinatione factum sulphur auri in carceribus Saturni occultatum & captivum detinetur sub nigro colore, unde sulphur hoc solaris naturæ liberandum est, quod verò aliter fieri nequit, nisi per Mercurium, qui artifex est & vita captivi & ferè emortui solis. Dum ergo Mercurius sophicus regimen suum adoritur velle quoddam habet se promovendi in aurum, ubi profectò non leve certamen oritur inter Mercurium & Saturnum, donec post nubila, phœbeia proles incipiat paulatim liberari, Saturnique potentiam in tenebrosa nocte pedetentim superari contingat: hætenus enim Nigredo: quâ disparente & Jove jam sceptrâ acquirente varii Colores emergent & denique Albedo succedet subsequenter regiminis Lunaris indicium; quo peracto, etsi testante *Philaletha*, jam Lunatis Lapis perfectus sit; nihilominus ulteriori sed debito ignis regimine mota materia Veneris se imperio submittet & viridescet: verùm cum & hæc suum absolverit sphaeram, succedet flavo bruneoque colore Mars cum variis intermediis coloribus, donec tandem Sol victor evadat. Et sic sub Saturno quidem terrena potentia resistat: à Mercurio verò diluatur & vincatur. Sub Jove ær clavum teneat; sub Luna aqua cui, ut etiam æri Venus suum debet regimen; Sub Marte ignis: sub Sole verò Lux. Cæterùm, lætiùs videntur hi Colores quàm ratione indagari possunt, dicente *Tackio Chrysog.* p. 173. id quod tamen ab acido, volatili & terra derivandum. *Tertii ordinis Elixir* id dicitur, quando sulphur incombustibile igneum cum partibus tribus auri optimi in crucibulo cautè miscetur & postea massæ hujus parti uni novus mercurius ad partes binas miscetur & ut prius funduntur, quo medicina longè spiritualior & penetrantior reddatur; quare & *Philalethæ Elixir spirituum* dicitur, cujus tantò efficacior tinctura primo elixire, quantum aurum & argentum ab hoc penetrativâ vi & subtiliativâ superatur, cujus transcendentis virtutis spiritualis respectu primæ perfectionis Elixir hebes corporeumque magis judicatur, Corporum elixir inde dictum.

Cap. XXXI. Fermentatio Lapidis. Fermentatio hæc juxta *Libav. de Lap. Phil. p.m.* 68. ob nullam aliam inventa est, nisi quia Lapis initio genitus & operatione secunda auctus, labefactatus est nimia copia mercuriali, atque ita interempta vis ejus, quæ se erigere non potest, nisi fermento efficace tanquam animâ denuò adjectâ. Unde & dein varii Colores apparent, quia scil. Sulphur hoc Phil. dictum ex calcinatione mercurii sale acido maximè scatet, ceu à quo etiam fluxibilitas emergit, quale acidum se immiscens novæ terræ additæ solari dum novum aurum miscetur, illam solvit hincque varios Colores apparere facit, qui tandem in rubicundissimum desinunt, quia scil. sale superfluo & terrâ subtili coagulum hoc mercuriale scatet, quibus dein Mercuriū vulgi in aurum coagulare valet. Mercurius enim ait *Kunkelius*, figi nequit, nisi acidum aliquod & subtilis metallica terra ipsi opituletur, i.e. tale sal metallicum seu acidum forte terreum grave. Quantum verò possit Fermentatio cum novo Auro vel Argento instituta patet saltem è salibus aliorum metallorum eorumque agendi efficaciam in aurum commixtum; sic namq; elegans experimentum est *Berlich. de Med. Univ. C.IX. p.m.* 31. ita referentis: Auro purissimo in Crucibulo pyriformi liquato partes decem de sale martis adjeci texique tegulâ & sic igne fortissimo per tres horas in fluxu destinui, tandem per se frigefactum Crucibulum aperui & Aurum licet ponderosissimum metallum in suprema media parte conspexi, sal verò totum in nigricantem porosam vitream massam permutatum & pondere quarta parte auctum reperi; Mirandum verò salem istum cum Auro tantam habuisse fermentationem, ut istud ad summum elevaverit & in medio portaverit, sed etiam soli nec ponderis accrevisse nec splendoris multum; Si autem in lapide lydio examinaretur Lapidem non colore aureo, sed rubicundissimo (cupri colorem superante) pinxit & ejusmodi colorem non solum in externis sed etiam mediis partibus exhibuit. Istud Aurum cineritio purgatum hoc modo pondere nonnihil auctum, post etiam rubicundiorum auro finissimo in lapide lydio ostendit colorem, infortunio autem deperditum est, ut cum isto non alia viderit experimenta *Berlichius*. Judica ergo, inquit, quid futurum sit, si talis labor cum sale ex auro ope antimonii confectum per aliquot dies continuaretur.

Cap. XXXII. Lapidis multiplicatio. Ratio multiplicationis in eo consistit, quod Tinctura nil sit nisi Mercurius in caractere Solis seminali concretus & fixatus; nec differat ab eodem nisi in qualitate assumptæ speciei & fixitatis, quam ergo utramque novus Mercurius tincturæ additus & ope digestionis assimilatus, ab eadem facillè recipit, eundemque in quantitate & qualitate auget.

Cap. XXXIV. De modo projiciendi. Causa tingendi sita est in indestructi-

bilibus terreis & subtilissimis acidis ideoque penetrantissimis tincturæ particulis quæ per ignem in motum elasticum versæ, non possunt non radicaliter liquatum homogeneous metallicum Mercurium subire & radicales poros, particulis suis incuneatis, juxta earum figuram & motum transformare.

Cap. XXXV. *De multiplici usu hujus artis.* Quod Usus Tincturæ attinet, ista non tantum in nobilitandis metallis, sed etiam infirmitatibus humanis, quantum de lege naturæ conceditur, omnibus tollendis efficacissima est, aded ut culmen spei renovationis unicum heic superesse omnes Adepti uno ore fateantur. Hac Persas credere Christum miracula in sanandis morbis perpetrasse Chardin. in *Itiner.* refert, *Henr. Sike* verò *Bremensis* in *not. ad Evang. Infant.* non veretur adducere Persas credere Salvatorem tinctoriæ artem exercuisse, unicaque tinctura pannos cujuslibet coloris exhibuisse, indeque tinctores Persas cum pro patrono venerari & tinctoriæ demum Officinam Christi appellare. Quod de Magiæ naturalis & Cabalæ summis secretis, per Tincturam acquirendis, *Julius Sperberus* *Isag. ad DEI & Naturæ cognit. it. Autor. Agric. Parv.* habent, recensere super sedemus; Interea exinde rationem reddimus, cur *Fratres Rosaceæ Crucis* transmutationem metallorum parergon habeant, nimirum quod pariter in illa adhuc majora arcana, quæ ipsis ^{et} nomine tantum digna reputantur, suspiciant. Vide *Famam & Confess. Fr. it. Julianum de Campis, Bohmii scripta, Arndt. Christianis. Gerhard. Prefat. Meditat. aliosque Theosophos*, auream mediocritatem his in rebus observantes. Sic & *Ripleus* in *Port. X. p. m. 8.* symbolizationem Lapidis Philosoph. cum fidei articulis ex sequentibus Christi verbis innuit: *si exaltatus fuero tunc omnes ad me traham*: nimir. pariter medicina nostra si exaltata fuerit, erit nobilitata, quod fieri debet, inquit duobus modis; ab eo tempore quo partes sunt desponsatæ quæ sunt crucifixæ & exanimatæ contumulantur simul mas & femina, & postea revificantur spiritu vitæ; Tunc sursum in cælum debent exaltari, ut ibi corpus & anima glorificentur, nam debes illud adducere ad talem subtilitatem ut ascendant simul & possint inthronifari in nubibus splendentibus angelis consociata, tunc tradent, ut videbis omnia corpora ad suam propriam dignitatem. Hujus occasione notatu dignum quod sub finem *Canon. Apost. Clementis sub finem Decret. Gratian. Corp. J. Can. p. 1272.* extat, ubi commendat is *Clementis epistolæ duas & Præceptiones* quas dicit Episcopis per illum (per me Clementem) in libris octo nuncupatas esse: quas omnibus publicare non oporteat, ob quædam arcana quæ in se continent. Nimir. in *Epist. II Clem. pseudogr.* dicitur: Interrogatus à quodam Dominus quando regnum ejus adventurum esset? respondit. Quum duo unum erunt & quod exterius sicut interius & mas cum femina, nec mas nec femina, id quod in Opere prædicto Philos. oculatus quisque facile animad-

vertere potest, quin & obscurissima aliàs Apocalypseos Johannis Theologi (cujus ne millesimam partem se intelligere *sebast. Castalio* refert) sibi dilucidare; sed non nisi sanis sana, nec nisi mundis munda.

A R T. III.

De artificiali Mineralium & Metallorum Vitrificatione.

ELEGANTIA sunt, quæ de Vitris stillatitiis ut & anaclasticis in *Ephemerid. Curios. German. Dec. I. & II.* tum à Viro Illustr. *Francisco Redi*, tum *Rosino Lentilio*, tum *Morhofio* erudito orbi exhibentur, quibus tamen meo judicio, quoad insignem utilitatem quàm in Alchymicis & Re Medica præstare poterunt, longius antecellunt Vitra Metallorum, qualia ut & Mineralium, Lapidum, omnium, facillimè & citissimè absque fixis salibus absque ullo addito plumbo se in fornace compendiosè extructâ in Vitra redigere posse liberè scribit *Theodorus Gummert Epistolâ divulgatoriâ speciali An. 1677. Dresdæ editâ*, in qua præter dictam Vitrificationem etiam de certa purificatione Vitrioli, Mercurificatione Ferri & Cupri peculiarique probâ mineræ cujusdam Bohemicæ candidè mentionem facit, quin & terræ cujusdam vitrificæ fluxionem vitrificatoriâ insigniter promoventis: Quanta autem sit nobilitas Vitrificatoriæ operationis *Exc. Bohnius Dissert. Chym. XIII. §. I.* candidè sistit, dum ait: Vitrificatio ignis potentia destructivæ maximè resistit adeoque metallo perfectiori & puriori Auro fixitate & immutabilitate prorsus accedit hoc protechniæ productum, ut cum illo idem ignis purgatorium intrepidè sustineat, plusque splendoris & pretii ab ejus tortura, ac illud à natura excoctum minerale, si quod malleabilitas huic præ illo acquisivit, excipias, petat. *Mazzotta de tripl. Philos. p. 63.* agnoscit duplex humidum in mixtis, unum evaporabile, dum ignis intrans partes elevat; alterum incombustibile, ceu cineres, amianthus, aurum tali scatent humiditate radicali; unde ait idem *pag. 67.* Cinis fit ex consumptione humidi igne extenuabilis; & si quid in cinere remanet humiditatis, non consumitur igne sed fluit in vitrum quod est fixæ nimis naturæ; Et qui sciunt ultimam humiditatem à corpore perfectio (Auro scil. & Argento) quod dicitur anima illius extrahere illamq; conjungere cum partibus ejusdem generis (non dico speciei & libus) & coquere, ad se trahit illas partes & fit suprema resolutio & artis complementum ac naturæ compendium. Si habes intellectum me percipies, ait *Mazzotta*, quia alia addere non audeo. Nimir. ex hoc fundamento quoque est quod idem *Mazzotta* adeo commendat sal alkali fusibile pro fixatione spirituum metallicorum, quale etiam modo *Kunkeliano* paratum.

paratum Mercurium metallorum facilius præbet & vitrificationem facili-
tat. Quare meritò hanc *Gummerti* terram vitrificam suspicatur *Cramerus* in
Colleg. Chym. p. m. 98. esse Terram tartari quæ fluit in aëre, æst faciliè in igne &
secundùm *Beccherum* in aciditatibus absorbendis ipso sale alcali adhuc po-
tentior est, ceu laudatus *Kunckel. Observ. Chym. p. m. 220.* refert, Sal Tartari
quod post solutionem & secundam crySTALLISATIONEM butyri instar in fundo
relinquitur nec concrevit majorem vim possidere in retinendo illo quod
Mercurium in metallis ligavit, acido scilicet, pro parando Mercurio metal-
lorum, refertque facilius sulphur postea quàm prius solvere; vocatque ter-
ram quandam quæ plus acidi requirit & ab hoc suo sale nondum soluta est
quæque itidem in aëre faciliè solvitur, ut de Terra Tartari similiter prædicat
Cramerus. Refert *Kunckelius* hanc terram metallorum caleibus esse miscen-
dam ut Mercurius obtineatur, resolutio nim. fiat in subtilem vaporem qui
postea imperfecta metalla ingredi & tingere valet; Nimirum sic facilius
ad Vitrificationem disponuntur corpora perfecta, quare *℞. Calc. Argent.*
cum Mercur. philos. parat. ʒj. Mercur. sublim. ʒijß. Arsenici subl. ʒj. misc. & sub-
lima simul, spiritum seu sublimatum miscendo cum fecibus seu eo quod in
fundo remansit, dein hoc unias cum Sale fusibili fixo seu alcali prædicto vel
terrâ tartari ʒiv. & sublima toties usque dum omnia maneant in fundo sem-
per miscendo feces cum sublimato, solvantur dein in humido & congelen-
tur pluries lentè & sic hujus p. j. tinget Vener. purgati p. xij. Sic apud
Beccher. Glückhaf. p. 507. lapis rubeus ex repetitâ fusionem reg. Antimonii &
Auri paratus bene tritus jubetur misceri cum sale tartari & quinquies fun-
de pro Tinctura in Mercurium. Laudatus *Gummertus* in *cit. Tr.* neminem asse-
rit hæcenus fuisse, qui hujus Vitrificationis apertè meminerit, præter *Isaacum*
Hollandum; quonam verò loci hic in scriptis suis de hisce tractet, mini-
mè sistit: *Libavium* verò dum evolverem offendi hanc ex hujus *Operis Mi-*
neralis Cap. LXXVI. p. m. 513. & *Cap. XCI.* hæc adducere verba *Syntagm. Arcan.*
Chym. de Transmut. Magister. Lib. VII. Omnia metalla absque additamento in
Vitrum abeunt excepto Auro, quod per se nullis ignibus in vitrum verti po-
test, quamvis usque in diem judicii ureretur: aliquid ei addendum, quod in
aliis metallis non est necesse; Argento combusto, ut fit in examine cinnaba-
ris examineque ejus faciliè vitrescente longè facilius metallis cæteris, unde
Figuli ex marte flavum vitrum conflant, ex Venere viride lucidum vel ob-
scurum, ex Cerussâ stannæa lacteum, ex Lazurio argenti & bismuthi cæru-
leum, quod Ultramarinum vocant, &c. Et quàm varia mineralia vitream
naturam accipiunt in conflatoriis Venarum officinis, in quibus spumæ &
lapides vitrei deliquatis detrahuntur, qui denuò liquati elegantius & pu-
rius vitrescunt & materia sunt vitreis vasibus, Idem refert *Cap. seq. XX,* quod

Isaacus ex calce Lunæ cœruleum conflet vitrum, ex Solis verò rubrum, quanquam *Cap. XCI.* negaverit Solem vitrescere posse, ceu qui verè calcinari (nî forte hoc notum fuerit Mofi vitulum aureū comburenti & populo Israëlitico potandum offerenti) nequiret, & tamen non sit transitus ex metallo in vitrum nisi per calcem tanquam medium inter utrumque; Vitrificatio- nis scilicet medium est terra fusilis, cinerea, calciformis, cui omne humi- dum evaporabile igne ablatum est, & nonnisi paucissimum humidi viscosi radicalis remanet, cujus ratione postea quoque in Vitrum colliquescit fixæ igne, ceu in igne genitum, naturæ: Unde *Geber Cap. de Calcin.* scribit: Omne corpus propriâ privatum humiditate non nisi vitrificatoriam dat fusionem: quæ hinc maximè augebitur admixtâ terrâ quadam vitrificante, qualis est terra tartari modo prædicto elicita è sale tartari soluto & bis crySTALLISATO: Quare etiam pro Vitro aureo vel argenteo tingente ita procedendum; Pro aureo quidem; *Rx. Calc. aur. cum Mercur. philos. prepar. ʒj. Sal. tartar. fusibil. ʒj. misc. & funde in Vitrum rubicundiss. adde dein Mercur. sublim. (pro argenteo sumi poterit Arsenic. subl.) ʒiv. sublimentur sex vel no- vies vel usque dum Aurum sit fusile instar ceræ & penetrativum in fundo maneat, cujus p. j. tinget p. x. Lunæ, quod si non faceret ulterius toties sublimandum foret, usque dum fixum fusibile in fundo maneat. Postea Rx. Vitri hujus vel Lapidis fixi q. v. Salis armon. depurat. vel melius Flor. reg. an- timonii cum Sale *co = tor. ter, dein septies quousque fluant instar ceræ (pro Argento sumi poterit Nitr. depur.) q. s. misc. lento igne, refrigerata pistentur & solvantur super vitrum in cellâ & habebitur Oleum rubicun- dissimum; Post Rx. Vitri hujus solut. p. viij. Aur. in Aq. fort. sol. p. j. (Pro Argento pro ferment. sum. Argentum in Aq. fort. sol.) Mercur. in Aq. fort. sol. & præcipit. denuoq̃ soluti p. iij. destilletur aqua, & vigoretur ignis, ut fi- gantur & bene uniantur, hinc denuò solvatur in aq. reg. & evaporetur ad mediet. quo in frigido lapilli diaphani, fusibiles igne candelæ, habeantur, cu- jus p. i. tingit p. 100. Huc spectat Vitrum fixum Argenteum Rhenani: Rx. Ol. Vitrioli rub. rectif. q. v. solv. in eo Mercur. opt. depur. donec penitus solvatur formâ olei, dein hoc per retortam in arenâ in recipientem pelle, ut Mer- curius remaneat præcipitatus in calcem, Rx. Mercur. præcip. hujus ʒij. Calc. argenti, Salis armon. aa. ʒj. Invicem trita & commixta in phiolâ sublima, ubi *cum adicendit, & Mercurius cum Lunâ etiam servato pondere in fundo manent in modum auri purissimi; postea in vitro forti aut crucibulo devitreato in furno venti ad fluendum pone, adauctoq̃ igne in fixum transparens vitrum, quod de colore anreo ad pallidiorem descendisse vide- tur, abit. Vitrum hoc, ait *Rhenan. in Theor. Chym. p. m. 19.* infinitarum virtu- tum est, quas singulas recensere æquitatis non est. Idem iisdem verbis de-*

scribit & testatur *Poterius Pharmac. spagyr. L. II. pag. m. 448. & Beccher. Glückhaf. pag. 394.* in cujus confirmationem facit, quod *flores antimonii cum Sale armon. sublimati ter dein septies resublimati* fluant instar ceræ, item quod *Calc. Luna p. j. cum Mercur. sublim. p. viij.* novies sublimata Lunam sume fusilem instar ceræ reddant. Hujus occasione communicamus quoque Menstruum universale seu Ignem Gehennæ Rupescissæ vel Li-
 quorem Alcahest Helmontii è MS. D. *Henr. Scretæ M. Doct. Scaphus. R. Mercur. sublim. septies per Vitriol. & Salem lbij. Sal. arm. ter à sale comm. sublim. clari & albi lbj.* Trita simul & alcoholisata sublima in sublimatorio per arenam horas ix. Ubi refrixerit Mercurium sublimatum pennâ detrahito & cum reliquo sublima ut prius; Hanc operationem quater repete, donec amplius non sublimetur & in fundo vasis massa nigra remaneat instar ceræ fluens: refrigeratum exime & tritum rursus in patinâ vitreâ sæpius cum *aqua Sal. armon. f. a.* præparatâ, imbibe & exicca ad 9. vel 10. usque vices, donec ferè non amplius coaguletur; tritum subtiliter solvatur in loco humido in Oleum pulchrum quod rectificandum per distillationem in cineribus à fe-
 cibus & residentiis, Aqua *ci solle — *ci dulcis seyn/welcher mit spir. vini wird bereitet: fortè est Aqua divina parata etiam terendo sal armoniacum cum album.ovi vel aceto dest. & destill. per alembicum, dieses Wasser seze wieder frisch Sal. arm. hingu/ & habebis aquam salis arm. quæ coagulat in tigi lo-
 lutato Mercurium. Hanc aquam omnium facilè principem diligenter re-
 serva, cujus R. 3viij & impone *laminas optimi Aure 3iß.* vitro clauso reponere ad digest. in ciner. per hor. viij. & corpus tuum videbis transmutatum in fun-
 do vasis in subtilem vaporem seu Mercurium. Factâ solutione totam aquam mercurialem per alembicum lento igne à prima materia sublimando separa
 & in vitro diligenter asserva; Habebis hoc pacto verissimum Mercurium corporis, cujus usus in rebus desperatis modò prudenter ipso utaris, est mi-
 raculosus & cœlestis. Adde *Ripl. Phil. alch. l. II. p. 208. & Rupesciss. de Conf. ver. lap. oper. 1. 2. 3.* Atque hæc sunt excerpta ex Manuscr. D. *Joh. Ad Schragl. J. U. D. & Synd. Argentorat.* qui ea habuit ex ore *Illustr. D. Gothfr. Momml. Baronis de Schyvartzenstein* Auctoris libri *Germ. cui tit. Radix Chemia. Mazotta de Miner. p. 193.* sistit apertius præfatam Aquam, & nominat illam Aquam Angelorum; nimirum R. *Mercur. sublim. sæpius, Sal. armon. sublim. ana lbj. misc. & sublima toties,* donec in fundo vasis totum fusum maneat, postea in humido super marmore permitte dissolvi in aquam, quam congela, ite-
 rum solve & congela, & hoc quater fiat, & serva pro re mirabili ad fixan-
 dum & incerandum. Et talem fixationem paucis esse manifestatam *Idem p. 183.* refert, nimirum convertit talis materia rubra instar sanguinis & fixa Mercurium & Lunam in corpora perfecta, fixat scil. spiritus intrantes albi-
 ficantes,

ficantes, Mercurium, Arsenicum, &c. non secus ac aliàs hoc præstat sal fusibile aliquod è Sale armoniaco, Sale tartari, commun. &c. Sic ergo *R. Calc. argenti (præsertim philosoph.) ℥j. Mercur. sublimati ℥iij. Arsen. sublimati ℥j. misc. & sublima simul, sublimatum misce residuo, dein add. Sal. fusib. fixi ℥iv. sublima toties ad omnimodam fixitatem, solve in humido & congela & fac projectionem, ut decet, super cuprum (p.j. ad part. xij.) prius cum Salis comm. & Tartari aa. calcinatione purgatum, dum scil. s. s. s. faciendo cemen- tatur in ollâ terreâ per 4. dies, dein aquâ calidâ salia solvuntur, post aceto dest. vel lixivio forti incoquantur, donec Cuprum sit pulvis albus, qui postea fun- dendus cum borraçe aut sapone molli. Not. Si Sal crepitato addatur alum. plumos. melius erit. Dicit Mazzotta L.cit. p.195. Sale fusili fixo spiritus fixan- tur illos incendo & uniendo per ipsum cum corporibus, hinc si Salus hujus fusilis ℥iij. inceretur igne lento Arsenici sublimati perfectè ℥bj, & postea pona- tur super marmorem in humido solvi in aquam quæ congeletur & hujus ℥j. convertet Cupri ℥vj. in Lunam, quod totum pluries Guilelmum Anglum fe- cisse narrat D. Thomas in suo florido. Quin & sale tali fusibili cum aa. crystalli aut silic. candid. in pulverem extinctione redactorum Lapides artificiales formari poterunt, dum enim funduntur in crucibulo ceu plumbum injici poterunt calces metallorum Veneris, Jovis, &c. Et Virtus hujus Salis fusi- patet etiam ex Oleo calcis vivæ seq. quod Mercurium coagulat in Argentum, dum scil. calx viva elixiviat & aqua denuò evaporatur in ferreâ ollâ, & hoc adhuc bis repetitur, hinc aqua fontana rursus affunditur & coquitur ad consist. salis, quod in cellâ repositum liquefcit in Oleum vi dictâ coagulan- te præditum. Sic & Tachen. Hippocr. Chym. p. 62. refert Sal tartari ut alcali puri & excellentis ope Mercurium calore solis mundatum & digestum, solu- tione in spiritu nitri (Mercurii ℥℞. in spirit. nitri ℥j.) fecem nigram gravem tardique motus deponere quæ in Aurum fundi valeat & aliàs præcipitare Mercurium rutilum alcali tartareum calc. vivâ paratum; nimirum Sal hoc res sibi mistas in similem materiam & ut informe induit formam uniti & sic pergit similiter fixare. Alia Metalla quod porrò spectat, ut Cuprū & Ferrum, horum mineræ terrâ ejusmodi lapidiformi propriâ plenæ & metallurgo- rum solitâ castratione haud adeò privata, per se in Vitra quoq; abire possunt, ceu in liquatione eorum lapides vitrei in scoriis adparent, de quibus Brace- sci in Ligno Vitæ p.122. ait: Quùm Mars tamdiu in Δ ne fuerit quòd multùm debilis & frangibilis factus sit, nec reliqua sit in eo pars aliqua naturæ vel substantiæ ferri sed in vitri naturam sit conversus coloris ferè sapphiri ob- scuri, tum in lapidem mutatus erit. Vitrum enim tale est humidum natu- rale Martis incombustibile. Notabilia verò sunt verba citati Gummerti dicentis: Materia universalis respectu metallorum & mineralium talis sit*

oportet, qualis requiritur ad lapides & quartios in crystallos redigendos, Hinc prout ad radicaliter solvenda metalla præsertim perfectiora requiritur mercuriale penetrantissimum igne magico prægnantissimum (nim. Mineralia propter concretionem & texturam firmiorem magisq; compactam non nisi in partes homogeneas se frangi patiuntur, maximè si homogeneo menstruo solutio fiat, unde dein per coctionem, factâ coagulatione & metalli in ramenta minutissima diffractione, moleculæ menstruo intertexuntur, quæ quia sale acido maximè abundant terram solvendo fluxibilitatem ei conciliant, & ingressum cum tincturâ in metalla impuriora si scil. puriora Aurum & Argentum taliter salificentur) quo velut glacies in aquâ liquecant & primo opere regiminis quod est Mercurii, penitus dissolvantur, sic quoque ad Lapides & Quartios vitrificandos talis erit materiæ velut amor, ut strictissimè invicem combinata unâ vinculum solvi, solutaq; sic ab acido se expandente in Crystallum & Vitrum abire possint; Qualiter verò ejusmodi materia obtineatur, modò dictus analogismus & conjecturæ quas suggerit epistola divulgatoria *Gusmerti* innuunt, nimirum quòd sit salis tartari post aliquot solut. & crystallis. relictâ terra salina summè alcalina quæ Lapidibus pulv. & calcin. mixta in Vitra ea redigit, quæque hinc multum affinis metalli calcinati terræ calciformis purissimæ, quæ super porphyrite vel marmore terenda est cum aqua salsâ impalpabiliter & postea aquâ communî limpidâ abluenda, donec aqua à calce munda & pura defluat, quæque rursus ut prius terenda, donec nullæ amplius sordes terræ defluant: Hoc ergo modo si debitè procedatur, nullatenus dubitandum, quin tam ex lapidibus quibusvis admixtione hujus terræ alcalinæ tartari elegantes Lapides tum ex metallis calcinatione alkalifatis velut insignia Amaulæ (fortè à Musaico vel musivo opere, quale Venetiis in Templo Divi Marci videre est, ita dicta, de quorum etymologia aliàs tacet *Exc. Brunonis* Lexicon Medicum Castelli renovatum) & elegantissima crystalliformia corpora obtineri possint, v. g. ex calce Veneris ita ustâ insigne Amausum Viride, ex calce plumbi ac etiam ferri Vitrum fulvum, Stanni Album, Argenti Cœruleum, Solis Rubrum, (in cujus tamen defectu si magnum opus philosophicum quis conficere ignoraverit, quod ad hoc requiritur, Lectori commendamus Purpuram Auri ope liquoris Jovis alibi à nobis descripti obtinendam, quo quidam expertus Chymicus, hîc in viciniâ in vico Stauffen, Vitrum rubrum elegantissimum conficit) vel si mixti colores alii expetantur ex mixtis his invicem obtinebuntur. Qualiter autem Metalla prius calcinanda sint, ut in Crocos vitrificationi destinatos commodè cedant, in *Regno Minerali* diximus fieri ope Salis Tartari & pauci sulphuris communis, quibus invicem fusis facilè metallum lamellatum in Crocum solvitur: Verùm juxta elegantem procedendi modum

modum *Hollandi & Gummerti* calces ejusmodi prius depurandæ sunt, ut Vitrum fiat multò speciosius & præstantius amatum, id quod innuit *Gummertus*, dum purificationis Vitrioli singularis quâ omnes omninò partes ejus metallicæ sequestrantur, mentionem facit, quo ad coloranda vitra ex silicibus fufis præstari queant ea, quæ exempli gratia è calce Veneris in cœruleo, Martis in rubro, Argenti in flavo & in compositione horum habentur. Elegans certè summeque delectabilis est hic vitrificandi modus *Gummerti*, quo facillimè nigerrimos, rubicundos & albidos crassos lapides in Crystallum transparentem, Saphyrum, Smaragdum (qualem artificialem duplicatum novies mille ducatis quendam Mediolanensem, fraude diu tectâ, vendidisse *Merretus in Nerum* refert) Amethystum & quorumvis colorum alias gemmas (Genuinæ gemmæ valde leves, nihilominus compactissimæ & durissimæ sunt. Factitiæ autem etsi in colore optimè respondeant, tamen molles sunt & graves ex crystallo, quæ fusa seipsa mollior evadit, & hæc durities & compactio in genuinis causa est cur adamas & rubinus per ignem nec liquari nec calcinari possit & hæc ignita, qualiter scil. maculæ earum tolli possunt, & in aquam injecta plusculum tempus sub illa resplendescant & ignita maneant, quod etiam vitrum sed remissius facit) fundere potest, dum nempe debita præcessit depuratio & sequestratio particularum, quæ opacitatem inferre possent calcesque non impolitæ sed debitè mundificatæ sumuntur, & demum vel per se vel etiam additione tartari tertæ vitrificantur: Mundificantur autem Metalla urendo & reverberando aut calcinando (ubi si desit fornax compendiosa *Gummerti*, illa cœmentoria *Glauberi* præ illo Venetorum Vitriariorum inservire ad hoc poterit) ac calces itentidem lavando, aut calces denuò in corpus reducendo ac tum denuò calcinando atque iterum abluendo aquâ communi, donec nullæ amplius feces proveniant, sic enim repetitis his calcinationibus & depurationibus impediri quoque poterit solita aliàs effervescentia & materiæ effluxus, qui contingit ex mutua actione partium acidarum in silicibus in partes calcinatas alcalicas juxta communem vitrificandi modum, de quo tantum conqueritur *Glauberus*, verùm acido sic dempto in terra tartari magis alcalinâ, impeditur. Quantum verò utilitatis ex ejusmodi præcedanea depuratione obtineri possit, *Hollandus & Gummertus* eleganter monstrant ex reductione (quæ scil. est calcium & scoriarum in pristinam metallicam substantiam redactio; dum scil. alcali domat acidum, quod scoriationis & vitrificationis causa existebat, quo hinc absorpto metallum restituitur: sic refert *Cramerus*, *Stomachicum Poterii* in *Regulum antimonii* reduci, si ejus p. j. addantur p. iv. pulveris ex carbonibus tritis & pauxillo nitri: sic pluribus in locis minera 7 non nisi immediatè injectis carbonibus Martem fundit: sic *Regulus antimonii*

fit acido sulphuris ab alcali dempto prius, quo metallicum corpus resideat) *Amausorum*, quæ etsi per se longè majoris sint pretii & pluris æstimanda quàm metallum, quod in se depuratissimum & nobilissimum fovent, tamen insuper ansam exhibent judicandi quid lucri obtineri possit ex frequenti vitrificatione & reductione calcium metallorum, de cujus utilitate summa jam quædam in *Append. Ludovici enucleati* proposuimus, ac etiam ipsum magnum Opus Philosophicum ad hanc classem tandem reducendum esse diximus, non enim, ut *Damogorg.* loquitur, nisi in Vitro & Sale est totum secretum, ceu & *Philaletha in Vade mecum Philosoph.* loquitur, non fuit primi ordinis nisi cum corpore suæ speciei perfectio fundatur, prius verò tum in Vitri metallici tincti formam reductus instar ceræ fuit super metalli lamellam calefactam Mercuriumve projectus: unde ad Aurum vitrificandum ignem mercurialem laudat *Turba*, jubendo: *Comburite as nostrum igne fortissimo scil. mercuriali.* Cæterum modus reductionis *Amausorum* seu vitrorum artificialium exquisitorum, quæ Principum vasa exornabant olim ab *Hollando* proponitur talis isq; consideratione dignissimus: *Sume, ait, & pulverisa Amausa subtilissimè, & sume bonum acetum destillatum, in quo Sal armoniacum solutum fuerit, in singulis libris aceti 3℔. Salis armoniaci, cum eo contere pulverem super lapide tam tenuiter, ut si pictor eo uteretur. Ac illum contritum Vitro inde aut amphoræ lapideæ ac bonam quantitatem aceti destillati superfunde ac pone in balneo ac balneo ignem subde, ut bulliat, ac move quater aut quinquies de die spatulâ ligneâ, atque hoc pacto retine per dies quatuor, tum sinas frigesieri, ac funde feces aceti in mundam amphoram lapideam, ac super feces denuò acetum recens funde ac fac ut prius, idque tertio reitera ac semper acetum primo adde, tum corpus illud omne solutum est ex fecibus illis aut ex vitro, tum acetum evapora aut per alembicum destilla ac in fundo corpus metalli permanebit in corpore subtili, cum eo aliquantum borracis permisce ac crucibulo inde ac liquefacito in igne vebementi cum corpore. Si fuerit Mars aut Venus, munda ac pura sunt, ita ut non amplius situ & rubigine infestentur, ac à suis fecibus vacua sunt. Si verò Jupiter, foetor ac stridor ei ademptus, estq; mundus ac fortis ut Luna. Si Luna, fixa est. Si Sol, Medicina, ac si Saturnus fuerit, Luna est. Ex quibus sanè verbis apparet, verum omnino esse, *Isaacum Hollandum* his scriptis plus indicasse quàm in omni vitâ ut in lucem prodiret voluerit, ut *Kunckelius Observ. Chym. C. VII. p. m. 96.* refert, postquam docuit ex examine metallorum patere quod sal ipsorum & terra in perfectis & imperfectis deprehendatur unum idemque. Nimirum laudatus *Hollandus* statuit, quòd si Aurum vitrificetur, abire in Medicinam, cui consentiunt *Libavius, Hamm. Poppius, Notat. in Batzendorf. Friben. in Misc. Cur. prout & Anonymus Philos. de Lap. Phil. apud Rhenan. Synt. Harmon. Chym. Phil. V. l. p. 196.* ait notanter: Oportet materiam metalli à suo phlegmate for-*

titer

titer depurare & crudum coquere per ignem fortissimum, donec fundatur in laminam crystallinam, tum samatur de lamina crystallina, quem in fundo vasis fixam reperies & illam in crucibulo tenui ignem lenem cera inceratione ultimâ cum aëre suo albo, guttando guttam ad guttam desuper, quousque fundatur, sicut cera sine fumo: Et tunc completum est impretiabile pretium & thesaurus incomparabilis. Et *Auctor* der 79. *Wunder* 1690. *impress.* p. 51. refert, Philosophos de via sicca & brevi parum & breviter scripsisse & solum uno & altero verbo (exemplo *Paracelsi*, qui gluten aquilæ & rubei Leonis sanguinem sumendum esse dicit) se explicasse. In tali autem viâ sicca & brevi omnia violento modo igne aperto, in uno vase seu tigillo ope trium ignium (ut elementalis, metallici & magici penetrantissimi urentis) peraguntur & in summam Tincturam elaborantur, ita ut tam longâ putrefactione & colorum expectatione, ut sit in via humida, non sit opus. Hinc & Philosophis hæc via brevis & violenta, via per saxa & ignes dicitur, discipulisque à *Cosmopol. Nov. Lum. Tr.* 7. & 9. persuadetur, quo pacto scilicet semen metallicum duplici via, suaviter, & cum violentiâ obtinetur & *Tr.* 8. 9. 10. ignis ope sit abbreviandum, id quod præcipuè ob oculos sistit *Baravius* ille *Sparendamensis*, qui se aurichalci potius quàm Aurifusorem nominabat in *Helvetii Vitulo Aur.* Majora verò arcana recondita jacent in hac via sicca, sic enim videtur quo pacto Aurum igni invictissimum è vinculis ope 3. ignium liberatur, reducitur & ita destruitur, ut per se sit irreducibile; Not. Ignis elementalis est ille lignorum seu carbonarius, metallicus sulphur Aureum aut Argenteum incombustibile, magicus Mercur. philos. quo Aurum & Argenteum comburitur, velut & in ultimum Vitri gradum vel Tincturam reducitur. Inde verò colligendum Aurum usque ad vitri gradum ope ignis esse depurandum, ceu qui in omnibus ignis operibus supremum est, unde non datur procedere ultra, de quo vid. *Holland.* Sed objici posset, Philosophos monere cavendum esse à vitro, eo quod vires corporis sic abigantur; sed hoc valet saltem, ubi vis ignis principia in vitrificatione unâ secum rapit, sed hoc non semper contingit, ut patet in vitro antimonii, præcipuè verò in Auro, ceu *Claveus* expertus Auro per duos menses fuso nil, argento 12. partem saltem decessisse; nimirum ut Aurum vitrificetur plus negotii facessit, & quamvis Aurum ope additamenti in principia reduceretur, tamen his principiis exolutis ignis nullam vim inferre valet, quia reducta hæc Auri principia nil aliud sunt quàm humidum radicale & elicatum semen metallicum Auri, quod non saltem igni elementalī sed & metallico & magico igni resistit, imò ita se amicabiliter uniunt, ut similia, ut in unum corpus igni invictum tandem combinentur, nec invicem separentur. Hinc eleganter *Cosmopolita*: Unum datur metallum quod potestatem habet alia consu-

consumendi (scilicet Ignis metallicus) est enim velut aqua eorum & ferè ut mater ; Unica tantum res, humidum radicale Solis vid. & Lunæ resistit ei & melioratur per illud; sed ut detegam, Chalybs vocatur, seu Stella signata Regis: *Si undecies coit Aurum cum eo, emittit suum semen & debilitatur ferè ad mortem usque, &c.* Hinc & optimè dixit Auri fusor seu Artista Helvetio, quòd si ignis ignem combureret, suum Lapidem in ignem projiceret; Interea mirandum, quòd hic modus conficiendi Tincturam, qui aliàs *Sendivogio Praef. Nov. Lum.* Via Regia (quæ sine errore calcanda) dicitur, tamdiu fuerit tectus, dum hinc inde de Auro transparente diaphano vestigia leguntur: Hinc in *MS. D. Job. Mesthoff* processus extat, quòd quidam Aurifaber Argentorat. ex antimonio vitrum fecerit, cum quo Aurum destruxerit & in vitrum redegerit, quòd Argentum fustum tinxerit in Aurum, hinc Straubingam deveniens *DN. Cham* hoc retulit, qui dein Tincturam possedit & Archiduci Maximil. fratri Cæsaris Rodolphi 100000. Ducatos mutuo dedit & donavit. Alii processus de arte vitrificatoriâ adduci possent; sed hic sufficit. Quam præstans verò sit ars vitrificatoria, Vitra pulcherrima per se item tincta sulphuribus metallicis probant, ceu quæ & ita magneticè velut arripiunt & constantius quàm Salia retinent, ut videre est in Vitris metallicis, de quo in *Miscell. Curios.* & apud *Hollandum* agitur. Sic ergo in supremum gradum digestis metallicis vitris, ex quocunque etiam sint metallo reconditura latent arcana, idque ex hoc fundamento, quòd semen in metallis diversis minimè specie differat, sed in centro convenient, quo de *Sendivog. Tr. IV.* hinc *Hauptmannus* confessus est se è Martis Vitro viridi Lunam in Solem tinxisse, vel ex illo *Basil. Valentin.* der Schwefel auß der Kupferschlaef/ der füllet dir den Beutel und Sack. Item, quòd Operarii scorias antiquas quæ nil sunt quàm Vitra metallica, cum novo ærè fundunt & ope Sulphuris fixi partem ejus volatilem mercurialem figunt. Ex hac vitrificatione etiam varietas Colorum emergit instar caudæ pavonis dum nempe Sulphur & Mercurius coagulantur in siccum, quia ut *Kellaus pag. 119.* loquitur, nisi fuerit siccum, Colores diversi minimè apparebunt, agente scil. siccitate in humiditatem, quâ postea sensim per exiccationem successivam deficiente, Colores hi in album mutantur. *Exc. Bohnius Dissert. Chym. XIII. §. 20.* refert Saturnum per se in Vitrum abire, si fuerit in saccharum prius conversus, dum enim quod brevi contingit, aceti partes salinæ metallicis intertextæ in crucibulo exhalarunt, fluere denuo in Saturnum videtur, cujus tamen substantia successivè & per partes igne continuato in vitrum flavum facessit, ejus verò quod haud vitrificatum extrahitur varietate & elegantia Colorum caudam pavonis si non superat, certè æquat. Refert & de Vitro ex Plumbo & Arsenio facto coloris succinei, quod ad mineras metallorum nobiliorum rigidiores funden-

fundendas, hasque in Regulum præcipitandas valet; *Geber* jubet ℥ & 24 per eliquationem cum vitro ad puritatem nobiliorem devehere. Quoad Plumbum, notatu dignissimum est, quod *Auctor Artis fusorie fundamentalis & experimentalis* docet, quod scilicet plumbum vitrificatum & in cupellâ seu testâ reductum semper aliquid argenti elargiatur, imò etiam Auri aliquid, si præsertim flava, fusca & nigra arena qualis circa ripas Rheni & aliorum fluviorum in Helvetia alibi que reperitur, cum calce Saturni vel Minio vitrificetur & cum Sale alcali frustulisque ferri redacatur, de quo legi meretur *Glauberus in Novo Lumine Chymico* ut & *Oper. Miner. Parte III.* quo in loco asserere haud veretur calcis ferri, cupri vel stanni libram ope vitri plumbi silicum additione facti dimidium vel etiam integrum auri lotionem, si res ritè tractetur, reddere posse, præsertim si Sal Tartari aut cineres clavellati adhibeantur, & crucibula ad manus sint, quæ non tam citò perterebrantur, id quod fit, quia plumbum denuò calcinatum pinguedine & mole corporis sui poros ejusmodi vasorum occludit & impedit, quò minus ignis in metallum agat, qua actione impeditâ vis omnis in vasa argillacea vertitur, ut hæc collabascere necessum habeant, vel potius quia ℥ ob sal superfluum terram crucibuli solvit, quousque satis habeat pro vitrificatione. Apertius tamen hoc in negotio se declarare videtur cit. *Glauberus Pharmacop. Spagyr. Parte VI.* ubi crucibulorum vulgarium loco ferrea in usum trahenda suadet, imò loco Saturni nemini non noti ipsum Saturnum Philosophorum, secretum scilicet plumbum, quod per se est purum & præstabilius auro, commendat, Regulum scilicet Antimonii optime depuratum, ceu aptissimum subjectum, cui se aurum Silicum embryonatum combinare possit, ut sic ex iis, quæ separatim actu metallum non sunt, post sui conjunctionem in perfectam auri & argenti crasin convenire possint, haud aliter ac rotæ horologii disjunctæ horologium minimè constituunt, conjunctæ verò harmoniâ decenti quàm optimè elegans automaton efficiunt. Hoc igitur in negotio experiri quis poterit sumendo calcis Stanni ℥iij. Reguli Antimon. Martialis ℥j. Arena Danubii, Rheni, Emma vel alterius ℥iij & fundendo invicem in massam vitro æmulam, quæ in crucibulo vulgari vel ferreo cum Salis Tartari ℥j. reducta, repetitione aliquoties institutâ, Auri & Argenti satis dives evadet, quo facto, Aurum ab argento aliisque admixtis præcipitatione singulari per fusionem solam obtineri poterit, si cui notus erit modus taliter separandi Aurum ab argento, quem se communicare posse harum rerum Studiosis refert *Cl. Cardilucius in Notis super Erkerum*, quemque Comites, Barones, Nobiles sumptibus haud exiguis à se expetiisse ad nos perscripserat. Qualiter verò ope vitrificationis Lunæ, hujus major fixitas obtineatur, elegans itidem operandi modus est innuens

juxta ea, quæ ex *Animali & Vegetabili Regno* demonstrari possunt, qualiter ex destructis corporibus ea meliora & gloriosiora resurgant, haud aliter ac ex putrefactis & incineratis cadaveribus humanis elegantius & clarius corpus resuscitabitur, è quo anima die novissimo splendida lucebit, ad modum scilicet lucernæ per laternam elucens, idque omne juxta beneplacitum DEI. Eleganter de hisce in *Apocalypsi Johannes Evangelista*: Ipsa civitas (nova scilicet cœlestis Jerusalem) erat Aurum purum & similis vitro puro, (quem locum *Erasm. in Paraphr. Cap. XXI. Apocal.* ita commentando explicat: Diese Stadt ist gebauen auß lauterem Gold / dann der Glaub nicht seyn mag ohn einbrünstige Liebe / die dem Gold vergleicht ist: mit Reinigkeit auch eines unschuldigen Lebens / die durch das Glas ist angezeigt /) nimirum pelluciditate, velut & Aurum philosophicum pellucidum arte fit. Hic verò *Johannes Evangelista*, si fas est allegare verba Lucernæ Salis Philosophorum, Auctore filio Cosmopolitæ, *Michaële Sendivogio p. m. 65.* etiam ab *Avicennâ* dictione primâ libri de Animâ inter possessores Lapidis Philosophici suosque Institutores, qui se scilicet *Avicennam* artem hanc docuerint, numeratur, quod verisimile sit, eò quod Ecclesia prisca, Auctore *Adamo à Sancto Victore* die D. *Johanni Evangelistæ* sacro mense Decembri in hymno incipiente: Gratulemur ad festivum, &c. sic in ejus honorem cantet:

*Cum gemmarum partes fractas
Solidasset, has distractas
Tribuit pauperibus.
Inexhaustum fert thesaurum,
Qui de virgis fecit aurum:
Gemmae de Lapidibus.*

Hanc in rem notabilia sunt verba *Gerhardi Med. Herm. p. 51. L. VIII.* Differt, ait, artis & naturæ materia puritate & impuritate, subtilitate & grossitie, non autem in radice & homogeneitate; sunt enim inter se homogeneæ, & solum inter se differunt, ut Vinum & Spir. vini rectif. Et hæc materia dein ab arte convenienter decocta sua quoque (gradatim procedendo) producit philosophica metalla (ut ex coloribus apparet) non minus quàm natura; nisi quòd Natura metalla cruda & quasi mortua, ars verò viva, purissima & subtilissima sua producit metalla translucida & gemmarum instar perspicua, penetrantia, perficientia & tingentia. Et sic utrinque in Natura & arte una est, & tamen non omnino una & eadem operationis materia. Exemplo Theologico hoc percipitur, dum corpora nostra eadem glorificata, spiritualia resurgent. Hinc & *Beccher. Labor. port. p. 55.* Vitrificationem metallorum dicit esse speciem regenerationis & lotionis, oportereque, ut *Isaacus* de

de Amausis & Paracelsus de spirituum conjuratione in crystallo (metallorum tincturâ in vitrificatione apparente) corpus clarificare, vel ut Democritus loquitur, pharmaco ignito densi corporis umbram spoliare, i. e. corpora opaca metallica in diaphanam & translucidam terram, i. e. Vitrum convertere. Et in hanc Vitrificationem metallorum nonnulli traxerunt salis fusibilis metallici mentionem, quos in hanc cogitationem deduxit Lapidis absolutio, cujus signum est Rubini splendor & color atque etiam consistentia, qua & Lapidis nomen defendit, ut ait *Libav. Synt. Arcan. Chym. C. XX. p. 312.* Aurum, ait *Id. alibi* per se negant calcinari & vitrescere posse ob tenacissimam humiditatem quæ nullis ignibus cedere creditur, sed artis, i. e. opus quam per medicamen quoddam dissolvitur in aquam sui generis (scil. metallicam) quæ coagulatur in cinereum corpus, indeque in Rubini formam transit. Sulphur enim masculum & formale cujuslibet metalli, postquam liberatum est, tanta est potentia, ut materialia metalla, excussâ priore formâ in sibi determinatum transmutet, de qua re *Sal. Trismosinus.* Aurum habet suum inimicum, à quo vel in favillam deducitur, hac mediante non est impossibilis Vitrificatio. *Geber* ait, omne metallum simileque corpus propriâ nimir. mercuriali humiditate privatum nullam nisi vitrificatoriam habet fusionem. Aurum nudo igni vix privatur. Medicaminibus tamen adeo exuccum redditur, ut valde sit asperum & durum, suo verò hoste etiam planè destruitur. Regulum quoque Antimonii igne fortissimo se in Vitrum flavi aureiq; coloris transparentisque redeisse refert *Agricola in Popp. T. II. pap. 294.* ex quo Vitro extraxerit Tincturam rubini formam insigne medicamentum ope aceti quercini & Spir. vini: Ex residuo verò sal extraxit, cum quo dein in pulverem vel lapidem fixum coagulabatur: *Kunkelius Obs. Chym. p. 25.* testatur quoque Vitrum ex regulo obtineri, si prius calcinetur, albo secedente fumo, sale scil. acido volatili floris instar, remanenteque terrâ quadam gravi, quæ nullo negotio per se liquescens in vitrum abit, hoc vitrum plerumque adhuc regulum relinquit, qui rursus calcinari & in Vitrum reduci potest, quod parvo negotio assequitur (agitando scil. filo ferreo, dum calcinatur & pulverisatur) quippe cum hic regulus calcinatus facilè lique scat, quidquid verò facilè fluit; id plurimum salis habet, quod bene notandum, vel etiam ex illo quod Sal Philosophorum est lapis eorum. Si huic vitro denuo superfluum alcali addatur una ejus pars rursus in regulum abit; quòd si denuo calcinetur & vitrum inde paretur, tandem in aliud planè vitrum transit, huic enim vitro ex antimonio deerat adhuc terra quadam crassa, *salus acidi aderat nimium*, terræ autem minimum, unde tam facilè fluebat. Cum ergo hoc acidum se jam cum sale acido, quod penes sic dicto sale alcali erat, conjunxit, unam partem terræ secum abstulit & Mercurius bonâ sui parte se-

cessit, residuus verò in forma reguli denuo subsedit, id quod etiam in Mercurii corporum præparatione cum Sale Tartari probè considerandum. Nunquam satis verò mirari possumus insignem candorem *Hameri Poppii* Vitrum solare ope reguli antimonii sistentis, uti in *Basilicâ Antimonii* verè heroicè ita dictâ *Cap. IX.* docet: *℞. Aur. puriss. p. j. Regul. Antimonii depur. ter. p. ij.* Funde in crucibulo ante follem & effusione in conum, f. regulus solaris. *℞. Reguli solaris pulveris ʒiβ.* Pulvis hic ponatur in scutellâ figulina, & calcinetur igne forti, agitando continuè bacillo ferreo, donec in griseum flavescentem calcem absque ulla fusione abeat; *℞. Calcis hujus solaris ʒiβ.* Injiciatur per vices in crucibulum ignitum & coram folle igne intenso fundatur, donec bene sit eliquatum & maturum (explorando immisione bacilli ferrei & extractione) tandem in pelvim parum excalefactam effundatur, & erit Vitrum pellucidum hyacinthinum, separatâ insimul bonâ auri portione reincrudata: Materiam omnem pulverisatam, ut prius funde & liquatam in pelvim effunde, Vitrum ab Auro separatum serva. Dehinc *℞. Solis hujus reincrudati à Vitro fuso p. j. Reguli antimonii novi p. ij.* misc. funde ut prius, & calcina in scutella figulina continua agitatione, donec in calcem purpureo-nigram abeat absque fusione: Tum *℞. Calcis hujus solaris q. s.* Funde materiam hanc successivè injectam in crucibulum, ut bene eliquetur & maturetur (explorando immisione ferri num coloretur intense) postea effunde in conum fusorium & tota Auri substantia cum antimonio in transparens vitrum redigetur: Quod si verò de Auro adhuc aliquid reincrudaretur, fusio reiteranda foret, donec omne Aurum cum reguli calce bene incorporetur & in vitrum rubiniforme abeat: *℞. Vitri hujus solaris q. s. Spir. vini rectificatiss. q. s.* Digere, extrahe, decanta, repete, donec omnis tinctura rubicundissima extracta sit, Tincturas omnes commisce; post *℞. Tinctura hujus aureæ q. s.* Abstrahe *Spir. vini* ad remanentiam pulveris rubicundissimi: *℞. Pulveris hujus vel Tinctura fixæ rubiniformis p. j. Reguli Antimonii p. ij.* Misc. Funde in crucibulo, & color dilutus magis reddetur, Tincturaq; apta ad ingrediendum: *℞. Lapidis hujus volatilis redditus p. j. Aur. purg. p. ij.* Funde per 3. dies in crucibulo, & habebis Tincturam omnibus numeris absolutam, cujus pars j. tingit Mercurii vulgaris partes plures. Et ad talem Vitrificationem quoq; attendit de *Monte Snyderi in Pharmaco Cathol. p. m. 63.* cujus notabilia verba prædicta confirmantia Coronidis loco adducemus; *Primum*, ait, metallum est ipsum sperma metallorum, quia ex illo est propagativum metallicum semen & sulphur visibiliter in lucem evocabile: Hujusmodi metallum reperimus in minera Saturni, Radix est metallorum perfectorum juxta ac imperfectorum, singulari quodam Saturnino spiritu præditum est; apparet ut minera mercurii, vocatur sapientum

Plumbum, philosophorumq; Azoth, de quo Lac virginis distillare solemus, habetque Veneream proprietatem. *Ultimum* autem metallum ideo vocatur ultimum, quia ad maturam perfectionem & finem devenit, finis autem metallorum est esse Aurum, ultra illud natura non operatur in metallis, sed debet desistere & cessare. usque dum dominatrix sibi ars in succursum veniat; Hæc parvo temporis spatio (quanquam haud sine naturæ ope) eatenus progreditur, quatenus ex solari compacto corpore translucidum quoddam diaphanum corpusculum exurgat, quam Philosophi Vitrificationem vocant. Hoc jam est nobilissimum, quod natura & ars perficere ac operari possunt; Qualiter verò hæc Vitricatio facienda aut instituenda sit, non possum debite hîc describere; nam consurgeret, præter intentum meum, ingens volumen de hoc meo compendio; Veruntamen ne videar hoc pro me solo velle retinere, & id ipsum, ut quàm plurimi Sapientes veteres fecerunt, mecum portare in sepulchrum, adelsdum. *R. hoc igneum elementum Magicum, quod ex duabus infernalibus contrariantibus materiis, ut ex sulphure & nitro compositum est.* Cum hoc infernali absumptivo igne incipe in fine naturæ, id est, oppugna & calcina illas aliàs inexuperabiles portas solaris munitii, nempe Auri; sic incendit unus ignis alium, videlicet unum sulphur aliud: & dum hoc fit, dominatur elementum ignis, quod secundum est principium in corpore solari, quia ignis, qui in auro est, vocatur Sulphur & Anima; Ubi nunc ignis vincit, ibi debet elementum aqueum, nempe humidus fugitivus mercurius, ad suum astrum volare; Et cum mercurialis spiritus animæ sit domicilium, vinculumque vocitetur, qui corpus cum anima copulet, sequitur inde prima separatio, & animæ ac corporis dissolutio. Debet verò ad hoc alter ille frigidus metallicus ignis quoque usurpari, quem de minerali quodam necdum fuso Saturno extrahi oportet, & qui etiam mercurius Saturni nuncupatur; Hic Saturnalis Mercurius, qui ex immalleabili illo & non fuso plumbo factus, non ardet [*forte melius legeris, currit*] ut communis mercurius, sed habet in se terrestrem siccam qualitatem, hinc potest ille sulphur Solis defendere & præservare, ne comburatur & suo cum mercurio avolet. Quando Aurum cum mercurio Saturni amalgamatum est, tunc Aurum efficitur porosum, potestque infernalis ignis solidum illud corpus multò citius & melius calcinare, & solarem ignem ab omnibus partibus accendere, inque cineres redigere; ex hoc deducimus claro cum cœlico rore Sulphur, & ex remanente corpore elixiviamus, post debitam reverberationem, superpretiosissimum illum medicinale Salem, de quo Sapientes dixerunt; *Sal metallorum Lapis est Philosophorum*: Deinde alius Philosophus ait, *Ni Deus creasset salem*, Lapis Philosophorum fieri non posset; Hic Sal autem, ut decet, cum spiritu vini clarificari debet, & hoc

Index Regni Miner. generalis.

facto, cum sulphure suo unitur, & cum spiritu mundi, id est, illo cum spiritu, qui ex mercurio Saturni destillatus est, imbibitur, in uno unico vitro atque fornace putrificatur & figitur; Sic est magnum Opus usque in fermentationem ac augmentationem perfectum, estque universalis Medicina in omnibus infirmitatibus: Qui eâ fruitur, renovationem spiritûs sui consequitur, omniumque perditarum virium robur; Et qui scire cupit, quomodo & quando hanc medicinam applicabit, hunc ego, ad diutius me non retinendum, ad Philosophorum libros ablegabo, & in meo proposito persistam. Mirabitur indubiè summoperè *benevolus Lector* perspicuam meam radicalem instructionem, &c.

INDEX REGNI MINERALIS GENERALIS.

- C**APUT I. Nomen Regni Mineralis indagat; cur dicatur Regnum? item varia vocis Mineralis acceptio fitur. Pag. I.
- CAP. II. De Differentiis Mineralium, etiam juxta *Claveum, Beccherum*. 4
- CAP. III. De Naturali Mineralium Generatione, quæ est analogâ nonnihil productioni Vegetabilium & Animalium. *Kunckelii & Beccheri* sententiæ proponuntur. 6
- CAP. IV. De Nutritionis & Augmentationis Mineralium modo, illorumque palingenesiâ ex *Lohneisso, Lud. de Comitibus, Cardano, Agricola, &c.* 17
- CAP. V. De Partibus Mineralium organis Vegetabilium & Animalium analogis, eorumque Germinatione, Radice, Cortice, Substantiâ minerali ipsâ, Venis, &c. 23

Index Regni Miner. generalis.

APPENDICIS loco sistitur

GENERATIO MINERALIUM ARTIFICIALIS

Seu olim promissum

REGNUM QUINTUM

SULPHURUM FIXORUM METALLICORUM,

Exhibens PARALLELISMUM ALCHYMICUM

Verorum Philosophorum.

Art. I. De artificiali Mineralium productione. Inferitur Tractatus nunquam huc usque editus, scil. *Arnoldi Villanovani Compendium de Lapide Philosophorum*. Agricolaë minoris modus ex Liliis duobus Elixir conficiendi, Avicennæ ex Aquilâ & Bufone aliaque ad illustrationem hujus Operis facientia. 39

II. Mira Harmonia & Consensus aliorum verorum Philosophorum circa Generationem artificialem Mineralium sistitur, ut

I. *Alexandri Setonii* Basileæ reipsâ, projectione factâ, veritatem Lapidis Philosophici comprobantis. 55

Illustratur ejusdem *Novum Lumen Chymicum & Parabola* de fructu Arboris aurei & argentei. 56

II. *Auctoris Cordis paterni*, qui calcinationem philosophicam docet. 58

III. *Morien Romani & Melchioris Cibenienſis Hungari*, qui rem generationi Hominis comparant. 59

IV. *Bernhardi Trevisani*, ejusque *Parabola* explicatur simili *Joh. de Paduâ & Jac. Tollii*. 62

V. *Nicolai Flammelli*, cujus duorum Draconum, fixi & volatilis natura explicatur. 63

VI. *Auctoris Tumuli Paupertatis*, Philosophi Galli. 65

VII. *Basilii Valentini* Claves ex reverberii viâ dilucidantur, simulque hoc opere ipsos Articulos fidei Christianæ nonnihil declarari posse ex *Kunradti Amphitheatro Sap. atern.* sistitur. *Supplementum* quoddam *D. Thomæ super Turb. Philos.* non sine causâ à Rhenano omissum candidè proponitur. *Pontani Epistola* declaratur, ut & *Artephius*. 67

VIII. Cla-

Index Regni Miner. generalis.

- VIII. *Clavei* Modus conficiendi sal aurificum spirit. fusibile. 77
- IX. *Barnaudi* sententia de *Ænigmate Bononiensi*, *Ælia*, *Lælia*, *Crispis*, &c. alchymicè explicatur ex processu *Fernelii* in *Libr. de Abd. Rer. caus. & Libavii* illustratione. 82
- X. *Gebri Arabis* Sublimationem philosophicam dilucidat. 92
- XI. *Marcelli Palingenii* Itali signum Capricorni explicatur ex *Minsicht. Testam. Hadrianeo* itidem declarato: Excerpta quædam ex *Tollii Moysæ Chymico* proponuntur. *Pindarus* in *Pythiis* alchymicè explicatur. 96
- XII. *Ripley* Angli *Portæ* panduntur & ulterior Analogia Mysteriorum Theolog. cum Lapidis arcano magisterio sistitur. 106
- XIII. *Lambspringii* Pisces dilucidantur ex variis Manuscriptis hucusque ineditis. 120
- XIV. *Auctoris vetusti Simi Duelli*, ejusq; commentatoris *Dn. de St. Didier* sententia, præcipuè ex *Joh. Fabro* declaratur. 125
- XV. *Raymundi Lullii* Hispani ejusque discipuli & illustratoris *Antonii de Abbatia* Archipresbyteri, ex hujus epistola de *Transmutatione Metallorum* jam recens in lucem editâ, doctrina cum annotationibus sistitur. 130
- XVI. *Arnoldi Villanovani* Galli, *Vita & Tractatus parabolicus de Secretis Philosophorum* hucusque ineditus candidè proponitur. 139
- XVII. *Theophrasti Paracelsi* Germano-Helvetii sententia, juxta Veterum usum & consuetudinem ipsius verbis sistitur, conferenda cum iis quæ p. 53. ex eodem de Croco Solis parando adducuntur. 148
- XVIII. *Anonymi Philalethæ* Introitus ad occultum Regis palatium notis illustratur, & præsertim ex novis philosophiæ principiis declaratur. 151
- III. *Artic. De Artificiali Mineralium & Metallorum Vitrificatione.* 167.

FINIS REGNI MINERALIS
GENERALIS.

REGNUM MINERALE SPECIALE,

Sen
DISSERTATIONIS PHYSICO-MEDICÆ

De
MINERALIBUS,

Sectio II.
DE METALLIS.

CAPUT I.

De Metallorum Naturâ in genere, Ortu & Differentiis.

X Auri primatu, pulchritudine & nobilitate, quæ coronam jure sibi in hoc Regno vindicat, & ad quod producendum maximè Natura in opere suo collimat, Metallis primum in Mineralium ordinè deferri locum æquum est. Sunt autem METALLA corpora fossilia dura, liquabilia & ductilia. Ignis namque perniciosissimo motu funduntur, malleorumque ictibus in incude in longum & latum producuntur; quo utroque modo quia magis dura redduntur, quare dura adeo corpora sint, patebit, sic namque superficies corpusculorum planæ & sibi invicem immediatè superpositæ, (unde aliàs aëri subtili incluso magna infertur violentia & compressio duritiesque hinc resultat) propius invicem accedunt, & particulæ lubricæ interpositæ expelluntur, quod fit *malleatione*, sicut *fusione* particulæ tales exeunt & superficiibus magis planis & frequentioribus applicantur, haud secus ac *trituratione* emolliuntur & vim elasticam amittunt, ex particularum scilicet lubricarum ingressu, quæ accessum superficierum impediunt, ac spongioso tum velut

in corpore novis particulis lubricis locum concedunt; prout aliàs Lignum siccum minus tensile videmus, ac ferrum ignitum virtute elasticâ destitutum ob commixtionem nimirum talium partium fluidarum per ignem introductarum & ex motu earum inibi existente, quo quia etiam particulae superficiales metallicæ ramosæ & viscosæ rarefactione quadam in situ & positura nonnihil immutantur, metallum quasi inflatum deprehenditur, absque tamen ponderis augmento, ceu talem Metallum Tumorem in corpore Conoide ferreo expertus est Clariss. *Joh. Dan. Major* in *Genio Errante* depicto, illud enim ignitum frigidum eodem loco, ut prius, dum ignitum minimè esset, haud admisit, sed spatio aliquo interceptum reliquit, manifesto indicio Metalla quamvis ob sulphuream velut pinguedinem & viscositatem in liquatione resolvi haud possint, tamen violentissimi ignis actione nonnihil rarefieri, prout de Chalybe hoc in *sequentibus* etiam constabit. Ex dictis verò *Metallorum* ortus & *Productio* ut & *differentia à reliquis mineralibus*, clarior adhuc, præter ea quæ *Seçt. I.* attulimus, se sistet. Ad *Ortum* scilicet Metallicorum & Mineralium corporum diversæ particulae concurrunt, præcipuè tamen ramosæ viscosæ mercuriales, cum multis salinis iisque acidis, plurimùm vitriolaceis, quæ simul cum copiosis terrestribus junctæ corpus unum constituunt, quod prout magis participiat de particulis mercurialibus ramosis, viscosis, eo major vel minor erit ejus differentia, maximè verò pro particularum harum ramosarum & viscosarum digestionem & excoctionem, connexionem, situ, positurâ, quâ sibi superficiebus variis incumbunt & agglutinantur, Metallum & Minerale nunc *magis* nunc *minus perfectum* inde resultabit: variè namque naturæ ejusmodi gluten mercuriale viscosum humidum, terræque cum sale, quo metalla in ejusmodi formas abierunt, distributum est, ac pro diversitate corporum jam aliis vel minimè adhæret vel sub minima parte miscetur, aliis verò mediocriter & per partes eis commixtum conjungitur. Nihil ego, ait expertus *Kunckelius* in *Observ. Chym. p. m. 22.* quidquam in metallis puris quàm sal in mercurio & extra mercurium deprehendi, reliquum terra est, quæ formam constituit, color à sale & terrâ accidentaliter provenit, terra ab auro separata nihilominus albescit, quemadmodum & illa ex Lunâ, id quod non vana speculatio sed manualis operatio detexit; aliorum metallorum diversa quidem longè est ratio, quanquam exceptâ illorum impuritate in intimo suo omnia sunt generis ejusdem, respectu scilicet mercurii & salis puri quæ in iis itidem reperiuntur, differuntque in formâ, duntaxat, prout nimirum acidum & pinguedo superflua mixtionem certam cum partibus reliquis inière. Hinc Metalla distinguuntur à *Lapidibus*, quod quamvis hi in vitra abire possint, non tamen æquè sint fusiles sed in calcem solum igne redigi apti; à *mediis* verò

verò *mineralibus*, quod ob aliqualem humidi unctuosi viscidæ præsentiam fundi quidem, sed minimè, ob terrestrium partium copiam, malleo duci possint: à *Terris* verò quomodo Metalla distinguantur, ultro patebit, ceu in quibus viscositas & illis prædicta paucissima vel nulla reperitur. Ex horum consideratione, patet, unde *Differentia ponderis* metallorum fluat, ex inæqualitate scil. pororum, dum particulae Auri poros angustiores habent, & inter se compactiores sunt, aliamque obtinent configurationem situm & nexum inter se quæ aëris & materiae subtilis transitui magis obstant, ita ut intra poros Auri sit minor aëris materiaeque subtilioris quantitas, quam in aliis metallis ob particulas crudiores ampliores poros inducentes; dein licet columna aëreæ quæ incumbunt Auro v. g. & Stanno sint omnino æquales, illæ tamen subjecta ea corpora non æqualiter premunt, dum in Auro majus obstaculum quàm in aliis offendunt ob poros angustiores partesque compactiores. Vid. *Lana Magist. Nat. & Art. Tom. II. p. m. 351.* Analoga nonnihil huic materiae viscosæ sunt Oleum & Cera, quæ calefacta fluunt quidem, non tamen ob pinguedinem & viscositatem, ramosarum scilicet partium mutuum amplexum evaporare permittuntur, unde non sine causa *Nobilis Bohemus* Hanoviæ ad Aurum Chymicum ex pauculis adhuc tincturæ auriferæ granulis conficiendum Ceram & hanc expetiit, ceu circumstantiæ hujus rei notantur in *Miscellan. Curios. Decad. I. Ann. I. Observ. XVI. §. 15.* neque enim absurda adeo, quamvis difficillima, Transmutatio metalli imperfecti in perfectius, ut illa pro non ente sit habenda, conveniunt nempe Metalla in radice & origine ovoque primordiali, distincta saltem maturatione & variâ proportionem partium aliarum accedentium, unde & participant inter se Metalla, præprimis ignobilia de nobilioribus, prout in plumbariis mineris argentum dispersum est, ceu videre est in illa minera hanc Rhætica circa Scamphium seu Schambs expertâ, quam mihi communicavit Experientiss. D. D. Carol. Joseph. Müllerus Collega noster Curiosus & Physicus Tugiensis meritis: præcipuè autem in illâ noviter detectâ in Bohemiâ de Hohen-Elbâ, nimirum 1694. cujus mentionem facit Stanisl. Reinh. Acxtelmeier in *Lum. Nat. Germ. edit. p. m. 23.* ubi & refert se mineram plumbi ad Tarnovvitzium vidisse, cujus centenarius contineret 40 ad 50. lothones Argenti; Et quem latet Cuprum Hungaricum & Carinthiacum auro dives esse, ceu quod Venetiani separant & inde Sekinos seu Ducatos formant; id quod & ante aliquot annos præstitit incola Villaci in Carinthiâ: Neque verò pigebit hinc adducere, quæ in suis d. 6. Maji An. 1686. Altenburgo ad nos exaravit Desideratiss. noster Gabr. Clauderus, Practicus felicissimus: *Quæ de Metallorum transmutatione ambigis, amplius diduxi contra Athanasium Kircherum in Tract. meo de Tinct. universali* (quo & Lectorem relego, ubi sufficienter comprobatur va-

riis historiis & experimentis veritas transmutationis metallicæ) *unicum adduco* : si *malus pyrusque sylvestris induit naturam surculi insititii, qui melioris est indolis, cur non propter analogiam in Regno Minerali idem sperandum?* præprimis cum arbores in alias species ita degenerent, v. g. *Cydonia in malum, pyrum, &c.* Sic & *Basilii Valentini* Ord. S. Benedicti decus insigne, ænigmaticè innuit, *Argentum si figatur perfectius abire in aurum, mutuata postea tincturâ à Cupro de ente Auri participante.* Ubi namque partes ramosæ in metallis magis exuperant, quàm viscosæ, illa metalla etiam præstantiora erunt, nobiliores namque sunt illæ præ hisce, quia particulas magis digestas & à spiritu astrali fotas hincque subtiliores, minùs grossas & terrestres obtinent. Hinc quia *Aurum* particulis ejusmodi ramosis summopere abundat & ob fixitatem omnium nobilissimum est, ac tantùm non quartum Regnum quibusdam hinc constituit, Solque quem repræsentat, è Modernis quamplurimis pro stella fixâ potiùs quam planetâ habetur, in circulo metallico (qualem etiam circulum Deitatis vel Divinitatis Trinitatem in unitate sitam repræsentat *Kellæus Anglus de Lapid. Philos. p. m. 101.*) illud è circumferentia in Centrum potiùs (ceu *Aurum* centalem locum denotat) ablegandum videtur, ut ad quod reliqua quævis è peripheria collimant; Unde & *Divisio Metallorum, in matura, nobiliora & probè fixata, ut est Aurum & Argentum, quorum hoc quia præ illo minus habituatum Corpus fæmininû perfectum nuncupatur, sicut illud Corpus masculinum perfectum: & in immatura, ignobiliora & minus fixata, quæ sunt vel mollia vel dura: Mollia dicuntur quæ facilè liquantur (quod dum fit & aquæ nonnihil injicitur magno cum impetu dissiliunt ob rarefactionem aquæ quæ instar bombulæ dissilit) & in igne funduntur ob abundantiam salis & materiæ mercurialis, qualia sunt Stannum & Plumbum. Dura verò sunt quæ facilè igniuntur ob acidi vitriolici & pinguedinis copiam, difficulter verò funduntur, ob terræ impurioris dominium majoremque copiam, ut Cuprum & Ferrum, prout nempe terra dissidet & particule mercuriales viscosæ vel ramosæ sunt magisque vel minus excoctæ & invicem commixtæ, sic etiam actio ætheris & ignis in hæc corpora diversimodè erit, hinc namque est quod metalla immatura dicta examen perfectorum haud sustineant, sed fugiant in cineribus cœmentoque regali, experientiâ Docimastarum & Excoctorum. Sic ergo Verorum Metallorum, quibus definitio metalli competat, numerabimus sex, Aurum, Argentum, Plumbum, Stannum, Ferrum, Cuprum, præter quæ dantur & metallis affinia, Spuria dicta, quòd iis definitio metalli ejusque requisita quædam deficiant, ut est Mercurius seu Argentum vivum, quod nec ductile est, (quamvis ductile id fieri possit, dum Theodorus Kerckringius Morbosio confessus est se ex Mercurio, Aurum & Argentum verum solo regimine ignis, additione*

ditione exigui pulvisculi antimonialis fecisse) nec fluit in igne sed in halitum resolvitur, item *Antimonium, Cinnabaris, Bismuthum, Arsenicum, &c.* de quibus omnibus in seq. specialius agemus.

CAPUT II.

D E A U R O.

AURUM, (Pindaro *χρυσός, αἰθέρδιον πῦρ*) metallorum Rex, mineralium sol coruscus, particulis constat ramosis plurimis, optimè digestis & concoctis, quarum ratione fixissimum est & instar catenati corporis annulorum in motum quidem cieri, discerpi tamen & divelli haud potest; unde persuasum sibi habet Clariss. *Cassius* in doctiss. *Cogitat. de Auro*, Aurum è sulphure & mercurio in subtili quadam & purâ terrâ virgineâ, æquali proportionē & indissolubili fœdere coagulatis atque invicem excoctis constare, ita quidem ut terra illa sulphurêa detineat Mercurium ne evaporet, Mercurius cum viscositate terræ conglutinet sulphur ne incineretur, terra verò utraque amicabili fœdere nectat & permanentia reddat, sicq; in auro unum foveatur ab altero & alterius vinculum existat, ut nullo eorum vacillante auri textura corruere non possit, & tam in igne quàm in sale & sulphuribus antimonii & saturni fortissimis inviolatum conservetur: confirmat hæc præcipuè Anatome Auri *Kunckeliana*, nimirum sumpsit is *Aur. opt.* 3vj. solvebatq; Aquis fortibus & per retortâ pellebat, sic butyri simile quid transiit, quod præcipitatione cum aquâ font. pulverem candidū in fundum subidere fecit, tincturâ in aquâ remanente (unde dein abstractione & edulcoratione præmissâ ope sublimationis insignis quædâ rubedo adscendit) verum hic pulvis exiguus erat respectu terræ in fundo remanentis albæ: His verò affusus *Spir. vini* 3j. Tincturæ rubræ largiebantur, quæ Mercurio mixta & per retortam unâ pulsa nullum connubium iniere, imò nec Lunæ calcem vel minimum tinxere: Terra verò alba mortua relicta in crucibulo per 2. horas igne fusorio candeat instar cretæ ac ne coalescere quidem cupiebat nec liquescere, usque dum ei fluxum adderet *Kunckelius*, quo factō lacteum evadebat vitrum (non nigrum) Reliquus albus ille pulvis est velut Mercurius Solis, quem non novit tum temporis *Kunckelius*, qui tamen sic separavit salem, mercurium & terram seu quod idem est, sal cum sulphure & terrâ, quia color saltem est à terra solubili. quæ cum sale volatili lusum instituit; sic verò se separasse dicit & concentrasse, ut ad extremum ejus nihil ejus ipse amplius viderit. Unde & *Observ. Chym. p. m. 11.* liberè fatetur Auri & Argenti extremum esse terram quandam quæ sine additione irreducibilis est excluso ab eâ sale naturæ volatili; & in reliquis metallis non saltē hæc terra

irreducibilis reperitur, verum sal quoque acidum & pinguedo quædam quibus separatis, corpora quoad materiam (non formam) unius sunt ejusdemq; sunt generis. Et p. 22. ait, in metallis puris nil quàm sal in Mercurio & extra Mercuriũ deprehenditur, reliquum terra est quæ formam constituit, color à sale & terra accidentaliter provenit, terra ab auro separata nihilominus albescit, sicut illa ex Lunâ; In metallis impuris vel imperfectis alia ratio est, quanquam exceptâ ipsorum impuritate in intimo suo omnia sint generis ejusdem respectu Mercurii & Salis puri, differuntque in formâ duntaxat ut alibi quoque dictum. Hunc sequutus *Clar. Kirchmayer in Noctiluca constante An. VIII. Ephem. Dec. I. p. m* 231. docet quoq; ad essentialem Auri constitutionem ante omnia Mercurium (ceu à quo perfectissimè excocto illi Color, Incombustibilitas, Gravitas, Tinctura conferuntur) Salem deinde fusionem tribuentem & Terram aliquam irreducibilem requiri. Quæ tria invicem ita unita sunt, ut communi menstruo nec separari nec destrui possunt. Ob talem verò Auri principiorum arctam combinationem pori Auri sunt pauci, qui tamen adsunt (nullum enim corpus est, quod poris careat ceu & de Corporibus solidis monstravit Illustris Boyleus *Tr. pecul.*) grandiores sunt illis quos argentum v. g. habet; quia verò illi pori in Auro ita configurati & situati sunt, ut facilè ex uno in alterum detur aditus, quamvis particulæ valde sibi invicem incumbant, hincque in subtilissimas lamellas fusissimè Aurum (Augustanus enim quidam ex Ducato 260. bractæas obtinuit, & Casellis in Principis Mauricii Thesauro rerum naturalium ex 3 f. cujus ponderis aliàs est Ducatus, equus fabricatus visitur omnibus lineamentis vivum æmulans) diduci possit, patet quare Aurum, secus ac ferrum & chalybs, virtute elasticâ destituatur, ob communicationem scil. illam pororum ex irregulari situ particularum, quâ fit ut aër minori cum resistantia & elasi comprimatur & in compressione conservari possit. Ob magnitudinem quoque pororum, in quos aditus particulis aliis admixtis conceditur, Aurum ut ut ponderosissimum sit metallum, ponderosius tamen reddi poterit, v. g. Nummus Aureus si fæluginosis spiritibus instructis, ut est urina equina vel canina, quæ spirituosissima & ad spiritus salis armoniaturam quam maximè accedit, immergatur, nimirum sal armon. & ex eo cum Nitro parata Aqua Regia poros in Auro reperit proportionatos, figurasque & texturas congeneres. quibus fit ut & Aurum in partes subtilissimas discerpant, & è fundo vasis in altum eas elevare, velutque suspendere possint. Est autem Aurum duplex, *nativum* & *coctum*; *Nativum* *ἀργύρεον* (ge. *diegen Gold*) *obryzum* etiam dictum, statim suum est & è terra aut effoditur, aut lavatur ex fluminibus aut in Animalibus etiam juxta nonnullos reperitur, v. g. Truttis, quarum aureæ maculæ auri præsentiam in illo fluvio denotant:

notant : quod è *terrâ effoditur* aut sincerum & solidum est, ut massa illa aurea à me visa in Archivò Pisano, aut scintillis lucentibus est tinctum, quale est quod *Lapidi Lazuli* adhæret & saxi quodam generi candidissimo Quars dicto, cujus copia est Cottenheydæ. E' *fluminibus* quod habetur illud tum inibi generatum tum etiam eò devectum est, teste *Becchero Phys. subterr. Lib. I. Sect. 3. C. II. pag. m. 145. & Suppl. I. Cap. IV. pag. 63. & Trifol. Holland. P. II. ut & Casio de Auro C. V. Fabro in Panchym. L. IV. Cap. XII. Vid. Hydrarg. C. IV. præcipuè autem Basilio Valentino Op. Chym. T. II. L. I. C. 14. ubi experientiâ edoctus scribit: Am allerliebsten ist das Gold in den Seiffen; Seiffen aber sind erdfarbige Quellen/ an welche sich das Metall gern leget die Quellen von unden auff/ und findet man sie oft gang veräuldet/ dann sie werffen solche Farben über sich; Hoc Aurum autem præcipuè in Bohemiâ formam granorum & massularum habet, quandoq; pisi est magnitudine, præsertim post magnas inundationes, vel etiam ex lapillis nigris excoquitur, in quibus scintillarum aut bractearum instar micat; Modus autem purgandi & præparandi in Peruvia ex relatione virorum eruditorum hic est : Glebam minere minutissimis granulis aureis confertam contundunt & atterunt primò in mortariis infunduntque aquam, ut mollissima massa fiat, quam mox condiunt affuso sale & mercurio; inde exiccant iterumque minutissimè terunt: hinc lotiones plures aquâ purâ adhibent, quibus abit quidquid metallum non est & superest aurum vel argentum amalgamatum seu imbibitum mercurio : admoto verò igne mediocri evaporatur mercurius, metallum verò relinquitur quasi cinis quod in crucibulis liquefactum mox tandem in virgas ducunt; nimirum aquâ & sale elixiviantur particule metallicæ, mercurio verò coagmentantur minutæ moleculæ & granula, ne fortè lotionibus repetitis elabantur. Ex *Fluvio* autem in Europâ præcipuè Germaniâ & nostrâ *Helvetiâ* Rhenus, Arola, Urâ (vid. *Thurneiserus de Aquis L. VI. C. XX. & XXI p. m. 173. & seq.*) & Emma major & minor optimum & præstantissimum præbent Aurum Hungarico & Arabico, colore & tenacitate, minimè cedens ceu hoc præprimis etiam testatur *Casparus Schwyverterus Chronic. Lbi. IV. Cap. 17. Die Ara trägt auch viel gutes Gold in ihrem Sand. Herz Christoph Silbereisen/ Apt zu Wettingen/ zeigt mir auff ein Zeit ein Scâtele voll schönes Golds/ welches auß dem Sand der Ara/ durch Laurens Hägele/ einen Burger zu Klingnaw/ ist außgeschöpfft/ gestürzt/ gewaschen und außgebrennt worden. So hat Juncker Stoffel Maurer sel. (war Vogt zu Klingnaw An. 1568.) ein Kettenen/ die von Aren-Gold/ das alda funden/ gemacht/ welches Gold zu Zürich geläutert worden/ und auff 60. Kronen schwer gewesen/ welches Kettenlein er mir umb Wunder wegen auff ein Zeit zu Klingnaw im Schloß/ in beysein seines Schwagers Jr. Eupfrieden von Ulm/zc. zeigt. Gesagtes**

tes Kettenlein hat jegunder Jr. Heinrich Maurer sein Nepos und Enckel der Zeit zu Lucern wohnhafft. In Animalibus, v. g. Piscibus, Truttis nimirum vel Forellis quoq; aurum reperiri quidam volunt, sicut peritonæum piscium plurimum velut argenteum apparet. *Coctum* Aurum aut è pyrite coloris cineracei & galenæ, vel punicei (sicut è lapide ejusmodi finum Aurum elicit in *Rhetia* Præstantiss. Vir Dominus *Schorno*, quorum tamen pauci reperiébantur) aut è proprio saxo aut ab Argento (Modus autem hic est, si aut o parum argenti admixtum sit, ad illud separandum: *R. ad part. j. Aur. antimon. p. ij.* & fundatur in Regulum per se, sic enim partes sulphuræ antimonii omne heterogeneous admixtum in scorias redigunt, relicto Auro; prout & sulphur commune metalla admixta in scorias redigit excepto auro, de argento verò parum Auri secum ad fundum rapit, unde denud vel ter ad aurum purificandum per antimonium funditur, regulò post in testâ evaporato ad auri remanentiam. Quod si verò ante argentum comixtum fuisset, *Cardilucio super Febure Chem. p. 694. monente*, alle zurückgebliebene Schlacken läßt man hernach allererst mit *limat. ferri* fließen/ und wirfft dann im Fluß Salpeter darauff/ damit das argentum darauff in ein regulum præcipitirt werde/ welchen man alsdann auff der Capellen abtreiben und alles argentum wieder bekommen kan. Im fall aber das Aurum per antimonium purgandum viel Zusatz hat/so muß man *ad Auri part. j. sumere antimonii part. ij. ad vj.* prout commixtio est major vel minor & *ad p. j. antimonii sumitur adhuc sulphur. comm. p. iv.* (ut augeatur & fortificetur sulphur antimonii combustibile umb den häufigen Zusatz des Auri zu verschlacken) wann man aber die Durchgiessung mit recenti antimonio repetiret. omittitur sulphur, prout & *Auctor Offenbar. Göttl. W. j. P. II. p. 373. ait*, quod ope Lixivii sulphur è quartziis eradi possit, ut detracto sulphure, aurum & argentum in fundo remaneant; item Quod qui sciat dem Schlacken im Feuer seinen geringen Fluß zu geben/ und einen Niederschlag zu gebrauchen/ ut præcipitatur aurum & argentum supernatante scoriâ, magnum habeat compendium) separatur, quod *ἀντιμόνιον* vocant aut è terra quadam purpureâ, vapore & halitu unctuosò fixo ita imprægnata, ut sit fecunda auri, ceu & *Experientiss. Beccherus Phys. subterr. Lib. I. Sect. III. Cap. 3. p. m. 161. refert* de Terrâ quadam peculiari Hungarica, quæ sublimata totaliter argentum colore rubicundissimo tinxit, argento malleitatem & malleabilitatem suam retinente. Huc spectat *Aurum Norvegicum* è minerali quodâ inibi effosso prolectum è quo an. 1649. cūsum numisma, in cujus antiquâ parte Regis effigies, in adversâ perspicillum cum inscriptione: Vide *Mira Domini*, quæ scil. Verba Præfecto cuidam incredulitatem artis transmutatoriæ exprobrarint, ut refert *Museum Regium Oliger. Jacob. p. 86. Apud Cassandros* (populos Sabæis vicinos in Arabiâ Felice) quamdiu rara fuit navigatio, Aurum tam

vile fuisse & reliqua metalla tam pretiosa ut ferro duplum, ære triplum, argento decuplum auri rependerent, *Bohartus* observat ex *Agatharchide* L. V. Cap. 44. in *Phaleg*. Auri hodie maximus proventus in Regno Peru ejusque provinciâ montanâ Potosi sub 21. gr. latit. austr. quanquam aliàs omnis ille Americæ tractus à Tropico Cancrî ad trop. Capricorni Auri aliorumque metallorum sit feracissimus. *Ludolf*. in *Hist. Æthiop.* p. 105. refert in Æthiopia dari multum auri, ut & in aliis Africæ regnis; *Dapperus* refert, in regionibus Guinæe maxime in littore apud fluminum cataractas (Goudfust) Æthiopes urinatores in fundum se demittere, patinis ligneis arenam haurire, quam postea lavant, & graviora quæ subsidunt, haud satis purgata, peregrinis mercatoribus vendunt. Vix metallum est, ait *Idem*, ubi metallarii despectris non aliquid referant, dicuntur hominibus incumbere illosque opprimere, in sylva Hercinia dicitur der *Winnich*; vapor is metallicus dicitur *Schwaden*. Minera quoque auri vitrea *Welschie* donata, ex qua multum auri eruitur, similis est electro immaturo *Paracelsi*; crescit in ditione *Salisburgensi*. Vid. *Obs. Hecat.* l. p. 115. Electrum autem *Paracelsi* est de Monte *Snyders Gôldsch Bley* der uralten *Weissen* einem Arsenico zu vergleichen. *Marchionis Onoldo-Brandenburgici* Minister quidam *Exc. Rosino Lentilio* monstravit frustum Auri puri 3ß. pondere ex Argento, item Argenti 3iij. è *Cinnabari* nativâ à se, quod ajebat, extractum. Vid. *Miscell. Cur. Dec. II. An. II.* Notabilia circa proventum Auri hodiernum aliaque sistunt Auctores *Lexici Gallici Academ. Parisiensis*: Le plus celebre pays ou l'Or se rencontre est celui de Caravara au Perou & de Valdivia au Chili: l'or le plus pur est celui de Menaricabo vers Batavie. La proportion de l'Or à celui d'Argent est de 11. à 20. & en valeur la proportion de la monnoye d'or à celle d'argent est telle, que celle de l'or vaut 14. fois celle de l'argent, suivant le reglement de l'année 1640. Quand ces metaux sont hors d'œuvre, il faut maintenant XV. marcs 2. onces 16. grains $\frac{3}{4}$. d'Argent fin pour payer I. Marc d'or fin, parceque le marc d'or fin est à present à 423. lb. 10. s. 10. d. $\frac{2}{2}$. & le marc d'argent fin est à 27. lb. 13. s. $\frac{1}{2}$. Et pour l'or en œuvre il faut 22. pieces de 5. s. d'argent pour payer un Louys d'or de 5. lb. 10. s. Mais du temps de François I. en 1540. l'or ne valoit que 12. onces d'argent. A Rome tempore *Honorii* 3j. Auri erat 3xiv. Argenti & 3j. Argenti erat 3 c. Cela change selon abondance des matieres en un pays; refert enim *Suetonius*, quod Cæsar ex Galliis apportavit tantum auri ut proportio ad argentum esset j. ad viijß. Maintenant il faut XIII. lb. $\frac{8}{9}$. D. pour lbj. ☉. Marc d'or est 3viiij. qui vaut d'ordinaire 360. lb. de France. Tonne d'or est 100000. lb. ou 40000. escus selon les Hollandois qui mesurent ainsi leurs richesses. Adorer le veau d'or est quand on fait la cour à un homme riche pour en tirer quelque avantage.

Une marchandise à bon debit est de l'or en barre; lingot qu'on a acheté chèrement au poids de l'or. Atque *hac ex splendido*, laboriosoque *Lex. Acad. Reg. Scientiar.* Non verò ingratum erit Lectori adducere veri & falsi auri distinctionem; nimirum si scire cupis sitne Poculum pro aureo allatum ex mero auro an ex temperaturâ aliqua, vel etiam num sit ex argento sincero ære vitiato solve chalcanthum & salem in aquâ; hanc in poculum infunde vel hujus loco Liquorem, qui ex succino dum oleum destillatur, prodit, immitte; maculæ multæ arguunt multum imperfecti metalli. Vidimus poculum impostorium cujus pars superior erat argentum fabrilis ut & pedamentum, sed media æs albatum quod seipsum prodebat prominentiâ quadam leprosa, unde facile agnoscebatur impostura, ait *Libav. syntagm. p. 324.* Quoad Pondus I. Marc' sein Silber halt 15. Loth 16. Grân / ist ihm auf Rthaler zu beschicken zuzusetzen II. Marc' II. Loth 9. Grân Kupffer auff 100. Marc' diss Silbers. Proportio ergo in crucibulo Marc. III. 2. Loth 9. Grân exhalatque $4\frac{1}{2}$. Loth / manente Marc. III. 7. Loth / unde *Rthl. 892\frac{1}{2}. Marc' sein 14. Loth / 4. Gr. Vid. *Reinh. Bierman Metallbüchl. Basil. impress.**

Usus Auri quod spectat, sunt illi omnino varii, medicinales, politici, &c. præter quos omnium curiosissimus ille est, dum ex optimo Auro *Sigillum* monetæ instar conficitur, in cujus unâ parte Rex coronatus cum Leone, in alterâ verò quadratura certorum numerorum (ut in hac figura depictum cernitur:) nimirum numero sex multiplicari possit, ita ut in qualibet linea transversum crucis modo numerentur III, qui scilicet numeri secreti & absconditi sint cœterarû stellarum huic planetæ subje-

6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

ctarum, ut docet *Theophrast. Archidox. Mag. L. VII. p. m. 717.* Imprimenda autem sigillo imago dum die Solis Luna primum gradum \cap intrat. Et de hoc sigillo refert *cit. Theophr. & Hiebner. Myst. sigill. & Lap. p. m. 147.* quod in sindone luteâ gestatum gratiam & favorem Principum conciliet, divitiisque & honoribus gestantem auctiorem quempiam reddat variosque morbos amuleti instar appensum sanet: de qua re porro verba adducere lubet *Curiosiss. D. Joh. Henr. Voigtii in Mathem. Karität. Cent. II. num. 145. p. m. 36.* ubi sequentia se de ejusmodi sigillo vidisse refert: Zu Dypurg im Bogtlande war ein Gräßlicher Brandsteinischer Berwalter / der hatte ein Sigill / dreyecker von seinem Gold / mit Characteren gestochen; Wer die Gelbe Sucht hatte / und hängers an / auff die Hergrube / der ward innert 3. Tagen gesund / wie er es denn

denn oft solchen Patienten aufstiehe. Noch eins hatte er wider die Fliegen/das war graulich von vermischten Metallen / in runder Form / wo das in ein Gemach gehängt wurde/ da die Fliegen bey tausenden waren/ die suchten also fort ihren Aufzug / und die nicht konnten aufkommen / waren innert 2. Stunden alle todt. Noch einen Doct. Medicinæ habe ich wol gekannt/ der hatte des Theophrasti Sigill/ dreyecket von vermischem Golde und Silber / wider die fallende Sucht / und sagte / daß er dergleichen unterschiedenen Patienten hätte auff's Haupt verordnet/ und sie wären genesen. Der günstige Leser halte davon was er wil; Ich erzehle es nur wie ichs gesehen und gehöret. Vid. Regn. Animal. in fine. Usum verò Medicum quod spectat, licet Medico hodierno sarius sit è Medicamentis aurum, quàm ex auro medicamenta parare, ut insignis Chymiastr Saxo Gothanus Daniel Ludovicus in aurea sua Pharmacia loquitur, tamen Remedia ex Auro, quæ re & nomine Regnum Minerale decorare possunt, usitatiora & selectiora notamus sequentia.

I. AURUM PULVERISATUM seu crudum subtilissimè limatum magna præstare in morbis deploratis experientia docuit, dum sulphure suo blando à ventriculi semialkahestino veluti liquore nonnihil elicitò, spiritus animales, solis ad instar, suaviter irradiat, fovet & afficit acriæque salia nimis exaltata illud adoriuntur, atque illi se combinando activitatem & ferociam suam, multùm mitigata, deponere coguntur, sicut enim aqua regia saltem spiritu salis armoniaci vel sale communi (solvitur scil. aurum modo in aqua forti aliquid salis dissolvitur & totum in menstruum deliquatur, nihil autem ab hoc segregetur: vel modo ab eodem sale Aqua fortis tantùm cohobatur, hinc ejus aliqua duntaxat & volatilior forsàn substantia in Aquam Regis facessit, ab Aqua forti enim sali loco illius quod decesserat aliquid imprimi, credere jubet Nitrum verum in quod remanens sal degenerat) acuat illud solvere possunt, sic credibile est humores nostros, spiritusque qui aliàs cum spiritu salis armoniaci affinitatem quandam colunt, certo modo depravatos, exaltatos magis, specificè corrosivos auro exhibito adhærere & dum poris ejus, in quibus motus eorum nimius & perversus sisti potest, se insinuant, fibrillas corporis, quas crudeliter adorti sunt, derelinquere, sicque Corpori halcyonia & tranquillitatem conciliare. Hinc quamvis reliqua ingredientia Pulveris Medici illius Cæsarei Antonii de Pozis per se multa præstare possint, ceu & efficaciam illius expertum se scribit Exc. Frid. Hoffmannus in Clav. Schröd. minimè tamen ei frustra admiscetur Scobs Auri subtiliss. Hinc illum in febribus malignis & affectione hypochondriacâ minimè spernendum censemus; Ejus descriptio hæc est: R. Auri subtiliss. pulveris. ʒv. Unicornu ver. marin. seu fossil. ʒij. Ras. eboris ʒj. Pulv. epilept. Marchion. correct. cum cinnab. antimonii ʒj. misc. F. Pulv. Dos. ʒj. vel ʒss. cujus pulveris effica-

cia quoad Aurum ingrediens vel & exinde perspicui poterit, eò quod in *affectione hypochondriacâ & melancholiâ* optimè juvent *globuli ex Auro formati*, si deglutiantur, acidum enim vitiosum eos corrodit seque enervat, ceu observatum est eos minori pondere cum sensibili ægrorum levamine redditos fuisse per inferiora : prout & ex dictâ ratione *Aurum foliatum* suam exhibere potest medicinam, dum noxiæ particulæ, quæ in aliis metallis copiosè reperiuntur, ab eo adsunt; commendamus id in medicamentis quæ *contra Mercurium in corpore oberrantem* præscribuntur, prout id corpus intrare in Gallinis auri foliis saginatis hoc quidam se observasse referunt, dum in pectore earum post lactationem tres aureæ lineæ comparuerunt, haud secus ac in alia argenti foliis enutrita, inspersis iisdem saginæ, ovarium quasi inargentatum apparuit, caroque argenti instar candida.

II. AURUM FULMINANS pro Auro diaphoretico, de quo postea, conficiendo ita quondam in Officinâ pharmaceuticâ Dn. Urielis Ritzy p. m. præparandum fecimus: nim. *Ducatus Venetus limatus* optimè in *Aquâ regiâ* solutus erat, præcipitatusque *alcali tum fixo, oleo tartari, tum volatili spiritu* nim. *salis armoniaci*, quo magna ebullitio concitata ex conflictu salium, diffracta & eorum spicula aurum sibi infixum velut habentia, affusâque copiosè aquâ font. per filtrationem tandem & edulcorationem *Aurum fulminans* prodiit. Hoc verò quia in pondere augetur, (Ducatus enim qui 3j. pondere æquat. ʒiiij. Auri fulminantis exhibet) indicium est spicula illa salina corpori Auri adhucdum fortiter & intimè adhærere, igneque proin suscitata cum violentiâ & fragore ab auri partibus discedere, unde dum cochleari nonnihil auri fulminantis inderemus magno cum sonitu foramen fundo cochlearis impressum mansit, nummo obtegente in altum sublato : primas hîc tenet spiritus nitri ejus magna est violentia, ceu aliàs fervidissimâ aëris constitutione particulæ nitrosæ in media aëris regione copiosè collectæ, si per contrarias sulphuris, quod tum dominatur, & in aqua pluviali tandem se commonstrat, particulas deprimantur caloreque accendantur, Tonitru ejusq; fragor excitatur. Ob salia verò ejusmodi adhærentia observavi illud haud mediocriter laxare, ceu Ampliss. Dn. Consuli Krugio p. m. illud exhibitum antequam Aurum diaphoreticum ad hæcticam qua ex ulcere metatfi à clavo pedis (cujus morbi funestum exitum in *Observ. Exc. D. D. Mucalti* exhibuimus) laborabat, præparatum esset, diarrhæam, quæ adstringentibus & roborantibus mox sistenda erat, movit, adeo ut minimè absim Dan. Ludovico asserenti, illud in ardentibus ad diarrhæam inclinantibus alvum præter intentionem ac sæpè funestè movisse, nim. pituitam intestinalem egregiè incidit, hincque ad Tormina & Epilepsiam Infantum optimè commendatur, ut non saltem *Ettmüllerus in Valetud. Inf. & Prax. Med.* sed &

Exc. D. D. Sylv. Sam. Anhornius Practicus Sangallensis feliciff. candidè testatur in *Miscell. Curios. Dec. III. Ann. III. p. m. 163.* qui scil. Auri fulminantis gr. ij. cum aa. Jalap. in syr. viol. manè & vesperi felicissimè exhibuit; Laudatur aliàs in Tympanitide & Colicâ, auditque Diaphoreticum, sed ut ex dictis notandum, oportet ut salia auro connexa ritè abluantur, in potestate enim Chymici est, remedium nunc magis laxans nunc magis diaphoreticum, nunc saltem diureticum adornare, ceu in mercurialibus & ꝑtis in seq. constabit: Ubi dispositio totalis massæ sanguineæ & gangrana universalis corporis à salium corrosivorum liquefacientium ferociâ metuitur, haud spernendum erit connubium radicale *Auri fulminantis* (vel potius illius quod per repetitas fulminationes, hoc est evaporationes mercurii philos. præparatum est) cum *Sacchar. ꝑni* cum *Spiritu vini coagulat.* & *cinnabari antimonii rectif.* per philosophicam putrefactionem, quale hinc medicamentum in morbis desperatissimis ultimum remedium vocat *Frid. Hoffmannus*, v. g. in febris ardentibus malignis, *Dos.* à gr. iij. ad viij. item in desperatissimis & contumacissimis morbis seq. R. *Auri philos. reclus. Mercur. dulc. optim. aa. 3j. Cinnab. antimonii puriss. Regul. antimonii medicin. aa. 3ij. cum spiritu vini rectif.* parum in mortario vitreo trituratione f. Pulvis *Dos.* ʒß. Sic & Pulvis Regius antipodagricus Exc. *Dolai in Encyclop. Med. p. m. 644.* fit ex *Cinnab. nat. Mercur. dulc. particulâ auri & momento Opj.*

III. AURUM DIAPHORETICUM ex prædicto Auro fulminante ceu magisterio auri facto cum aqua regia secundum *Poterium Pharmacop. Spargyr. Lib. III. p. m. 599.* etiam fieri potest cum duplici portione *florum sulphuris*, quo pacto cicuratur suamque amittit volatilitatem & in pulverem rubicundum vertitur, *Spiritu vini rectif.* per 15. dies amplius digerendum: verum melius & magis philosophicè hoc fit si *Aurum* cum *aquâ vitæ philos.* quam & *siccâ* (corpus siccum dissolubile &c. p. 452.) vocat, recludatur, ut in *Sect. I. Append. Art. II.* ex eo fieri diximus & docuimus. *Excell. D. D. Frid. Hoffmann. in Not. Poter. p. m. 59.* judicat Aurum hoc diaphoreticum quod *Poterius* pulverem suum antipodagricum nominat, esse aurum cum mercurio junctum & decenti ignis temperamento in pulverem magnæ efficacæ conversum, mercuriumque pro hoc scopo depurandum fistere *Philaletham* in *Introit. apert.* Verum nostro judicio exulat omnis mercurius vulgaris etiam per metallica depuratus, & non nisi philosophicus, quem cum veris Philosophis *Poterius spiritum, ignem, azot, aquam*, vocat, assumendus, quæ nomina quia abundè explicavimus in *Miscell. Cur. Dec. III. Ann. V. & VI. Obs. CXXI.* benevolum Lectorem ed ablegamus: Nimirum valet id quod *Zwölferus* in *Mantiss. spag. docet scil. ad Auri ʒß. Reguli antimonii ʒiiij. miscenda esse & liquefacienda in crucibulo igne forti, liquefacta effundantur inque pulverem subtilem redacta*

eousque in arenâ calcinentur, donec rubedine perfundantur vel in pulverem rubrum convertantur; Sic nempe fit incrementum tincturæ auri per regulum antimonii purissimum soli junctum, digestum & spiritu salis vel Veneris extractum: nimirum ex pulvere isto rubro spiritu salis vel Veneris Tinctura elegans elicitur, quæ tandem cum spiritu vini animato ita elaboranda est, ut cedat in Essentiam vel Arcanum præstans. Usus scilicet hujus remedii egregium expertum se in Observationibus hinc inde refert cit. Poterius, maximè in Hæctica, ut & Paralyti, ceu illud extr. bellebor. nigr. & colocynth. mixtum in inveteratâ exhibuit mirabilicum effectu Observ. Cap. LXXIII. adeò ut inde quoque Aurum hoc diaphoreticum aliis nominibus, pro ratione morborum, in quibus confert, insigniverit Poterius, nimir. Pulverem podagricum, ut in Observat. p. m. 42. p. 50. p. 142. edit. Francos. in octav. (cui scilicet assensum largitur Hamerus Poppius in Basil. Antim. p. m. 205. referens Calcem auri cum reg. antimonii præ simplici calcinato antimonio inprimis ad articulorum gravitatem à Podagrâ vel Luc Gallicâ relictam commendari) Sulphur hydroticum, ob vim insignem antihydropicam ut Obs. pag. 84. p. 61. & p. 82. quin & Sulphur martiale, ut Obs. p. 331. metallorum p. 245. Theriacam metallorum p. 41. Cnôphelii quoque Antipodagricum in Fascic. Medicam. Dec. I. Ann. VI. & VII. p. m. 152. relatum nil aliud fuit quàm Sulphur quoddam ☉ insipidum, combinatum cum sulphure antimonii fixato seu Cinnab. antimonii, ut refert p. 86. digestionem lentâ; nisi forte intelligat per hoc combinationem Mercurii volatilis ☿ cum sulphure ☉ fixo, qui itidem pulverem præbet rubicundum in igne fixum, ignis instar consumentem & concoquentem corporis humani sordes & vitæ zizanias eradicantem, non secus ac alias scorix abscedunt in Reguli solaris fusione; Verùm probabile est ipsum sulphur antimonii combinasse, quo pacto hoc parare docet non saltem variis modis Kerckingius in Not. ad Basil. Valent. sed & cit. Cnôphelius p. 87. ex scoriis antimonii cum sale armoniaco sublim. cum spir. vol. ♀ spir. vini tandem extractionem instituendo.

IV. AURUM POTABILE, multis non putabile aliquod, à variis variè paratur: Fr. Antonius Londinensis in Tract. pecul. de hoc remedii Cantabrigiæ 1610. edito, candidè docet C. 4. primò calcinandum esse ☉ corpus solidum, postea solvendum; Quem imitatus alius Chymicus Anglus Corn. Drebelius Tr. de Quint. Essent. Cap. V. p. m. 58. è calce auri parandum itidem docet affundendo Spiritum vini rectificatiss. ad supereminentiam 2. digitorum vel trium, sic namque tingetur aureo colore fietque ☉ potabile seu Tinctura Solis. Celeberr. D. Michaëlis loco Spiritus vini rectif. sumpsit illum qui ex saccharo ☿ præparatur aut resuscitatur, taliq. Tincturâ ad gr. iiij. exhibitâ curavit Puerum quendam epilepticum, de quo omnes fere desperarunt. Alii ad sulphur auri eò meliùs extrahendum Spiritum vini acunt Sale
urina

urina vel C. C. quo sic ☉ minime acido saturatur, quin potius ad acidum rudius edomandum magis confortatur; verum tinctura nisi sit à radicaliter recluso & soluto interno ☉ sulphure vera non est, sed solutio saltem tincta ex particulis salinis cum partibus auri tenaciter adhærentibus ob certamque illarum texturam resultans; quare ad radicalem extractionem (ad quam docendam unice collimat Regnum quartum sulph. fix. metall.) Chymici nobiliores proprium Philosophorum dissolvens expetunt, quæ est aqua dulcis, clara, pura & minime corrosiva, à radiis Solis & Lunæ petita (aqua cœlica Raymundina laud. Antonio Londinensi de Aur. pot. p. m. 32. dicta) in qua aurum reducitur in aquam claram gravem & funditur æque ac glacies in aqua calida; Et tum demum aurum in priorem statum, id est, corpus reduci non posse dicitur, nisi hæc aqua in terram (id quod præprimis edocet hinc inde in suis scriptis Raym. Lullius) convertatur & hæc terra fiat fusilis, fixa, tincturam præbens & elevare apta quæ sunt inferiora, ex pauperibus divites faciens, illudque perfectum reddere, quod actu non erat, quanquam tale sit potentiâ, de quo satis superque in Regn. Miner. Gen. auctum. Excell. Langelottus in Epist. pecul. triturâ peculiari in mola philosophica (quam inibi sistit, & ex eo Frid. Hoffman. in Clar. Schröder. cuius tamen loco melius triturâ & Tere Turbæ Philosophorum intelligitur) vase scil. vitreo vel etiam ut Burrhus apud Regem Danicæ Fridericum fecit, aureo calcem ☉ pararunt, dum taliter solvens catholicum sal æris nitrosum allicuerunt, quæ solutio ob acidum volatile mitius, satis benigna est, quæque hinc nobiliores operationes, dum spiritui nostro conveniens & amica est, quàm alia rudior & crudior, præstare valet. Vid. Tacchium in Myster. resurr. rer. pag. m. 63. Thomsonum Anglum in Chymiatr. acu magnet. p. m. 122. Alb. Oth. Fabrum de Auro potab. ad Carol. II. Angl. Regem. Miscell. Cur. Dec. III. An. V. & VI. p. 109. app. & c.

V. PANACÆA AURI PURGANS Exc. D. Mart. Maximil. Pruggmayeri, quâ in curandis morbis mira præstitit, hæc est, ex Miscell. Dec. III. An. V. & VI. Obs. XCIV. p. m. 182. R̄. Auri per antimonium purgati, inq̄. tenues laminas reducti, aut limati ℥β. Mercurii vivi optimè purificati ℥ij. singula seorsim, & in separatis vitris, Mercurius quidem in aquâ forti, Aurum verò & Vitrum antimonii in R̄ ex sale communi factâ, solvantur, ita ut solutiones sint claræ & transparentes. Has tres solutiones confunde, & R̄ per alembicum abstrahere usque ad totalem siccitatem & ignitionem vitri: Materiam in fundo relictam exime, & tere, iterum in vitro affunde novam aquam regis, & uti prius abstrahere: quem laborem, materiam terendo, novam aquam regiam affundendo & abstrahendo toties reitera, donec præcipitatus in ignitâ ferreâ laminâ nullum penitus fumum de se emittat, quod fiet, si aquam regis sexies vel septies, aut secundum Hartmannum & Riverium duodecies à materiâ in fundo relictâ abstrahes: ubi notandum, in singulis

gulis destillationibus aliquid ad latera vasis sublimari, quod semper abjiciendum est. His ita rite peractis, massam vitro fracto exime, & tere, tritam patienti vasi fictili vitreato impone supra carbones, ut Spiritus R evaporent, dein cum aquâ calidâ toties edulcora, quousque omnem saporem & acrimoniam deposuerit: pulveri exsiccato, Spiritum Vini rectificatissimum affunde, hunc abstrabe, & alium iterum affunde: quem laborem similiter sexies, novum Spiritum affundendo & abstrahendo repete. Tandem prædictam massam in crucibulo lutato, igne rotæ per duas horas adhuc leniter calcina, & facta calcinatione super pulverem in patina vitreata Spiritum Vini quem antea abstraxisti, accende. Et ita habebis veram Panaceam auri, seu Aurum Vitæ ab aliis spagyricis nuncupatum, medicamentum præstantissimum in Apoplexia, Epilepsia, Arthritide, Hydropisi, Colica, Morbo Gallico & quamplurimis aliis morbis, quod ita præparatum securè à granis 8. ad 12, 15. usque 20. & 30. additâ debitâ præportione Resinæ Scammoneæ & Cremoris Tartari vel Tartari Vitriolati manè quinque horis ante pastum, in aliquo juscule, Syrupo, Aquâ destillatâ aut alio liquore sumi poterit, & secundum exigentiam morbi toties reiterari valebit, quoties necessitas postulabit. Quantam opem hæc panacea purgans præter dictos morbos etiam in Febris intercurrentibus, quod tam de duplicibus quàm simplicibus intelligendum est, præstet, enuntiare satis nequeo. Rarò enim præfata medicina bis vel ter sive sit quotidiana, tertiana, aut quartana, exhibetur egrotanti, quin effectus desideratus ad amussim subsequatur. Atque id ipsum hyberno etiam tempore, quo alias Febres, præsertim quartanæ, difficillimè aut nonnunquam vix sunt curabiles, cum stupore fui expertus, similesque quartanarios pristinae sanitati feliciter restitui. Neque vulgari quadam virtute sicuti cetera febrifuga, utpote per quæ morbus quandoque ad certum tempus tantum protrahitur, & aliquando majoribus cum symptomatibus fit recidivus, hoc medicamentum gaudet & operatur, sed fundamentaliter ipsam radicem morbi penitus evellit, siquidem humorem melancholicum specificâ virtute oppugnat, & illius fermentationem, quæ paroxysmi causa est, inhibet, pravesque ejusdem qualitates extinguit; præterquam ipsos humores biliosos expurgat, viscosos incidit, & attenuat, attenuatos educit, & gravissimas obstructions, quibus febricitantes, plerumque verò quartanarii sunt obnoxii simul quoque tollit; is igitur sublatus, & extincto fermento febrili, febres quoque cedere necessum est. Atque ut veritatem fatear, hæc mea panacea Auri purgans nil aliud est, quàm genuinum illud à Celeberrimo Riverio tantoperè depradicatum febrifugum seu verum ac specificum febris quartanæ ῥιζοτομῶν, de quo ipse in suis observationibus toties gloriatur, se quàm sæpius unicâ dosi præfatae Medicinæ tertianam & quartanam curasse, rarò autem ad secundam & tertiam ejus exhibitionem confugisse: quâ de re præfatus Author, si quis ulteriorem informationem cupiverit, videri poterit. Deinde in hoc medicamento ulterius quoque notatu dignum observavi, quod ii, qui passione

Colica

Colica laborant, five ea ab humoribus bilosis, aut pituitosis suam sumat originem, non exiguam hâc acceptâ panacæ opem persentiant; nam ejusmodi humores lenissimè summâ cum agrorum consolatione educit. Et licet savientibus doloribus Colicis alia purgantia non semper tutò sint adhibenda, hoc tamen medicamentum adhiberi potest quàm tutissimè. Nec solùm in Colica vis ejus miranda in lucem prodiit, quin etiam in catarrhis, præsertim suffocativis, suam demonstret efficaciam, si enim hæc panacea cum Magisterio Mechoacannæ & Antihectico Poterii permixta, alicui simili patienti offeratur, inter breve temporis spatium non solùm alleviatio percipitur, verùm etiam totalis morbi curatio, repetito adhuc semel medicamento, plerumque concomitatur: quod in pluribus quidem similibus patientibus, præcipuè verò in Adm. Rer. P. Dominico Ordinis S. Dominici Prædicatore Generali sedulò observavi; hic enim cùm alias sæpius catarrho graviter decubisset, & præfato morbo ad sex usque septimanas quandoque laborasset cum necessariâ interruptione functionis prædicatoriæ, intra triduum hujus Panacæ ope convalescentiam est assecutus. Plurima hîc, Amice lector! etiam de aliis morbis asferre quidem possem exempla & experimenta, cùm autem ea specificè recensere nimis longum foret, unde huic meæ observationi finem impono, penesq; insinuo, quod, cui pilulæ magis quàm pulvis arrident in hunc vel alium modum eas sibi concinnare valebit. R. Aurivitæ ritè preparati, Extr. Aloës Soccotrin. aa. ʒvj. Myrrh. elect. ʒiij. Croci Austriaci ʒiʒ. Magist. Corall. solub. ʒij. Ol. Caryophyll. gut. viij. Cinam. gut. v. c. s. q. Syr. de Cichor. c. Rhabarb. fiat Massa Pilularum, quæ à granis xv. ad 20. usque 30. sumi & secundum necessitatem cum aliquot granis diagrydii, vel trochisc. Albanda laci possunt. Pro Coronide Lectorem benevolum certiore reddere volui, me prædictum Aurum vitæ etiam sine auro, nempe ex solo Mercurio & vitro Antimonii præparasse, & ejus ope nihilominus egregios effectus præstitisse. Quod ipsum confirmat Joannes Michaëlis de hoc auro vitæ ita differens: Qui inscius venena hausit, aut incantamenta perpeffus est, vel peste correptus fuerit, sumat grana quatuor vel quinque, juniores grana tria, infantes verò granum unum, aut tertiam partem grani, sanguinem in venis, medullasq; ossium, & quicquid intra cutim, & carnem & circa nervos inhaeserit, mundificat. Et ut quidam mihi revelavit, plus 80. hominum peste correptorum hoc ipso præcipitato ex Vitro Antimonii & Mercurii absque additamento auri, liberati sunt.

VI. DIAPHORETICUM ☉ RE fit ex reguli martis stellati ʒiijʒ. Aur. puriss. ʒʒ. fusis ac effusis in regulum, qui pulverisatur & cum triplo nitri miscetur, pòst in crucibulo calcinantur, detonantur & in aquâ extinguuntur, pòst evaporando exiccantur ac rursus in crucibulo liquefiunt & pòst calcinationem iterùm extinguuntur, moreq; solito dulcorantur & siccantur. Usus egregius ad salia heterogenea Mass. sang. edomanda, Arthritidem vagam, Luem Veneream, Leporam, Scorbutum, Podagram inveteratam, &c.

Aliud Diaphoreticum, potius Bezoardicum, ☉ conficere docet *Pharmacopœa Bateana*, ope spiritus nitri bezoard. & butyri antimonii, dum nimir. talis butyri ut corrosi reguli $\frac{1}{2}$ lis admixtione particulæ auri magis sic divelluntur & subtiliantur & à corporalitate ad spiritualitatem reducuntur. Is enim, ut *Billich. in Obs. Chym. p. m. 60.* loquitur, tam avidè aurum haurire perhibetur quàm aqua glaciem aut nivem absorbeat; quod ipsum non tam corrosæ potentia adscripserim quàm præsentis mercurii trahaci magnetismo. *Zvvölferus in Pharmac. Reg. pag. m. 99.* ita procedit: R. Aur. pur. in ∇ sol. 3ß Butyr. antimonii in spir. nitr. sol. 3ß. (donec non amplius strepitus percipiatur) Solutiones m℥. & in arena igne leni abstrahantur spiritus ad siccitatem; flava materia in fundo cucurbitæ relicta in vitreo mortario teratur & ei spir. nitri 3ij. in cucurbitâ affundantur, factaque aliquali digestionē denuo per arenam fortiter abstrahitur, idque fiat ter, dein materia relicta calcinetur leniter ad horas duas sub tegula (under der Muffel) usuique reponatur; tum R. Bezoard. hujus ☉ris, C.C. phil. ppt. Unicorn. fossil. aa. 3ß. Bezoar. orient. 3ij. M℥. Dos. 3ß. in peste & febr. malign. Vel R. Croci aur. cum Tinct. vel Vitro antimonii è regulo preparati 3ij. Bezoard. min. 3j. misc. leniter sub tegulâ (vulgo Muffel) per horam calcinentur & spatulâ agitentur, cui cum refrixerit, add. Ol. cinamom. 3ß. lævigentur per hor. super porphyrite, tandem addendo Boli arm. 3vj. Croci Austr. aa. 3iß. misc. inspergendo Ol. cort. citri.

CAP. III.

DE ARGENTO.

ARGENTUM, (Græcè ἀργυρὸν & ἀργύρεον ἀπὸ τῆς ἀργεῖς dictum) cerebri ad instar candore suo, ob sphaerulas ex quibus constat, nitidum, sincerum & splendens, minus quam ☉ (perfectum minus hinc quibusdam dictum ob minus scilicet accuratum plexum, quo ab igne nonnihil substantiæ deperdit) ramosis constat particulis, plurimis verò viscosis rudioribus cum spiritu salino valde amaro colligatis, aded ut respectu aurearum particularum minus sint digestæ, exactè commistæ & excoctæ, haud secus ac cum fructibus immaturis se habet, qui ob pericarpium carnem, multo vitriolo, ut *Malpighius in Anat. Plant.* docet, scatentem austeri & acidi persentiuntur, colorisque sunt vel viridis vel pallidi, temporis verò tractu ex novâ modificatione particulis à sole inducta, maturatione dulcescunt, colorisque fiunt vel rubri vel flavi; pariter particulæ Argenti mercuriales viscosæ, sulphureo-salinæ sufficienter haud digestæ & maturatæ, fructus sunt instar immaturi: Sic namque in *Theatr. Chym. Vol. III. p. m. 606.* refert quidam Curio-

fus se in perlustratione minerarum deprehendisse unam eandemque mineram argenti auro prægnantem quantum profundius cavaretur, tanto magis Auro fuisse feracem & multò plus Auri continuisse Argentum ex imis cavernis quàm è mediis aut superioribus fossam; scil. quia magis depuratum & prolixiori tempore excoctum digestumque à naturâ fuit; vapor enim commissionis naturalis Mercurii & Sulphuris sursum delatus proxima quæque loca generationi congrua primum occupat, deinde illis oppletis ad alia transit, & sic tandem post aliquot secula ad montium altissima fertur, donec tandem in superficie eorundem vel lateribus, aquarum illuvie aut alio quocunque casu prodatur, vel etiam metallurgorum industriâ vel virgulâ divinâ deprehendatur. Quod intimam particularum Argenti constitutionem spectat Accuratissimus Metallorum explorator *Kunkelius Obs. Chym. p. m. 120.* in examine Argenti deprehendit in ejus Marcâ unâ non plus quàm quatuor lothones seu uncias duas Terræ albæ, qualem scil. in omnibus aliis metallorum corporibus animadvertit, reperiri, & per hanc terram mercurium, quo Argentum constat, copiosum coagulari, præsentem insimul sale quodam vitriolico, quod ægrè Argentum, cupellatum licet cum plumbo, dimittit; nimirum mercurius argenti, (de cujus parandi modo vid. *Beccher. Phys. subt. P. V. Cap. III. S. 29.* item *Chym. Gluckh. p. 316. 349.* item *Kunkel.*) terra ejus alba & sal vitriolicum arctissimè mutuo sibi connexa sunt, deficitque saltem tum major Mercurii excoctio tum sal volatile cum acido, ut ad Auri gradum evehatur; hinc namque & curiosissimum est experimentum laudati *Kunkelii*, dum Argento rubedinem insignem, sanguineam velut, ipsi conciliare potuit, illudque instar Terebinthinæ ductile reddere, nimirum si terræ prædictæ albæ Lunari acidum cum volatili insinuetur; Vid. *Observ. Chym. p. III.* item *p. 7.* ubi seq. modo acidi vim in vitrificatoriâ fusione vel quæ instar cæræ liquefcit, sistit: *R. Luna vel Vener. limat. ℥j. sulphur, comm. ℥℥. vel ℥iiij.* quæ per retortam destillata, repetitis aliquot vicibus quod sublimatum erat denuo miscendo, faciunt Utum instar cæræ liquefcens, dum acidum terram Argenti solvit ei que accrescit (& à quâ dein lento igne per evaporationem secedit, ut denuo Argentum relinquatur instar pilorum, Germ. *Haarsilber*) cui si dein volatile aliquod è sale armoniaco addatur, dubio procul rubedo unâ emerget. Quia verò principia Argenti laxius nonnihil coherunt, fit ut Argentum (respectivè) Auro minus sit fixum & ponderosum, imperfectius, sonorum, minimè durans omnino in cæmento regali: quamvis argentum argento absolutius inveniatur, ut optimum quod est in antimonio nil deperdat, sed aurum reputari posset, si adesset tinctura: quare & *Gebro* Argentum quasi filia vocatur *natura proponens aurum coëunte argento vivo & sulphure albo non urente*; estque velut

Lux in tenebris in suis fodinis, multò tamen nitidius splendens, si igne repurgetur, sec. Psaltem Psal. XI. *Eloquia Domini, eloquia munda, Argentum igne repurgatum*; nimir. Morbi Isti sunt tum sulphur combustibile, impediens quo minus in cœmento stet & antimonium pertranseat, & frigiditas seu intemperata humiditas, quæ hinc facilè à Lunâ repelli possint, (quod de reliquis fieri non potest facilè) ope calcinationis, maximè cum arsenico, ceu quâ sulphur comburitur & sale communi, cujus acido melioratur & fixa redditur, ut ex talium consideratione docet accuratè Candidissimus Isaacus Hollandus Oper. Mineral. pag. 365. in Tom. IV. Theatr. Chym. nimirum R^x. Argenti cupellat. in laminas tus. q. s. Inde crucibulo & sac cum sale comm. s. s. s. quousque repleatur tege & perluta, pone in fornace camentatoriâ, ut candeat, hinc refrigescat, aperto crucibulo lamellas reperies nigras, has lava, sicca, reduc super testam; denuo lamella & cum sale comm. calcina & lava, idq; repeter, & evadent albæ instar nivis & multum fragiles, quæ tamen friabilitas corrigetur seq. Pulvere: R^x. Borrac. ℥j. Salis armoniaci ℥j. Tartari & Calc. viv. aa. ℥j. impasta cum Ol. commun. Fluant invicem & Argentum ductile evadet instar auri eritq; Aurum album vel Luna fixa, quæ si non sufficienter alba erit, reiteranda erit calcinatio & reductio cum priori pulvere. Hæc verò Luna fundenda cum Auro seq. modo præparato: R^x. Aur. fin. Vener. aa. ℥j. fluant, addendo parum Sulphuris comm. usque dum Venus à Sulphure sit corrosa, hæc effunde in conum calefactum & sebo inlitum & ☉ in fundo remanebit & Cuprum à Sulphure corrosum, hæc incude separa, & videbis Aurum summè rubrum à Venere, maximè si hoc triginta vicibus reiterabitur. Hujus Auri ℥j. addita Lunæ prædictæ ℥xij. fusione reddit aurum xxiv. carator. Atque hic processus extat in nostro MS. Germ. cumque eo concordat ille qui extat apud Kunckel. in Obs. Chym. p. 154. R^x. Sal gemma (quanquam sale etiam communi fieri potest; quoniam verò illud in suo genere adeo variū ac diversum, & in singulis officinis salinis aliud est, retineatur securitatis gratia Sal gemma) hoc contunde minutatim & tum accipe argenti cupellati marcæ unam in quo liquido scias nihil prorsus esse auri & extende volvulo, ad tantam, quantam fieri potest tenuitatem, si quis hoc instrumento destituitur is malleo utatur, sed hac via processus ille nimium redditur laboriosus; porro confice ex hoc sale stratum super stratum in pyxide terrea & hanc prunis aut fornaci camentatoriæ ita committe ut saltem excandescat, & non lique scat, idq; spatio circiter 12. horarum, deinde sine frigescere, accipe pyxidem quam probe luto munitam esse oportuit, imprimis si non plena fuerit, reclude eam & argentum erue, & quam late argentum projectum fuit sal ipsum prorsus nigrescens deprehenditur. Hoc sal asserva, cum novo sale septies repete & non tantum nigredinis relinquere videbis, illud observa, sic Argentum tandem ita friabile fit ut digitis propemodum conterere liceat, id cur fiat in animo tuo considera, quando spiritus salis ar-

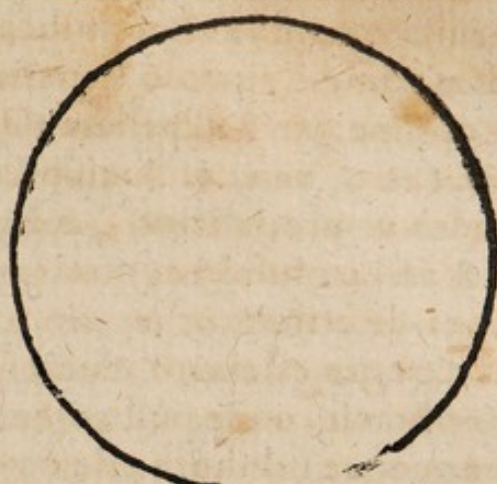
gentum non solvit. Hoc friabile argentum inditum crucibulo cum sale gemmae denuo liquefac, & in conum effusum extende denuo, & denuo ut antea camenta & hac septies iterata camentatione, si in conum fuderis, & aqua forti separaveris, talem reperies possibilitatem, quam ne suspicari quidem potuisses: An verò multum lucri ferat de eo nihil dico. Possem equidem exiguum quoddam compendium hic ostendere, quoniam verò metuendum ne non omnes in quorum manus hac mea scripta venient, hoc ipsum ut par est agnoscant, hactenus duntaxat illud hic proponendum esse duxi. Ex quibus primum Jane possibilitas intelligitur, ut si quis Magnus Princeps, aut alius quispiam tale aurum artificiale cimelii loco habere desiderat, is cum aliquot marcus hanc operationem instituat, & habere poterit. Et credo sane, si hac operatio quam sæpius continuaretur, aliquem quem victum operâ & labore querere oportet, anni spatio necessaria vitæ præsidia, aut fructum tamen utilitatemq; honestam posse comparare. Mirandum verò præterea non saltem in spiritu nitri solutum cum additione Mercurii in arbusculam artificialiter formari, sed & in mineris naturaliter præ se ferre speciem arboris, herbarum, item integrum piscem, serpentem, scorpionem ex puro tali Argento in visceribus terræ ita esse formatum, ceu miros ejusmodi lusus naturæ vidisse se testantur primarii metallorum scrutatores *Agricola*, *Encellius* Lib. I. Cap. I. *Aldrovandus* Mus. Metallic. L. I. p. m. 77. quæ hinc & ad confirmationem supra allatorum facient. Verùm præter ejusmodi modò dictum Argentum, quod statim est suum, (Germanicè *Gediegen Silber* cujus rasurâ Præfectus minerae Freibergensis, ubi & reperitur, partum difficilem sanavit) sine opificio fornacum factum, quodque Pisis in Archivo Magni Ducis *Heururiae* capillorum formam (quale *trichites* figurâ quoque sistit laud. *Aldrovandus*) præ se ferre è minera vidi, dantur aliæ *Argenti species*, nimirum aut excoquitur ex metallis, ut ex pyrite, *plumbagine* (Germanicè *Geschmelzt Silber auß dem Rys und Glanz*) aut rude est, (Germ. *Silber. Erz*) cujus etsi plures fortè dentur species, si probè attendatur, sex tamen notantur ratione coloris, ex varietate vaporum & commixtione cum aliis, differentia, dum coloris nunc est rubei (minera argenti rudis rubra de copioso arsenico participans ut patet ex fusione) p. j. cum lap. magnetis arsenicalis p. ij. quæ rubra redduntur, unde illa minera vocatur Germ. *roth gulden Erz*) nunc plumbei (*Blasur Erz*, ex sulphure & Luna constans, ceu horum quoque fusio cum paucis sale communi docet) nunc nigri (*schwarz Silber*) jam purpurei (*braun Erz*) jam cinerici (*grau Erz*) jam ruffi: ex quibus rubeum variis modis in fodinis reperitur, naturaque præcipuè in eo mirabili opificio Geometriam (quam præ aliis sistit *Aldrovandus*) exercuit, dum præterquam quòd solidæ ipsius massæ ad saxa simpliciter interdum adhærescunt, sæpius etiam pro alterâ sui parte quæ prominet in mucronem quasi pyramidalem, materiam

riam aliam quam vena continet, complectitur, idque in forma quadrata in modum tesserae, interdum in forma sexangulari ut Adamas, frequentissime verò constat pluribus & inaequalibus angulis, ut Iris, rubeo colore, aliquando etiam caeruleo conspersum. Quod plumbei est coloris probè est distinguendum à Galenâ, cujus colorem refert, quæque friabilis est & cultro vulnerata diffilit, hoc verò minimè sed dentibus compressum dilatatur, cujus occasione notatu dignum est, quod refert *Munster. Cosmograph. L.V. p.m. 116.* In Meissenland hat es sich ungeschehlich zugetragen/ daß man bey dem Wasser Sal Silber gefunden hat/ an dem Ort/ da der Flecken Hall ligt/ so erwan ein Dorff/ aber jezund ein herrliche Stadt/ und die auch von der Römer Zeiten her in grosser achtung gewesen des Salz-Brunnens halb/ umb welchen erwan die Hermanduren und die Eatten gezanckt haben. Es hat sich an diesem Ort begeben/ daß einer ein Last Salz durch Meissen in Böhmerland führet (dann es hat Böhem biß auff den heutigen Tag kein eigen Salz) und fand in einem Karren-gleis ein Stuck Bley-Erz/ das war von dem Wasser entdeckt und gewaschen/ und sahe auch gleich als wäre es ein Glanz von Goslar. In summa/ er hub es auff/ und führt es mit der Zeit gen Goslar. Dann dieselbigen Fuhrleute pflegen viel Bleyes von Goslar hinweg zu führen. Als man nun dieses Stuck Glanz probiert/ da fand man viel mehr Silber darinnen weder der Goslar Glanz innhielt/ darumb machten sich die Bergwercker von Goslar gen Meissen/an das Ort/ da jert Freyberg die edle Stadt ligt/ fiengen an zu graben/ &c. Quod verò id quod cineracei est coloris Argenti persæpè dives sit, observare datum in minera supra dictâ Rhætica, è qua Argentum cineraceum subdum est, ut possit cultro secari, ceu & se duos tenere lapillos Argenti hujus cinerei, è quibus granulorum minimorum ad instar argentum emicat, quique igni admoti argentum desudare videntur, *Luna Vegetabilis* nomine hinc quoque insigniti, refert Clarissimus *Olaus Wormius Musæi p.m. 118.*

Ufus Argenti varius est; in Medicinâ, Monetis, (ceu in *Urstis. Chron. Basil.* legitur, singulari privilegio urbi nostræ promissum fuisse, ad monetam cudendam, omne Argentum in montibus argentiferis vicinæ Alsatiæ collectum, ceu quod *Münstero in Cosmograph.* referente quotannis ad quingentas cum sex millibus marchas adscenderit) aliisque rebus, quas sagax ingenium humanum sibi applicare norit; quo & maximè spectat Sigillum Lunæ *Paracelsi* die Lunæ, Lunâ Capricorn. aut Virgin. ingrediente, ex puro argento confectum, quadraturâ ejus numero 9. multiplicatâ, ita ut quælibet linea 369. circiter contineat, & in altero latere sit Imago Planetæ Ψ : quale Amuletum in sindone candidâ gestatum morbis Lunaribus, Epilepsiæ, morbis oculorum, catarrhis, &c. resistat: Ejus Figura hæc est. Cæterum non saltem in Rhætiâ sed & Valesiâ, (in valle scil. Eischilliâ, Bognies haud procul

procul à
D. Maurit.
oppido) &
hinc inde
in Helve-
tia apud
Bernates,
Glaronen-
ses, Subsyl-
vanos, &c.

37	78	29	70	21	62	13	54	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	16
77	28	59	20	61	12	53	4	45

fat divites argenti venæ reperiuntur, imò montes absconditos thesauros te-
gunt, *Stumpfio* iudice, quò altius scilicet in Helvetiam adscenditur. Juxta
Aldrovandum autem præcipuè pyrites albicantes minutis maculati granis
venas argenteas indicare solent, quarum finis indicium præbeat tandem mi-
nera aluminis. Quo pacto autem cum plumbo ab impuritatibus præcipuè
admixto ære purificatur, docet *Agricola in L. X. de re metall.* aureo libro.

EX PRÆPARATIS Argenti, quæ in usum Medicum cedere possunt, sint

I. CRYSTALLI LUNÆ seu *Catharticum argenteum ex Argento cupellat.*
in spiritu nitri soluto (quæ solutio fellis instar est amarissima) & per evapo-
rationem tertiæ partis concrecentes, qui *crystalli* exiccandi & de novo in
aqua pluvia solvendi & filtrandi, addendo tantum *salis prunelle* quantum
ponderavit Luna, ad corrosivum Vitrioli Lunæ maximam partem obtun-
dendum, sicque per novam evaporationem obtinetur *Vitriolum Luna pur-*
gans, Anglis præ aliis, in Paralyti, *hydrope ascite* commendatum, quia
incidit & educit quàm promptissimè coagulatos crassos humores; *Dosis*
gr. iv. ad viij. in rob. Sambuc. vel liquore convenienti, vel cum micâ panis for-
mentur inde Pilulæ magnitudine pisi minoris, quæ servantur in vase opti-
mè clauso, & assumantur cum pomo asso. Vocantur *Pilula Lunares Boylei*
apud *Juncken. in Corp. Pharm. p. 187.* & hæ vehementer aquas educunt, unde
ad corroboranda viscera *Essent. baccar. juniperi* cum proprio spiritu extracta,
vel *Tragea visceralis cum croco* & ita post exhibenda. *Daniel Ludovicus Magiste-*
rium D longè acceptius, subtilius parari docet, si D in F soluta cum muriâ
precipitetur, (qualiter ob consistentiam tenacem facilem tum fusibilitatem
instar cornu si igni admoveatur *Luna cornea* dicitur, quæ in minutissimas
adeò particulas divisa est, ut sit in proximo gradu ad mercurificationem)
quod vel per se vel cum *antimonialibus Bezoard. miner.* (quo pacto commix-
tum non opus *Bezoardico argenti*) dari possit: Pro correctione verò decenti
opus est *edulcoratione*, ut salia nimirum Lunæ sic velut agglutinata, non secus
ac in auro fulminante, eluantur, minusque si assumatur, ferocire possint,
salia

salia enim quæ inde elutriantur, non saltem sunt ex sale communi & nitro, sed & maxime è vitriolo Veneris, hæc enim Lunæ semper ex parte adhæret, licet optime per $\frac{1}{2}$ cupellata videatur, *Kunkelio* enim observante, ut docet *Observ. Lat. G. num. 4.* $\frac{1}{2}$ cum Lunâ cupellatus Venerem denuo Lunæ affricat, adeò ut pro feliciori $\frac{1}{2}$ æ depuratione sec. *Kunkelium* præstet eam cum nitro & borace fundere; nimirum experimenta hujus *Auctoris* circa Lunam instituta describuntur *loc. cit. p. m. 215.* sumpsit is argentum cupell. eique cum sulphure calcinato affudit spiritum urinæ & perparum coloris cœrulei se monstravit, unde post argentum denuo cum alcali reductum & foliatum novoque sulphure calcinatum nihil coloris cœrulei ostendebat, Lunæ qualitate & quantitate imminutâ; Tale verò argentum de novo cupellatum & calcinatum de $\frac{1}{2}$ novum spiritum Veneris contraxit, hincque etiam novam Tincturam largiebatur extractione, quod argentum verò postea denudè cupellatum & granulatum cum *Nitri & Boraci p. ij.* in crucibulo fustum omne cuprum in scorias cœruleas assumpsit, sed fusione repetitâ tertio tandem omnis color evanescit, & calcinatione cum sulphure etiam repetitâ nihil omnino cœrulei apparet. Hæc verò operatione *Kunkelius* edoctus, tantum in spiritum urinæ de argento digestionem transiit, quantum sal acidum de ipsa Lunâ solvere potuit, sed nullo colore communicato. Quare ad argentum purum parandum summopere in usum traxit modum hunc fundendi cum nitro & borace post cupellationem. Imò fortè exinde quoque fluit, quod argentum conficere doceat per se coloris sanguinei & instar terebinthinæ ductile, haud secus ac *Becch. Thes. Ch. VI. §. 249.* quoque refert sibi notum esse modum aurum & argentum ceræ instar fluxile reddere ope spir. urinæ.

II. LAPIS INFERNALIS ex Argento in spiritu Nitri soluto, ob salia admixta & non elota, causticum evadit potentiale. concentratur enim in Lunâ spiritus Nitri, ut hinc pro fonticulis excitandis, carne gangrænosâ absumenda, &c. is ritè adhibitus, utilissime adhibeatur. Ejus autem præparatio, quoad circumstantias hæc est: \mathcal{R} . Argenti opt. \mathfrak{z} ij. Aq. fort. opt. \mathfrak{z} iiij. probè soluto Argento massa integra in arena collocetur, abstrahaturque dimid. ferè ∇ pars: reliquam massam verò per vices in crucibulo capaci (capaci, ne materia igne exaltata extra crucibulum effundatur, hincque in auras abeat) liquefac, & quando ebullit nimis, ac è crucibulo egredi minatur, ferreo est deprimenda instrumento, post si fluida satis videbitur, erit effundenda in canalem quendam ferreum (quali Aurifabri utuntur in liquationibus Auri & Argenti) sed minorem; Postquam ita effusa massa, si nigra fuerit & compacta ac minus foraminulenta & linguæ extremitatem gustata rodens, bona erit; Sin verò nondum perfectè nigra, iterum crucibulo (ut de novo liquefcet & adhuc aliqua parte ∇ is orbetur) injicienda est, liquataque rursus in canalem

canalem effundenda, idque toties repetendum, donec lapis productus erit nigerrimus, solidus, compactus, non adeo foraminulentus. (Quò plus Aq. fortis detrahitur, eò solidior & compactior lapis redditur, si modò tam bene corrosivus) hinc usui reponatur in vase vitreo. *Nota* 1. Fit sapius ut lapis hic in vase vitreo, in quo reponitur, solvatur, id quod fit à residuo sale & aqua forti, & ex nigro colore, in hoc casu, deflectet in viridem & æruginosum. 2. Argento nil detrahitur in hac operatione, nisi dum in crucibulo liquefit materia, ob ebullitionem per incuriam Pharmacopœi non coërcitam, aliquid massæ ex crucibulo secedat, & in carbones subjectas decidat, quorum igne dein in auram cum aqua forti exhalat, sicque deperditur; nihil enim nisi subtiliatio particularum, ab aqua forti argento conciliatur, ceu & hoc fit dum portio argenti ∇ ti dissolvitur, addito tanto salis armoniaci & tartari, ut fiat crassamentum, quæ materia quoque in trochiscos formatur & exiccatur, quibus cum modicâ salivâ supra Cuprum fricatis, color albißimus illi conciliatur, dum modo ab acribus succis defendatur.

III. TINCTURA LUNÆ vulgaris larvata saltem ejus est vexatio, colorem enim per se ob viscosum mercuriale humidum optimè digestum, quò resultavit, nullum in Chymia exhibere potest, & ultramarinus ille pretiosus, uti ex lapide lazuli & Armeno is aliàs etiam paratur, est à Venere ipsi permixta, quod si enim residuum tartaro fundatur, pristinum habetur Argentum. Tinctura illa cœrulea autem fit ex Lunâ camentatâ (dum Luna lamellata $\frac{1}{2}$ ℔. & $\frac{1}{2}$ ℥. ∇ ti q. s. fit s. s. s. in crucibulo reponendo in igne, donec sensim Mercuris avolârit & Argentum relictum sit instar alicujus resinæ, quæ hinc in pulverem redigi potest, de quo vid. Boyle de Orig. Form. p. m. 222.) dum ei in vitro angusti officii affunditur spir. urinae, & digestio instituitur per 24. horas, quo pacto saphirinus color se monstrabit, haud aliter quam dum Veneri spiritus urinae vel salis arm. affunditur: vel sec. Cl. Joh. Helfr. Jungken in Notis ad Agricol. Cap. II. p. m. 26. R̄. Sal. urin. vitriol vel C. C. vel cran. hum. Argenti limat. aa. indantur vitro & stent aliquamdiu, usque dum in flores excresecat & massa cœrulea fiat, hinc affund. Spir. Vini tartaris. & extrah. Tinctura. Virtus hinc ejusmodi Tincturae erit nec à ∇ sola nec à menstruo solo, sed utriusque mixtione quâ tertium quid inde resultat, liquor nimir. \ominus us partibus metallicis imprægnatus, quibus ferocia salia in M. S. domare & figere potis est, illaque amplexu suo & adhæsione peculiariter invertere: hinc multos delirantes ex febre se curasse refert Grülingius Curat. Cent. V. p. m. 40. solâ Tincturâ Lunæ, quæ etiam Maniacis à quibusdam ob prædictam rationem, ut & oblivione laborantibus, propinata est, dum forte argenteæ particulæ ope menstrui spirituosii illuc traductæ cerebri, cui aliàs analogicè ∇ accommodatur, fibrillas roborate, sicque ad decentem motum spiritus determinare & dispo-

nere valent, præprimis autem ob spiritum urinosum illos spiritus animales depurant & ab acido liberant, maxime si juxta *Kunkel. Obs. P. lit. 3. num. 17.* Lunæ purissimæ cum sulphure cœmentatæ spiritus salis admisceatur, sicque minutius subtilisetur ac velut præsetur Luna, ceu laud. *Kunkelius Observ. P. II. p. 13.* abstracto menstruo urinoso corpus saliforme remanere docet, ex quo spiritus lunaris destillari possit. Et ex tali Luna finissimâ Aquam prolectam licet insipidam summopere extollit in Maniâ Exc. *Melch. Friccus in Paradox. p. m. 127.* quia scil. nimiam sanguinis & spirituum vitalium expansionem castigat, spiritus figit, acrimoniam humorum corrigit, somnum provocat, si ad aliquot cochlearia exhibeatur, ex quibus rationibus etiam laud. *Author in Podagra, ut Tract. pecul. p. m. 160.* refert, hanc Aquam cum *Syr. papaver. simpl.* sæpius cum successu se dedisse refert.

IV. ARCANUM ARGENTI Poterii Vitriolum Lunare subtilissimum esse judicat Exc. *Frider. Hoffmannus in Not. Poter. p. m. 91.* nimirum ut diximus in *Annotat. nostris ad Observationes Chirurgicas Muralti* Arcanum hoc nihil est aliud quam argentum radicaliter ope menstrui convenientis mercurialis reclusum, id quod *cit. Poterius* innuit, dum ait: *Magnesia Saturnina & Luna terrestres, si sudorifica reddantur, Arcanum hoc suppeditant; id quod doctissimè & candidissime explicat laud. Frid. Hoffmannus,* dum ad vocem *Magnesia saturnina* subjungit: *Hæc nihil aliud est quam regulus antimonii mixtus cum argento; duo hæc decenti ignis regimine figi possunt in pulverem diaphoreticum aperientem magnæ efficacæ sub parvâ dosi, dum ejus vires coincidunt cum mercurio præcipitato fixo.* De hac Argenti verâ reclusionem quid docuerit omnium optimè *Poterius in Regno quarto sulph. fix. metall.* diximus, quò Lectorem ablegamus.

V. DIAPHORETICUM LUNARE ita sæpius paravit insignis Chymicus *Helvetius, Doctiss. Dn. Bernh. Schnorsius, Pract. Badensis: R. Reguli antimonii puriss. p. ij. Lunæ finæ p. j.* fusa, pulverisata cum triplo Nitri, decenter detonata & edulecora, *Dos. gr. xv.* Adeundem modum Chymicos *Scaphusien*ses id parare ad nos perscripsit *Celeberr. Peyerus: Diaphoreticum Lunare non aliter paramus quam Joviale, nisi quòd stanni Anglici loco Lunam diligenter purgatam recipimus, & cum regulo stellato (cujus sumitur v. g. Ziv. Lunæ Zij.) conjunctam & unitam ac postmodum in pulverem tenuem redactam cum triplo Nitri purgati & probè exiccati, ut artis est, conflagramus & in cinerem redigimus, qui aquâ communi edulcatus & resiccatus sit Diaphoreticum Lunare.* Usus in memoria confortanda, roborando cerebro, humiditatibusque ejus absorbendis, *Epilepsiâ, Philtrum & similibus,* maxime si cum his duobus ingredientibus paulò aliter procedatur, nim. *Ettmüllero* docente, fundantur, pulveriscentur & sublimentur horis 12. s. a. ita enim tota Luna cum regulo antimonii abit in flores: cujus dosis sunt gr. iv. ad ix. Verùm quid inde si fixatio philosophica accedat,

accedat, obtineri possit, diximus in *Regn. quarto sulph. fix.* Considerandum scil. hîc opus figuli, qui in duobus operatur, sicco & humido, non aliter ac Philosophus; sicco ☿ nim. ut convertat humidum, humido ♀ ut solvat siccum, sicque spiritu cum corpore mixto fiat temperamentum non ita rarum ut spiritus, nec ita densum ut corpus, sal scil. ☿ti Philosophicum.

CAP. IV.

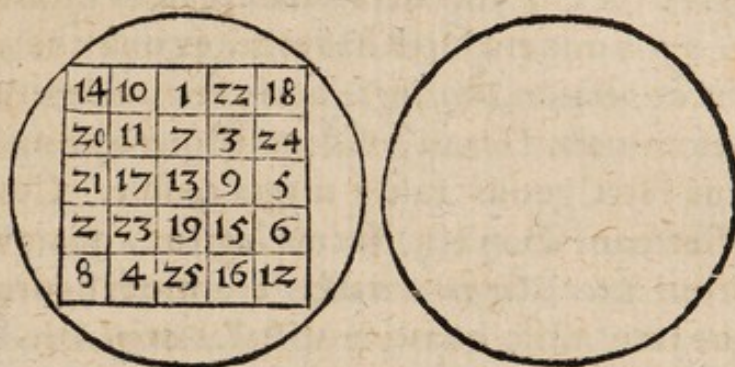
D E F E R R O.

FERRUM (Græcè σιδηρον) meritò post ☉ & ☿ primas inter Metalla tenet, quia in eo, ut in ingenioso illo libello *Antiquissimum bellum inter ☉ & ☿* inscripto, non sine delectatione legere est, flores rubri nobiles aurei elegantissimi latent, ac, ut *Groschedelius in Trisol. Hermet.* loquitur, si subtile fixum absque fixationis læsione Argento debitè comunicatur, colore ducatorum aureorum id ita imbuunt, ut id per adurentia aut saturnum minime ablui & deleri possit, idque quia siccitas sulphuris martis fixam humiditatem Lunæ attrahit, vel poris hujus ita includitur, ut hinc Lunam minime subire & hinc expellere possit, ceu processus ejusmodi sistitur in *Vellere aureo Germ. & Beccheri Chym. Glückh. nostroque Thes. Remed. Ludovic.* de cujus praxeos theoriâ ulterius consuli potest laud. *Beccher. in Min. Aren. p. 71. & Auct. Wunderdrey in Process. sec.* unde nec mirum quòd quædam *minera martis* ☉res dicantur, ceu est illa è *marcasitâ Hassiacâ*, ex qua tinctura virium haud contemnendarum præparatur (de qua infra) Constat nimir. ☿, in lapideis montibus plerumque progenitus, præter particulas terrestres salino-vitriolicas plurimas, etiam viscosis & ramosis, ob quarum tamen paucitatem illarumque copiam & crassitiem fit, ut ☿ non tam citò in motum deduci possit & liquari, (nim. particulae ejus fortiter à columnis aëris subtilis-que materiae incumbentibus premuntur, earumque plana, quibus se contingunt, sunt ampliora minusque polita sed asperitatibus prædita) igniri verò faciliùs ob sulphuris haud adeo fixi abundantiam, ob quod & fit, ut ☿lia assumpta ructus pariant ☿ redolentes, & ☿ inde anticachecticum sit insigne, quia nimir. partes sulphureæ nobiles quæ in eo reconduntur expansæ sanguinem depressum nimis exaltant, confortant, eique tincturam nitro ☿ream conciliant pristinam, adeo ut verissimè dicatur Tincturam ejus homogeneam ferè esse tincturæ lapidis hæmatitis, in qua vis dominatur martialis aliaque multa latent egregia, non solum quoad Medicinam sed & Alchymiam, sicut & in ☿io, de quibus infra. *Exper. Kunckelii*, instituendo anatomen ferri in *Observ. p. m. 96.* refert quoque Martem ☿ habere verè

comburens & valde falsum, quo dein remoto Terram in eo deprehendi copiosissimam, propter cujus superfluitatem etiam plus in eo quàm in omnibus metallis deprehenditur coloris; Et *Obs. Chym. de Princip. p. m. 19.* docet Ferrum validum habere acidum suamque terram, quæ à mercurio & sale ejus (quæ scil. respectu terræ in minori proportionem adsunt) exteriorem suum splendorem obtinet, causaque est difficilis fluxûs in igne; quin & si sal acidum crudum in marte existens affusione spiritûs nitri confortetur, tam violentam terræ fieri solutionem, ut vitrum, in quo hæc solutio instituitur, intensè caleseat. Et ex hac terræ & acidi copia fit quoque quòd Ferrum durissimum sit metallum, quæ tamen durities varia est pro variis gradibus ex temperatura; nam candens ferrum mollius est & idèd facile tunditur, cujus ratio est humoris rarefactio, unde nisi temperaretur, etiam refrigerens mollius esset; hæc autem temperatura fit immersione in unum vel alterum certum liquorem aut succum, v. g. succum Urticæ, de quo *Welsch. in Hecatost. p. 86.* postquam in certo majori vel minori gradu incanduit, ratione enim diversitatis, positâ tum in liquore tum in gradu candefactionis ferrum temperatum redditur vel durum, vel molle, vel rigidum, vel flexibile, vel fragile, vel ductile, vel elasticum, vel secus, quorum omnium ratio petenda ex mutatione plexûs particularum; Modus autem ex ferro chalybem parandi juxta *Beccherum* est saltem ulterior ferri excoctio, ejus salis acidi crudi superflui sequestratio, terrearumque partium ejus proximior ad se invicem accessio: Modus hic est: *Werffe etliche Stücke Eisen in ein leere Puckel ohne et nige andere Materij/ und setz sie auff das beste verlutiert in ein stâtes und starkes Feuer bey 48. Stunden lang/ hernach mache die Puckel auff/ so wirst du die eisern Stückelein (es wäre dann das Feuer gar zu stark gewesen/ daß sie geschlossen/ welches schadete) gang an einander finden / aber mehrentheils / ja wann du recht mit umgehest/ gang in einen guten Stahel verwandelt ohne Verlierung eines eintgen Grans.* Ratio est perlutatio vasis, quâ fit ut intus materia melius digeratur & maturetur, sicut aliàs fit in communi chalybem præparandi modo, dum scilicet in superficie funditur & in medio eò melius digeritur in chalybem. Vid. *Beccher. Phys. subterr. P. V. Cap. ult.* Verùm ut Artifex majus emolumentum ab ejusmodi opere percipiat *Poterius in Pharm. Spagy. L. II. C. XVII. p. m. 468.* jubet ferro expetitam prius figuram inducere & hinc in vase terreo oblongo & convenienti metallum stratificare cum partibus duabus *pulv. carbonis salicis* aut *fagi* & parte unâ *rasuræ cornu bovis*, vaseque postea tecto & munito per 4. vel 6. horas in furno venti cum ardentissimo igne excoquere. Et ex dictis jam alii quoque *Usus Ferri*, præterquam medicinales, (de quibus pòst) patent, nim. pro robore & victoria conciliandâ in certaminibus, defensioneq; ab omni læsione, id quod præprimis adscribit

bit *Sigillo Martis Theophrastus Par. Archidox. Mag. p.m. 716.* è ♂ confectio, sc. fuso die ☽, quando illa gradum primum Arietis aut Sagittarii intrat, ♂ quæ est in domo vel exaltatione, ita ut in uno latere sit figura ♂, in altero quadrangulum numero quinario ita multiplicetur, ut linea quælibet vel latus 65. comprehendat. Vid. *Hiebner de Myst. Sigill. p.m. 144.* Ejus figura hæc est:

Est autem Ferrum ut Aurum & Argentum duplex, *nativum* purum, granorum vel massæ instar (*gediegen Eisen*) in fodi- nis repertum, vel *excoctum* in officinis ferreis aut ex lapidibus ferreis, in quibus sæpius Ma- gnes, quem embryonatum ♂ alibi vocavimus & multum

quodam texturam internam (nim. itidem oblongis fibris & poris constat, quia ductile & magneticum est, & magnes se habet ad ferrum, ut Cadmia ad plumbum, & est maculata ferruginea, unde & colore nigro itidem est ob particulas striatas) cum ♂te convenire infra dicemus, extrahitur, aut ex terrâ rubrâ ferrugine quasi læsâ, ceu circa montem Vocetium in Helve- tia, qui totus fermento ♂ li imbutus mihi per illum aliquoties iter facienti videbatur, copiose colligitur & in ferrum liquatur; esse verò sæpius mine- ram ♂tis instar fermenti, Ilva Tyrrheni maris Insula ob ferri venam nobi- litata (dum ejus t̄b c. reddunt puri ferri t̄b lx. teste *Aldrovando Mus. Met. p. 134.*) docet, ceu quæ incredibili copiâ eam & exinde gignit, quod quæ terra eruitur, dum vena effoditur, tota progressu temporis in venam con- vertitur, *Cesalpino & Ceruto in Museo p.m. 450.* referentibus. Quod verò hi de hac Insula referunt, id certè quoque de Helvetia nostra, Marti aliàs addictissimâ, dicere possumus, dum nullus fere Cantonum est, qui non præ- divites ferri mineras aut lapides possideat; Sic in ditione *Tigurinâ Mons Le- gerius* eas fovet, *Bernensi Vocetius* jam nominatus & prope *Habsburgum, Lu- cernensi in Alpe Bleichen* dicta; *Uranienti in dem schwarzen Erzberg / Subsyl- vanorum Vallis Melchea*; *Glaronensium mons Guppen*; *Basiliensium* ditio mine- ras ferri exhibet officinis fusoriis in *Lauffenburg*; *Solodurenses* in præfectura *Falckensteinensi* ad *Clusam*, *Thiersteinensi & Gilgenberg*, hinc inde illas cum aquis vitriolatis harum indicibus obtinent, ut nil dicam de illis quæ in *Episcopatu Basiliensi* & hîc in vicinia in *Marchionatu Badensi Canderæ*, ut & *Comitatu Neocomensi*, optimum ferrum nobis subministrant, de quibus præ- ter *Wagnerum* accuratè differit *Munsterus in Cosmograph.* Sic & Chalybis minera colore magis fusco quàm ferri apud *Sarunetes* in monte *Gungen* effo-

ditur, quæ minera Fluminis (Flums) ad ferrifodinam torretur; ad Lacum Rivarium autem prope pagum Quintam Morgæ funditur & ex ea massula (Masslen vocant Idiotæ) ferrea conflantur, hinc denuo ad pagum fluminis vehitur, ibique chalybs optimæ notæ conficitur ac cuditur; Nec minus in Engadinâ inferiore prope Sernezium ante decennium & quod excurrit, minera ferri & chalybis detecta, ut & in Comitatu Badensi circa pagum Tegerfelden in agris minera ferri habetur, ex qua chalybs optimus conficitur, haud secus ac aliàs in Thuringia agris ferrum legitur à pueris silicum instar ferruginei coloris, Germ. *Eisstein* estque optimum fluidum & ductile, quod durius ferri genus fusile magis reddit. Communiter autem sub pisorum (German. *Bönerg*) forma legitur, quamvis etiam sub aliis formis ludat, prout Exc. *Wagnerus* varias ejusmodi figuras ad certas classes redegit, nobisque transmissit, quasque *Miscell. Curios. Dec. II. Ann. VIII. Obs. CXLIX. p. m. 321.* inseri curavimus seq. In Helvetia occurrunt Mineræ ferreae variae, & quidem

I. LAPIDES FERREI. §. 1. *Cornu Hammonis ferreum.* In Comitatu Sarunetano, (Germ. *Sargans*) qui supremum dominium VII. Veterum Helvetiæ Civitatum agnoscit, in monte *Gurgen* dicto ferrifodinæ antiquissimæ & amplissimæ cum anfractuosis suis mæandris, & conclavibus concameratis seu fornicibus, extant: ex his *Cornua Hammonis ferrea* quandoque eruuntur. *Cornu* hoc *Hammonis* non constat ex ferro fusio, sed sub insolita mineræ ferreae figura in matrice sua delitescit. Matrix hæc aperta & separata partim elegantissimum & rarissimum *Cornu Hammonis* in conspectum dat, quod sex suis circumvolutionibus eminentibus, in se revolutis, perpetuisque striis & articulationibus quibus est dotatum, tam blanditur oculis quàm quod maximè. Partim verò ectypon sive potius matrix interior ejusdem *Cornu Hammonis* in conspectum cadit, quæ *Cornu* illud in cavitate sua per lineamenta distinctè conspiciendum præbet.

§. 2. *Lapis Syriacus seu Judaicus ferreus.* *Lapidum Judaicorum* seu *Syriacorum* vulgò dictorum magna est differentia: aliquot ejus species Helvetia nostra suppeditat. Ferreus autem figurâ suâ propè accedit ad fructum Pruni sylvestris, qui teres & striis destitutus est. Hic in monte *Legerio* ditionis Tigurinæ reperitur.

§. 3. *Cubi, seu Tessera parva ferrea.* Ferri mineræ sub *Cuborum parvorum* seu *Tesserarum exiguarum* figura, idem mons *Legerius* est fertilis. *Cubi* hi splendore fulgentes ex visceribus minerarum ferri in monte illo delitescitibus in apricum proferuntur.

II. LEGUMINA FERREA. §. 4. *Faba, Lupini & Pisa ferrea.* Alia ferri minera ad pagum *Vollenwaar* infra *Brugas*, oppidum Argoviæ ad *Arolam* situm, ditionis Bernensis, extat; ibi mons ex Ochra pallida constans, Mine-

ram ferri pisiformem, sive Globulos mineræ ferri, Bohn. Erß/ vel Bohn. Etßen/ copiosè in sese continet, ita ut *Mons pisorum* verè appellari queat. Terra hæc sublutea, friabilis, matrix est horum Pisorum, diversæ autem ea sunt figuræ; alia enim figuram *Fabarum*, alia *Lupinorum* ac *Cicerum*, alia *Pisorum majorum* ac *minorum* figuram exhibent colore ferrugineo. *Legumina* hæc *ferrea* in Arolæ aquis lavantur, à terra ac sabulo purgantur, quæ postmodum contusa in ustrina liquantur, in ferraria verò officina ferrum fusile inde laboratur, ferrique laminæ inde conficiuntur. Talia *Pisa ferrea* etiam in monte Legerio reperiuntur, in cujus occultis abditisque sinubus atque intimis recessibus effinguntur.

III. TESTACEA MINERA FERREA. §. 5. *Cochlea sessilis ferrea*, instar *planæ marinæ*, vel in se retortæ ac revolutæ instar *buccinæ*, ob raram suam speciem, & singulare Naturæ opificium, etiam admiratione digna. Tales *Cochleas ferreas* concinnè & affabrè elaboratas jam commemoratus mons Legerius quoque profert.

§. 6. *Strombus ferreus*. Ex *Cochleis Strombos ferreos*, parvos, elegantibus radiis insignitos, idem mons nobis suppeditat. Hoc *Cochlearum* genus non raritate minùs quàm venustate quoque est commendabile.

IV. FRUCTUS EXOTICI. §. 7. *Cubeba ferrea*. *Cubeba* hæc *ferrea*, magnitudine, colore, figurâ atque petiolis *Cubebas*, exoticum fructum præsentant, quas mons Legerius ex imis suis visceribus nobis quoque subministrat.

§. 8. *Piper rotundum ferreum*. Pari modo *Piper rotundum nigrum ferreum crispatum*, & figurâ & magnitudine sua est commendabile: quod si cum vero *Pipere* commisceretur, soli oculi fucum detegere nequirent. Ejusdem montis Legerii est incola.

§. 9. *Anacardium ferreum*. Minera hæc *ferrea* Fructum illum arboris exoticæ, *Anacardium* dictum, exquisitissimè exhibet, quæ quoque Legerii est fœtus.

V. CONFECTIOES. §. 10. *Confectiones Coriandri magni ferrea*. Globuli hi ferrei perelegantes *Confectionis Coriandri magni crispati* æmuli, splendore suo corusci atque nitidi sunt, quos Natura ex ejusdem montis sacrario profert, & singulare ejus opificium existunt. Quibus similes è renibus excretos possidemus. Vid. *Lister. Angl. Tr. de Font. med. Angl.*

§. 11. *Confectiones Cinamomi ferrea*. *Confectio* hæc *Cinamomi ferrea*, sub Martis nigricantis minera apparens, ob singularem quoque figuram hîc meretur commendari, quam inter bellaria sua Legerius itidem offert.

Quamvis autem ex hisce ꝑ excoctus nigricet, substantia tamen ejus interior rubro-flava est ad instar ☉i purissimi, adeo ut *Medicamenta* ex ꝑ te præstantissima haberi possint, si nodositates ejus, ut *Stillerus* loquitur, ritè rescentur,

centur, imò totam ille Medicinam Methodicorum absolvit, quoad laxum & strictum, dum fibræ corporis nostri, ex quibus id compaginatur, nunc nimis laxæ nunc strictæ sunt, Massaque sanguinea nunc in motu est concitior nunc languidior, unde varii & multiplices prodeunt morbi, facile patet, quæ egregia ex eo haberi possint, dum J sanguini sic & calcaria & frena adjicere valet, ceu expertus loquitur *Ettmüllerus in Coll. Pharm. in Schröder. Oper. T. I. p. 836.* se tincturâ Pli J tis *Zrvölferi* menses reserasse in tenerioribus constitutionibus & in robustioribus liquore terræ martis solaris: quo tamen etiam itidem usus fuerit pro iisdem in aliis subjectis sistendis: nimirum exhibetur ferrum duplici intentione *aperiendi & adstringendi*, & ut loquuntur *Frid. Hoffmannus & Ludovicus*, operatur non sola laxatarum ventriculi fibrarum adstrictione, sed manifesta rodentium acidorum humorum imbibitione seu quasi Plis atione (unde nimirum in debili maxime vel teriori ventriculi constitutione nausea & vomitus, imò ex *Willisii* observatione, Ulcera & tormina lethalia) ac consequenter hinc ductuum excretoriorum & lactiferorum deterfione, quâ ratione Hypochondriacos & obstructos per accidens levat. *Job. Colbatch Angl. in Tent. de Alcal. & Acid.* Chalybeata ex eodem fundamento non alcalibus sed acidis annumerat, quia scilicet non agunt & prolunt nisi in Vitriolum redacta laudatque inprimis Chalybis præparationem *Willisianam* (dum calcinatur cum sale armoniaco) contra Rheumatismos pariter ac inveteratas mensium obstructions, & si pulvis ille *Willisianus* vertatur in *Oleum martis per deliquium* 50. aut 60. guttas ejus bis de die exhibitas in forti *Corticis quercini decocto*, seminalem fluxum feliciter sedare affirmat, non secus ac pro hæmorrhoidum fluxu sedando J ut specificum laudat remedium *Mayerne in Prax. p. m. 317.* ceu qui obstructions viscerum tollat, atram bilem (nam hoc morbo laborantes plerumque sunt hypochondriaci) domat & plurimum dulcificat, visceraque roborat; Idem quoque p. 527. aperte fatetur se in Ventriculi, Lienis, Uteri affectibus inveteratis & pertinacibus sæpe exhibuisse Vinum chalybeatum per annum integrum felici cum successu. Cæterum *Exc. Frid. Hoffman. Fil. in Not. Poter. p. m. 13.* ex eo quodd post J lium usum pulsus observetur celerior, facies rubicundior, infert falsum esse. ea saltem acidum in primis viis imbibere, mineralia enim partibus constare solidioribus minus divisibilibus & spiritu minerali subtilissimo celerrimi motûs, hincque etiam partibus fluidis corporis nostri motum conciliare, ut tenaces fundantur humores, obstructions liberent & excretiones promoveantur: Quare etiam p. 77. de Tincturis J tis, quæ omnes vitriolaceæ sunt, docet, illas vim suam exercere stimulando, incidendo. *Remedia* autem è marte præstantiora & selectiora sunt sequentia.

I. LIMATURA MARTIS CRUDA subtilissimè pulverisata meliùs ex ferro simplici quàm chalybe ferro duriori (Δ ne enim alteratus, rarefactusque, ut supra monitum, multum spirituum & sulphuris Δ lis deperdit, & à textura sua naturali declinat) vel etiam ex batitura (ceu cui acidum affusum suum saporem nihilominus retinet, minimè verò limaturæ, ceu à qua intra paucas horas dulcedinem contrahit) assumitur, ceu in quod humores rodentes facilius agere, seq; in poros ejus ampliores abscondere, sicq; capi & cicurari possunt, vel etiam facilius connubium cum ejus particulis inire, adeò ut longè præstantior sit omnibus crocis aperientibus & adstringentibus, teste Excell. Pauli de medicam. delectu §. 8. Quare & nostro judicio præstantissima hinc ea est, eique haud prævalet Crocus \mathcal{J} cum sulphure præparatus & quidem sec. Grevv. Experim. curiens. du melange des corps p. 47. ideo, quia illi affusus spiritus nitri minus ebullit, quàm si limatura affundatur, sec. Cl. Wepferum verò quia spiritus acidularum mater sic destruitur, quare in morbis melancholicis optimè chalybis limatura in alcool redacta, & per telam tenuissimam trajecta datur ex Cons. fl. borrag. violar. cum syr. capill. ven. aut de pomis. Optimum autem ejus corrigens in Vinis medicatis sunt Caryophylli & ad ejus asperitatem corrigendam Saccharum, clavis verò omnium optima ad ejus penetralia reservanda Tartarus, qui hinc nunquam omittendus, egregiè enim is \mathcal{J} tis vires elicit & in nodulum unà cum \mathcal{J} te inditus Vinorum (quorum aliàs acidum blandius \mathcal{J} tem per se etiam rodit & imbibit) medicatorum vires exaltat, nim. \boxplus aciditate suà optimè martem vitriolifat, non secus ac hoc ex eadem progenie præprimis quoque præstat Acetum, ceu quo limaturam probè aquà & tandem vino ablutam in crucibulo coquendo & igniando, tandemque in marmore pulverisando præparavit Solenander in Consil. p. m. 336. qui illum in hepatis atque lienis obstructionibus, in Ictero & Hydrope, fluxibusque quibusvis sæpius salutarem expertus est, ac vel in pulvere vel Infuso comodè usurpavit, non secus ac ipsa Limatura sic usurpatur: Sic optimus Nodulus sequens, qui etià seorsim Tragea \mathcal{J} lis loco, quantum tribus apicibus cultri capi potest, assumitur: \mathcal{R} . Limat. \mathcal{J} \mathcal{Z} iiiij. Tartari crud. \mathcal{Z} viiij. Cinam. \mathcal{Z} j. sem. anis. \mathcal{Z} ß. fœnic. \mathcal{Z} j. Rad. caryophyll. \mathcal{Z} vj. misc. f. Pulv. infuendus sacco & imergendus seq. \mathcal{R} . Herb. Puleg. Sabin. Origan. Prass. Beton. aa. \mathcal{M} ß. sem. apii, anis. fœnic. Rad. rub. tinct. aa. \mathcal{Z} ß. Rhabarb. pulv. \mathcal{Z} jß. Vini albi tenuis Mens.ß. Aqua font. q. s. ad emin. 2. digit. Stent in infusione, sumaturq; manè & vesperi cyathus tepidè. Vel \mathcal{R} . Herb. meliss. \mathcal{M} .ij. Limat. mart. præpar. \mathcal{Z} iß. Rhab. el. \mathcal{Z} j. Sen. anis. \mathcal{Z} j. Insuantur sacco & affund. Mens. jß. Vini albi veteris. Exc. Riedlinus in Lineis Med. Ann. MDCXCVI. p. m. 135. in Cachexiâ hydropem minitante Martem crudum quàm utilissimè suasit Viro diu malo hypochondriaco conflictato, nim. ut quotidie bis Limatura \mathcal{J} gr. xij. & Vin

Martiatum simplicissimè parati duos haustus sumeret. Confer elegantè *Cachexiæ* sanationem ab *Exc. D. D. Jo. Geor. Schyvallero* institutam in *Misc. Cur. Dec. III. Ann. V. & VI. p. m. III.* Et hæc quoq; egregiè opitulantur in *Cachexiâ Virginum*, earum *obstructionibus citrinis*, *Melancholiâ*, &c. dum & menses promovet, appetitum excitat, sanguinem exaltat & ei colorem rubrum conciliat, sic etiam at majoris pulsus perceptio notari possit juxta *Mayovv Oper. Med. p. m. 143.* Sic & *Uterinum* optimum est sequens: *R. Mart. & Tartari aa. affund. Aq. puleg. q. s. Infund. in loc. calido per 24. horas, post filtrentur, Dosis ʒj. vel ʒij. Chicotius in Epist. Med. p. m. 343.* simpliciter saltem in morbis melancholicis ita parat: *R. Limat. mart. rec. ʒj. cryst. tart. ʒij.* Bulliant in *TBB. Aq. font. aut pluv.* Coque leniter per horas duas, id est, usque ad levem tincturam in ollâ ferreâ novâ, colentur per manicam aut linteum novum, donec nil amplius stillat; de *Tincturâ* illâ detur ʒj. in juscule. Quodd si verò blando balnei calore evaporet, obtinebitur tartarus martiatus egregie hypochondriacos juvans. Ad *Obstructiones Virginum citrinæ* expertum quoq; remedium est *Tragea* seq. *Clar. D. D. Murali: R. Limat. mart. prepar. ʒj. Croci mart. aperitiv. ʒß. Antimon. diaphor. gr. xv. Unicorn. fossil. ʒij. Myrrh. præp. ʒß. Sacchari ad duplex pondus omnium Mf. f. Tragea.* Sic in fluxu hepatico: *R. Limat. mart. aceto modo prædicto ppt. ʒj. spec. diarrhod. Abb. diatrionsant. aa. ʒij. Mastich. ʒj. Manus Christi. perl. ʒij. misc. f. Pulv.* Quin & *Vermes* fugat *Limatura martis cruda* experimento *D. Ambrosii Stegmanni in Miscell. Cur. Dec. III. Ann. I. Obs. VII.* in fœmina cardialgia (in qua aliàs feliciter usus est) laborante, de quo & *Glauber. Furn. Philos. P. II. cap. IX.* idque ob *Plum* ʒtis inde elicatum. *Vinum martiatum* expertum *Wepferi* ubi metus est, ne Icterus in hydropem abeat, præsentè respiratione difficili, ita fit: *R. Rasur. mart. ʒiijß. Rad. bryon. enul. camp. Irid. nostr. aa. ʒiijß. Herb. hyssop. chelidon. c. fl. & rad. marrub. aa. Mj. Sal. absynth. ʒj. Cinam. opt. Caryoph. ʒij. Macis ʒjß. Croci or. ʒj. Gran. juniper. cont. m.ß. Sacchar. alb. ʒijß. Coq. bene in vase vitreo cum tribus quartar. Vini albi, Dosis manè & horâ secund. cochl. 3. 4. ad ʒij.* Potest & *Limat. ʒ subtiliss. cum Mass. aloëtica vel Extr. absynth. in Pilulas* redigi & *Cacheticis* exhiberi, vel modo seq. *R. Extr. aloës opt. ʒß. Limat. mart. subtil. gr. xij. Sal. succin. troch. alband. aa. gr. vj. M. f. Pil. ex ʒj. num. xx.* Vel etiam saltem *limatura* hæc frustillo panis butyro illiti inspersa comedatur cum motu subsequenti, quo modo Studiosum quendam hypochondriacum cum atrophia subsequente symptomaticâ feliciter curatum fuisse refert *Theod. Schenckius in Diss. de Obstr. cap. XXII.* Sic & in obstructionibus primarum viarum, *cachexiâ*, hydrope, tumore ventris incipiente, item contra sterilitatem, mensium obstructionem, Icterus, asthma hypochondriacum laudat *Frid. Hoffman. in Not. Poter. p. 687. seq. R. Limat. ʒ ʒij, Arcan. dupl. ʒij. Ol. menth. dest. gut. vj.*

gut. vj. misc. f. Pulv. præsertim verò in affectione hysterica seq. Pilulas:
 R. Lim. mart. ʒij. Gumm. ammon. sagap. Myrrh. As. fæt. aa. ʒß. Extr. castor.
 Troch. alhand. aa. gr. xij. Sal. volat. C. C. succin. & dulc. aa. gr. viij. camph. gr. vj.
 Cum Ess. succin. F. Pil. ex ʒj. num. xx. Dos. num. 14. ubi tamen notandum, non
 nimis crebrò & quotidie quasi ʒlia ejusmodi, maximè crudiora adhuc, si
 absit præsertim acidum, esse assumenda, ceu hoc infelici exemplo in propriò
 corpore docuit Dravvitzius Chymicus Celeberrimus in cujus corpore ob ni-
 mium ʒtis usum venæ & arteriæ omnes rubigine quasi oblitæ repertæ fue-
 runt. Externus usus limaturæ ʒtis est vulnerarius, idq; ob vitriolū ex eo elici-
 tum, v. g. in Balsamo vulnerario Pharmacopœæ Holmensis p. 32. descripto:
 R. Ol. abiet. & terebinth. aa. Inf. Ocul. populi alb. rec. q. s. postea adjiciatur
 Limat. mart. & desuper instillatur paulatim spiritus vitrioli q. s. agitetur mix-
 tura sæpius, sic solvitur limatura & essentiam suam vitriolicam affuso oleo
 communicat, idque reddit rubicundissimum, quod deinde sejungendum
 à limatura omniq; humiditate.

II. CROCUS MARTIS SULPHURATUS fit è limatura cum æquali portio-
 ne ʒris in crucibulo per deflagrationem, hanc denuo aliquoties repetendo,
 quo acidum sulphuris intimius penetret & martem sufficienter resolvat, id
 quod patefacit solutio hujus massæ in aquâ calidâ sæpius affusâ, quæ inde
 viridis fit & filtrata evaporataq; ad apparentiam cuticulæ tandem in loco
 frigido Vitriolum sistit: Croci hujus Dosis est ʒj. ad ʒij. Ex illo Pulverem ca-
 checticum paravit Ludovicus: R. Croci ʒ ʒrat. ʒij. Corall. rubr. ppt. Ocul. cancr.
 ppt. aa. ʒß. misc. F. Pulv. Hæc præcipitantia verò præ salibus lixiviosis, quæ
 ab aliis addi solent, meritò idem præfert, neque verò saltem quod internos
 æstus intendant, sed & quia sic acidum ʒli martis adhuc præsens cum sali-
 bus combinatur, sicque relinquitur Crocus martis saltem adstringens, ceu ex
 hac ratione damnavit modum Michaëlis Mayovv Oper. Phys. Medic. p. m. 109.
 quò & facit, quod salia acidis extra corpus saturata inefficacia sint acidum
 morbosum edomare, vimque absorptivam & per consequens aperitivam
 exerere. Cæterum quia tali deflagratione cum ʒre particulæ salino-acidæ
 de novo reliquis combinantur, fit ut partes salinæ & sulphureæ ferè sint
 æquales, metallumque magis reclusum eò melius etiam pulverisari possit.
 Hinc usus egregius hujus Croci in Cachexiâ & Picâ Virginum, lctero, &c. præser-
 tim si cum cremore tartari exhibeatur, vel cremoris hujus ʒiv. cum Vitrioli
 martis ʒij. probè commisceantur (id quod fit solutione & coagulatione)
 ejusque ʒj. per plures dies in Jusculo carnis alterato herbis aperientibus
 exhibeatur, maximè si post assumptionem corpus decenter moveatur.
 Huc referri potest Crocus martis Cachecticus Zvvölfferi, quem sistit in
 Mantiss. Spagyr. Part. I. cap. III. p. m. 337. & ita se habet: R. Nitri puri ʒß.

liquefiat igne leni in crucibulo, cui injiciatur *limati ferri q. s.* ad siccitatem *nitri*, paulatim tamen & successivis actibus, donec nulla amplius limatura inprimi possit; quo facto relinquuntur paululum adhuc super igne aliquantum adaucto, donec sponte suâ accensum *Nitrum* propemodum conflagret; eximatur dein massa è crucibulo & affundatur ei aqua calida, quæ si tincta fuerit rubicundo colore, decantetur filtreturque, hinc spatio circiter unius diei & noctis residebit pulvis rubicundus, quem ab aqua per filtrum aut decantationem separatim ac probè siccatum ad usus serva. Præstans hic dicitur in *Cachexiâ*, morbo *virgineo* & *Chlorosi* oblatus à $\Delta\beta$. ad Δj & 3β . vel in quadam *Conservâ* vel vehiculo alio congruo & palato grato.

III. CROCUS \oint VITRIOLATUS fit ex *limat. \oint $3iij$. spir. vitrioli $3vj$. Aq. fontan. $3iv$.* successive mistis, filtratis & ad crystallisationem repositis, residuo verò \odot siccato & in crucibulo leni igne ignito, quo habebitur *Crocus mart. vitriolatus* Excell. *Wedelii*, ex quo fit ejus *Pulvis cachecticus* cum *pulv. stomachic. Birckmann. aa.* & *guttâ olei cinamom.* item ejusdem *Pulv. spleneticus* & *antimelancholicus* cum $\frac{1}{2}$ *io diaphoretico* & *cinnabari nativa*. Notandum nim, ex *Willisio*, qui multa circa \oint tem tentavit, in \oint te esse partes tum \oplus reas quibus maxime \oint tem *panaceam cachexiarû* esse diximus, tum salinas \oplus licas; tales verò \oplus linasin crystallos, *Vitriolum martis* dictos, abiisse ex prædicto processu constat, reliquas verò in fundum secessisse *Crocum*que exhibuisse, ut ad cujus præparationem Mars acidis prius ut recludatur opus habet, sive acidum illud sit mutuatum ab aliis, v. g. in *Croco \oplus rato* ab acido sulphuris seu in \oplus lato à \sim u *Vitrioli*, seu sit proprium ipsi Marti, quo aliàs per se *Crocus martis* optime paratur, dum *limatura mart.* affunditur *Aq. com.* & radiis \odot ribus canicularibus exponitur, acidumque Martis ab aqua dissolvitur & post accedente Solis calore proprium corpus in talem *Crocum* corrodit, qui maximè *aperitivus Ettmüllero* audit, quo tamen non ceder ille qui è *limaturâ martis urinâ* sæpius adpersâ, Δ ri que itidem expositâ paratur, idque ob \ominus \square Δ e, cujus ratione penetrantior existit, v. g. in obstructionibus viscerum: \mathcal{R} . *Croci mart. aper. $3ij$. rasur. C. C. prim. rec. $3vj$. Lumbr. terr. 3β . Ocul. cancr. Succ. alb. ppti aa $3iij$. Corall. rubr. Opercul. cochl. test. ana $3ij$. Cinam. opt. Cort. sassifr. ana $3ij$. Sacch. alb. $3iij$. misc. f. Pulv. divid. in 24. doses sumendas manè* è vino albo superambulando per horas 4. ante prandium; qui que egregius erit contra Rheumatismum.

IV. VITRIOLUM MARTIS, ex \sim Δ s \oplus li vel \oplus ris, ut dictum, affusione & corrosione particularum martis salinarum, maximè in crystallos, paratur compendiosè ex lamellis tenuibus, sic tamen ut \sim ui \oplus li, ceu qui particulis terreis metallicis constat, meritò præferatur \oplus , cujus $3\beta\beta$, mixta *limat. \oint $3iij$.* aspersione aquæ in vitro conservali post 6. hor, incalescit & in massam bruno nigri-

nigricantem abit, quæ exempta & carbone accensa solutione Vitriolum album saporis gratissimi largitur; Quin & dicente *Willis. de Morb. conv. cap. XI. p. m. 135.* ☉ * cum deliquio solutum ꝯ similiter dissolvit & ad crystallisandū disponit: ubi & refert Vitriolum saporem subdulcem cum aspera quædam stipticitate referre: Estq; in humorum effervescentiis compescendis & calidioribus viscerum & sanguinis discrasis corrigendis, fibrillis laxis roborandis & constringendis, egregium medicamentum, egregieq; prodest in affectione hystericâ, hypochondriacâ, (v. g. in *Pilulis hisce Hoffmannianis: R. Vitrioli mart. diagrid. sulph. aa. gr. x. Gumm. ammon. Myrrh. Extr. cathol. aa. 3ß. Croci, Sal. succin. aa. gr. iv. cum Ess. succin. vel castor. f. Pilul. ex 3j. num. xx.*) Cachectiâ (v. g. in *Pilulis Gladbachianis: R. Vitriol. mart. tart. vitriol. aa. 3j. Gumm. amm. as. fœt. galban. aa. 3j. Ol. succin. gut. v. M.*) Hemorrhagiis, Diabete (ceu in quo est destructio vinculi quod intercedit sero cum sanguine) aliisque morbis, ubi ebullitiones acres humorum sistendæ, bilis volatilis figenda & enervanda, maximè autem ad Methodicorum *laxum adstringendum*, quamvis aliàs quia acido jam saturatum est, crudo marti cedat. Vid. *Riverius in Observat.* Et ex hoc vitriolo ꝯtis artificiali non secus ac ex cōmuni & naturali quoq; Naturæ ex retorta ad latus *Spiritus Vitrioli* ꝯ (qui tamen ut nobiliores martiales vires acquirat ad *spir. vitrioli comm. 16ß.* addere suadet *Rolfincius Dissert. Chym. VI. cap. xv. p. m. 20. limatura mart. 16 1/4.*) vi resolvendi & aperiendi dotatus, non secus ac hacce gaudet *spiritus vitrioli vulgaris* & is quem *Schröderus Pharm. L. III. cap. II.* è minerâ martis recenter (nostro tamen iudicio melius si aliquandiu aëri exposita sit) ut est Hassiaca vel Lücellenfis non procul à Basileâ, effossâ, destillatur, qui *capiti mortuo* reffusus aliquotq; cohobiis super eodem rectificatus, odorem tandem ambram moschumq; æmulantem habere perhibetur, & non secus ac *spiritus vitrioli martis Aquæ fontanæ mens. j.* ad gratum acidulum saporem affusus, mistione per minima transvaluatione factâ *Acidulas* æmulatur & in variis effervescentiis humorum corporis nostri utilissimè exhibetur. *Frid. Hoffmann. in Not. Poter. p. m. 546.* *Vitriolo martis* è mineris præfatis educto miscet æquam partem *salis armoniaci*, affunditq; ad aliquot digitorum eminentiam *spiritum vini simplic.* digerit per 8. dies, dein solutionem per inclinationem effundit & tamdiu superfusionem & extractionem reiterat, donec omnis color & sapor eductus sit; Solutiones has immittit retortæ & igne evocat *spiritum vini*, fortiori tandem prodit *spiritus martis* acidus cum nebulis albis odoris sulphurei gratissimi; Huc pertinent etiâ *Vitriol. ꝯtis* ① *aperit. & cachecticū chalybeatum*, & ② *us chalybeatus Zvvölferi.* ① *aperitivum* ita se habet: *R. Vitrioli ꝯ opt. 3j. ① puriss. rosat. cum rec. rosis par. 3vj.* Mixta solvuntur in *succi Endivie, Cichorii sylv. depur. aa. s. q. & vel abstractione succ.* repetitâ crystallisationi exponuntur, vel exhalatione to-

tius humiditatis in salinam consistentiam subdulcem reducuntur. Prodest Nitrum hoc aperitivum Hepati à sanguinis transeuntis æstu nimium calenti, ejusque obstructions reserat. Nitrum cachecticum chalybeatum verò paratur, recipiendo *sal. prunell.* ℥iij. ☉li ♂ ℥ij. Arcani dupl. ℥iij. isthæc terendo subtilissimè, & immissa cucurbitæ vitreæ in arenâ, calore per gradus aucto, aliquandiu calcinando, ad rubedinem ultimo igne fortiori, ut liquentur in massam, quæ frigefacta eximenda, & sub Lapidis rubicundi facie asservanda, cujus Vires ex ipsa denominatione patent. ☿us verò chalybeatus ita conficitur: R. ☉li ♂ is cum sp. ☉li vel cum ☿e parati ℥ß. solve in succi endiviæ recenter expressi & depurati seu succi acetosellæ s. q. solutionem hanc incorpora cum cremoris seu acidi ☿i ℥iij. ac in vitro calore lenissimo exsicca & asserva. Quoad Usum prodest in obstructionibus Hypochondriorum & suppressione mensium, aperit & alvum laxat.

V. TINCTURÆ MARTIS omnes vitriolaceæ sunt, dum ope acidi adjuncti reclusio corporis ejus sit & ☉li ♂ inde elicitur, adeo ut inde colligere sit modum operandi ejusmodi tincturarum non tam emanare à vi absorbente & edulcorante acidum succos corporis inquinante (quando enim acido jam dum saturatæ sunt, non possunt illud amplius assumere) quàm à vi stimulante & incidente; Quo autem melius illud ☉li elicitur, subtiliusque est, hoc efficacior erit ejusmodi Tinctura. Quare non adeò placet nobis cum *Dan. Ludovico* illa quæ per simplicem ferri ☿ique coctionem conficitur & deses est, ut & illa quam *Celeberr. de le Boe Sylvius* ita paravit: R. Scoriarum ♂ q. v. (quæ vulgo à fabris ferrariis rejiciuntur acetiam in ☿to coctæ, linteisque applicatæ gangrænam arcant) contund. crasso modo, affund. ☿ ad eminent. 3. vel 4. digitorum, repone in digestionem per triduum, ut ☿ colore rubicundo tingatur, decanta tum à scoriis & iterum repone, donec limpida evaserit, decanta tum iterum à fecibus, & habebis Tincturam ♂tis pelucidam Dosis ℥j. in ▽ carduibened. ad obstructa, sanguinem à fece melancholicâ expurgandum, coagulando humorem acidum. Externè lenit etiam. Multò nim. hæc nobiliores sunt sequentes & quidem primò TRA ♂tis Ludoviciana ex ejus *Pharmac. & Ephemer. Curios. Dec. I. An. III.* R. ☉li martis — u Vitrioli (vel etiam cum ☿e per calcinationem) facti, Acidi ☿ aa. ℥iv. vel vj. Coq. in Aq. simpl. ℔iij. vel ℔vj. debitâ intensione, ac seorsim agitandum ad mellaginem exhala, quam superfusus spir. vini comm. ℔ij. iv. vel vij. digerendo solve, pauco sedimento, si cuncta ritè sint præparata, relicto, qui liquor saturatus post nullam aut exiguam saltem abstractionem seu exhalationem usui reponitur, essentiâ papaveris erratici ulterius tingendus vel essent. absynthii commiscendus. Usus in hypochondriacarum partium obstructionibus, effervescentiis, præfocationibus, cachexiis, &c. Ictero item, nisi sit cum hydropè aut calculo,

calculo, (ut ut etiam in calculo optimè profit) citra purgantia, affectum ple-
rumque in deterius præcipitantia, & hoc per aliquot dies continuari potest,
vel superaddi *Diaphoreticum martiatum*, interponique *Pilula alætica*: Vid.
Ludovic. de Volat. ☉ ☿ p.m. 85. Dantur verò adhuc aliæ *Martis TRæ & Essen-*
tia, quas pariter recensere è re erit: Ita *Cl. Timæus* Essentiam suam hypo-
chondriacam parat, recipiendo *Limat. mart. subtil. cum* — ☉ *li s. q. irrorat.* 3ij.
& postquam in vase vitreo per triduum steterit, affundendo *Vini albi gene-*
rosi ℥ij. dein in digestionem reponendo per 7. dies, agitando quotidie aliquo-
ties, demum Colaturæ infundendo *Trochisc. de Capparibus* 3vj. *Rhabarb.* 3ß. *Spec.*
Diarrhod. Abbat. 3ij. *Diatrion. santal.* 3j. *Aromatic. rosat.* 3iß. *Cremor.* ☿ 3ij. *Fæcul.*
Bryon. Aron. aa. 3ij. *Salis fraxini, Cichor. Absynth. aa.* 3j. *Croci orient.* 3j. mixta
tandem iterum digerendo in MB. per triduum, hinc colando, colaturam ab-
strahendo ad medietatem, & ad usum asservando, cujus dosis est à 3ß. ad 3ß.
in jusculo Carnium vel alio liquore conveniente *Zvvölfferus* Essentiam mar-
tis corallinam conficit, dum *Magisterii solubilis corallor. rubr. ver.* 3j. solvit in
▽ *a cinamom. opt.* 3iß. solutioni addit *Essentia martis* 3ij. & miscet pro Essen-
tiâ hepaticâ, deobstruente, quæ vices TRæ martis & Coralliorum re & no-
mine suppleat. Adest etiam Essentia martis dulcis liquida & in forma consi-
stenti *D. Dravviti* à *Cl. Mollenbroccio* in *Tr. de Varis cap. 13. p. m. 119.* ita descri-
pta: R. *Limat. mart. aquâ clarâ purific.* q. s. superfunde *Succum pomorum Bors-*
dorffianorum, pone in locum calidum per aliquot dies, sæpius rutabulo agita,
pòst per linteum exprime, ac in loco calido digere ad consistentiam, tunc est
Essentia martis dulcis in formâ consistenti, vel potest Extractum martis dulce
nominari: Huic si superfundas — *Vini*, vel in affectu *Scorbutico* — *um coch-*
learia, ac iterum digeras & filtres, habebis Essentiam martis dulcem liqui-
dam. Dos is est à gut 20. ad 30. potestque exhiberi in convenienti vehiculo,
cerevisiâ, vino vel aquâ antiscorbuticâ. Et hunc in modum parari quoque po-
test TRa martis cydoniata, *limatura martis purificata* 3j. affundendo *succi cy-*
donior. express. 3vj. vel 3vij. mixta digerendo per aliquot dies, donec dimidia
vel tertia liquoris pars sit evaporata, & residuus *succus* sapore suo sufficien-
tem extractionem factam esse testetur, tunc filtrationem instituendo, & ad-
ditu — *u Vini simplici vel anisato, vel pro malo scorbutico* — *um cochlearia*, dige-
stionem iterum moliendo. Item alia cum succo *Acetosæ vel acetosellæ*, qualis
ex *Mynsichto* describitur à *Rolsnekio* *Diff. Chym. cap. XIX.* & ita paratur: R. *Succi*
oxalid. express. depurat. ℥iij. *Pulp. Tamarindor. à filamentis & nucleis separ.* 3vij.
agitata in vase terreo pistillo ligneo digeruntur vel coquuntur, & per par-
num trajiciuntur, liquoris percolati & chalybis limati recipitur sufficiens
quantitas in leni digestionem TRæ extrahitur, & exhalatione ad quartam par-
tem institutâ, ▽ eisque quibusdam partibus exhaustis, saturatior facta serva-
tur

tur ad usum. Adhæc Excell. Dn. D. Michaelis TRam quandam martis cum Antimonio seq. modo concinnare docuit: R. Vitrioli martis & $\frac{1}{2}$ ii q. p. calcinentur abstracto in retorta simul spiritu ad rubedinem, post superfundatur —us vini vel hujus loco —us cochlearia , digeratur & filtretur, tunc parata est TRa Jtis & $\frac{1}{2}$ ii. Vid. Diaph $\text{J Lud. Zvvölfferus}$ habet TRam ex Croco suo *cachectico* parabilem, si illi affundatur —us Jis ad supereminentiam trium vel 4. digitorum transversorum, hinc in calore leni digestio instituat, quousque —us affusus imbuatur rubicundo colore, qui decantandus ac alius —us superaffundendus, idque toties repetendum, donec —us non amplius rubedine tingatur. Postea tincti spiritus omnes in MB. ad oleitatem abstrahantur, residuus verò liquor crassus cum —u Vini summè rectificato extrahatur & rursus ad liquoris crassiusculi consistentiam destillatione redigatur, ipso pulvere *cachectico* præstantior juxta Zvvölfferum habendus. Plures qui desiderat TRas evolvat Frid. Hofmanni Clav. Schröder. Lib. III. c. XI. p. m. 229. & seqq. Nos illam TRam laudamus nobilissimarum virium quæ elegantissima & sanguinis instar rubicundissima est, TRam nim. Jtu Zvvölfferi ex \oplus lo Jtis & sale essentiali vini, qui est liquor ∇ fol. ∇ Fri extrahendam ∇ cinam. —osâ , vel —u vini (more nimirum Rolsinciano Diff. Chym. VI. cap. 23. p. m. 24. R. \oplus li $\text{J non calcin. pulv. Terr. fol. tart. aa. part. eq.}$ misceantur & locentur in cellam frigidam & humidam per tres dies & noctes, sic color mutatur & aliquo modo fluida redditur, aëre se insinuante in poros: huic coloratæ misturæ affunditur spir. Vini & statim TRa exurgit elegantissima, quæ vino infusa gratum odorem spirare facit, tincturasque etiam alias exaltat) cujus Usus in obstructionibus hypochondriorum, pancreatis, Cachexiis, Chlorosi, Melancholiâ, &c. eaque viscera apprimè confortat, Dos. gut. 20. ad 30. Talis TRa quoque fieri potest cum liq. terræ fol. ∇ Fri ex minerâ Jtis \odot ris in Hassiâ & Thuringiâ circa Salfeldiam ut & Naumburgum reperibilis, quæ plurimis in morbis chronicis admodum salutaris existit, de quo Misc. Cur. Dec. II. An. VIII. Obs. 100. Ex eadem quoque habetur Liquor Jlis \odot ris, dum minera hæc, postquam per plures annos ad Vitrioli (quod ut aliud vitriolum, postquam cum aquâ fuerit solutum & inspissatum & destillationi commissum spiritum præbet & \odot uum relinquit, quod nihil est aliud quàm Crocus martis in verum Martem liquatione reducibilis) sufficientem productionem exposita fuit, cum aquâ roris majalis, vel alia aliquâ destillatâ infunditur, atque quod solvitur, filtratur, idque quod filtratum est, denud huic mineræ vitriolicæ affunditur, donec nihil hujus \odot is amplius solvere atque imbibere possit, qualiter dehinc Liquor talis optimas Acidulas artificiales constituere potest: Quò autem citius vitrioli sufficiens productio obtineatur, suadet Ettmüller in Colleg. Pharm. in Schröder. ut minera contusa in locum humidum reponatur, ut eadem solvatur, quo pacto

pacto pinguis sulphuris materia ejusdem in halitus abit, acidum verò ☿ ris rodit Mattem, & sic fit Vitriolum; cùm verò in vitriolum abierit, immittitur ollæ non vitreatæ seponiturque in cellam aliavē loca subterranea vel humida, sic enim per ollam vitriolum purius instar lanuginis transfudat, remanente quod crassius & impurius fuerit; Lanugo verò vitriolacea cum penâ tandem de ollâ abraditur ac in rore Majali solvitur, ut obtineatur prædictus *Liquor*, usûs egregii in affectu hypochondriaco, Cachexiis, infarctu mesenterii, scorbuto, nimio mensium fluxu & earum suppressione, si in ejus dosi ad instar Acidularum indies dosi adaugeatur.

VI. MARS SOLUBILIS WILLISII sec. descriptionem veram ex Anglia nobis communicatam ex eodem fundamento ita fit: R. ☿ alb. purg. Limat. mart. puriss. ana p. æq. Mf. exactè in mortario ferreo, affundo aquam theriacalem & Lumbricor. magistr. q. s. F. Massa, contunde postea fortiter massam, hanc cum pistillo ferreo per semihoram, in globulum redacta includatur papyro albo duplicato, arctè ligetur circumcirca, suspendatur in loco clauso tepido per 3. 4. dies, dum in duram concreverit massam, pulverisetur, cribretur, ad 3j. addantur ℥ij. Aquæ, & habebis ferreas Acidulas Willisii, quales se in magna quantitate ex tempore parare posse, ac Vinum, Cerevisiam, Lac aut serum ejus nullo cum negotio, chalybeata reddere de Fermentat. cap. VIII. refert, id quod arcanum hæcenus erat scitu Curioso cuivis dignissimum. Vid. & *Junken Chym. experiment. Curios. p. 309.*

VII. DIAPHORETICUM MARTIATUM Dan. Ludovici in Pharmac. aureâ p. 330. descriptum, ut & in Miscell. Curios. An. VIII. Dec. 1. Obs. 65. p. 108. commendatum (aliis etiam ☿ ium martiale cachecticum & Crocus ☿ nii martialis dictum) fit ex Limat. mart. & ☿ ii pulveris. p. æq. quæ per continuas agitationes, ad reguli concretionem præcavendam, in scorias rediguntur; massa verò hinc pulverisata (ex quâ affusione ☿ us ☉ is & dein aquæ comm. vitriolum & ex hoc ☿ us educi potest, imò melior Martis Essentia, ut docet *Ettmüllerus* in Coll. Pharm. in Schröd. Oper. T. I. p. 843.) cum triplo ☉ tri in Xbulo candenti successivè detonatur, detonatæque affusâ calidâ (ad ☉ separandum) edulcoratur & in pulverem super porphyrite teritur subtilissimum, colore hepatis, qua de causa *Excell. Wedelius* illud etiam vocat Bezoardicum martiale flavum, item ☿ ium martiale cachecticum, qui tamen reguli illam concretionem admisit & ita processit; R. Antimon. p. ij. Mart. .j. fundantur simul igne fortiori, ubi apparet Regulus, huic pulverisato addatur cursus Mart. p. j. & fundantur de novo, ut omnia quasi in scorias abeant & cum triplo nitri calcinetur eodem modo, & edulcoretur in medicamentum magnarum virium in Cachexiâ, Hydrope, (præsertim ubi urinæ ægrotantis sunt rubicundiores, teste Dan. Ludov. de Volatil. sal. tart. p. m. 72.) Scabië, & ubi in Scorbuto & affectione hypochondriacâ

opus est sudore; Valet in impuritatibus cutis cum *Extr. fumar. pulv. viperar.* item in *Erysipelate*, *Dysenteria maligna*, *Fluxu cœliaco* cum *Balsam. Peruviano* & *succo tenerior. sol. querc. inspiss.* in *Pilulis*, ceu videre est apud *Exc. & Clariss. Joh. Contr. Wepferum* in *Dissert. inaug. de Fluxu Cœliaco*, in qua & refert *Venerandum Dominum Parentem suum* multiplici praxi sæpius præstantiam huius medicamenti ad dissolvenda glutinosa & obstructions reserandas (felici connubio $\frac{1}{2}$ io & Marte junctis & à noxio $\frac{1}{2}$ re exutis) esse expertum; cui & suâ experientiâ adstipulatur *Exc. Frid. Hoffmann. in Not. Poter. p. m. 13.* dicens illud in curatione morborum frigidorum & ipsius hydropis opem ferre præstantissimam, ceu & *Spangenberg de Podagr. §. XXXII.* hoc præcipuè appropriatum esse dicit subjectis humidioribus, quia exiccet & potentius sudoriferum sit quàm $\frac{1}{2}$ diaphoreticum. Is verò pro ejus præparatione taliter processit. *R. Limatur. § 3ß. $\frac{1}{2}$ 3ij. \odot 3ß.* misc. detonetur in concretum nigrum friabile sulphurei odoris & saporis, hoc misceatur cum $\frac{1}{2}$ 3v. \odot 3ij. Injiciatur per vices in *Xbulum*, detonetur & edulcoretur ut $\frac{1}{2}$ diaphor. simplex. Idem quoque $\frac{1}{2}$ hoc diaphoreticum $\frac{1}{2}$ le non rubicundi sed albi coloris paravit seq. modo: *R. Limat. mart. q. v.* conspergatur sæpius aquâ purâ simplici, ut abeat primùm in substantiam quasi mucilaginosam, & dein post ejus exiccationem in pulverem subtilem terrestrem, ita ut *Limatura* $\frac{1}{2}$ ab aquâ ferè in decuplo multiplicetur; dein *R. Pulveris huius & $\frac{1}{2}$ aa. & cum Nitri q. s.* detonetur in $\frac{1}{2}$ mart. egregium non rubicundum sed albi coloris. Nec verò pigebit etiam aliorum Chymicorum encheireses excellentissimi huius remedii, cujus usum indies salutarem experimur, adducere, v. g. *Exper. Dn. Bernhaldi Schnorffii Practici quondam Badensis: R. Clavos ferreos vulgo Schuhrägel & $\frac{1}{2}$ ii optimi striati Ungarici aa. v. g. tßj.* Clavi in furno venti in crucibulo igniantur donec fluant; Tum injice per cochl. ferreum successive $\frac{1}{2}$ ium pulverisatum; Omnia simul igniantur in fine, ut fluant, addendo parum Nitri aut *Flußpulver* ex $\frac{1}{2}$ & \odot tri aa. detonatione facti, dein effunde materiam in mortarium æneum calidum, & omnia simul pulverisa. Pulveri huic adde Nitri sicci triplum, & uti in *Antim. diaphor.* dictum, detona, edulcora, & Pulverem in filtro residuum bruni coloris serva ad usum. Dosis à \odot ß. ad gr. xv. per se aut cum aliis in *lætero*, *Cachexiâ*, *viscerum obstructionibus*, *nimio ardore stomachi*, *scabie*, &c. Est enim vivum sal martis cum suo fixo sulphure & sale $\frac{1}{2}$ ii. *Nota.* Si \odot um inde edulcoratum coxeris, habebis Nitrum fixum per se. *D. D. Graßius in Dec. II. Miscell. Curios. Ann. X. p. m. 104.* compendiosum nec adeò difficile modum seq. sistit; Nimir. dum in alios usus conficitur *Reg. $\frac{1}{2}$ ii mart. ex $\frac{1}{2}$ 3xv. Limat mart. 3ivß. \ominus $\frac{1}{2}$ ri \odot tri 3ix.* scorix remanent nigerrimæ, quibus pulverisatis & cum triplo Nitri exactè mistis, & l. a. detonatis tandem post edulcorationem & ea quæ ad com-

plementi

plementum operis fieri decet, resultat *Bezoardicum martiale* egregium efficax & saturatum colorem *cinamomi* referens. Eadem scorix si aliquandiu libero exponantur aëri; deinde omne \ominus & \oplus elixivietur, \oplus ur *aceto dest.* præcipitetur, *acetum destillatum* affundendo ad punctum saturationis usque, & tandem ulterius procedatur, ut artis est, largiuntur Terram foliatam \boxplus ri cum subtilissimo \boxplus ii \oplus re combinatam, usus certè haud contemnendi. Ipse *Ludovicus* in *Misc. Cur. Dec. I. Ann. VIII. p. m. 108* pro majori compendio suadet \boxplus ii pulv. & limat. Mart. puriss. (vel hujus loco saltem *mineram Martis pulveris*) aa. v. g. \boxplus ij. Nitri puriss. pulveris. \boxplus xvii. per successivas, ut in \boxplus ii diaphor. in ollâ aut crucibulo saltem vulgatiore argillæ sed (ob validas ebullitiones) capacissimo ac prius candefacto ritè continuatisque per rudiculam subactionibus, detonare, relictam massam (rejectis tamen circa oras crucibuli scorix quibusdam minus calcinatis, surgentibusque simul floribus \boxplus io infectis) elutriare & edulcorare, remanente quâdem *Martis* non aded resoluti parte (unde etiam \boxplus ß. vel \boxplus j. ejus omitti forsan posset) reliquo tamen \boxplus nio inter subitaneum istum conflictum vel congressum sufficientissimè hinc saturato, ut nec colore nec effectu à supradicto paulò operosiori differat. Id quoque curiosum quod idem notat, nimirum observabile edulcati pulveris superpondium à solis Vulcani effluviis, humiditate extrinsecus attractâ & portione rudiculæ vix deducendum.

VIII. CROCUS MARTIS ADSTRINGENS per reverberationem igne fortissimo: ceu *Crocum Martis* nobilissimum *Kunkelius de Art. vitrar. p. 60.* parat ex *Limat. Martis* purâ in ollam altitudine digiti saltem inditâ, & probè tectam igni fortissimo in fornace cœmentatoria exponendo, sic enim intumescet *Mars* & in altum \curvearrowright tur flos rubeus tenerrimus; quo exempto *Mars* compactus denuò taliter reverberatur, repetiturque hoc quousque *Croci* talis sufficiens quantitas obtineatur. *Berz Bunde* sagt von diesem Croco, daß er über die massen ein vortrefflicher *Crocus Martis* sey / der gewißlich weiter dienet / als er zu melden Lust habe. Sapiienti sat. Aliter hic *Crocus* modo *Rolsinciano* è *Croco Martis saccharino albo* & modico \curvearrowright us vitrioli vel \oplus ris \boxplus bulo indito, leni calcinatione quoque paratur, præstansque est remedium in *Dysenteria*, *Gonorrhœa* cum *Terebinth. Ven.* fluxibusque sanguinis quibuscunque, v. g. fluore uterino albo: *Rec. Croci mart. \boxplus iiß. Lap. hemat. \boxplus j. Aloës opt. \boxplus iß. Extr. belleb. nigr. \boxplus j. Scammon. \boxplus iiij Ol. succin. \boxplus j. mac. \boxplus ß. misc. & cum mell. ros. f. Pilul. vel seq. Poterii: R. Croci adstring. \boxplus j. Succin. Mastich. aa. \boxplus ij. Corall. ppt. Lap. hemat. Sang. drac. aa. \boxplus j. rad. torment. fl. verbas. Sem. hyperic. aa. \boxplus iß. Syr. myrtin. q. s. f. Mass. Dos. \boxplus ß. ad \boxplus j. Notandum itidem eum in calcinatione augeri pondere, dum acidum carbonum se in \boxplus insinuat & particulas in situ aliter locando ad diversam aëris pressionem disponit: Convenit*

multum cum ∇ *Vitrioli dulci*, cujus emolumentum in *Chirurgicis* infrà ad duceamus. *Mayerne in Praxi p. m. 585.* Crocum martis corallinum, qui fiat ex Vitriolo martis ad summam albedinem calcinato, vocat summum adstringens in omni fluxu.

I X. OLEUM MARTIS ex Croco Martis per reverberationem facto talem in modum prolicitur: *Rec. Crocum martis* per reverberat. factum, eidem affunde \cup *us Vitrioli philosoph. q. s.* digere & extrahe aliquoties recenti \cup *u* rubedinem, additâ *Aquæ font. s. q.* tinctos liquores abstrahere ad mellaginem, hanc ex Cucurbita non nimis altâ \cup *a*, & acquies flores, qui aëri humido expositi in liquorem aureum solvuntur, hicque Liquor vocatur Martis Oleum, & vel per se à gutt. j. vel ij. ad iij. vel cum Arcano \boxplus i mixtus ad gutt. x. x. xx. &c. cum appropriato vehiculo in tono viscerum læso, vomitu, dysenteria, & aliis alvi, seminis & urinae fluxibus, item in Hemorrhagiis variis tanquam summum obstructivum cum successu adhibetur. Aliud ejusmodi Oleum Martis Auro potabili vix cedens carmine describit *Pharam. Rhumelius Jatr. Chym. cap. X. p. m. 960.* quod inprimis valeat ad Herniarum curationem: fit nim. ex solutione $\text{Jus in Aq. philos. è Vitriolo} \& \ominus$, solutionis filtratione & abstractione, usque dum igne intensiori Oleum rubrum appareat, quod optimè rectificatur & summè anodynum & antihysterium præ reliquis virtutibus erit, est namque \odot ris progeniei, ut supra dictum, emergitque è particulis ramosis in fluorem concitatis. Alii sumunt Crocum martis ex martis in *Vitrioli* libij. Aquâ tepidâ soluti paratum ad omnimodum laminarum J consumptionem, cui dehinc addunt *silicum calcinator. libij.* & per retortam bene lutatam lento igne per 12. horas dein intensiori J lant, unde oleum coloris sanguinei habetur, extus & intus usurpandum, in prædictis aliisque affectibus præprimis verò ad omnes hemorrhagias interiores & viscera roboranda præstantissimum.

X. TRA MARTIS ADSTRINGENS ad modum *Ludovici* vel è crudo marte per \cup *um* \oplus *nis simplicem recentem* aut \boxplus *ratum* præparatur, vel etiam, ut in *Tract. de Volat. sal. tart. p. 84.* docet, è floribus, è coagulata martis (in spiritu salis) solutione rite sublimatis vel ipsis quoque salis armoniaci floribus nigris ultimis per deliquium solutis, vel juxta alios etiam è \odot seu ∇ *volatili martis* dulce, balsam. abstrahendo pulvere arenam remanentiamque extrahendo in *TRam adstringentem cum spir. Vini*, Dosis gutt. 20. 30. *Uusus in fluxibus* quibusvis, *uterinis, alvini, hemorrhoidalibus, &c.* *Exc. Ettmüllerus* quia vomitum timet ob \boxplus rem, optimum procellum seq. judicat: *Rec. Croci mart. adstring.* facti præcipuè ex Vitriolo martis, seu \odot *Vitrioli martis* ab omni Vitriolo elixiviati q. v. solvatur in \cup *u nitri* vel *simplici* vel *composito* cum *spir. \ominus*, solutio abstrahatur, ut in fundo remaneat sub consistentia pultis, huic affunde *spir.*

spir. Vini probe rectificatum, & habetur *TRa egregia* in quibusvis *hemorrhagiis*, *dolore capitis* (quem teste *Claudero in Misc. Cur. Ann. V. Dec. III. p. m. 383.* miraculose sedat, ac etiam gargarismi loco usurpata, dum ejus *guttae 40.* in *aq. appropri.* solvuntur, odontalgiam certò lenit) *sputo sanguinis*, *Diarrhæâ*, *Dysenteria*, &c. Dosis 20. ad 30. 40. guttas, in quovis ventriculo.

XI. FLORES MARTIS varii variè præparare solent; *Experientiss. Moyses Charas Pharm. Regiæ Chym. cap. LIV.* Flores martis parat, *Croci martis* cum sulphure reverberati, & \ominus *Xi ci pulverisati partes equal.* in *CCtâ vitreâ Balneo arenæ commissâ* superimposito capitello diligenter luto obducto & \triangle ne per gradus adhibito sublimando, ubi pars *Croci* & \ominus *Xi ci* sursum evecta sub specie florum flavorum apparet, qui triti & cum subsidentiâ remixti iterum sublimandi, quod quinquies aut sexies aut toties repetendum, quousq; *Crocus martis* fere totus cum \star *co* in flores sursum elatus sit. Florum autem omnium ratio consistit in *sulphuris subtilioris & volatilioris martis salisq; vitriolacei* tantillo cum *salinis volatilibus* admixtis particulis, sub specie fumi, sensim sensimq; calore remittente in floccos ab aëris frigidioris ambitu condensari soliti, ritâ in altum propulsione & elevatione, quam quidem \star cum faciliat, dum *sulphur* à partibus terrestrioribus & salinis crudioribus liberat, sicque illi alas quasi tribuit. Hinc omnes ferme Martis flores, tanquam partes corporis metallici subtiliores \triangle les & sulphureæ balsamicæ, atque cum \ominus *inis* \triangle bus additis exaltatæ, omnia penetrant & penetrando aperiunt, disjiciunt & dissolvunt, si vel per se vel cum *pulvere* aliquo aut *syrupo*, aut *conservâ* aut *electuario* aut *aqua* convenienti commixtæ, vel in liquorem per deliquium, vel in *TRam* cum menstruo aliquo sulphureo, quale *spiritus Vini* existit, redactæ ægro propinentur, unde cum fructu adhibentur in omnibus ferme vasorum, viarum, meatuum, viscerum & intestinorum obstructionibus, ut & in *Tussi*, *Asthmate* & *ulceribus putridis*, magna cum ægrorum salute. Exinde quoque fit tum *Sedativum Archæi ex Sulphure sublimato martiali Zivölferi*: *Rx. Flor. \ominus Xi ci martial. ex \star ci & limat. mart. vel etiam Croci mart. aa. q. p.* quibus superaffundatur *Spir. Vini rosati*, scil. à *resis recentibus* bis terve abstracti destillando, & ad summam puritatem redacti, quant. sufficient. Fiat Extractio *TRæ Martis*, relicto \ominus *Xi co* in residuo, toties spiritum prædictum affundendo, quousque *TRa* flava conspiciatur. Flavedine spiritus tincti postmodum destillando nonnihil abstrahantur; rubicundus verò Liquor residuus studiose asservetur, qui *passiones Colicas*, *Intestinorum tormina*, aliosq; dolores placat: *Hepar roborat, nec non Lienis obstructiones referat.* Tum & *Sulphur \oplus li anodynum martiale. Rx. Flor. prædictorum \ominus Xi ci martial. flavescant. q. pl.* Hi, affusâ aquæ simplicis suffic. quantitate, ab omni faldedine, sive \ominus *le* \star *co* liberentur, & repetitis vicibus veluti edul-

corentur, ut pluvisculus rubicundus, de *Martis* prosapia ejusque essentia, in residuo maneat; qui siccatus, & paululum (si lubet) atque lenissime calcinatus, ad usum seponatur Medicum. *Anodynum est, acutis doloribus compescendis proficuum; quod aliis Laudanis Opiatis per aptè admiscetur.* Vid. infra *Tincturam Lap. hematit.* ceu huic affinem.

CAP. V.

DE CUPRO.

CUPRUM ab insula *Cypro*, in qua copiose foditur, dictum (Græcis *χαλκός*, quo tamen & vasa & arma area indignantur) constat particulis terrestribus crassioribus multis, plurimis viscosis & ramosis valde volatilibus, ob quam volatilitatem fit, ut cuprum circa summitates furnorum, in quibus funditur, facile in flores abeat, qui tamen cinerum ad instar collecti, crucibulo inditi, rursusque fusi in Cuprum rursus convertuntur, ceu in Suecia, ubi ♀ copiose reperitur, se vidisse refert *Abbas Burdelotius* in *Convers. Academ.* Ob abundantiam verò partium viscoso-ramosarum, ☿ reo ♀ valde est cuprum, ac naturæ foetentis narcoticæ, si dometur & propinetur, particeps, ceu si ejus ☿ cum ☊ & ☋ extravertatur, facile etiam inflammari potest, affineq; valde est ☉ li ☿ ri narcotico, ceu quod ipsum præter ♀ reum hocce, *Exc. Pechlini* judicio, nihil aliud est, ac emeticum quod est in Vitriolo, æris est ♀ ur. Quamvis verò intra ☿ reas hasce partes etiam *Sulphur* ☉ re fixum hospitetur, cujus ratione ☿ tum in ☉ rum tingere valet, si debite procedatur, obtinet tamen particulas asperas & striatas, hincque summe adstringentes, corrugantes, valdeque immaturas, ceu & *supra de Argento* dictum, cum quo ipsi magna aliàs intercedit affinitas, raroque unum sine altero reperitur, prout itidem colorem præbet cœruleum vel virentem: medium scilicet quasi est inter ☉ & ☊ quia nim. sulphur malum & debile, tanquam pater malæ complexionis coivit cum generosa matre, id est, ☿ rio, generavitque filium tam lividum fuscae rubedinis, unde & mox alienis labefactatur, quia scilicet principia ♀ laxè (ob quem plexum particularum laxum & negligentem virescit facile Cuprum) nimis congregiebantur, relictaque sunt interstitia plurima, factum, ut & ab acidis facile penetrari possit, superficiesque ejus lædi à particulis acutis scindentibus, ingressum liberum in poros nimis laxos reperientibus, in quibus quia ☉ vitriolatum reconditum offendunt, *Ærugo* prodit, velut fuligo sicca ex poris sublimata & hærens in superficie externâ ex gravitate suâ, dum reliqui vapores leviores ulterius affluunt & procreant ingratum illum odorem quem exhalat æs; Talis nimirum à *Monspeliensibus* copiose parari solet stratificatione cum vi-

naceis, cuius spiritus acidus laminas φ erodit floresque æris vel *Viride æris* rationale parit, sicut *squamma æris* tenuis, *stomoma* (quasi remissa ab ore & superficie æris) dicta, colorem illum præbet puniceum, Germanis *Kupfferbraun* / *Kesselbraun* dictum, qualeque olim, ut *Paulus* habet, cum aceto ad purgandum hauriebatur, cuiusque in locum nos hodie Vitrioli \ominus le utimur, ceu φ rei sulphuris verissimâ larvâ, dum (ut *Natales Cupri* inquiramus) præcipue φ um quoque ut Vitriolum ex *pyrite* & *marcasitâ* habetur, ac etiam ex nonnullis ∇ æ generibus, luteis & purpureis excoquitur, rarum enim est *Cuprum purum* (*gediegen Kupffer*) excoquitur scilicet potissimum *Æs* ex venâ propriâ quam *Galenus* aliquando terram, aliquando lapidem vocat, coloris purpurei interdistinguentibus lineis viridibus, ut Metallici notarunt; *Plinius* hunc lapidem *Chalcitem* vocat in Cypro ubi prima fuit æris inventio, ex quo eraditur *Ærugo* *Scolecia* & ipsum æs excoquitur; Alium præterea esse Lapidem ærosum, quem vocant *Cadmiam*, cuius celebritas in Asiâ & quondam in Campaniâ, tandem in Bergomatum agro extremâ parte Italiæ & in Germania etiam repertum; de quo inquit: ipse Lapis ex quo fit æs *Cadmia* vocatur fusoribus necessarius, medicinæ inutilis, qui in fornacibus aliam dat *Cadmiam*, quam Medici quærunt; Distat *Chalcitis* ab huiusmodi *Cadmia*, quod illa super terram ex subdialibus petris cæditur; *Chalcitis* ex obrutis, mollis natura, friabilis, ut videatur lanugo concreta & continet tria arcana, *Æs Misy* & *Sory*; Hæc *Casalpinus de Metall.* L. III. p. m. 177. ubi per æs nos intelligi putamus *Marcasitam*, quæ *Chalcitis* etiam (Germ. *Marcsiten* vel *Blende*) & *Mica* item Sterile nitidum vocatur, qualis mediæ inter Lapidem & Meralla est naturæ, $\mu\epsilon\tau\alpha\lambda\lambda\iota\delta\omicron\varsigma$ inde dicta, quæ scilicet oculos suo nitore decipit & metallorum pulchritudinem imitatur, eorumque sinceritatem mentitur, prout dici solet; non omne esse aurum quod niteat; Tales verò *Marcasitæ* non saltem aureæ & argentæ (*Katzen-Gold und Silber*) sed & æræ (*Kupffer-Blende*) hinc inde in Helvetia nostra in montibus & rivis, præprimis in *Sintria* & *Entlibuch* reperiuntur nobisque allatæ sunt; Et quamvis primo intuitu multum Auri vel etiam Cupri promittere videantur, nullum tamen utilitatis fructum venas metallicas excoquentibus præbent, eò quod totum eorum corpus ignis consumat, φ re combustibili \ominus le vitriolico & arsenico volatili penitus in auras abeuntibus; quorum verò principiorum ratione vi causticâ eas dotatas esse non mirum est; Cæterum mineræ Cupri in Suecia, Alsatia, Rhætia alibi que habentur, in Rhætia quidem ad montem *Faliscanum*, propè *Cingiacum*, in monte *Pesfalario* & territorio *Davosiano*, apud *Sarunetes* ad pagum *Vettanum* & in valle *Armeni* in *Vallesia*: in Comitatu *Tyrolensi* in pago *Schvvatz*, ceu *Munsterus* in *Cosmograph.* L. V. cap. 233. p. m. 987. id præ aliis extollit: *Schwarz* / ait, ist

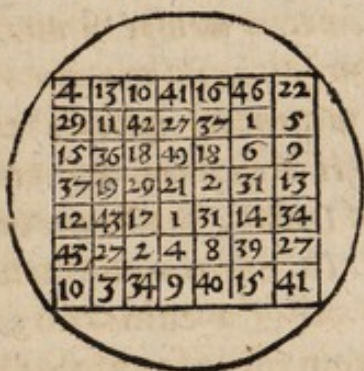
ein Markt oder mächtig Dorff / darinn am Faldenstein und Erbstollen unsäglich Gut von Silber- und Kupffer-Ertz für und für / Tag und Nacht / durch etlich viel tausent Knappen gehauen und geschmeltzet wird. Diß Bergwerck hat man vor 250. Jahren angefangen zu bauen / und ist damahls der Edlen von Freundsperg gewesen : aber da man des Schatzes der Erden innen worden / ist Grund und Boden bald vom Hertzog Sigismunden an das Hauß Oesterreich mit einem Tausch gebracht worden / welcher fürst Anno 1449. die erste Freyheiten und Bergs-Ordnung dahin zu Förderung solches Schatzes geben hat. In diesem Bergwerck findet man auch gut Edelgestein / als Magneten und Malachiten / welchen Stein etliche Gelehrten nicht weniger an Tugenden achten dann den Türckischen. Es gehört diß Bergwerck under die Graffschafft Tyrol / wie auch Inßbruck / und ist Anno Christi 1360. kommen an das Hauß Oesterreich durch eine Weibliche Person. Es bringt diß Land gar edel und gut Metall / und besonder wird das Kupffer / so man hie findet / auch gepriesen seiner Güte halb.

Exper. Kunckel. Observ. Chym. cap. 2. postquam docuit Auri & Yti extremum esse terram quæ sine additione irreducibilis est & à qua nil excluditur quàm

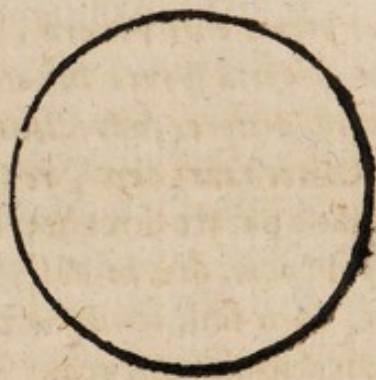
⊖ Ale naturæ, refert, in reliquis metallis, v. g. Cupro, Ferro non saltem reperiri hanc ∇ am irreducibilem sed & ⊖ acidum & pinguedinem, quibus separatis corpora hæc quoad materiam sed non quoad formam sint una eademque. (Ex quo inferre possumus possibilitatem transmutationis metallorum, dum talis terra imperfectorum metallorum separata à ⊖ e acido & pinguedine promptè suscipi potest à ☿io Yti vel auri vel lapide Yri aut ☉ri fusibili, vel etiam aliâ ∇ à fusibili à sale imbibitâ cum spiritu minerali, v. g. sale alcali fusibili *Mazzotta* cum arsenico — to vel ☿ to calcinatione solutâ, maximè si de calc. Yti vel ☉ri aliquid additum sit) Et talis pinguedo seu ☿ combustens, juxta *laud. Kunckel. Obs. Chym. p. m. 81.* præcipuè vel solummodo in ☿re mineraque ☿rii invenitur, adeò ut *p. 83.* mineram ☿ris similem esse dicat frustulo cuidam ligni, dum primò uritur & dein sal ex cineribus elixiviat, post nihil restat amplius, quod ☿ur possit dici aut quod ullam cum illo cognationem habeat, præterquam ejus sal acidum: nim. Minera ☿ris & ☿ur & ☿um suppeditat, quanquam de hoc plus quàm de ☿e participet, quod ipsum quoq. *Kunckelio referente*, cum exigua subinde parte Yti conjunctum est, quandoquidè perrarò metallum, in quo non aliquid Yti & auri reperitur, dum quodvis deterius ad perfectionem enititur, & de illa aliquid participat; non secus ac videmus bruta ad hominis perfectionem collimare, hominem verò ad divinam adspirare sublimitatem.

Quoad *Usum* Cupri, varius is est ut aliorum metallorum, *ceu apud Virgilium* omnia armorum genera ex ære fabricata legimus, & apud *Homerum* homo

homo simpliciter armatus $\chi\alpha\lambda\kappa\iota\sigma\sigma\lambda\omicron$ dicitur; ceu curiosum quoq; est Sigil-
lum Veneris Paracelsi unâ facie fœminam nudam instrumentum Musicum ge-
stantem, alterâ figuram quadrangulam numero 7. multiplicatam, qualibet
scil. lineâ 152. circiter complectentem, referens, quod ab influxu quem re-
cipit die & horâ ♀ris, Dâ in Tauro vel Virgine existente, gratiam & amo-
rem hominum gestanti in sindone viridi conciliet. Medicum verò quod spe-
ctat, quia indomitum valde
(insalubre hinc Zvvelffera
dictum metallum) est ♀,
ob nauseabundam suffoca-
tivamque adversam qualita-
tem, internè pauca dat præ-
parata, externè autem quia
adstringentem valde spiri-
tum habet, mundificansque & mortificans acria egregium est, ad Ulcera &
Vulnere felicissime adhibetur.

4	13	10	41	16	46	22
29	11	42	27	37	1	5
15	36	18	49	18	6	2
37	19	20	21	2	31	13
12	43	17	1	31	14	34
45	27	2	4	8	39	27
10	3	34	9	40	15	41

I. LIMATURA VENERIS ad 3j. data cum jusculo præsentissimum fertur
remedium contra rabiem aut morsum animalium rabidorum (prout & serpen-
tis ænei adspectu olim à serpentibus ictos curatos fuisse in S.S. legitur) & ob-
inde ingeniosè Aëtius Tetr. 1. Serm. 2. c. 17. de præceptore refert, patinam ha-
buisse illum ex ære rubro, in quam vivos Serpentes missos urebat, lignis maxime subjectis,
donec incinerentur, ut commodè teri possent. Atque sic habebat semper paratum
Pharmacum; quia scil. potenter salia fixa lympham inquinantia enervat (de
quo Exc. Rosin. Lentil. in Dissert. pecul.) & totum corpus expurgat, ceu hoc
Galenus in Lib. de Theriacâ de Squamma æris deprædicat, prout & Scribonius
Largus ait; Squamma æris pondo victoriati (qui scil. erat nummus argen-
teus victoriæ notâ insignitus; pro quo in compositionibus Galenus duos
obulos ponit, h. e. scrupulum, vid. cit. Auct. Basil. impress. p. m. 178.) data cum
apii seminis pari pondere, ex aquæ mulsæ cyathis quatuor, hydropicis pluri-
mum aquæ dejicit, id quod & Celsus L. 1. cap. 12. & Dioscorides, Oribasius, Aë-
tius, Trallianus, Aegineta (qui squammæ æris 3j. vel ij. cum micis panis in pi-
lulas redegit) referunt. Sic Flos æris seu Ærugo quæ constat sale falso plus
minus caustico, juxta cit. Dioscoridem, quaternorum globulorum pondere
data, crassum humorem extrahit intus data, extus verò acidum ulcerum &
vulnere infringit, excrecentia coërcet, adstringit, Vulnere ab inflamma-
tione tuetur, ulceraq; ex oleo ceraq; ad cicatricem perducit; Sic ad verrucas:
Rj. Virid. æris, sulphuris viv. aa. 3j. Galban. Pic. Græc. aa. 3j. cum modico mellis
f. Emplastr. Huc spectat Emplastrum excellens (ob primarium ingrediens sco-
rias scil. Cupri) ad omnia ulcera inveterata, quod usuale fuit Exper. & Nobiliss.

D. Joh. Bernh. Schnorf Practico Badensi: R. Axung. urfi, Ol. ovor Butyr. non salit. Mell rosat. aa. ℥ij. Medull. off. Vituli, Cera, Resina, Sevi hircini aa. ℥iij. Lithar. gyr. ℥bj. Scoriar. cupri ℥iij vel ejus loco Pulv. sympath. ℥iβ. Mastich. ℥iβ. M. f. Magdaleones, dum applicatur aqua madescat, vel forma Trochiscorum applicetur.

II. ENS PRIMUM VENERIS tum Helmontius (quale nomen is dilucidat Tr. de Lithias. cap. VIII. S. 18. Quò vena liberior est ab aliena malignitate viciniorque primo enti Veneris, remotior nempe à metallicà constitutione cupri, eò sal ejus propria sponte innatum, illiq; colliquatum Vitriolum profert inculpatius, spiritusq; ditiores suppeditat medendoq; aptiores) tum Nobil. D. Boyle è Ole X co & Colcothare (ceu ☿ re ⊕ li ♀ ris fixo prægnante) edulcorato, bis aut ter sublimatis parare docent; & Doctiss. Joachimus Polemannus in Tr. de sulph. philos. cap. V. p. m. 612. in Vol. VI. Th. Chym. ope spiritus duplicati & saturati (ut vocat, dum scil. ☿ us ✱ ci vel ☿ a cum ☿ u acido ☿ is vel ⊕ tri ad punctum saturationis miscetur) ♀ rem philosophicè solvere & exinde Vitriolum dulce viride conficere docet pro remedio singulariter anodyno & archei sedativo, egregieque incidente & resolvente, ceu ad gr. iij. ad vj. in liquore convenienti in Rachitide Anglorum à Majorv, & obstructionibus à visciditatibus abortis, Calculo, Podagrâ, &c laudatur, dum nimirum ascendit simul quid narcotici ex ☿ re ♀ ris, particulisque ejus viscosis, quæ aptæ sunt ligare spiritus, ceu & Accuratiss. Ettmüllerus Chirurg. Infusor. cap. II. S. 7. se scire refert, Aquilam albam, id est, ♀ dulcem ex ☿ re primum ens elicere, eoque in crocei coloris habitum vestire, unde egregiam anodynâ & antiquantiam vim acquirat, aliisque adhuc virtutibus egregiis dotatus sit. Confer §. ult. & Process. ex Lap. hamatit. infra. Quare & hoc Ens ♀ peregrinum ab Helmontio & Polemanno summè laudatum, non omnibus notum, ita candidè comunicamus pro secreto magno: R. Spiritum ☿ a acuatum cum proprio Ole Ali, & misc cum aa. spir. ⊕ li vel Nitri (nam unum ex his acidis esse oportet) vel etiam spiritu ☿ us (oportet verò hos omnes esse spiritus Ales) & sic obtinebitur ☿ per se ☿ dum. Hic verò ☿ tus ☿ us sublimat totum corpus salis ☿ ri, & multiplicari potest cum Ole ☿ ri in infinitum; dein sublimatio porro ita instituenda: R. Colcothar. ⊕ li Hungar. ex destillatione secundum Helmontium (vide infra de ⊕ lo) purissimum, hoc ☿ conjunge cum aa. entis peregrini, & ☿ a ter; post ☿ nem procede illo modo, quo Helmont. in Tract. de Lithias. cap. 8. n. 29. p. m. 596. præscribit destillandum: Dein R. ☿ is marini fixi p. 3. colcotharis per ens peregrinum ☿ ti p. 3. Usnea part. j. & habebis obtentum: Quoad Virtutes illæ satis laudari nequeunt; nam primò extrahit ex omnibus optimam essentiam ex corallis, perlis, &c. Quoad ☿ um & ☿ tum debent hæc prius solvi & edulcorari & cum aa. entis peregrini ☿ ri; hæc verò sublimationes non possunt reduci; & sic quoque erit cum aliis metallis.

tallis. 2. Sublimat lapidem Ludi (reperitur prope Antverpiam) similiter fit primum *Ens ex Colcothare* ☉ *Ungarici*, unde & fit *Lapis Butleri* (de cujus tamen *Lapidis* abusu vid. *Ampl. D. D. Schröki* monitum in *Dec. III. Ann. IV.*) postquam spiritus ex destillato *Colcothare* penitus est extractus; ☉ unumquodque bene edulcoratum & siccatum est. Quoad *Vires* curat *podagram* radicitus, aperit obstructions, pellit sudorem & ☐ *nam*, *Epilepsiam* curat, renovatque humidum radicale. Quod si hoc *ens peregrinum* solvatur in spiritu *Vini*, vel ☉ *¶ri* per *ens peregrinum* factus, habes *spir. Vini ¶rum*, qui essentiam extrahit ex omnibus vegetabilibus & metallis, ita ut non sint reducibilia, sed metalla debent prius calcinari, calcinatione scilicet philosophicâ: Quod si solvatur hic ☉ *Alis* in ☐ *tu ¶ri Ali* nobilior est quàm si solvatur in ☐ *tu Vini*: accedit hoc menstruum ad *alkabest. Helmontii*: Quod si aliquis putet hic in electione ☉ *¶ri* esse erratum, credat esse ☉ *Vini*, si ex *Vino* destillatur, nimirum si fiat ex *Vino Spiritus* & cohobetur, tunc ☉ simul procedit & jungitur radicaliter, & erit modus ex Vegetabilibus *Essentiam* extrahendi. Vid. infra *Seçt. IV. Part. I. cap. VII. S. II.* ubi docetur modus *Spir. Vini* sale *co acuendi, & laud. *Polemannum de Myst. Sulph. Phil. cap. VII.* ubi talis spiritus philosophici virtutes & modus agendi candidè sistuntur. Vid. *Ignis ¶ru.*

III. FLORES ♀: R. *Cupri opt. redigatur in laminas tenuissimas & in frustula conscindatur minutim, & in tigillo cum pulvere sulphuris. F. s. s. s. a. calcinetur igne forti per diem vel horas 6. aut 9. calx refrigerata super marmore conteratur, trita in ▽ font. solvatur, soluta in vase perlutato coquatur ad consumptionem aquæ, pulvis relictus & bene exiccatus cum ☉le preparato conteratur, commisceanturq; mista vasi sublimatorio imponantur, & igne fortissimo sublimentur per 24. horas, & invenes pulverem viridem & subtilem, sed in paucâ quantitate. Usus hujus præstantissimus est in Ulceribus malignis, phagadenicis, Cancro, Fistulis, &c. sanandis, ut vix simile detur, si inspergatur & supponatur Emplastr, sticticum *Parac.* ceu & ad foramina in *Lue Gallicâ* laudat *Stockerus in Prax. p. m. 230. seq.* R. *Fl. aris, Ceruss. Camph. aa. ʒß. Vini Tbij.* Bulliant ad tertiam partem. Hic non possum non communicare *Balsamum viridius Parisiensium* in *Nosodochio Charitatis & l'Hôtel Dieu* usitatum & ab *Hüningsen* sibus huc usque pro secreto habitum; Fit id seq modo: R. *Ol. olivar. lini ana Tßß. Ñ. juniper. lauri ana ʒß. caryophyll. ʒj. Aloës succorr. Tereb. Ven. ana ʒij. Virid. aris ʒiiij. ☉li Rom. alb. ʒj. Tuthie ʒiiij. Coq. omnia & post filtrationem in phiolâ serva ad usum: Emplastrum verò unâ Balsamo superimponendum hoc est: R. Gum. galbani, Opoponac. Bdell. ana ʒj. Cera alb. Tßß. Ol. olivar. Tbij. Litharg. arg. Tbj.ß. Ol. lauri juniper. Thur. vel Oliban. Aristoloch. Tuthie ana ʒj Terebinth. Ven. ʒiiij. †ti Tßß. Dissolv. gummata in †to & per pannum laneum trahantur, post evaporetur humiditas, commisceanturq; pulværes ut f. Emplastrum.**

IV TRA ♀ RIS genuina saltem illa est ubi sulphur ♀ ris fixum legitimè extrahitur, qualis sine dubio est illa, quam se ex *Limat.* ♀ purissimâ eliciisse refert *Exc. Dn. D. Ern. Fridm. Schelhasius in Dec. III. Misc. Cur. Ann. III. Obs. 167. p. m. 297.* quæ sit magnarum virium, dum sudorem movet, sterilitatem arcet, & confortativum meritò maximum ipsi audit; *Nobil. Boyleus Tr. de Color. p. m. 256.* variis experimentis mutationes colorum è ♀ re sistit, dum nimirum ejus TRA nunc habetur *viridis* instar smaragdi, nunc *cærulea*, nunc *colore sanguineo* est pro varii menstrui affusione, v.g. *R. Crystallor. ♀* vel in hujus defectu *Vitriol. cypr. p. j* ⊖ *X ci p. ij.* Fundantur simul in Xbulo donec bene fluant & massa ex viridi nigrescat, quo apparente signo auferantur ab Δ ne, massam autem refrigeratam terito, eique ad eminentiam duorum digitorum transversorum affunditur *Alcohol vini*, digeranturque simul, donec TRam amœnissimam obtineas *viridem* instar Smaragdi, in *Epilepsiâ* ad obstructions solvendas, suavis *Maëtzii*, minimè contemnendam. In forma verò *cæruleâ* si volueris: *R. Vulg. p. pl. solv. in spir. nitri & =* tur postmodum cum *muriâ q. s.* Calcem edulcorato & exiccato; cui postmodum affundito *Menstruum* seq. *R. Spir. * ci p. ij. Alcohol Vini p. j.* Digerantur per biduum & paratum erit menstruum, ita enim intercedente postmodum digestionem menstruum tuum colorabitur *Tincturâ ultramarinâ* seu *azuriâ*, quam *Pseudo-Chymici* falsò venditabant pro TRâ Δa: *Colore sanguineo* si volueris, *R. Virid. aris q. p. Coq. cum Aceto dest. usque ad siccitatem ferè*, hoc verò tertia vice repetito, ita enim rubescit instar sanguinis ⊕, quod filtra & ad medietatem aufferto; cui affundes tantum *Alcohol Vini* quantum per Δ nem ⊕ abstulisti; digerantur quo usque per alcohol vini austerum & ⊕ licum ♀ ris fuerit maturatum: ⊕ autem ad hunc usum ita adornato: *R. ⊕ vulg. q. pl.* Digeratur hoc super *flores sal. armon.* donec *auream* inde acquirat TRam. Hic verò minimè reticenda TRA metallorum ex ♀ te, ♀, ♂ & ⊕ parabilis; ex inventionetum *Poterii* tum *Maëtzii*, excellentiss. *Chymicorum* ille nim. in *Pharmac. Spag. p. m. 474.* sequens egregium medicamentum componit nulli alteri cedens seq modo: *Rec. ♀ lamell. cum sulphuris duplo bis calcinat. ♀ cum duplo salis hermophr. seu nitri, ℥ phil. i. e. reguli ♂ nii cum nitri quadripl. calcin. aa. misc. & denudò cum salis nitri duplo excoque seu detona, detonatum edulcora & remanentem pulverem siccum* (cujus succedaneum sit seq. *Rec. Diaphor ♀ Pot. 3ij. miner. simpl. 3j. ♂ Dan. Lud. 3ij. Vitrioli ♂ 3j. ⊖ mirab. Glaub. vel sal. armon. ♀ vitriolat. aa. 3℔. m℔.*) cum *Spir. vin. q. s.* per 8. dies circula & digere, idque sæpius reitera, sic habebitur factâ evaporatione Pulvis salinus balsamicus subdulcis cum quadam austeritate, cujus *Vires* imperscrutatioles censet in *hydrope, cachexiâ, siirrhis, &c.* hic verò seq. modo illum elaboravit *Rec. ♀ rubr. ♀ opt. aa. 3j. Reguli ♂ ♂ lis 3ij. m℔.* Fundantur simul igne strenuo

strenuo donec intimè uniantur, nullique nec stanni nec cupri grumi appareant, quo peracto, hujus massæ capito ℥j. nitri puri ℥xij. Calcinentur l. a. successivis vicibus, materiam pulverisatam conjiciendo in Xbulum candens, donec scorix viridi colore tingantur, quod signum est metalla quo ad minima esse divisa; massam tuam calcinatam, antequam humidum aëris imbibere poterit, tenuiter contunde eique affundito *Acohol Vini* ℥xx. digerantur simul per 48. horas, quo diutius eò melius, ita enim *Spir. Vini* inducet sanguineam Tincturam, quam bene occlusam in phiolâ reservato; *Ufus* ejus est insignis in obstructionibus solvendis; operatur enim per diuresin & insensibilem transpirationem; Exhibetur in *Lue* ♀eâ, *Gonorrhæâ*, in *obstructionibus mensium*, *lienis*, *mesenterii*, *hepatis*; enervat potenter fermenta acido austera, obstructiones inde oriundas feliciter tollit. *Dosis* est à gutt. 10. ad 30. in *Vino* quovis generoso molli, vel in *Vino* medicato. Hac verò in operatione primò resolvitur textura ♂, ejusque claustra referantur ope corrosivi ♂ii habetque ♂ium se instar magnetis purius ⊖ & ⊕ ♂tis in se combinentis; postmodum idem peragitur à regulo in cupro & stanno, quorum compages laxior est & facilius resolubilis; ultimò ad minima usque resolvuntur metalla per ♂ calcinata, massamque habilem reddunt, ut sua effluvia tenuiora communicent *Spir. Vini*, quod erat perficiendum.

V. SPIRITUS VENERIS, ut parari possit, ante omnia præparandum Vitriolum ♀ ad imitationem supra allati ⊕li ♂tis, nim. ℞. *Laminas* ♀is minutissimè incisas ℥iv. seu q. v. superinfundatur *Spir.* ⊕li ℥vj. & reponatur per diem & noctem in loco calido, ut resolvatur, quod resolutum est, filtretur, & Δne arenæ exponatur, ut dimidia pars evaporet, postea locetur in loco frigido, & fiet ⊕lum ♀is cœruleum: Et ex hoc destillatus Spiritus maximè addito ⊕tro, ∇ti non parum æmulus est; Communiter autem ex Viridi æris seu Æruginè Monspeliensi cum recementis uvarum, ✕to & □â parato, destillatur, v. g. sec. *Clariss. Maëtsum* seq. modo: ℞. ⊕ vel □or. ♀ris p. ij. adde ⊕ fortiter calcin. p. j. ∇tur ex retorta ∇â Δe aperto, ad totalem fumorum egressionem; √um ♀ris rectifica & à phlegmate suo separa; Egregium præbet *menstruum* in TRis ex vitro ♂ii, ut & ex ejus minerâ, aliisque crocis & calcibus extrahendis. Alius √. ⊕ ad solvendas margaritas, Corallia & perlas ita fit: ℞. ⊕ t̄ij. ♀ris citr. t̄ij. pulveris. & cum aceto dest. circiter t̄ß. imbuantur, quæ per retortam vel Δne arenæ destillata dant t̄ßß, spiritus salis Δlis. Huc spectat *Spir. ♀ru* quem parat *Zvvölser. Append. ad Animad. p. 52.* ex ⊕opr. q. v. cui acet. destill. superaffund. toties, donec acetum non amplius tingatur & ferè omne solutum est; hinc solutiones abstrahuntur ad cuticulæ apparentiam, ut crysalli adnascantur in loco frigido, hocque dein cum *Spir. Vini* peragitur, donec tandem Crysalli ex retorta Spiritum elargiantur,

quem *Acetum esurinum & Liquorem Alcahest* etiam vocat. Neque verò hîc reticendus *Antus antasthmaticus Michaëlis*; R. *Virid. æris* ℥xi. *Gumm. amm.* ℥iv. pulveris. misc. ac per **G**ula igne arenæ prodibitque primò **T**, tandem igne auctiore spiritus nebulosus, ultimo oleum rubicundum: spiritus verò dum per retortam rectificatur, *Cl. Hertodt in Crocolog.* in rectificatione rostro alembici *Croci Austriac.* aliquid imposuit, ac præterquam quòd in *asthmate* egregiè resolvat, etiam in *obstructionibus scirrhis Viscerum* in aquâ aperitivâ assumptus, pro arcano ab ipso commendatur.

VI. *Æs Ustum* factum ex ipso *ære cremato*, ☿ *re* & ☉ *le*, adstringit, exiccat, reprimit, extenuat, ulcera purgat, impedimenta que adsunt, consumit (ceu inde ingrediens est Unguenti Apostolorum Avicennæ, Ægyptiaci magni Mesues aliorum que ad Ulcera phagedænica, chironica, cacoëthica curanda prostantium compositionum, præprimis apud Chirurgorum Germanorum Coryphæum *Fel. Würtzium*) imò quia juxta *Quercetan Consil. de Arthrit. p. m. 314.* sulphur in se continet verè narcoticum, non frigidum aut stupefactivum, sed tale quod corporeas materias dissolvere & spirituales coagulare possit, potentissimum laudatur anodynum in *Podagrâ: R. Aq. calc. viv. ferrat. Mens j. Basil. vel ℥iiij. Æris ust. pulv. ℥iv. Cinnab. ℥ß. M.* Affine ei est *æris recrementum* seu stercus & scoria, quæ cum ☿ *re* & radic. *Ireos Florent.* calceis inspersa fœtorem pedum tetrum corrigit, sal que *Alē* sudoribus immixtum invertit, ceu & *Ettmüllerus Medic. Hippocr. Chym. p. m. 50.* observavit *Orichalci* (quod sit ex ☿ *ris part. C. cum part. xxx. Lap. calaminaris* mixtis *△* neque forti agitat) *limaturam* calceis impositam, à sensili pedum sudatione, in viridem crocum dissolutam fuisse. Quàm verò periculosum sit fœtentem hunc pedem sudorem reprimere, *Bierlingius in Thes. Theor. Pract. Obs. 60. p. 775.* nobilissimæ virginis exemplo docet, utpote quæ ramentis orichalci tibialibus eum in finem inditis confestim in febrim ardentem incidit, nullis medicamentis abigendam prius quàm pristina materiæ per pedes excretio fieret. Hi quoque *Cineres*, quia itidem sulphure narcotico vitriolico dotati sunt, laudantur pro anodyno *Podagræ* extus ab *Exc. Friccio in Icon. Pod. p. m. 178. R. Lap. medicament. Croll. ℥iß. Solv. in Mens j. Aq. Calc. viv. add. Cineres æris ℥iß. Spertiol. Croll. ℥i. misc. f. Fetus cum spongiis magnis applic. addendo etiam si lubet Croci metall. q. s.*

VII. IGNIS ♀RIS (qui Sulphur Philosophorū ad vitam longam aptum vocatur *Helmontio Tr. de Lithias. c. VIII. §. 21.*) juxta cōmunicationem *Curiosiss. Chymici Mediolanensis Dn. Petri Martyris Cossæ*, ex ejus literis, ita fit : R. ⊕ *li ♀ris rubificati* taliter ; evaporetur ad siccitatem , flavūq̃ue colorem , tunc pulverifetur & ad ignem ponatur in olla magna, agitando sæpe, usq; dum rubrum fiat, refrigeretur, rursusq̃ue impalpabiliter pulverifetur, denuoq̃ue in olla

olla ad ignem agitetur ad intensiorem rubedinem ; ultimò rursus pulverifetur eritque coloris rubri pulcherrimi : tunc pulverifetur duplum salis * ci impalpabiliter, & mox simul optimè misceantur & per retortam Δ lentur, adoptato recipiente, igne gradato, ultimo igniendo eo modo ac solet destillari *oleum Vitrioli*; ascendit *TRa Vitrioli* ♀ *rubra cum sale armon.* solvitur in *aquam stillatam* bulliente *sale* & remanebit in fundo *TRa*; hanc feci & in adscensu *rubra* fit Δ ta, quasi foliis æris esset colorata. *Helmontius* vult, ut uniatur cum ♀rio præcipitato *Job. de Vigo*, fortè illam rectificat cum *sale armon.* denuo; fortè extrahit *TRam* cum \cup *Vini* cohobato floribus *sal. arm. & c.* Acciperem *TRam* & ♀ præcipitatum, & solverem ∇ R â *Vtória* juxta descriptionem *Quercetani in suâ Pharm. spagy.* & Δ larem cohobando, reverberando: usq; dum ∇ a esset, ultimò Δ lando & cohobando cum ∇ a Δ lata ex albuminibus ovorum usq; ad edulcorationem. Curiosa verò sunt, quæ de hoc *Sulphure* ♀ refert cit. *Helmontius Tr. de Lithias. c. VIII.* *Sulphur* ♀ris, ait, post separationem sui, à suo corpore, ac resurgens, fit *Sulphur* quasi gloriosum, tingitque ideo *Sulphur* ♀ii (quod in pulvere *Job. de Vigo* per *sulphura mineralia corrosiva* est extraversum:) immediatè, se seque toto inseparabili mutuo amplexantur: statque tum ideo vis amborum *Sulphurum* eximè: Hinc virium consertione ♀ius *Diaphoreticus* inde resultans perficit unisonum medendi, in cunctis, quæ tam *Physicus* quàm *Chirurgus* optare queunt, ut ait c. 8. n. 4. Item; *Ignis* ♀ris non est \cup tus \oplus li utcunq; exquisitè rectificatus, sed est *Sulphur cupri* Δ le, in forma olei viridis, melle dulcius & à corpore ♀ali sui cupri planè separatum: Residuum verò *Cuprum* manet album, nec unquam ærugine viridescens, neque amplius de numero 7. Metallorum, quia evasit novum Metallum anonymum. Non potest autem haberi *Ionis* ♀ris, nisi cum plenariâ *Cupri* destructione, corporisque ♀alis ipsius ♀ris Δ zatione; quod quantumcunque sit Δ le in forma Olei, facili tamen negotio postmodum iterum reducitur in Metallum album ignotum, atque sub malleo extensibile. Sed *Ignis* sive *Sulphur* ♀is non amplius reducitur in metallum per se. *Ibid n. 5.* Confer laud. *Polemannum* & §. II.

VIII. OLEUM vel BALSAMUM VENERIS seq. modo parandum sistimus; ceu quod egregiè valet ad ulcera phagædemica chronica, cacoëthica, putrida, maligna, fistulas, carunculas vesicæ & carnis omnes excrecentias, si cum Emplastro quodam permisceatur & cum tenui Cerato imponatur: *Rec.* ♀ *laminarum* ℥ij. quales igniantur & in *acet. destill.* totidem extingantur, postea in cucurbita superinfundantur \cup *Tereb.* ℥ij. stet in digestionem per octiduum in cineribus calidis, deinde decantetur *Spir. Terebinth.* & *Liquor* per alembicum abstrahatur ad medietatem in fundo remanente *Ol.* ♀ perspicuo decoreque viridi ad *Ulcera externa* multum proficuo: Item seq. *Vir. æris q. v.* extrahe

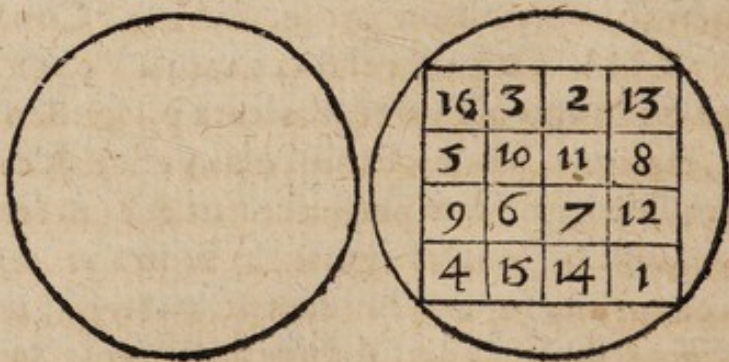
extrahe cum *aceto destill.* evapora in B. M. quod remanet, in humido resolve, prodibit Oleum per deliquium smaragdini coloris; circula cum *Spiritu Vini*, & abstrahere, ut acedinem amittat.

CAP. VI.

D E S T A N N O.

STANNUM (Græcè *κασσίτερος*, aliàs Plumbum candidum, ceu *Dioscorides* quoque eodem nomine, ob similem fere naturam, comprehendit Plumbum, Stannum & Stibium) quia olim misturam metallorum indigebat, innuere jam videtur illud medium esse inter *Ytum* & *h̄um* nigrum, quasi certa proportionem in radice ex utriusque mistum, unde quod purè in eo splendet, in *24* Anglico præsertim, *Yto* defertur, quicquid verò lividi, *h̄no*; quia verò bina hæc *molli* dicta metalla igneo principio sulphuris minus dotata sunt, pro frigidioribus habentur, quamvis ad hoc declinandum Jovemque sceptigerum venerandum ex harmonico macrocosmi consensu *24um* *♀ri* planetæ quidam (forte dum ad matricis affectus egregia ex *24ve* habentur remedia, vel etiam Venus æquè ac Jupiter inter fortunatos planetas cum Sole habentur, qui scil. *Ternionis* numerus apud *Priscos* sacer habebatur, & maximè interfuit *Magorum* mysteriis, de quo *Virgilius in Pharmaceutr.* & *Plinius L. 28. c. 2.*) consignent, Jovi verò *♀rum*, ut est *Hieburnus in Myster. Sigill. Herbar. & Lapid.* qui & exinde ad figuras Talismanicas efformandas, quæ influentias antipathicas ab Homine, qui eas gestat, declinent & in se suscipiant, corpus Cupri caractere *24li* cum numeris decentibus assumit, de quâ re quia pluribus præter *Auctorem Gallum de Curiosit. inauditis* egimus in *Misc. Curios. Germ. An. 1. Dec. I.* saltem dicimus ex *Paracelsi* tale Sigillum Jovis (quale quendam *Chirurgum Basiliensem, Ducis Wirtenbergici Administratori* secum gestasse vidimus) confici die Jovis Lunâ Libram intrante & *24ve* in Sagittar. vel Pisc. existente ex probo Anglico stanno, in

cujus unâ facie Sacerdos librum manu tenens, in alterâ quadrangulū quaternario numero multiplicandum, cujus linea quælibet 34. complectitur, continetur, quale Sigillum gestatum, gratiam, amorem & favorem apud universos conciliet, divitias adaugeat, curas abigat & in omnibus negotiis felicem faciat.

Quoad designandas particulas Stanni, dicendum

cendum constare Δ vem particulis viscosis maximè ∇ ibus & minus exco-
ctis fixisq; cum paucissimis particulis ramosis Δ tilibus, cum \sim tu insuper in
eo acido arsenicali \ominus no, (ut arguit halitus fœtidus, dum funditur, relicto in
superficie sedimento halitûs hujus terrei evaporati sub formâ spumei pan-
niculi) cujus ratione non saltem colores magis reflectere facit, ut *Scarlatum*,
dum viscoso suo corpore Colores melius detinentur & corpusculis illis tin-
gentibus superficies magis æquabilis inducitur, sed etiam metalla penetrat,
ut est ♀ & ♂ , idque modo singulari, etiam dum hæc non sunt integrè fusa,
ut videre est in ferro aciculari, quod simpliciter ignitum, stannoque intin-
ctum album & insigniter durum redditur; subtilitate nempe suâ poros eo-
rum replet, ut experimento in Laboratorio *Academ. Reg. Parisiis* constitit, pa-
ratae scilicet sunt pilæ tres æquales magnitudine, una ex puro Δ ve saltem,
altera ex puro ♀ e, tertia ex Δ ve & ♀ re fusis invicem, quarum hæc posterior
quartam partem plus ex ingressu Δ vis poros replentis ponderavit: Hinc &
stannum metallis, excepto \odot & h quæ tractabilia relinquit, duritiem affert
terream & fragilia ea reddit, quod si non faceret, fortè non saltem D tum in
pondere augeret, sed & ♀ um tingeret; hujus ratione patet, quæ ex ♀ re cum
 Δ fiant *Specula metallica* (non tamen illa quæ & *Electra* seu sphaeræ sapientiæ
Salomonis dicuntur, quibus magico more figuris calabasticis ex influentiis
cœlestibus præterita, præsentia & futura sciri posse quidam asserere haud
verentur) sumitur nempe *Fragment.* ♀ $\text{t}^{\text{b}}\text{iiij}$. injiciuntur in X bulum, datur-
que ignis fusionis, hinc post fusionem additur Δ *Angl.* crasso modo incis. $\text{t}^{\text{b}}\text{j}$.
fluuntque igne forti, hinc in formam specularem materia infunditur & po-
stea politur, de quo & infra. Ex eodem quoq; fundamento Stannum optimè
ferruminat metalla, quia subit eorum poros, præsertim admixto pice pro
vehiculo, imò affusum stannum pluribus liquidis immixtisque metallis illa
separat, ut sibi seorsum conjungat; quod referri potest in aptitudinem
stanni, ut in reliquorum poros subeat; Quin & contactu ferri candentis
statim liquefcit, quod plumbo non evenit, estque itidem referendum in
laxiorem stanni plexum laxioresque poros, imò exinde ab ære æruginem
prohibet clausis ejus poris; Vas quoque metallicum stanno oblitum licet
maximum, plus non ponderat quàm sine stanno, quia tantundem humoris
ex poris extruditur, quantum stanni intruditur, ut allata experimenta confir-
mant. Cœterùm cur Stannum calore intensissimo calcinatum plus ponde-
ret, curiosum est investigare; nimirum dum fumus arsenicalis Δ tilis ab eo
secedit, partes reliquæ stannum componentes proximius ad se invicem ac-
cedunt, compactius id fit, aëris exterioris gravitas luculentius se exercere
potest pressionemque inducere, adeo ut gravitas quoque major in eo depre-
hendi possit, ceu aliàs in Reguli calcinatione hoc quoque animadvertit

Kunkelius, cujus *Laboratorium Chymicum in Observ. p. m. 21.* promissum, ut aliquando in lucem prodeat, summopere optamus, ceu in quo se uberius demonstrare *cit. loco* refert, quantum terræ & salis stannum & ferrum habeant, & cur ∇a $\frac{1}{2}$ is & $\frac{1}{2}$ is non illico instar aliarum ∇ rum reduci possit, nimirum in $\frac{1}{2}$ no plurimum adest $\frac{1}{2}$ rii, qui cum Δa (pauciori nonnihil ac est in $\frac{1}{2}$ ro) & acido \oplus lico mixtus est, adeo ut $\frac{1}{2}$ rio cum sale acido Δ li igne abeunte, remaneat ∇a in Vitrum igne per se fusibilis. Quoad *Natales* $\frac{1}{2}$ ni, notamus ex *Merretti Pinace Rer. Britt. p. m. 208.* Stannum ex mineris Cornubiensibus & Devonîâ occidentali haberi, indeque in Europam distrahi; Mineramque suppeditare Lapidés stanneos, qui scil. juxta *Aldrovandum Mus. Metall. p. 181.* non saltem nigri sunt, verum quoque flavi & candidi etiam pel-lucidi ex quibus quo pacto eliciatur, docet *Agricola de Re metall.* Cæterum *Bermanno in Hist. orbis terr. p. m. 432.* referente, præter mineras Stanni in Pro-vinciâ Cornvalliâ, hodie detectæ in Asiâ stannifodinæ Delegore, Sangore, Bordelon, Bata, quæ effecerunt, ut minori nunc pretio in Angliâ valeat; ceu & *Linschottus* de quodam metallo stanno affini in India Orient. refert apud *Libav. Alchym. P. II. L. I. cap. VIII.* Verum quum de Differentiis Stanni egerit in *Synopsi Mus. Metall. Aldrovandi Clar. D. D. David Kellnerus L. II. cap VII. art. V.* hac de re plura proferre super sedemus, illud saltem notantes quod dum Par-menides in *Turbâ Philos. p. m. 8.* monet pro Elixire Sophorum conficiendo sumendum esse æs pro $\frac{1}{2}$ e & stannum pro liquefactione seu $\frac{1}{2}$ rio, ut scilicet consanguinea consanguineis jungantur, non intelligendum esse propriè stannum hoc nostrum, sed stanno similem $\frac{1}{2}$ ium $\frac{1}{2}$ ialem, ceu & *Agricola* mineram plumbi candidi antimonio similem vidit, referente *cit. Kellnero.* Vid. *Tr. Germ. Euphrates oder Wasser von Aufgang/* nim. ut optimè monet *Rosenbachius in Indic. Fossil. p. m. 1953.* Chymici semper ferè improprie loquuntur, dum res ab aliarum rerum similitudine appellant, ideo solemus eos Analogicos appellare. *Uusus* Stanni alios quod spectat, vasa ærea eo illinuntur, fistulæ solidantur (miscendo ad stanni *p. j.* plumbi *p. ij.*) campanæ conflantur (æri illud miscendo) qualiter stannum sono carens, æs acutè sonans temperat) quin & characteres pro Chalcographis inde fabricantur id quod fit sec. *Aldrovandum Mus. Met. p. m. 185.* dummodo ei octava pars plumbi nigri & tantundem marchasitæ $\frac{1}{2}$ nii addatur, de quo tamen postea processum Germanis typorum fusoribus usualet sed in secretis habitum communicabimus. Huc spectat *Uusus* Stanni externus, v. g. *Emplastrum* efficacissimum ad *Hernias* ex cineribus Stanni, Germanicè *Zinn-âschens* & *Cute Anguillarum recent.* in lixivio ad gelatinam coctâ, addendo huic colaturæ cineres, ut Em-plastr fiat tenax, quod inducitur alutæ ovillæ priùs paucò *Terebinth.* inunctæ; portaturque quàm diu manet, post renovatur; portatur commodius.

cum cingulo per trimestre ; Observatumque est nonnullos hoc Empla-
stro intra 2. vel 3. septimanas fuisse curatos. Tale *Emplastrum ad Hernias in*
Dispensat. Brandenburg. quoque extat : *R. Exuvias Anguillarum non salitas &*
in aquâ calcis lotas, coque in lixivio, donec crassescant & instar glutinis fiant,
quod effunde super marmor. sume hujus glutinis trajecti ℥iiij. add. Lap. hæ-
mat. Sacch. t̄ni, 24 usti aa. ℥iiij. Gumm. amm. † sol. & cum Ol. myrtino confusi ℥iiij.
misc. omnia leni cinerum calore in fictili, ut in massam Emplastri tenuis
coëant, quod alutæ extensum applicetur.

Medicamenta è 24e Poterius, Chymicus Bononiensis, satis celebrare se
non posse, quicquid alii dicant, in Pharmacop. spagy. p. m. 472 refert; Sit

I. DIAPHORETICUM JOVIALE, quod insignis Chymicus Helvetius Ba-
densis *Exc. D. D. Bern. Snorsius* ita paravit : *R. Jovis Anglici & † aa. t̄bj. Fun-*
de in furno venti Jovem, dein †um ; Fusa effunde in mortarium æneum ;
Detona cum triplo Nitri, & procede ut cum Diaphoretico Jali. Pulvis hic est
griseus & ejus præcipuus usus in affectibus glandularum, stomachi, pulmonum.
Dos. à gr. x. ad gr. xv. Hoc ex pede sequitur ANTIHECTICUM POTERII : R. Re-
guli † stellati veri, Jovis Anglici aa. p. aequal. Fluant simul in furno venti, do-
nec Regulus Jovem devoraverit ; effunde in mortarium æneum & pulsa,
tum adde triplum Nitri (vocat Poterius Aquam siccam hermaphroditicam)
& successivè cochleatim immitte Xbulo candenti in furno venti, & calcina
simul, donec in pulvem abierint : hunc pulvem effunde in aquam calidam
simulque coque agitando, donec aqua evaporaverit. Materiam tum rursus
in Xbulo candenti calcina ut prius rursusque in aquam effunde. Coque,
coagula, &c. hocque opus quartò repete: Demum totam massam edulcora
serva ad usum, qui est sub Dosi gr. x. cum Extr. fl. bellid. &c. in Tabæ, Hecticâ, &c.
Atq; hoc Antihecticum Poterii ab ipso in Obs Cent. III. cap. 20. p. m. 225. & cap. 85.
p. 285. ænigmaticè prius descriptum, à Rolsincio demum in Chymia in artis
form. redact. declaratum est ; verum, ut dictum, quoad circumstantias ita
paratur : R. Reguli †ii Jlis stellat. 24 optim. aa. t̄bj. funde in Xbulo, post in
catinum fusorium calefactum, & sevo intus illitum injice, relictis adhuc in
crucibulo scoriis, massam hanc paulatim refrigeratam minutim contunde
& cribra, pondera, triplumque dein Nitri probè siccati ac minutim concisi
misce probè & in furno venti per vices detona, ubi aliquamdiu relinque in
Xbulo, postea in catinum aquâ frigidâ plenum injice ac edulcora aliquoties
aquâ tepidâ affusâ per filtrum, postea in aëre tantum siccetur, & super lapide
porphyrite tere in pulverem subtilissimum, coloris ferè cœrulei, quem ta-
men, ut evitent alii, aliter procedunt, ceu Antihecticum Poterii candidissimi
coloris præcœruleo, quod vomitum cieat, laudat & sistit sequens Joh. Wilb.
Spangenberg Diss. de Podagr. S. 32. R. Stanni in laminas redacti p. ij. ♀, ♂

aa. p. iij. f. f. f. & in Xbulo calcinetur in substantiam nigram friabilem & splendentem ex particulis intermixtis rubris, hujus *Massæ* R. p. j. Tri p. iij. & per vices Xbulo ignito injiciantur & detinentur, postea edulcoretur aquâ simplici, & innatabit pulvis subtilis candidissimus, ut fit in *preparatione* Tri diaphor. Loco Tri supra assumpti sumi potest Nitrum, Tri quoque dosis minui potest: commodius quoque *limatura* sumeretur. Coeterum Antihectici hujus Dosis est à ℥℥. ad ℥j. vel per se vel cum aliis, v. g. cum resina Guajaci, qualiter egregium habetur sudoriferum medicamentum à *Vigano in Medull. Chym. p. m. 24.* quotidianâ experientiâ comprobatissimum, & in discrasia sanguinis acido corrosivâ & saluginosâ ejus diathesi corrigendâ egregium, Lue scil. Venereâ, Phthisi, Hamophysi, &c. v. g. more *Hertodtiano in Crocolog.* in hisce Rotulis quàm præstantissimis: *Rec. Antihect. Poter. ℥℥. Spec. diatragac. frig. 3ij. Flor. Quater sublimat. 3j℥. Mastich. opt. Succin. albiss. aa. 3j. Croci ℥℥. Ol. anisi gut. vj. Sacchar. in Aq. heder. terrestr. sol. 3iij℥ m℥. F. Rotule.* Cum Conserv. rosar. & flor. bellid. min. optimè quoque in *Electuarium* ad tussim siccam redigitur; & si juxta *Clauder Miscell. Cur. Dec. II. Ann. V. p. m. 367.* portiuncula pulveris anodynî misceatur maximi solatii & operationis evadit remedium, quia egregiè acidis acres edomat & infringit humores, ceu ad hoc simplicem *Calcem Jovis* cum duplo nitri paratum cum *conserva ros. rubr. meliss.* optimum quoque comperit in affectibus ventriculi & uteri cit. *Poterius.*

II. CRYSTALLI JOVIALES, R. Jov. *Δnem non expert.* pulveris, fossoribus *Zinngraupen* dict. — Oli de Tmatiana ℥ij. inde cucurbit. capaci ad solut. ponantur in arena, ut effervescat, hinc affunde aliquot Cantharos Aq. calid. & agit, filtretur dum adhuc calet, & abstrahatur, ut crystalli emergant, qui edulcorentur. Dosis horum à gr. j. ad gr. ij. in affectibus uterinis & Hydrope, ceu in quo quoque Flores Jovis ex Theriacâ ad ℥j. potenter sudores movere, item Acetum aut Vinum album tenue diuturnæ infusionis ramentorum tenuissimorum Jovis Cornubiani valere docet *Mayerne in Prax. p. m. 306.* sicut & in *Tract. sec. de morb. extern. cap. VII. in morsu canis rabidi*, (in quo ipsum Diaphoreticum 4le quoque utiliter dedit *Friccius Paradox. p. m. 227.*) Decoctum seq. *Rec. Ras. Stanni subtiliss. vel Limat. ejus 3iij. Fol. rut. 3vj. Allii decort. contus. 3iiij. Theriac. opt. 3iiij. Vini Malvat. ℥iv.* ponantur in vase in aquæ calentis cacabum per horas 6. vel 7. Cola & exprime, Dosis ab 3ij. ad 3vj. manè per 9. dies ante nonum à morsu diem incipiendo: Magma applicetur vulneri & singulis horis 24. renovatur. Huc spectat *Aqua ophthalmica* contra suffusiones: *Rec. Calc. Jov. 3iv. Tuthia Alex. 3ij. Crystall. pulv. calcin. 3ij.* Calcinentur denuo ad albedinem in Xbulo, extinguantur in Aceto destillato, decantetur, & materia denuo fortiter rubefiat in Xbulo, & rursus extinguatur in *†ro* Ato ut prius: id quod in fundo remanet, exhalet, & dein super,

superfundatur Aqua rosarum ad digitorum 2. vel 3. eminent. per 3. dies; & dein obtinebitur Aqua specifica contra Suffusiones, instillando aliquot guttas ter vel quater in die. *Recueil des plus curieux & rares secrets de Jos. du Chene Impr. à Paris An. 1648. p. 129.*

III. SUDORIFERUM MAXIMUM P. I. Fabri compendiosius, circa ullam remedii profectò elegantioris deteriorationem, ita parari posse docet D. Ludovicus Dec. I. Misc. Curios. Ann. IV. & V. Observ. CCVI. p. m. 289. Rec. Amalgam. è Jov. Angl. & ♀ viv. ana parati ℥j. probè contrito exactè permisceatur ♀-ti seorsim pulverisati ℥j. Indatur mixtura retortæ vitreæ mediocri (cujus collum si cochleari uno alterove Aquæ simpl. detergere tentes incalescet massa, ac sponte guttæ quedam prodibunt, brevi tamen post cessante fervore) appposito mediocri quovis vitro ℥℔. aquæ simpl. continente, rostroq; vesicæ tantum juncto, destillatur igne arenæ mediocri horæ spatio liquor acidissimus, cessando statim, cum materia quedam alba butyrosa apparere inceperit, alias enim cum eâ & subsequa griseâ materiâ ♀rii vivi granula frustra adscendunt & quod in retortâ remanet, nimium fortè patitur, desuper nigrescens dum alius albet; affundatur is Liquor (qui ut plurimum ℥xx℔. sin verò recipienti non fuerit inditatus, tum saltem ℥i℔℔. ponderat) dicto in retortâ residuo seu amalgamati splendidissimo, calefiant in balneo vel arenâ omnia probè, & post repetitas agitationes, Jove sic saturatus Liquor calidè per madefactam prius emporeticam duplicem filtretur, ut Vini instar clarus transeat, quod charta absorbsit, similiter ℥j. vel ℥i℔. aquæ simpl. eluendo. Transcolatus ita citra aliam rectificationem novæ retortæ vitreæ mediocri saltem indatur cum Nitri puriss. ℥iij. & vitro quodam ampliori vesicis juncto destilletur 5. vel 6. horarum spatio, primo mediocri igne quasi ♀, hinc spiritus rubens, fortificato denuò albicans liquor, ac demum (ut in ejusmodi Otis sit) obscure rubens; continuando donec planè nil exeat amplius, quò materia alba, tantum terrea, non verò bullis ☉nis interspersa aut fistulosa (solubilis adhuc in aquâ simpl. & per Oleum ♀rii quidem sed minuto candore, remissiori q; ferè diaphoresi præcipitanda) remaneat: Pulvis edulcoretur copiosiori aquâ una vice, quo totus subsideat, superinfusâ; eritq; præter propter ℥iij. & zij. vel zij. spiritus (☉lis composito congener) ℥xxx. vel xxvj. Et si de Nitro nimium post finitam destillationem restare, per particula probationem videbitur, diffracta retortâ, massa prius Xbulo vel regula communi imponi residuumq; subjecto validiori igne dispelli poterit, quàm edulcetetur. De Usu heroici hujus remedii audiendus Frid. Hoffmann. in Not. Poter p. m. 32, Experti sumus, ait, ♀um probè depuratum cum Stanno ritè junctum ac edulcoratum evadere diaphoreticum ac resolvens præstantissimum; quod si extracti cujusdam anodynæ exiguæ quantitate exaltetur in fonticis affectibus, præsidium magnum est. præsertim in Arthritide, in quâ, quia morbus salinus est, spiracula sine omni calore & intensiori exagitatione aperienda, subcutaneæ enim glandulæ

glandulæ congruum salium evacuatorium existunt, ce u & *Frid. Losius in Consil. posthum. p. m. 32.* vocat *Diaphoreticum Doct. Jordani*, refertque se vidisse Nobilem Arthritide vaga scorbutica (si nimirum maritetur cum *sal. vol. lumbricor.* & in *morbis capitis* cum $\ominus \wedge C. C.$ vel etiam aliis *salibus fixis*) laborantem hoc remedio intra paucos dies fuisse curatum, cum alia præsidia nihil quidquam proficerent. Sic & in *Lue Venereâ* sudoriferum hocce *Maëtzius* sub nomine ¶ rii Jovialis feliciter ita exhibuit: R. ¶ ri Jovialis 3j. Bezoard. Cris 3j. Theriac. Ven. 3j. Ol. dest. Junip. gut. ij. misc. f. Bolus: prout & *Ulcera Venerea* si tangantur \sim u corrosivo ex amalgamatione ¶ rii cum Jove & ¶ ro ppto egregiè edomantur. Vid. *Poter. Pharm. Spag. p. m. 444.*

IV. LIQUOR JOVIALIS Colores nitidissimè exaltans hætenus secretior ita fit: R. Jov. Angl. puriss. q. v. injiciatur sensim in Aq. reg. usque dum hoc solvens viscosum evadat saturatè flavescens, sic per aliquot dies solutio hæc in aëre libero relinquatur, ut gas illud sylvestre ∇ R evaporet, tum fiat solutio Cis 3j. in ∇ R & in vitrum satis capax amplo orificio præditum largissima aquæ communis copia infundatur & in hanc aliquid solutionis Jovialis & paulò post tantundem solutionis Cris infundatur & fiet curiosa præcipitatio C colores cardinales tres in C extraversos oculis exhibens, flavum nimirum cœruleum, nigrum, qui paulò post in purpuram eleganter rubentem abeunt, supernatante nubeculâ Cnâ. Usus hujus secundum *Cassium de C p. m. 107.* peramplus est, indubitatum enim est præcipitato hoc Cris vel purpurâ Cris expertum ac habilem Chymicum elegantia multa præstare posse, imò cum liquore ipso etiam Jovis; inserviet enim non solum pro magnetico contentorum in multis mineralibus, Lapidibus Granatis, Arenulis, &c. exploratore, sed insuper pro Colorum è Vegetabilibus etiam extractione, ejus enim medio omnis generis Colores exaltantur, atque in viscoso ejus corpore meliùs detinentur, quod ante annos abhinc non multos egregio artis tinctoriæ emolumento innotuit, ut nunc tinctorum non pauci pannis suis pulcherrimam *coccinellæ* (vel sicut alii artifices vitris *coccinellæ aureæ*) purpuram ejus solum ope inducere norint: ut nil dicatur quantum in tingendis Silicibus, Crystallis, Emaliis item purpureis efficiendis possit. In Cbus certè tingendis quibuscunque, alcalibus, Ctro , sale communi aliisque Alibus pro insignium medicinarum præparatione non infimum habet locum & vix aliud quàm Cis ¶ r reperitur, quod id præstet, rubedo enim ¶ ri à nitro conciliata inconstans est & fugax, permanens verò hæc à ¶ re Cris si certâ enchiresi res tractetur. Huc & spectat

V. FRUMITORIUM JOVIALE perpetuum seu spiritus cum aëre fermentans (qualis *Spiritus* è Jove prolectus, Croco Cis affusus abstractione secum defert C colore sanguineo, quæ massa si refrigescat, picis instar

instar indurescit, quâ da re Auctor Tract. *Sol sine veste*) dictus spiritus fumans hoc modo fit: R. *Jov. Angl.* 3ij. (alii p viij.) ꝯ viv. 3ij. (alii p v.) f. *amalgama*, pulveris. & adde ꝯti ana agitentur, indantur retortæ adjuncto recipiente aquæ frigida incubante, ignis gradatim promoveatur & prodibit pellucidus liquor, quem sequuntur spiritus impetuosissimi plurimi, unde desistendum: notat Exc. Dn. D. *Joh. Mauriti. Hoffmannus Prof. Altorfin. Celeberr. in Dec. III. An. II. Misc. Cur. Obs. CCIX p. 326.* nonnunquam spem laboris à successu minus felici eludi eò quod nisi ignis moderamur exactè observetur, florum jovialium alborum evaporatio aliqua sicca Barba Jovis à *Celeberrimo Andr. Casio* cognominata, paucas quæ ab initio distillationis prodierunt guttulas ita absorbebit, ut inanem se suscepisse laborem, nec tamen fumum se vendere posse is sit experturus qui manum tali negotio admoverit. Ea propter spei nostræ, ait, mensuram ex alio complevisse potius gavisi sumus elaborationem dicti spiritus seq. modo institutam. Nempe enim primò in crucibulo ad ignem fundi curavimus *Stanni puriss. p. j.* cui ab igne remoto ꝯrii vivi leniter quoque calefacti superinjecimus p. iij. & amalgama impetravimus quæsitum, cui ad libræ examen revocato duplum addidimus ꝯrii sublim. corrosivi, hæcque invicem accuratè in mortario marmoreo commiscuimus, mixta in retortam statim coniecimus vitream & post applicitum vas recipiens vitreum, cujus fundo supposita erat patina aquâ frigida repleta, per arenam ꝯdo prolicuimus *Stannum cum floribus siccis* ad collum & ambitum superiorem retortæ elevatis, quibus visis ab ulteriori cessavimus distillatione. Hic verò *Stannus* instar aquæ nonnihil turbida in excipulo conspiciendum sese præbet, sed quamprimum eodem à collo ꝯ sejuncto aëris irruentis consortium recipit, in fumum resolvitur acrem pulmonibus infensum, ita ut vix præ illius erumpentis copiâ in aliud vitrum transfundi possit: nihilominus vitro quamprimum exceptus fuerit, obturato hujus exquisitè ostio, illico fumare desinit, non secus ac fumus nec ex recipiente, nec ex retortæ collo ullus amplius erumpit, si utroque arctius rursus sibi invicem commisso aëri ingressus denegatur, qui interea longè lateque se diffundit, si duæ trësve recensiti *Stannus* guttæ supra mensam effusæ follis afflatu urgeantur: Interea fumi hujuscemodi causa accersenda esse videtur ab aere, in laxiores *Stannus* poros sese insinuante particulasque acidas cum moleculis quibusdam ꝯli-jovialibus exagitante, ac evibratione suâ liberiori in effervescentiæ motum eiente, ut per hunc propulsa effluvia acra *rusticissimè* adstantibus irritantia sub fumi specie erumpant. De reliquo *Stannus* hucusque expositus, frigoris intensissimi vim per bimestre citra concretionem sustinuit, nisi quod in collo vitri, ubi asservatus erat, crustulae aliquæ minores ꝯino crystallinae concreverint. Spiritus hic mirabilis est coagulans aquam in duram crystallinam massam,

VI. STANNUM INDURATUM & RESPLENDENS: *R. Jov. opt. 3xij. Reguli 1/2 li 3j. 2 rubr. 3ij. Fundantur simul; Vel Rec. 2 rubr. 3iv. 1/2 crud. 11j. Fund. sicut dictum & moris est pro regulo 1/2 li 3j. hujus Reguli Rec. 3j. 2 3xij. Funde simul & habebis Jovem splendentem instar Dei; ad varia vasa domestica inde paranda, præcipuè & typos typographicos; ceu seq. Processus egregius, diuque in secretis habitus, quem tamen candidè communicamus, quoque metallum velut inter Stannum & Plumbum velut medium obtinetur: Titulus ita habet: Ein guten Zeug zu machen/ der hart wird und weiß von Bley/ Buchstaben darvon zu gießen zum Drucken. Zu einem Centner mußt du haben 13 Pf. Spießglas/ 2. Pf. gefeilet Eisen/ 2. Pfund Messing ungefeilet/ 3. Pfund Kupffer; die Stück mische under einander/ stoß das Spießglas zu Pulver/ 5. Pfund weiß Glas auch zerstoßen/ das thu in 2. gleiche Häfen/ das Spießglas leg an Boden/ 2. Pfund/ darnach 1. Pf. Kupffer/ dann 1. Pf. gestossen Glas/ darnach Eisen gefeilet ein halb Pfund/ aber ein halb Pf. Messing/ und wieder 3. Pf. Spießglas darauff/ daß aber 1. Pf. Glas darauff/ dann ein 1/2. Pf. Kupffer/ ein 1/2. Pf. gefeilet Eisen/ ein 1/2. Pf. Messing/ dann wieder 4. Pfund Spießglas/ ein 1/2. Pf. weiß gestossen Glas/ wie vor/ ein 1/2. Pf. gefeilet Eisen/ ein 1/2. Pf. Kupffer/ ein 1/2. Pfund Messing/ wieder 2. Pf. Spießglas 2c. darnach zerlaß 50. oder 60. Pf. Bley/ und geuß es under die Matory/ rühr es under einander/ laß dann kalt werden/ so ist es weiß und starck und allweg gleich flüssig. Vnd hab acht/ daß du kein Wasser darein thust/ dieweil es warm ist/ es brächte sonst grossen Schaden. Wann du das Bley darein schüttest in die zerstoßene Matory/ so wirff zuvor einer Haselnuß groß Vnschlitz darein/ und rühr es under einander/ darnach so schütt erst das zerlassen Bley darein/ so hast du das Bley weiß und hart und flüssig/ und schütt es auß/ daß du Stücke könnest haben/ es wäre sonst zu groß/ wann es also im Hafen erkaltete an einem Stück. Wilt du es linder machen/ daß es nicht so hart werd. Nim 3. Pfund Spießglas/ 1 1/2. Pf. Messing/ 3. Pf. Wismat/ ein 1/2. pfund Kupffer/ 1. pfund gestossen Scheiben Glas/ ein 1/2. pf. gefeilet Eisen/ das theil also in einem Hafen/ zum ersten leg 1. pf. Spießglas/ ein 1/2. pf. Kupffer/ ein 1/2. pf. gefeilet Eisen/ ein 1/2. pfund gestossen Glas/ ein 1/2. pf. Messing/ 1. pf. Spießglas/ ein 1/2. pfund gestossen Glas/ ein 1/2. pf. Kupffer/ ein 1/2. pf. gefeilet Eisen/ 1. pfund Spießglas/ so hast du es/ laß es zergehen/ und thu darein einer Haselnuß groß Vnschlitz/ dann schütt darein 15. pf. Bley/ darnach schütt darein 3. pf. Wismat/ dene zerlaß allein/ und das Bley auch allein/ die Matory wird schön und weiß/ und wird ein wenig wäich/ daß es nicht springt wie das vorige. Das ist gut zu Ranten und Schüsseln. Die andere Matory ist gut zu Buchstaben in der Druckerey und andern harten Dingen/2c. Fluit nim. hæc compositio*

positio ex *Electro Paracelsi*, quod duplex fecit, minus scil. exhibens saltem Regulum Joviale supra dictum, & majus quod describit in *Dissert. de Metall. Rolfincius* dupliciter: 1. Rec. ♂, $\frac{1}{2}$ ii aa. ℥ij. cū candet ♂, adde $\frac{1}{2}$ & alia metalla, ♀, 2℥, ℥, ♀ aa. ℥ij. tandem aperto Xbulo carbone ignito calcinatio continuatur & injicitur ☉ ad ℥ij. Fluunt iterum & injiciuntur in scyphum pyramidalem vel in Xbulo sponte suā refrigerentur. 2. Rec. Reg. ♂ $\frac{1}{2}$ ti ℥ $\frac{1}{4}$. Fusio injice ♀ ℥ij. Jov. ℥ij. ℥ ℥β. ℥ ℥j. ☉ ℥β. sensim & sensim ut fluxus promoveatur, injiciuntur ☉ ℥ij. refrigerato vase exime & exinde para butyrum pro *ſrio vite & bezoardico minerali*. Quod si verò cum Nitri aa. calcinetur & edulcoretur ad gr. v. vj. ad ℥j. polychrestum est remedium.

VII. AURUM & ARGENTUM MUSICUM ex Jove fit taliter pro usu mechanico: Rec. Jov. purg. ℥j. Fluat, add. Bismuth. ℥ij. refrigescat; tere, adde sulph. flav. ℥ij. Sal. arm. ℥ij. m℥. inde phiolæ in arenâ, auge paulatim Δ em, tecto vase cum laminâ, per quam solum acus transire queat, si non fumet amplius, tum satis est: Rec. Stann. ℥iβ. Bismuth. ℥iβ. fluant, agita, adde Mercur. ℥ij. f. Amalgama, tempera cum album. ovi, vel Lacten. ſirniß / ~ u Vini, in quo Gummi Arabicum solutum; Utere, poliatum cum dente. Illa verò Laccarum præparatio vulgò quidem fit ex Gummi laccâ, Spirit. Vini rectif. soluta & Curiores gum. sandaracham & benzoïn. in Spir. vini solvunt; verum præstantior fit ex gummi copall. & succino: ℞. Gumm. copall. q. pl. Teratur in pulverem tenuem, eique affunde Oleum nuc. jugl. Digerantur super cineres calidos igne moderato, adde post Ol. terebinth. q. s. ad consist. Itidem tentato cum succino pulverisato & oleo papaverino procedendo ut prius; Quod si Laccam nigerrimam desideraveris instar Japonensium, in auxilium vocato Ebur ustum ad nigredinem vel putamina persicorum ustorum inter duo crucibula clausa ustorum ad nigredinem, quæ in formam volatilem trita misceantur cum massa lacceâ ad sufficientem consistentiam: Hanc verò si maculis aureis maculare volueris recurrito ad Aurum Musicum prædictum vel & seq. ℞. Mercurii & Stanni q. pl. F. amalgama, quod misc. cum æquali portione ☉ is *ci & sulph. sublimentur non contusa ex cucurbitâ terrea, ita enim obtinebis massam instar Auri in formâ pulveris tenuis, quam dein Laccæ etiamnum humenti per cribrum superficiei adspergito & postmodum Vernice tegito: ℞. Ol. terebinth. lucid. q. pl. Committatur Cucurbitæ vitr. in B. M. urgendo igne donec bulliat, adde successivè Mastich. el. & subtil. triti, donec consistentiam Vernix tibi exhibeat. Pro bono ejusmodi Vernice quidam Doctor sumit solum Ol. nucum propè aquâ sæpius lotum, vel etiam insolatum eique incoquit mastichen puriss. pro vernice tegente & non colorante. Aliam depurationem Olei vid. apud Mazzotam Italum in *Phil. min. p. 193.* ope salis ☿ i & aq. com. lentè bulliendo, sic fiet ac si esset 100. annor.

CAP. VII.

DE PLUMBO.

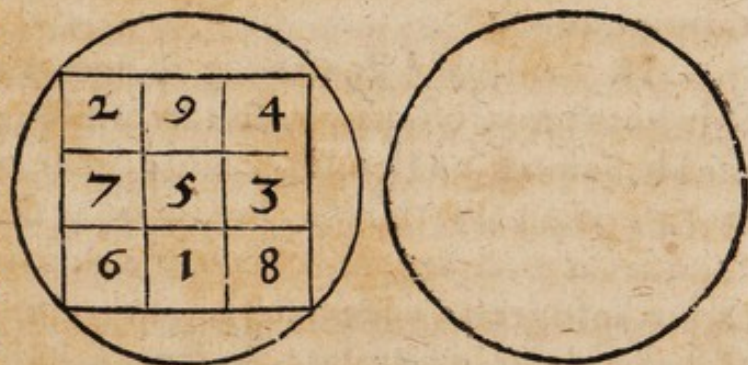
INter Jovem & h̄num (qui Græcè *μολύβδος* dicitur) non adeo magna est differentia (nisi quòd Jupiter plus terræ habeat faciliusque hinc vitrificetur) particulæque eorum constituentes multum inter se conveniunt, non enim nisi laxiùs in h̄o coierunt, minusque sunt excoctæ, ac superficiem hinc obtinuit h̄ magis asperam; Ob mollitiem verò & levem coagulationem principiorum, maximè principii Mercurialis & salis (cujus ratione nimirum fit, quòd h̄ in tigillis fusus ea perforet, dum ob sal superfluum, notante *Kunckel. de Art. vitrar.* terram Xbuli solvit, usque dum satis habeat pro vitrificatione suâ; si verò h̄ni parum sit, incipit saltem perforare & interea vitrificatur; Vid. & *Glauber.*) abundantiam, h̄ faciliùs funditur quovis metallo, quæ fusibilitas promovetur maximè à spirituosissimis particulis Quercis (quibus & cum spiritu Oli ebullitionem creat, nullatenus verò cum aqua Nitri) subdulcibus in eo scatentibus, quarum ratione & penetrantissimum est plumbum, ut quoque fulguris instar viam sibi apertam acquirat, unde in h̄one h̄ni cautè agendum esse monent Chymici, ob vim quam habet fulminantem, quæ à Nitro ejus comburente, fluit, cujus magnam satis copiam, ut expertus est in ejus anatome *Kunckel. Obs. Chym. p. m. 98* habet, quodque ejus Mercurio remissum est, ceu experimento *Excell. Wedelii* constat Mercurium h̄ni verum ac genuinum seu miculas Mercurii vivi plures admodum mobiles in unum coeuntes ex vase plumbeo atramentum asservante emeruisse, ceu de eâ re legere est *Ann. I. Dec. II. Misc. Curios. p. m. 383*. Ex humidi autem hujus mercurialis abundantia faciliè liquefcit plumbum, sed nunquam candet, ceu charta plumbo liquato injecta non accenditur, nec item sulphur aut pulvis pyrius: Ratio autem cur vas plumbeum aquâ plenum ad ignem licet vehementissimum non liquefcit, est quod aqua obstructos retinet plumbi poros, per quos subire nequeunt spiritus ignei; sic etiam in fundo lebetis superimpositi igni calor intensus non est ex eadem ratione. Taliter autem aqua cocta vel aqua portulacæ in qua plumbum liquefactum ad septem vel octo vices extinctum est, remedium efficax præbet, non minus ac Mercurius igne in ∇ font. coctus, in *Lumbricis* abigendis, si talis aqua cum saccharo edulcoretur & sola Julepi instar bibatur, de quo consuli potest ipse *Job. Bapt. van Helmont*. In Chymicorum ore versatur ipsum proprios filios devorare, id quòd intelligendum, quòd metalla in vase cineritio seu capella igni imposita ita devoret, ut nullum eorum extet vestigium, exceptis ☉ & ☿, nim. aqua suo subtilissimo & sale copioso ☉so & ☿ penetrante ita filios ex tempore in poris suis

fuis recipit, ibidemque illos examinationi & digestioni proponit, usque dum proprios filios, arte Vulcani, tractu temporis eos, scilicet solos, qui in examine constantes ob terræ abundantiam & fixationem Ψ rii proprio patri restiterunt, *evomere* iterum cogatur, fugatis cæteris infidis, cujus ratione regium ipsi nomen præmii loco decretum, de quo *Erkerus & le Mort in Metallurg. contract.* Ob spiritum verò alcalico-dulcem Ψ rialem quo abundat non mirum eum acida omnia in dulcem redigere saporem & ob nitrum quod vehit, id summopere humores & spiritus corporis nostri ad quietem disponere & refrigerare, Venerique resistere. Quoad Ortum Plumbi notandum *Plumbum purum* in fodinis minimè reperiri, sed excoqui, ut *Stannum*, ex *galena* seu *molybdanâ*, quæ est vena plumbi (de qua notanter ait *Kunckel. Obs. Chym. p. m. 82.* Ψ ur comune in ea minimè inveniri & demonstrari, uti aliàs hoc etiam valet de minera Germanicè *Eisenstein* dicta, lapide *Cassiteri*, *pyrite aureo*, &c.) seu lapis *plumbarius*, qui juxta *Yti* venas, (velut etiam sæpius *galena* communis est *Yto* & *hno*) reperitur, estque *plumbago* hæc coloris nunc nigri, cærulei, flavi ac etiam colore jecoris; hodie verò in Germania, (ceu *Tarnovitii* & *Ilkusi* ad fines *Silesiæ* ex terra flava liquatur, referente *Schryvenckfeld. Stirp. Siles. p. m. 387.*) è vena plumbi plurimum primâ concoctione *Ytum* separatur, *plumbum* dein in lapidem coagulatur, qui tandem rursus coquitur, & fit *plumbum*, de quo vid. *Agricola, Lohneisen & Erker.* Tales fodinæ plumbi apud *Rhetos* in valle *Ferrarâ* *Scamphii* & *Dassiano* tractu; *Vallesios* item, in valle *Letschiæ*, ut & territorio *Bernensi* & *Novocastrensi* habentur, licet alias *Plumbum* ex *Carinthia* ad nos delatum cæteris *hni* mineris præferatur, cui tamen illa nequaquam cedit, quæ prope *Freibergam* *Villach*, invenitur, unde etiam nomen *Villachium* *plumbum* habet, participat de *Da*, ceu etiam *crystalli* & omnia medicamenta ex minera illa *hni* confecta in capitis affectibus conveniunt. Minera Ψ in vere, & \odot le etiam existente in Leone, *Da* plenâ, vel paulo ante effossa, præ cæteris nobiliores virtutes possidere dicitur. Aliàs etiam *Plumbum* scriptorium oder *Wasser-Bley* vocatur *Molybdæna* s. *Molybditis*, (quam crudam Itali à Nobis petunt, illudque expolientes denuò rursus ad nos remittunt pro usu scriptorio, referente *Hoffmanno. Clav. Schröd. p. m. 243.*) quæ est lapis multo lævior ac friabilior minerâ plumbi nigri, parum aut nihil ferè argenti in se habens, nimirum ditior redditur Ψ modo seq. *Auctoris Tract. Wunderdrey* dicti taliter: \Re . Ψ & Ψ aa. cementiret / nachmahls reverberiret / geschmolzen / geschlossen / geschlicht / diese Arbeit erlich mahl gethan / als drey mahl / gibt *D.* Ich machs also; Ich granuliere Bley / mische es mit gleich schwer Ψ distillier es gemach durch ein Retorte / erhalte also die Helffte Ψ / was in der \odot ist / röste ich doch also / daß es nicht äschert dann geschmolzen, und entweder

per se oder in andern Bley abgetrieben/ auff der Capellen probiert/ gibt uns
 unterschiedliche Proben \mathcal{D} / nach dem es öftters laborirt wird; Ich habe dem
 Centner auff 25. 50. 100. Loth fein Silber gebracht/ und ist sehr goldreich.
 NB. Daß \mathfrak{h} mit \mathfrak{A} cementirt/ kan figirt werden entweder in Laugen gesot-
 ten/ oder mit \ominus alcali/ oder mit Leimen oder mit Kalch geschmolzen. Die
 Laugen kan von Holtz Asch und Vitriol seyn / beyde Laugen können auch
 ungesotten/ und das \mathfrak{A} te \mathfrak{h} damit geschmolzen werden. Hujus occasione
 neutiquam etiam pigebit adducere modum ex mixtura supra §. VI. p. 64. edo-
 ctâ, seu Ex \mathfrak{h} fuso cum \mathfrak{f} , \mathfrak{J} &c. \mathcal{D} & \odot elicere: R. \mathfrak{h} \mathfrak{lb} . LXXX. \mathfrak{f} \mathfrak{lb} . xvj.
 4, \mathfrak{J} aa. \mathfrak{lb} . ij. Fundantur & in mulctrâ cretâ obductâ agitatione zum
 Staub granulirt/ dan gesiebt/ und mit dem Rest wieder procedirt wie zu vor/
 biß alles durch die Sieb gegangen: Postea adde \mathfrak{A} comm. \mathfrak{lb} . x. Sal. com-
 mun. \mathfrak{lb} . xxx. Mische es wohl under einander/ und dann auff einem grossen
 flachen Herd oder Geschirz allgemach Feuer gegeben/ so daß es wohl heiß
 wird/ und der \mathfrak{A} davon rauche/ agitando interea continuâ mit einem eiser-
 nen Hacken/ daß sie nicht an einander laffen thue: augeatur ignis, biß die
 Matery glüe/ & ita in igne detineatur per 24. horas, ut omnia in cinerem
 & calcem abeant, nihilque de metallis appareat. Hic cinis metallicus cum
 pulv. carbonum & lixivio calc. viva è cinerib. ligni in globulos reductus, und
 auff einem Stich/ ofen wohl reducirt / abit denuo in corpus metallicum,
 quod rursus calcinandum, reverberandum modo quo dictum. Hoc sexies
 facto & per 24. horas reverberato, (vid. Holland. Op. Miner. & Sect. 1. cap. ult.)
 ut & reducto, regulus vel corpus metallicum examinandum, num sit dives
 \odot ri & \mathcal{D} ri, dann sonst muß es 3. 4. 5. biß in 6. Marc und 3j. \odot geben/
 nach deme die Arbeit wohl getrieben wird. NB. Das \mathcal{D} und \mathfrak{h} zu förnen
 ist besser/ wann man nimt zween unverglast irdin Töpff/ die man fürlich
 und recht auff und über einander stürzen mag/ bestreicht inwendig mit Un-
 schlit oder Wachs/ und streut viel Saltz darein/ laßt dann das \mathcal{D} oder \mathfrak{h} fließ-
 sen/ geußt schnell in einen Topff/ und stürzt alsobald den andern darüber/
 und rüttelts mit beyden Händen hin und wieder/ auff und nieder/ biß man
 vermeint/ es sey bestanden; dann hebt man die ober Schüssel oder Topff
 herab so findet man das \mathfrak{h} oder \mathcal{D} klein gekörnet wie Magsaamen oder Se-
 men Milii; was aber grösser ist/ legt man wieder ein/ laßt es fließen/ und
 thut ihme wie vor/ biß alles klein genug gekörnet ist. Cardilucius in Notis ad
 Brcker p. 87. ut & Auctor der Wunder drey p. 79. machens also: Fundatur \mathfrak{h}
 in einer reinen eisernen Kelle/ alsdann schütte es in eine reine hölzerne Mul-
 ten mit Kreiden oder Wachs bestrichen/ schwings gleich dem Babern/ das
 von zerwirfft es sich zu Körnlein oder Bröcklein/ dieselbige rädere durch eis-
 nen blehernen Durchschlag/ damit es fein gleichförmig wird.

Ufus Plumbi alios quod attinet, varii ii omnino sunt, tum in Medicina (U-
enim refrigerat admodum & adstringit, ceu Charta plumbea *ἡ κασμιος μολύβδος*
Bley, Blech, Lumbis instrata Genituræ fluorem per insomnia prohibet in-
signiter refrigerans, Gangliumque dissipat illigata; Mortarium q; fit ex plum-
bo in usum Medicum ad quosvis liquores frigidos in ea ducendos ut crasse-
scant seipsoque frigidiores evadant,) tum bello, tum coloribus, tum & in
suppliciis, ceu Horatius innuit L. 1. Carm. liquido plumbo ut cruciamento
usus fuisse veteres Justitiæ ministros, & Baronius in Annal. Ann. 33. refert fla-
gellum cum pilis plumbeis demum Constantinum Imperatorem abrogasse:
Curiosum minimeque contemnendum esse ejus Usum in Sigillo Saturni di-
ximus in Regn. Anim. & Misc. Curios. Dec. II. An. I. ubi quia modum ex puro
h die & hora hni illo vel in Capricorno vel Aquario existente parandi ex
Paracelso & Hiebnero attulimus saltem Figuram ejus sistimus:

Medicamenta ex hno tam in-
terna quam externa habentur,
omnia eò facientia ut particulæ
humorū acres dulcificentur, mi-
tigentur, saturentur, infringan-
tur & corrigantur. Illa verò di-
stinguere licebit in Communia &
Chymica. Communia rursus in
Simplicia & Composita: Simplicia
vocando, v. g. Cerussam, Minium, Lithargyrium. Plumbum ustum, &c. Compo-
sita verò Unguenta, Cerata, Emplastra hna. Chymica, Balsamum Saturni, Sal
Saturni, Oleum Saturni, &c.

I. CERUSSA ex lamellis hni vapore \ddagger ti elicitæ \ominus lia acria in superfi-
cie corporis tumultum excitantia corrosivaq; optimè domat, unde in exul-
cerationibus & doloribus proficuè adhibetur, v. g. in Pulvere antipodagrigo
externo Exc. Wepferi quod describit Friccius in Tr. de Podagr. ex Ceruss. Minio,
Bolo. pulv. Fœnugr. Camph. Præter Unguentum de Cerussâ officinale notum
sisto hîc Emplastrum polychreston, mirabile Meibomio dictum, diasaponis, anti-
podagricum item dictum à primo ejus compositore Tachenio in Morb. Princ.
p. m. 177. ceu egregium in Arthritide, ad quod applicatum ferocia salia in ha-
litus resoluta accurrunt, inviscantur & domantur t. R. Ol. olivar. vel lini vel
rosac. ℥ij. Cerussæ, Minii ana ℥j. vel ℥ss. Saponis Venet. ℥ss. f. Emplastrum;
nimirum Oleum calefit in sartagine, post additur sapo ut liquefiat, tandem
lenissimo igne incoquantur pulveres hniini continuè movendo pistillo li-
gneo ut fiat Emplastr. coloris incarnati aut albicantis, cui refrigerato ferè
tandem additur Camphora in Sp. Vini par. soluta vel etiam pro vulneribus & ul-

ceribus alumen ustum; *Frid. Hoffman. in Not. Poter. p. m. 719.* ita procedit pro *Emplastro polychresto*: R. *Axung. human. vel equin. ʒj. Minii, Ceruss. aa. ʒʒ. Sapon. Ven. ʒvj. Camphor. parum, f. Emplastrum, potest addi Oleum hyoscyami: Usus in catarrhis, ulceribus salsis, ambustis & inflammatis partibus, in tumoribus abdominis à duritie glandularum mesenterii (vid. Morton. in Phthisiolog.) hydropes, vulneribus. Sic & ingreditur Empl. nigrum seq. Helmontio adscriptum: R. Cera citr. Ol. oliv. ana ʒij. Resin. ʒib. Ceruss. ʒij. Cera, res. & ol. dissolv. & igne coq. tunc add. sensim Cerussam, totumque ad aliqualem nigredinem percoque. Hoc nuchæ impositum oculorum affectibus medetur, item lienis tumori & dolori, nephritidi, lumbagini, mammarum tumoribus dolentibus, torminibus ventris post partum, clavis item pedum, ut communicat Excell. Joh. de Muralto in Miscell. Curios. Dec. II. Ann. I. Sic egregium est Linimentum in nimio hæmorrhoidum fluxu seq. R. Ceruss. ʒʒ. Cret. ʒij. Croc. ʒ adstr. Lap. scissil. ana ʒj. misc. f. Pulvis subtiliss. excipiendus Ung. popul. agitandò diu in mortario plumbeo.*

II. MINIMUM è PLUMBO ignis operatione reverberatoria acidoque ejus se in poros ejus insinuante, ponderosiusque reddente resultans, ex vi saturninâ balsamicâ in Ulceribus basin præbet *Emplastri Norimbergensis* notissimi: R. Pulv. minii ʒvj. Ol. rosac. ʒxij. Coque sine illius alterius rei additione ad consist. Empl. & acquirat colorem castaneum, postmodum per agitationem parùm refrigerato adde Camphor. in pauxillo Ol. rosac. in mortario sol. ʒʒ. post effundatur in scatulas: Auctorem hujus *Ehrnsingerum* haud fuisse nulli persuadere vult Excell. *Helianthus* Ann. IV. & X. Dec. I. Misc. Curios. sed *Galenum*, ut *Weckerus* in *Antidotario* sub titulo *Oxylai* docuit. Sic pro defendendis Fonticulis & ad Ulcera seq. *Emplastrum* utilissimè in usum traximus; R. Emplast. diachyl. f. ʒij. Minii ʒvj. Ceruss. Lithargyr. Lapis calamin ana ʒib. Oust. ʒij Pulv. rad. Ireos ʒj. Mastich. opt. ʒʒ. Camphor. ʒʒ. Ol. rosac. ʒʒ. Cum Cera, f. Emplast. formetur in magdalones. Cæterum Minii per reverberationem obtenti occasione non possumus non sistere proficuum modum Saturnum *Vitrificandi* (de quo & *Vigani* refert illum licet non adeo gratum sed cum lucro fieri) v. g. R. Saturn. opt. q. v. funde semel, & projice super calcem vivam, postea ipsum fusum inde vasi terreo fictili hermeticè clauso ad medietatem vasis, calcina forti igne per diem in fornace, si vis, Figuli & Vitrum reperies rubeum conversum; Hoc rursus funde (*Mazzotta* Canem minorem appellat, sicut Saturnum præparatum & purgatum à suis fœculentiis, ope salis & aceti Lupum) cum aa. salis gemma. vel commun. vel alcali, vel alterius fusibilis præparati vel fixati, & Topasium habebis; Postea R. Topasii hujus pulveris & loti vel Vitri saturn. per se, Arsenici citrini foliati seu auripigmenti aa. p. j. vel tʒj. Mf. & sublima ter, quartâ autem vice — ma lentè, & ha.

& habebis in fundo Vitrum fixum, velut pulvis aureus, qui summè penetrativus est, & tingens metalla unum super 10, quod si non faceret, ulterius toties sublimandum foret, usque dum fixum fusibile in fundo maneat. Postea *Rx. Lapidis hujus vel Vitri fixi q. v.* adde *Nitri depur.* misc. lento igne, refrigerata pistentur, & solvantur super Vitrum in cella vinaria, & habebitur Oleum citrinum; Postea *Rx. Mercur. probè lot q. v.* solve in part. 4. ☿ (quæ habetur ex ☉, ☽, ☿, ☿) instar ☿ti rubri vulg. cum ☿tu nitri parati, hoc repetatur ter, & tertiâ vice teneatur in aquâ: *Rx. Frii hujus soluti p. iij.* Mitidem in aq. fort. (hujus p. ij. vel iij. sumendo) solut. p. j. misc. addendo Vitri saturn. supra dicti p. viij. destillatur aqua, & vigoretur igne, ut permaneat materia fixa, vel modo seq. Rec. Calc. ☿ phil. (loco Vitri Saturn.) ppt. 3j. ☿is ☉ri fusibil. e ☉ & ☿ fact. puriss. aa. funde in Vitrum, *Rx. ejus & ☿ci aa. 2ma* & inseparabiliter conjuncta; pulverisetur materia, & denuò solvatur in aq. fort. s dictæ p. iij. evaporetur ad medietatem, & relinquatur in loco humido frigido, & obtinebis Lapillos diaphanos fusibiles igne candelæ, de quo pars una super multas ☿ vulgaris projecta, in materiam forsan fragilem instar vitri converteret, hæc verò massa capax est ad p. j. alias 200mas in perfecta metalla converttere. Respuit verò ingressum in grossa corpora ♂ & ♀, teste Mazzottâ.

III. LITHARGYRIUM post ☉ vel Marti purificationem per ☿ in testâ probatoria fusci pulveris calcisve formâ collectum, internè nullatenus (vid. Obs. CCLXI. An. V. & VI Dec. II. Misc. Cur. p. m. 601. ubi noxæ sistuntur Vini eo fucati à Viro Celeb. & Excell. Dn. D. Salomone Reiselio, & Exc. Gockelio in Obs.) usurpandum; extus verò Balsamum Saturni exhibet plurimos ad usus præstantissimum, quovis pretio redimendum; R̄. Lithargyr. ☉ri subtiliss. pulveris. q. v. Affund. Acet. dest. q. plac. vel ad emin. 3. vel 4. digitor. transvers. stent in digestionem, vel coquantur leviter donec ✚ in dulcedinem saccharinam conversum fuerit; filtratur solutio & in patina stannea evaporatur ad syrupi tenuioris consistentiam; affund. aqua pluvia & lactescet solutio, filtrato & evaporato ut prius, illudque repetito, donec balsamum hocce omni suo austero & terrestri spoliatum sit; per evaporationes enim frequentes ✚ cum plumbo digestum penitus sua spicula acida deponit; filtrationibus verò repetitis omne terrestre plumbi perit, unde emergit Balsamum præstans potenter Inflammationibus resistens, ejusque dolores mitigans, si cum Ol. comm. vel rosac. in mortario plumbeo in formam Unguenti nutriti teratur: adstringit potenter absque corrosivo, unde in Fistulis & poris lacrymalibus continuè fluentibus & stillantibus arcanum est insigne cum Aquâ ros. vel Lacte tepido adhibitum. Huc spectat Aqua ophthalmica Excell. Glaseri Practici Basil. R̄. Aq. plant. ℥ij. euphras. ℥j. Exting. gran. thur. num. xv. add. ✚ litharg. dulc. ℥ij. vel q. s. ad toler. servetur usui; Sic & Ingrediens

primarium est Epithematis in suspectis Inflammatis. Ligationibus, contumacibus Contusionibus, Gangranâ, Sphacelo nondum confirmato Cl. D. D. Euth. in Dec. III. Ann. V. M. C. p. 497. R. Herb. millefol. absynth. aa. Mj. Scord. Salv. hyssop rut. aa. Mj. Fl. ros. r. Mj. Samb. hyper. aa. Mj. Myrrh. sel. 3vj. Aloës 3ß. Mastich. Thur. As. fœt. aa. 3iij. Incis. cont. add. Lithargyr. 3vj. Aq. calc. vic. rec. 1biiij. 3ix. Acet. opt. 1bj. 3viiij. Coq. ad solut. Litharg. in fine add. Spir. theriac. Camph. opt. 3vij. Detur ad Vitr. Sic & additis aliis ex eodem quoq; ♄ Saturn. fit egregium medicamentum hocce, quo Wormius Aneurisma nucis juglandis magnitudine post malam V. S. cum symptomatibus aliis curavit. R. Acet. litharg. 3iiij. Croci 3 obstruct. Fulig. ahénar. (quam Severinus aliàs insigniter commendat) ana 3ij. Succu acaciar. immatur. 3ß. His invicem calefactis & spongiolâ exceptis aneurisma arctissimè ligetur & brevi curabitur. Nec prætereundum quòd Saturni ope Equus albus maculis nigris decoratur, si Rec. Litharg. 3iß. calc. viv. 3iiij. misc. coque in olla cum lixivio forti & in superficie erit spuma pinguis, quæ detrahatur, eoq; inungatur equus hinc inde pro lubitu & mox eleganter illic nigricabitur. Ist für vornehme Liebhaber/und nicht für die Pferd-Diebe. Capilli russi sic quoque denigrantur, nisi quod Litharg. & calc. viv. sumetur aa. & coquatur in aq. font. sic equus rufus noctu inunctus manè erit niger.

IV. PLUMBUM USTUM stratificatione bractearum & ♄ris paratum egregium est ad mortificandum acidum ferox Ulcerum malignorum, præprijis in Cancrosis affectibus (Vid Tulp. in Observ.) cum Ung. diapomphol. ceu aliàs plumbi crudi lamina & pulvis tenuissimus modo Ferneliano Oper. Med. p. m. 450. maceratione nimirum in Acet. acerr. & contritione in mortario, tantopere laudatur, expertus enim est Fernelius pulverem sic paratum inspersum malignis ulceribus illa blandè citra ullum doloris sensum corrigere, expurgare & ad cicatricem perducere, imò ad multa majora vim ejus esse singularem & eximiam; ceu hoc confirmat observatio in Miscell. Curios. Dec. I. An. IV. Obs. LVI. qua laminæ plumbeæ duæ alternatim cancris mammis impositæ duorum mensium spatio ita fuerunt erosæ & in medio in albicantem redactæ pulverem, haud secus ac alias ope ♄ calcinatio plumbi instituitur, tam acidum & Ale est fermentum ☿sum, & instar ☾ corrosivum. Ad idem quoque valet Saturnus ex ☿rio factus seu Mercurius per odorem Saturni coagulatus & in tenuissimum pulverem reductus, si vel pulveribus immisceatur vel cum unguentis permisceatur, v. g. in Hemorrhoidum dolore cum Ung. populeo & cochinellâ.

V. Huc referendus est SATURNUS DIAPHORETICUS, qui in morbis calidis præsertim Podagrâ cum magno æstu conjunctâ optimè refrigerat & fervore spirituum sedato, potenter movet sudorem; Hunc verò seq. modo parare docet

docet Excell. Spangenbergius in *Dissert. de Podagr. S. XXXII.* Rec. Saturni in lamellas redacti p. ij. ♀ & ♂ ana p. iij. fiat s. s. s. & in Xbulo calcinentur, sic plumbum redigetur in substantiam nigram friabilem, hujus Massæ Rec. p. j. misc. cum Nitri p. iij. & per vices Xbulo ignito injiciatur & detonetur, quâ detonatione peractâ aquæ simplici pro edulcoratione affusæ innatat pulvis subtilis & candidus, ut fit in præparatione ♂ii diaphoretici, Dos. ejus à ʒß. ad ʒß. præcipue in subjectis magis siccioribus & magis acris tenuibus humoribus gaudentibus.

VI. CRYSTALLI MINERÆ SATURNI elegantes à Celeberr. D. Michaële ex minera Saturni Fribergensium, affusione Acet. dest. digestionem & abstractionem parantur; quorum asum egregium in Coll. Chym. deprædicat in *Affectibus cephalicis, Epilepsiâ*, (ceu & Aqua Æsculapii Zapata ita dicta ex Acet. fortissimo per campanam plumbeam destillata ad ʒij filio symphonistæ Basileensis epileptico sanitatem reconciliavit, referente Ang. Salâ in *Exeg. Chym. p. m. 660.*) *melancholiâ hypochondriacâ*, &c. addidit illos purgantibus ad gran. iv. vel v. Rec. Jalap. ppt. ʒj. Scammon. ♀ gr. vj. Crystall. miner. Satur. gr. iv. m℥. qualiter spiritus maligni optimè præcipitantur, adeo ut meritò dicat Hoffmann. in *Clav. Schröd. p. m. 252.* sub his non minimi momenti latere arcana in *Maniâ, Melancholiâ, Quartanâ, Phthisi, Melancholiâ hypochondriacâ* apprimè conducant. Et ex his Crystallis, juxta cit. Hoffmannum cum —u ⊕li elegantissimus liquor destillari potest omnium morborum astralium, qui fixas egere radices & indomitos fomites habent, salutaris Hercules, nullum heterogeneum in microcosmo Astrum admittens, sed inimicas & hostiles omnium morborum impressiones sive ideas eliminans. Sequenti autem modo elaboratur: Rec. Sacchari hni per acet. dest. par. q. v. affunde spir. ⊕li rectif. digere aliquot dies noctesque, & prodibit phlegmatica ⊕li substantia, affunde recentem spir. ⊕li, iterum digere, destilla, phlegma iterum abjice, & hoc aliquoties repete, donec acidus iterum extillet: Ita corpus Saturni ferè totaliter destructum est, & ex vinculis suis liberatum, & in multò benigniorem planetam conversum, nempe ♂tem, & hæc ultima solutio cum —tu Vitrioli apprimè est necessaria, nam ♀um ad Saturni solutionem admodum insufficiens est, aliunde igitur quoddam ♀ minerale Saturno admiscendum Hanc animam Saturni accipe Acet. destill. minerali imprægnatam, misce cum Bolo calcinato, & Ala per ☿ ut moris est. Peractâ Operatione Rec. Spiritum, qui prius prodiit, ut & Ol. rubrum, unumquodque seorsim rectifica, prius digerendo; ultimò conjunge Ol. rectificatum cum priori —tu, & cohobando sæpius in MB. destilla, donec per reiteratas Operationes totaliter uniantur. Postremò igne valido ex arena aut cineribus iterum destilla. Vid. §. seq.

VII. SACCCHARUM seu ⊖ SATURNI calcinatione immersivâ ✱ modo

do prædicto obtinetur, maximè verò *Saccharum saturninum pulcherrimum* parat *Kunkelius*, indendo lamellas saturnin. capitello magno in circuitu & destillando per illas ex cucurbita acetum forte, sic enim acetum solvit saturninas lamellas, & unà purissimum in recipientem secum defert; pòst acetum ita destillatum in cucurbita ad iij. vel iiij. partes abstrahitur, & in loco frigido crystalli instar ☉tri (*Boyleus* refert tales Crystallus penetrare vas vitrificatum, in quo dissolutio peracta est, ac ex iis tenuissimam crustam salinam obducere extrinsecus ipsum vas; porrò muscum referre eam crustam cum mira textura fibrarum & ramusculorum) accrescent, quæ sunt absorbens & saturans singulare, intus & extus effervescentiam ☉lium heterogeneorum domans, acreq; irritans dulcificans remedium, ceu in *Phthisi* eleganter maritantur *Antihæct. Poter. v. g. Rec. Antihæct. Poter. ʒj. Sacch. saturn. ʒβ. Extr. croci gr. viij. Essent. opii Langell. gr. iv. Bals. Peruv. q. s. misc. f. Pil. num. xxiv. pro 2. dof. ante cœnam sumendis*, sic enim egregiè *tussim nocturnam* aliaque symptomata, maximè *sudorem nocturnum* compescent; Mixta hæc invicem, juxta *Hoffmann. in Clav. Schröd. p. m. 253.* maximopere etiam conducunt in *nimiâ hæmorrhagiâ*, vomitu cruoris à mensibus restagnantibus & aliis uteri affectibus. In *Erysipelate* optime solvitur ☉ hni in aq. sperm. ranar. linteumque intiuctum vel tepide admoveatur humidum, vel siccatum prius decenter, vel ejus ʒij. Rob sambuci ʒij. miscentur & corio superinducta imponuntur. In *Dysenteriâ* summe quoq; prodest ob saporem aluminosum & adstrictorium, maxime si cum *Vitriolo ♂* combinetur, ut mox audiemus.

Ex Sale hoc Saturni habetur

“ *Balsamus Saturni* rubeus elegans, si cum *Oleo terebinthina* decenter digeratur & agitetur, ubi tamen parùm de ☉le Saturni, ut ponderatione constet, solvitur. Usus ejus in *Phthisi*, *Empyemate*, *Vomicâ pulmonum*, aliisque ulceribus internis (v. g. *Gonorrhœâ*, in qua divinum vocat remedium cit. *Hoffmannus Pater in Clav. Schröd. p. 251.* inprimis si addatur aliquid *Camphoræ*) ut & externis, crediturque is temperatior balsamo ☉is. Magis compositus habetur itidem pro usu interno & externo præstantissimus seq. modo: *Rec. Flor. hyper. millefol. lil. alb. ana P. vj. myrrh. mastich. thur. storac. aa. ʒij. Aloës ʒj. Bals. Peruv. ʒiiij. Ol. oliv. vel lini tʒβ. Sp. vin. Terebinth. aa. ʒj. Sacch. saturn. ʒij. Camph. ʒj. misc.* Extrahe baln. mar. dein validè exprime, addendo si placet ad meliorem consist. *Cera flava* pauxillum. Vid. *Not. Frid. Hoffm. Fil. in Poter. p. 471.*

β *Tinctura antiphthifica* elegantissima & efficacissima ex ☉le Satur. prædicto ita fit: R. *Sacch. saturn. ʒiiij. vel iv. ☉li ♂tis ʒj. Vini ʒiiij.* stent per dies aliquot & emerget TRA elegans, cujus vires sunt, serum refrænare & leni adstrictione diffilationem ejusdem quæ fit per sudores inhibere, quo fine

fi e in tota Medicina vix simile invenire potest elegantiusque remedium in *Hæticâ & Phthisi*, item *Hæmoptysi* ad pulmones consolidandos, item in *Ulceribus Renum*, ceu quoque *Hæmatites naturalis* ad *ulcera* egregiè valet, ac *artificialis* etiam habetur, si illa duo \ominus *satur.* & \oplus *um* \int *ris* per \odot destillentur. Et ex hoc fundamento quoque est, quoddam Lapidem Chymicum *Fr. Matth. Hertodius Misc. Cur. Dec. I. An. III. p. 227.* se ab Empirico obtinuisse referat, confectum ex \int *rii saturn.* (qui tamen saltem est extractio *lithargyrii acet. dest. facta & filtrata*, cumque \sim *tu* \ominus *lis* \sim *tata*) parte una, postea lento igne sine edulcoratione, cui præcipitatio exiccato affunduntur partes duæ solutionis \int *is* cum \sim *u* *salis* factæ per \odot abstrahendo omnem humiditatem, ut coaguletur in lapidem rubicundum fixum: *Usus* ejus in plurimis morbis dissolutis expertus, v. g. *diabete, &c.* Not. Præstat loco *Acet. dest.* extrahere cum *azoth* sapientum scil. \sim *u* \oplus *li philos.* & loco solutionis *Oleum* \int *seu* ejus præfervidus cruor, prout & pro tali Tincturâ præparandâ *Hoffmannus in Not. Poter. p. 43.* *Liquorem* \int *lem* vel *solutionem* \int *tu* cum \sim *tu* *salis* factam cum solutione \ominus *lis* \int *ni* in aquâ commiscet, sicque pulcherrimam TRam sanguinei coloris obtinet in humorum agitatione intensiori & ejus effreni profusione moderandâ plurimum laudatam, notando tamen ne in *Phthisi & hæticâ* expectoratio sistatur. *Exc. Clauderus in Misc. Cur. Dec. II. An. V. p. m. 367.* se seq. methodo paratam TRam plus vice simplici mirabili virtute expertum esse refert: \mathcal{R} . *Sacch. saturn* 3vj. *Vitriol.* \int 3iij Mixtis extrahatur *spiritu Vini* non adeo forti TRA. *Dos. gutt. 20. ad 40.* nimirum ejus coæthaneus *Exc. D. D. Michaelus* quoque suam TRam *antiphthificam* paravit absq; *Acet. dest.* seq. modo: *Solv. Liquor. crystall saturn. sp. Vini & misc* cum *Vitriolo* \int *tu* soluto itidem *spir. Vini* bene animato & tandem solutioni rubicundæ affund. \sim *Vin.* circula & bene misce & per repetitam cohobationem \mathcal{Q} do emerget TRA antiphthifica, egregiè valens in *sputo sanguinis*. Sic & in *Dysenteria malignâ* egregius seq. *Bolus Cl. Maëtzi: Rec. Theriac. rec. 3B. Diascord. 3ij. Stiptici è* \int & *Sat. Bezoard. 3t. Regul. 3 medicin. ana 3B. Laud. opiat. gr. j. M. Hujus Lapid. Chymici occasione præterire non possumus Rubinum artificialem quem describit Kunkelius de Arte vitrar. taliter: Rec. Sal. è* \odot *Vitrioli elixiviati & depur. seu Arcani duplic. 3iB. Crystalli pulv. 3iij. Postea Rec. Limat. 3 q. v. affund sp. \ominus *lis* ad sufficient. usque dum hic dulcescat, evapora spiritum ad dimidias, & adde Sacch. Satur. puriss. aa. Indantur simul retort. vitr. & abstrahatur omnis humiditas, quo facto & bullis non apparentibus, & si materia nequit egredi, fortificetur ignis parum. usque dum materia siccescat pulvis rubei formâ, qualis non saltem hîc sed & in Medicina utilissimus; Hoc facto: Rec. \ominus & \oplus *supra dict. Tinct. hujus Pulv. aa. 3j. fundantur in Xbulo in fornace vitraria agitetur filo ferreo ad coloris apparentiam, dein eximatur. Verum ignis probè regi debet. De hoc processu vid. I. C. O. Sol sine veste. p. m. 59.**

VII. OLEUM SATURNI *Agricola in Comment. super Poppium* parare docet è *Saccharo Satur.* in *spir. Vini* per 14. dies digesto & post destillato, igne gradatim adhibito, usque dum *Oleum flavum* prodierit summè fragrans & dulce: *rubrum* verò parare docet *Fel. Würtzius* ex *cerussâ* cum triplo \ddagger bis destillati coctâ, hinc per retortam Ω do. *Ulus Olei saturn.* est in *Ulceribus corrosivis*, *Inflammationibus*, præsertim *Oculorum* & eorum *exulcerationibus*, (vid. *Fel. Würtzii Chirurgia* à nobis revisa, correctâ & auctâ) *Vulneribus* item desperatissimis ac *ambustis*, ceu *observationibus* hoc confirmatur ab *Agricola Tr. de Saturno*; verùm quia à \sim u *Vini* resuscitato maximè hæc virtutes emergunt compendiosius erit ejus loco *solutionem* v. g. *lithargyrii* in *Acet.* ad melleam consistentiam exhalatam adhibere, qualis pro externo usu in *Oleum*, *Lini-mentum*, *Epithema* commodè adhiberi poterit, prout & *lumbis* cum *Ol. scorpion lilior. alb.* inunctum egregium est, item cum *Ol. tart.* in *Impetiginibus*, *Lichenibus*, *Ulceribus inveteratis*. In *inflammatione* & *rubedine oculorum* cum *aq. rosar. sperm. ranar. chelid. &c.* imò simplici oleo commixtum præstat ea ea quæ *Ang. de cerussâ, minio, lithargyrio, &c.*

C A P. VIII.

De Metallorum Affinibus & primò de

M E R C U R I O.

FX metallicis corporibus quia quædam non ductilia aut malleabilia sunt, sed fluida, frangibilia, friabilia potius, ac nihilominus ex iis veri metallici quid haberi & elici potest, materiam metallorum præbent, & ad eorum latera collocata dicuntur, fit, ut non Metalla propriè dicantur, sed pro *Metallorum affinibus*, aut *spuriis metallis* saltem habeantur, qualia sunt *Argentum vivum, Antimonium, &c.*

ARGENTUM VIVUM (ita dictum quod argentum igne liquefactum colore albo imitetur) seu φ ius summè versatilis, in miraculis naturæ habitus, metallum fluidum est metallisque summopere amicum maxime verò \odot ro, quod fulguris instar arripit, hinc \mathfrak{h} , 24, Υ to, ægerrime φ & \mathfrak{J} ; nimirum nihil aliud is est quàm fluor æthereus Δ lis astralis naturæ, non nisi specificis particulis metallicis saturatus, quibus præprimis aptus evadit illa ex subtilitate suarum particulatum pervadere & subire; quæ causa quoque quoque est cur *Plinio venenum* rerum omnium dicatur, dissolvit enim & diffuit pervadendo corporum nexum, non secus ac chartam aqua, quam humectat, attenuato glutine dissolvit; & ex eadem porro subtilitate per eos meatus corporum subit, per quos nullus alius liquor penetraret excepto vitro.

vitro: Vocatur quoque *Aqua non madefaciens manus*, quia dum tangitur, non humectat, id quod fiet ex optimo plexu humidi cum terreo; humidum verò arguitur ex ejus fluxu & facili exhalatione dum ignem sentit; terreum verò ex insigni gravitate, dum post aurum gravissimum est metallum; Et ob hanc quoque egregiam mixtionem non multum aëris ei inest, qui aquæ congelatæ inclusus exitū quærens, ut non male sentit *Hier. Mercurialis in Epist. ad Monavium apud Crat. in Epist. Med. p. m. 272.* tantisper totum corpus ciet, donec vel igne vel quapiam aliâ externâ causâ dissoluto illo corpore aqueo terreo abit simulque & terram & aquam dissolutam abire facit: nimirum ꝑ ex aqua & sale ope terræ subtilis perlata constat, aquamque adesse *Kunckelius* comprobat *Observ. Chym. p. 70.* ex eo quod calefactus in cucurbitam candefactam infusus cum fragore vitrum frangi faciat; & hujus aquæ viscosæ partes à terreis (quibus sal junctum est; maneo in ea sententia, ait *cit. Kunckelius Obs. Chym. p. m. 22.* ꝑum primū quidem ex aqua & sale potissimum, ut supra jam ex eo quoque attulimus, constare & secundam eum vel tertiam in generatione materiam esse primamque materiam metallorum, nam prima materia nobis hominibus nota, crescentium omnium rerum aqua est & sal; sunt verò sal & aqua inseparabilia, alia verò principia metallorum haberi solita, separabilia) particulis subtilissimis ita modificatæ & iis per minima commixtæ sunt, ut hæ non permittant humidum (cujus & fluidi scilicet partes sunt sphericæ aut sphaeroideæ vel etiam polyedræ magnitudine soliditateque differentes prout ipsa fluida pondere aut fluiditate sunt diversa, ceu ꝑii nostri sphaerulæ solidæ sunt, aquæ cavæ, aëris ex armillis quasi contextæ) illud alteri adhærere; quam sibi, neque in toto diffuere instar aquæ, sed quasi per globulos eosque solidos & bene politos (quibus scil. ut alia fluida, incapax sit, ut ejus particulæ arcuè queant conjungi, ob hujus figuræ & pressionis defectum) ut dictum, constare; nim. quòd humidum particulas terreas subtiles purissimas ita disponat ut & fluant, currant in superficie planâ, defendanturque ab ignis consumptione, qui ea aut unâ avolare facit aut ut remaneant in eo constanter: quare & dum sic ꝑ ex globulis super centrum suum, in quo fixitas ejus videtur esse, revolvitur, *fluiditas* ejus patet, resultat enim fluor hic è duobus, spiritu nimirum æthereo summè agili & penetrante, & partibus metallicis eo emollitis, solutis & fluxilibus redditis, quæ quia læves sunt & lubricæ, nequiquam possunt inter se compingi, ac etiam crassiores quàm particulæ aquæ, vix transitum præbere possunt luci seu globulis cœlestibus, eorumque pressuræ seu materiæ secundæ elementi Cartesii, (quo fit ut vitrorum seu speculorum tergo obducatur) sed solū materiæ subtilissimæ seu materiæ primæ elementi; unde proporro aliæ ejus qualitates deduci poterunt, quare nimirum ꝑ *diaphanus*

phanus haud sit, sed tamen *summè frigidus* ad attactum, abest nimirum materia secundi elementi, (vel radii luminis satis validi non sunt ad ejus partes separandas & ita disponendas ut liberum transitum habeant) primi verò inter globulos ejus activitas & dominium, unà cum inæqualitate, quæ inter partes ejus & aëris aliorumque corporum partes intercedit, facit ut guttulæ ejus mensæ impositæ sphericam magis affectent figuram, prout aliàs guttæ aquæ, quæ taliter in globulos convertuntur, dum pulveri admoventur, quia nimirum pulvis aquam non exactè tangit ob poros majusculos in eo latentes, adeo ut aër intra poros illos aquam adhuc contingat, suâque pressione fluidâ rotundam conservet, ceu contrà fit quando gutta guttam & φ ius φ ium exactè tangunt, ut nullus intercedat aër, (quem quia φ ius summo opere arcet, efficit etiam ut eo immersa diutissimè salva & incorrupta permaneant & conserventur, ceu quoque ventricosum vas in longitudine 4. palmorum gracilescens à *Clavio* concinnatum in *Museo Kircheriano* instar sphaeræ vitreæ visitur; indidit is huic canali puram & naturalem aquam è *Jordane Romam* asportatam & hermeticè clausam, cujus aqua jam à 60. annis prorsus immutabilem statum retinet, nullo sedimento ad fundum \sim to) unde aguntur ab ambiente aëre in orbem. Dum verò viros ejus in morbis edomandis effectus, operationesque chymicas circa illum institutas consideramus, \sim tum quem in eo copiosè reperiri diximus, non nisi φ cum amaricantem subtilissimum pronuntiare possumus, inde enim fit ut ejus ratione à quibus vis corrodatur acidis & cum iis in tertium \ominus sum abeat, ut in φ *to corrosivo & dulci* patet; adeo ut ratione substantiæ materialis potentissimus sit, ad domanda φ da maximè acris φ iora, quæ promptè absorbet & imbibit, ut post M. S. nitidior, fluidior, in consistentia debita correctior observetur, ceu videre est in *Ulceribus manantibus* quibus applicatus φ salivationem movet, unde ægri melius se habent, pusq; melius coctum, ut loqui solent Chirurgi, id est, acrimoniâ liberatum effluit. Intus verò assumpta φ lia, si illorum textura integra manet, nec accessu cujusdam acidi corrosivam naturam induunt, operationem suam exerunt colliquando & dissolvendo, tum gravitate tum tenuitate globulorum omne coagulum seri, etiam in intimioribus recessibus corporis, maximè circa nervos latitans, ita ut ubi alia remedia pervenire non possunt, φ rialia penetrent, dum menstruum ventriculi salivale subtilissimo æthereo spirituosissimo sale imbutum globulos minimos φ riales in se recipit & secum per vasa lactea & glandulas in totum corpus vehit, ut vel maximè docet *Decoctum φ ri in aquâ simplici* ab *Helmontio* laudatum, quod *Vermes* in quavis corporis parte existentis certissimè abigit. Huic minerali Antiquitas ingeniosè *serpentes caduceo convolutos*, ob lubricitatem ac pandos & repandos undarum flexus adscripsit, innuitque φ ium crudum

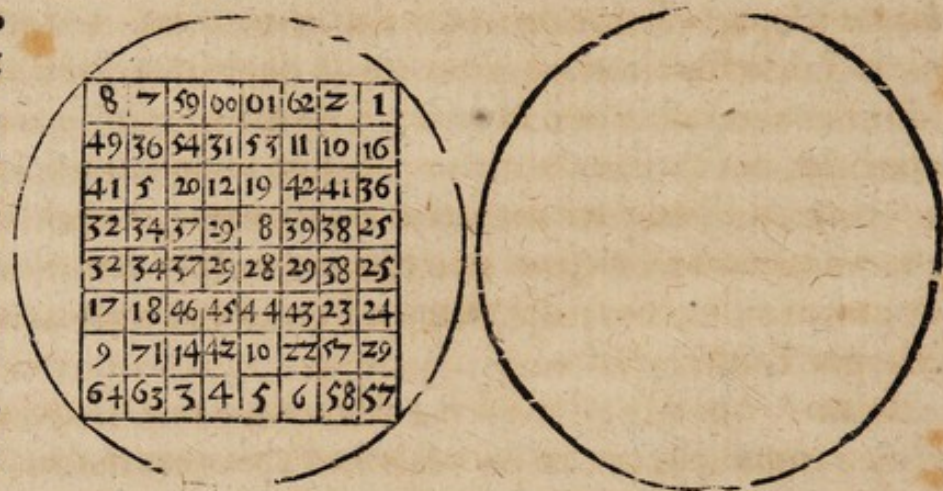
crudum præbere medicamen toxico involutum quin & Mercurium repugnantias in dictis Philosoph. occurrentes per expositiones à variis formis & conditionibus ☿ii (qui omnibus rebus competit) sumptis mollire & reconciliare, ut notanter ait *Dickinson de Q. Ess. Phil. p. m. 162.* Nec etiam immeritò in Hieroglyphicis ad pedes & caput exornatus adumbratur, in illa nimirum globulorum mobilitate quamvis frigidus externè appareat, potentiâ tamen intrinsecè Viperæ ad instar, quam Hermes τὸ πυροδρακόν τῶν ζώων acutè nominavit. calidissimus (id quod præprimis arguunt effectus preparati Mercurii, ut est vis cathartica & sudorifera in *Mercurio dulci, Turpetho minerali, ☿to, &c.* cau & *Monachus Valentinus p. op. Hamb. 348.* ita scribit: Der Mercurius ist ein lauter Feuer durch und durch/ darumb er auch von keinem Feuer kan verbrannt werden. Et *Paracelsus lib. vexat. p. 927.* Die Hitze des Mercurii kan mit keiner Hitze als mit der Hitze des höllischen Feurs verglichen werden. *Idem p. 931.* überwunden seyn die/ so da von dem ☿rio halten/ daß er nasser und kalter Natur sey/ sondern grosser Hitze und Feuchtigkeit stecket er voll; Et *p. 932.* Die Sophisten sprechen ohn Erkenntnuß/ daß der ☿us kalter und nasser Natur seye) existit; Et certè acidum quoq; in quo aliàs caloris natura consistit, in eo quoque latere conjecturam largitur ☿io affusus ☿tus ☿li, qui nullam excitat ebullitionem, secus ac hoc facit ☿us ☿tri, nisi velimus dicere hunc ☿ur offendere in ☿io & cum eo effervesce, non secus ac hoc ☿us ☿tri præstat in ☿re communi, quùm enim ☿ ☿ri ☿x. ☿b. ☿ris bene pulverisati superaffunduntur, & post reiteratas cohobationes illud tandem una in vitro probè obturato in angulo quodam relinquetur, vitrum duplicatum cum magno fragore dissiliet. ☿ur autem heic quoque adesse, inde patet, quod ☿ius currens licet optime purificatus, in recessu habeat particulus acidus, acres A tiles, corrosivas & penetrantes, si enim lamellam ☿tis in ☿ium currentem immittas, purissimo vase clauso, brevi post tota lamella corrosa in forma pulveris rubri reperitur, quod etiam confirmat *Excell. Borrichius in Act. Hafn. vol. 2. n. 77.* Hæ particulæ enim sulphureæ arsenicales, (unde non perperam Arsenicum fluens adpellatur) si in corpore morantur, ob gravitatem mutuo sibi incumbunt, sanguinem condensant, ejusque circulum cohibent, adeo ut nimis pauci ☿tus è cerebro ad nervos traducantur & non nisi facta interruptione musculos motibus inservientes inflent & repleant & ita pederentim facta successione cor occupant & lethalia symptomata excitant, hinc merito cum ☿io currente caute mercandum. Dum verò *velocissimus* indigitatur *Deorum*, i. e. metallorum, *nuntius* ille proclamatus est. *servus* que *fugitivus* dictus, cui si alæ recte præcidantur mitior evadit juvenis & magis quietus, ita ut facillimè postea semper bonus nuntius fiat & Deorum secreta revelet, unde & dictum: *Est in ☿rio, quidquid*

quidquid querunt sapientes, dum scilicet ex viscositate ejus substantiæ subtili terreæ albæ contemperatâ & coagulatâ ☉ progignitur, non secus ac sero sanguinis viscidiusculo gelatinoso in animalibus Caro, idq; post multifaria s digestiones Ex hoc utiq; (sed i hilos.) ait Geber, maximū elicias secretum, est enim metallum apertum, hinc amicabile & metallis placabile & medium conjungendi tincturas, & non submergitur aliquod metallorum in ♀rio nisi ☉, qui & nec immeritò diversas in ♀rio partes fecesque supervacuas deprehendit, terream & aqueam, unde optima ♀rii proba, præter illam, quæ fit per corium vel retortam secundum cit. Borrichium Actor. Hafn. Vol. I. Obs. LXVII. p. m. 147. est per injectionem grani ♀rii super carbones incandescentes, ubi si quietè fumando recedat totus ♀, getmanus erit, si carboni instrepet & crebris saltibus fugam moliatur, spurius censendus erit; Vid. & infra §. II. Quare etiam Mercurius de se ipso apud Sendivogium in Dialogo effatur: cor meum semper est purissimum, vestes autem sordidissimæ, ad hasce autem exuendas indefessus requiritur labor, ut hinc laboriosissimus Clauderus non immeritò omnes Medicos juniores & in pyrotechniæ Gymnasio non adeo exercitatos à præparationibus ♀rium medicamentorum sit dehortatus Misc. Cur. Dec. II. An. V. Obs. 177. Cæterum Argentum vivum duplex habetur nativum scilicet & artificiale: Nativum in ☿æ speciebus, maximæ ubi venæ Yti & h sunt, intra metalla item in lacubus, in quos è fibris effluxit reperitur, sui coloris, sine excoctione: Sic in Helvetiâ, referente Clariss. & Excell. Wagnero, ad oppidum Thunum & in Comitatu Vallis Anginæ vulgo Vallengin ad pagum Lode circa dies caniculares per se separatus invenitur, ac secundum Thurneiserum Alchym. magn. L. VI. c. V. insuper ad pagum Pipp ditionis Bernensis in prato quodam salicibus confito. Quod spectat Mercurius virginis Idriæ in Carinthiæ & Fori Julii confiniis repertus & exhibitus Jac. Tollio, qui ejus frustulum nobis hîc communicavit. Vid. Sapient. insan. p. 30. German. vocatur Gediegen Quecksilber. Artificiale fit seu coquitur ex vena minii seu ☿ nativâ copiose, ex qua per ☿ facile habetur; aliàs verò sec. Kircherum Mund. subterr. Lib. X. cap. VIII. p. m. 230. ita: Vena hydragryi ferax probe tusa in ollam conjicitur, hoc peracto vi ignis à sua minera ♀ quasi divortium facit separatumque in sublime elatum ubi densiori solidiori que corpori occurrerit, auramque frigidiorē senserit, illico naturæ suæ pristinæ restitutum destillat deorsumque ruit, ac reseratâ olla extrahitur; hoc verò ex aliis mineris ejus ☿reis ac etiam lapideis facilius obtinetur, si addatur quodcunque aliud ☿stre corpus alcalicum, eodem enim modo se cum eo habet ac cum ☉bus ☿libus, quorum ad instar, dum compedibus velut alligatur & quasi figitur ☿dis addito ☿vori aliquo corpore, cui se insinuare & arctius adhærere possit, facile particulas velociores derelinquit, quæ mediocri postea calore

calore propulsæ sui juris fiunt. Reperitur & quandoque p. n. in Plantis (licet aliàs Arbores ob immensum frigus & pondus & arrodendi vim necet, maxime si ad medullam cito perveniat) v. g. *Malis Armeniacis in Misc. Cur. Dec. III. Ann. II. Obs. LXX.* experientiâ D. D. *Clossii, Reifselii & Schröckii, Uvis* item &c. imò ob vim penetrandi summam in corpore humano, sanguine ejus, imò in cerebrum usque ipsum sublimari posse Observationes docent: An verò semper hoc contingat, dubium, cujus occasione Lectori Observationem notatu dignam sistimus in *Observ. Chirurg. Exc. Muralti* cum Consilio Medico ad nos transmissio *Celeberr. p. m. Archiatri Altenburgensis Dn. Gabrielis Clauderi*, Fautoris nostri desideratissimi. Cæterum cognoscitur bonitas *Yti* vivi taliter; si positum in cochleari *Yteo* super ignem relinquat (dum avolat) colorem nigrum, non est bonum, quia partes ferri, aut æris continet, si subniger, aut citrinus, nec etiam, quia plumbum, aut stannum continet, si albedinem majorem ea, quæ erat in cochleari, relinquit, bonum est, quia tendit ad argenti perfectionem, & si citrinum melius, quia tendit & finitur ad aurum; optimum est quod ex Hispania venit, aut ab Oriente, Hungariâ, Istriâ, &c.

Usus ♀ quod spectat, est is vel *medicus* vel *mechanicus*: *Mechanicus* peramplus quoque est, ceu eo Aurifabri ad vasa deauranda, & metallorum separationem, confectionem item speculorum, Barometrorum item utuntur, in quibus posterioribus juxta *Ramazzinum* Mercurius altius urgetur aërque tamdiu gravior redditur, quamdiu intra ejusdem spatiola suspenduntur vapores aquei, quod in serenitate contingit; contra in minori altitudine sustinetur, aërque minus gravitat, quamdiu illi vapores incipiunt ab aëre excuti & teriæ inniti, quod in ipsâ pluviâ & paulò ante pluviam sensibilem fieri solet; juxta *Fontanam* verò ut cylindrus aëris minus premat stagnantem ♀ium, non pars tantum illius debet rarefieri, sed totum, quia aliàs vis premens in reliquâ parte possit augeri, ut ♀ non secus ac antea ad ascensum urgeatur, ac proinde licet inferior cylindri aerei pars rarior sit æstate quàm hyeme, aerem tamen mediæ regionis esse densiorem magisque quàm alias elatere suo premere contra se nitentem aerem inferiorem, & propterea parum vel nihil discriminis in ascensu & descensu ♀rii oriri ex tempestatum anni varietate, totius verò cylindri raritatem & levitatem majorem effici tempore nubiloso & pluvioso ab agitatione & distractione particularum aerearum à vaporibus & exhalationibus præsertim igneæ naturæ; Quod si autem nubiloso & pluvioso tempore exhalationes ita copiosæ sint in aere, ut occupent aeris spatiola & distractioni majori obsistant, vel sint crassioris frigidiorisque indolis, ut apud nos flante vento Boreâ tunc aeris cylindrum non minus premere ♀um quam quibusdam temporibus serenis: Alii

verò dicunt aerem levioresse, dum pluit ob vapores aqueos adscendentes & quodammodo sublevantes aereas particulas, in quas impingunt. Nec quoque negligendus *Ufus Sigilli Mercurii* ex coagulato \S io cum plumbo (id quod dum fustum plumbum refrigerescere incipit infusione \S rii facile fit, die Mercurii, Δ in Gemin. vel Virgin. intrante, in cuius scilicet unâ parte figura Mercurii, alterâ verò quadrangulum numero 8. multiplicatum, qualibet lineâ 260. circiter continente, extat. Quale paratum Sigillum aptum reddat ad Studia, Memoriam conciliet, &c. de quo *Paracels. Archidox. Mag. p. 710. Hiebn. de Sigill. p. m. 151.* Quoad *Usum Medic.* variis is destinatur, variasq; operationes de se edit, prout vario modo & artificio ejus alæ præcipuè abscinduntur cultris vel acutioribus vel obtusioribus; qualiter hinc is non saltem innuit Medicamentorum facultates à configuratione particularum suarum

& motu quem iis solutis materia subtilis imprimit (ut eleganter de hiscè *Viri Accuratiss. Wepferus de Cicut. Aquat. & Peyerus Dissert. inaug. de Valet. human.* aliique tractant, nimirum sicut omnis corporum ita & medicamentorum actio dependet à motu materiæ subtilis, qui variè modificatur pro diversâ dispositione & constructione materiæ medicamenti ex ratione figuræ magnitudinis & sitûs particularum, seu uno verbo pro variâ materiæ mechanicâ constructione) dependere, dum variè præparatus nunc salivam nunc sudores, nunc vomitus & secessus movet, sed & ansam suppeditat Medicamenta reliqua, v. g. Vegetabilia explorandi, an enim planta quædam vulneraria sit & \ominus le \mathcal{Q} li scateat, \S ius patefacit \ominus bus \mathcal{Q} dis præparatus, quæ dum \mathcal{Q} co vegetabilium sali occurrunt, \S rium derelinqentes, ipsum reviviscere faciunt, salisque \mathcal{Q} ci præsentiam arguunt. De usu & operandi modo Mercurii omnium optimè in *Not. Poterianis Hoffmannus p. 22.* discurret; Mercurius, ait, appropriatum & potentissimum luis gallicæ alexipharmacum est, humores coagulatos promptissimè fundit & colliquat, & obstructions in angustissimis tubulis egregie resolvit. Operatur & partium subtilitate summâ & gravitate maximâ: Est quippe fluidorum omnium gravissimus; quare etiam minutissimæ ejus partes respectu aliorum fluidorum & nostri sanguinis semper specie sunt graviore, unde magno impetu & vi sanguinis

sanguinis partes movet & ab ipsis motis velocioris motus gradum acquirit, ut adeò minutissimos poros subeundo firmissimas obstructions referare queat. Dum autem texturâ suâ salina spicula faciles in amplexus arripit, hinc salia acia corrosiva in lymphâ & sanguine lue venerea affectorum obvolitantia imbibit & arripit; unde spiculis sic armatus salinis, glandulas, vasa & fibras vellicat; unde & hæc mediante influxu spirituum copiosiore inflata & contracta premunt liquida in iis contenta, ut non tantum salivalis latex, sed & serum per sudorem, vomitum & alvum non rarè excernatur; ubi autem vasa excretioni apta non existunt, ibi notabilis observatur turgescencia. Lymphâ itaque quo magis sæta est salibus corrosivis, acetosis, ut in cachecticis & scorbuticis, hoc facilius virulentam induit naturam, dum sic brevi stamina fibrosa partium corrodit, vel fortiori irritatione convulsiones, inflammationes, spasmos, hæmorrhagias excitat. Per suffragia & unguenta Mercurius semper citius & vehementius operatur, quàm si intus adhibeatur, dum tali ratione immediate fluoribus corporis communicantur ejus moleculæ, quæ alias difficillime cum chylo miscentur & sanguini substantialiter propinantur. Cæterum commodè distinxit *Etmüllerus* in *Chymia*, MERCURIALIA preparata in sicca eaquæ vel ∇ ta vel ∇ ta & fluida per deliquium vel etiam per resolutionem. Nos seq. sistimus.

I. MERCURIUS VIVUS CRUDUS vermes si quid aliud necat, insectorumque hostis, vel simplici aurâ, (dum particulæ ∇ les subtiliores recipiuntur in ∇ v.g. poros, quæ etiâ successu temporis ad fundum secedunt & nigrescere manifestant colore) est infensissimus, mox teneram eorum compagem dissolvens aut actuali frigiditate motum in iis sistens, hinc intus ad *Lumbricos saccharo obvolutus* vel ejus *Decoctum vel Infusum* pueris exhibetur, *Zonis*, (ut est *cingulum sapientie* *Rulandi*) *Sagis* militaribus Indusiisque inditur ad pediculos (quos ut & pulices, muscas, cimices insectaque omnia maxime cum sapone nigro perimit, teste *Cardano Subtil. p. m. 213.*) & scabiem abigendam, cautè tamen, & non nisi purgato corpore & exactâ diætâ observatâ, secus enim gravia symptomata inducere valet, ut in quodam *Medicinæ Studio* vidimus, hujusque exemplum sistitur apud *Borellum Cent. II. Obs. 92.* Inprimis autem quia specificè ∇ dam morbosum luis ∇ reæ, quæ hoc & priori seculo, in quibus

- - - - jam se vior armis

Luxuria incaluit victumq; ulciscitur orbem,

dominatur, corrigit, non saltem extus *Unguentis*, qualia hinc inde prostant, & *Emplastris* (ut est *Emplastrum ad topbos D. Etneri*: *Rec. Emplastr. ranar. cum mercur. Diaphor. Mins. ana ʒj. Magnet. Ang. sal. ʒʒ. Eboris sine igne, ʒi rubr. aa. ʒij. Alum. crud. pulveris. ʒj. Vitrioli ʒʒ. Bals. ʒi anis. vel re-*

ebinth. Indic. nigri aa. ʒj. Mf. exacte, F. Emplast. Tale quoque Emplast. Vignon. de ran. cum mercurio, cum aa. v. g. ʒj. empl. sperm. ranar. Ol. hyoscyam. q. s. Bals. ʒ. ʒ. mixtum Emplast. anodynum præbet utilissimum in Doloribus dorsi, Lumborum, Podagricis, Pleuritide, Raucedine, &c. prout & Ettmüllerus refert in Cephalalgia contumaci à materia crassa & viscida se hoc oleo succin. malax. feliciter uti) sed & intus crudè aliis permixtus, absque scrupulo datur; Sic namque præstantissimus est Æthiops mineralis ex Sulph. p. ij. & Mercur. p. j. mixtis & incensis constans, optimum remedium præbens ad vermes necandos, maxime si aliquot scammonii grana addantur teste Mayerne in Prax. Med. p. 310. de quo infra Cap. de Cinnabar. Sic & maxime usuales sunt Pilule Veneræ Dn. Moulini in Angliâ sequentes: R. Mercur. vivi ʒij. Terebinth. ven. ʒij. in mortario f. a. extinct. adde Aloës opt. Diagryd. Colocynth. ana ʒij. Ol. caryophyll. ʒj. Syr. de spina cervin. q. s. M. f. Pil. nimirum in hac Lue salivatio per Mercurialia concitata tutò illam abigit (nisi sint ossa intra nares jam cariola) ceu & Decocto suo antivenereo ʒium & ʒ utilissime addidit Feliciff. p. m. Wepferus, v. g. R. Lign. sanct. ʒij. Cort. ejusd. ʒj. rad. salsa ʒvj. Chin. ʒij. Herb. agrimon. Virg. aur. Fl. hyper. aa. M. j. sem. fœn. ʒij. Passul. maj. exacin. ʒij. Incis. & contus. misc. indantur nodulo ex syndone raro illique addantur frustula ʒ crudi cont. ʒij. posteaque suspendatur in medio recipientis capacis ut fundum non attingat; ad fundum illius demittantur ʒrii vivi mundi ʒij. Recipiens impleatur Aquæ font. ʒbxiij. bene claudatur, coq. ultra horam lento calore; Colatura dein servetur in vase terreo (non metallino) Dos. manè & vesperi ʒiiij. Sic & ob gravitatem suam sæpius insigni cum emolumento Ileosis & duriter constipatis intus exhibitus, ad insignem etiam quantitatem: verum ut notat Rolsincius Diss. de Ileo litt. d. Si ab inflammatione malum foveatur, nec in convulsionem & obstructionem fecali tutum remedium est. Iliacum ab inflammatione olim Patavii observavit Vir exasciati judicii D. D. Mezgerus Ratisbonensis, qui advocato Medico in consilium, Mercurioque crudo exhibitio, miserimis cruciatibus naturæ debitum solvit. Post obitum aperto cadavere intestinum ileum in fine circa principium coli ad palmæ longitudinem disruptum inveniebatur.

II. MERCURIUS FINISATUS, astralis, depuratus à ʒ re impuro egregia in morbis præstat, citraque salivationem non saltem is sed & ex ea parata ʒialia operantur, prout maxime assentit Exc. Frid. Hoffmann in Not. Poter. p. m. 80. dicens: Mercurius quo magis est metallicus seu ab impuritatibus magis defæcatus & spirituosior hoc eminentioris virtutis exurgit medicina, quæ citra magnum incommodum & notabiliorem excretionem placide resolvendo, solâ transpiratione sub parva dosi operatur & hinc optime Arcani titulum meretur: Et p. 573. refert pro tali Mercurio optimum esse amal-

amalgamationem instituere cum regulo Dri, nim. ad hujus p. ij. p. j. Reguli, huncque cum ☉le alcali & ☉le * comiscere, diu triturare ac lavare, hincque sæpius ☿um inde per Retortam abstrahere, de quo infra Cap. de Antimonio, & in Misc. Cur. Dec. III. Ann. III. Obs. CLXVII. Talem ☿um parat dupliciter Excell. Celeberr. D. D. Johan. Bohnius Profess. Lips. acutiss. in Disputat. de Variolus, §. 31. primò, præstò sit ☿rea tubulata, cui adaptandæ aliæ duæ firmiter, his convenienti impositis furno oblongo excandefactisque probè, injiciatur debitâ in quantitate ☿ vivus, prolapsus agitur igne fumi sub forma in vas recipiens appositum : finitâ operatione eximendus est ☿ & per corium pro separatione ☿ris impuri copiosè undique vasi adhærentis trahendus ; hic labor 2. 3. 4. ad libitum reiterandus, prout nimirum magis vel minus finisatum essentificatumque ☿ium volumus : Aliâ viâ ita proceditur, nimirum cum ☉le comm. ☉lo, &c. ☿ est ☿dus, hinc per Qlia ut ☿ â, ☉ ☿ri, item ☿ crud. limat. § &c. est in pristinam formam reducendus, hinc denuò ☿dus, reducendus, &c. quoad lubuerit & magis purum hunc exoptamus. Et tali ☿io si ☿us * ei affundatur, per digestionem resultat singularis odor & sapor cum virtute resolvente insigni, teste Fr. Hoffmanno Fil. in Not. Pot. p. 574. quale remedium in Polypis dissolvendis vix par habebit. Vid. Exc. D. Alex. Knips Macoppe in Append. ad Dec. III. An. I. Misc. Cur. p. m. 97. Ex eodem fundamento prodit Mercurius magnesiacus seu Veterum Magnesia hni quæ quæ nil aliud quàm ☿ ☿ii per crystallos hni, ex hujus vitro conficiendos sæpius ☿tus, hinc per Qlia reductus, ob splendorem & lucidum fulgorem de se emittem certè miraculosus, præp. imis ideo, quia magnetis ad instar ☉ laminatum ad ulnæ spatium distans licèt, trahit, cumque hoc jungitur inseparabiliter ita ut nullâ arte iterum divelli queat. Cæterum ad ☿os ☿ii & metallorum parandos ingenuè quoque suadet Kunckel. Obs. Chym. p. 220. fumendum esse alcali verum è cineribus clavellaris vel ☉le ☿ri candefactis, quod post secundam Elationem non amplius concrevit, sed paulatim fundum petens aliquantum quidem ad vitrum adhæret, verum duobus illis prioribus per omnia dissimile est, & mox denuò in aëre solvitur : fumendum, ait, illud ex quo sal ab initio separatum fuit, & quod butyri instar relictum absque calcinatione non amplius concrevit : hoc à crassiore terrâ separatum majorem possidet vim retinendi illud ☿ sc. quod ☿um in metallis ligavit ; facilius quoque ☿r quàm antea solvit, non quasi penitus omni acido spoliatum esset, sed quia adhuc ☿a (☿a scil. ☿i Gummerti, vid. Sect. I. in fine) quædam hinc (quæ plus acidi requirit, & ab hoc suo sale nondum soluta est) reperitur, acidum quod metallis adhæret, cum quo Mercurius iste coagulatur, cupidè amplectitur, atque ille vivus abire cogitur. R. Ciner. clavell. vel ☉ ☿ri q. s. Candefiat & in aquâ solvatur, filtretur, ut ☿a in filtro

remaneat; Evaporet in vitro leniter, ut concreascit sal angulatum, quo semoto. (Saporis instar \ominus commun.) ulterius evaporet solutio, & aliud \ominus angulatum se monstrabit, facile in aere solubile; Denique non amplius solutio concrescit, sed sal alkali (acido spoliatum fere omni) paulatim fundum petet, & aliquantulum quidem ad vitrum adhærebit, verum duobus illis prioribus per omnia dissimile est, & mox in aere denuò solvitur, quia scilicet acido spoliatum est, quodque ipsi ope ignis restitui potest; verum hoc omittendum, & \ominus illud per se metallorum calcibus admiscendum est, & facile Ψ um demittent. Confer *Holland. P. II. cap. CV.* qui ex Δ taliter ∇ am suam paradisi, i. e. Mercur. Phil. educere docet ope Ψ calcinati & \ominus is \star ci & \dagger ti. Confer & *Tachenium Hipp. Chym. p. 53. item p. 223.* ubi docet tamen hunc Mercur. Δ æ non esse Mercurium sophericum, neque illum cum novo Δ to mixtum & digestum abire in Δ Ram philosoph. petendus enim hic sit è Δ no philos. Id verò notatu dignum p. 223. quod ex fixatione Mercurii depurati cum oleo \oplus li inferat: Quo perfectiori Ψ e præcipitatur Mercurius, eò majorem acquirere constantiam, nimirum ex Δ to vel \odot ro. Unde & ex Ψ io depur. fit AZOT (vox constans ex primâ alphabeti literâ & ultimâ in Latina, Græca, Hebræa) *Heslingii*, quem in Helvetia Bernæ & Zofingæ apud *Dn. de Mülinen* præparavit & in rebellibus morbis etiam hîc Basileæ sæpius salutarem expertus est, unde eum sistere lubet ex candida communicatione *Cl. Junckenii* ex ejus *Chym. experiment. R.* Ψ depur. ζ vj Lim. ζ pur. $\text{t}\bar{\text{b}}\text{b}$. Mercurium tigillo immitte, & igni adpone & cum fumare incipit sensim immisce limaturam chalybis spatula lignea, & si Mercurium fumantem ascendere observas tigillum ab igne remove, & massam sive amalgama mortario lapideo infunde, & pistillo lapideo probe terito, per dimidiam vel quartam horæ partem. Si tum adhuc mercurii currentis multum restet, quod cum limaturâ ζ tis non sit incorporatum; reitera laborem, mercurium nimirum calefacito, ac limaturam de novo ei committe in mortario, cum trituratione, atque hoc opus, si necessum, reiterato, donec omnis mercurius cum ζ te in amalgama abiit. Si tamen parum saltem restet mercurii, non opus est reiterata amalgamatione, quoniam si reliqua accedunt metalla, eis facile adheret. Hoc factò item *R.* Limat. Ψ is $\text{t}\bar{\text{b}}\text{b}$. Mercur. purif. ζ vj. misce & omni ex parte procede, uti nunc de ζ te doctum, hoc verò factum amalgama prioris ex ζ te factò adde. Postea etiam *R.* Stanni Angl. $\text{t}\bar{\text{b}}\text{b}$. Mercur. purif. ζ vj. Mercurium adde stanno minutim inciso, vel raspato, ut in prioribus edoctum, ut fiat amalgama, quod tamen optimè trituratam seorsim in vitro asserva. Huic adde amalgama quod simili modo ex $\text{t}\bar{\text{b}}\text{b}$ ni $\text{t}\bar{\text{b}}\text{b}$. & Mercur. purg. ζ vj. factum fuit: Et dum hæc invicem steterunt per 4. dies, addantur prioribus amalgamatibus, ac tum optimè commista ac triturata repone per dies 8. aut ultra, interea temporis sæpius triturando ac commiscendo. Peraçto hoc tempore *R.* Ψ is nativæ $\text{t}\bar{\text{b}}\text{b}$ ij. Huic subtilissime

tilissimè trita adde asservata amalgamata cum ℥i vivi depur. ℥ss . ac omnia in
 mortario lapideo probè tere ac commisce; atque per 2. vel 3. septimanas iterum re-
 pone. Postmodum ℞ . Calcis vivæ q. s. asperge eam aquâ, communi \ominus e impræ-
 gnatâ, paulisper saltem, ut concidat, ex hac collapsa calce viva & grumis panis se-
 calini fac pastam quam cum supra reposito amalgamate commisce, muria q. s. hu-
 mectando, donec omnia probè subacta sunt; atque mercur. vivus non amplius appa-
 reat. Tum ex hac massa efforma globulos, quos exsicca. Exsiccatos hos globulos im-
 mitte retortæ, & recipiente maximo adhibito, cui aqua ad 6. digitor. altitudinem
 immissa, lutatis præbe juncturus, ℞ onem institue per diem integrum, leni ab ini-
 tio igne, post fortiori, donec omnis Mercurius rursus prodiit; quem exime, atque
 aliquoties aqua lotum per corium exprime & serva. Tunc ℞ . Mercur. ita exal-
 tati ℥vj . \odot ri per $\frac{1}{2}$ fusi & subtil. limati ℥ss Ex his fiat de novo amalgama, ut in
 prioribus edoctum, nimirum ea in tigillo leni calore miscendo & triturando. Tum
 etiam ℞ . ℥i puriss. ℥ss . ℥rii exalt. ℥vj . Fac iterum amalgama, triturando sal-
 tem per horæ dimidium; tunc amalgamata hac commisce, ac per integram horam
 probè tere. Massam hanc immitte cucurbitulæ, ac eam, orificio leviter saltem cum
 gossypio ac vesica clausa, cineribus elixiviatis impone, & ita relinque in loco saltem
 sicco per 50. dies singulis tamen 8. diebus eximendo ac per horæ dimidium probè tri-
 turando, tumq; reponendo rursus. Diebus hisce præterlapsis cucurbitulam calori
 levissimo admove, rursus, per 50. dies, vel hypocausto calido, vel cineribus calidis
 eam imponendo, ut prius tamen singulis octo diebus massam eximendo & probè tri-
 turando ut si quid mercurii separaturn fuerit, massa rursus incorporetur. Elapsis his
 100. diebus, calorem paulisper auctiorem adde, per 100. alios dies, semper tamen,
 singulis scil 8. diebus observata trituratione. Post hoc tempus cucurbitulam impo-
 ne arenæ moderatè calidæ per 100 & 50. dies; intra quod tempus massa incipit
 crescere cypressi adinstar, quo ipso massam exime & probè obturando rursus commi-
 sce, ut in pristinam amalgamatis formam abeat, quæ tamen tenacior erit, quam
 tum rursus suæ cucurbitulæ immissam ut prius calori arenæ impone, singulis octo
 diebus interea terendo, donec sic sensim aucto igne abeat in pulverem fuscæ coloris;
 qui dum inter terendum elevatur in atomos, paratus est; tum verò ter vel quater,
 ℞ us vini rectific. ab eo abstrahendus & pulverisandus est. Si quid Mercurii vivi re-
 stet, hoc separandum. Vires hujus cum metallis præcipitati ℥rii sunt diver-
 sæ vel enim pro humorum constitutione, per vomitum, aut sedes, vel &
 diaphoretin, suam exercet vim grani j. pondere. Compendiosius similem Mer-
 curium præcipitatum parare docet Cl. Cardilucius atque ab eo vocatur Mercurius
 Diaphoreticus. Rec. \odot finiss. p. ij. ℥i cupell. p. j. Ducantur in folia tenuis-
 sima, horum ℞ . p. j. Mercur. vivi optimè purif. p. iij. Ex his fiat amalgama,
 quod in mortario lapideo probe terito, quo in minutissimos atomos discerpantur
 metalla, & impuritates, quas continent, elui queant. Trituratione probè peractâ,
 affunde

affunde aquam, ac eam trituro impuram factam decanta, & recentem affunde, hocq; opus tamdiu repete, donec amalgama sic satus purum & clarum evaserit: quod tum per corium exprime, ita tamen ut massa, sufficientem copiam mercurii servet, & liquidior remaneat: Hanc immitte cucurbitæ, & leviter saltem clausam, arenæ impone, ab initio tamen leniorem, postea auctiorem calorem adhibendo; donec cypressi instar crescat, & tandem in rubicundum pulverem vertatur: observando tamen, ut massa sæpius eximatur & mercurius separatus ei rursus probe terendo commisceatur. Mercurium hunc ita cum ☉ & ☿ præcipitatum, Cl. Cardilucius Panacæam prædicat, cum per salivationem, sæpius etiam insensibiliter, insignes præstet effectus, non solum in Lue ♀eâ, sed & in Catarrhis contumacioribus, Epilepsia, Hemicrania, Podagra, præprimis & in ulceribus tibiæ œdematosis, &c. Dosi gr. ij. ad v. cum mica panis in pilulas redactum sicq; aliquoties propinatum.

III. MERCURIUS PRÆCIPITATUS, talis habetur vel

✕ Per se simpliciter in phiola peculiari, cujus icon æri incisus videtur apud Zvvelferum, idque opè tum ignis ipsum in minutias dividens, tum ☿is externi heterogenei, quod separatum sic Mercurium colore rubeo tingit, qui tamen inde minus ptyalismum provocat. Hic scil. color ruber provenit ab atomis sulphureis in ipso mercurio latitantibus, quale ☿ ignis actione elicitum acido suo mercurii volatilitatem ita disponit, ut talis Color inde emergat. Compositè magis per se si ☿ ☉ taliter, juxta modum D. Ucaj Gallus de Lue ♀: R. ☉ sin. p. j. ☿ resuscit. è Cinnabar. p. ij. f. Amalgama, inde matraccio magnitudinis convenientis, lutetur probè & coquatur igne suppressionis lento ab initio, ne Mercurius ab ☉ro separetur & adscendat, dein successivè augeatur, usque dum penitus in pulverem rubrum sit mutatus, qui dein in rubrum obscurum abit; Ut verò hoc bene fiet coquendus, is est per 3. menses, usq; dum penitus fixatus sit, Dos. gr. ij. ad xij. cum Pil. polyphrest. vel catholic purgat ordinariè per inferiora & sæpius per vomitum: neque verò lavandus est ab omni acrimoniâ, secus enim non satis purgaret: Et talis ☿ ☉ cum extr. cathol. singulis tribus diebus per tempus sat longum dandus, excepto si adsit caries in naso, in quo casu salivatio per suffragium instituenda, nimirum ut p. 144. docet ex Terebinth. bals. Peruv. crustâ panis pulv. & paucis Mercurii.

2 Cum ☉bus, ut ☿ri, ☿tu ☿tri, quæ dum evaporatur, rubens, (vel etiam Turbith minerale, de quo pòst) luteus item si solutioni ejus in ☿a dulci, Oleum ☿ri per deliquium instilletur; incarnatus verò, si ☿a recens sana, albus tandem, si ☉ comm ☿a solutum affundatur, habebitur. Virtus horum ☿torum in genere est purgatrix ☿va & ☿ta ob ☉lia corrosiva adhærentia & particulas ☿riales solutas; secessum tamen tantum movent, si quan-

tum

tum fieri potest, fixiores reddantur: In specie adhibentur in *Lue* ☿*reâ*; Dosis gr. v. ad ʒ. v. g. in seq. *Pilulis Hofmannianis*: R̄. Extr. liquir. ʒj. ☿*ti albi cum foliis* ☉*ri mixti* ʒj. *Theriac. coel. gr. iij.* M. f. Pil. *externæ* verò maximè *albus & rubeus* pro cosmeticis valent, cautè tamen agendo, ne salivatione adauctâ suffocationis periculum concitetur, vel in cutaneis affectibus post unum hydræ caput amputatum, emergant alia, quæ cautio est *Willisii* haud rejicienda. Refert quoque *laud. Hoffmann. in Not. Poterian. p. 232* se novisse Chirur- gum, qui tumorem scirrhusum palpebrarum Hordeolum scil. spatio trium septimanarum abegerit unguento gryseo, cui momentum Mercur. ☿*ti albi* immixtum fuit. Cæterum ☿*ti ruber* insigne est remedium ad *Cancros* ☿*reos* mixtus cum *Ung. basilico* ad suppurandum, postea & mundificandum adhibito *Ung. mundificativo de apio* cum ☿ *crud. terebinth. part. equal. extin-* *cti* ʒ. Sic ad omnia ulcera putrida Pulverem seq. præstantissimum laudat *Mayerne in Prax. p. m. 240.* R̄. Mercur. *precip. ʒj.* ☉*l. alb. ☉* *ust. aa. ʒ. escha-* *ram* facit profundam, quare & ☿ *hic ☿* *tus ruber* cum ☉*usti* parte saltem tertiâ mixtus (*Alumen ustum* cum ☿ *☿*to probè præparato, quem *Calci-* *natum* majus *Poterius* appellat, mixtum callos ulcerum abigit, ait *cit. Hoffmann. in Notis Poter. p. m. 25.*) digestivoque incorporatus *Verrucas & Porros* adeo fe- liciter tollit, ut etiam viderit *Celeberr. Practicus Monspel. Dn. Barbeyrac* por- rum digiti magnitudine unico die ablatum: sic & *Clavos pedum* cito abigit seq. *Empl. R̄. ☿* ☿*ti opt. edulc. ʒj. Vit. Ven. ʒ. Gum. ammon. + sol. &* *inspiss. ʒj. Res. pini ʒj. M. f. Empl. ☿* ☿*us* cum *Spir. Vini* aliquoties deflagra- tus corrigitur pro ulceribus desperatis, exemplo *Joh. Garde Scaphusii* inde ab undecim tali tarfi & calcanei fistulis curatæ à *Wepfero. Laud. Dn. Barbeyrac* ☿*ti album* ad gr. ij. intus exhibuit, si salivatio ex inunctione ☿*iali* lentè aut nullatenus procedat, quamvis & quandoque salivatio in longiores dies sit protrahenda, ut ☿*rio* satis spatii ad operandum concedatur.

1 *Cum Metallis* (vid. *S. præced.*) qualis habetur tum ☉*ris rubeus*, si in præparatione ☿*ti* per se ☉ *addatur*, tum ☿*reus viridis*, si in solutione ☿ *☿*ti *tertia vel quarta* pars ☿*ris* addatur, qualis in *Gonorrhœa virulenta*, etiam si fluorem prius adaugeat, experienciâ *D. Michaëlis*, utiliter adhibetur. ☿*us* autem cum ☉*ro* fixatus, iudice *Hoffmanno in Not. Poter. p. 269.* nil aliud est quàm aurum diaphoreticum *Poterii*, quum tamen hic non vulgarem Mer- curium cum ☉*ro* combinarit, sed philosophicum. Tale ☿*tum ☉*re ita fit: R̄. ☿ *viv. curr. à nigred. lot. per ☉*em & ☿*tum ʒvj. Vit. + ii hyacinth.* per se facti absque additione peregr. iterum ʒvj. ☉ *puri* in tenuem lamel- lam ducti ʒj. Lamella sola scindatur in frusta & *Xbulo* immittatur, quibus adde ☿*um* & igni imponatur, usq; dum ☿ *incallescens* se insinuaverit intimè in poros auri, & descripserit amalgama, quo facto conterito *Vitrum + ii* in

pulverem tenuem, committantur retortæ vitreæ, iis affunde *Spir. Nitri* ℥iv. & ex arena instituat^r *Stio*, dando in fine ignem validum ad totalem *Ů*Ůs *Ů*tri egressionem, ita enim tibi remanebit pulvis subfuscus, secundâ & tertiâ fixatione per *Spir. nitri* maturandus, & obtinebis præcipitatum, quod cum *res. jalap.* vel *scammon.* vel *Extract. cathol.* mixtum clementer per inferiora purgat; *Dosis* à gr. iij. ad viij. Exhibetur in *lue* ♀, *hydrope*, *febri quartana*, aliisque pertinacioribus obstructionibus solvendis, in quibus Vegetabilia deficiunt. Sic & paratur *Præcipitatum Ire*: *R.* *Ů*cupellat. tenuiter ducta ℥ij. *Reguli* ♂, *Ů*rii ana ℥vj. *Proced.* ut dictum in præcip. auri, & obtinebis præcipitat. subfulvi coloris, earundem fere virium & dos. ac præcipitati *Ů*ris. Cæterum quomodo ex commixtione *Reguli Iris* cum *Ů* sublim. fermentatio & calor insignis ex certâ fermentatione & actione salium & materiæ æthereæ in partes *Ů*ales oriatur, vid. tum *Borrich. in Act. Hafn. An.* 1671. *Obs.* 70. & *Nouvell. de la Republ. des Lettr.* *Fevrier* 1687. p. m. 175. præprimis *Nob.* & *Exc. D. Job Bernoullius M. D. & Mathem.* in illustri *Gröning. Univ. Profess.* *Cognatus meus honoratiss. in eleg. de Efferves. & Ferment. sub præsidio Exc. & Exper. D. D. Nic. Eglingeri Archiatri, Med. Th. Prof. Basil. habitâ Dissertatione.*

IV. MERCURIUS SUBLIMATUS corrosivus è *Ů*lo Hungarico calcinat. albiss. & *Ů*le commun. (ceu cujus spiritus ope *Ů*li liberatur, ut *Ů*ium additum solvere possit) exiccato in *Ů*los albissimos, ob vim summè causticam spiculaque acutissima intra corpus minimè (in minima enim assumptus quantitate auram suam *Ů*dam *Ů*lem idealem, ut *Frid. Hoffmannus* loquitur, in æthereum lymphaticum nectar ob consymbolicum magnetismum immediatè evibrat) bene tamen interdum extus adhibetur in *Ulceribus* ♀eis sordidis, crustosis, nim. aquis mundificantibus commixtus; nim. *Ů*us propter *Ů*ia adjuncta facilè associatur aquæ; qualis tum egregiè valet ad scabiem malignam sanandam, si prius corpus decenter sit purgatum, secus enim paralyfin & contracturam inferre valeret: In *Ů* rectif. coctus *Ů* sublim. leni coctione tractatus, resolventem tophos acquirit spiritus efficaciam, ceu non minus vi mixtus *Unguentis* & *Emplastris* ad excrescentias absumendas valet: Fit item ex eo *Aqua cosmetica*: *R.* *Ů* sublim. ℥j. *Ů*a font. ℥vj. Coque tam diu, donec aqua sentiat aliquam acrimoniam sub lingua, adde tandem *Cerussæ* ℥ij. Bulliant parùm cum dicta *Ů*a *Ů*iali, filtra & ad usum conserva: vel talis *Monspeliensium*: *R.* *Aq. font.* ℥vj. *pond. civil.* *Ů* subl. ℥ij. *Virid. aris* ℥j. *Fel vitri.* *Sacch. cand. aa.* ℥ß. misc. bulliant ad $\frac{1}{3}$. consumptionem, postea add. *Borac.* *Camph. aa.* ℥j. sol. f. a. misc. singulariter, hæc laudatur contra *Lentigines*. Not. quod ejusmodi aquæ in quibus *Ů* subl. infusus fuit, in vas stanneum reconditæ, multùm de suâ vehementiâ remittant propter *Ů*ialium præcipitationem & corrosivarum à *Ů*is conjugio temperaturam, Sic & fit ex *Ů* subl. *Liquor* *Ů*ii ad

ad ulcera & fistulas Agricola & Beccheri: R. ☿ subl. q. v. affund. ✕ q. s. & digere in calido, abstrahere dein Acet. & affunde ☿ io spir. Vini opt. & digere per 4. septim. dein ☿ la paulatim & adscendet primum Sp. Vini, dein albicans clarus Liqueor qui denuo ☿ lari potest, & habebitur Oleum ☿ le dulce mira in Ulceribus & fistulis præstans, extus & intus. Mit dem Aceto destill. subtilisirt auch also Beccherus das Gold und Silber/ und zeigt ihre figirende Krafft über den ☿. Im Chym. Glüchhaf. p. 352. & seq. similem Liqueorem ☿ rii diaphoreticum sistit ex ☿ rio cum ☿ to & Sp. Vini digesto, qui in exulcerationibus internis non satis laudari potest (præsertim renum & vesicæ) quique calcem auream cum eo digestam in pretiosum Elixir convertat; est autem ☿ us prius cum sale tosto lotus cum novo sale & ☿ lo & ☿ sublimandus, dein prius in Acet. dest. post Spir. V. digerendus ad unctuositatem, qualis indita retortæ in liquorem lacteum ☿ tatur, qui rursus remanentiæ affusus Oleum clarum, fragrans & pretiosum largitur absque corrosivitate. Occasione verò discursus de ☿ potabilitate & in ☿ um reductione non immeritò quærit Kunckel. Obs. Chym. p. 114. annon idem in ☿ io communi ritè obtineri possit, quod ex ☿ ro, ceu ex ☿ io maximam partem constante, speratur. Vid. quoque p. 353. cit. lib. Idem verò innuit Basil. Valent. in Curru. Tr. p. 109. dicens, quod ex incombustibilitate ☿ rii non secus ac auri, idem ex eo fieri possit quod ex auro, quia & post coagulationem ☿ ii est omnino similis auro, quia cum auro ex eadem radice, ex eadem stirpe, & ex uno eodemque productus est, id quod non saltem de ☿ rio vulgi, sed etiam ☿ io & ☿ io philosophorum intelligendum esse unà monet in Notis Kerckringius, unde & Poterius Pharmacop. Spag. p. m. 600. Theriacam metall. contra venena & morbos pestilenciales è ☿ libus ita parat: R. ☿ rii resuscit. p. iiij. Reguli ☿ ii stell. p. ij. Auri puriss. p. j. Fusis auro & regulo adde ☿ ium concalesfactum sensim, & massa pulverifetur super porphyrite, coquaturque lento calore in q. s. balnei hermaphroditici, donec omnia probè fixentur. Dos. gr. vj. ad x. ☿ nim. compacti materia attenuatur, & verè fermentatur à ☿ regul. ut Poter. loc. cit. p. 602. Si loco auri aliud metallum ut ☿, ☿, &c. sumatur magis particulare remedium pro parte illà vel alià corporis redditur.

V. MERCURIUS SUBLIMATUS DULGIS pro Pilulis Diaphoretico catharticiis ita præparatus ab Exc. D. D. Bernh. Schnorffio Chymico Helvetio: R. ☿ rii summè purific. v. g. illum, qui post ☿ onem Butyri ☿ ii resuscitatur, aut aliàs jam ☿ e & ☿ to bene lotum, q. v. — ma à ☿ lo & ☿ le more vulgari ipse (nam venalis plerumque ☿ co adulteratus est, ideo vitandus) Hunc ☿ subl. denuo misc. cum alio ☿ rio vivo summè depurato (& pro delicatioribus si potes & tibi reveletur, ut §. II. fecimus, ☿ rio nostro philosophico purgato) & sublima ad minimum ter, semper feces in fundo projiciendo, donec pulcherrimi

diaphani in summo alembici adhæreant ☉li, Hos serva. Tum ℞. ☿ii hujus ʒj. Extr. Aloës aut Rhei, Cinnab. nativ. ana gr. v. F. Pilul. num. 4, 6. aut 8. pro lubitu; Consperg. pulv. amyli, & exhibe. Usus earum, manè jejuno stomacho, in Ischiade, Podagrâ, vagâ Arthritide præservativè & curativè. In Hydrope, Ulceribus externis tibiæ. Externè in Scabie. Vocantur meritò Catholica; P. Emer. à Sthal & Junioris Helmontii erant Pilulæ ischiadicæ, saltem experientiâ constat stomacho tutius medicamentum non exhiberi, in vermiculosâ colluvie præsertim. Dum verò sic ☿ius ex commixtione ☿rii vivi novi & ☿ sublim. ana (Rivin. Introd. ad Rem. pharmac. p. 98. sumit ☿ viv. ℥ij. ☿ sublimati ʒxx, & per cucurbit. vitr. sublimat ☿um dulcem, sine ulteriori sublimatione ægris ab ipso exhibitum) sublimatione repetitâ, (id quod commode fit in cucurbitulis vitreis, crucibulo arenâ impleto impositis) summe nitidus, (si enim plumbeus sit immitis adhuc valde est, unde quicquid dicat Ludovicus, sæpius iteranda sublimatio) obtinetur, fit, ut acumina sublimati sufficienter emolliantur & ☿rii crudi rotundis particulis obtundantur, quibus tamen insimul idem ferè accidit, ac si duabus pilis clavis infigeretur, impediens globulorum hujus rotationem supra proprium centrum, unde si clavus removeatur, aut ☉ corrosivum ligans absorbeatur ☉li quodam (sicut ☿ sublim. in vase ferreo coctus ad pristinam vitam reducit) libera rursus erit rotatio: nimirum in tali præparatione, sales corrosivi undique globulis ☿rii involvuntur, —ione impetum in globulos ☿rii facientes repatiuntur, hoc est, illorum anguli acuti obtunduntur, vel, ut Listerus in Exerc. Med. p. m. 25. loquitur, sales ejus absorpti sunt ab hydrargyro metallo perinde ut acidum quid ab alcali, neutrumq; adeo nescio quid inde oriri existimandum. Taliter ritè paratus quoad Usum polychrestum (imò divinum, ut cit. vocat Listerus) dat remediū, coagulata quævis resolvens, viscosaq; liquans, acriaque ☿da domans, M. Sneam purificans & serenans; Phlegmaticis tamen magis convenit; nimirum in ventriculo receptum, ut laud. Listerus ait, plenam libertatem sensim adepti sales denuò dissolvuntur, divortiumque cum ☿rio faciunt, & pro suâ naturâ vires exerunt. Sic Usus ejus proficiuus in Hydrope cum Extract. elater. ceu cui vis incidendi & potenter crassos humores movendi inest, nec sanguinem nec partes organicas, ut volunt, corrumpit, sed potius reficit, restaurat, corroborat, ut cit. Listerus in Exercit. de Hydrope p. m. 17. loquitur. Mayerne verò in Prax. p. m. 388. eum optime miscuit cum rad. Jalapæ & rad. Ir. Flor. In Lue verò & Gonorrhœa cum extr. scorzonæ. (post ☿am destill. inspissato) dandus, qualiter fiunt Pilulæ mercuriales Excell. Wedelii, vel Exc. D. D. Frid. Hoffmanni in Gonorrhœâ: ℞. Terebinth. Bals. Peruv. Copayv. ana ʒj. pulv. consol. ʒij. succ. liquir. ʒß. Res. guajac. Extract. rhei, Ocul. cancr. aa. ʒiij. Mercur. dulc. ʒiß. Nitr. ☉lat. ʒij. Succin. ʒiij. Ol. guajac. Sassafr.

Sassafr. aa. q. f. M. f. Pil. ex \mathfrak{D} *j. num. xiiij. vel in Lue cum res. gumm. Guajac-*
ceu & in Gonorrhœâ virulentâ cûm materia viridescens effluere observetur
seq. Pilulæ Gallis usuales: \mathfrak{R} . \mathfrak{F} *dulc. 3j. Ambr. Aloës, succin. scammon. Fl. ♀*
ana 3j. Civam. 3j. M. f. Pil. In scabie detur cum M. P. de fumar. In Vermibus verò
seq. modo: \mathfrak{R} . *Extr aloës 3j. Merc. dulc. gr. xv. Camph. gr. ij. spir. ☉. gr. vj. M.*
f. Pil. ex \mathfrak{D} *j. num. xij, præsertim etiam si adsit metus Variolarum, quibus Merc.*
dulcis mire succurrit, de quo vid. Misc. Cur. Dec. I. Ann. III. p. 13. & 93. Imò in
Febribus intermittentibus effectus ejus satis laudari nequeunt, quod enim ob-
servavit Willisius Febres quartanas, salivatione eo mota, fuisse curatas, id de
Tertianus dicere possum, me illas pertinaces admodum, opiatisque etiam ma-
gis visceribus glandulosis impactas radicitus brevi, salivâ viscidâ copiose
motâ, eo abegisse; ceu & laud. Hoffmannus in Not Pot p. m. 93. refert ♀ dulcem
in his Febribus potentissimum resolvens esse, maxime si ei maritentur Salia
fixa, præcipitantia, China chinæ: Sic Pilulæ hæ Quartanariis summe utiles;
℞. ♀. dulc. opt. gr. xvij. Extract. catholic. 3j. hellebor. nigr. gr. ij. gentian. gr. iij.
Ol. ♂, absynth. vel major. gut. j. M. f. Pil. num. x. De ☉ur. Sic enim melius
datur quàm in pulvere (in quibus tamen si ☉es adsint, leviter saltem cum
cultello miscendus) electuariis, bolis, &c. In affectibus capitis: ℞. Extr. cathol.
gr. xv. ♀ dulc. opt. gr. xij. Mag. res. jalap. gr. j. Diagrid. gr. iß. Extr. lign. aloës,
Cinnab. nativ. opt. aa. gr. iv. Ol. ♂, succin. gut. j. Cum Ess. rorismar. F. Pil.
nim. gingivis sic haud ita facile adhæret dentiumque vacillationem inducit.
Quòd si tamen in Electuarius immiscere velimus, optimum id erit in Ca-
ryocostino Bayri ad Podagram: ℞. Diagrid. Hermodactyl. vel Jalap. aa. 3ß. Merc.
dulc. opt. 3ij. Cumin. Zingib. Zedoar. Caryophyll. aa. 3ij. Vini albi ppt. Mell. rosac.
vel puri colat. ana 3ij. Coq Vinum & mel ad consist. Syrupi, dein add. Dia-
grid. diligenter & cætera exacte misceantur, f. Elect. Dos. à 3ij ad 3ß. ante
æquinoctia & solstitia, vel etiam ubi paroxysmus imminet. Id verò præ re-
liquis purgantibus Vegetabilibus peculiare habet, quòd peractâ operatione
alvum sui officii memorem relinquat, imò etiam salivatio ejus ope, dum
intus exhibetur successive, in nostra est potestate, quod aliàs non habetur
vulgaribus inunctionibus; Quare & Luem ♀ D. Ucay in Tr. pec. p. 110. sæpius
seq. se curasse refert: ℞. ♀ dulc. opt. Pulv. viper. aa. 3vj. ☐ ☐, scammon. aa. 3ß.
Troch. alhand. 3ij. cum syr. ros. pall. MP. Dos. 3j. vel 3iß. Quantum enim possit
in sanguine impuro constat & ex eo quod Exc. Dolaus in Encyclop. Med. Pract.
ipsius continuato Usu Scorbutum ipsum radicitus sanarit, imò in ipsâ Podagrâ
sæpius illum exhibitum utilissimum expertus fuerit: unde & verè Exc. Wede-
lius in Dissert. de Merc. dulc. Cap. III. §. 3. ait: Mercurius dulcis habet vires
renovativas, præsertim si suavis Zvvelferi Mant. Spag. P. I C. 7. § 823. Crocus
☉ phil, reclusi (ad ejus 3ij. hujus 3ß.) addatur & invicem in phiolâ dige-

rantur in pulverem rubrum; Extus quoque φ rii dulcis usus est in Scabie, Ulceribus φ reis, &c. ceuille cum Sacch. $\ddot{\text{h}}$ ni mixtus constituit Mumiam mineralem Poterii, v. g. in seq. Ung. \mathcal{R} . φ dulc. \mathcal{D} ij. sal. $\ddot{\text{h}}$ \mathcal{D} j. Ung. rosac. \mathcal{Z} \mathcal{B} . M. quali Ulcus aurium feliciter curavit Obs. pag. m. 218. item ulcus malignum narium p. 287. 288. item hamorrhoides dolorificas p. 165. &c. Sic & cum fl. \oplus & \ominus e \square a mixtus Varos faciei abigit, si cum ∇ fl. fabar. lotio instituat, præprimis si intus detur purgans ex eodem, ut sunt Troch. φ Scretæ alibi descr. & Pilulæ Milii in Basil. Chym L. II. p. m. 185. etiam sugentibus pueris usque ad quartum annum ministrand. \mathcal{R} . Elect. de succo rosar. \mathcal{Z} j. φ albi \mathcal{D} ij. flor. \oplus \mathcal{D} j. Gummi tragac. pulv. \mathcal{Z} \mathcal{B} . flor. violar. pulv. \mathcal{D} j. φ dulc. gr. xxxiiij. M. Dosis. gr. xij.

VI. TURBITH MINERALE laudatus Snorfius ita præparavit: \mathcal{R} . ∇ opt. q. s. in quâ dissolv. φ pur. \mathcal{L} bj. in alembico postea abstrahere ∇ & \sim acres leniter, sensim in arenâ, sed continuo igne, spiritibus extillatis auge \triangle em, ut vitrum candeat, braunroht werde; tum adscendit flavum & subrubrum in alembicum, tunc cessa, sine refrigerare vitrum, & invenies rubrum pulverem in fundo. Cave tamen, ne ipsius superiora cum inferioribus confundas; Hunc præcipitatum optimè ∇ calidâ edulcora; postea affund. Ol. φ rii, & abstrahere iterum ter destillando phlegma, in tertiâ \mathcal{N} ne auge ignem, ut Vitrum aliquantulum candescat, ita adscendet φ us, quem separa; relictam in fundo \mathcal{Q} . Essentiam contunde & superfunde aquam calidam, & dulcora aliquot vicibus ut omne \ominus omnesque sordes decidunt, ita denuo remanebit præcipitatus rubeus, quem sicca & in vitro mundo superfunde Aquam albuminum ovorum, & abstrahere 6. vicibus. donec scil. φ nullas amplius de se propellat feces; rursus ∇ calidâ edulcora, demum affunde ipsi Spir. vini rectific. q. s. septies, hunc à pulvere abstrahere \mathcal{N} do; exempto pulveri \sim Vini rectific. sine omni phlegmate infundas, ut bene humectantur; Spiritum hunc incende & materiam spatula lignea agita, donec ardendo consumatur. Dosis ad gr. iiij. v, vel vj. in morbo Gallico, Hydope. Ad sudorem movendum datur cum Extr. theriacali, ad purgantia cum aloëtico. Aqua album. ovor. adhuc latens hisce temporibus; \mathcal{R} . Album. ovi dura. contunde cum testis ovorum; pelle simul per \mathcal{S} in arena; cohoba quater vel quinquies, donec aqua albicans sit, & non nimium scæteat. Aliàs quoq; Turbith minerale, docente Ludovico, è \mathcal{S} in ∇ a calida soluto, per Ol. φ rii \mathcal{F} tum & post edulcorationem lento calore, ad internos usus, aliquandiu digestum, in casibus rebellibus, ut Quartanis, Pforis, &c. in quibus $\ddot{\text{h}}$ ta mitiora nil quicquam proficiunt, præsentaneum est remedium: cum liquore verò silicum si \sim tur φ \sim ti loco perquam commodum est; Internè verò plus præstat, teste eodem, ipso Febri-fugo (scilicet Riverii, quod Observ. Cent. III. in Append. obvelat, dicendo pretiosum hoc medicamentum componi ex triplici Hercule, id est, φ o, \ominus e & Vitriolo,

☉lo, laboribus, id est, *sublimationibus* ad summam nobilitatem evecto, qui-
 bus tandem quartus athleta, id est, ☿ *vita* additur, operis complementum
 efficiens. Vid. *supr.* §. III. & Cap. II. *Aurum vita Prugmeyerii* cachectico, ☉ro
 vitæ & quocunque alio emetico, quale tamen *mitius* nonnihil Turbith pa-
 rari potest ex dimidia dosi ☿ri emetici seu ☿rii vitæ correcti cam proportio-
 nata ☿rii dulcis, dum ☿um ☿um vitæ figit, ceu aliàs hoc ei demitur per li-
 xivium ☉☿ri, optimusque sic est in *Hydrope, Febris*, quarum causam glan-
 dulas occupantem optimè tollit, disjicit & fugat. Et ejusmodi *Turpethum*
minerale ex ☿ in ☉li vel ☿ vel ☉ vel ☿ (vel è ☿ ☉ti solut. per Ol.
 ☿ri) solutum cohobatione repetita paratum mitius quoque fieri, si finita
 ☿ne ignis ita intendatur, ut ☿cæ fundus aliquandiu candeat, menstruiq;
 acrimonia caustica magis expellatur (quem in finem nec abs re erit, si in
aq. font. aliquoties coquatur aut *Sp. Vini* affusus desuper accendatur) ait *Exc.*
Rivin. Introd. in Pharmac. Tali Turbith feliciter usi *Fel. Würtzius* in *Chirurg.* &
Cl. Banisterus Chirurgus & Medicus Celeb. in Angliâ, &c. Hujus occasione non
 pigebit mentionem facere Præcipitationis ☿ quæ in momento habetur cum
Smiride (vel eorum loco *granat. Bohem. coctis*) rubea pulverisata & per 4. hor.
 calcinata in Xbulo, donec quodammodo vitrificari incipiat & lateribus cru-
 cibuli adhærere, tum in pulverem subtilem tritæ affund. ☿ rectif. diger. per
 24. hor. per inclinationem tinctum effundatur, hocque repetatur, donec
 omnis TRa extracta sit, depletiones ad oleaginositatem ☿lentur; hujus
 Olei ☿j. super ☿ ☿iij. effusa præcipitat in momento ☿, nec oleo adhærebit;
 tunc si destilletur igne satis forti post olei exhalationem aliquid de ☿ ☉to
 major tamen pars manebit fixa. Ejus usus in augmentatione solis & vivifi-
 catione rubicundissima; Et simili vitrificationis modo ex aliis immaturis
 mineralibus R elicitur ope ☿; sic namque etiam ☉ lapidis hæmatitis,
 postquam flores inde ☉ti sunt, restitans potentissimè adstringit; hoc verò
 cum in aqua solvitur & supra ☿ projiciatur, ☿um statim in pulverem coa-
 gulari facit. Vid. *Sal fusibile *e infra Mazzotta.* Quantum verò pro ☿rio
 figendo valeat vitrificatio, innuit *Porta in Mag. Nat. & Maëtz. in Collect. Leyd.*
p.m. 317. dum testatur, Vitrum ☿ & *Croc. ☿* (cum ☿ fact. & cum ☉ duplo
 successivè liquefactum, dein ablutum ad purpur. color.) per partes ☿æ fluen-
 ti super cupellam mixta, donec sola superficies ☿næ scoriis obducta sit, so-
 lutioni in ☿ particulas nigrescentes exhibere, quæ edulcorandæ & cum
 borace fundendæ. Ita plus auri obtinebis quàm ullo modo arte separatoria
 ☿æ habere potes.

VII. MERCURIUS DIAPHORETICUS seu DIAPHORETICUM MERCU-
 RIALE *Ludovici* ita confecit *cit. Exc. D. D. Bernh. Snorsius*; R. ☿rii ☉ 24 *Angl.*
ana ☿ii. F. amalgama, & pulverisa. Huic add. ☿ ☉ti ☿vj. Pelle per retortam
 igne

igne arenæ mediocri in recipientem refertum *Aq. simpl. ℥iij.* Destillatum cum aqua bene calefacta residuo in retorta affunde & bene agita. Tum omnia per chartam duplicem madidam filtra. Filtratum rursus inde retortæ cum $\textcircled{\text{ri}}$ *℥iij.* Et destilla per $\textcircled{\text{O}}$ rursus igne forti ad ultimam guttam usque. Tunc pulverem in fundo relictum edulcora & serva ad usum sub Dosi *viiij.* vel *x.* granorum, censetur efficacius præmissis supradictis Jovialibus Diaphoreticis. Hunc quoque $\textcircled{\text{r}}$ um ex $\textcircled{\text{r}}$ cum $\textcircled{\text{A}}$ coagulato parandum docet *Theophrastus Paracels. Oper. Chirurg. p. m. 155. nim. R. $\textcircled{\text{r}}$ viv $\textcircled{\text{A}}$ Angl. opt. ana $\textcircled{\text{z}}$ f. amalgama, quod in pulverem terito, eique successivis vicibus, ne $\textcircled{\text{A}}$ incendatur, tantum $\textcircled{\text{A}}$ vel $\textcircled{\text{V}}$ generos. affund. donec ebullitio & vehemens effervescentia sedata fuerit, tandem omne corrosivum crebris edulcorationibus & ablutionibus, quantum fieri potest, auferatur, sic enim obtinetur calx insipida leni igne exiccanda & leg. art. quinquies cum alcohol vini figenda, quæ est $\textcircled{\text{r}}$ ius non nisi per sudores operationem suam perficiens, nullo modo sedes, vomitus & salivationem excitans: nimirum processu tali $\textcircled{\text{r}}$ ligatur cum metallo mediantibus $\textcircled{\text{B}}$ us instar clavorum, ne fermentis ventriculi & intestinorum ad pristinum motum disponi & globulis ejus à materia subtili de novo rotari possint, quare & $\textcircled{\text{V}}$ deflagratur super hoc $\textcircled{\text{r}}$ io, ut globuli $\textcircled{\text{r}}$ iales crudi residui, per microscopium aliàs adhuc conspici, avolare possint, acreque adhuc superstes domari. Usus ejus in gravioribus obstructionibus, pituitâ tenaci solvendâ, coagulo ejus tollendo, & doque enervando, hinc egregiè convenit in *Lue $\textcircled{\text{r}}$, scorbuto, scabie gravi & inveteratâ morbis capitis, paralyti, apoplexiâ,* ceu supra C. de $\textcircled{\text{A}}$ ubi sudoriferum maximum proposuimus, videre est. Dosis à gr. *iiij.* ad *x.* vel *xij.* cum Theriacâ, Mithridat. aliisq; Confect. cordialibus. Alia $\textcircled{\text{r}}$ ii diaphoretici præparatio in *Misc. Cur. Dec. II. An. III Obs. LXIX.* à D. *Math. Tilingio* proponitur (ubi ut excellens & incomparabile remedium in variolis, morbillis, podagrâ, hydrope, &c. deprædicatur) quæ desumpta est ex *Comite Digbeo in Medic. experim. Germ. edit. p. 232* quæ talis est: *R. $\textcircled{\text{r}}$ rii opt. purific. ℥ij.* (nimirum qui supra $\textcircled{\text{B}}$ im ope $\textcircled{\text{r}}$ ri calcinati extractus est) $\textcircled{\text{A}}$ $\textcircled{\text{A}}$ $\textcircled{\text{z}}$ *iiij.* vel *iiij.* terantur & commisc. in $\textcircled{\text{B}}$ artific. quæ adhuc novies sublimetur, usque dum post putrefact. colorem scarlatinum adipiscatur; vel, quod melius erit, penitus $\textcircled{\text{V}}$ ta sit & non amplius ascendant; sicque habetur nobile arcanum in Podagrâ, Hydrope, &c. aliisque morbis ubi diaphoresi opus, imò vires fertur æquare Aurum potabilis modo ritè fixetur. Dof. à $\textcircled{\text{z}}$ *ij.* ad $\textcircled{\text{z}}$ *ij.* in Conf. rosar. Tali autem $\textcircled{\text{r}}$ riò fixo *Cnæselium podagram* felicissimè sanasse notissimum esse ait *Hoffmann. in Not. Poter. p. 269.* ubi radicalem podagræ curam consistere ait, maximè in reseratione partium lymphæ depurationi inservientium, maximè in glandularum obstructarum apertione, ibi enim lateat minera seu seminium salinum multiplicativum; huc au-*

tem quadrare non vulgaria remedia, sed ex metallico regno petita, spiritu æthereo resolvente instructa, ut sunt Mercurius ritè fixatus, qualis inprimis est ☿ cum Auro fixatus seu Aurum potabile, de quo supra Cap. de Auro & §. V. Basin hinc præcipuè constituit *Pilularum diaphoretico-catharticarum Scaphusienium*: Rec. ☿rii Dulc. diaphor. 3x. ʒij. Bezoard. mineral. ☿ nat. vel ʒii ana ʒiiij. Confect. alķermes q. s. fiant Pilulæ num. cxxviii. vel ut ex Manuscriptis Scretianis nobis communicavit Nobiliss. & Excell. D. D. Joh. Conr. Muraltus, Practicus Tigurinus feliciss. Discipulus quondam meus dilectissimus, seq. modo: R. Merc. diaphor. 3j. Electr. miner. immat. lot. Cinnab. nat. ☿ ☿ fixat. ana ʒij. Confect. alķerm. q. s. f. Pil. num. xcvi. consperg. Ceruss. ☿. ac sacchar. Dos. num. v. vel viij.

VIII. ARCANUM CORALLINUM seu MERCURIUM COROLLATUM Scaphusii ita feliciter parabat cit. Cl. Scretæ: Rec. Merc. in destillatione Butyri ☿ii reviviscentis 3j. spir. nitr. opt. 3vj. f. solutio, & in arena destillatio ad siccitatem, adde novi spir. ☉ 3vj. procedendo ut ante, & ita tertia vice massam siccam in pulverem redige super porphyrite, affunde Ol. ☿ per deliq. 3ij. stent per ☿ ☿, postea fiat decantatio & affusâ aquâ edulcoratio: abhinc affunde pulveri siccato Aq. album. ovor. ad 3. digitorum eminentiam, abstrahatur in arena, cohobetur ter; tandem affunde spir. vini clarif. f. Digestio, & abhinc deflagret Spiritus, idque tertia vice. Aliis Arcanum Corallinum Paracelsi ut Zvvelfero nil est nisi ☿-tus rubeus dulcis cum ☉le extracto è ☉ ☿ spatio 24. horarum, verum secundum Agricola in Poppium Tom. 1. pag. m. 33. est saltem repetita spiritu ☉tri (utut loco hujus Paracelsus Liquorem alcahest desideret) ☿rii facta solutio & abstractio, remanente pulvere rubeo instar corallorum, quale in magnis morbis ut summum arcanum cum Paracelso laudat, observationeque testatur se Podagram (memini, ait Hoffmann. in Not. Poter. p. m. 59. olim hic Halæ tali medicamento mercuriali à Chymico non vulgari exhibito, inveteratam podagram tophosam sanatam in sexagenario Halensi, ita ut per plures annos firmâ usus fuerit valetudine; & Alb. Gunth. Saxo in Lect. de Arthrit. & Neph. caus. p. m. 161. in Misc. Cur. Dec. II. Ann. V. de se testatur, quod sumpto Arcano corallino Paracelsi ab arthritide diu immunis vixerit, præsertim dum unâ alcalibus uteretur animalium volatilibus, acido sulphuris spiritu, quo pro præservatione pestis usus fuerat, ipsi arthritidem inducente) eo cum extr. chamæpyt. exhibito curâsse; ejus descriptio plenior ex supralaudato Digby hæc est, quamque sequutus quidam egregia in morbis desperatis præstitit: R. ☿ii opt. depur. ʒʒ, dissolv. in ☿ in arena cum ☉tu ☉tri rectif. cohobentur ter novâ addit. ☉us hujus, tandem adstrahe igne forti, refrigerentur omnia, ☿riusque ☉tus teratur subtiliter, edulcoretur, rursusque exiccetur, hinc denuò indatur ☿tæ, & affundatur

—us \ominus rectif. destilletur rursus in arena, refriger. eximatur ♀ & edulcor. ∇ font. aliquoties, tandem inde tigillo, & reverberetur igne forti, refrigerentur, eximatur & teratur supra marmor in pulverem subtilem, super quem in patina Sp. vini affundatur & accendatur, idque ter, & arcanum obtinetur insigne. Dosis à gr. iij. ad vj. in Lue ♀ ea, hydrope, podagrâ, (præcipuè si ♀ ♂ ii loco vulgaris sumatur, ceu Agricola in Popp. L. II. p. m. 13. refert, se novisse Medicum in Austria, qui per ♀ um ♂ ii curarit duodecim Podagricos manibus pedibusque mutilos, plenarieque eos restituisse) reserat obstructions, dissolvit tumores duros, purgat, ac etiam, ventriculo noxiis humoribus obseſſo, vomitum movet.

IX. OLEUM MERCURII omnium optimè *Dexterrimus Maëtz* ita paravit: R ℥ . Mercurii ab omni nigredine loti, ℥ Angl. ana ℥ ij. f. amalgama ab omni spurcitie lavandum, add. ♀ subl. corros. ℥ ij. conterantur in alcohol & tabulæ marmoreæ in cella imponentur, ut resolvantur in liquorem, qui à ♀ rii portione revivicatâ separatus, retortæ committatur, lenique igne ⊕ abstrahatur, dein \triangle ne fortiori transibit collum retortæ oleum ♀ riale maximatum virium. Usus ejus in ulceribus malignis, quæ ex fundamento curat, maximè si ⊕ re metallico ♀ nobilitetur sequenti modo: R ℥ . Lamell. ♀ ris q. pl. in frustra minora conscindito, iisque affunde Oleum ♀ riale ad eminent. 2. digit. transvers. stent simul in digestionem, quousque oleum insigni colore imbutum sit; Oleum decantetur, aliud affundatur, & procedatur sicut prius; TRas confunde & leni igne ⊕ superfluum auferto & loco quieto collocato, sic enim concreſcunt ⊕ li elegantissimi, qui successivis \triangle nis gradibus calcinati, in phiola non nimis arctè clausa in pulverem \odot rei coloris calcinantur, qui verus est ulcerum malignorum domitor, ceu Usus ejus egregius est in cancro, lupo, fistulis, &c. Exinde verò quoque obtinebitur Calcinatum magnum *Paracelsi* (licet *Poterius*, ut *Frid. Hoffmannus* vult, ♀ um præcipitatum probè præparatum sic saltem vocarit, ut supra quoque diximus) si recipiantur Liquoris supra dicti ♀ rialis ℥ ij. & ∇ quantum ex ⊕ & ⊕ li ad albed. calcin. ℥ ij. destillatur, quæ Oleo ♀ riali cautè affundenda, quo factò rectificetur menstruum exinde eductum & habebitur Oleum \odot rei coloris, hinc Rec. ♀ . puriss. ℥ ij. affund. Olei dicti ad eminent. 2. digit. transvers. \triangle ne forti f. abstractio olei à ♀ rio, & hoc repetatur quater, affundendo semper olei \odot ris novam quantitatem, hoc peracto, majoris securitatis gratiâ, hoc idem tentato cum oleo ⊕ li rubr. rectificato, (cum quo, ut porro docet *Eckard entlauffen. Chymic. pag. 756.* per octiduum est digerendus & abstrahendus, idque ter & tandem sub cupella per 6. horas reverberandus, ut sanguinis instar rubicundus fiat) sic obtinebis ♀ rium verè diaphoreticum \triangle is patientem, ab omni ⊕ & ⊕ li acedine liberandum cum ∇ pluv. &, ut fieri solet, cum ∇ flamma figendum.

dum. *Uſus* ejus ad pertinaciſſimos morbos ſolvendos ut *Quartanas*, *Hydropem*, *Scorbutum*, *Luem* ♀ream inveteratam, *Lepram*, *Paralyſin* ad inſtar univerſalis panaceæ. *Dofis* à gr. j. ad ij. Sed *Oleum Merc. dulcis* in ſpecie fit cum ☉le fixo *co cum calce viva liquato & ♀rio dolci ſuperaffuſo, uſque dum liqueſcat in loco humido, & per digeſtionem purificetur, & hinc glaciei inſtar appareat, quæ denuo per ſolutionem & coagulationem depurata & liquata cpe Sp. Vini affuſi & denuo abſtracti *Oleum* exhibet egregium contra *Luem* ♀eam & ſcorphulas datum quindecim vicibus. Sic & *Poterius Oleum* ſeu *Liquorem Mercurii* (quem quoque *Chaos* & *Spiritum* vocat) intus non ſaltem in *Lue* ♀, ſed & *Epilepſiâ*, *cerebri* & *jecoris obſtructionibus*, ſcirrho *lienis*, &c. ſed & extus ſatis laudare nequit, dum illo cum *Ol. gii* mixto ſanavit *carcinomata*, de quo vid. *Obſ. p. m.* 153. & p. 159. *Oleum* tale verò ex *Cl. Deodato Episcopi Baſil. Medico* ita parare docet: *Mercurium* primò præcipita in pulverem albiſſimum, vel cum oleo ☿ris vel cum ☾, aquâ ſalsâ ad ejus repercuſſionem uſurpatâ. *Pulvis* pluries edulcoretur ☽â comm. Ab hoc pulvere ſicco, cum proprio diſſolvente acido, ☉lem educimus duplicem: unum leviffimum, aquæ innatantem, lanugineum, goſſipii inſtar; alterum ponderoſum & pellucidum, veluti Elum. Ab utroque per Vini ſpiritum ſubſtantiam magis tenuem & ſulphuream, variis cohobationibus in fimo equino repetitis, elici-mus, à qua ut omne corpus recedat, ſpiritusque ſolus remaneat, ignis admo-vetur, quò Vini ſpiritus evaneſcat, & corpus fundum petat. *Liquor* interim flagrantiffimus remanet, qui admirabiles effectus edit in *Lue* ♀eâ.

X. MERCURIUS COAGULATUS (quibuſdam Aurum Philoſophorum dictus, melius tamen ♀, quia ſcil. nil eſt, niſi ♀ ex ☉ reſuſcitatum) à Curioſioribus ita paratur: *Rec. Merc. crud.* ʒvj. ✚ opt. *menſ.* ij. Bulliant in vaſe ferreo, perpetuò agitando, addendo ☉ thj. ubi coagulatus fuerit ♀ in pilas redigatur & cum *rad. Curcum. pulv.* ʒviij. *Tuth.* ʒvj. miſceatur in Xbulo & reverberetur: Vel *Rec. ☉ com. Vitrioli ana* ʒviij. ☉ ʒvj. gieß eine Maß ✚ fortis darauſſ/ laß es heiß werden/ alßdann thue darein *Mercurii* ʒiij. laß es wohl kochen/ und immer mit einer eiſernen Spatel wohl umbgerühret/ halt mit dem kochen an/ wann der Eßig eingekochet iſt/ wieder friſchen auffge-goffen/ und ſo lang gekocht/ bißes in dem Grund der Pfannen ligt wie harter Butter/ dann waſche mit einem Waſſer die Unſauberkeit davon/ daß der *Mercurius* klar wie Silber in der Pfannen bleibt/ den thue heraus in ein Leder/ verbinde ihn wohl/ drucke allen lebendigen *Mercur.* hindurch/ welcher im Leder bleibt/ davon mache Küchlein eines viertheils Rthls. dick/ lege ſie hin/ daß ſie trocken werden und hart/ dann iſt er fertig zum Cament. *Cementatio: R. Pulv. rad. Curcumæ, Tut. Alexand. aa.* ʒviij. miſche ſie in einer eiſernen Pfannen wohl under einander/ nim̄ dieſes Pulvers/ ſtreue es unden in den

Tiegel eines Thalers dicke / dann ☿ darauff / und wieder Pulver s. s. s. biß der ☿ aller hinein ist / dann das übrige Pulver oben dick auffgestreuet / und den Tiegel wohl außwendig verlutirt / und oben auch vest zugemacht mit Laim / alsdann an gelinder Wärme wohl trocken werden lassen / damit der Tiegel im Feuer nicht zerspringe / darnach in die Glut gesetzt / und 6. Stund das allerstärkste Feuer gegeben / so fließet der ☿ in *granulis*, dann den Tiegel von ihm selber erkalten lassen / auffgemacht und den ☿ außgesüchet / denselben wieder in einen saubern Tiegel gethan / und in die Glut gesetzt / stark zugeblasen / damit er schmelzet / alsdann in einen Ringuß zum Zehn gegossen / so ist er fertig / am Strich dem Rheinischen Golde gleich / läßt sich hammersen und ziehen. Verum, ut verè ait candidus Mazzotta Phil. Min. p. m. 182. frustra quis laborabit circa famuli hujus retentionem perfectè in igne persistentem, nisi quis adhibuerit fixas Medicinas, fixum enim fixat; Mirum sanè quod vidi ego olim casu cùm parum essem versatus in hac arte: mercurium succo mentastri sola agitatione intra cannulam arundineam per horam absque igne in cinerem reduxi non currentem, postea miscui cum seminibus lini, & vitro pisto in Xbulo aperto ore, & dedi ignem, & ☿ se retraxit instar id, quod nos vocamus cannotiglia, (dunn Schnürlein von O und D) ita ut ab igne non avolaret, de quo parum Practicus non curavi, nihili illud æstimans, at si hac experienciâ magna ex parte illuminati applicarent debita proportionata medicamenta non dubium ipsum morte jucundissima moriturum. Speculare hic lector, &c. Alium habeo modum fixandi, ait Mazzotta ☿um pro TRaad Jam. Rec. ☿, *ci, ☿ aa. destilla in Ol. rubr. adde ☿lum rubific. digere, destilla in Ol. in quo pone ☿, redestilla sæpius ad rubedinem. Ex hoc ☿io ponatur pars una super plures præparatae & illam colorat ac tingit manente eadem medicina, imò si dictus ☿ius super ☿um fustum ponatur in corpus ducetur, & multiplicabitur aurum, quod si cum ipso ☿io misceatur auri soluti in ☿ parva quantitas, & destilletur ☿ pluries super ipsum, perfectum est opus. Congelatio ipsius ☿rii quoq; hæc est: Rec. ☿ & ☿aleali ana impasta cum aqua ☿sata, quæ sit spissa ut salsa, verte sæpe cum baculo, aquam ex istis decanta, & in ipsa coque ☿ium fortiter, & congelabitur. Rubificatur taliter hoc modo: rubificetur prius optimè cum ferro ☿ *um toties super fæces rubeas ferri, toties resublimando ut fiat rubicundum, & fixum solvetur in fimo per 10. dies, & convertetur in aquam rubicundam, quam lento igne congela. Rec. postea p. ij. ☿ *ci subl. & rubificati, & p. iij. ☿rii, & sublimentur toties simul, usque dum tota materia eveniat rubicundissima ut sanguis, fixa in fundo vasis, ponatur deinde sub fimo per dies aliquot, & dissolvatur, ibi in aquam congeletur, iterum solvatur, & congeletur, & fiat toties ut super laminam ignitam currat sine fumo,

fumo, de quo p. j. super ☉um album fufum, aut minorem quantitatem ☿ti præparati, & cementati colorat aurificè permanenter, &c. & hæ equidem fixationes paucis sunt manifestæ. Aliter, *Rec. 24* ☿ & ☿ii purgati ana lib. i. ☿rii *sublim.* primo modo, misce, & ponantur in vase vitreo cum fundo plano, & circumponantur carbonēs accensī paulatim, adducendo, seu appropinquando ad vas, & ☿ elevabitur super fæces, collige, & fæces projice, qui si ponatur super lapidem in loco humido, solvetur in Aquam rubicundam, quæ lento igne congeletur, & ipsa convertet aurum album in rubeum. Nec putres cum quibusdam fumivendulis, qui diu circa ☿um laborantes illum retinere non potuerunt, propterea ☿um esse infixabilem, quod hisce oculis vidi, error esse non potest; vidi enim ego in domo *Illustriss. cujusdam Domini* ☿um fixatum album coloris aliquantulum thbini in cupella persistentem & ipse me præsentē positus fuit in aqua forti, & cecidit in arenam nigram, quam in lapide lydio comprobavimus; & erat melior quam de zecchino: hic hic ita fixabat; ponebat ☿ci p. j. ☿rii crudi p. j. Auripigmenti part. mediam, Boracis 3ß. ☿rii lavati 3ij. in olla optimè clausa desuper ne spiret, & apponebat prius lentum ignem paulatim augendo △em, & admovebat ollæ carbonēs, ibique per horam permanebat, ultimò magnum dando ignem, & ☿us in pulverem fixum circa fæces & intra manebat, quem dein fundebat, & cupellabat, & in omni examine comprobabatur, & in aurum mutabatur ☿ti: Alia fixatio ☿ juxta Mazzot. ita fit: R. ▽a fixæ rubicund. ex ☉lo ☿ & *co fixo per incerationem multiplicem ppt. ☿ = rubif. ana thbj. Digere per 15. dies, aquam filtra, solve & congela in lapillos, qui sunt elixir rubeum, cujus p. j. tinget ☿ p. 50. Hoc arcanum in vanum probavit amicus quidam, quia completum non habuit totum hoc secretum, ut hoc propalat Mazzotta, &c.

Cæterum non saltem Alchymistas mirè vexat ☿, sed & Philosophis suos effectus admirandos exhibuit hoc & priori seculo, sic namque quanta *Philosophiæ experimentalis* sit utilitas, testatur insignis *Barometri usus* olim Veteribus (qui tamen in præsagiendis tempestatibus ab aliis rebus sua indicia hauserunt, de quo vid. *Gratarolus de Præsagiis tempest.*) incognitus, cujus experimentum sæpius hîc instituit *Clariss. p. m. D. D. J. Georg. Mangoldus* in tubo vitreo 67. digitos experimentales longo, sine phiala, & in alio 60. digitos longo cum phiala in summitate, ubi ☿us utrimque ad 30. circiter digitos cadet. Non descendit autem ☿, si tubus 30. digitis brevior est, quod probabit tubus digitos 20. longus. Cadit verò omnis, si admittitur aër, exemplum erit tubus 46. digitos longus epistomio in summitate instructus, vel si aëris exterius prementis vis ope antliæ tollitur. Cadit autem ☿ propter pondus proprium: sistitur lapsus ad 30. digitum circiter, propter pondus aëris resistens. In tubo angusto tam altè non scandit, quàm in amplo,

nec ulla differentia est, siue tubus sit cum, siue sine phiala, (modo sufficienter longus sit) siue in hypocausto calefacto exponatur. Spatium supra \varnothing um vacuum est; non tamen vacuum, sed manifestum materiæ subtilis seu *Ætheris* (cujus gravitatem tum *Celeb. noster Bernoullius* tum *P. Malebranche Recherche de la Verite, L. VI. cap. IX.* asserunt iisdem rationibus & exemplis) argumentum; cui nec à vitro transitus præcluditur: & in hoc ∇ a in vapores non resolvitur, nec intus sudat vitrum: etiamsi calor sit præsens. Altitudo \varnothing rii variat pro pondere atmosphæræ resistentis: hæc enim cum illo tanquam in perpetua balance exposita existit; dum hæc plus ponderat, ille ascendit; dum minus, ille cadit. Plurimum verò ponderat hyeme acerrima, minimum æstate fervidissima, medium vere & autumnò, totaque differentia consistit in duobus digitis circiter. Proportio ponderis aëris cum \varnothing io est ut 14000. ad 1. circiter, vel in mensura circiter ut 35000. pedes ad 30. digitos vel ut 420000. digiti ad 30. digitos, siue ut 14000. digiti ad unum. Plus ponderat sereno, minus, quod mireris, pluvioso, nebuloso, ventis & nivibus obrito cœlo. Hinc (a) Altitudo atmosphæræ ex hujus altitudine certò non patet: sed quòd modò plures, modò pauciores exhalationes in aëre existant. (b) Quòd plures exhalationes sunt, eò pauciores insunt aëri, & quòd plures insunt aëri, eò pauciores sunt. Exinde [α] Cœlum nubilosum, pluviosum, &c. levius esse judicamus sereno; idque æstate levius quàm hyeme, etsi Atmosphæra hyeme humilior judicetur quàm æstate. [β] Nubes hyeme altiores sunt quàm æstate: etiam tunc aves altiùs volare possunt. Mutatione hujus instrumenti conspectâ, etsi nulla in aëre adhuc à quoquam observetur, mutationem cœli, pluviarum, &c. & serenitatis, sat certò prædicere possumus, præcipuè æstate & hyeme. Ex hac aëris mutatione constat ratio nutritionis plantarum & incrementi mutatorum, horumque variatio secundum tempora anni: nec non cur arborum cortex à ligno liber sit vere, non æstate media, post iterum? Cur insitiones vere & autumnò, non media æstate fiant feliciter? Ratio item lapsum fructuum immaturorum pro terræ humiditate & siccitate abundante, &c. tandem feligimus, si datur delectus, tempora colligendi fructus, fruges, fœnum, faciendi iter, &c. Quantum & quàm variè afficiatur genus Animalium, & præcipuè Homo; utpote quorum corpora majorem longè copiam particularum volatilium & materiæ subtilis in se continent, quàm Vegetabilium & Inanimatorum, testes sunt exempla dolorum periodicorum juxtaque *Dæ* phases (nimirum Astrologia non parum confirmatur hypothesibus Cartesianorum ex materiæ subtilis variè modificatæ vario influxu, megacosmiquè; microcosmiquè vario inde dependente mechanismo) recurrentium, Febriumque singulis annis eodem tempore se exacerbantium recursum, ut nil dicamus de Crisibus, de quibus inde accuratissimè discurret *Illustr. Boyleus in Diss. de Naturâ.*

CAP. IX.

De ANTIMONIO seu Stibio.

ANTIMONIUM ita dictum vel quod incauto usu monachos necârit, vel potius prudenti consilio præparatum & exhibitum ad prolongandam vitam faciat, *παρετὶ τῆς ἀνελπίστου ἀρετῆς τὸν βίον*, Stibium item & Philosophorum Chymicorum *magnesia*, fossile est non ductile sed liquabile, liquationem quoque metallorum facilitans (præsertim ferri, cujus poros subit & laxat, iisq; quoque facillè adhæret) & si quod aliud minerale, innuens *Regni Mineralis* incolas eandem principiorum misturam agnoscere, quæ in *Vegetabilibus* aliàs observatur; diversis nimirum ut illa gaudet particulis, nimirum plurimis ramosis Quis terrestribus, viscosis, ☿reis, tum ☾nis, ☿ialibus satis actuosis, vel, ut *Kunkelius* curiosus Antimonii scrutator comperit in ejus anatome, constat acido (quod scilicet ☿-tum additum in ☿ convertit) terrâ mortuâ & ☿rio, unde & ob talem particularum certo modo specificatarum diversitatem mensuris diversis obedit, adeoque quod multo scateat ☿re, id, præter ☿im, ☽ti inaurationem, ☉ in ☿li reductionem, patefaciunt menstrua ☿rea, v.g. *Oleum terebinthinae*, in quod totum fere refunditur ☿ium, ac insuper ☿ inflammabile manifestum ex eo in ☿am injecto materiæ flavæ formâ post effervescentiam resultans; prout *Poterius Pharm. Spag. L. III. S. IV. p. m. 551.* refert se pluries ex ☿ crudo extraxisse substantiam quandam ☿eam vi narcoticâ & ☉licâ præditam, cujus gr. ij. vel iij. exhibita somnum excitant & multos dolores sedant; Salinas verò & ☿iales particulas detegit vis vomitiva & drastica, quæ præcipuè in floribus ejus salinis delitescit, ex quibus, dicente Regio Chymico *Quercetano*, si ☉ detrahatur ac separetur virtute cujusdam salis, ut fieri potest, tunc ex floribus illis præstantissimum fit citra vomitum purgativum, item quod ex minera ☿ii habeatur spiritus ☿dus seu Acetum Antimonii, de quo *infra S. VI.* ☿rii verò præsentiam omnium manifestè arguit regulus ☿ii de natura ☉ci multum participans (ceus & Regulum de Monte *Snyders* ☉cum vocat) ut vel maxime docet ejus pulvis, qui canibus exhibitus illos brevi interficit, apparente in ventriculo maculâ nigricante; Hujus autem nunquam plus quam ʒiiij. ex ☿ii tʒj. quis obtinebit, notante *Kunkelio*: unde & ☿ verus, non saltem larvatus, è regulo hocce, ut ☉co, beneficio ☉ium acido-alkalico- rum inter se confligentium, ut *spiritu *ci, spir. ☉, ☉le ☿ri, ☿ crudo, ☿to, *co, cineribus clavellatis*, teste *Basilio, Becchero, Glaubero, Hoffmanno*, & aliis, obtinetur, quatenus horum ☉ium sibi contrariorum conflictu & fatigatione velut exurgunt copiosa effluvia ætherea in spiritum subtilissimum abeuntia,

euntia, qui essentia ☿ficans dicitur, quæque postea poros particularum metallicarum regularum permeat, in particulas ejus impingit, easque resolvit, emollit & fluidificat, ut ☿verus ejusmodi se sistat. Vid. C. VIII. §. 2. Et exinde est, quod de eo seq. referat *Agricola in Popp. T. II. p. 21.* Antimonium, ait, summè rapax minerale est, etiam in ☿, verum ☉ resistit in eoque se lavat & depurat ab omni impuritate; nihilominus etsi rapacitati ejus resistat, clanculum tamen lædit, fragile & immalleabile reddit, verum id in colore graduatur, adeò ut Aurifabris opus sit illud in cineritio cum ☿ denuò malleabile reddere: Præstantiores verò Chymici inde colligunt TRam obtineri posse, rapacitatemque ejus tolli comburendo huic avi volanti pennas inviscundoque illas dextrè, id quod tamen pauci nôrunt. Verum testatur *cit. Agricola* inde fixam TRam haberi posse, prout talem vidit apud Monachos in quodam Cœnobio ex ☿ paratam, cujus p. j. tinxit p. 100. ☿ti in ☉. Nim, acidum admodum forte esse debet pro tali TRâ, ut occasione anatomes hujus *Reguli* inquit *Kunkelius Obs. Chym. p. m. 25.* dicens, in Regulo hoc nil nisi ☿um inveniri, qui cum acido & terrâ sicut alia Metalla conjunctus sit, nec quicquam aliud ☿io frenum injicere posse nisi acidum, quale scilicet forte exinde calcinatione obtinetur; cui si ☿ ☉ vel ☿ti additur, mira harmonia Alchymica resultabit, dum fixum & volatile (quæ scil. saltem differunt ratione consistentiæ, & prout plus vel minus ☿æ obtinent) indissolubiliter uniuntur; Cœterùm quod ☿ii Regulus præterea partibus metallicis, iisque hñinis præprimis scateat, patet non saltem ex eo quod docet *Basilius Valent.* ☿ium ☉le hñi in verum hñum verti, sed & quod hñ aliàs ex ☿io obtineatur, ceu *Willisus* refert, se quondam ex ☿ii hñj. hñi hñj. elicuisse, bonitatisque ☿ii signum esse, si totum in hepar & scorias abeat, secus enim portionem ejus in merum plumbum interdum liquefcere; adeo ut non mirum sit illud vocari hñum Veterum Philosophorum, nimir. ☿ est metallorum omnium prima velut radix seu matrix, seminarium & ens primum, quia, ut *Libav. de Igne nat. p. 61.* ait, non tantùm Aurum ex eo excoquitur, verum etiam Regulus ejus omnis generis metalla per eorum spiritum induit. Dum per se funditur, ut vitrescat sæpe nodi argentei seu regulini apparent, ait p. 72. qui cœcti conteruntur & cum calce plumbi (☉le hñ) misti cementantur per 3. horas, dein valido igne liquantur, effusi in canalem in hñ transiisse reperiuntur, si cum calce ☿ cœmentes, fiet ☿ &c. Nam compertum est in metallis esse spiritum qui symbolicas materias stibii & bismuthi (calæmi quoque & cobalti, &c.) in sui naturam vertit, quod est fundamentum *Chrysopæie*. Sic ex ferro fit ☿, ope spiritus cupri, qui est in calchantho, sine illis non fit. *Idem* inde in *Apocal. Herm. p. 225.* ait, esse quosdam qui ex ☿ali ☿ii butyro (maximè ex regulo) Oleum faciunt, quod habeant pro ☿io Philos. cui si Aurum adjicietur,

adjicietur, sperant solutionem & coagulationem illam sæpius repetendam, quam in magisterio Lapidis requiri monent Sapientes, ut tandem ex oleo isto & auro fiat TRa imperfectorum metallorum perfectiva. Cum ergo sec. *Sucht. L. II. de ☿*, in stibio sit tanquam in matrice & minerâ solis nativâ vis & TRa auri seu primum ens primæque materia, ☉um naturaliter consummatum eo poterit in primam materiam reduci & radicaliter solvi: in ☿ enim viscida ignea latet aqua quæ luminosa est substantiâ, imò verè ignis per destillationem accendendus, cujus ope Aurum calcinatur & aperitur. Cæterum curiosum quoque est, quod circa Anatomen antimonii instituit *Agric. Comm. in Popp. p. II.* ubi refert se ☿io pulveris affudisse ▽ pluv. cum *co ☿ tam & per 8. dies digessisse, hinc decantasse menstruum & exhalasse paulatim, remanente pulvere niveo, dulci instar sacchar. ☿ni, quod fluxu plumbum velut album instar stanni exhibuit, ex quo ☉ vel saccharum paratum dulce erat, etiam cum ☿ro calcinato cementatum 2 pulchrum exhibuit, quod nullum stridorem sub dentibus exhibuit; & tali ☿rio ducatus amalgamatus ad candelæ candorem fluet, prout aliàs ☿ ☿nii ☉ro mixtus incalescit in manu, & arcanum verum corallinum præbet, *Podagram* curans. Vid. *M.C. Dec. II. An. I.* ☿ insuper ☿do eoq; ☉co ☿u perfusum esse, persuadere poterit ☿lium vis ophtalmica (☿um, ait *Lutolfus Hist. Æth. p. m. 408.* dictum Rabbinicè cohōl & cum articulo alcohōl, cohōl scil. minerale est in toto Oriente antiquitus notum pro collyrio, cohōllyrio scil. seu usu ophtalmico in formâ tam siccâ quàm humidâ, ex croco scil. vel vitro ☿ii; hinc *super ☿* stibio illinire; Persis dicitur Surme, ☿ scil. in pulverem tenerimum contusum erat ita ut chartæ subtilissimæ adhereret, unde quidam Persa coram *Lutolfo* sublati digito palpebris stylum hoc pulvere tinctum oculo applicabat, mox demissis rursus illis pertrahebat, idque innoxie itidem imitatus est *Lutolfus*. Prisca Hebræâ linguâ est נֶפֶשׁ fucus quo *Jesabel* se pinxit, Vid. 2. Reg. IX. v. 30.) à Vitriolo quodam admodum volatili & penetrante petenda, cujus ratione oculorum vitia optimè corrigit; unde & dicit *Basilus Valentinus* (qui *Triumphali Curru* ☿um evexit) differentiam ☿ii & ☿ii in radice convenientium esse saltem in eo, quod illud perductum sit ad essentiam duriorē plusculumque substantiæ ☉lis ex tribus principis assumpserit, quamvis durities in eo tanta minimè sit, compagesque particularum id componentium non tam stricta, ut non possit variâ schesi & habitudine, sub hoc nunc illo colore scilicet, cujus ratione *Proteus* dicitur, apparere, prout nimirum salia diversa ipsi addita & commixta particulas ejus, aculeosque variè digerunt, disponunt & locant, instabilitatem ejus laxamque compositionem sic innuentia. Verum licet particulae ejus laxè combinentur, fragileq; (imò si liquefactum sali vulgari commisceatur, sit pellucidum ut vitrum

sicut & h̄ sale mixtum fit diaphanum) illud reddant occultatur nihilominus in eo ☿ ut ☉ re Vum purissimum ceu aliàs optimæ notæ, quale est Hungaricum, (quod punctulis rubicundis interspersis emicat) ex auri & Icti fodinis eruitur, auriq̃ue leprosi, Alis item nomine donatur, unde & amicum illud valde est metallis, palloremq̃ue illorum roseâ hac suâ anima sanat, quod non minus de corpore humano à morbis pallido dici potest; cuius respectu ☿um est velut fons & scaturigo præstantissimorum medicamentorum, dum, ut ex prædictis patet, in eo velut abyssus inexhausto omnium metallorum & mineralium energiæ latent; unde ab experto Chymico oretenus audiui, sibi, non minus ac de Clariss. Sylvio aliàs hoc quoque fertur, domum satis nitidam ☿ium ædificasse: ceu & prolixus est in ☿ii laudibus recensendis, *Paracelsus de vitâ longâ cap. VI.* ubi refert: *Sicut ☿ium finit aurum* (prout & Poëtæ fabulati sunt Vulcanum in ☿io ceu balneo lavasse Phœbum, ac etiam *Auct. Contin. Wunder-drey p. 116.* inquirens, an non Aurum in colore & nobilitate exaltari posset, experimentum instituit cum ducatis quatuor & cū ☉ triginta vicibus per ☿ fudisset, obtinuit ex his 4. ducatis vix $1\frac{1}{2}$. ducatum; Tale verò aurum etiam Sapientes pro ♀re Japonicâ potius quàm auro asperere, huic verò auro tantundem Jnæ fixæ addidit, quantum tertia ejus pars ponderat & denuo ☉ valoris ducatorum obtinebitur in omni examine persistens) sic eadem ratione & formâ corpus humanum purum reddit, in illo enim est essentia, quæ nihil impuri cum puro confundi finit; Quamvis enim ob vim emeticam insignem, corpori humano adversum videatur, nihilominus exinde & quia cum sale gemmæ & ☿ri decenter igne mixtum privatur vi hacce emeticâ, abit in pulverem obscurè rubicundum (essentia & ☿e plenum) diaphoreticum, excitantem simul lenes salivationes, in morbis quorum obstructions graviores autores sunt depulsandis præsentissimi effectus, de quo mox pluribus dicetur. Quare notatu dignum est quod de ☿io adducit *Chioccius in Museo Calceolar. p. m. 402.* licet adhuc vomitorio: *Revocantur inquit, à visceribus ac nervis ad ventrem per vomitionis vehementiam succi præternaturam, & obstruentes humores à locis ubi pertinaciter hærent obstructi dimoventur, ut hoc pacto Febres diuturnæ & contumaces Autumnii tempore, & Arthritides, quæ nulli remediorum generi cesserant, expeditissimè & miraculi instar curatæ repellantur, quod mihi sapissimè usu venisse recorder:* quibus verbis ut fidem habeamus satis superq̃ue docuit Oxysaccharum emeticum infra descriptum *Celeb. Helvetiorum Practico D. D. Jac. Wepfero* multum usuale, cuius usu Febres tum intermittentes tum continuas, Arthritidem quin & imminentem sæpius abegimus: hanc in rem vid, *Misc. Cur. Dec. I. An. VI. & VII. p. 220.* & *Hoffman. in Not. Poter. p. 256. & p. 434.* ubi notanter ait, Arthritidis causa sæpe latet in primis viis, hinc illis expurgatis vel vomitorio vel purgante, anodyna temperata,

perata, ad quæ referri merentur Pilulæ de cynoglossâ, sæpius protinus malum propulsant.

Hinc præter *Usum* peramplum, quem quoque tum stanni fusoribus, tum speculorum metallicorum (quorum superficiem æquat) confectoribus (ceu *Basilius Valentinus* asserit, sub certa quadam constellatione & concursu Planetarum mixturam metallorum fieri cum $\frac{1}{2}$ io, ex qua signaturæ & characteres fundantur singularibus virtutibus prædita, speculaque confici multorum & mirabilium aspectuum & proprietatum) campanarum, globorum bellicorum ut & typorum typographicorum (ceu quæ solidiores & planiores inde fiunt) fusoribus aliisque largiter præbet, nil attinet *usum* ejus *Medicum* pluribus aliis argumentis & experienciis asserere, dum satis superque notum est illud præparatione decenti mitigatum, obstructions in angustissimis venis consistentes remove, ceu & hoc adgnovit *Doct. Medicus Gallus Joh. Chicotius in Epist. & Dissert. Med. p. m. 343.* ubi in morbis melancholicis seq. *Decoctum* summopere laudat: \mathcal{R} . $\frac{1}{2}$ crud. *Limat. chalyb. pulv.* \mathcal{F} . *sal. prunell.* (cujus loco si \mathcal{F} us sumatur & tale decoctum ad \mathcal{T} biß. affundatur *Fol. Senn. Rhab. Agar. Sem. quatuor calid. maj. ana 3j.* post decent digest. cum *Saccharo Syrupus purgans* egregius obtinebitur) *ana 3j.* Bulliant in *Aq. font. Tbvj* per horas 2. hujus Aquæ colatæ detur manè \mathcal{T} bj, & si placet *santalo* aut *cinamomo* vel *cortice ext. citri* aromatizetur; Hæc autem præscribimus, notanter inquit, ut quod occultis itineribus atque angustis viis pertingere non valuit, illâ præparatione patentem viam ac tutam inveniat. Quare non mirum hodie eludi osores remediorum $\frac{1}{2}$ lium, quorum æstimatores olim plures Medici Parisienses vocarunt *Medicina simias* & *artis hujus monetam falsam*; Hinc & meritò triumphum obtinuit Medicus Parisiensis *Renaudot* super Medicos *Perreau* & *Merlet* (de quo refert *Guy Patin Lettr. Tom. III. p. 452.* quod in duobus morbis acutis uno eodemq; anno eum invadentibus Venam sibi incidi passus sit 36. vicibus juxta repetitas tutas purgationes ex *Cassiâ* & *Sennâ* absque *Stibio*, *mannâ* & *scammoniatis* evaseritque octuagenarius) insignes $\frac{1}{2}$ ii osores, ceu patet ex titulis librorum contra $\frac{1}{2}$ ium conscriptorum; Dum enim *Eusebius Renaudot* *Stibii* æquus æstimator tractatui *l'Antimoine justifié & triomphant* (*juste titre*, ut timidus ludit *Patin Lettr. T. III. pag. 609.* car pour triompher il falloit en avoir tué pour le moins 6000. aussi a fait l'Antimoine) præfigeret hæc verba: *Est in quibusdam tanta perversitas ut inventis frugibus glande vescantur*, frivole regessit *Mallet* his verbis: *Est in quibusdam tanta perversitas ut contemptis medicamentis veneno utantur*; *Perreau* verò hisce:

*Perversitas est tanta quorundam, ut velint
Frugibus repertis glande vescier tamen,
Sed major est perversitas, salubribus
Tot bene repertis, malle virtus stibii.*

Sed larvæ hoc sunt & vana somniantium deliramenta, quibus illusi trepidant & caligant; Nimirum $\frac{1}{2}$ um etiam adhuc crudum minimè pro veneno habendum, quia securum præbet remedium ad Tabem (cum *Saccharo in rotulis Berolinensibus*) & *Luem* $\frac{1}{2}$ am, imò juxta *Schröderum* & experientiam Principissæ cujusdam, ipsam *Epilepsiam* sanandam, ceu & prospero cum successu indies exhibemus Infantibus pulverem purgantem *D. Bontekœ* ex *antimon. crud. tartar. depur. & scammonio* confectum. Valet & ad pinguefacienda bruta; Fallunt enim qui $\frac{1}{2}$ ium crudum coctum vel maceratum in ∇ a, vel exhibitum in pulvere supra & infra purgare sibi & aliis persuadent, ut ait *Hoffman. in Not. Poter. p. m. 419*. Licet autem præparatum validissimum audiat medicamentum, tutum tamen erit, si à sapiente Medico & sub *Hippocratis* cautionibus præscribatur, ceu quotidiana edocet experientia, adeo ut non vereamur cum sanioribus sequentia ex $\frac{1}{2}$ nio laudare *Remedia*, notantes adhuc priùs duo ipsius esse genera, *marem* & *fœminam*, quorum ille horridior est, scabrior minusque ponderosus & minus radians, arenosiorque; hæc verò nitens, friabilis, fissuris non globis dehiscens, qualiter hoc observari possit, referente *Encelio*, in monte *Fiechtenberg*, in quo quatuor illa notabilia flumina oriuntur, *Mœnus*, *Sala*, *Ægra*, *Nabus*, quorum accolæ non saltem sed & tota *Germania* imò *Europa* egregiam $\frac{1}{2}$ ialium dotem satis superque experiuntur. Mineram autem $\frac{1}{2}$ ni mirè striatam alibi quoque v. g. in *Rhætiâ* ad *Scamphium* reperire licet, imò ipse *Vesuvius* illam evomit, ut notavit *Connor Anglus Anno 1694*. dum materiam è mare exceptam malleoque perculsam $\frac{1}{2}$ io & nitro abundante conspexit & vino rubro infusam emeticâ vi pollere in *Famulo* deprehendit manifesto indicio vinum regulinis $\frac{1}{2}$ ii particulis rigidisque nitri corpusculis fuisse aculeatum. Vid. *Act. Lips. Ann. M. DC. XCVI. p. 557*. *Ferrandus Imperatus in Hist. nat. p. m. 485*. $\frac{1}{2}$ um artificiale fissile colligi docet ex dictis duabus speciebus nativis, duobus vasis sibi invicem obversis, orificiis obturatis, quorum alterum, nempe superius, vena trita sit repletum, aerique apertum, alterum vacuum sub ∇ a consistat; substrato igitur igne fundo vasis pleni, quod in aperto est, $\frac{1}{2}$ ium in vas, quod sub ∇ a est, transit; constat jam, collum superioris cucurbitæ musco arboreo aliave simili materiâ obturandum, quâ ratione gravibus $\frac{1}{2}$ ii spiritibus transitus patet, fœcibus in proprio vase subsidentibus. E' Præparatis sit

I. VITRUM ANTIMONII; quod fit ex $\frac{1}{2}$ calcinato fuso, exhalante fumo corrosivo & sordibus ∞ libus inquinato, unde post effunditur in patellam ut concreseat in lamellas vitreas coloris hyacinthini pellucidi, quatenus nimirum particulae $\frac{1}{2}$ ii ratione figuræ, situs ac magnitudinis ita disponuntur & modificantur, ut liberum luminis transitum permittant, evolutis & suscitatis ignis ope partibus $\frac{1}{2}$ reo- \ominus nis, spiculis suis membranam ventriculi faciliè irritantibus; sic etiam ut in substantia incautè exhibitum lethalem hyper-

hypercatharsin (nānodynorum theriacalium, & spirituosorum confortantium intus, extus verò *Aq. Regin. Hung. vel Anhaltinā* cum oleo nucistæ, menthæ & balsamo Peruviano mixtis & stomacho applicatis sistatur) sæpius induxerit, de quo vid. *Fabr. Hild. Obs. Cent. IV. 76. & Cent. V. 12.* Quare etiam ulterius cum hoc Vitro Alii aliter procedunt & ☿ur in eò latens extravertunt, prout *Magnus Basil. Val. & Agricola in Poppium p. m. 201.* pro Lapide Ignis dicto ita instruunt: *R. Vitri antim. per se lbß. *ci depur. vel florum ejus ℥iij.* misc. & tere probè, inde cucurbitæ & bene luta, pone in Balneo Vapor. ut solvatur in crassum liquorem, dein pone in arena, & coagula, affundendo postea ☿um quercinum limpidum, quem coloratum decanta, aliumque affunde, idque repete, donec non amplius coloretur; Liquorem hunc conjunctum abstrahere ad oleitatem, quam in igne arenæ coagula in pulverem flavo rubeum: huic pulveri affunde ☿ vini opt. cui ☿ ☉ *ci commixtus, & digere per 4. septimanas, pòst inde retortæ & lentè destilla (observando tamen ut sal ☿um cum ☿ ☐æ unà exeat) usque dum guttæ flavæ incipiant stillare, mutatum recipientem & ignem fortem subministra, sic sequetur *Oleum rubrum* instar rubini, quod exime & à phlegmate separa, Oleum verò in phiola clausa igne arenæ intra 14. dies coagula instar vitri, quam materiam rursus pone in digestionem, ut solvatur in Oleum, ut prius & denuò coagula, idque aliquoties repete; sic enim habebis *Oleum fixum* excellens remedium in *Peste, Febri malignā, Cancro* (intus & extus) *Gangranā, Epilepsiā, &c.* Quod verò insuper in eo lateat spiritus tingens ritè capiendus, i. e. fixandus probat in defensionem *Particularium cit. Agricola p. m. 215.* nimirum miscuit hoc oleum cum ☿ii solutione cum ☿i, unde præcipitabatur pulvis flavus, qui, abstractā ☿i, denuò miscebatur cum oleo & igne arenæ coagulabatur, ☿um cum spongia infra pellendo, donec omne figeretur, quod hinc cupellatum non fumabat, sed fixum remanebat: *Agricola* hoc videns sumpsit ☿tum & ☿ fusisque injiciebat TRam, & postea cupellabat, unde augmentum accessit, sed ut ingressus concilietur, laborandum erit, sic enim lucrum majus erit. Idem *Agricola ad Olei hujus ℥j.* sumpsit *Olei ☿ii flavi ℥iij.* & intra 4. septimanas coagulabat in Lapidem, qui cum ☿ cupellatus ☉ relinquebat, verum id majori in copiā obtinebitur, si ingressus ei concilietur. Uti verò *cit. loco* reticet ☉ ☿ii, ita *p. 295.* ait, illud Oleo ☿ii dicto admiscendum esse, & unà fixandum esse in Lapidem fixum: Sal autem dictum obtinetur, si remanentiæ extractionis cum aceto quercino addatur ☿ comm. & unà reverberentur, & dein cum aceto forti fiat extractio & ☉ inspissetur: Quantum verò hoc ☉ fixum possit in emendatione metallorum docet insuper *Kerckringius in Not. Valent. p. m. 225.* quod nimirum ejus ope Oleum ☿ii rubrum crassum & ponderosum fixetur digestionem per 3. menses: *Oleum* verò hoc ☿ii excellens ita

parabat *Kerckringius*: \mathcal{R} . *Miner.* $\frac{1}{2}$ ii (quæ scil. subtile $\frac{1}{2}$ habet) in subtilem pulverem reductæ, q.v. Affunde $\frac{1}{2}$ ii q. s. Digere per 40. dies, tinctum $\frac{1}{2}$ decanta idque sæpius, hoc abstrahere, & pulveri remanenti affunde $\frac{1}{2}$ vini, ut color sanguineus extrahatur, exactionem impone circulatorio, & impone B. M. tam diu digerendum, donec videas TRam se sursum attollere, & volatilem per alembicum transire. tum refrigescat, & impone omnem materiam cucurbitæ vitreæ, & \mathcal{A} la $\frac{1}{2}$ um secundum artem, & transibit rubicundissimus per alembicum, ut sanguis, dein abstrahere rursus $\frac{1}{2}$ vini, & habebis Oleum pretiosum in morbis pro Insanabilibus habitis. In præparatione verò cavendum, ne pulvis post abstractionem aceti aduratur. *Acetum* autem $\frac{1}{2}$ nii ut sit parandum, infra docebitur. Cæterum Vitri $\frac{1}{2}$ ii simplicis occasione etiam meritò cen magni Arcani mentio facienda, Vitri scil. $\frac{1}{2}$ ii \odot ris: \mathcal{R} . $\frac{1}{2}$ opt. $\frac{1}{2}$ xviiij. \odot $\frac{1}{2}$ β. Liquefiant, vel fundantur simul in crucibulo, donec *Aurum* ab $\frac{1}{2}$ is devoratum vel absorptum sit. Hinc protinus effundatur $\frac{1}{2}$ um, ne \odot in Regulum abeat & separetur. Redigatur postea in pulverem subtilem auratum hoc $\frac{1}{2}$ um, & (uti aliàs, in simplicis Vitri præparatione faciendum) tribus vicibus probè calcinetur, donec non amplius concresecat, aut in grumos abeat, neque fumum exhalet aut eructet. Peractâ hac calcinatione immittatur protinus crucibulo, ignique fusorio, ut liqueatur, tradatur, superinijciendo particulam unam atque alteram $\frac{1}{2}$ ris, quò citius nempe purificetur & perspicuum fiat, rudiculâ ferreâ aliquoties explorando. Hoc habito signo effundatur in pelvim cupream, & sic vitrum rubini instar evadet, pro TRA $\frac{1}{2}$ ii extrahenda aptissimum. Ex Vitro simplici sit

α *Sapa* $\frac{1}{2}$ ii *Sylvii*, ex vitri $\frac{1}{2}$ j. cum *Must. alb. rec. vel succo pomor. vel pyror. vel cydon.* $\frac{1}{2}$ xxiv. digestis per 14. dies, postea liquorem filtrando per pannum duplicatum evaporandoque ad consist. sapæ seu syrupi crassioris vel etiam pilularum, si amplius evaporetur, quarum dosis una pisi magnitudine, Sapæ verò *Dosis gut. iij. ad $\frac{1}{2}$ j, $\frac{1}{2}$ β. usque ad $\frac{1}{2}$ β. pro subjectorum variâ constitutione.* Quando autem remedium ejusmodi sit exhibendum, docet præprimis *Hipp. Aph. S. IV. 16. & L. III. de Dietâ, quin & Quercetan. in Pharmacop. p. m. 272.* nimirum in morbis multum popularibus & communibus, &c.

β *Emeticum correctum* $\frac{1}{2}$ nii *D. Maëts*: \mathcal{R} . *Vitr.* $\frac{1}{2}$ ii *hyacinth.* per se fact. $\frac{1}{2}$ vi. \odot puriss. $\frac{1}{2}$ j. Terantur & calcinentur in Xbulo candente, ut aliàs, massam contere & subtiliorem cremorem educito cum pluvia tepida & obtinebis benignum vomitivum. *Dosis à gr. v. ad xv. in Infus.* quod mitigari potest addito *Syr. Violar.* $\frac{1}{2}$ β. vel $\frac{1}{2}$ j. *Ol.* $\frac{1}{2}$ per camp. q. s. ad gratam aciditatem, unde hoc magis figitur $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ nii Δ le & illius ramosis & mollibus perticulis acredo $\frac{1}{2}$ ii involvitur, ceu & ad hunc modum ingeniosè *Zvvelferus* $\frac{1}{2}$ \odot tum emeticum purgantem paravit in morbis $\frac{1}{2}$ reis utilem: \mathcal{R} . *Sal.* $\frac{1}{2}$ ri $\frac{1}{2}$ βj. Liquefiat

fiat in Xbulo super igne, cui statim pedetentim injiciantur *Vitri* $\frac{1}{2}$ ii sine additione parati $\frac{1}{2}$ ij. Et postquam liquefacta & benè mixta fuerint, bacillo ferreo ea commovendo, illico effundantur. Hinc massa refrigerata teratur, in ∇ a simplici solvatur, filtretur, &, quando exhalavit leniter aquositas, ad pristinam salis siccitatem reducatur. Cui salii pedetentim & successivè instilletur *Spirit.* \textcircled{O} li vel \textcircled{F} rus q. s. donec nulla amplius ebullitio seu effervescentia ex affusione \sim us advertatur. Hoc signo apparente, exsiccetur massa salina \textcircled{O} lata, quæ denuo solvatur aquâ communi, filtretur & leniter ac successivè, dum aquositas exhalavit, crystallifetur, usuique asservetur. *Purgabit leniter, maximè per inferiora.*

Syrupus emeticus: \mathcal{R} . *Succi cydonior. rec.* $\frac{1}{2}$ ij. Infunde vasi vitreo, adde *Vitri* $\frac{1}{2}$ ii pulver. $\frac{3}{4}$. stent in loco calido per 3. 4. dies, sæpius agitando, postea lento igne decoquatur, cocta quæ statim filtrentur: succo filtrato addantur *Sacchar. opt.* $\frac{3}{4}$ viii. coquantur rursus ad syrupi consistentiam. *Dosis* in adultis à $\frac{3}{4}$. ad $\frac{3}{4}$ j. cum *Aquâ cinamomi bugloss. vel borrag. aut aliâ*; Tenellis verò Infantibus una, duæ pluresve, pro circumstantiarum ratione, guttæ sufficiunt, quas ob suavitatem facillè assument, & ventriculus à pituitâ & bile æruginosâ, epileptici mali fomite, optimè deplebitur; De Usu autem Vomitoriorum in *Epilepsiâ* vid. *Faber in Curat. p. 714. Zacut. Lus. L. 1. Obs. 24. Sala Cent. II. Cur. 77. Trallian. L. I. C. 15. Poter. Obs. Cert. II. 47.* De aliis morbis taceo in quibus emeticum ejusmodi mira præstat, ut sunt præsertim longi & indurati, ut *Galenus* loquitur, validam scilicet commotionem desiderantes, qui ejusmodi polychresto medicamento stitenuè profligantur, experientia *Chicotii in Epist. Med. p. m. 77.* ubi & in *malignis febribus* mox ab initio, præmissâ V. S. sequentem *Syrupum* summopere extollit: \mathcal{R} . *Vitr.* $\frac{1}{2}$ ii $\frac{3}{4}$ iv affund. *Succi Limon. ad eminent. 4. digitorum*, digere calore lento per dies 4. I Ram cum pari *Sacchari* quantitate in *Syrupum* coque, quem à $\frac{3}{4}$ ij. ad $\frac{3}{4}$ j. id est, quantum cochlear argenteum continet in ptisanâ aut jusculo dilues: Nullum potentius inveni præsidium, ait, seu *comatosi* aliisque qui mochlico indigent $\kappa\epsilon\iota\sigma\lambda\eta\gamma\epsilon\iota$ seu *rheumaticis affectibus* $\alpha\gamma\kappa\alpha\tau\alpha\sigma\tau\epsilon\iota$ quæras; sic & in eundem scopum loco *succi citri cum* \textcircled{F} *Syr. emeticus Angl. S. l. ex Vitri* $\frac{3}{4}$ j, additis aromaticis ad nauseosum \textcircled{O} licum $\frac{1}{2}$ ii obtundendum, nimir. *Cinam. Zedoar. sem. angel. sant. rubr. Croci ana* $\frac{3}{4}$. *Acet. rosat.* $\frac{3}{4}$ xx. & *Sacch. q. s.* paratus in *Disp. August.* describitur, qui ad $\frac{3}{4}$ ij. datus, hîc multum in usu est, in *Dolore capitis, Melancholiâ, Febribus*, ab initio *Dysenteriae, morbo Hungarico, Asthmate, Pleuritide, &c.* præsertim in fortibus & facillè vomentibus, præsentè semper jusculo minus pingui vel haustu *cerevisiæ calidæ*. Cæterùm ad hanc $\frac{1}{2}$ ii calcinationis pro Vitro etiam referenda est $\frac{1}{2}$ nii calcinatio, quæ fit cum C. C. *ustio* (cujus loco *Parisienses Cretam* assumunt, & $\frac{1}{2}$ fixant) utrisque his lævigatis atque

atque proportionē anaticā commixtis & Δ in crucibulo commissis, fuit hæc calx nomine $\frac{1}{2}$ nii. \odot aris cum fructibus Calvaria in frequenti usu Hartmanno, qui tamen aliquid auri addidit, eoque in dysenteria epidemica usus fuit, quo titulo enim ingreditur *Pulverem anti-dysentericum Michaëlis* cujus descriptionem Hoffmann. Pharm. Schræd. L. II. C. 77. p. m. 108. tradit, v. g. R. C. C. cum $\frac{1}{2}$ ust. Croc. $\frac{1}{2}$ adstr. aa. $\frac{1}{2}$ ss. Lap. hemat. ppt. $\frac{1}{2}$ j. Corall. rubr. ppt. $\frac{1}{2}$ j. Lact. $\frac{1}{2}$ puriss. $\frac{1}{2}$ j. M. f. Pulv. add. in Dysent. epidem. Hepat. serp. sicc. aliquot. Dos. $\frac{1}{2}$ j. ad $\frac{1}{2}$ ss.

II. CROCUS METALLORUM (ita dictus quia $\frac{1}{2}$ ium seu magnesia unde paratur, est metallorum radix & primum ens) seu HEPAR ANTIMONII fit dum $\frac{1}{2}$ ii & \odot tri ana (ceu inde Poterius in Pharmacop. p. 683. *Magnesium saturninam semel coctam in balneo salis balsamici vocat*, huncque Crocum Pillulis suis polychrestis, Cephalicis & Stomachicis sub hoc nomine immiscet) in Xbulum candens conjiciuntur, \odot trumque cum sulphure $\frac{1}{2}$ ii flammam concipit vehementem, sic ut per impetum \odot tri referetur $\frac{1}{2}$ ii corpus particulæque ejus terrestribus involutæ, otioleque quiescentes evigilentur quasi & in actum deducantur: detonatione peracta massa edulcoretur, quæ hinc commodè liquori spirituofo affuso communicat corpuscula Δ reo- \odot na quæ acrimoniâ suâ & vi irritandi saburram humorum excrementiorum incidunt, spiritus in tumultos cient, ut contenta quævis è ventriculo ejiciantur, ceu miras tales virtutes expertus Rulandus ∇ a suâ benedictâ ex remedio hoc per infusionem paratâ; qui non immeritò cum Ægyptiis, ut de iis Herodotus refert, existimavit omnes Languores hominibus contingere ex ciborum satietate, prout & Cicero Epist. 62. L. III. ad Attic. de Cæsare refert vomendi consuetudinem ipsi fuisse. In hoc Croco autem fit Infusio taliter R. ejus $\frac{1}{2}$ j. aq. cardui ben. $\frac{1}{2}$ j. vel $\frac{1}{2}$ j. Cinam. opt. $\frac{1}{2}$ ss. macera omnia per biduum aut triduum, dein transcola & usui reserva hanc ∇ am, quæ jure optimo meretur nuncupari ∇ a benedicta, insignes enim & mirandos edit effectus. De hac sume $\frac{1}{2}$ jss. aut amplius horis matutinis, non est ingrati saporis, blandè provocat vomitum, & quatuor aut quinque sedes, evacuando per superiora & inferiora simul, quod vix præstabit aliud remedium. Nimirum $\frac{1}{2}$ ium fulmen nitri passum aliterque modificatum potentius agit quàm $\frac{1}{2}$ ium crudum, quod per se datum, vomitum minimè ciet, dum humores corporis nostri, etsi alias magnam vim habeant in eliciendis medicamentorum viribus, impares sunt ad recludendum ejusmodi corpus crassum ad effectum ejusmodi præstandum, quamvis nihilominus aliam præstare possit alterationem, ceu alias $\frac{1}{2}$ ii $\frac{1}{2}$ j. cum Δ ris $\frac{1}{2}$ ss. lepram porcorum curat, crocusque Equis salutaris si cum pabulo iis exhibeatur, de quo præter Solleselium vid. Misc. Cur. Dec. II. An. V. Cæterum externè quoque Croci metallorum usus insignis est ophthalmicus, idque

idque ob \oplus lum, ut dictum, admodum Δ le & penetrans, ceu obhinc ∇ miæ virtutis, omnis acrimoniæ expers, ad maculas, sugillationes aliaque oculorum vitia est sequens: \mathcal{R} . *Aq. rosar.* \mathfrak{z} v. *Croc. metall.* \mathfrak{z} j. *Mf.* coquantur & colentur: linteolis tepidè oculis applicetur.

Ex hoc *Croco* (taliter parato, quin & cum salibus \mathcal{Q} bus, v. g. *absynth.* more *Mynsichti*, vel \ominus \mathfrak{F} ri, ut *sec. Kerckring. in Curr. triumph.* \mathfrak{G} nii) parantur & habentur paulò mitiora remedia, ut est ante omnia

a *Tartarus emeticus* *Dan. Ludovici*, ex *Croci metall.* & \mathfrak{F} puriss. aa. in decuplo vel duodecuplo aquæ simpl. calidæ per triduum digerendo in loco calido, sæpius massam rotam agitando, postmodum ad \mathfrak{F} ri quasi dissolutionem coctam massam calidè per chartam emporeticam filtrando, (ubi tum *Crocus* in filtro remanens ad regulum \mathfrak{G} parandum quoq; adhiberi potest) liquoremq; filtratum \mathfrak{F} ro dissoluto imprægnatum ad dimidium exhalando, reliquum in locum frigidum (non gelidum ut ∇ in glaciem mutetur) sepouendo, sic intra 24. hor. obtinentur \mathfrak{E} li haud inelegantes. *Dosis* à gr. j. ad iij. cum *Crem.* \mathfrak{F} aut \ominus le lixivioso *absynth. card. ben.* (v. g. \mathcal{R} . \mathfrak{F} emet. gr. iij. *sal. absynth. tart. vitriol. ana* gr. iv. *M. f. Pulv.*) vel etiam \ominus \ast co (v. g. \mathcal{R} . \mathfrak{F} emet. gr. ij. \ominus \ast ci \mathfrak{D} \mathfrak{B} . *Ol. \mathfrak{S} . anis. gt. j.*) quibus adhuc si quæ adest violentia in eo corrigitur & præcipitatur, ut per inferiora magis purget; præprimis autem cremor \mathfrak{F} ri optimum corrigens vel ideo est, quod is in bonâ quantitate sumptus in jure carniū vomitum sedet, ut maximè probat exemplum ancillæ bibulæ apud *Mayerne in Prax. L. III. C. II. p. m. 291.* quæ ultra \mathfrak{F} bj. infusi croci metallorum hausit, & moribunda ex \mathfrak{F} ri \mathfrak{z} iiij. vel \mathfrak{z} \mathfrak{B} . assumptione mox levata fuit; adeo ut optimè correctio \mathfrak{G} ii sit per acida; pro scopo tali emetico purgante sunt quoque seq. *Pilulæ*: \mathcal{R} . *Extr. panchymag. Croll. \mathfrak{D} j. Res. jalap. Tart. emet. ana* gr. ij. *Cum elix. P. P. f. Pil. num. xxx.* Talibus quoque *Pilulis* ex \mathfrak{F} dulci cum gummatis & granis aliquot \mathfrak{F} emetici constantibus, juxta *Tinct. Bezoard. Ess. succin. anodyn.* & \mathfrak{L} um C. C. invicem permixtis dolorem oculi dextri intensissimum periodicum in *Juvene* feliciter sanavit *Frider. Hoffman. in Not. Poter. p. m. 285.* Nos commodè eum *Syr. Violar.* immiscemus.

b *Oxysaccharum emeticum* *Dan. Ludovici*: \mathcal{R} . *Croci metall.* \mathfrak{D} viiij. \mathfrak{H} \mathfrak{z} x. Infund. per triduum in loco calido, sæpius agitatus liquor (qui de *Croco* reverà quid solutum habet) filcretur, eiq; add. *Sacchar. alb. ana* vitro clauso in calidâ detinendo sponte saccharum solvatur, & si lubet tingatur *Ess. papav. Rhæad.* *Dosis* in Adultis à \mathfrak{z} ij. ad \mathfrak{z} \mathfrak{B} . \mathfrak{z} vj. (respondet enim \mathfrak{z} j. *Croci metall. gr. j.*) Infantibus v. g. trimestri gr. ij. præterpropter, anniculo gr. vij. vel simpliciter vel in ∇ font. vel \mathfrak{S} . *Clysteres* sæpe etiam ingredi potest. De *Viribus* suprâ.

c *Nitrum* \mathfrak{G} iatum *Vius* vel *Lapis prunellæ* \mathfrak{G} lis, item *Anodynum mine-*
rale inde quoque habetur, nimirum ex ∇ a edulcorationibus illis impræ-

gnata & evaporata collectum; quale optimum non saltem est *febrifugum*, sed & *antiſtericum* & *lithontripticum*, ſi vel per ſe à ʒβ. ad ʒj. vel mixtum aliis (præcipuè ſi in aquâ roſarum cum ſaccharo ſolutum detur, vel in cellâ in Liquorem Nitri fixi redactum cum myrrhâ, aloë, croco, mumia, gummi Guajaci, &c. imprægnetur) propinetur. Hujus ſalis occaſione ad illuſtrationem ſcriptorum Poterii notamus contra quosdam per ⊖ *balsamicum Poterii* nil aliud intelligendum eſſe quàm Nitrum, ut hoc ex locis edit. in octav. patet, nimirum *Magneſia hna* ſemel cocta in ſale *balsamico*, ita quoque dicitur *Crocus metallor.* p. 559. *Sal balsamicum* autem eſt *Sal hermaphroditicum* p. 474. & 475. cum quo *Sal hermaphroditico* ait h phil. eſſe calcinandum, ceu & hoc *Sal balsamicum* ad p. iv. cum *Marcaſita hni phil.* p. j. miſcet in ☉, ☿um elicit, & ex reſiduo cum ☿ TRam extrahit hiatam, quam reſiccata deinde ad ʒβ. dat, vocatque *Antidotum lyſipyreton* p. 717. Et præfatum Nitrum clyſteribus ſtimuli loco non infrequenter additur.

d *Sulphur auratum* ſeu *Diaphoreticum* habetur dum in præparatione Croci hujus lotio prima ſale imprægnata & hio utitur ✕ cujus ſpicula in poros Qli ☉tri, quod ☿ hni continebat (ſalia enim lixivioſa peculiare jus ſibi vendicant in ſulphura mineralium) ſe inſinuantia, id corporeum ac conſpicuum formâ pulveris reddunt, ſed hoc ☿ *diaphoreticum hni* præparavit & in uſum tinxit ſæpius laudatus Schnorſius ex ſcoriis Reg v g. R. ☿ *reas ſcorias poſt Regulum hii reſtitantes*, coque in aq. comm. & filtra. Filtrato injice ☿ vini ſenſim magnam quantitatem & ☿ præcipitabitur in fundum. Rurſus filtra & filtratum rurſus præcipita, ſicque procede, donec ſubtiliſſimum ☿ tantum remaneat ſatisque paucum. Hoc ſublima bis, ter, vel quater, ſemperque reſtabit nigrum quid in fundo. A ſublimato puriſſimo tum abſtrahe ſpiritum aceti & pulverem edulcoratum ſerva ad uſum, qui eſt in Cachexiâ conſumaci, Hydrope, Aſthmate, Hydrope Pectoris ad gr. iij. & v. interpoſitis Pilulis ſupra deſcr. diaphoretico-catharticis aut Turbith minerali aliisque convenientibus remediis. Nimirum hac in re ſequutus eſt *Experientiſſimum Glauberum Chymicum Hollandum*, cujus *Univerſale purgans* etiam fiebat ex ſcoriis regul. hii, adhuc calentibus, ſolutis & præcipitatis ✕ ſic enim totus liquor fit aureus, quo repoſito per aliquot dies, dein filtrato & loto ſicca habebitur ſubſtantia rubicunda, quæ tamen propriè purum ☿ hii haud eſt, ſed potius calx hii cum ☿ re, purgans ὀνὸς ἐν ἡγέρτω (hincque in pedum vitiis, vertigine, maximè & contra maniam & delirium, morbos acutos ab initio, ipſam peſtem, quin & chronicos affectus expertum remedium, ut variis exemplis probat *Imperat. hiſt. nat. p. m. 487. ſeq.*) diaphoreticum verò magis etiam ſi fixatur in Xbulo ignito cum triplo nitri. Doſis ejus eſt gran. vj. doſi, ſuccisâ ſcil. dicente Fr. Hoffm. in Not. Pot. p. m. 75. & 891. ſi cum aliis aperientibus

tibus misceatur, auget enim illorum vim, salivam movet, & in malignarum exordio cum *pulv bezoar.* oblatum anxietates præcordiales egregiè abstergit, & in *Intermittentium* contumaciâ mixtum cum *salibus* aperitivis potenter obstructions harum genetrices referando divinam affert opem. Novi Archiatrum felicissimum, ait *cit. Auctor*, qui in omnium malignarum initio ☿ ☿nii mitigatum, quod pro *Panaceâ* à *Glaubero* venditur, refractâ dosi cum pulvere bezoardico exhibet, cujus post usum saliva bene fluit, subsequitur sudor & infensæ præcordiorum anxietates præcaventur. Quoad *Usus externum* ☿ris aurati dicendum, illud adhuc solutum nec adhuc præcipitatum in *Lixivio* præbere optimum remedium in *ulceribus exedentibus magnis tibiæ*, si *pediluvii* loco indies per horam unam vel alteram usurpetur, item quod vapor ex eo elicitus, injectione silicum ignitorum, per sellam perforatam utero exceptus, *pertinacissimas mensum obstructions* solvat, uti hoc testatur *Michaëlis in Oper. Pract. & Agricola in Popp. L. II. p. m. 133.* non immeritò hoc ☿ ex scoriis seu ipsas scorias laudat in *Enematibus* contra *obstructions viscerum coagulatas & scirrosas.* Compositè magis ☿ ☿ii de *le Boe Sylvius* eleganter ita extraxit: R. ☿ii, *ci pulveris. ana t̄bj. misc. ac sublima in cucurbitâ igne aperto, sic colliges triplices Flores, quos tere ac misce ☉ cum floribus, ac sublima adhuc semel, rursus misce sulphur & ☉ & sublima tertiâ vice, quod postea edulcorari debet aquâ calidâ; nimirum ☉ *cum clavis est pro reclusionem sulphuris, amboq; hinc per ☐ tionem repetitam fixantur, ut in *morbis Chronicis* haud exiguum vim exerere possint; Sic & ex *scoriis* ☿ii ope hujus *ci & calcis vivæ (prout & Ext. *Bohnus in MS. Chym.* Flores ☿ii seq. laudat: R. ☿ii t̄bb. Calc. vivæ t̄bj. calcinentur per 12. horas & elixivientur, lixivio instilletur ☒ & flores ☿nii elegantissimi ac crocei coloris ☐ buntur, flores *cheiri Paracelsi* æmulantes, è quibus cum ☐ tu vini ☒risato TRa parari potest) Liquor Atilis sulphureus aurei coloris prolicitur in M.S. deputandâ egregius. Perplacet verò sulphur ☿ii ope ignei ☉is ☒ri cum ☐ prius calcinati & elixiviati rursusque per evaporationem siccati, effusione aquæ font. prolectum, ex quo Emplastrum & Unguentum aureum paratur: R. Sulph. ☿ii q. v. affund. Olei lini rec. ad eminent. aliquot digitor. ut rubescat; Hujus R. t̄bj. ☐ subtiliss. trit. t̄bb. Coque & move diligenter, donec lithargyrium sit planè liquefactum, quo factò add. Adip. porcin. vel human. vel anser. vel butyr. t̄bb. ☉ dulc. ex cupro cum ☐ tu ☉ *ci saturato (descript. supra C. IV.) fact. ʒiβ. Cera q. s. misc. f. Emplastr. R. Mellis bene despumat. ʒiiij. succ. plantag. maj. ʒxij. ☉li dulc. ex cupro ʒij. Coque lentè donec fiat spissum ut Unguentum, tunc adde Croci optimi triti ʒβ. Tolle de igne citò & misce bene Crocum ut optimè incorporaretur & paratum erit. Et si (in illis casibus in quibus pingua locum habent) aliquid de balsamo sulphuris ei in-

corporabis, melius erit. Ob balsamicam dulcedinem per quam in *vulneribus* recentibus, periculosis *ulceribus* & insanabilibus *tumoribus* tantam exerit virtutem, ut omnibus aliis vulgaribus *Unguentis*, *Balsamicis*, *Oleis*, *Emplastris* pudorem incutiat. Cœterum per se absque alio addito ☿ ex ♂io paravit *Rysfelius*, ut est in *Dispens. Barei Angl.* p. 830. dum id in Xbulo supra ignem fustum sufficientem in ▽am effunditur; sic enim portio major coloris luto-
rubicundi sub nomine specierum majorum ad fundum mergitur mitiores vires exerens, minor vero sive ☿ coloris autantii sub minorum specierum titulo suprema petit. Et talis ☿ Balsamo ☿ ū feliciter quoq; sanavit *Kerckring.*

e *Bezoardicum minerale*, ob vim alexipharmacam diaphoreticam & cordialem ipsi Lapidi *Bezoar* præferendum ita dictum variis modis parari solet, & primò quidem ex *Croco.* v. g. R. *Croci metallorum* ℥ij. Pone in cucurbita, superaffunde —ūs *nitri* ℥xij. & abstrahere in ☿ ad siccitatem, ac reasfunde adhuc semel & destilla, tandem in Xbulo igniatur, usque dum fumus cessat & sulphur emeticum exhalavit ☉ næque relictæ particulae combinatae sint. *Usus* alexipharmacus in *febris malignis*, *peste*, in ▽â *ulmar. carduiben.* vel per se vel cum aliis mixtum (v. g. R. *Bezoard. min. Ocul. cancer. Matr. perl. ana* ℥ij. *Nitri ppt.* ℥j. *Camphor. gr.* xij. *Theriac. coelest. gr.* viij. M. f. *Pulv. alexipharm.* *Dos.* 3℔.) item contra *Venena* assumpta, ceu refert *Rosencreutzer* in *Astron. Infer.* p. m. 40. Nobilem hydropicum, qui sibi persuadebat se ex fonte venenati quid in Hungaria bibisse, eo assumpto sex parvas araneas per urinam excrevisse. Cùm enim accuratiori subtiliori que, in quo omne violentum prorsus sulphur & ☉ stimulans amisit, confectum sit artificio, tutioris quoque ac delicatioris sit virtutis ususque necesse est adeo ut sine ulius incommodi metu agrorum expleat desiderium & per jucundam potius insensilem que transpirationem quam per subitam largi sudoris expulsionem lentè modeste que operando in plurimis morbis à sanguinis impuritate & glandularum obstructionibus, præsertim in *febris cujusvis generis*, certum securum que sit remedium. Cœterum haud immeritò notat *Ludovicus* in *Pharmac.* p. m. 326. elegantius obtineri *Bezoardicum* si sulphur ♂ii ☉tum præcedens simili sextupli —ūs *Nitri* abstractione in pulverem albissimum fixetur, quamvis aliàs candidior Pulvis modo supra dicto habeatur, si sub finem materia elutriata super fornacem excalefactam potius quam in arena exiccet. Omnium optimè etiam paratur ex *butyro* ♂li, cui superaffunditur —ūs ☉tri rectificatissimi q. s. ac ab eodem abstrahitur, usque dum —ūs alembicum transeat, cum eadem acredine quâ ei affusus est, ita enim fit, ut butyrum illud Pulveris instar in fundo maneat fixissimum, quod igne multoties fit, aqua que dolci abluitur; Cujus dantur *gran. vj. vel x. in Emuls. ex 4. sem. frig. in Lue* ☿reâ. Ex eodem fundamento *Augustani* optimè parant
hodie

hodie Bezoard. minerale ex ♀ vit. ℥vj. & ex ☉ depur. ℥i℥. calcinando & dulcorando ut ☿nium diaphor. sec. modum in Ephem. Dec. I. Ann. III. Observ. 72. Bezoardicum minerale compositum habetur additione ☉, ☽. 24 &c. nimirum R. Butyr. ℥ii — u Nitri soluti q. v. add. ☉ puriss. in ☿ (vel — u Nitri proprio ☉le imprægnati) vel ☽ in ☿ sol. misc. ☿tur & abstrahantur spiritus ternâ vice; post in Xbulo ad 6. horat. spatium figantur & calcinentur ad flavum vel si ☽ mixtum sit, nigricantem colorem: Irrigetur Spir. Vini, in cochleari exili ferreo parum super carbonibus detineatur, quamprimum purpurea apparet, removeatur; si color non respondet voto, aliorum additione procuretur. Usus magnus & creber esse debet horum remedium in febribus malignis, aliisque cordis infirmitatibus: Hartmannus verò ne ☉ reducatur, non immeritò expetit; quare me iudice denuo nova butyri additio jubenda est, quia est regulus ☿ii in liquamen redactus & ♀ vitæ abit in vitrum per se in Xbulo calcinatus, his verò ☉ ve è præparatur, solvitur & calcinatur.

III. ANTIMONIUM DIAPHORETICUM ex ☿ hocce cum triplo Nitri, modo notissimo melius quàm ter repetitâ detonatione (in ☿ tâ tubulatâ si fiat, adjuncto recipiente, habetur unâ clyssus ☿lis) in qua nihilominus ad latera tigilli aliquantilli flores nausæ & vomitûs auctores subsistunt, paratur, ceu accuratissimæ sunt Annotationes Excell. Wedelii Dec. I. Ann. III. Ephemer. Curios. Obs. LXXI & Pharm. Lib. I. p. 51. nimirum sic fit, ut principia ☿ii activa in libertatem vindicentur & claustris suis extricentur in aurasque pellantur, relicta Calce ☿ii ☿â: Quia verò vix communior datur præparatio chymica, quàm ☿ii diaphoretici, ejus exactam elaborationem hanc sistimus: R. ☿ii opt. ℥℥. Nitri opt. depurati & exiccati ℥i℥. vel ℥i℥j. Contundantur simul in mortario magno calido, & demum injecto carbone candente aliisque non candentibus accendantur & spatulâ ferreâ agitentur, donec omnino deflagraverint. Cavetamen à fumo, & fiat hæc detonatio sub dio. Tum affunde ☿am calidam q. v. Carbones supernatantes separa & scorias impalpabiles, reliquum filtra per chartam, donec aqua omnino dulcis transeat & omne nitrum abstractum sit; tum Pulverem in filtro remanentem album calore leni exicca & serva. Dosis ad pellendum sudorem à vi℥. ad x. xv. gr. vel etiam ℥j. per se aut mixtum aliis, ut mox patebit. Quod si verò aërem ob sensum hic Pulvis rursus contrahat, ac inde iterum adquirat vim vomitoriam; tum rursus aut in Xbulo igniatur aut Nitro simpl. detonetur & elutrietur. Notandum hoc ☿um diaphoret. aliasque & similes metallorum calces transmutari in metalla fusione sive impositione calcis, mediante Xbulo, in ☿m, quo corpora sejuncta iterum conjunguntur & uniuntur, regulusque additis alcalibus denuo reducitur, ceu præsertim cum Cerussâ ☿niali hoc tentavit & demonstravit Job. Gortofr. Becherus Pharmacopæus Hafniensis.

Quod si quis autem §ium diaphoreticum subtilius expectat, sub nomine *Magisterii* §ii diaphoretici illud obtineri poterit ex §io diaphoretico edulcorato in ∇ â simplici cocto, per filtrum trajecto, & postea ✕ ☐ to, cujus vis præ vulgari §io diaphoretico longè efficacior censetur & *Exc. D. D. Secreta Scaphus. Chymico ingeniosissimo* frequentissimi erat usûs.

Ufus hujus si ullius medicamenti polychrestus est; resistit corruptioni, mundificat sanguinem, conducit adversùs obstructions, licèt inveteratas, hepatis, lienis, glandularum mesenterii, aliarumque internarum partium, retentionem mensium, cachexiam virginum, suffocationem hystericam, hydropem, (in quo §ium fixatum lapides bezahar & contrayervam multis superare parafangis refert *Mayerne in Prax. p. 386.*) melancholiam hypochondriacam, luem §eam , Ulcera interna & externa, scabiem: præprimis confert in febribus malignis, exanthematibus & variolis, rumpit interna apostemata, sed paulatim operationes suas perficit: sudores pellit inprimis, serumque & lympham superfluam discutit. Insigne est ad febres cujuscunque generis cum C. C. phil. ppt. & Bezoard. minerali, vel etiam solum exhibitum; Quoties, quærit *Chicotius in Epist. p. 72.* ubi §ii vires exquirat, diaphoretico hocce imminentes intermittentium febrium paroxysmos, elusis vulgariū remedium auxiliis, planè sustulimus? an spiritus aliquis febrilem ignem exuscitet & quasi ex compacto redeunte paroxysmo velut flabello accendit, quem ut & *μιασμα εν-περιωδες* stibii vis diaphoretica discutit? an humores & spiritus dum ad febrilem insultum se accingunt, stipticâ & narcoticâ suâ vi arcè coërcens, figit ac sistit? in eo quamvis insipidæ terræ simili remanet tamen intimis abdita recessibus vis potens ¶rii (nimirum non est merum terreum sed continet in se partes metallicas cum ¶ialibus quibusdam in se invicem amalgamas, uti ejus reductio in regulum & ex hoc vera ¶rii resuscitatio docet, unde non saltem absorbet, sed & dissolvit & attenuat præsertim in Febribus & Pleuritide) quæ nec illâ præparatione planè effœta emoritur, sed sopita & delitescens internorum Θium ope à calore nativo excitatur, insitum tandem sibi munus expletura; Et ob hanc vim discutientem etiam valet ad tumores flatulentos, puerorum præcipuè, quorum torminibus facillimè medetur, prout ut externè discutit in Emplastris, v. g. *Rx. Empl. de melilot. 3ß. § diaphor. 3j. malax cum Ol. N. cumini,* extendatur super alutam, in Pleuritide. In variis affectibus id eleganter aliis combinavit *Junkenius*, ut in Arthritide vagâ & fixâ: *Rx. § diaph. edulc. 3j. Ocul. 5. Off. sep. ana 3ß. ① ʒ gr. viij. ② ʒ ii gr. vj. Laud. opiat. gr. ʒ. Aq. fœnic. ʒiij. — *ci gr. xv. M. pro Dosi:* quales pulveres absorbentes multum in his malis extollit *Heinsius in Tract. de Podagrâ*, missis tamen Λibus , ut materiam arthriticam magis subtiliantibus & inartus expellentibus; Vid. *Causapè Gallus in Tr. de Febr. In Erysipelate,*

Rx. Antim.

℞. *Antim. diaph. edulc.* ℥j. $\frac{1}{2}$ ℥ii ℔. *Aq. fl. samb.* ℥iij. *Tinct. bezoard. gut.* xxx. *anodyn. gut.* vj. M. In *Cachexiâ Virginum*: ℞. $\frac{1}{2}$ *diaph.* ℥j. *Ocul. cancr. prepar.* *Succin. prepar. ana* ℔. $\frac{1}{2}$ *nat. vel* $\frac{1}{2}$ ii gr. viij. *Cinam. opt. gr.* vj. \ominus \square Δ *lis* gr. vij. *Aq. fœnic.* ℥iij. *Tinct. succin. gut.* xv. M. pro dosi. Sic fit *Pulvis sudoriferus antifebrilis Frid. Hofmanni*: ℞. $\frac{1}{2}$ *diaphor. Conch. ppt. C. C. ust. ana* ℥ij. \ominus *absynth. Arcan. duplic. ana* ℥i℔. *Laud. opiat. gr.* iij. *Ol. caryophyll. gt.* iv. M. f. *Pulv.* Ingreditur etiam *pulveres traumaticos* internè cum *Lact.* \mathcal{D} , *Ocul.* \mathcal{D} . *Corall. rubr. &c. ceu* $\frac{1}{2}$ *diaphoret.* valere optimè in *ulceribus circa articulos* comperit *Mich. Döringius in Epist. Sennert. p. m.* 685. ubi & refert se comperisse, idem quoque maturè prodesse in *Phthisi* aliisque casibus, quando lymphæ & sanguinis stagnatio citò expedienda, acidumque corrosivum domandum: Ultimò addere lubet *Pulverem diaphoreticum Verzaschæ*, cujus descriptio ex ejus *Mscr.* hæc est: ℞. $\frac{1}{2}$ *diaph.* ℥ij℔. *bezoard. miner.* ℥i℔. *Corall. rubr. prepar.* ℥j. *Margarit. prepar.* ℥℔. *C. C. philos. ppt.* ℥i℔. *Lap. bezoard. gr.* xv. *Rasur. eboris* ℥j. f. *Pulv.* Dosis à gr. v. ℔. ad ℥℔. Est medicamentum tutum in *affectionibus tam malignis* quàm aliis *sudorem indicantibus summè calidis*, in quibus tutò calidiora alexipharmaca ut *Theriaca, &c.* exhiberi non possunt, cum primis in *peste* exhiberi cum *Theriac.* ℥j. vel cum *terra sigillata* potest, vel sine his simpliciter in *febre cephalico-Hungarica, petechiali, variolis, morbillis, lue ♀. elephantiasi, ascite. Tumoribus particularibus aliis brachiorum, pedum, femorum, maxillarum, scapularum, erysipelate, destillationibus prædicta membra obsidentibus*, imò in omnibus *vitiis p. n.* quæ per *sudorem discussionem & medelam* requirunt, præsertim si *V. S.* ubi opus, præmittatur, v. g. in *Variolis*, ubi adest inquieta jactatio, tussis molesta, spiratio difficilis, faucium dolor, deglutienti difficultas, dolor atrox, delirium, &c. Hac arte, ait candidè *Doct. Chicotius in Dissert. de Morbill. p. m.* 179. Invictissimus ac semper Augustus Rex *Ludovicus XIV.* annum ætatis agens duodecimum à tanto morbo liberatus est, huic quater missus est sanguis, scilicet ante variolarum eruptionem, in ipsâ eruptione & post eruptionem, exasperatâ febre erysipelatofo in dorso apparente tumore: nimirum natura quoque parte oneris levata, expeditior insurgit adversùs reliquias materiæ morbificæ. Nec reticendus *Pulvis diaphoreticus Cnophelii* ex $\frac{1}{2}$ *diaphor. & flor. sulphur. ana* ℥xij. *bacc. laur. vel pulv. viper.* ℥vj. paratus, quem subinde aliquot granis *Laud. opiat.* commiscuit & in sanguine purificando in *Lue ven. Scabie, Pleuritide, Febribus malignis & intermittentibus* multum extollit. Neque verò saltem pro scopo sudorifero $\frac{1}{2}$ *um diaphoreticum* exhibetur, sed & pro stimulo purgantium, maximè si non penitus sit edulcoratum; sic namque *Eckardus* vel potius *Etnerus* in *unges treuen* *Apothecæ* seq. purgantia præ aliis laudat, immixto semper $\frac{1}{2}$ *io diaphoretico*: ℞. *Scammon. ext. gr.* xx. *pulveris. affund. Aq. borrag. vel meliss.* ℥i℔. paulatim

paulatim extrahe Lac ad remanent. pauc. fecum, add. *Aq. cinam.* zj. ♀ *dulc. opt.* gr. iij. ♂ *diaph. gr.* iij. *crem.* ♀ *ri gr.* vj. *syr. rosat. sol. vel fl. pers.* zj. misc. f. Pulv. Vel *Rx.* ♂ *diaph. rec. deton. cryst.* ♀ *ana* ℥β. *scamm. opt. gr.* ij. *Elaosacch. anisi gr.* iij. misc. f. Pulv. digest. sumend. 2. horis ante cœnam, manè verò *Rx.* *Scamm. opt. gran. xv. cryst.* ♀ *gran. x.* ♂ *diaph. gr. v.* *Elaosacch. anis. gr.* iiii. M. f. Pulv. adde ♀ *dulc. gr. v.* nimir. & huic optimè miscetur in Trochiscis Hermeticis ita hîc usualibus: *Rx.* ♀ *dulc. opt.* ℥β. *Scammon. depur. gr.* xlviij. ♂ *diaphoret. ℥ij.* *sulph. ♂ aur. gran. x.* *Corallin. ℥j.* *Cinam. gr.* xvij. *Sacch. ℥β.* cum *cons. ros. f.* Troch. Laudatus *Cnôphelius* ♂ ium diaphoreticum ☉ re reddidit, calcinando denuo ♂ *diaph. ℥ij.* cum Calcis ☉ (ex linteis ex ☉ in ∇ solutis madefactis & denuo siccatis calcinatisque, quibus aliàs ☽ affriccione deauratur, parati) zj. & ☉ albiss. ℥viiij. ac edulcorando siccandoque, qualiter remedium optimum ad febres malignas aliâq; mala obtinetur, qualeque cum ☽ sigill. C. C. phil. ppt. ☽ sig. Unicorn. foss. & rad. contrayerv. mixtum, rutâq; tinctum cum mucilag. gumm. tragac. Lapidem præbet ipse Bezoar orient. viribus non cedentem.

IV. REGULUS ANTIMONII velut nucleus & quinta essentia ♂ nîi est; Quid ejus nomen sibi velit, explanat *Lang. in Not. ad Fabr. p. m.* 139; Nimirum dignitatem & singularem præstantiam termino hoc tecnico innuunt Spagyrici magisterii Antistites, ita ut per Regulum hîc indigitare videantur illud quod à Rege proximum & quod regaliū virtutum coronâ peculiariter est adornatum. Itaque hinc conjicere poterimus, quòd quum Aurum metallorum omnium Rex vocitari mereatur ac soleat, tanquam omnium perfectissimum pretiosissimumq; , Antimonium verò flores seu sperma auri confertim continere, imò nil aliud esse quàm immaturum aurum seu excellentissimam auri mineram (in aurifodinis enim optimum perpetim inveniri antimonium solet & vice versâ) asseratur, imò aurum minus coruscans insuper ab ♂ io, si cum eodem vel saltem fundatur, splendidissimè fulvam atque mirum quantum exaltatam nanciscatur TRam, adpositè omnino metallum ex ♂ nîo confectum regali titulo honoretur, ac Regulus quàm rectissimè præ cœteris mineralibus fuis cunctis salutetur. Inde nimirum est quod hoc ♂ *Ripleo* dicatur *Leo viridis, Flamello Draco Babylonius, Bernhardo custos portenarius*, aliis *Luna nostra, Lunaria, Saturnia vegetabilis* (apud *Agricolam rusticos* sub ☽ no militare dicitur ex *Astrologicis*) *Arsenicum* quia dealbat ☉ uti ☉ cum ♀ rem, aliisque pluribus indigitetur nominibus, quia unica artis clavis est, magnesque auri primaque materia Lapidis, ut loquitur *Basilus in Clav. V. p. m.* 34. & ex hac materiâ facili sed paucis noto manipulationis artificio extrahitur ignis congenitus salinus, ait quidam apud *Beccher. Glûchhaf. p.* 409. Nimirum *Borrichio de Herm. Chem. Sap. p.* 305. referente,

Locatellus non improvidè addidit ☉ *purissimi* ℥j. *Reguli* ℥ii ppt. aliquot uncis (quo plures & pluries hoc rectius) & subitâ fusione (ne descenderet nimis ☉) interque fluendum agitatione permiscuit, misturæque mox effusæ & in pollinem accuratissimè tenuem longo tritu comminutæ menstrua alia atque alia sed benigna & innocentia affudit, quo pacto nobile medicamentum ex discerptis ita auri particulis elicuit. Hinc ex auri ope ℥ii mundatione quærit *Cnöselius Ap. An. VII. Dec. 1. Ephem. Germ. p. 87.* Quid si sanitas nostra purissimi & sequestrati *Reguli* ☉ris, morbus verò earundem scoriarum cum sua causa morbifica icon sit? An non par curandi ratio obtinebit?

Est autem *Regulus* ℥ vel simplex vel compositus :

A *Simplex* fit ex ☉ & ☿ calcinatis, addito ℥nio, per detonationem cum brevi subitâque liquatione, dum Qca dicta aut etiam, modo *Zwelferiano*, Qli carbonum (quamvis hoc jam saturatum videatur ☿re proprii corporis) absorbent ☿ ℥ii & ☿le cum portione ☿æ teneriori sinunt coire, separaturque ☿ corrosivum combustibile & superfluum ☿æ ℥ii inque scorias (unde lixivium paratum externum emmenagogum insigne in suffitu præbet) densas unâ abeunt, quod dum fit, particulæ graviores à partibus superficiei extimæ tendunt ad centrum gravitatis, describuntque lineas rectas repræsentantes radios (idq; non saltem ☉ in ☿, ☿â crescente, unde quidam stellam derivant, sed quovis tempore, modo ℥ bonum) splendentes. *Maërs* pro *Regulo* parando sumit ℥ & ☿ana pulv. & Xbulo candenti indit, dein foveam massæ imprimit & successivè injicit parum Nitri, sicque inflamatur massa & ad fusionem disponitur, indeque funditur in Conum, &c. *Margrafus* ait, Chymici multa arcana in hoc *Regulo* quærunt, utunturque eo pro augmentando ☉le & ☿â, pro coagulando ☿io, (nim. *regulo* ℥nii induratur ☿, hujus p. xij. ad ejus p. j. sum.) aliisque inde concinnandis; Est enim in totum pulverisabilis & ☿lis, adeo ut demum in fumum exhalet, si sæpius fundatur: sed misso *Reguli* usu alchymico, quoad *Medicum* dicimus quod *Regulus* hic liquefactus adhuc si infundatur in formam aliquam globulorum pro magnitudine quam quis velit & cum lima dehinc reductus ad rotunditatem, *Globulos* præbeat in *Iliaca passione* ad fæces exturbandas convenientes. *Libavius in Syntagm. Alchym. l. XVII. cap. 21.* ex hoc *regulo* pulverisato in Xbulo Vitrum calcinatione per mensem integrum institutâ paravit, ita ut primâ parte primus ignis gradus observetur, secundus secundâ & ita deinceps; ultimò toto mense in vitrariâ aut calcariâ fornace reverberavit, ut omnino figatur. *Uusus* ad TRæ extractionem cum spir. vini ad modum Tincturarum, quæ *Essentia* cum circulata ter fuerit cum eodem spir. vini & separata per ☿lationem usque ad oleositatem dicitur esse catholicum corporis spiritali modo purgativum si detur cum Vino indies. Nos cum Vitrum fa-

ceremus, ait *loc. cit.* obiter globulos argenteos collegimus ex illo, qui fracti in medio radiati erant. *Basiliius Valentinus* Regulo ejusmodi minutim trito & vitro imposito superinfundere jubet *Oleum Juniperi* vel *Spiritum Terebinthinæ*, ut tingantur colore rubro instar sanguinis, & post rectificetur. Dosis hujus *Balsami* intus est ad gut. iij. vel iiij. cum *Vino calido*, ter in hebdomade, eumque dicit esse pneumonicum, depellere *tussim* & *asthma*, etiam conducere *vertigine*, *pleuritide* & *tussi* diuturnâ laborantibus. Præprimis verò perplacet quoddam *Kerckringius* in *Comment. super processum antecedentem Basilianum in Curru Triumph.* p. m. 234. loco \ominus ium prædictorum pro fusione \ddagger jubeat sumere \ominus Fri , taliter namque addito \ominus le com. paratur REGULUS ANTIMONII MEDICINALIS ab illustri Boyle in *Tr. de simpl. Medic. Usu* p. m. 41. descriptus, quiq; etiam multum in usu fuit *Clar. D. D. Maëts Chym. Lugd. Batav.* acutissimo, & *Exper. D. D. Cran. Archiatro quondam Brandenburgico*, ac *Lilium Paracelsi* etiam intitulatur, ceu in quo *Regulus* \ddagger ii aliàs summè emeticus optimè cicuratur & convertitur in medicamentum diaphoreticum; Ejus elaboratio sequens est: *Rx.* \ddagger nii crud. zv . *Salis* Fri zj . communis ziii . (*Hoffmann. in Not. Poter. p. 560.* sumit \ddagger ii zviii . *Sal. tart.* zj . *Sal. comm.* zv .) Terantur in pulverem tenuem & exactè misc. fundantur in *Xbulo* forti, donec \ddagger cum \ominus bus instar ∇ æ fusum steterit, quod probè notandum, & per $\frac{1}{4}$. horæ in fluore contineto, postmodum effundatur in conum fusorium calentem, ita enim in superiori parte coni hærebunt *scoriæ* (quas si coxeris in aquâ pluviâ acquies lixivium ad scabiem & *ulcera maligna* abluenda & per sananda) in infimâ verò *Regulus* instar ferri politi splendidus, quem à scoriis separa & edulcoratum à salugine, sufficiente aquæ communis elotione, usui serva. Hic *Regulus* debet esse valde compactus, non porosus, quique in pulverem subtilem tritus referre debet colorem obscure purpureo-rubrum, estque is idem, de quo *Vigani* in *Medull. Chym. p. m. 48*: loquitur, inquit: Ex nitro tartaro, sale communi & \ddagger io *regulus* quidam conficitur, ex cujus separatâ scoria & dissolutâ in fortissimo lixivio calcis vivæ, sæpe agitando, nobilissimum sulphur \ddagger nii acquiritur miscendo quoddam mihi familiare cum lixivio, qui levis pulvis antimoniatu est odoris gratissimi & saporis non ingrati, febres ardentes unicâ dosi vid. vj . sæpissimè profligans, sudorem urinamque movendo, archeum furiosum pacificando, præterea in doloribus Gallicis est summè proficuum: Nimirum fit in operationibus hisce ut corrosivum quod est in \ddagger io per *Qli* Fri infringatur, per \ominus verò commune (quod sic in alcali convertitur, ceu quoque ustione in limum vel ∇ am puram abit) activitas \ominus lis & Fri is Δ lis figatur, sicque conserventur principia \ddagger activa nec in auras pellantur, ut in aliis \ddagger ii calcinatis contingit. Curiosum est, ait notanter *cit. Hoffmann. in Not. Poter. p. 141.* sal commune vel

etiam

etiam gemmæ fufum cum $\frac{1}{2}$ io, ipfi communicare vim fudoriferam illud-
 que exuere omni dralticâ emeticâ virtute; quòd fi autem idem medicamen-
 tum cum \ominus is $\frac{1}{2}$ ri quantitate fufficiente denuo tractetur & in igne funda-
 tur, refurgit priftina vis emetica, adeò ut inde pateat operationem & vim
 medicamentorum à mechanifmo vel materiæ variâ figuratione & conftitu-
 ctione dependere. Sic verò habetur Univerfale fudoriferum $\frac{1}{2}$ ii idque tu-
 tiſſimum, longè excellentius $\frac{1}{2}$ nio diaphor. *Dofis* ejus à gr. viij. ad xxx. ad-
 mixtis, ut eò citius operetur, *cardiacis & fudoriferis* vegetabilibus, *Croco*, \ominus
carduiben. *Diaſcord*. *Fraccaſt*. *Conf. de hyacintho*: fic in *Hydrope* cum croco $\frac{1}{2}$ tis
 mixtus, Sale adjecto abſynthii, medicamentum præbet excellentiſſimum jux-
 ta cit. *Hoffmann. in Not. Poter. p. m. 141.* fic in *Febribus immittentibus* expertiſſ.
ſeq. R. Cort. Peruv. Div. Regul. $\frac{1}{2}$ medicin. 3ß. cum Theriac. q. ſ. F. Bolus, cujus
 dimidium detur ante paroxyſmum, reliquum in paroxyſmo: cum ſale ſu-
 mariæ mixtus curat *Tertianam*: cum \ominus e $\frac{1}{2}$ co deputato *Quartanam*: fi cum
cremore cinnabaris native miſceatur & febre vulneraria ſymptomaticâ labo-
 ranti exhibeatur, de felici eventu non erit dubitandum; ſolus exhibitus hic
 pulvis ſcabiem & reliquas ſanguinis impuritates ſanat; contra *epilepſiam* uſu
 præcipuè Belgarum valet, nec ſpernendus contra *convulſiones* cujuſcunque
 generis; Operatur enim abſque vomitu & purgatione. In *hydrope* commo-
 diſſimè miſcetur cum limat. $\frac{1}{2}$; In *Scorbuto* cum arcano duplicato; *Initio*
febrium malignarum, variolarum & dysenterie cum bezoardicis terreis, refracta
 doſi, datus lenem ſalivationem cum diaphoreſi procurando, anxietates præ-
 cordiorum, mucum viarum primarum diſſolvendo, egregiè diſſipat; In di-
 diſpoſitis facile vomitum ciet, niſi refractâ doſi & bene edulcoratus exhi-
 beatur & non tam cum ſalibus quàm terreis abſorbentibus.

Ex Regulo $\frac{1}{2}$ communi fit quoque

α *Ceruſſa $\frac{1}{2}$ lis*, *Crügero Materia perlata* ob nobilitatem dicta, nim. ex re-
 guli $\frac{1}{2}$ ii ſtellati $\frac{1}{2}$ bj. \oplus puriſſ. $\frac{1}{2}$ iiij. redactis in pulverem ſubtilem, quæ poſtea
 commixta detonantur, ac edulcorantur, & poſt exiccationem ſervantur.
Uſus ejus, ut aliorum calcium $\frac{1}{2}$ lium, maximè in *ulceribus* internis. v.g. *Phthiſi*,
 ceu utiliter ordinavit *Morton in Phthiſiolog. L. II. C. II. p. m. 45. R. Milleped.*
ppt. 3j. Ceruſſ. $\frac{1}{2}$. 3j. Terebinth. in ∇ â plantag. lot. q. ſ. M. f. Pilulæ mediocres,
pulvere glycyrrhiz. involvenda, è quibus capiat tres, ter die, horis medicis, ſu-
 perbibendo $\frac{1}{2}$ ß. *Decocti ſarſæ & china*, & cavendo ab aprico aëre: eſt ſcilicet
 medicamentum, juxta *Frid. Hofm. Patr. in Clav. Schröd. p. m. 309.* quod omnia
 lignorum decocta & magiſtrales potiones ſuperat, & de quo non veretur af-
 ferere, ſe in curatione *ulcerum inveteratorum deploratorum* quaſi, quæ aliàs ob
 nimiam ſeroſitatem curari nequeunt, ut & *Scabie contumaciſſimâ*, *Variolis*,
Morbillis, felicem hujus energiam ſæpius expertum fuiſſe: Atque hæc Ceruſſa ſeu

sa seu Pulvis $\frac{1}{2}$ *ii albus* *Basilio*, teste *Arn. Kerner* in *Tetr. Chym. Sect. IV.* ob colorem candidissimum dicta, etiam à quibusdam tum ob virtutem diaphoreticam cordialemque tum præsertim ob pretiosius lucrum inde aucupandum Materia perlata vocata fuit, non nisi ænigmaticè prius descripta, cujus tamen larva detecta sistitur à *Dan. Prottenio* in *Act. Hafn. Vol. III. & IV. p. m. 47.* nimirum ter calcinatur ex *Regul.* $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ ter purificati p. iij. & \odot puriss. p. iij. ut alias $\frac{1}{2}$ *diaph.* parabatur. *Ufus* verò hujus non saltem in rumpendis abscessibus & apostematibus internis sed & mundificando sanguinem, edomandis salibus acribus venenatis in febribus malignis, petechialibus, pestilentialibus, Anginâ, Pleuritide, Catarrho, Epilepsiâ, malo Venereo, Hydroke, Scorbuto, &c. præsertim si ejus 3j. cum *sal. volat. C. C.* \odot maritetur. Et quia juxta *cit. Prottenium* præsertim obstructos viscerum, mesenterii præprimis meatus referat, utilissimè miscetur purgantibus in *Pulvere Cornachino* & seq. *Prottenii*: *R. Crem. tart. 3j. Ceruss. $\frac{1}{2}$. 3j. Digrid. $\frac{1}{2}$ 3j. M. pro 2. dos.* Extus verò cosmeticum est, etiam fissuras sanans.

β . FLORES ANTIMONII non saltem è regulo sed & crudo $\frac{1}{2}$ per Σ -actionem habentur, ut nimirum sunt

a *Simplices*, quales exurgunt, tum ex

Σ *Antimonio crudo*, si hoc cum arena misceatur, ut discontinuetur & impediatur ejus fluxus in Xbulo vel alio vase terreo fortissimo, igne adhibito intensissimo, v. g. juxta *Juncken. Cap. Pharm. P. II. p. 3.* per \odot tubulatam successivè pellatur: vel modo *Sennerti* per cucurbitam similem, Taliter nempe Flores trium plerumque exhibentur generum, albi, flavi, & rubri, cujus colorum diversitatis duplex est causa: primò diversus Ignis gradus, & sic florum adhæsiō in vase magis superiori aut inferiori, si enim ignis est remissior, flores assurgunt albi, si intensior flavi, si adhuc magis augetur rubri ascendunt, ordinariò uno eodemque labore triplices hi flores simul possunt obtineri, albi in vasorum supremo, ob majorem sui Alitatem & subtilitatem, flavi in medio, qui naturâ etiam medii sunt, rubri in infimo propter particulas graviores & impuriore, in viribus tamen omnes conveniunt, unde sæpius quoque commixti asservantur, quamvis albi sint vehementiores flavis, & hi rubris, usus interim eorum est rarior. Ex sulphure flores paratos vide supra §. II.

γ *Regulo* hocce; cœu tales parare docet *Zwelferus Mantiss. Spagyr. p. 349.* ubi ad hoc \odot ∇ am sistit duplici rostro perviam cum fundo non-nihil plano, cui ab unâ parte vas recipiens amplum adglutinatur, rostrum verò aliud ex opposito operculo saltem clauditur, quod scilicet sursum vergit & per quod regulus $\frac{1}{2}$ *ii* pulverisatus pedetentim injici potest, tale sublimatorium traditur igni in furno aptè concinnato, ne scilicet ignis superio-

rem

rem sublimatorii partem, neque ejus capitellum foraminulo superius pervium superapponendum lambere vel attingere possit; candente post inferius vase Δ torio, injiciatur de Regulo trito particula (qui si solaris prius sit, tandem Elixir præbebit) per canalem operculo suo protinus obturandum, ut statim elevetur, quâ Δ tâ porrò particulâ Reguli plus inspergatur, quod tandiu continuandum, donec totus regulus injectus & in flores Δ tus sit, qui ex capitello dein studiosè colligendi & adhuc semel (si lubet) Δ di sunt, ut fiant elegantiores & præstantiores. Porrò hi flores phiolæ sat amplæ superius hermeticè claudendæ immittantur reverberenturque leniter in arena per ignis gradus, donec in pulv. rubicundissimum convertantur, ex quo ulterius cum ∇ ∇ to TRa elicienda, quæ maceratione aut circulatione & abstractione ad competentem consistentiam *Essent.* \ddagger ii optimam exhibet. Not. recipiens ab altera parte quâ flores expirant, vel exeunt, non arctè debet adglutinari, ut spiraculum relinquatur; & postquam omnia in furno accommodato, regulusque igne paulatim subministrato, in \bigcirc â fusus fuerit; folliculo per rostrum recipienti appositum, paulatim insuffletur & illico flores ubertim per canales in vas insistsens prorumpunt; hoc tandiu folle insufflando continuandum, donec omnes exierint, qui postea eluantur & repetita Δ ne rectificentur, Vid. *Kesler. Cent. I. p. 40. & Agric. in Popp. P. II. p. 67.* De his quoque floribus *Tachenius Hippocr. Chym. p. 241.* refert, eos candidos, & ex regulo \ddagger nii sublimatos sec. *Tychonem à Brabe* igne reverberii ulterius fixari & in rubicundum colorem mutari, qualiter etiam longè mitiores evadunt juxta *Poterium*, qui eos qui in infimo hærent, etiam mitiores meritò habet, quia scil. de ∇ a magis participant. Præstat ergo flores hosce denuo cum \oplus cicurare, per se enim flores hi nil aliud sunt quàm arsenicum subtile. *Ufus eorum ut aliorum \ddagger atorum.*

b Flores compositi seu cum additamento, ut \star co, quales sunt TRa \ddagger ii sicca Dn. Gramanni Præctici Hallensis, quos *Frid. Hofm.* pater ut arcanum in *Maniâ, Melancholiâ, Quartanâ* non immeritò laudat; nimirum Δ tur \star ci Hb , cum vitri \ddagger ii vel \odot \odot ti zj , ex arena igne lento (forti enim si urgeantur flores purgantes & moschum redolentes evadunt, quales *Finckius in Enchirid. in melancholiâ* summè laudat) in vase sublimatorio humili, postea edulcorantur flores aquâ calidâ per chartam bibulum & reliquæ \star ci per ∇ repetitâ destillatione separantur. *Dos. gr. ij. ad gr. v. pro scopo diaphoretico.*

B *Compositus Regulus* fit additis metallis convenientibus, v.g. \odot , D , S , 4 , F , ex quibus specificam vim ob particulas intimius imixtas mutuatur aliterque determinatur, unde dein diversa Remedia parari poterunt, v.g. detonatione cum \oplus , Diaphoretic. \odot re, Dre &c. ceu elegans experimentum sistit *Beccher. Suppl. I. Phys. subt. p. 138.* scil. quid \odot mixtum Regulo \ddagger ii & pulve-

risatum, communis vitrificatorii pulveris instar fictilibus adpersum, vulgaris fictilia, evaporante igne, latissime deauret, non sine jucundo spectaculo si recte processeris: Item verò etiam regulo immisceri experimentum probat *Candidiss. Tollii in Manuduct. ad Cœl. Chym. p. 9.* Funde, ait, Regulum cum S , adde post *¶ti part. dimid.* & ubi confusa erunt, injice in ∇ am causticam; sic decidet niger Pulvis, qualem & *Becherus in minerâ suâ arenariâ* deprehendit, qui nulla arte in \odot um liquari potest, quippe merus S . Errant igitur illi, qui nil ex S e nisi \odot um regulo \sim um accedere existimant. Tentavi & cum \odot ro puriss. & injiciendo regulum in \odot um in cupella liquidum per partes, pro viginti, quæ imposueram, \odot ri gr. xxx. recepi, id est, \odot um tertia parte auctius, quod omni igni resisteret: verum fragile intermistis scilicet heterogeneis S is atomis, quæ deinceps arte separata \odot rum reliquere purissimum priori pondere. Sic verò resultat vel

Regulus ¶ii \odot atus: *R. Reguli ¶ii* $\text{z}\beta$. \odot puriss. zij . Funde in regulum; hunc postea pulverisa & extrahe \sim u \ominus is, dein abstrahere ad oleitatem, quam instilla in \ominus margarit. zj . misc. in mortario marmoreo, exicca lento igne & gradatim regenera ad colorem purpureum usque. *Dosis à gr. v. ad* $\text{v}\beta$. in *Lepra* manè in iusculo instaurante aut liquore convenienti. Ex hoc additis aliis fit *Antipodagricum summum Etneri*: *R. Auri per ¶ purg. ter* $\text{z}\beta$. *¶ cupell. zj. Regul. ¶* S nitidiss. zib . ¶ \sim ti *crystallis. zij. Auro & ¶to* cum regulo in tigillo unitis, effusis, frigefactis, & in mortario ferreo mundo tuis & pulverisatis add. ¶ \sim t. & sic bene terantur & misceantur; post retortæ indantur & ut in præparatione *butyri ¶ii* fieri solet, vasis bene clausis S tur, quod prolectum è magmate in retorta residuo reaffundatur & super eo ter cohobetur, postea *spiritus nitri rectificat.* toti composito, ut in Bezoardici mineralis confectioe docetur, affundatur & ter ab eo per alembicum abstrahatur; Materia albicans cucurbitæ fundo residua bene teratur in mortario lapideo vel super lapide & in aliâ cucurbita orificio ejus bene clauso, per 3. mens. in arena ab initio calore lenissimo dein fortiori foveatur, cujus $\text{v}\beta$. quavis vice *Podagricis* in *paroxysmo* modico vini exhibitus sudores movet, & confestim ab ejus *Uso dolores* sedat & agros feliciter restituit. Not. hoc laminæ ferreæ ignitæ superjectione nullum fumum edit illumque colore braungilblight inficit. *Sis Pulver hat seine richtige Prob / und ist sichs drauff zu verlassen / ait* *Edarts ungewissenhaft. Apotheker p. 1249.* *Bezoardicum Regium Fabri* quoque ita fit ex *Reg. aurato*: *R. Regul. ¶ii* zij . bene fluenti injice \odot foliat. zij . refrigerat & pulverisetur, add. *Corallior. rubr. & Margaritar. ana* zij . *Nitri opt. ziiij.* *Xbulo* impone & aperto igne admove, ut bene comburantur, ad quod etiam \odot prunis candentibus quandoque sollicitandum ut citius consumatur, idque adhuc semel recentis \odot ri additione

repete,

repete, dein per 3. horas committe igni fortissimo, ut melius figatur, postea in alcohol tenuissimum redigatur & lavetur aquâ dulci & siccetur, demum-
 que retortæ vitreæ imponatur cum \neg u vini rectif. (ut sic exactius resoluatur & ab aëre nil nocivi attrahat) & destilletur \neg iste ter aut quater cohobando ab illo Pulvere, & habebitur \odot *diaphoret. omnis malignitatis* $\pi\zeta\sigma\tau\mu\pi\epsilon\nu$.
 Calcinatione nimirum omnia quæ firmissimo durissimoque repagulo obvallantur ex centro suo in lucem prodire coguntur, imò res ipsæ calcinando ad astralem vim deducuntur, adnotante *Langio*, qui & talem operandi rationem pro singulari thesauro & vera clave solenniter habet. *Zwelfserus Regul.*
 \odot (*3ij. ad 3ij.*) detonat cum \oplus 3j. & cum \boxminus 3v. idque repetit bis, & massam edulcorat, pulverem residuum in Xbulo magis calcinat, & figit pro Pulvere sudorifico subflavo. *Dos.* \mathfrak{B} . ad \mathfrak{B} j. Vocat *Antimonium diaphor. Solare.*
Glauber. Append. 3. in VII. part. Pharm. accuratissimè p. m. 28. docet modum optimum ex \odot & *Reg.* $\frac{1}{2}$ ii \mathfrak{f} Medicinam universalem conficiendi modo seq.
 \mathfrak{R} . \odot p. j. *Reguli* $\frac{1}{2}$ \mathfrak{f} p. ij. fundantur simul, & effundantur, & habebis Massam albam & friabilem, quæ subtiliter pulverifetur, & inditæ phiolæ vitreæ affunde triplum sui ponderis *optimi Liquoris Alcahest*, liquorem abstrahere gradatim aucto igne, & liquor alcahest meliorem & pulchriorem Auri TRam secum vehet quàm ex Auro solo, est enim $\frac{1}{2}$ Chemicorum aries, in quo Aurum exaltationem suam acquirit; Oleum hoc rubrum Auri & $\frac{1}{2}$ ii facile per coagulatore[m] universalem in TRam pro hominibus & metallis figi potest.
 \mathfrak{R} . *Reguli* $\frac{1}{2}$ \mathfrak{f} ti, \mathfrak{f} \neg ti aa. trita indantur retortæ, cui alia retorta bene juncta, \mathfrak{N} la ex arena lentè, oleum exiens denuo cohobetur super \odot usque dum colore rubro guttæ extillant. Hujus \mathfrak{R} . 3ij. *Auri calc.* 3 \mathfrak{B} . inde vitro sublimatorio, & circula tamdiu, donec in Lapidem rubrum coaguletur, cujus 3 \mathfrak{B} . super \mathfrak{D} p. vij. tingit in Aurum. Quantum verò de Lapide eximitur, tantum de Oleo affundi debet, & habebitur augmentum perpetuum. Vid. *van Suchten de Secr. Antim.* p. 26. Not. Si super *Butyr.* affundatur \neg vini & aliquoties abstrahatur, tandem restitabit Liquor seu Aqua \mathfrak{f} rialis ut solvens radicale metallicum, hinc cum auro combinata coagulatione Lapidem dabit \mathfrak{D} & \mathfrak{f} tingentem. Cæterum curiosus quoque est Processus seq. ope *Reguli* cum pumice ex *Auro* & \mathfrak{D} TRam eliciendi, juxta communicationem insignis Chymici *Jac. Tollii*, qui nobis eam taliter comunicavit; \mathfrak{R} . *Reg.* $\frac{1}{2}$ *stell. simpl.* sine \mathfrak{f} aut \mathfrak{f} , & funde ejus p. ij. cum p. j. \odot vel \mathfrak{D} puriss. tum hunc *Reg.* sive \odot rem seu \mathfrak{D} rem pulverisâ, pulverisâ terque in \mathfrak{X} restinge pumicem, ut tenuissimus fiat, & hoc ad crassitiem digiti Xbulum majusculum insperge, huic Xbulo aliud sine fundo ex lamellis ferri tenuiss. (*Bledh*) confectum non tam largum immittes, ita ut inter utrumque aliquantulum spatii sit, quod ab omni parte pulvere pumicis replebis. Injice tum Regulum tuum pulverisatum

satum cum p. iij. vel iv. \textcircled{O} ri pur. pulv. intra Xbulum ex lamellis paratum, ita ut majoris Xbuli pars tertia impleatur: injice super illa pulverem pumicis ad alterius tertiæ partis Xbuli repletionem. Extrahe tunc subtiliter Xbulum de lamellis factum, ut Nitr. cum Regulo undique à lateribus infra & supra pulvere pumicis sit circumdatum, ut crucibulum non ita facile perforare possit, sed Tincturam Reguli in pumicem transferat; crucibulum alio imposito Xbulo lutato tege & relinque superius parvum foramen cui Vitrum superimpones luto firmiter affixum. Erit hoc Vitrum instar vasis destill. cum alembico & recipiente lutato. In recipiente sit aqua frigida. Vide quid inde boni exhalante Spir. Nitri, qui capiendus; TRA è pumice extrahenda + destill. vel — vini, (Vid. Lemery de g nio diaph. secundo) Pro pumice lateres etiam in \square â vel + destill. restincti quinquies sexiesque sumi possunt tenuissimè pulverisati. Potest & ex ♀ re per Regulum ♂ Tinctura egregia patari, uti & ex + & h anima vera extrahi.

b *Regulus g onii I lis stellatus, cujus præparatio sequens: R . Antimonii opt. (non mineræ) \textcircled{O} tri probè depurg. ana tssj . Segmenta clavorum ferris equinis adaptator (quæ Vieten nostri vocant) tss . g & \textcircled{O} separatim pulverisentur ac sole exiccentur; Segmenta verò Xbulo injecta inter medias locentur prunas; hæc dum ignita sunt, g ium bene siccatum per portiones, stratum super stratum faciendo affundatur; moxque igne aucto Xbulo prunis undique tecto & recondito fusio expectetur, quæ dimidiæ horæ spatio impetrabitur, ita tamen ut sæpius aliquot Nitri rec. siccati (statim enim humidum redditur) z ad fusionem promovendam adjiciantur. Fusæ dein massæ \textcircled{O} um sicc. recens per portiones affundatur, sicque Xbulo prunis iterum operto, aliquandiu materia sinatur, donec nimirum Nitrum plane subactum, massaque maximè fluida sit reddita. Tum demum Xbulo ex igne desumpto, materia in calicem fusorium super prunis priùs calefactum & sevo candelæ illitum fundatur: calicemque ut regulus subsidat & fundum petat, malleo pertunde. Mox ex catino fusorio exemptam massam ∇ â ut frigeat, perfunde, postea mallei ope regulum à scoris separa, qui si nondum decenter purgatus sit, fundatur adhuc bis vel ter, & quavis vice conjiciatur in eum Nitrum, præsertim postremâ vice, sic tandem stellatus apparebit. Quia verò Fixum alcali ex \textcircled{O} ut & f resultans in detonatione non adeo penetrabile est, ut se insinuet, ubi delitescit acor f ris g ii sufficienter, quò largus reguli proventus obtineatur; quare potius magis collaudat Cramerus in Colleg. Chym. p. m. 103. tum Carbones simul ignem immediatius conferentes & spiritum quendam oleosum summè rarefactivum & virtute alcalicum expirantes, tum Colophoniam quæ in oleositate resinosa cum carbonibus convenit (quate R . g onii pulveris. Colophon. aa. misc. & copiosior regulus elicietur)*

tum & ad modum *Cnöphelii* cum *pice* & addito *nitro* elaborandum esse. Ceterum verius magis *Lemery in Curs. Chym.* Stellam reguli ☿ ♂ non à planetæ ♂ influxu sed ab ipsa ☿ texturâ derivat, ceu & *Exc. Rivin. in Introduct. ad art. Pharm. p. m. 119.* Vitrum ☿ non saltem sereno sed & pluvioso tempore, hyacinthinum quidem, addendo ☿ tantillum eleganter rubicundum, cum duplo *borracis* instar *succini* flavum, cum triplo ejus *citrinum* maximeq; pellucidum tum ex cineribus recentibus tum diutius asservatis obtinuit. Et de hoc regulo intelligendus *Helmont. Oper. p. m. 547.* ubi describit primam materiam dicendo : Natura produxit in monarchiâ subterraneâ minerale quoddam quod ob sui singularitatem vocatur à *Paracelso* metallus primus seu masculus ; qui ab indole metallicâ necessario vestitur ♀rio & ☿re metallicis ; Mercurio nempe liquido nec digitis adhærente & ☿re cremabili in flamma cœruleâ. Et in se, ait, Metallus masculus facilè finit ☿ur à se sequestrari. Nimirum *Magnesia Philos.* est Stibium, & cum apponitur ♀nina, intellige plumbeum & crudum ☿um, ut ex minerâ effoditur, ferax metallorum pene omnium. Estq; tale ☿ium galænæ plumbi summè cognatum, ut vix discernatur. *Libav. Apocal. Herm. p. 272.* Stibium ustum maximè Regulum in ferrugineum colorem calcinatum terram sanctam vocat, ut & *Rulandus*, in cuius hepate ☿nii præparato major fixio & coctio deprehenditur pro medicinis. Per ☿ quoque *Rupescissæ vitriolum* intelligitur in cuius corpore est aurum invisibile, quod ☿ dicitur incombustibile. Ita *Libav. cit. lib. p. 388. Bartholættus Med. Herm. Dogm. p. 187.* dicit *Magnesiam* esse ☿ium ipsum ; Et quia hæc diversicolor *Opalina* etiam dicitur *magnesia* ; Vocatur & radix primumque ens metallorum, quia in se continet illum ♀um coagulatum, qui est anima metallorum ; nim. ▽ ♀lis est ☿ quod in forma externâ non apparet ▽, estque pomum Regni, quod *CHristus* in manu sua portat, ut signatura ejus indicat, in quo thesaurus totius mundi occultus latet in exili specie, quod signatura ejus quoque indicat se esse Dominum ac Imperatorem & Monarcham omnium rerum mineralium ac metallicarum, quod est plumbum penetrans Sapientum, recludens ac solvens omnia dura corpora metallorum ac mineralium eaque reducit in essentiam ♀alem ac ♂lem eique communicat suam internam altè coloratam carnem & sanguinem, quia in eâ latet summus color in tota substantia, unde etiam à *Theophr. Stella signata* dicitur, qualem repræsentat in signum virtutum internarum in eo occultarum. Apud *Beccher. in Chym. Glûckhaf. p. 271.* laudatur *Arsenicum* ex ☿io ♂tum pro solvente auri, ceu hujus proxima materia & semen, è quo generetur & ex quo habeatur philosophica aqua, aqua solvens. Aurum est cœlum & tale ☿ est terra *Philos.* In ☿io etsi laborent vulgares *Alchymistæ*, tamen iis vera manualis operatio ignota est. Apud eundem *cit. libr. p. 213.* extat modus

præparandi Regulum ♀ii & ex eo cum ☿to & ✱co fixio Butyrum, quod solutioni Solis miscendum (Olei p.viij. & Auri p.j.) ut in phiola igne lampadis coagulentur in lapidem; quæ solutio & coagulatio ad minus 4. vicib. reitet. Quare & Anonymus Philaletha in *Introduct. ad occult. Regis Palatium* Regulum ejusmodi pro materiâ Lapidis Philosophici habet, ipsum hinc suum Chaos, Draconem igneum verò ☿♂tis, Juvenem alatum ☿um, Diana Columbas Aurum & ☿tum, Amalgamationes verò Reguli cum ☿io suo & ♀nes per retortam ferream Aquilas suas vocando, ut in *Notis nostris* ad egregium huncce Libellum Sect. 1. abundè diximus, & cautiones adhibendas candidè notavimus; nim. Processus seq. in *Enarr. Medic. Gebr. & Exper. de præp. ☿soph. p. m. 188.* vendidatur: R. Reguli ♀ii ♂lis p.ij. Solis vel ☿p.j. fundantur simul iisq; fusis cautissimè affunde triplum ☿rii currentis, ita enim ope ☉ & ☿ introducitur ☿ qui absque metallicis additis amalgamationem cum regulo ♂li respuit, amalgamatione peractâ ablue tuum amalgama crebris ∇ pluviis, donec regulus splendeat instar ☿ti, postmodum destillationi committo, ita enim ☿, avolans secum vehit portionem ☿is metallici ♂lis, quod fermentum est excoquens ☿rii cruditates in verum Aurum & ☿ & peracta est Aquila una: hanc verò operationem septies cum eodem ☿rio repetendam dicunt, amalgamando & ♀lando ut prius dictum, ceu de his Sect. 1. aliq; Auctores ulterius consuli poterunt. Hanc verò in rem, præter ea quæ in Sect. 1. Append. ad *Philaletham* notavimus, aptè dicit *Libav. Tr. Chym. de Igne Nat. p. 24.* Compendio dicimus, exsculpi ex *Tractatu Suctenii* de ☿io hunc aphorismum: *Antimonium nativum in se habet ignem quendam, quo extracto Metallorum essentia mercuriales ad medicinam crude digeruntur, itaq; apparantur, ut evadant astra seu planeta microcosmi morbis sanandis apti.* Ut autem eliciatur Ignis iste purgatorius, sumendum ♂, in hoc enim est ☿ metall. quo ☿nii ☿us penetratur, coquitur, purgatur, quodque in ☿um simul transmutatur, sic ut sint duo ☿rii & ☿ra quæ latitant in corpore stellæ ☿nii. *Stribii* Essentia omnibus metallis est familiaris & velut ambigit. In hoc ☿io creditur latitare aurum ♂tis. Si libet auri animam elicere, fit amalgama ex eo & Auro (fit autem propius & facilius ex calce quàm ex integris) putrefit, nigredo exiens colligitur, divaporatur, ut Pulvis ruber maneat, quem possis in vitrum liquare. Similis ars est ☿ti, cumq; crudissimus & volatissimus dicatur ☿us ☿nii, tamen digestivam & coagulativam vim habet, donatq; alteri quod ipse non habet. Sic *Zwelferns Mantiss. Spag. p. 324.* postquam docuit liquefactione reguli & auri & calcinatione pulverem rubrum obtinere, ait, Augmentationes TRæ Auri per ☿ra solaris ex marcasitis, ☿nio, ♂te, ☿re esse velut transplantationes vel insitiones, non aliter ac si ramus arboris nobilioris & fructiferæ ignobiliori trunco seu arbori infæcundo inseratur; sic aurifica-

etur —us ☉li ♂ vel ♀ per sulphur ex marcasitis solaribus communi modo per ☿am saltem extractum, si —us p. iv. ☿us p. j. affund. hor. 24. digerantur, efficiuntur crystalli Rubinis similes, qui —u vini rectificato porro extracti, in Panaceam abeunt non spernandam.

2. *Regulus Jovialis* fit ex 4 p. j. *Reguli* p. ij. ex quo cum ☿tri p. iij. fit *Diaph.* 24, de quo supra. Ex *Reg.* ☿ addito fit *Diaphoreticum* ☿num, è ☿, *Diaphoret.* ☿re, de quibus supra; Ex *Reguli* verò ☿lis p. j. ☿ ☉ p. iij. tali processu obtinetur *Specificum stomachicum Poterii*, minimè reticendum, heroicum omnino medicamentum: *R.* *Regul.* ☿ ☿ stell. ☿bj. *Nitri puriss.* ☿biiij. pulveris. detonatis in Xbulo ac calcinatis extinctisque in aqua frigida in vase ferreo evaporatis ad siccitatem inspissa, ac spatulâ ferreâ agita, dein rursus in Xbulo calcina, usque dum fluit, ac rursus in ☿ frigida cautè extingue, post hoc iterum coque & inspissa, tandem hoc tertia vice repete, lentoque gradu exicca. *Hoffman.* in *Not. Poter.* p. m. 41. verè refert, hoc nil nisi *magisterium Cerussæ* ☿nii esse vel perlatam materiam *Crugeri supra* ☿ in *Hippocr. Helv.* D. *Muralti* à nobis descriptam, atque in poris suis vitriolaceas quasdam particulas, quæ ex conjugio subtilis acidi & metalli proveniunt, magnâ inde vi & energiâ conspicuas fovere. *Exc. Clauderus Dec. II. Misc. Cur. Ann. IV. Obs. CXXXIV.* hoc parati ☉ exaltatum seq. modo tradit; *R.* *Reg.* ☿ii ☿ p. viij. ☉ puriss. p. j. (vel ad illius ☿j. hujus ☿j. præsertim sæpius taliter fusi & reclusi, quo pluries enim hoc rectius, ut *Poterius* loquitur) Mixta optimè pone in Xbulo ad ignem, addendo successivè *Nitri Poteriani* (ex ☉ & ☿ aa. detonat. paratis, cum tamen etiam vulgare saltem ☉, quod scilicet hoc præstat quod in *Bezoardico miner.* —us *Nitri*, ritè depuratum ad hoc assumpserit) triplum; fluunt per 12. ad 15. horas, compositum frigefactum postea edulcoretur aquâ communi aliquoties solvendo & coagulando; *Dos.* à gr. j. ad ʒß. & ultra; estq; medicamentum, ut *Poterius* loquitur, quod naturam ad coctiones promovet, humores mitigat, efferatos spiritus coërcet, pacificat, & ad propria officia reducit. Testatur is quod hoc stomachicum vel ☉ diaphoreticum cum arcano ☉li curet *hydropem cum febre* p. 20. 245. curet *causum* ad gr. iij. p. 29. *tert. duplic.* p. 46. *melancholiam* cum palpit. cordis præmisso decocto p. 32. est pulvis *antipodagricus* p. 42. p. 142 50. curat *lèterum* p. 56. cum *ess. rubr. tinct.* & ejus *herbæ sale.* Ol. ☉li & *cons. rosar.* p. 231. curat *paralysin* præmisâ purgat. & ☉li *balsamo* p. 67. 167. 196 220. curat *tabem* p. 79 p. 61. *febrim malign.* p. 169. curat *erysipelas faciei* cum *specifico stomachico* p. 88. & *Ung.* ex butyr. rec. sæpe lot. admiscendo pulverem balsam. ☿ni. Curat *psoram* p. 148. *sanguinus* enim *sordes* expurgat p. 102. *secretiones omnes* juvat p. 251. sanat *ophthalmiam* p. 164. optimum *nervinum* roborans p. 133. Præparatio ejus ulterior dum magis figitur ænigmaticè à *Paracelso* traditur p. 243.

& 246. ab *Poterio* p. 599. 272. *Synonymum* ejus sulphur metallorum p. 243. quod curat *hydropem* cum *cons. ros. & ol.* ☉ p. 9. item p. 127. p. 103. p. 113. p. 119. item p. 155. nim. solis vices gerit in *microcosmo* & suâ *sympathiâ* cum balsamo nostro omnem tollit contrarietatem p. 13. Vocat & inde ☿ hydro-
 ticum p. 61. quod *hydropem* cum *lue* ☿*ea* sanat p. 84. *paralysin* item cum *hy-*
drope p. 82. Vocat & inde *Theriacam metallorum* p. 41. Sulphur ☿*le* p. 231. Tinct.
 ☿ p. 273. Quod si loco ☉ sumatur ☿, tum ☿ diaphor. habetur, nim. ☿ cal-
 cinatur ut ☉, cum quadruplici pondere aquæ siccæ p. 461. faciliusque quam
 Auri hinc TRa obtinetur, quia minus ☿ compactum est. Sic redigitur in
 Q Eff. Ol. & Balsam. Magist. &c. Usus ☿*ti* ita philosoph. reclusi est in *affectibus*
capitis & cerebri p. 463. in dolore capitis p. 211. in *hemicraniâ* ita; R. Conf.
citri, cydon. ana ℥ij. *cinamomi* 3j. Magist. ☿ 3℔. M. Dos. 3j. Curat *suffusionem*
oculorum extrinsecus ∇ ☉*li* admiscendo p. 63. Curat *paralysin* etiam *inve-*
teratam p. 67. ubi dicit & præparationem innuit; *Magnesia* ☿*na* & *Luna ter-*
testris si sudorifera reddantur, curationes facillimè absolvunt. Curat *tumo-*
rem durum in palpebra p. 174. In summa hujus Stomachici Poteriani Usus
 non saltem est egregius in cruditatibus ventriculi acidis edomandis, (absor-
 bet enim ☉ insipidum cum eo fixatum, ut magnes, non saltem acida sed &
 alcalia heterogenea stomachi) viscidis resolvendis, sed & obstructionibus qui-
 busvis, si quæ jam hinc inde in corpore emerferunt, ex vitiata digestionem tol-
 lendis, sanguine præprimis purificando & in consistentiam debitam redigen-
 do, ceu & Hoffm. ait, Stomachicum vocari hoc absq; ☉ medicamentum non
 quod singulari & specificâ vi saltem ventriculo opitulatur, sed quod univer-
 saliter obstructions removendo & humorum crasin & motum restituendo
 in omnibus morbis actionem ventriculi sic reparet & firmet, nim. hic *Pulvis*
specificus stomachicus curat omnes pravas ventriculi constit. ad gran. xv. bis in die
 p. 32. 79. Curavit abdominis tumorem cum *croc. ☿, cons. ros.* ☿ ☿ p. 54. Icterus
 p. 56. p. 67. Tabem p. 61. Epilepsiam cum ☉ diaphor. p. 69. Colicam p. 71. In An-
 gore ventriculi p. 102. cum *Cons. ros. r.* In *Hecticâ* utiliter præmittitur *lacti ca-*
prillo. In *Catarrho salso* p. 113. *Singultum lethalem* p. 147. *Repentinam corpo-*
ris inflationem cum pustulis & febre lentâ cum ☉ diaphor. p. 120. *Tertianam cum*
suffocatione cum ∇*â cinam.* & *antipyreto* p. 148. in summa est roborans quod-
 dam universale p. 133. 602. edit. *Frankofurt. in Octav.*

V. BUTYRUM ANTIMONII, aliàs *Axungia mineralis*, ob affinitatem ita
 dictum, obtinetur tum ex ☿ crudo, tum regulo, licet ex hoc si obtineatur,
 minus ☿*ris* habeatur, ut in literis ad D. Schultziū datis perscripserit Dan. Lu-
 dovici in præfat. *Scrutin.* p. m. 19. quia scil. hic potissimâ suâ ☿*reitate*, quæ
 requiritur ad ☿ est orbatus, ceu *Dethardingius Pharmacopœus in Not. ad Agric.*
*refert se ex Reg. & ☿*ri* ana* ℥iv. saltem 3j. ☿*ris* obtinuisse, & cit. *Ludovicus*
 docet

docet Hm feliciter ex Fre , g & p no & per duo saltem inversa Xbula successivè collectam rectificando parari & depurari posse, prout & Cap. anteced. docuimus H vel p diaph. haberi ex Fe g & p no e . Butyrum habetur vel ex

a Antimonio crudo & p ro , v. g. 1. Sumatur g ii Hungar. crudi splendentis & rubentis seu sulphurei nec non p ii ti vulgaris anatica portio, e. g. t bj. 2. In Mortario aeneo vel ferreo vel marmoreo contunde, pulverisa & misce egregiè vel in eodem tali vel vitreo mortario, cave tamen à fumo, qui inter terendum elevatur. 3. Si displicet in aëre vel aprico vel cellâ, quod moram festinanti facere possit, relinquere mixturam per p aliquot more solito, ut ab aëre attractio nonnihil humectetur, & hinc butyri quantitas augeatur: Tunc loco cellariæ hujus reposituræ recipe statim misturam hanc, inde retortulæ vitreæ quæ capit t bij. vel iv. Δ a, oblongioris & non adeo ampli colli, cujus rostrum natura deorsum vergit, id est, quod inter effingendum à vitrariis ita effictum est, & non uti haud pauca nostra directum, deinde cochlear unum vel alterum ∇ simpl. guttatim defluere sinas, ut simul eluatur seu abstergatur, quod inter ingerendum collo retortæ adhasit. 4. Hanc in arena colloca, profundius sepelias eam, ut ferè capellam ipsam quasi tangat, fortè ad digiti transversi distantiam, ita actio ignis expeditior est. Rostrum verò capellæ excisuram fornacisq, partem immediatè tangat, ita facilius destillat liquor & rostrum eum in finem eò magis incalescit, wenn es in dem Außschnitt des Ofens wo der Schnabel herauß gehet, ausfliget. 5. Vas recipiens vitreum admoveatur retortæ, ∇ a communi semiplenum vel vacuum, si butyri compagem experis integram alios fortè in usus, tunc ∇ dimittatur. 6. Commissuræ quoque vesicæ bubulæ muniendæ sunt, quia nares admotæ aliquid in principio transpirare sentiunt. 7. Δ e modificato, ab initio ad finem, citra scilicet suppressionis Δ , spiraculis omnibus supernis apertis, præsertim si major materiæ quantitas, N latur liquor gummosus, qui si collum S a obturare videatur, carbonem ardentem subde, ut lique scat butyrum & defluat, quamvis genuinus rostri situs id non semper requiratur. 8. Postquam igne sic modificato exiit Butyrum, servetur ille in suo gradu intenso, hoc est, qui ultimo arenæ gradu haberi potest, usque ad finem operis, ut H sensim ad latera colli retortæ sublimetur & decumbat. 9. Totus sic labor butyraceus & cinnabarinus finietur xij. minimum horis. 10. Quibus peractis frange retortam & collige cinnabarin. 11. Collectam ablue aliquoties ∇ font. ut butyrum antrorsum, retrorsum vel circumcirca forte adharens & p vitæ occultans eluatur, sicq, radium radiosè rectificationis toties repetita levetur, ac periculum subsequens circa usum una vice sic impetratæ & confectæ cinnabaris exspiret. 12. Quo plus acceperis H ris, eò felicior eris, quia non semper Fortuna favet singulis singulorum enchiresibus, quamvis ad vivum easdem refeces. De butyro autem u q, G li philosophico hant coronidem nota: (a) Probè subsideat crassamentum, quieteq, per dies aliquot stet. Ita rectificatione non est opus, remanetq, in fundo impuritas cum

Sii vivi nonnunquam granis. (b) Zix . Butyri dant — tus ad internos usus suffi-
 cientis lbvj . gutt. 20. Zij . ∇ a s. satis acidulant, atq; sic evaporatione non est opus.
 \odot verò restitans impende regulo J stellato conficiendo, egregiè enim fluo-
 rem ipsi conciliat. Hoc verò butyrum dum fit, regulus g à — \ominus is in q — to
 solvitur & corroditur in liquamen hocce crassiusculum, ceu patet ex Δ la-
 tione g nii cum — tu salis, unde butyrum habetur, sed sine Sri , idque ob
 Sri absentiam, cui se combinare sulphur g ii possit, quamvis & hujus præ-
 sentiam quidam disputent, ut est *Angelus Sala*, qui se observasse putat, extil-
 lato g ii butyro, g ium omne in retorta restitisse, quod & *Billichius Observ.* &
Paradox. Chymiatr. Cap. XIV. p. m. 93. confirmare videtur ex pulvere in retor-
 ta residuo, beneficio fusionis g in solidum de novo recepto. Verùm hîc
 respondet *Exc. Wedelius*, primò per instantiam, si g cum lixiviosis coquitur,
 sulphur in copia elicitur, nihilominus tantundem ferè g ii in eodem usus
 coquendi saepe remanet, deinde ponderis decedentis momentum compen-
 satur ab irrepentibus S libus gravibus atomis & miculis, & hinc splendens
 etiam in fundo restitat g ium, quia partes \ominus æ non potuerunt cum g ceu
 menstruo plenario solvere omnino: his adde quæ *Frid. Hoffman. Exerc. de S*
 g ii *Cap. VI.* de pondere Sri currentis & omnium ingredientium in præpa-
 ratione hac g aucto refert, quodque jam olim *Glaferus Basiliensis Chymicus*
 accuratiss. in *Chymia* sua notavit, nimirum non saltem S essentiâ suâ æthe-
 reâ, qua in particulas homogeneas S riales magneticè quasi appellit, illasque
 in fluorem vertit (ut supra jam dictum) hîc quoque particulis S libus regu-
 linis in g io latitantibus se saturavit, sed & \ominus subtile æthereum penetran-
 tissimum Δ is (pistillum Chymicorum) quod corpora menstruali suâ virtute
 dissolvit ac transmutat, illorum poros radicaliter permeat, particularum-
 que texturam & situm aliam inducit, particulas æthereas postea aliter dispo-
 suit, gravitatemque sic corpori fœneravit. Cæterùm *Vires* hujus Butyri,
 præterquam & in *Cancro*, *Gangrenâ* ad spacelum ruente (in quo omnino
 præsentaneum commendatur remedium *Spuma venenata duorum Draconum*
 à *Car. Musitan. in Trut. Chir. Phys. p. 63.*) ipsoque *sphacelo*, *Ulceribus malignis* &
cacoëthicis laudetur apud *Charras* (haud neglectis tamen monitis *Fel. Würtzii*
in Chirurg. circa olea marcasita) primariæ sunt *Caustica*, ceu specialiter secu-
 rè feliciterque g le hoc butyrum usurpari potest modo *Ludoviciano in Misc.*
Cur. An. VIII. Dec. I. Obs. CLIII. p. m. 336. in *fonticulis excitandis*, designato le-
 viterque in epidermate scarificato loco, perpendiculariter applicando pen-
 næ anserinæ canaliculum duos ferè transversos digitos altum & inter tole-
 rabilem pressionem (ne circumcirca effluat) instillando è minutorum pro-
 ductiorisque colli vitrorum aliquo dicti butyri *gr. ij. vel iv.* quibus ita, quie-
 to membro, per octavam horæ partem (in tenerioribus vix amplius) intus
 detentis.

detentis, eo verò postmodum inflexo vel inverso, per applicatum superiori orificio digitum denuo susceptis. citra ullum dolorem animadversionem-que eschara statim apparet, amplius pro more tractanda. Et *Mayerne in Prax. Med. p. m. 340.* testatur Butyrum hoc vel Oleum $\frac{1}{2}$ cum Ol. papav. aut rosarum comistum, donec stanno illitum id nigrescere non facit, exedere carnem putridam nullo vel exiguo cum dolore.

§ Ex Regulo $\frac{1}{2}$ niii & purius quidem si Regulus assumatur per se, vel additis metallis, ☉ vel ☿, v. g. R. Reguli $\frac{1}{2}$ simpl. vel $\frac{1}{2}$ tiar. $\frac{1}{2}$ vj, ☉ $\frac{1}{2}$ j. ☿ $\frac{1}{2}$ j. fund. add. ☿ $\frac{1}{2}$ xxxvij. misc. & mox sordes nigras apparituras animadverte, dein destilla per retortam igne arenæ in Butyrum, quod rectifica postea, donec fiat clarum instar Eli, quod pone in caveam vase bene recto, ut dissolvatur, & habebis solvens metallicum auri & ☿, si ☿ tus cum ☉lo & ☉ sit $\frac{1}{2}$ tus. In hoc oleo ter rectificato, ait *Tachenius Hippocr. Chym. p. m. 231.* macerant periti Adamantes, qui ex accidenti in generatione maculas contraxerunt & illustrantur pulcherrimè. De ☿ri unà prodeunte vid. *Juncken Medic. præf. seculo accommod. p. 375.* ubi & docet quod ☿ vite inde ex affusione ☿ simplicis præcipitatus, mitigetur, si Xbulo immittatur & lento igne calcinetur, donec nullum fumum amplius emittat, & griseum nanciscatur colorem, quod fiat intra aliquot horas, postea imprægnat sapius tincturâ santali rubri, ambrâ, moscho, &c. (fortè etiam hoc Oleum super scorias reguli ☿to extractas destillavit, ut rubicundissimus liquor ortus sit) Rosam hanc ad contumacissimam coagulationem destinatis morbis utiliter adhibuit, item in febribus, hydropè, &c. *Angelus Sala* qui natam hanc dicit medicinam ex $\frac{1}{2}$ niii nucleo cum ☿rio essentificato in liquorosam substantiam sublimando aliquoties redacto, posteaque cognito liquore per præcipitationem in pulverem coagulato. Huc verò spectat, quod *Poter. Pharm. spag. p. m. 436.* circa hoc Oleum $\frac{1}{2}$ ii docet, nempe $\frac{1}{2}$ niii perfectam præparationem haberi cum ☉ro: R. Auri purg. $\frac{1}{2}$ j. Olei $\frac{1}{2}$ è regulo seu ☿ sophic. liquid. $\frac{1}{2}$ B. misc. solve, solutionem fermenta & post coctionem in vitrum splendidissimum vertetur; Vires ejus sunt mirandæ & laudatissimæ. Regium verò istum infantem, jubente *Pantaleone Bifol. Met. p. 20.* nectare suo, i. e. novo oleo regulino refice & ciba paulatim, quò enim sapius eum cibaveris, absolutâ tamen coctione, eò procerior, pulchrior & fortior evadet, nec ullus Hætor vel Crotionates Milo viribus vel virtute eum superabunt. Sicuti autem dissolventi huic regulino liquido accedit aliquid salini, juxta *Poterium loc. cit.* recedit, ita accedente solo auro ipsi regulo horum amborum fit connubium; sic enim *Poterius p. m. 452*: Summa Auri præparatio in dissolutione consistit absque corrosivis (evitando venenum) Aurum scil. prius suâ naturâ metallicâ spoliandum est per calcinationem cum quadruplo corporis sicci dissolubili, i. e. reguli, tritu-
ratione

ratione scil. diligenti præmissâ : (putrefactio, ait, *Lux in tenebr. Germ. p. 229.* est contritio non manuum, sed decoctionis) prunis ardentissimis cum probè calcinatur, calcinatum cum spiritu acido, v. g. \ominus dein spir. vini in TRam redigitur & hæc dein reiteratione calcinationis in *Lapidem Philosoph. Libav. Synt. Arcan. p. m. 423.* Butyrum $\frac{1}{2}$ ex reg. & $\frac{1}{2}$ sublimato rectificatum calci Aurii miscet, coquitque lege magisterii magni in pulv. rubicundum. Nimirum ex Regulo $\frac{1}{2}$ ii, ut supra quoq; dictum, & $\frac{1}{2}$ sublimato Δ tis per retortam ∇ viscosa obtinetur, cui si addatur in ∇R solut. Aurum ad $\frac{3}{4}$ \odot rum tum se penitus incorporat $\frac{1}{2}$ io: Hæc solutio dein transferenda in cucurbitam cum alembico primoq; ignis gradu aquositas extrahenda, quod biduo fieri solet; deinde fortiori igne ut fundus, cucurbitæ excandescat, urget: opere frigefacto fractoque solerter vitro invenietur aliquid elevatum quod negligendum, in fundo verò & circa latera medicamen subflavum hærebit instar ∇ æ siccissimæ & sitientissimæ nec sapiens nec pungens. Dicitur *Calx viva* quæ in catinum immissa dimidio horæ crematur versaturque sicut \odot vitæ solet: potest & ablutionibus edulcorari. Miratur *Crollius* (cùm tamen sit à fixatione & nitro, dum calcinatur penitus, crematur & reverberatur) examen ignis in Xbulo sustinere, quanquam fixio ejus non sit totalis & perfecta, cùm non maneat in cupellâ, sed consentaneum est ex $\frac{1}{2}$ nio & sublimato proflatam esse unam terram fixam, quæ exquisitè cum *aureâ calce* permista etiam constantior evasit, nec potest ex igne fugere, cui assuevit, à quo itidem \sim tus Δ tici sunt subtracti. Vix dimidium calcis fixæ ex oleo reportatur. Dicitur *ωδύρετον* datum à gr. 3. ad 7. in *Peste, Lue* $\frac{1}{2}$ eâ, *Podagrâ, Hydrope, Febris, Calculo, Obstructionibus, &c.* Qui scit modum, inquit notanter *Libav. Synt. p. m. 343.* quî ex $\frac{1}{2}$ nio Philosophorum per solutionem fiat Δ a viscosa, ex hac corpus nigrum, quod suâ aquâ resectum, iterum animatur, coagulaturque in medicinam albam, quæ repetitâ solutione & coagulatione exaltatur; pòst fermentatur corpore perfectò & coquitur cum sua ∇ â solvendo & coagulando, donec evadat pulvis sanguineus, qui porrò in Oleum resolvi potest, is facilè assentiri *Crollii* assertioni potest; Nam eadem hîc sunt primordia principalia, siquæ medicina universalis ad omnem infirmitatem, quæ medicinâ sanari potest, ita ut etiam Chirurgus pro aqua vulneraria & similibus interserviat non exclusâ curâ externâ, V. Sbus, &c. Vid. *Exc. Jac. Zuinger. Prædecess. nostri Exam. Princip. Chym. C. VI. Chartier* quoq; in *Scient. Plumb. sacri* fatetur, quòd $\frac{1}{2}$ ium omnium metallorum rector, Soli in balneo suo reddat claritatem & splendorem, colorem & valorem suum exaltet, unde *Φαίσβων* quoque & *ρεσομένη* etiam dictum, quia quod ex corpore suo aurum potabile seu sanguis auri extrahi posset, constans opinio fuit. MS. nostrum vetustum docet Δ cœmentare cum regul. \oplus & $\frac{1}{2}$ \sim f. f. f. faciendo, ne fluat, idque aliquoties

quoties à pulvere abstrahitur solutum, dein $\frac{1}{2}$ solutum in ∇ cum \oplus Δ æ miscetur, & quinquies abstrahitur, dein ∇ , materia funditur in regulum cum quibus Δ æ ana funditur & solv. in ∇ , sic remanet calx nigra quæ \odot si cum borace fundatur; in *marcâ* nimirum est \odot $\text{z}\ddot{\text{y}}$. *Spiritum* $\frac{1}{2}$ *lem* ad medicinam universalem adhibendam esse *Berlichius Dissertat. de Med. Univ. S. XII.* docet, sic enim *Artephius* menstruum philosophicum esse *saturno-antimoniale mercuriale* apertè docet. *Basilius* hunc consulere jubet qui splendidam mineram ex prima omnium metallorum materiâ sit traditurus ad aureum semen recludendum; qui etiam *Tract. de Natur. p. m. 18.* ait: Melioratio metallorum in stella signatâ vel eorum magnete reperitur, à quo omnia metalla virtutes receperunt. Hinc de *Monte Snyders* $\frac{1}{2}$ figurâ mundi, non minus ac *Flamellus* globo imperii signari monstrat; vocat & patrem summum metallorum materiam primam seu principalem, pomum aureum solem cruce signatum, *Venerem* inversam, fontem infortunii metallorum ac etiam eorum salvatorem; Sic metallicum cœlum vocat *Regulum* $\frac{1}{2}$ *ii Paracels.* *Archidox. L. X.* Notanter inquit *Berlich. cit. loc.* Sunt quidam qui butyrum $\frac{1}{2}$ *nii* pro spiritu ¶ riali *Philos.* agnoscunt, sed si isti *Ciniffiones Philosophorum* scripta rectè intelligerent & labores ritè restituerent, istumque liquorem figere sciret, non in vanum semper instituerent Operationes. Verè enim *Crollius Basil. Chym.* Num in Chymia, ait, aliquid præstare possit hoc Oleum, judicent *ii*, qui illud cum \odot ro radicaliter soluto fermentare & per rotam philosophicam sec. artem requisitam deducere norunt? vid. *C. VIII. Metamorp. & Croll. Titul.* Audeo dicere Menstruum Philosoph. butyro $\frac{1}{2}$ *ii* admodum esse simile, si in hoc \ominus lia & $\frac{1}{2}$ ra metallica solvas, hasque aquas in phiolâ permisceas & sigillo *Philos.* munias, nihil quàm coctio, opus ut à Philosophis vocatur, mulierum restat. *Explic. Tab. Herm. p. 24.* ait: Ex $\frac{1}{2}$ & ¶ ~to fieri potest aqua solvens, de qua *Artephius & alius Philos.* ait, quod ex regulo $\frac{1}{2}$ *ii* $\frac{1}{2}$ & ¶ ~ fiat oleum, quod rectificandum: Et in hoc oleo $\frac{1}{2}$ *ii* ¶ ali seu arcano $\frac{1}{2}$ *nii* ponendum \odot , quod in eo solvitur radicaliter in suam materiam proximam brevi tempore; nam hoc Oleum seu arcanum $\frac{1}{2}$ *ii*, ait porro, auti solutorium est, quod tam avidè haurit \odot um quàm aqua calida glaciem aut nivem absorbet, quod non corrosivæ potentia sed ¶ ii præsentis trahaci magnetismo adscribi debet, &c. Quare egregia *TRa ex regulo* $\frac{1}{2}$ & \odot ope \ominus ium subtiliatorum parata, quam candidè sistit *Beccher. Chym. Glûckh. p. 801.* *R.* *Reguli* $\frac{1}{2}$ *opt.* \odot *aa.* fluant, pulverisentur & terantur cum \ast ci ¶ ß. *R.* *Mixtura hujus* *p. j.* ¶ ~ti *p. ij.* trita inde mox retortæ, & agita probè, pelle igne: \therefore phlegma primò egrediens abjice, servato oleo spissiori, quod cohobetur quinquies de suo \odot , & si adhuc phlegma commixtum sit, abstrahatur *M. B.* Dein *R.* *Olei hujus* *p. j.* *Spir. vini* *p. ij.* Digere per 8. ¶ ¶ , quod

clarum est decanta à fecibus & abstrahere in B. M. leniter ad oleitatem & obtinebis Oleum nobile rubrum, quod per gradus ignis in fixam substantiam coagulandum est. In hoc ☽ gradatur in ☉. Quantum verò reguli & ☉ sit sumendum, in antecedenti processu sistit Idem, nim. ad ☉ p. i. sumendæ ☿ crudi p. viij. ut fiat Regulus ☉. Dum verò postea Oleum spissius cohobandum est super ☉, illud subtiliter terendum erit. Hoc Oleum super Spir. vini rectificatum tingit ad ejus p. j. ☿ p. xvj. in optimum ☉. Ad album verò si quis cum ☽to procedere vellet, posset dein loco ☿ci sumere ☉ & ulterius ut dictum, procedere, vel potius juxta modum *Postens* ☿-us ope ☉ (non ☉) & ☉li paratus sumendus esset: R. Reg. ☿ pur. ☽aa. fluxis, pulverisatis add. ☿-p. ij. ☽la per retortam & ☉ denuo misc. ☿-p. ij. idque repete, donec omne pertransierit in Butyrum: in hoc pelle spiritus è ☉ & ☉ digere per ☿p, post affunde Calc. 2, & abstrahere, tandem cum ☉ & ☉ fundendo reducatur. Vid. *Beccher. loc. cit.*

Constat hinc quod ex Butyri ☿ distillatione, resolutione novâ, habeatur

☿ Cinnabaris ☿ii, ex ☿ ☿ scil. & ☿ vivo, à quo scilicet ejus gravitas, ab illius verò acido, concurrente cum ☽tate ☿rii, Rubedo, ab utrisque verò agendi & operandi vis insignis in morbis emanat, prout patet *Cinnabarim* hanc coctione cum lixiviosis fatiscere non tantum in ☿ currentem, sed & in sulphur ☿ii purissimum; Vid. *Cap. seq.*

☿ Spiritus ☉li philosophicus, si butyro ☿ii affundatur octuplum, vel, si butyrum crassiusculum fuerit, decuplum ☽a fontane, hincque filtretur. *Clariss. D. Michaël* eum quoque rectificandum statuit, quia in quavis rectificatione aliquid de ☿ remanet & medicamenta ex non rectificato præparata vomitum cient. Miscetur is cum TRis violarum, pæon. fl. aquileg. in febribus ardentibus, ut præprimis in usu fuit *laud. D. D. Michaëlis*, aliisque effervescentiis M. S. intestinis sedandis, v. g. in Podagrâ, Calculo, &c. ceu & *Unzerus in Anat. Spag. ☿ p. 246.* hunc spiritum ad corallia & perlas solvendas commendat; nimirum si rectè consideretur, potius is est spiritus salis è ☿ sublimato resuscitatus quàm vitrioli.

☿ Mercurius vita abusivè ☿, nonnullis etiam ☿ mortis (ut ☿ dulcis, Diabolorum) dictus, vel etiam aliis pulvis algarot, Rosa mineralis, ☿ialis potius est progeniei (quamvis enim fortè guttulam unam atque alteram liquoris æterni sudarit, juxta supra citatum *Billichium*, qui in ☽to & ☿io videre sibi visus est, & audire duas illas mulierculas litigantes coram tribunali Salomonis, & super filio in medium posito, duo illa monosyllaba, quæ universam hominum vitam versant, Est, Non, tanquam ferram quandam inter se invicem correspondentes) pura scil. salis & sulphuris ☿ii substantia, maximè si ex butyro ex regulo patato paretur, & dein cum aquâ font. præcipitetur, unde

& non

& non mirum quòd tantas turbas exciter ac etiam post mortem sedes adhuc movisse ipsum observatum sit; *mitigatur* tamen multum *calcinatione* & *evaporatione*, ut & cum *sale gemma* fricatione, quo pacto tum $\frac{1}{2}$ per inferiora purgans audit, & Exc. D. D. Hoffmann. in Not. Poter. p. m. 343. Vitri dulci associatus, medicamentum Antiquarium celebratissimum Riverii: Mitigari autem calcinatione dicimus, non saltem sicca sed & maximè humidà, dum nim. is habetur ad modum Chicotii in Epist. Med. p. m. 74. à regulo $\frac{1}{2}$ niii, spiritu nitri soluto, unde fit pulvis, cujus acrimonia primùm aqua fontana, dein melissa, &c. castigatur & à granis quatuor ad octo exhibetur. Ufus ejus in morbis rebellibus, ceu eo alternatim cum Extracto hellebori nigri exhibito gravissimam & diuturnam Contracturam sanavit Exc. D. D. Mart. Maxim. Pruggmayerus Misc. Cur. Dec. III. An. I. Obs. I. Sic & Charas in Pharm. Reg. p. 1012. Vitæ ad aliqualem rubedinem prius calcinatum simili modo saltem in purgans convertit, & Michaël. de Medic. famil. p. 81. butyrum $\frac{1}{2}$ ii præcipitato per Ol. Vitri obtinet $\frac{1}{2}$ saltem purgans. Nos ut Vitæ magis benignum minusque periculosum (mortis enim Vitæ sæpius evasit) obtineremus, correximus ponendo dictum Vitæ supra laminam Vitæam & leviter spatulâ ferreâ removendo, dein spirit. vini opt. cum eo digerendo, & postea comburendo; Dosis gr. iij. adulto vel ejus Infusum in Vino, Vis ejus inexhausta ut Vitri $\frac{1}{2}$, in quod etiam reduci potest, ceu & Maëtzius in Collect. Leydens. cap. 58. ex Vitæ cum \odot figendo & \ominus le comm. terendo securum promittit purgans.

VI. ACETUM ANTIMONII juxta Basil. Valent. & ejus commentatorem Theod. Kerckring. ita fit: R. Miner. $\frac{1}{2}$ q. v. tere subtil. & impone vitro rotundo (cujus fundus planus sit, quo minera in una crassitie jaceat) affundatur Aqua pluvia Nta (quæ Vitæ non igne sed per subsidentiam fecum & repetitam transcolationem clara & perlucida instar Oli sole Ntur) ut cucurbita ad dimidietatem vasis usque plena sit (pro 6. libris $\frac{1}{2}$ niii requiruntur 14 libræ aquæ Ntæ pluvialis) bene clausa (operculo careo, quod optime orificium cucurbitæ claudat, ac in sequenti opere & amoveri & iterum adponi possit) ponatur in fimo equino (qui 3. vel 4ta die renovari debet, ut calor servetur, quod fieri potest, si partem $\frac{1}{2}$ dolii dissecti repleas fumo equino, in cujus medio cucurbitam ad collum usque sepelias, aliud $\frac{1}{2}$ dolii fimo quoque imple, post tres quatuorve dies remove fimum circa cucurbitam ad spatium palmæ transversæ infra in altitudinem palmæ calentem impone fimum, supra hunc colloca vitrum & circumcirca quoque ad spatium palmæ fimum recentem imprime, atque sic hinc inde continua, movendo vitrum fimumque tertia vel quarta die renovando) ut putrescat (moveatur autem materia in vitro spatula lignea oblonga in extremo lata & rotunda, omni fere hora, alias adhærescit materia fundo, & lapidis instar

coagulatur, ut nulla vi avelli possit, diebus verò sequentibus motio hæc non tam sæpe ac prius repetenda (timore accretionis) melius tamen si fiat; encheirisis autem adhuc restat, quæ non nisi ad spectu & ore Informatoris monstrare poterit, sin verò eveniat, ut negligentia materia tam fortiter adhæreat, ut nullatenus moveri possit, necesse erit, ut ∇ in effundas, materia lento igne siccata frangatur, & sic citra rupturam cucurbitæ illam iterum eximas, cave autem, ne aliquoties impingas, aliàs labor tuus inanis erit) donec minera effervesce & spumam (pustulas) in superficie accipere incipiat. Id 9. vel 14. die contingere solet, ubi naribus admotis senties odorem sylvestrem) tunc tempus eximendi adest, signum enim monstrat corpus se aperuisse, hanc materiam digestam impone in cucurbitam (vel ipsam cucurbitam materia digesta adhuc plenam, à fimo purgatam, arenam immitte) bene claude cum alembico) & aquam extrahe, (caveas verò, ne Rostrum alembici aqua tegatur, uti *Excell. Kerckringius* monstrat, *Etheri* periculo cautus; attrahit rostrum *Alembici aquam* in recipiente hærentem & ascendenti vapori \ddagger toso liberum impedit exitum atque cucurbitam frangit, ultra sex vasa *Ethero* perierunt, antequam quid in culpa sit, animadvertisset, qui hoc in damno aliquod tamen rarum vidit contingens, nim. exsurgebat in cavo cucurbitæ in alembicum nubecula subfusca, per rostrum verò in eundem ex ∇ a in recipiente morante in contrarium attrahebatur alia alba, hæ invicem conjunctæ, fragorem impetumque magnum causabant, quæ etiam detrimenti causæ fuerunt; quam primum autem recipientem à rostro retraxisset, cum sibilo aër acidus nares feriens exibat. Sic ergo colloca rostrum alembici, ut finis illius ad minimum, spatium digiti transversum ab aqua in recipiente remota sit) habebit illa saporem utcumque acidum, aqua omni ablata, intende ignem (qui ignis tribus ℥ bus totidemque ℔ bus sine intermissione continuandus est, tum refrigescat) & transibit — tum. Hoc iterum fecibus admixtis tere, (Si haberi potest in mortario vitreo cum eodem pistillo, in quo non tam multum dispergetur, quam in porphyritide vel lapideo mortario) & affunde iterum eandem aquam (prolectam) & denuo abstrahere, cum per 6. ℥ de novo in fimo steterit, resumatur labor ad 3. ℥ ℔) tunc acrior erit uti \ddagger vulgare) (tuum simul adde, sat enim & ad nauseam usque jam tibi monstratum est) — tum autem, quo sæpius operatio repetitur, eo magis minuitur & acetum acrius evadit; Hoc si lubet acue sale proprio & habebis *Acetum Philosophorum acuatam*, *Cl. Eternus* in *Manibus Poterianis* facilius hoc \ddagger ita parare docet: Paretur ℥ ex optima materia figulina cum fundo lato & plano cum duobus rostris ex parte utraque uno; in medio partis superioris concavæ sit tubulus tantæ capacitatis, ut manus immitti possit, tubulo huic adaptatum sit operculum, ut orificium illius exactè claudat: ex eadem materia figulina
fiant

fiant patellæ minores, tantæ saltem capacitatis, ut ad ʒj. vel ad summum ʒiʒ. materiæ captent, hæ patellæ minera ʒiij grosso modo contusa impleantur, ne autem plus uni ultra ʒj. vel ʒiʒ. imponas, patellis his materia refertis, repleatur ☞, unam supra alteram ponendo, usque ad spatium 2. digitor, transversorum à rostris, tubulus, per quem immisisti patellas, opculo claudatur & cavum residuum luto impleatur, hanc ☞ am in reverberatorium clausum pone & rostris ambobus adapta recipientes ad dimidium ∇æ ple-nos, rostra verò ultra crassitiem digitorum duorum ne sint ab aqua remota, sensim sensimque ignem auge usque dum candescat, atque sic per 24. horas continua, tunc ignem remove pro infrigidatione vasis, abstrahere recipientes, patellas exime & materiam ex illis extrahe (quam si in loco aperto à pluvîâ & sole tamen securo (melius tempore sereno in umbram sub dio) re-pones, intra 6. vel ad summum 8. septimanas ex aëre attrahet novum acetum, quod repetita ☞ one iterum elicere poteris, atque sic continuando, aëri ex-ponendo & iterum ☞ do semper novum accipies ☞ ti incrementum) pa-tellas materia recenti iterum infarctas retortæ impone —umque acidum sive acetum elice, sic repetitis vicibus eodem & faciliiori modo priori edocto æque forte ☞ habebis, quod lentissimo igne more vulgari à nimia aquosi-tate libera. De hujus *Uso* §. VIII.

VII. CLYSSUS ANTIMONII SULPHURATUS & TARTAREUS ob acidita-tem ☞ ʒiij meritò excipit: Ille verò constat ex ☉ & ʒiij tʒj. ☞ ris ʒiij. bene miscendo & s. a. ☞ do in vas recipiens tʒj. aqua font. Vires ejus sunt refrige-rare, sitim sedare & acidulas artificiales præbere, alvum laxare, æstuans hepar attemperare & per ☐ am ☉ ia heterogenea præcipitare; Dosis gut. xx, xxv. in potu (qualis instar Acidularum obtinetur) vel tinct. violar. ex ☉ verò parari potest ☞ diaphor. cum ☉. Hic verò præparatur ex ☉ tri, ☞ ri & ʒiij ana modo simili, citra tamen ∇æ in vas recipiens injectionem; Quoad Usus hîc itidem est nephriticus, flatus discutiens & sanguinem mundificans in scabie, poda-grâ, &c. Dosis ut prioris; ex ☉ parari potest Crocus metallorum, imò, omisso ☞ ro & loco ☞ crud. assumpto Regulo, ut vult Etnus. in Manud. Poter. §. 3. obti-neri potest Antipyreton seu specifi-cum antifebrile Poterii quod in Observ. p. m. 717. ita describit: R. Minervæ seu Marcasitæ ☞ ni philos. (est regulus stellatus supe-rius demonstratus) p. j. ☉ is balsam. ritè ppt. (per quem equidem Etnus in-telligit remanentiam TRæ metallorum à ☞, 2 & reg. ☞ supra Cap. de ☞ §. IV. descriptam, nos autem aliàs ☉ depurat. quia in aliis locis per hoc saltem ☉ intelligit Poterius) p. iij. terantur fortiter invicem (regulo prius minutissi-mè pulverisato) & ☉ vitreæ luto probè munitæ indantur. Per furnum venti (ne autem festines & prius infra retortam inter duos baculos ferreos suppone operculum (German. eine Stürtze) inversum arena impletum, ne

flamma statim fundum retortæ feriat, sed sensim procede ignem augendo (ac si \ominus um \oplus li elicere velis) *Spiritus* provoca in recipientem amplum & capacem, materiam è retorta eductam in \times to acerrimo (ex minerâ $\frac{1}{2}$ nii antea exhibitò) solve & TRam \times to fecibus pluries reaffuso extrahe. TRam ab aceto segrega, cum \ominus a vini hanc pluries cohoba in *fimo equino* & vase ad id opportuno (NB. nisi omnia in sequentibus notanda hîc æque ac ibi accuratissimè observaveris, in cassum laborabis, diversa quidem materia hæc ab illa, ast elaboratio una eademque est) *Spiritus Vini* in extractione semper feces relinquit, super quibus toties reaffunde *novum spiritum*, usque dum nullus amplius tingatur (hæc fæces nullius sunt momenti & rejiciendæ) tunc *spiritum coloratum* simul in circulatorium loca & ad Δ tatem TRam perduc, post lenem abstractionem *spiritus Pulvis antipyretos* in fundo remanebit. Resiccatae TRæ dantur à gr. v. vj. ad x. in quovis liquore ante Paroxysmum & quovis tempore. Nimirum hic est Pulvis, de quo *Stisserus in Tr. de Febr. intermitt.* p. 92. ait, sibi notum & in usu esse $\frac{1}{2}$ em purpurei coloris (fortè cit. Reg. $\frac{1}{2}$ ii medicinal.) qui addito \ominus Δ . C. C. vel $\frac{1}{2}$. plus præstet $\frac{1}{2}$ to Parac. vel Helm. imò in Epilepsiâ, Arthritide aliisque morbis chronicis admiranda faciat. Vid. laud. Poter. qui *Alexipyreton* hoc tum solutiv. & non solutiv. describit in Oper. p. m. 596. nim. R. Conf. fl. borrag. viol. ros. Cent. min. ana $\frac{3}{4}$ j. \ominus $\frac{1}{2}$ ii opt. depur. $\frac{3}{4}$ ß. $\frac{1}{2}$ diaph. 3vj. (vel saltem Bezoard. miner. ad $\frac{3}{4}$ ß. cum Reguli medicinal. $\frac{3}{4}$ j. misceatur, vel horum omnium loco Cort. chin. $\frac{3}{4}$ j. cum Reg. medicin. $\frac{3}{4}$ j.) cum syr. de citr. fiat Antidot. Dosis ibi \ominus $\frac{1}{2}$ ii pro dos. gr. x. flor. fixor. gr. xv. Curat febrim malignam ter vel quater exhibit. p. 42. 61. duplicem tertianam p. 53. 58. 66. 77. ardentem quater de die p. 70. 80. tertianam cum specif. stomach. p. 116. duplicem tertian. p. 123. continuam p. 158. 161. quartanam quoque p. 261. 262.

VIII. OLEUM VERUM ANTIMONII (de quo §. I. jam diximus) ope Aceti prædicti ita parare docet *Etnerus in Manib. Poter. §. II. R. Miner. $\frac{1}{2}$ rec. ppc. subtiliss. pulv. q. v. affunde Acet. $\frac{1}{2}$ prædict. ut 3. digitis superstet, impone pelicano & in calore leni per 12. $\frac{1}{2}$ digeratur, (melius D. Kerckringius: Imponne cucurbitæ latioris & plani fundi) affundendo Acetum è propriâ minerâ destillat. digestionì submitte (*fimi equini* ut supra monui, materiam sæpius spatula lignea movendo, ne adhærescat) per 40. $\frac{1}{2}$. Si omnia quæ huc requiruntur, & nunc dixi, accuratè servaveris, tingetur acetum tuum colore instar sanguinis rubro) in colore acetum fit rubrum & multo acidius quàm antea (hanc TRam rubram per inclinationem effusam repone & novum supra materiam restantem funde, colorem extrahe & priori affunde) si multum TRæ habebis, magna sit cucurbita, si parum, parva; etenim si majorem quam TRa requirit sumptieris, nimis magnam vim ignis desiderabit acetum (melius è retorta uti alibi proponit *Commentator*, in quibus eligendis idem modus observan-*

servandus est) ut alembicum pertranseat, propter spatii per quod ascendendum est nimiam distantiam, ut & tantum ignem ferendo quin corrumpetur, TRA non perfert, hanc verò cautelam observa, ut nim. postquam $\frac{2}{3}$. destillatæ sunt, mutes vas tuum minori quæ cucurbitæ imponas residuam materiam (id quod melius fieri nequit, quam ut 2. parare facias capellas æneas, ubi unam post alteram in aliam capellam terream in furno firmam arena quæ plenam immittas, sic vitra tua absque periculo mutare & in istis capellis æneis vel aqua, vel cineribus vel quoque arena operationem tuam pro lubitu efficere poteris) eam quæ destilles ad *consistentiam olei*. Oleo huic immisce *Aurum subtilissimè limatum* (prius verò ab aliis metallis ter per $\frac{1}{2}$ *gum* purgatum) mitte in *Phiolam* longam & capacem, ita ut materia 8vam partem civitatis saltem impleat, pone ad digerendum, ut ☉ penitus ab oleo devoretur; hoc si factum, videbis, materiam hanc unitam in cucurbitam magnam immitte, lateribus adhærentem materiam *aceto* elue, & in balneo vel cineribus ulteriorem humiditatem expelle, donec restet justæ spissitudinis pulvicula, hanc pulvem *aquâ pluviali destillata* edulcora, quam pulvi isti affunde eam quæ per Balneum leniter abstrahæ, ubi hoc vice tertia repètes, percipies tandem *aquam dulcem* prodire, quod tempus summa diligentia observandum est, si te faller, acta erit res (nam simul atque *gut. xx.* aut ad sumum *xxx.* (vide quum accuratum hæc operatio requirat Inspectorem) *aquæ dulcis* prodierint, iterum exit aciditas, quam vel imperiti hujus rei vel incauti existimant esse aciditatem *aceti*, sed cum hæc sic *aciditas* $\frac{1}{2}$ *ii*, quæ *dulcem aquam* extracto *acero* statim sequitur, fit ut hac perseveratione in destillando omnis virtus $\frac{1}{2}$ *iii* pereat: Ubi *dulcis* nunc *aqua* hæc procedit, exime pulviculam in fundo restantem, eam quæ alteri vitro (patinæ instar plano) impone & ad calorem ☉ is temperatum, vel alium moderatissimum evaporare permitte, ut *Pulvis siccus* remaneat. Hunc *Pulverem* in *Phiolam* infra luto parum loricatam atque *Sigillo Salomonis* munitam repositum, in arenam colloca, auge ignem secundum gradus usque ad ignitionem & vitrificationem sic præpara *Vitrum splendidissimum*. Hoc *Vitrum* $\frac{1}{2}$ *le* ☉ *um subtilissimè tritum* cucurbitæ impone, superfunde *acetum* $\frac{1}{2}$ *ii* *radicatum*, & per digestionem (observando monita priora) prius extrahe rubedinem, & hoc toties, usque dum *acetum* non amplius tingatur; coloratas TRAs simul in cucurbitam immitte (in omnibus processum priorem cum *Oleo* $\frac{1}{2}$ *ii* à principio ad finem usque repetendo) evoca *acetum* usque ad *siccitatem* & *consistentiam Pulveris sicc*, ex fecibus minimi momenti post exsiccationem remanentibus aliud quid præparari potest, cum vero hujus loci non sit, progredior ad nostra. *Pulverem* hunc *siccatum* extrahe *Spiritu Vini* (rite præparato & super *Sale vitis* rectificato) ut contrahat colorem sanguineo-purpureum, extractionem impone, vel

vel pelicano vel circulatorio (ex duabus cucurbitis quarum alembicorum rostra in ventrem alterutrius, uti figura *Kerckring*. exhibet adaptantur) omnibus aliis aptiori, ut \sim reddantur Δ les, tum B. M. impone, eam tamdiu dirigendo, donec videbis TRam sursum se attollere & Δ lẽ alembicum adscendere, refrigescat pòst hæc, atque omnem materiam in cucurbitam vitream infunde, & destilla spiritum l. a. qui per alembicum transibit, ut sanguis rubicundissimus; Dein abstrahæ de novo spiritum vini, sed lentissimo calore & accipies crassum ponderosumq; Oleum, quod in forma liquida si lubet asservari poterit, si autem in pulveris forma desideres, vel per se lentissimo igne exsicca, vel R γ . Pulverem corallor. subtiliss. optimè ab ære in contusione adjuncto purgatum, vel Ocul. Φ . impalpabilem, imbebe unum ex his oleo hoc, tandem in vitro longioris colli lenissimo calore exsicca & pro usu in loco sicco vitroque puro clauso repone. Tale Oleum quoque *Bohnius in Dissert. de Variol. S. 33.* ita sistit: R γ . Minera $\frac{1}{2}$ ii, prout ex Hungariâ affertur, silicibus partim flavis, partim crystallinis intermixta q. p. huic subtilissimè tritæ add. aeris concentrati \ominus is Γ ri (\ominus libus enim sine opus aggrediendum non est) ana part. dimidiam. Hæc omnia inferantur phiolæ, seponanturque superfuso rore majali vel aquâ pluviâli $\frac{1}{2}$ tiâ, vase aperto (ne rumpatur ob fermentantem mineram) ad fermentationem. Hæc peractâ procedatur secundum modum modò à *Basilio Kerckringio*que descriptum, ut acquiratur Acetum $\frac{1}{2}$ le philosophicum. Hoc ita paratum superfundatur minera novæ optimè itidem levigatæ ad 3. digit. eminentiam, repetendo laborem, donec omnis extracta TRA sit. Hanc de novo supra dictis \ominus bus legitimo pondere additis, fermentare oportet, hinc Δ re, primò lento igne & qui saltem sufficit ad prolectionem phlegmatis, seorsim servandi, pòst fortiori, evecturo oleum rubicundum, pellucidum, millibus striis in recipiens depluens. His ita perfectis, cum phlegmate primò stillante servatoque ex \odot tuo extrahe \ominus , quod coagulatum oleoq; junctum rubicundo, prægressâ destillatione, hoc exaltat in oleum rubino rubicundius, nobilissimum in desperatissimis casibus, iisque imprimis ex sanguinis succorumque cæterorum impuritatibus natis medicinam. Huic affinis est

IX. PANACÆA ANTIMONII, seu Sulphur $\frac{1}{2}$ ii fixum heroicum medicamentum, ejusdem quippe notæ ac efficaciz cum Regulo $\frac{1}{2}$ ii medicinali (ceui in aquâ calcis vivæ coctus, affusione spirit. \oplus li Φ ur itidem exhibet) supra a' lato; Invenit eam *Glauberus*, qui eam in *Pharmac. Spag.* ita candidè sistit: R γ . $\frac{1}{2}$ ii p. j. \odot p. j. \ominus Γ p. $\frac{1}{2}$. Mista in crucibulo fluant, massa instar hepatis à superiori parte separata coquitur in aquâ, lixivium filtratur, ipsique infunditur solutio Γ ri crudi cum aquâ simplici factâ, sic cadit in fundum pulvis flavus, qui aquâ probè edulcorandus & exiccandus. Quoad usum ejus refert *Hoffmann. in Not. Poter. p. m. 561.* ipsum in majori dosi exhibitum cum cre-

more Φ ri, tutissimum evadere emeticum, quo frequenter usus sit Conerdin-
gius Practicus Brunsvicensis; si verò succisâ dosi detur cum Pulveribus bezoardi-
cu, vim edit resolventem, deobstruentem & leniter salivantem; In prin-
cipio variolarum, morborum malignorum, ubi anxietates urgent (non secus ac
de Regulo medicinali hoc supra diximus, ac aliàs Frid. Hoffmann. Fund. Med.
Cap. IV. p. 55. præservationem ab his morbis optimè vomitu fieri docet) in
lymphæ vitio sanguinisq; impuritate, seri coagulo ac glandularum tumoribus mi-
rificæ est virtutis; Glauberus refert illud præservare à Variolis, quod confir-
mat, ait Hoffmannus, experientia septem infantum; Idem perhibet Ulcera
linguæ se curasse aliquoties paucissimis hujus Φ ris granis; Expertissimum
ejus usum invenit Hoffmannus in intermittentibus chronicis & autumnalibus;
unum granum ejus pro dosi maritatur cum Θ bus abstersivis & præcipitantibus
antifebrilibus, quorum vim resolventem mirificè auget, at verò repetitis
vicibus id exhiberi debet, mirum enim est, quantum se diffundat vis puri ac
subtilioris ex Φ nio educti Φ ris, etiam in exili quantitate, universum corpus
pervadit, & ad remotissimas quoque partes & extimam corporis plagam per-
tingit; experientia quoque edocuit, mirificam ejus esse vim in acrimoniâ
seri deliniendâ, lacrymarum mordacitate oculos infestante, lippitudines mo-
lestissimas, ophthalmias cum unguis & panni metu producente corrigendâ; sic
prætereà Schraderus notavit in muliere dolore artuum scorbutico laborante &
defluxionibus ad pectus phthisin minitantibus tantillum hujus Φ ris Φ nii dosin te-
nuis & acris seri motum stitisse & periculosi morbi incrementa impedivisse;
adeo verum est illud Exc. Wedelii, Φ dimidiam Pharmacopolii partem absol-
vere & rectè Mathiolum id manum DEI vocare. Alia hujus Φ ris Præparatio
hæc est, quam sistit Digbaus in Medic. experim. \mathcal{R} . \bigcirc pulvere carbonum deto-
nati & per 2. horas igne forti calcinati, solvatur in ∇ (quæ aliàs Liqueur Nitri
fixi dicitur) filtretur & exhaletur ad siccitatem, igniatur amplius per 2. vel
3. horas, usque dum virescat: \mathcal{R} . hujus Nitri p. ij. Φ pulveris. p. j. siccetur &
igni apponatur per 2. horas, dein effunde massam in Aquam commun. & hæc
extrahet TRam de Φ io, stent per ρ , & postridie reperies TRam in fundo, de-
canta liquorem & sicca pulverem. Dosis hujus Panacææ est à \mathcal{B} . ad \mathcal{B} j. quæ le-
niter purgat; Ulterius \mathcal{R} . hujus Panacææ \mathcal{Z} j. Reguli Φ ii \mathcal{Z} j. spir. \bigoplus li vel sulph.
rectif. \mathcal{Z} ij. Diger. in fimo equin. in retort. parv. per 8. \mathcal{L} , \mathcal{A} la & affunde dictos
—tus rursus super restitantes feces tribus vicibus, dein 4. ignis gradu pelle
massam per 12. horas, & erit tuum Φ ium Δ um: frange retortam & confun-
de massam, reverbera eam per 2. horas in patina ∇ a, lavando postea in ∇ a
rosar. & siccando super papyr. gryf. & erit absoluta operatio, \mathcal{R} . hujus materiae,
Magister. Corallor. (vel Corall. ppt.) ana part. equal. Dosis à gr. xv. ad xx. Usus
in hydropæ, (maximè & matricis, præsentè in gravidatione) tabe, paralyfi. peste

& obstructionibus, item in sanguine mundificando per sudorem, affectibus item pulmonum, phthisi, internis apostematibus, &c. Hodie ad ☿ ☿ fixum obtinendum ita procedit Parisius insignis Chymicus Dn. Coppenay, cujus Processus seq. est: Pour fixer le ☿ re de l'Antimoine: R. de l'☿ vulgaire, faite avec de ☉ l. & ☉ autant qu'il vous plaira, mettez dans un matraz à long col assez ample, à fin que l'☿ n'évapore pas, mettez le vaisseau sur le . . . chaudes & y jetez peu à peu de ☉ commun bien pur & decrepité réduit en poudre, autant que l'☿ en pourra dissoudre. Ayez du Regule de l'☿ ene fait avec le ☿ suivant la methode ordinaire, sans pourtant le trop depouiller de son ☿ re; mettez le en poudre subtil & le mettez dans un autre matras de long col fort ample, jetez dedans peu à peu (sous une cheminée évitant ses fumées puantes) votre eau préparée, jusqu'à ce que la grande ebullition aura passé & que l'eau surnage le poudre de 4. doigts, après digerez pendant 24. heures à une chaleur des cendres ou sable assez forte, pour tenir la liqueur presque bouillante, après quoy vous mettrez un peu de coton à filer dans un entonnoir & vous filtrerez au travers de ce coton votre teinture en la versant doucement par inclination, à fin de ne pas troubler le poudre blanche & rousse du regule, qui st au fond dans une terrine vernissée, dans laquelle il y aura de l'eau impregnée du sel de ☿ re; qu'on aura préparé comme nous enseignerons plus bas; après que toute la Teinture aura passé au travers de coton il faut continuer à verser l'☿ de ☿ re autant qu'on remarque la moindre ebullition, i. e. qu'on aura emoussé tout entierement le ☉ de l'☿ qui tenoit engagé le ☿ re de ☿ e, & on verra peu à peu ce ☿ fix anodyn en un poudre doux orangée qui se precipitera au fond de la terrine, laquelle poudre on retire en filtrant toute l'eau par un papier gris, la lavant ensuite souvent avec de l'eau commune de sa salure & on le sechera à l'ombre. Le sel de ☿ re dont on a parlé cydessus se fait par une detonation du ☉ & ☿ re parties egales dans une vielle terrine & on verra un sel qu'il faut dissoudre dans l'eau chaude & passer par un filtre, ensuite laisser un peu évaporer de l'eau.

X. TINCTURA ANTIMONII verior & genuina non immeritò non minoris æstimatur quàm ipsa TRA solaris, vel auri & metallorum perfectorum, ceu participans de intrinseco nobiliore & fixiore ☿ re ☿ ii, quod ☿ intimè in Regulo concentratum naturæ solaris dictum ab omnibus Chymiatris, ut loquitur in Colleg. Pharmac. in Schröd. Op. T. I. p. 891. Ettmüllerus, qualesque nobiliores TRAs hinc inde jam communicavimus, & ad quod fortè etiam respexit non saltem Judiciosiss. Frid. Hoffmann. Pater in sua Tincturâ ☿ ☿ satâ (quam in Thes. Pharmac. p. m. 108. ita silit: R. ☉ ☿ tbb. Reguli ☿ ii, præcipuè solaris ℥ij. ☉ tri opt. ℥iij. Funde in Xbulo per horam, postea materia injiciatur sp. vini & TRA extrahatur in loco tepido per 9. dies; dein add. ☿ ☿ alis vel *ci ☉ os. vel C. C. rectific. ℥j. Dos. gut. à 10. ad 20. 30. in Vino, Fusculo, in sanguinis impuritate, scorbuto, malo hypochondriaco, calculo, colicâ, præservatione à podagrâ,

podagrâ, omnibusq; morbis tartareis & febrilibus, &c. laxat alvum & materiam
 fabulosam per ☐am educit ceu & Helmont. Tr. de Febr. C. 17. num. 13. ad fin.
 dicit quod ☿ ☉ Fri transeundo per meseraicas lambat resolvatque sordes
 ibi subnatas, vi exotica sibi assumpta) sed & maximè Candidiss. Zvvelferus,
 qui loco Vitri ☿nii simplic. suadet in Mantiss. Spagyr. p. m. 381. pro TRa seu
 Essentiâ ☿ii Vitrum ☿ii ☉re (vel ex simplici ☿ & ☉ro, vel quod præstantius
 merito dicit p. 364. ex regulo, ut puriore parte ☿ii, cum vel sine ☉ro parati)
 pulverisatum cum ☿ ☿ ex ☉ destillato humectare, totiesque iterum in leni
 calore exsiccare; Ex hoc dein porro Vitro cum q. s. ☿ ☿is dicti repetitis
 vicibus affusi, elicitur leni calore TRa rubicunda (in vitro satis alto & pro-
 bè clauso, ne spiritus exhalent) quousque ☿us tingantur; Hi spiritus tin-
 cti omnes leni destillatione abstrahantur ad remanentiam Liquoris crassio-
 ris, sanguinis instar. ☿ ☿is abstractus ad eodem & consimiles usus asser-
 vetur ceu viribus non diminutus. Liquor verò residuus ☿nii, sulphure ☉ri
 plenus aut imbutus porro cum Spir. vini rectif. extrahatur (quod in momen-
 to quasi contingit, quemadmodum spir. vini quamprimum TRæ priori ab-
 stracto affusus, illicò summâ rubedine inficitur, pulvisculus nec non flavus,
 qui in prima abstractione spiritus ☿is unâ cum liquore rubro remansit, po-
 tiori suâ parte in spir. Vini resolvitur) Abstracto denuò spir. Vini ad rema-
 nentiam liquoris crassioris remanet TRa ☿nii rubicundissima sanguinis in-
 star, quæ à pulvisculo flavo subsidente separanda & studiosè asservanda est.
 Qui tamen Pulv. flavus in spir. Vini resolubilis est & magnarum virium, uti
 præcipuè constat ex Sect. 1. Cæterum sine diffusiori apparatu paratur hîc
 simpliciter TRa ☿nii ex ☿ cum cineribus clavellatis probè calcinato vel
 scoriis adhuc calentibus ope spir. Vini, quæ tamen vires suas magis ab alcali
 addito quàm ipso ☿ mutuatur; unde potius alii ad sulphur purius tantò
 felicius eliciendum ductum Dan. Ludovici sequentes pro verâ illam habent
 (ceu quæ verum Lili Paracelsi præbeat) quæ nimirum per extractionem cum
 spir. ☉is ☿ri vel cum spir. ☿ri subtiliori paratur, vel quæ, si ☿da majoris
 Vtitionis ergo desideretur, elegans mox habetur, si cum ✕ forti (Basilius &
 Kerckringius, ut dictum, volunt Acetum ex minera ☿nii destillatum, alii spiri-
 tum ☉li philosophicum, alii, ut Maëtz Acetum acerrimum seu menstruum ex
 crystall. ☿. p. ij. & ☿ mineralis p. j. prolectum) aut cum spir. ☉ simplici vel
 sulphurato è croco metallorum aut sulphure ☿ ☉ro primùm, & hinc evaporata
 massa cum sp. Vini denuò extrahatur: vel adhuc compendiosius, si ex sulphure
 ☉ro ☿nii cum duodecuplo Aceto simplici digesto & post evaporationem cum
 spir. Vini extracto paretur, qualem laud. Ludovicus in humorum impuritatibus.
 Cachexiâ, Scabie, &c. ad gut. xij. vel xv. non inmeritò laudat: ☿um verò erugi-
 nis pro hac TRa præ aliis usurpavit quoq; magnus ☿ii æstimator Fr. de le Bois

Sylvius seq. modo : R̄. *Vitr.* ḡnii *hyacinthin.* sine ulla addit. præparat. subtil. pulver. q. s. affund. spir. ♀ris ad eminentiam aliquot digitorum, digerantur, donec spiritus sanguineus evadat, hinc immoto vitro decanta rubeum liquorem & novum spir. ♀ affunde, digere ut ante, idque toties, donec amplius spirit. non tingatur; conjunge cum TRa & in retortam vitream spiritum ♀ris ad siccitatem abstrahere, relictum solve spir. Vini rectificatissimo, & tamdiu circula & digere, donec in substantiam oleosam abeat, in quem finem spir. Vini ex parte abstrahi potest, sicque relinquitur oleosa substantia ḡii, quæ vera est essentia ḡnii. Vires, pro Panacea habetur in depurando sanguine, curat cancrum, lepram, psoram, similesq; cutaneos affectus (experientiâ etiam Poterii in Observ. p. III. 273. 274.) luem ♀, contracturas, aliq; insanabilia mala. Dos. gutt. ij. iij. v. ad ʒj. Willif. de morb. convulsiv. Cap. VIII. p. m. 80. effectum singularem hujus TRæ se expertum testatur in nimio ☐æ profluvio. *Khunrad* de Igne magor. Philosoph. in Append. laudat insuper, ut cœleste remedium in Apoplexiâ, Hydrope, Epilepsiâ, Febri hecticâ (in ▽a viol.) in Febribus, Peste, imò ad vitam longævam vere & autumnò aliquot guttulis assumptam. Exper. p. m. Bernh. Schnorffius de hac TRa ḡii ita inquit in suis MStis: Triplici à me modo præparata est post insignes labores optimè inventa; Prima ex Sulphure, altera ex Sale, tertia rursus ex Sulphuris essentiâ sive oleaginosâ substantiâ ipsius ḡnii. I. Accipe ☐ purum ḡnii supra §. II. descriptum: huic affunde Ol. anis. q. s. Coque in alembico cæco in arena, donec omnino soluta sint. Tum inde retortæ & igne arenæ destilla, Oleum aut ☐ resolutum maneat in fundo; tum affunde spir. Vini opt. & procede, uti infra in Tinctura Corallorum quoque docebimus. II. R̄. ☐ fixi ḡii nullo modo nimis calcinati, sed quoad ☐ suum adhuc apud se retineat. Huic affunde exiccato (sed non calcinato) spir. Vini, & extrahe TRam coloris hyacinthini potius quàm rubri. Extractions misce & inspissa per abstractionem pro lubitu. Est omnino potius TRa ☐ ḡii quàm ☐ris. III. R̄. ☐ ḡii summè purificat. q. v. abstrahere ab eo spiritum aceti; edulcora, tum accipe Nitri cum calce vivâ s. s. s. f. ter calcinati q. v. & funde in Xbulo, tum ei adde ☐ prædictum ita leniter calcinando, uti in Elix. Bals. cum sulph. vulg. & ☐ infra quoque Cap. de ☐ notavimus. Demum affunde ☐ vini, qui attrahet Quint. Essent. sulphuris, relinquens ☐ in fundo non autem omnimode; Quare residuum ☐ spirit. aceti præcipita, filtra, idque toties repete, donec omnes salsedines & feces separatæ sint & in filtro Q. Essentia sulphuris instar Gummati remaneat. Hoc dein solve aut in proprio Aceto ḡii aut spir. Vini aut alio quovis vehiculo & mox tingetur optimo colore nulloque modo præcipitabitur amplius. Hoc Gummi diu studuimus ope spir. Vini per digestionem reducere in Oleum dulce ḡii, ut reverà hoc gummi dulce est, sed nescio quare, aut an defectu sufficientis digestionis

non evenerit? Interim monere volui post me sequentem, ne tempus & operam hâc viâ perdat, utque facilius capiat, ex occasione scribam, quæ præter particularia vulgaria aut supra memorata *Diaphoretica & Purgantia* nobilissima ex $\frac{1}{2}$ io notavi, in $\frac{1}{2}$ io elaboravi, clarè dico, sed qui potest capere, capiat. R. *Minera* $\frac{1}{2}$ nii, Antimoni $\frac{1}{2}$ rtz; aut illius quæ probè Schambs apud *Grifones* reperiatur aut *Ungarica* q.v. Hanc duplici viâ Δ la. Primò bene contusam & cribratam sine præviis digestionibus inde retortæ duabus partibus vacuæ, destilla primò in recipientem magnum bene lutatum (ut tamen propè juncturam foraminulum parvum instar aciculæ pateat) leni igne primò cum ∇ â $\frac{1}{2}$ iali sive phlegmate instar rosis mineralis, cujus etiam refert odorem & vocatur *Acetum* $\frac{1}{2}$ nii. Tum auge ignem sensim, ne minera fluat in retortâ, & eam diffingat & prodibit \ominus Δ le cum floribus luteis rubris; His omnibus \cup -tis sine retortam frigesieri, demumq; flores ex collo separa q. potes & misce cum $\frac{1}{2}$. Dein frange retortam, & omnia rursus cum \odot in novâ retortâ denuo destilla, idque de novo ter vel quater repete. Tandem dum $\frac{1}{2}$, Flores, *Acetum* omnia transierint, \odot uum elixivia; extrahe per filtrationem & coagulationem, solutionemque in ∇ â reiteratam \ominus fixum, quam superioribus adde, aut pro *Tinct.* \ominus $\frac{1}{2}$ ii aut aliis usibus serva. Elementa sic separata conjunge. Inde phiolæ 2. partibus vacuæ hermeticè clausæ; Impone ventri equino aut alio athanori (ut in Instrumentis apud *Auth.* delineantur) & rege igne uti regitur fœtus in utero matris, expectaque intra annum veram Q. *Essentiam* $\frac{1}{2}$ ii menstruum Philosophicum. *Sapienti satis.* Cùm tamen sit in hac Operatione difficilis ignis Regiminis gradus, igitur $\frac{1}{2}$ ii elementorum separationem breviori modo sic habebis per 10. aut 12. vasa tubulata, uti in Instrumentis apud quosdam Chymicos, *Mylium, Libavium, Glauber.* &c. delineatum vides. Extrue fornacem simplicem; impone cupellam terream quæ ignem ferat; huic superimpone retortam magnam in fundo perforatam (perforatur autem mit eynem supffernen Ring bey eis nem Drechsler) & bene luta. Huic retortæ collo applica quot vis recipientes tubulatos bene lutatos; tum subde ignem capellæ, ut candeat, & injice per foramen factum in cupellam retrò per cochleare ferreum *Minera* $\frac{1}{2}$ nii pulveris. successivè q.v. & adscendent flores cum \ominus Δ li in retortam; \cup -us verò cum phlegmate instar nubium per vasa tubulata circulabit & demum se ponet, sicque successivè destillabis, quot volueris libras $\frac{1}{2}$ ii; dum sufficiens habes cessa & exime cineres in capella; è quibus extrahe \ominus fixum elixiviando; Tum misce flores retortæ, \ominus fixum & \cup -tum vasorum simul & procede ut suprâ. Quoad Vires, ut dictum, prædictæ TRæ illuminativæ sunt, purificant sanguinem, curant lepram, &c. nim. usus TRæ $\frac{1}{2}$ ii virtutis est mirabilis ac ejusdem cum TRæ \odot lis, purificat enim totum corpus hominis, omnes

impuritates tollendo, mundat sanguinem siccaturque maximè ulcera fluentia, (Leib-Schäden) curat luem & eam, si ejus gr. iv. cum Aq. guajac. destill. dentur adsudandum, item lepram, podagram, rumpit apostemata interna; Extus etiam curat ulcera antiqua insanabilia inspersum vel cum Ung. vel Empl. appropriatis applicatum; Omnes febres antiquas sanat, maximè Quartanam in Aq. absynth. datum, qualiter & ventriculum roborat, memoriam confortat cum Aq. veronic. &c. Prædicta autem Aqua guajaci ita fit: R. Lign. sanct. raspat. q. v. Irrora — Vini & bene clausum vas calore leni per 4 aliquot digeratur, dein ∇ a fumar. vel scabios. affusa iterum digeratur per 14. 8 in B. M. dein 8 ne prodit Aqua & Oleum, quæ à se invicem separanda. Usus autem TRæ 8 ii etiam est in Alchymia ad transmutationem metallorum cum Oleo 8 li conjunct. Quod si verò magis efficax & colorata expetatur, ut jam sæpius inauimus, omnium optimè TRæ hæc cum Croco 8 conjungi potest: R. Croci 8. vel 8 philosoph. reclus. p. j. R. hujus 8 ii p. iij. misc. simul in vase porcellano & leni ∆ ne ad siccitatem evaporentur. Dosis hujus pulveris gr. ij. vel iv. Crocus verò 8 is, si quis philosophicam reclusionem sufficienter hucusque à nobis edoctam nondum norit, ad hanc operationem ita paratur: R. 8 per 8 purg. p. j. 8 depur. p. vj. f. amalgama, cui commisce 8 rus duplum totius, misc. inter se & sub tegulâ calcinantur, continuò agitando ad totalem sulph. & 8 expulsiōnem, sic habetur Crocus 8 à fecibus abluendus. Vid. Basilii Valent. in Curru Triumph. 8 ii & van Suchten de Secret. 8 ii. Verùm, ut dictum, si Crocus 8 is (quem Sect. I. parare docuimus) philosophicus assumatur, tum genuina R 8 ii seu Azot Paracelsi habebitur, quo tanquam panacæa in plerisque morbis gravissimis usus est: In una enim radice 8 ii veluti in chao quodam inexhausto continentur omnium pene mineralium & metallorum virtutes & cardinalium morborum sanationes totaqué prosthesis & aphæresis, cum impuritates balsamo adhærentes per vomitum, secessum, urinas & sudores expellat, & instar ignis consumet, balsamum verò ipsum sulphure suo verè solari egregiè confortet & in summum gradum puritatis extollat, ut eleganter loquitur Petrus in Nosol. Harmon. Diff. V. Hæc affinis

XI. QUINTA ESSENTIA ANTIMONII seq. Maëts: R. Flor. 8 nii ∆ ne reverberii summè fixatorum & rubeorum, Salis *ci (quod vicem salis mirabilis Glauberi hîc præstat) ana q. pl. misc. & — tur, sic enim portio florum adscendit, portio in fundo remanet, quæ addito novo *co denuo — tur, idque continuètur, donec maxima pars florum adscenderit, affund. his ∇ m pluv. & ab omni salsedine libera & exicca, affund. dehinc menstruum ex ∇ & — 8 factum (infra C. de * dictum) stent in digestionem, usq; dum Pulvis rubicundus sit solutus, 8 tur leni ∆ ne ex retorta, & transibit ∇, aucto verò igne subsequitur Quinta 8 ii Essentia instar olei rubicundi fragrantis odoris: hinc

hinc R̄. Croci ☉is modò dicti q. pl. affund. Qu. essent. hanc ☿ii ad eminent. 2. transvers. digit. Stent in furno fixationis seu arena calidâ, usque dum intimè se combinârint in Pulverem rubeum. cuius Dosis à gr. j. ad iv. in renitentissimis morbis ad instar ☉ potabilis vel Lapidis △ Basilii virtutes exerens. Ex eodem fundamento fit

XII. BALSAMUS SULPHURIS ANTIMONII Basilii Valentini heroicum omnino remedium, ceu quo Cancrum mammarum jam jam cultro excindendum in pago Orschot (circa Sylvam Ducis sito) feliciter sanavit, inunctione cum eo saltem per ☿ aliquot factâ, Candidiss. Kerckringius, ut refert in Curr. Triumph. ☿ii Comment. p. m. 157. nim. R̄. Sulph. ☿ii vel è Vitro subtiliss. trito, vel Croco vel Floribus debitis enchirisis (quas tum cit. Basilus & Kerckringius sistunt, tum nos supra proposuimus) extract. q. s. Impone Ovis duris, exempto vitello (sic tamen ne interior pellicula diffingatur) & in cellam humidam loca, sic enim per deliquium Oleum flavum habetur, quod sanat omnia vulnera recentia, si sub initium molli plumâ indatur vulnere, & illud stiptico aut alio emplastro preservativo circumdetur, omnia vulnera recentia seu punctim seu cæsim inflictâ hoc liquore sanantur, sine putrefactione, inflammatione, aut ullâ puris superfluitate, ita perfectè, ut meritò ei, qui cælum & terram creavit, iisque talem medicinam indidit, laudes gratiæque reddantur. In omnibus veteribus malignis & corrosivis vulneribus utere hac extractione seu bals. ☿, nunquã te in necessitate deseret, & ipse post me, ait Basil. laudum ejus encomiastes virtutes ejus deprædicabis, quibus exterius adhibitus beat mortales, lupus & cancer ei cedunt, caries in ossibus, ulcera maligna à vermibus corrosa & perforata eum fugiunt, revocatque pristinam sanitatem, & ei præparat apud se hospitium, quando fixitas ejus intrinsecus & alia media convenientia extus ritè adhibentur. Tale quoq; Balsamum Sulph. ☿ ita fecit Clar. Maëtz. R̄. Salis mirabilis Glauberi q. v. fundatur in Xbulo, eique successivè adjecito particulas ☿ii instar pisorum, quousque ⊖ sufficienter ☿io imprægnetur, relinque super ignem. donec frigescere & concreescere incipiat, post exime & pulverisato affunde Ol. succini rectificat. ad eminent. 2. digit. transvers. Digere per ☿ & manè ex retorta vitr. destilla: Sic verò Ol. succini secum rapit purissimam Sulphuris ☿ii partem, paratusque erit Balsamus virium excellentium, externè & internè usurpandus in affectibus, v. gr. pulmonum ex acri & corrosivo sale ortis, colicâ, passione hystericâ, obstructionibus mensum, &c. externè verò potenter dissolvit tumores duros, glandulas induratas, partesq; frigore exustas restituit, minimeque cedit Balsamo ☿ii Funckenii, quem in arcanis adhuc sibi se reservare dicit Corp. Pharm. p. 210. Quod si autem loco crudi ☿nii sumantur scoria reguli ☿nii vel hæc cum aa. salis *ci misceantur & ex retortâ destillentur, melius erit pro obtinendo sulphure ☿nii aurei coloris,

coloris, ceu quod tum *per se* tum aliis mixtum *intus & extus* egregiè humores resolvit, eorum *acrimoniam* temperat & *viscera* roborat, prout hoc *Meynier Gallus in Spec. Univers.* p. 120. expertus est, qui $\frac{1}{2}$ *lium vim* candidè dilaudat, dum $\frac{1}{2}$ *ii per lixiv. extr.* & dein cum *Sale* \star *co sublimat.* miscet ad gr. j. cum seq. pasta, ceu quod curat *Luem* ♀ *ream*, *paralyfin*, *hemicraniam* & *hydropem* incipientem ac etiam *per se* sumptum *sulphur* $\frac{1}{2}$ *ii in vino* *febres quasvis* abigit. *R.* *Theriac. Ven.* ℥ j. *Rhabarb.* ℥ β . *Rad. aristol. rot.* ℥ ij. ℞ *ti dulcis* ℥ ij. *Farin. frument.* ℥ ij. misc. f. Pasta, de qua *Pilulæ pisi* magnitudine formentur ponderis *granorum* 13. vel 14. ita ut ad unamquamque *pilulam* ingrediatur *granum* j. *sulphuris supra dicti*: *Dosis harum Pilularum* est ut numero ij. assumantur per 7. dies, quo tempore effectum percipiet & continuando per mensem integrè curabitur, quatenus spiritum singularem mittunt in sanguinem, & impurum omne expellunt, haud observato stricto regimine vivendi, quin magis effectum exerit, si *patiens bene corpus exercuerit*. Nobis per placet *facilis præparatio Balsami vel Olei* $\frac{1}{2}$ *ii Agricola in Popp. P. II. p. m. 193.* ceu quæ multum concordat cum *Regulo* $\frac{1}{2}$ *ii medicinali supra descripto* (quemque *Cassius ab Helmontio Juniore*, ut singulare arcanum obtinuit, ceu refert *Juncken Corp Pharm. p. m. 280.*) $\frac{1}{2}$ scil. prius cum *sale comm. recluso & fixato*: *R.* $\frac{1}{2}$ q. v. calcina, pulverisa & misce cum *ana Salis decrepitati*, fluant simul, effunde & reduce in pulverem, cui superfunde ∇ *am et alidam*, & edulcora, dein calcina ad albedinem, huic superfunde *Acetum destillatum acuaturn* \odot in ipso soluto, pone in digestionem in balneo, & dulcescet acetum, quod effunde & aliud reaffunde, quousque omnis falsedo extracta sit, solutiones confunde, & in balneo abstrahere acetum ad siccitatem usque & remanebit *Pulvis sub-ruber*; cui superfunde *aquam pluvialem destillatam*, & denuo solve, filtra & evapora, & remanebit *sal grisei coloris*; quem denuo solve, ut supra, filtra & coagula, idque toties repete, donec *sal crystallin.* evadat: quod impone tabulæ vitreæ in cella, & solvetur in *liquorem rubeum* & instar *sacchari dulcem*, quem, si puriorem desideras, destilla per retortam vitream, & habebis *oleum* in cunctis morbis utilissimum. Cujus *Dosis à gran. x. usque ad x.* purgatque absque omni molestia, & præcipuè *podagricos fluxus* bis aut ter manè sumptum secundum conditiones ægri: cau *Agricola L. cit. p. m. 195.* narrat, quo pacto cum dicto Oleo interne sumpto, & externe eodem cum *Saccharo* $\frac{1}{2}$ curât *fædum vulnus & verminosum*. Alia *Olei* $\frac{1}{2}$ *ii præparatio* fit cum *Saccharo candi* juxta cit. *Agric. p. 196.* *R.* $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ *extr. cum lixivio saponarior.* q. v. misce cum *sacch. cand.* affunde parum *aceti destillati*, stent simul in digestionem per 14. ℥ , deinde destilla per retortam vitream igne lento, & accipies *liquorem spissum sub-rubrum*, cui affunde — *Vini*, & extrahe *TRam* in digestionem, quæ affusio toties repetenda, donec — *tus* non tingatur amplius, — *tum* abstrahere, usq; ad rema-

remanentiam liquidam, quam destilla per retortam, & accipies *Oleum nobile* in multis morbis utilissimum tam internè quàm externè applicandum. Dosis usque ad gran. 8. leniter purgat & lentè, etiam quandoque etiam non sentitur ejus operatio nisi postridie, nec impedit patientem in executione functionum suarum; utilissimè redigitur in *Pilulas* cum extracto *bellebori nigri* pro cura morbi gallici aliisque defluxionibus & ulcerosis ac scabiosis malis tam capitis quàm oris. Cœterùm curiosum quoque est, quod cit. *Agricola* L. II. in *Popp.* p. 321. docet, quo pacto aliter quoque *sulphur* ex $\frac{1}{8}$ obtineatur, si videlicet ei affundatur ✕, quod per ρ stetit super calce vivâ, quod extrahit purum & subtile *sulphur*, idem & præstat — *Vini* alcoholisatus, sed in minori quantitate. Item quod *Commentator* hic figat *Sulphur* prædictum affuso oleo \oplus li, cum quo relinquitur in digestionem per 14. dies, dein toties per destillationem abstrahitur oleum, donec *sulphur* in fundo fixum maneat, ex quo porro cum — tu mellis extrahit TRam; Atque hoc *Sulphur* prædictum, si misceatur cum emplastris, mira præstat in ulceribus putridis & fistulosis. Idem pag. 329. 330. 332. & 333. Confectionem *Balsami vulnerarii* ex *sulphure* $\frac{1}{2}$ ii describit facillimam modo seq. R. *Sulphur* prædictum præcipitatum aut flores, prout vis, cujus p. ij. misce cum part. iij. \ominus is Φ ri, fluant simul in Xbulo, effusa pulverisa, & affuso spir. *Vini* extrahe TRam, à qua per alembicum abstrahere spir. *Vini*, remanente in fundo liquore rubro & dulci; quem si efficaciorē desideres, misce liquorem cum farina regularum, ut sint instar succi spissi, & Δ la per Φ igne forti, & obtinebis *Oleum* elegans sanguinis instar rubrum, quod non solum inservit medicis usibus sed & in *Alchymia*, quia multum potest in fixatione Φ rii. Fortasse non malè loco farina regularum adderentur silices calcinati. Idem p. 339. docet augmentum olei, si superfundatur novo *sulphuri* Φ tato, & post digestionem destillentur, ac quod prodiit, denuo novo *sulphuri* affundatur, digeratur & procedatur ut supra, tandem non solum augetur quantitate sed & viribus, ac acquirit odorem gratum instar moschi. Et p. 340. ait se in quadam Bibliotheca reperisse manuscriptum, in quo mirè extollebatur laus $\frac{1}{2}$ ii, ex quo patebat id debere redigi ad fixitatem & dulcedinem. *Coronidis* loco reticere non debet *Diaceltateffon* à *Screta de Febr. castrens.* p. m. 270. laudatum & à *Mose Charras Helmontio* adscriptum, sub finem *Pharmacopœiæ* suæ *Chemicae* expositum, quod à ij. ad iij. B. & iij. in conditura rosarum, aut rob domestico, vel ∇ a convenienti dissolutum dari potest, cujus descriptio hæc est: R. $\frac{1}{2}$ ii crudi & \ominus is ammon. tritorum & simul mixtorum singul. \mathfrak{z} vj. Sublimentur ex arte Flores inflammabiles rubri: horum R. \mathfrak{z} iiij. Niri puriss. \mathfrak{z} viii. detonentur in ollis sublimantibus, & Flores absque ulla sui perditione colligantur: Flores detonatos elue aqua calida, donec nulla amplius falsugo gustu deprehendatur. Siccato huic leni calore Pulveri affunde

spiritum Vini purissimum, ad 4. transversorum digitorum eminentiam, omniaque vasi vitreo excepta, agglutinato recipiente, destillentur igne primum lento; qui tandem ita urgeatur, ut materia ebulliat ad siccitatem usque. Relictus verò *Pulvis* perfectè exiccatus per dimidiam adhuc horam igni exponatur, & ad usum servetur.

CAPUT X.

De C I N N A B A R I nativa & artificiali.

CINNABARIS meritò post ☿ & ♂ considerari meretur, ceu tum *nativa* minera est ☿rii multum de sulphure ♂ Ori participans, tum *factitia* vel parergon est butyri ♂ii, ex ♂io & ☿-to, Cinnabaris ♂nii dicta, vel ex ☿ & sulphuris communis -tione, Cinnabaris *factitia vulgaris* hinc appellata, habetur, dum quidam primitus ☿ium in ☉rum mediante sulphure (ex hypothese communi Metalla ex sulphure & ☿ constare) coagulare sibi præsumeret. De his ergo Cinnabaris speciebus, vel ob colorem elegantissimum purpureum rubicundum, in præsens agemus.

I. CINNABARIS NATIVA, Germ. Bergs Zinnober / aliàs *Minium nativum*, vel etiam, ut *Vitruvio*, *anthrax* (quia prunæ vena similis est) dicta, è montibus Hungaria, naturæ ☉ris præstantissima habetur, ut è Carinthiâ, fodinis Misnensibus, ad Rhenum, item Eberborgi & Schonbachi in copiâ colligitur, imò & ex India allatam Mercatores hodie vendunt. Principia materialia ejus, ut innuimus, ☿ & sulphur sunt, ☿riales nimirum vapores & ramosæ sulphuris metallici moleculæ intimus sibi combinatæ, ceu & *Frid. Hoffm. in Not. Poter. p. m. 574.* Cinnabarin vocat ☿um sulphuris ramoso contextu ligatum & exceptum, ut non tam facilè salia acida ejus texturam adgredi ac corrosivam qualitatem producere queant; quòd si enim Qia, limat. ♂, &c. ei addantur & destilletur, ☿rius vulgari purior ac præstantior obtinetur, imò purior adhuc & limpidior hocce æthereoque colore fulgidior, si ei ulterius Regulus ♂ii ♂lis & ☿ limat. addantur, qui hinc quibusdam ☿ius philosophicus auctet, dum ☉ & ☿ multum subtiliare (de quo agendi modo vid. *Regis Physiq. C. VIII.* ubi ingeniosè ait: *Bien que le ☿ mouille tous les metaux, parce que ses parties s'ajustent tellement avec leur superficie que l'air ny la matiere subtile ne peuvent couler entredeux, il mouille pourtant l'or d'une maniere toute particuliere, qui consiste en ce qu'il ne s'attache pas seulement à sa superficie extérieure, mais qu'il penetre encore ses pores de telle sorte, que si l'on fait tremper une lame d'or dans une ecuelle pleine de viv argent on observe que les parties insensibles de celui cy s'insinuent tellement dans les pores de l'autre qu'elles montent beaucoup*

coup au dessus du niveau du vis-argent, qui est dans ecuelle; ce qui procede sans doute de la meme cause, qui fait monter les liqueurs dans les filtres & l'eau dans le tuyau plein de sable. Le ☿ qui glisse dans les pores de l'or, a la force de rompre la liaison de ses parties & de faire qu'elles ne tiennent presque plus ensemble, comme il paroît de ce qu'elles composent un Corps, qui se reduit facilement en une poudre, qu'on appelle Or calcine, ce qui vient vray semblablement de ce que les petites branches qui faisoient la liaison des parties de l'or se glissent dans les pores des particules de mercure. De ce que le ☿ a la propriete de penetrer les pores de l'or avec plus de facilité, que ceux des autres corps, il s'ensuit evidemment que lorsqu'il est agité, ses parties les plus subtiles doivent tendre vers les pores de l'or, s'il y en a dans le voisinage. Et de ce on peut aussi expliquer des effets, qu'on attribue à la Sympathie, qui dependent tous de quelque cause semblable.) & velut spiritualia efficere potest, servatâ seminali virtute ac radicali humiditate: Sulphur verò monstrari potest ☿-tione, dum enim ☉ in ▽ a font. coquitur, coctumque filtratur, filtratumque ☿ perfunditur, sulphur subtile in fundo se monstrat, postea edulcorandum & exiccandum, adeò ut pateat plus adesse ☿rii quàm sulphuris, sulphur tamen hoc adeò potens esse, ut particulis suis ramosis ☿rium illaqueare & de volubilitate sua in corpus stabile revocare potuerit; an verò ☿ris hæc saltem sit ☉ à vaporibus ▽æ, longâ morâ paulatim reclusum ac resolutum, Aleque redditum, ut *Leursen in Theatr. Chym. Prodrom. p. m. 24.* sentit, judicandum relinquo aliis, nec forsan aberit *Beccherus*, qui in *Metallurg. p. 1.* se scire refert, quòd ☉ in ▽ sigillatam naturalem antidotum præstans transmutatum fuerit, quæ reduci nunquam potuerit. Cæterum non spernendum monitum quod extat in *Barthol. Act. Hafn. Vol. 1. p. m. 67.* melius scil. esse prius ☿-tione impuritates arsenicales ex ☿ri nativa separare, sulphur scil. nigrum ardens, ex quo itidem sublimato elicitur ☿ & sulphur nigrius priore; hinc præter illa quæ de ☿ri nativa ejusque Purificatione refert *Dan. Ludovicus Miscell. Curios. Dec. 1. An. VIII. & IX. Obs. CLIV. p. 337.* Excell. *Wedelius* ☿ nativam micis splendentibus conspicuam, ▽reis particulis tamen implicatam (lucidam enim ☿linam solâ trituratione in alcohol redigi vult) ita depurandam & præparandam censet: *Rx. ☉lis q. v.* soluto in ▽ a insperge Pulverem ☿ agitentur spatulâ & decantetur in vas aliud, ut subsideat pars subtilior, hinc factâ prius unâ alterâve repetitione, exiccandus & leniter adhuc terendus pulvis; notabile enim est, eodem quoque notante in *Pharmac. acroamat.* in hac cinnabari nativâ junctum esse aliquod ☉ ☿licum, instar ☉li ☿tis, quòd pateat, si ☿ri ☿-tà, è ☉ fiat elixivatio: Alii cum Cinnabari ☿nii hanc nativam unâ ter sublimant, sicque egregium remedium (etiam quibusdam ☉ horizontale dictum) ad salia acria temperanda obtinent; Sic namque egregius est Pulvis

seq. antarthriticus, quem salutariter *Exc. Wepferus* in *arthritide vaga*, si ultra septimanas tres perduravit, loco purgantium, V. S. & topicorum, ut specificum dedit: \mathcal{R} . $\frac{1}{2}$ diaphor. \mathcal{Z} ib. \ominus Δ lumbric. vel viper. \mathcal{D} ij. Cinnab. $\frac{1}{2}$. ter cum cinnabari nativâ sublimat. \mathcal{D} j. C. C. phil. ppt. \mathcal{Z} ib. Ol. cinam. gut. ij. Sacch. alb. \mathcal{Z} ib. Dos. summo mane \mathcal{D} j. & gr. xxiiij. vespere horâ quintâ \mathcal{D} ss. ad gr. xvij. cum aq. betonica pauxillo. Sic & in Paroxysmo podagrico pro scopo sudorifico laudat *Cl. Heinsf. de Podagr. p. 107.* Cinnabarim cum alcalibus ∇ ribus, *Bol. Arm.* ∇ sigillatâ, *Conch. ppt. Corall. r. C. C. ust.* præcipuè verò *Ocul.* \mathcal{D} super porphyrite contusis mixtam, v. g. expertum sequens: \mathcal{R} . Oc. \mathcal{D} \mathcal{D} j. gr. vi. \mathcal{Q} diaph. gr. vj. $\frac{1}{2}$ nat. vel $\frac{1}{2}$ ii gr. viij. *Laud. op gr. j. M. f. Pulv. pro j. dosi.* sumatur in testulis 4. *Decoct. Thee.* \mathcal{Q} verò diaph. talis est è \mathcal{Q} & \mathcal{Q} cum \sim \oplus . *It. \mathcal{R} . Diaph. \mathcal{Q} gr. xv. Cinnab. nat. vel $\frac{1}{2}$ ii vel \odot diaph. gr. viij. Bezoar. or. gr. viij. Extr. opii gr. j. M. \odot verò diaph. præscripsimus supra, & laud. Heinsf. p. 109. It. \mathcal{R} . $\frac{1}{2}$ diaph. vel Bez. min. cinnab. exalt. Fl. $\frac{1}{2}$ a. \mathcal{D} j. Lap. \mathcal{D} gr. xv. Opiiusti & pulveris. gr. j. M. f. Pulv.* Insimul usurpetur lagena aquâ tepida repleta, vel lateres igniti ad locum dolentem & membrum dolens foveatur mit einem reiffenen Bôglein. His verò minimè reticendum decantatissimum Specificum Cephalicum feliciss. *Pract. Lipsiensis D. D. Michaëlis*, quod ita correctum, missis magisteriis, sistimus: \mathcal{R} . Cinnab. nativ. vel $\frac{1}{2}$ ii rectif. \mathcal{Z} ij. Rad. pæon. albiss. \mathcal{Z} ib. Ung. alc. ppt. Cran. hum. ppt. C. C. phil. ppt. Lap. percar. aa. \mathcal{Z} j. Perlar. or. \mathcal{D} iiij. Corall. rubr. ppt. \mathcal{Z} j. M. f. Pulv. addi etiam possunt Unicorn. mar. Succin. alb. ppt. Smaragd. ppt. ut est in *Pulv. cephal. Augustan.* vel etiam *rad. doronic. cost. dulc. Cardamom. Cubeb. N. M. Sem. arom.* ut est in *Pulv. apopl. Zwelf.* De abusu verò hujus remedii in Saxoniâ notat *Ettmüllerus Diss. de Epileps.* quod sæpius Infantibus ex nimia \sim di vi suffocationem induxerit, adeoque suadet unâ salia cum anodynis & absorbentibus, ut mucus ventriculi tenax fortius resolvatur, licet quoad hoc notet *Schulzius Scrutin. Cinnab. p. 54.* se sæpius post aliquot demum dies his Cinnabarinis anodynis & opiatis Jalapam exhibuisse absque suffocationis metu, maximè quia $\frac{1}{2}$ rina lac viscosum fluxile reddunt, resolvunt, attenuunt & incidunt acrimoniamque ejus insigniter infringunt; Sic namque non saltem *Dan. Ludovicus in Pharmac. p. m. 346.* refert, quod $\frac{1}{2}$ ris nativa selectior non saltem sit insigne nepenthes seu anodynum, præprimis verò in *Phantasia vitiis, Morbillis, Petechis, &c.* plurimùm conferat, sed & *Exc. Wedelius* hinc inde insignes Cinnabaris usus deprædicat; nim. 1. Cinnabarina acrimoniam mitigant, acorem absorbent, nervorum irritationi & doloribus quibusvis subveniunt, idque moleculis \mathcal{Q} libus & spiritu alcalico dulci quin & sulphure $\frac{1}{2}$ li \odot reo insigniter attemperante: Quare verò in affectibus capitis vertiginosis, epilepticis, apoplecticis, paralyticis, ubi peccat acidum, austerum, acerbum, ponticum, prosunt aperientia & absorbentia cephalica, cinnabarina inprimis

mis quæ sanguinem reddunt fluxilem, & ob hanc ipsam vim latissimè patent, & in affectibus articularum, doloribus quibusvis, calculi, articularum, ischii, uteri conveniunt. 3. Sulphura balsamîca, balsamum sulphuris in pectoris affectibus, Cinnabaris nativa, sulphur $\frac{1}{2}$ ii fixum, balsamum $\frac{1}{2}$ ii in iisdem affectibus profunt. 4. Cinnabarina eatenus in epilepsiâ, Doloribus capitis, quin & articularum, pleuriticis, adeoque omnibus totius corporis conveniunt, quatenus invertunt & acrimoniam absorbent, quæ membranas & nervos irritant, tendunt, vellicant; adeoque cinnabaris non tantum cephalicum est, & capitis membranas ac nervos respicit, sed & reliquarum partium corporis. 5. Cinnabaris absorbet humores acres, qui irritant membranas, poris, quatenus acorem absorbet, libertatem conciliat. 6. Si ad aures velut quasi protrusi fuerint humores, ibidemque restagnent, & auditum lædant, quod tum aliàs, tum in declinatione febrium malignarum frequenter accidere solet, & optimum semper præbet signum, tunc præcipitantia profunt, inprimis cinnabarina, quibus solis ejusmodi *fluxiones* felicissimè abegi, licet ut plurimum per se quoque desinant. 7. Cinnabarina maximè resolvunt sanguinem, seu sanguinis compagem laxam nimis reddunt, ut quasi dispereant & diffuantur. 8. Observavimus sæpius pulveres præcipitantes vel ex solis præparatis conchis cum cinnabari nativâ excitasse appetitum insigni & notabili cum juvamine: præcipitantia enim talia per accidens, restringendo quasi & in ordinem redigendo præcipuè acidum excedentem in Ventriculo humorem, quandoque possunt appetitum ciere & reducere, neque enim Fermentum Ventriculi legitimè habet, si excessivè sit acidum. 9. Cinnabarina in affectibus hepaticis comperimus proficua & dolorem Hypochondrii dextri contumacem cum lichenibus toto corpore se exerentibus hisce potissimus solis feliciter curavimus. 10. Cinnabarina, quia sunt optima nervina, in Calculo profunt, cū Ocul. & laud. 11. Cinnabaris tanquam uterinum confortans fœtus exitum accelerat. 12. Cinnab. nativa Hungarica, uti certum est experientiâ practica, maximè solatur affectus hystericos, & motus uteri convulsivos; hinc potest dici optimum uterinum, quatenus scilicet respicit nervosum genus, & ipsam uteri substantiam membranosa & nervis maximè irrigatam, quos irritatos placat, &c. 13. Cinnabarina roborant naturam & nervos, hinc etiam Ischiadicis mirè profunt. 14. Cinnabarina sunt egregia antarthritica, quatenus tum respiciunt serum ipsumque resolvunt, seu fluxilitatem ipsi fœnerantur; cinnabarina enim coagulationem maximè prohibent, & tum aliàs tum præcipuè hoc casu fluxile reddunt serum; tum quatenus nervos, membranas & fibras respiciunt, hæc enim partium nervosarum dolores omnes unicè solantur & inprimis quoque articularum cruciatus, præcipuè si maritentur cum opiatis, gaudent enim cinnabarina sulphure fixo & naturæ amico, symptomata au-

tem à \ominus inis spiculis, acribus, salis, acidis, exurgentia in sulphureâ viscositate, demulcendique amicâ naturæ vi solatium inveniunt; & tandem quatenus *dolorem* ipsum urgentem à tensione & vellicatione membranarum oriundum respiciunt, quem sedant præferrim, si fonti ipsi, nempe visceribus depuratoriiis & feri acrimoniæ aliis fuerit prospectum. 15. Cinnabaris nativa per aliquot continuos dies *salivationem* excitare quoque solet. 16. Quandoque etiam purgat; dabam eandem aliquando Anui à $\Theta\beta$. pro dosi, quæ laborabat *susurris aurium*, cum *dolore capitis & vertigine*, inde verò fortiter purgata referebat quasi de purgante assumpto, quàm bene id operatum fuerit & morbum omnem sustulerit. Est enim & in hac \ominus γ riale sulphureum, quod, ut alia taceamus, ex eo quoque patet, si nempe Cinnabaris nativa pulverisata elutriatur ∇ simplici, schlemmen vocant, illa ipsa ∇ licet stet diutius super cinnabarim, non facilè corrumpitur, quin per aliquot mensium spatium asservatam vidimus incorruptam. 17. In *febris malignis*, ubicunque serum quasi coagulatum & incoctum est, & sudor hinc nullus obtineri potest, sed omnia quasi uruntur, *Cinnabarina* aliis prudenter *maritata Bezoardicis*, ejus fluxilitatem maximè promovent, at si ad resolutionem & Ichorescentiam inclinet sanguis, omnino devitanda sunt, neque in ipsis tunc subsequenter motibus convulsivis omninò tuta sunt vel fida, ex quo ipso etiam eximia horum agendi virtutis emergit differentia. 18. Cinnabarina *necant vermes*, licet non expellant semper; unde, licet minùs concinnè nonnulli eò progrediantur, ut $\text{Erim} \frac{1}{2} ii$, si qua virtus epileptici in eâ sit, non nisi in sympathicâ epilepsiâ à vermibus oriundâ prodesse affirmant. 19. Cinnabarina fœtum pellunt, eò quidem respectu, quatenus mitigant & nervosum genus solantur, cujus irritatio dolorifica sæpe difficiliorem partum reddit. Unde huc eximiè spectant cinnabarina, & notabilis de *specifico cephalico* extat *Historia apud B. Lang. Misc. Tit. 32. pag. 97.* 20. Cinnabaris nativa *anodynum* est, non æquè narcoticum, acrimoniam humorum quidem mitigat, & consequenter dolores aufert, per accidens quoque interdum sopores ciet, attamen somnum intentione primariâ non efficit. In cinnabari nativâ latet sulphur *anodynum* eximium, de qua effectus vidi aliquot notabiles, conquievisse inde *dolores dentium, capitis, nervosarum partium aliarum*, unde in omnibus doloribus gravioribus conveniunt cinnabarina, quæ tensionem & vellicationem membranosi generis tollunt, acorem & acrimoniam, si quâ adest, absorbent & præcipitant, adeoque his ipsis sunt convenientissima, v. g. *Arthritide, Pleuritide, Colicâ nephriticâ, Calculo, Lue ♀, Epilepsi. Inf. &c.* nim. prædicta maximè complent Pulveres Cinnabar. *Ludovic.* v. g. Pulvis ejus anepilepticus: \mathcal{R} . Cinnab. nat. sel. succ. alb. ppt. Pulv. bezoard. alb. (constant. ex C. C. phil. ppt. $\frac{3}{4}$ j. Terr. sigill. Unicorn. foss. aa. $\frac{3}{4}$ j.)

à 3j. M. Datur adultis ad 3ß. Infantibus ad gr. iiij. v. vel vj. natu verò minoribus dimidium horum, curative repetendoque detur, ac pro indicationum ratione, præmissis vel interpositis emeticis aut laxativis, modo Δ lia \square sa, uti \neg C. C. \star ci s. vel compositus, &c. modo *essentia Succini, Casura, Castorei, Tinct. coralliorum, §ii.* & similium; modo præcipitantia alia, inprimis autem *Opiata*, v. g. pulveris anodynii gr. iiij. pro adultis circumspicte superaddantur. Ex hoc & fit *Pulvis antepilepticus anodynus*: R ℓ . Pulv. bezoar. alb. 3vj. succin. alb. ppt. 3ij. \S nativ. 3iiij. Laud. opiat. cydon. 3j. misc. exacte. Lactentibus non solum hic, verum etiam in reliquis Inquietudinibus, Torminibus, Vomitibus, Diarrhæis, &c. detur vel per se, & quidem trimestribus ad gr. j. vel cum aliis alterantibus aut præcipitantibus.

II. CINNABARIS ANTIMONII, \S rio dulci multum congener (ceut quæ, ut accurate rem exprimit *Exc. Wedelius*, nil aliud ita quam \S dulcis sulphure \S ii imprægnatus) ex \S crud. \S \S \neg ti ana 1ßj. ad tres quatuorve uncias, notante *Ludovico*, plerumque gratis quasi habetur in *destillatione butyri §ii*, citra \odot extremè non perusti repetitas, ut *Agricola* voluit, cum novo \neg to \S nes, aliæque quæ sita hinc compendia, modò ignis saltem non sit nimis intensus, sed sub modificatione quadam (ne sensim concreescere incipiens \S disjiciatur, butyroque cum \S rii granulis accedat) citra suppressionem tantummodo continuus. More verò *Hoffmanniano* in eleganti de *Cinnab. § dissert.* ita compendiosè in sat magna quantitate parari potest: R ℓ . *Mercur. sublim. §nii opt. q.v.* indatur retortæ vitreæ, abstrahatur butyrum, quo abstracto labor finiatur: Massa in retorta relicta eximatur, denuo pulverisetur & per aliquot tempus calori ad macerationem & digestionem quandam exponatur, post sufficiens indatur quantitas cucurbitulæ vulgo *Scheid. Köhllein* & sublimatio cinnabaris (Taliter etiam \S dulcis sublimari potest) instituatur in Xbulo arenæ repleto, dando ignem circularem; sic elegantissima & copiosissima acquiritur cinnabaris. Loco \S ii crudi Regulum \S nii at puriori sulphure gaudentem substitui posse apud *Juncken. Chym. experim.* videri potest. *Tachenius Hippocr. Chym. p. 206.* crudo \S nio substituit \S \S nii ope Aq. reg. extractum illudque \S rio \S nii miscuit & sublimavit instar Cinnabaris vulgaris. Sic namque \S rius à spiculis \odot nis qui clavorum instar eum à rotatione inhibuerunt, liber sui juris cum \S re \S ii connubium init in collo retortæ, ceu patet quòd si *lixivio* incoquatur, hoc \S \S ii arripiat, dimisso ad fundum \S rio, \S verò post, ut *Exc. Wedelius in Misc. Curios. Dec. I. Ann. I.* docet, sensim vel sensimque sponte etiam decidit, vel acidis præcipitatur, haud secus ac de *cinnabari nativâ* modo diximus, adeo ut qualiter procedit Natura in visceribus ∇ æ in elaborandâ cinnabari nativâ similiter præstare hoc valeat artifex, ceu veritas adhuc magis patet, quòd cinnabaris

baris ℥ii parari possit ex ☿ & ♀ re ℥ii: R. ♀ ℥ii *lixivio sapon. fact.* ℥iij. ☿ ℥iv. pulverisata & mixta in mortario lapideo cum spatula lignea indantur angustioris orificii, deturque △is in principio lenior hinc auctior, donec tandem omnia candeant, primò exit butyrum empyreumaticum, hinc se monstrat cinnabaris antica parte colli retortæ præcedente, ut solet, quasi Iridis splendore, sicq; colligentur cinnabaris fere ℥j. cum ☿ viv. circiter tantundem, massæ in retortæ residuæ erit ℥β. ℥iij. reliquum concessit in butyrum. Estque cinnabaris elegantissima nullius rectificationis indiga, ceu quæ reiteratâ sublimatione juxta *Celeb. Widelium* magis deturbetur & comburatur; cui tamen hac in re contrarius est *Exc. Hoffmann.* referens cinnabarim sæpius rectificatam, efficaciorē, subtiliorem & coloratiorem inde haberi, ejusque granum unum præstare plus quàm quinque non rectificati. De *Viribus Cinnabaris* ℥nii ex viribus §. *præced. de Cinnab. nat.* dictis facilè patet eas quoque egregias esse ceu & hoc ex compositione ejus facilè potest judicari, nimirum quòd ob vim ☿rialem sint resolventes, particulas verò ♀ re ℥nii vel ☉ri Vtas tantum non insensibiles & quibusvis ☉nis sine noxa admisceri possint, unde accuratè *Dan. Ludovicus* sentit, Cinnabarim ℥nii nativæ quidem esse postponendam, utramq; tamen usu præstantissimam ac ☿le securissimum esse, ceu quæ *bezoardicum* ejus minerale *supr. cit.* notabiliter exaltet, adeo ut idem sub debitâ proportionē tinctum sæpe pro *Bez. ☉ri* æstimatum fuerit: nim. *Anodynum* est itidem insigne, egregium item *Nervinum, Arthriticum* (quatenus coagulum glandularum mucilaginosarum in articulis tollunt & acridinem temperant, præsertim dum illarum in Genu, v. g. ductus excretorii humorem contentum non æquè per orificia patula ac in glandulis, v. g. faucium evacuant, sed in lacinias potiùs sive fimbrias ultra superficiem protenduntur, intra sinum articulationis placidè propendentes, quo osculorum non minus obstructio & mucilaginis regurgitatio quam nimia humoris mucilaginosi excretio in statu naturali aliàs arceantur, ut egregiè notat *Guil. Covvper in Anat. corp. hum. Tab. 79.*) *Febrisfugum, Antiscorbuticum*: hinc eodem *Ludovico* teste, non *Epilepticis* tantum velut specificum conducit, sed &, ut *Cinnab. nativæ, hystericarum*, ne opiatis quidem placandarum, *Colicorumque* Tormina, *Vertigines, vagas Arthritides. dentium aliarumq;* partium nervosarum dolores, Tremores item, cutaneosque affectus complures, &c. solitariè vel præcipitantibus aliisq; (specificis sociata evidenter lenit & tollit &c. *Uusus* hinc ejus ut *Cinnab. nativæ sec. Craton.* trium Cæsarum Medicum, qui Cinnabarim nativam *Epilepsiæ magnetem* vocitavit in Pulvere illo *Epileptico* satis noto; (Vid. *Epist. Medic. Lib. VII. p. m. 593.*) R. *Cinnab. nativ. pellucida* in pulverem tenuiss. trit. ℥β. *Corall. rubr. ppt. Margarit. ppt. ana* ℥ij. *Croci orient.* ℥j. *Fol. aur. num.* xv. vel *Auri diaphor. phil. gr.* xv. M. f. Pulv. subtil. Dos. à gr. vj. ad ℥j. in aquâ

aquâ fl. til. pœon. Vel R̄. Cinnab. ʒ rectif. gr. v. Succin. alb. ppt. Cran. human. ppt. Smaragd. ppt. ana gr. viij. Croci gr. iiij. Ambr. gris. gr. j. Laudan. op. gr. β. misce pro dosi in Epileps. Convuls. Tremore & aliis nervinis affectibus. Sic refert Exc. Frid. Hoffmann. in Not. Poter. p. m. 574. se aliquoties felicissimo cum successu Epilepsiam ex gravissimâ capitis contusione ortam expugnasse Cinnabarinis, offerendo pro dosi ʒj. in aq. cephal. bis in ʒ, continuando per 10. ʒ, solâ extus saltem adhibitâ Cucuphâ ex caryophyllis, arom. cubeb. & cardamomo. Sic etiam in Hemic aniâ periodicâ Mulierum D. Scret. Cinnabarina & ʒ dulc. feliciter adhibuit, cum vesperi ante cœnam dat Pilul. è ʒ dulc. & Extr. cath. ana ʒj. pro una dos. seq. die eadem horâ Pulv. absorb. ex Cinnab. ʒii C. C. phil. ana ʒij. ʒ diaph. Div. pulv. anod. Ludov. gr. iiij. M. f. Pulv. divid. in 4. part. æqual. Et Pilulæ prædictæ cum hoc Pulvere tamdiu continuè versis vicibus dicto modo exhibeantur, donèc cesset malum. Tale verò elegans Laudanum opiatum Dan. Ludovici sequens est: R̄. Extract. opii p. ij. croci, cinnab. ʒii vel nativ. ana p. j. M. Sic & Pulvis Regius antipodagric. Dolai fit ex cinnab. ʒ. ʒ dulc. & momento opii & particulâ ☉. Vid. Encyclop. Med. p. 644. Taliter & fiunt Pilulæ anodynæ hysterice Scaphusiensium: R̄. Extr. opii Langel. ʒj. Extr. croci, castor. ana ʒj. cinnab. ʒ vel nativ. ppt. Diaphor. ʒ seu Antihect. Poter. ana ʒiiij. f. Pilulæ pond. gran. j. Medico Practico secum portandæ. Ut & Pilulæ anodynæ fragrantæ eorundem: R̄. Essent. opii Langel. Cinnabar. ʒnii pur. Unicorn. fossil. ana ʒiiij. sang. dracon. ver. Extr. croci ana ʒj. Ambr. gris. gr. xvj. Moschi orient. gr. viij. Ol. dest. cinamom. gut. iiij. f. Pilul. pond. gr. j. Pro scopo purgandi in affectibus capitis sint seq. Pilulæ cephalicæ: R̄. Gumm. ammon. Extr. panchymag. Croll. Troch. alband. ana gr. viij. Cinnab. nat. ppt. Extr. lign. aloës, Salis succin. ana gran. v. Mosch. gr. ij. Ol. ʒ. lavend. gut. iiij. M. f. Pil. num. XLVI. In Nephritide laudat hunc Pulverem Exc. Wedelius: R̄. Cinnab. ʒii ʒj. Oc. ☿, sperm. ceti aa. ʒβ. ☉ succin. ʒ gr. iiij. Laud. opiat. gr. β. pro 4. dosib. In Gonorrhœâ virulentâ item lue ʒreâ ipsa & Scabie laudatur multum seq. R̄. Cinnab. ʒii, Magist. hni, succini alb. ppt. Diaphor. ʒ D. Ludov. Off. sepia ana ʒj. Laud. op. gr. ij. M. Sic & Cinnabarim nativam cum pulvere viperarum mixtam in rebelli scabie, proximè ad Elephantiasis naturam accedente se salutariter usurpasse refert Hoffm. in N. Pot. p. m. 140. Ulterius ex Cinnab. fit Pulvis cephalicus Wedelii cum Pulvere bezoardico ejusdem: Pleuriticus quoque ejusdem cum Ocul. ☿, ʒ diaph. dente apri, Laud. op. item Antiscorbuticus cum Diaph. ʒ D. Lud. ana cum anodyno (vid. infra Sect. VI. cap. II.) item Hystericus simplex cum bezoar. ʒli, mag. anodyno q. s. Quî verò ☿ ʒ copiosè obtineatur vid. Exc. Sommer. M. C. Dec. II. An. VI. Obs. IX.

Præparata Cinnabarina commendamus seq.

“ Arcanum Cinnabar. ʒii, quod variè præparari solet; Exc. D. Henr. Köferlin M. D. & Prof. Univ. Friburg. Austr. in Tr. de Spir. ita parat: R̄. ʒ ex cinnab.

‡ii ritè preparati vel ex cinnab. nat. acerrimo lixivio extracti q. v. solv. in Ol. aromat. subtili, quod dein per retortam abstrahe & residuo in fundo affund. — Vini rectif. digere, abstrahe denuo — um, & residuo toties novum affunde, donec gratum spirarit odorem. Dos. gr. iij. ad v. item Dn. Maëtz: R. Cinnab. ‡ii, vel si mavis cinnab. nativ. hanc in pulverem subtilem terito & ollæ fictili committito, eique aq. pluviam ad eminent. 2. vel 3. digit. transvers. affundito, coq. simul, ita enim emerget in superficie aquæ flos seu cremor describens puriorem ☿ & ♀ optimè inter se ligati portionem, quam cochleari argenteo successivè auferto & leni △ exiccato, postmodum s. a. semel cum flamma alcohol Vini figito, uti & diximus in ♀ diaphor. præparatione, & habebitur Arcanum cinnabaris ‡nii. Usus ejus laudabilis in Epilepsiâ, febribus malignis, Variolis, & in omni casu ubi sudore opus, maximè verò anodynum est in signe in doloribus arthriticis, ulceribus scorbuticis rodentibus; datur commodissimè cum cardiacis & sudoriferis vegetabilibus, nimirum Theriacâ, Diascord. Conf. de hyacinth. potentissimè verò operatur, si cum Lilio Paracelsi misceatur, v. g. R. Lili Paracels. gr. xv. Arcan. cinnab. nat. vel ‡ii gr. v. Diascord. Frac. 3j. Conf. ‡ hyacinth. alkerm. ana 3ß. misc. f. Bolus in aq. cord. meliss. borrag. menth. majoran. vel similibus sumendus pro Dosi. Vel R. Arcan. cinnabar. vel nat. gr. x. Magist. corallor. vel perlar. ana gr. viij. Fol. ☉ num. iij. conf. de hyacinth. 3ß. misc. pro dosi. Nimirum circa Usum Cinnabaris probè notandum, ut non saltem ritè sit præparata, sed & quòd quandoque accessu acidi primarum viarum corrosivam indolem fibras intestinales stimulantem rursus contrahat, uti observavit Hoffman. in Poter. p. m. 286. ex Pulvere ☉ ‡, ‡ diaph. & cinnabari ‡ii, post cujus usum atrocissima ventris tormina subsequuta,

β Cinnabaris fixata Exc. Clauderi, de quâ ille in suis d. 16. Nov. A. 1682. Altenburgo ad me datis literis ita: Cinnabaris meâ methodo (scil. per longam plusquam annuam ignis lampadis ope digestionem, ceu taliter etiâ Cnophelius in Fascic. Remed. in Misc. Cur. Dec. 1. Ann. VI. & VII. p. m. 86. Cinnab. ‡ii & Crocum ☉ philosoph. in Ovo philosophico per mensem & diutius digessit in pulverem rubicundum seu panaceam ☉ rem, quam in parvulo eburneo ovulo semper secum gestavit & aliis medicamentis adjecit) fixata imò communi modo exhibita Apoplecticis, aliisque quomodo conducatur, peculiari Capite scil. X. p. 37. demonstravi in Tract. de Cinnabari fix. scilicet operationem bonâ parte fieri per magnetismum aliquem, cum in pluribus operatio succedat citior quàm medicamenti virtus actualiter per sanguinis circulum locum destinatum vel affectum tangere valeat; videmus simile in magna dosi Opiatorum, Vomitoriorum syncopes, convulsionesq; excitantium, Venenorum assumptorum, &c. sic Cinnabaris mea operatur archæum roborando, qui

sui muneris postea recordatur : experiētiā item mihi constat somnum neutiquam semper insequi Cinnabarim meam, sed prout Archæus hunc necessarium invenit, cū ejus qualitas differat à sulphure anodyno opiatorum, hyoscyami, &c. In consilio quodam Medico circa Ξrium in cerebro cujusdam Capitanei, idem *Celeberr. DN. Clauderus* Medicus Ducalis Saxonicus, Fautor noster honoratissimus, cū Cinnabarinorum suorum arcanè præparatorum mentionem fecerit, bonā ipsius cum veniā, verba ejus egregia hīc adducam. *Pro fundamento*, inter reliqua, ait, *hīc propono* neminem inter Medicos modernos Chymicos Dogmaticos mihi contradicendum, præcipuum veneni Ξrialis antidotum consistere in Cinnabari tam *nativā*, quā *† ii*, quod aliorum & propriā experiētiā confirmare possum. Hoc ego aliquot ab hinc annis ventilans, præcipuè quod Cinnabaris nat. solā lotionē depurata, multū præstet, conclusi illam chymicā arte tractatam majores edituram fore effectus ; Cū autem juxta diversos Chymiatros hæc nullis fere obediat operationibus Chymicis sine resolutione suorum principiorum nocivā, ausus sum illam *circularē*, & *hanc plusquam annuo spatio*, per *cantum continui ignis regimen*, adcuratā circulatione depuravi, exaltavi & *fixiorem reddidi*, adeo ut magnum inde solatium hætenus meis ægrotis hauserim. Mirum quantum enim resistit adfectibus capitis & nervorum & qui his sunt adfines, depurat sanguinem, roborat calidum innatum, contra affectus malignos alexipharmacum est rarum, sudoriferum & antifebrile magnum. Cum itaque & in hoc adfectu de Cinnabari hac longa circulatione exaltata, peculiarem mihi promittam efficaciam transmitto ejusdem 3ß. *Dosis* ejus sunt gr. iij. ne autem inhæreat denti cavo aut faucibus, miscere soleo *succinum, unicornu fossil. perlas præparatas, &c.* Singulis septimanis duæ doses tales sumi poterunt tempore somni, si unā alterave vice sudor inde leni stimulo proliceretur, (cū sæpè ad id inclinet hic pulv.) èò conducibilis foret. Ut *Gener. Dom.* Ægro magis magisque satisfiat, suppetit aliud adhuc arcanum itidem quidem Cinnabari nativæ natales debens, aliam autem expertū præparationem : Mitto ejus ʒj. (cū copiā ejusdem destituar) qui nodulo sericeo illigandus, ei que superfundatur in vase vitreo tßj. ▽ *ceresol. fl. acac. &c.* postquam per 24. horas saltem ita steterit mirabiliter ▽ am hanc imprægnat suā virtute, eadem tamen sibi simul semper remanente, ut 8. 10. vicibus alia ▽ a pro simili usu possit superfundī ; poterit infusi hujus quotidie cochleare unum sumi vel manè, vel à meridie, vel vesperi quando cunque lubuerit, & quidem vel per se vel mixto Vino. Medicamentum hoc peculiari plane modo *calidum innatum* — usq; cordis & cerebri roborat & renovat, sanguinem depurat, ac in specie cerebri symptomatibus opitulatur, postquam tamdiu fuerit usurpatum, ceu dictum, aliā præparatione renovare possum

eius qualitatem priore non cessaturam. Hujus Pulveris infundendi labor priore per circulationem illam longam facto multò est difficilior magisque tædiosus. Remedium hocce prout naturam invenit dispositam aut sudorem aliquando movet, aut alvum fluidiorem reddit. Hæc *Clauderus*. Hanc autem fixationem perfectam esse alchymicam nemo sibi persuadeat, licet & illa ex Cinnabari æquè ac ex ☿rio haberi queat, ceu hoc (sed sub silentio *Harpocratis*) ope ☉lis ☿ri fixi fusibilis obtineri docet *Tachenius in Hippocr. Chym. p. m. 62.* qui ejus ut alcali puri & excellentis ope ☿rium vulgarem mundificavit in calore solis sub finem mensis Maji, cujus ☿b. in ☿u ☉ri soluta reliquit in fundo *fecem nigram* pondere gravem tardique motus, qui effuso liquore ablutus & supra carbonem cum fistula fusoria fusus & colligatus *granum auri puriss.* exhibuit: Nimirum ut *pag. 73.* ait: Hoc ☉ *alcali* ☿ri objecta sua illuminat & vivificat, haud secus ac alcali fixum herbarum extrahit è calce vel silice calcinato aliud & simile alcali, in sapore igneæ tamen magis naturæ: ☉☿ri ergo vestibus suum orbatum more philosophico, ut compareat in forma nuda & lucida, tunc res, quæ illi committuntur, reducit in eandem & similem sui materiam, & quia informe est ut omne alcali, accipit ergo formam ejus, quo cum unitur, & sic pergit, &c. nimirum ☉☿ri fixum similiter figit ☿rium mundum in ☿tum vel ☉um. Notabile est, quod idem *Tachenius p. 222.* ait de ☿rio ope ☉☿ri mundo ipsum morâ temporis de novo suum ☿ arsenicale ex aëre recuperare. Idem docet *p. 187.* idque etiam exemplo ☿ii diaphoretici, quod ex aëre vim movendi habet. Id verò notatu dignissimum, quod *pag. 33.* docet, nimirum ☿ro exusto si calcem superaddis & alcali per elixivationem extrahis, præcipitet ☿rium rutilum. *Auctor Tumuli Paupert. p. m. 44.* expertus testatur ☉lem communem fusibilem redditum per repetitas calcinationes & dissolutiones ☿um coagulare, unde & concludit illud mage præstare ☉em ☉ri ut congenerem magis. Vid. *Mazzotta de Mineral. cap. IV. p. 189. & supra Cap. VIII.*

☿ Spiritus Cinnabaris nativæ paucis notus, à prælaudato Celeberr. DN. *Claudero die 7. Jan. 1685.* mihi per literas communicatus: cujus præparatio hæc est: R. Mineræ ☿ii opt. q. v. superfunde ☿☉is, qui ejus essentiam rubicundissimam extrahit, reiteretur affusio, abstrahere, abstractionibus conjunctis affunde ☿, in quo ☉☿is ☿ri aliquid solutum, abstrahere etiam & mutato recipiente ☿ la igne fortiori, & prodibit ☿us fragrans ac suavis; hunc rectifies. Penetrat omnia membra, ad tales affectus, ubi aliàs Cinnabarina valent, v. g. nervinos, ☿reosque egregius. Ætiologia hujus ☿us ut & aliarum ☿rarum juxta *Cranen Op. p. 171. & 184.* consistit in eo, quod particulae corporum ita sint minutæ, divisæ, ut sint æquales cum ipso fluido, ac proinde globulorum secundi elementi motum æquè obsequantur ac partes fluidi,

fluidi, hinc claræ & translucentes apparent; Cinnab. verò ut & ☉ ita comminui & deteri posse non repugnat eorum duritie & gravitati, cum opus mineralis hoc fieri posse satis probatum est: ita, ut etiam non obsteret exigua dosi in viribus exercendis vel etiam nimia subtilitas quæ impediatur, quo minus alicubi in opere possint continuare, dum subtilia reflectuntur, & hinc morbos omnes (qui ab obstructionibus dependent) nequeant reserare & curare; nim. ☉i & ☿ fixitas antiqua manet, accedit, quod in ☉ & ☿ subtiliatis dentur firmi & stabiles pori, qui certam stabilem & copiosam secum ferunt materiam primi elementi amicam nostri sanguinis ætheri, atque ita notanter agere possunt, quatenus hæc materia ætherea copiosa & valde constans in sanguinem introducitur atque ita ejus fermentationes augentur & accrescunt, ut humores tenaces & viscosi incidantur, hinc inde hærentes propellantur & sic obstructiones tollantur; sic fit, ut minima quantitas medicamenti sufficiat, ut alias etiam agunt Corall. ☿ea. Si datur ergo generale deobstruens, dabitur etiam Panacæa, ait *cit. Ingenios. Cranen.*

III. CINNABARIS ARTIFICIALIS COMMUNIS ex ☿tione ☿ part. ij. cum ☿ comm. p. j. habetur, v. g. ☿. p. ij. solv. in ☿. adde ☿ p. j. abstrahere ☿ per ☿ nem, dein auge ignem paulatim, ultimò fortiter & obtinebis Cinnabarim zu der Mahlerey/ Buchdruckerey zu der rohten Schrift der Calender / &c. dicente *Cardiluc. in Erker. p. m. 93.* nimirum ☿ particulis ramosis ☿ris intricatur & ☿ dum ob ☿ præsens, seu tum sulphuri proprium sit seu extrinsecus ab aëre accedat, eum ligat, ut fiat corpus extus nigrum, intus rutilantissimum, intento velut digito, qualiter hic artifex (quorum primus *Pico Mirandulâ* scribente fuit quidam *Bulcasis Arabs*) procedit, taliter etiam procedere naturam in gremio telluris in Cinnabari nativâ, ut diximus: hinc namque dum ☿ius qui ☿li est potentissimum, ab ☿do ☿ velut compedibus novo ☿li, v. g. *limat.* ☿ liberatur, in pristinâ forma viva se sistit, corroso insimul in Crocum ☿te (ceu & ope Cinnabaris, quâ ☿ cœmentatur, ita domatur exiccaturque, ut adjecto sale faciliè abeat in vitrum coloris sapphirini) ab ☿do Cinnabari teste *Febure in Chymia.* Quod verò in ☿tione ☿rii & ☿ pro Cinnabari nil ☿ vivi verè fixatum in vase ostendatur *Borrichius Act. Hafn. Vol. V. p. 197.* docet, id fieri quia robustiores sunt anguli ☿rii quàm ut à fumis inconvenientis sibi ☿ris loco statim moveantur complanenturque. Nim. juxta ejus ratiocinium; sicut aquæ particule æquales faciliè in solidum corpus abeunt in locis opportunis, sic & omnia ☿tilia fixantur, ubi mutuo attritu ramos angulosque suos nimium extantes perdiderint & instar particularum aquearum facies faciei associantur. Notandum verò pulv. Cinnabar. vulgaris plerumque adulterari & mixtum esse cum cerussâ ☿bi, quo gratior emergat color, antequam vendatur à Materialistis, notante *le Mort*: cujus

loco quidam Typographus saltem amyllum permiscuit; Salia verò Δ lia ad-
 addita exaltationem insignem efficiunt *sec. Hoffm. in Not. Poter. Usus* \oplus
tum pictorius (ut modò dictum, ceu & pro rubore Cerae sigillatoriae, *Siegel-*
Wachs/ conciliando usurpatur, v. g. \mathcal{R} . *Gumm. Lacc.* $\mathfrak{z}\beta$. *Colophon.* $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. misc.
 pulveris. add. *Cinnab.* \mathfrak{q} . \mathfrak{s} . affund \sim *Vini rectificatiss.* ut solvatur ex parte
lacca, dein igni moderato carbonum superpone, ut fluat & misceatur; pòst
 cum spatula parum ejus exime & super candelam accende, quo cum \mathfrak{p} . *Vini*
 accendas, agita usque ad exhalationem \mathfrak{p} ir. *Vini*, hinc forma pastillos, ad-
 dendo si lubet parum *Zibethi*. Vel \mathcal{R} . *Gumm. Lacc.* $\mathfrak{z}\beta$. *Tereb. colophon.* $\mathfrak{a}\mathfrak{a}$. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.
cinnab. & *minii ana* $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. Fluant super carbone in tigillo *lacca* & *colophonia*,
 dein quoq; add. *Terebinthinam*, pòst *cinnab.* & *minium* pulverisata, formen-
 tur Pastilli) est tum etiam *Medicus*, minus tamen ad *usum internum*, nî, ut
Excell. Wedelius Pharmac. acroamat. Lib. II. Sect. III. cap. 3. p. 325. docet, ex flo-
 ribus \oplus ris & \mathfrak{p} rio rectificato fiat; hinc magis hujus *Cinnabaris* usus est in
Inunctionibus & *Suffitibus*, in *Lue* \mathfrak{f} . *Scabie*, *Ulceribus cancrosis*, quæ à suffimigio
 tantilli *Cinnabaris* continuato perfecte consolidari memorantur à *Car. Mu-*
sit. in Trut. Chir. Phys. T. II. p. 95. prout & *Vigani Med. Chym. p. m. 47.* refert
 se vidisse Aurifabrum hoc suffitu à *doloribus luis* \mathfrak{f} & *c.* liberatum; ceu & ipsa
Cinnabaris $\mathfrak{z}\mathfrak{i}$ quoque inde pro suffitu in *Podagrâ* adhibetur: \mathcal{R} . *Sem. aneth.*
hyoscyam. ana $\mathfrak{z}\beta$. *cinnab.* $\mathfrak{z}\mathfrak{i}$ $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. misc. \mathfrak{f} . Pulv. carbonibus superinjiciendus.
 Præparatum ex *Cinnab. communi* sit seq. *Diaphoreticum Begnini*; \mathcal{R} . *Cinnab.*
comm. pulv. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. \ominus *usti* $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. \mathfrak{M} . pulveris. & in alembico superaffund. \sim \oplus $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$.
 Digerantur per octiduum in arena evapor. & calcinetur in \mathfrak{X} bulo, mane-
 bitque pulvis albicans niveus, virium ferè earundem quarum supra \mathfrak{p} rius
diaph. ex Digbaeo, cujus *Dosis* est \mathfrak{gr} . $\mathfrak{v}\mathfrak{j}$. in *morbis* \mathfrak{p} reis, *hydrope*, & *c.* ex quo in-
 super colligere est colorem *Cinnabarinorum* superficiale saltem esse & à
 textura saltem particularum \mathfrak{p} lium immutatâ oriri, ceu & aliàs quoque
Cinnabaris $\mathfrak{z}\mathfrak{i}$ \ominus \mathfrak{li} \ast \mathfrak{co} commixta & \mathfrak{u} ta flores saltem albos præbet, se-
 cus ac hoc aliàs ex \mathfrak{z} nio ruborem elicit. Sunt qui patant *Cinnabar. artif.*
 \odot rem ex amalgamate \mathfrak{p} li cum \odot , hoc cum \oplus comm. sublimant & ritè tra-
 ctant, sicque habent *Cinnabarim* \odot rem, de qua *Greiff. de Ther. cæl. Beccherus*
suppl. II. in Phys. subterr. ait, quod taliter ope sulphuris \mathfrak{p} ius roboretur in vi
 solvendi, ut possit aliquid de corpore \odot lis solvere & in *Cinnabarim* con-
 vertere, præsertim si sumatur calx ejus cum ∇ *Reg. facta*; Quare \odot ope \mathfrak{p} ii
 volatilifari notat, quod & per errorem *Alchymistæ* experiuntur, dum \odot vo-
 latilifatum perdunt; wann aber der \mathfrak{p} gefangen wird/ gibt er diesen Dieb-
 stal wieder. Præterea sciendum quod si ad \oplus \mathfrak{p} . \mathfrak{ij} . \mathfrak{p} \mathfrak{p} . $\mathfrak{ii}\mathfrak{j}$. addatur \ominus \ast \mathfrak{p} . \mathfrak{j} .
 & \mathfrak{u} tio instituatur, obtineatur *Cinnabaris cærulea* seu *Lazurium*, de quo
vid. Agricola de Oru. subterr. p. 698. prout & *Liber vetustus* 200. annis ante

Paracelsum in Germaniam Venetiis illatus ☿ris ℥j. liquat in sartagine, admiscet ☉is ammon. ℥β. & hydrargyri ℥ij. Massam frigefactam terit, positam in vitro vel olla lutata igni lento adhibet, lamina foramini objecta ad spiritus humidos explorandos; post auget ignem per horam cum ☿tus siccus apparent; inde intendit, dum fumo citrino cessante cœruleus exit, in fundo est *Lazurium*. Nec negligendus Cinnabaris usus alchymicus, v. g. R. Cryst. Oli ℥, ☿, ☿ ana ℥bj. pulverisata inde retortæ & Nla in Oleum, aucto sub finem ignis gradu, & in collo ☿ habebis ☿; Dein R. Cryst. Oli ℥, Cinnab. ana ℥iiij. imbibe Oleo ☿ii dict. ℥iiij. abstrahere Oleum & reasfunde toties, usque dum remaneat siccum omne instar Rubini; hinc in fimo equino reconde, & solvetur in Oleum rubrum, quod postea coagulandum in TRam, cujus p. j. super D vel ☿ p. xij. mutat in ☉. Si denuo solvatur & coaguletur, augmentabitur, & p. j. tandem 1000. partes tinget. Est etiam *Panacea* data à ij. iij. grana. Not. Melius esse ☿ solvere cum *co & rectificare Oleum ☿ii vel sumere *Regulum* & jungere solutionem auri. Quia ut fixatio nimis longum tempus requirit, abbreviatio habetur, si aliquoties ☿ Vini opt. comberatur à lapide post coagulationem. Vid. & *Libav. de Lap. Phil. p. 59.*

IV. *ÆTHIOPS MINERALIS* ex ingredientibus ☿re & ☿rio paratur, idque non fusionem modo sed & solâ ☿ris atque ☿rii præsertim probè depurator, comixtione exactâ, ceu non saltem *Harris in egregio libello de Morb. Inf.* in colluvie verminosâ eum ut tutum remedium laudat, sed & in *Dispensat. Batei p. 401.* refertur ☿um cum æquali pondere sulphuris in mortario ferreo vel vitreo subactum, ultra jam 20. annos decursum felicissimè ab *Authore* adhibitum fuisse, ansam primùm subministrante *Chirurgiâ Barbettianâ*, ita quidem ut salivationem non nisi rarius, vix autem ubi teneriorum corporum in gratiam duplum sulphuris ☿rio associatum fuerit, viderit pedissequam; Quares utiles *Pilula æthiopica* seq. R. *Æthiop. min.* ℥ij. ceruss. ☿ ℥ij. Gumm. guajac. ℥β. Extr. fumar. q. s. F. Pil. Dos. ℥ij. bis in die per 4. dies, in Lue ☿, Podagrâ, &c. Nec inconueniens præfatus Pulvis erit in ipso Partu difficili, si juxta *Casalpinum de Metall. p. m. 194.* ipse ☿ crudus sine noxa ad ℥j. datus egregiè subvenit parturientibus pro ultimo remedio; ceu aliàs *Rolsinc. in Dissert. Chym. de ☿ vitæ santalo colorato* refert eum in fœtus justo posito in partu difficili esse egregium remedium à gut. iij. ad vj. datum. Cœterùm ex hujusmodi *Æthiops mineralis*, ceu saltem ex ☿ & sulphure superficiali comixtione constantis, consideratione patet etiam Cinnabaris communis prædictæ internum usum esse posse, si nimirum illa decenter depurata assumatur; sic namque *Joh. Colbath Anglus in Tent. de Alcal. & Acid. cap. III.* in Rheumatismo & inveteratis mensium obstructionibus præter ☿lia (sec. *Willis.* cum * calcinata) laudat tum Cinnabarim vulgarem ac ☿ii mixtam cum Gumm. guajac. & sat magnâ quantitate exhibitam.

CAPUT XI.

DE BISMUTHO, AURIPIGMENTO, ARSENICO,
ZAFFERA, CADMIA, COBOLTO, SANDA-
RACHA & ZINCO, &c.

PRout de $\frac{1}{2}$ nio cap. anteced. diximus, laxam ejus esse compositionem, principiaque ejus minus arctè sibi invicem combinata esse, id quoque de hisce metallicis parvis corporibus asserere possumus, ceu quæ citò nimis à particularum viscosarum simul cum halitibus volibus (von dem Bergschwaden) & dis congressu resultarunt, quæ non tam arcto nexu invicem junctæ sunt, relictis interstitiis & poris amplis, unde fragilia evaserunt, nata nihilominus ex radice metallicâ, copioso scil. φ rio (unde *metalla embryonata*, illorumque *stragula* haud immeritò *Glaubero* vocantur, ac pro fructibus immaturis saltem, metallorum respectu, habentur) ceu in hanc rem notanter ait *Libav. Syntagm. Arcan. Chym. p. 282.* Semimetalla φ rium reddunt inprimis *Marcasitam* argenteam seu *Stibium album*, *Bismuthum* dictum, dein *Regulum* & *Stellam* $\frac{1}{2}$ ii, *Cobaltum*. Nihil hic nisi φ riale si sensus consulas, ideo & à prædominante nomen φ rius imponitur, qui invisibile *sulphur* complexus sit, & in quo sunt omnia *sec. potentiam*, qui etiam dicitur φ rius de φ rio, quia ex φ riali substantiâ *magnetis* est productus. Transmutationis ergo subjectum & patiens, quod est susceptivum formæ metallicæ, habemus φ seu rude seu elaboratum arte. Ita notanter *Libavius*.

I. BISMUTHUM (aliàs etiam *Marcasita*, quamvis hæc à *Pyrite*, ab *Encepio de re metall.* non distinguatur) corpus est minerale livedinis albicantis, durum & fragile, non tamen friabile ut *Galena*, cui aliàs simile est & ex qua $\frac{1}{2}$ bum nigrum coquitur. Unde & à quibusdam quasi sui generis metallum habetur, nobilius quiddam $\frac{1}{2}$ bo, deterius *Yto*, cujus non rarò aliquid continet, & quo loco effoditur, *Ytum* plerumque subesse significat, *teetum* hinc *Yti* à *Fossoribus* dictum, qui, referente *Albino*, si *Bismuthum* ostendant in *Yti* fossione, dicunt se citò nimis venisse: unde & haud absurdè cum *Plinio* *Bismuthum* haberi potest pro ea specie $\frac{1}{2}$ ii, quam ille vocat *spuma candida nitentisq.* lapidem in venis argentariis ceu quoque ejus regulus *regulo* $\frac{1}{2}$ ii multum affinis est (ceu qui cum \odot detonatione *Bezoardicum* miner. itidem exhibetur & *Fel. Mayerne in Tr. de Febr. cap. IV. p. 60.* *Butyrum Bismuthi* ex ejus p. j. φ — p. ij. per \odot Δ t. ex eoque præcipitatum Pulverem laudat ad gr. v. datum ut excellens febrifugum) & $\frac{1}{4}$ to admiscetur ad splendorem & duri-
tiem ei conciliandam. Imò non saltem imperfectis metallis utiliter admiscetur, sed & perfectis, quia eorum ope regulus *marcasitæ* maturari potest, ceu

ceum hujus immaturitatem ita correxit *Beccher*. *Echym. Glückhaf.* p. 506. & 507. *Rz. Reg. Marcasit. tbj.* und *Reg. ʒ viij.* Loht / schmelzt es zum 7den mahl / dann trag es auff ☉ oder ☽ / kan auch zum *Universal* gebraucht werden. *Rz. Reg. ʒ ii p. iij.* *Reg. Marcas.* von *calc.* ☉schlich / dann der ☉schlich solvire gewaltig / und p. j. ☉ri, hæc tria tere & misce probè, und laß es vor dem Balg fließen / so wirds ein rohter Stein / diesen fein gerieben / und ☉ Fri darunz der gerieben / und 5. mahl mit einander geschmolzen / so ist es ein *Tinctur* auff ☿. *Rz. Calcin.* Eisenmann auß dem Goldschlich under der Muschel im Probiers Ofen oder sonsten geröstet / daß er in seine höchste Röhte kömte / so ist es der rechte *Crocus Martis vel Olis*, mit welchem man ein Inbringen haben kan / ein Theil *Croc.* ☿ der in seiner höchsten Bräune sey / also den ☉ roht *calcin.* oder ein ☿usstein zu kömen / alda der ☿ schon in der höchsten Bräune sey ; schmelzt mit dem *Regulo ʒ ii aa.* und also ein *duplicatum Regulum* zu machen / und gib es der Wein / so gewinnt sie ☉lis Schein / das laß dir ein *particular* (forte des Kleinen Baurs) seyn. *Præterea etiam Bismutho frigidus Mercurius animari potest, ut aliàs hoc fit cum regulo ʒ nii, ceu ejus ope Arborem vegetabilem Philosophorum sistit Beccherus in Echym. Glückhaf.* p. 307. seq. *Processu:*

1. *Rec. Bismuthi, ☿ resuscit. ex cinnab. comm. ope ☿ & per ☿ in ▽ am puls,* ana tbj. f. Amalgama, quod lava ☿ & ☉le, edulcora & sicca, expone aëri libero, defendendo à pluvîâ per dies 3. amalgama hoc inde retortæ vitreæ, & pelle ex arena in ▽ igne forti ☿um, quem lava, sicca, & per corium pelle.
2. *Rec. ☿ hujus purgati, Croci ʒ sulphurati bene reverberati & pulveris.* ana tbj. misc. probè & expone per dies 3. aëri, pōst abstrahere ☿um.
3. *Rec. ☿ hujus sulphure Martis animati p. xij. Auri opt. vel ☽ lim. p. j. f. Amalgama,* expone aëri per dies 3. dein abstrahere ☿ vi vegetandi præditum.
4. *Rec. ☿rii hujus abstracti p. xij. Auri opt. vel ☽ ut prius p. j. f. Amalgama,* pelle per corium, ut restituent saltem p. iij. cum auro vel ☽ p. j. Hoc verò Amalg. inde ovo philosophico in arena locato: & subministra primi ignis gradum, sic enim intra septimanas 3. arbuscula excresecet (ait *Beccher. Echym Glückhaf.* p. 61. quod illud præcipitatum fixum intelligendum sit, quod post nigredinem & albedinem quæ in vegetatione exoritur, habetur, recluso prius decenter à ☿rio auri corpore & per minima commixto) postquam prius materia nigricans evalit: ☿rii verò abstracti partes ix. interea leni digestionem servati successivè amalgamati prædicto affundendi omnes, donec in excrecentiam abeant, quo factò augmentatio institui poterit.

4. *Rec. Excrecentiam arboream fixam,* misce cum pulvere Atili & agita probè in molâ philosophicâ: Et quantum pulvis ponderat, additur de ☿ comm. agiturque probe quò intime uniantur fixum & ☉le, ponunturque in digestionem primo ignis gradu in arena, & intra septimanas 6. ☿us in pulverem abit, qui rursus augmentari poterit & sic in perpetuum

petuum, imò quo frequentius augmentatur, eo citius id procedit, sic ut si in XIII, XIV, XV. augmentationem deveniat, hoc absolvatur intra 3. dies. 5. Ut verò de augmento hoc quidquam ☉ vel ☿ reducatur, prius figendum taliter: R̄. Augmenti hujus, Olei *ci fixi (Vid. Mazzottam & supra) Ol. olivar. ana p. ij. Coq. ad siccitatem & pulverisā. R̄. Pulveris hujus p. ij. ☿ opt. ☉is figentis fusibilis (facti ex ☉ p. ij. ☿ p. j. sulphur. p. 3. detonatis, & scoriis inde emergentibus coctis in lixivio forti ex ciner. calc. viv. & urin. & inspissatis. Fluant invicem & effundantur in conum & cupell. Nos occasione hujus Particularis notamus, quod refert Plinius L. 34. C. 13. de aurivoro triente verbis Messallæ senis & suis: *Servilia familia illustris, ait, in fastu trientem æreum pascit auro & argento consumentem utrumque* (verum nec sic hæc duo metalla etsi ☿ colorem auri augeat, calcinari possunt) *origo atque natua ejus incomperta est mihi: Messalla, ait, trientem hunc sacrum ferri, aliàs crevisse, aliàs decrevisse & ex eo diminutionem aut honorem familie significari. Libavius Synt. L. V. C. 5. ait; suspicari potest forsan magicam consumptionem fuisse dæmone surripiente sacrum & specie nummi crescentis & decrescens imponente Gentili superstitioni, nisi velis sacerdotem nummi sacris præfectum id fecisse quod olim tempore Darii & Danielis sacrificuli Baal. Verum quid prohibet Chymicum quid cognoscere? simulata illa fuere sacra & hoc prætextu calx rubea & alba Philos. restituta auctaque: Chymici enim ☿rium suum Nummum vocant, qui calcinat ☉ vel ☿. In copiâ ejus honor & divitiarum incrementum omniâque auro venalia; Inopia contrarium portendit. In similem fere modum etiam ad Lapidis magni expectationem duo secreta panduntur à Colleſſon in Id. Perf. Phil. Herm. Th. Chym. Vol. VI. pag. 154. qui videatur, Præcipue autem ex Bismutho fit Magisterium cosmeticum, (Album Hispanicum dictum) si solvatur in ☿ti & spir. Vini ☿sat- (Lemery sumit Muriam) ☿tur, ad dealbandam cutim haud spernendum, ad instar Bianca Alexandrina ex 4 confectæ & cerussæ ex 4: Hoc Magisterium in rubore faciei pruriginoso, præmisso purgante è, cassiâ, rosar. succo, pulv. jalap. & ☿ dulc. ita semper fidum & expertissimum invenit Frid. Hoffmann. in Not. Poter. p. m. 126. R̄. ☿ flor. samb. fl. fabar. sperm. ran. ana 3j. Magist. bismuth. ʒ. ana 3j. Ess. benz. 3ij. sacch. ʒ. camph. ana gr. xv. ☿ti alb. gr. viij. Ol. ☿. per deliq. gut. x. misc. pro lavandâ facie; quin & ex eo per ☿nem ex retorta Menstruum paratur mirabile juxta phases ☿æ crescens & decrescens, metallorum animam, potissimum autem solis & ☿tis extrahens, cui & si infundatur planta arida revirescere & flores de novo expandi dicuntur, de quo vid. Juncken Chym. exp. cur. Tandem notandum insignem esse abusum Bismuthi in meliorandis Vinis, in Tæniis ☿ratis dulcibus (Germ. Süßbrand) ita dictis, ceu quibus colica spasmodica & pareses corporibus inducuntur, de quo vid.*

vid. Exc. Wepfer. in Tr. de Apoplex. & Misc. Cur. Dec. I. An. II. Obs. 39. adeo ut etiam sumopere sit detestanda R ex Bismuth. zj . Lithar. zvj . in † parata, quam 1695. & 1696. vinis crudis immiscuerunt maleferiati ad dulcedinem ei conciliandam, cujus nimirum loco longè tutius immiscetur Decoct. rad. polypod.

II. AURIPIGMENTUM ab aureo colore ita dictum (Pictoribus Orpimentum, uti glebosum & pallidius Risgallum, quo Aurifices utuntur) semimetallum est croceum aureis veluti lamellis distinctum, friabile è vaporibus viscosis sulphureis, intermixtis spiritibus acerrimis Aticis ¶ ibus concretum, cujus & ratione fit, ut metallorum reclusionem insigniter adoriatur, maximè si sulphur ejus unà nonnihil figatur, ceu seq. Processum alchymicum non spernendum judicavit Curiosiss. Jac. Tollius: R . D sin. vel D in O , g ziv . Limat. ♂ & ♀ ana zj . ♀ — & □ per fix. zj . spirit. ⊕ li ana zß . (potest & borax addi, qui partes arctius læviusque disponit) F. cum ⊖ le comm. decrepitato s. s. & funde in Xbulo lutato; Tum separa g à D per testam & D ab O per V . Unde & □ externè & internè (dum sanguinem angulis solidis & acutis p. n. coagulat vel dissolvit, viscerumque texturam destruit, adeoque corpori humano insigniter est adversum, ceu exinde à Chymicis, ut Charras, aspectu quadrato □ notatur) septicum est, externè verò maximè psilothrum præbet notum cum ψ & lixivio forti parandum, imò Turcarum Rusma (aliis Lusma, de quo Bellon. Obs. p. 462.) non tam ex melle ad spissitudinem sapæ ad instar incocto, quàm ex eo quoque paratur, refert enim Scaliger Exercit. cap. XIV. §. 4. psilothrum illud ex pulvere aquâ perfuso ex semimetallo quodam scorie ferri facie ab Incolis in Galatiæ montibus usurpari, quod non aliud nisi □ tum videtur, præsertim quia Tachenius aquæ perfusione observavit, Rusma fœtorem spirare similem □ ti & ψ mixturæ, & si sublimetur per se adscendere Rubinum verum □ ti, addito verò ⊖ le comm. — ione repetitâ ○ cum album ⊖ lum referens, ut refert Mathiol. Comment. in L.V. Dioscor. cap. VIII. p. m. 684. & Worm. in Mus. p. m. 28. de cujus tamen natalibus in seq. Ex eo præ cæteris Aqua viridis à Feliciss. Platero Prax. Med. cap. II. p. 318. descripta, ad Oris ulcera fit, cujus descriptio hæc est: R . Ærug. æris zj . □ ti zß . terantur subtilissimè, & coq. in Vini albi ziii . ad consumpt. mediet. ubi refrixerit adde ▽ rosar. solan. ana zß . M. Poterius, reticendo Plateri nostri nomen, hoc vocat Collyrium viride, sumitque ⊕ zj . □ zj . aq. ros. plant. Vin. alb. ana ziii . ubi not. post usum hujus ▽ æ statim gargarismate fauces eluendas; ceu Gargarisma seq. in eum usum, respiciendo causam peccantem, ex Theoria bene fundatâ præscribi potest: R . Flor. prunell. ligustr. rosar. r. malv. arbor. ana M. ß. sem. anis. zij . Incis. & conquassat. coq. Aq. font. ℥ij . ad quart. part. consumpt. Colat. adde Mell. rosac. Rob. moror. ana zj . Mf. ad urceum. Cæterum ope □ ti manifestatur Atramentum sympatheticum quod ita fit:

R̄. Lithargyr. Auri subtil. trit. ℥j. ✚ destill. ℥iv. inf. super cineres calidos, mane filtretur, & eo scribatur in charta: Quod ut legi possit. intingatur seq.
 R̄. □ ℥j. calc. viv. ℥ij. infund. in aq. font. ℥x. super cineres calidos, mane filtretur. S. zum Aufstreichen. Quia verò quàm maximè □ valet ad *Fistulas, Cancrum & Lupum*, quos potentissimè edomare valet, variè præparari potest sec. *Paracelsum*, v. g. ad *Fistulas*. R̄. □ ℥j. ♀ calcin. ℥iij. m̄. in tigillo, reverbentur igne intenso per 24. horas, liquata eximantur & contundantur, injiciantur ∇æ, ebulliant & præcipitatur pulvis albus, qui cella liquatur in Oleum in injectionibus ad fistulas usurpandum, pulvis verò in Emplastris cum resinâ pini & cerâ commisceatur & fistulæ applicetur. Ad *Cancrum* vero, Rec. □ ℥v. Fulgin. ℥ß. ✱ ci ℥iij. m̄. & reverb. ut suprâ dictum, per 24. hor. ut fiat Oli, & sic appropriatum habebitur in *Cancro*, hujus □ ppt. Rec. ℥v. & cum cineribus fimi columbini ac oleo vitell. ovor. q. s. f. Unguent. in cancro mirandarum virtutum: Ad *Lupum*: Rec. □ ℥vj. ○. calcin. ℥vj. m̄. & procedatur ut supra, hujus præparati Rec. ℥vj. Liqueoris mumia ℥ij. Ol. rosac. ℥ß. Mucilag. sem. psyllii ad pondus omnium, m̄. fiat Cataplasma, applicetur. Quod si autem nimium pruritum induceret, pars prius illiniri posset Ol. camphor. His verò non contentus *Faber in Myrobec. Spagy. L. III. cap. XVII. Quintam Essentiam* præparare docet, ut è summo veneno summa fiat theriaca, ♀ re suo magis recluso depuratoque, de qua cit. loco videri potest. Vid. infr. de *Sandarachâ*.

III. ARSENICUM ita dicitur quasi *ars senum*, Gr. ἀρσενικόν, ab ἀρσεν vel ἀρσεν vir, & in Hebr. vir est Geber, unde Geber de hoc ∞ co scripsit masculè. ∞ cum comparatur serpenti *Genes. III.* non saltem ob venenatam naturam unicuique similem, sed quia serpentem oportuit comedere pulverem terræ, haud secus ac serpens ∞ cum etiam Ophir vel pulverem terræ edere debet, prout & dicit *Helmont. Jun. p. 108. Paradox.* quod Ophir pulvis, aurum vel arenam significet. ∞ cum autem quas ducat natales omnium optimè docet *Kunkelius de art. Vitr. & Obs. Chym. p. m. 42.* ∞, ait, ex cobalto — ne paratur: ∞ citrinum verò si ∞ hujus t̄b ∞, addatur t̄b x. ♀ flav. & — tur: rubrum verò si adhuc sulphuri addatur minera, quæ dicitur *Bupffernickel* & sublimatur. Cæterùm ∞ inter venena caustica & septica validissima numeratur, dum non solum sale particulæ ejus hac — ne aculeantur, sed jam in se salia rigida angulis acutissimis, penetrantissimis dotata possidet, quæ quia cum majori terrestri-tate circumdantur, ut cit. loc. *Kunkelius* ait, saporem non ita edere potest ∞ ut ♀ — tus, qui propter corrosivam naturam suam venenositate ∞ uno gradu antecellit, nec tam facilè ex corpore humano elicitur quàm ∞, ceu quod sæpenumero per vomitum nullo insigni detrimento expelli potest; Licet autem ⊖ & ∇ in ∞ reperiantur, & præterea Acidum pari ratione ut Sulphur commune obtineat, ipsius tamen ∞ ci vel multo maxima pars est ♀, ut pro-

ut probat *laud. Kunckelius* seq. experimento : Cape, ait, *smegma vulgare aut*
 \ominus *alkali, & N la per S*, videbis friabile quoddam corpus metallicum sublima-
 ri, quod quamprimum $\text{\textcircled{f}}$ attingit, eam penetret & albo eandem inficit colore;
 Hinc nimir. est, quòd \square *Rex Geber* id à $\text{\textcircled{f}}$ re communi dicat solum differre
 TRâ albedinis, qua $\text{\textcircled{f}}$ dealbat, ut $\text{\textcircled{D}}$ reputari posset, prout ejusmodi proces-
 sum hîc communicabimus; Cœterum $\text{\textcircled{O}}$ *citrinum* $\text{\textcircled{f}}$ reæ naturæ esse *Gebe-*
rumque minimè errasse experimenta confirmat *Excell. Wepferi & Philosophi*
Chymici acutissimi D. D. Henr. Scretæ Poliatr. Scaphus, indiderunt scilicet *San-*
daracham & \square *tigillo aut cochleari ignito*, unde emittebant fumum al-
 bum, mox turbidum & subflavum, tandem flammam conceperunt, instar
 ceræ liquefacta fluxerunt, cultri laminam obduxerunt densè flores albi, lu-
 tei, rubri, iridem quandam referentes; ejus apicem substantiæ ceræ aut vi-
 tro colliquato simili immersum obduxerunt seu vitro seu lapide rubinum
 referente, ceu hoc etiam *Frid. Hoffmannus* observavit; continuato verò igne
 omne \square & sandaracha evanuit, relictis in fundo arenâ & lapillis prorsus in-
 sipidis: $\text{\textcircled{O}}$ itidem cochleari & tigillo inditum totum evanuit, adeo ut nec
 vestigium ejus in fundo superesset, laminam cultri floribus albis densis ob-
 duxit, & utcunque densissimus fumus confertim exurgeret, nunquam ta-
 men flammam concepit, unde $\text{\textcircled{f}}$ ris experts (ceu & *cit. Kunckelius Obs. Chym.*
cap. III. p. m. 37. experimentis ostendit $\text{\textcircled{O}}$, neque $\text{\textcircled{f}}$ neque corpus sulphu-
 reum esse censendum) creditum ac existimatum fuit, quidquid hujus habue-
 rit id in sublimatione cum sale amissum. An salinum esset hoc ulterius ex-
 perimento præfati *Excellentissimi Viri* inquisivere: Frustum $\text{\textcircled{O}}$ *crystallini pon-*
dere 3ix. cum dimidia in ∇ *a font. tbiij.* ad consumptionem ferè *tbiß.* deco-
 xerunt, antequam ebulliit & postea inter ebulliendum ex illo surgebant
 bullulæ crebræ: in principio ebullitionis aqua erat subdulcis & adstrictio-
 nem sine morfu in lingua post se relinquebat; continuata ebullitione ∇ a
 flavior evasit, acidiuscula cum adstrictione, sine morfu aut acrimonia quæ
 alicujus momenti esset, frustum exemptum & siccatum pendebat *3viiß.* adeo
 ut *3ij.* in aqua soluta fuerint vel exhalarent, mansit quidem sedimentum fur-
 furaceum in fundo vasis illudque flavum, sed paucissimum ac levissimum.
 Unde concludere licet salini aliquid inesse, nec absurdè illud naturæ saponat-
 æ putari, \ominus næ scilicet ac sulphuræ, \ominus næ quia in ∇ solvitur, metalla in
 fluxu solvit (unde ∇ *coagulata* dicitur) sulphuræ verò, quia sulphur olet,
 flammam concipit & oleo solvitur, id quod protinus de \square intelligendum,
 $\text{\textcircled{O}}$ enim magis videtur esse $\text{\textcircled{f}}$ aliquis cum acido & ∇ mistus seu pars sulphu-
 reo. $\text{\textcircled{f}}$ ialis \ominus næ \triangle lis minerarum metallicarum, inprimis argentearum, ceu
 & mineræ rubicundæ pellucidæ, quàm supia roht gulden *Ertz* vocavimus,
 dimidia pars $\text{\textcircled{O}}$ niveum sublimabile continet sub specie fumi densissimi in

△ ne, ut dictum, exhalans, fauces facile inspiratione lancinans, adeo ut haud adeo absurdè quis ∞ pro ∫ crudo sive adhuc plane immaturo haberet, ceu & *Ettmüllerus in Schröder. dilucidato* judicat, ∞ esse principium metallorum candidorum, sicut sulphur rubeorum: Sic & *Zaffera* quid sit eleganter explicat *Helmontius Junior in Paradox. p.m. 118.* ita inquit ∞: De quibusdam mineris ∫ti sublimatur ∞ album, quod venditur pluribus in locis ut ex Cobalto conficitur, & in parte quæ in fundo remanet ∞tionis, certa materia reperitur Germanis *Zaffera*, *Saffer* dicta, in qua multi reperiuntur globuli in fusione se combinantes, qui dicuntur *Bismuthum*, albi coloris ut ∫ & ponderosi, verum fragiles instar vitri constantes laminis minutis sibi invicem incumbentibus ut in Glacie Mariæ & splendentes ut *Regulus ∫ii*, qui conformis est. Si hoc *Bismuthum* ∞matur, mutatur in ∞ album. Et *Zaffera* si cum ciner. clavell. & arenâ fundatur, dat *Ceruleum Pictorum*, *Smaltum* dictum, index naturæ ∫ris, prout aliquot Cobalti genera reperiuntur, quæ ∫ vehunt. Ingens nim. est minerarum ∫ varietas & vix ullum datur metallum, quod tantâ minere seu matricis varietate ludat ac ∫, sicut ♀ minera præ aliis elegantissimorum colorum mixturâ conspicua esse solet, ut docet *Mus. Reg. Soc. Lond. p. 323.*

Remedia ∞calia quod spectat, cautè omnino iis mercandum, si non, iudicio *Magni Wepferi*, omnino iis valedicendum, dum sæpissime pessima ∞ induxit symptomata & graves tumultus excitavit, verum quia videmus etiam in aliis Regnis venenâ fortissima ritè cicurata & artificio manu debite correctâ, ut erant nocentissima, ita saluberrima postea suppeditare pharmaca, ita quoque de ∞ nobis statuendum videtur quamvis vix ad *usum internum*, ut ut enim sit, quodd quidam, ut *Exc. Friccius Ulm. de Virt. Ven. p. 34.* eo febres abigerint, tamen debilitas viscerum ingens (quam tamen haud metuit cit. *Friccius*, referens, absque ulla dispositione periculosâ corpori conciliatâ febrem tolli, ut aliàs *cort. chin. chin.*) vix in integrum restituenda & periculum mortis imminens, ab eo tantum non penitus abstinendum jubent, ceu character Chymicus ∞ oppositionem in Astronomicis aliàs designans, innuere videtur, quasi è diametro naturæ nostræ esse adversum. Ast quia accessione aliorum maligni ejusmodi malignorum siderum aspectus mitigari possunt & in beneficos converti, pariter quoque fieri potest, ut ∞ infensissimus humidi nostri radicalis hostis (vel & *extus* in amuleto quo quidam supra cordis regionem in *Peste* utuntur, de quo tamen sinistrum exemplum vide in *Verzascha Observ. LXVI. p. 139. Diemerbrock de Peste L. IV. hist. 99.*) amicè tandem nobiscum consentire & benigna solamina præstare possit, si nimirum probe acrimonia ejus ∆lis dometur & aculei rigidi invertantur, v.g. in seq. Formulis *laud. Friccii p. 48. R̄. ∞ alb. vel citr. gr. iij. ∫ mont. ℥℥. Camph.*

Campb. gr. ij Bez. or. gr. iv. M. f. Pulv. sum. in Aq. card. ben. fum. Theriac. — ther. camphor. & syr. granat. Item R̄. ∞ citr. (ceu quod non minus potens esse quàm album expertum se liberè dicit cit. Friccius) gran. iij. □ mont. ∅ fl. sulph. gr. v. cum rob Junip. f. Pil. vel cum Bez. or. & theriac. tales etiam formentur, maxime pro iis qui phlegmate crasso scatent; id quod etiam feliciter sæpius se expertum fuisse in Febribus intermittentibus, oretenus nobis retulit insignis Chymicus Dn. Maderus, celebris Beccheri olim discipulus, qui ad 3j. ▽ font gr. j. ∞ infudit per 24. horas, & ante paroxysmum ægris exhibuit. Et certe si ½ cicurari potest, etiam ∞ decenter mitigatum prudenti Medici manu multum salutaris efficere poterit, ceu apertè quoque testatur Unzerus de Cur. pest. p. 225. ∞ crudum summe septicum & corrosivum ⊕ tri, ceu ⊖ lis hermaphroditici, adjectione √ um redditum innoxium & salutare prorsus evadere remedium, cujus aliquot uncias absq; valetudinis damno devorare liceat. Hinc ante omnia sisto

a Arsenicum mitigatum, quale habetur ve recrementis uvarum, tum dicto ⊕, magno illo cum lixiviosis ejusmodi venenatorum domitore: Cum recrementis uvarum sit *Arsenicum mitigatum Rhefeldi*: R̄. Recrem. uvar. q. v. Incinera f. f. a. lixivium ad medietatem, dein Rec. Lixivii hujus Mens. iv. ∞ albiss. t̄bj. Coq. in olla per horam unam vel alteram semper spatulâ ligneâ agitando, donec fermè consumptum sit lixivium, sic fiet massa spongiosa; tum novum lixivium affunde & coctionem repete, mox ∞ erit solutum, quam solutionem in aliud vas sumè purum decanta, in quo ad ⊖ tionem adde sequens: R̄. Cerussa t̄bj. ✱ q. f. ad solut. filtretur, filtrato liquore ⊖ tionem institue & tantum præcipita quantum possibile, tandem edulcora & exicca. *Ufus in Leprâ*, ceu eo Rhefeldus restituit leprosum modo sequenti: Rec. Fecul. aron. gr. xv. Conf. rosar. ⊕ lat. q. f. F. Bolus. Rec. Gumm. gutt. gr. viij. Conf. rosar. ⊕ lat. q. f. F. Bolus. Rec. ∞ ppt. Rhefeld. Dos. xij. exhibeantur sequentibus post purgationem diebus, incipiendo à gran. iij. singulâ aurorâ addendo gr. j. usque ad gr. x. adscendendo. Sic namque post adhibitum quoque balneum & scarificationes aliquoties adhibitas squammæ deciderunt & æger sanitati fuit restitutus. Aliàs *Calcinatio* ∞ ci hoc modo instituitur: Rec. ∞ t̄bb. ♀ 3viij. ⊕ 3iv. Mf. igniantur in Xbulo, cochlear unum, post aliud de hac materia ingerendo, tota ingesta fluat △ violento ad horæ spatium, postea effusa tritaque edulcoretur, ⊖ ia calidæ ablutione separando & ∞ calx decorè candida in fundo restabit. Nimirum omnium optimè ⊖ le ⊕ tri ∞ fit cicuratio, unde & habentur CRYSTALLI ARSENICI, qui quoque dealbant omnia metalla & ipsam ♀ rem, ut inde fieri possint manubria gladio- rum vel aliæ res quæ fusione saltem conficiuntur; si verò media pars Tri ad- datur, sustinet ♀ malleationem & deduci potest in minimas & tenuissimas lamellas

lamellas quæ Dæmulantur, & hoc nemo ab D dignoscere potest, nisi proba fiat per capellam vel per solutionem in ∇ : Horum verò Eorum ∞ præparatio talis est: *Rec.* ∞ & $\textcircled{1}$ aa. mixta funde & calcina in Xbulo, vel Δ la per retortam, ubi flores omnes albi in rostro sese colligunt; Eli tales omnes dulces sunt, nec aliquâ venefica qualitate imbuti, sudores saltem movent: interim in eorum præparatione à veneno sibi caveat artifex, cum plures eo fumo mortui sint: Vel *Rec.* ∞ tñj. $\textcircled{1}$ purific. tñiij. pulverisata misce, in ollam vitream immitte, ut dimidia ejus pars plena sit, hanc operculo contege, in quo foramen pro fumo apertum erit, juncturis optimè lutatis ollam Δ i in primis leni, postea fortiori impone, auge ignem, donec olla rubescat, & permaneat tunc in illo situ per dimidiam horam, tum ex Δ extrahe ollam, & invenies materiam coagulatam, quam optimè pulverisatam *Rec.* & tunc cum laminis \textcircled{P} reis fac s. s. s. in Xbulo, ac denuo calcina, & post debitam calcinationem fustum habebis Cuprum album: si verò tantum laboris impendere non vis; *Rec.* $\textcircled{1}$ & \textcircled{E} ∞ ; hæc pulverisata misce, & cum laminis \textcircled{P} reis fac s. s. s. sic etiam obtinebis \textcircled{P} album. Verùm ut perfecta fixio obtineatur notandæ sunt encheireses cum fixis medicinis adhibendæ, notatæ in Sect. I. quarum occasione notatu dignum est, quod Borrichius Act. Hafn. Vol. V. p. m. 198. asseverat, quod $\textcircled{\ominus}$ *cus inter fugacissima corpora numeratus & ∞ ad præsentiam flammæ fugiens, sollicitè juncta & ut vocant, sublimata multum cineris fixi post se relinquant, ceu & Mazzotta de Miner. p. 193. ait, *cum $\textcircled{\ominus}$ est mirabile ob effectus ejus, cum ipsum etsi \sim us cum \sim tu tamen sit fixans corpora & \sim tus; Si ipsum cum ana ∞ ci vel \textcircled{P} ri misceatur, & in humido relinquatur, solventur in ∇ am, quæ congelata & post rursus soluta & congelata, hoc pluries reiterando, fient fixæ naturæ & \textcircled{P} in D convertunt Ipsum est fundamentum totius artis transmutoriæ, quia per eum fit ingtellus medicinarum in corpora. Nim, Aquam Angelorum parat ex \textcircled{P} to vel ∞ & *co \sim to ana tñj. mixtis per minima & toties sublimatis, donec in fundo vasis fustum maneat; postea in humido sæpius solvitur & coagulatur: *R. Calc.* D phil. \textcircled{P} vj. ∞ subl. \textcircled{P} subl. aa. \textcircled{P} ix. sublima aliquoties, dein add. $\textcircled{\ominus}$ \textcircled{P} fixi & \textcircled{P} acuat. \textcircled{P} xxiv. sublima aliquoties, ut penitus figantur, solve in humido & congela & ejus p. j. projice super \textcircled{P} is ab acido & pinguedine purgatæ p xij. Hoc ∞ quoq; figunt calx viva, aliæq; alcalia, corrosivi spiritus: Funditur etiam ∞ cum metallis sub formâ metallicâ, extus verò formâ $\textcircled{\ominus}$ is se monstrat; ceu & Becchero Suppl. II. \textcircled{P} vitæ est ∞ um \sim tum & \textcircled{P} \textcircled{P} ii separato \textcircled{P} re combustibili. Eidem quoque est naturæ saponatæ, $\textcircled{\ominus}$ inæ & sulphuræ; $\textcircled{\ominus}$ næ quia solvitur ∇ comm. & metalla in fluxu instar $\textcircled{1}$ tri solvit; sulphuræ quia redolet sulphur & combustibile est, oleoque solvitur instar sulphuris. Cæterum valent prædicti Eli ∞ ci, non saltem ad dæalbendam \textcircled{P} rem, sed & maximè ad acerrimum

rimum corrosivumque virus *Canceri*, cruoris corruptorem & ulceris fabrum edomandum, quamvis ad eum ∞ quidam saltem quinquies ternis diebus ∇ edulcorent & ∇ â comūni tandem & hujus acredinem eluant, idque ad Pulverem benedictum Hartmanni seq. \mathcal{R} . Rad. Dracunculi majoris mense Junio, Julio & Augusto collect. & siccat. \mathfrak{z} ij. ∞ ppt. cum ∇ aut $\textcircled{1}$ \mathfrak{z} j. Fuliginis splendent. camini selectiss. \mathfrak{z} ij M. f. Pulvis subtiliss. in loco bene clauso servandus & post annum demum in usum trahendus. Vid. infr. de Sandaracha.

β *Regulus Arsenici sec. Lemery* seq. modo parari potest: \mathcal{R} . ∞ pulv. \mathfrak{t} bj. accuratè permisce ciner. clavell. \mathfrak{z} vj. corporetur hic pulvis sapon. moll. \mathfrak{t} bj. additâ, ex eoq. fiat pasta in magnum Xbulum indenda, quod cooperiatur operculo figulino in medio perforato, Xbulum fornaci ventoso imposito, & Δ m sub initio lentum adhibeto, hinc fortiter satis eum auge ut probè limpida fusioni mandetur materia: conjice hanc in mortarium sevo inunctum, vel in catinum: circum circa vossellis percutito, ac materiam refrigerari permittito, hanc resupinatam affundito, & in mortarii fundo reperies ∞ regulum è scoriis separandum, qui minus pungens est ∞ co tardiusque agit. Clar. Jac. Tollius cum reg. ∞ ita processit: \mathcal{R} . \mathfrak{t} bj. ∞ \mathfrak{t} bj. \mathfrak{t} bj. contunde & f. Reg. qui præstantior & pulchrior quàm cum $\textcircled{1}$, tum \mathcal{R} . \textcircled{O} puriss & Reguli aa. funde & sublima & pulverem in ovo phil. lutato seu sigillat. in arena per 6. dies digere; arena verò sit supra & infra accumulata.

γ *Magnes Arsenicalis Angeli Sala* ab ipso in Tract. de Peste pag. m. 493. & seq. descriptus talis est: \mathcal{R} . \mathfrak{t} bj. \mathfrak{t} bj. ∞ ana part. æq. in phiolâ in arena locatâ subdatur ignis fortis ut bene uniantur ac in vitrum fluant, omnibus refrigeratis phiola diffingatur. Simpliciter magis & per se fit *Rubinus Sci* hoc modo: \mathcal{R} . \mathfrak{g} q. v. crassiusculè tritum indatur retortæ & in arena locatæ, datur Δ lentus & \mathfrak{g} sublimabitur in grana instar rubini decora, pulvis autem lateribus adhæsu facilis tanquam venenum abjiciatur: Ex Magnete prædicto postea fit *Emplastrum magneticum Hoffmanni*: \mathcal{R} . Gum. sagap. ammon. galb. ana \mathfrak{z} ib. Cer. flav. Terebinth. clar. ana \mathfrak{z} ij. \mathfrak{z} ij. Magnet. \mathfrak{g} cal. \mathfrak{z} ib. Ol. succin. \mathfrak{z} j. ∇ $\textcircled{1}$ li dul. Rad. ari ppt. ana \mathfrak{z} ib. M. f. l. a. Emplastr. de quo prolixum examen instituit Schultzius Trig. \mathfrak{t} p. 174. & 189. Usus ejus est ad ulcera & carbunculos pestilenciales, quos rumpit, venenum insimul attrahendo; sic namque & bubones non saltem pestilenciales (modò sit ritè paratum, secus enim pustulas excitat, de quo in Append. de Peste ad Chirurg. Würtzii) sed & \mathfrak{f} reos diachylo magno commixtum maturat, præcedente fomentatione emolliente, & applicatâ postea turundâ cum digestivo (corpore erecto, quod si enim Patiens semper in lecto decumberet, pus exitum liberum non habens cuniculos ageret sicque ipsi multum noceret, ut observatum fuit tempore grassantis Pestis Basileæ An. 1667.) ut Clariss. D. D. Barbeyrac Medicus Monspeliensis in usu habet,

Cæterum bubonum ejusmodi pestilientia dijudicari potest ex impositione bubonis vivi combusti pulverisati & cum farinâ hordei salivaque in cataplasma redacti, si intra quadrantis horæ momentum dolor demulceatur ac post duarum horarum effluxum suppuratio perfecta observetur, dicente *Car. Musitan. in Trut. Chir. Phys. p. 39.* Valet item incarceratione intestinorum, ut & in uteri præfocatione, *Quartanâ*, teste *Hoffman. Cl. Schröd. L. II. C. 53. S. 130.*

℞ *Balsamus & Mumia Arsenici Theophrasti Paracelsi*: ille ita paratur: ℞. *℥ alb. 3v. Talci 3ij. calc. viv. 3viij. M.* indantur tigillo & reverberentur intensissimo igne per 24. hor. sicque venenum π tur in fundum & in superficie vitri instar habetur & præparatum, quod in cellâ in oleum resolvitur: hæc verò sic habetur: ℞. *℥ alc. 3iij. Salis fusi, Colcothar. ④ li ana 3b. M.* & reverberetur sexies, ut in Balsam. addendo semper quid novæ materiæ. *Usus* horum efficacissimus est in *Cancro, fistulis*, ceu aliàs ∞ ④ tro cicuratum & in cella sic resolutum, *cancrosis affectibus* illitum, maximè circa pudenda & in hæmorrhoidibus ani, absque dolore egregiè operatur. Cum hoc viribus concordat *Oleum ∞ ci*, v. g. *Rec. ∞ p. j. ④ triti p. ij. f. f. f. f. in Xbulo fictili*, ponatur in furno venti luto probè obturatum ad reverberandam 6. horis, rupto postea Xbulo pulverisata materia super tabulâ vitrea locetur in cella & in oleum solvitur flavum.

℞ *Aqua Arsenicalis ad febres intermittentes* ita fit: *Rec. Arsen. 3j. Aq. font. t̄bx.* bulliant ad TRæ extractionem, quod cognoscitur punctione linguæ, separetur per inclinationem filtreturque bis per papyrum gryseum. *Clariss. D. Vieussentius Doct. Med. Nosodochii Monspeliensis* mihi de hac retulit, febrem eâ certò abigi, sed funesta quoque subsequi symptomata, imò quosdam paulò post inde mortuos fuisse, ex tono ventriculi destructo. Usus eâ fuisse *Marchionem Castrensem*. Hinc in Gallia ut certissimum remediùm ad febrem *Quartanam* deprædicant sequens: ℞. *∞ gr. viij.* quibus affund. ∇ *3xviij.* stent in infusione in calore leni per aliquod tempus, bis deinde filtra, ne aliquæ crassiores particule aquæ inhæreant, deinde propina agro ad 3v. vel potius in minori dosi ad 3ij. sed not. quod non debeat propinari in valetudinariis, quia spasms corripuntur, interim tamen morbo liberantur, dein quod dari debeat diebus intermittentibus binis, die verò paroxysmi sit purgandum, cum exhibitione antifebrilis. Alii *granav. cum lap. prunell. gr. xv.* exhibent; Quidam *Piper* addunt ut in illâ formulâ pulveris in *Misc. Cur. Dec. II. Ann. V. p. m. 474.* item seq. modo: *Rec. ∞ citrin. Piper. long. ana gr ij.* infund. per noctem in ④ to; detur hora una ante paroxysmum, præmisso purgante die intermissionis; Chirurgum *Moguntinum* eo 200. curasse nobis relatum est, novimusque quendam Chymicum eo salutariter usum fuisse; Nos tamen tutioribus fidimus.

IV. CADMIA (*Ammanno in Manud. ad Mat. Med. rectius Capnia*) communiter à Cadmo Tyrio, qui juxta *Plinium* L. 34. C. 1. & 10. repertor æris metallorumque fusuram invenisse fertur, & secundum accurat. *Hoffmann. nostr.* in *Lex. T. I.* conscripsit exercitum expeditum virorum armatorum cuspidibus, i. e. hastis æreis dicta, duplex habetur, *nativa & factitia*. *Nativa* est tum ea quæ *metallica Cadmia Wormio Mus. p. m. 128.* & *Cobaltum* dicitur (German. *das Nickelspulver*) nimirum minerale terreum est, colore ferè nigrum, † haud absimile, æris vel ¶ particeps ceu & inde à *cit. Plinio* pulchrè *Lapis ærosus* vocatur, & in Germania ejus temporibus (sicut hodie copiosè foditur haud procul Goslariâ) fertur inventa, hodie verò apud Anglos ex montibus Mendipensibus copiosè eruitur, coloreque est nigro, fusco aut cinereo, vi *septica* pollens tantâ, ut fossorum manus & pedes exulceret. Et ex hoc minerali flores dicti *Zaffera* colorem cœruleum Lotricibus & pictoribus exhibent; Vid. *Dale Mineralog. p. m. 70. & supr. §. II.* tum ea quæ *Lapis calaminaris* dicitur sublutei coloris, (minera scilicet est ♂ tis, cui debita pars ♀ lis deficit sec. *Ettmüller.* ceu combustus instar croci ♂ quoque ad hæmorrhagias applicatur) quo scilicet Fusores ad æs colore aureo (ceu & ¶ tum tingitur, dum ejus ʒij. cum *lapidis Calaminaris* ʒiβ. in tigillo, posito in fornace, der drey Finger weit sey vom Tiegel/ bene clauso per 24. horas calcinantur, sic enim flavescit materia, & justa est colore auri Rhenani, si verò rubescat, pone in fornacem $\frac{1}{4}$. dimidium horæ, sic erit velut ⊙ Rhenanum, quod 3. vel 4. ignes sustinere valet. Ratio est, quia globuli lucis incidentes acquirunt rotationem fulvo debitam ex umbris intermixtis minoribus, qui aliàs evenit in rubro) dum ejus rubedo modicè diluitur (flavedo enim ut eleganter *Kunkelius*, in Aurichalco nil nisi rubedo extensa est) tingendum, ut fiat *Orichalcum*, (cujus *nativi* species quoq; in eo tractu ditionis Suitensis, qui à terminis diæ *Nardæ* nomen habet, reperitur, & nullo hæctenus igne fundi potuit, prout & *Plinius* jam tradidit, fieri Aurichalcum naturâ, quod ob præcipuam bonitatem admirationem obtinuerit, sed postea desierit) utuntur, reperiturque in inferiori Germania inter *Coloniam Agrippinam* & *Aquisgranum*, ubi fusores illum æri permiscentes præcipuè sibi cavent à fumo luteo seu TRa ¶ riali Δ li, in quam postea evanescit, is enim si corpus ingreditur, ut in aliquot Fusoribus hîc observavi, ad paralylin, stuporem, cachexiam, asthma aliaque mala disponit, non secus ac Typorum fusores à fumo ¶ li Colicæ spasmodicæ, Phthisi, &c. obnoxios reddi itidem notavimus. Sicut autem ob Δ lem ¶ saltem se insinuantem in ¶ ductile manet Orichalcum, ita è contra in mistione illa, qua *Bronzo* obtinetur, ex 24 additione, fragilis massa resultat, ex qua scilicet dicti Fusores tormenta bellica & Campanas fundunt. Cæterum ∇ æ hujus lapidosæ sat gravis *usus* est tum *ophthalmi-*

cus (ob \oplus lum scil. Δ le subtile, quod in eo non secus ac in $\frac{1}{2}$ io reperitur, de quo *Bohn. in Coroll. Dissert. de Variol.*) in *Collyriis* cum aquis appropriatis, prout de eo attestatur *Crato Epist. Lib. VII. p. m. 572.* eum in *Epiphoris* & *defluxionibus ad oculos* cum pinguedine mistum singulare auxilium esse, item *Chirurgicus* ad *ulcera antiqua* cicatrice obtegenda in *Emplastris*, è quibus nunquam ob vim exiccantem, & dum corruptivum infringentem omitti debet; ceu hinc (præter *Empl. de lapide calaminari* in *Dispens.*) ingrediens est seq. *Emplastri egregii ad Ulcera maligna*: *Rec. Lap. calamin. ppt. Ceruss. Oliban. Boli armen. Lithargyr. \odot & \oslash , Calam. arom. ana 3vj. Cerae citrin. Resin. ana 3ij. Ol. rapar. q. s. M. f. Empl. effundatur in lintheum & adplicetur parti affectæ & semel de die superficies Empl. iterum abradatur & denuo imponatur: præparatur autem taliter: \mathcal{R} . *Lap. calam. pulveris. ssj . reverberetur in tigillo, extingatur in H_2O , repetaturque adhuc semel: sic verò absorbet egregiè H_2O & saporem adstringentem acquirit. Factitia* verò aut est substantia tenuissimaque favilla pyritis aut alterius metalli, præcipue tamen pyritis, unde jactantur sursum corpuscula cohærentia per summa fastigia connexa & concamerata, quæ insident invicem spissius & in unum globum seu corpus concrelescunt. Sic verò modo unum genus cadmiæ factitiæ, modò duo, modò omnia habentur, prout ex metallis variis elevatur & concrescit, præstantissima tamen est, quæ ex *are* & *pyrite* conflatur, quæ enim ex D to, candidior est minusque ponderosa. Optima censetur illa, quæ *Goselariæ* fit, non saltem D & h tenens sed omnia metalla. *Species omnes hujus Cadmiæ factitiæ sequentes recensentur,**

α *Botrites*, racemaria scil. Græcorum, ita dicta, quod botrorum uvarum speciem gerat in superficie, eaque in altioribus fornacum locis ad ferreas hastas in tale corpus concrescit, friabilis naturæ: vocatur ea *Tuthia Alexandrina*, (sed perperam, dicente *Mus. Calceol. p. m. 461.* ea enim sit *Pompholyx* bene elota, quanquam illud nomen, teste *Cesalpino*, vulgo retineatur etiam in Cadmiâ) quæ cinerei est coloris nonnihil ad cæruleum vergentis, turgens itidem spiritu tingente instar *lapidis calaminari*, dum scil. ex \oplus ne f restituitur colore flavo; v. g. \mathcal{R} . *Tuth. \oplus ana p. j. \odot , f ana p. β . fundantur in Xbulo clauso, & remanebit in fundo massa aurei coloris, ex qua Anuli aliaque instar aureorum confici poterunt. Usus ejus est ophthalmicus insignis, ob vim alcalicam absorbentem lymphamque acrem & salsam corrigentem, unde egregia in *Collyriis* cum ∇ *a fœnic. rut. rosar. alb. & c. v. g. \mathcal{R} . Tuth. ppt. Cort. ovar. Aloës. puriss. ana 3 β . Sacch. alb. 3 β . M. f. Pulv. subtiliss. de quo parum Aquæ rosac. cum album. ovi despum. mixtæ commisceatur; item in Unguentis & Balsamicis Ophthalmicis si vel simpliciter Butyro aq. ros. loto cum Camphorâ immisceatur, ut habet *Medic. experim. Helmontiana* à nobis edita**

p. 17. vel compositè magis in Ung. ophthalmico Basiliensium, cujus inventionem magnis Zuingeris deberi *Verzascha* in *Observ. p. m.* 31. refert; R. Tuth. ppt. ʒj. Camph. ʒj. ⊕ p. xij. Aq. rosar. Butyr. rec. ana ʒvj. F. Ung. Item seq. quod Bartholinus meritò extollit; R. Ung. de Tuth. officin. (vid. Dispens.) nihili ana ʒij. Tuthie ppt. Margarit. præp. Ocul. ʒ præp. Corallor. rubr. ana ʒj. Camphor. gr. vj. Fol. ☉ & ☿ ana num. iij. M. f. Ung. horâ decubitûs lentis magnitudine cantho oculi majori indendum, & infra palpebras illinendum, quale ob refrigerantia, adstringentia, exiccantia, absorbentia præ aliis egregium est in Ophthalmia. Sic in desperatissimo casu ubi oculorum mortificatio metuitur seq. pro mirabili secreto habetur: R. Tuth. præp. sief albi sine op. Aloës, Cort. myrobal. citrin. ana ʒß. Caryophyll. granor. myrtill. ana ʒß. Aq. ros. plant. ana ʒj. Vini malv. tantundem, pulverisentur, infund. per ʒ in loco calido, & coq. ad tert. part. Colat. fortiter exprimatur & oculis instilletur, ceu & nos in *Vulnere Oculi* dum cultello pili palpebrarum incautè extraherentur seq. Collyrium *Verzascha* summè anodynum comperimus: Rec. ∇ plant. ʒij. rosar. sanic. euphras. ana ʒß. Tuth. ppt. ʒj. Troch. alb. Rhas. cum opio ʒß. Croci opt. ʒß. M. Neque verò saltem *Tuthia* usus est ophthalmicus sed & ulcerarius, v.g. seq. Ung. R. Ol. ros. ʒxij. Cera ʒvj. Tuth. ppt. ʒij. Ceruss. ʒiij. Plumb. ust. ʒiiiß. Thur. ʒj. misc. f. Ung. *ulcera & vulnera* vi adstringente & mundificante sanans.

β *Onichitis*, onichitæ lapidi similis, foris cœrulea, intus candidior, internatis venarum discursibus, reperta in antiquis grossis scoriis metallicis de novo fusis. *Usus* ejus itidem valet ad oculorum medicamenta, & quia itidem velut *flos lapidis calaminaris* est, ejus ope liquatum ʒ album reddi potest, maximè si ad meliorem fusionem adjiciatur *borax*.

γ *Placodis* seu *Crustosa* fit, quando crassior materiæ pars egreditur & post diaphrygen parietibus fornacum insidens in corpus concrescit crustaceum, & hoc toties quoties excoctio fieri solet. Huc spectat & *Planitis* seu *Zonitis*, quæ veluti zonis apparet multiformis.

δ *Ostracitis* à testa dicta & è crassa materia orta, tenuis, nigra, reperi-rique solita in iis fornacibus, in quibus pyrites ærosus non excoquitur. *Usus* hujus non minus ad edomandum acidum *ulcerum malignorum* ac præcedentium è fumo paulatim concrescientium corporum, non secus ac aliàs *Fuligo Vegetabilium* eorumque *Cinis* insignium sunt virtutum medicarum, præsertim si ad aliquam signaturam attendere velimus, nim. Natura licèt summe potens & sagax sit in suis operibus, non tamen non potest non fieri, quin ex fermentatione naturali sanguinis relinquatur aliquid fuliginosæ & cinereæ velut substantiæ, ut nimirum juxta *Hippocrat. de Vet. Med.* omnia unum fiant simplex & validum, quare ad hæc fuliginosa & ex adustione nimia generata velut cinerea recrementa monstrat illa nobis ipsam Fuliginem & Cineres, ut

horum ope Naturæ in suis operibus succurramus, ac etiam si hæc ipsa non sufficiunt è Vegetabilibus, adhibeamus fumos & calces metallicos ceu fortissimos obices quos aberranti naturæ ponere valeamus.

Capnitis seu *Furnaria* vel *Alis* peculiare quid à reliquis speciebus habet, dum non in solidum corpus condensatur, sed tenuis farinæ modo parietibus in superiori domicilii ærarii parte adhæret, estque notissimum *Pompholix* sive *Nihili* (unde Germanorum *Nichts ist für die Augen gut*) candidissimum & levissimum, cujus communior præparandi modus talis est: *Æs* & *Cadmia fossilis* alternatim in ollas ponuntur, ut inde fiat *Orichalcum*, favilla verò quæ ex ære resoluta fertur sursum in operculi cavitatem eamque implet *Pompholix* est; si verò olla operculo tecta haud fuerit & favilla cum ligno aut cinere in sublime lata parietibus fornacum adhæreat, *Spodos* constituit, parùm à *pompholyge* differens, nisi quòd non adeo tenuium sit partium, sitque nunc cinerea nunc lutea, prout è metallis his vel illis elevatur. *Vires Pompholygis* & prædictarum *Cadmie* specierum sane insignes sunt, meritoque optavit *Encelius*, ut illæ non ignorentur; valent nimirum ob miram siccandi absque mordacitate vim non saltem pro usu *ophthalmico* (v.g. in seq. Ung. *oculari*: R. *Nihil. alb.* ℥viiij. *Ceruss.* ℥iv. *Turb. ppt.* ℥iiij. *Lap. calamin.* ℥ij. *Camph.* ℥iiij. *Axung. porc. rec.* ℥bv. f. Ung.) sed & *vulnerario* & *ulcerario* in *Emplastris*, & effectus omnium illorum est adstringere cum caliditate ceu *pyrites* stipticus est, *Serapione* teste; præprimis verò hinc cava explent, sordes expurgant, corporis meatus exiccant, excrecentias carnis coercunt, crustas creant, ulceraque ad cicatricem perducunt, maxime autem malignitatem corrosivam *ulcerum cancroforum* citra *morsum* & *exacerbationem* corrigunt, ut est *Pompholix*, ceu exinde habetur magistralis elegans compositio *Unguentum diapompholygos* in *Pharmacop. August.* R. *Ol. solan.* ℥xvj. *Cera alb.* ℥v. *Ceruss. lot.* ℥ij. *Pompholygos ppt.* ℥i *usti* & *loti*, *Thuris ana* ℥j. F. s. a. Unguentum, commendatum ad *ulcera calida* ac illa quæ acres & salii humores infestant, quia scilicet siccant & consolidat, nec non absque ullius acrimoniæ sensu cicatricem inducit. Celeberr. D. *Michaëlis* magis compositum & appropriatum contra *Cancrum* ita reddidit: R. Ung. *diapompholyg.* ℥iiij. *Empl. de mucilag.* ℥j. *Rad. scrophular. Ari ana* ℥ij. C. *Cust. ppt.* *Ciner.* ℥ss. *ranar. ana* ℥ss. misc. in mortario calido, adde *Ol. è vitell. ovor. q. s.* ad consistent. *Cerati.*

IV. SANDARACHA ab □to solo fere colore differt, qui scil. est saturatior, magisque rufus, & ad ⚄rim nonnihil accedit; nim. est etiam semimetallum rubrum vel subluteum, fragile item, è particulis ⚄reis plurimis, intermixto ⚄le acerrimo debiliq. disperso ⚄rio, conflatum, ceu & rarò sandaracha reperitur sola sed plerumque admista cum □to squamoso: Quia verò summe deleterium minerale est sandaracha, venenumque præsentissi-

munum inexcusabilis est confusio Sandarachæ Arabum seu Gummi Juniperi (vernix vulgo dictum) cum Sandaracha Græcorum seu hâcce nostrâ de qua loquimur, adeo ut meritò exclamet *Encelius de Re Metall.* O officinæ resipiscite, ne idem vobis accidat ac illi qui loco lupuli hopffen, aquæ incoxit canem Heri sui, hopffen dictum, ad cerevisiam preparandam; licet ipse *Dioscorides* Sandaracham tanquam mitiorem ☐to exhibeat intus ad purulentos & fumum ejusdem laudet haultum ad veterem tussim; nim. usus ejus magis externus est, v. gr. in callis & verrucis consumendis, si cum ana oxycrati imponatur, vel cum resinâ, cerâ & tacamabacâ Emplastrum juxta *Dolaum Encycl. Chir. L. V. C. 13.* paretur, vel potius juxta *Borell. Cent. I. Obs. 79.* ad carunculas penis absumendas pulvis ex *Vir. aris.* ☐, ⊕, ○ ana ℥B. sub finem addatur coctioni *Litharg. ℥ij. in Ol. ros. ℥iiij.* hincque extremitati Candela ex cer. res. & terebinth. paratæ inungatur; Aliàs ejus Usus est pictorius & mechanicus pro tornatoribus. Vim ejus deleteriam vid. apud *Amman, in Med. Crit. cas. 98.* & quomodo Pictor ex invidia sandarachâ alterum necârit, in potu eum exhibendo, vid. *Misc. Cur. Dec. III. Ann. II. Observ. Exc. D. Spleißii* ad nos transmissam; Nim. in tali casu contra venenum ejusque particulas acutas acres obtundendas & infringendas optimè conducunt Pingua ut Oleum oliv. vel per se vel cum albumine ovi coquassatum exhibitum, item mucil. sem. psyll. maxime autem ut specificum *Cryst. mont. de quo Sect. seq.* Tandem id reticere non possumus, quod viderimus à quodam Hospite (dicto *Engeler* ad Novam-Domum prope Basileam) feliciter sanari ulcera cancrofa non saltem Brutorum sed & Hominum; *Rec. ∞ alb. rubri seu Sandarach. vel ☐, ♀ citr. ana ℥iiij.* Cum melle f. Ung. spiss. illinend. usurpato simul in viciniâ ol. rosac. vel oliv. Antequam autem illinitio fiat, oportet tribus ∫ manè ad comedendum exhibere rad. *Doronic. Rom.* nimirum ejus frusta aliquot, ceu quæ Cancrum expellunt; pòst verò illinitio, ut dictum, fiat.

V. CHRYSOCOLLA Nativa (nam factitia Borax est, de quâ *infra Cap. de Nitro*) nascitur quoque in ærariis metallis & ex ære tantum fit, teste *Agric. de Nat. Fossil. L. III cap. 19.* ita ut *sec. Schvvenckfeld. de Fossil. L. III. p. m. 374.* nil aliud sit quàm metallum æris putrefactum; Color ei viridis est nunc saturatior nunc dilutior, qualis tamen magis ex Iteis vel Oreis metallis habetur; nim. fit vel sponte dum aquæ materiam metallicam lambunt & chrysocol-lam secum rapiunt, quæ postea subsidens colligitur; id quod *sec. cit. Agricol. Neusolæ vel Bistritiæ in Carpatho monte Daciæ* fit; vel curâ hominum, immis-sis in venam aquis leviter hyeme totâ, usque in Junium mensem, dein ficcatis in Junio & Julio; Quoad Vires ob naturam ♀ ulcera rebellia & maligna optime mundificat & acidum eorum corruptivum invertit, ceu *Senner-tus* eam Unguento ad ulcera crurum scorbutica in *Tr. de Scorb. p. 159.* utilissime immi-

immiscuit, vim nim. habet, juxta *Casalpini*, valenter digerendi & siccandi, carnem liquat absque insigni morfu, cicatrices exerit; Usum pictorium ob colorem virentem (quem tamen aliâ ratione parant Pictores in Italiâ, teste *Casalpino*) dabimus infra ubi de Mineralibus Coloribus post Terras agemus.

V I. ZINCUM mirabile corpus minerale est, volatile adhuc & sulphureum, ceu spagyricè examinatum combustumque purum putum sulphur aureum & immaturum, flammâ purpureâ aureâ quam exhibet, se monstrat, videtur tamen insimul secundum *Barbette in Prax. p. m. 42.* aliquid mercurii in se continere & pro specie stanni haberi, ceu & optimum ex Anglia quoque, unde aliàs præstantissimum stannum, habetur: carbonibus vivis superinjectum avolat totum, volatile enim est & vi tingente præditum, qualis vis tingens, repræsentans efficaciam Tincturæ ipsius magni Lapidis, ita sistitur à *Beccherio in Metallurg. p. 244.* R. *Cupr. uncias iij.* Fusio injice *Zinci unc. 3.* Fluant & igne debite administrato, Massa erit coloris ducator. *Rhenanor. Helmont. in Paradox. p. 109.* refert, præ arsenico Zincum constantius tingere Cuprum, illud quidem in album, hoc verò auri colore, adeo ut *Gösslaris* (ubi scil. ex minera plumbargentea sublimatur formâ crustæ vitreæ) inde Annuli, Catenæ, &c. parentur; Quod si quis autem hoc metallum, dum ignitum est malleare velit, fragile erit, quia album volatile sulphureum Zincum, ut peregrinus hospes vi se adigit in Vener. unde dein sublimatur à cupro, hocque fragile reddit: Quod si verò sic ignitum imponatur incudi, ut refrigescat, animadvertetur vapor albus, & postea malleari se sinit ut Cuprum & alia metalla: Sic verò habentur *Flores Zin* i albi & levissimi, quos internè à *gr. iv. ad xij.* sudoriferos & quandoque purgantes supra & infra laudat *Glauberus Furn. Philos. P. I. p. m. 59.* extus verò cum *aq. ros.* pro Collyrio in ophthalmia: *Deckerus* insuper in *Notis* eos convenire docet in *Inguinum infantium excoriatione* (linoleo exceptos & asperfos) papillarum excoriatione & fissuris: tantæ enim, ut *Glauberus* loquitur, sunt siccitatis, quæ adjunctam sibi habet consolidandi vim, quòd etiam incredibilia præstent, maximè in *Vulneribus recentibus & antiquis* semper aquam stillantibus, quibus vel adsparguntur, superimponendo *Emplastrum stibicum*, vel rediguntur in *Unguentum cum melle*, vulneribusque imponuntur, quod & si profunda sint vulnera ad duritiem coquendum pro formandis *suppositoriis* pa vulis, *vulneribus* imponendis, quæ postea *emplastro* aliquo tegenda, quâ ratione acidum *ulceris* domant, enecant, curant: Curant quoque *exulcerationem ex diuturno decubitu agrotantium*, unde ingens proficiscitur Dolor, ac quandoque Gangræna, magnâ cum hominis miseria luridæque mortis tremenda facie, citò verò si adspargantur, multum hæc mitigare possunt, ac Homini desperatæ salutis *Edwardsian* (quæ in Medicina Desideratum est exoptatum) quandam conciliare, juxta illud:

Requiem tamen indere morbo,

Fas erit & tristem saltem mulcere dolorem,

quousque ad beatos illos locos pervenire liceat

Fortunatorum nemorum sedesq. beatas.

F I N I S S E C T I O N I S S E C U N D Æ.

SECTIO III.
REGNI MINERALIS
DE
LAPIDIBUS.

CAPUT I.

De LAPIDIBUS in genere, eorumq^{ue} Naturâ.

Ost Metalla non absque ratione in Mineralium Regno agitur de LAPIDIBUS, ceu quæ in his v. g. pretiosioribus seu Gemmis residet virtus, deducitur à principiis metallicis, ac prout Metalla planetis correspondere dicuntur, ita hi stellis fixis, à quibus etiam virtutes hinc mutuuntur, *de quo in seq.* accedit, quòd in Lapidibus plerumque Metalla nidulentur, ceu *Glauberus in Nov. Lum.*

Chym. modum tradit ex quovis lapide & sabulo eliciendi ☉, si excipiat Ψ , quamvis adeo paucum hoc sit, ut sumptus sint majores quàm valeat aurum ex plerisque subjectis elicatum, ceu ipsemet ostendit in quibus subjectis plus, in quibus minus auri lateat. Est autem LAPIS corpus suo modo vivens, fossile, durum, frangibile, inductile, quod nec in aquâ vel oleo solvi nec igne, si non violentissimo & diu continuato, fundi potest. Vivens dicitur corpus suo modo, absque ullâ, reor, absurditatis notâ, ex semine enim fit, nutritur augeturque, obscuriùs quamvis ac plantæ, ceu mox sistendus illorum ortus declarabit. Fossile est è fodinis ab homine erutum corpus, vel à natura protusum, haud obstantibus hinc iis qui in præcipitiis montium miro subinde ordine (cei prope Gratianopolim in Ducatu Sabaudia & in Hetruria prope Vulsinium ex figuris parallelopipedis, imò etiam, ut *Kircherus in Museo suo* habuit, in lapide marmoreo depictæ urbes turræ cum domibus fenestris instructis, de quo vid, ejus *Mund. subterr. L. XIII. cap. 9.*) visuntur, aut illis qui in fluminibus apparent, vel etiam arboribus petrefactis: considerandum

enim istas summitates malleo evelli, harumque summitates truncum & radicem in terra habere, Lapides verò fluminum illuc ductos esse aquarum fortè subterranearum torrenti, à quibus oriuntur, ceu & patet in illis, qui in quibusdam fontibus coagulantur circa eorum originem, & qui petrificantur ferè in instanti, dum è terra exeunt, aërique magis exponuntur. Arbores verò petrificatæ innuunt vaporem \ominus no- ∇ strem determinatum ad eorum radices penetrasse, eosque aliùs convenientioris defectu nutritivisse, id quod probat *seminarium dari lapidum*, dum arbor ceu alterius generis corpus eum non valeret in se suscipere, sine tali aliquali convenientia, hinc namque \sim tus ejusmodi petrificus austero-coagulatorius vi sua & efficacia non saltem subigit & fermentat substantiam ligni, in quod se insinuavit, sed & id quod in arbore continetur naturæ suæ contrarium seu heterogeneum successive expellit, quamvis radix non sit ejusdem naturæ, causa enim est vaporum tenuitas, qui quia subterranei, innuunt, arbores ejusmodi esse saltem velut ramos lapidicinarum subito contentarum; Quo facit, quæ illustris *Boyleus de Orig. & Virt. Gemmar. p. m. 201.* refert de lapide molli, *Lyncurio* dicto circa Neapolim, qui paulum fictus & ∇ â humectatus, tum Soli commodâ anni statione expositus, brevi tempore *Fungos* fert, qui edi possint, quasi ipsa seminalia principia & rudimenta vegetabilium ita præserventur in petrefacta ∇ a, ut datâ occasione semet exerant. *Durum* præterea dicitur corpus ad differentiam ∇ rum, quæ friabiles magis quàm duræ, ut ut reperiuntur lapides qui cotibus attriti succum lacteum vel rubrum aut croceum vel atrum reddunt, veluti est *Galactites*, *Morochtus*, *Hematites*, ex quibus & *Galactites Hildesheimensis*, *Agricolâ* teste, incrementum capit ex succo glutinoso & lacteo, affini scilicet illi, qui lapidum primum ponitur & habetur rudimentum, prout & *Arenam* mediantibus \ominus bus igne vehementi, primò in materiam viscosam postea Vitrum transparens abire videmus. Notandum scilicet has definitionis proprietates ferè etiam Terris convenire, cum quibus magna aliàs est Lapidum, duritiæ exceptâ, quâ ut Terræ humectatæ extendi nequeunt, convenientia, ceu & *Morochtus mollis* facilè aquis dissolvitur & ∇ æ quam lapidi est similior, *leucogea* hinc dictus. *Durities* autem hæc variè varians ex ingressu & mixtione mutua corporum dependet, scilicet partes subtiles superficiebus exacte planis & politis insignitæ poros lapidosi nutrimenti adhuc friabilis ingrediuntur, superficies superficiebus applicantur, ut corpus durius emergat, fere ut fusione mutuâ, φ & \uparrow illud ex hujus ingressu durissimum evadit, de quo *Seet. II. C. VI.* *Frangibile* hinc etiam magis est corpus ob ramosas particulas minus longas viscositatemque mineralem minus in iis existentem, quæ tamen & sufficienter debiteque adest, ejus enim absentia facilè ∇ rum instar in pulverem fatiscerent, ceu & videmus Venas

per lapides vagantes, quæ nil sunt quàm ∇ a exiccata, facilè in pulverem redigenda. *Insolubilem* etiam Lapidem in certis liquoribus diximus ad distinctionem *Salium*, *Sulphurum* & *Bituminosorum corporum*, quæ pro natura sua in Aqua, vel Oleo solvi facilè possunt. *Funditur* etiam aut minimè aut omnium difficillimè absque addito præprimis tertio, sic namque *Crystallus* Δ ne quidem emollitur, sed non nisi violentissimo & diu continuato, secus ac Metalla quæ mox funduntur, \boxplus scilicet igne diutius intenso in *Vitrum* abit & adhuc citius & facilius si \ominus adjiciatur, hoc enim partes reliquas disponit, ut pori recti progignantur, luxque tramite recto illos pertransire possit, prout contrà videmus, ex cineribus ossium, Calce C. C. ob defectum \ominus lium nulla haberi vitra sed solummodo Urnas : Ipsum verò *Vitrum* ex Arena (quæ microscopio lustrata indicat eam esse congeriem minutorum lapillorum eodem colore quo apparet) pellucida, addito cinere combustarum plantarum colliquata (*Clauderus Invent. §. p. m. 39. sumit Ciner. è lign. Vitis* $\text{f} \text{b} \text{v} \text{j}$. \ominus *comm. Silic. pulv. ana* $\text{z} \text{ij}$. & dum fluunt invicem addit *Borac.* $\text{z} \text{ij}$.) effectum videtur esse lapis quidam major pellucidus, ad eum modum quo naturam videmus, non tantùm *Crystallos*, sed *Lapidem specularem* seu *Glaciem Mariæ* producere, ceu quoque Vitri corpuscula species polyedrorum *Hartæckeri in Dioptr. Tent.* videntur esse latera perforata habentium materiaque valde subtili & facilem transitum radiis luminis præbente repletorum. Ad Vitrariam autem artem requiritur præprimis \ominus , quod si ex nobilioribus corporibus vel extractum sit, velut ex cannâ maritimâ, arboribus levissima ligna marcore putrida exhibentibus præparetur & loco arenæ *silices*, *crystalli* & similia addantur, fit translucidum & clarissimum Vitrum, sed commune ex solâ arenâ & cineribus mortis imaginem præ se ferentibus præparetur. *Modus* scilicet *conficiendi vasa vitrea* est, quòd fornax incendatur ad octiduum, liquefactâ tum materia in ollis, quantum operi conficiendo satis esse judicant, Artifices extrahunt, in marmore ante fenestellam posito versant, atque per fistulam sæpius inflant, mox fistulam sublatam aliquoties in orbem retorquentes vitrum faciunt longum, deinde idem in æreo instrumento concavo, qui moduli vicem sustinet, formant, tum calefaciendo, inflando, premendo in eam figuram efformant, quàm mente conceperunt; Vid. *Nerus de Art. Vitr.* & *Kunckelii erudit. in eum notas Germanicas*, in quibus seq. modum compendiosum Vitra faciendi & Lapidem artificiales sistit: $\text{R. Vitr. } \boxplus \text{ Venet. pulv. } \text{z} \text{viij. Borrac. } \text{z} \text{j. } \oplus \text{ puriss. } \text{z} \text{j.}$ fiat Massa, quæ dein variè tingi poterit. Quia verò Vitrum fit ex calcibus fusilibus seu terrâ fusili facilè patet Lapidem Philos. etiam repetitâ calcinatione tandem fusibilem reddi debere; unde juxta *Nov. Lum. Arnoldi* is qui scit facere vitrum, lapidem fusibilem facere potest. In defectu verò hujus *Auctoris Continuationis*

der Wunder drey p. 50. & 56. parat Vitrum ex Arena, ære usto cum arillis uvarum & litharg. reverberato, quocum pulverisato Laminas ♀ fudit sicque ☉ & ☽ divites reddidit, de quo in *Murali. Chir.* p. 883. nimirum Vitrum ob humiditatem viscosam non evaporabilem non inepte subalternatur huic arti, monente etiam Gebero, pariter fit fusio metallica cum conservatione *humidi* ☿ metallici; Vid. *Theatr. Ch.* Vol. III. p. 645. scil. ut ☉ & ☽ finis sunt naturæ metallicæ, sic Vitrum omnium corporum naturalium; Id verò quia alcalibus denuo reducitur, patet Acido ejus præcipuum attribuendum in excoctione immaturitatis metallicorum, ceu hoc quoque agnoscit *Becccherus de Miner. arenar.* p. m. 80. Mille processus, ait, apponere possem, ex quibus omnibus sufficienter demonstrari posset, quòd ☿ialis metallorum substantia per acidum ♀ eum alteretur, corrigatur & perficiatur. Sic enim acidum arenæ & ☿tis excoquit & maturat ☿um ☿ni, de quo supra *Cap. de ☿.*

CAPUT II.

De Ortu & Generatione LAPIDUM.

SI nos nudâ facultate petrificâ (nisi petrificationis hujus rationem salibus appropriatis cum convenientibus particulis lapideis comixtis nec ab aquâ amplius solvi aptis cum *Listero de Conchyl. bivalvibus* adjudicare velimus) aliisque vocibus Philosopho reali indignis saltem contenti esse vellemus, haud aded difficile esset modum *Ortus Lapidum* detegere; Ast intimius Mineralium naturam penetrare studentes, quoad *Causam materialem & efficientem* eò melius detegendam, dicimus Lapidem oriri è particulis ☿stribus purioribus aut impurioribus à ☿tuosis ☉nis, austeris vaporibus variè ☿tis & in unum compactis, materiâ subtili in ☿æ regione copiose contentâ, ut corpore fluidissimo, particulas ☿stres arenosas dissolvente, colliquante & in statum aliquem fluiditatis, ut viscositatis, ipsos redigente, ita ut particulae sic aliter dispositæ, evaporatis aqueis, superficietenus sibi invicem adhærere incipiant, ac sensim & sensim per intima magis agglomerari, fusione namque ista seu emolitione particulae magis viscosæ & tenaciore sunt & quasi sibi invicem agglutinantur, sic ut motu materiæ subtilis cessante, particulae hæ in statum quietis redactæ *Lapides* tandem constituent, eosque nunc *vulgares* saltem, nunc *pretiosiores*; certè cum *Illustri Boyleo*, summe probabile est *Lapides pretiosos* olim fuisse *liquidos*, dum diaphani sunt, certa figurâ non saltem externa instructi, sed & interna texturâ, quæ coagulationibus videtur constare, dotati sunt, insuper etiam colorantur, succis certis mineralibus imbuuntur, includuntque intra se materias heterogeneas, ac ponderosi sunt

sunt ex particulis metallicis commixtis : Hinc namque dum vapores subterranei austeri offendunt ∇ as quasdam minus sale quodam elementari nitroso fluido imprægnatas, materiaque subtilis pauca est minusque sufficiens ad eas attenuandas & miscendas per partes minimas cum corpusculis \ominus nis, quamvis adsit semen petrificans, Natura tamen incapax est generandi lapides pretiosos, produciens saltem *communes & ignobiliores*, quorum hinc rursus datur differentia duplex, dum sunt aut *leviores*, qui poros habent magis apertos vel *ponderosiores* poris constantes ad mineralia accedentibus : Hoc verò fit à vario motu particularum ∇ strium & puritate arenularum colliquatarum, sic namque arte fit *Vitrum* ex arena & \ominus bus pungentibus & acutis, ubi scilicet motu vehementissimo fluiditatem particulæ acquisiverunt, quâ particulæ arenaceæ viscosæ fiunt & sibi invicem annectuntur & incumbunt : sic ex argilla & arena fiunt *Lapides ponderosiores*, si ignis motu vehementissimo urgeantur, adeo ut molles fiant & sibi invicem incumbant, ceu patet in furnis lapidiferis, ubi lapides ad ignem proximè accedentes sibi invicem in magnis glebis incumbunt & quasi vitrificantur : *Leviores* verò fiunt, ubi motus non tam vehemens est & particulæ non tam acutæ & pungentes sunt, ut particulas illas planè molles reddere valeant, sed leviter tantum illas circumvolvens sibi invicem illas annectit & in extremitate coherere facit, uti apparet in iisdem furnis in lapidibus medio furni locatis, qui maximè fragiles, leves & porosi sunt, haud aliter ac *Alabastrum*, quod item quia multum terræ cretaceæ obtinet, quæ fluiditati & flexibilitati resistit, summè leve est & cultro facilè paret, secus ac Marmor, Porphyrites, &c, qui lapides sunt valde duri & ponderosi. Nimirum prout vapor subterraneus dispositus est, motusque variè se habet in materiam substratam, concretum lapidescens quoque inde variabit, si enim vapor ejusmodi sit spirituosior & ∇ a quam offendit, sit \ominus e centrali copiosius imbuta, materiaque subtilis illam melius subigere, impastare & attenuare valeat locusque aut matrix per vapores præcedentes probè depurata, orietur *Lapis purior & nobilior*, & hoc vel magis vel minus, prout exhalatio est melius aut deterius rarefacta & attenuata, locusque vel purior vel impurior, in quo se affigit & in lapidem excluditur. Sic namque copula quædam generativa emergit, velut *Ovum in testâ*, sic etiam ut similiter fere ac hocce Ovum lapidificum in matrice suâ ceu loco angusto reclusum rursus fermentetur, coquatur & digeratur, expandaturque à materia subtili aut spiritu in cluso, spatiumque ejus evadat amplius, quò eò melius intra poros & venulas oculis imperceptibiles, exhalationes proprias & convenientes pro debitâ Nutritione & Augmentatione recipere possit, quamvis hoc *obscurius ac in Plantis* fiat; hoc verò dum peragitur calore loci particularis continuò evaporat humiditas

∇ ea Δ lis, quò ed meliùs coagulari lapis possit, & forti coctione principia ejus stringi & compingi, quò & pori nonnisi subtilissimi remaneant, per quos æther purissimus rectà transeat, ad quod non parùm contribuit *frigus hybernum*, calorem magis concentrans, quò \sim us \ominus us austerus coagulans principia proximus invicem adducat: unde & facilè inferre quis posset, *poros lapidum*, dum adhuc in matrice sua continentur, *magis esse laxos*, faciliusque præparatum alimentum admittere & in se suscipere exhalationes, quàm verò dum sunt extra generationis locum, ubi multò densiores apparent, pori que eorum (nî sint pori eorum multum solitò ampliores, ∇ am dum pluit ex vaporibus susceptis, sponte velut exudantes, ceu *prope Tridentum in via in Italia* ejusmodi saxum vidimus) minus perceptibiles, quæ causâ est quod vulgo existimetur Lapidum accretionem esse solummodo per appositionem materiæ extrinsecæ; nisi probabilius statuere velimus Nutritionem & Augmentationem Lapidum fieri ex prædictis exhalationibus \ominus no. austeris è centro ∇ æ ad circumferentiam ejus elevatis, prout aliàs ex succulentis vaporibus Plantæ nutriuntur. Nimirum, *uti Sect. I. diximus*, Animalia ob digestionem requisitas plurimas, pluribus etiam organis opus habuere; pauciora verò ob contrariam rationem Plantæ, paucissima tandem Mineralia, quæ etiam ob eorum defectum, homogenea sine aliquali organizatione sibi appropriare videntur, sic ut non opus sit tot vasis ad varii generis humores alimentarios suppeditandos, ut ut adsint quædam velut fibræ similes ferè illis quæ in *Conchis quorundam aquatilium* apparent: ceu & hanc in rem notanter ait *Marbodeus Gallus in Dactylotheçâ p. m. 9. Habet omnis gemma suam propriam matricem è lapide quodam formatam, in qua, succo destillante, velut infans materno sanguine, nutritur. Smaragdus enim præsio innascitur & Jaspidi quandoque, Silici Jaspis, Carbunculus Balasio, Sarda Onichi, Crystallus Marmoris, & Adamas Crystallo, quem affabre admodum refert, ut sape decipiat etiam solertissimos magones, dum Crystallum pro Adamante emunt. Neque his adeo contrariantur, ut non conciliari possint, quæ Lister. de Conchyl. bivalv. de Conchitis refert, illas nimirum in ∇ â, saxis & ipsis animalium corporibus solâ materiæ lapideæ coalitione in modum crystallorum figurari, id quod & alii lapides perpetuæ figuræ sponte concreti, præsertim terrigenæ illæ Columnæ seu *Astroita novæ figuræ ad littus maris Scotia repert. & in Transact. Phil. Anglic. N. 212. descriptæ*, doceant. Quicquid sit, videmus indies dura corpora ex liquidis inducto coagulo formari, præsertim dum superfluous humor exhalavit, etenim qui remanet viscosus humor colligat & adstringit fixas particulas & ramenta in durum corpus; succus autem ille viscosus sale opportuno probabiliter constat, duritiem concilians, ceu salitam carnem duriorē observamus & saccharo condita duriora fieri videmus. Et in hanc sententiam*

tentiam quoque inclinat *Ingeniosiff. Borrichius in Act. Hafn. Vol. V. Obs. LXXXI. p. 148.* ubi ab arctiori particularum aquæ quiete in locis tranquillioribus, ceu in quibus illæ cum mutuis sibi sensim occurrunt faciebus nec turbantur ab aëre externo, sed potius leni pressu elateris ejus firmantur, hinc propter similitudinem facile coherant, eorum ortum quoque deducit, ceu cryptarum inspectio in Anglia, Italia, &c. hoc ipsum docuerit, præsertim verò quod omnis ∇ a comūnis stillatitia paulatim abeat in bractæas terreas subtilissimas, lucidissimas. Seminium ergo Lapidū præcipuè in ∇ a quærendum.

CAPUT III.

De DIFFERENTIIS LAPIDUM.

EX prædicto vario Naturæ processu, materiaque Lapidum nunc exquisitius expolita, nunc grossiori saltem modo elaboratâ resultat *Divisio Lapidum* generalis in *Vulgares & Pretiosos*, *Gemmas* dictos, quamvis strictiùs *Gemma* vocari debeant, lapides parvi naturâ, rari, duri & pulchri ob materiæ nutritiæ quæ purissima esse debet, absque excrementis, quæ aliàs vitia communicant, paucitatem, vaporis nimirum & exhalationum seminalium, quibus excrecere deberent, penuriam vel etiam dispersionem aut diffusionem in corpora vicina, quamvis Natura in tali opere, maxime ubi materia probè disposita haud deficit, non ita facile aberraret, idque ob particulas específicas, quibus & constans *Gemmarum figura* & certi eorum *colores*, unde gemmarum distinctio, unicè adscribenda videtur. *Lapides pretiosi* rursus variè distinguuntur, nimirum ratione *substantiæ, coloris & magnitudinis*.

Ratione *substantiæ* rursus subdividi solent in *Simplices & Compositos*. *Simplices* sunt, qui simplicem essentiam obtinent, ut *Sardius, Onyx*. *Compositi* sunt, qui duplicem vel multiplicem naturam continent, ut *Sardonix*, qui in parte superiori Sardii, in inferiore onychis virtutes habet, sic tamen ut minime inde *vitium* quoddam gemmis inferatur substantiâ heterogeneâ, ut si rubigo quædam lapides inficiat, vel plumbeus ac ferreus color livorem iis inducat, aut splendor earum nebula quadam candidiori aut opaciori umbrâ, obscuriorique fumo obnubiletur, ex mutato particularum situ, cujusmodi efficacia præprimis hîc attendi meretur, dum radios regerendo mox perspicuitati gemmarum obstat. Ex dictâ verò lucis incidentiâ variâ & reflectione, ratione *Coloris*, *Lapides pretiosi* dividuntur rursus in *Simplices & Variatos*: *Simplices* sunt qui simplici & unico colore gaudent. Subdividunturque in *simplices extremi & intermediî coloris*: *Extremi coloris* simplices sunt tantum albi, ut *Adamas, Onyx, Chalcedonius*, detractâ scil. propria pelliculâ, alii addunt

addunt nigrum *Morion*. *Intermedii coloris* sunt pro ratione intermediorum colorum varii, nim. *rubri, punicei, flavi, virides, cœrulei, violacei*. *Variegati* sunt qui variis coloribus nitent ob variorum succorum, qui ad eorum generationem concurrunt, mixturam, ut est *Opalus, Jaspis, &c.* quæ omnia à combinatione principiorum diversâ, variâ luminis externi reflexione, tincturâ metallicâ foras adveniente, ut & lumine quodam intimo & secreto, fortè à materia subtili peculiariter captâ, perspicuitatem congenitam contribuyente, deducenda. Quia verò olim gestavit Aaron duodecim gemas in pectore (sicut aliàs de Apolline refert *Albricus de Deor. Imag.* illum gestasse inter Deos coronam duodecim lapidum pretiosorum seu duodecim magnorum radiorum

Quod totidem menses totidem quod conficit horas,

ut *lib. 2. de Nuptiis Philolog. & Mercurii Martiani* loquitur *Capella*) quibus artificiosissimè insculpta erant nomina 12. filiorum *Jacobi* seu *Tribuum Israël*, illas hîc sistere placuit, quibus singulis litera majuscula addita, matris cujusque nomen indicat: *L. Lea, Z, ancilla ejus, R. Rachelis, B. Bala, ancilla ejus*, ceu videre est in *Corollar. Magni Contr. Gesneri in Epiphan. de XII. Libell. in curiosiss. ejus de Fossil. gener. Libro*. Ex subsequente verò figura videre est quadriariam dividi hoc *Rationale*, in quo *primi ordinis* prima *Gemma* est formâ igneâ *Sardius*, tum *Topazius*, tum speculi instar imagines reddens *Smaragdus*: in *secundo ordine* est primo colore ardens *Carbunculus*, dehinc gratissimus *Sapphirus & Jaspis*: in *tertio* *Lyncurius*, de quo *Veteres* tacent, hinc *Achates & Amethystus*: in *quarto* prima est *Chrysolithus*, hinc glauca gemma *Beryllus & Onyx*: Ex medio *Urim & Thummim* reddebantur oracula. Et quamvis inter Theologos variæ sunt opiniones ac primarii inter eos, judicium potius in hoc mysterio suspendant, probabile tamen videtur *Joh. Weidnero Medico in Epist. pecul. ad Johan. Francum*, lapidem illum arcanum & mirificum Philosophorum, *CHRISTUM* repræsentantem illic latuisse, ubi *Urim* quidem *Elixir ad rubeum* *Thummim* verò *Elixir ad album* sit vel quod aliis magis vero simile, fuisse illuc velut in centro gemas fulgentissimas, quibus Nomen DEI proprium inscriptum erat, id est. nomen tetragrammaton יהוה, à qua opinione non multum distat nupera illa *Simonis Episcopi Eliensis* qui in *Comment. in Exod. p. 551.* diversam esse illam ornatûs sacerdotalis partem à duodecim gemmis quadruplici ordine dispositis non credit, atque hoc è collatione textûs *Exod. VIII. cum XXXIX. & Levitici VIII.* in quibus itidem reperitur sacerdotalium ornamentorum enarratio. nullâ *Urim & Thummim*, sed duodecim tantum illorum Lapidum factâ mentione; *Urim & Thummim* autem h.e. *lucis & perfectionis* nomen Lapidibus illis inde adhæsisse censet, quod fulgidissimos lucidissimosq; in suo genere illos esse oportuerit, quodque omnia quæ ad *Pectorale* spectabant, *Annuli* nimirum, *Catenula & reliquus ejus apparatus* perfecta esse

RATIONALE AARONIS, PECTORALE JUDICII, ΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ
 ΚΡΙΣΕΩΣ, *Hoschen Hebraicè*, distinctum Coloribus V. Aureo,
 Hyacinthino, Purpureo, Coccino, & Byssino.

E' S. Patre Epiphanio Episcopo Cypri.

Sardonyx in humero.

Altera in altero.

esse debuerint atque absoluta antequam gemmæ istæ illi affigerentur. Neque
 verò sine causa DEUS ejusmodi gemmarum splendores diligenter conside-
 randos voluit, ut nimirum præter alia documenta perpenderent inenarra-
 bilem corporum suorum in alterâ vitâ gloriam, quæ quibusdam adeo res
 ridicula habita fuit; radiabunt namque tum ossa nostra instar adamantum,
 fulgebunt muscoli & viscera instar carbunculorum, cerebrum pellucidum
 erit ut humor crystallinus in oculo, pili habebunt colorem chrysolithi, un-
 guës margaritarum & sic deinceps. *Auctor Libell. die Zeit und Weil zu vers*

treiben/ de hac re ita differit: Resurgemus quidem corporibus, sed non naturalibus neq̃ visibilibus nec palpabilibus, sed supernaturalibus invisibilibus, spiritualibus, incorruptibilibus. Si enim nobis essent corpora naturalia & palpabilia, tum magna sequerentur incommoda & absurda, egeremus sic elementis & locis extraneis, forent intervalla: Nicht ein natürlicher/ greifflicher/ sichtbarlicher Leib/ sondern ein übernatürlicher/ geistlicher/ unsichtbarer/ vergötteter Leib wird da seyn/ der da so klar ist/ daß ihn kein tödtliches Aug mög sehen/ wie der Leib Christi/ welcher durch Mauren gehet/ und ist keines äusseren Orts bedürfftig/ kan sich aber leiblich und sichtbar machen wann er wil. NB. Pseudo-Theologi nolunt Paulo concedere, asserenti, nos habituros in vita æterna deificatum corpus, seu spirituale, invisibile, impalpabile. CHRISTI corpus est supernaturale, experts omnis elementi & elementati, clarificatum, spirituale, deificatum: Ein vergötteter Leib/ denn was ist corpus deificatum anders/ als ein clarificatum spirituale & supernaturale, ein unverweßlicher Leib. Wir werden Christo gleich seyn und wie die Engel Gottes leben. Das tödtliche Adamitische Fleisch/ als caro & sanguis, wird nicht erben das Himmelreich/ es muß das Fleisch auß Christo seyn/ es muß ein unverweßlich himlisch Fleisch seyn/ incarnirt auß dem H. Geist. Die groben Fleischbuizen wolten gern mit ihren groben Knochen und Beinen/ mit ihrem Adamitischen Fleisch in Himmel kommen. Nein/ Paulus läßet es nicht zu/ diese sterbliche/ grobe/ irdische Hütte muß hinweg/ es muß ein ander neu Haus oder Hütten seyn/ nicht mit der Natur gemacht/ darinn die Seele wohne/ es muß ein unverweßlich Haus seyn/ so zart und klar wie Christi Leib nach der Auferstündnuß/ daß kein äusser Ort vonnöhten sey. Darumb werden wir nicht sehen dörrffen/ es wäre magna imperfectio, wir werden in Gott schweben ewiglich/ ohn alles leibliches tragen oder haben. Si habituri essemus carnem Adamiticam, seu corpus naturale, seu oculos & aures, nares naturales, item pulmonem, jecur, &c. tum egeremus respiratione externâ, item egeremus fulcro seu sustentaculo extraneo, & sic non omnia possideremus intra nos ipsos. Das wäre ganz wider das ewige Reich/ wider das Göttliche und natürliche Licht/ denn dieweil sapiens in hoc mundo sein Vatterland intra seipsum besizet/ und alle Ding traget bey ihm selber/ wie ein Engel im Himmel/ da noch loca seynd in hoc Mundo. Viel weniger werden wir in altera vita etwas suchen oder bedörrffen extra nos, sed omnia intra nos possidebimus cum Deo. Sed hæc alterius fori.

Ratione magnitudinis dividuntur Lapidēs Pretiosi, ut Vulgares, in majores & minores: Minores illi sunt quos modo Gemmas in specie appellari diximus, ut sunt v. g. Adamas, Granatus, &c. Majores verò qui vel ob magnitudinem, ex succi copia uberiori, ut Jaspis, Crystallus, Topacius, &c. vel pulchritudinis defectum,

defectum, ut *Onycha*, *Crapaudina*, &c. è *Geminarum* censu excluduntur. Quæ divisio quia magis recepta, ordine de singulis quædam in specie dicemus.

CAPUT IV.

De *LAPIDIBUS* pretiosis minoribus seu *GEMMIS* in specie earumq; Virtutibus, artificialiq; productione.

LAPIDES ejusmodi pretiosi minores meritò præ reliquis in Regno Minerali, quod splendore suo irradiant, maximoque pretio quo venduntur, nobilitant, considerantur. Sunt verò lapides *parvi*, quia nunquam aut rarò ovi gallinacei magnitudinem superare visi; *rari*, quia in paucis Provinciis haud copiosè reperiuntur; *pulchri*, quia colore, diaphaneitate, radiorum reflexu & figurâ concinnâ visui grati, idque, ut dictum, ob substantiæ puritatem, continuitatem, homogenearum partium in eadem recta linea collocationem; *duri* sunt, quia nec digitis teri, nec ferro scindi possunt, ob firmam partium adhæSIONem: hinc differunt à *succis concretis*, ut & *lapidibus pellucidis*, duritiæ vitreæ singulari, taliterque etiam discernuntur ab *adulteratis* & *factitiis*, quarum hinc *elaboratio* etiam noscenda erit, (maximè quia aliàs Lapis Philosoph. illustratur Vitificatione, & Calcinatione Metallorum, v.g. Si Vitro ex *silic. calcin.* & *sale alcali* factò addatur *calx* ʒi, ʒi, ʒi, ʒi vel omnia simul & sinantur fluere, tum vitrum animam & colorem horum metallorum suscipiet; quo cum deinde vitro Luna per 24. hor. fluens gradatur & ab acido vitri magis maturatur) quæ talis est: *Rx. Silic. candid. absque ullis venis q. pl.* Committantur Xbulo forti & igni exponantur, donec bene candeant: conjiciantur in aquam frigidam, ita enim rimas contrahunt, hoc ter quaterve repetendo, donec filices in pulverem digitis conteri queant, terantur super porphyritem, & trajiciantur per cribrum angustum: Cujus *Massæ Rx. ʒiv.* ☉ ☿ ʒiβ. Terantur simul & exactè misc. & in Xbulo forti excoquenda igni tradantur, ita enim concrecent in *Elum*, quam si diversis coloribus exornatam volueris, *Crocos metallorum* (qui nempe ita parantur: *Rx. ☉ ☿ ʒiβ. fund. in Xbulo, fuso adde ☿ ris ʒam* unam vel alteram, expecta, donec ☿ fuerit combustum, huic fluenti sali committito laminam metallicam quamvis, & ☿ ris purissimi ʒam addito, quæ solvetur ictu oculi citius in pulverem tenuissimum seu Crocum quem ∇â pluviam abluito & exiccato) in auxilium vocato, ex quibus ☿ ris *calx* constans tibi dabit *cœruleum*, ☿ tis *rubrum*, ☿a *flavum*, ʒiβ *lacteum*, ☿ni *flavum*, & *hyacinthinum* ☿ ris & ☿ tis combinati *croci* delineabunt. *Viridem* itidem faciet *Crocus* ☿a & ☿ ris, ☿ tis & ☿a depingent *Violaceum*, Sic procedito. *Rx. Pro singulis ʒiij. Massæ gemmæ*

Croci ♀ *ris* gr. xv. vel xx. & obtinebis pulverem cœruleum; R. *Croci* ♀ *ris* & *De ana* ♂. & obtinebis *Viride* & ita procedendo ex coloribus primariis diversimodè inter se mixtis facilè Colores secundarios deduxeris; *Rubrum* enim cum flavo dat *aurantium*; *Rubrum* cum cœruleo dat *Violaceum* seu *Amethystinum*. De his consule ulterius *Artem vitriariam Neeri cum Notis Kunckelij*, *Merettum* item & *Keslerum*, *Magiam naturalem à Porta*, *Zimmermann* im *Probierbuch* p. 126. ubi notanter ait: Es mögen auch von der Metallen-äschchen Gläser gemacht werden / geschmeltzt auff einem Treib-Scherben zu durchsichtigen Gläsern von etlichen schönen Farben / sonderlich von ♀ grün / von ♂ roth / von ♀ gelb und goldfarb. Desselichen werden von ♀ vivo und ☉ & ☽ schöne Crystallen gemacht / so man sie beyde in einem ☿ solvirt und in einem marbel in einen kalten feuchten Keller setzet: so schießen und wachsen darauff schöne Crystallen / ex ☽ verò albi, ex ☉ flavi: Quoad *Vitrum* verò ☉ *ri Bohnius* Dissert. XIII. §. 21. dicit, si juxta *Poppium* ☉ & ☿ tractentur pro *Vitro*, hoc non haberi, sed tum ☉ intimè connubere ☿ io, si hujus duplum adjiciatur; Verùm de his alibi. Quidam etiam Colorem Lapidibus introducunt seq. modo: Elum elaboratam & politam igni exponunt, donec candeat, calentem conjiciunt in ☿ tinctum, sed dubium est experimentum, funduntur enim & fatiscunt ☿ li. Vid. supra Sect. II. cap. de *Plumbo Rubinum artificialem Kunckelii* (qualem pro sedecim imperialibus quondam venditabat *Joh Agric.* in *Popp. Tr. de* ☿ p. m. 873. Vid. *Mus. Septal. l. C. S. 8.* ubi flammæo rubino similis sistitur) & *Mazzott. de Min.* p. m. 205. ubi ita procedit: R. ☿. super ☿ fus. q. s. calcina per ☿ in *Vitrum*, R. *Vitri hujus*, ☿ fusib. fixi aa. f. *Topasius*. Vel R. *Cerruss. fin. alb. t̄bx.* ☉ catin. t̄biv. M. R. *Materia comm. hujus t̄bxx. Sang. Dracon vel 24 rubific. t̄bx.* ☉ t̄b. v. misce & funde in *Carbunculum*, addendo ☿ ia fusibilia; Item R. ☿ ignit. & extincti in ☿ lotiq. p. j. ☿ fusibil. fixi p. j. funde; add. ☉ pulv. pro *Carbunc.* vel *Croc* ♂ pro *Rubino*, vel *Cygni vel ☿ pulv.* pro *Topasio*, vel *Croc.* ♀. pro *Smaragdo*, vel *Croci* ♀. p. j. ☿ glorif p. β. pro *Chrysolitho*. Insuper pro *Carbunculo* etiam R. ☿ p. x. ☿ combusti p. xxv. M. postea cum xx. partib. hujus pone partem dimid. ☉ pulveris. & part. j. cum dimidio *croci* ♂. misce, & clausa coquantur, ut coquitur materia vitri, & medietas ollæ sit vacua, postea funde unam part. hujus materiae cum una parte alicujus ☿ is fusibilis, & habebis *Carbunculum*. Hæc sanè est vera via verusque modus componendi lapides pretiosos à naturalibus non differentes, cum ex eadem constent materia; Aliam porro viam monstrat *Mazzot.* pro *Rubino*: Funde ☿, & super ipsum pone paulatim *Oleum correctum* ☿ ii & ☿ li, aut ☿ eorum, & est factum. Pro *Smaragdo*, R. ☿ alcali fusib. 3v. ☿ calcin. 3iv. ☿ calcin. 3v. funde simul & est factum; Alius pulcherrimus *Lapis* sic fit: R. 3vj. ☿ alcali, ☿ 3j. scoriae aris 3j. & funde simul. Pro *Turchinis*, R. 3xx. ☿ calcin. & tirtura subtilissi-

tilissimè in pila figulorum, & lava pluries cum aqua clara, deinde tritura subtilissimè instar farine scorie ferri lb. x. misce, postea hæc simul fac illa albesce-
re in furno reverberationis sine fumo per horas 15. semper simul miscen-
do, hanc materiam bene dealbatam pone in Xbulo, & bulliat in fornace, ut
perficiatur & affinetur, & utere illo. Pro incidendo verò vitro in qua cupis
parte, fac ∇ am per \oslash nem ex Vitriolo Romano, \ominus e * eo & succo herba dictæ
(parietaria) aa. & ubi cum dicta ∇ a tanges, inde Vitrum findetur. Hæc
quoad Lapidēs pretiosos & Vitrum scripsimus; credite mihi in Vitro recon-
dita nimis arcana contineri, quæ hîc publicè apponere non audeo, quæ au-
tem hîc apposui non sunt sanè communia, partim enim à sapientissimo
amico habui, & vidi, alia verò ex exemplari vetusto MSc. extraxi, &c. Hæc-
nus Mazzotta. Quidam etiam Gemmas Duplicatas faciunt mediante lachrymâ
mastiches, eamq; coloribus diversis inficiunt, ut \mathfrak{S} ri, lachrymâ sanguinis Dra-
conis, Ultramarino & similibus, de quo videatur quoq; Hieronymus Cardanus de
Subtilit. Lib. VII. qui tres adulterandi gemmas modos detegit ac quomodo falsæ
gemmæ dignosci facilè possint ex annuli v. g. conversione, angulique & la-
teris, quod dilutioris coloris videtur, inspectione ingeniosè proponit, vel
ut Auctor quidam Germanus hac de re loquitur: Die Prob auff Edelgestein
ist an ihrem glantzenden Schein/ lieblichen zwitterten Farb und ihrer Här-
te/ an ihrem Gewicht: die künstliche sind nicht so hart und gewichtig/ auch
manglet ihnen gar der Einfluß der Sternen. Der Diamant soll dem \mathfrak{h} im
Gewicht gleich seyn. Dignoscuntur quoque gemmæ veræ à falsis attactu
ad linguam, veræ enim frigidiores sentiuntur aliis. Atque hæc ideo adducta
sunt, ut genesis horum Lapidum multò clarior sistatur ac etiam virtus eorum
magis inde pateat, nimirum ut illi qui gemmas adulterant metallis ut plu-
rimum abutuntur, ut hinc tales gemmæ spurix veris aliquantò sint gravio-
res, ita similiter dum Natura gemmarum productioni incumbit, adsciscit
sibi exhalationes metallicas (licet ex qualitatibus primis hoc deducere nita-
tur Pictorius in Not. ad Dactylothec. Marbod. p. 10. dicens: Ex diversa exhalatio-
ne locorum, gemmis diversus emergit color, exhalatio enim terrea & exusta ferru-
ginei informat coloris gemmas, pura aërea, aqueave candidi, humida nimium vi-
ridis, calida excedens rubei atque humida nimiumq; excocta cœrulei.) pro qua-
rum hinc varietate & dispositione varii Colores ac etiam virtutes Gemmarum
resultant, sic namque si \mathfrak{A} aliquod solare inter Gemmarum primam mate-
riam se ingerat Rubinus, Granatus, &c. inde emergit, si de Jteis exhalationi-
bus quid immisceatur Saphirus colore cœruleo prodit, de \mathfrak{F} reis Smaragdus
colore viridescente, de \mathfrak{I} libus Topasius colore fusco, &c. quæ exhalationes
aut fluores metallici quia tam arctè & intimè cum gemmis combinantur, fit,
ut difficilimè & non nisi sublimiori mechanicâ TRæ Gemmarum inde elici

possint, doleantque *Gemmarum* non minus quàm *Corallorum* & *Auri* & *Argenti* virtutes, ut loquitur *Crollius Basil. Chym. p. m. 126.* reliquorumque metallorum, se frustra in mundanam provinciam venisse, neminem esse qui sanguinem sanguineumque colorem, quem intra se occultant, manifestet, quo sic præparata sanguinem nostrum immutare & ad suam complexionem elevare possint. Verùm sit, quòd *Gemmæ* intus ob fortem earum coalitionem (prout *Ammannus & Dale in Pharm. p. 95.* tantùm opinionem lapides istos pretiosos praxi intulisse liberè scribunt) parùm corpori emolumenti præstare possint TRAq; illarum de ♀ *re metallorum* participans tam pauca sit, ut ex *Granatorum* v. g. ʒj. vix ʒß. videatur haberi posse, attamen tum *internè* (quatenus scilicet alcali ∇ eo fixo purissimo fortissima corrosiva edulcorare valent, idque imbibendo, absorbendo & præcipitando) tum *externè*, si fidem habere velimus *Alberto Magno, Hiebnero, Zimar. in Antr. Mag.* aliisque à partibus *Chaldaeorum* hac in re stantibus, miras *Gemmis* vires attribuere licebit, maxime dum *Amuleti* loco usurpantur, quorum *virtus* secundùm *Ettmüllerum Chym. experiment. Lib. II. Sect. I. cap. VIII.* exoritur per *radiativam* quandam operationem à ♀ *re antedicto metallico*, à quo & *gemmæ* habent TRam; Sic namque, attestante eodem, *Jaspis* in hæmorrhagia tum narium tum uteri appensus optatum tulisse visus est auxilium; *Saphirus* oculos in Variolis & lippitudine juvat, item *Carbunculum* pestilentialem excidere facit, si eo circulus circa hæc ducatur, de quo *Marcus Marci in Philosoph. Veterum restit.* sic refert *Paracelsus Chirurg. Magn. Lib. III. cap. VI. p. m. 116.* *Saphirum* esse ex transplantatione factam gemmam; *Lasurium* verò lapidem nil nisi transplantatum Dtum vel extractionem ab Dto transplantatam, nam Dti naturam amisit & ab Dto jam aliud atque diversum quid existit. *Topasius*, secundùm eundem, est ex minera ♂tis, estque ferrum transplantatum; *Adamas* autem est ex secunda transplantatione; *Smaragdus* denique est ♀ transplantatum, ut de reliquis jam nil dicatur, quæ ex fructibus Elementi aquæ extractions sunt: quibus satis patet *Gemmarum* Originem ac etiam Vires hinc metallico succo vel ♀ri attribuendus esse, id quod præcipuè confirmant *Silices* in Galliâ in Vivares reperiri soliti, in quorum medio pulchri crystalli, rubini, smaragdi, saphiri, &c. visuntur, juxtaque quos alii adsunt, qui in medio balsamum ♀reo. ♂licum summè sanativum continent, referente *Acczelmeiero in Lum. Nat. p. 25.* qui ætiologiam hanc sistit; *In deme der reine Berg-safft auß der Gur schwitzt/ und die Tinctur des reinsten Vitriols oder Schwefels zu sich nimmet/ hernach aber mit mehrerer Erden umbwickelt wird/ und die im Gebirg quellende und durchgehende Wasser solche glebas oder Berg-schollen / die albereit etwas coagulirt / mit sich herab ins Thal führen/ werden sie durch der Sonnen Hitz/ wann sie ligen bleiben/ zu solcher Bisels*

Riesel-Härte gebaden/ die reinen Tropffen aber auß dem groben gedestillirt und absonderlich coagulirt. Atque hoc præprimis etiam agnovit de *Monte Snyders Tr. de Medic. Univers. cap. XVI.* qui pro varietate ☿ris metallici vel ☉ris vel ☿lis Lapides ejusmodi juxta cœli afflatum influxumque astrorum unâ quoque participare contendit, sic namque *Saphirum* vires de ☿â obtinere, ac etiam hinc velut ☿tum in capitis & cerebri affectibus conducere, dum fortè materia subtilis ex astris copiosè emanans & in gemmam transfusa aliter sic à gemma modificatur & à ☿u ipsi gemmæ natalitio in influentiam pro natura sua victricem disponitur, ceu aliàs mutuus consensus dabitur inter gemmam & hominem gemmam gestantem, si vera sunt, quæ *Boëtius, Ruens*, aliique referunt de mutato colore nitido gemmarum in obscurum, si homo gemmam, v. gr. *Turchoidem* gestans morbidus sit vel moriatur. Hæc, ait cordatè *Mus. Calceolar. p. m. 234.* etsi fabulosa ridiculaque videri possent, experientia tamen quotidiana nos edocet vera esse, ut quoque de *Corallis, Smaragdis, Saphiro & aliis* est annotatum. Hinc namque cum *Hermete Trismegisto*, Cœlum Gemmis occultas proprietates transfundere omnino sibi persuasum habent, maximè dum lumine & perspicuitate cœlo quadantenus patentiores demonstratæ sunt, ejusque actionem perfectius admiserunt conceperuntque & hinc in parva mole magnos mirificosque promunt effectus ac etiam in *Vegetabilia*, quæ obscurioris sunt substantiæ, cœlum tam egregias potentias insinuârit, *Animalium*que motus taciti-que concentus cœlicis corporibus concordent, unde similiter hominis spiritus affecti specificis pateant Gemmarum proprietatibus, quæ ratione *Topasium, Carbunculum, Adamantem*, occultis gratiarum proprietatibus, præditas esse confirmant prædicti Auctores aliique non pauci nec incelebres Viri, ut non deglutitis tantum, sed etiam gestatis suas edere liceat cœlicas potentias, primùm quidem in hominis spiritus, demùm in humores & solidiores ejus partes, quibus à peste & venenis defendantur (ut ut minimè negandum sit, difficillimè omnium gemmas in ventriculo resolvi) hinc *Pistorius in Nor. ad Marbodeum Gallum de Lapid. p. m. 3.* Lapidibus virtutes inesse nemo est qui dubitet, quæ ab influentia peculiari planetarum, & symmetria elementorum, ex materia subtiliore & puriore illis obveniant, sicut dilucidè vel hinc comparet, quod in *India & Æthiopia* ubi Sol oriens & meridionalis melius operatur, preciosiores emergunt lapides, quàm in occiduis & septentrionalibus regionibus. Divus Thomas herbas lapidesque cœlitus mirabiles, ultra elementarem virtutem, habere vires scribit *Lib. III. contra Gentiles.* Huic consentiunt *Alexander peripateticus, Hermes, Evax, Bocchus, Zoroastes, &c.* Quicquid sit, certum est Gemmis ☉ & ☿ram purissimam (uti aliàs hæc in *Elixire Sophorum* summe depurata & concentrata adsunt) quin & ☿ras metallorum summe ☿atas inesse, quarum virtus illuminativa

minativa est, Archæumq; specificè modificat; Sic namq; *Perennilucas* in sale radicari innuit *Kirchmayerus in Misc. Cur. Dec. I. Vol. VIII. p. 276.* quia & Gemæ in obscuro lucentes etiam nil aliud sunt quàm Vitra naturæ ex sale purissimo compacta TRisq; mineralibus imbuta, & ex — tu ☉ rectificato splendor igneus consurgit. Optimè de his Coloribus *Cassius de ☉ p. 61. Vitrum montanum*, lapis vel Elus in quem per inhalationes perpetuas se insinuat ☿, variè ab ipso afficitur ut postea prout internum ☿ dispositum est in ipsis quoque Lapidibus Colores appareant, solutionis & putrefactionis philosophici operis præcursores, vel exemplo *Talci violacei coloris circa Neoburg. in Helv. reperiundi. Crystallo, ait Welsch. Hecat. p. 51.* ut corpori liquido, lapidifico succo turgido, diaphano, si fluores specifici seminales colorati insinuentur, adjuvantibus pyrophyllaciorum vaporationibus & sudationibus, etiam arte imitandis, Gemæ producuntur, exemplo *Amethysti in Elum desinentis super hæmatite, quem cit. Welschius possedit; Hinc ait idem Welschius: Qui Elum in succum vel fluorem resolvere & Gemmarum liquores específicos seu seminales ex metallicis in proprio suo subjecto, ut semina latentes agnoscere & elicere nōrit, enim igni ad naturalis pyrophyllacei ideam composito, facili arte, veras Gemmas (non vitreas quas nihili facimus) producere posse. Libav. Synt. Arc. p. 314. ait, Metallorum essentia purissima ut in ipsis mineris efflorescunt & Gemmas reddunt, ita etiam ab arte possunt comparari ex iisdem, nec veremur asserere Gemmas ex metallis artificiosas virtute medicā longè esse præstantiores naturalibus, quanquam à gemmariis & superbiâ pretiosiores existimentur naturales ob splendorem.*

CAPUT V.

DE ADAMANTE, RUBINO, GRANATO, HYACINTHO,
SAPPHIRO, SMARAGDO, CHRYSOLITHO, TOPAZIO,
TURCOIDE, BUFONIO, OPALO, OCULO
MUNDI, OCULO CATI.

INTER Gemmas meritò primum concedimus locum, earum Regi, qui est
I. ADAMAS, ab indomitâ suâ vi (*Adamas enim ex α privativo & ἀμαξια, Domo*) nomen habens, eò quòd duritiei sit inenarrabilis, omnemque respuat ictum, contemptor item victorque sit ignis, etiam si multos dies in eo perseveret, uti Veteres, *Plinius maxime*, asseruerunt, quamvis ejusmodi duritiem multum mitigent Moderni, qui nullum hoc seculo verum Adamantem repertum esse referunt, qui in pulverem malleo redigi non possit & ignis ardoribus tandem liquari. Generosissimus tamen selectissimusque
Adamas

Adamas ille habetur, qui jam dictâ multum invictâ naturâ præditus, Elo (à quo talibus notis distingui poterit, nimirum Adamas nitorem habet vivaciorem & robustiorem, sicut non solum splendeat sed rutilet quoque & emicet, impermutabilis ad ignem, ferrum, vetustatem & usum, quæ omnia Elum celerrime oblædunt, festucas item trahit Adamas, si incalcescat, ut electrum, tamen obscurius propter parvitatem, ubi Elus nihil agit) paulò obscurior ferrum candens nitore refert, cœruleoque quodam interfuso splendore ita quidem refulget, ut flammeum solaremque quendam radium evibrare videatur, quales radii pro variâ luminis incidentiâ, velut in *prismate*, ac etiam *TRæ* approximatione modificantur, ut colores *Iridis* inde repræsententur. Hic verò splendor in Adamante augebitur, si, ut refert *Aldrovandus in Mus. Met. p. 948.* exiguum eboris combusti cum mastiche misceatur & Adamanti supponatur. Ortum ejus specialius deducunt nonnulli ex Lu Ois purissimo, Δ is subterranei vi per intimas montium fibras exaltato & in rupem porosam delato, paranymphe Lu tu coagulatorio concurrente, præsertim si ∇ a fuerit subtilissima, æqualissima, quietissima, ceu ex qua maximam partem constat, adeo ut inde Adamas quocunque fere loco nasci possit, uti videtur *Borrichio in Act. Hafn. Vol. V. Obs. LXXXII. p. m. 196.* Certè, ait, cum in Glocestriæ & Bristolii vicinis, itidem variis in Gallia locis silices nigricantes frangerem, aliud in iis, ex *Glauberianâ heresi*, inquirens, sæpe in eorundem meditullio, tanquam in crypta, Adamantes minutulos pulcherrimos, & quidem plures sibi junctos conspexi, exquisitis & angulis & apicibus notabiles. Crederem fuisse Elos , nisi tum nitor illustrior, tum & matricis durities obstaret. De eorum enim duritie propriâ nihil adeo definire licuit, propter impedimenta itineris & exilitatem corpusculorum. Verisimile fuerit, corpus hoc silicis, cum adhuc in suis primordiis humidius lateret, præter crassiores illas, quibus constat, partes, subtiliores etiam nonnullas easque simplicius aqueas complexu suo fovisse, quæ placidâ in hoc sinu quiete mutuis tandem coierunt vultibus, & in adamantes conversæ sint. Utrum autem angulos illos formârit exiguissima præsentis Otri portio, an proprium sit aquæ, cum sibi quietissimè nullo prorsus heterogeneo immixto relinquitur, ita terminati, in medio hîc relinquo, ad ultimam tamen sententiam pronior, quòd Eli eodem modo angulos suos colligant, nec tamen nitrosum vehant salem, sed alium exiguâ copiâ acrem & cubicum, de quo in *Hermet. Sapient.* fusiùs. Et cur hexagonum naturale sit Otro & adamanti atque Elo nequeat esse naturale? Inclusa talibus cryptis æqualissimarum particularum ∇ a non videtur vel in adamantes, vel Elos abire, nisi indurationis primordio spiraculum aliquod per udos adhuc parietes subeunti aëri lenissimo pateat, quod absolutâ congelatione claudaturne, an

apertum maneat, parum interest. Ideo autem requiri tantillum aëris putâ-
rim, ut ipsius elatere premente (neque enim solæ primi elementi particulae
sufficiunt, ut rem intuenti evidens est) mobiles adhuc aquæ particulae sibi
apponantur, quemadmodum duo plana alia, etsi sibi vicina, nisi appresseris
leniter, non cohærent validè. Ut hæc suspicaret, induxit me nobilis Pina-
cotheca *Septaliana*, in qua visa mihi *Achates*, in cujus gremio adhuc volve-
bantur aliquot guttæ aquæ clarissimæ fursum deorsumque mobiles, ideo
opinor, nondum compactæ, quòd cortex gemmæ ab omni parte clausus fue-
rit, citiùs quàm interiora ab intromisso aëre sibi apprimerentur. Similis
ibidem visa *Crystallus*, in cujus meditullio lympa purissima oberrabat. Ve-
rùm non tantùm in silicibus notati mihi adamantes, sed & à *Bapt. Fragofo* in
medio incisi marmoris & à me denique in sinu nativæ *Eli* leviter nigrican-
tis apud *Corvinum Sacerd.* Romæ, quorum duritiem licèt experiri non conti-
gerit, firmiorem tamen fuisse quàm *Eli* matris ideò conjicio, quòd elegantia
& radiorum projectione genitricem vincerent. De duritie etiam adamantinâ
fidem faciebat optimus senex. Sic non rarò *Indi* in *saxis durissimis* gem-
mas reperiunt. Non dubito futuros, qui arbitrabuntur adamantem & cry-
stallum esse diversas mundi species, eoque formis specificis (& quæ alia cu-
mulari possunt) distingui, nec se invicem progenerare, sed iidem quando
demonstrabunt inter has duas species aliud esse discrimen quàm *solius puri-
tatis*? quæ sola videtur *nitoris & duritiei origo*. Ipsi Gemmarii totâ pæne vitâ
his sacris innutriti hærent sæpe, ambiguntque, ad quam speciem oblata
gemma aliqua referri debeat, præsertim in genere *coloratarum* ita ludit ibi
variè non tantùm mundities, sed & admissorum diversitas. Coronidis loco
adjiciendum creditum omnibus seculis adamantem esse ignibus indomi-
tum, sed hæc tempestate observatum, non quidem liquari dimidiâ horâ ada-
mantem ad specula caustica validiora, quale est illud apud nos *Viletti*, sed
tamen splendorem suum admittere & obscuris quibusdam nebulis violaceis
innumbrari, usq; adeo generalis rerû domitor *Vulcanus* est. Hæc *Borrich.* Quia
verò arctissima est particularum adamantinarum invicem connexio, pori-
que & interstitia inter illas summè angusta, fit, ut *Adamas* magnetem liget &
viribus privet, effluviis magneticis in motu suo & penetratione ab ejus
textura firma sic inhibitis. *Astrologi* Adamantem dicant *Lunæ*, eique *Philo-
sophi quidam*, maximè quibus cum *Alberto Magno*, *Hermetis* & *Sabiorum* sen-
tentia haud adeo absona videtur, divinas tantùm non attribuunt Virtutes;
sic contra *venena* & *incantationes* amuletum esse præsentaneum testantur
qui Adamantem præsentis toxico madere asserunt; sic ad *insaniam*, *metus va-
nos*, ac *terrentia somnia* arcenda quoque commendatur, prout notatu dignif-
simum est, quod *Adr. Spigel. de Semiterr. p. m. 164.* refert, *Memini*, inquit,

cùm

cum essem in Austria incidisse me in maximè illustrem Virum Gondachenum à Liechtenstein, qui mihi narravit, se cum esset temperamento prorsus melancholicos & capite admodum calido ad maniam propenso, non potuisse longo tempore somnum capere sine insomniis turbulentis perpetuis, solo Adamante auro incluso sinistro brachio supra cubitum, ubi fonticuli inuruntur, alligato, in formâ armilla ita ut Adamas tangeret semper nudam carnem, ab hisce molestiis plurimum liberatum; fuisse autem Adamantem planum & latum duorum vix granorum pondere. Hinc & quibusdam Gemma reconciliationis dicitur, eò quòd hostilem demulceat furorem & conjugum amorem foveat, item quòd mulieris capiti subdita adulteram eam declaret Adamanteque indignam si virum tum aversetur, quod quia difficillime concipi potest, pro incerto nobis habetur, ut ut aliàs effluviorum, uti cap. antec. dictum, in spiritum humanum efficaciam permagnam esse statuamus, quibus ille modificetur varieque disponatur & afficiatur. Cæterum quoad pretium Gemmarum notabilia sistit Kunckel. in art. vitrar. nimirum pretium Adamantis est juxta proportionem ponderis: Adamas enim pondere 10. $\frac{3}{4}$ i. e. Caratorum, tunc singulum caratum, si lapis sit perfectè pulcher, æstimatur coronatis 48. in 60. si v. g. juxta radicem quadratam numeretur, v. g. 10. erunt 100: si verò impurus sit lapis caratum saltem 10. in 30. coronatos æstimabitur. Quòd si ergo 100. cum numero pretii multiplicetur, obtinetur pretium, v. g. 10. caratorum Adamas à 40. coronatorum pretii, erit 400. coronatorum. Pretium Sapphiri est pro colore, pulchritudine & puritate, maxime & magnitudine: unus granorum 4. valet tot coronatos; optimi in magnitudine æstimantur ut orientales Adamantes: Smaragdi pretium ter excedit, juxta Lindschotten/ pretium Adamantis ejusdem ponderis; hodie verò non: Artificialem verò talem smaragdum pulchrum & durum vid apud Kunckel. ceu Rubinum supra Sect. II. C. VII.

II. RUBINUS (quem Cerutus in Mus. Calceol. p. m. 237. cum Plinio Carbunculum appellare non veretur, quia scilicet hic juxta Plinium saltem est Rubinus intensiori rubedine splendens) coccineo seu sanguineo colore nonnihil ad cæruleum declinante splendet, cujus tamen rubedinis ratione ex succi, quo in Insula Zeilan maxime nutritur in sua matrice, Balatium dictâ, varietate, varias post appellationes sortitur, nimirum Balassius dicitur, quando exiguam valde habet rubedinem, Spinellus quando rubicundior balassio, Rubicellus quando ex his duobus mixtum colorem habet, Rubinus verò propriè verè rubens & diaphana gemma, per tenebras in speciem blandæ cujusdam scintillæ micans. Tales versus Bellenz propè Tauriscos in Helvetia repertos fuisse refert Cysat. in Deser. Lacus Lucern. p. 293. refert, licet præstantissimi Rubini, aliàs in Insulâ Zeilan reperiantur etiam ovi gallinacei magnitudine; Horum mineram Museo Calceolariano dono dedit Ferdin. Gon-

Zaga Mantue Dux, glebam scilicet quandam præduræ substantiæ, colore viridi subcinereo insignitam, instar *Ophitis Bohemici* in quâ ut in proprio lare Rubini, Smaragdi miro intuentium applausu præfulgere visuntur, præterquam tamen aliam possidet, velut saxum quoddam in colore non subviridi sed subrubro, ut fuscum subobscurumque videatur, aliquantum splendens, cui Rubini colore valde rubro præfulgentes, ut propriæ matri inhærent, *Vires Rubini* quod spectat, illum contra pestilentem aërem pro insigni amuleto portant & contra terrentia somnia, prout & *Gabelkoferus* de se refert, verum esse quod dicitur illum colorem mutare si quod infortunium homini immineat illumque in pristinum mutare si ex voto demum res succedat.

III. GRANATUS (ita dictus à granis mali punicæ) non nisi in clariori lumine radiat, minus grato colore splendet ac Rubinus, & quasi illi opaca quædam umbra vel quoque nubecula offunderetur; Hinc nec rarus adeo est, infantibusque integræ coronæ velut ad collum appenduntur: variat itidem Colore, quidam enim magis nigricat, quidam minus, colore violæ Martiæ ipsi admisto, quod non saltem de *Granatis Orientalibus* ex India, Cambaia, Æthiopia allatis, quàm occidentilibus intelligendum. Quoad *Vires Granati* illum melancholiæ adversari & cor reficere credunt, unde & *El. Stuaris* & speciebus Cordialibus illum quidam permiscunt præparatum; *Præparatio* verò ejus hæc est juxta *Excell. Bohnium in Colleg. Chym. MScr.* nimirum per calcinationem & solutionem; scil. sufficienter ignitus in ♀tu ☉is commun. aut quod melius in ♀☉ extinguitur, hicque labor reciprocans toties repetitur, usque dum penitus solvatur, hæc solutio aut evaporatur, aut ♀☉li vel Ol. ☿ri in *Magister.* ☿atur, ☿a calidâ probè edulcoratur; Atque ad hunc modum præparantur quoque solutiones & *Magisteria* reliquarum *Gemmarum*: juxta *Hartmann. in Praxi Chymiatr. p. 39.* calcinari valent cum ☿e vivo, postmodum cum ☉ quæ calx cum ☿to Terebintbinato solvitur & tum evaporatur, aut solutio cum ☉e ☿ri ☿atur, si solutiones hæc exsiccatae in cella fluant, in *liquores* abeunt, qui tamen *compositi* satis & ☉bus corrodentibus in acceptis potius referendi: Quare etiam potius, nostro judicio quicquid agunt Granati attribuendum subtilissimæ ☿æ & depuratissimo ☉i, quo prædicta ☿a in primâ generatione soluta erat, concurrente nobilissimo ☿re ☉reo vel ☿li, prout obinde etiam *Granatorum* ut & *Rubinarum mater* in primâ illâ Lapidum frigidantium (*Pedra frigida*) dictorum specie, quæ Lusitanis, Cingalensibus & Malabaris in usu sunt, ut refert *D. Herm. Nic. Grim. Misc. Cur. Dec. II. Ann. I. p. m. 364* ob vim ☿strem & alcalinam optime acrimoniam corrosivam humorum imbibit & absorbet, unde laudat. *Grimm.* magno sibi usui illam fuisse refert in *Febribus continuis* (v. g. ☿. Matr. Granat, 3℔, perlar. ppt. 3j. ☿ diaph. gr. xij, ☉ prunell. gr. viij.) Vomitus, Diar-

rhaïs intus, extus verò in *Ophthalmiâ*, *Ulceribus depascentibus*, in quibus non saltem absorbent, sed & incarnant & cicatrisant. Nobilissimum autem omnium Granatorum vel potius Rubinorum genus præbet CARBUNCULUS, quem supra ☉um Naturam extulisse *Joh. de Monte Snyders Tract. de Medic. univers. cap. XVI. p. m. 77.* docet, dum in vitrum illum fabrefecit, sulphur- que hujus ☿ur ☉re in confortando corde alia quævis antecellit, nimirum juxta *Mus. Calceolar. p. m. 442.* Minera Carbunculorum purissimi & defecatiissimi ☉ri particeps à naturâ facta, & *Raym. Lullius* Carbunculum ex Vitro verè aureo seu Lapide Philosophorum confecit, in cujus defectu pro Carbunculo artificiali nitido obtinendo, quomodo quis procedere debeat ex *Mazzotta Cap. præced. dictum*; Eleganti verò ejusmodi Carbunculo superbit in summitate Ducis Venetorum mitra, quæ nobis in *Thesauro Divi Marci Anno 1684.* monstrata fuit. De hoc Lapide verò quia elegantem *Francisci Spinolæ Mediolanensis* epistolam in *Mn. Scr. Epist. Clarissimorum Virorum superioris seculi hætenus ineditarum in Mus. nostr.* (brevis tamen imprimendarum) offendi, eam hîc apponere lubuit.

*P. F. S. Mediolanensis, Francisco cognom. Polo, Brixiano,
Sacerdoti optimo suo. S. D.*

Quod quæris à me de *Pyropo*, qui *Antrax* etiam, vel *Carbo* appellatur, sitne gemma, an color, vel utrumque potius, id quàm brevissimè fieri potest, explicabo. Tua enim fides & integritas & perspectissima mihi in me benevolentia, facit, ut omnia pro te mihi suscepta jucundissima esse videantur. *Pyropus* igitur gemma est, inter alias (*Opalum* semper excipio, ut nitore *Antraci*, purpura *Amethysto* & viriditate *Smaragdo* excellentem) universas longè multumque præstans. Cujus quidem tria sunt genera: primum, quod *Persæ* marem vocant, *Pega* scilicet *Indiæ* oppidum mirabili de magnitudine splendoreque magis quam species aliæ preciosum parit. Etenim propriam accepit à Natura lucem, quâ nocte obscura tamque *Solis* fulgore *exedrae* collucet & illustrantur: secundum autem quædam *Troglodytarum* regio in *Lybia* generat, si ponatur in aqua in tenebris coruscat. Tertium postremò genus vile, quod quidem fœminam *Medi*, sed nostrates *Rubinum* appellant, suo non utens lumine alieno accenditur. De iis videlicet permulta conscribunt & *Lib. XXVII. cap. VII. Plinius*, & *Lib. II. Tract. II. Alberius*, & *XVI. volumine Cap. Isidorus*, & *Cap. X. Marbodeus Gallus*. *Hieronymus* præterea cognomento *Vida* libro *Christiador* primo, *Magdalena* ornamenta persequens ait, *media micat ardens fronte pyropus*. Tamen color ille, qui ardorem igneum videtur imitari, à Poëtis consuevit *Pyropus* vocari: Ut *Lucretius* de columbarum pluma scribens *Lib. II.* inquit:

Namque aliàs fit mihi claro fit rubra pyropo.

Et *Ovidius* in 2. *Metamorph. libri* initio:

*Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammæque imitante pyropo.*

Et *Lib. IV. Elegia XXII. Propertius* de primo militiæ Romanæ tyrocinio verba faciens:

Picta nec inducto fulgebat parma pyropo.

Atque solummodo veterani, & milites præterea alii, qui armorum in certamine specimen aliquod dedissent, sui que periculum fecissent, ita pictis ornabantur clypeis: at quoniam alba scura tyro exercitus ferebat, nono *Æneidos* libro dicit de *Helenore* *Vergilius*:

*Mæonio Regi quem serva Lycimnia furim
Sustulerat: vetitisque ad Trojam miserat armis:
Ense levis nudo, parmaque inglorius alba,*

Quo

Quo pacto autem illiusmodi colorem antiquitas composuerit *Libro XXIV. in extremo Capitis VIII. parte*, his verbis docet *Plinius*: Coronarium (hoc est, *as Cyprium*, quod vulgus *Bronzum* nominat) tenuatur in laminas, taurorumque felle tinctum speciem auri in coronis histrionum præbet: idemque in uncias, additis auri scrupulis senis, pertenuis pyropi bractea ignescit. Atque similis color est tempestate nostra ab opificum industria ita comparatus, ut ligneis cum tabulis primo quàm tenuissimas argenti bracteas conglutinent, deinde eo colore liquido qui grana Lacæ ab ipsis vocitatur, illas diligentissimè pingunt. Verùm, ne hæc in longius ducam, cum sic loquuntur Poëtæ, *Parma picta fulgebat induc'to pyropo*, ita debes interpretari, Rubro colore parma picta non minus, quàm pyropus, videbatur fulgere. Primo diluculo hæc pauca scripsi ex tempore, cum multa mihi conficienda essent negocia. Si rem cupies pluribus explanari, meque tuæ voluntatis facies certiore, te libenter hodie domi expectabo. Vale. *Brixia III. Calend. April. MD LXXI.*

Cœterum Carbunculos olim in valle Lepontina in Rætia repertos fuisse docet *Guler. in Rhet. L. XIII. p. m. 205.*

IV. HYACINTHUS (nomen pueri Laconici à Zephyro interfecti ob zelotypiam de quo vid. *Martini Lex. Philol.*) non equidem hyacintho flori sed potius Lilio Croceo *Cass. Bauhin.* similis est, nim. colore itidem rutilo minii instar tingitur vel etiam croci, aut succinum flavum æmulatur aut album, quales tamen omnium vilissimi, ceu *Agric.* hyacinthos coloris dilutioris *fæminas* & obscuriores *masculos* nominavit. *Aldrovand. Mus. Met. p. 964.* docet, quod is qui talem exactam Hyacinthi cognitionem ex coloribus expectat ad 3. seq. Species attendere debeat: *Prima* Rubicunda ex hisce est rursusque 5. alias sub se habet. α assimilatur Granato. β est similis vino in rubedine flavescenti, & hæc species fortè erit *Rubinus flavus Garziae ab horto.* γ in colore rubro flavescente nonnihil purpurei participat, & ex *Cayro Babylonie* deferri dicitur. δ est superiori similis, sed ibi nonnulla puncta rutilantia instar stellarum ☉earum observantur, & aliqui speciem hanc *Sandastrum Plinii* esse opinantur. ε species pariter prædictæ assimilatur, sed, in illa loco stellarum, atomi nigricantes conspiciuntur, & ob viridem & ☉eum colorem hæc species aliquibus *Chrysoprassus* nominatur. *Secunda* species principalis Hyacinthi, in qua flavus color dominatur & *Chrysolithos* cognominari potest in 4. alias species subdividitur. 1. fulget instar ☉i, & ad mentem *Plinii* ab *Æthiopia* defertur. 2. est coloris dilutioris, idèd *Albertus Magnus* similem gemmam in obscuriorem & clariorem distribuebant. 3. est, in qua prædominatur flavus color cum aliqua rubedine, & ad virorem obscurum inclinat. 4. est habens colorem flavum ita dilutum, ut *Topasio* sit similis. *Tertia* species principalis, quæ amethystini coloris esse dicebatur, in 5. etiam species dividitur. α est, quando in cœruleo nonnihil ruboris & purpurei apparet. β est ubi in cœruleo diluto aliquis color flavus conspicitur. γ ubi color est violaceus, sed obscurus & opacus & ex *Arabia* juxta mentem *Plinii* afferi perhibetur. δ est substantiæ crassiæ cum cœruleo diluto portione coloris flavi, & hujusmodi *Hyacinthus vilissimus* habetur. ε postrema species est coloris

coloris dilutissimi, & fortassis erit illa apud *Albert.* quæ *Hyacinthus aquaticus* nominatur, Rubicundiores sunt tam Orientales ex *Indiâ, Æthiopiâ,* quàm Occidentales ex *Silesiâ, Bohemiâ.* Vires eorum esse somnum provocare, contra toxica & pestem valere, exhilarare hominem & à fulgure portantem defendere ferunt: pulverisatus verò (non autem ♀ vase ob ♀ vim catharticam, de quo *Misc. C. Dec. II. Ann. IX. p. m. 5. Exc. Schröckius*) ob vim præcipitantem ☉ acria venenata infringit & domat, ceu hinc Ingrediens est Pulveris rubri Pannonici seq. R̄. Bol. arm. cum Aq. ros. ✚ ppt. ℥iij. ☿ Lemn. ℥ij. Lapid. Smaragd. Rubin. Saphir. Hyacinth. Off. de corde cerv. Corall. rubr. aa. ℥β. Corall. alb. 3vj. spodiæ margarit. ana 3v. cinam. sant. rub. sem. acetos. aa. ℥ij. Caryoph. croci aa. 3j. cort. citri, santal. alb. ana 3iβ. ebor. 3ij. M. f. Pulvis subtil. f. a. cui adde Fol. ☉. num. 50. M. Est alexipharm. egregium in Febr. malign. Variolis præcipuè & Morbillis, ipsaque Dysenteriâ, ceu seq. Bolus mox juvit Regem Polonia Casimirum Dysentericum, teste Cnöphel. in Fascic. p. 104. R̄. Pulv. Pannon. Theriac. ana 3j. Laud. opiat. gr j. Conf. ros. rubr. 3iβ. M. f. Bolus. Sic & Trochisci prophylactici in Officinis nostris tales inde parantur: R̄. Pulv. Pann. rubr. Spec. liber. ana 3ij. Conf. alk. rec. 3β. Sacch. opt. 3vj. cum mucil. gum. trag. ☽ succis. extr. Fiant Trochisci.

V. SAPHIRUS, quasi σαφῆς ἵερς, i. e. manifestus Iris (quia scil. colorem tum arcus cœlestis, tum flores Iridis refert) cœlesti cœruleo colore conspicuus est, qui si sit saturior, Mas, dilutior magis que albicans, Fœmina vocatur, isque vel ex Oriente vel Occidente habetur, qualis tamen vilior Orientali habetur, nim. Occidentales reperiuntur in Bohemiâ, Silesiâ, apud Rhodanum fluvium, &c. qui tamen molliores sunt & lacteo colore perfusi apparent, ideo Leucosaphiri dicti, prout & qui omni colore carent, albi Saphiri dicuntur & Adamantibus valde assimilantur, eorumque vices ad ornatum subeunt, & peritissimos etiam Gemmarios decipiunt, dum Adamantes eos esse credunt, sicuti & nobis quandoque in Promotione Magistrorum Philosophiæ contigit, ceu & Aldrovandus Mus. Met. p. 972. refert Vitrum cœruleum inter duos Adamantes Bohemicos glutinatum egregiè Saphirum simulare, item Saphirum in ☉ liquefactum projectum 4. horarum spatio album inde extrahi. Cujus occasione non possum non communicare ex meo vetusto MS. in 4to, p. 3. seq. arcanum ad Saphirum album corrigendum: ☞ Wilt du ein schön Grün machen/ die da besteht am Lust / und ist beständig / und Saphir die weiß seyn/ magst du auch von Farb machen und anders. ☞ Nimm ein guten gedistillirten Essig wie der Brandtenwein/ auff's meist wie du kanst/ darein thu Spongrün/ als viel du wilt/ und laß ihn die Farb außziehen/ und daß es 1. finger oder 4. über den Spongrün gehe/ so zeucht der Essig die Krafft alle herauß auß dem Spongrün/ thu auch darein ein wenig * / das ist Salmiac / j. Lohr / auff

auff j. Theil Spongrün/ und laß es ein Tag und ein Nacht stehen/ dann seyhe den Eßig säuberlichen herab in ein ander Glas/ und geuß ein andern Eßig auff den Spongrün / und laß ihn ein Tag und ein Nacht darüber stehen / das thu noch einmahl / und geuß den Eßig zusammen in ein Glas/ und laß es stehen/ ob sich mehr feces oder Fesen an Boden schliessen/ so seyhe es dann darvon/ dann setz den grünen Eßig in Balneo Mariæ in das Wasser ein Tag und ein Nacht/ darnach so zeuch den Eßig auff das halb ab herüber/ und nim ihn dann heraus/ und setz ihn an ein kalt Ort ein Tag oder zween/ so schiessen dir die allerschönsten und klaresten Crystallen auff / auff grün / die alleredlesten / so seyhe den Eßig ab/ und laß die Crystallen trocken werden/ die gelten gern j. Lohr j. fl. So du dann die Crystallen höher bringen wilt/ so thu die in dem Spongrün am ersten/so du den * darein thust/auff 2. Theil Grünsp. iij. Lohr * / und j. Lohr calcinierten weissen Weinstein/ und arbeit wie zuvor/ so schiessen die allerschönsten blauen Crystallen/ die dir j. Lohr gern j. fl. gelten/ und ist oft probiert. Wer will machen einen Stein der weiß ist auff Saphir oder Türckis Art/ ist ein kluge Kunst. Nim j. Crystall/ und stoß die gar klein/ und seyhe sie durch ein eng Sieb: nim ein schöne Lasur / die gut blau ist/ oder ein schön Grün / die außgezogen ist auß dem Spongrün/ darauß machst du Türckis/ oder wie du sie haben wilt/ die stoß und zerreib sie klein/ und nimm weiß Eyer-klar und zerschlag die zu Wasser/ darnach so nim die Lasur / oder die Grüne/ und die Crystallen/ und mische mit Eyer-klar durch einander/ daß es ein Teiglein werd/ und mache darauß Kinglein oder Häfflein. oder was von Steinwerck so du es haben wilt/ und legs darnach auff ein breit Eisen/ und dörre es in einem glühenden Ofen/ daß es hart wird/ und schau daß kein Feuer daran komme/ dann es wird schmelzen/ und wann es genug hart ist/ so nimme es heraus/ so ist es als ein schöner Saphir/ oder als ein schöner Türckis/ und ist gerecht/zc. *Vires Saphiri stupendæ referuntur tam in animam quàm corpus, nimirum quod animi in DEUM propensionem conciliet, iram frenet, libidinem coërceat* (fortassis ait *Al-drovandus loc. cit. quia refrigerat, juxta versus,*

Corporis ardorem refrigerat interiorem

Saphirus, & Cypria languida vota facit.)

contra fraudes & tristitiam polleat, 2 vi & Oli hinc dicatus; Oculorum verdè maximè inflammationibus & humiditatibus mederi testantur, dum & butyro mixtus palpebris illinitur, id quod absorbendi & invertendi vi præstare poterit, sicut ob adstrictionem quam in se habet, fluxus alvini varios, hæmorrhagias item sistere valet; quem in finem quoque TRa Smaragdi à Chymicis parata commendatur, maximè si sit radicalis per ✠ radicatum vel liquorem alkahesi, ejus tamen in defectu sic assequi poterit TRa Saphiri ut & Smaragdi,
in pas-

modi autem opificia non ex Smaragdo, sed potius ex Prasina gemma vel Jaspide fabricata fuisse existimamus : nam hi duo lapides optimè Smaragdum simulant. Ejus matrix sæpe *Prasius*, cujus viror dilutior est, existit. Quò & referendus *Lapis Viridis*, *Smaragdi* species, quæ intensius calefacta in tenebris ad tempus notabile lucet, ita quidem ut color ejus viridis admoto igne incalcescentis in intensissimè cœruleum mutetur, quem pariter retineat, quandiu splendet, redeunte postea nativâ viriditate, teste *Mus. Soc. Reg. Lond. p. 287.* Cœterum matricem Smaragdi Prasium juxta *Albert. M.* esse agnoscit quoque *Aldrovand. Mus. Met. p. 898.* dicens : Prasio (ita dicto quia ejus color porro vel marrubio similis est) interdum aliquid rubri, albi vel nigri insidet, cum adnascatur *Jaspidi*, *Crystallo*, *Smaragdo* & aliis *Gemmis*, à quibus varia corpuscula & diversos colores acquirit, ceu hinc tres ejus differentias facit, *unam* quæ exactè colorem porri imitatur, *alteram* quæ multum flavedinis habet & colorem quasi filicis arescentem repræsentat & cum aureo splendore *Chrysopterum Veterum* constituit ; *tandem* qui exiguâ viriditate sed majori flavedine lutescit, quod tamen genus ad Lapidem nephriticum potius referendum, ceu talem gemmam in ejus *Museo Bononia* vidimus, quam *Prasium leucochloron* nominavit, quia maculis albis & virentibus erat refectâ aliquâ tamen ex parte nitebat. *Vires Smaragdi* feruntur esse à morbo comitiali præservare, si collo suspendatur, item partum promoveri, si coxæ alligetur, maximè verò *Æearum rerum impatientem* esse, prout *Albertus ille Magnus* asserere haud veretur, Regi Hungariæ cum uxore rem habenti Smaragdum anulo insertum in tres fuisse divulsam partes. Eodem quoque teste, collo suspensus sanat *Hemitritæum*; *Q. Serenus* monet :

*Coralium atque crocum corio connectito felis
Nec dubites illis virides miscere Smaragdos
Talia languentis conducent vincula collo
Lethalesq; abigent, miranda potentia, morbos.*

Intus exhibitus dicitur contra venena prodesse pestemque fugare ; Sic namque est ingrediens *Pulveris prophylactici Volkameriani* sequentis: *R. Smaragd. Hyacinth. ppt. ana ʒj. C. C. ust. ppt. Corallor. rubr. ppt. ana ʒij. Sacchar. perl. ʒij. M. f. Pulvis.* item *Pulveris Pannonici correcti Cl. D. Secreta in Tr. de Febr. Hung. p. m. 253. R. Smaragd. ppt. ʒiv. ☿ sigill. ʒvj. Rad. torment. fraxinell. ana ʒiv. Unic. foss. Ras. eb. C. C. ph. rad. Doron. ver. ana ʒvj. Sant. citr. Cort. citr. ext. Sem. acetos. Opii, Camph. Croci ana ʒij. M. Dos. à ʒß. ad ʒj, ʒß, ʒj. singulariter autem Smaragdus nimium mensium fluxum cohibuit in virgine ad gr. viij. datus, experientiâ *Cl. D. Dan. Crugeri Misc. Cur. Dec. II. Ann. V. Obs. XXIV.* cui doctissimum scholium seq. de viribus Smaragdi addidit *Illustr. DN. Preses Schrökius*: Smaragdi, ait, in dysenteria vires ex variis Auctoribus, inprimis ostendit*

Dan. Sennertus in paralipom. ad lib. 3. med. pract. num. 5. quin & alias hæmorrhagias sistere, Anselm. Boëtius lib. de lap. & gemm. animadvertit; quare etiam TRa ex eo parata in omnibus hæmorrhagiis, uterinis quoque commendatur; vid. N. de le Febure Chim. part. 2. Unde verò ejusdem vires proveniant, incertum. Si Paracelso credimus Tom. VIII. L. II. philosoph. tract. 5. cap. 3. Smagmus &eam naturam sive colorem à ♀ obtinuit; prout etiam Jul. Cas. Scalligero exerc. 104. de subtil. §. 8. originem ab ære habere dicitur, tum quòd colore cum æruginè conveniat, tum lapidi Lydio affricatus, Indiæ mercatorum exemplo æris colorem reddat, id quod etiam TRa ex eo parata, cœruleo colore ♀ri insito conspicua, tum quòd in vitris smaragdino colore imbuendis æruginem vel ♀ris Crocum artifices quandoque adhibere soleant, probabile reddit. Cùm verò vis antidynterica ♀ri metallicæ haud competat, quæ ventrem turbare potius & acido morbo saturata corrodere valet, nec etiam corpus Vreum (cui quidem ut corpori frigido & sicco, si cum Veteribus loqui liceat, alvi sanguinisq; fluxus moderandi vim non prorsus denegabimus) TRam istam dispersam continens, in parvo utpote pondere adhiberi solitum, acidum dictum sufficienter absorbere & mortificare queat, vel tingens illud ♀ smaragdinum ab aliis deducendum erit principio, vel quod de aliarum gemmarum virtute fateri communiter solent, incognitam Smaragdo vim inesse dicemus, quam insensibili particularum emissionè, vel uti loqui amant, irradiationè & ita specificâ virtute exserat. Post Adamantem equidem mentionem facit Aldrovandus Mus. Met. p. 952. BERYLLI, verum quia is gemma est quæ colorem ex viridi cœruleum exhibere videtur, qualis color in aquâ maris quandoque observatur (ceu & à Gemmariis Aqua marina dicitur) non immeritò is locatur post Smaragdum & Saphirum, quia harum Gemmarum colores imitatur, ceu Boëtius de Gemm. refert colorem ejus exprimi posse, si quis parum Indigo aquâ soluti cum decimâ saltem parte coloris viridis permisceret. Aldrovandus Mus. p. 953. refert se Beryllos observasse ita eleganter à Naturâ ad angularem formam redactos, ut manus Artificis rectius eos formare haud potuisset, quin & ratione figuræ & coloris differentes Beryllos vix posse enarrari, quare saltem à se observatas seq. species sistit, 1. est Beryllus probatissimus viriditatem puri maris imitans. Huic proximum constituit Plinius, Beryllum primo pallidior, cum fulgore ad aureum colorem tendente. Vicinum genus pallidius facit, & Chrysoprasum dici asseverat. Quarto loco Berylli hyacinthizantes collocantur, nimirum illi qui colorem hyacinthi æmulantur. Quinto loco recensentur Berylli Æroides, quoniam viriditatem æris referant. Sexto loco ponuntur Cerini, qui splendore crystallino colorem ceræ exprimunt. Cæterum una cum Boëtio dubitamus, quòd Plinius & alii Authores ad prædicta

genera multas alias Gemmas reducant, cùm nomen Berylli olim commune fuisse videatur & comprehendisse illas Gemmas, quæ instar CrySTALLI fulgentes aliquo colore diluto infectæ fuerunt.

VII. CHRYSOLITHUS (Veterum Topasius) Gemma est colore viridi, Smaragdo dilutiore cum nonnullâ flavedine diaphana, quandoque per viridem etiam aureum fulgentem colorem habens, & *Chrysopatius* quibusdam vocatur: selectiores habentur ex India, ac etiam è jugis *Myfinacis*, ceu Poëta:

Æthiopes modò Chrysolitum dant, vana domantem

Somnia, vel Lemures, Thessala monstra quoque.

Iste melancholicis timidis succurrere fertur,

Sed gerulum castum condecet esse suum.

Nimirum *Vires*, ut dictum, sunt *antimelancholica* si ad gr. XV. exhibeatur, sic enim desperatos se curasse intra octo dies *Cardanus* testatur.

VIII. TOPASIVS aureo colore est translucidus, præsertim Orientalis, *Plinio* Mellichrysos dictus; *Differentiæ* ejus sunt instar aliarum Gemmarum, quòd alii sint *Orientalis*, alii *Europæi*: illi sunt instar purissimi ☉ rutilantes & omnibus Gemmis, adamante excepto, duriores sunt; horumque alii sunt in colore dilutiores, sed qui medio modo se habent, præstantiores esse feruntur: hi verò molles sunt instar crySTALLI & in aureo colore vel multum vel parum nigricant. Quidam passim inveniuntur in *Bohemiâ* aureo colore splendentes & ab Orientalibus nonnisi duritie discrepant; *Orientalis* in *Æthiopiâ*, *Arabiâ* reperiuntur, sed præstantiores in *Indiâ* & *Bactrianâ* eruuntur. De *Factitio Topasio* è h. diximus *Sect. II. Cap. de h.* *Vires* ejus adversus sanguinis eruptiones tribuuntur, nec desunt qui facto periculo audeant affirmare quòd in ∇ am ferventem injectus illius fervorem ita temperet, ut in illam nuda manus absque læsione immitti possit. *Mich. Mercatus* Tr. de Pest. refert Romæ sub Gregor. XI. fuisse Medicum, qui peste correptos solo tactu Topasii curârit.

IX. TURCOIS à Turcis à quibus adfertur dicta, gemma est non translucida, ex viridi, albo & cœruleo colore misto quasi composita, ☉ris exactè referens, ceu & *Mus. Soc. Reg. Lond. p. 294.* refert, speciem eum videri saltem *æruginis suo modo petrefactæ*, id quod præter colorem etiam sapor ejusdem calcinati confirmat, unde minus videri possit, Lapidem hunc tandem, præsertim aëri diutius expositum, coloris elegantiam perdere, quæ possit restitui per *Ol. Oli.* Dividitur *Turcois* in *Orientalem* cœruleo potius quàm viridi colore refertum & *Occidentalem* magis virescentem & plus justo albescentem: *Orientalis* rursus vel nativum colorem perpetuo servat, vel paulatim amittit & quodammodo virescit, quorum illi in *Persiâ* & *Indiâ Orientali* eruuntur; hi verò in *Hispaniâ*, *Germaniâ*, *Bohemiâ* & *Silesiâ*. In *Persiâ*

Turcois

Turcois quibusdam *nigris lapidibus adnascitur*, quasi illorum excrementum vel potius Δ tum rectificatissimum \oplus licum cum depuratissimâ ∇ â videretur. Tantæ magnitudinis *Turchesia* in *Thesauris Magni Ducis Hetruriae* visitur, ut juglandem æquet, cui *Jul. Caesaris effigies* insculpta est. Refert *Poter. Pharmacop. p. m. 499. Joh. Cassianum de Puteo* parasse *Turcoidem artificialem* ex ebore seu unicornu fossili ope calcinationis, qui naturali colore, duritie & virtute fuerit simillimus, quin & ex quibusdam piscibus petrificatis idem fieri posse; hac de re in *Dissertat. peculiari* disserit *Curiosiss. Monachus Cisterciensis Sylv. Boccone Mus. di Phys. p. 278.* ubi *Turquoises della Nouva Rocca* ex certo fossili, unicornu fossili duriori igne reverberii coloris azurii gratissimi obtineri refert. Miræ hujus *Vires* referuntur, si v. gr. accidat, ut quis casu quocunque modo periclitetur, aut adversâ sit valetudine, facere gemmam hanc ne gestans eam lædatur, ipsamque gemmam aut rumpi aut à colore remittere & pallefcere, ceu non saltem ex *Boëtio* supra retulimus, sed & simile exemplum adferre se posse scribit *Ol. Wormius*, & adhuc aliud *Smuck in Thesauriol. p. m. 17.* nisi quis ex *Anselmo* petitum quis putaret, qui & ingeniosè rationem mutati coloris, dum portans illam æger est, acceptam refert molliori hujus gemmæ texturæ, quam tenues halitus morbifici inficiunt nitoremque ejus obscurant, haud secus ac aliàs \ominus is \star ei & \ddagger ti beneficio hæc gemma pristinum nitorem recuperare valet. Cæterum *Turcoidem* gemmam sub constellatione γ & δ esse vult *Ezlerus Isag. Phys. Mag. cap. VII. p. m. 166.*

X. BUFONIUS LAPIS non in capite bufonum, unde falsò etiam *Crapaudina* dicitur, sed etiam in calcariis petris, saxis, fungi instar nascitur, & rectius hinc cum *Ampliss. Bauschio Tr. de Hematit. p. m. 72. Lapis conchites* appellandus, vel, ut *Exc. Menzelius in Misc. Cur. Dec. II. Ann. IX. Obs. LXX.* refert, reperitur in *Echinometris*, de quorum hinc Generatione doctè ita loquitur: Circumferuntur, ait, passim lapides, qui impropriè Germanis *Bröttensteine* vocantur, quòd à bufonibus magnis & veteribus eructari, aut quocunque modo provenire putentur: Horum figura plerumque est rotunda, diversæ magnitudinis, quandoque ovalis, sæpius conica, ovi instar per medium dissecti, quinque striis vel punctorum lineis æqualiter figurâ pentagonicâ distinctis conspicua. Quidam eorum figuras testudinum chelonis assimilant, unde ipsis *Chelonitides* dicuntur, quod testudines nuper ex ovis exclusas & in lapidem conversas ineptè credant. Sic vocatur quædam eorum species *Ovum anguinum*, quod à serpentibus confletur, *Brontia*, quod tonitru, *Ombria*, quod imbribus detrudatur, & quæ superstitione, Ignorantiæ mater alia atque alia nomina invenit. Verùm ut brevibus proferam quod sentio, hunc lapidem esse foetum *Echinometrae*,

Echini marini, Spatagi, Brissi & horum generum, in quorum testarum cavitatibus generetur lapis ille, per alicujus limi aut materiæ lapidescentis accretionem, adjuvante præsertim visciditate insecti demortui in testa sua, salvis aliorum judiciis, firmiter mihi persuadeo: ita ut hic Lapis à loco suo natali meâ sententiâ non absurdè appellari possit Echinitis, Echinometritis, Spatagitis, Brissitis, &c. Uti enim Conchitides Patriam sibi vendicant concharum aut cochlearum cavitates, cum sceleta vel putamina eorum nuda & vermibus suis orbata limosam & lapidescentem materiam diu in se retinere, quæ tandem per annos & secula durissimi lapidis constantiam acquisivit & denique consumptâ putredine vel diuturna calcinatione conchæ vel cochleæ substantiâ formam conchylii internam cum omnibus lineamentis tanquam Eclypum exprimit. De horum Lapidum figuris eleganter ligno exsculptis, consule Joh. de Laët de Lapidib. L. 2 c. 29. p. m. 191. & seq. Eodem planè modo accidit, cum Echinitidibus nostris, vulgò Bufonum lapidibus, hi enim suorum Archetyporum qui sunt Echinorum marinorum testæ, Eclypos exactè præsentant. Nam, ut notum ex Aldrovando, Gesnero, de Boët, de Laët, Boccone, & aliis Lithographis, nec non ipsâ experienciâ Lapidibus hi Echinometritides omnes cujuscunque sint magnitudinis & figuræ (ut superius notatum) in superficie sua ostendunt 5, strias vel punctorum ordines, æqualiter inter se distantes instar figuræ quinquangularis nunc ab apice summo tanquam superiore axe, ad inferiorem excurrentes, quales visuntur in cavitatibus testarum Echinometrarum, nunc in medio lapidis corpore subsistentes, ut conspiciuntur in putaminibus Spatagorum, ab antiquis ita nominatorum. Exstant talium Lapidum figuræ eleganter exsculptæ nomine Brontii, Ombria & aliarum vocum apud Auctores, præsertim Joh. de Laët, Gerhardum, Scheuchzerum, &c. Hi Lapidibus in testis Echinometrarum variarum geniti, quandoque testas suas vel integras vel casu fractas & particulatim retinent, undè à quibusdam pro Echinometris petrificatis & in lapidem conversis habentur, ut apparet apud Aldrovandum de Echinis marinis, inprimis apud Curiosiss. Bocconem in tract. dicto Recherches & Observations naturelles p. m. 296. 298. &c. Et si autem petrificationem variarum rerum & sic quoque echinorum marinorum negare nolim, cum scilicet res animata cum omnibus suis internis & externis partibus à causa lapidifica in duritiem lapidis vertitur; tamen pace horum Virorum statuerem quoque petrificationem echinorum marinorum contingere tum demum, cum echini insecto (quod de genere polypi & stellæ marinæ esse arbitror & per se aliàs uti reliqua marina insecta, gelatinosum vel viscosum corpus obtinet, sicuti in littoribus maris Baltici passim videre licet) interemto vel aliàs mortuo, materia limosa lapidifica varia in æquore falso contenta sese paulatim insinuat testis echinometrarum tanquam nudis sceletis

sceleris vel corticibus & inibi colligitur, paulatim condensatur & per aliquot secula tandem, pro materiæ conditione in durissimum lapidem concrevit, qui ratione vel visciditatis materiæ vel siccitatis ejusdem testas Echinorum marinorum vel retinet totaliter, vel ex parte, cujus exemplaria habui, & adhuc retineo & apud *Bocconem l. c. p. 298.* & alios exstant: vel denique testa penitus recedit. à materia lapidis sicca, & relinquit vestigia formæ sui Archetypi (quam habebat in convexitate sua) lapidi impressa. Hæc *Menzel.* Est verò Bufonius lapis opacus, duritiei siliceæ magnitudine unguis digiti, coloris ut plurimum grisei, ad rubedinem quandoq, tendens, oculi modo convexus, alterâ parte magis planus. Vulgus eum Do annulis includit ac de collo suspendit, ut affrictus *oculorum inflammationes* mitiget, prout contactu & affrictu *Tumores & inflationes à venenatis animalibus vel succis plantarum acribus* inductas certò discutit, uti observationem producit *Wormius* cujusdam ex *succo esulæ* tumorem faciei patientis, qui mox affrictu Lapidis levamen senserit. Sic & *Solenander Consil. p. m. 308.* refert ad omnem affectum puerorum quomodocunque se habeat, præsertim in *Verminantibus cum & sine febre* experimento constare optimum esse *Lapidem Bufonis* appensum.

XI. OPALUS elegantissima gemmarum ex eodem puncto varios colores ad instar iridis sed mirum in modum temperatos reddit, adeo ut *compendium omnium gemmarum* habeatur & palma ei inter omnes deferatur, dum & ars nullo modo hanc colorum solertiam imitari valet, nimirum Lapis est candidus Carbunculi fulgorem, Amethysti purpuram & Smaragdi virorem ostentans. *Boëtius de Gemm. quatuor ejus genera facit, 1. est diaphanum* absque ulla opacitate, qualem avellanæ magnitudine *Nonius Senator Romanus* 2000. aureorum valore possedit, & *Cardanus* refert se unum 15. coronatis coëmisse, à quo tantam delectationem habuerit ac à Diamante 500. coronatorum. 2. tendit ad nigredinem cum fulgore Carbunculi. 3. varios habet colores, & huc referuntur, qui lacteo colore opaci sunt & *Oculi Cati*, de quibus mox, ac etiam *Pseudopali* dicuntur. 4. *Diaphanum est oculisq, piscium simile* & parum cærulei lactis aut flavi coloris in se habere videtur, imò luci oppositum, si vertatur, intus splendere, propter lucis reflexionem conspicitur, estque potius *Asteria species*: nimirum est unus altero nobilior, sicut à nobilitate hujus desciscunt qui ex nigredine igneum carbunculi fulgorem mittunt, aut flavescunt magis, aut ex altero latere, si luci obvertantur, lucere videntur. *Vires ejus ex coloribus æstimantur*, ita ut omnium gemmarum virtutes æquè ac colores natura velut in centrum direxerit, unde præcipuè gestatus dicitur *oculorum conservare aciem.*

XII. OCLUS MUNDI opali modò nonnihil perspicua est onychem-
que quodammodo referens gemma; Dicitur aliàs *Lapis mutabilis in Museo Calseo-*

Calceolariano, quia nimirum, attestante etiam *Boyleo Dissert. de Adamante in tenebris lucente p. m. 43.* tantam patitur in texturâ suâ mutationem, ipsum solummodo in liquorum languidissimo ∇ â communi relinquendo, ut ex opaco evadat transparens, acquiratque jubar quo iterum privatur, absque ulla alia arte vel vi. ipsum ad tempus aëri expositum relinquendo.

XIII. OCLUS CATI quod oculorum felium instar coloribus variis mistis niteat modò clarius, modò obscurius, ita dictus à *Cardano Pseudopalus* vocatur; Estque gemma hæc tanti apud Indos pretii, ut sibi persuasum habeant, ejus qui hanc possidet facultates non posse imminui, sed semper indies augeri incrementumque facere; id quod ex Europæis etiam illi credunt, qui credunt ad *solvenda vincula* valere herbam à pica apportatam, dum nidas ejus cum pullis in arbore circumligatus & hæc infra arborem in panno collecta esset, sic enim statim vinculum solvi docet *Albertus Magnus*. Item quod Homo dormiens dicat secreta sua ope lapidis in nido upupæ reperti. Et quod *Geratides nigri coloris* faciat judicare opiniones & cogitationes aliorum, gratiosum quoque & hilarem faciat, &c. Plura de Gemmis qui expetit specialia, adeat præter *Ans. à Boode* ex Recentioribus *Kunckel. de Art. Vitrar. & celebris illius Profess. Cantabrigiensis Thom. Nicols Descript. Gemmar.*

CAPUT VI.

*De Lapidibus pretiosis majoribus CRYSTALLO & Fluoribus,
JASPIDE ejusque Speciebus, ACHATE, ONYCHE,
CALCEDONIO, CARNEOLO,
AMETHYSTO.*

EX Lapidibus pretiosis majoribus sit I. CRYSTALLUM (quasi ὑπὸ κρύβει συστα-
λόμας ὕδαρ, licet substantiæ & originis sit potius lapideæ & mineralis, quàm glacialis & aqueæ, ut vel maximè probat, quod percussum scintillas edat, quatenus pori arctè prius clausi aperiuntur, particulæque igneæ seu $\frac{4}{5}$ æ profiliunt, ut à materiâ subtili in motum rapidissimum agi possint) tum quia corpus & communem gemmarum omnium materiam præbet, tum quia notissimus est, tum & Adamanti, quem primò locavimus inter gemmas minores, colore & figurâ affinis est, nisi quòd præterquam alii lapides pretiosi pellucidi, mollior sit minusque strictæ compagis. Ortum ejus quod spectat variæ sunt opiniones, quas postquam prolixè examinasset accuratissimus Naturæ Crystallorum Scrutator Exper. D. D. *Hottingerus Tigurinus*, tamen refert diversas has opiniones facile conciliari posse; Sive enim Crystalli dicantur ortum trahere ex ∇ seu ex succo puro & purissimo, sive ex humore sui

ſui generis, ſive ex ∇ ra & ∇ a, ſive ab humido in ∇ ram mutato, ſive ex
 unione diaphanorum corpusculorum per ſpiritum coagulativum, perinde
 eſt, cum certum ſit, ut ſupra quoque docuimus, Cryſtallum æquè ac Gemmas
 è fluido prius oriri, quod dein in ∇ am mutatur, ſeu in lapideam & duram
 ſubſtantiam conſolidatur, tum à frigore poros conſtringente, tum calore
 humidum per evaporationem diſſante; Cœterum quia Cryſtalli præcipuè
 in Saxorum (ceſu *laud. Hottingerus* ut oculatus teſtis refert, non effodi \ominus los
 ex ipſa glacie inveteratâ vel ſubglacialibus illis rupibus, niſi fortè raro, ſed
 è Saxis & cavernis inde haud longè diſtantibus, atque ibi nonniſi magnâ vi
 & ferro avelli) *Conchitarum*, *Cornuum Ammonis* cavitatibus, in ∇ ra item &
 collibus arenofis reperiuntur, ex \ominus iſatione Chymicâ infert ſimilem eſſe na-
 turalem \ominus lorum productionem, dum, ut illa non aliter quàm in fluido fieri
 ſolet, ope vel caloris vel frigoris, ita ſimiliter \ominus li naturales progignuntur
 & materia earum colligitur in fluido aqueo intra cavitates ſeu ſaxorum ſeu
 luti ſeu lapidum figuratorum contento; Quare ſicut in artificiali \ominus præſens
 eſt, ita & præcipuè \ominus in naturali dominium habebit, ſic ut dici poſſit \ominus lum
 eſſe concretum ex \ominus le puriſſimo ∇ am puriſſimam ſolvente (non ſecus ac
 Vitrum, cui ſimile eſt, exinde conſtat, ut ſupra diximus) reſultans, ſeu, quod
 eodem redit, \ominus lum ex ſucco lapidifico ſummè depurato, —uque aſtremo
 illum conſtringente ac fixante oriri; unde ſi \ominus li, ut Vitrum, decenter tra-
 cetur, *Helmontio* teſte, \ominus us reduci poteſt in ∇ am inſtar glaciei, quare etiam
 pro ratione huius ex \ominus le \oplus oſo partes ∇ æ fluidas in quietem reducente,
 videtur \ominus lum ∇ æ certæ (prout *Bononiæ in Muſeo elegantiff. D. Zannone* gut-
 tulas ∇ æas mobiles in \ominus lo conſpexi) natales attribuerè, quæ particulis are-
 renofis diſſolutis prægnans à \ominus le quodam aſtremo magis figitur & in tale
 corpus diaphanum abit, quod etſi calcinetur, ex dominio \ominus is ejusmodi
 aſtremi non in ∇ am (ut glacies aliàs, ex qua, quia ubi hibernæ nives maxi-
 me rigent, reperitur, Veteres eum oriri ſtatuerunt) calore ſolvitur; Quia
 verò figuram hexagonam in mucronem abeuntem (quem *laud. Exc. D. Hot-
 tingerus* non immeritò à maſſæ \ominus linæ purioribus particulis ſurſum magis
 latis & ab ∇ â ambiente undique compreſſis, dum interea partes craſſiores
 fundum magis petunt, vel exemplo ignis, cujus non niſi baſis ſcintillat, de-
 ducit *praef. diſſert. p. 27.*) in concretionem ſua tam conſtanter obſervat & la-
 pidibus adeo tenaciter adhæret, ut ægrè inde divellatur, ſuſpicari poſ-
 ſet, certam præcedere percolationem materiæ lapideſcentis, —tumque
 ſalinum in motu certâ ratione & norma velut hîc operari, prout & materia
 \odot ris (\odot li aliàs eum quoque attribuerunt Veteres) per poros ejus rectos
 liberè pertransit, eumque diaphanum reddit, nim. ut *laud. Hottingerus in cit.
 Diſſert. p. 29.* ait; quia materia ipſa \ominus los conſtituens, per ipſos ſaxorum poros

filtrata quaſi & percolata duriffima neceſſariò evadit, mirum non eſt eam in concretione adeò regulariter diſponi, ut materia ſecundi elementi liberè ſine ulla radiorum infractione, vel reflexione eam pertranſire poſſit: & hoc ipſum eſt ratiocinium Anton. Le Grand, Princip. Phil. P. VI. p. 312. qui de lapidibus pellucidis, & ſpeciatiſſimè Cryſtallo, hiſce verbis ſe exprimit: *Lapides pellucidi generantur, non ex multarum arenarum congerie, ut vulgares, ſed ex materia quadam fluida, quæ unum duntaxat granum conſtitueret, modò in tanta ſit copia, ut ad alicujus magnitudinis molem aſſurgat, & tale Corpus pellucidum fieri neceſſe eſt. Quia cum exhalationes in ∇ & rimis vel cavitatibus, in guttam collectæ, lubricis & fluidis illarum particulis abeuntibus, paulatim ſibi mutuò adhaereſcunt, globuli ſecundi elementi, luminis actionem transferentes, undique per earum meatus ſatis validè pertranſire poſſunt; Quod tamen non fieret, ſi ex multis granis hujusmodi lapides compingerentur, quia quamvis poſtmodum mollia redderentur, nunquam inter ſe ita conjungi poſſent, quin aliqua inter illa eſſet interruptio, quæ illorum transparentiam impediret. Ac proinde hujusmodi exhalationes ſecundum diverſos duritiei gradus, variamq; partium ſuarum diſpoſitionem, in certos quosdam lapides abeunt, ut Cryſtallum, &c. Quando nunc in Cryſtallis frequenter obſervatur diaphaneitas corrupta & interrupta, attribuendum id eſt craſſitiei & impuritati ipſius materiæ Ξ inæ, cui plurimæ vel metallica, vel terreſtres particulae ſunt intermixtæ, quod autem in una eademq; Cryſtallo pyramis cum parte Columnæ aquæ adinſtar limpidiſſimæ ſit pellucida, inferior autem Columnæ pars cum baſi vel nebulosa vel nivosa, plurimiq; fiſſuris inquinata, uti id haud rarò obſervare licet, contingit id vel à violentâ Θ orum ad fundum cavitatis detrufione, unde in Θ o ad baſin percuſſa pororum ordo & diſpoſitio neceſſariò infringitur, radiique intercipiuntur, quò minùs rectâ viâ progredi queant, vel ab impuritate & ∇ ſtreitate materiæ, quæ vi gravitatis ſuæ fundum petit, & ſeſe purioribus partibus intimiùs permiscet, vel etiam ob inæqualitatem fundi, quâ partes quædam extantiores ad baſin Ξ i ſeſe inſinuant, & partim mutatione pororum, partim ipſis ∇ ſtribus particulis Cryſtallum inquinant. Sic namque non mirum amplius obveniet, quod in Helvetiâ in minerâ quâ Cryſtalli reperiuntur in monte Gottardo, Grimsulâ & Valeſiâ reperiatur Iris, ein Regenbogen-Stein/ ita dictus, quòd Iridis colores angulorum repercuffu imitetur, nimirum eſt Cryſtalli ſpecies ſed nigrior, ceu aliàs duo Cryſtalli genera in Helvetiâ noſtrâ frequentiora ſunt, unum clarum & pellucidum inſtar glaciei purioris, pretii hinc majoris, alterum verò nigricantiùs & ſubfulcum, quod è ſummis Alpibus vel etiam ad radices montium è terra effoditur. Sic & nobis Lucernâ tranſmiſſa eſt Cryſtallus talcoſa ſeu Cryſtallus Islandica rhomboidalis Eraſmi Bartholini (de quo vid. ejus Tract. pecul.) in qua reſractiones ſingulares notantur ob ſtructuram*

ejus inæqualem quâ is non frustum unicum ſaltem aut abſolutè continuum refert, ſed compoſitus eſt ex diſtinctis laminis vel bracteis, diverſimodè contiguïs, adeo ut in quibusdam locis diſtinctæ illæ laminæ ſaltem unam refractionem, in aliis duas vel plures efficiant, de quo *Muſ. Soc. Lond.* p. 310. ex qua deſcriptione non immeritò quoque inferit cum *Muſ. Septal. Cl. Terzaga* l. C. §. 54. & *Stenon. de ſolid. intra ſolid.* p. 79. cit. *Hottingerus*, precariam ſaltem hujus Lapidis eſſe recenſionem inter Cryſtallos, & *Selenita Rhomboidalis* titulo melius inſigniri: Reperitur autem non ſaltem in *Islandiâ*, ſed & vicinis *Thermis Schintznachenſibus*, ditione *Bernenſi*, *Glaronenſi*, vico ditionis *Suitenſis* ad *Lacum Lachen* dicto, *Rhetiâ*. Cryſtallorum veriorum verò Differèntias quo ad Figuras, Colores, Superficies, Magnitudinem, &c. ſiſtit eleganter *laud. Hottingerus*; Sic namque membrum virile repræſentat apud *Welfchium Hecatœſt.* l. *Obſerv.* 40. pag. 54. ubi & figuræ heptagonæ, tetragonæ & trigonæ in monte *Groß Albrig* apud *Suitenſes* reperiri dicit, & quæ ſunt aliæ angulorum diverſitates; ceu præter olivarem utrinque in apicem terminantem, ut & dodecagonum rariffima eſt trigona, *Montisbeligardi* non ſaltem ſed & circa *Altorfium* reperiunda, qualem *Fig. 4.* cit. *Hottingerus* ſiſtit, quæq; congruit cum *Fluore candido Gefneri* apud *Aldrovand. Muſ. Met.* p. 927. Quoad variationem in ſuperficie notabilis eſt Cryſtallus, in qua Maſculæ *Marcaſitæ* aureæ angulares apparent, ceu talem ex *Lufitania* à *Joh. Rud. Battier.* p. m. allatum & ab ejus Fratre *Cl. & Doctiſſ. D. D. Sam. Battierio* nobis donatum poſſidemus. Quoad colores ſæpius niger eſt inſtar atramenti, ruber item, viridis, croceique coloris, ut tales ſiſtit *Wormius Muſ.* p. 100. Cauſam variationis ſiſtit *Steno de Solid. intra Solid. & Ingenioſiſſ. Scheuchzer.* in cit. *Differt. Hottingerianâ* p. 27. ubi varietas Cryſtalli in planis & angulis, à diverſa particularum collocatione & diſpoſitione rectè deducitur; nimirum juxta cit. *Stenonem & Hottingerum.* 1. *Creſcit Cryſtallus, dum Cryſtalli jam delineatæ planis externis apponitur nova materia Cryſtallina.* 2. *Nova hæc materia Cryſtallina non omnibus planis apponitur, ſed ut plurimum ſolis planis apicis, ſeu planis extremis.* 3. *Non eodem tempore, nec eadem quantitate omnibus planis extremis apponitur materia Cryſtallina.* 4. *Non ſemper totum planum materiâ Cryſtallinâ tegitur, ſed interdum verſus angulos, interdum verſus latera, interdum in medio plano loca nuda relinquantur.* Nimirum plana columna majora ſunt & oblonga, ubi Cryſtallus per appoſitionem continuam, ad plana pyramidis factam diu multumq; crevit; Minora, ubi parum; Nulla, ubi materia nova Cryſtallis appoſita fluida nimis extitit, ut ab utroque latere baſes pyramidum in unam abierint. Plana intermedia, ſive columna, ut plurimum non ſtriata, ad minimum unum vel duo, quando ſcilicet materia appoſita, propter craſſitiem aliqualem non potuit explanari, quin in conſinio columna & pyramidis veſtigia relictâ fuerint; Axis pyra-

midum, ubi deviat à rectitudine cum axe columna, dicendum videtur, in prima Cryſtalli formatione hoc ita contigisse, ut pressio unius lateris prevaluerit, & apicem versus oppositum latus detorserit, vel uni præsertim plano pyramidis, ad quod nempe magis inclinat apex, appositam fuisse materiam, atque ob hanc causam fit, ut plana pyramidis raro sint equalia inter se, cum difficile sit conceptu, materiam novam equaliter omnibus planis sese apponere vel apposuisse, & ex eodem fonte derivanda est Varietas Figuræ, in planis tum pyramidis tum columnæ, ipsaq; resolutio angulorum solidorum tum extremorum tum intermediorum in plures alios; Sic partes plani ejusdem seu pyramidalis seu columnaris non semper in eadem sunt superficie, licet in alia parallela, ubi materia nova propter aliqualem crassitiem vel aliud impedimentum sese non diffudit per totam plani planitiem; Gibbum in medio sit planum, quando materia nova medio ipsius plani fuit apposita, indeq; sensim versus latera, sive bases extenuata. Tandem in planis intermediis inæqualitates observantur scalarum gradibus similes, quando nempe materia nova planis pyramidalibus affusa non tota illa occupavit, sed nunc per has nunc per illas partes illorum defluxit, sicq; nunc has nunc illas partes planorum columnarium adauxit. Et sicut omne rectum est norma sui curvi, ita non impossibile, licet operosum erit ei, qui genesin Eli hexagonæ consideraverit, irregulares quoque innumeras angulorum & planorum ab ordinaria deflecentes Cryſtallorum Figuras explicare, nimirum sicuti conceptu est facile, materiam Cryſtallinam non esse ubique ejusdem constitutionis & texture, resistentiæ vel cessionis, crassitiæ vel subtilitatis, extensibilitatis, sive tenacitatis & fragilitatis, ita in fluido ambiente, cui non minimam figurationis partem detulimus, magna omnino potest esse varietas, ut pressio sit sufficiens, non ubique equalis, sed ab uno latere major quam ab altero impedita vel libera. Facile quoque inde judicare licet, ex innumeris fortè modis, activi fluidi ad passivam materiam Cryſtallinam applicatione, non posse non varias induci figuras. Ipse quoque locus, prout est vel amplius vel angustus, oblongus, angularis vel rotundus, undique clausus, vel alicubi apertus, non parùm quoque ad diversitatem figuræ contribuit. Porro Cryſtallus, licet primigenia sit hexagona, insigniter potest variari à varia cohesione, compressione aliarum Cryſtallorum, à celeri vel tarda, ad fundum vel latera cavitatis detrusione & allisione, præsertim etiam in sui augmento, prout nova materia Cryſtallina apponitur, vel omnibus undique planis vel uni duntaxat aut duobus planis vel alterutrius vel utriusq; pyramidis. Inæqualitates verò quod spectet, & heterogeneitates in planis Cryſtalli conspicuas, debentur illæ causis externis, nimirum vel succo minerali & metallico, Cryſtallo jam formata accedenti, vel arenulis alijsq; stribus particulis è tabulato cavitatis superioris in Cryſtalli præsertim pyramides delapsis. A succo metallico fit, ut Cryſtalli habeantur obductæ vel ipso puro puto Auro vel Cæruleo & Chrysocolle, vel Spato, vel illis insideant Pyritarum sive Marcasitarum cubi, de quarum generatione speciatim videatur

videatur cit. Steno p. 75. & ſeq. Atque hac occaſione notari meretur, cryſtallum durante adhaſione extraneæ materiæ poſſe exiſtere vel adhuc parùm fluidam & quaſi mollem vel jam plenè indurata; Prius ſi ſtatuatur, poteſt formari conceptus probabilis de foveolis in ſuperficie lapidis conſpicuis, ut arenæ vel aliæ ¶ ſtres particule delapſæ ſeſe in molliusculam adhuc cryſtallinam maſſam inſinuaverint, poſtea autem duritiæ inducta & poris magis conſtrictis, fuerint vel ſponte elapſæ, vel, ſeu arte ſeu natura quaſi elotæ, remanentibus poſtea exiguis illis foveolis ſive cavitatibus, niſi malueris dicere, quòd cryſtalli ſuperficies, jam plenè indurata, à ſucco quodam acri ¶ ti æmulo fuerit eroſa. Poſterius locum invenit, ubi materia cryſtallos obducens ſuperficie externe adhaeret quidem, nulla tamen ſui veſtigia imprimit, quo caſu lentor quidam & viſciditas ipſius materiæ adhæſcentis, vel ſaltem gluten aliquod interveniens poteſt admitti. Exigua tandem tubercula quòd attinet variolas æmulantia, oriri ea poſſunt, dum in fluido particule ſolidæ cryſtalline hinc inde errantes, in ipſo actu cryſtalliſationis ad priſma preſſæ ſuperficie poſtea adhaſerunt, vel, ut Steno p. 62. autumat, à particulis minutis oleoſis, quæ fluido ſupernatarunt, ſeſe poris illis cryſtalli inſinuârunt. Cryſtalli in magnitudine variatio non aliunde ferè dependet quàm à materiæ ipſius cryſtalline in fluido exiſtentis abundantia vel defectu, ubi ſimul attendi debet textura & conſtitutio materiæ ſolidæ ambientis, ſive ea metallica fuerit ſive lapidea, inde enim arceſſi debet materia nova cryſtallus jam formatiſ apponenda, ita ut cryſtalli majores majoresq; evadant, ſi illius pori fuerint particulis cryſtallinis caloris ope in cavitatem expellendus repleti. Nec ſilentio involvenda eſt conditio loci ipſius ſive cavitatis, in qua formari debent Cryſtalli, prout enim illa magna fuerit vel parva, puto progigni etiam majores vel minores cryſtallos, ſicuti Chymici etiam obſervant, cryſtallos tantò majores fieri, quantò vas ipſum in quo cryſtalliſatio fit, majus eſt & amplius. Tandem ratio quoque habenda eſt ipſius fluidi, in quo cryſtalliſatio naturalis debet peragi, prout enim iſtud fuerit vel copioſum vel paucum, citæ vel tardæ, quietæ vel turbatæ evaporationi expoſitum, variabit quoque cryſtallorum magnitudo, & ipſa quoque in diaphaneitate perfectio, &c. Vires Cryſtalli quod ſpectat, quia mollis ejus eſt textura & ſpongioſior ratione aliarum gemmarum, nihilominus ejus particule ſatis duræ ad reſiſtendum, ſit, ut egregium ſit temperans humorum acrium rodentium, præcipuè bilis æruginosæ, cujus tincturam morbiſſicam in corpore æquè ſuſcipere valet, ac aliàs per Alchymiam mineralibus certis colore vario tingitur, velutque lana nitida faciliùs imbui poteſt, hinc in Torminibus atrocibus Infantum, eorum nocturnis pavoribus inde obortis egregiè prodeſt, ac etiam ipſius Arſenici aſſumpti, ¶ ti, ¶ tis antidotum eſt, ſi in pulvere ad ʒj. cum Ol. amygd. dulc. exhibeatur, v. g. R̄. ▽ roſ. cum album. ovi conquaſſ. ʒij. Syr. viol. ʒvj. Cryſtall. mont. ppt. ʒj. Sacch. ʒj. gr. j. miſc. Vid. Miſcell. Cutioſ. Dec. II. Ann. IV. Obſ. 12. & Avicenn, L. IV. Fen. 6. tr. 1. c. 9.

In *Cholerâ* hinc quoque *Dysenteria* egregium eſt attemperans, ceu hoc experientiâ ſuâ confirmat *Exc. Dan. Crügerus in Miſc. Cur. Dec. II. An. IV. Obſ. XII. p. m. 37.* ubi & in motibus *Epilepticis* ſiſtendis ſe pulverem hunc præſentaneo auxilio exhibuiſſe pueris refert: *Rx. Cryſtall. foſſ. Smaragd. ppt. aa. ʒʒ. Margar. ppt. gr. v. Corall. rubr. ppt. gr. iij. M.* Fluit autem hæc vis à vi acidum attemperante, ceu & quia *ſum* coagulum domat, *Lac auget*, v. g. in hoc pulvere: *Rx. Eli ppt. ʒj. Sem. anis. fœnic. Croci ana ʒij. Margarit. ppt. ʒj. Sacchar. ʒxxj. M. f. Tragea:* Sic & ingrediens eſt *Secreti ad Vertiginem Celeberr.* *D. D. Wepſeri*, cujus præſtantiam ſæpius expertus ſum: *Rx. Rad. Valerian. & Pæon. menſe Auguſt. ante Solis ortum collect. ana ʒʒ. E montan. ſæpius vel octies igniti & in ▽ betonic. extinct. ʒij. Nuc. moſch. in ſucco citri macerat. & exiccat. ʒj. cinnab. nativ. ʒiiij. Flor. euphraſ. ʒj. ſacchar. alb. ad pondus omn. Doſ. ʒʒ. cum ▽ beton. ſalv. aut alia cephal. ſenibus aut valde phlegmaticis adde cubebar. ʒj.* Ejusdem quoque Pulvis *Elorum* compoſitus in *Arthritide* vagâ ſummopere laudari meretur, ceu qui ſæpius hîc *Baſileæ* tum à nobis tum aliis ſalutaris expertus (v. g. ab *Ampl. Senat. Solodur. DN. Mollondin*, qui nobis retulit ſe dum forte ſcatulam, in qua aſſervabatur, in hypocausto aperiret, obſervariſſe *Lumbricos* è pulvere ejus ingrediente renatos fuiſſe) cujus compoſitio hæc eſt: *Rx. Nuc. moſchat. in ſucco citri & acetos. per 24. hor. macer. ʒj. Rad. aron. ppt. ʒj. ʒiiij. Fecul. aron. bryon. ā. ʒv. E alb. ignit. ter vel quater & in ▽ betonic. extinct. pulveriſ. ſuccin. alb. ppt. Tabul. Manus Chriſt. ā. ʒij. M. f. Pulv. Dehinc Rx. hujus Pulver. Eſtal. compoſ. ʒij. Lumbricer. ▽ ſtr. ppt. ʒiʒ. Bezoar. orient. ʒʒ. ſacchar. alb. ʒij. M. f. Pulv. Doſ. ā ʒj. ad ʒj. In *Leprâ* quoque è nimio *Guajaci* uſu inductâ utiliſſimum reperit *Henr. ab Heer in Obſ. p. m. 202.* cryſtallum mont. præparatam, dum ejus ʒʒ. quotidie mane cum ſucc. fol. nymph. rib. & berber. unâ cum ſero lactis, poſtea hauſto in quo tantillum *ſis Prunelle* ſolutum aſſumeretur. In *Ictero* eum quoque uſurpavit *Mayerne in Prax. p. m. 367.* cum lumbr. millep. ſtercor. anſer aliisq; aperitivis. *Joh. Bapt. Soncinus* Cryſtallum puram bilem æruginolaſam vacuare deprehendiſſe extat in *MS. Rhodianis in Act. Med. Hafn. Vol. IV. p. m. 87.* In *Dolore nephritico* & calculo veſicæ expellendo egregia ſequens Cryſtalli præparatio: *Rx. Eſtall. mont. puriſſ. E comm. ā. q. ſ. pulveriſ. ſubtiliſ. & inde Xbulo candefacto cum operculo, detineatur in calore vehementi per xij. horas, poſt materiam calcina, diſſolve ▽ pluviâ, ſolutionem hanc filtra & coagula ad conſiſt. mellis, hujus Rx. ʒj. cui aſfund. Vini Gall. vel Rhenan. ʒxx. digere in arena ſpatio 3. dier. ſingulis diebus bis terve agita, filtra & uſui ſerva, Doſis ab ʒj. ad ʒiiij. Alii ita procedunt: Rx. E montan. pulveriſ. & 6. horis integris reverberentur, ut flamma exeat, aſfunde dein tantum ▽ urticæ, ut ſuperemineat 6. digitos, pone per 6. dies in digeſtione, ſola dein, tum maxima pars cryſtallorum ſuper ſubuntur, quibus**

quibus affunde tandem ∇ am Δ tam urtic. & procede sicut prius, ∇ pita-
cnm ∇ \ominus , tum ad fundum oleum descendet, remanente ∇ a in superiore
parte, effunde in aliud vas, donec omne \ominus edulcoratum est, *Dos. 3℔. ad 3℔.*
Mollenbroeck de Var. p. m. 75. cum \ominus ∇ calcinat & demum ∇ urticae injicit.
Usum Mechanicum quod attinet, varia de ∇ lo parantur ornamenta & va-
sa, ut globuli, quibus thoraces clauduntur, item alii majores qui febricitan-
tium pugnos egregiè refrigerant, Cochlearia, Patinæ, Pocula, Scyphi quales
duos iratum fregisse Neronem seculum suum ita punientem, ne quis alius
ex his biberet, *Plinius refert Hist. Nat. L. XXXVII. C. II.* Candelabrum inde
paratum magnifice splendens possedit *Ampliss. Basil. p. m. Consul Joh. Ludov.*
Krugius. Vid. Guil. Stuckius L. III. Antiq. Conviv. cap. 12. & Simon. Majol. L. I.
Canic. dier. colloq. 18.

Cœterùm CrySTALLI occasione mentio quoque nobis facienda est de *Fluo-*
ribus (ita dictis quòd dignis calore ut glacies à sole liquecant, Germ. *Fluß-*
Flußstein) seu *Vitro fossili Ferrant. Imperati Histor. Nat. L. XXV. cap. VIII.*
p. m. 605. quod & *Theophr. Parac. Cacymias* vocat, nimirum sunt pellucidi &
transparentes gemmis similes, sed minus duri, ita ut dentibus compressi
aliquando cedant, adeoque inter gemmas & Lapides velut medium locum
obtinent, eorumque velut rudimenta sunt; Tales Fluores varii coloris
Museum Platerianum monstrat; nim. coloris *albi* reperiuntur *Badæ Helve-*
tiorum, ut notat *Aldrovandus*, in saxi juxta *Limagum*, saporis tam acris, ut
strangulationem inducere videantur, ceu & hujus coloris fluorem *Adaman-*
ti vel *crystallo* persimilem judicat illum *Adamantem* qui ipsi *Adamantis Cy-*
prii nomine misusest: *nigri* verò instar *asphaltis* propè *Principale monaste-*
rium Mure & Aroviæ effodiuntur: *rubei, flavi, virides, cœrulei, purpurei, phœ-*
nicei, cinerei alibi reperiuntur, quos *Aldrov. Mus. Met. p. 933.* sistit; imprimis ve-
rò elegans est ille *Fluor crystallinus trigonus striis lateribus pyramidis cujusque pa-*
rallelis pulchrè notatus, in monte *Legerio* repertus, quem *Lithogr. Helv. Spec.*
fig. 41. proponit *Exc. Scheuchzerus*. Cœterùm quoad *Usum* horum Fluorum
ex iis quandoque conficiuntur colores pictoribus utiles, ut refert *Charleton*
Onomast. Fossil. p. m. 274. Metallurgi verò dum metalla excoquunt, eos ad-
hibent, materiam enim in igne fluidiorem reddunt ac *Vitri fusores* ex albo
usto tuso & cribrato cum arena vitra parant. Huc referunt nonnulli *Lapi-*
dem illum (non à natura quidem sed arte elaboratum, ut docet *cit. Charleton*)
qui *Bezoar minerale* dicitur, cujus substantia quasi vitrea est, coloris luteo ru-
bentis, micis aureis, quæ oculos mirè perstringunt, referat.

II. *JASPIDIS* ita dicitur quasi in aspide genitus, eò quòd ob coloris
diversitatem ad instar serpentis, *Jaspis* variegatus appareat, licet ut pluri-
mum color vicidis & *Smaragdo* proximior in illo observetur; quare ex va-
rietate

rietate colorum (ceu Bohemia multas habet Jaspidis species, rubescentes, purpureas, albas, conspicuas variis coloribus mixtas) multarum quoque specierum est, quales ex *Wormio* quinque recenset *Charleton de Fossil. p. m. 269.* nimirum *α Orientalem*, quæ subcæruleo, viridiq̃ue colore obscura sanguinis punctis conspersa est & reliquis præfertur. *β Viridem* maximè ex parte paucis intercurrentibus venulis sanguineis. *γ Grammatias* quæ aliquid purpurei admixtum habet, interjectâ lineâ albâ. *δ Terebinthizusam* *Dioscor.* quæ instar terebinthinæ coctæ colore flavo est; *ε Purpuream* croceis & cæruleis venulis interspersam: præcipuè autem *nobiliores Jaspidis species* censentur priores, nim. *Heliotropius, Lapis Nephriticus, Malachites.*

§. 1. Heliotropius, Plinio & Isidoro olim ita dictus, quod ∇ æ imetus radios solares quos regerit in sanguineum colorem quasi mutet, nunc *Jaspis Orientalis* vocatur, qui si subcæruleo viridiq̃ue colore obscurus sanguineis punctis vel potius venulis conspersus sit, reliquis præfertur. Tali & aliis Jaspidibus parietes columnasq̃ue sacelli *D. Laurentii* magnificentissimè quotidie exornare curat *Sereniss. Magnus Hetruriae Dux*, quas non sine stupore, uti & mensas alias gemmis variis expolitas in Archivo ejusdem Florentiæ conspeximus. *Vires Jaspidis hujus*, ut aliorum, experientiâ *Boëtii*, egregiæ sunt (uti & suprâ jam allatum) in *sistendo sanguine* (*sanguinalis* hinc dictus) *roborando fœtu & sistendo vomitu*, quod confirmat ulterius *Encelius Lib. III. de Re Metall. cap. 1.* illâ Jaspidis Germanorum specie pulcherrimâ, quæ circa *Jenam in Thuringiâ, Altenburgi in Misniâ* & aliis locis, *spadicei coloris*, quâque in quadam urbe pro silicibus ad ignem excutiendum utuntur, reperitur, quod nimirum hæc *Jaspis contra hemorrhagiam & Fluxum menstruorum* præsentissimè valeat, idq̃ue expertus sit, eademq̃ue juvet & *partum & tegat conceptum*, ceu & hujus rei præclara experimenta se vidisse refert *Boëtius Tr. de Gemm.* Huic affinis est lapis ille spurius quidem sed elegans, quem *Wormius* *Jasponichem* id est, *Onychem* viridi colore cum *Gemariis* vocat, quæ in *Insulis Feroen-* sibus reperitur.

§. 2. Lapis Nephriticus ut plurimum viridis est & quasi oleosus nec adeo in coloribus variat ut Jaspis; ceu & optimæ notæ censetur qui ex viriditate nigricat quasi & opacus est. *Vires* ejus, ex nomine & plurimis experimentis, validissimæ sunt ad *pellendum calculum*, quem *Uro* inclusus & ad carpum vel lumborum regioni applicatus in corpore ita validè movet, ut eum deponere sæpè cocti sint gestantes; unde quid verò de hoc Jaspide antinephritico expertus sit in proprio corpore, audiri meretur *Exc. D. D. Christ. Menzel. Dec. II. M. C. An. VII. Obs. 2. p. m. 4.* Allatus est, ait, *Lapis* quidam antinephriticus *Electori* p. m. An. 1675. Hagæ Comit. à Viro nobili de *Achtenhewen* (Legato olim confœderati Belgii ad Electorem nostrum) cùm quereretur ibidem
Electo

Electoꝝ de nephritico dolore. Asserebat præfatus Vir Electoꝝ, si lapidem nudo corpori alligatum gestaret sine interruptione per integrum annum, fore, ut Electoꝝ ab omni calculo & renum & vesicæ penitus liberetur, quod lapis iste experienciâ crebrâ hunc effectum plurimis è familia prælustri de Pau, ad quam lapis spectat, præstiterit. Electoꝝ aliis remediis à nephritide curatus, noluit corpori suo lapidem admoveri, sed cubiculario suo N. Senniogio, Cassellensi, custodiendum tradidit, eiꝛue libertatem dedit gestandi lapidem, si vellet, corpore nudo experimenti causâ, quod is quoque aliquoties nephritide vexaretur; cuius rei periculum quoque fecit laudatus cubicularius, singularis amicus meus, qui datis ad me literis ita scribit : Incepi lapidem alligare corpori meo nudo cùm discederemus Swinfurto cum exercitu nostro, ubi duriter nephritide laborabam, sed cùm postea per Magdeburgum iremus in Marchiam Brandeburgicam, ubi nobis cum hoste circa Fehrbellinium erat conflictandum, religabam lapidem à corpore, eumꝛue in cista Electorali custoditum reposui, metuens ne expeditione ista bellica periret. Postea verò cùm re feliciter actâ essemus cum exercitu Sverinii in Megalopoli, lapidem nutu Serenissimi denuð corpori adaptavi, eumꝛue gestavi continuð sine intermissione per quinque anni quadrantes & benè me habui. Modus autem gestandi lapidem hic erat. Curabam mihi confici ligamentum ex serico paulò latum & crassum, iis simile, quibus pallia corpori circa collum nexu firmamus (Germ. Mantel-schlingen) cum suo annexo globulo. Illud longitudine suâ corporis mei crassitiem æquabat: huic alligatus erat lapis iste, suo quoque per foramen ligamine parvo constans, ut ille per ligamentum corporis hinc indè, qua parte corporis placeret, moveri posset. Sic gestavi lapidem circa regionem renum in dorso per præscriptum tempus. Inter gestandum toto tempore persensi, cum maxima voluptate, refrigerationem dorsi & renum. Posthæc affectus calculi renum sensim apud me decrevit, sic ut per decennium nihil notabilius senserim; per octo verò proximè præterlapsos annos nephritis penitus me deseruit, pro quo DEO laus sit! Hæc cubicularius ille. Cæterum lapis ille Jaspis erat communis, maculis viridibus fuscis intermixtis sanguineis infectus, qualiter Jaspis apparere solet & distingui à lapide Nephritico vulgò sic dicto, qui cum crassus est, viriditatem fuscam quoque exhibet, sed absque maculis est & transparent; Jaspis autem maculis suis penitus obfuscatus & opacus non diaphanus est. Quid autem de appensis & eorum efficacia sit statuendum, cuilibet integrum & liberum relinquitur. Ego lapidibus ejusmodi multam refrigerandi vim inesse arbitror, quâ calorem p. n. renum tanquam præcipuum agens coagulandi Tum vel calculosam materiam in renibus, retundere & sic causam nephritidis continuð abarcere valent.

Mirum verò texturam ejus mox immutari viresque imminui, si in decoctum herbarum incidat, referente *Wormio* & ex *Boyleo*, quatenus fortè pori ejus ita sunt aperti & modificati, ut materia subtilis liberè eos perfluens obstaculum reperiatur, quò minus postea illum & hinc in corpus renum penetrare possit.

§. 3. *Malachites* nomen habet, eò quòd sit foliorum malvæ instar viridis & mollis; magnus adèò lapis est, ut sæpè pocula & manubria ex eo confici possint. *Vires* ejus dicuntur esse *hemorrhagiam sistere* in vulneribus, vel etiam intra corpus ad *gran. vj.* purgare, id quod fortè ex ☉lica TRA procedit: volunt & nonnulli illum à fulgure & tonitru gestantem præservare & adversus *spasmus* facere.

III. *ACHATES* cum præcedente *Jaspide* ratione varietatis colorum conveniens, & à flumine *Siciliæ Tyrrheni* maris *Insulæ* ejusdem nominis, ubi primò inventus, ita dictus, itidem è censu illorum lapidum pretiosorum est qui non translucent sed saltem relucet & variorum sunt colorum, licet verò concolor hic sit *Jaspidi*, tamen *differentia* in eo est. quòd *Achates* sit durior & minus opacus, sicut ab *Oniche* differt in eo, quòd hæc circulis variorum colorum cingatur, illa verò quasdam gerat lineas discolores, figuræque variæ à natura ipsi sint impressæ, unde & varia ejus nomina, *Cerachates*, cornei coloris, *Hemachates* (sanguineis venis insignitus) *Leucachates*, (vel ob perspicuitatem in candore pulcherrimam) *Corallachates*, item *Lagizes*, in qua scilicet ludens *Natura* caput & partem colli *Leporis* delineavit, *Bdellites* hirudinem insectum repræsentans, prout & *Aldrovandus Mus. Met. p. 907.* refert se vidisse *Achatem* cum sole radiato à tribus *Lunæ* iconibus circumdato. Plurimas ejus *differentias* aliquot tabellis sistit cit. *Aldrovandus*, prout nimirum hæ lineæ suis ductibus arbores, fluvios & animalia pulchrè exprimant, prout & mirus est naturalis *Achates* in *Bibliothecâ Francofurt.* qui cor & pulmones simul venarum aliquo ductu egregiè repræsentat; item *Patina achatina Viennensis* in *Museo Imperatoris*, ubi verba hæc sunt B. XPISTO R. I. XXX. quæ dicitur è thesauro *Caroli Audacis Ducis Burgundiæ* descendisse; Sic quoque *Cardanus* *Achatem* se habere scribit, qui natura hemisphærium referat cœli, distinctis orbibus cum ☿a, aquis supereminente. Item quosdam humanos oculos habere scribit & leucophthalmos dici, nonnullos capræ & ægophthalmos & lupi alios atque lycophthalmos vocari. Complures item mixtis coloribus dubiæ naturæ, quum alios lapides è vario genere sibi intermixtos habeant. Horum verò omnium phenomenon causa forte deducenda ex rimis quæ intercurrunt ob siccitatem lapidis, quas rimas dein gypseus aut alius vapor implet, ceu idem quis facere potest cum argilla molli craticulæ imposita, infra quam Carbo-

positi,

positi, super quos deinde cerussam exhalare quis facit. Omnium verò elegantissimus est *Achates Tiberianus* seu *Gem̃a Cæsarea* (nim. olim pretiosior & rarior erat *Achates* ac hodie, ubi nil carum nisi rarum) antiquitate, argumento, arte, historiâ prorsus incomparabilis, D. Augusti Apotheosin, Imp. Cæs. Tiberii Augustæque Juliae domus seriem & icones, gentesque bello captas repræsentans, notis historicis illustrata, auctore *Jacobo le Roy, Libero Barone S. R. I.* cujus Viri insignem humanitatem profundamque eruditionemque cum morum gravitate conjunctam satis expertus sum, dum Basileæ nos invisere dignaretur. Quoad *Vires Achatis*, dicitur prodesse contra *venena Viperarum & Scorpionum ictus* (ceu *Mylius in Basil. Med.* pulverem hujus lapidis in aliquo *liquore* propinat & partibus venenatis inspergit) & animadversum est, quòd ore contentus *sitim febricitantium* sedet, & aquila nido suo illum supponat. *Marbodeus in Dactylothec.* alias præterea adscribit *vires*:

*Portanti munus viresq̃, ministrat Achates,
Facundum facit, gratumq̃, boniq̃, coloris,
Et persuasorem mundoq̃, DEOq̃ue placentem,
Hoc Anchisiades comitante pericula vicit.*

idque ob influxum ☿ii qui in hunc lapidem præ aliis sit fortior.

IV. ONYX gemma est polita, albo & nigro zonis distinctis constans, unguem humanum referens: nimirum in eo summopere commendatur candor & varietas colorum, veluti color igneus, niger & corneus, candidis cingentibus venis, instar oculi; Quando cum *Sardo* componitur, dicitur *Sardonix*, ejus coloris dum unguis hominis carnibus impositus & utcunque translucidus est, nimirum participat naturam *Sardii & Onychis*, cum ab illo ruborem & ab hoc candorem acquirat. Quando autem crusta superior unius coloris cælata est, remanente crustâ inferiori alterius coloris insculptâ tanquam basi, vocatur *Camehea & Cameus*, fortè quia colorem *cameelinum* exhibet. Species ejus & varias differentias ultra triginta tabulis eleganter sistit *Aldrovandus Mus. Met. p. m. 918.* *Vires eorum*, *Alberto* teste, sunt illapsa in oculos depellere sordesque eorum abstergere, idque præstant globulis summè terfis & politis, quod & faciunt alia corpora lævia: quòd verò idem *Albertus M.* referat hanc gemmam *audaciam conciliare*, contrarium potius credit *Cerutus in Museo Calceol. p. m. 210.* ex ejus frigiditate quæ spiritus vitales constringere potest, unde & *Dioscorides* refert quòd collo suspensus *Onyx tristitiam mœroremq̃ conciliet*, & exinde fortè est, quòd *Onyx* (ut & seq. *Carneolus*) insertus sit à Magno Prophetâ Moyse, institutione divinâ, Rationali Aaronis supra allato, quòd DEUM contrito corde nobis propitiemur. In *affectibus oculorum* hic Lapis sine molestia illis imponitur, ut humores noxii excernantur, quæ virtus multis aliis Lapidibus ophthalmicis communis est.

V. CALCEDONIUS ita dictus, quia è Chalcedonia civitate Bithyniæ afferatur juxta Hier. Cardan. de Subtil. Onychis est species, nimirum candida Onyx, gemma nim. semiperspiciua, levi & nebuloso colore per totum corpus fuso imbuta, sculpturæ, propter duritiem, contumax; Veteres, ait Worm. Mus. p. m. 95. eum ad Onyches retulisse videntur, cujus etiam Species est, ut & candida Onyx dici mereatur: Præferuntur reliquis, notante & Charletone de Fossil. p. m. 272. qui aliquò colore sunt diluti ac oculis grati, ut illi in quibus purpureus, cœruleus & rubicundus albo miscetur, quiq̃ue soli expositi, radiorum reflexu Iridem ostentant; Si rubram adjunctam habeat venam, Sardonyx dicitur, si nigram Onyx; Ex speciebus Calcedonii sistit laud. Wormius

1. Calcedonium grandinosum ex grandinibus quasi margaritis constantem, guttulis succi lapidescentis ita invicem concretis ut ova piscium esse solent, Veterum scilicet Chalazia apud Ferr. Imperat. L. 24. cap. 2. descriptum.
2. Massam agniformem calcedonium referentem trium digitorum longitudine duorum latitudine.
3. Chalcedonium Islandicum crystalloidem à nemine hætenus descriptum, massam scil. unciar. duarum longitudine. totidem latitudine quâ latior est; parte quâ cauti adhæsit, saxo constat albo, duro, cui nigredinis quidpiam permistum, ex quo efflorescit crusta quædam Calcedonica, crassitie calami scriptorii. Hæc verò ex se papillaceas quasdam stirias protrudit ejusdem substantiæ, externâ superficie asperas instar sacchari candi, granulis minutis micantes. Parte anteriore tres sunt papillæ, quarum media reliquis longior, una reliquis minor, versus latiore partem una duplicata. Omnes hæ papillæ, ut & corporis ipsius tota superficies superior, quasi congelata est & splendentibus granulis Crystallinis aspera.
4. His addendus Calcedonius Aldrovandi Mus. Met. p. 917. ubi refert se habuisse Lapidem, nomine Calcedonii fusibilis, qui exterius erat coloris ferruginei interius candoris nivei, quasi candicantis ad modum eboris, qui ferro percussus scintillas ediderit. Vires Calcedonii commendantur contra timorem, tristitiam & affectum melancholicum, potissimum autem inservit pro sigillis, quia ceram non admittit.

VI. CARNEOLUS (etiam Sardus, ab insulâ Sardiniâ ubi reperitur) à carnis colore, quem refert cujusque loturæ similis est, ita dicitur, gemma itidem opacior est, obscurâ quasi nubeculâ perfusa; melior censetur qui multum rubet & perspicuus nonnihil est. Matrix Amethysti secundum Alcasarium est; Cardanus Gesnero donavit Carneolum dendritem cum figura Lunæ eclipsim patientis. Vires ejus dicuntur esse adstringere, menses & sanguinem undecunque fluentem prohibere, juxta versus:

(Corneolum gemmam veteres dixere sacratam,
Quod fluxum quemvis sanguinis ipsa fugat.

*Quod disceptantes concordat gemmula talis,
Quod dentes mundat, putridulosq; levat.)*

animum recreare & timorem pellere (quo fine & *Electuario de Gemmis* additus fuit) quin & litigantibus victoriam conciliare, gestantesque eum divites reddere, ut asserit *Cardan. de subtil.* id quod tamen ridet *Aldrovandus Musc. p. 926.* qui & refert usum ejus non esse novum in variis cælaturis, v. g. annulis signatoriis, cum tum *Plinius* asserat, in frequenti usu sigillorum (quia scilicet nil ceræ in signo retinet, ut maximè observare est in profundius sculpto annulo *Erasmi* in *Bibliotheca Basil.* visendo) eum fuisse, tum *Beda* scribat *Israëlitas* in deserto multos lapides hujus generis sculpsisse.

VII. AMETHYSTUS ita dicitur, quod ebrietati resistat, idque colorem vini indicare suâ signaturâ quidam putant, est punicei dilutioris coloris ex rubro & cæruleo coloremque vini imitatur; Nimirum

*Purpureus color ac violaceus est Amethysto,
Quem dant Æthyopum fervida regna tibi.
Lethargum pellit, contrarius est remulentis
Umbilica adpositus, dicit Aristoteles.*

Hinc testatur de se *Ranzovius de Conserv. Valet. cap. 47. p. m. 124.* se hunc in finem semper gestare solere in pectore magnum amethystum, sibi que videri illum nonnihil præstare. Dicitur & magnatum gratiam conciliare, ingenium acuere & vigiles reddere. Sunt autem Species Amethysti quinque magis notæ. Quarum prima Indica est, quæ absolutum purpuræ colorem refert, & optima est. Secunda quæ ad Hyacinthum descendit, cujus colorem Indi Sacon & gemmam Sacodion appellitant. Tertia quæ Paranitis dicitur in contermino Arabiæ reperibilis. Quarta vini colorem ostentat, ac etiam in Germania, Bohemia, Misnia sed mollior & vilior reperitur. Et quinta ab colorem crystalli accedit, albicante purpuræ dejectu, quæ minime probatur, *Plinius Lib. 17. Cap. 9.* tamen quasvis species probatas ait contra præstigiatorum imposturas & aëris tempestates; Contra item lethargum, si cynocephali pilo aut hirundinis pluma trajiciatur, solis aut Jæ inscripta nomenclatura. Quinta species apud Sedunos & Rhætos reperitur, docente *Agricolâ de Nat. Fossil. L. VI. p. 293.* & juxta *Mathes. in Sarept. Serm. XV. p. 267. b.* potius fluor est quàm Gemma, quæ scilicet etiam Constantinopoli habetur, qua Turcæ vittata capitis tegumenta exornant. Hinc in *Indice Rer. in Repositor. Job. Ponæ Veronensis* asservabatur Amethystus qui ad ad formam Crystalli descendit, & Amethystus unâ cum Onyche seu Chalcedonio ex Bohemiâ.

CAPUT VII.

De Lapidibus minus pretiosis MINORIBUS, MAGNETE, HÆMATITE, SCHISTO, SMIRIDE, LAZULI, ARMENO, LIPIS, GLOSSOPETRIS, ASTROITE, JUDAICO, BELEMNITE, MOROCHTO, LAPIDE HYBERNICO, ÆTITE GEODE, OSTRACITE, CORNU AMMONIS.

L APIDES VULGARES seu minus pretiosi, ut pretiosi, in minores & magnos dividuntur, qui ambo rursus subdivisionem, ex particularum componentium & quiescentium strictiori vel laxiori compage & nexu, admittunt in Duros & Molles seu solidos & porosos. Duri sunt, qui particulas magis invicem compactas habent & in quibus quies contactu immediato continetur. E' Lapidibus minus pretiosis minoribus qui respectu aliorum adhuc pretiosiores, primum deferimus locum Magneti.

I. MAGNES (ita dictus à Magnesia regione ubi primùm inventus) stupendum naturæ opificium, aptè describitur ab Excell. Clariss. D. Collegâ Theodoro Zuingeri, Phil. & Med. D. & Phys. Profess. in Scrutin. Magnet. Cap. II. §. 3. quodd sit lapis fossilis, ponderosus, ferrugineus, plus minus friabilis, in ferrifodinis plerumque ex ∇ stri copiosâ & ∇ reo ∇ li paucâ materiâ compositus qui certâ pororum sui corporis configuratione transitum materiæ subtili magis minus copiosæ permittit, atque ab ejus impetu partim ad polos mundi constanti naturæ ordine dirigitur, partim ferrum ad se allicit vel à se propellit, partim tandem hanc adherendi virtutem cum ferro ipso communicat. Nimirum quia magnes in ferrum tandem in ∇ æ gremio maturatur vel etiam ferrum in aëre magneticum evadit, statuendum est, virtutem ejus oriri ab habitu in ipsa minera (maximè si juxta Gilbertum ∇ a nil aliud est quàm magnus magnes) longissimo tempore (ex continuo scil. stabiliq; materiæ subtilis tribus striis cochlearum in modum contortæ ab uno polo in alterum fluxu) acquisito propter situm in aliquo meridiano vel potius in aliquo circulo maximo eorum qui transeunt per polos Eclipticæ, qui poli iidem sint cum polis motûs similis, qui aliàs in ∇ a supponitur, & prout declinatio Magnetis præcipuè hoc monstrat; Quia verò minera illa ∇ lis est, ac in ipso Magnete ferrei quid, etsi haud adeo apertè calcinatione monstrari possit, latet, colligere est maximam esse magnetis & ferri convenientiam quoad poros recipiendæ materiæ magneticæ effluviis nim. subtilissimis destinatos, hac tamen notabili differentia, quod exiguæ illæ particulae in poris magnetis contentæ vel pororum latera ita sint rigida, ut situm aliquem contrarium minimè acquirere possint, quò sit ut in Magnete

versus

versus unam saltem partem materiae magneticæ præbeant transitum : in Ferro autem quia particulae sunt molles & flexiles, fit etiam ut per alteram partem ingressum inveniat; Hinc & *attractio magnetica* fit, dum è magnete in \mathcal{J} um vicinum maxima fertur materiae magneticæ copia, quæ \mathcal{J} ri poros subito aperit, particulasque illas quibus obturabantur versus unam partem ita inflectit, ut postea eodem modo per \mathcal{J} um ac per magnetem moveatur, sicque ipsum \mathcal{J} rum enim magnetem velut efficiat ei que proprietates suas communicet, hoc verò dum fit materia magnetica quæ tum è ferro tum magnete egreditur ipsum disjicit aërem intermedium (uti eleganter *Auctor Scrutini Verit. Tom. II. Lib. VI. cap. 7.* & ingeniosus Philosophus Gallus Regis in *Philos. Nat.* id explicant) qui postea vel \mathcal{J} rum versus magnetem vel magnetem versus \mathcal{J} rum pellit, vel etiam utrumque ad se accedere cogit. præsentente unione motuum; de quibus ut & aliis stupendis magnetis & phænomenis præ aliis quoque *Acutiss. Clericus in Phys.* differit, qui quoque materiam illam inconspicuam, quæ circa magnetem in orbem fertur, ejusque particulas comparat pennæ vel *sagittæ pennatæ*, quæ adversis pennarum fibris ægrè foramen subit, quod verò facile ingreditur, si ex alterâ parte immittatur; striis item cum *Cartesio cochlearum*, quas certo modo circumactæ ingredi, alio vero nullatenus possunt; quamvis ex hac hypothese aliis non constet, *quare magnes semper eundem polum terræ obvertat* cum materia magnetica ex septentrione aut ex meridie veniens utrumque ex æquo subire possit, prætereaque taliter cum admoventur duo magnetes incidens ab utroque in alterum materia magnetica & solidas partes plures quàm poros offendens, deberet utrumque dimovere, quia major vis est illius materiae solido lapidi & vehementer & magnâ copiâ illisæ, quàm potest esse aëris quem dimovet & ad exteriores magnetis polos circumagit, cum præsertim tot poris scatere constet aërem, ut transitum satis liberum ei materiae concedat. Vid. *Hartæcker Princ. Phys.* Cæterum quo pacto plurima Magiam quandam redolentia effecta ludicra in lucem protrahantur, prout in Italia *statuæ* quædam incedere conspiciuntur magnetico artificio eoque & scobe ferri *exercitus prælians* exhibetur, etiam *arietes cornibus se impetentes*, *fluctus item maris*, ut & historiae aliæ in *Operibus* ita dictis, *Venetis & Parisiis* repræsentari & ludi solitis, specialius Magnus *Kircherus in Opere Magnetico* consulatur, tacendo juxta *Wormium Mus.* ejus ope secreta communicari posse, quale tamen Horologium rationale adhibendo \mathcal{J} si non magnetem, seq. modo confici posse Italus Sacerdos Principis Ord. Johannit. hic in viciniâ degentis nobis pro certo asseruit, quod, liberum Lectori judicium relinquendo, taliter sistimus : Cum \mathcal{J} a benigno aspectu respicit \mathcal{J} ium, extrahere sanguinem, qui in eodem cyatho vitreo in quem decidit, paulatim adspersione aquæ lavetur, donec

donec in ipso mumia seu filamenta nervea tantummodo restent : Has mumias serva in aliqua capsula ligneâ bene obturatâ & lancinulam seu gladiolum, quocum extractus est sanguis, serva in alia capsulâ etiam bene obturatâ. Fiat inter amicos capsularum permutatio & horâ inter ipsos statuta, amicus amici mumias cum lancinula pungat, nam ex hoc fiet, quod alter amicus aliquam sensationem patietur, quamvis sit distans & ex numero punctuum literas alphabeti comprehendere & consequenter amici sententiam poterit, & illi postea eodem modo respondere. *Vires Magnetis medicæ* non saltem externe sed & interne corpori nostro ob vim adstringentem & ♂ congenerem laudantur, sic enim *Mictionem involuntariam Puellæ* 16. annorum juxta *Balneum adstringens* se sanasse laud. Exc. *Zuingerus* in *Scrut. Magn.* p. m. 188. refert : R. Magn. ppt. ʒß. Unic. foss. Boli arm. ana ʒij. Nuc. M. ʒiß. Cinam. ʒß. Sacch. cand. ʒj. misc. f. Pulv. Dos. ʒij. in Vin. rubr. ceu & Magnetem pulveris. in linteo lacte muliebri madido utero immissum in laxitate nimia & hiatu oris uteri sterilitatem inferente laudat *Giesvvein* *Hodeg. Met.* p. 1405. Sic refert *Paræus* in *Oper. Chirurg. Lib. VII. cap. 15. p. 244.* de Chirurgo qui magnetem pulveris. infantibus herniosis cum jussulo feliciter exhibuerit, inungendo locum affectum melle cum limat. ♂ subtili, continuando 10. vel 12. diebus cum subligaculo convenienti ; Quia etiam vis in eo est ♂lis, ad ♂i effectus, accedit ; prout & rectè *Galenus* asserit eum hæmatitis vires habere, adstringit enim, exiccat & consolidat, & ob ⊕um in eo latens (quale ex eo habet supra laudatus Exc. *Zuingerus*) non mirum quod *Dioscorides* referat, illum trium obolorum pondere ad crassos & melancholicos humores educendos valere ac etiam *hydropes*, in quo ♂lia aliàs summè utilia, curare : Externe à *Paracelso* ejusque affectis *Emplastris epispasticis* non saltem sed & aliis admiscetur, uti ingrediens est *Empl. Opodeldoch*, *magnetici*, &c. Sic *Solenander* in *Consil. p. 358.* sub splenio seq. *Emplastrum alutæ* ad formam inguinis triquetrae induxit pro Herniosis : R. *Empl. contr. ruptur.* ʒvj. *Lap. magnet.* *Rasur. succin. ana* ʒij. *Ol. ovor.* ʒj. *M. f. a. f.* *Empl. tenax*, addendo, si opus, *Mastiches* & *Ceræ* parum. Notatu dignissimum est, quod *Ampl. Præses Schrökius* *Misc. Cur. Dec. II. Ann. V. p. 477.* refert ; Magnetis in nucha & sacculorum ramentis ♂ repletorum ad binos oculos noctu præsertim applicationem Mulieri Augustanæ in Oculorum hebetudine cum cecitatis metu salutarem fuisse. Hinc sit

α *Magnes preparatus* juxta modum dexterrimi Chirurgi *Fel. Würtzii* *Chirurg. p. m. 621.* ipsum scilicet minutissimè pulveris. in tigillo igniando & in oleum ♂tis dulce (unde non parum, quamvis id rideat *Zyvelferus*, confortari ipsum testatur *Hoffmannus*) pari quantitate injiciendo & postea igne siccando, cujus ʒß. plus hinc itidem præstat, quàm decem vulgari siptici in validè
confe-

consolidando vulnere, illiusque ab omni affluxu humorum defensione, nimirum hoc Empl. Paracelsi ex gummatibus & hnis, croco ♂, magnet. lap. calamin. rad. aristoloch. rot. ut balsamicis acidum corrigentibus constans egregiè sanat vulnera seu punctim seu cæsim inflictæ sine omni pure; Et si ad ulcera corrodentia expetitur, addi potest *Croc. metall.* ☉ ☿ li, ♀ ☿ t.

β *Emplastrum magneticum ex magnete ipso* (unde differt ab illo *Angeli Sala.* quod ex ☉ li magnete fit, qui tamen quia potius corrodit & aperit quàm trahit, nec analogicè quidem Magnetis nomen meretur, dicente *Schulzio Scrut. Cinn. p. m. 180.*) usto & cera commisto à quibusdam præparatur, ut ferrum in corpore alicubi latens inde meliùs educi possit, verùm alii hunc effectum magnetem vi sua attrahendi non amplius præstare colligunt ex eo, quòd oleosis & viscosis ejusmodi textura magnetis immutetur, quamvis aliàs ex *Monconnys Voyages* colligere quis possit, non adeo respuere magnetem oleosas & ramosas particulas, ex analogia fortè illarum cum materia striata, dum refert *Kircherum* sibi narrasse, quòd si constituatur magnes ad latus vitri oleo anethi repleti, ita ut poli magnetis sint perpendiculariter supra horizontem, magnetem tracturum insensibiliter totum oleum ex vitro. Plura de Magnete eaque curiosissima sistit *Excell. D. Zuingerus in cit. Scrut. Magnet.* quod videatur.

II. HÆMATITES à virtute sistendi sanguinem (vel in amuleto saltem de collo gestatus, experienciâ multiplici *Exc. D. Vit. Riedlini Lin. Med. An. 1696. p. m. 626.*) potissimùm dictus, censetur esse *lapis mediæ nature inter terram, lapidem & metallum*, participat enim multum de natura ferri, compactus in lapideam substantiam ex ramentis & sedimento, quod aqua ex rubrica (ceu quam Hæmatitis parentem dicit *Agricola de Ort. & caus. subterr. L. IV. C. 17.*) vel minera ♂ li rubra (adeo ut in ♂ excoqui possit, nihilque ferè aliud sit quàm ♂ i materia sec. *Mathiol. Comm. in Diosc. L. V. C. 101.*) abrasit, quâ de causa ad cotem attritus succum reddit sanguini similem. Repetitur ut Magnes (cujus vis trahendi fortis, in Hæmatite verò obscura saltem est sec. à *Boodt de Gemm. L. II. cap. 2.*) in ferrifodinis, ceu ♂ alstrum quoque appellatur. Differentiæ notabiliores desumuntur ab ejus forma; habet strias instar ♂ ii, glebosus tamèn ferè semper est & hic interdum cavernulis plenus est, ut is qui circa Hildeshemium (licèt is etiam in Germania sylvâ Herciniâ vel in Cheruscis Northusiæ, Hartsgeroda Misniæ, Annebergio, Geuro, Zeblicio, Goslaria, Hassiæ Gladebacho, Thuringiæ Salveldiâ, Salburgiâ, Jenâ, docente *Bauschio eleganti de hoc Lap. Tr. C. III. p. m. 93.* reperiatur) occurrit, interdum uvarum modo concrevit, ut *Hercyniæ*, qui referente *Agric. de Nat. Fossil. L. V. C. V.* obinde Hæmatites botryites dicitur, Metallicis der Glas-Topff; interdum quoque cerebri detecti formam præbet, ut *Cheruscus, Northusiæ & Hatzge-*

roda, qualem figuris eleganter adumbrat *Aldrovand. Mus. Met. p. m. 649.* (qui & alium sistit nigrum figurâ Cupressi) *Mus. Calceol. p. m. 273.* & *F. Imperat. Hist. nat. L. 26. C. 7.* Niger, turritus, stalacticus & erinacei modo aculeatus effoditur circa vallem Joachimicam; Niger quoque & turbinatus est Geurenensis, Annebergensis, Salveldensis. Vires lapidis Hæmatitis ob ☿ ♂ in eo minus arctè reclusum egregiæ omnino sunt, ut etiam quibusdam nationibus pro panacea habeatur, uti legere est apud *Polemannum de ☿ re Philos. cap. X. p. m. 153.* de Scoto quodam, qui *Hamburgi solo pulvere lap. hæmat. cum ol. ♂. fœniculi imprægnato* quàm plurimos morbos sanârit, & de *Prussis*, quod hoc lapide cum paucis aceti assumpto mox morbosas incommoditates abegerit; imò prout ipsum ♂ in se aurei quid continet, ita & in hoc lapide TRam ☉ rem latere probat ejus in ☿ solutio, quæ minimè cedit solutioni ejusmodi ☉ri; præterquam verò taliter insigne queat esse anticachecticum, (*R. Pulv. lap. hæmat. 3℔. nuc. mosch. q. s. ad imprægnat. Extr. croci 3j. M. f. Pulv.*) virtus ejus principalis erit in humoribus fluidis nimis condensandis, fibrillisque corporis laxis nimis corroborandis & firmandis, ceu hinc in Fluxibus quibuscunque alvi (v. g. in Dysenteria, maximè diascordio Fracastorii commixtus, vel in Pulv. styptico *D. Michaëlis Cap. de ☿ descript. vel seq. Frid. Hoffm. R. Lap. hæmat. 3ij. Terr. sigill. Unicorn. fossil. succin. ppt. Sang. dracon. ana 3j. Camph. gr. x. Laud. opiat. gr. iiij. vel hujus loco Sem. hyoscyam. 3ij. vel 3j. misc. F. Pulv.*) uteri, hæmorrhoidum (si Lapis hic ulterius in ollâ novâ in furno tegularum vel figuli combustus & cum croco martis adstringente & telis aranearum itidem combustis mixtus tum intus tum extus usurpetur, de quo *Stocker. in Empiric. p. m. 145.*) narium (vel ex signaturâ si juxta *Mylium Antidot. Med. Chym. L. I. C. VI. p. m. 70.* manu detineatur, vel brachiis alligetur vel de collo suspendatur, ceu præprimis hæmatitis cerebriformis virtutem se mirabilem expertum esse refert *Encel. de re met. L. III. C. 6.* licet *Paracels. Chir. Magn. L. I. Tr. II.* Carneolo hoc potius attribuat, ceu & nos Lateres coctos manu detentos hoc præstare vidimus) egregiè exoptatoque cum successu operatur, ac etiam exulcerationes tum internas tum externas sanat, prout ad speciales ejusmodi affectus se demittit *Excell. Bauschius de Lap. Hæmat. Cap. V.* nimirum præterea conducit in hæmoptysi & phthisi, ceu *Trallian. L. VII. C. I.* refert se eum in pollinem tritum utilissimè dedisse cum succ. granat. vel plant. polygoni vel etiam ex solâ aquâ egelidâ, & *Plater. Prax. T. III. L. II. C. V. p. m. 635.* cum aquâ decoctum, prout & nos cum Vinis medicatis ad cachexiam post febres relictam summo cum successu immiscuisse *Exper. D. D. Henr. Köferlinam* novimus; Sic & Vomitus sanguinis sedare expertus est cit. *Plater. p. 663.* & mictionem sanguinis p. 705. si nimirum ejus 3j. cum sacch. ros. 3ij. detur, prout ob hanc causam eum utilissimè immiscuit *Minsichtus in Armam. Sect. V.*

p. m. 103. suis speciebus diaPlantaginis, quibus Chirurgum quendam incontinentiam ☐na post partum feliciter sanasse novimus, item spec. diaMartis ad dysenteriam, in qua etiam cit. Plater. cit. Tom. p. 734. succum ejus rubeum cum aq. ros. vel plant. elicatum Clysteribus utilissimè immiscuit; haud secus ac Trochiscis alkekengi in renum ulceribus utilissimis quoque immiscetur hic Lapis, ac in cancris uteri affectibus Paracelsus eum sali (ad hujus t̄b̄. immiscendo Hematit. Thur. Mum. ā. 3j.) miscuit ad condiendos cibos. Sic in Epiphora & fugillatione oculorum mirè convenit cum lacte muliebri instillatus, aliq̄ eorum affectibus, de quo cit. Bauschius consuli potest; Quin & minimè reticendum, quod Doct. Anglus Colbath in Tr. de Podagr. ex remediis quæ post V. Sect. in plethoricis huic malo opponuntur, præprimis laudet Lap. hemat. subtiliter pulv. cum crem. ☐. haustum in Infus. rad. Eryngii, sem. bardan. & fraxini, nim. jam olim D. Langeloth. Schrödero in Pharm. L. III. C. 8. communicavit polli-nem hæmatitis cum Aq. diaph. maximo cum fructu exhiberi. Nos hîc elegantissimum processum adnectimus sequentem, ex cujus titulo de re ipsa cujus sit æstimationis, judicare est. Est is Elixir Arboris Vitæ seu TRA Jtis Δlis & adstringens: R. Lap. hemat. subtil. trit. t̄b̄. ☉ * ci t̄b̄. Terantur exacte-que inter se misceantur, committantur cucurbitæ ☐æ, cui alembicum vitreum adaptato, & instituatur ☐tio ex Δe nudo, successive gradus augendo (NB.) ita enim adscendet primò ☐ * ci aliquali flavedine tinctus, hunc subsequuntur Flores lutei & tandem extrema ignis violentia Flores aurantii TRA Jtis egregiè exornati: Hos flores concomitari solet ☐ quidam Jtus qui nullus alius quàm ☉is communis extremâ ignis violentiâ colliquati; ubi Alembicus inclaruit, signum est, omne Δle esse expulsum ac proinde ab ulteriori opere est abstinendum: ubi vasa & furnus refriguerint, ex unica hac operatione sequentia sibi obtinebit medicamina Chymiatricus:

1. Spiritum obtinebit in recipiente urinosum Δlemaureo colore tinctum; cujus vires explorare licet in obstructis mensibus, passione hysterica: Exterius in morbis soporibus naribus offerri solet, acerrimus enim est & Δlis in summo gradu: Dos. à guttis ij. ad viij. vel x.
2. Flores aurantii in alembico collecti diaphoretici sunt, potenter obstructions resolventes, qualiter teste Frider. Hoffmann. (qui hos flores ☐ magneticum meteorisatum Poterii credit, nos autem ☐niale quid hoc esse judicamus) in Not. Poter. p. m. 464. dati humorum tenacem saburram non tantum incidunt, sed & sæpius felicissimo cum successu educunt; commodissimè, ait porrò, flores hi adjiciuntur purgantium extractis, nam latitat in his etiam singularis virtus corrigendi acre illud principium, quod nonnunquam in dispositis sævos spasmos torminaque ciet; quare etiam Extractum catholicum purgans seq. ipsi usu: R. Extr. Aloës opt. 3j. colorynth. Res. jalap. scam. Gum. gutt. ā. 3ij. Flor. mart. seu hemat. 3j. M.

Dof. ʒʒ. ad ʒj. addendo in *asthmate & malo hypochondriaco*, Gumm. ammon. Myrrh. croc. Hysterico Castor. ol. succin. sabin. nephritico sal succini, in lymphæ maligno & benigno coagulo ꝑ dulc. qui etiam obinde Pilulis catholicis Poterii, quas arthritidem sæpissime sedare comperit, & in omni morbo intemperantiæ feliciter exhibentur, utilissime immisceri potest cum ☿e aurato ꝑ niii: R. Aloës opt. ʒʒ. myrrh. ʒij. mastich. ʒj. croc. ʒʒ. magn. saturnin. meteoris. seu Fl. lap. hemat. vel potius ꝑ dulc. croci metall. ana ʒʒ. cum syr. ros. f. Massa. Dof. à gr. xv. ad xxx. Dosis à gr. viij. ʒʒ. ad ʒj. His verò floribus si affuderis alcohol vini ad eminentiam 3. digitorum transversor. & reliqueris per aliquot septimanas in digestionem obtinebis TRam aurei coloris, qualem ex ipso ☉o vix arte Chymica elicere licet præstantiorem, estque vocatum Elixir Arboris vitæ, reverà TRa ʒtis Aliis ☉le *co Ali nobilitata, potenter obstructions referans, lienis scil. hepatis, pancreatis, uteri, renum, quia & antiscorbuticum & antispleneticum vel antimelancholicum insigne est, dum sanguinis crassam diathesin summopere attenuat ac lienis viscus roborat, sive is sanguinem magis volatilifcet, vel, ut Guil. Corvper in Anat. nov. vult, diverticulum saltem sit. quo sanguis fero imprægnatus secedat, per venas splenicæ in venâ portæ denuò sanguini à ventriculo intestinis, pancreate, &c. remeanti crassiori, motûs hujus circulatorii gratiâ per hepar necessariò promovendi, affundendus: TRæ hujus vis quoque insigniter elucet, vel ex signaturâ, in ictero (maxime si unâ pulvis ex diaphoretico ʒtiato & Lumbricis terrestribus assumatur, & per tres dies Potio Genuensis seq. à Boccone Mus. Fis. p. 127. laudata usurpetur: R. Aq. cich. cap. ꝑ. aa. ʒvj. card. Mar. calcatr. ana ʒij. Album. ovor. rec. num. 2. agitentur simul exacte, dein add. Succ. limon. ʒij. Sacch. cand. ʒiij. M. pro 3. dos.) Hydrope cum summa atropia ex obstructione glandularum mesenterii, Tabæ infantum, in omnibus febribus intermittentibus præsertim Quartanâ, mensium pertinaci obstructione, passione hystericâ, vermibus necandis, cephalalgia, palpitatione cordis, &c. Dof. R est à gr. x. ad xxx. in vehiculo conveniente, 3. ☉aëri humido exponito, ita enim solvetur in Liquorem, quem filtrato & obtinebis stypticum & adstringens potissimum & præstantissimum, aurei coloris, in se abscondens nobilissimum purissimi ʒtis ☉lum: Hujus adstringentis TRæ gutta à v. ad x. in conveniente liquore propinata, potenter compescunt Hemorrhagias quasvis, Uteri, Narium, Pulmonum, Diarrhæas & Dysenterias, uti & Fluxum album mulierum, adhibitis generalibus, potenter curant; Exterius ubi rami majores arteriarum sunt abscissi liquor hîc sacram præbet anchoram, spongiâ enim exceptus & plagæ applicatus illud præstat, quod à styptico sperari potest; insuper in Lienteriâ ubi fibræ orbiculares ventriculi per nimium potum sunt nimium relaxatæ, hæc TRa ʒtis adstringens blandè ventriculum ad officium reducit: 4. vel Ultimò quod remanet, illud in Xbulo forti igne re-

IV. SMIRIS lapis est itidem ferrugineus, nigricans, magis adhuc durus quam nodi in schisto Miseno enascentes, ceu hinc optimè artificibus, Gemmariisque inservit ad polienda arma: nimirum Smiris tanquam durissimus hæmatites conspicitur & ad cotem aquariam aliquem succum sanguineum reddit, *Plinio* hinc *tertium hæmatitis genus* dictus. Quia verò summe asper & indomitus est, omnia atterens, tantæque duritiei ut etiam Adamanti comparetur, non saltem *Gemmariis* inservit ad gemmas suas licet duras purgandas & detergendas, sed & *Vitrariis*, ceu qui vitreas laminas eo dividunt, *G. Agricola* cum in metallis Misenorum argentariis, *Arnebergi* alibi que

produci asserit. Juxta *Wecker. nostrum de Secret. L. X.* ad fingendos typos pro formandis numismatibus, Smyris valde probatur, nimirum ei optimè trito igneque candefacto aqua adspargitur ad modum pastæ, sicque typi per spatium multorum annorum duraturi formantur; quin imò si frangantur, rursus conterunt & iterum finguntur & meliores evadunt.

V. LAPIS LAZULI cœruleus (cœruleum montanum, German. *Bergsblaw* inde quoque dictus) est punctisque aureis flammisque velut exornatur, Armenus verò maculis relucet viridibus, cœruleis & subnigris. Talem lapidem Lazuli cum Chrysocolle distinctè adhærente in venâ argenti repertum, ex Alpibus Rhaticis obtinuit *Clariss. Wagnerus*. Ex quo quid de viribus sit sentiendum, constabit; nimirum ambo inter fortiora purgantia recensentur, imò etiam si virulentiâ ∞ li decenter haud liberentur, inter venena: *Uusus* scilicet, ejus tum *externus* tum *internus*; *Externum* quod spectat *Lapis Lazuli* pro periapto usurpatus, experientiâ *Illustris Viri Gondacheni à Liechtenstein*, referente *Spigelio de Hemirrit. p. 104.* ad febres arcendas quibus is erat valde obnoxius, præcipuè *tertianas* laudatur, neque enim interea se dum illum gestaret collo suspensum à febre affectum dicebat; Quoad *internum* verò horum *Lapidum* virtus purgativa sec. *Grevv Experim. Curios. pag. m. 36.* consistit in quodam \mathcal{Q} li, quo & \mathcal{S} dum hypochondriacum extinguunt, ceu hinc *Pilulas de lapide Lazuli* officinales *Martinius Hebdomad. Med. p. m. 419.* pro unico remedio demoliendo hypochondriaco malo habet; Nos \oplus lo vim suam tum purgantem tum antihypochondriacam adscribendam esse judicamus, quin & ∇ æ \mathcal{J} li vel \mathcal{F} æ quam copiosè fovet, ut ejus Calcinatio nos docuit; Quare & *Listerus in Exerc. de Hydrop. p. 24.* ex iis flores \star ci cœruleos seu *Ens \mathcal{F} ris* ita fecit: *Rx. Lap. armen. vel cujuslibet boni metalli cuprei \mathcal{O} \mathcal{J} ii crud. aa. q. v. funde cum Oro* ut moris est, f. *Regulus \mathcal{J} ii \mathcal{F} reus*, hujus *Rx. p. j. \ominus \star p. j.* stent per mensem in loco humido, dein \triangle matur in flores cœruleos collo \mathcal{G} æ adhærentes. Cæterum quia hi lapides extinctâ proprietate purgandi, longè nobiliores possident virtutes, statuendum videtur, quicquid boni hi lapides in *Maniâ, Quartanâ, Apoplexiâ, Epilepsiâ, affectu hypochondriaco* præstant, id à \mathcal{F} re eorum \oplus lico quin & \odot ro ritè extracto, depurato, præparato & ad maturitatem redacto esse referendum, ceu & hinc lapis de collo gestatus, singularem proprietatem à \mathcal{F} re suo irradiativo possidet puerorum terribilissima abortumque præcavendi; nimirum \odot ro divitem esse hunc lapidem aureæ prædictæ micæ ostendunt, ceu etiam \odot ri ex eo extractionem proponit *Athan. Kircherus Mund. subterr. Tom. II. lib. X. sect. IV. cap. 3. & lib. XII. sect. V. part. III. cap. 4. propos. 12.* Duplicis tamen generis lapidem hunc esse, unum, cujus micantes illæ particulae revera aureæ sint, alterum in quo marcasita potius \odot um saltem mentiatur, quam differentiam dijudicare docuit *Gabr.*

Fallopianus lib. de fossil. cap. 33. lapidis scil. in ignem immissione, in verè aureo scintillas istas pulchriores redditurâ, contrarium autem in altero produ-
cturâ. Cui tamen contrariatur *Joh. Steph. Strobelbergerus cap. 9. de confect. alchem.* nunquam tale quid in plurimis Lazuli lapidibus à se deprehensum esse, omnes nempe, qui ignis vim persenserant, scintillas suas aureas amisisse, adfirmans, ut ita omnes in pharmanopolis prostantes lapides hosce *Marcasita* potius plurimis portiunculis refertos esse concludat, quæ Cum quidem primo adspectu æmulantur, verum ubi ignis vim subierunt, splendorem ejus penitus derelinquant. Cujus etiam sententiæ videtur esse *Nob. D. Joh. Niv. Pechlinus cap. 22. de Purgantib.* æs purgativi ☿ is plenum ex lapide Lazuli elici, ex pyrotechnia notum esse, quin & eundem maximè in æris fodinis & in metalli hujus sinu enasci, matremque suam colore manifestè testari adferens. Cæterum ob ☿ lum ♀ eum rite excoctum ex orientali lapide Lazuli Color habetur Ultramarinus auro pretiosior; qui cum ætate haud immutatur, uti color aliàs ☿ ris nativæ à pluvia aliisque injuriis æris immunis perstat. Vid. *Bauschius de Cœrul. & Chrysocoll. Mazotta de Miner. p. m. 257.* ex illo compositionem Ultramarini seq. docet: R. Lap. Lazuli, venulis ☉ dotati ignit. & extinct. ▽ commun. subtiliter pista in mortario aneo, unitim tenens pulverem, deinde pone in olla ad ignem masticeis ℥ij. picis græc. ℥iij. olei lini ℥j. olei abiet. ℥iij. cer. flav. ℥iij. quæ per quartam partem horæ coquantur, quod cognoscitur, si trahendo cum baculo filum ex ipso, filum ipsius materiæ frangitur, vel si posita una gutta ipsius intra ▽ frigidam concrevit, & non expanditur, quo cocto statim, paulatim pone pulverem tui lazuli, semper miscendo cum spatula lignea sicca (& dosis pulveris cum prædictis ingredientibus sit lib. i.) & mixta simul omnia projice intra ▽ frigidam, & ibi manet per 15. aut 20. dies, mutando ▽ am singulis diebus, postea intra ▽ m tepidam incipias illam massam manibus benè contrèctare, & exiet Azurum, namque ▽ colorabitur, decanta ▽ m in catino & serva, iterum pone novam ▽, commove sæpè materiam & contrècta manibus & coloratam iterum ▽ m serva, & hoc fac toties apponendo novam ▽ m, usque dum non amplius colorentur. Permite aquas residere per ☿ ☿, & in fundum descendet azurum, quoniam ista non omnia sunt equalis coloris, idcirco prima, quæ exierunt, & quæ ejusdem sunt coloris intensi misceantur, namq. istud æstimatur multum, per ordinem postea misce secunda convenientia in colore remissiori, deinde ultima ultimarum aquarum quæ sunt minores. Laves ista tria divisim pluries cum ▽ a frigida & purgabuntur, & illis utere: opus enim est hoc pluries expertum à me & aliis.

VI. LIPIS à civitate provinciæ Jontosæ Novi orbis, ubi eruitur ita dictus, de ♀ re, ut de ☉ lapis lazuli & Ito Armenus, participare videtur, colore enim est cœruleo saphirino cum duritie iusigni, cujus si grana aliquot in aq. plan-

aq. plantag. macerentur, aqua fit cœrulea, cujus Vires sunt ulcera mundificare, & eorum virulentiam domare, idque ob vim ☉cam, quâ dotatur.

VII. De GLOSSOPETRIS (ita dictis quod in modum linguæ ex matrice sua crescant, idque quia fibras habent in longum dispositas ut truncus arboris) sententiam nostram diximus in *Regn. Anim. Sect. III. Art. V. S. IV.* plerosque lapides potius esse sui generis quàm canis Carchariæ dentes petrificatos, ut *Steno, Conringius, Borellus, Fabius Columna*, aliique voluerunt, licet non negaverim tales quoque reperiri, ut docuit inspectio earum, quas exhibet *Museum Platerianum*, quâ in re quoque assentientem habemus *Ol. Wormium*, qui *C. X. p. m. 67.* refert duum generum *Glossopetras* dari, unum quod ex *Lamiæ* dentibus petrificatis ortum trahit, quod etiam exactè ea refert & alterum quod figurâ & colore aliquantulum discrepat & non saltem in *mediterraneis* sed & aliis locis repetitur, v. g. in *Liberis Provinciis in Helyetiâ* nostrâ prope pagum *Negenwylen* è *comissuris saxorum diversæ magnitudinis*, linguam pici avis, non hominis, ut quidam volunt, exacte referentes. *Veslingius* hinc in *epist. ad Bartholin.* (*Epist. Med. Cent. I. p. m. 240.*) mineralibus *Glossopetras* quoque potius accenset quàm animalibus. De *Viribus Glossopetrarum* iudicium meritò fertur ex ☿a, in quâ in *Insulâ Maltâ* illæ reperiuntur, hæc enim quia *vi alexipharmacâ* pollet & cruda utilissime *Tarantulæ* moribus aliisq; *venenis* applicatur, nullatenus, ridendos illos æstimamus, qui *Glossopetras* majoris æstimant lapide *Bezoar*. In *febris* certè ferocia ☉ia egregiè domant & præcipitant; nec malè etiam in *Amuleto* usurpantur pro *juvandâ dentitione, præcavendâ epilepsiâ*; è ☿â enim purissimâ scitent, unde & leves sunt & facilè linguæ adhærent, quales pro optimis aliàs habentur.

VIII. ASTROITES vel melius ASTRITES seu lapis stellaris (de quo forte intelligendus est locus *Philonis Byblii* de *Astarte Phœnicum Deâ*, juxta correctionem *Colomesii* ita habens : *Ἐξεν ἀεροπετὴν ἀστὲρα ὃν καὶ ἀνελοιδόμη ἐν Τύρῳ τῇ ἀγίᾳ νήτῳ ἀφείρωσε*: reperit stellam ex aëre delapsam, quam capiens, in sacrâ *Insulâ* apud *Tyrum* dicavit) à stellulis nigricantibus, quibus undiquaque insignitur, dictus, id præ reliquis lapidibus singulare habet, quod in ☿tum positus vertatur nonnihil in orbem & moveatur de loco, idque ob *stellas* ejus raras, intermediumque densum, quo fit ut dum illæ ☿tum combibunt, èque suis foraminibus & poris aërem expellunt, lapis commoveatur. Circa modum productionis judicat *Boccone Mus. di Fisic. p. 286.* eum oriri, dum tubulis coralloideis in medio stellatis & in superficie striatis plurimis invicem eo adunatis (quæ scil. *Madrepora* dicuntur) argilla in medio vel ☿a aut arena immiscetur, adeo ut postea indurata Lapidem exhibeant *Astriatem*, velut *stellas* repræsentantem, ceu *Chirurgus* quidam *Hagæ Comitatus* habuit *Astroitem* corallinis productionibus adnatum, isque potissimum ex *Mari* obti-

obtineatur; Quare etiam non mirum illum ob argillam bolumque (qui scil. ex \ominus affusionem itidem summopere effervescit & aërem inclusum elasticum reddit) non saltem ex ∇ æ affusione in orbem moveri sed & Virium esse traumaticarum, acidoque acri morborum internorum, v. g. Colicæ, mali hypochondriaci, febr. malign. Diarrhææ, Hemorrhagiæ (scilicet instar Corallor. Oc. \odot . Terr. sig. Perlar. C. C. Unic. foss. Glossopetr. &c.) Phthiſeos præprimis resistere, ceu intus preparatus decenter ingrediens est Morsulorum vel Tabellarum antiphthiſicarum Paul. Boccone Mus. Fisic. p. 15. Rz. Lap. stellar. ppt. Ebor. ppt. aa. $\zeta\beta$. Fl. Samb. bellid. prat. exicc. aa. ζij . Fol. Caryophyll. mont. plant. angustif. mont. ana ζij . Cattar. & Geran. Rob. sic. (cujus Vires etiam de prædicat in hoc modo Excell. DN. Colleg. Theod. Zuingerus in Theatr. Miser. hum. proximè edendo) aa. ζj . Fl. alb. nymph. sic. ζii . Sacch. cand. ζiiij . sacch. alb. in aq. conv. sol. q. s. M. f. s. a. Mors. Dos. $\zeta\beta$. ter in die. Aliàs creditur is victoriam conciliare, unde & Germanicè Sigstein vocatur, item gestatus apoplexiam præcavere: Araneos verò illum abigere falsum deprehendit Ol. Wormius. Præter hunc Astroitem qui mas dicitur Kentmanno de Fossil. p. m. 51. datur & Astroites fœmina in Museo Plateriano hîc visendus, in quo maculæ non stellis, sed erucis vermibus similes visuntur, prout & Exper. DN. J. Jac. Scheuchzerus M.D. Tigur. diligentissimus Mineralium & Lapidum ruffator in Spec. Lithogr. Helv. p. m. 38. refert faciei illi vel planitiei quæ astroitem ipsum seu stellarum icones sistit, oppositam esse in eodem sæpe lapide aliam, nunc priori parallelam, nunc in conicam abientem figuram, quæ præter tubulos seu vermiculos nivei lapideos strias exhibet cometiformes à lapidis medio versus peripheriam expansas scoparum in modum. Cœterùm Lapidés stellares fissiles in Helvetiâ nostrâ in monte Legerio & Randio reperiuntur non saltem figurâ cylindriacâ sed & pentagonâ; & juxta laud. Scheuchzerum in flumine Birsâ Basileæ nostrâ vicinâ non saltem Astroites majoribus stellis (qualem inter rariora nostra silicæ marmoreæque duritie, vortices cœlestes Cartesii exprimentem, juxta alia tum inibi tum aliis locis, montanis & aquaticis reperta possidemus) sed & minoribus minimisq; stellis juxta Cometitem, Ammitem, Siliculum strombitem, Nucem moschatam lapideam, Branchiali congenerem Columellum striatum, Belemnitem truncatum polymitum, Nucem vomitam lapideam, Silicem reniformem stricturâ per medium divisum, Tubulum fossilem album, Siliculum rariorem cruciferum, Cranioidem, Strigosulam majorem rastellatam, Entrochum verrucosum, Silicem carditem, Lepadem lapideam reperiuntur.

IX. LAPIS JUDAICUS à Judæa in qua reperitur, item Tecolithus Aëtio lib. II. Tetrab. c. 19. velut lapidem liquefaciens dictus, pro antinephritico præprimis habetur, ceu cum saccharo cando commixtus Infantibus calculosis summo cum fructu exhibetur, urinam enim movet ac lapides comminuit,

non parum hoc innuente ejus *signaturâ*, ob quam etiam in *Palæstinâ* adhuc hodie *Oliva lapidea* dicitur, ob formam quam obtinet cum striis eminentibus & æqualibus elegantibus ab obtusiore ejus parte ad acutiorem procedentibus, quales etiam in iis, quos mons *Randius* & *Legerius* exhibet, notantur. Paratur ex eo *Magisterium* in calculo, &c. v. g. *R. Magist. lap. Judaic. lyncis ana 3iβ. Ocul. ʒ ppt. 3j. Nuc. mosch. ʒj. ʘ ppt. 3β. Troch. alkekeng. 3j. Sacchar. alb. ʒj. M. f. Pulv.* Ex eo autem quod dicitur arte signatâ colligi posse hunc *Lapidem*, ut & *Lyncis Elum*, &c. concretum dissolvere lapidem, infert *Frid. Hoffm. in Not. Poter. p. m. 21.* hoc non nisi exinde fieri, quod hi lapides *calcinatione* & *pulverisatione* sal quoddam *alcalinum* abstersivum acquirant acidum destruens & mucum colliquans : assumitur autem omnium optimè in *decoctione sem. anisi ʒβ. in Cerevis. ʒβj.* cum *butyro* calidè, seu cujus usum in doloribus *nephriticis* in seipso salutarem repetit *Dan. Crugerus Miscell. Cur. Dec. II. Ann. IV. p. m. 43.*

X. BELEMNITES lapis à figura sagittæ (*Βέλεμνις* enim *Sagittam* Latini vocant, definit enim lapis hic oblongus coloris ferrei ex ampla radice in obtusum apicem, postquam ubique radios è centro diffudit) quam refert, ita dicitur, aliàs etiam *Incubi sagitta* (eò quod contra *Incubum* valeat) & *Lyncurius* seu *Lapis Lyncis*, eo quod ex ʘa *Lyncis* ortum trahat, quòd adeo absurdum haud esse experientiâ confirmat *Encelius* in apro, porcoquè domestico castrato, in quorum exitu vesicæ lapis nonnunquam reperitur, coagulatus ex ʘa, isque flavus & subpallidus, magnitudine fabæ, uti venator & coquus Principis ipsi monstravit, quique sit præsentissimum remedium contra *calculum*; hinc namque forte suspicari quis possit, unde tam graviter oleat instar ossium aut cornuum ustorum si uratur, nisi *marcasitæ* nos docerent à ʘe potius minerali quàm ʘnositate animali hæc deduci posse, ceu & exinde fit, quod ex fungis edulibus ex *Lapide Lydio* enatis extracta *Aqua* oleum è *guajaco* prolectum nonnihil redoleat, ceu de *fungis* hisce *lycuriis* hoc refert, eorumque figuram sistit *Exp. p. m. Joh. Georg. Volkamerus Misc. Cur. Dec. II. Ann. III. obs. CCXVI. p. m. 414.* Differentias ejus elegantibus figuris sistit *Joh. Bauhinus de Font. Boll. p. m. 33.* nimirum præter vulgares dantur *Belemnites* in acumen eleganter fastigiati, quorum basin ex ʘa argillosa cinerea enatam ambit *pyrites auricolor*: substantia pleraque solidissima striis rubris in centrum vergentibus radiata, ad basin & supra paulo intus fluor albus infarcit. Datur item *Belemnites radiatus* cum armatura lucidissima viridanti cujus substantiam *pyrites* subinde penitus opplet. Fragmentum *belemnite* *hoplite* armatura *orichalcea*. *Belemnites cinereus alatus*. *Belemnite parvi*. *Belemnite canaliculati*. *Belemnites fusi* instar, ventre crassiore in acumen utrinque desinente. *Belemnites cinereus* *dentis canini* modo triplici sulco exaratus. Nec pigebit illas adducere

adducere *Varietates* notabiles utpote à figurâ & magnitudine petitas, quas sistit *Lachmund. opuscul. p. 26.* ut est I. *Belemnites magnus cinereus, plenus, crustâ subcandidâ tectus, cum striis, quæ à centro usque ad extremitatem tendunt, figura ferè est cylindri parùm compressi, fricatus olet cornu ustum.* II. *Subcinereus ex ampla radice striata in tenuem aciem desinens.* III. *Ex nigro cinereus cum radice rotunda non striata.* IV. *Parvus, niger & ferè pellucidus absque rima.* V. *Fragmentum candidi quasi usti.* VI. *Magnus ex nigro cinereus, passim crustâ tectus, Terram luteam in se continens.* VII. *Cinereus totus pervius, ut stylus possit transmitti.* VIII. *Cinereus semi concavus, carie plenus, nihil in se continens.* IX. *Cinereus formâ cylindri, alium lapidem splendentem, qui ex eadem materia constat, in se continens.* X. *Parvus ex nigro cinereus, Terram luteam in se continens.* XI. *Cinereus semiconcavus, nihil in se continens, in longitudinem diffusus, cum striis transversis.* XII. *Cinereus fortiter compressus, terram candidam & duram in se continens.* XIII. *Lapis cinereus, continens belemnitas duos minimos & nigros, & fragmentum mediocris, quod lapidem ex rufo cinereum in se continet.* Nec reticendus *Belemnita truncatus polymitus variis figurarum tractibus in superficie exornatus, ex vicino fluvio Byrsâ habendus, quem figura sistit Scheuchzer. Lith. p. 44.* Vires *Belemnitis* sunt calculum frangere, spiritum-que figentem austerum non solum in renibus sed & circa dentes necare, unde pulveribus lithontripticis (vid. *preced.*) & dentifriciis, ustus præsertim, admiscetur; Ob vim præcipientem & seminarcticam à $\frac{1}{2}$ e minerali febres intermittentes abigit, si 3ß. vel ʒij. in 4to horâ una ante paroxysmum detur, teste *Frid. Hoffman. in Clav. Schröd. lib. III. cap. VIII. §. 152.* Mulo-Medici cicatrices equorum eo consolidant. In ditione Basiliensi prope *Liechstall* copiosè reperitur, ut & *Legerio monte & Randio.* Falsum plerumque est quod nonnulli credunt hos Lapidem cum fulmine de cælo cadere, licet aliàs quod de *Lapide fulmineo* dicitur, non judicemus ejus in nubibus generationem plane impossibilem, circumlatâ quippe fumosâ variæ imò contrariæ naturæ materiâ in nubibus, potest vi flammæ in lapideum corpus liquari & concrefcere, sed tamen probabile videtur plerosque lapides, qui sub fulmineorum nomine venditantur & in Museis eommonstrantur, nil minus quàm fulmineos esse, sed potius cuneos ejusmodi jam prius in iis locis extitisse & ex partibus Terræ extusos, in quas fulmen evibrabatur, imò pyrites saltem esse vel *mineras metallicas*, ut de lapide illo qui *Ensisheimii* monstratur & cælo cum fulmine delapsus creditur, summe credibile est, cujus particulam fortim mellei ictu decisam in Museo nostro possidemus, aliam verò transmisimus Eminentiss. Cardinali Cælestino Sfondrati. Vid. *Urstisii Chron. Basil. Gesner. de Lapid. præcipue autem circa hanc rem quoque audiendus Excell. D. D. Georg. Eberh. Rumpsius in Misc. Curios. Dec. II. Ann. VII. Obs. 3. p. m. 5. De Ceranniâ,*

ait, metallica res obscurior & intricatior est, cui & ipse fidem adhibere diu nolui, donec multis & exploratis testibus convictus, paulatim manus dedi, metallum aliquod in nube fulminea posse generari. Illis notum esse potest, qui experientiam & probatos Autores callent. Hic in *India* ejusmodi incredibilia ab incolis ostenduntur. Habent *Balienses* in sua Insula rotam solidam ex ære cum suo modio, quam ajunt esse *rotam de curru* De magnâ tempestate delapsam in illum locum, ubi adhuc custoditur. Insula Serou 60. miliaribus hinc versus Euronotum distans & è solo fere monte constans, qui ante hos duos menses valido ∇ æ motu & igne subterraneo, cum tota fere Insula disruptus est. In illius montis vertice ante 50. annos ingens & monstrosus vas æreum stetit, ambiguum habens figuram inter tympanum, dolium & ahenum, ab incolis *Tifa gontor*, h. e. *tympanum tonitus*, appellatum, quod unanimi voce incolæ narrant, patrû suorum tempore ingente tempestate & tonitru illuc projectum esse, postea *Ternatani Prætores* magnâ vi vas illud fregerunt & plurimum æris abstulerunt. *Præfectus* tamen quidam *Batavus* testatus est, se reliquias ejus vidisse, & ex iis conjecisse, tam vastum illud vas fuisse, ut ab hominibus in asperum & præcipitem illum locum portatum fuisse, incredibile sit. De *forma Cerauniæ* difficilior est quæstio, habet illa figuram instrumenti operâ humanâ confecti, venas in lateribus eminentes & ordinatas, cavum capulum, cui manubrium ligneum indi potest, & ita ad aliquod opus, sive rusticum, sive bellicum hominibus servire potuit: at hujus rei causam exactam reddere, meum ingenium non sufficere fateor. Noti sunt absque dubio *Ceraunei lapides*, qui semper habent figuram alicujus instrumenti fabrilis, quo cæditur aut cuditur, puta *securis, mallei, cunei, mucronis sagittalis*, &c. & multi reperiuntur, qui habent formam in medio. Quis effingit omnes istas figuras? nisi *Archæus* sive spiritus fulmineus, qui in igne fulmineo materiam sive lapideam, sive metallicam per vapores è ∇ a in nube evehit, fundit, cudit, & pro suo lubitu in figuram *Jali* ingenio competentem efformat. Sed quia nova *Philosophia* istas formas específicas & *Archæos* exhibilat, videat, quomodo per fortuitum concursum suarum minimarum particularum causam manifestiorem nobis dare possit. Quid miramur naturam in nube fulminea massam aliquam efformare ad similitudinem instrumenti cædentis & ferientis, cum idem per ludum faciat in *Achate* & aliis gemmis, in quibus supellectilem & imagines nostras domesticas sæpe videmus depictas, idque eadem figura in diversis locis & temporibus, quod sane refellit dogma de particularum concursu & materiæ fortuitu fluxu. Ea autem natura, quæ in *Achate* potis est, quid mirum, si è massa fulminea instrumentum aliquod sculperet aut fabricare potest? Fateor, sunt multi, qui negant lapides *Cerauneos* in nubibus ipsis generari, sed potius in

terra, ubi fulmen decidit, igne fulmineo, ut volunt, repente arenulas liquante, ut lapis inde fiat : Inter quos videtur esse *Georgius Agricola l. 5. de Ortu subterraneo*, ubi false ridet credulitatem *Avicennæ*, quod scripserit in Persia, decidere, cum eoruscant, corpora ærea, similia sagittis hamatis, quæ in fornacibus non liquefunt, &c. Ego potius miror incredulitatem, & pertinacem negationem *Agricolæ*, solertissimi cæteroquin naturæ scrutatoris, qui paulò ante in *cit. libro* ipse testatur, se ∇ as & ejusmodi res cælo delapsas vidisse. Modus quem ille ostendit, quo talia corpora in aëra evehuntur, particularis est, competens procellæ & turbini, imò recte dixisset, si Typhonem appellasset, Meteoron nautis invisum & navium velis satis periculosum, quale *Imperator Carolus V.* in excidio sceleratæ urbis *Algairæ* expertus est, (Belgæ vocant *Een Hoof*.) Nihil autem commune habet modus is cum rebus illis, quæ cum fulmine decidunt. Quomodo enim opinio ista de procellis locum habebit in alia spatula ærea parva & foramine pertusa, quam fulmen impegit in summum fastigium *Palme Indicæ*, quam vulgo *Calappam* sive *cocciferam* vocamus, & apud me servo? aut quis turbo impegit alium lapidem *Ceraunium* obscure viridem & cælo fabrili similem, quam similiter mecum servo, quamque Europæus quidam Civis, Vir honestæ famæ & fidei, suis extra hi vidit oculis ex imo caudice vastæ arboris (*metrosideros* sive ligneum ferreum dictæ) quam fulmen à summo usque ad imum valido ictu diffiderat, quem Lapidem prius à *Regulo* istius loci post multas preces impetratum porrò mihi donavit. Abscindatur, quæso, de transmissæ *Ceraunæ* capulo frustulum, & in igne vel arte chemica examinetur, & absque dubio discrimen invenietur inter *æs vulgare* & *fulmineum*, sicut ego feci cum tali *Ceraunia* metallica, quam inter reliquas exoticas res ad *Sereniss. Magnum Ducem* *Hetruriæ*, *Cosmum IV. An. 1682.* transmissi. Habemus his in locis *Ceraunios lapides*, qui in una parte lapis, in altera *æs* vel \int um sunt: habemus *æs* & \odot um tam impurum, ut vix fundi possint, nisi admixtione veri metalli, unde incolæ *annulos* faciunt, secundum eorum fidem iis fortunatos, qui bella gerunt, quod & de omnibus *Cerauniis* credunt: addunt, aliquid de *Ceraunia* sive lapidea sive metallica inter *glandes plumbeas* mixtum facere illas omnia arma perforare, nempe quia fulmini nihil resistit.

XI. MOROCHTUS lapis est mollis, tener, lineas albas faciens; *Leucographida* Mathematicis imprimis hinc dictus: ortus scilicet ex albis saxis iisque calcariis, eorumque ramentis, uti hæmatites, ceu hinc & lubricus est fere instar saponum, succumque emittit lacti & saponi in candore similem. *Usus* ejusmodi succi est ophthalmicus in collyriis, exiccat enim sine mordacitate. Quia verò *Lapidis Hybernici* dicti *Usus* quoque est pro inscribendis rebus memoriæ causa de eo ex *Dale Pharmacolog. p. m. 84.* dicendum,

quod is sit Lapis Hybernicus *Offic.* Iriländisch Stein. Lapis est fossilis, ex nigro subcæruleus, sapore terreo. In fodinis Angliæ & Hyberniciæ reperitur. Quoad *Vires* cum *Spermate Ceti* viribus convenire creditur, & in *contusionibus* non infrequenter usurpatur, sanguinem enim coagulatum resolvit: Alii in *Febribus quartanis* valere ajunt. *Ufus* ejus *Mechanicus* est pro inscribendis rebus memoriæ causa, &c.

XII. AETITES (ὀνὶς ἄετῆς Aquila nomen habet ceu & Herodialis ab Herodio aquilarum maxima dicitur) non equidem in aquilarum nidis sed in fluminibus, rivis, oceano ejusque littore, agris, montibus, (ut sunt illi qui non procul Basileâ circa celebre Cænobium Benedictum ad Petram Mariæ quoque reperiuntur) saxorumque commissuris, teste ejus scrutatore *Bauschio*, invenitur, *prægnans*que dicitur lapis, vel quod intus, velut in utero, lapillum alterum aut aliud quid, nim. arenam, margam seu argillam, etiam aquam, oleum, tanquam embryonem vel fœtum inclusum habeat, vel quod hinc, velut ex signatura, *prægnantibus* & *parturientibus* profit. Quod si verò saltem ∇ am seu argillam colore variantem contineat, dicitur *Grodes*, qui tamen nil aliud est quàm Aëtites immaturus; nim. Aëtites juxta accuratum ratiocinium *Paul. Bocconi Mus. Fisic. p. m. 240.* producuntur, dum corpori solido ex particulis homogeneis formato per additionem partis ad partem, denuo nova incrustatio à particulis heterogeneis superaccedit, hincque denuo superinducitur nova tunica ex particulis homogeneis, sicque successive; adeo ut resultet inde Aëtites sonitum auribus admotus edens, quatenus scil. progressu temporis resolutio fit & secessus particularum heterogenearum, sic ut ex lapidis interioris allisione ad tunicam superiorem sonitus inde resultet. Ex variâ hac accretione particularum variæ dantur *Figuræ Aetitis*, quales *Beslerus in Fascic. Rar.* sistit. Nimirum juxta *Lachmund Lapid. Aëtites* variant figurâ, colore, superficie, magnitudine & consistentiâ. *Figurâ* alii sunt rotundi, oblongi, triangulares; alii *separatas habent cavitates*: *Colore* alii sunt lutei, &c. Alii *terram vel luteam vel cineream vel subpurpuream* in alvo habent: *superficie* alii sunt glabri, alii verò ex arena crassiore sunt parvi, mediocres, magni, ita ut capitis magnitudinem adæquent; *Consistentiâ* alii duri, alii molles & friabiles, qui interdum calore solis dissipantur; præprimis *laud. Lachmund de Foss. Hildes. p. 30, seq. Aetitis differentias* in sabuleto propè *Hildeshemium* reperit, ut est I. Aëtites silicem pellucidum candidum & terram luteam in se continens. II. In superficie cerebro similis. III. Callinus apud *Hildesh.* in lap. Aetite repertus colore & levore lapidi bezoardico similis. IV. Cordis figurâ cum terra lutea. V. Duas separatas habens cavitates. VI. Terram cineream in se continens, ex qua pilosella enata. An. 1667. d. 19. Junii. VII. Terram cineream in se continet, ad latus verò habet elegantem impressionem matricis cochlitis

cochlitis striati & tuberculosi. VIII. Parvus, cui inest terra lutea, cum cavitate exactè refert calceum ligneum Westphalicum, quem Golschen (quasi Goltz Schub) vocant. IX. Fuscus, mitram Polonicam referens. Et tales Differentias Aetitis à loco natali, colore, odore, magnitudine & figurâ desumptas præprimis sistit cit. Exc. Bauschius in Sched. de Aetite, præter quas etiam alias, varietates proponit Menzelius Misc. Cur. Dec. II. An. VI. Obs. 45. in Clivia & Marchia repertus, ut est Aetites prægrandis, qui in cavitate suâ insigni lapillos resonantes continet, effractus autem per tota cavitatis latera ferri flores splendentes, striatos ostendit, præter quem quoq; est Aetitis Clivensis duplex putamine ex ferro & ochrâ, & alius ejusmodi ex mera ochrâ constans. Aetites triangularis Furstenvaldensis arenas continens. Geodes Cliv. ex meris putaminibus ferreis ochra continentibus. Geodes putamine arenoso intus ochra repletus. Geodes Cliv. repletus terrâ Cinnabarinâ. Geodes Cliv. repletus bolo rubro; præprimis & rarus est ille, quem cit. lib. obs. I. sistit Aetitem nimirum siliceum qui est coloris obscuri parum diaphanus instar pyritidis, testa nimirum ejus ex mero pyritide siliceo constat & intus ad latera cavitatis materiam candidissimam cum suo nucleo exhibet. Sic Imperat. in Hist. Nat. p. m. 737. describit Aetitem Garganicum, pallidum, arenosum, melleum, nim. præcipuè Species Aetitis variant pro varietate non saltem figuris sed maxime contentorum, dum vel calculis, ∇ â, arenâ vel etiam ∇ â prægnans est, qualiter tum Enhydros dicitur, lapis scil. qui motus ∇ am resonat ex humore intus latitante & clauso, qualem An. 1666. è Cliviâ Sereniss. Electori Brandenburgico se attulisse Menzelius Misc. Cur. cit. An. p. 127. refert, qui eum clave percutiens & frangens profilientem liquorem luteum, aquam nempe multâ ochrâ dilutam, inde experiebatur. Apparet itaque initio, cum Aetites generatur, materiam liquidam ferream circumvenire alium humorem heterogenium qui ab aëre non tam cito induratur, quàm circumveniens & ambiens ille humor ferreus & glutinosus, qui cum induruerit & obriguerit, humorem liquidum tam diu Enhydros continet, donec is quoque successu longi temporis exsiccatus vel cavitatem lapidis totam repleat & Geodes fiat, vel à cavitate secedat, & in lapillum durum concretus ad motum quemlibet sonitum reddat Aetites. Huc spectare videtur scopulus circa Mindam repertus, qui ex meris stratis J eis, interclusâ subinde arenâ, constat, sic ut materia J ea & . . . nil nisi stratum super stratum existat. Vires lapis Aetites juxta Amm. Man. ad Mat. Med. mutuatur potissimum ex ∇ sigil. ceu inde ab ipso in morbis malignis & venenis adsumptis laudatur; Integer verò si adhuc sit, præprimis dicitur fœtum retinere & ab abortu præcavere, si femori, internâ parte non procul à pube adhibeatur; ubi certè magna erit effluviolum aëtiticarum ♀ rearum cum fœtu ejusque placenta consensus, ut nunc illi sursum versus conatum concilient, nunc deorsum. Verùm autem hoc esse

esse observationibus aliquot sistit *Exc. D. Joh. Petr. Albrecht Phys. Hildes. Misc. Cur. Det. II. An. IX. obs. 80. p. m. 136.* Uxor Præfecti cujusdam D. B. cum aliquot vicibus abortum, non obstantibus contra hunc datis remediis, perpessa fuisset, de novo imprægnata, ac valde metuens, ne ante consuetum & lege naturæ confirmatum tempus fœtum iterum abjiceret, remedia idonea ex me quærebat, quibus auxiliantibus longius spatium omnimodamque sui in utero maturationem expectare illa posset. Promptè ipsi adfui, venæsectione aliisque efficacibus remediis intempestivi exclusionem masculè aliàs declinantibus ejusdem conservationem tentans: Ast incassum omnia facta sunt sicque infelix Matrona spe suâ dejecta est, ut quarto gestationis mense, fœtum è gremio suo elabi mœsta iterum videret. Septimâ igitur vice, cum se rursus gravidam sentiret, loco aliorum medicaminum lapidem Aetiten sindoni rubræ inclusum meo jussu de collo suspendit, sic, ut nudam pectoris partem inter mammillas attingeret: Gestavit hunc in nonum usque in gravidationis mensem, de omni abortionis periculo secura. Sed quid fit? Absoluto ordinario partus naturalis termino, ingruentibusque doloribus fœtus in lucem emissionem præcedentibus, per aliquot dies omnis labor omnisque pariendi conatus erat frustraneus, sit ut misera in vitæ discrimine posita meum iterum imploraret auxilium. Citò igitur cum me ad ipsam contulissem, omnibus circumstantiis bene examinatis alligatum adhuc amuleti ratione lapidem Aetiten deque collo suspensum deprehendi, hinc jussi, ut obstetrix eundem extemplò, soluto ejus filo cruri parturientis in alterutro latere alligaret; unde factum ut finito vix unius horæ spatio mater laboriosi nixus puerperio admodum enervata fœtum masculum optimâ sanitate in hoc usque tempus fruenter ederet in lucem, adque paucos redactam familiam ab interitu sic vindicaret. Lubet aliam similis farinæ hisce annectere Observatiunculam. Vix tempus bimestre præterit, cum generosa ac illustri stirpe orta Matrona de L. utero gravis huc loci appelleret ipsoque adventûs die, quo scil. in curru iter sex milliarium confecerat, stillicidium sanguinis ex utero cum doloribus in regione lumbari sentiret. Ego in consilium vocatus non neglectis aliis, lapidis Aetitis, quem à memorata Præfecti fœmina haud infructuosè gestatum sciebam, appensionem commendavi; quo facto à sanguinis stillicidio in 14. tum diem libera permansit, quo demum sanguis de novo in conspectum veniens intolerabilesque dolores parturientibus familiares imminentem abortum indicabant, qui tamen factus non est, donec die sequenti, cum fœtum nullo modo conservari posse viderem, prædictum abjiceret amuletum; Ubi verum deprehendi, abortum à causa violenta, ut ictu, casu, corporis immodica concussione, per hunc lapidem vix præcaveri posse, sicuti beatus D. Bauschius *Schediasm. de Aetite. cap. 5.*

doctissimè

doctissimè innuit, ubi, quid de hisce Actitis viribus porro sit sentiendum, pluribus ostendit.

Quia verò dantur *Geodes violam redolentes*, non pigebit adducere, quæ occasione *Lapidis Silestiaci violacei odoris*, de aliis hujus odoris Lapidibus proponit *Ampl. D. Praeses Schröckius in Misc. Cur. Dec. II. An. VIII. p. 83.* Cornu Ammonis fragrantissimum violæ odorem spirans, ∇ â potissimum humectatum aut aeri humido expositum, in Randino monte ditionis Scaphusianæ reperiendum, memorat in *Histor. Natur. Helvet. Curios. Sect. 6. art. 1. Exc. D. Collega Job. Jac. Wagnerus.* Et similes odore isto præditos lapides, triplicis sortis, recenset in sua *Nomenclatura rer. fossil.* quæ in Misnia præcipuè inveniuntur, *Job. Kentmannus*, nempe lapidem Aldebergium cinereum, alterum rubeum, & tertium Lauensteinium, qui madefactus, & Soli vel fornaci expositus violam oleat, quos etiam suo *Lexico Alchemiæ* verbotenus inseruit *Martinus Rulandus.* Pariter juxta Dresdam Saxum se eruisse scribit in *Epist. ad Job. Christ. Eisenmengerum*, quæ in *sine tract. Resolut. cas. Mußipont. Laurent. Straußii* legitur, *D. Job. Dan. Horstius*, qui instar florum cheiri redoluit. De *Geode Miseno*, Aldebergi reperiundo, quem rutilo-nigrum esse, *Lib. 5. de Nat. Fossil. p. 263.* indicat, refert *Georg. Agricola de ortu & caus. subterr. lib. 4. p. 57.* quòd violam vel Ireos Illyricæ radicem oleat: verum non hos solos ita olere, sed etiam tum Saxi in Calebergo ad idem Aldeburgum reperti fragmenta, tum silices in Berningero monte in confiniis Misenæ & Bohemiæ sito; hos tamen ob muscum ita olere, qui ipsis adhærescet, *l. c. de Nat. Fossil.* addit, quo abrafo odor etiam abeat. Simile in *d. l. subter.* habet, & *Geodem* istum tali odore pollere à ∇ a, quam in sinu suo complectitur, qui per occultos meatus expiret, sed in confracto post aliquot dies, ut violæ marcescentis, abire odorem aut debilitari; cùm econtra nonnulli silices non suapte natura oleant violam, sed propter lutei coloris muscum, qui ad eos accrevit, quia eo abrafo amplius non oleant. Habuisse se etiam saxa, memorat *Anf. Boëtius de Boodt Hist. gemm. & lap. Lib. 2. cap. 292.* qui violas olebant, & albos & cinereos; verum deprehendisse se è lapide illum odorem non provenire, sed è mucò quodam ex luteo viridi, tanquam pellis affixus erat, cùm pars lapidis obversa nullo mucò tecta, nihil prorsus odoris habuerit; unde suspicabatur Ireos odoriferæ radices his Saxi fortè instituisse, nisi hoc mucigenus à natura ita oleat, quo etiam ablato, non oleat amplius saxum: verum providè satis subjungit: *num in ceteris olentibus idem contingat, hætenus expertus non sum.* Mihi sanè etiam est saxum cinerei coloris, interspersis Elinis lapillis gravidum, quod ex vicinia collectum *Excell. noster Collega D. D. Christ. Mackius Schneebergensium Archiater*, cùm olim metallifodinas Misenas lustrans illic transiret, benevolè obtulit, idque revera suaveolentes

ejusmodi violaceas particulas, licet minus arctè custoditum, etiamnum, præfertim si incalcescat aut tératur, exhalat, quas non musco vel mucro alicui coherenti, quem in eo non invenio, sed sulphureo connato principio deberi, certum esse arbitror. Hucusque *Ampliss. Schrökius*.

XIII. OSTRACITES cum Lapide Aëtite affinitatem habet, lapis nim. est scissilis, crustosus, coloris fulvi, prout testâ ejus superiori ablatâ, alius continetur lapis in plures scissilis, intercedente semper crustâ non laminâ, ita ut plures lapides Aetites uno lapide contineri videantur; Aliàs *Ostracite* similitudinem testæ habent, ut vel maximè hoc patet ex *Ostracite*, cujus generatio conchas marinas imitatur, quem *Imperat. Hist. Nat. p. m. 731.* sistit. *Cl. Menzel. Dec. II. Misc. Cur. An. VII. p. m. 3.* sistit *Ostream ferream* vel ex minera ♂ materiâ nempe Aetitarum ita fortuito fabrefactam, quam reperit Clivis prope fontem, quæ constabat ex utraque testa, cùm eam reperit, verùm cùm experiri vellet interiora per crebras contusiones, rupta & fracta fuit altera & quidem meliorem formam *Ostreæ* exprimens testa, unde viliori contentus; Nucleus in ea erat Ochracoloris obscuri Umbra dicta. *Vires* ejus sunt adstringentes, quem in finem ad mensium fluxum sistendum, mammarumque inflammationes supprimendas *Dioscorides* eum laudant, si ad 3j. in *Vino* assumatur; Mulieres eo utuntur quoque pro pumice ad *auferendos pilos*.

XIV. BRONTIA vel OMBRIA item OVUM ANGUINUM dicta, juxta accuratam *Wormii in Mus. p. m. 76.* descriptionem, lapis est hæmisphæricus dimidii ovi gallinacei magnitudine per medium dissecti, colore cinereo, fulvo, nigricante, materiâ vel saxeâ vel gypseâ vel siliceâ, ab apice in basin per ejus convexum, quinque strias seu lineas æqualiter in quinque quasi triangula eum dividentes, habens; quæ lineæ semper duplicatæ sunt & ex minutissimis constant punctis, qui in plana ejus basi terminantur; Reperitur circa *Badam Helvetiorum, Glaronæ* item & in *Legerio & Randio monte. Museum Platerianum* elegantes instar rapi minoris commonstrat. Hujus alia species datur, *Brontia* scilicet *natiformis Wagneri*, & *Echinites Spatagoides* vel *Brissoides bullatus & striatus Celeb. J. Jac. Scheuchzero in Spec. Lithograph. Helvet. Curios. p. 61.* (nim. *ωάγυφος* apud *Arist. Hist. Anim. L. IV.* quædam echinorum species magno foramine) dictus, qui lapis est coloris cinerei, magnitudinis mediocris; ex altera parte paululum gibbus; ex altera, scilicet basi, planior est: gibbosa ejus pars quatuor aliquando quinque fasciis seu radiis ab apice inæqualiter procedentibus, & quadruplicis vel quintuplicis serie transversarum punctatarum lineolarum conflatis est insignita: neque etiam æqualiter rotundatur, sed ex una parte sinu quodam, velut inter binas nates deducitur. Lapis hic siliceus est, haud procul Novocastro ad fluvium *Sionem* in rupe subcœrulea fragili reperitur, nec non ad pagum *Suchie* & loco

Prise dicto, in eodem Comitatu; Huic Lapidi subjungit *Scheuchzerus* novum fossilis genus scilicet *Echinometrae* digitum stellulis undique exornatum *Fig. 85.* Alias *Differentias* sistit *Aldrovand. Mus. Met. p. 456.* ut & *Curios. Menzelius Misc. Cur. Dec. II. An. IX. Obs. 72. p. 118.* Vires sec. *Worm.* sunt Cornu Ammon. seq.

XV. CORNU AMMONIS (ita dictum quia cornu in se revolutum refert & Ammon epitheton Jovis est, ceu qui specie arietis colebatur, prout & *Alexander, Attila, Lysimachus* ad superbiam & potentiam suam indicandam his cornubus pingi se voluerunt) quale circa pagum *Gelterkinden* & *Oltingen* ditionis *Basil.* copiosè reperimus, ac hinc inde in *Helvetiâ* satis frequens est duorum ut plurimum orbium vel trium, maximum, medioximum, minimum, cum lineamentis extremis articulorum, quibus quædam horum Cornuum per totam sæpe circumvolutionem distinguuntur, ut depingit *Worm. Mus. p. m. 86.* vocatque *Lapidem skeleton serpentis referentem*, cum tamen ex attento hujus rei scrutinio *Excell. D. Scheuchzeri in Epist. ad Perianthr. laud. p. m. 65.* vel in orbe extimo vel omnibus ad umbilicum usque foliaceis *Cardui* impressionibus sit exornatum, ceu & *cit. loc.* refert esse sibi tale *Cornu Ammonis frustum* quod ornamenta hæc foliacea eo modo impressa gerit, quo ferè folia trina *Liliorum*, *Gallici Regni* insignia pingi solent, *Encrinon* inde dicendum. Nimirum *Differentiæ* horum Cornuum variæ sunt quoad magnitudinem & miram *Figuræ differentiam*, sunt enim *levia, tuberculosa, nodosa* velut juncturis coherencia. Nonnulla etiam *armaturâ sunt vestita* & quandoque ☉, † ac ♂ mentiuntur, quæ tamen *Excell. Patris Muralti* judicio, nil aliud est quàm *Marcastia* & immaturum metallum, id quod in *Ovo Anguino* vel *Echinite* in monte *Glaronensi* reperto patet, cujus scilicet exterior cortex admodum lucens *Lapis specularis* erat & purissimo vitro *Ytei* coloris politurâ haud cedebat, sub cujus cortice durior *silex subcæruleus* latitabat; Sistit autem nobis *Muraltus* Cornu hujus varietates in *Helvetia* observatas seq. nim. *Cornu Ammonis Montis Randii* 12. lb. ponderans, cui nim. vix cedunt illa, quæ hinc inde in viis Lapidibus magnis innata conspiciuntur *Gelterkindæ*; *Cornu Ammonis* ex pago *Tägerfelden* item quod in superficie undulatum est; *Cornu Ammonis* montis *Legerii* bifurcatis striis & aliud montis *Randii* odoriferum; *Cornu Ammonis* verrucosum *Randii* montis, in quo articulationes notantur; item *Cornu Ammonis striatum minus* & alia plana minora, plana & pertusa, striata & pertusa. *Joh. Baubinus de Fonte Boll. p. m. 15.* seq. varietates sistit: *Ammonis cornu majusculum*, alicubi *hoplites*. *Cornu Ammonis* è lapide cinereo, cum tuberibus *pyritæ*. *Ammonis cornu* ex lapide cinereo, in cujus medio extuberat *pyrites arosus*. *Ammonis cornu*, inaequalibus *pyritæ arosi* tuberibus asperatum. *Ammonis cornu* hærens *pyritæ*. *Pyrites globosus*, cui prima *cornu Ammonis spiræ* adherent. *Ammonis cornu majusculi fragmentum*

lapidum. Cornu Ammonis è lapide cinereo, & circa medium muricatum. Cornu Ammonis lapideum spiculis circa umbilicum donatum. Cornu Ammonis hoplite cristatum cum micis pyritæ. Cornu Ammonis cristatum pertusum. Cornu Ammonis spinulis centrum ambientibus. Cornu Ammonis simplici spirâ. umbone prominulo. Cornu Ammonis densè striatum armatura lurida. Cornu Ammonis perpussillum lucida aenea armatura obductum. Cornu Ammonis pusillum aliud cum armatura ferruginea. Cornu Ammonis parvum. Cornu ammonites minimum. Cornu ammonis pusillum, lave, armatura aenea lucente. Cornu ammonis lave, armatura aenea lucente. Ammonis cornu parvum. Annulus coloris orichalcei cum pyrite granulato. Cornu ammonis cum armatura orichalcea lave. Matrix fusoria cornu Ammonis. Cornu ammonis cristatum cum pyrite minimis micis constante. Arcus cornu ammonis impressi in lapide cinereo. Cornu ammonis fragmentum tribus dimidiatis annulis constans. Anelli seu cornu ammonis fragmentum, spiris aeneo colore splendentibus. Cornu ammonis fragmen duobus dimidiatis annulis constans. Cornu ammonis hoplitæ fragmentum. Cornu ammonis veluti ex topbo adusto campoides granulatum cinereum. Vid. de hoc Cornu Exercit. historico-physica, quam M. Joh. Reiskius in M. . Dec. II. Ann. VII. sistit; ubi & non de nihilo esse docetur, quid de maleficiis abigendis fertur, si lapis hic in mulctram injiciatur; illud enim in agro Brunshufano, ubi & copiosè hic lapis reperitur, eventum multiplicem comprobasse, totiesque constitisse, nimirum hoc ipso Lapide in mulctrum coniecto Vaccis lac purius restitui, & de sanguineo ad album redigi colorem, uti cit. Dissert. p. m. 219. apertè scribit, licèt pag. 225. ἀναστροφῶν hunc eventum θαλασσοκλῆψιας Magicæ dicat. Causam Figuræ hujus Lapidis Athan. Kircherus specialius attribuit vi actinobolicæ, i. e. radiorum jaculatrici, quæ reperitur in salinis corporibus, quæ in eo consistat, quod spiritus in salis corpore abditus appetitu quodam naturali ex centro prodiens in circumferentia protrusione suâ paulatim in radios quosdam ea dispescat. Huc verò etiam spectat CORNU ARIETIS (item Capræ, cujus fragmentum ad montem Eichelberg reperit Baubin. de Boll. p. m. 15.) quia instar Cornu Arietini in se retortum & involutum est, rugisque transversim ductis exornatum. In Angliâ haud rarum est, utpote quod in multis agris Somersetensis locis, potissimum prope Thermas sulphureas, Aquas Solis vocatas, lapidicinis effoditur. Ad hoc Cornu Arietis accedit illud Lachmund de Fossil. Hildesh. pag. m. 34. Cornu ammonis cinereum & lave. Lapis cinereus continens cornu ammonis tuberculosum. Fragmentum cinerei, quod articulatim distinctum est, & quasi juncturis coheret. Aliud rugis per transversum ornatum, constans ex materia lapidis ætiteæ fulvi, cujus etiam est coloris, pars interior cava & striata est, quæ excipit in revolutione dorsum, & est quasi matrix ejus. Elegans ejusmodi Cornu Arietinum è Malta allatum pond. 3j. & 3vj. sistit Worm. Mus. p. 91.

CAPUT VIII.

De Lapidibus FIGURATIS aliis, formam Rerum Naturalium & Artificialium referentibus eorumq; Generationis modo.

 Uum verò nulla Naturæ pars sit vel in Cælo vel in Elementis vel in Vegetabilibus vel Animalibus (Natura, ait Kircherus Dial. Itin. Submar. Ecstat. Cap. 1. p. 141. in mediis Achatibus Lapideis, Marmoribus, aliisq; in perfundissimis terræ reconditis Saxis tum Hominis, tum Animalium, tum Vegetabilium figuras insculpsit; Gaudet enim hujusmodi rerum ludibriis & uti omnia in omnibus esse ostendit, ita pro conditione singulis entium gradibus laborat quantum potest, ut si non Sensum, saltem Vitam, si non Vitam, saltem Figuram nudam iis ad suam in Universi decoris majestatem attestandam, imprimat) quam illa non in Lapidibus exprimat, quin & rerum Artificialium ab Hominis ingenio effictarum plurimæ figuræ in iis reluceant; adeoque & tantum non omnium rerum imitatione ludat, de reliquis Lapidibus Figuratis quoque juxta seriem rerum quas repræsentant agemus, præsertim quia Majestas, Omnipotentia & Sapientia DEI ex iis egregiè notari potest, prout & Mysteriorum ille Theologus Böhmi in *Myster. Magn.* p. m. 10. scribit: *Wañ ich einen Stein oder Erdfumpfen auffhebend ansehe/ so sehe ich das obere und undere/ ja die ganze Welt darinn/ nur daß einem jeden Ding etwa eine Eigenschaft die grösste ist/ darnach es auch genennet wird/ die anderen Eigenschafften liegen alle mit einander auch darinn/ allein in unterschiedlichen Graden und Centris, und sind doch alle Grad und Centra nur ein einzig Wesen; Es ist nur ein einzige Wurtzel/ darauß alles herstammet (oder wie er p. 29. §. 7. redet: Es ist alles Wesen anders nichts/ als der geoffenbahrte Gott) es scheidet sich nur in der compaction, da es coagulirt wird/ sein Urstand ist als wie ein Rauch oder Brodem / von grossem Mysterio des außgesprochenen Worts/ &c. & Jacobus Patriarcha à somno expergefactus, *Genes. cap. XXVIII. v. 18. & seq.* de dormitorio & pulvinari suo, Saxo scil. dixit; *Certè hoc in loco Jehova est, id quod ego nesciebam; At quàm terribilis est hic locus? Nil aliud quàm DEI domus & porta cæli (ut habet versio Seb. Castalionis Prædecessoris quondam nostri) Deinde manè ubi surrexit, quòd saxum capiti suo supposuerat, id in cippum erexit, oleoq; caput ejus saxi persudit, & locum Bethel nomine vocavit; Et ab hoc lapide locoque Βαθὴλ dicto, docente Vossio *Idololatr. L. VI. cap. XXXIX.* & in *Etymolog.* Βαυτὴλ & Βαυτὴλια Israelitæ vocarunt lapides rudes, quos sive symbola Numinis crederent divini sive etiam animatos & verè DEOS; Nim. & juxta Plinium & Solinum Cornu Ammonis vetus ex Ammochrysi genere vim mirificam in prædivinis somniis repræsentandis obtinuit, maximè**

quum incubantium capiti subjiceretur, unde fortè quis suspicari posset, saxum illud ejusmodi lapidum figuratorum fuisse genus ut est Cornu Ammonis, cujus *prægrandes* dantur *species*, ut in *Cap. præc. §. ult.* audivimus, ceu & *Doctiss. M. Joh. Reiskius in Exerc. de Corn. Hammon. in Misc. Cur. Dec. II. An. VII. App. p. m. 187.* credit Jovem Hammonem suis cultoribus inspirasse somnia, iis maximè qui fano incubuerant suo, Cornuque Ammonis capiti subjece- rant, non secus ac Jovi Capitolino inter Romanos, Pasiphaæ inter Lacedæ- monios, Amphiarao apud Oropios; ad Canopum in templo Serapidis; in Narpatâ apud Hyrcanos; ad aram Ardali apud Trœzenios; ad Pergamum Æsculapio incubabatur. In enarrandis autem prædictis Lapidibus ante omnia noscendum nomen suum figuratos hos Lapidés desumere à rebus quarum figuram referunt, prout ab Echino marino *Echinites*, à cochleis aquaticis *Strombites*, à concha *Conchites*, à Tellinis *Tellinites*, ab ostreis *Ostreites*, à pectine *Ctenites*, *Doliolus*, *Biretiformis* nomen suum mutuuntur.

I. EX NATURALIBUS *Figuris* quædam sunt *Cœlestium*, quædam *Subluna- rium*: Nonnullæ *Plantas*, *partes Animalium*, *Hominisq;* ipsius præ se ferunt. Figuras autem hæc *Gaffarell. in Curiosit. in audit. de Fig. Talism. cap. V. p. m. 72.* aptè distinguit in *depictas*, *elevatas* & *incisas*. *Depictas* tursus distinguit vel in *coloratas* vel *non coloratas*; *Coloratarum* exemplum fuisse Achatem Regis Pyrrhi qui exhibuit IX. Musas cum Apolline saltantes, & Marmoris frustu- lum duos homines botrum baculo portantes sistens in sumptuosissimo S. Laurentii fano Florentiæ à *Sacchso* & nobis visum, ut refert *Gammarel p. 152.* *Non coloratarum*, ut sunt variæ figuræ lineamentorum ductum ostentantes, ut est v. g. Imago B. Mariæ Virginis cum filiolo in Minerâ ferri expressa in *Misc. Cur. Dec. I. An. 1. Obs. 113.* item, B. Lutheri quam possedit *cit. Sacchs. p. 153.* effigiesque aliæ apud *Gesner. in Lib. de Fossil. figur.* Vid. *Kircher. Mund. subt. L. VIII. p. m. 29.* *Elevatas* vocat Saxa hominum, camelorum, pecorumque in Tartaria Occidentali visa naturaliter *juxta ejus mentem* ex terra producta, *juxta Ortelium* autem stupendâ metamorphosi repente in saxa conversa, ceu tale quid An. 1634. in pago quodam Africæ Mediterraneæ contigisse *cit. Kircher. pag. 50.* refert. *Incisas* tandem figuras vocat, v. g. *Palmitem aureum gemmas protrudentem*, *Florem Styriacum* in *Misc. Cur. Dtrichites*, *Manus saxeas* ab *Illustr. Comite ab Hazveld Sacchso donatas*, &c. Specialius hos Lapidés, ad confusionem in tanto numero evitandam, ita dividimus:

A. COELESTIUM ostentatores sunt

I. ASTROITES tum *majoribus* tum *minoribus* tum & *minimis stellis* *Scheuchzeri Lithograph. Helvet. Specim. p. 39.* supra *cap. VII. §. VIII.* descriptæ, ut & *Astroite varii majores, minores, concinnè alii radiati, alii minus* apud *Joh. Baubin. nostrum de Font. Boll. p. m. 31.* præprimis illi qui propè Rotwilam ad Cimme-

Cimmeriam arcem reperiuntur & *Gesnerus de fig. Lap. p. m. 37.* sub nomine *Sphragistasteros* sistit. Aliàs *Joh. de Laet & Bootius de Boot de Lap. p. 298.* *Astroitis* seu Lapidis Victorialis 4. tantum genera recensent; unum quod exactè formatas stellulas refert; alterum quod rosas; tertium quod undatim fluxus aut vermium gyros; ultimum quod confusè & obscurè maculas potius quàm prædictas figuras ostendit; quibus tamen quintum genus addit *Curios. D. David Reichius in Diss. de Med. Univ. annex. Misc. Cur. Dec. II. An. X. p. m. 74.* prout & *Boëtius de Gemm. L. II. cap. 149.* pro nugis habet, quod de Bufonio lapide ejusque origine traditur, eumque ad *Lapides stellares obscuriores* reduci posse & qui in agris reperiatur, statuit.

2. SELENITES seu GLACIES MARIÆ, quia juxta *Gesner. de Fig. Lap. p. m. 96.* quocunque tempore Lunæ lucentis imaginem velut in speculo reddit, amplissimam verò cum plena est, ideoque tum facilius invenitur & crescit aut decrescit in eo repercussa Iris imaginis lux. Vid. *infra cap. IX. §. X.* Hic verò præprimis recenseri meretur *Lapis novæ Lunæ*, à lunæ crescentis & corniculatæ forma, quam repræsentat, vocatus, de quo ita *Agric. lib. V. fossil.* In toto, inquit, *Hildesheimio* tractu, qui longissimi collis speciem præ se ferens à *Mariæburgo* arce per inferiorem urbis partem pertinet ad *Hasdamm* pagum, invenitur lapis *novæ lunæ* speciem habens curvatæ in cornua, aurei coloris armatura vestitus, modò parvus: mediocriter autem durus & interdum striatus. Sed eundem aliquando ferrei coloris armatura tegit: aut adamanti similis. Etenim ubi in ∇ a \bigcirc nosa reperitur, aut atrameutosa, aureo colore splendet: ubi in alterius generis ∇ a, ferro aut simili. Nam \bigcirc & \oplus permutant ferrum in orichalci colorem qui assimilis \odot o. Ibidem effoditur lapis ejusdem figuræ, sed omni vacuus armaturâ & cinerei coloris, qui est *Tephrites* apud *Plinium*. De *Selenite Rhomboidali* vid. VI, cap. de \square lo, tum *Cap. seq.*

3. COMETITES SCHEUCHZERIANUS quem *Lithogr. cit. p. 39.* ita describit: Radios habet non tam in circulum dispositos, quàm in longitudinem à capite stellæ, veluti cometæ nucleo protensos, sicque candam quoque referentes. Conferri potest *Cometites Velschii*, quem ita nominat *Hecatost. I. Obs. 44.* & depingit pag. 16.

B. SUBLUNARIUM specie sunt, STALACTITES & STALAGMITES, de quibus *cap. IX. §. VII.* plenius; Hic saltem sistimus Concretionem lapideam Tyrolensem Cyaneam instar lapidis Turcoidis, quæ in montibus prope *Inßbruck* reperitur, corpus nimirum crustosum spissitudinis 4. punctorum geometricorum instar \square vini, quod *DN. Fabriani Medico Regin. & Duciss. Lotharing.* apud *Bocone Mus. di Fisic. p. 280.* sedimentum est ∇ mineralium percolatarum ad superficiem lapidum, vel quoque productum mineralium (quibus

bus scilicet Tyrolis scatet, ☉, ☽, ♂ & ♀) præcipuè ☽ vel ⊕, à quorum particulis crusta illa lapidea colore cyaneo instar Turcoidis tingitur, & ex qua monilia & annuli fiunt; Invenitur à tribus milliaribus Oeniponto. De aliis ejusmodi Lapidibus ☿reis vid. *Imperat. Hist. Nat. p. m. 784.*

c. PLANTAS representant

1. CORALLIUM (de quo infra) non saltem fruticis & arbuscularum, sed & *Brassicæ Cyprinæ* effigie, ut refert *Piso Hist. Nat. & Med. Brasil. L. IV. cap. LXVIII. p. m. 263.* inibi que figuris exprimit, quæ scilicet pro diversitate vel *algæ* vel *fungorum plantarumq; maritimarum* (quibus ☽li more paulatim singulis accessibus aqua salsa vi solis agglutinetur) vario & miro naturæ lusu crescunt atque è fundo erutæ mox durissimæ, si insolentur in littore ficcæ, niveique coloris fiunt; A' Magnatibus in *Hispania & Belgio* expetitæ, ut ædes & subterraneas cavernas illis exornent. Maris accolæ & piscatores in usum Medicum potius hoc qualecunque coralli genus adhibent & *rasuram* ejus contra *fluxus ventris & ruentes humores* exhibent. Illustrat Coralli non saltem figuram sed & ortum *Hippuris saxea Clus. Exot.* quam *Dn. Colart in Museo suo Amstelodamensi ex Vesicariâ Marina Chabr. Ic. Stirp. p. 580.* enatam ex successiva juxtapositione particularum Coralli albi, possedit, de quo vid. *Boccon. Mus. Fisiq. p. 254.* Huc spectat *Pseudocorallum verrucarium*, cui superficies lineis inscripta, verrucæ frequentes, quæ vesiculas habent. *Corallium fossile cortice reticulato obductum* digiti scil. crassitie incrustatum ☿o in monte *Legerio* reperit *Cl. Scheuchz. Lithogr. p. 14.* ut & *Surculum lapideum Adarce* seu ☿o incrustatū, *Id. p. 20. Lithophyton* seu spinosū *Lapidem Wagneri Helv. C. p. 313.*

2. LAPIS JUDAICUS (*Syriacus Ætio, Phenicites, Pyrene, Thecolithos, Eurhaus, Cisteolithos*) olivæ est specie, striis velut torno secundum longitudinem ductus, albus & subcinereus, de quo *Cap. preced.*

3. FUNGITES WORMII, quem *Mus. p. 81.* ex *Gotlandia* se habere scribit, duritieque respondere *Lapidi Judaico*, nimirum sunt illi striæ partim profundæ, partim echinatæ, quæ in modulum terminantur, figurâ fungi, ceu & *Patella lapidea*, de qua infra, *Fungi fossilis* nomen potius meretur.

4. NUCIFORMIS, qui nucem myristicam substantiâ refert, pulpâ intus ex luteo variegata. Talis *Nux moschata lapidea* ut *silex subsphæricus* albicans ab uno apice ad alterum striatus in *Birsâ* fluvio vicino reperitur. Nucem verò *juglandem* vel *Avellanam* refert *Bezoar mineralis fossilis Siculo*, Occidentalis quoque dictus, quem *Aldrovandus* inter species *Geodes* refert, & in cujus centro nunc arena, nunc lapis niger instar carbonis fossilis reperitur, referente *Boccone in Mus. Fisiq. p. 55.* qui & docet Lapidem hunc ☿ à *pimpinellæ* vel *scorzonæ*, aliisque pptum à Medicis Siculis utilissimè exhiberi in *Febr. malignis, Variolis, Vermibus, &c.* si à *gran. 45. ad 60.* in vehiculo conveniente

veniente propinetur, ceu p. 58. exemplum sistit Infantum febre malignâ cum magnâ pectoris oppressione laborantium hoc lapide restitutorum. Ad hanc figuram quoque spectat *Nux juglans ferrea* Menzel. Misc. Cur. Dec. II. An. V. p. m. 3. itidem *Geodus* species. Præcipuè autem *Nux vomica lapidea*, quæ Lapis est compressæ rotunditatis utrinque convexus, à centro versus peripheriam subtiliter & densè striatus: Reperitur in vicina Birsâ & Museum Civicum Tigurinum ornat, referente *Scheuchzero Lithogr. p. m. 44.* qui & cit. *Librum claudit fructum quendam exprimente Lapide metallico fig. 89.*

5. LAPILLI ALBI CARYOPHYLLOS AROMATICOS REFERENTES, quales ad nos transmisit Doctiss. p. m. *Wagnerus*; licet *Clar. Scheuchzerus* illas ob 4. saltem in extremo calyce hujus fructûs prominentias melius vocari *Modiolum stellatum pentagonum Luidii* asserat. De istis Lapillis ita differit *Wagner. Misc. Cur. Dec. II. Ann. III. Obs. 189. p. m. 370.* *Caryophyllum aromaticum officinarum vulgarem* rudimentum saltem esse fructus cujusdam arboris, veros autem fructus baccas, triplo & quadruplo majores esse, quas vulgò *Antophyllos* vocant, ramusculi quibus fructus hi adhæserunt, & ex *Insula Banda* ad nos allati sunt, jam aliquoties me docuerunt. Quis autem non mireretur in monte *Legerio*, ditionis *Tigurinæ*, lapillos albos perelegantes, insigniter duros, qui *Caryophyllos aromaticos vulgares* *Officinarum* prorsus referunt, à me repertos esse, adeoque *Helvetiam* quoque fructum hunc exoticum aut lapideum saltem proferre? Quam autem quæso sententiam de generatione horum lapillorum illi ferent qui putant *Glossopetras* (quales etiam in *Helvetia* intra durissima saxa, diversarum specierum reperiuntur) *Canum Carchariarum* dentes esse petrificatos, inde à *Diluvio Noëtico* superstites? Numquid & fructus *Caryophyllorum* ab eo tempore ex remotissimis regionibus ad nos delatos, in lapides conversos, & à calore *Solis* non infuscos, sed dealbatos esse, dicent? SCHOLIUM NOSTRUM & Sententia circa Figur. hujus & aliorum ejusmodi Lapidum. seq. est. DEUM semper præterea veteris Philosophi effatum est, cujus veritas præprimis ex admirandis Figuris Lapidum patet, cujus intuitu qui cum Ingeniosiss. Petro Fabro Naturam spiritum luminis vocant, cuncta hæc inferiora Geometricè tractantem, à vero minimè aberrare videntur; Geometrici ejusmodi processus in animalibus & vegetabilibus speciosius quidem se exerunt, ast etiam in mineralibus Artificis summi sapientissima manus nobis admiranda sistitur, unde & figure ab eâ in impressa multorum torserunt ingenia, ex iisq; maxime illorum qui ad gradualem saltem trium Regnorum differentiam vegetationemq; Mineralium ut ut obscuriorem haud attenderunt. Naturam haud facere saltum, verissimum, unde nec vegetatio adeo plantis solum addicta est, quin ea Mineralibus, eas in ordine corporum naturalium sequentibus, in totum deneganda sit, cum tot vegetationis specimina in iis natura expresserit, uti norunt

illi qui Archiva Curiosorum in quibus rara mineralium asservantur, lustrarunt; exemplum etiam Excellentiss. DN. Auctoris de Caryophyllis lapideis à se repertis id nobis innuit; horum enim uti aliorum plurimorum figura non nisi ex vegetatione quadam deduci posse videtur, quare & perplacet quòd eos fructus appellet lapideos, fructus scilicet sunt terræ, quæ velut tricorporea arbor, cujus radix aer, se habet, tres ramos principales de se diffundens. Cœterum quo pacto natura in excludendo vel excudendo ejusmodi fructu procedat, is solùm exactissimè explicare posset qui naturæ in tali opere adstitisset; unde solis ferè conjecturis locus datur. Conjecturari igitur quis posset materiam mundi subtilissimam ac fluidissimam ceu ignem cœlestem Seminium horum Lapillorum offendisse & protrusione certâ illud expandisse, scil. terræ quandam purioris portionem ita comminuisse, salibusq; impregnasse, ut succus in lapidem, ex austero præsentis à materia ruditatis & compactione fixandus inde emerferit, qui mox à spiritu illo corporeo sic specificato talem directionem obtinuit, ut eo cuncta pervadente apteq; disponente ex Creatoris mandato, loci habitudine, ipsiusq; spiritus modificatione (prout diversi generis aranei diversas telas texunt) talis figura rem aliam representans emerferit. Quare etiam Judiciosiss. Wagnerus noster Lapides ejusmodi non pro spoliis antediluvianis habet, uti cum Sim. Majol. Dier. Canic. Coll. XV. II. Fabio Columnâ, Muscardo, Dan. Majore quidam Modernorum circa figurarum ejusmodi explicationem tantò facilius se extricare posse credunt, ejusq; sententiæ generari adhuc hodie ejusmodi Lapides nec omnes reliquias esse diluvii subscribunt Auctores alii, ut est Melch. Guiland. de Papyr. p. 12. Parum illustria, inquit, hæc illuvionis sunt signa; Constat enim non solùm in mari Conchas & Ostrea, sed etiam in montibus & terræ Visceribus pro loci Natura inter Calculos gigni, etsi aqua copiosiores adsint. Perneget Exc. Jonston. Thaum. Class. IV. 32. Verisimile posse esse, Conchulas in altissimis montium verticibus sabulosis, marga & marmore putrefacto repertas, reliquias esse Diluvii universalis, quod tot annis mundi, tot injuriis expositæ durare peruerint, cum & marmora ipsa tandem solvantur. Sane

Mors etiam Saxi Marmoribusque venit.

Opinatur Libavius de mol. mineral. §. 9. madefacta pluviis materia (marga scilicet & marmore putrefacto) cum per se sit apta ad talia; concipi principium Concharum, motu suo perfici. Idem confirmat Sylvest. Rattray Scotus de Sympath. Rer. p. 30. Conchyliis marina & testacea in petrosis locis (tanquam fermento locoq; conveniente) arte produci posse, dum conchyliis contrita in arena seminata, aqua salsa irrigantur. Kircher. L. XII. Mund. Subt. S. 2. C. 8. p. 373. modum aperit, quomodo juxta Pharus in Sicilia Conchyliorum proventus instituitur, qui satis docet, Conchyliis non esse reliquias Diluvii. Siculi namque conchyliis conterunt, dein ad littus lacus salis 60. pedibus à freto distantis non secus ac agricolæ frumentum, ita hi crustulas conchyliorum disseminant, & ita relinquunt, donec

donec aqua lacus vel vi ventorum, vel aestu subterraneo agitata littus offendat, quæ crustulæ una cum arenâ confusæ maximum proferunt conchyliorum proveniunt. Similem Conchyliorum ostreorumq; generationem arte peragi in China Martin. Martinius narrat in Atlante Sinico. Præprimis autem Seminium Lapidem insuper probat, constans eorum figura, dum semper & omni tempore eadem figuræ exprimuntur, ceu ad hoc maxime attendit du Hamel de Fossil. p. m. 366. dicens: Fateor mineralia omni vitâ destitui; spiritu tamen æthereo perfundi & suis rationibus seminariis instrui jure contenderim; cum iisdem ubique viribus, Figuris & coloribus donentur. Vid. Gammarolog. doct. cit. Sachsi p. 162. Confirmat hoc, quod Conchites, v. g. bivalves fossiles juxta Curios. Observ. Griff Hatleji M. D. in Act. Angl. & Lips. Ann. 1685. Aug. p. 371. in Comitatu Cantii propè Hautoniense oppidum effossæ multæ imperfectæ, vel in fieri observatæ fuerint, non quidem quantum ad figuram sed quantum ad crassitiem & duritiem, & in aliquibus velut prima stamina, in aliis quasi gradus & profectus varii ad perfectam figurationem; Ex quâ ipsâ jam imperfectâ formatione, ut & in completis valvarum singularitate arguit Hatlejus, Conchas istas nunquam exuvias fuisse, præsertim cum non auditum fuerit, exundans flumen ad istum locum unquam pertigisse, aut locum istum antea fuisse detectum, quin potius putat eas esse lapides sui generis, tales scilicet ex quibus Conchites, ut vocari solet, constet; confirmatq; hoc ulterius ex eo, quod frustra hujus concreti dissimularis, ubi marga induruit, perquam similes appareant vulgari isti Marmor, quod circa Pluckley in Cantio adhiberi solet viis sternendis, nam & hoc non aliud esse credit quàm coagmentationem ejusmodi lapidum conchiformium, quibus interfusa marga duritiem adquisiverit.

6. FICOIDES SCHEUCHZERI, à tenui basi sensim cresscens ficum non obscure refert, strias habet in basi à peripheriâ ad centrum undique protensas & secundum totam longitudinem superficiei decurrentes & intimam etiam substantiam penetrantes. Variat magnitudine & crassitie. Talem Lapidem caricoeideum sistit Exc. Muralt. Misc. Cur. Dec. III. An. V. p. 45.

7. CENCHRITES milii grana velut sparsa exhibet; ceu & sunt qui Agallochi, santali, caudicum, cucurbitularum, melopeponum, conorum, malorum Perficorum, castanearum, anacardii, tritici, Pisi, piperis, seminis lentis, & raporum figurâ ludunt apud Aldrovand. p. 509. Nec prætereundus Flos ferri Stiriacus à Cl. D. Car. Oehmb in Misc. Cur. Dec. II. Ann VI. p. m. 295. descriptus, lapis scil. nive candidior in ramulos diversi generis expansus, dum scilicet nunc rudi formâ diversimodè inter se reflexi conspiciuntur, nunc corallii albi furculos aut foliorum lacinias aut molarium dentium protuberantias aut retis tenuissimi fibrillas mentiuntur; nimirum aquæ cujusdam petrificantis fœtus est, & ex eadem per cavernarum parietes transfudante coagulatur, dum

nempe Venæ ♂ dilatatae teguntur à lapide calcario comite per totum montis pagum inseparabili & hinc inde ad cacumen usque extenso; aqua verò pluvialis & nivalis à cortice terreno absorpta in tectum hoc calcarium ruit, & recepta in sinum suum solubiliore calcis parte apta redditur, ut subjacentes ♂ venas penetrare & in cavernas quascunque aëre libero pervias destillata concrefcere possit. Quoad Usus, quia lapis est calcarius ex ∇ a in aëre libero petrefactus valet is intus in sanguinis fluxu, dysenteria ad Δ j. teste Welsch. Hecatost. 1. obs. 37. & Höfer. in Herc. Med. p. m. 169.

D. ANIMALIUM partes plurimi referunt,

Et 1. AVIUM quidem HIERACITES, qui milvinis nigrisque plumis alternatur: Hunc dextro femori alligatum sistere sanguinem per ora venarum effusum refert Agric. L.V. Fossil. p. m. 573. Differentias ejus tres sistit Aldrovand. Mus. p. 445. Geranites, qui oculum gruis mentitur. Perdicites, qui striis & colore perdicum pennas exprimit. Aetites (alius à priore) qui colorem aquilæ candicante caudâ. Peristerites, qui capite, rostro, pedibus, pectore, caudâ columbam solis alarum lineamentis deficientibus refert.

2. PISCIUM, quales varii generis in minerâ ♀ fissili Comitum Mansfeldiorum reperiuntur; ceu præprimis hac de re audiendus Münster Cosmograph. p. m. 809. Es haben die Graffen von Mansfeld in ihrem Land ein Schyfer-Bergwerck / deßgleichen man feins in der Welt weißt: dann auß dem Schyfer / nach dem er durch etliche feur gelassen / macht man Kupffer / welches halt der Centner von 20. biß in die 24. Loht Silber / daß dann dar auß geseygert und gezogen wird / so eine grosse Summa von Silber und Kupffer / das schier unglänblich / und ist ein ewig Bergwerck. Dann allenthalben / wo man im Land einschleicht / findet man den Schyfer. Die Knapen / so den Schyfer hauen / heist man Krumhals / oder Schyfer-hauer; dann dieweil der Schyfer-gang so flach ligt / und sie zu ihrer Arbeit in der Gruben auff der Seiten ligen müssen / werden ihnen die Hals so krum / sind selten tauglich auff andere Bergwerck. Ein wunderbarlich Ding hab ich daselbst gesehen. Es ist ein See etliche Meil wegs lang und breit im Land / und so mancherley Fisch / Frösch oder sonst lebendige Thier im selbigen See / die gebiert der Schyfer ein Gleichnuß in ihm mit gedigenem angeflogenem Kupffer / daß man es klärlich erkennen kan / was jedes für ein Fisch-Bildnuß oder Figur ist. Ich schick euch hie derselben eins / das ist ein Olrupp oder Risold / oder Trist / wie mans hie zu Land nennet / daselbst wird das Wasser / so dem Bergwerck zugeht / mit Küsten und vielen Pferden erhalten / &c. Ex piscibus autem dicitur Aldrovando Mus. Met. p. 103. v.g. Herengites figuram herengi exprimens, sicut anguillæ Encheliomorphos, prout & dicitur Lepidotes, qui squammas variis coloribus imitatur, Rhombites, castaneæ magnitudine candidus,

didus, qui squamis parvis obliquis, eminentibus undique plenus est. Hujus aliam speciem Cylindri instar compressi facie sistunt *Agricola* & *Lachmund*. p. 39. Psetitem verò passerem piscem referentem sistit quoq; *Aldrovandus*. De *Echinite* verò echinum marinum referente, nos supra.

3. ASTROBOLUS sec. *Agric. L. VI. p. 621.* oculis piscium similis est, relictus candido in solo. *Ammonites* seu *Amites*, qui ex arenis componitur, nucis juglandis est magnitudine, ovis piscium similis. Talem grandem figurâ sistit *Lachm. L. cit. p. 34.* & ovulis aspersum Saxum *Scheuchzer. Lithogr. p. 12.* Vid. infra cap. IX. S. VIII. Qui ex lapillis pisi aut orobi magnitudine constat, *Pisolithos*; qui milii, *Cenchrites*, qui seminis papaveris, *Meconites* dicitur; stigmatibus notatus *Stigmities*, & *Ratepora* seu *Eschara marina Imperati lapidea* ad radices Castelli Badensis à *laud. Scheuchzero* reperta & *Fig. 16. Tab. 1.* depicta; quin & *Rajæ Cauda fossilis Lith. Helv. curiosiss. spec. p. 29.* ex materia selenitica.

3. EXANGUIUM etiam

1. OSTRACITES, (*οστρεὶς*) qui ostreis similis, crustosus & scissilis, sonitumque ollæ percussus reddit; qui & *Ceramites* vocatur, quia colorem testæ habet, item *Cheramites* cum cœruleis bullis cingitur.

2. NAUTILITES, ein Schiffkuttelstein cinerei est coloris, Concham Nautili animantis marini referens, *Cl. Wagnero p. m.* ex monte *Legerio* allatus. Majores magnitudine manum excedunt; minores nucem juglandem æquant.

3. CONCHITES, qui lineis incurvis ad scapulas redeuntibus, & aurei coloris armaturâ quandoq; superbit, longus esse solet palmos duos, latus palmum; Hujus varias species sistit *Bauhin. de Font. Bol. p. 24. & seq.* *Conchula striata lapidea*, qualem *Lörachi* quoq; in monte *Hünerberg* copiosè reperimus. *Conchites lævis punctatus*. *Conchites bivalvis striatus cinereus Mompelgardi* repertus. *Conchites duplex lævis cinereus lapidem fuscum sinu suo complexus*. *Conchites cinereus rugosus laminae instar tenuis silicem sinu continens*. *Conchites striatus hoplites bivalvis*, &c. *Chamarum lævium & rugatarum species alias l. c. sistit.* Exc. *Sobelhamerus Misc. Cur. Dec. II. An. VI. p. 213. & seq.* ex aquis extraxit infinitam multitudinem *Concharum & Cochlearum*, sed quia in iis animalia vivunt, non sunt hujus loci. Exc. *Muraltus M. Cur. Dec. III. An. V. p. 44.* proponit seq. nim. *Concham lapideam montanam planam univalvem*; *Conchitem striatum bivalvem in matrice*; *Conchitem mont. plan. bivalvem*, &c. *Laud. Lachmund* rariores seq. figuris sistit: 1. 2. *Conchites cinereus striatus major & minor*. 3. 4. *Rotundus subflavus minimus & lævis, & paulo major*. 5. 6. *Myites cinereus tum oblongus tum rotundus, lævis alium sinu suo fovens*. 7. *Lapis subcinereus cum conchite rotundo, qui partim exstat, partim in eo latet*. 8. *Conchites cinereus & lævis, cum medulla lapidea, quæ pro lubitu potest eximi & iterum imponi*. 9. *Conchites fuscus, striatus & tenuis testæ, fractus terram nigram in se continet, hic à veris conchis parum dif-*

fert. 10. *Ostracites cinereus & levis*. 11. *Myites Rhomboides subflavus, ususculo striato* Rondelet. similis. 12. *Conchites rotundus & levis*. 13. *Conchites longus & levis*. 14. *Alius minor ejusdem coloris & figuræ*. 15. *Ctenites parvus cinereus, tenuis testæ, non multum differens à vero pectine*. 16. *Conchites magnus, subflavus, rugatus, per transversum enim strias à latere ad latus habet*. Omnium accuratissimè dividit Listerus in Tract. de Cochlitis Angliæ P. II. Cochlitæ suos bivalves, qui Conchitæ nobis audiunt, in *Laves & striatos*. Laves subdividit in eos, qui utraq; testâ sunt equaliter concavâ. & eos qui Testis constant inequalibus & dissimilibus: Illorum alii vel figurâ sunt ex alterâ cardinis parte diffusiore vel ex utraque cardinis parte equaliter sunt diffusi, minusq; profundè à cardine ad oram demissi, vel à cardine ad unum marginem productiores, vel ventricosi, quibusdam Bucarditæ dicti: Hi, qui Testis sunt inequalibus, sunt vel Ostracitæ, vel Conchitæ rostrati. Conchitæ bivalves striati sunt vel *Auriti*, *Pectinitæ*, vel *sine auribus*, *Pectunculitæ* dictæ. Hæc Divisio meritò arridet Exc. Scheuchzero M.C. Dec. III. Ann. IV. App. p. 155. ubi & interferit aliam eamque vulgatam divisionem in univalves & bivalves, item in Solitarios & Lapidibus inclusos, qui lapis Megaricus sunt §. seq. Tales utriusque generis Conchitæ, eosque & figurâ, materiâque differentes, Altorsum, præsertim agri post Collegium producunt, quales ex communicatione Exc. Dn. J.G. Beuttelii Ratisbon. Discipuli quondam nostri possidemus. Lubeat porrò nobis Conchites rariores Helveticos sistere, ut est *Concha fossilis Tellinoides porosa levis* quam sistit Scheuchzerus Lith. p. 21. quin & *Strigofula major rastellata conchula profundioribus sulcis, & raro ordine dispositis*, qualem è fluvio Birsâ collegit Scheuchzerus & *Strigofula minor vulgaris* Luid. in Lithograph. n. 551. dicitur. Nec reticendæ Concharum species in monte Randio Territorii Scaphusiani repertæ, ut ex illius montis figuratis Lapidibus ante omnia sistit laud. Scheuchzer. fig. 70. *Conchulam fossilem echinatam seu Limnostritam* Scaphusienibus dictam, quia scilicet ostreo parvo similis est, plerumque univalvis, cava, raro bivalvis, rugata & echinata, aculeis depressis, non absimilis *Conchæ Histricinæ* Boccone Recherch. natur. p. 304. Item illas quæ in Comitatu Neocomensi copiosè præ aliis reperiuntur, ut sunt præter Conchitæ tam planos quàm striatos, univalves & bivalves (tacendo jam de Cochlitis, Nautiloidibus, Echinitis) præprimis sequentes; v. g. *Conchites ab uno cardinis latere brevissimus, ab altero longissimè excurrentis striatus* (similis *Conchæ veræ* Plinii depict. apud Jonsthon. Exang. aquat. Tab. XIII.) *Chama fossilis, Conchæ margaritifera fossilis fragmenta*, ut & *Concha lapidea curvirostra rugosa & tuberculis quandoque munita dorso elatiori*, similis carinæ Nautili oblata ab Ampliff. p. m. Præside Fehrio Augustissimo Imperatori Leopoldo, & ex Insulâ Amboina Indiæ Orient. ab Exc. Rumphio transmissæ, qualis sistitur Misc. Cur. Dec. II. Ann. IV. p. m. 211. item *Conchites curviroster mi-*

nor lavis, *Conchita bivalvis curvirostra striis obliquis crassioribus veluti costis donata*; *Concha Veneris seu Auris marina fossilis*. Vid. Scheuchzer. fig. 78. 79. 80.

4. LAPIS MEGARICUS seu *Conchites massa lapidea informi inclusus lapis est*, in cuius toto corpore *conchæ marinæ sparsæ sunt*. Ita dicitur, quia similes Lapidés olim Megaræ fuerunt effossi, ex quibus, teste *Pausaniâ*, fuit monumentum *Phoronei*, aliaque opera, teste *Agric. L. VII. Fossil*. Talis Lapis mirandus in Museo nostro quoque asservatur, repertus prope arcem *Mönchenstein* haud procul *Basileâ*, nobis sub nomine *Silex rubescens pectinitis subtiliter striatis turgidus* à *Cl. D. Pitschnino Rheto* allatus; nimirum Congeneres sunt hi Lapidés, ut quoque est *Ostracomorphos Aldrovandi Mus. pag. 464*. ostreas & chamas multas habens, ut & ille cuius mentionem facit *Gorop. Becan. Niloscop. p. 237*. silicis scilicet durissimi *Bethunis* advecti, quo viæ sternantur, qui *conchulas totas lapideas & conclusis valvulis integris*, ut cœmento quasi aliquo compactæ judicarentur, exhibet. Et huc quoque spectant Lapidés *Gravidi, Bauschio de Aetit. p. m. 09*. ita dicti, quia scilicet intra se velut in alvo continent, vel alium lapidum, vel terram, vel succum liquidum; Ex his prægnantes sunt *Conchites illi*, quos supra *Bufonios* Lapidés intra se habere ex *Bauschio* diximus, qui circa *Suinfurtum* reperiuntur & *Wackenstein* oicuntur, præsertim autem illi Lapidés *Conchites prægnantes* qui in vicinâ *Alsatiâ* prope *Buxovillam* à *Celeb. Sal. Reiselio* repertæ & *Dn. Sachsio* transmissæ sunt, uti hic refert *Gammæolog. p. m. 145*. ubi & refert ad ejusmodi Lapidés referri debere eos, qui prægnantes sunt animalibus mortuis & vivis v.g. *bufonibus*, *ranis*, (de quo *Kircher. Mund. subt. L. VIII. S. IV. cap. 1. & cit. Sachsio pluribus*) horumque Figuras repræsentant. Vid. *Agricola de Nat. Fossil. lib. X. cap. 22. & de Ort. & Caus. subterr. lib. IV. cap. ult.*

5. CTENITES, qui pectines refert, unde & *Pectinites* vocatur, qualem utrinque auritam extrinsecus strias habentem & lineis multis insignitam è montibus *Bononiensibus* effossam sistit *Aldrovandus Mus. Met. p. 474*. cui scil. non absimilis *Pectinites densè striatus Scheuchzeri Lithogr. Helv. p. 23*. qui *bivalvis semper est*, pulchrè rotundo margine & subinde fasciatus circellis quibusdam subtilibus. Reperit eum in monte *Legerio* cum *Pectunculite parvo capillaribus striis notato Lister. cochl. Angl. Tit. 50*.

6. MYITES, qui imitatur musculos, vel sublongus vel pectinis modo rotundus, colore cinereus circa *Hildeshemium* frequens. Vid. *Heyd. Anat. Myr.*

7. STROMBUS seu *Strombites*, qui cochleæ aquatili similis ex amplo in tenue turbinis instar deficit, in spiram à dextrâ tortus. Hujus diversitates notabiles quoad magnitudinem (erhabener oder zusamengedrucker Schneckenstein) seq. sistunt *Kentmannus de Lapid. p. m. 33. & Lachm. de Foss. Hild. p. m. 46*.

1. *Strombites cinereus, longus, constans ex materia lapidis satis duri, quo via sternuntur.*

nuntur. 2. Alius parvus ejusdem coloris. Strombite verò majoris sec. longitudinem striati spiram in Comitatu Neocastrensi repertum sistit Scheuchzerus Lithogr. p. 81. (nimirum prout maturitas vel major vel minor est, magnitudo quoque variat, ut vel Glossopetrarum exemplo hoc sistit Illustr. Baro Valvasor in Glor. Duc. Carniol. T. I. p. m. 467. dum plerique pondere 3j. ad 3x. tandem excrescunt.) 3. Fulvus ex materia lapidis calcarii non satis duri. 4. Flavus satis durus, ex materia lapidis calcarii. 5. Ex rubro flavescente lavis & elegans, non aliter ac si à tornatore factus esset. 6. Ab illo sub fig. IV. magnitudine saltem differt, nostro judicio Siliculus Strombites Scheuchzerianus Lith. p. 42. lapillus scilicet candidus subfuscis atque spiralibus zonarum tractibus à basi ad apicem tendentibus Strombum pulchrè referens in Birsâ fluvio à nobis quoque repertus. 7. Idem materiâ Lapidis calcarii. 8. Strombites brevis (Cochlites) est lapis subflavus, cochleæ terrestri similis, constans ex materia calcaria satis dura. 9. Cochlites fuscus non ita durus. 10. Cochlites parvus ejusdem coloris. 11. Tubulites, est lapis tubulum vermium exactè referens. 12. Conchites fuscus, longus & lavis cum vermium tubulis. 13. Cochlites fuscus, cum vermium tubulis. Lapis fuscus per medium in duas partes diffissus cujus altera pars (1.) exhibet cochleam eleganter striatam & exstantem, altera verò (2.) matricem ejus, cui in conjunctione cochleæ instar formæ includitur. Repertus in sabuleto. Huc referendus videtur rarus ille lapis, quem Magnificus Dn. D. Sebastianus Feschius Jur. in Acad. nostrâ Antecess. Ampliss. Polyhistor Celeberr. in Cimeliarchio ab Ampliss. D. D. Remigio Feschio Patruo suo p. m. inchoato possidet in quo lapis instar cochleæ striatus alteri lapidi simili modo excavato à Natura infixus conspicitur, eximi & reponi facilis, cujus quoque meminit Exc. Zuingerus p. 37. Sic & apud cit. Lachmund depingitur Massa lapidea fusci coloris, in qua passim matricem & cochleæ striata, quarum partes partim in ea latent, partim verò exstant, satis eleganter conspiciuntur, adeò ut peritissimi sculptoris manu melius non possit exsculpi.

8. CANCRINITES, qui pectus cancri in lapidem versi refert, lineæ albæ juncturas costarum æmulantur, & totum corpus pervadunt. Tales Cancrinos lapides sistit Worm. Mus. p. m. 90. coloris lutei; Alios quoque cancrinos lapides producit Exc. D. Herm. Nic. Grimm in Misc. Cur. Dec. II. An. I. p. 366. qui Lusitanis Pedro de Kameron dicuntur, & magni ab iis æstimantur; Usus nim. eorum in Febribus, Pleuritide, Calculo, Erysipelate internè & etiam externè inunctus: præter hunc Lapidem cancriformem sistit quoque Aldrovandus Pagurum lapideum & Astrocopodium Scheuchzerus p. 27. qui & Cancrini Moluccani fragmentum circa Neocastrum repertum sistit Fig. 87. Mirum quoque, ait Sachs. Gammrol. p. m. 163. Cancros saxeos in saxis inventos fuisse; ita namque Jul. Cas. Scalig. Exerc. 196. §. 9. In saxis lanarum, qui tractus

tractus est agri Vesatensis, ad pagum qui Cohors dicitur, *Cancros saxeos* multos vidimus procul à mari plurimum, à Garaumna 30. mill. passuum. *Torellus Sarayna* qui bellum Veronense cum Germanis actum descripsit L.II. *Hist. Veron.* refert, intra Veronensium montium viscera *Cancros Saxeos* repertos fuisse, citante *Pflaumero Mercur. Ital. Part. I. p. 21.* & *Fabius Columna cap. III. Obs. de Aquatil. & Terrestr. p. 9.* visam sibi notat in *Lapidem versam Astaci* superiorem partem in Campoclarenfi arce excisam cum aliis saxeis maritimis rarioribus. Qualia *Idem cap. XXI. p. 48.* repetit.

9. SCOLOPENDRITES lapis est, in quo lineæ undarum penè ductu discurrunt, brevissimis petiolis transversis plenæ, ut vermes Scolopendræ marinæ, qualem tum planum tum rotundam sistit *Aldrovandus Mus. Metall. p. 475.* Prout & non negligendi Lapidés Insectorum, v.g. Vermium excrementa deposita referentes (*Germ. Wurmstein*) *Alcyonium*, v.g. *vermiculare Imp. Hist. Nat. p. m. 835.* quod hîc in viciniâ in Birsâ passim est obvium; à quo abludit nonnihil *Tubulus marinus fossilis parvus, Cornu Ammonis instar in seipsum revolutus Scheuchzeri fig. 86.* à *Hauterive & Lacum Neocastrensem* repertus, qui scil. est Lapillus exiguus, albidus, vel cinereus, subtiliter striatus, nunc ex utraque, nunc ex altera tantum parte ad umbilicum cavus, nunc etiam in centro perforatus; quiq; magnitudine variat, à Lenticulari tamen figurâ non ultra Phaseoli magnitudinem assurgit; spiræ per totam circumvolutionem sunt vel actu excavatæ, vel aliâ materiâ tanquam medullâ suffarctæ. Variat quoque orbium figurâ & dispositione, dum alii teretes sunt, angulosi alii, alii recto ductu in se contorquentur, dum alii obliquo feruntur tractu, & ab ipso umbilico aberrant, atq; tunc propius accedunt ad Cochlitas. Alia vid. ap. *Imp. l. c.*

4. QUADRUPEDUM partes Lapidés seq. referunt;

1. OCLUS CATI seu FELIS, de quo *Cap. IV. §. ult.*

2. OCLUS BELI, qui albicans pupillam pingit nigram è medio aureo fulgore lucentem. *Worm. Mus. p. m. 109.* hunc Beli oculum cum *Plinio* ita vocatum ad *Asterias* referri posse censet, nimir. lapis est exiguus dimidii pisi magnitudine hæmisphæricus, in cujus centro pupilla nigricat, quam ambit circulus latus margaritæ instar splendens, corneam referens; hinc sequitur alter circulus tenuis atro-purpureus, quem excipit ejusdem magnitudinis flavus, ex quibus duobus *Iris* quasi constituitur.

3. LYCOPHTHALMUS prædicto affinis est, qui ex rutilo sanguineus, in medio nigrum candido cingitur, ut luporum oculi.

4. LEUCOPHTHALMOS rutilus aliàs oculi speciem candidam nigramque continet. Vid. *Aldrov. Mus. met. p. 468.* & *Siliculus ommatias* in Silâ fluvio prope Tigurum repertum. Vid. *Cl. Scheuchz. Lithogr. p. m. 28.* & *Welsch. Hecatost. I. Obs. 22.*

5. TRIOPHTALMOS, qui cum Onyche nascitur, tres oculos simul exprimens.

6. GLOSSOPETRA, de qua *cap. antec.*

7. LAPIS RENALIS (qualem præ aliis figurâ eleganter exprimit *Curiosiff. Dav. Reichius in Tr. de Med. Univ. annex. Misc. Cur. Dec. H. An. X. p. 62.*) qui renis formam exhibet, subruher, crustâ ferreâ tectus. Talis Silex reniformis, stricturâ per medium divisus, phaseoli etiam fructum grandiore referens in Byrsa repertus à *Cl. Scheuchzer p. 44.* Curiosum quoque est, quod de figuris Calculorum in Rene & Vesicâ natorum referunt Auctores; sic namque Calculum Renis cordiformem *Nob. D. Reiselius in Ephem. nostr. Dec. I. Ann. III. Obs. 191.* depingit; alium vesicæ calculum cordis formam penitus repræsentantem vidit *Sebast. Scarabizius*, atque à *Benedicto Sylvatico* renalem canis figuram exprimentem fuisse repertum, testatur in *libell. de lapid. concret. in Hom. C. 3.* Vesicæ lapidem à vidua extractum, partium in viro genitalium formam exhibentem *dict. Ephemer. Dec. I. An. II. Obs. 139.* & alium phaseolo in omnibus similem *Ann. III. Obs. 61.* nec non pulli anserini figurâ *Obs. 19.* sistunt; ubi & Corallii trunci ac furculi æmulus, muris, felini capitis, cochleæ, crucis, fragariæ, & pyri figurâ alii, ex *Barthol. Eustachio, Joh. Theod. Schenckio, Petr. Borello & Th. Bartholino* memorantur. Per urinarios meatus expulsos lapides, qui absolutè figurâ, substantiâ, colore Carbones referebant, recenset *Dom. Panarolus Pent. 5. obs. med. 6.* Amygdalini nuclei formâ & magnitudine post mortem è Mercatore extractum, cum D. Parente suo vidisse se refert *Ampl. Præses Schröckius Misc. Cur. Dec. II. An. VI. Obs. 75. Schol. p. m 164.*

8. CERATITES seu cornu fossile quia cornu specie tam magnus aliquando, ut nulli animali tribui possit, intus mollis, albus, levis, friabilis, margæ succo lapidescente irroratæ soboles est, de quo *Cap. seq. §. 9.* Rarus est *Ceratoides articulatus striis transversis undatus & ornamentis foliaceis insignitus* in Comitatu Neocomensi repertus, quem ita nominat *Scheuchzerus*, quia à basi latiori sensim coni ad instar angustatur & in cuspidem definit. Quod & spectat ejusdem Lapis caudæ vel spinæ dorsalis simile fragmentum *Fig. 88.*

9. PURPURITES cumulum & massam purpurarum referens cum quadam materia cretosa & gypsea, qualem in agro Bononiensi repertum esse *Aldrovandus Mus. p. 842,* refert, quod & spectat *Cochlea petrificata*, in quâ cornua extensa animadverti potuere, qualem hîc possedit *Clar. & Exc. D. Joh. Henr. Stebelinus Pb. & Med. D.* quemque *Illustriss. & Excell. Francisco Honorio S. R. I. Comiti de Trautmansdorf, &c.* se transmisisse nobis retulit.

10. DENTALES LAPIDEI formam dentium longiorum canis cum foramine referentes quales *cit. Aldrovand. p. 847. Mus. met. sistit.*

11. OSSI FRAGUS, item *Osteocola, stelechites, lapis sabulosus dictus*, qui

ossis speciem refert, concavus, medullâ friabili in liquorem solubilis. Pululat aliquando è terra & stipitis ramis mutilati figuram exhibet. Species *Enostios* est, fracti ossis similitudine, solidus non concavus & variarum figurarum, colore cinereo & ex fusco flavescente, ceu in Lapidicinâ Galgenbergicâ tales reperit *cit. Lachmund. p. 67. & Libav. lib. 1. Singul. p. 261.* notanter refert Naturam ex petroso semine in terra *Dentes, Ebur, Cornua fossilia, Crania, Crura*, plusculis in locis ossa putatitia Gigantum & Manus saxeas elaborare; ceu & tales *Manus saxeas humanas* exactè referentes nec non brachia humana in ipsius territorio creberrimè effossas propè arcem *Blankenstein Gener. Comes Herm. de Hazveld Sachsis* communicavit, ut hic refert *Gamma-ralog. p. m. 159.* ceu & talia Ossa sub terra inventâ *Enostos*, Germ. *Knochens-stein* dicta, sub formâ *dentium, costæ tibiæ, pædum* depictos, & quomodo hæc ex marga seu terrâ limosa cum nitroso fluore in matricem irruente fiunt, describit *Kircher. Mund. subl. L. VIII. S. 2. p. 60. Vid. Cap. seq.*

12. ENORCHIS lapis est, vel ex vi vocis, cui testiculus inest, nim. lapis est obscuris coloribus sordescens, rotundus ut Geodes, ovi columbini magnitudine, in quo interior lapis ita adhæret exteriori concavo, ut vitellum ovi cocti suo albumini, divisusque fragmentis testium effigiem repræsentat. Talem se prope Pragam Bohemiæ reperisse *Boëtius* scribit.

13. GEODES candidus, figurâ oblongâ utrinque acuminatâ specie ster-
coris canini, huc referti meretur, prout eum describit *Casalpin. de Metall. p. m. 140.* & circa Aretium in collibus sabulosis & argillofis propè Levanem reperiti refert; nimirum videtur is constare ex argilla parùm addensata, si frangatur, & plenus reperitur ex eadem substantia per crustas aggregatâ, friabili instar Bezaar. *Plinius* Ætitem fœminam non absimilem tradidit in Africa nascentem, quia scil. quoque partum accelerat & conceptum custodit. *Dioscorides* ei tribuit vim adstringendi, siccandi; caligines oculorum discutiendi.

14. CHELONITES, nuper exclusæ ex ovis testudinis, cui cameratum & variis quadrangulis distinctum operimentum, simulachrum est, sæpèq; totam testudinem pronè & supinè refert. Qui cum tonitribus decidisse creditur, & magnas eminentias habet, *Brontias* est, qui cum pluvia & exiguus, *Ombrias*: qui nullas & hæmisphæricæ formæ est, *Ceraunias* dicitur. Cæterùm Chelonitem *Sereniss. Electori Brandenburg.* allatum accuratè describit *Exc. Menzelius Misc. Cur. Dec. II. An. VI. obs. 2. p. m. 4.* Chelonites noster, ait, magnitudine castaneam nucem mediocrem non excedit, nonnihil est rotundus ex altera parte, vel gibbosus; ex altera verò planior instar testudinis animalis. Gibbosa pars rimas quasdam & in ejus summo & in medio corpore habet: superiores, duas alas ab utroque latere formant, in quarum medio capitulum

lum prominet, duobus foraminulis narium instar formatis, insignitum, sic ut aliquis sibi testudinis capitulum ex testa prominens inde imaginari posset. Ab his aliæ procedunt striæ, quarum una per dorsum sive gibbosam eminentiam rectâ tendit, inque cavitatem aliquam, striis quoque præditam, desinit. Aversa vel inferior lapidis pars muscoli marini carnem, vel animalculum id in concha rotunda latens, cum concha aperitur, refert. Cæterum Color lapidis nigricans est, veluti cotis vel lapidis lydii: nam & metallum attritum æquè ut Lydius colore & splendore præsentat. Apparent quoque in nostro Chelonitide punctula aurea in inferiori parte, licet obscurius, quæ etiam in eo quandoque dari, *Plinius* testatur, inquiens: Eâ (Chelonitide) verò, quæ sit aureis guttis, cum scarabæo dejectâ in aquam ferventem, tempestates averti.

15. BUCARDIA, petra cordi bubulo similis circa Babylonem & Neapolim provenit, ut & Bononiam, ubi Rustici *Tortellos* vocant, quia torti & flexuosi sunt, ceu hoc in triplici Bucardite sistit *Aldrovand. Mus. p. 479.* quin & in Bucarditibus duplicibus reticulato uno levi altero: Sic & *Silicem carditem cum binis ventriculis* sistit *Scheuchzer. Fig. 68. & D. David Reich. Misc. Cur. App. An. X. Dec. 11. p. m. 72.*

16. BUGLOSSUS, lapis est similis linguæ bubulæ, pondere ferri, & cui duo crassiore foramina insunt. Meminit ejus *Jonsth. Not. Regn. M. p. 69.*

17. OPHIOMORPHITES, serpentis in spiram convoluti facie est, caudâ centrum occupante. Ophites, ait *Ruland. in Lex. Alchem. p. 355.* lapis est crustaceus instar serpentis, quia squammas habet ut serpens; sordet omnino ut cornu: *Aldrovandus* Spiritem vocat, eumque *Gesnerus* in montibus Helvetiæ reperit, adeo ut malè *Mus. Calceol. p. m. 423.* pro serpente in lapidem verso habeat inibi depictum ad instar Cornuum Hammonis, licet aliàs non ignota nobis sit historia de Serpente petrefacto in transfossi Cervi ventriculo ab Illustriss. Comite Hanovienſi reperto, de quo vid. *Major in Diss. pecul. præcipuè autem D. Cranzii & Burri* judicium apud *Sachſ. Gamar. p. 179. & seq.*

E. Ad HOMINEM tum totum tum partes ejus quinam Lapides figurâ accedant, præprimis cit. *Ampl. quondam Soc. Leop. Præses D. Phil. Jac. Sachſ. à Lewenheim Misc. Cur. Dec. 1. An. 1. obs. 48. p. m. 139.* ex variis Authoribus collegit; nim. Rupem in Sylva Hercynia memorat *Zeiler. in Topograph. Ducatus Brunsvig. p. 33.* quarum à figura monachi æmula altera *Sans Mûnch* altera *Hennig Mûnch* vocatur: Et in Insula Melita *Rupes* maritima à monte seorsim dependens Monachum suspensum exprimens, vulgo *Il Frate impiccato* vocatur, *Kircher. l. 8. mund. subt. f. 2. c. 2. p. 37.* In monte S. Catharinæ vidit *DN. de Monconnys in Itinerar. Egypt. p. 248.* Rupem elevatam, quam incolæ ferunt habere formam corporis fœminini cum stomacho & mammillis;

lis; quanquam multum ab Imaginatione adhuc sit fingendum, ut exactè talem figuram exhibeat. *Hominem totum siliceum* mammas tenus in Museo suo possedit *Olaus Wormius Mus. L. 1. S. 2. c. 13.* exactè caput, collum, humeros, pectoris summa, oculos, nasi protuberantiam, scapulas, ac colli musculos referentem: Silices in externam hominis figuram quasi arte tornatos observavit *Th. Bartholinus cent. III. ep. 8. p. 31.* Sic ex partibus humanis æmulos, *Dentes molares & incisivos specus Baumannii* exhibet apud *Deusing. de fœtu Mustipont. S. 124.* Carpathus mons calvarias minerales, *Laz. Erkerus de mineral.* In itinere ex Monte Sinai versus Cairum *Lapides* plurimos invenit *DN. de Moncannys in Itiner. Egypt p. 250.* quorum alii optimè repræsentant *Corda Magna*; ex illis unus habuit cicatricem, qui apertus monstravit in utroque latere depictum Cor vulneratum: alii ex Lapidibus istis *caput mortuum*, alii pampinos vitesque. *Ossa* sub terra inventa, à metallurgis *Enosti* lapides dicti, *costas, pedes, tibiae* exhibent, de quibus *cit. Kircher. in Mundo subt. l. 8. s. 2. p. 60.* *Manum saxeam* affabrè à natura quamvis paulum rudiore scalp pro paratam ex liberalitate *Generos. Comit. Hermannii de Hazveld* in Museo possedit *Sach.* Vid. *Gammarol. p. 159.* ære incisam exhibitam, non minus ex superiore *Silesiâ os femoris* giganteum quasi, è terra effossum ipsi quondam transmissum est, quod eleganter in suprema & infima parte *ossis femoris* capita æmulatur, non minus quàm spatia ista paululum in medio excavata, quæ in naturalibus femoribus propter situm musculorum Natura effecit. Sic *An. 1665. 8. Nov. Dn. Henricus Sturmius ex Oppolio urbe Silesiæ superioris* (ubi *Unicornu fossile* crebrò reperitur) *cit. Sachso* videndum transmissit os femoris, pro Elephantino osse femoris habito, quod in pago *Flein Schemnitz* à Piscatore cum rete ex Viadro fluv. extractum fuit circa Anno 1632. & *Dn. de Proscoffsky* oblatum, cujus pondus fuit librar. X. longitudo unius ulnæ, diameter latitudinis dimidiæ ulnæ circa caput: & in medio osse ubi minor latitudo & crassities, circumferentia quarta pars ulnæ: & quæ plura adduci possent. Nim. ex Lapidibus specialius hominis partes accedunt

1. CRANIOIDES in agronostro Basiliensi repertus, qui cranii supernam partem vel etiam cerebrum, meninge dura adhuc investitum apprimè refert; Est namque convexus, subrotundus, ex antica tamen parte angustior, lævis, coloris subflavi, linea nigra, (quæ ab antica parte ad posticam, à fronte ad occiput rectà excurrit, sicque suturam sagittalem, vel sinum longitudinalem exprimit) in duas præcisè partes interstinctus, in super lineolis quibusdam nigricantibus veluti totidem venulis notatus, & sinus lateralis dextri non obscura vestigia sistens; verbo, Calvariam diceres, vel cerebrum ex summa parte resectum, ut constat ex figurâ *Scheuchzerianâ 64.*

2. ONYCHITES unguibus odoratis quos Græci nominant onychas, ut

Dioscorides lib. 2. c. 20. Operculo conchyliorum ferè similis est tam colore quàm figura; Nascitur ad Hildeshemium in Lapidicinis, teste *Agricola de Nat. Fossil. p. m. 611.*

3. UMBILIGI humani similitudinem gerunt nonnulli lapilli rotundi excavati in littore matis inventi, læves & perpoliti, colore candido, maculis flavis & juxta alteram partem plani & minus nitentes cum lineis nigricantibus ad imaginem cochleæ circumductis; Horum meminit *Cicero lib. 2. de Orat.* dicens: *Laelium & Scipionem cum ruri degerent, Conchas & Umbilicos ad Cajetam & Lucrinum legere consuevisse.* Figuras variantes sinit *Aldrovand. Mus. Met. p. m. 800.* Talem Umbilicum marinum lapideum massæ lapideæ immersum repertum in monte Legerio sinit *Scheuchzer. Lithogr. fig. 31.* Tales quoque in *Misc. Cur. Dec. II. Ann. III. Tab. V.* sinit *Exc. Menzelius*, præsertim verò elegantissimum Umbilicum Veneris (ita enim quoque dicitur, ut *Oculus marinus, Faba marina*) videtis apud *Beslerum in Gazophylac. rer. nat.*

4. HYSTEROLITHUS, seu *Hysterapetra Cardani*, qui muliebrem naturam exhibet, inter divaricata quasi femora, ceu *Georg. Agricola* narrat in *Diœcesi Trevirensi* inventos esse lapides nigricantes & duros, qui muliebrem pudendum exprimebant: cujus figuram exhibet *cit. Beslerus Fascic. rar.* quin & juxta *Aldrovandum Mus. Metall. pag. m. 597.* dantur Lapides, qui perbellè pudendorum humanorum cum sua mentula & testibus figuram referunt, imò concubitu venereo apti esse viderentur, nisi essent lapides, *Vid. Crystallum ἀνδραιοδὴν ex Welschio Hecatost. I. obs. 40. p. m. 54.*

5. DIPHYES duplex, candida & nigra, mas & fœmina, genitale utriusque sexûs, distinguente linea, refert. Curiosum est, quod de *Priapolithis* hisce refert *Borellus Obs. Cent. III. 85.* eos non solum augeri, sed & similes sibi fœtus procreare; quidam enim eorum parvis priapolithis pleni sint intus, ut videantur matres fœtibus prægnantes, non secus ac de Adamantibus hoc *Secl. I. sub fin.* diximus.

6. VARIOLATUS, qui variolarum rudimenta præ se fert, unus fuscus ad viriditatem tendit, alter flavescens, tertius leucophæus. *Uusus* ejus vel ex signatura in ichore variolarum ad cutim evocando, si de collo suspendatur, teste *Aldrovando Mus. p. m. 883.* ubi & refert Jesuitam sibi narraisse morbum epidemicum gregium eo fugari. Reperitur in territorio Lucensi.

7. GLOSSEIDES, qui ad radicem spissior, ad apicem arcuatus, humanam linguam apprimè exprimit, ut *Cerebrum Encephalites*; manum *Chirites*; testiculos *Orchites* major & minor; crus *Scelites*. Triorchidem talem virescentem sinit *Merret. Pin. Brit. p. 213.*

II. ARTIFICIALIA in Lapidibus intelliguntur non illa, quæ artificialiter ex iis elaborantur (ut erat *Mensa* ex *Jaspide* & aliis gemmis composita *Rudolfi*

Rudolfi II. Imperat. quæ nemorum, arborum & florum imagines pulchrè à natura insculptas redderet, quale opus meritò inter miracula mundi recensere non dubitavit *Ans. Boëtius* illius laudatissimi Imperatoris & Mineralium naturæ speculatoris, teste *Meyer. in Symb. Aur. Mens.* solertissimi Archiater) nec quoque signa illa consecrata, quæ Arabico nomine *Talismān* appellant, quam vocem à Græco *τέλειμα* ortam ab Arabibus receptam esse *Salmasius ad Flav. Vopisc. p. 360.* docet; nimirum sunt Talisman icunculæ aliæque figuræ gemmis insculptæ, aut ex ☉, ☽, ♀, ♂ conflatæ cuscæque aut è ligno vel lapide cæstæ, consecrationibus carminibusque mysticis aliisque certis artibus, inprimis observato syderum motu, ad mala everruncanda v. g. epilepsiam *Fig. seq. triangularis* & podagram *seq. duplex rotunda ex Paracels. Archidox. Mag. Oper. Vol. II. p. 708.* conferendæ cum *Sigill. Planet. supr. allat.*

aut prospera conferenda factæ, de quibus consuli potest *Agrippa in Philos. Occult. & P. Molinet dans le Cabinet de St. Genevieve à Paris*, aliique. Horum Inventores *Ægyptios* fuisse & ab his ad *Israëlitas* (prout & *Simon Magus*, referente *Beveregio in P. II. Synodic. Magni ad Concil. Laodic. p. 195.* ex Sabiorum, nullum esse DEUM præter stellas statuentium, & in quorum fide *Abrahamum* patrem educatum fuisse *Mos. Maimonides Part. III. More Nevoch. cap. 39. & L. Cosri Part. II. n. 33. p. 109. Buxtorfii* referunt, doctrinâ, in Ecclesiam *Laodiceam* introduxit harum talismanicarum figurarum usum, adeo ut *Paulus Coloss. II. 18.* prohibuerit, ne quis seducatur ex hominum institutione mundique rudimentis, per quæ scil. *σοικῆα* doctrinam de Principiis intelligit, nim. in CHristo saltem totam divinitatis plenitudinem corporaliter habitare, non verò in Planetis, ut in *τελεικῆ* eorum traditur;) hanc artem derivatam, arcanâ quadam naturæ vi, cujus ratio non nisi ex syderum influxu per-vestigari possit, tot admiranda effecisse, ut *Galenus, Alex. Aphrodisæus, Paracelsus* aliique summi Viri ejus usum approbarint, *Cl. Baudelotius de Dairval de l'Utilité des Voyages. p. 394.* censet, ubi & è *Gaffarello, Petro Petito, Chiffletio* ac aliis Scriptoribus multa de his *Talismanis, annulis Samothracis* affert; sed per artificialia

ficialia hîc intelligimus Lapidés qui nunc rotundum nunc angulosum quid, aliamve figuram repræsentant, ut est v. g. Rotula sclopetulorum veterum ferrea, pro igne cum pyritide excitando naturâ fabrefacta, qualem in mineris Comitatus Marcæ reperiri *Exc. Menzel. Ann. VII. Dec. II. Misc. Cur. p. 3.* refert,

1. Rotundi sunt GEODES seu *Ætites*, de quo *supra*, ut & Lapilli in Anienis Aquis ad Tibur variorum rotundiorum fructuum figuras exprimentes, qui jocosè *Confetti di Tivoli* appellantur, de quibus *Steph. Pighius in Hercul. prodic. p. m. 484.*

2. HÆMISPHERICI, præter Chelidonium, Cheloniten, jam dictos, sunt, v. g. *Oculi cancri*, qui in gamaris exuvias deposituris, inveniuntur, quos referunt quoque Gammarolithi lapidei seu Scyphoides lapillus pedunculo carens *Scheuchzer. Lithograph. pag. m. 9.* Illi verò nominati *Chelidonii*, potius PSEUDO CHELIDONII dicendi, sunt Lapilli albidii, subalbidii, lutei, cinerei, atque cœrulei, diversarum figurarum, oblongi, quadrati, triangulares, &c. splendentes & quasi politii, qui in *Præfecturâ Sanensi ditionis Bernensis*, in monte saxoso, vulgè *Doronaz* dicto, inter sabulum reperiuntur, quos Agyrtæ à sordibus lutovæ aquâ purgant, eosque pro Chelidoniis venundant, atque ignavis imponunt: quibus, præterquam quòd vim habeant, oculis immisiss eos à quisquiliis in eos illapsis, expurgandis, admirandos effectus affingunt. Lapillos hos inter rariora Helvetiæ *J. Bapt. Plantinus Helvet. antiq. & nov. cap. 7. p. 42.* recenset. Atque procul dubio hi ipsi sunt, quorum quoque mentionem *Guil. Fabricius Hildanus Centur. II. Obs. 13.* hunc in modum facit: *Non ita pridem, inquit, venit ad me impostor quidam, qui se ad aliquot millia (intellige Chelidonios) invenire posse, gloriabatur, mihiq; plus quàm centum monstraverat, quos veros etiam & legitimos asseveraverat, an verò ex hirundinibus exempti fuerint, affirmare noluerat.* Curiosa quoque sunt, quæ de Lapidibus *Serpentum* rotundis profert in *Misc. Cur. Dec. II. An. IX. Obs. 74. p. 123.* proponit *Menzelins*, nim. eos factitios esse & à Jesuitis in China degentibus parari ex aromaticis & alcalicis, utpote cum acidis effervescentibus, cujus scil. ratione hinc venenum acidum acre enervare possint, ac etiam febres malignas sanare, ut extat in schedulâ, quæ emptoribus hujus Lapidis in Italia traditur; Experimentum hujus rei ab Illustr. Comite à Schvartzzenburg institutum sistit *Exc. D. D. Joh. Georg. Sommer. Misc. Cur. Dec. II. Ann. IX. obs. 162. p. m. 271.*

3. CYLINDRIFORMIS sed compressus parùm est *Agricola Rhombites* in Galgebergo striis se ita intersecantibus, ut plures in medio eminentiæ fiant. Alium *Cylindricum Lapillum siliceum* in monte *Legerio* repertum sistit *Scheuchz. Lithogr. p. 4.* item *Dolioli figurâ lapillum seu Volvolam doliatam Luidii Lithogr.*

num. II 63. seu *Entrochum in medio tumentem Lachmund.* de quo mox : item *Bireti-formem Lapillum*, præcipuè autem *cylindricum, lavigatum* per totam axeos longitudinem nigricante medullâ repletum, nunc in rectum protensum, nunc plerumque veriè inflexum sub nomine *Tubuli fossilis albi*.

4. CUNEIFORMIS est *Ceraunea* in albo fuscus vel niger, duritie siliceâ, foramine rotundo, aliquando pertusus. Rotundi & nigri *Betuli* vocantur; longi *Ceraunia*; perforati, *Disci*; sunt & securibus similes. Nos *Cerauniam colore viridi* cuneiformem possidemus egregiè cultros acuentem, cujus meminit *Gesner, de Fig. Lap. p. 66. & Aldrovand. Mus. Met. p. 609. qui & p. 611.* varias alias Differentias sistit, ut & à *Gesnero* memoratos, sed non delineatos, quos è cælo cecidisse prodidit. Primus fuit forma perfecti cunei, in parte latiori perforatus, longitudinis digitorum novem, latitudinis quatuor, ponderis librarum trium cum dimidia, qui, anno quadragesimo quarto post sesquimillesimum, Viennæ in domum per cellam vinariam impetu fulminis, duodecim ulnas in terram adactus fuit. Alius pariter forma mallei in nigro cæruleus, quinque digitos longus, duos latus, in latere angustiori perforatus, anno sexagesimo post sesquimillesimum, Torgæ cecidit, ut recitavit *Gesnerus*, qui pariter alium cuneiformem in nigro viridem, in medio perforatum, & in magnitudine, superiori similem esse retulit: quandoquidem propè Illeburgum, violentissimo impetu, annosam quercum divisit.

5. TROCHITES ita dictus à rotunditate (*τροχός* enim curro & *τροχός* rotam notat) quia ex ampla basi certæ lineæ seu radii discurrent cum lævore medium lapidem, ut striatus appareat & quandoque æmulatur puerile ligneum instrumentum, quod in turbinem desinit, Germ. *Topff* dictum. *Entrochos* verò (quasi intus habens rotam) dein dicitur, quando trochitæ modo bini, terni, quaterni, quini, seni (ceu talem ex senis candidis constantem, cujus pars media tumet, sistit *Lachmund in Fossil. Hil. p. 55.* & ad quem refertur meretur *Entrochus verrucosus*, lex itidem constans Trochitis, cinerei coloris, in vicina Birsâ repertus, quem sistit Fig. 67. *Lithograph. Exc. Scheuchzerus*) octo, imò 20. concurrent; Multùm enim variat quantitate, ait *Lachmund*, sed *minimus* adeo parvus est, ut *maximus* decuplo major fiat; *maximus* verò est latus digitorum transversum; crassus tertiam ejus partem aut amplius: Differt colore, nam aut cinereus est aut nigricat aut luteus est, prout in terra reperitur. Fractus hic lapis nitet, & lævis est, ut Lapis Judaicus, & instar illius in partes quasvis frangitur. *Virium* hinc quoque ut ille, teste *Agricolâ de Nat. Fossil. L. V. p. m. 609.* antinephriticarum. Trochites rariores circa *Hildesheimium* mole & figurâ variantes sistit *Lachmund de Fossil. p. m. 53.*

6. SAGITTÆ specie est *Belemnites*, *Sagetta* dictus apud *Besler. Gazophyl. rar.* de quo supra. Notamus saltem illic omissum *Belemnitem mino-*

rem cinereum ari pistillum referentem, quem in monte Legerio reperit *Clar. Scheuchzerus Lithogr. p. m. 25.*

7. PATINÆ instar cavatur *Patina Hildesheimiensis*, quæ nigra, & aureâ armaturâ rutilans De hac *cit. Lachmund Oryctograph. p. m. 36.* *Hephestites* in Coryco natus, speculi naturam habet in reddendis imaginibus, quanquam rutilus. Nomen ex eo invenit, quod soli expositus, aridam materiam accendat, non aliter ac speculum concavum, sulphurata, stramina, sarmenta. Id genus lapides in rubro nigri coloris reperiuntur *Hildesheimii* in fossa *mœniorum*, quâ spectat Septentrionem. In modum verò patinæ excavati sunt, & aureâ armaturâ rutilant: quare & reddunt imaginem, & ob solis radios obversi aridam materiam accendunt. Vid. *Agric.* Huc & spectat *Patella lapidea* circa *Liechtstal* in viciniâ reperta *Scheuchzeri*, potius tamen Fungus fossilis dicenda, ut & *Lepas* seu *Patella lapidea fossilis* seu fragmentum Lapidis in *Birsa* repertum. striis à vertice (violenter compresso) ad basin circulem undique descendentibus instructum, patellarum in modum. Vid. *Scheuchzer. Fig. 69.*

8. Huic jungimus *ARTOLITHON* seu *panem lapideum* (*Demonum* etiam dictum) ejus quippe figuram referentem, ceu talis in nostra Bibliotheca publica conspiciendus sistitur, quique malè à quibusdam pro pane petrefacto habetur, cum tales Lapides prope *Rotwilam Sueviæ* & circa *Bononiam* reperiantur, ceu & inibi *Tyromorphites*, lapis scil. affabrè caseum recentem ostendens, reperiatur: cui si quis bellaria jungere velit, petere illa poterit è monte *Vocetio*, supra *sect. 2. Cap. 4.* inter mineras ♂ descripta.

9. *CRUCIS Lapis* est tum coloris nigri aut purpurei, quem *Sepral. in Epist. ad Chiocum*, tum cinerei, crucem ostentans candidam, qualem *Laur. Pignorius in Mus. Calceol. Sect. 3. p. m. 374.* pro *asteria* genere cum crucis figurâ utrimque expressâ sistit cum versu *D. Gregor. Nazianzeni*:

Οὐμὲ βλέψων ἄνω, χθονίων τ' ἐπιλήθεο πάντων.

Sic & *Clar. Scheuchzer. Lithogr. fig. 63.* sistit *Siliculum rariorem cruciferum*, lapillum scil. candidum, in quo conspicitur linea obsoleta ferè nigricans, quam intersecant aliæ sex gradatim minores.

10. CLAVEM referens Lapis *Zwergen-Viagel* dictus, saxeâ est duritie, colore ad luteum inclinante instar clavis in una parte in acutum apicem desinentis, in alrera verò quadratam appendicem sinibus & eminentiis præditam habentis, qualem è *Norvegia Nidrosiâ Pastor quidam Wormio* transmissit, ut refert *Mus. p. 83.* ubi & refert de *Silice venabuli ferreum cuspidem exactè referente sub Hastæ mineralis nomine* itidem ipsi transmissio.

11. *TESSERÆ LUSORIÆ LAPIDEÆ* in *Helvetia* circa *Badam* fossiles, de quibus vid. *Wagner. Hist. Nat. Hely. cur. p. m. 329.* huc referri etiam possent, nisi nobis

nobis attentius easdem rimantibus constaret, arte easdem effictas esse & ex osseâ potius quàm lapidea materiâ efformatas, & hominibus illic olim degentibus in usum cecidisse; licet aliàs *Silices quadratos* in Comitatu *Blankenberg* inveniri testis sit *Zeiler. in Duc. Brunsvic. p. 31. & Kircherus Mund. subt. L. VIII. S. I. cap. 6. p. m. 29.* referat in Calabriâ fodinam esse, in qua quotquot *Lapides* reperiuntur, etiam minimi, *cubiformes* sint.

12. *PILEI*, quo nautæ in Dania utuntur alius, ponderosus, colore cinereo, nec cavus, cujus Iconem sistit *Worm. Mus. p. 88.* *Calopodium* verò quoddam minutum refert *Mustricula* apud *Scheuchzer. Lithogr. p. 28.* Huc spectat porro ex *Jonstono & Aldrovando*

12. *CLAVATUS* tubercula clavorum capitibus similia habens, fuscus & salis *Ammoniæ* instar scissus. Item *Tymorphites*, qui caseum (ceu quoq; est *Lithotyron* seu *Caseus* integer in lapideam duritiem conversus, quem *Monspelii* in *Catelani Pinacothecâ* se vidisse *Exc. Sponius Pater ad Sacchsum* scripsit, ut hîc refert *Gammarolog. pag. 175.*) *Laganites*, qui lagenam; *Ephippites*, qui ephippium; *Phialites*, qui phialam repræsentat. Sic *Kircherus Mund. subt. lib. VIII. S. I. cap. 9. p. m. 29.* in *Lapidibus à Natura depicta* exhibet *Elementa p. 30. Cælum stellatum p. 31. Arbores cum depictis Urbibus, Montes, Nubes p. 28. Varios Flores Narcissi, Hyacinthi, Tuliparum, Pœoniæ p. 32. Figuram Ciconiæ, Noctuæ caput, Motacillam & Avium imagines Lapidè delineatas Templi S. Georgii Venetiæ p. 33. Caput Canis Molossi, Caput Equi, figuram felis p. 34. Pisces effigiatos, scari formam intra saxum p. 35. Auratam & ex Museo Aldrovandino duos Pisces velut natantes in aquâ p. 31. depictam figuram heroinæ, hominis palliati p. 36. Idoli Ægyptii Avernunci, palliati puerum gestantis, Hieronymi & figuram Crucifixi in Monasterio Ticini Carthusianorum; ceu & *Jul. Caf. Vaninus de Admir. Natur. Dial. XXIV. p. 139.* memorat, *Pomponatium* Præceptorem suum vidisse frustum marmoris *Paulum Eremitam* repræsentans; & *Joh. Prætorius in der neuen Welt-Beschr. p. 224.* narrat Imperatorem Rom. An. 1565. pretio aliquot mille Imperialium emisse Cimelia & cum his Margaritam concinnè à Natura elaboratam, ut puerulum Jesum repræsentet, quin & à Legatis Persicis ipsi dono datum esse Achatem aureæ cruci infixum cum effigie B. Virginis Mariæ & pueruli Jesu. Quin & non saltem Pictoriam & Sculptoriam (quæ quantum artem superet, vel ex eo perspicui potest, quod vel minimæ Lapidum ejusmodi figuratorum portiones semen papaveris vix æquantes totâ sua substantiâ Cochlearum, v. g. concharumque rudimenta oculis præprimis microscopio armatis apertè ostendant, referente *D. Joh. Luc. Schirm in Diss. de Ebor. foss. §. 6.*) artem exercet Natura *Lithogonetica*, sed & *Opticam*, flumina, sylvas, prata, Montes, Maria ad exactam Prospektivæ amussim in Lapidibus depingendo, ut nobis marmora ejusmodi ostendit*

dit *Prud. Dn. Conr. Wieland, Praefectus olim Waldenburgerensis ditionis Basil. & elegantes marmoreæ tabellæ sistuntur apud Besler. in Gazophyl. rer. nat. fig. ult. in quibus rudera Urbium unà cum nubeculis conspiciuntur. Aded sæpè picturis ludit natura, & omnium capax ingenium exercet. Videmus quoque ad amussim expressa, pentaphyllum, sabinam, flores lilii, rosas, galeas, soleas equinas, retia, vesperta, aves, passeris, rhombos, echinos marinos, formicas, scarabæos, vipers, scorpiones, scaros, mullos, pavones, &c. hincque varia lapidibus indita nomina. Sic namque Exp. Scheuchzerus in Misc. Cur. Dec. III. An. V. & VI. App. p. 59. propriè *Dendritem* vocat Germ. ein Baumstein/arborum effigiem exhibentem, ut præprimis est *Sabinites*, Sabinam referens *Aldrovand. Mus. met. p. 498.* *Rhoditem* verò qui rosas stellarum loco exhibet, ut est *Lapis fissilis cinereus* haud procul *Lithopoli* ex *Lapidicinâ Oetingensi* extractus, odore cornu ustum redolens; quin *Phycitem* fucum marinum referentem, filicem *Filicitem*, *Lonchitem* ceterach, ericam *Ericitem*, equisetum *Hippuritem*, quales omnes elegantibus Figuris sistit cit. *Cl. Scheuchzerus*, qui quoque *Salicitem*, quem *Clar. & Exper. D. Joh. Henr. Stehelinus Phil. & Med. Curiosiss.* hîc possidet, & in *Mus. Calc. p. m. 316.* quoque depingitur, eleganter describit, tum cit. *Dissert. p. 63.* tum maximè in *Curiosiss. Specim. Lithogr. Helvet. p. 31.* sub nomine *Lentes lapideæ striatæ utrinque convexæ, vitreas figurâ similes in massâ lapideâ vario sub schemate conspicuæ.* Nos ad *Ætiologiam* harum figurarum accedemus, nimirum, Unde sit harum figurarum Lapidum Origo, & tum pulchra configuratio, res ut dignissima est contemplatione, sic maximè abstrusa (ceu *Deitas* vel *Isis* in *Inscriptione* supra templum in *Sais* apud *Plutarchum* loquitur: *Εἰὼ ἐνὶ πᾶν τὸ γερνός κὲ τὸ ὄν κὲ ἐσόμενον, κὲ τὸν ἐμὸν πέπλον ἔδδης πωθνήτες ἀνεκάλυψεν*, ex quibus verbis etiam elici potest, unde Græcorum *Minervæ peplum*) cùm enim tales figuræ eadem in multis Lapidibus non saltem in uno sed pluribus locis reperiantur, non casu sed aliquâ ratione configurationem huiusmodi factam esse, putandum est. Nos in anteced. occasione *Scholii ad Lapidillos caryophyllos aromaticos referentes* in eam sententiam inclinavimus, quòd præexistat Lapidum horum figuratorum, v. g. *Concharum*, *Cochlearum* &c. *semen* vel quædam *analogâ seminalis vis* à Creatore, ut in aliis perfectioribus mundanis corporibus, mox ab initio producta, & per efficax illud verbum, *Crescite & multiplicamini*, etiam hanc in diem usque continuata, præsertim in matricibus aptis & convenientibus succo lapidifico (quem *terreo* - vel *saxo* - Osium ratione & experienciâ suffultus *Kircherus Mund. subt. Tom. II. lib. 8. Sect. 2. p. m. 46.* statuit, *Clariss. Scheuchzerus* verò, ut postea audiemus, *fluidum terreum* vocat, nos autem *terram sale solutam*) imprægnatis & turgentibus; ceu hinc inde in *Helvetia* alibi que (v. g. *Specus Cadursensis in Galliâ, S. Rosalia in monte Peregrino Panormi in Sicilia,**

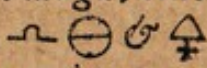

Specus Baumanniana in sylvâ Herciniâ, Mons excavatus in Moraviâ non longè à territorio Abbatis Obbrovicensis, cuius meminit Croll. de Signat. p. m. 10. & c.) cryptis observantur, in quibus ∇ per saxa transudans & guttatim destillans jam petrescens cernitur; Unde suspicari datur Vim hanc analogam seminalem in viscosa materia hospitantem sale turgidam dilutiori quæ, quæ à sale illo variè solvitur, permixtam, turgescientiam & fermentationem peculiarem inchoare & pro seminii specifici ratione impressiones varias delineare, quantum equidem rudis materia aër locique ratio permittit. Verùm Doctiorum iudicio libentius nos hac in re subijciemus, sententiam eorum proin circa hæc prolaturi. Ex his prodeat primùm Doctiss. Peirescius in Vitâ à Gassendo edita lib. IV. p. m. 346. Qui in eâ non fuit sententia, ut existimaret omnes lapides ab initio Mundi formatos, sed voluit temporis progressu plerisque ita fieri, ut singuli originem debeant suæ materiei, propriisq; seminibus; configurationem verò partim ad naturam, partim ad casum referant acceptam. Nam cum omnium materies sit aqua, seu liquor, aut succus; existimavit variis in locis contineri varia rerum semina, ac speciatim lapideum, quod liquori immixtum, lactis instar ipsum coagulet, specialemq; imprimat formam. Hinc Crystallum, Adamantem, Amethystum, similesq; lapides fieri, cum illorum semina limpidum liquorem, cuiusmodi solum perficere possunt, nacta fuerint; ceteros verò, cum semina eorum magis turbidum & obscurum. Et quoniam liquor tunc contineri, conquiescereq; in cavitate quadam, & quasi vase seu conceptaculo debet; inde effici, ut pretiosi etiam illi lapides fundum habeant crassum obscurumq; tum quia quicquid est in liquore crassum, subsidet, coagulationemq; proinde in fundo facit hebetiorem. Cæterum ipsos, dum coagulantur, diffindi, & multiplicari, ut grana spicæ, intra vaginam: subire autem Crystallum figuram oblongam hexahedricam: Smaragdum dodecahedricam: Adamantem & Rubinum octahedricam: & ita de aliis, propter specialia semina, quæ lapides non minùs constantes, regulariterq; quàm stirpes, atque animalia suarum sunt configurationum. Quod spectat verò ad figuras Concharum, Cochlearum, Strombylorum, Ostreorum, & innumeras alias; id esse ex casu (prout & Kircher. Mund. sub. L. VIII. S. I. C. 9, p. m. 37. Figuras lapidum oriri fortuitò docet ex fluore salini liquoris in appropriatam substantiam mollem & siccitate in rimas fatiscientem, donec omnia accedente spiritu lapidifico coalescant & prout fluor insinuat, sic effigies repræsententur) quo, animalibus demortuis, contingit testas, corticesve conceptacula fieri excipiendo, continendoq; lapidescenti illi humori, qui coagulatus induratusq; continentis figuram induat; quo etiam modo lapides Stellati ex spolio atque incisuris quorundam vermium formari possunt. Quin etiam partem humoris subtiliorem penetrare in ipsam testam; adeo ut ipsa quoque lapidescat; licet evadat friabilior (unde in multis non coheret) & remaneat tamen candidior

interiore nucleo; qui aliunde, præter crassiorem humorem, immistam habere corrupti animalis substantiam possit. Mirum eam ob causam non esse, si non modò intra hos nucleos, sed etiam interdum intra Crystallum & lapides alios transparentes observentur paleæ, muscæ, & id genus similia; has enim res casu repertas, aut in conceptaculo, aut in fluore illo, cùm induruit in lapidem. Folia autem illa plantarum lapidescere, eo modo, quò dictum est testas; scilicet subeunte puriore humore, qui, si impurior fuerit, lapidem crassum circumformet; uti constitit in lapide quodam intra Musæum asservato, qui diffusus florem contentum, petrificatumq; exhibuit. Sic etiam Osteolitha fieri seu ossa humana, & alia lapidescere censuit. Et ad generationem quidem illorum Lapidum polyhedricorum, argumentabatur ex conformatione salis, aluminisq; in suas figuras. Circa alios verò, meminerat primùm, quod primis pubertatis annis observasse illum memoravimus, dum ad minorem Rhodani alveum, in quem Sorga fluviolus sese exonerat, nataret. Nimirum simul adnotarat turbatiorem tum fuisse Sorgam, ex terramotu ad illius scaturiginem excitato; & propter intumescentem ea tempestate Rhodanum, aliquot diebus restagnasse. Unde & ratiocinabatur, potuisse ex ea concussione germen lapideum ex ipsis usque visceribus terræ excerni, & cùm aqua sic devehi, ut limo ex illa restagnatione subsidenti sensimq; concreto commistum, lapides illos efformârit. Deinde, quod ad indurationem; meminerat trium calculorum, quos Joannes Brunus Chirurgus sibi dederat, recens ex vesica infantis eductos. Siquidem cùm is, qui primò emerferat, esset planè durus, qui secundò mollis, qui tertio penè fluidus; omnes tamen paucis post diebus ejusdem fuere duritiei. Quod autem morantes diutius in vesica calculi ex accedente nova materia pluribus crustis supervestiantur; dicebat id esse, quod in variis cryptis observamus fieri, ubi aqua lapidosa supernè distillans tophos aliosve lapides creat. Et quòd granula sabulosa, quæ intra vesicam compingantur sæpe à viscido illo, & calculoso humore, qui defluit ex renibus; declarabat id ipsum esse, quod in montibus ac fluminibus plerumque contingit. Siquidem plureis Rupes videmus, quæ ex pluribus minutioribus lapidibus constant, intertexente illos communi materiâ, quam necesse sit, fuisse posteriùs saxeam effectam. Habuit & ipse intra Musæum eductam ex Druentia equinam soleam ferream, quæ ita est circumdata lapillis fluviatilibus, ut lapidosa alia substantia illos inter se, & cum ferro adglutinet. Idem visitur & in ense, & in circulo ferreo, eductis ex Rhodano; idem in magno clavo æneo, quem eductum ex Sequana Lomenius ad ipsum transmisit. Argumentum inde ducebat, tum de germine lapidifico ex montibus usque, & aquarum scaturiginibus deraso; & de lapidibus, qui in singulos dies in mediis fluviorum alveis generantur; qui ipsi quoque suapte natura ad rotundam vel ovalem figuram accedunt, nisi quòd pro conditione conceptaculi, aut ex volutatione, detritione, confractione, degenerare ab ea possunt. Ut de sabulo autem illo calculoso observationem adjiciam, animadvertit ille primus,

ipsum

ipsum à natura ita conformari in figuram rhomboicam, ut microscopio inspectum, appareat veluti rhomborum lateritiorum congesta moles. Ex quo difficile non est causam explicare illius doloris, quem sabulum ejusmodi cum urina egestum creat; nempe singulorum granorum acutiores anguli canalem ita vellicant, ut sui sensum acerrimum faciant. Ex his, rogatus aliquando de flexilitate illius Cotis, quam à Jacobo Hallæo Parisiensi Rationum Magistro communicatam habuit; illam ad Talchum retulit; opinatus nempe fluorem talcho gignendo comparatum sic fuisse commistum arenæ, seu iis granulis, ex quibus cos pertexitur, ut crassitudo coticularis talchi pelluciditati, levioriꝫ obstiterit, & talchica flexilitas obstiterit cotis rigori. Sic rogatus de Lapidibus Crautiæ, Herculeorumve camporum; censuit totam illam planitiem potuisse olim restagnare exundante potissimum seu Druentia, seu Rhodano, & lapidifico germine simul devecto, coagulante. Argumento fuit, quòd in salium concretionem observamus. Quippe, ut in vase, ex quo aqua salis commista evaporatur, tessellæ majores in fundo quàm ad latera relinquuntur; quòd illic salsedo uberius diutiusq; resideat: sic in medio Crautiæ, quod depressius est, majores longè lapides, quàm ad oras observantur, & ad maritimas quidem, paludosasq; præsertim, ubi lapilli vix attingunt nucleæ magnitudinem; cùm in medio lapides sint capiti humano plerumque æquales. Quod difficultatem auxit, fuit multitudo incredibilis piscium, concharum, aliorumq; marinorum animalium, quæ in summis etiam montibus saxificata visuntur. Attamen, quoniam observavit in benè longa montium serie à Belgenseriensibus usque, quandam quasi zonam exstare, editam quidem, sed libellatam tamen & horizonti planoq; maris parallelam, quæ ejusmodi animalibus saxeis effectus referta sit: nullus penè dubitavit, quin mare eò usque pridem occupaverit, & saltem ad diluvii tempus (nisi ad mundi usque initium, priusquam aquæ diffluerent) recurri posse existimavit. Nam mare quidem paulatim aliquas deferere oras, invadere alias, duxit compertissimum, uti Aristoteles comprobavit de Ægyptiaca, Polybius de Euxina, ipse de Arelatensi: quippe Nilo, Danubio, Rhodano, aliisq; Fluminibus ex terra continuo delata producentibus continenter, adeò ut temporis progressu, & loca humilia evadant excelsa, & littoralia mediterranea. Quam etiam ob causam scripsit aliquando se credere fore, ut Veneta urbs continenti adjungeretur, quòd ex tempore nescio quo, promota foret continens passibus mille & quingentis. Exinde præterea conjecturam duxit de formatione Rupium, quas mundi præsertim initio censuit genitas ex copiosissimo humore universam terram obruente, & semine saxifico eidem terræ interperso. Hinc evenire certè potuisse, ut molli adhuc concretionem, quæ flumina tunc erupere, cœpereq; decurrere, rupeis passim perfregerint, neque enim alveos profundissimos, quibus ad utramque ripam rupes eminent, uniformis contexturæ atque altitudinis, excavari ita potuisse ex detritione insensibili, si durities perpetua fuisset. Fortè etiam inde effectum, ut aqua ab ortu in occasum diffluente, & quâ Mediterraneum jam

est, locum excavante, pleraque convalles ita apertæ fuerint, ut rupes, atque adeo montes eundem situm ab oriente in occidentem servaverint; cujusmodi sunt non præcipui modo, qui in hac Provincia, sed & Pyrenæi, Appenninus, Rheticae Alpes in Europa, Taurus in Asia, Atlas in Africa, ac nostratibus etiam plerumque ostentantibus faciem præruptam versum mare. Quod autem maritimæ Alpes, & minores quedam montium, consequenterq; vallium series alium situm obtineant; id esse potuisse ex speciali aquæ defluxu; ad eum modum, quo observamus post fluminis exundationem, recurrentem ex ripis aquam limum congestum exarare seu creare fossulas, atq; adeo protuberationes, situ versus alveum fluminis transversò. Hæc Peirescius. Cel. Wagnerus occasione Lapidum ferreorum *supr. S. II. C. IV. de* § propositorum sequentia ad nos exaravit, *Misc. Cur. Dec. II. Ann. VIII. p. m. 326.* inserta; DEUS, ait, Panspermiam quandam per Globum Terraqueum diffudit, quam pro multijuga diversitate suarum particularum, & soli natura determinavit: semina hæc in se peculiarem habent crasin seu texturam, quæ in eo consistit, ut particulae eorum minimæ seu corpuscula certâ ac sibi tantum propriâ figurâ constent, prout hoc imprimis in diversis *Salibus*, eorum etiam micis, oculis patet; idem etiam videre est in nonnullis Lapidibus, ut in *Crystallo*, quæ in matrice sua æque minimos hexaëdros & cuspidales lapillos, caput aciculæ æquantes, ac crystallos spithamæas, ejusdem figuræ, protrudit; item in *Belemnite*, cujus vel minimi lapilli, figuram suam pyramidatam habent; aliisque: ita quoque in corporibus mineralium, diversæ illæ particulae terrestres, crassæ, solidæ ac determinatæ, ab Igne subterraneo fluidæ redditæ, & pro majori vel minori accessione talium corpusculorum terrestrium ac solidorum in intima tellure ibi contentorum, diversimodè agitatæ, tandem determinatam, suiq; generis figuram Mineræ obtinent, & per quietem, debitam quoque consistentiam seu duritiem acquirunt. Vid. quoque hac de re ex veteribus *Casalpinum de Metallic. L. II. cap. 44. Excell. Dn. D. Joh. Muraltus Phys. Prof. Tigur. Celeber. Coll. honoratiss. in Dec. II. Misc. Cur. Ann. V. & VI. Obs. XV. p. m. 41.* in hac re dilucidandâ statuit modulum duplicem vel internum vel externum: Externus est tum ambiens aër vi elastica singula premens cum moderato quodam calore, vel sal quoddam minerale solutum foris glebam tangens. Internus verò, spiritus salis & sulphuris seu archæus vel materia subtilis est, massula primitivæ conclusus, qui fermentatur, & post rudimenta sensim sine sensu, applicatione novæ materiæ, augmentum capit, sese expandit, juxta dimensiones omnes ad integram usque perfectionem, propaginis verò incurius delitescit hic spiritus, toto quo irretitur, & repagulis vincitur, tempore; sed subsequente tempore per mollitiem materia particulae ejus extensibiles juxta se invicem juste collocantur per fermentationem, solutionem & coagulationem gradatim distinctam: Ubi notandum, alia corpora ratione principii prædominantis,

minantis, legitime & recte operantis ad motum & figuram certam inclinare, & ita speciosiora, coloratiora, gratiora & temperatiora esse, sicq; perfectiores figuras describere: In quo autem in specie motus talium particularum consistat, & qua proportionem cuilibet parti insit, dimetiri nondum valui. Nam cum particula singula propriam habeant figuram, necesse est, ut coeuntes obnoxie reddantur conditionibus necessariis corporum figuratorum. Corpora autem ad determinandas superficies figuram possident lateribus & angulis conspicuam, quare exactissime pingi non possunt nullo interjecto spatio nisi angulis & lateribus figura eorum conveniat, id quod regularibus corporibus tantum datum sit, naturâ reliqua tam accuratè coalescere nequeunt, quia interstitia quadam relinquunt, & sicuti diversas figuras ita diversos quoque poros efficiunt. Ut verò, quid sibi modulus meus externus & internus velit, clarius declarem, hac addere lubet: Aër cum corpora naturalia figuranda aequaliter undique premat, ceu externus modulus, necessariò materia molliem vel duritiem sequetur, molle magis premetur, durum resistet magis, hinc sulci & protuberantiae variae orientur. Archæus seu modulus internus, massula primitiva conclusus dum suscitatus ad operandum insurgit, virtutem suam jaculatricem (quæ singulis actionibus perfectioribus tribui potest, & quam in crystallisationibus chymicis videmus) exercebit quantum valet, secumq; per ordinatos poros sibi agglutinata & adhaerentia corpora vehet quaquaversum, usque dum dimensionem & perfectionem debitam nactus sit, non aliter ac punctum saliens in canum catulis primis ab imprægnatione diebus conspicitur radius sanguineis in circumferentiam aequaliter missus sese extendere, vel nucleus aut semen plantæ terræ mandatum incrementa sumere, postquam

circumferentiam excursio, si æqualibus fiat in omnes partes viribus, concipio generatam figuram perfectè sphericam, quæ non faciliè sese commiscet materiæ contiguæ, quum hæc impurior sit, illa purior, hæc crassior, illa subtilior, hæc premit quidem, illa verò totis resistit pressioni viribus, corporibus hisce, tam continenti externo quàm contento interiori, à petrifico quopiam penetrantique succo correptis atque ita congelatis, repræsentabit corpusculum conclusum *sphæram* perfectè rotundam eamque undique lævem; *rotunditas ubi deficit* atque asperitas quæpiam in exteriori superficie conspicitur, causam faciliè tribuo inæquali radiorum vel linearum expansioni, vel haud proportionatæ ambientis materiæ pressioni, subjacentisque contra pressioni vel etiam materiæ confusio. Quod si igitur contingat, pressionem omnium vel singularum materiæ ambientis partium non esse proportionatam resistentiæ omnium vel singulorum corpusculi spherici, sed hinc vel illuc illis ceu fortioribus has cedere, imprimuntur puriori seu contentæ materiæ striatæ excavationes, at insimul orientur *eminentes striarum partes*, pressus enim per vices, & introcedentibus debilioribus particulis, eodem momento in interstitiis aliæ sese erigant necesse est, atque hæc ratione progigni concipio tam *planam superficiem* vel lævitatem *Conchitarum planorum* quàm *asperitatem & strias Conchitarum striatorum*. Corpusculum hoc seu planum seu striatum à copioso quo imbuitur ☉ & ☿ obri-gescens, formam suam imprimit & in ambientem atque fluidiorem materiam, vel potius eodem momento formabitur & Ectypum & Archetypum, ut adeò hoc concipiendi modo sublata foret intricata inter Lithographos lis, *num scilicet ante vel post productionem lapidis figurati formata sit Matrix?* Enimverò cum motus extensivus, vel vis radiorum expansiva, partim ob nimiam circumfusæ materiæ pressionem, partim ob raritatem materiæ contentæ, resistendo diutius par non sit, atque de impetu suo aliquantum remittat, & verò partes, seu diametri à supremo & imo puncto, seu à Zenith & Nadir remotiores citius coëant ac cedant, quàm iisdem propiores, ita ut licet diameter illa à Zenith ad Nadir sese extendens, de longitudine sua aliquid amittat, alterâ illâ, quæ priorem ad rectos angulos secat, longiori prodeunte, illa interim maneat fortior, hæc tenuior ac debilior, formabitur ita lentiformis, utrinque concava, ac in ambitu suo extensata Figura, eaque pro re nata vel lævis & plana, vel striata & inæqualis. Produxit hæcenus applicata utrinque, supernè ac infernè potentia premens, *Corpus lentiforme convexum*, cujus diametri cum media per centrum à Zenith ad Nadir protensæ parallelæ eò minores fiunt, quò magis versus peripheriam seu oram extremam abeunt, donec tandem in unicum quasi coëant punctum: si concipiam nunc, potentia memoratæ sociam aliam lateri orbicularis vel lenti-

formis

formis figuræ applicitam, quæ circulare lineam mutet in *parabolicam* vel *hyperbolicam*, prodibit *rostrum* vel *cardo Conchitæ*, atque insimul patefcet, cur eæ, quæ super rostrum sese extendunt striæ, propius semper sibi invicem sint junctæ, illis interim striis quæ ad oram seu marginem rotundiorum excurrunt, aut pristinam ab invicem distantiam servantibus aut etiam tantò magis ab invicem secedentibus, quò fortior fuerit vis lateralis in opposito premens, vel materia in rotundiore ambitu fluidior, id quod in omnibus *Conchitis striatis* videre est. Hucusque producta figura, si in hoc statu postea maneat, vel, quod ad rem præsentem magis facit, à miasmatis petrificis correpta obrigescat, offeret nobis, post diffractum exteriorem corticem, massæ rudi inclusum, perfectum *Conchitam bivalvem*. *Distinctionem* quod attinet *Conchitarum* in *laves & striatos*, ea, ni fallor, patefcet ex ante dictis, uti quoque *discrimen* illud *striarum* in uno eodemque *Conchita*, cur scilicet illæ conjunctiores sint ac *pressiores* prope cardinem, *diffusiores & latiores* versus marginem. Quod striæ aliquorum *Conchitarum subtiliores* ac *pressiores* quàm aliorum, causam puto materiam puriorem vel crassiorum, vel etiam differentiam potentiarum prementium particularium. Magna in multis observatur *Concharum & Conchitarum similitudo*; sunt illæ quandoque involutæ vel subtili quadam membranula tectæ, ita & hi sæpe obteguntur tunicâ quadam, Dto, matri perlarum imò ipsi auro æmulâ, quæ *nihil aliud est*, quàm subtilis quædam materia, quæ durante effervescentia (si ita loqui mihi liceat) vel expansivâ radiatione à reliqua materia sese separat, spumæ ad instar supernatat, ac postea, ut paries intergerrinus, *Conchitam* ab ambiente materia segregat. Observatur etiam *congruentia Conchitarum bivalvium*, ac id genus *Concharum marinarum in eo*, quod in illorum margine, ubi scil. conjunguntur valvæ, vel sibi invicem quasi inarticulantur, exigua observetur apertura vel sulcus quidam, quo certè conchas æmulantur hiscentes ac sese aperientes, ut eas in hoc aperturæ statu petrefactas jures; hoc autem phænomenon absque labore derivo ex fragilitate materiæ quæ à vi superna infernaque compressa, at non amplius fluida, sed aliquantum jam fixata, atque parum congelatâ, in extremis oris frangitur, ac fissuras concipit, quod ibi pressio maxima sit, atque effectus ejus, seu quod idem est, ruptio per imum sese exerat. Sunt *Conchitæ* externâ specie integri ac solidi, intus autem si diffringantur, *cavi, crystallis parietibus affixis*; accidit hoc, quoties rara vel spumescens materia post figuræ productionem illic obrigescit, ac in saxum mutatur, contenta interim materia de extensionis suæ vi sensim remittit, concidit, ac eorum ad instar parietibus sese affigit, manente interim, post consolidatum semel fornicem, cavitatem vel dimidiâ vel integrâ. Quod si contingat, ut figuratus quidem, at nondum sat firmus fornix hîc vel illîc cor-

ruat, prodeunt *Conchitæ*, uti vocamus, *compressi* vel *contorti*. Quòd *superficies externa conchitarum* seu *planorum* seu *striatorum*, à cavernulis quibusdam aliquando sit inæqualis reddita, vel quasi à vermibus corrosa, id rursus ex hypothesi mea attribuo cruditati, impuritati & asperitati materiæ circumfusæ, lapillis quibusdam parvis vel arenulis grandioribus referta, quæ superficiem externam *Conchitæ* nondum plenè consolidati attingentes facillimè sua vestigia inibi imprimunt ac relinquunt, testes hujus rei certissimi sunt, quos in pago Winckelhaid horam Altdorffio distante inveni, *Conchitæ concavi univalves*, saxo arenoso duriori, crudiori & valde impuro inherentes, quique cavernulas dictas semper ferè ostendant. Minimè verò assentior iis, qui cavernulas istas, aut ab insectis nidos fabricantibus è luto formatas, aut à vermibus exesas, aut à conchis factas, aut denique conchyliorum ovis à mari expulsis receptaculum præbere, aut à succo lapidescente circa certa corpora concreto productas existimant. Vid. *Stenon. de Solid.* p. m. 90. Cynos quod attinet & rariores *Conchitas*, qui rarò sunt, vel inveniuntur, *bifores* seu *bivalves*, laudè difficulter & hos concipio, materiam concentratam statuendo non ejusdem in singulis suis particulis puritatis, harum enim puriores & subtiliores, licet leviores, non tamen tam sponte sua superiora ac exteriora corpusculi *Conchiformis* petunt, quam pressæ ac sursum protrusæ à graviore & expansioni minus idonea materia; hæc nunc in eodem *conchiformi* corpusculo ratione puritatis atque crassitie differentes materiæ, quia non facilè postea confunduntur, sed interioris convexa superficies, facilè excidit exterioris concava parte, ut hæc exterior seu purior pars seu *Conchita concava* referat *Concham* fluviatilem vel *marinam*; accidit tamen interdum ut crusta tantum *conchitæ* alicujus exterior vel ostendatur vel venditetur pro vero *Conchita concavo*, qualis tamen non est. De iis *Conchitis* si sententiam dicere cogar, de quibus loquitur *Listerus Tr. de Cochlit. Angl. Tit. 33. p. m. 230.* Quemadmodum verò *externâ facie*, ita & *internâ & concavâ* sui parte satis benè animalium *Conchas* referunt, adeo ut summum *Naturæ artificium* nunquam satis admirari possimus, scilicet, quum nihil ibidem desideretur, quod uspiam in *Viventium* testis observamus, nim. eadem hîc ad cardinem apophyses, etiam vinculorum sive musculorum vestigia insignia & illuc sunt. Ingenuè equidem fateor, persuaderi me facilè posse, esse hoc *Conchitarum* genus spolia & reliquias maris vel fluviorum, locum dans effato *Stenonis lib. cit. p. m. 25.* Si corpus solidum alii corpori solido non modò quoad superficiem conditiones, sed etiam quoad intrinsecam partium particularumq; ordinationem, per omnia simile fuerit, etiam qua modum & locum productionis illi simile erit. Donec & has specialiores particulas in terra secundum *Leges Motus* produci posse quis demonstraverit. Sic & curiosa sunt quæ de *DENDRITIS* aliisque *Lapidibus* quæ in superficie *P LANTARUM. Foliorum, Florum*

Figuras exprimunt sistit laud. SCHEUCHZERUS in M. C. Dec. III. A. V. VI. App. PHÆNOMENA primùm dein CAUSAS horum proponens sequentib.
 I. *Si sec. Imper. H. N. L. XXIV. p. 578. igniatur Dentrites mox abit TRa, relicto lapide calcinato & vitrificato.* II. *Solent Dentrite semper sola arborum & fruticum folia, eaq; prout è longinquo spectantur, & à Pictoribus miniato opere exprimuntur, representare, nunquam flores vel semina, nec etiam folia, prout visui propius admota sese offerunt.* III. *Ita juxta invicem exurgunt arbusculæ, ut nulla aliam impediat, una alteri cedat, nullus etiam ramus alium permeet & intersecet.* IV. *Contingit haud rarò, ut super arbusculas origine priores & emarcidas quasi proindeq; flavescentes aliæ exurgant recentes nigricantes.* V. *Radices arbuscularum in Dendritis sunt in ipsis lapidum commissuris, sive incipiunt sese expandere frutices hi à Natura depicti, ibi, ubi fissiles lapides alios contiguos in sua crassitie tangunt.* VI. *In singulis lapidum fissuris novæ observantur picturæ, novæ conspiciuntur fruticum & arborum icones, & quidem eadem in duabus sibi contiguis superficiebus.* VII. *Sunt Dentrite quorum TRa arborifica totam ipsius lapidis crassitiem penetrat, ita tamen, ut in sola superficie extrema distinctas arborum icones representet, quales sunt Pappenheimenses; hi enim si poliantur, sensim sensimq; obscuriores evadunt, atque sic eam, quâ superbiebant antea, pulchram effigiem, in maculosum nescio quid commutant, vel prorsus tandem amittunt.* VIII. *Alii è contra ut Dentrite Hetrurix, quò plus poliuntur, eò prodeunt in figuris arbuscularum distinctiores, atque hinc politi capsulis vel cistulis exornandis egregiè conducunt.* IX. *Alii tandem lapides in superficie duntaxat figuras ostentant, quibus ab illa abrasis ne vestigium quidem ullum effigiei arboreæ comparet. Ut verò his Phenomenis ex rationibus satisfaceret Exc. Scheuchzerus statuit, quoad I. TRæ illius nigræ, quâ lapides cæterà albidì vel cinerei pinguntur, materiam aliam esse à materia lapidis ipsius, & quidem illam hac esse subtiliorem, mobiliorem, fluidiorem, quia poris solidi corporis ab igne reseratis illa, sive particulæ magis volatiles, spirituosæ, sulphuræ avolant, relicta massa TRæ experte: & esse quidem TRam hancce ☞ eæ naturæ, patet tum ex odore bituminoso & fumo, quem igni injectus lapis de se spargit, tum ex loco natali, venâ sc. proximâ carbon. fossil. Quoad II. statuit productas esse has figuras ex motu fluidi alicujus inter duo vel plura solida inclusi, compressi, & sese inter illa diffundentis. Quoad III. statuit fluxum perennem materiæ subtilis, per singulos corporis porulos, quæ jugi suo per corpus etiam solidissimum transitu non solum confluxum, atque miscelam rivulorum prohibet, sed & ipsam fluidi tingentis ramificationem determinat, & latitudini æquæ ac longitudini singulorum rivulorum leges quasi & terminos figit, quos transgredi non potest. Phenomeni IV. Physica ratio ut aliqualis detur, statuenda est temporis ratione prioris & posterioris diversitas, & adscribenda*

illi genesis foliorum flavescentium, & quasi marcescentium, quia situ sunt inferiora, huic productio foliorum recentium illis superinductorum. Ut autem hæc distinctius intelligantur, supponendum, fluidum arborificum inextitisse ipsis lapidum poris, atque exudare, vel potius exprimi à constrictione pororum, quæ consolidationem lapidis necessario comitatur, ex ipso lapidis fissilis corpore: quando nunc post aliqualem & primam pororum constrictionem, ab expressione prima fluidi, fuit producta prior seu inferior arbuscularum series (ita ut etiam hæc pictura exiccata fuerit) nova fit à frigore vehementiori vel alia causa ejusdem lapidis nondum plenè compacti seu consolidati constrictione, tunc materia tingens fluida in poris corporis residua, de novo exprimitur, atque pro ratione situs, vel pristinarum arbuscularem faciem denuo inundat, vel super nudam quampiam, nec dum tinctam faciem sese effundit; quòd autem TRa prior coloris sit flavescentis, non attriti & vividi, sicut posterior, ejus ratio conjici facile potest ad ☿ magis vel minus exaltatum, atque ipsius TRæ primæ (quàm nigram quoque supponere licet) ratione texturæ à causa quapiam, ut colorificis exhalationibus vel fumis ☿ eis aliunde surgentibus &c. imutatione. Ex *Phænomeni* V. circumstantia notabili clarum est. 1. fieri Dendritas per expressionem fluidi cujusdam, ex ipsius lapidis substantia, quod postea amplius quærens spatium super extremam lapidis superficiem sese diffundat, & vi actinobolica partium salinarum ipsi TRæ immixtarum, in effusione sui & exiccatione formam arbuscularum imitetur, eo ferè modo, quo videmus in mucilaginoso gummi Guttæ concreto, similes ipsis Dendritis figuras progigni. 2. Fieri exundationem illam fluidæ TRæ per crassiorem & brevioram lapidis Diametrum, non per longiorem seu superficiem lapidis fissilis amplior, qua in figuris se invicem tangunt, sive in planitiebus suis stratorum adinstar superimponuntur, atque hinc colligere facile est, fieri expressionem illam fluidi tingentis ex poris lapidis per constrictionem pororum in duabus maximis, & invicem parallelis superficiebus à frigore, pondere superincumbentium stratorum, vel alia causa inductam. *Phænomeni* VI. consideratio attentior, ansam dat cogitandi, quòd 1. à causa constrictoria pluribus vicinis stratis inducta, è singulis exudet fluidum tingens. 2. Fluida duo ex duobus contiguis stratis expressa, & ad idem interstitium effusa sese conjungere & eandem simul viam inire. 3. Si vel ex unico contiguorum stratorum seu vicinorum lapidum fissilium exudaret fluidum, hoc inter binarum superficierum angustias compressum, utrique ex dictis superficiebus TRam eandem impertiet. Sicuti videmus post disruptionem duarum tabularum è lapide fissili nigro politarum, atque oleo vel aquâ prius illitarum & super invicem probè tritarum, easdem arbuscularum effigies in utriusque tabulæ

tabulæ superficie exprimi. Reliquorum Phænomenorum attentior paulò consideratio anſam dat cogitandi de *æqualitate* vel *inequalitate* materia, qua Dendritatum lapides constant, uti & de *tempore* ac *gradibus consolidationis*: notum quippe eſt ex Mineralogia generali, lapides etiam ſolidiſſimos, ſi ſecundum Naturæ leges producti ſint, è fluido productos eſſe, uti etiam hanc *doctiſſimis ſuis de ſolido intra ſolidum* cogitationibus in *prodr. Diff.* præmittit *Stenonius*. Et ſanè niſi hoc effatum verum foret, nemo unquam ſibi poſſet concipere Dendritarum effigies ſolidum marmoris corpus penetrantes & permeantes, ut vel ex hoc ſolo Dendritarum aſpectu veritas propoſitionis *Stenonianæ* abunde pateat. Prout nunc materia ſolidi lapidis ſive arenulæ ſunt craſſiores & rudiores, uti pro ſolutione *Phænomeni VII.* ſupponendum eſt, poterit *TRa* arborifica non eodem totam maſſam lapideam permeare ordine, quin à jugi arenarum craſſiorum objectu à recta pororum via deſlectere, ſicque inordinatam & maculoſam quamvis figuram inordinato ſuo motu deſcribere debeat: imò propter prohibitum, per poros rectos materiæ fluidæ motum, & ad latera nullo ordine deſlectentem fit, ut tandem ſeſe perdat, antequam ad mediam uſque lapidis materiam penetret, ſicque clarè ut puto concipi poteſt, quomodo in politura Dendritarum *Pappenheimenſium* ſenſim magis ac magis non ſolùm diſtincta arborum facies, ſed ipſa etiam *TRa* evaneſcat? In Dendritis verò *Hetruriæ* ponenda neceſſariò eſt, uti in cunctis marmoribus, materia fluida ſive arenulæ, è quarum compactione conſtant, æquales, ſubtiles, & pluviſculorum ad inſtar tenues, ut ita propter æqualitatem materiæ fluidum tingens, poſtquam ſeſe per ſuperficiem ſtrati exteriorẽ effudit, ſeſe etiam inſinuando in poros fluidæ adhuc lapidis maſſæ, perpendiculari ſemper & recto tramite incedat, abſque quòd à particularum craſſiorum objectu avia quærere cogatur, & hinc fit, ut conſolidata hæc maſſa, quò plus poliatur, eò nitidiores & expreſſiores reddat arbuſcularum imagines, quod *Phænomeno VIII.* indicare volui. Pro *Phænomeno IX.* & *ultimi* ſolutione ſtatuendum facile eſt, fuiſſe productas arbuſcularum in ſuperficie exteriori effigies, vel ex fluido tingente, juſto craſſiori, adque ulteriorem inſinuationem inepto, vel conſtrictâ jam & nimium conſolidatâ lapidis ſubſtantiâ: dum enim fluidum tingens à poris lateralibus fuit expreſſum, ut ſuper externam effunderetur ſuperficiem, potuit eodem tempore ita à cauſa externa conſtrictus fuiſſe lapis, ut ulteriori *TRæ* reſorptioni factus fuerit ineptus. Reliquos quòd attinet initio recensitos *Lapides* qui in *ſuperficie ſua plantæ cognita, vel ignota effigiem exhibent*, eorum geneſis vel ex præmiſſa de Dendritis *Diſſertatione* concipi, aut ſaltem facilitari poteſt, vel ſubtem obſcuro latet tegmine, ut ad plenam detectionem nulla appareat ſpes, vel confugiendum tandem ad plantæ alicujus inter bina ſtrata nondum plenè conſo-

consolidata casu crescentis, aut per ruinam eò delatæ, compressionem & factam impressionem. Et sanè ab hujus opinionis amplexu vix detinere me possum, quoties aspicio *Scolopendrita* vel *Filicita* potiùs in Museo *Tigurino* civico ita ad naturæ leges expressam effigiem, ut non adsit duntaxat foliorum è caule exeuntium ad ipsius caulis crassitiem proportio, sed in ipso caule lignoso corticis asperioris & rimosi manifestissima prostant vestigia, folia è caule alternatim exeuntia, imò, quod magis mirum, in ipsis etiam foliis nigre coloratis nigriora, id est atra copiosissima conspiciantur puncta, seminum in parte averfa foliorum in his epiphyllispermis conspicuorum clarissima indicia. *Dendritas* illos vel *Rhoditas* *Oeningenses* aut *Lithopolitanos*, quod concernit, qui arbuscularum vel rosarum, stellarumve figuras mediæ planitiæ impressas, nec à commissura lapidum, ut in aliis incipientes gerunt, illos facillè concessero pingi non à fluido ipsis lapidis poris expresso, sed effluviis bituminosis vel oleoso-salinis, ab imo lithantracinarum fodinarum, vel ☿ eis mineralibus aliis ascendentibus, lapidibus hisce fissilibus impingentibus, ibi consistentibus & in exiccatione suâ picturas dictas delineantibus. De *Lapide Frumentario Imper.* vel *Salicita*, seu *Iteitâ* (ob salicis folia sic dicto, & quia massæ lapideæ vinculis liberatus Lentem exhibet utrinque convexam vitreis similem, quæ lentes si dimidientur horizontaliter, exhibent duas lentes convexo-planas, ortas ex una convexo-convexa, comparentque in planâ superficie serpentiformes tractus, ceu figuris hoc eleganter sistit *laud. Scheuchzerus Lithogr. p. 33.*) id porro monendum habeo, non esse, ut primo aspectu videtur, folia ipsa vel salicis vel oleæ, vel lauri arboribus delapsa, & una cum massa lapidea tunc molli adhuc petrefacta, sed materiam quandam calcariam spatia lapidis adhuc mollis, sed ob siccitatem intervenientem rimas in superficie agentis replentem, sicuti *Alphabeti literas* lapidibus à Natura impressas aliasque figuras Geometricas explicat *Kircher. Mund. subt. lit. 8. p. 24. & p. 24.* experimento argillæ confirmat. Non etenim sunt figuræ hæ foliorum in silicis duntaxat superficie, sed ad digitum unum vel duos in ipsam lapidis substantiam penetrant; & si ipse hic silex calcinetur (variis namque calcinationis gradibus salicita hosce qui alias ad calcem conficiendam fornacibus calcariis ingeruntur exposui) ad medietatem e. g. apparebit materia hæc foliorum icones exprimens ochracea quasi & mollior altera duriori & magis rubicunda, quàm silices ipsi constant, & quorum interstitia illa suffarcinat. Ipsa autem illa materia suffarcinans, si in exiccatione sui, vel unam rimam agat, vel plures centro concentricas, prodibunt vestigia, aut venarum per medium foliorum excurrentium, aut truncorum arboreorum horizontaliter resectorum, aut circulorum linearumve Ellipticarum invicem concentricarum, *Phyllitas* tandem quod spectat *Tofaceos*, seu folia illa quorum vestigia

vestigia in Tofis sunt conspicua, venis suis exactè distincta, non existimaverim, esse hæc in ipsis Tofis ita progenita, vel à Spiritibus quibusdam subterraneis elaborata, sed ut ocularis inspectio docuit, folia hæc arborum sunt delapsa petrificata & visciditate materiæ adhuc mollis liquidiusculæ in talem figuram eamq; permanentem coagulata, v.g. Fol. Quercus ad radices Quercus. Hactenus *Exper. Scheuchzerus*.

CAPUT IX.

De Lapidibus minùs pretiosis MAJORIBUS DURIS, SAXO, SILICE, PYRITE, COTE, MARMORE

POST Lapidem pretiosum meritò locamus ignobiliores vel minùs pretiosos, magnos & duros, ex iisque

I. SAXUM omnibus notum, integrosque nonnunquam montes & rupes (quales & hinc inde in Helvetia *Nagel-felsen* dicuntur) constituens, quale est vel *arenarium*, velut ex arenis compositum, unde ædificia construuntur; vel *limosum*, quale rudimentum futurorum saxorum maxime constituit, ac etiam in limum calci concolorem à pluvia resolvitur, Qui hinc maxime scatens & fecunditatem agris conciliare valens, ceu in Belgio his usibus cedit; vel *crustosum* seu *Fissile*, Ardesia aliàs & Marmor Mensarium nigrum *Cordo* dictum, cujus Lapidis ingens minera apud *Glaronenses* in Helvetiâ reperitur pro mensis & tabulis deletilibus inserviens, præterquam datur etiam *Ardesia cinerea*, cujus tabulæ sibi impositæ, facilè à se invicem separari possunt: illud verò mirum Ardesiam hanc fricatam odorem cornuum arietinorum adustorum de se spargere seu Belemnitem rasum olere, non secus ac hoc de Saxo Suillo, *Schwein-stein* refert *Wormius Mus. p. m. 38.* & hæc ex Lapidicinis haud procul ab urbe Lithopolitana ad Rhenum sita eruitur. *Sylv. Boccone in Mus. rar. Plant. p. 157.* meminit *Terræ foliata Bituminosa mineralis, fossilis ex Sicilia*, quæ scil. in coadunatione particularum ∇ rearum laminatim successivè concrescit, ita ut postquam una concretio lamellæ contigit, relinquuntur particulæ cineritiæ, quæ divisibilem vel scissilem relinquunt illam ∇ am, & exinde dilucidat *Ortum* hujus *Artesie cinereæ* (*Pietra è Lastra di Genova* Italis dictæ) *Lapidis & Saxi fissilis & Lapidis Gagatis Bituminosi*: Huc & spectat illud Saxi genus ingentis molis, quod *Lapis molaris* dicitur, quales circa *Lauffenburgum* & montem *Vocetium* probæ notæ eruntur, sine quibus vitam incommodè duceremus, ut est in *Pantopol. de Gemm. p. 262.* adeo ut usu vel ipsas superet gemmas. Tales autem Lapidem moleres, quia spongiosi sunt, sed substantiæ siliceæ, duri non saltem, sed & fragiles sunt, præprimis autem spongiosæ sunt *Mole Sclavonia* à regione quâ

nascuntur dictæ, ideoque rarò admodum integro reperiuntur frusto, sed ut *Imperat. Hist. Nat. p. m. 785.* notat, glutino colophonii plura committuntur frusta in amplo circulo, prout mola requirit, atque ita operi adhibentur; ceu & consolidari eas fractas docet, maris undis eas exponendo, ubi à succulentia à percussione rupium vicinarum perfectæ consolidantur. Sic & *Gesnerus de Fig. Lap. p. m. 111.* refert è Saxis excavatis *Ollares Lapidés* seu *Lebetes lapideos* excavari cædendo à lapidicidis seu Latomis, sic ut ex ejusmodi vasibus subviridis coloris, qualia adhuc videntur in *Museo Plateriano*, *Plurientes* olim quotannis ultra 60000. coronatos lucrati sint, teste *Gulero Annal. Rhet. L. XIII.* sed deplorando cum lucro, dum mons inde nimium excavatus, ruinâ totam urbem oppressit. Veneno verò resistere hæc vasa credibile est, dum \ominus acidum acre venenosum cum ∇ à quam solvit & adgreditur, fermentationem init, hincque bullæ emergunt.

II. SILEX durissimus lapis est (unde ob duritiem elasticam valide resilit projectus) variorum colorum, in superficie maxime lævis, hincque minus aptus ad muros exstruendos. Silices ejusmodi nigri durissimi in *præfecturâ Sanensi* in territorio *Bernensi* in magnâ quâdam rupe reperiuntur, profuscitandis non saltem ignibus in usu domestico, sed & militari ad catapultas rotatas; reperiuntur & rubri, flavi, virides, fuscî mixtisque coloribus, prout de hac vel illa TRâ metallicâ participant, ut vel in plateis nostris observare datur, quamvis ii quibus plateæ sternuntur lapides potius quàm silices sint nominandi; Ex his *Gummertus in pecul. Epist.* se facili negotio per se, absque ullo addito, Vitrum fundere posse docet varii coloris: nimirum non male referunt *Alchymici*, in uno quoque latere partes certas metallicas, nunc \odot res, nunc Φ reas, nunc \S les, &c. ceu maxime hoc probat Silicis illud genus in *Galliâ in Vivarets* reperiiri solitum in medio balsamum \oplus ilicum sanativum continens, cujus meminit *Acxtelmeyer in Lum. Nat. pag. m. 25.* Silex autem ille quem *Helmontius LUDUM Paracelsi* vocat & ad calculum tam insigniter collaudat, juxta descriptionem *Wormii in Mus. pag. m. 39.* parvus est, tessellatus, coloris flavi & subfusci, vix unciam quoque latere attingens. Præparationem ejus calcinati & sale soluti sistit ex *Helmont. de Lith. C. VII. num. 22.* *Charletonus de Lithias. Diatr. p. m. 331.* nimirum specificum ad Calculum est Essentia non saltem hujus sed & aliorum *Silicum*, quin & musci iis adnascens, præsertim verò majorum in aquis fluentibus reperiuntur; ceu muscus capillaris cum cochleis nigris oblongis in Majo in muscosis locis reperiiri solitis cum \times ro & \ominus e petra digestus & in Essentiam arte redactus antinephriticum sumum præbet, teste *Acxtelmeier. in Lum. Nat. p. 130.* prout & *Cnôphel. apud Bonnet, Med. Sept. L. VIII. P. IV. C. VI. p. m. 934.* expressè affirmat, se è Silice nigro, quo ad ignem excutiendum utimur, æquè obtinuisse

Oleum

Oleum acè Ludo ad ripam Scaldis, prope Antuerpiam, ubi lateres coquuntur, aliàs reperto, quod nunquam medentis intenrionem fefellit, teste *Helmont. de Lith. §. 22. C. VII. & §. 23.* nim. *Lapis* hic ignitus & injectione in aquam frigidam friabilis factus calcinatur cum triplo nitri, massæque adhuc calenti superfunditur — *Vini*, sic subidet tum *Oleum Silicum*, tum elicitur *TRa alcalina* è ☉ quam aromaticam excellentissimi odoris, magnarum virium, saporis urinosi vocat *cit. Cnôphelius*, cujus 3℔. per vices in *Vino* vel *Cerevisiâ tepidâ* propinata *Infantes calculosos* egregiè juvet. Sic & usûs in Calculis pellendis egregii est *Tinctura ☉ris lithontriptica Amelungi Pract. Lipsiensis: R. Silic. ☉ar. ʒ. Hungar. ʒ. ☉ana, ☉* solvatur in *Aq. pluv.* & superfundatur reliquis speciebus, reponatur materia donec sal imbiberit, exiccata ☉ur. De hac *TRa* testatur *Bartholinus Cent. III. Epist. 98.* quòd magnam in pellendis calculis efficaciam habeat, estque hinc *Lipsiæ* adhuc dum multum usitata. Nec reticendum *Silicum* ope ex Gummatibus omnium optimè *Olea* destinata obtineri, v. g. *R. Silic. calcin. ʒi℔. Galban. ʒj. sal. comm. 3vj.* ☉ur per arenam ex ☉vitrea, sic prodit liquor albus cum oleo flavo, succedit tandem rubicundum quod postea rectificandum. Circa usum *Silicum* notabile est, quod refert *Riverius in Observ. communic. VIII. p. m. 369.* eos candefactos in *Vino albo* extinctos indies assumptos intra mensem *hydropem* perfecte curare, tollendo duritiem, sæpius plusquam siliceam, glandularum mesentericarum; Quare & ingrediens sunt *Spiritus aperitivi Penotè* in *hydrope* egregii, de quo vid. *Ermüll. in Schröd. Oper. T. I. p. m. 921. & C. de ☉.* Huc verò & spectant *Silices* ignitione & subita extinctione pulverisati, pro usu *dentrificio*. Cæterum ex variis *Silicum* speciebus mirus est ille *Silex perforatus Tiguri* ad *Silam* reperibilis pro faciliiori lactatione *Vaccarum* uberibus admotus inserviens.

III. *PYRITES metallaris* Germ. *Feurstein / Reiß / Kupffer stein* ita dicitur silicis quoddam genus è quo ex ferri aut alterius duri lapidis conflictu ignis excutitur; durus hinc est & de variis metallis participans, unde & dum radicalis ejus humiditas quâ scatet igne in vitrum colliquatur, varios colores exhibet, quare juxta nonnullos non immeritò *Pyrites* & *Marcasita* idem sunt, & tot sunt *marcasitæ*, quot metalla, unde & quo spissior & gravior èd plus metalli in se foveat; sunt tamen & qui sint *leves*, qui *striati*, qui molliores, ex quibus tamen non faciliè ignis excutitur; *Figura*, ut *coloris*, ratione *varii* quoque sunt, ut maximè animadvertere est in iis, qui circa *Altorfium Noricorum* reperiuntur, varie in hisce naturâ ludente: *Pyrites*, ait *Menzelius Misc. Cur. Dec. II. An. III. p. m. 73.* lapis varius est, omnis autem ☉ris particeps (quale & per liquores ☉is ☉ri inde extrahi posse refert *Nicols de Gemm. C. LXXXVIII. p. m. 247.*) & in primis aliquid ☉ ob ☉ continet. In tractu *Bnooniensi* *Pyrites* formâ *Androdamantis*, sed penitus cupreâ colligitur; alibi aliter

inveniuntur variis terris mixti ; Si mineralibus adjuncti & inspersi sunt, Germanis *Kiß* vocantur , & ♀ & ♂ habent : ceu & ex varii generis marcasitis inprimis laudandus *Lapis ille rotundus vel oblongus* quantitatis ovi , externe *niger*, interne verò si frangatur micæ aureas monstrans, qualem in fluvio *Arve* circa *Genevæ* repertum mihi transmisit *Nobiliss. & Clariss. Philos. & Medicus Dn. Dominicus Beddevole*, qui convenit omnino cum descriptione illius lapidis, quem *Glauberus Furn. Philos. Part. II. p. m. 21.* pro unica & optima \oplus li minerâ habet, Metallorumque semen per naturam, instar seminis vegetabilis rotundum in ∇ a seminatum ingeniosè vocat, & ex eo medicinam egregiam, *Oleum* nimirum \oplus li dulce parare docet, expositione scil. mineræ hujus aëri, ad efflorescentiam \oplus li, quod dein solvitur ∇ â *pluv.* filtratur & \boxplus lisatur, idque repetitur, donec remaneat Liquor viridis dulcis nim. *Oleum* \oplus li, sanans *epilepsiam, vermes pellens*, & *M. S.* purificans, sanans etiam mala externa, utpote *ulcera fistulosa foetida* totius corporis undique profecta, citò & tutò, si non solum extrinsecè sed etiam intrinsecè administretur. Dosis est à gut. j. ad x. pro ratione ætatis. Nec verò mirum Virtutes hujus Lapidis fluere ex \oplus lo, quum & *Pyrites friabilis Agricola* ita dictus *viridis coloris* & facilè in pulverem redigi aptus *Vitriolum* de se prodat ; Is verò circa *Brugas in Argoviâ* ubi *Thermæ Grææ* ad arcem antiquam *Habsburgum* (Archiducum *Austriæ* nalem sedem) in *Arari* scaturiunt, reperitur ; Descripsit verò has *Thermas* jam suo tempore copiosè se prodentes *Thurneiferus de Aq. Miner. p. m. 172.* *Ætiologiam* verò horum sistit *Lister. de Font. medicat. p. m. 57.* Cæterum *Pyritem ustum* addidit *Julius Scaliger caseo putrido in jure perne suillæ cocto* pro solvendis *tophis* in articulis podagricorum, & *Solenander in Consil. p. 104.* pro Ganglio aliisque tumoribus duris emolliendis suadet, ut affundatur *pyritidi* vel lapidum molarium frustis candentibus \boxplus tum acerrimum, cui *Satureia* vel *Origanum* incoctum fuerit, mirum enim quantum commodum hoc præstet & expeditum sit in his morbis remedium ; incidit enim, attenuat, discutit, roborat & firmat ; superimpositâ dein laminâ plumbeâ. Quoad verò prædictas *Marcasitarum* seu *Pyritum varietates*, non saltem quoad varios Colores,, \odot reum, D teum, J um, Q um, sed & figuras innumeras, præ aliis elegantibus ligneis figuris eas sistit *Magnus noster Joh. Baubinus in Descr. Font. Boll. p. m. 37.* nimirum quod datur *Pyrites anthropomorphos*, *Caput galeatum* è *pyrite*. *Tiaram Turcicam* exprimens *pyrites*. *Pyrites leviter turbinatus basi latiore*. *Pyrites luto cinereo alternatim misto ferruminatus, pilei amulus, oris tessellatis reflexis, cujus latus ornant tessellæ copiosiores auricolores, quæ pro cristis sunt*. *Pyrites gibbosus, quem cornu Ammonis sustentat*. Quò & referri poterit *Cornu Ammonis ex Æthiopiâ elegans aurei coloris* apud *Besler, in Gazoph. Pyrites ovalis cum tessellari alterius fragmento.*

fragmento. *Tiaram referens pyrites.* Pyrites inæqualiter globosus, lacuna in medio veluti oculum exprimente. Pyrites ærosus globosus tessellatus umbilicatus (qualem scilicet etiam dono accepit, dum *Iter suum Alpinum* faceret *Cl. Scheuchzerus*, ut refert in *It. descript.* p. 2. erat autem is superficietenus asper & inæqualis, ferrugineo habitu plerumque vestitus, contractus autem exhibuit strias à peripheriâ ad centrum undique tendentes & argenteo aureoq; nitore splendentes, qualem scilicet non saltem *Luidius Lithoph. Brit.* p. 99. sed & *Salmasius Exerc. in Solin.* p. 773. nomine *Sideritis* describit, quique manu detentus hæmatitis instar hæmorrhagias sistit.) *Truncum humani corporis referens pyrites.* *Pyrit. meroides.* *Pyr. vesicam referens.* *Pyr. phalloides cum annexa vesica ex tessellis minutioribus.* *Pyrit. ærosus cystoides.* *Pyrit. membrum genitale exprimens.* *Pyrit. ærosus scrotum referens raphe seu tauro suo sulcatum.* *Pyr. phalloides.* *Pyrites oblongus phalloides glandem annulo cum armatura ænea infibulatus.* *Pyrites ærosus phalloides.* *Alius ærosus phalloides.* *Pyr. cinereus cadmiam factitiam botrytem referens, annellis lucentibus aurei coloris circa medium umbilicum convolutis.* *Pyr. ærosus annulo reflexo caudam implicante.* *Pyrites tuberosus inæqualis ani mariscas imitatus.* *Pyrit. ani condylomata inæqualibus tuberibus referens.* *Pyr. condylomata referens alius lapide cinereo remixtus.* *Pyr. ærosus calceum exprimens.* *Chenopoides pyrites ærosus.* *Pyrit. ærosus carycoides.* *Pyr. fuscus marmor metallicum remixtus cum annulis lucentibus.* *Pyrites conchæ similis.* *Pyrit. ærosus botrytes cristatus.* *Pyrit. botryoides compressus.* *Pyr. botryoides.* *Pyr. pyriformis.* *Pyr. cucurbitæ lagenariæ facie.* *Pyrit. ærosus balanoeides.* *Pyr. urnulam referens, fundum tessellis è pyrite æroso cinctus.* *Pyrit. ærosus tessellatus.* *Pyr. ærosus cum rupe tessellata minorum pyritarum, & ovium piscium.* *Pyr. globosus tessellis minutioribus exasperatus.* *Pyrites globosus alter tessellis innitens, in medio umbilicum habens protuberantem.* *Pyrites globosus in tessellis protuberans, lacunam altera parte impressam habens.* *Pyrites globosus minutis tessellis constans, in quo lacuna insculpta.* *Pyrit. globosus pusillus, hinc inde punctis prominulis micans.* *Pyrites parvus rotundus angulosus.* *Pyrit. globosus, lapide cinereo altera parte protuberante.* *Pyr. tessellatus tuberosus umbilicatus.* *Pyrit. globosus compressior, utrinque umbilicatus, minimis tessellis constans.* *Pyrit. globosus prominente tubere.* *Pyr. mastoides.* *Pyr. globosus cujus summo cacumini insidet cornu Ammonis nonnihil echinatum.* *Pyr. ærosus cornu Ammonis cristatus.* *Pyrites conum pini ferè exprimens.* *Pyrit. scintillans, altera parte gibbosus, inter nitellas auricolores passim interveniente cinereo lapide molliori, adversa parte planus, diffractus, umbilicum obsidente livida ceu galena nitida, quam ambit lapis cinereus.* *Pyrit. è granulis minutis compactus.* *Pyr. ærosus tessellatus cum corniculo lapideo cinereo quique ad testudinem accedit.* *Pyrit. cum magna tessella pyramidalali ex lacuna prodiente.* *Pyr. inæquali cuborum serie confragosus.* *Pyrit. tessellatus.* *Pyrit. utrinque turbinatus cum columnellis.* *Pyritæ parvi angulosi*

lofi cum columnulis. Pyrit. arosus turbinatus quadruplici costa è tessellis sibi mutuo impositis. Pyritæ quaterno columnellarum concursu constantes. Pyrites turbinatus acutior incurvus. Pyrit. tessellat. angulos. turbinat. Pyr. ex quatuor columnellis ad angulos rectos se interfecantibus compositus. Turbo minimus scintillans. Pyrit. turbinat. magnus muricatus. Pyr. arosus subrotundus echinatus. Pyrit. tessellat. echinatus. Pyrit. globosus & angulosus. Pyrit. arosus obscurus rugosus, cornu cervini radices referens. Pyrit. arosus obscurus compoeides cum annulo lucido. Pyrites arosus cadmoides. Lapis cum pyrite mixtus bistorta radicem referens. Pyrit. cadmoides lucens ova piscium exhibens. Ammonis cornu fragmentum cristatum, cui adnati globuli pyritæ. Tam variè cum ☿ris vario motu ludente Naturâ.

IV. **Cos** lapis durior est, acutum reddere ferrum solens (Germanicè *Wettstein* dictus, cujus occasione recordamur elegantis Symboli quod libris suis nititissimè impressis præfigit *Celeberr. Bibliopola Amstelod. Joh. Henr. Wetstenius, Basil. Terar, dum prosum*) non adeo asper nec nimis mollis; Nigra est Cos ob particulas striatas & duras: asperitas autem ejus consistit in denticulis velut, quibus rodit & atterit metalla, quod tamen ne nimis fiat, complanantur hi denticuli aquâ vel oleo: Dum verò atteritur aquâ, materiam præbet refrigerantem, absorbentem, acrimoniam mitigantem, ut hinc *podagricolo loco* illita dolorem mitiget, & mammarum excrescentias prohibeat. Alias ejus dotes sistit *Pantopolion de Gemm. p. 65.* ubi Gemmarum decus vocatur, tumescentesq; mammas reprimere, veneno resistere, &c. dicitur. Ejus speciem quidam constituunt *Ardesiam*, (de quâ §. I.) quæ *Grevv Experim. Curios. p. 33.* bolus est ☿licus, quia affusione *—ûs C. C.* leviter ebullit, unde & ejus nigredo, quâ particulis angulosis asperâque sua superficie Cretâ facilè inficitur, ejusque candorem conservat; cur is crustatim è *Glaronensibus* montibus educatur, ratio est, quia succus illius per varias superfusiones accessit, prout & in aliis Lapidibus ex laminis compactis hoc fit, nimirum prima concretio fit velut in magis vel minus subtilem crustam, exudante supra infraque humore, mox novus succus lapidificus expanditur & accrescit primæ crustæ, & sic consequenter.

V. **MARMOR** splendidus (*μαρμαίρειν* inde dictus) pulcher, durusque lapis est, pro materiæ etiam & loci percolationisque varietate varius, hinc in *Musco Bononiensi Du. Zanone* vidialium *Bretonicum, Valentinum, Orientalem* diversi coloris, *Aegyptium, Bersomatem, Hispanicum*. Sic in *Helvetiâ* apud *Suitenses* & *Subsylvanos* elegantissimum Marmor nigrum venis albis intermixtum habetur, è quo statux & monumenta splendissima elaborantur, adeo ut meritò referat *Wormius Mus. p. 43.* tale cum *Obsidiano* certare ex *Belgio* allato, quod *Lapides Lydios* pro auro examinando præbet, licet & hos in territorio *Bernensi* entre *Aigle* & *Oulon* alibiq; in *Helvetiâ* repertos obtineamus. Ex nigro

gro marmore eminet quoq: *Basaltes*, limis resistens, summè durus, variis in locis Germaniæ repertus. Quamvis autem Marmor durus sit lapis, pororumque arcta in eo detur compressio, nihilominus *Parium* v. g. *marmor* seu *album* coloribus profundius quoque pingi potest, ut coram *Car. II. Rege Angliæ Boyleus* detexit, manifesto argumento insignem esse corporum solidorum porositatem, de quo *Tentam. porolog. p. m. 92.* Modus hic est: $\text{Ry. } \nabla. \text{ } \mathfrak{z}\mathfrak{j}.$ $\nabla \mathfrak{z}\mathfrak{j}.$ $\star \mathfrak{z}\mathfrak{j}.$ $\text{--- Vin. rectif. sol. } \mathfrak{z}\mathfrak{j}.$ $\odot i \mathfrak{z}\mathfrak{b}.$ $\text{D. hoc calcinetur cum } \nabla.$ solvaturque in $\nabla.$ abstrahe ad nigredinem: \odot cum \mathfrak{z} *amalgamatur*, ut exhalato \mathfrak{z} \odot in calcem abeat, solvatur *calx hac in aq. reg. abstrahe ad dimidias* scil. ad flavedinem rubeam: Postea super --- Vini affunde \star cum, & exhalet *spir. Vini* ad remanent. *Aquæ aureæ instar Olei*: Cum his duobus liquoribus pinget *marmor album* & profundè penetrabit ob \odot subtiliatū. Cæterum & ipsos naturales Marmoris aliorumq; Lapidum colores extranei quid esse & non ex intima Lapidis naturâ probatur ex eo, quod ignis vi plerique Lapides suis coloribus exuantur: Quoad hæc verò *Colorum diversitates* Marmora sunt *Alba, Nigra, Viridia, Cinerea, Flava, Varia*, quæ omnia minutioribus moleculis ∇ eis velut sphæculis (ceu contritum omne marmor album est) & paucioribus poris constant. Præ aliis autem *Nigrum Marmor* exquisitius lævigatur, quia minoribus sphæculis constat, quæ sectæ minores item cavitates medias relinquunt, & quia nigredo est à particulis striatis, ideo in illo striæ ex serie sphæcularum constantur. Juxta *Lanam in Magist. Nat. & Art.* Marmor tingitur *purpureo-eleganti* vivido instar coralli colore, serpentis alati lacrymâ, & si tantillum cææ vel masticeis addideris, colorem habebis carneum venustissimum; si nimium marmor incalescat, degenerat in *atrum* sanguinis colorem, ac tandem *nigrescit*. (Not. *Lana* imponit tabulas reti ex filis ferreis contexto, cui substernuntur carbones, ita ut rete modò altius modò humilior ad carbones magis vel minus accedat) *Flavo eleganti colore* quoq; tingitur gummi illo quod Septentrionis incolis *Succinum* dicitur, hoc autem ut lique scat ac penetret calorem aliquanto majorem in marmore expostulat. Quod si autem *Cera, Mastix, Vernix* aliaque penetrantia coloribus imbuantur, ut penetrent, valde spirituosius illi esse debent, sic enim intense virescenti colore, *viridi cæruleo, viridi subflavo, &c.* tinxit marmor, cit. *Lana*. Cæterum minus dura marmoris viridis species est *Ophites*, seu *Alebastrum Zeiblicium* in *Misniâ* serpentis formas & maculas distinctas exhibens, cujus usus est tum Medicus, v. g. in *Unguento* contra *Epilepsiam* & morbos malignos apud *Schultæ. Scrut.* \mathfrak{z} *p. m. 98.* $\text{Ry. Lap. Ophit. } \mathfrak{z} i \mathfrak{b}.$ \mathfrak{z} *nat. } \mathfrak{z} \mathfrak{b}. *Magnet. } \mathfrak{z}\mathfrak{j}. *Ol. corylin. guajac. N. M. mac. aa. gut. iij. Conf. alk. } \mathfrak{z} \mathfrak{b}. *Ung. alabastr. q. s. M. f. Ung. ad bregma, frontem, tempora*: tum maxime Mechanicus, dum ex eo Saxones mortaria, pocula, item laminas incurvas fabrefactas habent, illa quidem***

dem ad venena repulsanda, has verò ad *ventriculum confortandum*. *Parium marmor* seu *Album* differt à molliori *Alabaſtro* (*Ἀλβ. τὸ μὴ λαβὴς ἔχειν*, vasa inde confecta anſas non habentia ita dicto) marmoris item genere, ex quo vasa *Alabaſtrina* conficiuntur, vasis ſcil. unguentarii genera longitudine ſaſtigiata in pleniorẽ orbem deſinentia, vel formâ turbinata ſine anſulis: ſic habetur *Ung. de alabaſtro* temporibus in *febris* applicari ſolitur ad *dolores capitis aliosq; calidos affectus*. Ex *Marmore Cinereo* maculis itidem inſignito in Italia reperto *Globi* illi parvi conficiuntur, qui à febricitantibus ob frigiditatem (quæ tamen quia repellit, noxia eſt) in manibus detinentur; Et tales *globi* elegantes quoque confici poſſunt ex *Marmore calcario vario* ex variis lapillis calcariis diverſorum colorum compacto ac mediante ſucco lapideſcente in magnæ molis lapidem concreto, quod in monte *Uetliaco* eruitur & ad *Silum torrentem ditionis Tigurinæ* reperitur, è quo *Statua* perelegans & artiſicioſa *Tiguri* fabrefacta eſt. Notabilis autem maximè eſt & elegans illa *Statua* ſeu *Columna* quæ *Romæ* in templo *S. Mariæ* in porticu ſpectatur è *flavo marmore* confecta, qui *Phengites* dici ſolet & venis flavis & transparentibus ita micat, ut ſole radios ſuos in hanc *Columnam* jaculante, ardere videatur. Frequens *Marmoris* ſpecies eſt *Porphyrites* rubri coloris, è quo mortaria aliæque vasa ob duritiem formantur, unde & quia injuriis aëris ſumme reſiſtit *Obeliſci Romanorum* inde formabantur, ceu hodie ex *marmore variegato* monumenta ſibi erigunt *Florentini*. Cæterum *VIII.* hujus ſpecies ex *Rulando* recenſet *Nicols Tr. de Lap. C. LXXVI.* ut eſt *Porphyrites uniformis: ruber candidus punctis diſtinctus: Ratiſbonenſis: etiam cum candidis maculis: ruber Bohemicus: ruber candidus Belgicus: Annebergicus: ruber in candido è metallis.*

CAPUT X.

De Lapidibus minus pretioſis MAJORIBUS MOLLIBUS, SAXO CALCARIO, GYPSO, LAPIDE BONONIENSI, PUMICE, STALACTITE, & STALAGMITE, OSTEOCOLLA, UNICORNU FOSSILI, AMIANTHO, LAPIDE SPECULARI & GLACIE MARIE, TALCO.

MOLLIORES friabilioresque Lapides ſunt ſeq.

I. **SAXUM CALCARIUM** albicans ſuſcum optimam *Calcem* uſtione præbet, quæ ob *Qli* *ſum* fortiffimum & da quæque mox enervat, deſtruit & abſorbet, ceu patet ex affuſione *∇æ* cui oleum *⓪li* admiscetur, quæ *ψ* ſuperfuſa, mox aciditate illâ privatur; Neque verò ſaltem *Qli* in *ψ* eſt præſens, ſed & iudicio *Mayory Oper. p. m. 197.* *ſum*, particulæ-

ticularque nitro-aëreæ & igneæ non simpliciter & per se, sed cum \ominus e quo-
 dam strictè combinatæ in ea detinentur, unde etiam calor, qui affusione
 vel aspersione ∇ æ excitatur, sit deducendus, ac etiam præcipitatio si aquæ
 Ψ \ominus lis cujusvis ∇ i solutio commisceatur, unde salia repugnantia in cal-
 ce recondita jacebant & calx ipsa extincta nil aliud erit quàm magisterium
 quoddam à salibus contrariis unà cum ∇ a lapidea invicem combinatis
 constitutum, quæ sententia quoque est *Tachenii Hipp. Chym. p. m. 15.* qui mo-
 saicum aut vermiculatum *D. Marci Venetiis* ædificium non alio quàm ex cal-
 cis illa contrarietate & mucilagine seminis lini composito luto in tale constans &
 perenne cæmentum colligatum esse docet; similiter ex calcis contrarietate &
 caseo toties lavato, donec ∇ defluat limpida, unà celeriter contritis, fit glu-
 ten adeo tenax, ut etiam rupta vitrea vasa uniri possint. Aliàs *Perrault Essays*
de Physiq. Tom. I. Indurationem calcis & gypsi, quatenus ad ædificia extruenda
 usurpantur, mediam esse dicit inter eam quæ est ∇ æ simpliciter induratæ &
 ejus quæ \triangle e excoquitur, scilicet concretiones saltem sunt mediocres, calx
 nempe fit ex lapide qui \triangle is vi ferè omne \ominus is \triangle lis & Ψ rei (partes scili-
 cet quæ in generatione ad concretionem & duritiem multùm fecerunt) de-
 perdidit, remanentibus saltem ∇ is, quibus dum ∇ a affunditur, calore \ominus ia
 \triangle lia in sabulo eliciuntur, associanturque calci in locum deperditarum, be-
 neficio maximè ∇ æ, hincque durities ex talium particularum introductio-
 ne emergit, vel ut in *Not. Gall. ad Vitruvium p. m. 37.* loquitur, \ominus \triangle le & Ψ
 calcinatione ex lapidibus abacta calcem velut magneticam reddunt, ut de-
 nuo è sabulo attrahat fiatque solidior cum tempore; Exinde quoque est,
 quod \ominus acidum promptè in se suscipiat, destruat & liget, ut in corporibus
 \ominus \triangle le promptè secedere possit, ceu inde calce viva addita lumbricis siccatis,
 sanguini aut partibus animalium siccatis \ominus \triangle le obtinetur, etiam ex formicis
 urinosum, licet præter hoc etiam acidum penetrantissimum exhibeant: imò
 & axungia, olea expressa, v. g. hyoscyam super calcem vivam destillata summe
 penetrantia evadunt, adeò ut in hoc si solvatur camphora instar incantamenti
 dolores podagrici sistantur, teste *Frid. Hoffm. in Not. Poter. p. m. 483.* Usus Cal-
 cis medicus ex vi χ dum enervandi non potest non esse per amplius, si maxima
 morborum seges ex χ do p. n. emergit, isque tum externus, tum etiam in-
 ternus. Externe ∇ â Ψ (parata sec. *Tachenium* ex calcis frusto parvi ovi ma-
 gnitudine, in xxx. plus minus ∇ bullientis projecto) contra hydropem usus
 est *Aquapendens P. II. Oper. Chirurg. C. 51.* linteis abdomini applicatâ, quæ in-
 simul promovet omnium ferè ulcerum, etiam in secretis locis, præsertim
 Gallicorum celerrimam incarnationem, si tepidè & frequenter in petiis lineis
 applicetur: Ejusmodi Aqua mirabilis quoque ad Ambustionem, Fistulas, Can-
 crum, maculas & rubedines oculorum, ut & maculas vestium eluendas ita fit:

℞. Calc. ʒij. ▽pluv. ℥iβ. misc. stent triduo in vase, postea agita, quiescant inde 24. horis in vase obturato, coletur per linteum, & adde ⊖ *ci albiss. bene triti ℥x. misc. optimè, & la per filtrum; quæ si cœrulea expetatur, in vase ♀. saphirinum colorem acquirit; *Uſus* ejus, uti dictum, maximè ad *rubedines oculorum* si quotidie oculis tres guttæ instillantur. Sic ad *vulnera ingentia* egregia *Aqua* seq. ℞. Aq. calcis viv. congios. 2. ⊖ *ci ʒj. Sacchar. ʒj. ⊕is ʒvj. Diger. Ad *ambusta* quoque specialiter valet *calx* lota cum oleo hypericonis, vel si extinguatur cum ✕to & ter lavetur, cumque oleo rosaceo ad linimenti formam redigatur, sic namque *ambusta* sine cicatrice sanat, nec bullas elevari patitur: Sic & ad *Erysipelas* optimum ▽a vel *lixivium calcis* cum oleo mixtum & formâ linimenti applic. Pro specifico & euporisto in *Podagrâ calx viva* trita aceto subacta, illita cum oleo aut cerato vitandæ exulcerationis causâ laudatur à *Fischero* in *Corp. Med. Reg.* p. 685. Ad *Lupum* domandum quoque valet, ceu apud *Chirurgien des pauvres* Tr. I. Cap. III. p. 31. laudatur seq. ℞. Calc. viv. ʒiβ. Axung. anser. ʒj. Terebinth. ʒij. M. Præprimis & in humidis ulceribus admirabilis est *Cremor. calc. viv. sequens*: ℞. Calc. ℥j. ♀-ti ʒij. Minii ℥β. contere optimè in pulv. dein coque in vase cupreo, & inter coquendum collige spumam rubram superficiei in hærentem, quàm postea exiccata & in pulverem reductam insperge humidis ulceribus; hujus admirandam vim in exiccandis humidis ulceribus ex tempore videbis; prout & nota est *Aqua Phagadenica* seu *Ulceraria* ex *Calcis* ℥j. solut. in ℥viii. Aq. font. cui colatæ additur ad quamvis *Aquæ* hujus ℥j. ♀-ti gr. 15. vel 20; quali ▽â *Chirurgi* utuntur ad *Ulcerâ* inveterata mundificanda, superfluas exedendas carnes, quin & ipsam *Gangranam*, si addatur *Sp. Vin.* & quandoque -us ⊕li; sic namque *Exc. D. D. Theod. Zuingerus* *Aquâ calcis vivæ* simplici, cujus mensuræ ♀-ti ʒj. incocta erat, commixtâ cum alia *Aquâ calc.* cui prius itidem *Scordium*, *Absynthium*, *Myrrha*, *Crocus* incoquebantur, tumorem pedis ulceroso-œdematosum, cum diuresi inde motâ, curavit. Sic in *Ulceribus rebellibus* præsertim *narium* & *faucium* *Fotum* juvare sequent. refert *Hoffmann.* in *Not. Poter.* p. m. 51. ℞. Aq. calc. viv. - Vini *Camph. ana* ʒj. *Sacch.* ℥. 3β. ♀-ti alb. gr. xv. M. *Uſus* ejus præterea in *Herpete*, *Serpigine*, *Guttâ rosaceâ*, *Scabie*, &c. Sic & notum *Pyrapylum* *Theodori* primi *Zuingeri* ex albo nil passo, rubro ac nigro unctuosum paratum, quod jam ante centum annos *Tenzelius* per *Calcis vivæ* p. ij. *Minii* p. j. & *Saponis nigri* q. s. pro subactione explicuit. Internè è *calce vivâ* preparata ad rebelles morbos adhibere quidam minime verentur, vel ductu *Sylvii Prax.* L. I. C. VI. ubi *calcem vivam* ex *silicibus* vel *conchis* paratam nulli Medico prudenti amplius metuentam; sed sub forma *lixivii* in diversis affectibus ab acrimoniâ falsâ oriundis usurpandam commendat; sic ex illa fit remedium ad *abscessus internos*, quod optimè abstergit & mira præstat diu continuatum & repetitum; ceu *Fr. Loßius*

Medicus Anglicus Observ. L. I. Obs. XI. & L. II. Obs. IX. hanc *Aquam* cum vegetabilibus vulnerariis & balsamicis medicatam Potum præstantissimum in omnibus ulceribus internis v. g. pulmonum exiccandis, dixit, quemque sequutus *Clariss. Meibomius in Colleg. pract. Ms.* R \bar{z} . Calc. viv. ℥ij. Aq. fervent. ℥ij. move diligenter per aliquot dies, quotidie tamen bis agitando, tandem subsidente calce aquam limpida decanta & cola, in hanc infunde Rad. china, glycyrrhiz. ras. L. sassaf. ana ℥℔. H. scabios. heder. terr. ana m.ij. stent per noctem, manè coq. Colat. add. Syr. de symphyt. ℥ij. Aq. cinamom. ℥iij. M. de hoc decocto sumantur manè horâ octavâ cochl. viij. & iterum horâ 4. vespertina totidem. Ejusmodi aquam calcis quoque habet *Benedictus Theatr. Tabidor. p. m. 157.* quæ in hæmoptysi vix fefellit ad ℥vj. R \bar{z} . Symphyt. major. Polygon. plantag. pimpinell. ana m. j. marcescant in calce vivâ, hinc affunde *Aquam font. & liquor* hinc separetur per inclinationem. Ex eadem in Phthisi TRam extrahit *Willisius Pharm. rat. P. II. p. 68.* R \bar{z} . Picis liquat. ℥j. ∇ calcis vivæ ter cobobat. ℥ij. N tur in baln. ad medietat. Liquor filtretur, abstrahatur ad consistent. mellis, cui affundatur TRæ F ri ℥℔. digerantur. Dosis gutt. xx. ad xxx. In Calculo vesicæ multum quoque extollit *Lovverus in Artzney-Mitt. p. 16.* *Aquam Calcis* compositam seq. dum nim. in Aq. calcis mens. xvj. infundit Lign. sassaf. Rad. liquir. aa. ℥iij. passul. major. enucleat. ℥j. minor. ℥℔. sem. anis. fœnic. coriandr. ana ℥j. f. Infus. per 9. dies, dein exprimatur, & clarum dein Vitris infundatur pro usu. Dos. ℥iij. vel vj. & si manè bibatur, addi poterit Alkekeng. pulv. ℥j. Quia verò sumum sanguinis mundificativum est, experientia quoq; docuit, perutilem eam esse in Scorbuto, Scrophulis, Catarrhis, Hydrope, Tympanite, Tabæ, Asthmate, Scabie, Hamorrhoidibus, Ulceribus antiquis, Fistulis, Appetitu dejecto. Operatur præcipue per \square nam diu usurpata. Dosis manè, vesperi & sub introitum lecti danda, v. g. in scrophulis per mensem, tempore verno & autumnali. In scabie per 6. septim. Ad gratiam addi potest Syr. de rub. cochl. j. & pro affectus ratione Milleped. ppt. ℔j. vel ℔℔. Sanat & diabetem & \square æ incontinentiam. Infantibus pro potu ordinario dari potest, omittendo passulas. In Scrophulis applicetur unâ Empl. ex Oleo cui cynogloss. incoct. & Min. præmissâ lotionē decoct. cynogloss. Præter *Aquam calcis vivæ* habetur ex ea

^a Spiritus calcis viv. Dan. Ludov. dum \ominus aut \oplus li philos. calcis vivæ recentis \bar{a} . in cucurbita arenæ calidæ impositâ, superaffunditur, sicq; per alembicum de subito applicatum subtilis & copiolus — tus compendiosè elicitur, vel etiam calx viva cum aa. \odot his subito miscetur, ac per S N tur. Vid. Pharm. pag. 196. Usus ejus egregius in Calculo renum & vesicæ, si juxta *Edwards Ungerr. Apothec. p. m. 592.* aliquot guttæ in Vino intus exhibeantur, extus verò unâ usurpetur Balneum ex herbis emollientibus & sapone Veneto, quin & Oleum leniens & carminativum juxta ductum ureterum inungatur,

ceu solum Butyrum ita inunctum utilissimum comperimus. In Arthritide vāgā eum laudat cit. Ludov. p. 186, & de $\Delta \ominus \square$ p. 72. 74. ut expertum remedium.

β *Essentia calcis vivæ*: \mathcal{R} . Calc. rec. è fornace extr. ne humiditas aëris attrahatur, impone illam statim cucurbitæ vitr. vel vesicæ, luta capitellum, affund. ∇ rectif. ad eminent. cohobetur ad minimum vigesies vel plus. Menstruum est ad solvendos ocul. \mathcal{D} , \mathcal{E} los, lap. lyncis, &c. Internè datur ad calculum & podagram ad gut. x. xx. in ∇ petrosel. vel per se vel cum TRâ \square ri, vel Li- quore præcipitante, vel melius Eff. Alexipharm. Claud. Extus illa prædest in dolore podagr. ejusque nodis, v. g. fomentum siccum ex pulvere ejus vel cinere calido in sacculo, vel fotu ex \ominus e, \square a, \dagger to, pulvere pyrio; Illinito sub finem Unguento \triangle at. de quo vid. Solenander Consil. p. 400. & Heinsf. de Remed. secret.

γ *Ol. calc. vivæ seu inextinguibile Mazotta* ita fit: \mathcal{R} . Calc. viv. \ominus alkali, \ominus lis comm. \bigcirc plum. prius per \oplus \square ust. aa. ζ iiij. Olei comm. \mathcal{T} bj. M. spatulâ per horam, dein destilla, \mathcal{N} atum denuo cum fecibus misceatur, & \mathcal{N} letur, & hoc fiat saltem septies, & quo magis destillatur, semper feces pistando cum ipsis & \mathcal{N} ando, eò melius & Oleum inconsumptibile evadit. In hoc si \mathcal{F} , ∞ , \triangle diu ebulliant, fixantur pro medicinis, pariter \mathcal{D} sic fixatur ad pondus auri.

II. GYPSUM ex lapide albo, molli alabastri instar, semicocto vel leviter saltem usto præparatur, cujus tres species in Helvetiâ in Argoviâ effodiuntur; prima est nigricans rari usûs, secunda mollis & alba quæ frequentioris & tandem dura & candida ad alabastrum ejusque duritiem ac lapideam naturam proximè accedens. Ex his præsertim secunda species (quam tamen Marsilius refert rursus triplicem esse in agro Bononiensi, nim. præter gypsum commune positum habens horizonti parallelum, duas alias situm habentes ad horizontem vel perpendicularem vel obliquam, quarum illa Talci imperfecti quædam species est, fortassis lapis specularis à Plinio celebrata, hæc verò ad \bigcirc plumosum accedat, & forsan hujus sit species impurior & imperfectior) Calci affines habet partes, nim. partes perfectè coctas, & alias crudiores sabulum æmulantes, unde & fit ut cum gypso coagulatio promptior emergat, quatenus forte partes Δ liores, quæ in parte crudiore restitant, similes nonnihil sunt illis, quæ ignis actione, coctione scilicet deperditæ sunt, promptiusque sic perfectè coctis partibus communicantur, quàm verò se habet cum sabulo, quod non habet ejusdem speciei particulas, quales Saxum calcarium in coctione deperdidit. Usus Gypsi mechanicus magis quàm medicus est, dum ex eo calcinato statuæ variæ conficiuntur, parietes quinetiam à plastis ac sculptoribus variis imaginibus speciosis obducuntur ac incrustantur; & ex Gypso & plumbo usto cum Terebinthinâ spiritu Vini dilutâ fit Bitumen, quod pluviis perennibus resistit, velut marmor quoddam esset, imprimis verò artificium elegans eo fit, dum in massulam ex eo & ∇ tepidâ formatam infecta

infecta ſæpiùs immerguntur, ut cruſta dehinc exiccetur & *infectum* intus latitans calcinatione novâ comburi poſſit, quò poſtea ſtannum liquatum vel aliud metallum infundi poſſit, ſicq; exactiſſime partes omnes infecti repræſentari. *Uſum Medicum* quod concernit Gypſum ob vim alkalinam egregie abſorbentem, ſi calcinatum ſit, *Cancrum exulceratum* mitigat & exiccat, ceu in *cervicis uteri ulceribus* optime quoque Gypſum plantis traumaticis *Balneo* vel *Semicupio* incoquendis immiſcetur, & *sanguinis fluxum* cum albumine ovi illitum ſiſtit; imò & *internè* (cautè tamen quia inter Venena quæ ſtrangulant, recenſetur) ad *ſcrophularum* gypſeum coagulum demendum feliciter uſurpari poteſt: R. Gypſi ʒj. Fragm. ſpong. Lap. ſpongia, Rad. pimpinell. ana ʒß. Herb. artemiſ. m. j. M. f. Pulv.

III. LAPIS BONONIENSIS in montibus Paderno & Piedalbino Bononienſibus repertus à Medico Bonon. Poterio Pharmacop. Spagyr. L. II. C. 27. p. m. 498. deſcribitur lapis pellucidus, gypſo valde ſimilis, ſale & ☿ re cauſtico mordaci & adurente conſtans; vel ſec. Kircherum eſt maſſa foſſilis, gypſo ☿ reoſelenitica multum ☿ci, ☿nii & ☿li admixtum habens, nim. præter varii coloris ☿as, quibus prædicti montes integuntur, hinc inde effloreſcit ad altitudinem digiti ſal quidam mixtus flammulis gypſi atque talci, cujus ſolutio concreſcit in lamellas ſaporis ſaliſi, ſed craſſioris nec multum penetrantis, ut inde conſpiciat Excell. Illuſtr. Lud. Ferd. Comes Marſiglius (cujus frater Ant. Fel. Marſiglius Archidiaconus me Bononiæ ſumma humanitate affecit, rhedaque ſecum & Clar. Lelio Triumphetti ad Celeb. Malpighium in prædium vexit) eum non prolem eſſe ☿is *i, ſed potius principium gypſi dum laminis ☿eis miſcetur eaſque conjungit, vel, ut calcinatio & ſublimatio Lapidis docet, ad ſubalternam talci ſpeciem eſſe referendum, prætereaque continere miſturam variorum mineralium ☿li, ☿ris, certæ ſpeciei ☿tri & fortassis etiam ☿rii & ☿ci. Vocatur aliàs ſpongia ſolis, phosphorus, Lapis illuminabilis, quia legitime calcinatus (limâ ſcil. rafus & ☿ immersus conſperſusq; pulvere ejusdem lapidis probè ignitur, hinc cruſta externa liberatus in ſcatula, ob ☿tatem, reponitur) aëriq; expoſitus ob ☿ recluſum ☿tatemque elicitam (lumen enim in ☿li conſiſtere doctè innuit Kunckelius) ſalq; *cali æmulum luminofus etiam in obſcuro apparet, fere ad inſtar carniū lucentium, de quibus Puerar. & Naſonum piſc. cum ☿ *fix. de quo in Regn. Anim. hoc verò odor ſulphureus gypſeus calcinatione innuit, quale tamen ☿ non adeo fugax eſt, ut in ☿co, dum ☿um manet in igne, ad quod contribuit ☿ ☿um cui permixcetur. Uſus hujus Lapidis, præter oblectamentum quod viſui præſtat, eſt in philothris, ad barbam & pilos excidendos, ſi ex eo calcinatio lixivium fiat; quia verò etiam vomitum movet, patet multum ☿li vel etiam ☿ii, quod ipſum Vitriolo quodam imbutum eſt, in eo latere. Vid. Menzelius in Tr. pecul.

de hoc Lapide in Append. ad Ann. IV. & V. Ephemer. Curios. præprimis autem Epist. de eodem laud. Comit. Mariglii ut & Obs. de IV. Phosphoris ad Natur. Cur. Joh. Sig. Esholzii in Misc. Cur.

IV. PUMEX lapis est erosus, spongiosus, exiguis cavernis refertus, & ut seq. Tophus ex certa percolatione concreescens, dum defluente aquâ relinquuntur particulæ lapideæ nunc arctius nunc laxius concretæ: Alterius generis Pumicem quod attinet, statuit Curios. Boccone Mus. Fisiq. p. m. 260. illum ortum suum Vulcano vel Igni debere, apparereque in eo primum vitrificationis gradum, ut rectè quoque statuit Ferrant. Imper. Hist. Nat. L. XXVI. C. 8. p. m. 784. nimirum est excrementum ejectum è montibus ignivomis *Ætnæ*, *Vesuvii* in mare, in quo dein ejusmodi porositate acquirit, ceu cit. Boccone experientiâ edoctus hoc observavit, & Connorum Anglum $\frac{1}{2}$ unâ ejici observasse diximus supra S. I. C. IX. p. 108. adeo ut inde non mirum sit eum ut $\frac{1}{2}$ crudum Decoctis immisceri, ut mox audiemus. Franciscus filius Ferrant. Imperati in Tr. pecul. de Pumice, hunc ita describet & ejus differentias notat: Pumex topi est species exiguis concavitatibus & foraminibus plenus. In littore maris reperitur; aliud genus ex venis Puteolanae ∇ æ rubicundum effoditur; aliud verò ex locis exustis igne, quo vitreae fere consistentiæ initium acquirit, tandem coloribus, duritiæ ac pondere varius est. Usus Pumicis est tum in dentifriciis (v.g. R̄. Lap. pumic. $\text{z} \text{ij}$. \bigcirc ust. $\text{z} \text{j}$. \boxplus \boxminus $\text{z} \text{ij}$. sp. sal. comm. gut. x. ol. cinam. gt. ij. lign. rhod. gt. j. M. f. Pulv.) tum vel ex signatura, ad humiditates & das coagulantes & corrodes in glandulis & sanguine imbibendas, strumasque hinc & scrophulas absumendas inservire poterit, ceu pro arcano habetur sequens: R̄. Sal. gemm. \ominus \boxminus aa. $\text{z} \text{ij}$. pumicis $\text{z} \text{j}$. M. f. pulv. quotidie in Vino, urinâ propriâ, vel aquâ scrophulariæ sumendus à D decrecente ad novilunium, sic enim melius operatur. Imò in lue præâ usus ejus egregius; ceu ut infallibile remedium laudatur Aqua antivenerica Car. Mustani in Trut. Chir. Phys. T. IV. p. 120. R̄. Petre Pumicis, $\frac{1}{2}$ crud. minutim incis. ana $\text{z} \text{ij}$. Salsaparill. minutim incis. $\text{z} \text{ij}$. Ligni Visci quern. $\text{z} \text{ib}$. Limat. C. C. Ras. ebor. ana $\text{z} \text{ib}$. priora duo ligentur in nodul. & simul cum aliis infundantur in Aq. font. $\text{lb} \text{vii}$. stent per 24. hor. in infus. demum bulliant lento igne ad medietatis consumptionem, add. Cinam. ac. $\text{z} \text{ij}$. Cola & ad usum serva. In hypercartharsi quid valeat Pumex sæpius se expertum esse refert Röslerus in Misc. C. Dec. I. An. III. Obs. 303.

V. TOPHUS seu Porus lapis est asper, scaber, porosus, instar spongiæ rarus ac fistulosus (ceu inde concameratæ plerumque specus sunt, ex quibus aqua destillat) & facilè in pulverem solubilis, unde etiam summe levis est, concretus ex materia ∇ ea in limosos halitus resolutâ, quam sal \bigcirc sum- us que austerus coagulat, ceu à sale marino & spumâ luteâ circa littora maris concreescunt massæ Alcioniæ dictæ, in quibus aves Alcyones nidos faciunt, quæ

quæ duorum generum facit *Wormius*, unum enim sit mollius, quod spongiosam & vegetabilem habeat consistentiam, aliud durius & lapideum, figuræ vel ramosæ vel globosæ, ut in iis quæ in *Museo Plateriano* asservantur, notavimus. *Quinque* ejus differentias cit. sistit *Wormius Mus. p. m. 48.* cujus *Alcionium Milesium*, *Alcionium tertium Dioscoridis* apud *Ferrantem Imperatum Hist. Nat. L. 27. cap. 8. p. m. 639.* in monte *Legerio* provenit. Tophi verò quibus figura frondium arborum à natura impressa est, quoque reperiuntur, ceu *Pisis* in *Museo* ejusmodi arbusculam vidimus, ut *sect. I.* diximus. Circumforaneus quidam hîc ante 20. annos famuli sui pectori magnum ejusmodi tophum, (qui à plurimis adstantibus pro saxo adspiciebatur) imposuit, & mallei percussione in aliquot frustra sine noxâ famuli divisit.

VI. *Asius lapis* iuxta *Val. Cord. in Annot. in Dioscor. L. V. cap. 88. p. m. 386.* in *Asso Troadis* promontorio invenitur, indeq; nomen invenit; hodie verò ignotus est. *Mathiolus* tamen circa *Tridentum* in vitrioli minis & *Casalpinus* in *Ilvâ* hodie extare referunt; Juxta *Wormium Mus. p. 49.* porosus est lapis (unde dubitat, an ille quem in *Gallia* vidit, verus sit *Asius*) est similis pumici ruffo, gustu falsus, de quo ferunt, omnia crurum ulcera in ejus lapidicinis sanari, prout aliàs è contrario in metallorum fodinis crura vitiantur.

VII. *STALACTITES* & *STALAGMITES* sunt concretiones lapideæ ex particulis nitrosis & tribus subtilibus, nunc in pyramidis nunc globi formam factæ, prout ∇ a ∇ am & salem occultum vehens per ∇ æ canales effluit aut ex alto decidit aut lateribus alveorum adglutinator; adeo ut hinc stiriformis, tubulatus, botritis, crustaceus *Wormio* audiat, quo spectant & *i confetti di Tibuli Cap. VIII.* allati; item *Pisa Carolina* in *Thermis* inibi reperiri solita, ova piscium majora referentia aut minora (*Rogenstein* inde dictus) *Ammonites Agricola de Nat. Fossil. L. V. p. m. 610.* ubi diversis coloribus lapillos hos reperiri refert in *Saxoniâ* & *Prussiâ*, non secus ac hoc etiam in iis observare est, qui in *ditione Bernensi* reperiuntur, quorum alii subalbidi sint, alii rufi & ferruginei, ceu venas illas ferri divites pagi *Wölflisweil* in *Raurica valle* (*Friedthal*) constituentes, & juxta *Scheuchzer. Lith. p. 42.* *Meconita* vel *Cenchrita* nomen potius quàm *Hammita* merentur, quia è granulis componuntur non sphaericæ sed compressæ rotunditatis. Vidimus talem *Ammonitem* in *Museo Plateriano*, in icone vero sistitur apud *Wormium p. m. 52.* Vi verò dictos lapides pollere diaphoreticâ & diureticâ quidam referunt, si 3j. pondere assumantur. Vid. *Gesner. de Fig. Lap. p. 73.* & *Boëtius de Gemm. cap. 237.* Vid. & *Cap. VIII.*

VIII. *OSTEOCOLLA* lapis est albi & cinerei coloris, durus, ponderosus, figuram ossis exhibens, concavus, intus quandoque margâ quadam prægnans. Observata circa illam (præter *Erastum* in *Tr. pecul. operibus* ejus adjuncto) candidè perscripsit *Cl. Joh. Christ. Becmann. ad Oldenburgicum in Act.*

Act. Phil. Angl. p. m. 646. 1. Comperisse se, ait, eam crescere non in glebâ pingui, sed saltem in solo arenoso quidem sed non sabuloso. 2. Tam altas agere radices ut ad duplam hominis altitudinem radicetur. 3. Ramos diversæ esse crassitie. 4. Locum ubi crescit, dignosci ex albicanti eâq; pinguiori arenâ, sub quâ est humida & putrida materia instar putridi ligni, indicium sc. fermentationis pro tali vegetatione. 5. Osteocollam ita totam cum ramis, mollem, friabilem tamen extrahi. 6. Sic ergo videri eam esse speciem Margæ vel ipsi affinem admodum. 7. Requiritur etiam tempus ad maturitatem, dum post annum, quæ denuo extrahitur, mollior est priori extractâ. 8. Causam divisionis Osteocollæ in tot ramos esse ex radicibus sub terrâ passim se diffundentibus, aded ut materia colligatur circa eas iisq; hæreat, & postea sec. divisionem radicum acquirat figuram & speciem plantæ. Nim. ex parte radicum quoque est, quod per eam semper porrigatur media linea obscura. Usus ejus, vel ex signatura, ad fracturas ossium & hernias ad 3j. in decocto vineæ pervincæ in vino intra dies 4. vel 5. verum in junioribus qui succulento liquore balsamico turgent non ita sæpe ea exhibenda, ne callus crassior inde informisque emergat, ceu hoc sibi in fracturâ amborum focium contigisse refert *Fabritius Hildanus Obs. Chir. Cent. 1. obs. 91. p. m. 70.* Hayne de Morb. Astr. p. m. 82. refert quendam Lithotomum hujus Osteocoll. p. iij. & Calcul. è renibus hum. excr. seu Ludi p. j. pulverem lithontripticum parasse & in Calculo renum & vesicæ miraco præstitisse; Extus quoque cum argillâ & ☩to tumores calidos sanat.

IX. CORNU FOSSILE (etiam *Lithomarga alba* dictum, ut & *Unicornu minerale* & ob figuram veri eboris æmulam *Ebur fossile*, quin & *Cesalpino de Metall. Lib. II. Cap. 40. pag. m. 141.* *Lapis Arabicus Dioscoridis*, quem *Hildeshemii* in montibus inveniri partim candidissimo partim maculoso ebori similem *Cordus* in *Diosc. L. V. p. m. 389.* refert) extus in cortice durum est, flavesceus, intus verò medullâ molli, alba, cretacea, levi, friabili, compactâ, adstringente repletum, quæ dum ∇ æ imittitur, post bullas emissas in pollinem solvitur; Oritur ex marga ab aqua & \ominus resoluta, quæ dein in terræ cavitate denuo absumpta crassius relinquit, & in lapidis formam compingit. Rudimenta ejus conspeximus in spelunca, quâ *Lac Lunæ* reperitur hîc in vicinia prope pagum *Ettingen*, adeo ut nullus dubitem materiam eandem esse hujus *Unicornu fossilis* ac *Lactis Lunæ*, dum utraque marga quædam est saxatilis, friabilis & levis, & non nisi differentia sit nisi in figura; Tale Anno 1685. post magnam inundationem circa *Birsam* propè nostram *Basileam* repertum longitudinis & rotunditatis fere brachii pond. 8. librarum, & An. 1665. in Comitatu *Badensi* simile D. D. Legatis oblatum fuit, & haud ita pridem *Artha* in ditione *Suitensium*, imò ossa illa humanis similia ingentis magnitudinis, quæ non procul à cænobio *Reyden* in ditione *Lucernensium* An. 1584. reperta fuere, & tum *Lucernæ* tum hîc *Basileæ* in Museo *Plateriano* monstrantur, ex nulla alia materia ita

riâ ita figurata fuisse credibile est, quàm est hæc, ex qua Cornua ejusmodi fossilia sub ∇ a ex percolatione exquisitissimâ fiunt, licet Plater. *Obs. Med. L. III. cap. 586.* aliter judicet; ejusdem quoque conditionis nostro judicio sunt illa ossa humanis similia, magnitudinis propè incredibilis, quæ nostro tempore ad arcem Uticonam agri Tigurini ex rupibus tophaceis (in quibus scil. percolatio margæ hujus fit) incisus eruta fuere, ut & illa *skeleton Elephantis* *referentia Tonnæ in Thuringiâ An. 1695. effosa*; quin & Cornua & Ossa fossilia *Canstadiensia* haud ita pridem sub finem Octobris *An. 1700. jussu Sereniss. Ducis Wirtenberg. DN. Eberhardi Ludovici* inibi ex luto ad num. 60. usque, à pede uno usque pedes decem & amplius longa & incurvata, effossa, quibusque, ut *Exc. D. Sal. Reiselius Archiater Wirtenberg. ad Exp. D. D. Dav. Spleißium Math. Scaphus.* (ut refert in *OEdip. Osteolitholog.*) perscripsit, immixta fuere innumera ossa, primo grandia, ut maxilla, dentes molares maxillis infixi & singulares, scapula, coxendices, femora, craniorum scuta, vertebrae, & hæc omnia elephantinis similia, nec non magnitudine aequalia: deinde mediocria, velut bestiarum domesticarum, sylvestrium, rapacium & ignotarum, nempe craniorum quoque partes, maxilla, dentes molares, incisorii & canini, costæ, ossa anteriora & posteriora, vertebrae, scapula, tarsi ossa, pedum digiti, & ungularum atque unguium nuclei: porro parva, quasi minorum bestiarum, domesticarum æque ac sylvestrium: denique minima velut murium & glirium, eaq; fere omnia, non figurata tantum, sed & organica ipsa, quoad conformationem externam & internam, quod ex collatione genuinorum appareat, sed non amplius ossea, si dentes plures saxeos excipias, margâ rectos & repletos, verum partim quasi calcinata, partim petrescere incipientia, illaq; ut plurimum fracta & distracta, neque sibi coherentia; inter quæ tamen nulla humanis possunt comparari, nisi pro giganteis grandia illa aliquot sumantur. Ad sunt verò & informia quadam, ut globi seu massæ ex marga aut bolo, silices marga recti, lapides quidam digitati, frustra multa magna primo intuitu informia apparentia, corticem tamen, laminas & spongiosos tubulos atque canales organicorum ostendentia. Inventa quoque sunt intra rupes pulvere pyrio ruptas, ossa organica petrefacta & fusca, rupibus includentibus colore similia: cochleæ etiam parvæ in saxeo illo, ex luto, arena, sale, silicibus & *Æli* minera concreto, ut in luto ipso: margæ etiam grana & striæ seu radii & tabellula, quasi semina, ex quibus reliqua informia, fortè & cornua, concreverunt. Hic denique notandum, ubi ad 20. pedes effossa esset ∇ a seu lutum, stratum illud cornuum & ossium cessavit, hinc sola ∇ a sine ossibus reperta, deinde inferius rufa & lutea ∇ a mixta lapideis & *Æli*bus particulis, qualis circa *Salsulam* balneis salutaribus celebratam & transluentem *Canstadiensem*, coagulata reperitur. Quia verò Unicornu fossile sæpius in exteriori cortice lignum ostendit, fieri etiam potest ut Lignum (quale Fossile, petraum seu lapidescens colore subluteo apud *Toggios* è terra eruitur, *Dryi-*

res vel Phegites dictum, prout vel è quercu vel è fago esse videtur. Vid. tamen Gassend. de Vit. Peiresk p. m. 479. ubi de fossili ligno ad Aquam Spartam refertur, extare duntaxat quædam velut caudicum segmenta; nulla verò vestigia ramorum nodorum, radicum; quasi hoc foret argumentum Ligna ejus formæ nata concretaque, non verò ex vulgaribus obruta & saxificata) quin & ossa animalium, juxta Anselmi Boëtii sententiam, vetustate arefacta prædicto lacteo è marga humore hospitium præbeant, hæcque intra poros suos ita transmutentur, ut penitus transmutata videantur, ceu & inde quandoque lignum olet è quo ortum est, & quæcunque in elephanto sunt ossa concava & fistulosa medullisque referta ea in Tonnensi sceletto paria facere observavit Cl. Tenzel, in Epist. pecul. licet Kircherus in Mund. subt. quoad hoc referat manifestum aliàs haberi discrimen, nim. vera ossa semper tibiæ canales fistulososque meatus olim medullâ refertos retinere; talia verò solidum lapidem sine ulla tibiæ concavitate mentiri. Vid. Exc. Bauschius in Tr. peculiari. Usus Unicornu fossilis itidem ut aliarum margarum, bolorum & Trum sigillarum est alexipharmacus, in peste, febribus malignis, variolis & morbillis (præprimis si Cervinis maritetur) Venenis infringendis & expellendis, dum absorbet venenum Ale acre & sudoriferum egregium est, ceu & nobilitat Pulverem bezoardicum album Dan. Ludov. Pharm. p. m. 280. R. C. C. philos. ppt. p. ij. Tr sigill. sel. Unicornu fossil. ana p. j. M. f. Pulvis, pro re natâ Tr libus, Tr libus, Tr reis, Tr nis, pulvere viperarum, Laudano opiato exaltandus. Sic & ingreditur Pulverem bezoardicum Exc. Wedelii: R. C. C. phil. ppt. Tr ij. Unicorn, fossil. Tr Lemn. Corall. rubr. ppt. Rad. contrayerv. ana Tr succin. alb. Trvj. Lap. bezoar. occid. Tr. Ol. N. citri Tr. M. f. Pulv. dandus vel per se, in malignis, Variolis, Morbillis, confortandi & alterandi fine, vel cum Tr diaphor. cum Tr nat. & Anodyne, unde fit Pulvis ejus Anodynus Confortans, est enim simul roborans & leviter adstringens à Tr. ad gr. xv. anodynus verò in diarrhæa, dysenteria maligna locum habet; sic namque & alios fluxus sistit, (adeo ut eo Spodii loco convenientissimè uti possimus, adstringit enim ut Tr a Lemnia, absorbet, exiccat fibræ ventriculi aliorumque viscerum robur conciliat) alvi, uteri, narium, hæmorrhoidum, valet & ad syncopen ex acido-austeris vaporibus, cordis tremorem, passionem cardiacam, vermes necandos: commendatur item ad oculos lachrymantes, si cum lacte in pollinem tenuissimum redactum instilletur, item ad ulcera ad cicatricem perducenda, ac intertrigines & ambusta sananda; maxime autem experientiâ Bauschii valet in Variolis, ubi cum metu epilepsia, convulsio-num (nimirum acidum Ale acre nervos infestans absorbet atque ita figendo impetum elasticum spirituum malum vel tolerabilius reddit vel planè tollit) aliorumque gravissimorum symptomatum insignis in principio calor, funestus in augmento fluxus extrema omnia minantur, vel alia febris maligna indicia se produnt

dunt aut diurnâ diarrhœâ vomituq; vires nimium labascunt, refertque unica sæpe dosi quibusdam erupisse variolas, morbillos, petechias, id quod de ejus succedaneo Lacte J nos sæpius observavimus, de quo *infra*. Hinc Globuli Bezoardici & Pulvis bezoardicus laudati Bauschii inde quoque habentur, optimum in malignis præsidium: R. Unicorn. miner. ▽ sigill. Siles alb. C.C. phil. ppt. ana ʒiij. & diaphor. ʒj. ex subtilissimè tritis cum mucilag. tragacant. alb. ex ▽ scord. f. Globuli in forma ▽ & sigill. Turc. Dosis à ʒj. ad ʒij. Pulvis bezoardicus confortans hic est: R. C. C. gr. xij. Bezoard. miner. simpl. gr. xv. Rad. contrayerv. Lap. bezoar. or. ana gr. xvj. Mag. perlar. ʒj. trita inebrientur TRâ bezoard. & lentè iterum siccantur, addendo Rotul. ex confect. alkerm. Quin & Excell. D. D. Secreta Pilulis suis anodynis Regiis illud immiscuit, de quo *sup. Cap. de* ☿.

X. AMIANTHUS juxta *Agricol. de Nat. Fossil. p. m. 607.* ab One scissili differt, eò quòd hic lapis parùm linguam pungat & non adstringat, candidus est & candidior redditur, quòd magis igni violentiori exponitur; est autem lapis fibrosus, lentâ & crassâ visciditate seu lentâ & viscida crassitie constans, & ob omnium partium homogeneum contextum in vaporem resolvi nescius, quin & incombustibilis; hinc verò lini instar pecti, neri & præparari pro lubitu potest, prout *Genue à Carmelitâ* dextrè filationem ejusmodi institutam se vidisse refert *Boccon. Mus. rar. plant. p. m. 160.* Hoc & *Ol. Wormius* alcalium ope tentavit, macerando in *lixivio* per mensem, quousque lanæ carptæ instar mollis fiat. *Besler. in Gazoph. rer. rar. refert* obinde Veteres ex hoc lapide filoso India confecisse, quæ conspurcata ab igne ceu smegmate purgabantur, imò inde in combustione cadaverum cautum fuisse, ne cineres busti cum lignorum cinere confunderentur; ceu & curiosum quoq; est, quod *Kircher. Mund. subt. de eo* notat, nim. *Papyrus incombustibilem* eo fieri posse, si decenter tritus & in tenuissimos floccos redactus papyri modulo excipiat: verùm ad hunc partes Amianthi breviores ad nendum ineptæ saltem assumendæ, ut hoc *Joh. Ciampinus Rom. in Diss. pec. recensitâ in Act. Lips. An. 1691. Sept. p. m. 481.* docet, in qua quoque Amianthi repetitam ablutionem & à calce ope ▽ expurgationem, hincque lini communis cum filamentis asbesti commixtionem pro obtinendis filis tenacioribus cum omnibus circumstantiis sistit; Sed merito Eruditi addunt *Lipsienses*: Num verò tela ex talibus filis parata post exustum lini fulcimentum, eam retentura sint firmitatem ut usibus quæ olim linteum incombustibile adhibitum fuisse constat, inservire valeat, viderint alii. Usus Medicus ejus est in fluxu Mulierum albo, si in ☿ Vini solvatur & saccharum ei permisceatur. Lapis hic reperitur in *Valesiâ inter Vissiam & Stalden*, inservitque ad fornaces.

XI. LAPIS SPECULARIS & GLACIES MARIE, dicente *Sam. Dale in Pharmacolog. p. m. 86.* male confunduntur invicem in *Catalogo simpl. Pharmacop.*

macop. Londinensis, est enim *Glacies Mariæ* seu *Selenites* lapis fossilis, rhomboides, pellucidus ac in tenuissimas bracteas scissilis; *Lapis specularis* verò vulgaris (veterum enim nobis ignotus, de quo *Pancirollus de Veter. deperdit. tit. 6.*) Lapis est fossilis, crustosus, albus, pellucidus, in bracteas tenuissimas scissilis, mollis, ex materia mucosa, seu gur Ψ iali peculiari fermentatione resultante, in levissimam substantiam expansa, ferè ut Υ ti folia, exortus, ob pororum in ea rectitudinem perspicuus; ceu & hinc *Vitrum Ruthenicum* (dum nempe lamellæ invicem sepurantur, nam simul conjunctæ opacæ sunt, prout aqua in profundo obscura est, nempe ob inordinationem pororum unius lamellæ cum lamellæ alterius poris) dicitur, ceu is pro *specularibus* & *fabricandis laternis incombustibilibus* inservit. *Vires* ejus *cosmeticae* sunt, ob mucosam enim Ψ substantiam, ramosasq; particulas albas *cutim teneram reddit, dealbat & derugat*; Fertur etiam si uratur & inspergatur *fistulosis ulceribus, sarcoticum* esse. Rustici juvenecas suas mictione cruentâ laborantes eo sanant. Quòd si in *Liquorem* redigatur, Talei vires habere, absolum minimè videtur, Φ urque Υ teum album Υ ius præ se ferre: prout in *Epilepsiâ* cum *cranio humano Glaciem Mariæ Waldschmidius* miscuit. *Glarona* reperitur & *Tiguri* quoque è cella vinaria effusus est.

XII. TALCUM saxatile candidum; *Talcum* Υ teum, *Scaligero Exerc* 104. §. 7. Talcum dictum, lapis est mollis, glaciei Mariæ simillimus, ex succo Ψ li Θ no ∇ eo fixo itidem accuratè depurato & expanso in crustas concreescens, hincq; in laminulas rectas, sed flexiles & variè implicatas divisibilis, magis tamen tenuis, colore candido argenteo, igni invictus & incombustibilis, nisi certa enchiresi tractetur, sic enim intra dimidiæ horæ spatium totam ejus substantiam ita calcinatam vidit *Exc. Morhofius*, ut colore flavo ablato, spongiosa facta imò sit, quæ facilè in pollinem redigi potuit, imò testante *Exc. Frid. Hoffmann. Fil. in Not. ad Poterium* p. 489. vitro caustico prægrandi, quale ex dono Marchionis Brandenburgici possidet, in vitrum grysei coloris colligari valuit. Hinc quia Φ re albo summè excocto, digesto & fixato, seu Ψ cum ∇ â alba vitrea fixissimâ mixto (qualis in auro & Υ to datur) scatet, *Alchymici* sedulo illud liquabile solutumque reddere, ad instar Auri potabilis studuerunt, ceu citat. *Morhofius* refert de Amico, qui Φ re singulari artificio ex eo extracto immedicabiles curavit morbos, ut alterum illi à maximo Elixire locum posuerit; hinc & juxta Auctorem *Aphricanæ Sophonisbe*, non saltem pro cosmetico insigni inservit, sed & Ψ in Υ commutare valet. Oleum ejus seu *Liquorem* parare docet *laud. Hoffmannus*, dum ignitum sæpius aquæ frigida immittitur, postmodum pulverisatur & cum Υ tri partibus duabus calcinatur, qualiter massa frigefacta dein in humido aëre facile deliquescit, & ad præcipitationes chymicas ob vim alcalinam, ut & *nephritidem*, virium non est con-

temnen-

remnendarum ; Nos additione reguli $\frac{1}{2}$ ii pulv. & detonatione cum $\textcircled{\text{O}}$ meliorem ejus reclusionem haberi posse credimus, ceu & nobis perplacet illud Oleum Talci, quod parare docet *Agricola in Popp. L. II. p. m. 75. ex Talco rubro calcinato cum ana* $\textcircled{\text{O}}$ & p. β . *Salis fusi*, post edulcorationem fuso cum ana $\frac{1}{2}$, solvendo massam pulveris. in ∇R , & digerendo, donec ∇R omnem Tincturam extraxerit, repetitis affusionibus, quibus filtratis & ∇R per alembicum abstracta, remanet in fundo *liquor ruber pulcherrimus*, cui bis successivè affundendus *Ros majal.* $\textcircled{\text{N}}$ t. quâ solutione à fecibus effusa per $\textcircled{\text{N}}$ nem aquâ evocatâ remanet Pulvis ruber, qui sub tegulâ igniendus per 3. horas ut ∇R omnis abeat. Dein affund. $\textcircled{\text{H}}$ rum *quercinum rectific.* cum quo iterum extrahenda TRa, $\textcircled{\text{H}}$ verò denuo abstrahendum post separatas feces, quæ instar carbonum nigræ sunt. Tandem & per ∇V extrahenda TRa & avocando ∇V ad oleitatem usque, TRa remanet, quod oleum igne forti per $\textcircled{\text{G}}$ pellendum, obtineturq; oleum pulcherrimum, quod si prima vice non transit cum ∇V iterum solvendum ac procedendum ut supra : Refert *Agricola*, se cum hoc oleo Comitibus ejusdam *tibiam ulceribus malignis* plenam curasse postquam eum prius purgasset per $\textcircled{\text{X}}$ ium vitæ, dein dedit hujus olei gut. xij. quotidie in ovo sorbili : Tibiam verò lavit lixivio facto ex ana $\frac{1}{2}$ ii $\textcircled{\text{C}}$ & *calcis vivæ simul fusi igne vehementi*, addito pauculo $\textcircled{\text{P}}$ ri, in quo lixivio bis quotidie lavit tibiam, imposito *Emplastro stictico*, cui addebatur parum dicti olei cum pauculo oleo $\textcircled{\text{H}}$ ni. Idem p. 78. laudat hoc Oleum supra Oleum $\textcircled{\text{O}}$ is, aitq; hoc sufficere ad curanda omnia *Vulnera*, etiam venenata. Porro cit. *Agricola* p. 78. usque 86. narrat usum hujus Olei in *Alchimiâ*, ac tandem quo pacto ex $\textcircled{\text{O}}$ tuo sive reliquiis Talci & $\frac{1}{2}$ ii fiat egregium *Cosmeticum* modo sequenti : Reducatur in pulverem, & affundatur ∇a pluv. coquantur simul per 2. horas, filtra, evapora ∇am , & remanebit pinguedo instar sævi, quæ in calore solvitur & in frigore coagulatur instar ceræ albæ, cujus gutta calida super manus posita, & cum aqua calida fricata, eas dealbat & nitidas reddit, & quia non semper ignis præ manibus est, præstat miscere *liquoris* p. j. cum ij. part. olei *Camphor.* postea locum eo perfricatum lavare cum ∇a flor. fabar. qua re omnes maculæ faciei, quoquo nomine veniant, fugari possunt. Huc & spectat *Aqua Talci Camilli Paraschi*, quæ ob acredinem & vim summè absterisivam itidem cosmetica est : $\textcircled{\text{R}}$ x. *Talci viridis integri* q. v. Inditum $\textcircled{\text{X}}$ lo calcina igne reverberii per hor. 6. tum in pulverem tere, iterum totidem horis calcina, exempto & lævigato adde tantundem *Borracis factit.* iterum calcina, calcinatum tere, iterumque adde tantundem *Borracis*, & denuo calcina, fiet veluti lapis pumiceus, qui facilè solvetur aq. lilior. albor. vel sigill. *Salomonis*. Aliàs intus per se Talcum exhibitum salutare est in *fluxibus* p. n. sistendis. Reperitur Talcum apud *Glaronenses & Neocomenses*, & quandoque mineræ $\textcircled{\text{E}}$ li adnascitur, adeo

ut inde Nonnulli *Florem Eli* esse autument. *Exc. D. D. Grojean Pract. Neotomensis* nobis transmisit *Underwaldner-Tal* bey *Lortschen* repertum, ut & *aliam Talci speciem in rupe* propè *Neocastrum* inventam, quæ tamen leni igne calcinatur. Non procul hinc *Basileâ* versùs *Istein* in rupe *Rheni* Talcum quoque reperitur. Datur & *Talci* genus quoddam *crustosum & fragile*, quod soli oppositum iridis colores exhibet, (de quo supra *Cap. de E*) præter quod & aliud habetur, quod aurei est coloris, ceu & *Ol. Borrichius Act. Hafn. Vol. V. Obs. 85. p. m. 208.* duas alias *Talci* species in *Norvegiâ* dari refert, in usum tiggillorum & furnorum cedentes.

CAPUT XI.

DE CORALLIIS.

CORALLIA licèt plantas nominet *Peirescius in Vitâ à Gassend. edit. p. m. 292.* easque molles tactuique cedentes ad ipsa cacumina, quæ rupta pressaque emittunt lac, sicuum ad instar, admodum causticum, & compressione desinente apparent interpuncta tenuibus foraminulis seu quasi vacuis venulis, quibus lac illud emittitur, nihilominus ob duritiem lapideam & ortum *Eli* & *Θbus* affinem, civitate Mineralium meritò donantur & pro Lapide omnium nobilissimo habentur. Quoad eorum *Generationis modum*, jam antiqua fabula Poëtarum, quæ Corallium è virgis cruore Gorgonis Medusæ (unde olim *Zuingerus* *TRam* Coralliorum, quam ex *his calcinatis cum aceto* parare docet in *Epist. ad Job. Weidnerum in Consil. Crat. L. II. p. m. 283. Meduseum* suum vocavit) perfusis & in lapideam duritiem concretis enatum dicit, rectè innuere voluit, primam Coralliorum materiam, æquè ac Gemmarum, esse fluidam, præsertim quia, ut dictum, sub Aquis Corallium durum cum extremitate turgida plenaque lacte observatur, ut non saltem hoc *Beguin. in Chym. Gall. & cit. Peirescius* in piscatione circa *Tulonum*, observarunt, sed & prope *Messinam* in *Siciliâ* *Curiosiss. Paul. Boccone Mus. Fisiq. Obs. 40. p. 250.* ubi etiam *Coralli Ortum* certæ præcipitationi particularum in mari natantium & sub forma lactis matrici coralli adhærentium adscribit; matrix autem illa seu capsula vel modulus; cui adhærent illæ particulæ, sunt illa crusta vel *Frus*, qui coralliis dum è mari extrahuntur, extrinsecus per totam superficiem ramificationum adhærere observatur, quique *Frus* ruber in uno maris tractu magis quàm in altero copiosus est, ubi tamen adest, non aliter se habet quàm instar spongiæ vel alkali particulas corallū constituentes absorbentis & acidi instar attrahentis, idque supra corpus aliud solidum sive id sit conchylium, lapis vel lignum: (not. vocant aliqui extremitatem turgidam, porosam & stellatam *Florem Coralli*) & quod hæc de-

positio

positio lactis distribuatur & disponatur formâ regularium striarum vel columnarum, non secus ac hoc in concretione \square li, \bigcirc , \oplus & \ominus comm. per juxtapositionem contingit, quare & principium illud componens Corallium instat lactis diffusum per mare præcipitatione aliam non saltem figuram, sed & colorem assumit, quàm prius habuit, idque ope alcali invertentis, vel exemplo Lactis virginalis; Quare cit. Boccone seq. modo se Generationem Corallii concipere scribit his verbis: *Il Latte racchiuso nelle estremità, e nelle Cellule delle ramificazioni del Corallo rosso, e del Corallo bianco legitimo di Dioscoride facendo una deposizione, ed una precipitazione regolare per additionem partis ad partem nelle medesime Cellule di Tartaro Corallino, forma indi la sostanza del Corallo, la superficie del quale è striata; e si come mediante la precipitazione de corp. soluti nè liquidi, come nell' Alume, Salnitro &c. risulta hora una figura, hora un'altra sempre determinata, così ancora, e colla medesima meccanica, e ordine succede questa figura ramosa, e striata sotto la cellula di quel Tartaro Corallino poroso, e stellato, che si osserva nella superficie, e nell'estremità del Corallo rosso mentre è recentemente tirato dal fondo del Mare. Sono di parere che la reale Tintura del Corallo Rosso debba essere spessa, e bianca come Latte, e di sapore alquanto piccante, per conformarsi al suo principio, perche in tale grado si osserva col senso dell'Occhio, e del gusto il seme, e la prima impressione del Corallo, che è quello situato, e depositato nelle estremità turgide, che si osservano ripiene di Latte quando sono rotte, e recentement uscite dal fondo del Mare. Differentias verò Coralliorum quod spectat, Corallia alia rubra, alia alba, alia nigra habentur, quamvis de his quidam, ut Celeberr. Jac. Sponius p. m. in Itiner. judicet, quòd non nisi frutex sint in lapideam duritiem induratus, verùm huic sententiæ obstat quæ in Archivis rarioribus observare licuit, sic namque non saltem Pisis & OEniponti Corallia videntur variarum specierum & colorum, alba nimirum, rubra, sed & nigra summè dura, grisea & violacea, (teste Celeberr. Patino in Relationibus) sed & ipse, quod magis Corallia nigra confirmare videtur, vidi in Musæo Dn. Zannone Bononiæ Corallium nigrum rubro colligatum, item album & nigrum simul adnatum, nigrum spinosum rarius, Corallium rubrum elegans lineis albis variegatum, &c. Sic & Exc. Rumphius ex Insulâ Amboina Nat. Curiosis Germ. præter rubrum vulgare, novem genera transmittit Misc. Cur. Dec. II. Ann. III. Obs. 24. p. 77. nim. Corallium nigrum ramosum & monoclonon, cinereum ramosum & monoclonon, Album pelagium, album littoreum seu Hippuris saxea, Amaranthus saxeus, Pseudocorallium rubrum fistulosum & Acarbiium anguinum; Quas omnes Exc. Menzelius cit. Ann. p. 71. non ut plantas interno principio enasci judicat; sed plantas marinas juxta loci limosæque ∇ æ varietatem diversimodè incrustari, sicut res condienda saccharo obducitur, absumptis paulatim putredine plantis marinis, relictis-*

que

que indumentis suis jam induratis & formam rerum amissarum servantibus, vel exemplo *Fuci marini* nigri lapillo albo innati, *Androsaces* seu congeriei fungulorum pileatorum induratorum, &c. Huc & spectat *Antipathes* seu corall. foliat. fol. minutis aristæ triticeæ in *Pona mont. Bald.* p. 104. *Vires Coralliorum* ob vim Qlicam (Δ le enim alcalium \ominus cum oleo, ut & materiam fuligineam brunam in *Pseudo-corallio articulato* & ipso *Corallo* duriore, ipsi TRæ præferendum \S ne extraxit *Cl. D. Herm. Nic. Grimm* in *Miscell. Cur. Dec. II. Ann. I. Obs. 173. p. m. 418.*) acidum absorbentem, invertentem, roborantem, fibrarum tonum intendentem certè insignes sint, ut & sec. *Helmont. irradiativæ*, ceu rubra corallia appensa hilaritatem & letitiam, nigra tristitiam & mœrorem inducere dicuntur, imò illa in affectibus melancholicis, in specie dictis, & Epilepsiâ quoque egregiè opitulantur; hæc verò phrenitides & furiosas manias sedant, pro vario scilicet modo, quo Archæus ab illis afficitur; hinc etiam, vel ex signaturâ rubra cum purpurâ sanguinis nostri peculiarem sympathiam colunt, dum in febribus malignis, ubi M.S. infecta est, splendorem suum deponunt, imò instante morte, *Ettmüllero teste*, maculis liventibus & nigricantibus conspurcantur, id quod effluviis sanguineis attribuendum erit, prout & appensa mulieri hysterica pallefcunt, affricta contrâ carni mulieris sanæ fulgorem pristinum recuperant.

I. CORALLIA RUBRA pulverisata vel per se, vel inter consimilia absorbentia fere prima (lactentibus tamen erraticè febricitantibus minus quadrantia) in hypochondriorum imediatis & consecretariis superiorum regionum hypogastriisq; per multis vitiis planè polychresta sunt, vel per se, vel quoq; cum \S rinis, \S liabus, anodynisque data; ut loquitur *Dan. Ludov. Pharm.* p. m. 325. nimirum ut dictum, potentissimè \S dum corpori hostile adgrediuntur, illudque edomant, unde in variis affectibus inde exortis egregiè operantur, v. g. ventriculi & intestinorum, quorum fibrillas motrices amicè roborant, hinc in affectu hypochondriaco, cardialgiâ, passione hysterica, colicâ, lienteria, diarrhæis, dysenteris, pleuritide, (cum pulv. fl. papav. errat. ocul. cancr. nitro sacch. cand.) Calculo, Podagrâ (in quibus diu usurpata cum Lactē, cui *Fragaria* incocta sit, optime acrimoniam humorum infringunt) &c. optimum exhibent remedium: Usta verò si sint, potentius adhuc acidum p. n. absorbent, v. g. in Febribus intermittentibus: \mathcal{R} . Corallor. ustor. 3j. \oplus ri fix. 3℔. \S dulc. gr. xv. Laud. opiat. gr. ij. ol. caryoph. gt. iij. Reg. \S ii medicin. 3℔. M. f. Pulv. pro 3. dos.

II. MAGISTERIUM CORALLORUM quidem non sine causa hætenus *Zwelfero* aliisque malè audiit, quòd id \mathcal{R} -bus \S dis paratum, sicque saturatum, impotensque \S dum morbosum adgredi, inutilis fere Ψ sit & quoad virtutes plurimum castretur; *Junckenius* ad Agric. ita parat: \mathcal{R} . \ominus \boxplus vel ciner. clavell. \mathcal{H} ij. affund. \mathcal{K} fortiss. 3xv. ebullitione sedatâ decantetur liquor insipidus, hinc

hinc \ominus residuum siccetur, affundatur denuo \ddagger , idq; repetatur ut prius, donec nulla amplius effervescencia notari possit & alcali penitus \ddagger to imprægnatum; hoc dein indatur Ota & habebitur menstruum Corallis superinfundendum ad eminent. 3. vel 4. digitorum, unde quod in loco tepido solutum est, decantandum, rursusq; de menstruo affundendum; solutiones demum abstrahendæ ad siccitatem materiaq; alba residua ∇ à frigidâ edulcoranda, sicque habebitur Magister. corall. in Diarrhæis, Dysenteris (v.g. Rx . Magist. Corall. C.C.ust. Nuc. mosch. α . D.B. Theriac. cœlest. gr. j. M. f. Pulv. in syr. cond. nuc. mosch. sumendus) Hemoptysi, Hemorrhagiis, (v.g. Rx . Mag. corall. perlar. ana D.B. Aqua plant. zj . \ddagger rosac. syr. corall. ana z.B. M.) aliisq; fluxibus p.n. si ullum, in usum adhibendum.

III. SYRUPUS CORALLORUM ita parari solet: Rx . Corallor. rubr. zij . dissolv. in succi citri t.Bj . Digerantur per octiduum, & postea filtrentur, in hac solve sacchar. albiss. & digere evaporando ad syrupi consistentiam: Mayerne in Prax. p. m. 321. solutioni acidis factæ adhuc addit succos cydon. fragor. rub. id. & postquam saccharum in iis solutum fuerit, in nodulo suspendit nuc moschat. & sant. citr. Commodius quoque & melius fit si modo prædicto \ddagger to Qlisato solvantur, unde Rx . Magister. corallior. prædict. zij . vel iiij . solv. in succo ribium vel berber. clarific. ziv . sacchar. opt. t.Bj . & solâ digestionem & dissolutionem emergit syrupus, in morbis ab Archæo furioso, fluxibus p.n. (v.g. fluore albo, quem aliquoties eo feliciter abegit Exc. Dn D. Jos. Lanzonus Misc. Cur. Dec. III. An. I. Obs. 39. p. m. 58.) ad confortandum haud contemnendus.

IV. TINCTURA CORALLORUM juxta Hoffm. in Not. Poter. p. 7. nil nisi solutio est, quæ quo magis subtili & blando menstruo confecta est, eò efficacior existit; Optima autem juxta ipsum paratur cum — \oplus dulcificato, quæ amurcam venarum abstergendo, & evacuatoria vi blandâ stimulando, purum sanguinem servare potest: Loco — us \oplus autem summopere laudat in morbis Feis — um \oplus li, quocum Extractum suum Corallorum rubr. paravit Hayne de Morb. astral. p. m. 62. & in morbis ventriculi à vitiatâ digestionem aliisque inde obortis utilissimum comperit; Radicalis autem TRA quæ non sit coloratum menstruum vel tincta saltem solutio, sed — re suo, à quo Corallia rubra colorari dicuntur, prægnans certè inventu rata est. Verzascha noster olim TRm Corallorum præparari fecit ex — u fol. quercus (ex succo nimirum eorum fermentato & — ne prolecto) affuso Corallis pulverisat. rursus abstracto ad consist. mellis, unde — Vini elegantem rubedinem contrahit, hancque contra omnes generis fluxus alvinos conducere in Epist. ad Wepferum Obs. 100. testatur; Vid. & Michaëlis Op. Med. & Kircher. Mund. subterr. L. I. p. 101. qualiter tamen subtilis saltem quoque fit solutio, vel abstractionem menstrui vel facili præcipitationem in pulverem redigenda, quâ ratione inductus quoque Celeb. Rivinus in Manud. ad Chem. Pharm. p. m. 81. refert circa usum TRA-

rum ejusmodi paratarum ope acidi & menstrui spirituosi (cujus intuitu Exc. Bohn. Diff. Ch. XIV. S. 32. non vult decidere num verè eliciatur, an verò potius quædam horum partes integrantes & minima de totius naturâ participantia solvantur) se nil aliud observare potuisse, quam idem illud quod —us , v.g. C. C. vel *antiscorb.* præstant. Hinc ab aliis TRa Coralliorum alcalisata parari solet: $\text{Rx. Corall. r. } \textcircled{\text{D}} \text{opt. } \tilde{a}. q. s. \text{ indantur } \textcircled{\text{S}} \text{ tubulatæ, \& prædibit in recipientem amplum } \textcircled{\text{—}} \textcircled{\text{D}}, \text{ Corallis in retort. calcinatis, quibus deinde } \textcircled{\text{—}} \text{Vini rectific. affundendus, ut TRA in anxietatibus hypochondriacis, \& ubi depuratione M. S. opus est, utilis obtineatur. Verùm quia \& sic TRA potiùs ex } \textcircled{\text{D}} \text{ fixo emergit, quàm ex vero Coralliorum } \textcircled{\text{—}} \text{re, alii aliter procedunt; Tachenius in Hippocr. Chym. p. m. 239. Corallia integra reverberatione per 6. } \textcircled{\text{S}} \text{ reclusit \& rubedinem in iis latitantem ad maturitatem perduxit, \& dein } \textcircled{\text{—}} \text{u } \textcircled{\text{D}} \text{ i TRam eduxit, qui \& insuper docet, etiam ex non ustis corallis TRam elici posse ope } \textcircled{\text{—}} \text{Vini } \textcircled{\text{—}} \text{ti; verùm antequam hunc adhiberet prius } \textcircled{\text{—}} \text{ rubrum è corallis menstruo itidem } \textcircled{\text{—}} \text{reo elicere tentavit Joel. Langelottus in Epist. ad Naturæ Cur. nim. Oleo quodam (fortè anisi) inter destillata vegetabilia blandissimo, unde vix exacto mense, cùm more solito cucurbitam agitaret, animadvertit fragmenta Corallina paulò intensius rubere \& mollescere, sine ulla tamen olei mutatione; hinc perrexit eodem gradu coloris, \& animadvertit mirabiliter Corallia penitus in mucilaginem rubicundissimam resoluta esse, verùm quia menstruum hoc } \textcircled{\text{—}} \text{um se combinare cum } \textcircled{\text{—}} \text{re coralliorum non posset, quamvis repetita fuerit digestio, affudit tandem Sp. Vini } \textcircled{\text{—}} \text{satum, à quo brevi digestionem resolutus est liquor in rubicundiss. TRm. qualem itidem obtinuit Schnorf. seq. modo: } \text{Rx. Corallor. rubr. fragmenta integra; iis affunde Menstruum nostrum oleaginosum è cort. abiet. aut ejus loco Oleum quoddam aromat. v. g. Anisi, Fœniculi, \&c. Coque simul in cucurbitâ cum alembico cœco in arenâ calidâ bulliendo per 6. 7. aut 8. horas, donec Corallia instar ossium alba jaceant, \& Oleum sit omnino tinctum; quod decanta. Decantatum inde retortulæ loricatæ \& pelle igne cinerum leniter Oleum, donec rubedo simul progredi velit. Tum invenies resinam Corallorum in fundo retortæ quæ fortiter adhærebit. Huic infunde aquam calidam cum sale Tartari, \& coque simul in balneo fervente, donec aqua residuum Oleum \& sal tartari simul imbiberit, \& rursus pelle per retortam, ut transeat in formâ lactis, cavendo, ne resina sulphuris comburatur; hoc factò affunde resinæ Spir. vini rectificat. \& bulliant simul, donec tingatur; idq; toties repete, donec non amplius tingatur. Filtra. Abstrahes sp. vini ad consist. tum rursus coque in aquâ \& bullias, filtratam rursus abstrahas; idq; toties repete, donec paucissimæ fæces in filtro amplius remaneant; Denique Extractum evaporatum serva solum \& vocatur Sulphur seu Essentia Corallorum; aut solve in optimo Sp. Vini redigendo in TRam ad libitum, uti moris est. Not. Quò magis sulphur est depuratum, eò minus se præcipitabit. Si cum aquâ simpl. depuratum per filtrum agatur, omnino non præcipitabitur nec in aceto quoque, sed non habet intensam rubedinem. De reliquo id quod Spir. vini tingitur, modò de subito aquæ v. g. melissæ infusum lactiforme fiat, optimos præstitit effectus. Estque genuina Corallorum TRA. Tu si oleaginosum menstruum observes \& modum id rursus separandi, habebis viam ad altiora sulphura etiam metallica purificanda \& exaltanda. Vid. \&$

Borrich. Herm. \& Ægypt. Sap. p. m. 327.

SECTIO IV.

DE

MEDIIS MINERALIBUS,

EJUSQUE PARS I.

DE SALIBUS.

CAPUT I.

De MEDIIS MINERALIBUS in genere, eorumq^{ue} Ortu
& Mixtione.

REMISSO scrutinio Metallorum & Lapidum agendum porro de *Mediis Mineralibus*, quæ ita dicuntur, quod mediam inter illa duo quasi naturam habeant, sunt enim ex parte *lapides* & dura instar lapidum, & ex parte *metalla*, quia funduntur & liquefiunt instar metallorum: Differentia nimirum hæc est, *Lapis* nec liquefcit nec metallo ductilis existit: *metallum* verò sub malleo tractabile & igne liquabile est: *media* verò liquefcunt & non producuntur, sed in fragmenta dissiliunt, quo lapidem referunt, liquefcencia verò metallum. Dispersantur autem *Media Mineralia* in *SALIA*, *SULPHURA* & *TERRAS*, quorum priora duo aliis vocantur *Succi* (*Seneca Quæst. Nat. L. II. Liqueores* appellat) *concreti*, *Salia* quidem *macri*, *Sulphura* verò *pingues*, nim. pro principiorum variâ commixtione, particularum constituentium pororumque diversâ habitudine, maximè verò materiæ subtilis seu elastici ætheris diverso concursu & actione variâ, *diversa* ejusmodi corpora producuntur, ut in *Chym. Phys. Joel. Langelotti Thes. Remed. annex.* prolixius corporum naturalem & artificialem statum declaravimus; est scil. materia mundi subtilissima (aliàs *spiritus æthereus*, *Mercurius æreus*) quæ poros telluris angustos penetrans & pervadens exacuatur, sed nihilominus circa terrestres quasdam particulas aliter inde figuratas detinetur & incorporatur, sicque ad statum aliquem quietis & rigiditatis normam deducitur, unde varia puncta salina, *Salia* nimirum (qualia do-

cente Kunkelio Obs. Chym. p. m. 121. in suâ naturâ prorsus ejusdem sunt generis, & non nisi ratione consistentiæ ∇ & differunt) oriri videntur & ex hinc etiam, pro materiæ subtilis vario motu ac quiete, particularumque præcipuè ramolarum variè agitarum accumulatione & congressu diversa Sulphura, ceu in sequentibus de hoc clariùs; Ubi verò particulae terrestres minus arcto nexu junguntur, pori & interstitia magna relinquuntur, parceque iis associantur ramosæ partes, rigidaque salina puncta minus vel multum dispersa saltem in iis existunt, Terræ resultant. Quo pacto autem Corporum ejusmodi diversitas emergat, Cartesius quoque Principor. Philosoph. Part. IV. S. 59. & seq. explicare contendit, ex materiæ subtilis inæquali per terram interiorem, quæ non ubique æquè densa est, transitu, unde ejus particulae, semper aliquantulum modò plus modò minus moventur, non eæ solùm quæ vicinis non annexæ sunt, ut particulae \boxplus , \ominus & ∇ & dulcis & aliæ quævis in majoribus ejus meatibus contentæ, sed etiam eæ quæ omnium sunt durissimæ ac sibi mutuò quàm firmissimè adherent. Non quidem quod hæ ab invicem planè separentur, sed eodem modo quo videmus arborum ramos ventis impulsos agitari, & eorum intervalla nunc majora reddi nunc minora, quamvis idcirco arbores istæ radicibus suis haud evellantur, ita similiter per quam ingeniosè Cartesius infert, crassas & ramosas terræ istius particulas ita connexas esse atque implexas, ut planè ab invicem motu caloris disjungi haud possint, sed saltem aliquantum concutiantur & meatus circa se relictos modò magis modò minùs aperiant. Quia verò terræ hujus particulae invicem fortius connexæ duriores sunt particulis aliis terræ illius quæ ipsis incumbit & suprâ locatur, hæ dum in has inferiores eorumque meatus & poros delabuntur, ipsas facilè motu isto suo contundere & comminuere, sicque ad duo genera figurarum reducere posse infert; Hinc namque de Succis acribus & acidis, ex quibus fiunt \oplus , \ominus , item de Materia oleaginea Bituminis, Sulphuris, &c. sic ait: particulae quarum materia paulò solidior est, quales sunt salis, meatibus istis interceptæ atque contusæ, ex teretibus & rigidis planæ ac flexiles redduntur, non aliter quàm ferri candentis virga rotunda, crebris malleorum ictibus in laminam oblongam potest complanari, cumq; interim hæ particulae vi caloris actæ hinc inde per meatus istos serpant, duris eorum parietibus allisæ atque affricte, gladio-
lorum instar acuuntur, sicq; in succos quosdam acres, acidos, erodentes vertuntur: qui succi postea cum metallica materia concrecentes, \oplus , cum lapidea \ominus , &c. componunt. Particulae autem molliores, quales sunt pleraque ex terra exteriori delapsæ, nec non etiam eæ aquæ dulcis ibi penitus elisæ tam tenues evadunt, ut motu materiæ primi elementi discerpantur atque in multos minutissimos & quàm maxime flexiles ramulos dividantur, qui ramuli ∇ sribus aliis particulis adherentes, componunt Sulphur, Bitumen, &c. Acutiss. Kunkel. Obs. Chym. p. m. 15. Principium omnium rerum statuit Aquam & Sale, quæ duo in primâ sua naturâ insepa-

inseparabilia sint omniq; sapore & odore destituta, ∇ mque Θ em universalem, qui sit propagatio omnium rerum, in se ipsa continere; quod verò aqua dein sapida fit aut sal saporem nanciscitur, hoc fieri accidentaliter ope putrefactionis, ut dein vel alcali vel acidum nominetur, pro ratione scilicet matricis quâ concrevit, pro conditione ∇ tionis caloris & frigoris; nim. *Sal ope putrefactionis & digestionis* (dum per internum calorem mucilago quâdam aut gut generatur & per hanc subtilis quâdam fit fermentatio, quæ acidum gignit & cum particulis diversæ figuræ concurrentibus diversa alia corpora) *progignitur* ope caloris vel motus particularum intestini; motus nim. est qui atterendo & subtilizando partes tum ∇ eas tum rigidas ∇ eas in salia acuta transmutat, ceu & videmus in Chymicis flammam, fermentationem & quemvis motum vehementem intestinum salia producere & in *Scorburicis & Podagricis* in quibus frequentes sint ebullitiones & humorum effervescentiæ, Θ ium proventum in urinâ conspici uberrimum; Quare ingeniosè Exc. Frid. Hoffm. in Diss. de Sal. vol. genef. §. I. ait: *Nulla præexistunt Salia quæ suum esse non recipiant ab elastico ætheris motu; hinc pro variis mixtorum contemperamentis vel situ, nexu & magnitudine partium mutatâ varia exoriri Salium genera, evidens est, præsertim si attendamus ad corporum fermentationi obnoxiorum varia producta; & §. VI. Minerale Regnum* \sim us ac Θ ia quidem præbet, magis tamen fixos ac acidos quàm Δ les ob partium suarum ∇ streitatem sibi adhuc conjunctam & velociorem ætheris motum deficientem.

CAPUT II.

De SALIUM Natura & Proprietate in genere.

SALIBUS autem meritò inter media mineralia primatum deferimus, dum haud absque ratione *Homerus* Sal divini nomine insignivit & *Plato* in *Timæo* sal DEO amicū corpus vocavit, *Solem* & *Salem* optima vitæ dixit, nosq; in *Chym. Phys.* apertè diximus, *Quò magis corpus sale saturatum est, eò longavius & vivacius esse, ceu & Cornelius Drebellius* famelicos in mari peregrinantes refecit, maximâ vi salis ita congestâ, ut inde vapor elatus illos afflaret, & *Mazzotta de Min. p. m. 292.* se vidisse refert fœminam aphoniâ factam sale palato oris ejus affricato mox restitutam. *Salium* autem nomine sumitur id quod cum sit durum & friabile, in ∇ â tamen dissolvitur, qualiter etiam sales compositi \star , \oplus , \circ inter Θ les numerantur, licet hæc Θ formia Corpora potius sint quàm Θ . Dum verò Θ ia corpora in ∇ resolubilia (subtilitate & crassitie distincta) sunt, fit tamen ut uno soluto, etiam alterum solvi possit, cum varient internæ configurationes, ceu *Human. D. D. Guilelmini* coràm *D. Marsilio Bononia* monstravit \oplus in prismata hexagona, etiam sec. totam axis longitudinem per-

forata coalescere; \oplus & \boxplus in parallelipeda obliquangula, comprehensa planis rhomboidalibus, \bigcirc in octaedra, \oplus com. in cubos, si non semper tamen plerumq; nim. \ominus ia constant ex atomis eius figuræ quam \boxplus li maiores referunt, easq; deinde à blando motu liquoris cui innatant, sibi invicem adaptant & obpressionem fluidi cohærere corpusque simile constituere faciunt: ita v. g. particule pyramidales sibi similes & æquales quæ deinde octaedra aluminis constituunt, sic coeunt, ut dum 4. earum bases in eodem sunt plano & Quadratum constituunt, & alia quædam inversè ita media ponitur inter illas, ut vertex ejus in eodem sit plan o cum 4. illarum basibus, tandemque alia huic superponitur, constituunt pyramidem majorem componentibus similem; id quod præprimis etiam *Levvenhokius* microscopio suo confirmavit. Nim. ex tali variatione figuræ salium quoque fit ut *Ita hæc salia diversos quoque præbeant* — *us ac insuper si unà solvantur & evaporentur regionem sibi quodvis particularem ob figurarum internarum irregularitatem quasi eligat, quamvis quoad externam figuram sal idem numero variè concreescere possit, ceu videmus \oplus evaporatione in trabeculas seu stirias concreescere, marmoris verò speciem æmulari dum in catino fusorio liquefit & in pelvim effunditur, nivis verò consistentiam in fictilis superficie exteriori adipisci, dum aquis dilutum per fictile transudat: imò \oplus tro, sale marino, \oplus lo seorsim vel omnibus simul in ∇ a solutis, evaporatione institutâ, apparet, \ominus ia ascendere juxta vitri altitudinem ad margines usque, & rursus descendere. Omnium verò figura \ominus ium oblonga & acuminata est, ut arguit compungens eorum sapor, illorumque facilior in aëre humido vel ∇ â exolutio, dum hujus partes lubricæ & flexiles circa salium spicula convolvuntur eaque secum abducunt. Hinc & quia particule illorum inflexiles sunt & duræ, non mirum cur salia sint friabilia & non ægrè invicem separentur. Imo inde patet quare \ominus ia ratione suorum angulorum spiculorumq; potentissimè in humores agunt, eorumque p. n. visciditatem solvunt, tenacitatem attenuant, stagnationem auferunt, novumq; adeo humoribus motum conciliant, fibrillisque tonum pristinum restituant, de quo vid. *Clauderii remedia salina polychr. in fine Tr. Bals.**

CAPUT III.

De SALE COMMUNI & SALE GEMMÆ.

SALI communi, ut principi salium, ac nobilissimum ac optimum aroma dicto (dum cibi necessitatem, referente *Plutarcho*, in suavitatem, acido suo activo, convertit) meritò primas deferimus. Est autem Sal commune juxta *Kunckel. Obs. Chym. p. m. 154.* in suo genere adeo varium ac diversum ut in singulis officinis salinis aliud sit. Differentiæ nim. sunt, quod aliud sit vel fossile & ca-

& *caduum*, quod stasis effoditur è locis, quo pacto refert *Varenius in Geograph.* totam insulam Ormum nil nisi durum candidum salem esse, ex quo secto parietes ædium construuntur, & *Wagner. in Helvet. Cur.* ex lapidibus salem in Valle *Ætuatiâ* apud *Rhatos* in sylva *Seisâ* vocata, excoqui & à natura in cubos efformari seu \square los quadrangulos: vel *marinum* quo mare scatet & imbuitur ut Aër nitro, præsertim in fundo glaciei tectum, ceu è quo per siphones aqua sale magis prægnans obtinetur, glacie illâ falsedine orbatâ particularas salinas graves deponente, experimento *Sam. Reyheri*: vel *fontanum* quod lacus, fluvii ac fontes sufficiunt, quo pacto non saltem in *Germaniâ* plures sunt fontes sale insignes, unde sua nomina nobilia oppida sunt mutuata, ut *Hala Hermundorum*, *Hala Sueviæ*, *Hala Rhatia*, *Salisburgum*, &c. sed & in *Helvetiâ* prope *Aquilegiam* ad locum *Pannè, Roche*, & *Bactiaci* (*Bex*) vel *Arveia* in Agro *Bernensi*, & quidem hodierno die majori cum emolumento quam antehac, ex salinis excoquitur. Ex quibus tamen fontanum aliis, quia rarius & levius, cedit, dum filtratione per poros terræ aqua marina salsa de suâ acridine aliquid perdit acidumque ejus infringitur, hinc namque *Marinum* habetur ex ∇ marinâ evaporatione (modum perscripsit quidam *Gallus ad Oldenburgerum in Act. Angl. p. m. 854.*) ut in *Galliæ littoribus*, in *Lusitaniâ*, &c. si album esse debet in ahenis excoquitur & dein in metas more sacchari diffundi valet: In *mediterraneis Europæ locis fontes salsi* id præstant, ex quibus sal igne excoquitur, probabile est *Lutolfo Hist. Æth. p. 106.* salem nativum & solidum in intimis montium recessibus dari, cujus virtutem aqua pertransiens abluendo sensim attrahit & vi ignis resoluta reddit. In *Sueciâ* salem ex oceano excoquere quidam tentavit, sed lignum sumptus minimè resarcivit. In *Poloniâ* salis fodinæ sunt, ex quibus metallorum instar effoditur; dum sub ∇ â latet, mollis in lateres scindi potest, egestus in aère durefcit. Aliàs quia Sal salsum & muriaticum est, non saltem quoad intimas ipsius particularum figuras, obtusos aculeos ab acumine in latiore basin desinentes obtinet, sed & tum ex \mathcal{Q} li tum \mathcal{J} do (ut monstrat *cita granulatio* salis admixtione *fellis* vel *sanguinis bubuli*, dum hujus \ominus Δ le se cum \mathcal{J} do unit) constabit, magis tamen de naturâ \mathcal{Q} li habebit, quàm \mathcal{J} di, experimento *Grevv p. 64.* qui observavit \ominus em communem cum solo \sim u \oplus li effervesce, notatque \sim um ejus esse \mathcal{J} dum continens quid de \mathcal{Q} li, multum differens à \sim u \oplus ris, \oplus li, &c. Acidum verò & alcali principia esse \ominus communis probat *Ettmillerus* experimento \ominus comm. artificialis, quod obtinetur, si \sim us \ominus affundatur vel \ominus \mathcal{F} vel ciner. clavell. vel etiam Ψ denuoque abstrahatur, & postea \odot elixivietur, sic enim obtinetur perfectissimum \ominus commune, teste *Ettmilleri in Chym. C. VII. p. m. 14.* Et hujus acidi præpotentis in \ominus communi intuitu, non mirum quod dicat *Kunkel. Obs. Chym. p. m. 155.* Si salia noveris eorumq;

rumq; anatomiam intellexeris & metalla penitus perspexeris, non miraberis op^{er}
 ⊖ com. vel Gemmæ D exaltari & fixam reddi, possibilitatemq; transmu-
 tationis metallorum demonstrari posse. Vid. *Holland in Oper. Min.* ubi cal-
 cinationem metallorum ope salium candidè instituendam esse docet. Cœte-
 rum *Ortum salis communis* quod spectat, eum in *Chym. Phys. Langelott. p. 264.*
 adscripsimus activitati materiei subtilis, quæ aquæ & comiti ejus aëri immix-
 ta ∇æ particulas varie dividit & exacuat, confringit & mutat, ut ex certâ
 fermentatione gur vel mucilago ∇ea generetur acido & ∇eo prægnans, ex
 quâ quoque ∇ium alias generari *Kunkel. Obs. Chym. p. m. 12.* docet, maximè
 quia *Beccher. de Min. aren. perpet. p. m. 76.* apertè fatetur ∇um esse puram pu-
 ram essentiam salis marini ex eoq; oriri concurrente ∇â quadam subtili
 opacitatem ei tribuente, ceu & refert *Leursen in Prodr. Theatr. Chym. C. IX.*
 sal commune re quadam vili in ∇ium currentem permutari ex ejusq; —u
 coagulato facilè chartam comburi posse. *Usus Salis* sunt aut *Theologici* dum
 olim eo DEUS delectabatur in sacrificiis *Num. XV.* aut *Politici* quatenus non
 saltem olim in *Æthiopiâ* sal d' *Angugni* pro moneta (prout & ante 50. annos
Dux Bavarie hæredibus *Amerbachianis* pro Corpore *CHristi* egregiè ab *Hol-*
beinio picto *Basileæ* obtulit 2000. dolia salis, quorum unumquodque pretii
 sex florenorum) inserviit & antiquitus *Imperatores* sale milites solvebant,
 unde *Salarium*, sed & hodie *Principum* & *Magistratuum* præcipui reditus
 inde habentur; aut *Dietetici* dum cum *esculentis* assumitur & eo condita à *cor-*
ruptione servat (quia ejus partes punctatim *carnes v. g.* ingrediendo se in mo-
 dum paxillorum habent & motum partium carnis impediunt) *digestionem*
 summopere faciliat, incidendo, abstergendo, salia sylvestria heterogenea
 infringendo, absorbendo & per diuresin eliminando, unde & tantùm abest
 ut *calculo laborantibus* & *febricitantibus* salis usus sit interdicendus, juxta mo-
 nitum *Cardilucii* in *Not. ad Hartmann. p. m. 631.* præsertim dum & *Venerem* sti-
 mulat & *prolificum semen* reddit, &c. Quare & *Aëtius Tetr. 3. serm. 1. c. 24.* plan-
 tis aromaticis *puleg. hyssop. Cumino* miscuit pro præservativo à morbis; ceu &
 peregrinantes *nuci moschata* illud miscent & cum *ovis* ad confortandum de-
 glutunt; aut sunt *Chymici*, dum facit ad solutiones *Auri*, metallorum fluo-
 res, depurationes, &c. aut sunt *Medici*, iiq; vel *interni* vel *externi*. Sic nam-
 que in *Apoplexiâ* insultu si nil ad manus sit optimè mox exhibetur vomito-
 rium ex *salis comm. 3j. in Aq. font.* quo citiùs eò meliùs: imò crediderim in
 aliis morbis, ubi incisione & absterfione humorum opus est, id aliis com-
 mixtum laudabiles effectus præstiturum, si modo frequentius in usum ad-
 hibeatur, sic namque *halecis* ⊖ti usu *Quartanarium* restitutum refert *Rolsin-*
cus, item *Aurigam* non paucos febre diurnâ laborantes, haustu vini, in quo
 manipulum salis prius dissolvisset, exhibito, curasse docet noster à *Brunn Syst.*

Mat. Med. p.m. 24. de quo in Regno Vegetab. Gen. C. XXIV. de Salso Sapore. Externe quantum valeat sal depuratum patet ex eo, quod asserat citat. *Leursen*, equum sub sella ex compressione aut alio vulnere læsum feliciter curari solo sæno intincto & madefacto liquore Θ so; Sic & in Aquâ salsâ absynthium decoctum fotum præbet contra Cancrum in facie, uti *Bartholin*. Misc. Cur. Dec. I. An. II. testatur. Hinc & in combustionum $\epsilon\mu\pi\upsilon\rho\acute{\alpha}\sigma\eta$ extrahendo certissimum est, item in Colicâ flatulentâ, Cephalalgia, Catarrhis ab humore frigido in Sacculo resolvente *Fernelii*: R. Sal. comm. \mathfrak{z} ij. sem. anis. sænic. sænogræc. Baccar. laur. ana \mathfrak{z} ib. Milii \mathfrak{t} bb. Torrefiant in sartagine, sensim affundendo Vini generosi q.s. Includantur duobus sacculis, qui vicissim calentes applicentur, ∇ prius irrorati. Sic & ex eo in tenuissimum pollinem redacto cum oleo rosar. bonum Linimentum antipodagricum obtinetur pedibus affricandum familiari in ulu *Craton* hinc inde in Consiliis, cuius loco tamen præstat Oleum salis per deliquium *Theod. Zuingeri*, quod ita parare docet apud laud. *Craton*. in Consil. L. II. p. m. 382. nim. sal commune tost. urinâ puerorum octiduanâ excipitur, in calido per dies aliquot fovetur; liquor omnis per filtrum colatur, colaturaque excoquitur ut sal tetragonum in fundo maneat, quod in frigido supra porphyritem in oleosum liquorem abit, ceu hinc non mirum cur *Solenander* in Consil. p. m. 401. Muriam à sale comm. fungo radici quercûs adnascenti asperso defluentem multis profuisse testetur, præsertim si ab initio vel etiam in fine paroxysmi in usum trahatur. Quod spectat Aqua antipodagrica externa *Frid. Hoffman*. Thes. Pharm. S. II §. 14. R. Sal. comm. \oplus , \bigcirc aa. \mathfrak{t} bj. solv. in Aq. sperm. ranar. canth. v. coq. filtr. Vid. & *Fel. Würtz*. in Chirurg. Sic *Stockerus* in Prax. Cap. CII. p. m. 224. ad apostema ventosum in genu & alibi expertum sequens laudat: R. Sal. comm. vel nitri, Calce viva \mathfrak{a} . \mathfrak{z} ij. Cinerum vitium \mathfrak{z} bb. coq. in lixivio de lignis quercûs, ubi sit sexta pars $\mathfrak{+}$ ti acuti, & cum spongiâ applicetur, & decenti ligaturâ ligetur.

Ex Preparatis è Sale communi sic

I. SPIRITUS SALIS, qualis gratissimus omnium sic fit: R. Sal. p. iij. Bolæ com. p. viij. \mathcal{A} tur aperto igne, rectificetur è cucurbita, ubi primò prodit phlegma, hinc ω -tus striatus ac in fundo Oleum seu ω -us concentratus. Quâ in operatione fit ut sales teretes & rigidi per ignis torturam dividantur quoad minima ramenta, quæ per ignem exasperata undiquaque angulis acutis scindentia linguæ nostræ imprimunt sensum acidi. Alii \oplus commiscant, ut hoc terram nitri adgrediatur, quæ vinculum ω -us nitri est, sicque ω -salis tantò facilius liberari & ignis motu in altum adscendere possit; ceu & in eundem scopum Spiritum salis alii itidem leniori igne ex . . . præparant mediante oleo \oplus li ut menstruo corrosivo: R. Sal. comm. \mathfrak{t} bj. Aq. pluv. \mathfrak{t} biß. Ol. \oplus li rectif. \mathfrak{z} iv. vel v. \mathcal{A} tur ex . . . in fine augendo ignem ad totalem liquoris egressionem. ita enim præterea corrosivum \oplus li oleum supplebit vehementiam ignis &

falem corrodendo comminuet in minima ramenta, quem *statum salium Wil-*
lis. de Ferment. vocat *sales ad fluorem effectos*. Ex ☉ verò habetur *Sal mirabile*
Glauberi, de quo & mox. *Ufus* hujus *sp. salis* egregius in *phlegmate tenaci viscido*
incidendo, subtiliando, dividendo, ceu hinc *aliquot guttae ejus cum liquore spiri-*
tuofo aromatico assumptæ optimum præbent *stomachicum ad appetitum deper-*
ditum restaurandum, fermentumque ventriculi deses exaltandum & è glan-
dulis stomachicis proliciendum; Quare & *Moebius* —um *salis* (sed rectifi-

catu m prius in B. M. super vitro venet. contuso, ut refringatur quodammodo
 ejus corrosivitas) refracta dosi comiscuit cum —tu *ci ☐so pro insignio-
 re virtute aperitivâ, resolutivâ & diureticâ, nim. spiritus hic tinctus florib. bel-
 lid. rubr. (unde nomen TRæ aperitivæ Moëbii) insigniter diuresin & arenulas mo-
 vet, si aquis diureticis diluatur (per se namque potius renum tubulos perverser-
 teret magisque corrugaret) id, quod præprimis exemplo incolarum Gallix
 versus meridiem magis habitantium ceu qui minus nephritide infestentur
 quàm septentrionales, comprobatur expertus Nicol. Venette *Traite des Pierres*
 p. m. 247. Quin & *Spir. salis* in *Hydrope* optimus, in quo sitim insuper com-
 pescit, ceu & in *Febribus ardentibus* eadem ratione valet, dum & *sanguinis ar-*
dorem extinguit & putredini resistit, aquis cordialibus disgregatione permistus.

II. SPIRITUS SALIS DULCIS, temperatus magis, minusque corrosivus
 ita habetur: R. *Spir. sal. rectif. p. j. spir. vini rectif. p. iij.* (anaticâ enim portione
 minus dulcis redditur) *Digere simul per 24. hor. postmodum* *Œtur ex arenâ per*
Œ vitr. idq; repetere sæpius digerendo & destillando. donec alcohol vini bene cum spi-
ritu acido unitum. h. e. ut blandum oleum vini suis hamulis & ramusculis comple-
xum fuerit Sales scindentes ☉ & *salis quorum anguli acuti obtunduntur molli*
oleo vini. Quod si succinctius elaboratum volueris, *Spiritumq; desideraveris*
Salis Atilem oleo vini temperatum: R. *Sal. comm. ad fluorem usque calcin. ℥iij.*
Ol. Vitrioli rectif. Alcohol Vini ℥vj. vel viij. cautè Ol. Vitr. ☉ comm. affunde, ne
illud in fenum Aleem convertat, qui ut servetur alcohol vini prius affun-
dendum, ut in gremio suo suscipiat grumos istos salinos Ales & sub molli
suo oleo abscondat, Œetur leni Ale, ita enim cum alcohol Vini transibit spir.
salis Atilis oleo Vini temperatus, & describet spir. salis dulcem Aleem, nim. sp. Vi-
ni juxta Kunckel. Obs. Chym. p. 104. est velut oleum sed non natans, comburens
verò ut illa, præterquàm quòd nullam fuliginem præbeat nec ☐am gignat,
nim. ejus maxima pars acidum est (cui tamen contrarius est Voigtius Diss. pe-
cul.) quod subtilissimum est omnium & Ale maximè, ☐streitas autem adeo
subtilis est & tam exiguâ quantitate, ut fuliginem generare queat nullam:
Nim. sal ☿ *dum in fermentatione in corpus subtilissimum transiit, nec tan-*
quam sal ☿ *dum fixum cernitur verum tanquam sal* ☿ *Ale, pars ea quæ ma-*
gis fixa ☿ *dumq; crassius in residuo remansit. Hic Sp. Vini si cum sp. Vitrioli vel*
 nitri

nitri misceatur, mutatur, nim. ∇ am suam quæ in lumine corpus repræsentat, tanquam resinam aut ∇ am post se relinquit, unde fit ut ei lumen quoque suum sive flamma adimatur; hæc ∇ a æquè ac ∇ a ex oleis vitrum gignit, estque ei prorsus similis, prout tamen *spir. Vini* sæpius rectificatus fuerit, aut parum aut multum relinquit. *Vires sp.* \ominus sunt *obstructiones reserare, appetitum prostratum restaurare, diuresin movere & putredini resistere.* Atque hic *Spiritus salis dulcis* longè tutior est pro usu interno quam *spir. salis purus*; Si ipsi *Spir. ** ei, ut docet candidè *Frid. Hoffm. in Not. Poter. p. m. 529.* additur ad punctum saturationis, largitur per evaporationem præviam *Sal aperitivum*, insignis *stomachicum & antifebrile.* Spiritus salis insuper generosissimum menstruum exhibet in extrahendis *TRis* mineralium & metallorum (sic enim spiritus salis dulcis *crocum auri* solvit & inde tingitur pro remedio admirandæ virtutis contra calculum, præprimis autem *corallia* solvit, qualiter eximiam vim aperiendi & diureticam alit pravorumque succorum correctricem, ubi notabile esse refert *Frid. Hoffm.* solutionem hanc successivè calore leni evaporatam instar arboris philosophicæ latera vitri pinxisse) maximè si secundum quosdam spiritus salis viridis (quæ tamen viriditas sec. *Ettmyllerum* solum est ab adjunctis lateribus quæ sub Δ tione solvuntur) repetitis cohobiis in Circulatum minus *Paracelsi* convertatur, ceu quo metalla calcinata disponuntur, ut fixa reddantur Δ lia. Quod & spectat spiritus \ominus \odot *tus Orelli* seu \odot 3j. in *sp. sal.* 3ß. solutus qui sumæ est efficacix in ulceribus humidis & antiquis ab humore corrosivo, in gangrænâ vel metu inflammationis in parte ulcerosâ. Interne valet in Peste; In Ulceribus: *Rx.* ∇ solan. q. v. *spir. at.* q. s. intinge lintea, postea adplica; in Dysenteria sumitur cum aquâ plantag. vel burs. pastor. ad gratam aciditatem cum successu; vel etiam Tincturæ rosar. rubr. immiscetur. Quod si cum eo ex sanguine florentis juvenis lento calore siccatō extractio fiat, Essentia habetur non contemnenda. teste *Fr Hoffm. in Not. Poter. p. m. 466.*

III. SPIRITUS SALIS COAGULATUS *Mynsichti* ita paratur: *Rx.* *Spir. sal. comm. sal. absynt.* \mathcal{E} *sat. ā.* affund. & coagula. Usus ejus præstantissimus in Hydrope an *aq. absynth. & spir. sambuc.* quotidie continuando donec ille & tympanites paucis diebus evanescant, resolvit quippe egregie viscidum Γ reum in glandulis & per diuresin potenter eliminat. *Dos.* à gr. vj. ad xij. xv. *Pharam. Rhumelius* spiritum salis coagulavit cum sale Δ li succini & sic quoque diureticum in hydrope & nephritide conveniens effecit haud contemnendum; atque hæc omnia ad imitationem *Mayerne in Praxi Med. p. m. 392.* qui in Hydrope Mixturem ex commixtione spirituum acidorum, v. g. *Olei Vitrioli & Olei Fri* per deliquium in *aq. fl. chamomill. pariet.* Infus. ligni nephritici & *sassafras, Vini alb. opt.* exhibuit, affundendo scilicet tantum olei *Fri* quousque pereat aciditas, id quod etiam attendit in Lixiviis contra hydropem ex ciner.

junip. stip. fabar. &c. cum aq. fl. fab. & pariet. paratis, quorum acrimonia non retunditur modo sed & penitus deletur paulatim instillatâ sufficienti quantitate succi limonum, addendo sacch. q. s. aq. cinam. parum.

IV. SAL MIRABILE GLAUBERI quod ille quoque vocat **cum secretum* juxta *Beccher. in Chym. Glûthaf. p. m. 625.* resultat ex comixtione ss. sal. vel ⊕ li & ss. □ ad punctum saturationis usque & ad decentem phlegmatis abstractionem; cujus salis ope omnium optime *Essentia* è rebus elici poterunt, ut dictum. Vid. *Stiller. Spec. Alchym. p. 50.* Cumeo nim. recluduntur optimè Corpora, v. g. *Ocul. ☿. v. g. in seq. nephritico: R. Ocul. ☿ q. v. pulveris. affund. ⊖ mirab. Glaub. f. solutio, filtratio & sola evaporatio seu coagulatio sine ullâ præcipitatione, & erit. solubile in aquâ. Hoc quoque Sal mirabile Glauberi ex ol. Vitrioli & — *ci factum siccam exhibet metallorum, v. g. ☉ri (de quo vid. Glauberus, qui ejus ope ☉um in carbunculum formavit, ut & Mazzotta de Min. C. V. qui Phosphorum ex eo obtinuit, scil. R. Amalgamatis facti ex ☉ri p. j. Frii loti p. j. B. sal. *ci aa. i. e. 3iib. Inde Xbulo lutato, altero superposito, calcina per 24. hor. & habebis materiam splendidissimam & lucidissimam vel Lapidem Luminosum, ex quo brevi mugisterio Elixir haberi posse idem Mazzotta refert) corrosionem, magna tamen ejus ope sibi promitteret Berlichius de Med. Univ. C. IX. si per aliquot saltem horas Xbulum relinqueret intactum, maximè cum istud sal specificâ virtute medicinali polleat, si cum metallis fuerit sociatum: Quare autem color adeo intendatur, vid. Kunckel. Obs. Chym. P. II. p. 96.*

V. SAL COMM. FUSIBILE FIXUM, in quo spiritus acidus ejus destruitur, huc referendum, licet de eo, ut & aliis salibus fixis dixerimus in *Chirurg. Muralt. p. 879.* nim. ⊖ comm. cum aa. ☿ in Xbulo igne reverberii tamdiu calcinatur, donec ambo in unam massam fluant, quæ in ▽ pluv. solvitur & filtratur & ad siccitatem evaporatur, hocque ter ad minimum repetitur, donec ⊖ fusibile planè evadat, & in *Oleum* in humido solvatur; Usus ejus tum Alchymicus in fixando ☿, ☉, maximè si alii spiritus — ti misceantur toties, ut currant instar ceræ super laminam ignitam. Vid. *Mazzot. de Miner. p. m. 189.* tum Medicus pro scopo aperitivo & absterfivo, ceu quoque *Liquor splenet. Schröderi Pharmac. p. 252.* paratur ex *Sale comm. tbb. ☿ tbbj. invicem calcinatis hinc solutis in aq. ferv. tbbiv. adde dein ☿ el. tbbj. & digerendo per 8. dies, filtrandoque pro usu. Dos. cochl. B. ad 3j. in jussul. vel aq. meliss.*

SAL GEMMÆ, Sali communi affine, ita dicitur, quòd resplendeat & album sit instar ⊕ li , quæ causa est quod coronæ, candelabra & alia ejusmodi ex ipso fabricata, quasi ex vero ⊕ lo essent efficta, ex urbe Cardonâ in Regno Catalonia, ubi elegantissimum habetur, vendantur, de quo *Carl. Lancillotti Nuova Guida Chim. P. II. C. VI. p. m. 125.* prout & notabile est quod *Tylkovsky*

S. I. in Phys. Cur. refert, quod *sal fossilis* qui largo proventu ex fodinis minoris Poloniæ instar grandium saxorum effoditur, quamdiu sub ∇ â est, minus ponderis habeat, supra ∇ am autem sit gravior; cujus causa refertur vel in aëris subterranei densitatem, in quo \ominus uti lapis infra ∇ m utpote in densiori medio minus premit; vel quod aëris recentis afflatu rigescat fiatque densior sal & gravior. Quamvis autem multum conveniat cum sale communi, tamen in eo differentia est quod in congressu illarum particularum, de quibus *cap. anteced.* plurimum lapideæ materiæ immixtum sit, quâ de causa etiam durius est, magisq; adstringit & carnem à corruptione fortius vindicat, sed tamen minus ad condiendos cibos aptum est, dum asperitate lapideâ dentes offendit nec facile exsolvitur; hinc minus ut sal comm. alimentosum sed magis medicamentosum existit, virtutesque ejus fortiores; prout *Camillus Medicus Genuensis* illud *Pilulis adversus Quartanam* ingrediens esse voluit: *R. Gum. sagapen. 3vj. ammoniac. 3v. Extr. troch. alband. 3j. Diagrid. 3ß. sal. gemmæ 3iß. syr. violac. q.s. f. P.* ciceris formâ, *Dosis* à gr. *vij.* ad \mathfrak{B} . præprimis etiam si ad uncias aliquot addatur Ingredientibus aromaticis *Hieræ Pachii* adeo à *Scribonio Largo* non immeritò *L. I. de Compos. Med. cap. 29.* laudatæ. Notamus nos *Sal gemmæ* fusibile reddi, si juxta *Hartmann. in Prax. Chymiatr. pag. m. 681.* ejus \mathfrak{t} ij. fluant in tigillo, & postea hoc solvatur in ∇ â *pluv. destill.* filtretur & vicissim coaguletur, hæque operationes liquefactionis, solutionis, filtrationis & coagulationis tantisper repetantur, donec *sal gemmæ* ad summam subtilitatem fuerit perductum, quod inde cognoscitur quia ejus particula ad candelam admota statim liquefcit. Atque hoc sale *Ætus*, \circ cum figi poterit, ut ingrediantur & tingant. Vid. *Mazzot. Philos. Miner.*

CAP. IV.

DE NITRO.

NITRUM à Nitria provincia Ægypti (in quâ ex fervore solis aquæ pluviales velut in salem, quod *Plinio teste* calce additâ odorem gravem edit, \star co æmulum, concoquuntur) dicitur vel potius effectû, à Græco *νίτρον*, *νίτρον*, lavare, quia mundificat, de quo *Jerem. cap. 11. 22.* In variis linguis *Sal petra* dicitur, quia instar lapidis concrefcit & saxis murisque cœmento constructis adhæret, ex quibus ut & Ovilibus, latrinis, &c. educitur, ubi scilicet putrefactione sal \triangle le liberum fit & ∇ æ se associat, ex eaque dein elutriari potest, de quo pòst. Est autem *Nitrum* vel *naturale* in ∇ a (ut maximè patet ex citâ refrigeratione liquorum foveis ∇ æ immissorum) vel supra ∇ am florens repertum, vel *artificiale* ex aquis excoctum, v. g. *fontis Scolii* seu *Scultini* apud *Engadinos*, de quo *Gesner. Epist. Med. L. III. p. m. 85.* maximè autem ex

aquis *Nili*, circa solstitium fermento velut turgentioribus redditis & excur-
sibus suis totam ∇ am aliàs fœcundantibus, per evaporationem Δ extra-
ctum, cujus pars subtilior *Aphronitrum* dicitur. Hinc jam patere poterit, \odot
summè elasticum esse & copioso turgere spiritu, (id quod *Exper. Dn. Barck-*
husen in Pyrosoph. p. 288. interspersis exiguis oleosis particulis attribuit, *Exc.*
Bernoulli autem in Diss. de Effervesc. aëri concentrato qui dum magnâ vi & ve-
locitate extra cavernulas prorumpit, ingentem strepitum edit) dum & vasa
disrumpit atque in multos halitus se diffundit, imò illud *mirabile naturæ con-*
cretum esse, dum ut *frigidum* calorem domat, & nihilominus *purus purus ignis*
est, metalla quævis in fluorem concitans, meritoque \odot *serpens terreus*, spiri-
tusque \odot tri, *aqua ignis* vocatur. Quia verò spiritus nitri γ dus *sali fixo* aut
cum carbonibus \mathcal{Q} ato conjunctus, perfectum exhibet *nitrum* (velut & *Exc. D. Job.*
Jac. Franc. Vicarius Med. D. & Prof. Friburg. in Misc. Cur. Dec. III. An. I. Obs. 110.
pag. m. 185. fortuito \odot obtinuit dum ∇ addidit \ast & ∇ γ solvit pro γ
fulminante, factâ scil. evaporatione & \mathcal{E} latione, unde collegit \odot non esse
minerale dicendum sed purum artificiale constans acido purissimo ex ∇ , al-
cali, fixo & \mathcal{E} lo ex \ast) haud inconcinna erit sententia *Mayow de Nitro cap. I.*
illud nim. constare ex *sale* Δ li *purè nitroso*, prout & post \mathcal{N} tionem spir. γ do
protruso, relinquitur in \mathcal{E} tâ *nitrum fixum* sali \mathcal{Q} li simillimum, licet aliàs
 \odot à mineralibus accensum, notante *cit. Barckhusen* nunquam, ob paucitatem
alkali sibi in auxilium obviantis in alkali fixum abeat, sed saltem acido suo
copioso in ramenta dividat, id quod patet elixiviatione, qua idem fere \odot ea-
dem facultate pollens obtinetur. Exinde est quòd dicat *Charras Pharm. Reg.*
p. m. 226. in \odot esse Δ le salinum \mathcal{E} cum; Δ le acidum & fixum ∇ stre. Ob
hoc γ dum verò fit ut quoad *Vires* \odot concretum salsum optatò, rigidis suis
oblongis particulis, visciditatem incidat, præcipuè autem sal alcalicum Δ le
ferociens in corpore figat, motumq; ejus sufflaminet, quæ causa est quod *refrige-*
rare dicatur: hinc & *sitim insigniter extinguit*, quatenus ut concretum sal-
sum ratione salis Δ lis oleosi (cujus ope fit ut *nitrum* ∇ â solutum & sangui-
ni è venâ emisso injectum illum floridum & fluidum diu servare & ab omni
putredine tueri possit, sic etiam ut tali modo in thermometris loco liquoris
inservire queat, dicente *Hoffmanno in Not. Poter. p. m. 46.*) quod ab excre-
mentis animalium, circa quarum viciniam potissimum generatur, unâ re-
cipit, cujusque ratione *flammam concipere* videtur, acre vellicans fauces mi-
tiget, ac etiam γ do suo spiritu motum inordinatum fluidorum cogit, quæ
causa est, quod in *Hæmorrhagiis sistendis, Hydrops*, (si *stiria purissimæ cum par-*
tibus tribus sacchari in Potu ordinario assumantur, laudante *Mayerne in Prax.*
p. m. 383. & 385.) *Febribus malignis edomandis* (qualiter etiam *Vindicianus Co-*
mes Archiattrorum ad Valentinianum Imperat. ∇ æ *nitrosæ falsæ usum saluta-*

rem in *Febris malignis* cum *alvi duritie* expertus est, citante *Schröd. in Querc. Rediv.* nihilque melius in *malignis* quam ∇ am frigidam, cui nitrum saccharatum per vices immiscetur sæpius assumere, crisinque sic expectare) *Satyriasi* item & *Salacitate*, ex nimio spirituum & humorum motu, præsentaneum afferat auxilium, imò etiam successivè totalem in re φ ereâ impotentiam conciliare possit, ut exemplo à *Timao à Guldenklee* allato pernotum. *Ortum Nitri* quod spectat ad eum nos manuducit *Leursen Prodr. Th. Chym. cap. 9.* referens \odot gradu superare *sal commune*, ei que *natales* suos debere, nimirum è *sale communi* magis Δ li reddito simul cum *particulis ramosis* contextitur, quatenus illius particulæ calore radiorum \odot rium in motum deductæ simul adsciscunt in poros suos particulas illorum subtilissimas ramosas, qui hinc in hisce ut matricibus retinentur; unde etiam liquet cur *nitrum* è *regionibus calidioribus* allatum majoris sit efficaciæ, quia nim. particulæ in majori motu existere possunt & per consequens particulas ramosas intimius poris suis appropriare; Sic in *latrinis, stabulis, cellis & foveis* oritur *balinitrum* quoddam ejusdem naturæ, quia motu illo intrinseco & ope fermentationis particularum salia ista Ξ tur & ramosas ibidem exhalantes particulas suscipiunt; In *Germania* verò & *aliis regionibus frigidis* \odot non tam bonæ notæ eruitur, quia particulæ salis comm. nitrum constituentes non satis radiorum seu particularum ramosarum sibi assumpsere & in statum Δ tatis deductæ sunt; Confirmant hæc quod *nitrum* arte obtineri possit è *sale comm.* si nempe *sal comm.* cum calce permixtum (qualiter aliàs ad rebelles tumores commendat *Geilfusius de Therm. Wisbadens.*) parùm calcinetur ut particulæ magis aptæ fiant ad aëris motum suscipiendum, sic verò pulverisata postea in ollam injiciuntur & continuò humectantur ∇ â communi vel \square â, ut hæc fluiditate inductâ eò meliùs motum intestinum concipiat, hæc verò mixtura ita reponitur in \odot le sub umbrâ, ne pluvia vel aliud quod in eam cadere possit, & spatio s. vel 6. mensium planè degenerabit sal in nitrum purum, quod ∇ â comuni elixivandum erit; Quod si verò *Ungula, Coriorum ramenta, Cornua abrasa, & similia* sale Δ li abundantia ∇ amque fœcundantia his adjiciantur, tantò major \odot copia obtinebitur. Obtinetur autem communiter \odot ex acerrimo *lixivio* quod excolatur ex *fimo stercoreq;* antiquato, vel *putridis* etiam *cæmeteriorum maceris, terrisq;* simul studio quodam *putrefactis*, affusâ pluries in vasis ligneis aquâ, quâ eadem hoc *lixivium* in magnis lebetibus coquitur & exhalatur, ceu *Venetis in magno Armamentario* ad pulverem pyrium conficiendum taliter parari videre licuit; modumque eleganter sistit *le Sieur Surircy de Saint Remy dans les Memoires d' Artillerie Tom. II. p. 96.* ubi & refert quantum salis hujus nitri his posterioribus annis Regi Galliarum pro pulvere pyrio confectum sit, nim. annus 1689. dedit centenarios 1679, 18. annus 1690. 2824928, 1691. 3647767 $\frac{1}{2}$.

Post.

Postquam autem exhalavit Nitrum Ellos ostendit sexangulares, ut *Lister. de Font. Med. p.m. 12.* refert, tenues longas, æqualiter crassas, quarum duo quæque latera adversa ad parallelismum solent accedere, quæ ex alterâ tantum parte, mucrone quodam pyramidis in modum acuminato desinunt. Est præterea, ait *laud. Listerus*, Nitrum murale, ipsi Calcarium dictum (stirix scil. nitrosæ) quod ferè è lapide Calcario tam crudo quàm cocto in parietibus vetustissimis ædificiorum sponte nascitur, cujus salis apud nos vulgatissimi, minus tamen cogniti, Eli tenues sunt & longæ, isque mediis quatuor latera parallelograma sunt at ferè inæqualia; ex altera verò parte, ipse mucro ex binis planis lateribus triangularibus formatur; ex altera & adversa parte duo plana quadrata habet, perpetuò ad contrarium cum priore illa parte positum; hoc sal in ignem positum absque flamma liquescit & in bullas intumescit & instar pumicis albissimi indurescit planè ad Onis modum. Cit. *Listerius in Dissert. de Conchyl. bivalv.* ita Nitrum Veterum à sale petrae hodierno omnino diversum duplicis generis à *Plinio* recenseri docet, urinosum alterum & in aëre facile resolubile, alterum lapideum, amarulentum & candidum, hocq; ultimum Sali calcario annumerat, figuram novi cujusdam Salis fossilis viscosi Tincal appellati ac deputati BORRACIS Veneti nomine venientis designans, licet sint qui artificiale quid esse velint Borracem seu Chrysocollam Aurifabrorum, v. g. R. Nitri pellucidi dulcis ℥iv. Lactis vaccini destillat. ℥ij. Mellis despumati trientem, Croci 3℔. solve super prunis, adde Lixivii facti ex cinere bono & calce testarum ovorum ℥ij. Loca in ollâ vitreata in cella per mensem, & congelascent in lapillos, horum ℥j. solve in ▽ font. ℥iiij. super igne despumma, filtra & coagula in salem; Verum cum *laud. Listero Hoffmannus* verius testatur ex minerâ quadam fieri, seu ut *Casalpinus de Metall. L. I. cap. XX. p.m. 50.* habet, ex cremato lapide quodam candido & fissili, quem Borracem crudum vocant, qui non solvatur, neque saporem ullum præ se ferat, sed ustione & præparatione mordentem saporem demum acquirat. Quare & *Sam. Dale in Pharmacolog. p.m. 63.* Borracem duplicem esse dicit, Nativam & Factitiam; Quæ Nativa dicitur, facta sit ex chrysocollâ nativâ, calcinatâ, solutâ, coctâ & Esatâ; talis autem tantum in arariis metallicis inveniatur, & solum ex ære fiat, coloris hinc viridis & si quandoque in Aurariis, Argentariis aut Plumbariis inveniat, venæ illorum cum ære misceantur; Factitia sit tum simplex ex nitro & Quâ puerorum invicem mistis & coagulatis, tum composita, ut est illa, quam dedimus, aliæque apud *Schröderum Pharmacop. p. 280.* descriptæ; Verum taliter saltem obtinetur vilis (vel ut *Acxtelmeyer in Natur-Liecht p. 95.* ait, ein gemeiner schlechter Hunds-Borax) Borax, adeò ut Sal Kali à Venetiis addatur. Vires Borracis ob saporem acrem salinum nitrosus sunt in ciendis mensibus, pellendis secundinis & partu, molâq; & foetu mortuo, in aq. cinam. puleg. artemis.

temis. fabin. &c. à ʒj. vel ʒʒ. potenter namque huius uterinos exuscitat & humores illic colliquat, prout non minus in Viris genitalia ignava exuscitat, si ciceris quantitate in ovo sorbili offeratur: Pulvis aliàs ad partum Excell. Wedelii inde habetur: R. Borrac. Ven. ʒj. vel ʒiv. Croci ʒʒ. vel ʒj. Ol. succin. cinamom. anagut. ʒ. vel j. M. pro 2. vel 3. dos. in aq. puleg. Vino malvat. additâ ʒ nativâ, quæ dolorem partûs egregiè levat. Extus verò pro usu cosmetico intervrit, v.g. in seq. Aquâ aliis palmam præripiente: R. Rad. sigill. Salom. ʒij. lil. alb. ʒiʒ. Herb. petrosel. rec. Fl. fabar. narciss. alb. ana m. iij. Album. ovar. n. ij. Medull. pomor. citr. num. iij. Camph. in ol. amygd. dulc. sol. ʒj. M. & affund. Lact. caprill. mens. iij. spir. Vini mens. ʒ. destill. in B. M. ad remanent. tertiæ partis, R. Aquæ hujus destill. mens. ijʒ. Borac. Ven. Sacch. cand. alb. ana ʒʒ. Glaciei Mar. Tragacant. alb. aa. ʒij. M. ad vitr. in sole locandum. Usus ejus est ut prius facies cum Vino lavetur & dein serico abstergetur, postea hac aquâ lavetur; Borracem porro ad explorandas mineras metallicas facere dict. supra Sect. II. C. I. ceu & laud. Acxtelmeyer in Natur-Liecht testatur; Er dienet sehr zu der Flüßen/und stecket in demselben das Geheimnuß die Glas-Itz Proben damit zu schmelzen ohne Abgang der Farb/ wann Borris und Salmiac under die Zusätze genommen werden. Valvasor in Descript. Ducatus Carniola T. III. p. m. 55. allegat, ante annos 32. circiter Lugduni in Gallia mercatorem quendam egenum primùm à dæmone didicisse telas sericeas, quas vulgo Taffetas vocant, peculiari quodam & luminoso nitore imbuendi; quod tamen nunc temporis plures norint adminiculo aquæ borracis perficere. Borax juxta Kunckel. Observ. Chym. p. 66. à minera Onis non multùm differt, quia similem in calcinatione speciem præbent, præterquam quod ʒa boracis sal suum ad extremum quàm ʒa Onis tenet arctius, hic enim liquefcens in vitrum abit pellucidum sed non ita alumen. Ad Nitrum factitium præter Borracem refert Charleton de Fossil. p. m. 8. Fel Vitri seu ejus dum igne liquefcit spumam salsam ex multo sale & partibus ʒbus concretam & verriculo detractam, quæ dein in panes candidos cogitur; Usus ejus obinde, experienciâ nostra, antifebrilis est, dum viscosos humores liquat non secus ac ʒ scobis liquationem in ʒ juvat.

E' præparatis Nitri, quoad Usum Medicum (cognitum jam ipsi Hippocrati L. III. de Morb. L. II. de Morb. Mulier. & de Intern. affect.) sit

I. NITRUM DEPURATUM varii variè docent, ut est Tachen. Hipp. Chem. C. VIII. Kesler. Process. Chym. Cent. I. Art. 61. Zwelf. Mant. Spag. p. m. 404. Verùm experienciâ constat optimum haberi alcalibus fixis acidum corrosivum nimis infringentibus & depurantibus; infunditur scil. Nitrum fluens adhuc in Xbulo lixivio communi vel fortiss. ex sale nitri vel cineribus clavell. præparato, ut strepitus insignis excitetur, unde post solutionem & filtrationem levemque humiditatis abstractionem Eli nitri habentur purissimi, sa-

poris falsi, acris, lixiviosi, qui nitrum sunt præstantissimum & defœcatissimum. Atque hoc meritò præferimus cum *Ludovico Lapidì prunella* (in morbo enim illo quem Germani *Bräune* vocant, singulariter prodest, v. g. seq. Linctus: *℞. Mucil. sem. psyll. & cydon. aa. cum aq. prunell. extr. ℥ij. syr. viol. ℥ib. ① 3j. M.*) ita dicto ex ① cum $\frac{1}{2}$ re vel carius cum floribus $\frac{1}{2}$ ru semi alcalisato proveniente, ceu quod inde inflammata & excoriata sæpe magis exasperat, & affusione spiritus acidi ebullit cum tetra odoris ∇ is exhalatione. Adstipulatur nobis *Exc. Hoffm. in Not. Pater. p. m. 49.* cui nitrum saltem simplex, probè tamen purificatum, cum absorbentibus ad acidam humorum acrimoniam obtundendam, cum *camphorâ* autem, quæ alexipharmacorum princeps est, ad malignitatem humorum avettendam remixtum celebratissimum audit remedium; Nec mirum cur hoc ① *depuratum* egregium sit in *Febribus pestilentialibus*, à partibus ∞ libus ortis ceu quæ itidem domat ut ∞ cum aliàs nitro dulcificatur: hinc & *Celeberr. D. Sim. Pauli Digress. de Febr. malign. p. m. 43.* *Sal paradysi* dicitur, qui & aliquem ex ∇ nimio usu, ita ut ei quasi viva flamma ex faucibus exarsisset, seq. à descensu averni revocavit: *℞. Nitr. ppt. 3ij. santal. rubr. 3ib. M. f. Pulv. pro 4. dos. ①* hoc etiam diureticum est ac alvum apertam retinet & laxat, qua de causa ubi *diarrhœa* præsens aut *alvi fluxus* ejus usus omittendus. *Mayerne in Prax. Med. ex lap. prun. p. j. & glycirrhiz. p. iv.* Ptisanam siccam parat in pixide circumferendam, ut in rem præsentem citra decoctionis incommodum solâ aquæ supra pulverem traiectione iteratâ Potus refrigerans obtineatur; Sic & fiunt Ptisanæ regiæ ex \square *liminer. 3ij. rosar. rubr. p. j. liquir. 3j. senn. mund. 3ij. affund. Aq. com. ℥bj. vel ℥bij.* Huc spectat, quod *Flos nitri subtiliss.* cum *Cremore lactis & rore majali* valeat in *Hecticâ*: Vid. *Hippocr. Helv. p. 725*, Experti usûs quoque sunt Pulveres diuretici seq. albus & ruber: *℞. Nitri opt. dep. 3ij. Ocul. 3b. subtil. pulv. 3j. Ol. cort. citr. expr. 3b. sacch. alb. 3j. cum 3b. conf. alkerm. f. Pulv. ℞. ① ppt. ℥bj. pulv. ros. rubr. 3ib. sant. rubr. 3vj. Ess. cinam. 3b. M.*

II. NITRUM FIXUM variè sec. *Schöderum* paratur; *Hoffmannus Pater* omnium optime jubet, ut fluat in Xbulo, hinc injicitur in Aquam bullientem, coagulatur, hocque quinquies repetitur, usque dum ① fiat insipidum; Quale ① meritò magnes audit omnem calorem p. n. in corpore exortum extrahens, indignatum sedans archæum, \square amque retentam ad miraculum provocans; ceu & non saltem *Clar. Bontekoë* ope lixivii ex tali *sale nitri* confecti *Essentiam succini* paravit, sed & *Clar. Benjamin Scharfsus* Dec. III. Ann. II. *Misc. Cur. Obs. LXXXVII. p. m. 92.* *Elixir Proprietatis* nitratum confecit, lixivium scil. è *sale nitri fixi*, *Aloë*, *Myrrh.* *Croco* affundendo (ad modum scil. *Excell. Clauderi*) & digerendo, de quo refert se illud in *Febribus quibusvis* optimo cum successu semper exhibuisse, & in *delirio*, *Vigiliis*, *morbis præcordialibus*, *siti*,

renum ac vesicae molestiis, ☐a difficultate, Stranguria & ☐a retentione, Pleuritide verâ & nothâ, Hypochondriorum affectibus, nausâ, Vomitu aliisque corporis affectibus, egregiam contulisse opem, si ad gut. 20. 30. vel 40. fuerit exhibitum. Verum ☐ fixius magisq; alcalisatum, omnem ejus spiritum acidum destruendo, obtinetur 1. cum Calcis vivæ & nitri aa. per aliquot horas in Δe reverberando & post elixiviando, denuoque ter hoc repetendo, sic igneum ☐ vereque fixum habebis, cum quo spiritum album fixum ita paravit Mazzotta de Min. p.m. 190. & p. 179. R. Nitri. fixat. p. ij. ☐ ti p. ij. ☉ albi ☐ ti p. j. D phil. calcin. p. $\frac{1}{4}$. Tere, solve, congela, repete usque dum cera instar currant, sic hujus p. j. tingit verè in album ♀ p. vj. 2. Cum calce vivâ & ♂ nim. R. ☐ limat. ♂ ana p. j. ♀ p. ij. mixta in Xbulo hor. 4. in furnum venti collocentur, post solvitur, filtratur & evaporatur. 3. Cum Carbonibus, dum ☐ in Xbulo fluenti successivè adjiciuntur, usque dum ☐ non amplius accendatur, incrassetur & cœruleum aliquo modo evadat, quale solutum Liq. ☐ fixi Glauberi præbet. Dum verò hac operatione sal nitri vel sal commune in igne cum pulvere carbonum aut quoq; ☐ re comburuntur, alcali naturam induunt, acidum enim quod à ☐a sua separari potest, ea deferit, reliquum sal acidum ☐ streitatis habet nimium, ita ut ab ea neque per ignem neque per ☐m separari queat; unde & quia aquam suam in igne perdiderunt, eam, quia NB Sali ipsi ☐ streitati æquale est, denuo ad se attrahunt & facilius quam antea in aëre diffiunt, adjuvante potissimum sale acido ☐ris ex eodem vel ex carbonibus profecto, sic enim aliquanto sal magis quàm ante dominatur faciliusque in aëre solvitur quàm cum inæqualitate constaret. Quoad alios Usus hujus ☐ fixi, non prætereundum, quod illud quoque sit ingrediens laudatissimæ Confectionis splenetice seu Conservæ specificæ ab Helmontio & præsertim P. Emerico à Stahl insigni probè Bernau quondam in Helvetia Chymico inventæ & diu in secretis habitæ, & ejus secretum totum ferè contineat, nimirum R. ☐ purificatiss. ℥ij Corall. Perlar. ana ℥℔. Contund. grosso modo & inde cucurbitæ, ut ☐ fluat, observato ignis gradu, tamdiu sinatur tota materia in fluxu stare, quod intra 5. horas sit, usque dum materia rubescat instar auri aut rubini, huic ☐o postea insperge pulverem carbonum tam diu, donec carbo illasus in ipso ☐o soluto natet, & amplius non accendatur, adhibito postmodum summo ignis gradu materiam exime, ac in mortarium æneum infunde, & sic habebitur ☐ fixum, quod nullo modo amplius ignem concipiet: hoc facto R. hujus Nitri prius pulveris. q. v. ac cucurbitæ indito, cui sensim instilla ☐i rectif. usque dum ☐ nullum amplius strepitum ac fermentationem concipit, tum imposito alembico liquorem abstrahere, & in fundo, invenes sal miræ virtutis, quod Nitrum rectificatum vocari potest, quandoquidem hoc ☐ ab alio nitro alienum, flammam tamen concipit instar veri nitri. Quia verò diversæ Confectionis prædictæ habentur Descri-

ptiones, meam ab Auctore ipso proveniente, hinc addere lubet: R \bar{y} . Sal. absynth. \mathfrak{z} ij. meliss. urtic. ana \mathfrak{z} j. ¶ ri \oplus lat. $\mathfrak{z}\beta$. probè hi sales depurentur & Bisen-
tur, quos postmodum seorsim pulverisa, & pulverisatos commixtosque cu-
cubitæ vitreæ indito, quibus guttatim instilla Olei ¶ ris per campan. facti &
rectific. \mathfrak{z} ij. à quo fermentationem hi \ominus es concipient, proinde cucurbita,
imposito alembico, in cineribus calidis per 3. aut 4. dies est servanda, usque
dum omnino deferbuerint, postea R \bar{y} . Ol. \mathfrak{N} . citri, anisi ana \mathfrak{z} j. fœniculi, men-
tha \mathfrak{N} . ana $\mathfrak{z}\beta$. Ol. \mathfrak{N} . cinam. gut. XXX. Ambra gris. cum spir. rosar. solut. gut. XX.
misce hæc olea, & postmodum extractis è cucurbita \ominus bus ea in lapide mar-
moreo sensim addito, ita ut mediante agitatione supra lapidem facto Olea
probè cum \ominus bus incorporentur: quo facto hisce postea in mortario mar-
moreo adde Conserv. rosar. rubr. Flor. tunic. ana $\mathfrak{t}\beta$ j. pulv. cinam. \mathfrak{z} ij. Macis, ca-
ryophyll. ZZ. ana \mathfrak{z} j. atque rursus hæc omnia indantur Cucurbitæ vitreæ, qui-
bus ultimò addes ¶ ri prædicto modo parati \mathfrak{z} ij. ceu quod, ut dictum, totum se-
cretum continet ad virtutem præstantissimi hujus medicamenti. Ab hac no-
stra descriptione variat illa, quæ in Diss. August. noviss. edit. habetur, unde non
pigebit adducere, tum illam quam è MS. D. Franc. Schnorf. M. D. Badensis, tum &
prout eam Auctor ordinavit Illustr. Bad. Marchionis. Mariae Julianæ in Fridlingen
quondam prope Basileam degentis: R \bar{y} . \oplus \oplus lat. \mathfrak{z} ij. \ominus absynth. \mathfrak{z} ij. meliss.
urtic. ¶ ri \oplus ti ana \mathfrak{z} j. sacchar. \mathfrak{z} viiij. Hisce \ominus bus superinfunde Ol. ¶ vel \sim \oplus li
antepileptici (hic est ille liquor corrosivus qui in aquâ residet in \mathfrak{N} ne Butyri \mathfrak{t} ni
bene rectificat.) q. s. ad grat. aciditatem. Postea adde Ol. succin. anis. fœnicul.
menth. caryophyll. cinam. q. s. Tere simul super lapidem porphyritem, donec fiat
Pasta; Hanc Pastam misce cum Conserv. caryophyll. hortens. $\mathfrak{t}\beta$ j. \ominus bus probè mi-
stis add. Essent. ambr. q. v. cinamom. $\mathfrak{z}\beta$. macis \mathfrak{z} j. caryophyll. \mathfrak{z} ij. ZZ. \mathfrak{z} j. Omnia
simul servantur ad usum. Vel R \bar{y} . \ominus absynth. \mathfrak{z} ij. meliss. urtic. ana \mathfrak{z} j. \ominus . tart. \oplus li
 $\mathfrak{z}\beta$. sacchar. Canar. \mathfrak{z} vj. (NB. addidit \mathfrak{z} iiij. Metallorum \ominus is seu \ominus sophor.) Pulve-
risentur in mortario vitreo, impastentur in Conserv. rosar. rubr. $\mathfrak{t}\beta$ j. Post optimam
unionem, add. Ol. ¶ camp. \mathfrak{z} ij. guttatim affundend. Citri, anis. ana. \mathfrak{z} j. fœnic. $\mathfrak{z}\beta$.
cinamom. gut. XXX. Ambr. gris. gr. XV. in \sim rosar. calid. probè contrit. Dosis ad
magnitud. N. M. horâ primâ ante pastum. Vor allen Dingen hat er auch
gerahten Ober-Baden ad menses; Soll den Anfang machen zu baden mit
ein halb Stund Morgens umb 9. Uhren / und das Bad operiren lassen ein
Stund lang vor dem Essen; Nach Mittag wieder umb 3. Uhr oder etwas
später $\frac{1}{2}$. Stund gebadet / doch nicht tieff eingesseßen als auffs Mittel zwis-
schen dem Nabel und Hertzgrüblein / und wieder ein paar Stund vor dem
Nachteßen würcken lassen; Wann nun das Bad 3h. fürstl. Durchl. ange-
nommen / soll sie verzeichnete Latwergen gebrauchen. Die \ominus ia sollen ganz
rein gerieben und auffs fleißigste gemischet werden / ehe sie werden in die
Conserv

Conserven gebracht. Simile \oplus fixum dulcificatum ingrediens est Specifici Bur-
rhiani ad febres, cujus compositio hæc est: \mathcal{R} . \ominus limon. abstract. succi par. \mathfrak{z} j.
Santal. rubr. inspiss. \mathfrak{z} ss. Fl. \mathfrak{z} j. \oplus carb. fix. & \mathfrak{V} dulcific. \mathfrak{z} ss. Detur cum
rob. berberum. Aliàs quoque in Febris \oplus um \mathfrak{h} satum ex \ominus \mathfrak{h} ni & \oplus ro
in ∇ rosar. rub. idæi solutis & in alembico ad siccitatem abstractis para-
tum, ut Nitrum perlatum ex magist. perlar. (ad modum magist. corallorum su-
pra dictum) magnopere ad sitim inextinguibilem & furiosum æstum condu-
cit: nitrum verò perlatum cum saccharo oleis specificis antinephriticis optimè
admiscetur, v.g. \mathcal{R} . \oplus cum unionibus non perforatis hermet. marit. \mathfrak{z} ss. Ol. sem.
nephrit. Helmontii, id est, Dauci gut. iij. Ol. linguae avis vel fraxini (de quo Glau-
ber. Pharmac. Spagyr. P. I. p. m. 23.) gut. v. \ominus indic. non \mathfrak{h} sat. \mathfrak{z} j. M. f. Pulvis.

III. NITRUM VITRIOLATUM, seu Arcanum duplicatum ita paravimus:
 \mathcal{R} . \odot ∇ bene exust. q. v. extrah. ∇ comm. \ominus calidè, filtr. per chartam & in
 \mathfrak{E} los per evaporationem redige. Dan. Ludov. in Pharm. p. 189. & de A. \ominus \mathfrak{F} .
p. 72. nobile hoc polychrestum compendiosius parare docet \oplus li dissolutio-
ne simplici cum liquoribus \oplus fixi atque lixiviosi aut \ominus is \mathfrak{F} ri cum \oplus o ppti, do-
nec \oplus ica substantia separata fuerit, unde quod filtratum est, coagulatur, aut
sec. Funcken. \mathcal{R} . \oplus i opt. p. iij. \oplus li p. j. (cujus acidum \oplus fixum in \ominus enixum
etiam ob \mathfrak{F} \oplus li parùm hypnoticum redigunt) funde in tigillo, adjecto pau-
latim flor. \mathfrak{F} parùm ad depurationem, unde massa solvitur, filtratur, coagu-
latur in \ominus nitidum, etiam sal antifebrile Moëbii dictum, cujus Dosis à \mathfrak{z} j. ad \mathfrak{z} ss.
Ulus ejus egregius in diuresi cienda, (in Hydrope præsertim ubi \mathfrak{E} nae sunt
aquosiores, teste cit. Ludov. l. cit.) sero expurgando, viscidoque resolvendo,
hinc antifebrile certissimum cum \mathfrak{z} diaphor. Ocul. \mathfrak{D} . & \ominus bus vegetabil. ante
& post paroxysmum, \mathfrak{N} -um impetus p. n. sistit, unde cum Camphor. in Maniâ
utile. Arcani duplicati vim insignem antimelancholicam quoque expertus Vir.
Riedlin. in Lin. Med. Ann. VI. & ult. Hist. XXX. Mens. Januar. ceu & in Malo
hypocondriaco & scorbuto, ubi phlogoses molestæ sunt remedium sine pari
merito vocat Ettmyller. Prax. Med. p. m. 402. In Febr. malign. maximè pete-
chialib. si \mathfrak{z} io diaph. simpl. & \mathfrak{F} li arcanum duplic. associatum adhibeatur, su-
dore modico petechiæ erumpunt sicque anxietates præcordiorum, capitis dorfiq;
dolor cum æstu febris & siti propemodum intolerabili cessant, experienciâ
tum nostrâ, tum Exc. D. D. ab Hartensfels Prof. Erfurt. in Dissert. de istâ febre
§. 23. Quod si verò sumantur \oplus li p. iij. \oplus saltem p. j. & funduntur modo
dicto, solvuntur & coagulantur, tum habebitur \ominus emeto diaphoreticum
modo laudati Moëbii à gr. V. ad X. in jusculeo exhibendum, & testimonio Hoff-
manni in Præfat. Meth. Med. nulli æquiparandum medicamento, cujus quoque
filius Frid. Hoffm. in Not. Poter. p. m. 96. in Febris seq. \ominus laxativum utilissi-
mum comperit; \mathcal{R} . Arcan. duplic. \ominus absynth. anagr. \mathfrak{v} j. Diagrid. \mathfrak{z} Res. ja-

lap. Φ rii dulc. ana gr. ij Ol mac. gut j M. Hic verò & minimè reticendum
Arcanum nephriticum seq. in Officinâ Meyerianâ Scaphusii merito secreti loco
habitum, ceu concordans cum Conservâ Sthalianâ S. præced. allatâ: R ϕ . \oplus ri
puri, \sim ûs \oplus li ana tss. solve & abstrahæ Φ , \ominus los \oplus iformes collige postea,
quibus siccatis, R ϕ . \ominus lor. horum, \ominus absynth. ana ζ ij. \sim Φ ris vel \oplus li q. s. ad
pulmenti formam cui, adde Ol. anis. succin. ana ζ j. Sacchar. cand. albiss. ζ iiij. M.
f. Pulv. albiss. Confer supra \oplus Vum. Quo spectat Sal polychrestum laudati
Hoffmanni Fil. R ϕ . Arc. dupl. ∇ fol. Φ . solut. lap. cancer. ana ζ ij. M. Dos. \mathfrak{D} j. &
Patris, additione *ci, qualiter remedium obtinetur antictericum, antifebrile
& lithontripticum ad \mathfrak{D} \mathfrak{D} j ad ζ j Vide $\&$ \oplus cacheet supr. Cap. de \mathfrak{J} .

IV. SPIRITUS NITRI COMMUNIS communiter ita fit: R. *Arena part ij.*
 ☉ri p. j misc. ac ☿ la per ☉, donec cessant fumi apparere. Refrigerat &
 ☐tat humores acres effervescentes intus egregiè. Extus pro metallicis valet.
 Alii misâ arenâ, bolo aliisque, modo Ludovicano commodè cum ☉ crudi
 duplo præterpropter destillant, ut aliàs ☐ ex ☉ p. j. ☉li p. ij. mistis
 destillatur per retortam (sicut ☐ ex ☉ p. ij. ☉is * p. j vel etiam aa. vel
 etiam si ☐ ☉ri fortissimus à ☉e * co abstrahatur, quatenus ☉um ut ☉ po-
 tentius ☉e * co in hujus ☐ am agit ac spiritum ☉is à compedibus suis liberat
 hicque à ☐li sale tum ☉ri tum * ci magis acuitur ad tenuissimos ☉i
 poros subeundos tenuissimasque ipsius partes divellendas, inter quas cu-
 neorum instar, liquoris in quo natant motu aguntur) parum in effectu dif-
 ferens, etiam si hæc cum ☉lo, ceu de quo nil vel parum metallici prodit,
 commisceatur & destilletur, ut bene docet *Exc. Frider. Hoffman. in Not. Poter.*
 p. 447. ubi ☐ em nil nisi spiritum ☉ magis exaltatum & ☐ cum per reactionem
 cum ☐a ☉li factum esse dicit, & compendiosè illico parari posse, si spi-
 ritus ☉ri abstrahatur super limatura ☐tis ☐e vehementiori, imò inson-
 tissimam esse ☐ pro usu interno, eique melius ob ☐ur explicatum suavioris
 longè odoris substitui, maximè si inde spiritus ☉ri vel dulcis paretur: *dulcis*
 verò fit, si ei partes æquales ☐ rectific. admisceantur, digeranturque tepido
 calore in vase optimè clauso per 8. dies, tum destillentur ex arenâ per retor-
 tam (sic namq; unio felicius promovetur) & egredietur spiritus odore vio-
 laceo saporeque subdulci grato. *Vires spirit.* ☉ri dulcis egregiæ sunt in bile
 acri attemperanda, viscidoque resolvendo, ac flatibus pellendis; ceu & *Spir.*
carminativus de tribus *D. Michaëlis* pro hoc scopo decantatissimus est, nim. fit is
 ex ☐ & ☉ aa per retortam tubulatam in receptaculum aliquantulum spiri-
 tum ☐ri continens destillando & à ☉ rectificando & ita pro usu servando;
 scil. inde paratur *Spir. anticolicus* ejusdem, R. *Spir. carminat. p. iij. spir. ☉ p. j.*
misc. digere; Dos à ʒj. ad ʒʒ. Ex eodem fonte quoque cum eo fit *Spiritus car-*
minativus D. Vaters: Rec. Spir. ☉ri dulc. opt. ʒij. spir. ☐ ci ☐os ʒvj. Digere
 & de-

& destilla: Si pro calculo, in quo egregius est, adde *Ol. petroselin.* si pro flatibus *Ol. Juniper.* aut *Carui* ꝑ. vel magis composita paretur; sic namq; etiam *Essentia carminativa Wedelii* tum *Opiol* L. II S. II C. 5 tum in *Disp. Aug.* descripta vires à *spiritu* ☉ *ri* plurimum exaltatas obtinet. Cæterum *laud. Frid. Hoffmann* in *Not. Poter* p. m. 448 loco *spiritus* ☉ *ri* ☿ in substantia cum *spir Vini* ad Colicam ut tutum remedium laudat; prætereaque p. 519. se absque igne per ☿ *spiritum* ☉ *ri* dulcem obtinuisse, dum retortam cui mixturam *spiritus* ☉ *ri* sat fortis & *spir. Vini rectificatiss* vesperi in arenam posuisset hæc in se agerent: Aliàs ex ☉ tro quoque fit *Nephriticum D. Israël Profess. Heidelberg.* Rec ☉, ☿, Carbon quercin aa calcina in ☿ lo. cochleatim injiciendo, calcinentur, exponantur aeri, apposito vase in quod fluat; Oleum illud per deliq. optimè medetur calculo gut. x. In *arthritide* etiam utile est ad gut. vj. in qua extus ex ☿ ti, quam parum à *spir.* ☉ *ri* differre modo diximus, *Aquam antipodagricam* Exc. D. D. *Langelottus* præparavit, quæ hæc est; Rec ☿ simpl. ☿. quâ usi sunt aurifabri, & post usum abjiciunt t̄biiij ☿ viv. ꝑ. ij. Flor. chamomill. melilot. ana m ij bulliant parum in ☿ simpl. Colat. affund. decoct. myrtillor q s. pro coloratione & dum coloratur pedetentim ☿ acquirit colorem cerevisiæ similem, si deficiat succus myrtilli, sume *Brasilium cæruleum*, & erit ejusdem efficaciz, adplica dein debito modo: Aliter Rec. Aq. simpl. ☿ mort. t̄biiij ☿ ~ ðij ☿ viv. ꝑ. ij. succi myrtill. q. s. bulliant parum in aquâ comm. postea procede ut prius. Usus; Intinge in aquam pannum duplicatum, & pone frigidum supra juncturas, in manibus, pedibus & genibus, sed non in humero, cervice vel coxis & hoc facito in augmento & principio morbi. Cæterum quia *spir.* ☉ *ri* ☿rium in ☿ tione splendide rubentem reddit, *spiritus* autem ☿ colore citrino imbuat, exinde constat, acidis omnino inesse virtutem quandam specificam & non saltem gradualem; quapropter Medicus etiam non omne acidum indifferenter ad usum vocare debet, alia enim corpori nostro magis sunt nociva, & nimis caustica, ut ☿ is, butyr. ꝑ. ii, &c. alia illi magis appropriata, ut ☿, aliaque ex vegetabilibus præparata: quin & noscendum ex *Kunck. Obs. Ch.* p. m. 12 *spirit.* ☉ *ri* omnium acidorum esse subtilissimum ☿ streitatemq; ipsius alcali assumere commodissimè posse, v. g. in solutione metallicorum, quorum ☿ am promptè assumit: Occasione quoq; *Aque fortis* notandum, quod Exc. *Bohnius* in *Act. Lips.* Ann. 1683. p. 403. doceat ☿ æque fieri ex sp. ☉ ꝑ. iv. & ☉ ꝑ. i ac ex ☿ & ☉ com. ☉ i q; puritatem plurimum hîc variare de quo cit. loc. videri potest. Compendium verò in ☿ copiosius parandâ præter *Glauberum* sistit *Kunckel.* M. C. Dec. III. A. I. p. m. 291.

V. TINCTURA NITRI à *Möllenbrock*, de *Var.* p. m. 131. ex ☿ ☉ affusione super *aphro* ☉ è muris efflorescens, in vase amplo habetur, peractâ magna pugnâ. Usus eius egregius in *Arthritide* vagâ aliisq; affectibus calidis. Dos. gut. x. ad xx. cum

xx. cum \sim cochlearia, in cerevisiâ. Glauberus eam parat solutione Lana purâ in \sim \oplus q. s. Colaturâq; affundit ol. ∇ ad ebullitionem, hinc abstrahit \sim . donec solutio flava remaneat, quæ filtratione & abstractione \ominus flavum præbet, è quo postea ope ∇ s. a. TRa extrahenda, ut insigne anticolicum.

VI. SAL POLYCHRESTVM fit per dissipationē δ Δ lis \oplus ex repetitâ deflagratione \oplus & ∇ aa in Xlo, massâq; ∇ calidâ solutione, filtratione, evaporatione & \ominus ne. \ominus nim. enixum simile ∇ \oplus to habetur. *Vfusejus in muco dissolvendo, & obstructionibus viscerum expediendis instar Acidularum, ad zi, ii, iii. in Prisana.* De hoc \ominus observavi excitatum spasmus flatulentum in genibus: quare *Rupellis D. Saignette* mitius tale \ominus egregium tamen ad solvendum & Δ nimis figendum *sec. Caufapè de Febr. T. II. p. m. 603. & Lemery Chym. p. m. 288.* paravit. Ad illud autam tria alia \ominus concurrere *Sponius Lugduni 1684.* mihi retulit, nimir. prout vel \ast cum \oplus vulg. vel Ægyptiaco Anatron dicto sæpius solvitur & \ominus tur, unde & nomina \ominus Stomachici, refrigerantis anodynii ∇ lis, \ominus acida dulcificantis, ceu & *Bateus Pharmac. p. m. 667.* \ominus Polychrestum cum triplo \ast solut. & \ominus sat. vulgari præfert.

CAPUT V.

DE VITRIOLO.

VITRIOLUM à vitri nitore dictū, quoq; Coriariis Atramentum, Gr. Chalcanthum, velut flos ∇ , audit. Laudant id *Basil. Val. Myns.* (qui *Test. Hadr. p. m. 14.* in ortu milvi i. e. \oplus lo filiam artis ortam dicit, sobriè tamen hoc intelligendo, ut notat *Denslon. Pans. Encheir.*) *Minder. Sala, Deodat. Triumphus, Langius, Caneparius, præprimis v. Th. Parac.* qui \oplus quartam Medicinæ basin seu columnam vocat, ut & influentiarum astralium diversorium. Est autem vel Naturale vel Artificiale: album item, viride, cæruleum: Naturale *Tolius Sap. Insan p. m. 6.* ductu *Basil. in Ramelsbergensi Goslarie Fodina*, à puero trusatiles vehente molas obtinuit, nim. dum acidum venas δ & ∇ earumq; ∇ cum ∇ pauco corrodit, ceu hoc *ab Helmont. Parad. III. §. 10.* mechanicè demonstrat, & quia ex venis guttatim Δ lat stiriarum modo \oplus stillatitium vocatur. Artificiale rursus est vel concretum in excavatis scrobibus; vel coctum in lebetibus ex ∇ \oplus cā ex pyrite aëri exposito factâ; nim. \oplus li viridis è pyrite δ enati maturæ & perfectæ \ominus li ex utrâq; parte mucronatæ sunt, & ex decem planis lateribus inæqualibus constant: scilicet ex 4. mediis planis pentagonis, & ad singula quæq; extrema acuminata, terna plana triangula habent. Ortus \oplus ex vena δ aut ∇ hinc quoq; patet, pro cuius puritate & conditione materiæ subtilis nunc \oplus Hungaricum, Suecicum & c. huius vel alterius coloris paratur; præprimis autè ad usum medicū *Rolfinc.* \oplus Goslariense de δ

4. *Sory* ejusdem fere coloris est ac melanteria, porosum sæpe, & quâdam donatum pinguedine, cum odore gravi & nauseoso, ut quasi fulmineum quid præ se ferat. Estque vel *Ægyptiacum*, vel *Libyacum*, vel *Hispanicum*, vel *Cypricum*. Ex hoc ut & *Misy*, *Chalcitide* se *Magisterium* quoddam *Veneris* conficere refert *Listerus in Exercit. Med. de Hydrop. p. m. 24.* quòd aquas hydropicæ

corum vehementer educat, somnum conciliet & præter fidem anodynum sit.

5. *Diphryges* flavum est, colore ad misy accedit, sed non ita est aridum & splendens: eructat ex ipsa ∇ à; illud colligitur & sarmentis & sole adurit, inde *buscoctum* dicitur. Habetur etiam simul cum flore æris, obfusione aquæ frigida, sublato ære fornacum in ima parte coharens, fex scilicet est subfudens perfecti æris, vel etiam è pyrite concremato. *Vires* ejus sunt *adstringere, per purgare, extergere, siccare, excrescentia consumere, ad cicatricem ulcera perducere*, ceu in *ulcere intestini recti* ejusmodi species suadet & usurpat *Aquapendens Oper. Chirurg. C. 92.*

Vires Vitrioli omnino variae atque egregiae sunt (ceum & supra \oplus um δ Cl. *Etnerus* in ungetr. Apothec. p. 1023. egregie hepaticum & spleneticum vocat, domitorem præcipuè morborum δ lium, renes purgans & uterum, sterilitati resistens, si à gr. ij. ad gr. iiij. detur) pro diversitate partium quibus constat, sunt enim calidæ frigidis, humidæ siccis, & crassæ tenuibus, acidæ ∇ stibus associatæ; unde calefacit & refrigerat, aperit & adstringit, & dissolvit, vomitiones ciet & easdem sistit; carnes exedit & illas quoque regenerat; curat morbos actu contrarios, fixos & Δ les, acidos & alcalicos, dissolutos scilicet & coagulatos sec. *Paracelsus*, nim. præter particulas subtilissimas igneæ forsan naturæ continet plurimas partes metallicas, *figura* forsan *hamata*, quæ fibras corporis multum corrugare & constringere valent; ceum patet ex *sapore & colore* \oplus li, dum non nisi lotionibus sæpe repetitis sapor ejus ex ore elui potest, & Atramentum lintea maculans non nisi *succo citri* abigitur, dissolutione scil. novâ \oplus li partium ferruginearum, sicut ex adverso ∇ ctione cum alcalibus, v. g. *Gallis* in *Atramenti confectio*ne de novo nigror ejusmodi emergere solet. Hinc & *Eras.* de *Aur. potab.* p. 139. licet Mineralium sit hostis infensus, tamen \oplus um non adeo noxium esse inibi refert, & *Theophrastus* optimam ex \oplus (dum in principio febrium malignarum aliarumq; Chalcanthi frustulum fabæ quantitate in ∇ vel juscule solutum optimè vomitum movet, præsertim quia \oplus melle & ∇ solutum, teste *Riverio Obs. C. IV. §. 99.* in *Peste* admodum profuit) purgationem haberi docet, ac hominibus *caduco infestatis & vermibus divexatis* (quos præcipuè enecare potest, præsertim *latos*, teste jam *Dioscoride L.V. de Mat. Med. C. 75.* & *Plinio Hist. Nat. L. 34. C. 12.*) conducere, texturam eorum diffringendo & spiritum vegetantem ab opere detinendo, ceum & hac figendi vi *putrefactiones* in fluidorum corporum corporis massa oboriri solitas sistere valet *parvum* \oplus li *Cyprii frustum solutum in aquâ & mane epotum* ceum quo *Quartanam* feliciter sæpius propulsavit *Frid. Hoffmann.* in *Not. Poter.* p. m. 545. Hic verò quam maxime decantanda est summa ejus vis *ixaura* seu *sistendi sanguinem* è vasis profluentem in *Hæmorrhagiis* non saltem in decantato pulvere *sympathetico* (de quo post,

pōst) sed & quodd \oplus *li frustum manu retentum usque dum incalescat, sistit sanguinem singulari experimento, teste Fischer. Corp. Med. Imp. p. 335. item quodd ulcera putrida & excrecentia (v. g. in carne corrupta & putrida in Carbunculis pestilentialibus excrecente: R. \oplus l. Rom. \bigcirc , \oplus ana 3j. mell. crud. 3℔. vel q. s. f. Ung. Vid. Muralt. Hippocr. Helv. p. 769.) inflammationesq; gangrænam minitantes, gangrænam ipsam jam præsentem validissimè compescat, domet & mitiget, v. g. R. \oplus alb. Rom. Pulv. fœnogræc. sem. lini, fl. chamom. absynth. tormentill. ana 3j. coq. in Vino albo pro Fotu in Gangræna. Sic ablutio fit optima ad Ulcera antiqua male corrosiva difficulter consolidativa, fistulas, &c. sec. Stocker. in Empiric. p. m. 202. R. \oplus alb. & virid. \bigcirc , \ominus comm. \oplus , $\frac{1}{2}$ ana 3j. coq. in Aq. decoct. pisor. ad consumpt. 3. p. Inde & est Liquor Stypticus, v. g. R. \oplus li Hungar. Alum. ana 1℔℔. solv. in Roris \oplus li 1℔ij. Filtra & liquori filtrato adde Ol. \oplus 3v. applicandus quintuplicatis (plenius probè eò madefactis, & sub competente deligatione per dies aliquot, ne sanguinis (statim quidem coagulati) crusta perperam detrahatur, sic relinquendo vulnere perfectè subtus sanato, de quo pluribus Weberus Med. Cesar. in Anchora sauciat. & D. Ludovicus Misc. Cur. An. VIII. & IX. Dec. I. Obs. 152. p. m. 327. ut & Exc Ros. Lentil. in M. C. Dec. II. An. IV. Obs. 162. p. m. 315. Sic & primum ingrediens est \oplus lum Lapidis salutis seu medicausentosi Crollii: de quo Cap. seq. & in Ludovic. enucl. Pariter Ophthalmicum & Errhinum egregium est sec. Binninger. Obs. Cent. V. obs. 100. qui ophthalmicos plurimos cum dolore lancinante & intolerabili cum tumore, ne quidem præmissis ullis remediis aliis, ita sanavit: R. Butyr. rec. aq. rosar. vel plant. q. s. lot. 3j. \oplus alb. pulv. 3i. plus minus M℔. f. Ung. ejus magnitudo pisi minoris in oculi clausi angulum majorem intrudatur & eodem palpebra illinatur, sic nunquam fefellit nec fallit, oculus enim & aciora ferre valet, teste Exc. Wedelio de Med. facult. p. m. 87. qui & Obs. XIV. Coll. Nat. Cur. Dec. I. Ann. III. \oplus album Errhinum tutissimum judicat, ut dictum, in aqua f. aut cephalicâ solutum. pennaque naribus modestè applicatum, idque scribit liquare in debita quantitate ex voto catarthos & extra vocare, ut in Infantibus etiam recens natis ex spiramentorum nasi obstructionibus, ut sæpius fit, vix lactare valentibus & suffocandis feliciter id aliquoties adhibuerit. Ex \oplus fit aqua ophthalmica ex 1℔ij. urinae pueri optime purificatae additis 3iiii. \oplus li, totidem uncis tutie. Ex quibus omnibus per dies aliquot maceratis, dein per cineres ad siccitatem destillatis, fit aqua ophthalmica. Sic & in \square a incontinentiâ R. \oplus p. ij. \bigcirc p. j. coq. in Aq. font. immerge Lana caprina m. j. exprimatur Aqua, apponatur pubi per horam: imò \oplus calcinatum in Spir. Vini optimum ad ignem ex vulneribus sclopetorum extrahendum & ad gangrænam præveniendam, teste Viginerio de Igne & Sale. Sic quoque \oplus parum in q. s. decoct. vulnerar. & deterfiv. solutum pro Inje-*

Etione, plumaceolis applicatum *carnis excrescentiam* (ut ☿ ☉li) in *fungis* prohibet, & ☉ ☿is in aq. s. vel plant. solutum & linteis tepidè applicatum, profundiora etiam *vulnera nyctemeri* spatio consolidat, prout & *Parisiis* in *Amputationibus* ad *vasorum majorum orificia* communiter applicant ☉ contusum crassiusculè stupæ involutum, dein pulverem stypticum ex ☉ ☉li, bolo, mastiche & Colophon. pulveris. ana q. s. apponunt deligatione apta. Sic & egregia è ☉ habetur *Aqua podagrica Quercetan.* R. Aq. sperm. ranar. Thapsi barb. Filicis ana ꝑ i, ii, ꝑ. Urinae pueri vin. bib. ꝑ iiij. His adde Theriac. rec. ꝑ iij, ☉li, ☉ fusi, ☉is ana ꝑ iij. Ventur ad siccitatem per cineres; huic aquæ adde ☉is ☉li id est, è suo ☉ extracti ꝑ iij. Camphor. Croci ana ꝑ ij. M. Ex hac aqua foveantur partes dolentes tepidè. sæpè novâ immersione renovando linteola. Vel cum *muria* ☉is & ☉na pueri ana simul mixta, destilletur ▽a ad eosdemmet dolores pacandos.

Remedia & Preparata è ☉lo, respiciunt ejus partes integrantes, quæ sunt ☿, ☉ acidum, ☿ inflammabile & ▽ metallica, quam præprimis ei inesse Cl. Bohn. in Coll. Chym. MS. non saltem ex destillatione ejus per se absque ▽ in —, sed quia verum metallum ex ☉ ejus dulcificato per fusionem habetur, probat. Sit verò ante omnia

I. PULVIS SYMPATHETICUS Magni Regis Angliæ Cancellarii Digby : R. ☉ Roman. q. v. mense Julio vel Augusto, & postquam repetitis dissolutionibus ex aqua limpida, per chartam emporeticam filtrationibus, ad ignem evaporationibus & coagulationibus in loco idoneo ab impuritatibus depuratum fuerit, summeque viride sit, crassiusculè contundatur, & ferventioribus ☉is radiis dum versatur in Leone, per dies 15. vel 16. aut 18. plus minus exponatur, ut ad perfectionem seu minus perfectam calcinationem, summamque albedinem (absque metu alicujus castrationis in minerali hoc corpore, quo fortius captivus —us detinetur, ut Exc. & Celeb. Bohnius Lips. in Colleg. Chym. MS. indigitat, deveniat, observatâ interea debita ab aëre humido & vase ferreo defensione; pulvis hic præparatus in loco sicciore (humidiore enim liquescit, ceu quoque hoc fit cum succo chelidonia, qualiter liquor per deliquium obrentus pannos abigit secretumque fuit, juxta destillatum oculorum human. rec. extract. Rodolphi Imper. ut refert Beccher. Chym. Glückhaf. p. m. 767.) asservandus, vel etiam si desideretur magis utilis ad fracturas & fissuras, præterquam quod hæmorrhagiam vulnerum certò sistat per se, commiscendus pulvis gummi Tragacanthi pulverisati anatica proportionem. Quoad Usus & Vires Pulvis hic linteis, cruore aut puro læsi tincto inspersus & alio involutus curat vulnera & ulcera incurabilia etiam interna, v. g. pulmonum in hæmoptysi, (experientiâ D. D. Petri Prof. Erfurtensis in socro, ut refert Thilo in Diss. de Drif. Helm.) Intestinorum in Dysenteria si fecibus adspargatur (experimento Wedelii

delii modò laudati) haud secus ac secreto *Knöphelii* feces taliter super ☉ ☉li excernendi. Vid. *Borell. in Observ. & Dechaes Curs. Mathem. Vigan. Med. Chym. p. m. 7. Papin. Rattray Th. Symp.* Cæterum suppositâ veritate hujus Pulveris, Curiosiores disquirunt, an juxta *Helmontium Poteft. Med. S. 62.* per quandam reflexionem effluviarum vitæ participatione nondum planè destitutorum ea absolvatur, aut an cum *Dn. Digby* per quandam Circulationem Atomorum per Atmosphæram ad centrum suæ gressionis factam, ea explicari debeat; aut denique, an cum *Dn. M. Marci*, in ipso potius Archeo quærenda ea sit, quatenus ratione identitatis suæ in parte vulneratâ & in linteo cruento, Archeus in hoc per ☉li pulverem pace sibi conciliatâ, eandem simul imperiatur vulneris archeo, hincque necessitet sive disponat, ut consolidationem effectivè promoveat. Interim certè credo, mirum, juxta *Illustr. D. Boyle de Aëre p. 20.* Aërem inter & ☉li intercedere Magnetismum. In qua opinione confirmat me experimentum *D. J. Rod. Camerarii Cent. IV. Sylloge Memor. mem. 82. p. 277.* qui oleum ☉li certo modo paratum, Plenilunio intumescere, in Novilunio verò detumescere observavit. Huic pulv. *sympathet.* affinis est

II. LAPIS DRIFF (vox scil. Belgica, arenam vel ☿am virginæam notans, *Germ. Trieb*, item *Grundsand* / quia scil. similiter hoc Arcanum præter formam sabulosam principium nostrum vitale ita animat, ut omne morbosum à se propellat) *Helmontii, Dn. M. Marci* paravit non è ☉li sed ipso ☉lo Hungarico optimo, dum miscuit illud cum *Enteperegrino* (parato ex ☿tu acido minerali ☿ ☿u *ci dephlegmato ad saturationem invicem mixtis ☿ ☿tione in ☿ nobilissimum *le combinatus) & ☿mavit ter quaterve (quo pluries eo exaltius ☉ obtinetur) deinde recepit ☉ ☿is marini post ☿ inde abstractum, ☿q; fixum per rorem majalem inde extraxit & coagulavit; Hoc ☿ fixum fluere permisit in tigillo ut ☉ volatillissimum factum denuo figeret, ita tamen ut volatile adhuc maneret. NB. postquam ergo in fluorem datum est cum ☿is hujus *ziiiij.* miscuit s. a. *Entis ♀ris zij.* huncque laborem toties repetiit, donec omne paratum *Ens ♀* cum ☿ *fus.* maritatum esset; Fractis deinde tigillis massam in Alcohol redegit & (si haberi commodè potest, omisit enim eam sæpius *Helmontius*) *Ufnea Cran. hum. zij. gr. vj.* addidit ac tandem cum *Ichtyocoll. aq. ros.* soluta Lapillos efformavit calore indurandos. Quoad Usus testatur *M. Marci Phil. Vet. rest. p. m. 545.* se ex quo illo uti cœperit, observasse in corpore suo *arthritim* sensim remisisse, verisimileque esse ipsum ad *senectutem retardandam* & à multis *gravibus morbis præservandum* valere. liquidem inter pilos barbæ canescentes hinc inde nigros spargi & intermisceri observârit & pectus quod ante læve & glabrum fuit, post annum primò sexagesimum lanugine obduci & pilosum fieri, de quo *cit. loco* pluribus consuli potest, inprimis verò *cit. Thilo S. 7.* operationem hujus

Lapidis fieri judicat ex *subtili* ejus *terrâ* in partes nervosas Ξ tatâ, quas & simul in iis contentum ætherem vitalem premit & juxta Archæi sui ideas figuratâ illa *terreâ*, determinatâ, indeterminabili tamen ratione Archæum nostrum ita specificat, ut robore accepto instar sabuli bullientis, omne hostile propellat, & \ominus bus simul suum agentibus à multis gravissimis morbis se se immunem præstet.

III. VITRIOLUM VOMITIVUM, Gilla Paracelsi dictum, ita fit: \Re . \oplus alb. q. v. solv. in aq. filtra & evapora, donec quasi crusta supernatans appareat, postea ponas in loco frigido & concrecent \boxplus li, quos relictis facibus qui subsident, exime: Aquam iterum evaporare sinas, reponasque ut antea. Hic labor tertio reiteretur coagulando sc. & dissolvendo, ultimo ter eodem modo procedatur cum ∇ rosarum, \boxplus li tandem supra calorem lenem exsiccatae redigantur in pulverem album, Dos. à $\mathfrak{z}\beta$. ad $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$ vel \mathfrak{ij} . ad $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. Quod usum purgat vitiosos humores, ut diximus de \oplus crudo, è Ventriculo, Intestinis, præcordiis, pulmonibus, capite, unde angustiae præcordiorum, ventriculi aggravationes & aliæ læsiones, quibus febres, lumbrici, catarrhose defluxiones & articulorum vitia oriuntur, imò si in Catharris suffocativis cum haustu Vini mox exhibeatur, copia crassæ lentæ & viscosæ materiæ rejicitur, liberabiturque à suffocationis periculo imminente æger, uti non semel id visum est. Vid. Hartman. in Basil. Chym. Croll. p. 23. 24. Qui verò ingratum odorem fastidit, \oplus um $\mathfrak{z}\mathfrak{ii}$ subtilius experiri poterit, dum Aq. bened. Rulandi hac Gillâ non nihil exaltatam saccharo (v. g. illius $\mathfrak{z}\mathfrak{ii}\mathfrak{j}$. in hujus $\mathfrak{z}\mathfrak{ii}\mathfrak{j}$. igne ebulliendo) solvit, & dein syr. viol. ana miscet, qualiter optimum Vomitorium obtinebitur etiam pro Dæmoniacis habitos restituens, teste Exc. Albrecht. M. Cur. Dec. II. An. VI. p. 46.

IV. ROS VITRIOLI, \Re . \oplus opt. crud. q. v. elice inde in MB. per cucurbitam Rorem, qui ad $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. internè sumptus prodest in Cephalalgia, Ophthalmia, sanguinem adustum mitigat; externè putredini & inflammationi resistit. scorbuticis oris ulceribus est proficiuus, item facit ad TRas extrahendas ex floribus violar. rosar. bellidis, &c.

V. SPIRITUS VITRIOLI VULGATISSIMUS, qui destillatur calcinando \oplus , ut humiditatem superfluam amittat, deinde pulverisatum immittendo retortæ optimè loricatæ & igne initio leni, dein verò auctiori & tandem fortissimo, appposito recipiente capacissimo aquæ frigidaë pauxillo repleto, destillationem urgendo tam diu, donec \neg us \oplus i omnis sub nebularum facie in vas recipiens transferit, qui frige factus eximitur & usui reservatur, proficiuus in Cephalalgia & febribus, ubi bilis \ominus \wedge e acre vehementer peccat, in dolore ventriculi, cujus fermentum restaurat, in Apoplexia & Epilepsia, in obstructionibus denique omnibus, viscerum inprimis & rerum viscositatem pituitosam causam agnoscentibus, quam incidit & attenuat, si à gut. $\mathfrak{v}\mathfrak{j}$. ad \mathfrak{x} . $\mathfrak{x}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$. & $\mathfrak{x}\mathfrak{v}\mathfrak{j}$. in vehiculo congruo usurpetur,

De ☉ verò *Crocum* ♂ *adstr.* præbente vid. *infra.* *Ufus* — ☉ *Minderero* adeò placuit, ut liberè pronunciarit se, interdicto ejusmodi ☉ *lati* medicamento usu, ad *pestis febriumq; malignarum* (in quibus nim. ingreditur tum *Potum* ord. ex *Syr. berb. rib. ana* ʒiʒ. cum — ☉ *li* ad grat. *Aq. font. ʒiij.* tum *Julep. confortantem, R. Conf. acetos. citr. ʒvj. Conf. alk. inc. ʒiʒ. syr. rub. ana* ʒj. *Aq. borr. ʒvj. rub. id. ros. alb. ana* ʒiʒ. — ☉ *li* par. *M. f. Jul. d. per cochl.*) curationem nunquam, vel saltem inermem accessurum, prout hinc nobilitat *TRam bezoard. Mich.* seu *Mixturam simplicem Dan. Ludovici*, ut (ex — *Vin. the-riac. ex rad. Angel. helen. carlin. fraxin. Myrrh. Croc. Castor. opio par. ʒx.* — ☉ ʒij. ☐ ʒviij. Vid. *Ludovic. enucleat. nostr.*) liquorem antipestilentialem egregium, cui similem sistit *Exc. Frid. Hoffmann. in Not. p. 457. Döringius in Epist. ad Sennert.* hanc *TRam* vocat — *um ecphræctico-diaphoreticum* quique juxta *Tenzel. in Exeg. Chym.* certum sit ad *melancholiam hypochondriacam* remedium, ut & *epilepsiam consensualem, palpitationem cordis, Pleuritidem* (in quâ cit. *Ludov. elegans ruptorium* vocat) *Dyspæam à scabie retropulsâ, Colicam* (cum *TRa anod. & pulv. præcipit. subsequis*) *Dysenteriam, Arthritidem, uterinos affectus* ut & *Infantiles, dentitionem sc. difficilem, &c.* ceu pluribus vires polychrestæ hujus remedii decantat *Schulzius Tr. pecul.*

Vl. SPIRITUS VITRIOLI VOLATILIS, quem describit *Cl. Frid. Hoffmann. in Clav. Schröder. p. m. 357.* scil. recipitur ☉ viride crudum, solutione ac coagulatione depuratum, destillatur per alembicum ex arenâ ad siccitatem decies cohobando, digeritur postea aliquandiu sub alembico cæco, destillatio, cohobatio, digestio toties iteratur, donec striæ in alembico appareant, exinde — *us* prodit striatus instar *sp. Vini.* Sed hic spiritus quamvis dicatur in *Epilepsiâ* proficuus, minimè tamen experientia id respondere ab *Hoffmanno l. cit.* notatur; quapropter ei — ✱, ☐. *L. III. C. 26. §. 106.* miscet & porro commendandus ille modus quem *Exc. Bohnius in MS Coll. Chym.* commendat, nim. ☉ depuratum leviterque calcinatum *spir. Vini rectific.* irrorat, humiditatem superfluum per exiccationem ad calorem lenissimum semper avocando, destillat ex arena, & prodit spiritus ut penetrantissimus propè custodiendus, reliquum igne aperto ☉ tur & rectificatur, cujus p. j. cum p. iiij. prioris liquoris digesta ☉ ta magnarum virium est in *cerebri & uteri morbis.* Huc spectat compositus magis *Spiritus ☉ li* *Alis cephalicus* ab *Henr. ab Heer Obs. 18. p. 32. 33.* multum laudatus: *R. ☉ Cyprii ʒiij. Cranii human. Ungul. alcis a. ʒj. Visci quern. corylin. sem, peon. vel etiam aliquid de succin. Apicib. C. C. ana* ʒiʒ. *Spir. Vini rectific. circiter mens. j. digere in cucurbita per dies 2. vel 3. hinc destilletur & pro lubitu cohobetur, unde prodit spir. Alis penetrantissimus, cujus Dosis in omnibus affectibus capitis ad gut. XX. XXX. in aq. lilior. convall. Sic & D. Ludovic. Mixturam ☉ li ☐ satam laudat è proportionaliter confus. spiritu*

☉li & spir. ☿ri, vel ☿ri & ☉li crudorum destillatione simultaneâ, qualis
 Mixtura, ut prædicta simplex Theophrasti, itidem sanguinem optimè depurat,
 obstructions capitis in Epilepsiâ tollit & malignitati resistit. Cæterum ut vis
 antepileptica —us ☉li tantò magis se exerat laud. Paracelsus spiritum ☉li
 octies super ☉ destillat, ultimoque addit Spirit. Vini rectificatiss. Glauberus
 in Furn. Phil. P. II. p. m. 80. postquam per ☿ tubulatam hunc —um prolici
 docuisset, refert illum instar ignis omnes vitiosos humores consumere, es-
 seque egregiam medelam in Epilepsiâ, Maniâ, suffocatione matricis, scorbuto, me-
 lancholiâ hypochondriacâ, aliisque morbis ab obstructione & putredine sanguinis
 ortis; prodest quoque in peste, ait, cunctisque febribus, mixtum cum sp. Vini
 pro quotidiano usu, mirabilia præstat in extrinsecis accidentibus. Item in apo-
 plexiâ, contracturâ, aliisq; nervorum affectibus, parti affectæ affricus; penetrat
 ad ossium medullam; calefacit & recreat nervos duos: in colica si præter in-
 trinsecam administrationem, in clystere applicatur, è vestigio juvat. Loco po-
 dagrico illitus, mitigat dolores, tollit tumores (v. g. Aphtharum; v. g. juxta Joë-
 lem si ejus ʒj. misceatur mellis rosat. ʒß. vel Hofer. Med. fam. p. m. 359. R. Syr.
 ros sicc. mell. ros. ana ʒiib. mastich. el. ʒß. — ☉li gt. ii. ad vj. M. inunge sæ-
 pius id quod summo cum successu in nostris Infantibus juxta succum rapar.
 proficuum experti sumus) & inflammationes, & præ cæteris scabiem curat,
 impetigines, serpigines, &c. curat recentia vulnera & antiqua, cancrum, lupum,
 &c. exstinguit ambustiones, inflammationes, gangrenam, (v. g. Gangrenam fa-
 cie, ut non saltem in Misc. Cur. Dec. I. An. IV. & V. Obs. 60. testatur, sed & hîc
 Basileæ à nobis observatum) & consumit nodos cutaneos. In summa hic Spi-
 ritus à Veteribus sulphur Philosophorum vocatus, universaliter operatur in
 cunctis morbis, cujus vires laudari satis nequeunt; quare mirum, quod ho-
 dietam rarò reperiatur. Aquæ fontanæ mixtus gratam illi conciliat acidita-
 tem, ita ut referat acidulas. Curantur etiam domi per hunc spiritum alii mor-
 bi, qui aliàs thermarum usu curantur. Frid. Hoffmannus pro Spiritu ☉li ☉li
 obtinendo optimum modum esse dicit in Not. Poter. p. 545. quando ☉li lbiiij.
 solvuntur in ☉æ hum. lbvj. mixturaque inspissata dein aperto igne ☉tur;
 qualiter prodeunt & flores qui in sp. Vini soluti egregium sunt, resolvens &
 ad arcendam gangrenam divinum præsidium; Verùm de hoc —u idem di-
 cendum, quod aliàs inquit de solutione ☉li mixta cum solutione ☉*ci, qua-
 lis nim. mixtura digestionis exposita & destillata elegantissimum — aperiti-
 vum largitur, qui tamen, ut ait, magis ☉is *ci quàm ☉li fœtus est. Spiri-
 tum ejusmodi aperitivum quoque dictum sub nomine Aquæ mirabilis ad mor-
 bos hepatis, lienis, renum omniumq; obstructionem sistit Penotus in Med. Chym.
 p. m. 69. cujus parandi modus hic est: R. ☉ Goslar. lbiiib. ☉ ☿ vel ciner.
 clayell. lbiiib. Silic. calcinat. lbvj. ex retorta ☿ ea gradatim ignem augendo
 ☉tur,

Natur, ☉ excoquatur ac Spiritus excocto ☉ imprægnetur, ex quo cum argillâ figulinâ efformentur Globuli, qui retortæ rursus immitti Natur, ac destillatus spiritus rectificetur & ad usum servetur. Circa usum spiritus hujus in scorbuto & arthritide vagâ refert Mollenbroeck de Var. p. m. 116. eum cum spiritu cochleariæ mixtum sufficienti laude persequi non posse, ceu in eum finem elegans quoque est seq. *Mixtura*: R. Spir. cochl. ℥ij. Fri rectif. ℥iij. ☉ rectif. ℥iij. Tinct. ♂ ℥j. fant. rubr. q. s. Digere donec f. TRa, Dos. à gt. 20. ad 30. Fr. Hoffmanni in Not. Poter. p. m. 591. quoque spirit. ☉ acidus odoris gratissimi præ aliis nobis arridet, qui sc. ex ☉ ♂ è minera ♂ educto & cum ana ❖ ci mixto paratur, affundendo sp. Vini simplicem ad aliquot digitorum eminentiam & digerendo per octiduum, idque tam diu repetendo donec omnis color & sapor eductus sit; quales solutiones dein per ☿, abstracto prius sp. Vini, — largiuntur acidum cum nebulis albis retortæque collo se applicant flores albi variegati coloris.

VII. SPIRITUS VITRIOLI DULCIS, qui fit affundendo ☉lo bene calcinato vel ❖ um vel spir. Vini, per tempus digerendo & per retortam l. a. spiritum proliciendo, qui prodest in calculo, morbis ☿eis, catarrhis, &c. si ejus ☿j. in vehiculo conveniente usurpatur.

VIII. SPIRITUS VITRIOLI COAGULATUS, qui portatilis est, tutus nec injucundus: R. Spir. ☉ p. j. ☉ crud. p. 3. f. abstractio, qualis optimè æstuantem sanguinem in Podagrâ, Febribus, Calculo, &c. reprimat & ☿eis obstructionibus opitulatur, ceu & Pulvis aperitivus rubeus seq. malis à nimia potatione enatis optimè conducit: R. Crem. ☿, ♂ diaph. ana ℥3. ☿ ☉lat. 3j. cochinnell. 3ij. spir. ☉li coagulat. q. s. ad grat. acor. M. f. Pulv. subtiliss. Talis etiam spir. ☉li coagulatur cum terreis, v. g. si affunditur ☿a sigill. quæ in loco frigido reposita coagulantur, in calido verò rursus solvuntur, usûs sic egregii sec. Michælem in Dysenteria, febribus malignis cum alvo profusio & vomitu conjunctis. Sic & in ☿ro ☉lato spiritus ☉li coagulatur, dum ☉i ☿ri ad punctum saturationis usque (præcipuè more Tacheniano) miscetur pro digestivo generali, & ad Calculum (si ejus 3ij. Ocul. ☿ 3j. maritentur pro Pulv. antinephr. P. Emeric. à Sthal quem plures hîc salutarem experti sunt) Icterus, Febrem; Ætiologia ☿ ☉lati est quodd acidum ☿am in alcali dicto solvat, unde dein cessat strepitus quo seposito ☉ concrevit, pars una remanet in aquâ & quanquam evaporetur, difficulter tamen siccatur, quia plus adeo acidi quàm ipsum ☿æ deprehendit, ut totum siccari nequeat; quare necessum est, ut aqua gelida huic ☉i affundatur, quo facto reliquum acidi quamprimum transit in ☿am ☉e quod in ea concrevit remanente, quod tum deinceps faciliè ut prius illud exsiccat; affuso dein reliquæ frigidæ acidæ aquæ iterum ejusmodi ☉e, in suam denuo partem solutum faciliè concrevit. Quare, ait Kunckel.

Obs. Chym. p. 114. esse \ominus acidum quoddam ut \ominus & \oplus , spiritu enim illorum elicitum reliquum alcali est & spiritu recuperato acida sunt, denuo spiritumque suum præbent, id quod & reliqua faciunt alcalia.

IX. OLEUM VITRIOLI DULCE, quod fit solvendo \oplus in Ol. φ ri p. d. ac abstrahendo, materiamque relictam iterum solvendo cum spir. \ominus is comm. atque redigendo in massam cum cremore φ ri, hincque pellendo per retortam; crediturque hoc Oleum esse diaphoreticum insigne, pollereque vi leniter adstringendi. *Excellentiss.* Bohnius aliam ejusmodi extractionem instituit modo sequenti in *Colleg. Chym.* MS, quam ut elegantem hinc apponere lubet: R φ . \oplus li dulc. tbb . \ominus φ ri puriss. ziv . quæ mixta in O committantur igni reverberii, quo pedetentim aucto, destillatio perficiatur & prodit guttatim Ol. rubicundum atque tunc \triangle augendus, imò suppressionis per 4. vel 5. horas ministrandus, huic guttatim dein instilletur \times sic φ itur \oplus li in pulverem rubicundum, è quo edulcorato & exiccato cum ss . Vini rectific. interveniente digestionem 3. septimanarum, TRa extrahitur, quæ sub forma spir. vini supernatat, per tritorium separanda, nim. prius subtilius habetur \oplus vel ∇ a flava seu Ochra \oplus li Eterni, quam in Maniâ, præmisso Vomitorio, à 3b. ad 3j. præsentaneum remedium vocat; Sic verò etiam paratur apud eundem Eckard. in *Untreu. Apothec.* p. m. 830. nim. post \oplus seq. depurationem remanet liquor rubicundus, è quo cum lixivio \ominus φ ri φ itur; valet in Maniâ, Cephalalg. Epilepsiâ, &c. nim. OLEUM, BALSAMUM seu ARCANUM VITRIOLI DULCE heroicum omnino remediū candidè Eternus in Manib. *Poter* §. 6. ita parare docet: R φ . \oplus l. Hung. nat. tbb . dissolve aqua pluviali destillata calida, aqua ad cuticulam evaporata, \oplus lum tibi dabit purius, hoc leni calore exsicca, pone in patinam vitreata latam & puram atque sic extensum \oplus um post fornacem in hypocausto colloca, sic à calore hoc temperato in pulverem albo flavescens vertetur, cum totaliter sic erit permutatum, iterum recipe, & in aqua calida pluvia destillata solve, solutionem per diem & noctem in cineribus calidis (quod & fieri potest, si tempore hyberno post fornacem hypocausti capellam sine fundo colloques, & inibi cineres vel arenam inque hanc vas urinale vel aliud ad hoc aptum immittas) quiescere permitte, tunc feces (servandas pro ∇ \oplus li) in magna sat quantitate fundum petunt. Aquam coloratam per filtrum à fecibus remove, ne impurum puro immisceatur, & evaporando iterum coagula \oplus um, denuo post fornacem pone & uti prius operatus es, sic tamdiu, solvendo, coagulando, & feces removendo continua, usque dum animadvertas solutionem \oplus li claram & sine fecibus post requiem suam manere atque ad dulcorem properare, austeritatemque amisisse, tunc in colore viridi celestino omnibus ejusmodi speciei coloribus præcellens \oplus um tuum adspicies, in vase vitreo, bene observato, ne heterogeneous quid incidat, in loco sicco asserva, sic calore hoc suavi retinuisse \oplus verum \oplus li. Parato \oplus lo, superfunde aquam celestem

lestem iterum solve in loco calido, solutionem in cucurbita bene obturata ad dies octo in fimum equinum pone, tunc vide an iterum feces resederint, si hoc animadverteris, clarum effunde, & de novo fimo impone, solutio clara si manserit, in circulatorium per mensem colloca, sic oleum videbis aqua supernatare; Vis autem ulterius procedere, & Spiritu Vini Philosophico oleum seu essentiam extrahere, tunc necesse erit, ut solutio clara lentissimo igne ante circulationem ab aqua vite liberetur, & ☉um tuum benedictum placidissimo colore exsiccatum, (ne flatus vitrum rumpant,) accipias, quod immitte in phiolam lati fundi sigillo Hermetis munitam, quam pone in furnum digestionis, rege ignem omnibus decem diebus per gradus, sic ☉um tuum accipiet colorem flavum, quod successivè rubeum assumet, usque dum tota substantia ☉li summam rubedinem induat; hoc si nunc in summo colore rubineo videbis, vitrum refrigescat, superfunde Spiritum Vini Philosophicum, stet in digestionem per quatuor dies, atque sic per inclinationem spiritum coloratum paulatim effunde, ne feces simul prodeant, Spiritum tuum repone & recentem materiae residuae ☉um affunde, & post digestionem 4. dierum iterum effunde, hoc toties reitera, usque dum ☉us non amplius coloretur & ☉a remaneat discolorata (quam ad alium usum reserva) hos ☉us coloratos circulatorio impone & procede ut supra in preparatione olei ☉ii, usque dum color elevetur, tunc in novam cucurbitam immitte liquorem circulatum, & colorem una cum spiritu per alembicum pelle, sic videbis instar pinguedinis oleum ☉-Vin. supernatare, hoc per filtrum consueti more segrega, & balneo spiritum ad consistentiam olei lentissimo igne evoca, hoc oleum erit ponderosum, splendidissimum instar rubini, odorem suavem spirans, summum in arte medica medicamentum; meritò Arcanum ☉li D. Tilingio in Misc. Cur. Dec. II. An. II. Obs. 68. p. m. 148. dictum, de quo testatur se successum ex eo ex voto habere, in morbis etiam periculosissimis ad gr. j. datum, confortet enim & deoppilet; summè odoriferum esse & noctu carbunculi instar lucere.

X. OLEUM VITRIOLI RUBICUNDUM, ad quod conficiendum R̄. ☉li ad flaved. calcinat. part. j. Silicum grossè contusor. part. ij. Sp. Vini q. s. ut mixta redigantur in pultis formam, destillentur dein per retortam, donec rubicundum prodeat oleum, cuius usus quia potius in Metallurgia quàm Medicina celebratur, sistimus hîc seq. Glauberianum: R̄. ☉li Hungar. vel opt. alter. q. v. solv. in ☉ comm. filtretur per chartam emporeticam, postea ☉um ☉is ✱ci tantisper affunde, dum omnis viriditas evanuerit, & ☉a clara & limpida facta, ☉tato ☉e flavo ad fundum: quo facto ☉m claram decanta, turbidam verò filtra per chartam bibulam, retinentem ☉am ☉li, transmissa aqua, quam siccare & destillare oportet, & dabit oleum sanguinis instar rubrum efficacissimum, cunctas obstructions deoppilans & radicitus curans epilepsiam. Clara verò ad siccitatem evaporata dat ☉em, (NB.) è quo per destillationem

nem elicitur *spiritus mirabilis* (NB.) quo *Stillerus Alchym.* p. 50. ex vegetabili oleum rubrum facile elicit, item è $\overline{\text{Pro}} \text{crudo}$, $\frac{1}{2}$ io oleum aureum, &c. \ominus verò antequam destillatur, est purgans quoddam specificum, quod tutissime usurpatur in cunctis morbis à gr. 3. 10. 12. usque ad 24. His assentitur *Frider. Hoffman.* in *Not. Poter. p. m.* 544. dicens, ex mixturâ Ol. vel spir. \oplus li cum spir. \star ci (quâ fit effervescentia frigida) parari \ominus quod aperiente virtute nobile sit, inque extrahendis metallorum $\frac{1}{2}$ ii que \ominus bus ex ipsorum ∇ is & Ψ bus singularem efficaciam recondat: \ominus verò hoc esse quidem neutrum sed non eadem naturâ sublimabile sed Δ le, nam sub igne relinquat fixum acidum.

XI. SULPHUR VITRIOLI ANODYNUM, quod fit, quando \oplus δ is s. a. ad rubedinem calcinatum miscetur, & digeritur aliquandiu cum anatica parte \star ci, & inde demum flores crocei per repetitas cohobationes sublimantur, qui flores si aquâ simplici solvantur, & solutio filtretur, relinquunt pulverem rubeum genuino \oplus li $\frac{1}{2}$ e prægnantem; vel si è \oplus lo non calcinato destillatur ejus spiritus Δ is, uti moris est, qui postea commiscetur cum \star co & Δ latur denuò, ubi post operationem invenitur in fundo \ominus χ cum $\frac{1}{2}$ e eodem \oplus li permixtum, quod $\frac{1}{2}$ si à \ominus e aufertur, & cum spir. Vini cohobatur, idem obtinetur Anodynum præstans in *Arthritide* & morbis ab irritatione spirituum per spicula \ominus na vellicantia factâ provenientius, dum illa \ominus ia absorbet, & humorum spirituumque mobilitatem nimiam coërcet. Ad meliorem quoque veri $\frac{1}{2}$ is \oplus li reclusionem judiciosè addidit *Cnôphelius* \star cum, v. g. in seq. aquâ \oplus latâ ambram redolente; *Ry.* \oplus *Hungar.* $\text{t} \frac{1}{2}$ j. \star ci $\text{z} \frac{1}{2}$ ij. Δ tur ∇ in balneo aliquoties cohobanda ambram redolens, qui scil. odor est à $\frac{1}{2}$ ris volatilisatione ab χ co, ceu & *Excell. D. D. Joh. Frid. Ortlob Med. Prof. celeberr. in Acad. Lips. in Diss. de Rachitide S. XII.* refert Patrum suum *Dn. Fr. Ortlob Phys. Vratislav.* ut singularem medicinam commendasse medicinam $\frac{1}{2}$ \oplus li δ quod ex ejus \odot ab omni \ominus e \oplus ico liberato, ope χ ci $\frac{1}{2}$ to & ab adhærente χ co denuò edulcorato paratur, & *Exp. Frid. Hoffm. in Not. Poter. p. m.* 599. ex eodem quoque fundamento summopere *TRam* δ lem cum spir. formicarum & \oplus lo δ paratam laudat ad *Epilepsiam, Arthritidem, Vomitum, Diarrhœam, lcterum, Febres, malum hypochondriacum* aliaque è bilis Δ tate enata. Et talis intimior $\frac{1}{2}$ ris narcotici reclusio etiam attendenda pro remedio insigni δ obtinendo in *TRâ* δ helieboratâ *Exc. Wedelii*, ceu quâ *Studiosum Maniacum* feliciter se curâsse ad nos perscripserat, cujusque Tincturæ usum in multis aliis morbis salutarem hîc comperimus; dum verò illa aliàs paratur ex *Limat. δ puriss. $\text{z} \frac{1}{2}$ ij. Rad. helieb. nigr. $\text{z} \frac{1}{2}$ j. $\overline{\text{Fri}}$ $\text{z} \frac{1}{2}$ ij. Aq. font. q. s. sumptimus \oplus li δ $\text{z} \frac{1}{2}$ j. rad. heliebor. nigr. $\text{z} \frac{1}{2}$ ss. crem. $\overline{\text{Fri}}$ $\text{z} \frac{1}{2}$ j. affudimusque Aq. font. $\text{t} \frac{1}{2}$ j. & infusionis coctionisque ope (utî fit in *TRâ* δ Ludoviciniâ suprâ descriptâ) obtinuimus *TRam*, non saltem maniacis, sed & cachecticis, hypochondriacis, epilepticis, podagricis*

gricis summè proficuum, imò cujus repetito usu fatuitatem cujusdam puel-
læ mirè sublevatam, si non penitus sublatam vidimus.

XII. TERRA VITRIOLI à felicissimo Chirurgo *Felice Würtzio Chirurgo*,
p. m. 625. ita paratur: R. \oplus q. s. indatur ollæ, igne reverberii calcinetur ad
rubedinem, massam contunde & affunde Aq. font. stent per noctem, decan-
tetur & reaffundatur nova ∇ , quæ si clara evadet, denuo per inclinationem
effundatur, hocque repetatur toties, quoties in ∇ nulla amplius aereo ani-
madvertatur; siccetur massa, & habebitur ∇ *purpurea*, majorum virium in
chirurgicis quam *Bolus* vel ∇ *sigill.* Hinc enim (si \oplus δ le fuerit) cum spir.
 \ominus & ∇ *rectificatiss.* extrahi potest TRa adstringens pro usu interno egre-
gia; ceu pro externo composuit Dan. Ludovicus Emplastrum cum Ol. hyperic.
Cerâ, Terebinth. ad consolidandum in *abscessu testium*: præprimis verò laudem
summam & inde meretur celebratissimum Unguentum fuscum Fel. Würzii in
ejus Chirurgiâ descriptum, synoviam dictam egregiè compescens aliaque ar-
ticulorum vulnera sanans, ab *Helmontio* ipso quoq; magni æstimatum, si nim.
in *cerati* spissitudinem excoctum indatur, & ipso superimponatur Emplastr.
sticticum Crollii. Colcothar quoq; seu \odot \oplus i, ut residuum à destillatione \sim us
 \oplus li, crocus δ est adstringens, acido omni & \oplus re spoliatus, ab omni false-
dine edulcoratus. Virium hinc earundem, quarum crocus δ adstringens,
de quo *supra Sect. II. C. IV. §. 8.* nim. fluxus reprimere & hemorrhagias sistere,
ceu *Fr. Hoffm. in Not. Poter. p. 62.* refert Steatoma fronti assidens supra ocu-
lum pendens libram unam felicissimè fuisse excisum, hemorrhagiam verò
pulvere \odot ui \oplus li fuisse inhibitam. Quod si hoc \odot cum \ominus X co in flores
(*Ens* δ ris dictum) sublimatur & extractio ∇ instituat, habetur TRa ele-
gantissima, quâ tamen frequentior illa est supra jam quoque allata, TRa nim.
 \oplus ris \oplus li *Michaëlis*, quæ ex hoc colcothare optimè edulcorato, ne cum *Ett-*
myllero, ut dictum, vomitum quis timeat, cum spir. ex \ominus e comm. & \oplus ana
elato, elicitur, quo menstruo ad mellis consistentiam abstracto, residuum
 ∇ *rectificatiss.* digeritur ad liquoris saturationem, qui tinctus filtratur fil-
tratiq; pars quædam ad debitam consistentiam denuò abstrahitur. De mo-
do & Viribus TRæ, \odot \oplus li videatur *Clauderus Misc. Cur. Dee. II An. VI.* ubi in
cephalalgia pertinaci per magnetismum agere docet. Coronidis loco in sola-
tium podagricorum adducimus Balsamum \oplus li *Sylvii*: R. Ol. \oplus i veri seorsim
destill. ζ β . in vitro oblongo affund. spir. terebinth. ζ iij. movendo fortiter tam
diu, donec omne \oplus olei \oplus li à spir. terebinthina fuerit solutum, finitoque ca-
lore TRam sanguineam, id est, Balsamum seu \oplus \oplus li *narcoticum* exhibuerit,
huic ut evadat crassum, spiritusq; terebinth. separetur, affunde ∇ am pluv. cum
qua coqui debet per dimidiam horam aut q. s. sic ex parte exhalabit cum ∇ a
spir. terebinth. ex parte verò aqua innabit; \oplus verò picis instar fundum petet,

à quo liquor est decantandus, ☿ relictum solvatur *spir. Vini rectif.* ut fiat TRA
 ☿ ris ⊕ li, quæ à fecibus decantatur & evaporatur ad consistentiam Pilula-
 rum, relinquitur ☿ ⊕ li purissimum ab *Extr. opii* parum differens. *Vires* ejus
 hinc itidem soporem inducere, dolores lenire, maximè *sec. Celeberr. Sylvium*
Prax. Med. L. II. C. 26. §. 31. p. m. 461. vim pacativam in bilem effervescentem,
 vel furorem Archæi *sec. Helmontium* extendere, hinc *laud. Sylvio* nunquam
 satis laudatum remedium audit ob vires ejus stupendas, quas, ut expertus
 loquitur, non adeo satis quis mente assequi valet, tantum abest, ut quis ore
 deprædicare satis queat, *Podagricorum* hinc insigne solatium.

CAPUT VI.

DE ALUMINE.

ALUMEN, Græcis *συνίμεα* ob vim adstringendi sumam, magnam
 hinc jam cum ⊕ lo cognationem fovet, præsertim quia ex ea-
 dem quoque venâ ex qua hoc eruitur, prout ex eodem subinde
 pyrite calcinato, referente *Albino in Chron. Metall. Misn. Tit. 24.*
 ex quo ⊕ um elicium erat, ○ habetur, dum loco partium metallicarum
 acidum præsens aggreditur & rodit partes materiæ petrosæ ▽ stiores & cum
 iis se in ○ sam pellucidam substantiam conjungit, ceu *per artem* aliàs si *spir.*
 ☿ *per campanam* admisceatur ▽ a sigillata, mox concretum ○ nosum emer-
 git; ut ita nullum dubium sit, quin adsint in ○ e eadem particulæ acidæ
 quales in ⊕ lo, præterquam quòd loco partium metallicarum illæ agant in
 partes ▽ stres cretaceas vel petrosas, illasque rodant & dissolvant; quo ta-
 men fit, ut multò minus materiæ subtilis insit ○ ni quàm ⊕ lo, quia parti-
 culæ ▽ stres cretaceæ citissimè dissolvuntur & extenduntur in materiam
 quandam unà cum ▽ a communi, & nunquam ex texturæ suæ ratione plus
 acidi ejusmodi activi admittunt, quàm in poros suos admittere valet, unde
 fit ut reliquum quod adest acidi, recipi intra poros ejusmodi inhabile aufu-
 giat & ○ ut corpus minus spirituosum relinquat. Prout verò taliter in dis-
 solutione ▽ æ cretaceæ natura procedit, etiam hinc diversa *Aluminum genera*
 oriuntur, sic namque *Alumen* aliud est *nativum* aliud *factitium*: *Nativum* in
 montibus *Leucogæis* & *Phtegræis* juxta *Puteolos* in *Campaniâ* se vidisse
 refert *Solenander in Epist. ad Pharmacop. in Consil. p. m. 498.* *Agricola* ○ nis
 hujus naturalis rursus duas facit species, *liquidum* scil. & *spissum* seu *concre-*
tum: *Liquidum* rursus est vel purum vel impurum, pallidum scil. ac scabrum,
 qualia tamen teste *Ettmyllero*, hodie sunt incognita, vel potius minus cog-
 nita, *liquidum* enim ○ se vidisse in *Ilvâ* *Hetrusci* maris *Insulâ*, refert *Solenan-*
der in Consil. p. m. 498. quo possimus referre illud ○, quod ad scaturiginem
 singu-

singularis cujusdam fontis calidi Badæ Helvetiorum in diversorio ad Bo-
vem dicto, colligi potest, & hinc Alet-Bädlein dicitur: *Spissum* seu *cras-*
sum varium itidem est, vel enim in laminas scissum est, *scissile* inde dictum,
quod instar excrescentis velut lanuginis cujusdam & musci omniumque
præstantissimum est, siquidem tenuissimum purissimum & à natura maxi-
mè excoctum, docente *cit. Solenandro*, ubi & refert, illud cum è natali au-
fertur loco candidissimum esse, postea verò ob ☿ quod unà vehit particulas-
que metallicas sordidius nonnihil exterius apparere: Et ab hoc ☉ probè
distinguendum est ☉ *plumeum* dictum, quale tamen potius lapis est, *Amian-*
tho scilicet vel Lapidì speculari cognatum, concretum quod absque adstri-
ctione insipidum est, quoque in filo textu Veteres indusia, igne invincibilia
pararunt, ut diximus *supra*, de quo & *Sponius in Misc. erud. antiquit.* qui *Lug-*
duni mihi de hoc aliquid communicavit: *Artificiales Aluminum species* sunt,
vel *Rupeum* seu *Rochæ* ex rupibus aut ☿ a sui generis ut ☉lum ex pyrite ex-
coctum, (nim. lapis crematur, donec aëri expositus & pluviâ itentidem irri-
gatus ultrò fatiscat & in luti speciem tabescat, fit lixivium ex ☿ & cineri-
bus betulæ vel fagi, cui quarta pars lapidis in pulverem resoluti admisce-
tur, usque ad tertiæ partis consumptionem excoquitur; liquor effusus per-
colatur: frigido loco collocatus ☉ præbet, quod specie ☉li humori innat,
vid. *Libav. L. II. Alchem. Tr. II.* & *Kircherus Mund. subterr. L. VI. p. m. 335.*)
vel *Scaiolum* ex schisto lapide claro & lucido combusto paratum, vel *Catinum*
à vase ita dictum, in quo paratur ex herba sodâ & kali, vel *Saccharinum*
ex prædicto ☉ *roche crudo* admixto *albumine ovi* & *aq. rosar.* in metas instar
sacchari efformatum, pro *Cosmetico* mulieribus inserviens; *Rochæ* seu *No-*
stras verò ☉ paratur juxta *Ettmyller. Coll. Pharm. in Schröd. Oper. T. I. p. 812.*
ex lapide scissili seu pyrite cocto & calcinato, calcinatione istâ ☿ inflamma-
tum spiritu suo acido adjunctum corpus petrosus corrodit; calcinatus ita
pyrites ☉osus aliquandiu aëri exponitur, donec hinc inde ☉ efflorescere
incipiat, quo facto superfusâ copiosâ ☿ elixiatur, & ☿ affusione à variis
sordibus præsertim ☉lo adhærente per præcipationem depuratur, & eva-
porando in albos ☉los ☉ concrescit, ut minimè mirum sit ex additione ☉is
☿ri vel etiam calcis vivæ recentis spiritum ☉osum ex ☉ne obtineri, ut
diximus in *Select. Rem. Ludovic. p. 58.* Loca autem in quibus ☉ conficitur,
sunt in *Hassîâ, Almaroden, Hauffungen, Hirschfeldium, in Misniâ Misenum, Dip-*
polswaldum, Lobensteinium ad Salam, in Voigtlandiâ Blava & Salvelda, in Sa-
xoniâ Brambeccum ad Albim, &c.

Usus ☉ est tam *mechanicus* (dum Aurifices, ut refert *Charleton ex Unzer.*
de ☉ p. m. 84. eo purgant ☉ & ejusdem bractæas æri inducunt, Chartarii &
Biblioepi eo chartas firmant; Tinctores lanas, pannos ☿ ☉osæ inco-
quant

quant, ut color eò melius recipiatur & exaltetur, nim. ☉ colores exaltat, quia incidendi suâ vi superficiem magis transparentem & divulsam reddit, ut umbræ ad colores requisitæ resultent) tum Medicus & Chirurgicus, quia scil. ☉ intus & extus validissimè adstringit, corrugat, absorbet, desiccatur & mitigat, humores à colliquatione cohibet, ut & fibras musculares roborat, laxasque nimis firmat, sic namque in Dysenteria desperata à quibusdam exhibitus globulus ex ☉ne ppatus, prout alii non verentur ☉ in aquâ pluvi. solutum in Angina ad gargarisandum propinare, quo influxus inhibeatur & cum medicamenta aliis convenientibus curari possit. Sic & in Nosodochiis Londinensibus ex ejus p. ij. Camphor. p. j. & Sacchar. cand. p. iv. cum spir. Vin. heminis ij. maceratis per biduum & filtratis Lotionem antiscorbuticam ad gingivas usurpant egregiam. Bartholinus in odontalgia maximo cum successu ☉ usurpavit, uti & de se refert Verzascha in Observ. p. m. 68. R. ☉ ignitâ scutellâ fusi pulveris. ʒij. N. mosch. ʒj. mellis q. s. M. in mortario in formam linimenti: vel R. ☉ ʒiij. Piper. ʒij. sem. hyoscyam. ʒiij. Pyrethr. ʒiβ. M. f. Trochisc. qui super dentes positi sedant dolorem. Præprimis autem extollenda ☉nis vis antifebrilis adstrictione sua sanguinis effervescentiam p. n. mirè cohibens, v. g. R. ☉ crud. N. mosch. ana ʒj. Olibani ʒj. Piper. nigr. gr. vij. Caryophyll. gran. iij. vel vj. M. f. Pulv. subtil. Dosis à ʒβ. ad ʒj. in aq. centaur. min. & ✚ simpl. vel bezoard. ana ʒiβ. ante paroxysmum: Vel R. ☉, ☉ ʒiati ana ʒi. Flor. ✚ ci ʒj. N. mosch. ʒβ. M. f. Pulv. Dosis singulis diebus ʒβ. Experti usûs est Pulvis ischa-mus internus seq. R. ☉ pur. Sang. drac. fin. Dent. hippopot. ana ʒiij. Laud. op. ʒj. M. f. Pulv. Sic quoque exinde fit Pulvis adstringens laudatissimus in omnibus hæmorrhagiis & abscissionibus arteriarum & venarum; Sic refert Boscone Mus. Fisiq. pag. m. 201. in puncturâ arteriæ & nervi ex malè administratâ V. S. optimum esse mox Pulverem ex ☉ roch. & ☉ h ana applicare; prout & Hendricus Viesklo perolvebat 150. Imperiales pro hoc secreto sibi ex Dania communicato: R. ☉ crud. ʒiv. calcina in mundo vase fictili, pulverisa in tenuem pollinem instat farinæ, huic adde ʒj. ☉ li alb. Rom. ppt. vel calcinati & pulveris. in mortario, misce cum ☉ine hos pulveres in vas, in quo stopa ∇æ dulcis sit, agita sæpe materiam circumcirca in ∇, adde dein materiæ solutæ ʒ gr. vj. ☉ alb. ppt. ʒj. Immitte in lagenam, & liquore si uti velis, move vitrum. Usus ejus imprimis, si arteria vel vena sit abscissa, tum affunde ʒ. vel 6. cochlearia ex hac aqua, fac 6. vel 8. fascias, impone in aquam, deinde madidas applica vulnere, tum statim sanguis supprimetur. Tale specificum ad omnem hæmorrhagiam Adr. Helvetius Suppl. Act. Lips. Tom. III. Sect. VII. p. 312. commendat è rupei ☉nis depurati duabus uncis in cochleari ∇teo fusi atque sanguinis draconis pulveris. ʒβ. commixtè in pilulas pisi magnitudine; Dosis in leviori malo ʒβ. in syr. cydon. cochl. ʒ. vel 4. m. & v. decocto hordeo cum

cum herbis capillaribus superhausto, in graviore verò Θ j. vel \mathfrak{z} j. singulis horis. Sic & ad *Ulceras virulenta* & corrosiva ex \bigcirc ne egregia habetur *Aqua* apud *Chirurgien des Pauvres Traite III. p. 69.* \mathfrak{R} . Succ. plantag. portulac. \bigcirc rocha ana $\mathfrak{t}\mathfrak{b}\mathfrak{j}$. Album. ovor. num. xij. agitentur baculo, $\mathfrak{M}\mathfrak{f}$. & destilla, qualem quoq; *Fernelius* in *Gonorrhæa* tuberculo stipata pro *Injectione* summo opere laudat. Sic in *Ulceribus tibiæ* & omnibus *fistulis*, in *Cancro* & *Erysipelate*, in *pruritu pedum & tibiæ* ob humores acres sequens remedium *Stockeri* in *Empiric. p. m. 199.* expertum novimus: \mathfrak{R} . *Aq. pluv. mens. j. Basil. seu* $\mathfrak{t}\mathfrak{b}\mathfrak{i}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$. *sacch. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$. \bigcirc $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. pulv. solv. in loco tepido, dein modicè ebulliant; Hæc aqua locus & loca pruriginosa tepidè abluantur involvendo tibiæ pannis madefactis. Pro hæc aqua, ligno Bransiano leviter tincta, famulus cujusdam Circumforanei aliquos thaleros accepit à Cive Basiliensi. Sic & \bigcirc saccharinum ad $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. in *Aq. Regina Hungariae $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. solutum optimum est remedium ad fistulas* *sec. eundem Lib. cit. p. 212.* Sic & *Pulv. erysipelatoides* seq. optimus: \mathfrak{R} . \bigcirc crud. *Lap. calam. Litharg. Ceruss. Ven. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. \oplus alb. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. mastich. thur. myrrh. ana $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$. camph. $\mathfrak{z}\mathfrak{b}$. \mathfrak{M} . f. Pulv. hujus $\mathfrak{z}\mathfrak{b}$. coq. in *aq. font. $\mathfrak{t}\mathfrak{b}\mathfrak{j}$. ting. lint. & applicentur; Sic & coctum in $\mathfrak{+}$ cum ceruss. & lithargyr. faciei ruborem tollit. Nec prætereundus Lapis Salutis seu medicamentus Crollii dictus, seu qui ∇ font. solutus & epithematis modo applicatus Ulcera, Scabiem, Erysipelas, Ophthalmiam equorum (de quo vid. Solleysel Marschal parfait) aliaque mala commodè sanat; \mathfrak{R} . \bigcirc Roch. \oplus li Rom. ana $\mathfrak{t}\mathfrak{b}\mathfrak{j}$. solv. & coq. lento igne & abjice spumam, insperge Pulv. seq. \mathfrak{R} . *Boli Armen. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{b}$. ceruss. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. camphor. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$. $\mathfrak{+}$ acerr. $\mathfrak{t}\mathfrak{b}\mathfrak{j}$. coq. ad rubedinem, agitando semper. Usurpatur etiam \bigcirc ad fallendam virginitatem, quin & arcendam conceptionem, sic enim Barthol. in Act. Hafn. Vol. IV. p. m. 134. \bigcirc veteres ori vulvæ imposuerunt ut adstringendi vi clauderet os uteri ne recepto semine, conceptio fieret. Ita Dioscorides L. V. cap. 123. Ex Melo, inquit, advectum \bigcirc etiam mulieribus præstat ne concipiant, ante coitum ori vulvæ inditum. Ubi Saracenus ad marginem textus notat in Vet. Codice addi etiam ad menses eliciendos valere; nec id mirum cum ipse Dioscorides testetur hoc ipso loco, fœtus pellere. Cæterum loco $\sigma\omega\iota\epsilon\gamma\alpha$, legitur in eodem Codice $\sigma\omega\iota\epsilon\lambda\eta$, cum lanâ, cui \bigcirc voluit involvi, ut fieret quasi pessarium, locum verò non designat ubi apponendum. Goupyli vetus liber addidit, & $\sigma\mu\upsilon\gamma\epsilon\mu$. h. e. Myrrham, quæ ad menses potius vel fœtum referenda quam sterilitatem inducendam. Secundas enim pellit ex Hippocrate, Lib. de Nat. Muliebr. Fœtum ejicit Oribasio L. II. de Virt. simpl. Emollit enim præclusam vulvam & aperit, unde menses & partus celeriter extrahit Dioscor. L. I. cap. 77. Nisi hanc vim pellendi fœtum \bigcirc exserat, intus per os sumptum. Ita enim maximè adstringentia, ut cortex granatorum, &c. laxant. Quicquid sit, \bigcirc nis usus est apud Metallurgos ut \bigcirc secernatur ab \mathfrak{D} , vel \mathfrak{D} ab \bigcirc , docente G. Agric. L. X. de Re metall.****

Preparata ex Alumine sunt

I. ALUMEN USTUM calcinatione simplici habetur ad excrecentias carnis absumendas, quo solo ut tuto contentus fuit *Würtzins*, qui & in *Chirurgiâ suâ p. m. 594.* egregiè in ariduris membrorum ex partium nervosarum contusionibus ac læsionibus laudat ☉ probè calcinatum, solutum in *Aq. com.* quo pacto ☿tur pulvis cum *Spir. Vini rectif.* edulcorandus, & post *Unguento appropriato*, oleoque *laurino* miscendus, prout & ob vim penetrantem hujus arcani contra *Ischiadicum morbum* id extollit, maximè si prius pars affecta solutione illâ lavetur, ac etiam in coctione *verbenæ & centaur. min.* balneetur. Arcanum autem quod luxuriantem vulnerum carnem corrosivi loco absq; dolore & inflammatione consumit ex melle crudo, alœ hepat. *Alum. usto*, aceto vitellis ovorum & terebinthin. in formam Emplastri coctione redactum sistit *Car. Musitan. Trut. Chir. Phys. T. III. p. 60.* In corruptis verò & putridis scorbuticorum gingivis præsentissimum afferre auxilium Decoctum *myrrhæ & mastiche*, in *Vino* factum addito ☉ *ne usto*, *Unguento Ægyptiaco* & *spiritu Vini camphorato* docet *Hoffman. in Not. Poter. p. 51.*

II. PHLEGMA & SPIRITUS ALUMINIS ex simplici per retortam, ita ut sexta solùm pars repleta sit, ☉ one habetur, cui si addatur *Sem. Santonici* (*Wellsaamen oder Wurmsaamen*) & in *B. M.* destilletur & cohobetur in *carie ossium* corrigendâ secretum habebitur, præsertim ex *lue præâ*, intra 9 dies enim exfoliatio contingit; *Ufus* ea est *Fel. Würtzii* uti testatur in *MS.* hactenus inedito qui & in *Chirurgia phlegma* ☉ *li* ad *accidentia Vulnerum* graviora haud satis laudare potest; ceu quoque egregius ejus usus in *Ambustis*, v. g. seq. *Aqua: R. Aq. fol. Filic. t̄bj. phlegm. ☉ li & ☉ nis ana t̄ss. Flor. Verbasc. Fol. hed. nigr. ana m. j. Limac. rubr. Ran. Cancr. fluv. ana num. X.* Destillentur in alembico plumbeo, satis magno igne. Ex hac aqua fove adustum locum quinquies aut sexies in die. Quòd si verò ignis fortius urgeatur, dein ☉ ☉ *nis* prodit, qui *Spiritu Vini* dulcificatur: & tum intus ad calculum & obstructions viscerum tum extus ad oris potissimum vitia commendatur. Vid. *Remed. Angl. p. 199.* & *Mylii Basil. Chym. I. V. C. 6.*

III. DULCEDO ALUMINIS, etiam *Manna*, primum ens ☉ *nis* dicta, à *Poterio Pharmacop. spagy. C. VII. p. 126.* & *Sacchio in Gammarolog. p. m. 693.* ut summum antihecticum laudatur, abstracta sic omni ☿ à adstrictoriâ & corpusculis ☉ *licis*, sic ut dulcis ☿ solùm remaneat, ad sanguinem dulcificandum apprimè conveniens: Quia verò rectè à *Poterio* describitur, processum *Sachsi* hic adnecto: *R. ☉ sacchar. solv. in aq. pluv. coq. in alembic. donec spumam exhibeat, quæ cochleari ligneo separetur, rursus coque addendo ☿ destill. spuma cœrulea in superficie auferatur, solutio filtretur, & despumatum ☉ in vas ligneum ad Esandam infundatur, purificatum hoc ☉ ad t̄biß. in recipientem lento igne*

igne ad phlegma saltem obtinendum Δ rur, terra alba relicta proprio phlegmate impragnetur & cohobetur: dehinc, ut separetur ∇ adstringens per filtrum philosophicum, sumatur \odot Ψ ri ex quo omne \ominus extractum, hoc reverbera in Ψ bulo aperto igne per dimidiam horam ut fiat ∇ porosa absque omni \ominus no sapore, hanc inde filtro chartaceo, rursus supra ∇ am aliam pone chartam bibulam, in quam ∇ am \odot nosam proprio phlegmate solutam filtra, sic namque acida terra \odot nis attrahitur ab igneâ terreâ filtri & saltem dulcis terra transit filtrum cum phlegmate proprio, quam rursus coagula, per Δ nem abstrahendo phlegma, repete solutionem hujus cum proprio phlegmate & filtrationem per terram Ψ ri rursus elotam & reverberatam tertiâ vice, sic \odot deponit per Ψ à phlegmate omnem terram adstrictoriam & Ψ atur primum ens \odot nis in frigore instar sacchari dulce. Quodd in Hectica ita combinari potest: \mathcal{R} . Spec. diatrag frig. diamarg. frig. ana \mathcal{B} . sacch. \odot nis, Diaphor. \mathcal{A} ana gr. vj. Ocul. Ψ ppt. gr. ix. M. pro Dosi. In Dysenteria, si unâ abdomen Oleo hyoscyami cum oleo destillato menthae remixtum calidè toti ventri applicetur, taliter; \mathcal{R} . C. C. ust. N. mosch. ana \mathcal{B} . sacchar. \odot , Ψ ni ana gr. vj. syr. è nuce mosch. cond. \mathcal{Z} j. Conf. alkerm. \mathcal{Z} B. Laud. opiat. gr. j. M. pro Dosi. Exterius quoque in affectibus colli, & ulceribus rebellibus egregium: \mathcal{R} . Sacchar. \odot nis, Ψ ni ana \mathcal{Z} j. Phlegm. \odot nis è saccharo abstracti \mathcal{L} bj. Aq. sanicul. \mathcal{L} bb. M. nimirum specificum Tartari pharyngicum præter \odot um & Ψ rum vires suas principaliter acceptas refert \odot ni isto, describit id ut egregium expertumque sæpius in omnibus colli affectibus Zobelius in Tartarol. Spag. C. XIX. p. m. 93. & seq. præsertim dum lues Ψ ea collum adoritur, fauces; uvula decidit, dentes vacillant in angina, &c. nim. \mathcal{R} . Specif. hujus \mathcal{Z} B. ∇ plant. prunell. ana \mathcal{Z} iv. mell. rosac. cochl. j. sumatur sæpius cochleare pro oris collusione: vel cum melle subacta ad Cambetum exhibetur; si in collo adsit tumor, immiscetur farinae hordei & Ψ to calido, & extus applicatur: id quod non minus utile erit in podagrâ; Imò etiam ingrediens est Aquæ stipticæ Purmanni Exper. Chirurgi: \mathcal{R} . Sacch. \odot , Gumm. tragacanth. ana \mathcal{Z} B. \odot crud. \odot li Rom. ana \mathcal{Z} j. phlegm. \odot li \mathcal{L} bb. Liquefiant & cum bombace intincto applicentur.

CAPUT VII.

De SALE ARMONIACO.

SAL ARMONIACUM seu AMMONIACUM nomen suum desumpsit vel ab Ammonis oraculo vel ab $\alpha\mu\mu\omega$ quodd sub arenis in laminas concretum in Africa Cyrenaico tractu olim ac Lybiæ desertis effodiebatur, unde Jupiter Hammonius, ob templum quod Hercules ipsi construxit, ob monstratum fontem in maximâ siti; ceu Plinius refert quod Rex Ptolomæus cum castra faceret juxta Pelusium \ominus invenerit; item in squalentibus Ægy-

pti & Arabiae locis, detractis arenis iisque ad Ammonis Jovis oraculum : Jam verò non aliud dari \ominus Ammoniacum nisi artificiale, dum illud ad nos vehi desiit, communis est opinio; verum & hodie ejusmodi \ominus X nativum adhuc haberi, persuadet nos tum frustulum \ominus is naturalis *ci per subterraneos calores lithantracum fodinâ propè civitatem Angliæ Newcastle, sublimati, cujus mentio fit in *Mus. Soc. Reg. Lond.* p. 339. tum maximè *Car. Fracassatus Dissert. de Linguâ Epist. anat. ad Malpighium* p. m. 149. referens ex agro Neapolitano à Philosopho quodam illuc iter faciente nativum hunc \ominus lem ad *Sereniss. Magn. Ducis Herrur.* aulam fuisse comportatum, ubi ipso præsente ad experimenti criterium fuerit revocatum, & planè omnibus quæ exigebantur, fecerit satis, nam immissum in ∇ a, cui \sim us \oplus li admixtus erat, edito fumo tristi cunctos afflavit odore, & tam frigidam aquam reddidit, ut manus læderet (*Conf. Regn. Anim. Sect. I. Art. V.*) quin & addito \ominus le \boxminus ri \sim um summè \boxplus sum expirat. Atque hic \ominus *cus nativus idem mihi videtur esse cum illo, cujus mentionem facit *Ol. Wormius Musæi Sect. I. C. VIII.* quique ex \boxplus ratis Puteolani districtus depromitur, similis \bigcirc ni schisto & velut in crustas compactus, in faucibus hiatuum ubi ignes subterranei flammæ evomunt, reperiri solitus, nim. juxta *Frid. Hoffman. in Not. Poter.* p. 535. \ominus hoc *nativum (cujus meminit *cit. Plinius L. XXXI. C. VII.*) progenies est hujus sulphuris mineralis inflammati & cum ∇ â \bigcirc sâ alkalinâ mixti, ceu \boxplus & \ominus \boxminus ri invicem mixta fermentatione \sim \wedge em \boxplus sum præbent, ac Phosphorus ex \boxplus a inspissatâ ac in materiam subflavam \mathfrak{S} tâ tandemque sublimatâ obtinetur, teste *Comiero Mathem. Prof. Paris. in Tr. pecul.* Verum quia *cum naturale ubique locorum haud habetur nec etiam ab omnibus approbatur, ad imitationem prioris quod apud Antiquos naturale reperiabatur, è \sim tu \mathfrak{S} do subterraneo & \boxplus â Camelorum simul concretis ortum suum ducens, artificiale quoddam \ominus Ammoniacum præparari cœptum, nim. sumuntur \boxplus a human. sanæ p. v. \ominus comm. p. j. Fuligin. lignor. p. ß. quæ simul coquantur ad humiditatis consumptionem; reliquum sublimatur, rursus solvitur & coagulatur: quo in processu \ominus \wedge le \boxplus æ & fuliginis acido \ominus is communis combinantur, ad eum modum ferè quo naturale ex \ominus le \wedge li \boxplus æ camelorum & \sim u acido subterraneo concrevit, ut sic \ominus X um sit \ominus salsum vel enixum, ex acido & \ominus le \wedge li concretum, prout & additione \ominus ium alkaliorum fixorum \ominus v le facillè sui fit juris, ceu aliàs id præ reliquis maximè fugax est & penetrantissimum, dum cuspidibus donatur, quarum apicibus aliæ minutissimæ succrescunt, unde linguam pungit cunctaque pervadit, fixaque quævis \wedge lia reddit, cujus ratione ab Alchymistis \ominus \boxminus riale & à Veteribus avolanti Aviculæ Aquilæque cœlesti comparatum est, dum instar \boxminus rii volatilisat particulas omnes & summè \wedge lis est, quocirca & frequens

ejus

ejus usus est in metallis sublimandis & solvendis, eorumque animâ educendâ & sulphure fixo extrahendo, ceu *Basilii Valentini* cum inde clavem & Aquilam vocitavit: Exemplum sit D subtiliatum, v. g. in ære argentando, qualiter *Dn. Blondels* utiliter illud in usum traxit: $\text{R} \times$. F & D cupellat. q. s. adde \ominus arm. zj . *Fellis Vitri* zij . Hæc exactè misce & super lapide exagita usq; dum videris omnia esse liquida, ut æri argentando superinduci digitis tuis possit: sumatur autem potius æs politum, quod cum materia illa fricatum observabis esse D teum, tum æs supra carbones ardentes pone, cavendo interim Tibi ne J um tangas, quia notabis maculas ubicunque J um tangas; *Æs* supra carbones exiccatum injice in *Aq. plu. calid.* cui F incoctus est, ad circiter *m. j.* Coq. per semihoram, sume æs tuum D tandum, & fricato illud cum cretâ communi, tunc habes præparatum tuum æs D tandum quod per aliquot durat tempus, & si mutet colorem D teum, injiciatur tantum *Aq. plu. viali* ubi F crudum incoxeris, uti dictum est, & cum cretâ depuretur, & habebit suam formam pristinam.

Vires \ominus Armoniaci non possunt non esse egregiæ ob \ominus Ale tum Vegetabile tum Animale quo turget, acido nonnihil ligatum, unde fermenta morborum fixa apprimè domat, humores coagulatos resolvit, incidit, dissipat, è corpore ejicit, illosque in debitam volatilisationem & spiritaliscentiam redigit, sic ut in animali, ex quorum C is præprimis natales sumit, omnia sint animalia & decenti motu quævis peragantur; præprimis autem sanguinem viscositate coagulata obsessum corrigit lymphamque hincinde in corpore stagnantem & coagulum passam fluxilem denuo reddit, adeo ut in Febris tam continuis quàm intermittentibus, Pleuritide aliisque morbis optimum præstet juvamen, imò juxta *Ettmyllerum* in morbis chronicis, cachexiis, malo hypochondriaco & in infarctu viscerum crebrior ejus usus sit suadendus; sudoriferum & diureticum est heterogenea quasvis à sordibus mundans & abstergens, refrigerando unà singulariter æstuationes sanguinis ut in Pleuritide ac Arthritide ex ejus simplici solutione in aquâ fontanâ observavimus, dum pro potu ordinario illa assumeretur. Hinc & quoad usum externum *Tachenius Hippocr.* Chym. p. m. 10. id in aquâ sperm. ran. resolutum & tepidè applicatum ad podagræ cruciatus vehementissimos confestim tollendos laudat, deprehendisseque se testatur utilissimum ad Renum intolerabilem dolorem in *Aq. sambuc.* solutum, tepidèque in petiis lineis applicatum; *Ettmyllerus* ad eundem scopum pro podagræ cruciatibus mitigandis omnibus aliis præfert L um è \ominus le X & calce viva affusione L is Vini N tione prolectum externè applicatum; Oculorum quoque ungues nubeculasq; discutit in simpl. aquâ solutum & instillatum, semel aut bis in die: prout & inde fit *Aqua Chirurgorum ophthalmica*: $\text{R} \times$. \ominus Arm. zj . adde A C a cum O lo albo destill. lbij . *Aq. rosar.* *euphras.* *chelidon.* *Cyanè*

ana ℥ij. calces prius infusas, postea filtratas commisce prioribus in vase ex orichalco, usque dum cœruleus color emergat, hinc filtra & usui reponere. In Angina utilissimum seq. ℞. Fol. semperviv. rec. ℥iiij. ⊖ armon. puriss. ℥iβ. contusa in vase vitreo reponantur in cellam usque dum ⊖ X fluat, hinc Ntur ad siccitatem & aqua pro gargarismo usurpetur. Unguentum contra nodos & molles excrescentias, Nattas dictas ita componitur: ℞. ⊖ armon. ℥j. Ceruss. ℥iij. Camphor. ℥j. Ol. rosac. q. s. applicatum resolvit & attenuat materiam, dein imponitur fol. raphani coctum instar cataplasmatidis, & pereunt totaliter, consumunturque insensibiliter; si verò nattæ essent palpebris adnatae loci ratione non convenit ⊖ X, sed Oppodeldoch Crollii satisfacit: Sic namque ad Clavos pedum expertum est seq. Empl. ℞. ⊖ armon. ⊕ opt. ana ℥iβ. Gum. ammon. Galban. † sol. ā. ℥v. Copal. comm. Picis naval. Terebint. Emplast. diachyl. simpl. ana ℥ij. M. f. Empl. Sic ad Ulcera corrodentia, Fistulas, Cancros, &c. egregiè valet seq. ℞. ⊖ arm Calc. aa. pulverisata misc. & in tigillo fundantur, hinc effusis adde ⊖ Fri dimidium, & fluant in cella in liquorem.

Preparata è ⊕e Armoniaco laudamus sequentia:

I. SAL ARMONIACUM CRYSTALLISATUM modo vulgari quidem saltem fit solutione in ∇a & evaporatione aliquotâ tenuissimi phlegmatis, præstantissimi tamen est effectus, dum sic haud castratur, in stomachi cruditatibus eliminandis cum Vino absynth. (qualiter Eltmüllerus se syncope stomachali laborantem curasse refert, admixtis simul *co aromaticis) item febribus præsertim quartanis cum Ocul. ⊕ abigendis ante paroxysmum. Sic enim optime pororum ac tubulorum obstructioni succurritur, maxime si maritetur seq. Rec. * depur. ⊖ tart. ana ℥β. ⊖ C. C. vol. succin. ana ℥ij. M. f. Pulv. Dos. ā ℥β. ad ℥j. vel ad modum Exc. Fricc. de Venen. p. 107. qui seq. validissime febres omnes intermittentes abigere experientiâ comperit: Rec. Fl. armon. ℥j. ⊖ absynth. C. B. ana gr. iiij. fl. sulph. gr. xij. ¶-ti gr. iiij. Ther. ℥ij. M. f. Bolus pro 2. vicibus. Tilingius Misc. Cur. Dec. II. An. II. Obs. 67. p. m. 144. & seq. operosiorē ⊖lis armoniaci depurationem additione ⊖is comm. tosti aliorumque instituit, qui videatur. Præcipue autem notandum ex Borrich. de Ort. Chem. Salem ductilem obtineri ex ⊕e armoniaco, in amplo vitro sæpe soluto, sæpe & lente in stirias coacto, unde tandem Eli emerferunt longitudine respondentēs amplitudini vasis, quarum aliquot notavit ad sex digitorum transversorum longitudinem porrectas, similes facie externa ancipitibus gladiatorum laminis, quas cum leniter inflecteret. obsequentissime ductui manus parebant, & restituebant se post plures curvaturas pristina rectitudini ad nutum ejus; hanc Observationem illustrat exemplo substantiæ illius, quæ dicitur Cornu Lunæ, nihilq. aliud est, præter Utum, cujus textura mutata est per particulas acidorum Spirituum, estq. fusile ad candelam, & sequax. & in tenues phyliras effundendo abeat, pellucidum, vitri amulum malleoq. quodammodo obediens.

II. SAL ARMONIACUM FIXUM, ut salia reliqua, multa in Medicina & Alchymia promittit; Tale *Sal* autem *armoniacum* ob naturam ejus nimis fugacem fixari refert *Poterius Pharm. Chym. L. II. C. VIII.* ter illud cum *ana calc. vivæ* calcinando in Xbulo forti igne, singulis vicibus ipsum dissolvendo, filtrando & coagulando, semperque cum *recenti calce* calcinando, id quod toties fieri debet, quoad *Sal armoniacus* figatur & liquabilis reddatur ad instar metalli *Mazzotta de tripl. Philos. p. 189.* jubet *armoniac. & calc. viv.* prius *aquâ fontanâ* impastare in olla, dein aquam evaporare & ponere in furno ubi ollæ coquuntur ibique calcinare per 6. aut 9. horas, dein *aquâ sal à calce* separare, filtrare, coagulare, hocque repetere toties, quousque *sal fusilis* obtineatur. De hoc \ominus *armoniaci fixato*, maxime si post calcinationem cum *calce viva* & elixivationem denuò cum *novâ calce* igne forti calcinatum fuerit aliquoties, refert *Mazzotta de Miner. p. m. 125.* quod Ψ um congelet; nam si hujus \ominus is & Ψ rii *ana* in vase terreo vitreato aut in vitro ponantur, dum Ψ us incipit calefieri \ominus funditur & penetrat & Ψ um congelat. Et sic quoque reliqua metalla excepto ferro in verum \ominus em convertuntur, maxime verò \circ um fixatur, ut convertat Ψ um & reliqua (excepto ferro) in veram Δ am. *Bohnius Diff. Chym. XIV. §. 11.* refert, quod *Sal armon.* per calcinationem cum *calce vivâ* præparatum vix à deliquio defendi posse in aëre & quamvis alcalisatum ratione saporis ignei videatur, non tamen sit purum alcali sed compositum magis, dum 1. aliquid adstrictorii linguæ simul imprimit, 2. non ab acido sed ab alcali ejus solutio præcipitatur, 3. in stircias \oplus osis similes hæc concrevit; Ita ut quod per deliquium fluat, albuminis ovorum induratur maxime interventu, à summa puritate procedat. Hujus \ominus *fixi* ope seq. egregium remedium contra Calculum, totum scilicet M. S. renovandum paravit *Keslerus*: *Rec. Reguli antimonii 3ti stell. Salis armoniaci depuratæ ana tbb.* \ominus ma in cucurbita bene lutata positâ in igne arenæ miscendo flores \ominus tos fecibus, hocque repetatur ter, quartâ verò vice sublima cum \oplus & habebis flores rubeos *TRâ 3tis* imprægnatos. *Ufus* horum florum est salutaris in febribus rebellibus: Postea *Rec. Calc. viv. \ominus armon ana tbbj* pulverisata fluant in tigillo igne forti, effunde & elixiva \ominus , quod coagulandum & denuò ut prius cum *calce viva* bis calcinandum, ut fiat penitus fixum & fusibile instar metalli; hoc verò in cellam humidam positum resolvetur in liquorem fixum: *Rec. Liquoris \ominus armon. fixi p. iij. Ψ rii essentific. transparentis q. s.* (hic est Ψ rius nitidissimus in Oleum sic destillandus, in quo ut Ψ duplatus habeatur, postea flores reguli solvendi pro menstruo universalis) solve hunc in liquorem, madefiant papyri frustula in eo & formetur in globulos. destilla per \mathcal{G} in oleum Ψ le, quod per cucurbitam in B. M. rectificandum, ut fiat nitidum & odoratum. *Ufus* hujus liquoris est in *lue 3reâ*:

Rec. Liqueoris hujus ¶ *trialis* q. v. flor. ¶ *ii modo ppt.* ¶ *3j. vel 3ij.* abstrahere & repetere ad omnimodam florum solutionem: solutum serva: *Rec. Liqueoris* ¶ *al. dicti* q. v. *Perlar. orient.* ¶ *3j. Corallor. rubr. opt.* ¶ *3B* solve (*Basil. de reb. Nat. p. 46. ait: talem conjunctionem experientia confortans heroicum præbere*) & abstrahere ut modo dictum: *Rec. Liqueoris in quo flores* ¶ *sol. & alterius in quo perla,* misc. abstrahere menstruum in B. M. idque sæpius repetere, usque dum bene omnia sint combinata & in pulverem subtilem abeant, cui adde *Tinct.* ¶ *3ij. Vini rectific.* abstrahere aliquoties & tandem ad siccitatem, *Dos. gr. iij. ad 3B.*

III. FLORES SALIS ARMONIACI ex ¶ *le Armoniaco* soluto in aq. simpl. prius vel per se, additione saltem corporis alcalini ¶ dum figentis, vel admixtione alterius corporis vacui v. g. *Lapidis Hematitidis* (de quo *infra de Hemat.*) aut etiam ¶ *tis* habentur, qui tamen modus ob ¶ *lum* ab ¶ *do* inde solutum merito damnatur. Utiles hinc sequentes: *Rec. ¶ arm. 3vij. ¶ ¶ *ri** (etiam brevi manu ex ¶ *tri & tartari crudi ana* detonando facti) ¶ *3vj. pulveris.* misc. & sublima, ascendit primo ¶ *le*, quod exime, tum per diem ¶ *io-* nem continua & evehentur in alembicum flores elegantissimi, in boccia etiam durâ & compacta concrescit materia, quam floribus adde & serva pro usu. *Dosis a gr. iv. viij. 3B. cum Crem. tart. 3j. addito gr. j. sulphur. ¶ *nii* in Quartana ante & post paroxysmum, vel modo seq. Ret. Extr. cent. min. 3ij. Chin. chin. 3ij. fl. ¶ *armon. 3B. M. f. Pil. ex 3j. num. XX.* Tales autem flores magis alcalici evadunt & fermentum febrile fortius adoriuntur, fit enim & sic ut acidum ¶ *lis* fiat spirituosius, ceu ¶ *us* ¶ *is* inde resuscitatus longè subtilior & penetrantior habetur. Ex floribus his ¶ *ci* cum alcohol Vini *Menstruum* ¶ *reo- ¶ num ¶ *le** (circulatum minus Paracelsi dictum) ad *TRas* magis elaborandas & altius penetrantes loco simplicis alcohol vini fieri solet modo sequenti: *Rec. Flor. q. pl. his affunde ¶ *Vini rectific.* ad eminent 3. digitor. transvers. stent in digestionem leni per mensem, sic enim alcohol vini sensim imprægnabitur ¶ *le ¶ *li ¶ *so,* cujus ratione etiam potentius describet menstruum & generosius medicamentum, præsertim pro reclusionem metallorum *Croci ¶ *is,* ¶ *ii calcin. &c.* de quo verò *Basil. Valent.******

IV. SPIRITUS SALIS ARMONIACI URINOSUS laudatissimum remedium merito audit ad evacuatoriorum poros recludendos & discrasiam acido-viscidam expugnandam, sicut non mirum sit mira eo præstitisse felicissimum olim Practicum *Franc. de le Boe Sylvium*, cui olim maxime usualis fuit & sec. ejus descriptionem ¶ *us* hic ita fit: *Rec. ¶ *armon. & tartari ana* ¶ *3B.* Cont. *ms.* ac solv. in aq. pluv. *nim.* ¶ *la* per alemb. seu ¶ *quam diu ¶ *le** exit: cum autem ¶ *le* incipit solvi in liquore, tum prodit ¶ *de*, desiste tum à destillando & habebis in recipiente ¶ *X*: in retorta verò relinquitur massa seu potius materia pro ¶ *le febrifugo.* Quodd si autem huic massæ ex ¶ *le**

tartari

artari p. ij. & ⊕ arm. p. j. addatur — *Vini non rectificatus*, tunc per alembicum habetur — *us* ita summe Δ lis, ut ex tempore solvere possit olea destillata, item *Camphoram, Succinum, Ambram, Myrrham* promptè imbibere: Sunt autem hujus *Spiritus Vires* instar $\ominus \square$, extinguere fermenta γ da, sudorem movere, attenuare & discutere. Dos. \mathfrak{B} . ad $\mathfrak{z}\mathfrak{B}$. \ominus febrifugum dictum ex \odot seu quod relictum est in \odot , solv. in aq. pluv. & filtra per chart. ut ∇ limpida evadat, postea evapora in \square los albos, qui erunt \ominus febrifugum, quod $\alpha\lambda\iota\ \iota\zeta\omicron\chi\epsilon\iota$ digestivum audit, egregiumque stomachicum aperitivum est, nim. Vires sunt \ominus penetrare, attenuare, aperire, incidere crassos humores & laxare, unde in febribus pituitosis confert. Dos. gr. iv. ad vj. v. g. in seq. Pilulis: \mathfrak{R} . \ominus digest. Sylv. \mathfrak{z} dulc. Res. jalap. Trochisc. alband. ana \mathfrak{B} . Extr. cent. min. gentian. ana \mathfrak{D} j. ol. caryoph. dulc. gut. iiij. M. & cum elix. propr. P. f. Pil. Quod spectat id quod candidè refert Frid. Hoffm. in Not. Poter. p. m. 165. Nos non semel felici cum successu in depulsandis etiam contumacissimis intermittentibus usi sumus Liquore \mathfrak{Q} li è \odot o florum \ominus is \star ci \mathfrak{Q} lium parato, qui præmissis præmittendis dosi justâ oblatuſ febrē in momento tollit, appetitum acuit, \square am quæ antea turbida erat, claram efficit, somnum inducit; Vid. supra Flor. \ominus armon. hamatit. Alius — *um* \ominus armon. parandi modus hic est: \mathfrak{R} . \ominus armon. p. j. Ciner. clavell. p. ij. Terantur in pulverem & mſ. in mort. vitr. committantur, retort. vitr. instituatur destillatio ex arena, ita enim prodibit \mathfrak{T} \ominus e Δ li \square so fœtum, describens — \ominus arm. & \ominus Δ le \square a, quod per \mathfrak{Q} li cinerum ex vinculis \ominus is communis erat extricatum copiosè lateribus Recipientis adhærebit, describens \ominus Δ \square a rectificat. quod vices supplere potest omnium \ominus ium Δ lium ex quibusvis partibus animalium desumptorum; Idem enim præstant in re Medica, quod \ominus Δ Ebor. C. C. &c. γ da enim austera fermenta occidunt & enervant, M. S. nim. condensatam rarefaciunt & hinc languentes fermentationes sanguinis in corde restitunt, pituitas tenaces incidunt & attenuant, obstructions reserant; extus verò — *us* \ominus arm. optimè carnis excrescentias coërcet, ut docet Car. Musitan. in Trut. Chir. & hys. p. 35. T. II. & Celeb. Boyle de Effluv. efficac. C. III. refert olfactum diu deperditum eo restitutum fuisse, ceu exemplo Legati cujusdam hoc quoque probat Excell. Schrök. Dec. III. Ann. IV. & V. p. m. 369. Verùm cùm propter illorum acrimoniam & odorem ingratum \square sum quandoque metus sit, ne Balsamum nostri sanguinis nimium depauperetur, agrumque nausea teneat (ut cit. loc. Excell. Gründelius quoque annotavit) Chymici hos \ominus es oleis aromaticis involvere & nobilitare tentarunt, quod facillimâ viâ fiet seq. modo: \mathfrak{R} . Cinam. \mathfrak{z} j. Nuc. mosch. $\mathfrak{z}\mathfrak{B}$. Caryoph. \mathfrak{z} ij. S. Cardam. fœnic. Croci ana \mathfrak{D} j. add. \ominus arm. \mathfrak{z} vj. vel vj. \ominus \mathfrak{f} vel Ciner. clavell. \mathfrak{z} ib. \mathfrak{V} generos. \mathfrak{z} xx. Stent in digest. quod diutiùs eò meliùs, ita enim \ominus es \mathfrak{Q} lici \mathfrak{f} ri vel cin. clavell. impetum facient in aromata,

partes oleosas & \ominus nas illorum Δ les resolvunt & educunt, qui à *sp. Vini* suscipiuntur; ab altera verò parte \ominus es *Qlici* destruentes \ominus is \star mixturam, \ominus Δ e \square a in actum deducunt, quod occurrens partibus mollibus oleosis aromatatum ab ipsis suscipitur, eorumque amplexibus involvitur, & societatem amplexibus amicabilem init ac proinde destillatione accedente simul adscendunt in formâ \sim us Δ lis \ominus no-oleosi. Quòd si verò eosdem \ominus es molli oleo herbarum involutos desideraveris, seq. exemplum Tibi esto: *R. H. menth. major. thym. rorismar. Cent. min. meliss. Fol. lauri, Fol. lavend. ana m i.ß.* (quibus si admisceri velis *NM. 3j. Cort. \odot ant. citri \tilde{a} . 3iij. gratius obtinebis \ominus volat. oleosum) add. \ominus arm. 3vj. Ciner. clavell. vel \ominus \square 3xij. Digerantur & destill. ut dictum supra, \sim Vini stopam unam seu LXXX. subtilissimum auferendo; Signum autem peracta destillationis erit, quando flores in alembico sublimati dissolvuntur, quod signum est subsequenteris \ddagger is, spirituosumque esse ablatum ac proinde operationem ad finem tendere. Quod si tinctum volueris tuum \ominus lem aromaticum vel oleosum pauxillum Croci in sindone ligatum in roastro alembici suspendito, vel tingito cum guttulis aliquot \mathcal{R} croci vel Elix. Parac. cum *Qli ppti*, vel ad modum seq. composito Elixire Balsamico Frid. Hoffmanni Prof. Celeb. novæ Academiæ Fridericianæ, ceu quo maximo cum emolumento per plures annos se usum esse dicit in *Annot. ad Obs. Poter. Cent. II. C. 39. p. 186.*) in gravissimis viscerum obstructionibus morbisq; chronicis, si ejus usus per menses aliquot continnetur assumendo bis omni die 60. ad minimum guttulas: *Rec. Herb. scord. m. iij. fl. cent. min. m. j. Myrrh. el. 3ß. Croci 3j. Succini, Zedoar. Nucist. ana 3iij. Lign. aloës 3iß. Cort. aurant. 3ß. Ol. cardam. & caryoph. ana gut. x. Spir. Vini tartaris. mens. j. Spir. sal. armon. 3j. F. Extractio. Idem quoque ingeniosè spiritum sal. armon. admiscuit Infusis antifebrilibus v. g. ad Quartanam, & pro antifebrili certissimo \ominus enixum ex mixtura \sim \star ci & \sim us \oplus li proveniens laudavit. Hic & mentio facienda Essentiæ Stomachicæ celebris illius Angli Thomsoni Chymiatror. *Acu magnet. p. m. 215.* dum \sim u \ominus is armon. \ominus \square ri fixum volatilifatur & obtinetur digestionem decenti spiritus ad omnia paratus æthereæ indolis, qui cum vitalibus nostris intimam tenet affinitatem. In cujus tamen defectu spir. \ominus is armon liquori ∇ a foliata \square ri commisceri vel destillando combinari potest, ceu talis solventis ope Elixir Proprietatis parasse Dn. Digby refert Ettmyllerus, qui & per se Liquorem hunc salsum volatilem ex spir. sal. armon. 3iij. & liq. terr. fol tart. 3ß. ad gutt. XX. vel XXX. summo cum successu in affectibus hypochondriacis, scorbuticis & melancholicis in usum traxit; quare & nostro judicio in morbis tartareis dictis spiritus sal. armon. optimè commisceri poterit, medicamentis ex \square ro paratis, ut est Liqueor ∇ fol. tart. \square rus tartarificatus, quæ invicem maritata optimum remedium contra tartareos morbos præbent, Calculum, v. g. Podagram, in quâ præcipue**

cipue etiam valet Liquor volatilis ☐sus ex sulphure cum sale armon. & calce viva vehementi igne arenæ paratus aurei coloris, si nim. in hoc Opium & Camphora solvatur, & spir. Vini rectif. affundatur, nobilissimam medicinam antipodagricam præbens. Vid. Basil. Valent. Curr. triumph. p. 92. ceu & in Podagrâ, Erisipellate, Pleuritide, Odontalgia, &c. valet seq. Fetus promptissimè: R. Spir. Vini rectif. ℥ij. spirit. sal. armon. ℥ij. campb. ℥ij. Opii 3℔. Nitr. opt. 3℔. M.

V. ESSENTIA SALIS ARMONIACI MARTIALIS Eterni in Manib. Poter. Rec. Chalybis puri subtiliter limati ℔j. ☉ arm. puri triti L. II. vel III. optimè invicem misceantur, in mortario lapideo vel porphyritide. Mixtura hæc vitro imponatur, obturetur vitrum, maneatq; in loco sicco, vel hyeme in hypocausto calido per 12. septimanas: (quidam chalybem limatum solutione ☉is armoniaci sensim sensimq; irrorant, & sic succussum sentiunt) His elapsis ∇a pluv. calidâ ☉ elixivietur, filtretur per chartam, sic remanebit Crocus ♂tus pulcherrimus, qui tam internè quàm externè multa præstat. Aqua hæc filtrata ☉e armon imprægnata, immittatur in cucurbitam vitream, recipiatur postea ☉ tartari ex fecibus Vini paratum, in hunc modum: R. Feces Vini, optimè exsiccentur, sicca immittantur in vas fictile, cui imponi possit concavum superius retortæ cum collo, quod luto forti optimè loriceatur, calcinentur sic feces igne aperto, observatis ignis gradibus, aliàs collum retortæ cum recipiente dissilit, nubeculis prorumpentibus exitus illis exiguus concedatur, ne recipiens frangatur. Oleo fætido destillato, remanentia in fornace figulino fortiter calcinetur, tunc elixivietur ☉, & s. a. tribus vicibus ☉ purgetur. Hujus ☉is Rec. tantum, quantum fuerit ☉is armon L. II vel III. solvantur in ∇a pluv. calida, quæ solutio cum priori misceatur, statimq; in arenam calidam in cucurbita capitello adaptato, atque optimè clauso ponatur, lentoq; destilletur igne, sic prodibit Spir. ☉is armon urinosus, qui pro usu servetur. Animadvertendum, ne aqua post Spiritum assurgat, quod unusquisque ☉tionis gnærus præcavebit, residuum pblegma salsum seu lixivium s. a. pro ☉e acquirendo exhaletur. De ☉e hoc fixo R. ℥j & Sp ☉ arm ℥ij. ☉i superfundatur spiritus, ut solvatur. Sic recipietur R cera. lea pulcherrima colore Sapphirino. TRA hæc per chartam filtretur, & in balneo lenissimo in phiola, bene obdurata digeratur per 10. vel 12. dies. Sic erit ppta Essentia ☉is armon. ♂lis. Si è ♂te encheirisi quadam simili modo TRA cerulea elici potest, dosis à gut. 17. usque ad 50. in vehiculo convenienti vel Vino. Operationes suas feliciter absolvet in omnibus obstructionibus, lienis, hepatis, pancreatis, mesenterii, mensium, in affectibus catharrofis, in calculo, colica, scorbuto, igne volante persico, plica, Quartanam præmissis præmittendis uti & alias febres intra breve tempus curat, in Podagra & tumoribus internè & externè levamen promittit, multisq; aliis morbis succurrit, quod prudenti Medico experiri erit facillimum.

FINIS SECTIONIS QUARTÆ.

SECTIONIS IV.
DE
MEDIIS MINERALIBUS,
PARS II.
DE SULPHURIBUS.

CAPUT I.

De SULPHURIBUS in genere eorumq; Ortu.

MINERALIBUS Salibus consideratis, SULPHUREA Mineralium corpora examinanda, maximè quia sæpius ex uno eodemq; subiecto vel venis eliciuntur, ceu unum idemq; minerale est, ex quo Sulphur & ex quo Plumbum elicitur, uti docet *Journal d'Angleterre*; scilicet si ex eo facere volunt sulphur, frangitur in frusta & immittitur in crucibula parùm inclinata, ut subdito igne, qui plerumque quatuor horas durare debet, sulphur fusum defluere possit in vas plumbeum, in quod continuò labitur aqua pro coagulando sulphure fuso: dum adhuc funditur sulphur, Cineres ex igne sumuntur & in cumulum asservantur, aliisque cineribus teguntur pro conservando calore; Ubi autem ex eo conficere volunt Plumbum, facto in Viam magno foramine asseribus probè se jungentibus intus investito, cineres eò abjiciuntur, Vaque eò derivatur pro solvendo Plumbo, hincque in ahenis plumbeis super sartagine positis excoquitur, hincque inde eximitur & ad Elaudum reponitur: in cuius confirmationem quoque *Lister. Tr. de Variol. p. 126.* refert Δ quod ex India orientali habemus ex flavo subviridi esse & pellucere instar Plumbi, nimirum, ut dictum, Pyrites ferreus seu metallum ferreum, & Δ & Plumbum edit. *Sulphureorum* autem ejusmodi Corporum naturæ cum Plumbis, ut dispar omnino sit ratio, dum menstrua diversa, aqueum nim. salia, Δ reum verò Δ a, requirunt, tamen dum invicem congregiuntur, mixtis inprimis pulchritudinem præstare valent,

lent, quatenus regida illorum spicula ab horum ramosis suaviter involvuntur, ligantur & dulcificantur; Constat autem per *Sulphurea corpora* ea intelligi quæ ignem faciliè concipiunt & oleo solvuntur, ceu sulphur commune igni admotum mox ardere & per coctionem & hinc emollitionem rubicundam menstruo TRam præbere videmus, quo cum *Polemanno de Sulph. Philosoph. cap. II.* etiam colligenda reliquorum metallicorum sulphurum, etiam solarium, perficienda solutio. Vocantur etiam hæc corpora *Bitumina* tanquam batuumina à batuo, obsoleto verbo, quod est obturo, dum in subterraneis bituminatis terrei pori bitumine obturantur ut quodam glutine, ceu & *Curtius L. V. C. I.* fontis bituminis meminit, unde resultârunt muri *Babylonii*; notandum autem plurimos de Bitumine post *Plinium & Dioscoridem* scribentes bituminata seu bituminosa bitumen in se continentia, ut est *Gagates*, *Samothracia gemma*, *Carbo fossilis*, &c. pro bitumine vero falsò habuisse & ita vocasse, neque enim minera ferri (lapis ferrarius dicta) ferrum, Oliva oleum, Uva vinum dicenda, pingue enim illud & sulphureum quod bituminatis ejusmodi subjectis inest & flammam concipit fovetque, bitumen solùm est, quod Græcis ἀσφαλτος dicitur, fortè tanquam ἀσβες difficultè restinguibile. Id si detur, totum combustibile verum & genuinum bitumen erit nominandum; si in solida lapideaque ∇ a stabuletur, exusto bitumine carbo strigosus & exuccus supererit, si aqua admixta sit ellychnio flammam concipit. Quicquid verò sit ejusmodi Bituminum & Bituminosorum vel Sulphureorum Corporum Ortus in ventre seu gremio Telluris est à particulis ramosis (de quo & supra Sect. I.) sibi invicem incumbentibus & in magna satis copiâ ibidem concretis; illæ verò particulae emergunt ex halitibus subterraneis pinguioribus, qui instar fuliginum camini sensim in copia accumulatur & pro varietate & puritate particularum ∇ strium quibus se affigunt, varia ejusmodi sulphurea subjecta componunt; sic namque dum particulis hisce aliæ valde vel minus flexiles, magis vel minus spirituosæ associantur iisque inexistunt, variatur vis & consistentia horum corporum; hinc si in eorum particulis materia subtilis seu spiritus fluidus Δ lis abundet, qui satis aptus sit ad particulas illas subtilissimè imminuendas (ceu ope ignis ex carbone Scotico & gravi non contemnendam quantitatem olei vel liquidi bituminis obtinuit Boyle) & inflectendas, fluida evadunt sulphurea, ut est Oleum petrae aliæque naturalia, variantia pro varii generis particulis intra poros eorum interceptis: Sic si spiritum obtineant acidum austerum, materia scilicet adsit rigidior, particulae illa constringuntur & sibi invicem magis incumbunt, ut Carbones fossiles, Gagates & quæ modo Bituminata vocavimus, Succini item diversa genera; Si autem corpuscula illa spiritum merè acidum admittant, materiaque subtilis nihil immutata in poris illorum hæ-

reat, durum evadit & fragile subiectum, sed minus ponderosum, ut Sulphur & diversa ejus genera, manifesto indicio omnia ejusmodi subiecta, mistionis potius gradu quam natura inter se differre, id quod jam agnovisse videtur Ken. de Carles Princip. Philos. P. IV. §. 76. ingeniosè de hisce ita differens: *Exhalationum*, ait, particula tenuissima nil nisi purum aërem solæ componunt, sed tenuioribus spirituum particulis facile annectuntur, illasq; ex levibus & lubricis ramosas reddunt; ac deinde hæ ramosæ, succis acribus ac metallicis quibusdam particulis admistæ, Sulphur constituunt, & admistæ particulis ∇ a multis etiam ejusmodi succis gravida, faciunt Bitumen, & cum solis particulis ∇ a conjunctæ faciunt Argillam; & denique solæ in oleum vertuntur, cùm earum motus ita languescit, ut sibi mutuò planè incumbant. Sed cùm celerius agitantur, quàm ut ita in oleum verti possint, si fortè in rimas & cavitates ∇ a magnâ copiâ affluant, pingues ibi & crassos fumos componunt, non absimiles iis qui ex candela recens extincta egrediuntur, ac deinde, si quæ fortè ignis scintilla in istis cavitatibus excite-
tur, illi sumi protinus accenduntur, atque subito rarefacti, omnes carceris sui parietes magnâ vi concutiunt, præsertim cùm multi spiritus ipsis sunt admisti, & ita oriuntur Terræmotus. Ex dictis verò haud difficulter inferre poterimus Analogiam \oplus um horum Mineralium cum Vegetabilibus, haud enim aliter Sulphurea hæc (unde & Resina Terræ dicuntur) in ∇ a penetrabilibus formari videntur, quàm gummi & resina in plantis ex partibus oleosis ramosis & acidis rigidis invicem complicatis, quod confirmant maximè tum tædæ igne in fornacibus excoctæ, ex quibus Pix elicitur, haud aliter ac in quibusdam locis bitumen nigrum ex ∇ a exprimitur, non aliâ quàm ignis subterranei vel etiam solaris vi, ut est Bitumen nigrum quod in Arvernâ in Gallia ad urbem Montferandè ∇ a exudat, qualem mihi monstravit Exc. D. D. (nũc ex oris) Jac. Sponius, Medicus Lugdunensis, cujusque mentionem fecit in Aphorism. novis Sect. V. §. 67. tum etiam artificialis resinarum formatio ex oleo \oplus li cum oleo anisi guttatim affuso, experimento Dn. Grevv Angli, ac insuper quodd Oleum olivarum cum \cup u \oplus tri digestum, in medullam vel butyrum quasi abeat. Quare & ingeniosissimè Kunkelius in Animadvers. Chym. C. I. §. 16. docet id quod vulgò \oplus dicitur aut quodvis inflammabile in genere consistere in concursu Δ lis, acidi & ∇ a, in specie verò \oplus minerale in acido crudo, \ominus e acido Δ li & subtilissimâ quadam ∇ a; Huic equidem contrariatur Cl. D. D. Hanhardus, qui in suâ de Salibus Dissert. omne acidum \oplus ri negare contendit processu sequenti, quo \oplus nullo vel paucò aëris accessu redigit in liquorem rubicundum minimè acidum sed virtutis balsamicæ: R. \oplus citr. Furfuris ad nigredinem calcinati aa. destill. s. a. per retortam igne aperto, adjuncto excipulo majori, ita furfur impedit, quo minus \oplus sub florum forma avolare possit, sed in liquorem se convertat, hoc modo dicit ex Tb. \oplus ris haberi liquoris ad acida & al-

calia indifferentis circiter zix . & ☿is in collum retortæ ☿ti zij . Verùm admixtio fursuris calcinati, quod alcalicum est, non alio fine institui videtur, quàm ut eo ☉ ☉licum quod sub ramentis oleosis ☿ris delitescit, enecetur & occidatur, ac ☿ suo ☉e corrosivo, quod aliàs in eo latet, & dum accenditur flammâ cœrulea se prodit, decenter spoliatur. Ad ☿ris autem compositionem acidum ☉licum cum alcali fixo & ☿loziss concurrere Ingeniosiss. & Experientiss. D. D. Ernst. Stahl in doctiss. Zymotechnia fundamental. seq. experimento p.m.117. probat: Si mihi exhibeatur, ait, 1. Acidum ☉li aut ☿ris , acidus Spiritus, vel oleum sic dictum. horum mineralium; 2. aliquid ☉tri , aut ☉is ☿ri , vel tantùm Cinerum clavellatorum, ☉ri fixi &c. Præter hæc nihil, nisi Ignis & Crucibulum: quadrantis horæ spatio exhibeo Hepar ☿ris , seu alcali prægnans ☿re , quod inde solutione in ☉a , & præcipitatione per acida, separatum, colliquatum, est idem illud specie Sulphur, quod è mineris colligitur. Idem, eodem modo & promptitudine, facio, ex ☿ro ☉lato , Arcano duplicato, ☉tro ☉niato . Totum artificium consistit in combinatione illius ☿loziss , quod flammam format cum hisce acidis. Facit idem Boyleus in viâ humidâ, cum oleo ☉li & oleo Terebinthinæ; Sed profectò provoco ad expertos, facilius est dictu negotium, quam factu. In meo verò præsentī adeo impossibile est errare, ut facilitas operationis, quadantenus dehonestet, in vulgi oculis subtilitatem commixtionis. Et p.119. Si v.g. ☉is ☿ri & ☿ri ☉lati ana zj . in Xbulum capax, bene candens, injiciantur, fluit ☉ ☿ri , & tantisper utique involvit ☿um ☉latum ; Si hic adjiciuntur carbones, seu grossus ipsorum pulvis, arripit paucò tempore acidum illud ☉licum , substantiam Phlogiston ex Carbonibus, & cum eo recte regeneratur in verum Sulphur: Eo ipso cessat, ita intimè cum ☉e alcalino connecti, unde hoc denuo, in propria sua alcalina consistentia, & fluiditate, in ☉e , & per deliquium sese exhibet, adeoque successivè, vel t̄b. ejusdem, cum ulteriore subministratione Carbonum ingeri possunt, & tam acidum in ☿re regenerari, quàm eo ipso, ab alcali intimiore connexione segregari, ut hoc in formâ suâ propria, liberâ, iterum exeat. Idem præsentissime succedit, cum ☿re , si nim. ex ij. part. vel iij. part. potius, ☉is alcalici & unâ Sulphuris pulverisati, successive in Xbulum ingestis & fulis, fiat Hepar Sulphuris; Hoc potest quadrante circiter horæ, prout ejus plus minusve est, solo ☉e sine ullo additamento in Sal tale redigi, quale ex oleo ☿ris per campanam & ☉le ☿ri obtingit, quod vulgò ☿rum ☉latum vocant: Nullum ibi amplius Sulphuris aut alcali vestigium, sed loco rubri coloris in Hepate, Sal hoc est candidissimum, loco pessimi saporis in Hepate. ☉ hoc purè amarulentum est: loco facillimæ solutionis, imò spontaneæ deliquescentiæ Hepatis, ratione alcalici ☉is , Sal hoc difficillimè omnium Salium, post ☿rum Vini solvitur: Loco impossibilis ☉sationis Hepatis, hoc in ☉los octaëdras,

dras, vel circiter, est pronissimum: Loco *fusibilitatis* Hepatis, hoc omnis *fusionis* expers. Si hoc *novum sal* ex acido Φ ris & alcalico Θ e consumto Φ λογισδ, natum, denuo ita, ut ante dictum, tractetur cum *carbonibus*, præstò est altero horæ quadrante, pristinum *Hepar* Φ ris, & potest hoc ita centies converti.

CAPUT II.

De SULPHURE in specie.

SULPHUR quasi solum urens, *Isidoro* ita dicitur, summè enim inflammabile est, ex particulis lucidis ceu moventibus, ac γ dis & ρ linis ceu mobilibus compositum, ut minimè mitum sit, si Δ is summè fermentans, solvens & exuscitans corpus \cup us in partibus resinosis residentes mox in motum rapidum cieat, ramosas particulas dividat, salinasque rigidas indolis fixæ vel potius metallicæ iis intertextas crebris particularum suarum nitro. aërarum, quas ingeniosè *Mayovv* huc accersit, ictibus atterat, verberet, comminuat, uti innuit color cœruleus, dum sulphur accenditur, apparens, ex materia quadam tertiâ partibus Φ tro aëreis sulphureisque interposita, à qua particulæ igneæ à motu liberiori detinentur, emergens: unde etiam cum *citat. à Stahl* notamus partem *Sulphuris* tum Θ nam γ & ρ tum Φ λογισήν, & imprimis quod spiritus γ dis Θ linus sit cognatus sali ∇ æ centrali, & γ do universali omnium mineralium, quo hinc & *Veteres*, Sulphur θ σον vocantes, spiritus malignos è domibus fugârunt. Est autem *Sulphur* aliud *nativum* aliud *factitium*. *Nativum* fossile, Vivum quoque dicitur seu *Virgineum*, Græcis est α πυρεν, quod *Celsus* L. V. interpretatur, Δ em non expertum, nimirum purum est & sincerum pellucidum, auro in colore non postremum, naturale, rarum & leve, cujusque odor similis est evaporationibus illis à locis fulmine ictis elevatis. Tale in Helvetia è ∇ a effoditur prope *Bactiacum* (Bex) in *Præfecturâ Aquilegiæ ditionis Bernensis*. *Factitium* est id quod arte paratur & perfectum fit dum ignem experitur, sulphur vulgi dictum; excoquitur vel ex *pyrite* vel ex *aquis sulphureis*, incoquitur & oleo & *calamis ferreis* funditur: Depuratur & in usum Medicum cum lixivio Ψ , qualiter *Thermarum sulphurearum* ortum monstrat, ex ∇ æ nim. frigida, falsa & sulphuris occurso, quod ab illa eroditur, ut egregiè de hiisce experientiâ edoctus scribit *Candidus Rochas de Aquis sulphureis*, cujus occasione notabile est *experimentum*, quod dum *sulphur in lixivio alcalino solvitur* & in vase ligneo quercino diutius digestioni exponitur, fiat præcipitatio particularum sulphurearum rubicundarum & enascatur insignis fœtor \square sus, liquorque γ atus largiatur perfectè alkalinum Λ lem sulphureum spiritum ejusdem identitatis cum Θ e volatili \square oso; tantum valet putrefactio & fermentatio.

mentatio. *Vires sulphuris sumè balsamicæ sunt, etiam crudi* (☿tione noxia vix si adsint, subtrahente, ☿caleque non in fundo relinquente) dum molli-
libus resinosis, & pinguibus particulis asperitates corporis partium, illarum-
que humorum apprimè mitigant & leniunt, ac etiam heterogenea inde di-
scutiunt, hinc namque & adversus Venena, venenatorumq; animalium mor-
sus sumè commendatur, item ad *Maculas cutis, Lentigines* : (R̄. Sulphur.
viv. pulver. ℥iv. Succin. limon. Vini, ☿, ▽ ros. ana ℥bj.) puncturas nervo-
rum, si post oleum terebinthina torrefacti sulphuris pulvis adspargatur, teste
Fieno Pract. Med. L. II. p. 199. Quare non immeritò Sulphuri igneæ, imò æthe-
reæ virtutes adscribuntur, dum humidiora siccant, laxa adstringit, impura de-
purat, homogenea congregat, glutinat & unit, fracedini & putredini è diametro
tum curativè tum præservativè adversando, ut loquitur Zwölferus Mantiss. Spag.
P. II. C. X. p. m. 396. ubi non immeritò sulphur ignem concretum subterra-
neum & ▽strem vocat, cui natura pro habenâ objecit partes ▽stres ne in
actum mox & apertum incendium erumpere possit; Quare & Nic. Monardes
in Simpl. Med. Amer. Hist. C. XXXVI. p. m. 144. sulphur vivum (de Quito in
Peru) ☉i instar transparens laudat ℥j. pondere sumptum cum vitello ovi in
coli doloribus, nephritide, nervorum contractionibus & lètero; extus verò cum
Vino in erysipelate faciei : Et huc quoque Flores sulphuris nativi è Ther-
mis Badenlibus habendi huc quoque referendi, qui nempe lapidibus maxi-
mis, quibus obteguntur, nec non lateribus murorum adhærent, quos Fabric.
Hild. Epist. Med. Cent. I. Obs. XXVI. p. m. 209. iis qui arte fiunt, longè præfert,
cui & Georg. Faber in Responsoris adstipulatur : Sulphuris minera flava ad pa-
gum Savagnier duabus leucis Neoburgo distantem extat, quæ cum Chalcitide
aurea mixta, atque hinc lapideæ consistentiæ est. Inprimis autem verum
Pulmonum balsamum præbet, unde in Phthisi, Asthmate, Tussi, Vomitâ exopta-
tissimos præstat effectus, & primas tenet in Pulvere pectorali Dan. Ludovici
Pharmacop. mod. p. m. 375. R̄. Sulph. commun. Rad. Ireos Flor. Aron. cum Vino
vel par. ☿ti mitigat. aa. M. f. Pulv. pro adultis & infantibus, quique pro re-
natâ, opiatis, ☿libus, 4libus & h̄ninis confortari potest. Item R̄. Mell. ros.
℥bj. Rad. Ireos Flor. pulver. Flor. heder. ▽str. pulv. ana ℥ij. Sulphur. opt. pulver. ℥j.
Aq. asthmat. q. s. F. Elect. molle. Dosis manè & vesperi cochl. plenum. Sic & me-
dicam in pectoris affectibus vim spiritûs illius fumantis è sulphure, calce vivâ &
☉e *co parati summo opere laudat El. Camerarius in Dissert. pecul. ubi volati-
lem hanc sulphuris TRam rubicundam vel tinctum sulphure spiritum ☉is
*ci à sulphureis lamellis & moleculis, non minus ac fenum ipsum, deri-
vat, aërisque elastici pressioni atque agitationi adscribit, simulque ex prom-
ptâ ejus per membranas penetratione, contagii pestis propagationem dilucidat,
nimirum & in Peste hac ob sulphur ipsum resinosum & dum optimum est

præservativum, resistit enim, ut optime *Junckenius in Not. ad Agric.* subtili maligno & illud ligat, ne putredo ex spirituum subjugatione exoriat, spiculaque maligna in spiritus agant, sed potius in resinam sulphuris se se agendo occultent, inviscanturque, quare commendantur sequens *Pulvis alexipharmacus*: R. Sulph. opt. pulv. ℥ij. Myrrh. rubr. el. (D) ½ iat. ana 3vj. camphor. 3℔. M. f. Pulv. cuius Dos. 3℔. in ☩ bezoard. tum *Pilula antipestilentiales*: R. Fl. sulph. 3v Myrrh. 3vj. Aloës luc. 3℔. croci opt. 3ij. Cum Elix. Parac. f. Pil. Sic & *Trochisc. sublinguales Eckardi Untreu. Apothec. p. 727. pestis præservativæ sunt*: R. Pulv. rad. Ireos Fl. 3℔. sulph. fixi 3ij. Ess. ambr. sic. 3ij. Ol. dest. cinam. gt. XVI. caryoph. gut. XI. mac. gt. VIII. rut. gut. IV. Ess. citri sic. (fact. ex medio citri rec.) sacch. canar. dupl. ut omne sit 3x. cum mucil gum. trag. f. Troch. Sulphuris in peste vires præ aliis decantat *Helmontius Tract. pecul. dicto Tumulus pestis*, quod Lectorem ablegamus. In ulceribus antiquis à sanguine corrupto: R. Sulph. opt. pulv. ½ diaphor. ana 3j. ☩ ½ ii gr. vj. M. Quidam quoque sulph. 3j. pulveris. coxit in Vini mensura dimidia ad remanentiam quartæ partis, paulò ante paroxysmum in *Quartanâ* id dedit calidè, pedibusq; & manibus calide immergis fecit sudare. Externe scabiem præprimis sanat, ceu indusium in solutione sulphuris excoctum optime ad illam valet, item R. Sulph. opt. pulv. ZZ. pulv. ana 3℔. Axung. porcin. 3ij. M. vel R. Sulph. opt. ☉ comm. Ol. laurin. ana 3j. Axung. porc. 3iv. M. In *Guttâ rosaceâ*: R. Sulph. crud. pulv. sacch. ½ ana 3j. ☿ dulc. 3j. camph. 3℔. ∇ sperm. ranar. & rosar. q. s. M. instar pultis, quâ nocte facies inungatur, mane verò ∇ a rosac. abluatur. Sic & ex eo fit *Sorbaithe Medici Viennensis Balneum artificiale ex sulphuris vivi apyri & Calcis viv. ana 3℔j. pulvis eum ∇ comm. mens. VIII. aliquot ebullitionibus coquatur, dein ab igne removetur ut subsideat, & refrigeret per noctem, altero die fiat balneum aquæ dulcis, ei que ad refrigerium instilletur lixivium factum, & parabitur Balneum, cui per 2. horas insideat æger, post usum balnei ex ejusdem aqua tantum reaffundatur ad ollam, in qua subsidet pulvis, donec impleatur, serveturq; reliqua balnei ∇ a in cupa bene tectâ; altero die eadem ∇ decaliescat & altera in ollâ existens iterum ad refrigerium balnei affundatur per cantationem, remanente semper in fundo pulvere. Taliter procedendo idem balneum quater usurpari potest, utile ut naturale in nervorum, matricis, calculorum, &c. Ad Imperigines, ☩ resinâ terebinthi exceptum valet, item seq. Rec. Sulph. viv. 3j. Litharg. 3ij. ☉ ust. Myrrh. ana 3j. Ol. tart. per deliq. 3j. M. f. Ung. Item Rec. Sulph. comm. q. v. combure in ∇, post misc. cum serv. cervino, f. Ung. Ad dolorem Ischiadicum optimè ita valet: Rec. Sulph. Succin. picis alb. colophon. ana 3ij. Ping. hum. 3j. Ol. hyoscyam. 3ij. ☿ dulc. 3j. M. f. Empl.*

E' Preparatis ex Sulphure sint

- I. FLORES SULPHURIS FLAVI: Rec. Sulph. crassiusculè triti q. v. indatur

tur cucurbitæ terrestri & per gradus ignis sublimetur, & sic flores sulphuris in alembicum adscendunt, quos pennâ abstrahere: Vel sumantur Sulphur. ☉, ☊, ☋ sicci ana p. æq. sublimentur sublimatorio moderato igne. Notandum autem quoddam ex cucurbitâ ☐ eâ in alembicum ☐antur, & ex illo eximantur, illa tegi operculo mox debeat, ne spiritus ☉tro aëreus cum sulphure effervescens, incensionem sulphuris inducat; Usus horum est in corruptelis partium, pulmonum præprimis insignis, ceu & ipsum corrumpens ☌ dum in lymphâ & sanguine domat, Catarrhisq; hinc, Pleuritide (v. g. in Pulvere pleuritico seq. Knöphelii pro Illustr. Dn. Dömhoff. in Fascic. Rem. p. m. 27. Rec. Fl. sulph. ☌ diaph. fixi ana 3℔. Bezoard. min. gr. V. M. f. Pulv.) Tussi & Colicæ ipsi medetur. Sulphur à naturâ sublimatum Thermarum Badensium, ut vocat Gesner. Ep. p. 52. his floribus præfert Hildanus, ceu qui itidem exiccandi & discutiendi vi insigni pollent, prout in Ictero ita proficui sunt comperti: R. Flor. ☌ nativi 3j. sacch. cand. 3ij. M. Dos. 3j. Ardua res est, ait notanter Paracels. T. I. de Vit. Long. & multis nominibus celebranda, tantam ☐æ inesse vim, quæ balsamum vegetabile tantæ efficaciz, ut nihil putrescere sinet, procreet, unde & Flores hosce nativos & artificiales in apostematibus acutis, pleurisi, peste, asthma & ipsâ sanitatis conservatione extollit, & Zwölferus non sine causa eos cum myrrhâ & pulv. viperar. addito Ol. S. nucist. rut. angel. miscuit pro egregio pulvere alexipharmaco. Flores sulph. compositi seq. sunt: R. Flor. sulph. 3℔ Myrrh. sel. 3℔. Aloës Soccotr. opt. depur. 3j. Croci or. gr. XV. M. f. Pulv. Sic & fiunt Tabulæ sulphureæ pectorales: R. Flor. sulph. 3j. Boli armen. ppt. 3j. Croci or. 3j. Sacchar. alb. aq. hyssop. solut. 3iiij. M. f. Conf. in Rotulis.

II. LAC SULPHURIS. R. Sulphur. cum ☉le ☐ri ferment. q. v. coq. in ☐â pluviâ ad solutionem, quæ postmodum à fecibus decantetur & cum ☌ vel phlegmate ☉li præcipitatur, sic enim lactescet (prout & pus ulcerum albidum est ob pinguedinem massæ sanguineæ ab Oli solutam & postea ab ☌do ulceris ☐atam) & ad fundum cadet pulvis albicans, qui à fœtore nidorofo crebris ablutionibus vindicandus & leni ☐ exiccandus; hic verò minime pro calce emortuâ ad instar magisteriorum è ☐eis præparatorum habendus, Oli enim est absque ☌do, quod in floribus adhuc ex parte adest, unde quoque testatur Ludovicus Pharmac. mod. p. 375. se id in bronchiorum infarctu sulphure crudo ac florificato reverâ præstantius perdiu expertum fuisse, cui quoque assensum præbet Poterius Cent. I. Observ. C. 98. referens pulmones assiduâ fluxione vexatos, decocto alexiterio & exiccante ac Lacte sulphuris in pristinum restitutos fuisse. Lac sulphuris in arthritide, podagra & sciaticâ sumptum, maximopere conducit: & Balsamus sulphuris Penoti confortat debilitata membra inunctione, ait Fischerus in Corp. Med. Imperiali p. 684.

III. TINCTURA SULPHURIS habetur è *sulphure* ope alcalium (ceu quæ visciditatem sulphuris incidunt & \ominus es \oplus cos corrigunt) ut \ominus $\overline{\text{F}}$, calc. &c. debitè recluso & correcto, ut dein ∇ *alcohol*. ad eminent. 3. digit. transvers. affusus, digestionem TRam rubicundam extrahat, quæ hinc à fecibus separanda & in formam balsami redigenda, abstrahendo alcohol vini ad debitam consistentiam balsami liquidioris. Ex eodem fundamento quando etiam cineres clavellati sinuntur fluere in tigillo & additur sulphur, tum fit Hepar sulphuris sanguinei coloris, ex quo cum ∇ *rectif.* digestionem debitam fit hæc TRA: Imò & similis coloris substantia fit ex solâ additione pulv. carbonum, indicio hos à sulphuris mineralis indole non alienum quid recolare. *Usus* ejus qui balsamorum, ad massam sanguineam à veneno defendendam, in vigore conservandam ac etiam exaltandam, exesa consolidanda, acre leniendum, viscidum incidendum, hinc usus ejus in *peste*, *morbis pulmonum*, *tussi*, *phthisi*, *asthmate*, *dyspnæâ*, *orthopnæâ*; Dos. gr. XII. ad XXX, de quo experientiam testatur Cl. Helvvichius in *Misc. Cur. Dec. III. Ann. V. & VI. p. 454.* Ejusmodi verò color rubicundus innuit γ dum in particulis ramosis combustibilibus cum Δ li subesse, ceu aliàs rubedinem ex acido & Δ li deducit Kunkelius; Cl. Maëtzius in TRA hæc sulphuris evocat per S onem \sim *Vini* ad duas tertias, ut remaneat in fundo Balsamus sulphuris potentissimus & nobilissimus in *Febri hecticâ*, si cum eo conjungantur E li *Sacch.* \dagger ni ex \oplus o *puriss.* & *Sacch.* \dagger ana in *acet. dest.* solutis & denuo evaporatis. Cæterum Tinctura adhuc magis composita habetur, si ad mens. j. Tinct. prædict. addantur hæc species: R. Rad. angelic. Imperator. Zedoar. ana zss . cinam. caryoph. croci, castor. ana zij . Myrrb. elect. zj . Camphor. zss . Benzoin. Styrac. calam. ana ziii . Theriac. opt. zj . fietque Elixir præprimis pneumonicum in asthmate & phthisi, præservansque in peste & febribus malignis, potentissimum item emenagogum, ac etiam ad ambusta in externis aliisque valens. Excellentissimus quondam Præticus Badensis Franc. Bernh. Schnorf Elixir sulphuris Balsamicum ex Helmontii Jun. apographo seq. encheiresi elaboratum ita in usum adhibuit: R. Sulph. comm. aut ejus loco sulphuris embryonati florum (quod balneis Badensibus supernatat) & \ominus $\overline{\text{F}}$ ri ana q. v. mixta reverbera saltem in Xbulo super carbones accensos, non tamen nimis violentos, ita cautè semper agitando, ut foetidum sulphur exhalet, utile verò non comburatur, sufficiens signum est, si colore fusco se monstret, postea rumpe Xbulum in loco calido & materiam calidam in mortario calido contere & mox superaffunde spir. Vini rectif. q. s. in vitro, quod bene claude & digere. (NB.) Ideo elixir sulphuris in loco calido semper & sicco conservari debet & tractari, ne \ominus $\overline{\text{F}}$ ri humiditatem aëris attrahat, quia hoc facto \sim *Vini* difficillimè ad se rapit TRA. Digestum filtra & affunde species seq. Rec. Mumia zij . Aloës, Myrrb. Caryoph. ana. zij . Cubebar.

Cubebæ. Camphor. Angelic. Theriac. Scorzoner. Imperat. Bacc. lauri, croci, cinam. ZZ. Zedoar castor. ana ʒj. Flor. benzoin. ʒij. Essent. succin. ʒij. ▽ apoplect. & stomach. aut ejus loco — lavend. & absynth. ana ʒj. rursus digere omnia, scilicet 14 diebus, digestum bene filtratories, donec paucissimæ feces remaneant & serva ad usum. Nobilis quidam hujus elixiris est usus, sed ob fœtorem adversus ægris, ideo ad hunc tollendum, abstrahe primâ vice — Vini & sulphur cum Oleo Pri denuò calcina ut supra, dein rursus cum — Vini procedendo, ut prius, sic enim fœtidus odor diminuitur. Ad scabiem juvandam, morbillos, Variolas magni usus. Dos. cochl. jβ aut β. in omnibus venenis assumptis, &c. In peste, in hecticis, phthysicis cum lacte. In Apoplexiâ cum adsit nimia spuma cochl. j. Huc spectat TRa Sulphuris Alii seu — tus fumans Boylianus paratus & descriptus ab Exc. Maur. Hoffmanno in Dec. III. An. II. Misc. Cur. p. m. 327. his verbis: Flor. sulphur. & Olei * exactè pulveris. ana ʒv. calcis vivæ rec. opt. in pulverem redactæ ʒvj. mox accuratè commiscuimus dein retortæ indita arena commisimus, & admoto recipiente amplissimo In nem igne per gradus aucto adornavimus, atque post elapsum bihorium prodit liquor rubicundus, quin insecutæ sunt nebulae albæ, demumq; flores ad collum retortæ & recipientis elevati in conspectum venerunt. Finitâ destillatione vasisq; refrigeratis recipiens amovimus, quod admissio aëre fumum exhalavit copiosum, qui tamen etsi arctissimè obturato ostio post triduum visum effugit. Liquor ipse Oso-sulphureo penetrante odore imbutus in aliud transfusus Vitrum, nonnisi factâ agitatione fumum emisit; aliqua ejus pars Vitro pecaliari excepta, accedente blando manus fœventis calore in fumum soluta est paucum, sed carbonum è longinquo admota igni copiosum talem eructavit, hocq; tandem cessante liquor residuus, adhuc equidem coloratus & rubicundus, omni odore Alii destitutus remansit; alia illius portio Vitro excepta ab instillato antea declarato priori spiritu fumante non solum insignem subiit effervescentiam, sed in momento etiam in nebulam assurrexit nivei coloris totum Vitrum illico occupantem, & fumum per ostium densum expellentem, residua mixtura instar emulsionis quasi lactescente; simili experimento cum — u Olei attentato notabilis pariter effervescentia cum fumo ampliori turmatim avolante & aliquali calore visa est. Demum frigori pertinacissimi inclementia liquorem huncce fumantem quoq; ad exemplum prioris subicere placuit, cui idem ita succubuit, ut colorem rubicundum, & fumigandi potentiam perdiderit, dum intra fluidum relictum saltem pellucidum & ▽a instar limpidum Oleo sulphureum flavescens Elinum ad fundum, secessit, idq; saporem præbuit degustanti sulphuris erudi aut florum sulphuris amulum cum tantillâ vix perceptibili fâlsedine, sub microscopio autem purioris concretionis Elinam gemmam, variis angulis, ludentem præsentavit. Cæterum quod hucusq; adducti — tus fumantis colorem attinet rubicundum, sicuti eum à sulphuris moleculis cum alcali Alii Olei * ci solutis & explicitis originem habere palam

est, ita pro confirmatione ulteriori facit rubedinis dispendium, quod sulphuris moleculis ex liquore secessum passis & seorsim concretis notavimus: Effumationem autem ejusdem aëri quoque adscribendam censeo scil. \ominus is * particula \triangle les \square sa ex acidi compedibus liberata & in phlegmate resoluta in motu jugi posita cum moleculis sulphureis reclusis & attenuatis in continuo avolandi sunt nisu, huncq; aër admissus suo impulsu & evibratione elasticâ ita promovet, ut glomeratim abscondentes fumum pariant visibilem album, præprimis si obstetrice calore pori liquoris magis pandantur, quò aër promptius irruere possit, aut concitatâ per acidorum admixtionem effervescentiâ aër citius & in majori copia inde expellatur, simulq; effluvia \ominus no-sulphurea secum abripiat, & in sublime educat.

IV. BALSAMUS SULPHURIS cum oleis æthereis destillatis vel etiam expressis fieri solet, prout is vel ad usum internum vel externum expeti solet: Ad Internum sit

1. *Simplex seu Terebinthinatus*: Rec. Flor. sulph. simpl. (vel etiam prius cum \ominus e ∇ ri igne reclusor.) ζ ib. \cup Tereb. ζ iiij. vel ζ v. stent in digest. vel aren. per horas 4. addito tertio \triangle is gradu, cum non amplius strepit, operatio est peracta: inter extrahendum pro lubitu facile potest oleo fœniculi vel anisi alterari, ac etiam pauca \cup us Vini rectif. quantitas prius addi. Usus ejus ad ulcera interna, maximè pulmonum cum balsam. Peruv. & sacchar. ∇ ni egregius est, item in tuâi inveterata cum opiatis, aliisque demulcentibus, v.g. Rec. Bals. sulph. cum spir. terebint. fact. ζ j. fl. sulph. pulv. liquir. sacch. cand. ζ ij. M f. Pil. Dos. à ζ ß. ad ζ j. uti & dysenteria malignâ, aliàs si incautè assumatur, ob vim adurentem Cardialgiâ molestantem excitare potest, ut docet Obs. 121. Act. Hafn. Vol. 1. p. m. 223. Barthol. Spissius verò Balsamum si desideretur, cum oleis ∇ tis habetur, modo seq. R. Sulph. cum \ominus e ∇ ri ferment. q. pl. pulveris. affand. oleum succin. terebint. lucid. Juniper. anis. ad eminent. 2. digit. transvers. digerantur vel coquantur donec olea ∇ ta sufficientem quantitatem sulphuris imbiberint & spissius balsamum evadet, cautè tamen procedendo, ne vitrum arctè si sit clausum, cum ingenti sonitu rumpatur, ut quandoque accidit; processu naturam terræmotûs non parum illustrante.

2. *Compositus magis*: Rec. Sulph. cum \ominus e ∇ ri ferment. ζ iiij. Croci, Myrrha. Aloës ana ζ iiij. Camphor. ζ j Ol. ∇ . juniper. Tereb. luc. ana q. s. misc. f. Balsam. l. a. digerendum. Nos heic Basileæ Bals. sulph. magis compositum polychrestum intus & extus seq. parari fecimus: Rec. Ol. ∇ junip. \mathfrak{t} bj. Fl. sulph. \mathfrak{t} ßß. Myrrh. el. ζ iiij. Aloes opt. ζ ij. Croci or. ζ ij. \cup * ci ur. ζ xij. Theriac. opt. ζ iiij. Cont. & mixt. indantur \mathfrak{C} æ vitreæ & ∇ ntur in arena igne gradatim adhibito usque dum Oleum rubini instar destillare cesset, cujus Vires intus & extus stupendæ sunt. Alius quoque Balsamus sulphuris compositus, verum & infallibile remedium ad Phibisin ita fit: Rec. Fl. sulph. ter cum \ominus e tartari

tartari mat. zj . benzoës ziii . Myrrh. zj . \ominus Pri zib . M. & denovo destilla, Rec. dein Flor. hor. mat. zj . Ol. amygd. dulc. rec. opt. z . Butyr. ex lacte mulieris san. zj . \ominus succin. Ae opt. z . C. C. opt. zj . m. optimè, eaque immitte phiolæ in leni calore cinerum ad 3. dies digerendo, adde dein Ol. NM. expr. gr. VI: liquorem hunc infunde cucurbitæ vitreæ munitæ suo capitello & recipiente ad destillandum, & sic recipies oleum ex flavedine rubrum, quod cum rore majali rectificandum est. Hic est verus Balsamus pulmonis & totius corporis resectorius. Dosis est à gut. V. ad VII. in lacte caprino vel seq. decocto: Rec. Rad. Chin. opt. ziii . infund. in ∇ à Veron. tußilag. scabios. ana tbb . add. Passul. excor. zvj . Stent in infusione per 24. horas, postea coque in cucurbitâ vitreâ per 2. horas, dein cola per linteum rarum, percolatum usui serva. Dosis Decoct. est ab ziii . ad zv . cum Balsamo prædicto exhibendo. Vel loco horum misceatur saltem Balsamus sulphuris simplex cum seq. Essentiâ pectorali Augustanorum, recentiss. edit. R. Rad. chin. el. helen. ana. zvj . Ireos Fl. ziii . Herb. heder. terrestr. Veronic. saturei. ana z . Croci opt. zj . s. anis. cinam. ac. ana zj . cardam. min. styr. cal. ana zj . Incis. cont. diger. per biduum cum spir. anis. zxxiv . postea exprimantur & filtrentur.

Ad Usum externum Balsamus Sulphuris convenientissimè sec. Dan. Ludovicum Pharmac. p. m. 379. parari potest cum oleo hyoscyami, vel saltem oleo amygdalino è crudi nec Qli quodam dissoluti sulphuris proportionali pondere, per simplicem tantum sine vino, opus protrahente, liquationem seu dissolutionem, cui Camphora pro lubitu demum addi potest, quali modo pro usu interno in empyemate, tußi siccâ, &c. quoque summopere laudat Hoffman. in Not. Pot. p. m. 265. ceu quod minus calidum est sicut illud quod oleo destillato puro conficitur; huic si adjicitur modica quantitas Balsami Peruviani, olei anisi, fœniculi, nucistæ, croci, exurgit Balsamum pectorale præstantissimum; pro usu autem externo Balsamum egregium paravit Idem Libr. cit. p. 554. è malsâ ex Sulphure & \ominus le tartari constante cum oleo lini mediante coctione, quale meritò vocat resolvens vulnerarium quod abscessus præcavet & stagnantem lympham dissipat utut potentius nonnihil hoc præstet, si cum oleo rapistri paretur ad modum Feliciss. Fr. Sylvii. Usus hujus ad Ulcera & Vulnera recentia, maturandos Carbunculos ac mundificandos ne in ulcera maligna abeant; Cum oleo momordicæ curat ulcera mammarum, item panaritium, teste Rulando, qui oleum omphacinum ad ejus præparationem adhibet. Omnium verò optimè miscetur cum Balsamo ex Aq. Regin. Hung. tbb . Olei rérebinth. ziii . Bals. Peruv. albi & Irquidi ana zj . mixtionis adminiculo concinnato; ceu qui in Vulneribus cujuscunque demum conditionis plus efficit intra 4. dies quàm alius intra mensem, teste Car. Musit. Trut. Chir. Phys. T. III. p. 142.

V. SAL SULPHURIS ita fit : \mathcal{R} . ☉ sulph. calcinetur bene, affund. ▽ decanteretur, filtretur, coagulum clarificetur & sic habebitur ☉, infigne arcanum in Chirurg. ad ulcera contumacissima, si unguento misceatur. Apud Castagne Tresor de la Medic. Metall. p.6. Sulphur figi docetur, coquendo illud in lixivio forti ex ciner. quercus, calc. viv. & ☿ calcin spumam detrahendo, & quod impurum combustibile est, sic sequestrando : quod si spumam non amplius monstret in superficie, loco lixivii penitus semoti (ne scil. postea cum acido ☿ & hoc alcali fiat combinatio) coque in ☿ forti, & similiter abstrahere impuritates, & extrahes sic TRam rubicundam, sulphurque sic albescit, fixatur & fusibile evadit, postea verò \mathcal{R} . hoc sulphur, ☉ roch. ana p. eq. ☉ comm. p. 3. misce fortiter cum ☿ in pastam & ☿ ma in matraccio magno cum suo alembico, ut recuperetur ☿, & hoc paulatim ad omnimodam ☿ abstractionem : collo matraccii existente tam calido, ut manus nequeat detineri, refrigeretur & ☿ tum nigrescet, hoc verò denuo cum ☉ & ☿e repetatur ut prius, idque ter, & sulphur erit album & fixum, solve hoc in ☿o destil. destilla, congela : Institui etiam potest ☿tio hæc in duabus ollis non vitreatis sibi superpositis, in summitate existente foramine.

VI. SPIRITUS SULPHURIS per campanam prius madefactam vase noto condensatione paratur, estque nil aliud quàm ☉ acidum sulphuris flammâ aëreque humido colliquatum, aër scil. hoc ☉ fixum subtilizat, ut maxime probat ☉tri admixtio hujus enim pars una partibus sulphuris tribus admixta faciliorem accensionem & hinc quoque largiorem ☿us quantitatem præbet. Usus ejus qui ☿us ☉li, imò mitior adhuc ob partes metallicas (quarum ratione sit ut admixtus ☿ui ☿ci cæruleus color emergat, ut observavimus hoc contigisse cum ☉e ☿li, corn. cerv. ac etiam quod ☉la cum ☿u sulphuris facta dulciora evadant minusque austera) minus ipsi admistas, quamvis & plurimum natales suas aëri acceptum referat, ceu per quem acidum quoddam magis universale dispergitur, non tamen penitus, sed ☉ quod per sulphuris partes ramosas dispergitur, illudque densat, sic in fluorem concitatur, uti Cap. I. innuimus. Aliàs spiritum sulphuris faciliiori modo parabilem in Colleg. Chym. MS. Process. LXVI. sistit Exc. Celeb. Dn. D. Maur. Hoffman. Prof. Altorf. \mathcal{R} . Sulph. q. v. fac ut fluat in Xbulo, fluenti immerge linteola oblongè secta, & exicca : postmodum adsit doliolum ad quartas circiter ▽ a font. puriori repletum, cui per vices immitte telam unam alteramve sulphuratam accensam, ostio mox clauso, ne accensi sulphuris fumus erumpere possit, verum omnis intra dolii ambitum coerceatur, & ☉æ particulæ intus ab ▽a (dum interea post unius telæ deflagrationem doliolum hinc inde commovetur) promptè resolvantur, quæ si satis inde acidula redita fuerit, retortæ vel cucurbitæ humiliori infundi & ☿ superfluum abstrahi

strahi debet, remanente liquore acido spir. sulphuris per campanam aliàs parabilis æmulo. Ad hunc modum quoque *potus sulphurati* ab *Helmontio Tr. Asthm. & Tuss.* parati, qui maximopere valent in *tussi, malignisq; affectibus*, prout in *Peste Londinensi* quâ indies 900. homines occubuere, tales summè utiles experti sunt. Vid. *Cardiluc. Dissert. de Peste, & Theod. Zuingeri Epist. ad Job. Weidnerum apud Craton. Consil. Med. L. II. p. m. 285.* ubi Oleum sulphuris sudores prolicere eoq; nomine Gallico morbo cum decocto Ligni Guajac. & rad. *salsapar.* prodesse docet, imò certe in *Asthmate* cum aquâ *ireos, helenii, scabiosæ & similibus* ad guttas 6. manè utiliter sumi, aut certè cum iusculo, itidem vesperi tribus ante cibum horis, materiam enim incidit, digerit & catarrhum defluentem sistit; Cum vino etiam, ait porro, propinare soleo admixto saccharo in stomacho languente, in obstructionibus, in doloribus intesti-
norum à flatu excitatis, & Exc. D. D. Fr. Hoffman. in Not. Poter. p. m. 488. spiritum sulphuris in doloribus capitis & nervorum affectibus præ spiritu \oplus li laudat, quia scil. sit longè Atilior spiritu \oplus li, imò cum \ominus e \square æ mixtum, factâ post ebullitionem phlegmatis abstractione, ut egregium *antipodagricum* laudat ipsius Pater in *Thes. Pharm.* dosi gr. vj. ad 33.

VII. OLEUM SULPHURIS VERUM & *Sulphur fixum Philosophorum* ita fit: R. *Sulph. flav. Ol. lini ana* ℥ij . M. indantur ollæ 6. mens. capaci, liquentur super aqua, usque dum videatur effluere, hinc effunde in aliam ollam, massaque refrigerata erit colore hepatis; hæc indatur cucurbitæ perlutata, adaptato capitello, destillentur primùm leniter, & prodibit primum liquor lacteus, dein igne aucto Oleum rubrum, quod servetur, massa verò in fundo residua (\oplus licæ naturæ instar duri bituminis, ceu quæ exhibita nau-
seam movet & vomitum) nigra, splendens reverberetur, & fiet primum albicans, dein flava, tandem rubra, quæ est *Sulphur fixum secretum Philosophorum*. Oleum verò rubrum optimè per oleum lini depuratum est ab omni fœtore & unctuositate. Hinc *Usus* ejus egregius in *Colica* ad gutt. 2. 3. 4. quam certò sanat, expellit excrementa, & vermes enecat, nervos roborat, præsertim si maritetur cum essentiâ *Balsami Peruviani*, si ex eo cum \ominus e ℥ri probè trito ac digesto cum spiritu Vini purissimo ea eliciatur, quæ si destilletur ad siccitatem, spiritus prolicetur balsamicus fragrantissimus præstantissimarum virtutum, quale Medicamentum omnes Medicos sibi commendatum, ut habeant, candidè monet Fr. Hoffm. in Not. Pot. p. m. 441. Cœterùm ex allato processu notat *Beccher. Miner. Aren. p. 40.* se facile Sulphur commune in terram fixam instar \odot \oplus li posse convertere, hancq; in oleum oleo \oplus li non ab-
simile, quod meritò Oleum Philosophorum dici debeat, est enim ∇ liquida, uti aliàs ∇ a est aqua condensata & Aqua ∇ a fluida, nim. notat & *Kunkelius Obs. Chym. p. 80.* Maturationem metallorum ope sulphuris fieri solitam,

non fieri nisi quatenus sulphur fixum est, quale illud dicitur, quod flammâ suâ ac Ali privatum est, remanente acido quodam simili ☉lo. unde hoc loco sulphuris fixati sumendum esset parcendumque labori. Hinc & laudat *Beccherus* sulphur fixatum ope ☉is ☿ri fusi & præcipitatum cum oleo ☉li vel sulphuris; quale ☉cum aa. Minii Dtum largitur. Dicit *Mazzotta*, quod sulphur com. fixari possit, ut ☉ rubeum ac eosdem effectus producat in fixando ☿, ☿, 4 & ☿. Huc spectat *Secreta Sulphuris Fixatio Deodati*: R. Sulph. viv. sel. ☿ viv. el. subtil. pulveris. aa. Coq. in aq. font. ut lactescat, decanta, repete, donec non amplius lactescat; dein filtra & coagula, liqua & misce cum regulo ☿ii fusi q. s. at non sine strepitu. Omnibus refrigeratis regulum diligenter separa, sic habebis sulphur solubile fixum & ignem respuens: R. Sulphur. hujus fixi, communis non fixi aa. Funde & liqua simul, sic totum figetur; adde dein ☉; & secretum obtinebis. Vid. *Paracels. de Nat. Rerum*.

CAP. III.

D E S U C C I N O.

SUCCINUM (Græcis ἡλεκτρον, quod digitis aut panno rudi attritum paleas alliciat ob tenuissima effluvia aerem rarefacientia, de quo *Kircherus Art. magn. p. m. 563.*) dicitur, quod ex succo concreseat, non quidem arborum, v. g. Abietis, Pini, ut quidam putârunt, quos refutat *Boccone Mus. Fisiq. p. 32.* cum in Pomerania & Prussiâ prope Regiomontum (*Münstero* teste) à mari nullæ stent arbores resinam stillantes, ubi plurimum legitur succinum, sed ex succo bituminoso (cui dum adhuc liquidus est varia involvuntur, ut formicæ, ceu tales vidi *Bononiæ* in Museo Dn. Zannone, muscæ item, viperæ, forices, palæ, &c. quæ tamen juxta *Tylkovsky in Phys. Cur.* ludibria mera sunt, nam ubi frangis nihil habes, ceu hoc contigit *Hollando*, qui cum vidisset in frusto succini grandem nummum aureum apud Civem Regiomontanum, cupidineque ☉i pretio majore Succinum emisset, eo fracto deceptum se cognovit) è cavernis terræ effluente & salugine maris coagulato, prout imprimis constat ex eo quod in quibusdam locis ut *Islebia*, ubi & fons *salsus*, è terræ mineris eruatur, fontesque dentur varii coloris bitumen effundentes, ac frustra succini reperta sint, quæ extus succinum coagulatum exhibuerint, intus autem purâ naphtà seu petreolo referta extiterint; Sic refert *laud. Boccone* in saxis pro calce exurendis frustra succini reperta fuisse; & aperte scribit *Dortomannus Monspel. de Caus. & effect. Therm. Belilucanar. p. 65.* quod ad illas succini fragmenta videantur lapidibus adnata & accreta, item *laud. Tylkovsky* scribit Succini mineram similem planè apparuisse loco, in quo olim ligna secabantur, & quod notatu dignum, *Gæbelius de succino L. II. p. 18.* fa-

retur

tatur, quòd non semel viderit veram *melantheriam*, *chalcitida* & alias *subterraneas res* succino adhærentes; sic & dum succinum destillatur, habetur *oleum* ad instar petreoli vel naphthæ, item *spiritus aluminosus* qui cum phlegmate egreditur, ☉ Ale acido blando constans natales haud dubie ducens ex ☉e marino partes ejus ramosas solide affigente ac firmiter compingente, dum aliàs glebæ resinosæ partes per interstitia cohærent, quamvis speciem quandam resinæ aquæ ☉li, cui alii adstringentes succi erant, admixti, injectam in duritiem succini coagulatam fuisse referat *cit. Gæbelius*. Quare è bitumine liquefacto succinum oriri credendum est, quod calore ☿ & ignibusque subterraneis, quibus Prussia (cujus Sereniss. Ducem, hodie Regem, quotannis ex ejus venditione viginti vel triginta millia marcarum Brutenicarum, plus minus, prout ventus & fluctus sunt secundi, haurire relatum est *Andr. Aurifabro apud Cratonem Epist. Medic. L. IV. C. III. p. m. 299.*) pyritidum aliorumque metallorum etiam ferax, minimè caret & littora Sudinorum, vel sponte per suos alveos in mare (ceu *Charleton de Fossil. p. m. 239.* refert se in Aselli majoris ventriculo *succini frustulum uncialis amplitudinis* vidisse) fluit & exstillat vel à fluctibus marinis eorumque allisione è venis ☿ & ex fossis novis urbis Regiæ Hassniensis à fossoribus militibus eruta fuisse *plu- scula frusta succini variae magnitudinis*, refert *Thom. Barthol. in Act. Hafn. & frustum succini ½. pedis longitudine fossile* seu fodiendo repertum sub propugnaculis *Rensbergensibus in Holsatiâ pedes 18. sub terrâ, loco 25. milliaria Anglicana à Baltico pariter & Germanico Oceano distante.* refert *Mus. Reg. Soc. Lond. p. 343.*) educitur, vel etiam copiâ succedentis succi, aereque ab ignibus subterraneis rarefacto protruditur & in aquam marinam egeritur, à cujus falsedine dum coagulatur, secedunt nihilominus quædam partes tenues & oleosæ, quæ in superficie aquæ ad littora non semel, ubi mare tranquillum est, à succini piscatoribus visæ sunt. Exinde verò & *Differentiæ* potiores *Succini* (succinum enim ab iis, ac pisces reticulis, capitur) noscentur, est enim aliud *candidum* & album minimè transparens, maxime verò rarum & pretiosum, quod oritur ex partibus illis purioribus & tenuioribus bituminis cum aliis decenter commixtis, maceratis & à maris falsedine per intima exesis & attenuatis, ceu petreolum rufum aut luteum in aqua ex ☉le usto mixtâ maceratum, agitatum & concussum lacteo colore imbuitur; quòd verò hoc genus *succini* rarum sit, ex eo est, quòd non omne *succinum* in mari justam satis moram trahit, quò perfectè per omnes partes à ☉e marino alterari & affici possit, prout & hoc candidum rarissime effoditur, quia à crassa & ☿stri falsedine impressionem nullam sustinet: aliud est ☉i modo *flavum* & transparens, aliud itidem pellucidum sed variis coloribus ornatum, aliud tandem *opacum* & unà variis ignobilioribus coloribus obscuratum & fædatur,

prout nimirum materia purior, tenuior vel crassior est, ac coagulum ab aqua marina contigit. Curiosum est, quod circa succinum observavit Consul quidam Hafnienſis apud Barthol. Act. Hafn. Vol. IV. p. m. 74. Frustum illud succini, quod guttam aquæ in se continebat, observavit ex siccitate vel loci vel corporis immutari. Imminui enim aqua istius guttam quoties exsiccatur succinum, crescere verò & augeri si in aqua succinum maceretur. Quæ grandior nobis visa est gutta ferè exsiccata fuisse & ad minimam guttulam redactam sicco aëri vel loco aliquandiu exposito succino. Ad incrementum rursus sumere illam, hoc in madore aquarum posito. Ut certum esse debeat, porosum esse succinum, & ab externo aëre seu sicco seu humido interiores ejus particulas alterari. Ne dubitemus, quotidiana experientia testatur, calorem quoque in clibano, & frigus in frigore recipere, admissis per porulos atomis ignis vel aquæ. Imò observavit laud. Schölerus noster, in diuturna aliquot mensium maceratione in aqua, succinum dilatari, velut spongiam, & augeri. Confirmat hæc aliud frustum succini, in quo vermis vivus capite rubro delituit. Sine dubio inclusus ille vermiculus diu in succino, ab externo aëre nutrimentum hausit. Vermis ipse diffracto succino exemptus expiravit, & adhuc curiosis monstratur à Schölero. Quodq; mireris, pars illa succini, in qua habitavit vermiculus, odorem lavendulæ spirat. Vires Succini nobilissimæ sunt, extrinsecus & intrinsecus; Alexipharmacum est, Cephalicum, Nervinum, Cordiale, Stomachicum, Uterinum, Nephriticum & Arthriticum; pestem nimirum & omnia venenorum genera infringit, acrimoniam mitigando & particulis balsamicis vigorem sanguinis juvando fibrasque corporis roborando, firmando humoresque fluxiles nimis adstrictione suâ levi corrigendo, hinc in Catarrhis, (præsertim si corona collaris ex eo sub indusio ad cutem gestetur) Apoplexiâ, Vertigine, Lethargo citissimè succurrit, vomitum ventriculi sistit ac cardiacæ passioni decoctum in aqua sec. Marcellum Empiricum medetur; In suffocatione & inflatione matricis flatibusque intestinorum pellendis, partu difficili vix quidquam est præstantius, Vulvæ procidentiam suffitu in locum restituit, Fluori albo mulierum optimè medetur. Confert calculosis & dysuriâ laborantibus. Sistit & sanguinis profluvium & mensium redundantiam, prout & globuli ex eo formati, occipitio annexi, ad oculorum defluxiones, destillationesque in guttur auxiliari dicuntur. Doloribus dentium quoque medetur egregiè v. g. seq. Emplastro quod Matrona quæpiam Basiliensis mire fluxionibus his vexata summo cum successu in usum trahit: R. Gum. ladan. benz. flor. cal. succ. alb. ppt. ana zib. pulv. rad. Ireos Fl. ðij. Ol. destill. succ. gut. iij. florac. liq. Tereb. Ven. ana ziiij. M. fiat Emplastrum. In peste pro amuleto insertum, adversus quam & utiliter frictio cum succino 7. pulsuum principaliorum instituitur: In summâ succinum balsami instar est humido nostro radicali seu succo nutritio gummeo non nihil, quem hinc insigniter confortat & adversus morborum insultus defendit. Ex Preparatis sit

I. SUCCINUM PRÆPARATUM lavigatione cum aquâ beton. meliss. &c. pro usu cephalico, v.g. Rotulæ de succino: R. Succin. alb. ppt. 3j. olei dest. succin. gut. XII. sacchar. albiss. ad consist. tab. cocti 3iiij. f. Rotulæ ad catarrhos absumentes maxime utiles, ceu & Bolus sudoriferus Ettmylleri omnino egregius est: R. Theriac. 3j. succin. alb. ppt. 3j. Camphor. gr. iij. M. Vid. & Pulverem pepticum Dn. D. Cox in Pharmac. Batean. præprimis autem ingrediens primarium est Pulveris antepileptici Ludoviciani: R. Pulv. bezoard. albi (supra, ubi de Corn. fossil. allati) succin. alb. ppt. 3j. nativ. ana 3j. M. f. Pulv. Dosis adultis 3ʳ. Infantibus anniculis gr. IV. V. VI. interpositis — u C. C. *ci ☐os. cum Essent. succin. camphor. castor. Tkâ corallor. 3ii ligantibus item ex opio, prout inde habetur ejusdem Pulvis anodynus ex Pulv. bezoard. succin. alb. Cinnab. nativ. Laudan. opiat. de cujus usu C. de ☐: Sic & elegantes Pilulæ de succino Cratonis ad catarrhos siccandos: R. Succini subtr. pulv. Mastich. ana 3ʳ. Aloës opt. 3x. Agaric. opt. 3iiij. Aristol. rot. ver. 3j. M. f. Pil. Pisi magn. Dosis ij. iij. v. sub introitum lecti.

II. TINCTURA SUCCINI fit è succino alkalibus decenter recluso, dum ei aut liquor ☐tri fixi (alkohol est etiam dictus) aut Oleum ☐ri per deliquium commiscetur, qualiter Ingeniosiss. Chymiater Dan. Ludovicus pro hac TRâ parandâ, ei contuso modo grosso & aliquantulum imbibito Ol. ☐ri per deliq. cum ☐ri sicci modico miscet, & affund. Spir. Vini rectific. vel aliàs spir. Vini ☐satum, qualem TRam postea oleis aromaticis (præcipue & Balsamo Copayv. in Calculo & renum affectibus, fumendo Tinct. succini ☐sat. 3iʳ. cui balsam. 3iij. paulatim instillandæ & digerend. qualem TRam ad guttas viij. sumptam mira præstitisse observavimus) aliisque TRis miscendam monet, ceu & Elixir uterinum Ludovici componi potest è TRâ succini, castor. camphor. anaticâ commixtione in affect. hysteric. colicâ convulsivâ & affectibus nervinis egregii usus, quin & extus in surditate ex catarrhis ad aures allabentibus, si nim. lana cotonea hac compositâ vel simplici etiam Tincturâ madefiat & auri immittatur; Quod si etiam TRa Succini misceatur cum TRâ bezoardicâ Wedelii & TRâ anodynâ optima est in Gonorrhœâ, fluore albo. Neque verò saltem additione alcalium succinum recluditur, sed & more Helmontiano ope ☐lis armoniaci; v.g. R. Succin. subtil. pulv. q. pl. Flor. ☐ *ci part. dimid. Exacte inter se conterantur & misceantur, dein affund. — Vini rectificatiss. ad eminent. 3 vel 4. digit. stent in digestionem quousque — Vini flavo-rubicundam extraxerit TRam, quam decanta & usui serva: Dos. gut. X. ad XXX. Cæterum TRa Succini cum — Vini parata deponit tandem oleum clarum, oleo succini vulgari spissius & terebinthina liquida similis, (licet hocce oleum D. Ludovicus essentia hujus maxime adsuetus nunquam observavit, ut refert in Misc. Cur. Dec. I. Ann. IX. & X. p. 102. ubi & fere satiùs esse judicat, si nil vel parum solum de Qsato spir. Vini post confectionem abstrahatur, neque enim vis per quæsitam sic con-

centrationem deprehendatur major) quod manu duci potest instar ceræ, col-
 ligit *Borrichius Act. Hafn. Vol. IV. p. m. 158.* non esse veram TRam sed *oleum*
 mistum esse, sed tamen quoad *Vires in affectibus cerebri*, ubi minutorum vaso-
 rum erosio timetur ac apoplexia imminet ad consolidandum conducere,
 imò & externè ad *capitis vulnera in Turundis* valere. Neque verò saltem in TRâ
 hac *succinum liquidum instar Terebinthinæ* haberi potest, sed etiam dum ejus
 v. g. ℥vj . ℞ tur in *olei succini* ℥v , circiter, tum refrigerari finitur & *oleum*
 cum \odot subtiliter trito in matraccio junguntur & digeruntur; modum ejus-
 modi habuit *Theodorus Kerckringius*, quemque utique pro insigni artificio ha-
 bet *Morhofius in Epist. de Transmut. metall. p. m. 49.* dum solo ignis ministerio,
 nullâ aliâ re additâ, *succinum* ita solvitur: ostendit ipsi *Laud. Kerckringius* ca-
 davera infantum *succino* tali obducta, ut omnia membra transparent: monstra-
 vit & *phiolam vitream* tali *succino* soluto, rursusque coagulato impletam:
 quam splendide verò sic *magnatum cadavera* condiri ac à putredine conser-
 vari possunt & *succini* frusta majora, quæ in Oriente ultra \odot æstimantur,
 compingi. *Usus externus TRæ succini* est ad arcendam gangranam, ceu *Lugdu-
 ni Gallorum in Nosodochio* summo cum successu utuntur; ceu & *Vernix* cujus
 ingrediens est *succinum* egregie ad *hæmorrhoides* valet, ejusque usu *Carolus V.*
 sanatus est à muliere cum nullâ ope curari posset, teste *Mayerne in Prax. p. 325.*

III. OLEUM SUCCINI, *Opobalsamum Europæum* dictum, & SAL ejus Δ LE
 paratur vel per se, ex *rasurâ per retortam*, eâ cautione, ut *tertia ad minimum*
pars remaneat vacua, vel ne ebulliat nimis, adjiciendo parum *arenæ* vel etiam
globulos à ℞ ne *spiritus* \ominus is *residuos*, anatica portione, ignem cautè regen-
 do, sic verò prædit *spiritus* ℞ dulus, quem sequitur *oleum flavum & limpidum*
 unâ cum \ominus e Δ li, per extremam verò torturam ignis stillat *balsamum* vel
oleum nigrum spissius. \odot in *Emplastra magnetica* reservato: \oplus Δ le verò inde
 colligitur & si color ejus aridet seorsim asservatur, vel ab *oleo fætido* rectifi-
 catur, diluendo in *aquâ pluvîâ tepidâ* & filtrando per *chartam f. a.* Sic enim
oleum hæret in filtro \ominus le soluto transeunte cum ∇ â *pluv.* quæ leniter eva-
 porata \ominus em in fundo concretum *saporis acciduli* relinquit, \ominus bus ℞ licis ani-
 malium \square sis minime æquiparandum, ac hinc in *renitentioribus ischuriis*, *Lu-
 dovico* teste, infidum nec adeo præsens, minime tamen contemnendum in
passione hysterica & insultibus epilepticis compescendis: præprimis etiam *tumores*
glandulosos mesenterii reserat, *visciditatesq;* dissolvit, ceu *Morton in Phthisiol.*
L. I. C. 2. p. m. 72. seq. *Mixturâ felicissimè* usus est: ℞ . *Aq. petrosel. fœn. aa.* ℥iv .
Lumbric. mag. syr. s. rad. ana ℥ij . \oplus *succin. vol. nitid.* ℥B . *M.* sic & optimum
 hinc est in *Oleo emmengago Wedelii*: ℞ . *Ol. succin. sabin. ana* q. v. \ominus Δ is *succin.*
f. Digestio. *Dosis gut. 2. 3. 4.* addi potest *Crocus*. *Diureticum* etiam est in *nephri-
 tide* ante balnei ingressum *Ol. succini per se* (aliàs *Oleum sacrum* etiam dictum)
 quoque

quoque egregium est remedium in affectibus nervorum. paralyfi, apoplexiâ, epilepsiâ, maximè & affectibus uterinis, ceu \neg matricalis celebris Burrhi inde quoque cum aliis habetur: *Rec. Succin. opt. Oliban. myrrh mastich. ana ℥ij.* Grosso modo contusa cum spir. Vini p. ij. per M. B. destillatur.

IV. LIQUOR C. C. SUCCINATUS Dn. D. Michaelis paratur ex spir. C. C. probè rectificato & ab oleo empyreumatico depurato, qui affunditur $\ominus \Delta$ C C. & $\ominus \Delta$ succini (ab omni oleositate empyreumaticâ crebrioribus cum ∇ & spir. Vini solutionibus & ∇ nationibus purificato) ana q. s. ut imbibat & solvat intime dicta \ominus lia, quæ mistura ut ut effervescat primitus cum \ominus e Δ li succini, suavissimum & dum admodumque delicatum conjunctum habet, amicè tamen brevi coëunt & digestionem debitâ ac cohobatione reiterata liquorem hunc commendatissimum constituunt. Usus egregius in multis casibus adultorum pariter ac juniorum utriusque sexûs, maxime ubi & dum peccat & nervis infestum est, in Epilepsiâ, Apoplexiâ, Convulsionibus, Colicâ, &c. Dosis gut. VI. ad XX. XXX. Affinis huic spir. *ci succinatus Viganî in Medull. Chym. p. 35. quem sic parare docet: *R. Succin. ℥ij. \ominus * t̄b. Calc. viv. t̄b. M. destillatur per cucurbitam, & habebitur spiritus in affectibus nervosis egregius, præfertim in auditûs difficultate, si guttula una vel altera in aurem instilletur bis per diem per 3. vel 4. dies: Quod si etiam addatur Ase fœt. ℥ij. spiritus anti-hystericus fœtidus habebitur tantum præstans quantum spiritus *ci castoreus, qui ex affusione spir. *ci super castoreum in Officinis nostris habetur.*

V. BALSAMUS TRIUM REGUM Dn. D. TRAN talis est: *Rec. Rasur. succin. t̄b. Myrrh. opt. Oliban. Aloes hepat. ana ℥iiij. Mastich. ℥ij. Camphor. ℥j. Croci ℥ß. Storac. liquid. calamit. ana ℥vj. Cæbeb. Cardam. ana ℥ß. Ol. baccar. junip. terebinth. t̄b.* (vel si species fuerint electæ & pingues, potest ex oleis adhuc addi t̄b.) Species siccæ pulveris, leviter. Storax liquida quia spissa est redditur fluida affusione Ol. terebint. vel juniper. & super leni igne sive pruna liqua, optime cavendo ne flammâ corripatur, post inde \oslash & superfunde reliqua olea. Not. autem ut Retorta sit tantæ capacitatis, ut media saltem impleatur à speciebus: recipiens adplicetur retortæ, muniendo juncturam sola chartâ papyraceâ madefacta: Destilletur ex arenâ vel potius nudo igne; Ignis initio sit lenis, augeatur gradatim, ut candescat retorta, papyrusq; circumvoluta junctura incipiat comburi sub finem destillationis. Destillatio durat 10. ad 12 horas. In principio destillationis prodit \ddagger seu spiritus clarus, cum gummata liquefcunt, succedit oleum balsamicum. Operatione peracta, omnibusque refrigeratis trajiciatur balsamum hoc per linteum rarum, atque \ddagger quod cum balsamo in lagena apparet, vitro separatorio separetur, & balsamus seorsim servetur, vitro bene clauso. Dosis est à gut. VI. ad X. in stranguriâ, ut & aliis morbis quibus aculeata rigida pungentia \oplus ia inviscatione, obvolutione, edo-

matione

matione opus habent, id, quod gummatum ope abunde præstatur, ceu & talia præcipue ingrediuntur Elect. à Galeno Regi Amaroni attributum de Medic. expert. p. m. 467. Rec. Gumm. ammon. ℥j. ʒij. Galb. ʒvj. sagap. aloes opt. ana ʒv. rad. ireos Fl. ʒiβ. aristol. long. ʒj. liquir. ʒβ. gentian. ʒvj. calam. arom. ʒiij. pulv. herb. saturei. cent. min. major. orig. ana ʒvj. sem. nasturt. anis. cym. rut. ana ʒij. Chamædr. Chamæpith. ana ʒij. hyssop. ʒj. rad. Valerian. asar. belleb. ā. ʒij. Mastich. Thur. Turbith. ana ʒiij. Croci ʒβ. Confice cum melle in Opiat. Dos. avellanæ magnit. cum decocto satureiæ & duarum aristolochiarum contra Podagram & Calculum. Prædicto verò Balsamo affinis est Balsamus ille artificialis qui juxta nonnullos pro Balsamo Peruviano nigro venditur: R. Terebinth. opt. Resin. pini ana ℥bj. Ol. been, Oliban. Ladan. Elem. ana ʒvj. Fl. lavend. NM. ana ʒiv. spic. nard. Lign. Aloes ana ʒij. Myrrh. Aloes, Sang. dracon. ana ʒiβ. Valer. min. Irid. Junc. odor. Acor. ver. Asar. Mac. Benz. Storac. ana. ʒj. Zedoar. Galang. min. caryophyll. Cinam. Castor. Mastich. ana ʒvj. Terebinthina, Resin. piceæ, gum. elemi & oleo been super carbonēs liquatis reliquorum ingredientium adduntur pulveres, hinc omnis massa retortæ immittatur tertiam ejus partem relinquendo vacuum, juncturisque optime lutatis destilletur ex arena ubi Oleum coloris primū aurei, ex rubedine demum nigricantis prodit.

Hujus verò Balsami trium Regum occasione nominali, addere quin & hinc lubet Pulverem trium Regnorum Exc. Wedelii, qui egregiè acrimoniam & dam. nervis & articulis inimicam corrigit: R. Antepil. miner. id est, ♂ nativ. opt. Antepil. Vegetab. id est, Anther. Coryl. Antepil. Animal. id est, Denti Hipopotam. ana q. v. M. in singulis addendo, minuendo, immutando l. a. & quidem cum vel sine opio.

CAPUT IV.

De ASPHALTO, MUMIA, PETROLEO, GAGATE
& CARBONE FOSSILI.

EX Sulphureis resinosisque Macrocosmi corporibus, restant quædam quæ verè adhuc bitumen sunt, ut Asphaltus solidus, Petroleum liquidum corpus, sic accidentibus magis quàm essentiâ differentia, quædam quæ verius saltem bituminata corpora dici posse supra diximus.

I. ASPHALTUS à lacu Asphaltide in Judæa, qui nunc mare mortuum, ubi olim Sodoma & Gomorra fuere, nomen habet, ibique limi instar lentissimi, pici similis eruitur, est enim durus, tenax, qui pulverisari nonnunquam potest, odoris vehementis, cujus ratione non mirum ipsum venenata abigere: fit verò Pissasphaltum dum pix in colliquatione ipsi commiscetur. Utuntur Pharmacopæi Asphalto ad balsamum apoplecticū nigro retinendum.

dum. *Vires Bituminis* recenset *Dioscorides L.I. C LXXXV.* illud nimirum discutere, glutinare, *strangulationes vulvæ*, olfactu, suffitu emendare, *anbelitum* juvare, *coxendicum laterumq;* doloribus auxiliari. Huc spectaret & *Mumia*, ex pissasphalto præcipuè constans, de qua tamen quia diximus tum in *Regn. Anim.* tum *Veget. Part. alter. Cap. ult.* Lectorem ed ablegamus, illud saltem notantès quòd dum pro *Lue ♀* eradicanda *Essentia purificans* ex eo parata exhibetur, etiam subinde in minutiori dosi, ut evitetur salivatio, exhibetur *♀* dulcis, de quo vid. *Misc. Cur. Dec. II. Ann. VI. p. 48.*

II. PETROLEUM ignium rapax naphtha est *Veterum*, quod ex saxis in Italia transfudet, non verò è sepulchro alicujus Sancti, ut agyrtae quandoque mentiuntur, ita dictum, licèt etiam in fontibus quibusdam reperiat eorum superficiei innatans, id quod tamen de Oleo S. Quirini seu Tegernseensi Bavario (quod non Plantæ sed terræ soboles est, contra *Camerarium & Baubinum*) excipit *Hieronym. Welschius Hecatost. l. Observat. Phys. Med. p. m. 78.* id nec in lacu ipso reperi nec aquis supernatare, sed haud procul à lacu in loco petroso montano ex saxis extillare docens. Sic & in vicinâ nostræ urbi Alsatia in valle ita dicta Jecoris (vulgo Leberthal) prope *Geesbach* (pervetustam Metallurgiam) excurrit ex Caverna impurus, subpinguis, oleosus Liquor, qui, licet ab Agrestibus illius loci adhibeatur vili usui inungendarum rotarum, loco picis liquidæ, isti usui destinatæ; nihilominus producit excellens Balsamum, si nonnihil ejus acceptum imponatur vasi fictili bene lutato, ut nihil vaporis possit excludi; & tum primùm lento igni, post acutiore, coquatur tribus horis continuis; ad quas evaporatione redactum erit in quartam partem, subsidetque materia ∇ stris speciem Picis præbens in fundo; superficiei autem refrigeratæ innatabit materia pinguior, similis Olei Lini; limpida & nonnihil subflava, quæ est percolanda à spisso sedimento, & dein lentè destillanda per alembicum in arenâ; quo facto transibunt duo diversi Liquores, alter Phlegmaticus, alter Oleosus, qui innatans Phlegmatico, ab eo separandus est. Phlegma adhibetur ceu medicina excellens contra *putrefactiones pulmonum & jecoris*, sanatque quævis *putrida Vulnera ac Ulcera*. Materia oleosa diluta destillati ∇ ti duplici mensura, & ter rectificata per alembicum, producit rarum Balsamum, contra omnes interiores exterioresque *Corruptiones, foetida Ulcera, hereditariam contagiosamq;* scabiem: Multùm etiam adhibetur contra *Apoplexiam, Paralyzin, Consumptiones vel Phthises, Vertiginem & Capitis dolorem*. Interiùs assumitur cum ∇ Cichor. contra *corruptiones Pulmonum*. Species est *Petrolei*, nec continet alium succum Mineralè, præter ∇ eum, qui ita sub ∇ videtur naturâ ∇ atus, cùm artificialis ∇ tio olei ex ∇ e non ita facile perficiatur. *Act. Angl. p. m. 101.* Quoad *Vires Petreolum* dictaq; ejus genera penetrantissimum est, tenuium par-

tium egregiè digerens & resolvent, *cephalicum* & *nervinum* : hinc in *Paralyfi* nuchæ cum successu affricatur seq. *Rx. Ung. martiat. ℥j. petrol. 3j. S. succin. salv. spica anagut. vj. Bals. Peruv. 3j. formicar. 3j. M. f. Linim.* egregiè enim calorem nativum exuscitat, ceu per se illitum pedibus à frigore eos præservat, quem in finem & quidam intus ad *gut. aliquot* in rigore febrili assumunt, ceu & novi *Petreolum* illud à *Bessiers pres de Cabian* in *Gallia* repertum, ceu cujus odor quidem fortis est, sapor verò minime ingratus, in *uteri strangulatione* à vetulis egregio cum successu intus assumi & contra *menstruum suppressionem* pubi illiniri; imò novi plures fœminas *passionibus hystericis* obnoxies nil melius se odorari quàm *petreolum* referentes : Imò quod *Errmylerus* refert istud æquè efficax esse ac *oleum destillatum origani & caryophyllorum* non semel experti sumus. Valet & ad *scirrhi exquisiti augmentum* impediendum, ceu ad hoc commendat *Car. Musitan. in Trut. Chir. Phys. p. 84. Linimentum Ol. myrtill. 3j. NM 3ß. Axung. jument. 3j. Olei petrol. ad pondus omnium. M.* Hæc eadem quoque præstat *Oleum Terræ ex India Orient. apportatum*, in *Arthritide vagâ scorbuticâ* commendatum & ad *ligamenta relaxata* firmanda, si illud cum *Ol. philos. Emplastro stictico Crollii* immisceatur & applicetur.

III. GAGATES lapis crustosus ex bitumine fit nigriorique naphthâ in mare vel flumina prope maria stillante, unde præ succino magis in ∇ a ardet, nec nisi in oleo restingitur. Dicitur autem *lapis Gagates* à loco & amne nomine *Gagas* in *Cilicia*, ad cujus ostia seu fauces ad mare prope *Plagiopolim* urbem is reperitur, ut habet *laud. Dioscorides L. V. cap. 92. Encelius de Viribus* ejus refert, quod nidore serpentes fuget, suffitu morbum *Sonticum*, si adsit, excitet, & *strangulationes vulvæ* recreet, quod expertus loquatur. Ad ornatum quoque ex illo gestamina ad collum fabricantur, ceu & capulus punctionis *Caroli IV.* ex illo miro artificio erat compositus.

IV. LITHANTHRACES seu CARBO PETRÆ lapidem nigrum crustosum friabilem repræsentant, nimirum sunt bitumen induratum & excoctum, obvolutum partibus ∇ stribus, è quibus si vi ignis pellatur & in motum cieatur, copiosum exit *Oleum* ☿ ei odoris, quod etiam argentea vasa non secus ac balsamum ☿ r's sive hujus solutio in oleo facta nigro colore inficit. Talis æthneus partus ☿ eus (ut vel maxime patet ex adspersione aquæ, si ardeat, quâ magis ardet) *Badæ Helvetiorum*, ubi *Aquæ* ☿ reæ, copiosè reperiuntur, quos lapides bituminosos multùm contribuere reor ad *aquarum thermalium* illic naturam ☿ ream, ceu & in causa sunt quare multis in locis sint montes ardentes; De his forte loquitur *Langius in Epist. Med. L. I. Epist. 77.* ubi refert *Ambergam* ex his *Thermis* sibi allatas esse glebas nigras instar *pumicis* leves ac lapidescentes, quæ in aqua calida instar bituminis lentescabant;

bant; quæque ab arena elotæ ac instar cerati distentæ *ulceribus, vulneribus* applicabantur & ea facilè consolidabant, Sic & *Frid. Hoffmann. in Not. Poter. p. 485.* refert se ex ∇ is fontium salubrium *Hornbusanarum* non tantum *Oleum* sed & *spiritum Alem* destillasse. Reperitur hic *Lapis Carbonarius* etiam in aliis *Helvetiæ* locis, nim. in *Valesiâ*, ubi ad calcis confectionem usurpantur, in *ditione Tigurinorum* ad *Vadivillam* & *Horgam*, in *Turgoviâ* inter *Steckboram* & *Bernangam*, in *Comitatu Novocastrensi*, alibi que in *Germaniâ*, ubi *Lithantracibus* affines *Schisti carbonarii* reperiuntur, ut in *Saxoniâ*, testante hoc *Münstero in Cosmograph. L. V. p. m. 1175.* ubi ait: Es hat zu unsern Zeiten Sachsenland viel und mancherley Metallen / besonders aber in dem Gebürg so zwischen Hessen und Sachsen ligt / das die Alten *Melibocum* haben genennet. Bey *Wigleben / Mansfeld* und *Hochstetten* findet man ein Schiefferstein / der hat in ihm etwas von Pech und Erz / und so man ein grossen Hauffen heraus hat gegraben / legt man unden umb den Hauffen viel Spän / und zündet sie an / darvon die Stein auch angehen / und geben ein Geschmack / gleich wie die schwarzen angezündeten Kolkstein. Und so zu Zeiten ein sanffter Regen in diesen brennenden Hauffen fällt / erlöschet das Feuer nicht darvon / sondern gehet noch mehr an / und die Stein zerschmelzen viel desto eher / welches eine Anzeigung ist / daß die Stein etwas Pechs in ihnen begreifen. Und das ist auch hie zu mercken / daß solche Schiefferstein haben gemeinlich ein Gespreng von Goldfarben / die repräsentieren allerley Thier / als in den Fischen / Hecht / Treyschen / und andere Art / und in den Vögeln / Hanen / und etwan Salamandern: ja man hat in einem Stein gefunden ein Bildnuß des Papsts mit einem Bart und dreyen Kronen / das haben viel Leut gesehen. Etliche sagen auch / es sey in der Nähe ein See / und wie desselbigen See Fisch und Thier geformt seynd / also figurirt sich auch die Natur auff diesem Schiefferstein. Es ist mir zugeschickt worden dieser Schieffersteinen einer / der hatte einen Fisch mit gediegenem Kupffer formirt.

CAPUT V.

De AMBRA GRYSEA & CAMPHORA.

DE hisce post Succinum hinc agere lubet, quamvis adhuc abstrusum sit, cujus regni incolæ sint denominandæ, num scilicet Ambra sit animale quid, excrementum nim. avis *Aschibobuk*, aut secundum quosdam *Orientis* incolas & *Monconys dans ses Voyages* favus apum excrementis mixtus, qui è magnis rupibus ubi nidulantur apes circa ripas in mare decidit, aut vegetabile gummi scil. ex arboribus effluens & fortuito mari ingestum, quorum posterius tamen de Camphora magis dici poterit, ut postea audiemus.

I. AMBRA GRYSEA veriùs secundùm *Joh. Otton. Helbigium in Observ. de rebus variis Indicis in Misc. Cur. Dec. I. An. VIII. & IX. §. 17. p. m. 459.* viscus est qui in fundo maris eodem modo quo pix marina crescit & coagulatur, ceu *D. Gabriel Nakke* Mercator Bataviensis ipsi affirmavit, se oculatum esse testem, quòd Insulani Australi-orientales, Ambram gryseam è maris fundo ceu picem desumpserint, quodque à mari ad littus in Insulis Mauritiï, Madagascar & Australi-Orientalibus, ejecta, ardentissimè ab apris quærat & inventa devoretur avidè. Sic & *Charleton de Fossil. p. 240.* refert, Ambram gryseam nobilissimam nonnunquam ad littora occidentalia Angliæ appellere, ventis æstuque maris ejectam. Quia verbò sic rara ac inde percarã est, adulteratur, quod tamen detegitur immissione acûs candefactæ, quam si non subsequatur exudatio substantiæ pinguis, signum est illegitimæ ambrae: naturæ scilicet est pinguis & oleosæ, cujus ratione non nisi in menstruis sulphureis dissolvitur, v. g. quàm elegantissime in oleo destill. succini (cum qua, ut Ambrâ citrinâ, *Excell. Dn. Majoris* judicio, eosdem videtur habere natales, dum in Borussia Ambram non ita pridem erutam esse intellexit) & melius saccharo permiscetur & explicatur: Hinc elegans est *Essentia Ambrae D. Michaëlis*: R. Ambr. gris. opt. ℥i℥. sacchar. cand. albiss. ℥℥. redige in pulver. & affunde in cucurb. — rosar. rectificatiss. ℥xij. digerantur per horam in lenissimo calore, postea filtra & usui reserva, quæ si sicca desideretur, tum R. Ambr. gris. opt. 3j. olei cinamom. 3℥. In mortario achanato vel vitreo tritis & solutis adde sacchari candi albiss. pulv. ℥ij. plus minus; Sic & inde paratur ☉ ☿ le oleosum ambratum: R. Ambr. gris. 3℥. Ol. cinamom. 3j. Flor. X ci ☿ sat. ☉ ☿ ☐ ana 3j. terantur probè affund. — rosar. rectific. & circulentur. In Arthritide ad nervorum corroborationem optimum seq. *Fischeri in Corp. Med. Imp. p. 684.* R. Ambr. gris. 3℥. Alcoholizetur, affund. — ☉ opt. rectific. 3ij. Mixt. *Andern. Elix. propr. ana* 3℥. Insolentur, filtrentur. Dos. m. & v. gut. X. ad 3j. Ambrae veræ usus, ait idem p. 685. reiteratus à 3℥. ad gr. XVI. specificum est in morbis nervorum articulorumque mirabile innumerabile, Liqueor Ambrae longè est efficacior. Ambra in paucâ gelatinâ carnis vervecinæ sine pinguedine longâ coctione factâ super prunas resoluta liquefcit instar olei, sic semper remanens cum majori odore ac fragrantia tam ad Medicinam quàm confectiones. Ambra etiam exaltatur in odore ol. succin. Si Rotulae ambratae desiderantur: R. Confect. alkerm. compl. 3℥. Ambr. gryf. — u rosar. sol. gr. VI. Moschi orient. gr. iij. sacchar. alb. in ▽ flor. acac. q. s. sol. ℥iij. M. f. Confect. in Rotulis: Item: Rec. Sacchar. 3j. Ambr. opt. 3j. Ol. cinam. gut. VI. cum mucilag. gum. tragacanth. — u rosar. sol. f. Trochisci. Sic & cum ambra fit Ros Solis de Turin verum ambratum: Rec. Ol. destill. cinamom. caryophyll. lign. rhod. ana 3℥. Mosch. Ambr. gris. ana gr. ij. Sacchar. Aq. rosar. — Vini ana ℥bj. f. a. mixta filtren-

filtrantur; & si velis *santal. rubr.* tingatur. Egregia nimirum sunt Ambrata ad robur spirituum, eorumque motus sufflammatos exuscitandos debilitatosque refocillandos, in *Lipothymis*, *affectibus cephalicis*, *nervinis* hinc utilissima; præsertim si seq. modo exhibeatur: *Rec. Spir. cinam. citri, ceras. nigr. Anthos ana* ℥iiij. *succ. chermesin.* ℥ij. *misc.* peroptimè, dein agantur per chart. emporet. adde tum *sacch. opt.* ℥ij, *Fol. aurinum.* X. — *Ambræ* ℥ij. pro ditioribus, M. Egregium est restaurans & cephalicum pro senibus. Spiritus ille *Ambræ* ita habetur: *Rx. Ambræ gris.* 3℔. *mosch. gr.* XV. *sacch. cand.* 3j. M. fiat Pulvis, cui affund. — *Vini rectific.* ℥iiij. Digere (vase hermeticè obturato) in *fimo equino* ad 20. aut 30 dies. Dein filtra ad usum. D. gut. VI. in Animi deliquio, &c. Exinde quoque *Ambram* specifico suo ano d'yno immiscuit *Paracelsus Archidox.* L. VII. Oper. T. II. p. m. 27. *Rec. Opii Theb.* 3j. *Succ. aurant. cydon. ana* 3vj, *cinam. caryoph. ana* 3℔. Diger. filtrato add. *Ambr.* ℥iiii. *mosch.* 3℔. *croc.* 3℔. *succ. corall.* & *magist. perl. ana* 3℔. *Ess. auri* ℥ii. M. compendiosius verò *Poterius Op.* p. m. 552. in *Landano suo univers.* *Rec. Opii ppt.* 3℔. ½ *diaph.* 3ii. *Ambr. Croc. ana* 3℔. *Mosch.* 3j. *syr. papav. alb. q. s. f. MP.* in *ardoribus ventriculi, hemicranii,* &c. certissimum auxilium. Sic & *Zwölferus* non sine causa *Ambram* in *ol. cinam.* & *macis* solutam immiscuit *pulveri viperino* cum *saccharo citrato* ad confortandum, si hujus *pulveris* 3j ad 3ij. in *jusculo Caponis* & *Vino* assumatur. Quin & pro *suffribus* varia Ambrata in officinis præparantur, ut est ille *Comitis Maximiliani à Fürstenberg*: *Rec. Benzoin* 8. *Lohr / Storax* 1. *Lohr / Ambr. gris.* 15. *gran / Bisem* 30. *gran.* Alles wohl zerstoßen / gesiebet / vermischet / und ein wohlriechend Wasser daran gethan / zu einer Dicke eines Muß auff dem Feuer wohl gerührt und gekocht / daß es auff dem Boden nichts anhänge; darnach von dem Feuer gethan / darzu vermischet rein zerstoßene *Linden / Kohlen* / 4. *gran* *Zibeth* / und hernach wieder auff die Glut gesetzt / biß alles wohl zergangen ist / die Hand mit *Zibeth* geschmiert / und kleine Zeltlein darauß formiert. Item *Spanische Ulcorlos.* *Rx.* ½. *℔.* *Zucker* des besten wohl zerstoßen und gesiebet / *Ambræ* 25. *gran* auch zerstoßen und gesiebet / *Bisem* 12. *gran* auch zerstoßen und gesiebet / *M.* alles / thu darzu *Eyerklar* wohl zerfloß / biß der *Zucker* wird zu einem dicken Teig / item zerlassen dicken *Tragant* / stosse es alles in einem Mörsel under einander 5. oder 6. Stund lang; So es im stossen trocken wird / thu darzu *Eyerweiß* / formier alsdann *Ulcorlos*.

II. CAMPHORA quamvis manifestè pateat vegetabile illam esse, tamen ob bituminosas facultates hinc examinari meretur: Vegetabile eam esse ulro constat ex icone Arboris Camphoræ ab *Exc. Hermanno Nicol. Grimm* in *Misc. Cur. Dec. II. Ann. I. Obs.* 153. p. m. 372. adducta, cujus folia magna & carnosa, antèrius acuta, contrita odorem spirant camphoræ, quæ tamen dum

Camphoram colligunt, unâ cum cortice arboris & externo ligno detrahunt, relictâ medullâ, quæ ab iis finditur & in qua Camphora eleganter in forma coagulata instar tenuis foliati \square lini \ominus lis residet, quæ à medulla separatur; ubi tamen dubioprocul plus sic camphoræ colligeretur, si destillandi ars accederet: sic namque & magis adhuc constaret *Camphoram* nil nisi Δ le \ominus (fixabile tamen v.g. si ejus oleum cum olei \oplus li *ana* misc. & per \mathcal{S} alacri Δ e propellantur, ut omne quod exudare potest, transeat in excipulum, sic manent reliquiæ in fundo nigricantes in Δ e constantissimæ, quæ antea erant volatiles, ut docet *Borrichius Act. Hafn. Vol. V. Obs. 82. p. m. 197.*) esse, quod etiam ex radicibus cinamomi destillari potest ope sublimationis; Quamvis verò eleganter Incolæ Insulæ Borneo Camphoram comparent centurioni seu præfecto militum, si commisceatur medicamentis reliquis, qui scil. copias suas ad destinatum locum ducit, ut cum hoste confligant, tamen & eâ ad spirituum motum in *salacitate* & *priapismo* sistendum nil aptius est, quod forsan ex textura ejus oleosâ admodum, ramosâ quâ inviscantur, quæque odore se manifestat, & ratione cujus inflammabilis est, non incommodè deducitur: valet & egregiè ad hæmorrhagias sistendas, si frustulum odoretur, vel propinetur ita: *Rec. Camphor. gr. IV. sal. prunell. 3ß. Tragacant. gr. XV. Laudan. opiat. gr. I. M. f. Pulv.* Ad eundem spirituum furiosum motum in febribus malignis egregiè valet, imò & ipsâ peste, in qua pulvis ex rad. Zingiberis vel Zedoariæ, camphora & saccharo cando mira præstat, ut non saltem hîc Basileæ à Fel, Platero, sed & in aliis Helvetiæ Cantonibus, Lucernæ præprimis observatum esse novimus; & *Ettmyllerus in Praxi* seq. sistit: *R. Pulv. rad. zedoar. 3iij. Camph. 3j. C. C. phil. ppt. 3ij. M. Dos. 3j. item seq. R. Pulv. rad. zedoar. 3j. ZZ. 3ß. Camph. 3j. Fl. $\frac{1}{2}$ 3vj. C. C. phil. ppt. $\frac{1}{2}$ diaph. ana 3j. M. f. Pulv.* Sic & *Spigelius in Tract. de Febre semitert. p. m. 108.* sistit *Aquam pro Peste & Hemitriteo pestilenti valde expertam Viennæ anno 1613, à se visam: R. Camph. myrrh. castor. galang. nuc. vomic. ana 3iijß. croci 3j. Theriac. Ven. rad. angel. ana 3x. Bacc. junip. Fol. rut. ana m ij. rad. pimpin. 3xv. levistic. valerian. aristol. rot. ana 3v. Boli armen. 3ij. Incis. cont. affund. $\frac{1}{2}$ ti opt. 1ßj. \mathcal{W} 1ßß digerantur in vitro bene clauso vel in aquâ fervidâ per 4. horas ponantur, ne multum bulliant, mox in alio vitro transfusa servantur ad usum. Idem quoque cit. libr. p. 105. in omni febre malignitatis futuræ notas præ se ferente ante paroxysmum utiliter consuevisse dare seq. Pulverem testatur: *R. Terr. sigill. Toco. vel sigill. or. vel Siles. C. C. usti subt. trit. ana 3j. \ominus absynth. 3ij. Pulv. trochisc. de camphor. 3ß. M. pro 3. dos. aq. card. Pauperioribus verò in semitertianâ pituitosiori se dedisse utiliter testatur: R. Bacc. beder. 3j. \oplus gr. vj. Troch. campb. gr. iij. f. Pulv. in ∇ flor. calend. exhibendus. Pilulæ Camphoratae Scaphusienfium in morbis $\frac{1}{2}$ reis utiles seq. sunt: *R. Camphor. 3ß. succin. alb. præp.***

Mastich.

*Mastich. sel. ana ʒj. sang. dracon. ver. ʒʒ. Pulv. anodyn. gr. XII. Cum Essent. fnmar. vel agrimon. f. Pilul. num. CXX. consp. pulv. liquirit. Dos. ad X. pilul. Radicem curæ Maniæ in Camphora latere, alibi dictum: in Phrenitide seq. Epithema egregium: R̄. Camphor. ʒj. mosch. ʒʒ. gran. ij. aq. rosar. santalo tinct. ʒxx. misc. pro Epithemate. Extus quoque Camphora pro scopo discutienti & roborandi egregia est, sic namque elegans est Balsamus arthriticus in doloribus artuum Mollenbrock in Tr. de Cochl. p. 133. R̄. Spir. lumbr. terr. ʒv. ☉ * ʒʒ. cochlear. ʒij. solv. sapon. ven. ʒij. Camph. ʒvj. Opii ʒj. croci ʒʒ. Digere, filtratum serva. Vel seq. Italorum: Rec. Casur. ʒiʒ. Sapon. alb. vel nigr. ʒj. Opii ʒj. Spir. Vini saturati ex floribus ☿ is ʒʒ. Lento igne l. a. f. Balsam. antipodagricus; Si usa à freddo inungendo una carta con detto balsamo, è doppo haverla strofinata nelle mani s'applica humectata sopra la partie, apre i pori ajuta al risolvere e mitigare il dolore. Unde quia natura ultimam tantum non limam in ea sufficienter Alisanda adhibuit, Preparationes ejus adeo haud expetendæ, ne lusores in pessimo lusu vultum serenum effingentes hac in parte videamur imitari, superat enim puritate, subtilitate & Atate omne id quod ars in ea præparanda tentare potuit, difficillimè enim hoc concretum destruitur igne, ut loquitur Exc. Frid. Hoffman, in Not. Peter. p. 476. & omne in vasis clausis ascendit & sublimatur in flores. Quare & Oleum genuinum seq. minimè habendum eò quod non sit irreducibile & aquæ affusione præcipitatur: R̄. ☉ absynth. ʒijʒ. camph. ʒiʒ. Ol. amygd. dulc. ʒiij. Ms. exactè per 3. dies in leni calore relinque & per ☿ la bene lutatam, postea tere iterum camph. ʒiʒ. cum ☉ absynth. complendo scil. id quod ponderi decessit, affunde id oleum per 3. dies sicut antea, iterum ☿ la & erit hoc oleum efficax, præsertim pro usu externo. Verum autem Oleum Camphoræ suavissimi odoris ob admixtas cinamomi partes, destillatur ex cortice rad. cinamomi per retortam & affertur ad nos ex Indiis, quale huc Basileam secum attulit Vir Præstantiss. Dn. Herwagius Civis Basiliensis, Doct. Spangenberg in Dissert. de Podagrâ S. XLVI. hoc verum & genuinum Camphoræ oleum rubicundi coloris & suavissimi odoris præparari docet, si Camphora cum Terrâ sigillatâ intimè & exactè justâ proportionem misceatur & igne aperto destilletur, & semel à capite mortuo cohobetur. Encheirisis tota in exactâ mistione Camphoræ & Terræ sigillatæ consistit. Ut verò obtineatur Spiritus Camphoræ fit solutio Camph. ʒj. in spir. Vini ʒviiij. sec. art. Dos. ʒʒ. ante parox. Tertiana, &c.*

FINIS SECTIONIS IV. PART. II.

SECTIO-

SECTIONIS IV.

DE

MEDIIS MINERALIBUS,

PARS III.

DE TERRIS.

CAPUT I.

De TERRIS earumq; ORTU.

UALES TERRÆ hîc à nobis intelligantur ex materia, quam tractandam suscepimus, patere puto, nim. non adeo illa terra quam pedibus calcamus aut agricolæ colunt, cujus, ex observatione Amstelodamensi, referente *Varenio Geograph. Lib. 1. Propos. VII. p. m. 69.* dum ad puteum extruendum effoderetur usque ad 332. pedum profunditatem, plusquam viginti oblatae erant species, nec quoque tres illæ *Terræ Beccherianæ* ceu principia simplicissima & proxima Mineralium & Metallorum, quarum prima \ominus na sive vitrescibilis, hypostasim præbens, in \ominus le alcali, & lapidibus Mineralibus, vulgo *Quartz* utpote bonæ semper *Mineræ* matrice, delitescat; altera verò pinguis sive \triangle ea sui generis non modo in \odot o & ∇ is pinguibus, v. g. *Luto, Cadmia, Limo, Asbesto, Talco, Bolo, Hematite, &c.* varias metallorum decompositiones producentibus, occurrat, sed & è metallis ipsis valeat extrahi; tertia denique subtilis, ∇ rialis & ∞ calis, sub formâ vaporis mineralia & metalla gignens, in \ominus e communi, ∞ co solido & fluido sive ∇ rio vivo, ∇ ro, omniq; ∇ a, \odot um eidem colliquefacta dealbante, abundet. (Ex harum trium ∇ arum, vel numero, vel proportionem variantium coalitu diverso, diversa quoque quomodò metalla & mineralia resultent, ostendit *Beccherus* in *Alphabeth. Miner. adnex. Trip. Herm.* In specie verò, juxta ipsum, ad Mixtionem Metallicam *Limus* & *Arsenicum*, sive *Lapis* & *Mercurius* requiruntur; è limo namque cum pinguedine quadam seu \triangle reitate mixto *Marcasitam* enasci, primum metallorum rudimentum, sufficienti

sufficienti tamen ∞ co destitutum; ∞ co autem copiosius ad limum accedente, Glaucam sive Mondyck fieri, ceu ex ∞ co & limo stupido & tiali contextam & copiosissimè in Cornubia circa mineras stanni ac ferri proveniente, in hoc tamen à ferro adhuc differentem, quod Φ us ∞ lis faciliè ab eadem, reliquo in crocum violaceum reducto, queat separari, in ferro autem ∞ cum, quod itidem cum limo produxit, huic firmitus sit intermixtum. Unde ferrum, quoniam accessum habet ad limum & ∞ cum, utrumque ambit & ex utroque constat, primum omnino mixtum metallicum, omnium metallorum & metallicarum alterationum initium ac fundamentum esse colligitur, sed ista quæ est corpus fossile quod ex admistione particularum Θ narum, Φ rearum aliarumque metallicarum natura mineralis est particeps, additâ aquâ vel continuò vel progressu saltem temporis solvitur & fit lutum: Ex quo jam per se patebit Terrarum à Metallis & Lapidibus differentia, ceu quarum partes subtiliores in metallorum augmentationem cedunt (uti egregio exemplo cujusdam corporis metallici brachii longitudine è vena sua protrusi docet Rochas in Phys. Demonstr. l. l. C. I. p. 57.) uti & Lapidum, de quo supra, haud obstante eo quòd charta, lana, spongia & alia combusta & incinerata, humore madefacta in lutum abeant & tamen non sint ∇ x, sic enim fit ut minime abeant in lutum propriè ita dictum proximè, quando verò abeunt, charta amplius non est aut spongia, sed ∇ eum quid, etsi non purè simplex, ceu & cum aliis rebus siccis in pulverem abeuntibus se habet, ex quibus fieri potest quidem lutum sed non proximè; Dum verò sic Lutum fit, particulæ ∇ ex mobiles redduntur & ad unionem facilitantur per superficiem accessum, accedente compressione externâ aëris, exhalantibusque particulis aquosis ad compressionem ineptis, ut quæ respectu particularum ∇ strium idem sunt, quod ad eas materia subtilis eas continuò pervadens & in fluiditatis statu conservans. Aliàs Lutum & Argilla ab Arena differunt, quod ex particulis minoribus componantur, exiguosque habeant poros vel meatus, hinc opaca sunt, nec aquæ faciliè transitum concedunt; Arena autem componitur ex vaporibus & exhalationibus è metallorum patria oriundis & ope caloris centralis vel \odot ris sublimatis, aliisque superioris ∇ x particulis admixtis; Cum verò sphæulæ secundi elementi materiam hanc agitando, viam sibi reddiderint expeditam, per quam actionem luminis transferri possint, ipsa arenæ grana, etiam tunc quando indurescunt, diaphaneitatem suam retinent: Generantur scilicet Lapides viliores & opaci ex argillâ, pretiosi verò, Crystalli, Adamas, &c ex materia arenæ granula constituyente, cui ramenta quædam metallica admiscuntur, variisque illam coloribus imbuunt; quæ omnia in statu fluiditatis sunt. Sciendum nimirum expiratione perenni globi terrestris disjungi & separari mutuo particulas, graviores nimirum & rigidiores à levioribus & flexibilioribus; hæc verò se-

paratae ∇ am illam constituunt, quae *Gleba* dicitur, fecunda nim. Vegetabilium; ad particulas autem duriores cum accedunt ex profundioribus ∇ ae visceribus igne subterraneo sollicitatis alia effluvia & \sim tus oleaginosi & glutinosi, & fumi ∇ stres, fit Terra, quae dicitur *Argilla*, nec hujus ipsius analogia deest, si enim pulveri ∇ eo miscens viscosam ∇ am fiet massa argillae simillima, porro ulteriore calore vel solis vel subterraneo ex argilla progignuntur *Lapides*, ut arte figuli fiunt Lateres exhalato humore aqueo particulisque mollioribus; adeo ut ex horum consideratione pateat *Ortus Terrarum*, quales hic intelligimus, illum nim. esse ex particulis ∇ eis elementaribus, solidis, opacis, quibus aliae ramosae, verum haud copiosae, cum rigidis salinis \oplus osis, &c. interponuntur, quo fit ut & plerumque sint molles, friabiles, pingues, & ob admixtas particulas \ominus inas leniter adstringentes, non autem contrectantium manus vellicantes aut acriter pungentes, quales sunt v. g. *Terra Lemnia, Armena, Ochra, Rubrica, &c.* Unde facile colligere est Terras plerasque cum succis mineralibus permixtas reperiri, monstrantibus id variis earum coloribus, saporibus & viribus, ceu *Rubrica* ferri, *Ampelitis* Bituminis, *Melia* \odot nis, *Chia* \oplus tri naturam, assentiente *Ceruto*, praese fert: quamvis dicere possimus eam considerationis esse Medicae, \oplus troque impraegnari, dum illa quoque corpori nostro applicata remedii locum praebet, ceu & exterius applicata ∇ a recens a lapidibus bene purgata, addito parum *Rutae* & *Carduibened.* in morsu viperae & serpentis egregie venenum domat, absorbet, prohibetque ne serpat latius, ac etiam *Dioscorides* refert de *Terris fornaceis* (*gebrandten Scherben*) quod crustas *ulceribus* obducant, eruptionibus & *podagricis* profint, *strumasque* discutiant, quasque *Vires* itidem habeat ∇ a fornacum, quae retorrída fulvescit, dic *gebrandten Lâimen*. Confer *Regni Veget. s. ult.* Imò hinc ejusmodi consideratio jam ansam nobis praebet circa *Divisionem Terrarum* statuendi, vulgarem illam ab usu desumptam in *Terras* quibus varii *artifices* utuntur, & *Medicatas* adeo ad regulam bonae divisionis haud quadrare, quia sic membra se invicem ingrediuntur, & ut jam innuimus, ∇ a illa quâ figulus utitur, æquè suum praebere potest usum Medico, cujus objectum est, quicquid vastum hocce universum continet, ac quâ utitur rubricâ *Pictor*, eandem quoque expetat *Medicus*. Verum quia recepta est & difficile, imò fere impossibile ita exactam hic proponere Divisionem, hanc ab usu desumptam, ceu usus unice aliàs intendendus, nostram hic quoque volumus.

CAPUT II.

De TERRIS MEDICIS.

TERRÆ quidem omnes, ut dictum, in usum Medicum venire possunt, quatenus corpori nostro applicatae illud alterare, noxios illud lacerantes

scientes humores exiccare, absorbere, sapesque illorum p. n. corrigere valent, verum modo quodam singulari & eminentiori illæ *Terra Medica* nobis dicuntur, quæ vim aliquam medicamentosam manifestè obtinent, ut est præ reliquis vis adstringendi & alexipharmaca, dum ratione materialis suæ texturæ angulosæ & irregularis in fibras partium earumque poros agunt, eos angustant magisque in se recedere faciunt, præsertim in partibus membranaceis in quibus motus peristalticus datur, sic namque dum in iis longius morantur, fibras in contractione velut convulsivâ profundius retinent, humoresque acrimoniâ \ominus um ferocientium nimis liquatos in consistentiam debitam redigunt, præsertim si unâ pinguis sit & velut glutine linguam afficiat, sic enim quoque illinendi & summe mitigandi vim habet, sicuti si pinguedini acredo quædam juncta sit, illiniunt & abstergunt. Hinc namque pro materiæ & agentis conditione Terræ hæ sunt vel *Alba*, vel *Rubra*, vel *Lutea*, vel *Purpurea*, unde non mirum quod in Insula Lemno, ob vulcani seu ignis in eam casum, ∇ a Lemnia habeatur rubra, flava, rufa, lurida aliusque coloris, à diversa scilicet materiæ & agentis à diversis locis & venis dependentis conditione, imò quia ad materialem harum Terrarum constitutionem præ colore attendendum, non mirum cur censeat *Dortomannus de Causis & Effect. Therm. Belilucan. Lib. I. cap. VIII. p. 167.* in Terræ Lemniæ penuria argillam Belilucanam rubeam surrogari posse, prout & refert *Dan. Ludovicus Ephemer. Cur. Germ. Dec. I. An. X. p. 344.* Argillam vulgarem æquè ac sigillatam sudoriferam esse, præsertim dum illustris *Boyleus de Orig. & Virt. Gemm. p. m. 202.* ex ea \ominus Ale acre familiares suos elicuisse refert, summisque laudibus extollit virtutem ejus cardiacam, laxativam & diaphoreticam. Imò quia in Terris ejusmodi interior particularum constituentium dispositio adeo variare haud potest, ut inde diversi adeo effectus fluere possint, haud adeo absurde *Terra* illa pinguis circa *arcem Münchenstein propè Basileam* (*Bolus Münchensteinensis* vel *Terra Basiliensis*, quæ observatione nostrâ dysenteriam & alios fluxus sanguinis, intus & extus sistit, acidum in variolis & morbillis absorbet, idque ex vi desiccandi, inviscandi, roborandi) loco *Terra sigillata*, *Theriaca* commixta fuit, cum spiritus haud absimilis illi, qui ex ∇ a sigillata aliàs habetur, inde extrahi possit: hinc & modò laudat. *Dan. Ludovicus* in aurea sua *Pharmacia* p. 317. *Terram sigillatam* non quidem præcisè tantum *Silesiacam Strigonensem*, sed & *aliam quandam selectiorem, pinguem, præprimis rubram*, non tam annulo quàm continuatâ experienciâ sufficienter signatam nec *depredatoria lotionē* (quæ jam innuit, quid de lotionē Terrarum sit sentiendum illam nimirum citra magnam virium jacturam vix institui posse, nisi aquæ loco vinum generosum assumere velimus, quo bolos ejusmodi macerat *Deodatus in Panth. hyg. L. III. p. m. 224.* & denuo exiccatos in

aceto in peste aliisq; morbis malignis exhibet) exhaustam meritò commendat, sicut & hoc jam priori seculo agnovit *Enselius de Re Metall. L. II. cap. XXIX.* si quis acutè considerare velit, dicens, illæ omnes Terrarum species exoticæ in nostris regionibus reperiuntur, & quidem præstantes, cui adstipulatur *Renodæus Mat. Med. L. VII. C. II. p. m. 110. Dispens. Univers. Horst.* liberè dicens, nos faciliè ut Turcarum peristromatis seu tapetis, sic & illorum sphragide Lemnia carere posse. Quare etiam omnia ea quæ de Terrâ Medicâ ad urbem *Italæ Mondovi, i. e. Montem Regalem dicta seu Bezoar minerali Herc. Saxoniæ* ex schedâ profert *Magnus Casp. Baubin. noster in Tr. de Lap. Bez. p. m. 29.* id de hac terrâ nostrâ Basiliensi, experienciâ tum propriâ tum alienâ edocti dicere possumus, nim. si ʒj. in aquâ acetos. exhibeatur, in febribus malignis & pestiferis, remedium optimum est: si in febribus cum ∇ a melissæ die critico propinetur, sudorem provocat: contravenena omnia tam assumpta quàm admoda, utilissima est. Scorpionum ictibus cum oleo & aceto medetur. A peste præservat, & peste correptos sanat, si quotidie mane ʒj. assumatur. Inflammationes omnes, speciatim verò mammarum & testiculorum, cum ∇ a & \times o adhibita sedat: cum ∇ a portulacæ aut graminis epota, lumbricos infantum pellit: omnem fluxum sanguineum, cum ∇ a & \times o supprimit: sputo sanguineo, cum saccharo rosato medetur. Contra mensium fluxum nimium, optimum medicamentum: quemadmodum in alvi fluore, ut est Diarrhœa, Dysenteria & Lienteria. Catarrhos omnes, potissimum à causa calida productos, inhibet; vulneribus antiquis, præsertim tibiarum, cum oleo dissoluta, auxilio est. Vomitus sedat, tam per os sumpta, quàm foris admoda. Et quia viperarum & aspidum morsibus, cum \times o imposita, medetur: idcirco aliis etiam morsibus applicata utilis esse censetur. Ab igne ambusta, cum oleo commista, sanat: & oris ulceribus putridis medetur: ventriculum corroborat; phthysicorum vires restaurat. Sunt qui in affectibus pectoris, & pleuritide commendent: cum ∇ a lactis, Gonorrhœa medetur: & in succo sempervivi dissoluta, pustulas & maculas à Sole contractas, tollit.

Inter ALBAS Terras fit

I. SAMIA (in quâ & lapis reperiri solitus Samius dici solet in usum Aurificum cedens, de quo *Cerut. in Mus. p. m. 386.*) ex Samo Insula Archipelagi seu maris Jonii, Pythagoræ patriâ, unde effoditur, ita dicta, à Veteribus plurimum æstimata, duplex est, Collyrion & Aster, è quibus vasa rara & magni pretii olim parata & cavata erant. Collyrion dicebatur prior, eò quod medicamentis ocularibus (nim. ∇ æ ejusmodi albæ omnes in Collyriis optimè temperant, præcipuè ubi corneæ quædam apparet erosio) admiscebatur, quia scilicet ∇ a pinguis est, rara, mollis, candida, dulcis, linguæ adhærescens, & acrimoniâ nullâ oculis infesta ad instar lactis Lunæ sequentis, nisi cum Calceolario in *Mus. p. m. 478,* statuere velimus Samiam hanc ∇ am eandem esse,

ceū quæ est Lac Lunæ, cū ad ea omnia adhiberi possit, quibus Samia terra est conducibilis : & eandem quoque sententiam fovet *Ferrantus Imperatus Pharmacopæus doctissimus* ; Nimirum Samia & similes ∇ æ *Aster* dicebantur, vel quia signo stellæ notabantur vel quia micæ quædam stelares in iis emicabant. Vim habent refrigerandi, adstringendi, sanguinis eruptiones & fluores sistendi, uteri profluvia compescendi inflammationesque sedandi, idq; ob vim acidi Δ lis absorptivam, qua ∇ æ ejusmodi scatent, quâ quia itidem scatet ∇ a Chia alba & lata, vires obtinet ∇ æ huic Samiæ similes quæq; hinc pro cosmetico inprimis habetur, ceū *Cimolia* acrior, ob \oplus itatem summè abstergens, Fullonibus inprimis est congrua.

II. LAC LUNÆ ob mollitiem & candorem ita dicitur, ut & *Agaricum saxatile*, *Gesnero de Fossil. C. II.* & propter candorem & teneritudinem *Fungus petreus* : substantia est fungosa, alba, friabilis, levissima (ut ingense ejus frustum parum quid ponderet) sine odore, sapore, & tota cum saliva mandentis liquefscens, fluida adhuc, dum in commissuris seu fissuris saxorum adhuc nidulatur; exiccata autem est friabilis. In spelunca quadam montis *Fracti Lucernensium* fornici adhæret *Alpenacum* versus, quæ hinc incolis dicitur *das Monloch*; reperitur & in cryptis *Stockhornii montis* ac *Regine montium*, in monte item *Fontanen dicto* apud *Subsylvanos*, in monte *Glazer* apud *Vallesianos*, alibi que in *Helvetiâ*, ceū hîc in viciniâ in pago *Ettigen Episcopatus Basiliensis* *Hippiater* quidam colligit, qui in tumoribus & inflammationibus id utiliter applicat. *Agricolæ de Foss. L. II. p. 578.* dicitur *Steno-marga*, id est, saxi medulla, ut in quorum commissuris includitur, de qua refert, quod pota sanguinis per ora venarum profusionem sistat, & omnino easdem quas Samia terra vires obtineat, nimirum ob ∇ am purissimam, virgineam dictam, summe porosam, acidi cujusvis promptè susceptivam (prout enim glandulæ facilius & frequentius acidum morbosum in se recondunt, ita & hæc terra promptè illud absorbere & enervare valêt, ceū quæ, si signaturam respicere velimus, juxta cit. *Agricolam* est quædam velut terræ glandula, vel potius, ut in glandulis non nisi subtilissimum transit, subtilissimum quoddam terræ percolatum) colliquefacientem sanguinis acrimoniam temperat, *ferosas albas rubicundas* magis colligat, nimias discutit, unde *Vires* ejus dicuntur esse exiccare, & dum absorbere, leviter adstringere, lac inprimis inde augere, in quem finem in lacte amygd. ∇ fœnic. & sacchar. exhibetur, vel in jussulo carnis saltem ad 3j. Extus Chirurgi utiliter id ulceribus desiccandis maxime tibiæ inspergunt : Ex eadem vi fluit quod \triangle blandum in eo residere dicatur, dum ut somniferum blandum in profluvio sanguinis id ex voto exhibitum, referente *Wormio*, item in \square æ incontinentia, teste *Ettmyllero*, licet aliàs calculum quoque & \square am pellat in ∇ â petroselini exhibitum; Nos terra si-

gillata loco in febribus acutis, *pleuritide*, &c. utilissime exhibuimus, & cum *ana lumbric. terrestr.* mixto *lcterum* fugavimus; Pulveribus acidum enervantibus pro *Infantum torminibus* indies summo cum successu immiscemus, præstatque omnino id quod de *Cretâ Harris de Morb. Infant.* refert; *Intertriginem* eorum quoque curat, imò *Ulcerum rebelliorum acidum* p. n. edomat, præsertim cum *hninis* & *zbus* commixtum in Pulveribus à nobis in *Select. Remed. Ludovic. p. III.* descriptis; Collyriis id quoque utiliter immiscuimus, ac idem omnino præstat quod Nihil album: Cosmeticum item est juxta *Joh. Dan. Majorem Prof. Kilon: R. Agaric. petr. 3vij. Lac. Flor. 3j. Mosch. or. — u ros. sol. gr. j.* F. pollen impalpabilis qui cum aquis cosmeticis aut ex iisdem eorum seminibus frigidis emulsionibus paratis in pulvem limpidiorem redactus toti faciei noctu illinatur & in cute usque in sequens mane relinquatur, dein strophiole defricetur, donec nil inde amplius appareat, postea vel sero lactis caprillo crudo tepido aut *Sto.* vel lacte dulci, aut emulsione ex amygd. amar. nucleis persicis, armeniatis, cerasorum aut sem. frigidis cum aquis cosmeticis superioribus parata, faciem lavabis, vel ipsomet — u Vini subtiliori aquis cosmeticis infracto & pro re nata tantillo camphoræ sociato id præstes.

III. TERRA MELITENSIS à loco denominata, ad tactum aspera est, albo-cinerea, in qua ab una parte effigies *S. Pauli tenentis viperam* gladio circumvolutam, ab altera figura *crucis Melitensis* conspicitur, item *Dianæ antiquum sigillum Capra* sc. infra quam *Luna & Stella*; Est autem insigne attemperativum acris Δ lis nervos vellicantis in *Epilepsiâ Infantum*, ut sæpius heic *Basileæ* experientia docuit, nimirum est absorbentis virtutis, emplastice, item adstringentis, ut aliæ ejusmodi ∇ æ; Vires ejus quoque esse alexipharmacas in *Regno Animali L. III. Art. V. S. 4.* diximus.

IV. BOLUS ALBUS Officinarum juxta *Wormium in Mus. p. m. 8.* manus colore albo inficit, cinereus tamen nonnihil est, mollis, lubricus, pulverulentus juxta *Cerutum* verò in *Mus. Calc. p. 122.* terra est candidissima, mollissima & levissima, tangentium manus nequaquam inficiens, succosa si dentibus confricetur & linguæ adhærens; Habetur tum ex *Elva Insula Hetruriæ*, *Magni Ducis Hetruriæ* sigillo inde notatus & laudatus ob Vires emplasticas, abstergentes, adstringentes; tum ex *Angliâ*, in qua ex eo conficiuntur fistulæ ad fumigandum *Tabacum*, cujus virtus eadem quæ *Antimonii diaphoretici*, judice *Vigano in Med. Chym. p. m. 94.* ubi refert, rectè hoc novisse Medicum quendam Anglicum, qui eo lucratus sit duo millia librarum Anglicarum; Et certè terræ hæ intra poros suos \ominus Ale efferum in lymphâ & sanguine æque abscondunt, infringunt & edomant, ac *Samia Terra*, cui *Bolus ille candidus* seu *Terra Ilvana* in omnibus similis est, ac etiam aliæ in *Germaniâ & Galliâ* hinc inde repertæ respondent, ut quoq; est *gleba illa albicans Norvegica & Bolus Borinus*

Holmicus

Holmicus, quorum mentionem facit *Ol. Worm. Mus. p. m. 5.* nim. terræ ejus, modi seu solæ seu cum *C. C. phil. Bez. min. Rob ebuli, sambuci* aliisque datæ-
 resolutis à menstruo ventriculi & calore particulis sanguinem & lympham ha-
 lituosiores reddunt, acria peregrina inviscant & acido peregrino Ali intra po-
 ros suscepto coagula disjiciunt & alcalinâ terreâ virtute pristinum caracte-
 rem sanum ipsis imprimunt, & principia vitalia tuta reddunt; Vim horum
 resolventem, absorbentem & præcipitantem in Terrâ Ilvanâ seq. candidè sistit
Cerutus in Museo Calceol. p. m. 122. DEUM testor, ait, me felicissimo eventu
 hac ♀ indies uti, præstantissimumq; esse remedium adversus febres illas, quæ ex
 venenata qualitate in humoribus existente, ortum trahunt, quotidiana experien-
 tiâ comprobo; quid dicam de mirabili illius vi si cum succo limonum miscea-
 tur, in Vermibus puerorum destruendis ac compefcendis cruciatibus & angoribus
 illis, quibus hi ob talia animalcula adeo vehementer affligi solent, ut sæpe sapius
 cum maximis parentum ejulatibus, misericordii infantes ad mortem perducantur;
 Nec omittam, terram hanc adprime obviam fieri moribus illis convulsivis, quibus
 non rarò pueri tentantur ob lapsum alicujus materiæ malâ quadam qualitate im-
 bibita ad partes nervosas: uti etiam ob facultatem adstringentem, refrigerantem
 & exiccantem, sanguinem à quacunque parte fluentem mirificè compefcit, ceu &
 hoc de fistulis antea citatis Tabaci ex usu nigricantibus, experienciâ D. Kelneri,
 refert Paulini in Med. è stercore pet. p. m. 159. matrem scil. quandam & filiam
 à dysenteria inde liberatam fuisse & Exc. Benj. Scharffius Dec. III. An. II. Misc. Cur.
 Obs. 80. p. m. 65. attestatur, pulvere harum fistularum in Vino sp. Vini vel ♀ menth.
 ad cuspides tres singulis horis assumpto sævam colicam fugatam fuisse.

V. BOLUS CANDIDUS LIGNICENSIS, seu Terra sigillata Goltbergensis ad
 Goltbergam prope Strigonium erui solita, ob eximium candidum colorem &
 vires itidem egregias etiam Axungia Lune dici solet, crediturque ☿ re albo
 Dteo perfusa, quare etiam *Ol. Wormius in Mus. p. 20.* apertè fatetur, eam agna-
 tam & congenitam cum Dto vim in medendo sortiri, vires obtinere Dnates
 & commendari ad illos affectus quibus Dtum ipsum, nimirum capitis dolo-
 res, cerebriq; robur, humiditatesq; superfluas in fibris ejus exiccandas; v. g. in
 memoria imbecillitate & metu apoplexiæ: v. g. Rj. Boli alb. Lignic. C. C. phil.
 ppt. rad. pæon. ana ʒij. cinnab. nat. ʒiʒ. Ambr. gryf. ʒʒ. ol. destill. rorismar. gt. VI.
 ⊕ A C. C. albiss. gr. XII. M. f. Pulv. vel etiam cum mucil. gumm. trag. Pilul.
 ex ʒj. num. 40. in aq. rorismar. manè & post horam jusculum in quo parum
 macis & rorism. incoctum est; ob vim verò absorbendi partesque ♀ eas pin-
 gues, ad fluxus alvi etiam cruentos laudatur, uti & fluorem uteri album; quin &
 ipsam phthisin optimè solatur; præsertim pectoralibus, incidentibus & bal-
 famicis remixtus.

VI. TERRA SIGILLATA LEMNIA ALBA ex Insula Lemno, quæ hodie
 Stali-

Stalimene dicitur, effossa, itidem ut rubra quæ unà effoditur *Vires* habet adstringentes, & ob pinguem succum quo particulæ ∇ æ perfusæ sunt, summè *acrimoniam humorum* mitigantes, hinc namque adversus febres malignas, hæmorrhagias uteri, ulcera maligna, morsus animalium rabidorum, optimo cum successu usurpatur; commiscetur C.C. usto & coquitur in ∇ â, sic verò egregia est in *dysenteria malignâ*, præsertim si inde lac amygdalinum paretur.

Inter RUBRAS Terras

I. TERRA LEMNIA RUBRA tanti *Galeno* æstimata meritò fuit, ut ad obtinendam eam sincerissimam, peculiare iter bis in Lemnum instituerit. Hodie etiamnum nullam celebritatis jacturam patitur, quòd, ut olim sigillo capræ, jam caractere Turcico, *Tiniamachton*, in Augusto signetur, nec cuilibet illam fodere (teste *Barone Tavern.* in *Itinerar.*) concedatur, unde & hodie non omnis quæ sub ejus nomine venditur, pro vera habenda est, sed fortè illa solùm quæ rutilum colorem vivacissimè imitatur, ut rubricam synopicam esse dices, quàm *Plinius* minio proximam fecit, qualemque *Gesnerus* à *Calceolario* se accepisse refert. *Vires* ejus ut albæ, ceu modo dictum, ad acre corrosivum edomandum, ex vi texturæ, quâ ex sevo velut, dum dentibus confringitur, constare videtur, laudatissimæ sunt, unde meritò pro antidoto insigni adversus pestem & morbos malignos contagiosos, venena perniciosas, ictus morsusq; animalium venenatorum habetur, Lutiq; divini nomine ab *Avicennâ*, non saltem quòd mulier divina, *Bartamise* nomine, illam prius in monte reperit, fuit insignita, sed & quia *Scaligero*. judice, sua adstrictione inter cor & venenum se interponit. Hinc Ingrediens est *Pulveris bezoardici Exc. Wedelii*, supra Sect. III. C. IX. S. 9. allati, ut & *Pulveris bezoardici albi Ludoviciani*: R. C.C. phil. ppt. $\mathfrak{D}\mathfrak{y}$. Terr. sigill. sel. Unicorn. fossil. ana $\mathfrak{D}\mathfrak{y}$. M. f. Pulvis, qui non tantùm in malignis \ominus Ale acre domat, inviscat, ac insimul discutit, sed inprimis in *Infantum torminibus clamorosis*, inquietudinibus, caloribus vagis ac permanentibus aliis decenter maritatus utilissima quævis præstat; si verò *Succinum* & *Cinnabaris nativa* addatur, fit is *Epilepticus*, *Laudanum opiatum* insuper anodynus, sicq; summum polychrestum, de quo vid. sup. C. de .

II. BOLUS ARMENUS ex Armenia Cappadociæ finitima non saltem sed multis aliis regionibus quoque habetur, v.g. in *Helvetiâ* ex monte *Stafsfelwand* apud *Suitenses*, quam *Christ. Schorer Soc. Jes. Athanasio Kirchero* Romanam transmisit, cujusque ope quendam ad centenos annos vitam traduxisse relatum est; Vid. *Mund. Subterr. Tom. I. L. VII. C. IV.* Sic & in ditione *Solodurensi* ad *Claustra* (die Cluß) loco *Welschen Rohe* dicto, ex caverna saxi effoditur *Bolus rubra*, quæ à Chirurgis loco *Boli Armenæ*, in Emplastris faciendis, adhibetur. Differt à *Terrâ Lemniâ*, quod manus contrectantis inficiat, hæc verò non. *Vires* ejus sunt desiccare, consolidare, refrigerare, &
quia

quia, ut nervosè loquitur *Museum Calceolarianum* p. 120. facilè in succum tenuem solvitur & latè se diffundere potest, solidis partibus adhæret, easdem à quacunque malitiâ tuetur pravasque humiditates illarum viscositate (linguæ namque apposita hæret) absorbere, *adversus item venena & morbos à qualitate venenata emanantes summè prodesse potest.* Hinc & *Galenus* L. IX. de *simpl. medic. facult.* cum ad *dysenterias & ventris profluvia*, ad *sanguinis expuitiones* (v.g. in *Pulv. Hemoptoic.* R. *Boli armen.* ℥i℥. *amyl.* ℥iij. *Rhodofacch.* ℥℥. *ol. anis. gt. ij.* M. f. *Pulv. D.* ℥i℥. ter in die vel sæpius; cui in *Hæmoptysi* nil æquale) & *catarrhos* (ceu ingreditur pro usu interno præprimis *Conservam suspensoriam Cratonis Celeb. Wepfero usualement*: R. *Cons. rosar.* ℥ij. *majoran.* ℥j. *Boli arm.* or. ℥℥. *Theriac. Andromach.* ℥j. M. *Dos.* ℥j. vel ij. tempore somni;) laudat, pro externo verò usu ornat *Linimentum antipodagricum Solenandri* noctu inungendum pro robore articularum: R. *Boli arm.* ℥iij. *Thur. mastich. sang. drac. hypocistid.* ā. ℥iij℥. ⊕ *torrefact.* ℥j. *Ol. omphac.* ℥ij. *mastich.* ℥j. M. quin & ad *putrida oris ulcera* eam conferre notat *Galenus*, ut & ad *pulmonum ulcera & sedis fistulas* contrahendas, ut quid singulare extollit: Egregius proin seq. quoque *Pulvis pectoralis & catarrhalis*: R. *Boli armen.* Ocul. ☿. *ana* ℥j. *myrrh. el.* Fl. ♀, *pulv. glycyrrhiz. ana* ℥ij. *croci gr.* XII. *Ol. anis. nucist. ana gut.* IV. *facch. cand.* ℥ij. M. f. *Pulv.* dandus vel per se vel cum vehiculo. In *Peste* illa quæ *Romæ* grassabatur, cum *Vino albo* consistentiâ tenui aut admodum aqueo, pro ratione urgentiæ febris, bibita, unicum fuisse remedium testatur *Galenus*, cum dixerit, quotquot medicamentum hoc bibere, celeriter curatos esse, at quibus non profuit omnes interiisse, scil. cum nec alio quovis juvarentur, ex quo colligi potest, iis duntaxat non fuisse auxilio, qui plane erant incurabiles, & qui curari possunt, omnes hoc medicamento liberentur. Et ex hoc contextu etiam *Verzaseha Observ. LVII.* inductus famulo peste, quam sine febre credidit, decumbenti *Bolum* hunc cum *Flor.* ♀ & parùm *camphoræ* exhibuit. Vid. *Needham de Form. foet. Cap. VI. p. m.* 166. ubi symptomata Pestes generi nervoso affectu imputat.

III. *BOLUS TOCCAVIENSIS* ita dictus quòd in *Transylvaniâ* ad *Toccai* reperiatur, est instar *boli Armeni*, ejus more quoque *butyri* instar in ore liquefcit, hincque indicium præbet vires ejus in *sistendis fluxionibus sanguinis* & attemperandis *humoribus salsis* eximium usum habere. Quare & *Vires* ejus si non superant, saltem adæquant *Bolum Armenum*, & sec. *Cratonem*, qui eo maximè usus, vires insignes obtinet in *Catarrhis & Peste, Fluxibusq; variis* tam intus quàm extus; Sic seq. *Emplastrum Solenander* in *Consit. p. m.* 337. in omni *Fluxu* tam hepatico quàm dysenterico excoriativo, in antiquâ *Diarrhœâ* & similibus comperit mirificè juvisse: R. *Boli Tocav. vel Armen. vel Basiliens. vel alterius cujusvis, Terra sigill. Lap. hamarid. ana* ℥vj. *mastich. macis ana* ℥℥. *Lign.*

aloës ziiij. Eupatorii, Schœnanzh. ana m. j. spic. Ind. p. β. Myrobalan. chebul. emblic. torref. ana ʒj. coriandr. ppt. ʒiβ. Spodii ʒij. Fl. ros. rubr. ʒj. spec. diatrionfant. ʒβ. Scoriæ ferri ppt. ʒj. Far. bord. ʒij. Ol. mastich. myrtill. ana q. s. ad impinguan- dum; F. Emplastr. cum modico \times ti superponendum ab osse xyphoide ad os us- que pectinis. Præter has verò Terrarum rubrarum species & aliæ adhuc repe- riuntur, nimirum hepatici coloris aspera magis, item Terra sigillata Livonica, quarum hæc loco Terra Lemnia omnino inservire potest, ut & Terra Brandei- sensis in Bohemiâ tribus horis Pragâ distante loco erui solitâ, egregiè sudores movens, ut & illa prope Altorsium in cryptâ reperiri solita, de qua Hoffmann. in Paralip. Offic. cap. 25.

Inter Terras LUTEAS est

I. TERRA SIGILLATA SILESIACA, vel *Strigoniensis flava*, etiam sigil- lum Strigoniense, Axungia folis appellata, quæ id peculiare habet, ut reni- teat instar speculi & faciem intuentis reddat; reperitur in aurifodinis (Au- rum conversum hinc etiam dictum) ad Strigonium in Ducatu Suidnicensi, cu- jus sigillo etiam in globulis orbicularibus ornatur; terra est pinguis, lubri- ca, viscosa, saponi similis & ut butyrum in ore vel aqua diffluens, perfusa par- ticulis ramosis ☉reis, minus tamen digestis; linguæ imposita firmiter ad- hæret, & ictu quasi tangit dentes, imò vitro aquâ pleno injecta fortiter late- ra vitri concutit. *Uusus* ejus alexipharmacus insignis, ut etiam venena fera- tur mox per vomitum expellere, si vel ante vel statim post venena sumatur; aliàs per sudorem ea expellit, ceu & morbis omnibus qui sudoribus expelli pos- sunt, convenientissima est ad instar fere ☉potabilis. Quia verò particulas acido-acres irritantes validè intra particulas suas viscosas intricare & absor- bere valet, conducit egregiè ad fluxus varii generis, exulcerationesque non minus externas quàm internas in phthisi, itemque ad ambusta. Præprimis au- tem excellentissimus ejus usus est in Variolis & morbillis, præsertim si fluxus alvi simul adsit: Sed videndum ne adulterata ejusmodi terra sumatur, luto nimirum, ceu species dubiæ ejusmodi terræ apud Wormiam visuntur. Vid. Joh. Montanus Strigoniensis in Tract. pecul.

II. OCHRA è variis Europæ mineris metallicis etiam propriis fodi- tur, naturæ potius hñæ, è cujus fumo maxime concrevit, quàm ♀ & ♂lis particeps, gustu acris virtutisque summe desiccantis. *Uusus* ejus ut hñi maxi- me externus chirurgicus, sic namque ad carunculam urethræ absumendam, teste Pigray dans sa Chirurg. p. 475. excellens est remedium, si pulveri sabine permisceatur, item ad verrucas penis, imò & per se ad articulorum topbos com- minuendos usurpatur. Species ejus Ol. Wormius recenset varias, nimirum Ochram Scanderburgicam, luteam Islandicam, nigricantem argillaceam Angli- cam, factitiâ plumbariam. Ochra artificialis præstantissimarum quoque vir- tutum

tutum ex \oplus li solutione habetur, nim. \mathcal{R} . \oplus li opt. \mathfrak{ssj} . vel q . pl. solve in ∇ & pluv. \ominus is \mathfrak{F} ri part. eq. quoque in eadem aquâ solve, solutiones singulatim per filtrum clarificentur, in solutionem \oplus li sensim & sœssim instilla solutionem \mathfrak{F} ri, hac infusa multum aquæ superadde, sic \mathfrak{F} ad fundum cadet, aquam per inclinationem effunde, & residuum turbidum per chartam filtra, ubi \mathfrak{F} in filtro relictum in calore solis vel fornacis exsicca & pro usu in vitro bene clauso & in locum siccum reposito serva; Solutione residua ad pelliculam evaporata, superaddendo adhuc part. j. \oplus is \mathfrak{F} ri liquefactis, \mathfrak{F} rum \oplus latum consoribus notum acquies. Et cum tali Ochra, quin & addito Regulo \mathfrak{G} ii medicinali supra descripto egregia TRA anodyna obtinetur, v. g. \mathcal{R} . Decoct. Ochra \oplus li & reguli medicin. cum aquâ calc. viv. fact. \mathfrak{ssij} , Lamell. Opii Theb. \mathfrak{zj} . Coq. leni calore, filtra, filtratum inspissa, cui affunde Spir. Vini \mathfrak{F} sat. vel Vinum Malvat. & obtinebis Essentiam summè anodynam spirituum furorem præ aliis mox sedantem, summeque tutam, ceu quæ alvi officii sui memorem relinquit. Vires prædictæ Ochra in Maniâ, doloribus variis suprâ allatæ sunt C. de \oplus lo. Ochra hæc multum symbolizat cum illa quæ circa fontes \oplus cos reperitur & lapides flavedine vel rubedine inficit, notaturque apud Lister. de Font. Angl. p. 33. illam in halitu quoque Aquarum ejusmodi observari; Vid. infra.

Ad Terras ejusmodi luteas referendæ etiam aliæ ejusdem coloris Terræ, ut est Bolus luteus Galeni, Ochra fossili in colore haud absimilis, manus tamen contrectatus, haud inficiens, quique igni injectus, non secus ac Ochra, referente Ceruto in Mus. Calceolar. p. m. 110. in purpureum mutatur colorem, cui & præcipue Vires ex Ceruto Bolo Armenæ adscriptæ competunt, item Bolus luteus Theophrasti, ut inventoris, qui prædicti colorem obscurius refert, qualis quoque in ditione Episcopi Basiliensis ad Delspergam effoditur, item in Comitatu Novocastrensi ad Urbem Vallis Anginæ, unde aurifabri prototypos suos conficiunt. Nec negligendi penitus, Bolus Sabaudicus è monte Vessulo, Toccalius carnei coloris, Boli è Mateolo, Apuliæ districtu, qui tamen calcis fere modo acres sunt, item Bolus Getulus, Tellinus, Agricola, jecinoris colore è montibus Bohemicis, Terra item de Yvica in Insula Minoricâ, quæ referente P. da Val Geographie du temps Part. II. p. 378. id singulare habet, quòd faciat mori omnes serpentes qui sunt in maximo numero in Insula Fomentera; Terra S. Helena, Boringholmica, Livonica & aliæ multæ, ex quibus non reticenda Terra rubra inter duos montes apud Subsylvanos reperiri solita item Terra rufacandida & cœrulea in quodam monte apud Glaronenses extans, quin & Terra illa variegata Schnabelbergensis instar marmoris variegati ex albo cœruleo luteo & rubeo in monte Albisio ad destructam arcem Schnabelberg uno milliari Helverico Tiguro distans reperiunda, quin & Terra rubea montis Uetliaci prope Tigurum, quo Figuli vasa sua colore rubeo incrustant.

CAPUT III.

De TERRIS ARTIFICUM.

EJUSMODI TERRARUM Genera in *artificum* mechanicorumque usus præprimis cedentia, ad duo, *Argillarum* scil. & *Cretarum* referri solent.

I. ARGILLA massa est terrea, tenax, ductilis, quæ dum exiccatur minime dehiscit; constat nimirum ex particulis ∇ eis minoribus quæ exiguos habent poros, in quibus $\ominus \oplus$ sum inde dispergitur; exinde verò opaca est, nec ∇ am facillè transire finit, imò & ob paucitatem \ominus is Vasa varii generis à Figulis inde efficta, minus fragilia sunt quàm *Vitra*, quæ majorem \ominus is quàm terræ copiam habent, quamvis & nobiliores Argillæ pro diversis partibus quibus constant ac etiam ex certa fermentatione, dum sepeliuntur, resultant, summe variant, sic namque è massæ illius, ex qua vasa *Porcellana* in China elaborantur, subtiliore parte velutque flore omnium nobilissima, à vitro parùm perspicuitate differentia habentur, post hinc quod itidem candore & perspicuitate præstat, & tandem quod non nisi sex videtur ex qua orbes fiunt. Argillæ genus est quæ *Helvetius* *Leberschiffer* & *Mergel* quasi *Marga* dicitur, cinereo colore duriuscula, in laminas subtiles & tenues divisibilis, quâ formæ fiunt, in quas metalla fusa conjiciuntur; reperitur in *Albio monte* propè *Badam* & *Thermas Fabarianas*, ut & in *Vocetio monte*; Spissior ubertas eâ quoque, ut *Plinius* loquitur, intelligitur, si fimi loco in agros spargatur, idque ob $\ominus \oplus$ sum.

II. CRETA ex insula cognominis ejusdem, olim præsertim præstantissima (licet & hîc in viciniâ in diœcesi *Episcopatus Basiliensis* & in Comitatu *Vallis Anginæ*, item apud *Suitenses* & *Tigurinos* in vicis *Wyl* & *Niur* satis præstans eruatur) habebatur; est autem candida terra, velutque cerussa ∇ stris de hîno ejusque viribus multùm participans ob vim alcalicam prædominantem, nim. est è corporibus terram solubilem habentibus (v. g. in \cup \oplus , qualiter solutio filtrata & evaporata ad \ominus is consistentiam & postea sub tegula calcinata paulatim massam relinquit flavescentem eamque luminosam si ab aëre defendatur, *Phosphori solidi* nomine venientem, ut *Cl. Dn. Fr. Slare* in *Mus. Societ. Reg. Londin.* p. 353, hoc sistit, dum scil. in Lumine hoc partes igneæ puræ \cup us \oplus in cretâ taliter concentrantur) & \ominus e destitutis, ceu videmus acidum ei affusum mox illam terram solvere & hinc unâ fermentare; proin & *Ufus* ejus in *cardialgia*, soda vocatâ, cujus acidum fermentescens cum *aq. portulac.* mox reprimat & præcipitat, ceu aliàs cerevisiam acidam, si ei injiciatur. Hinc & ad acido-austerum in affectione *hystericâ* infringendum utiliter præscribitur, imò *sec. Ettmüllerum* juratus *lumbricorum* hostis est, si cum lacte caprillo usurpetur. Sic fit inde *Pulvis anticardialgicus*.

R. Creta

R. *Creta albiss.* ℥vj. *Ocul. & chelar. cancr. ana* ℥iβ. *sacch. albiss.* ℥β. *Ol. chym. nuc. mosch. gut. vj.* M. f. *Pulvis* : addi potest *Bol. arm.* ℥vj. *Dof.* ℥j. in haustu frigidæ largo ; ut & *Pulvis anticolicus* : R. *Creta albiss. subtiliss. pulverisat.* ℥j. humecta cum succo *Fol. rutæ & chamemel.* ut fiat instar pulmenti, exicca lento calore, & fiat *Pulvis*. Repet. hoc opus cum succis rec. ad quartam vicem, ultimò fiat *Pulvis subtil.* Sic quoque ex *Cretâ albâ*, lacte solutâ & cum *farinâ fabarum, saccharo & cinamomo* Pulticulam efformat in *Diarrhœâ* exhibendam *Mayerne in Prax. Med. L. IX. C. 3. p. m. 203.* & *Pulvis ad vermes Stockeri in Empir. p. 107.* seq. est : R. *Cret. albiss.* ℥iij. *sem. santon. vel zedoar.* ℥β. M. Detur cum lacte puro. Externe inspergitur *Ulceribus malignis* corrodentibus & imbibit acidum in *Vulneribus*. Aliàs inservit scripturæ extemporaneæ pro literis & numeris, ad quod hinc minus aptæ sunt *Creta nigra* quæ ex monte *Galanda ad Lacupratum in Helvetiâ* habetur, item *Creta viridis dura* saponem referens quæ ex rupe montis *Galandæ* propè pagum *Coblitium in Rhetigoviâ* decutitur, ut & *Cretæ cinereæ duræ & molles Glaronæ & ad Arcem Habsburgum* reperiundæ, nisi quod illis *Papyrus crassior minus tersus cum stylo notatus* literas clare ostendit more nigriori ; si scil. prius cum illis vel C. C. usto ope corii teratur, illudque imprægnetur ; Idem habetur cum ossibus ovinis & cum aquâ gummeâ madefactis, illito papyro.

III. RUBRICA FABRILIS rubicunda est, spissa, gravis, quæ aquâ diluta velut sanguineum colorem diffundit ; copiosè olim venalis prostabat in *Ponto urbe Sinopi*, unde *Synopica* hæc omnibus præferebatur. Emicat autem præprimis elegans ex eâ ☿ ♂ le (ceu quo extracto cum $\sim u \ominus$ limus saltem argillaque communis remanet) ope *ci instar *Lap. hamatidis* ex eâ extrahendum, de quo supra Cap. de *Hamat.* Vires hinc ejus excellentissimæ, imprimis verò collaudo illam in *synoviâ sistendâ*, cujus liquoris acrimoniam acidam (ut *corallia rubra* inspersa) valide mitigat, sistit & sanguinis fluxus alios, v. g. *Diabeten* (R. *Tinctur. adstr. rubr. fabril. vel liquor. sal. hamat.* ℥β. *Tinct. ros. sant. rubr. aa.* ℥j. *syr. corallor.* ℥j. *aq. ros. nymph. aa.* ℥ij. M. Detur per cochl.) *ulceraque* maxime rebellia ad faciliorem sanationem perducit, *Galenoque* teste, in ovo sumpta, *clysteribusque* infusa, alvum sistit itemque *Fluxum hepaticum*.

IV. UMBRIA terræ species fusca est, nigricans, macra, tenuissima, levissima ex *Umbriâ* olim, jam *Ducatu Spoletano* erui solita. *Ufus* ejus est pictorius, ad umbras adumbrandas & in picturis exprimendas.

V. TRIPOLIS ob granula minima, aspera, dura, robusta valde conducit ad polienda vasa orichalcina, cujus loco *Tigurini* certâ quadam terrâ duriori cineritiâ utuntur, quàm in fossis aggerum urbis suæ alicubi eruunt.

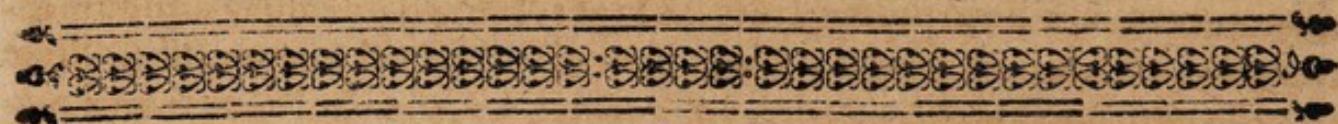
Tandem inter Terras artificum quoque est *Nigrum Coloniense*, terra nempe atra circa *Coloniam Agrippinam* & alibi fossilis, ut ejus mentionem facit

Exc. D. Christ. Menzelius Dec. II. Ann. III. Misc. Cur. Obs. VI. p. 30. ubi postquam de apparentibus Iridis coloribus differuisset eleganter de terrestribus & hypostaticis coloribus, præsertim mineralibus Oleo lini vel nucum miscendis discurret, quæ hinc in artis pictoriæ amatorum gratiam non pigebit adducere. E' mineralium censu colores sunt, 1. Nigrum Colonienſe, ut dictum, cui conveniunt offacula vel putamina amygdalarum, persicorum, ebur, Cornu cervi ad nigredinem usta, Germ. Beinschwartz/ quoniam ad colores oleagineos egregiè faciunt, licet non sint minerales. 2. Albus color ex Cerussa, i.e. plumbo cum $\frac{1}{2}$ calcinato fit: item Album Anglicanum ex $\frac{1}{4}$ Anglico vel plumbo albo simili calcinatione peragitur, Germ. Schiefserweiß/ durabilius ex Cerussâ. 3. Phœniceus ruberque color præcipuus hodie est Cinnabaris artificialis ex Mercur. & Sulph. sublimatis. Minium Cracoviense, ibidem fossile, raro artificiale ex hno ad rubedinem calcinato adhibetur, Boli rubri, qui sunt, glebæ in Armenia & aliis regionibus fossiles, ochra usta, &c. 4. Luteus color præcipuus est Ochra flava, ex omnibus ferme acidulis, tanquam ferri matrix, promanans, quæ coloris pelluciditate aut obscuritate valde differt, germanis Ocker. Flavum ebulinum, germanis Sittichgelb/ ex ebuli succo Cerussâ imprægnato fit. Flavum plumbeum, germ. Bleygelb/ ex $\frac{1}{2}$ & $\frac{1}{4}$ sublimatur. Auripigmentum, peculiare est $\frac{1}{2}$ fossile suo $\frac{1}{2}$ rio constans, & venenosum est itemque Risagallum, german. Reuschgelb aliàs $\frac{1}{2}$ cum citrinum vocatum, quoniam ex $\frac{1}{2}$ co albo cum particulis ferri ad colorem luteum exurit, &c. 5. Terra viridis, Ital. Terra verde, in Italia & alibi fossilis. Chrysocola nativa, germ. Berggrün/ etiam fossilis est. Æs viride, germ. Grünspan/ ex $\frac{1}{2}$ re cum $\frac{1}{2}$ to aut $\frac{1}{4}$ paratur. Fit etiam Color Viridis ex mixtura flavi & cœrulei coloris, sicuti in Iride cœlesti color viridis medius est inter flavum & cœruleum, isque exinde prodigini à quibusdam putatur. Sic Auripigmentum cum Indico colore vel Indigo, item Ochra cum cœruleo montano inter se mixti elegantes exhibent colores virides. 6. Cœruleum montanum, germ. Bergblau/ fossile est, & coloris sui remissione vel exaltatione multum differt: unde quod vilius est germ. Bergasche dicitur, quia cineres ferme præsentat. Lapis Lazuli & nativus & factitius, germ. Lasur. Nativus in petra pellucida alba hæret, plerumque Lunam & $\frac{1}{2}$ um continet: factitius ex Cobalto & silicibus contusis exurit. Cobaltum verò germ. Kobalt aliàs Fliegengift/ ex plurimo $\frac{1}{2}$ rio & $\frac{1}{2}$ co constat, in Saxonia, Bohemia, &c. fossile: præstantius complectitur plerumque Bismutum, aliàs Marcasitam argenteam, scil. $\frac{1}{2}$ um ex lapide suo admisto parum coagulatum & in semi-metallum induratum. Ex ambobus, & Nativo & Factitio, quia sunt colorum omnium constantissimi, paratur subtilissimâ triturâ decantatissimus ille cœlestis color, Azurum sive Ultra-

marinum hodie vocatus. Indicum sive Indicus color, vulgo Indigo, cœruleus ad nigredinem usque saturus color, etsi is ex glasti cujusdam specie in Indiis paretur, de quo laude dignissimam prodidit *Observationem Cl. D. Herbertus de Jager in An. II. Dec. II. Ephemeridum nostrar.* tamen, quia etiam ad colores oleagineos adhibetur, hûc etiam spectare videtur. 7. Purpureus color præcipuus, Lacca dicitur; estq; vel in rotulis vel in globulis. Lacca in globulis Germ. *Kugelsack* vilior longè est illâ in rotulis quia ex cretâ vel cerussâ cum parum Laccæ in rotulis admixtæ componitur, & in formam globulorum formatur. Laccæ verò in rotulis, aliàs Florentina, quòd Florentiæ frequentius quàm alibi fuerit parata, germ. *Florentiner Lack*, ex pannis scarlatinis lixivio extrahitur ad consistentiâ legitimam, inq; placentulas vel rotulas effunditur. Panni autem scarlatini inficiuntur suo modo ex TRa granorum chermes, sive coccorum ex *Ilice coccifera*, vel etiam vermiculis ex iis, instar gallarum quercûs; vel ex ficûs Indicæ fructu enatis, qui vulgò *Cocconillie* dicuntur, quod genus vermiculorum vel coccorum basis est purpurei nostri coloris. Tantæ excellentiæ purpureus color ex *Regno Minerali* hucusque nondum innotuit. Hi colores omnes possunt cum oleis lini vel nucum subtilissimè triti à pictoribus adhiberi, & demum Vernice, i. e. oleo lini cum resinis pelucidis cocto, vel cum gummi Copal & Vini soluto ad conservandos & speculi instar illustrandos colores picturis illiniri. Alterum genus colorum ex vegetabilibus, (rarò ab animalibus, ut ebur, Cornu Cerv. & similia) sumuntur, vid. ex radicibus, foliis, floribus, fructibus, lignis, lacrymis & reliquis plantarum partibus, & aquâ simplici parum gummatâ ad scripturas vel picturæ genus celebre, quod punctim peragitur, & vulgò *Miniatura* appellatur, adhibetur: quamvis colores in hoc picturæ genere facilè aëre absumentur, nec tam diu, ut oleaginei perdurent. Ita (1.) Niger color primarius Attramentum scriptorium est, cujus compositio passim habetur. Attramentum siccum Indicum ex China hodie frequens allatum. (2.) Albus color in miniaturis plerumque non hypostaticus est, sed charta pergamena albissima relinquitur iis in partibus sine aliquo colore infecta, in quibus albedo vel lumen præsentari debet: quandoque tamen pilus aliquis albus, vel aliquid aliud pingendum, Albo Anglicano peragitur & præsentatur. (3.) Color ruber aut phœniceus etiam *Libari* factitio, aut gummi, sanguine Draconis arboris, minio eleganti & aliis cum aqua gummatâ paratur. Succus autem radicis rubiæ tinctorum vel Alcannæ magis purpureus, quàm phœniceus est. (4.) Flavus vel Luteus, ex croco, floribus Cheiri, gummi gutta, &c. aquâ temperatâ fit. (5.) Viride saturum germanicè *Safftegrün* pro exprimenda viriditate graminum eorumque umbras præsentandas ex succo baccarum maturarum Spinæ insectoriæ vel Rhamni solutivi fit. Paratur viride halcinum ex viridi

ære aquâ, non gummatâ, (contra *Caneparium de Atramentis p. m. 364.*) sed tartarifâtâ, i. e. admixto parum pulveris tart. crudi, sed puri, quâ extrahitur elegans color viridis in charta scriptorius & non transiens eam: quodd si huic colori admisceas aliquid extracti croci, multò elegantiorẽ virorem & colores acquies. Componitur etiam Viridis color ex luteo & cœruleo, v. g. ex gummi gotta cum Indico, croco cum cœruleo montano, aut alio cœruleo uti Azuro, &c. (6.) Cœrulei coloris diversitas extrahitur ex floribus Cyani cœrulei, violarum purpurearum, anagallidis cœrulei, vel ex glasti specie, ex qua Indigo fit, de quo superius dictum. (7.) Purpureus demum color suprâ inter colores minerales laudata Lacca Florentina est. Feliciter etiam iste & eleganter ex decoctione ligni Brasiliæ Fernambuci, addito tantillum aluminis in fine: item ex sanguine Draconis Arboris & aliis rebus obtinetur.

FINIS SECTIONIS IV. PART. III.

A P P E N D I X

DE AQUIS MINERALIBUS, ACIDULIS ET THERMIS.

C A P. I.

D E A C I D U L I S.

EX nomine jam patere arbitror, dum Aquæ ejusmodi è ∇ a scaturientes *minerales* (*ὕδατα ἀντὶφύια* Græcis) vocantur, me haud adeo extra institutum vagari, dum quædam de hisce, Mineralium regno, ut cujus fisco virtutes suas specificas omnino ferunt acceptas, adnectere animus est.

ACIDULÆ à sapore acido, \oplus lico, \neg u nimirum esurino inter cellulas & poros ∇ æ contento, ita dicuntur, quamvis etiam cum χ eis quædam effervescent, ceu de Bathoniensibus Aquis *Mayovv Oper. C. XV.* testatur, quarum \oplus li acido combinatur \ominus quoddam \mathcal{Q} li, prout quod evaporatione in fundo \oplus relictum est, ab affuso quovis \neg n χ do effervescit, de quo in sequentibus. In præliminaribus autem omittere haud possum, cum *Accuratiss. Gallus Rochas & du Clos* conquerendi Naturam Acidularum determinare difficile esse, idque, ut videtur, non saltem ideo quodd varias lambendo terra.

∇ rum partas, venas & lapides præterfluendo, diversissimæ particulæ mine-
 rales iis commisceantur, quæ non adeo facilè à nobis cognoscuntur, ac
 etiam quia quod post evaporationem sub \ominus is vel terræ nomine remanet,
 insufficiens est essentiæ earum ad amussim determinandæ, quàm Aliores
 particulæ, \cup us scilicet universalis, motum ignis perpeßus, mox avolet &
 concretum non simplex sed ex variis particulis, quæ prius aqueo liquori
 separatim inerant, compositum, ∇ um, \ominus um, in quo varietas \ominus um dis-
 cerni nequit, hincque nec de proprietate exactum iudicium ferri potest,
 deprehendatur; quod non minus valet de Ω ne, quæ, quo pacto speciatim
 hîc instituenda sit, docet Pharam. Rhumelius Desc. Therm. & Acid. Med. Spag.
 p. m. 308. unde si quid aliæ probæ attribuitur, in Acidulis \oint libus examinan-
 dis, quæ ut \oint de primo ente \odot quoque participant, præcipitatio, decocto gal-
 lorum instituta, contentum à continente liquore aqueo separans, in usum
 trahi solet, quâ probari potest, dum decoctum gallorum acidulis superfundit-
 tur, eæque nigrescunt, eas præprimis de Ochra \oplus laceâ seu \oplus lo \oint tis partici-
 pare, quod quia à \cup u \oint ris δ do \oint ti superaffuso alias obtinetur, credendum
 est Acidulas scaturire ex illis locis, quæ terrâ quadam \oint li in \oplus lum minerale
 ab δ do quodam, \oint ris nimirum ut Theophrastus & Helmontius loquuntur,
 embryonato corrosâ scatent, quæ hinc soluta, aquas ejusmodi medicatas præ-
 stet, nimirum Aquæ, quæ materialiter aliquem efficiunt fontem, per aliquam me-
 talli adhuc in fieri venam sub terram meantes, cum prius aliquid \ominus is, qui in ter-
 ra est, acceperint, hujus auxilio immaturum ejusdem metalli \oint r arripiunt, &
 statim secum ad laticis orificium deducunt, ubi à \oint is vel acidi \ominus is occursum & con-
 tactus momento reciprocam actionem & reactionem in se invicem occipiunt, quæ
 nunquam desinit, donec utrumque insensibiliter consummatum sit, & immixtum
 alius generis corpori, quod aqua tum demitti sinit, & nos terram, ochram vel sedi-
 mentum nuncupamus: post cujus ochra productionem virtus immaturi \oint ris medica
 inseparabilibus acidi \ominus is amplexibus clauditur, & sic perditur vel saltem disparet;
 sed hæc mutua actio & reactio permanere potest, donec aqua terra exeunt, & ali-
 quantulum temporis postea, atque tam diu suæ virtutes medicæ communicari pos-
 sunt, non diutius, probat hoc imprimis quod modo laudatus Rochas in suâ
 Physicâ demonstrat. in Theatr. Chym. Vol. VI. ad scaturiginem horum fontium
 repererit ∇ am \ominus nam subacidam, \ominus le Hermetico aculeatam, & artificia-
 les acidule, meliores secundum ipsum, parari possint ex \oint te \oplus li δ dulo
 limaturæ \oint tis superaffuso, vel melius ex \ominus lis \oplus li \oint tis in \oint te proprio
 dilutis cum Vino, vel etiam ex \cup u \oplus li \oint tis ∇ e ad guttas aliquot infuso: quin
 & operandi modus similis sit qui à \oint te aliàs habetur, absorbendo scil. ad-
 stringendo, aperiendo: Hinc namque experimento Givre Traitte des eaux
 minerales des Provins p. 26. insuper constat, quod idem \ominus \oplus licum habeatur

tur ex minera *Jtis*, affusione ∇a & evaporatione, cujus gustus se prodit in acidulis; Verum, ut dictum, omnium verissimè cum eodem ut & *Baccio Lib. I. de Therm. Cap. I.* statuendum, quicquid aqua à metallis & mineralibus accipiunt, id dum in via generationis sunt in forma spirituum seu primi entis, accipere, coagulata enim pleraque mineralia & metalla perfecta nihil amplius deponunt, imo quia ex his nil extrahit ∇a simplex, nisi $\ominus e$ naturæ imprægnata, credendum est in *Acidulis* \ominus ejusmodi naturæ inprimis dominari, aquamque \oplus nam supra dictam subacidam, quàm *Rochas* reperit, ab hoc $\ominus e$ *Hermetico* falsedinem suam accepisse, quod in ∇a quadam origini vicina reperitur, quæque per *elixiviationem* \ominus ejusmodi (quod ∇a isti virgineæ, quæ si ad genua foditur, habetur, combinatum & in globulos formatum, Numque \sim um ut egregiam præbet clavem, de qua te *Sendivogius*) exhibet, simile illi quod denuo ex terra illa $\triangle i$ exposita haberi potest, manifesto indicio, ab astris \sim um quendam *Acidulis* infundi, easque pro ejus influxu & communicatione, receptioneque intra terram magneticam, ex benedictione DEI, ut primæ causæ, tam egregias *Vires* obtinere, & nunc hoc nunc alio tempore fortius vel debilius operari, item nunc oboriri nunc rursus evanescere, licet quoad causas secundas, ut dictum, multum varient. Dum verò taliter ∇a particulis ejusmodi metallicis, ∇eis , \sim sis, etiam astralibus imbuitur & ulterius meat, pressioneque molis æreæ in superficiem telluris attollitur, & nihilominus saporem acidum principiaque conservat, inferre est cum *Becchero*, transcolatorium terræ per quam acidulæ meant, longè porosius esse, minusque solidum quàm illud per quod ∇a communis transit, quæ particulas terreas \ominus as aliasque facile inde deponit, quamvis & ipsum Idum acidularum multum in meatu & cursu suo alterari, meliorari, deteriorari, variis succis & terreis misceri possit, variæque *Acidularum species* & *qualitates* provenire, ceu præter \oplus lum in quibusdam \bigcirc , ♀ , terra calciformis, aliaque reperiuntur, quorum omnium tamen in *Acidulis* minima datur pars ad comparationem *terre virginæ* Idæ seu *esurinæ*, seu particularum metallicarum terrestribus immixtarum ab Ido subterraneo corrosarum, qualis facilè ex evaporatione ejusmodi coctioneque harum ∇ rum habetur, prout talem hoc modo obtinui ex egregio fonte minerali nuper detecto, per bihorium à *Celebr. Principali Monasterio Murenfi Ord. S. Benedicti* distante, cujus virtus, fermentum ulcerum corruptivum enecandi, satis superque laudari haud potest, non secus ac spuma *Balneo Fidiriano* apud *Rhaticones* collecta & siccata pulverem quoque exhibet *ulceribus siccandis* utilem; Quod si verò in *Ortum* ejus inquiramus, ea *Diligentiss. Beccheri* judicio, in fornicibus centri ∇a seu in convexo firmamento ejusdem præparatur, ubi ab ∇a centrali, ex mari juxta *Cartesium* & *Schoottum*, continuo derivata, (unde & Aqua-

rum mineralium perpetuus fluxus) reactionem in se ipsa passa, velut sulphureum gas ad circumferentiam convexi extrusa, digeritur & successivè per transudantes vapores extrahitur & in partes subterraneas invehitur, ubi in variis antris, evaporantibus aqueis vaporibus, nonnunquam stitiarum instar, ad fornices & latera concrevit & consistit, ut plurimum autem ∇ æ formâ larvatur, cui solventes & adstringentes qualitates (hinc namque & ex hac ∇ a \oplus lum δ tis, ut supra jam innuimus, extrahi potest) imprimit, unde aciditas oritur & prima Aquæ mineralis acidæ dispositio: Hinc & ingeniosè totum ejusmodi negotium \oplus ris destillato comparat, ubi in 100. lb. vix δ est pars vigesima, reliqua tota augmenti substantia ex \times venit, cujus \ominus nis corpusculis solventibus, soluta δ corpuscula, licet minimâ quantitate, maxima tamen extenuatione & coloratione adherent, mixtumq; inspissant, & ad certam formam adstringunt, \ominus nam nempe & angularem. Quia verò suprâ diximus Naturam Acidularum determinare, rem adeo difficilem esse, ob diversissimas particulas admixtas, lubeat præter modum ∇ tionis solutione gallarum, mineram δ detegendi, hîc etiam inquirere, quâ aliarum metallicarum particularum admixtio detegi possit, v. g. \odot rearum, ∇ tearum, &c. Hinc dicimus ex probâ Aquarum mineralium in Henr. ab Heer Fonte Spadan. \odot ∇ is mineralibus admixtum detegi ex sedimento, communi metallorum proba, nimirum si sedimentum in fundo remanens per corrosionem ∇ R dissolutum, punctis nigricantibus ∇ tur: ∇ tum autem si sedimentum dissolutum & ∇ tum cum lamina δ rea id ostendit: δ ro si imprægnatæ essent ∇ æ sedimenti dissoluti cum δ do \sim u color cæruleus cum acrimonia insigni id proderet: si δ vel δ inessent, tum sedimentum colliquativum regulum exhiberet: si \odot vehant, liquefcit remanentia instar lactis: si materia ∇ formis videatur subesse, color albidus calcinatione emergens id monstrabit, qui & alia \ominus lia detegit. Plura de ∇ rum mineralium probationibus ac imprimis de probatione chymicâ Beberbergensium in Sueviâ desiderat, adeat Exc. Gockelii Dec. VI. Consil. & Obs. Med. An. 1683. in lucem editas p. 358. Num verò δ ∇ æ insit, id quod tamen rarò fit, proba institui solet sequens, scilicet si sedimentum laminis candidis ferris injectum odorem fœtidum instar allii de se spargeret & laminas istas dealbaret, ceu de hoc supra Sect. II. C. XI. S. 3. Et si autem in Thermis Fabariensibus sedimentum ejusmodi non animadverti possit, tamen haud adeo absona videtur illorum sententia qui de hisce Aquis statnere audent, illam vim penetrantem & mirabilia in morbis præstantem, emanare ex spirituosissimis halitibus immixtis δ bus, intelligendum nimirum per hosce primum ens metallorum summè \sim sum & Δ le præcipuè verò Auri (quod juxta ∇ & \oplus quoque fovere Fontem ad Fontem Basileæ Acta Philos. Soc. Reg. Anglic. ad An. 1661. referunt) quod (Rhumelii etiam ac Paracelsi æ-

quæ primum scaturire cœperunt, & sæpius nil nisi aquæ fontanæ sunt leviores tamen & subtiliores, curatos perfectè *arthriticos* & *contracturâ spasmodicâ* partium laborantes si in largissimâ quantitate hauserint istas, ut vel maximè comprobavit *Aqua salubris Hallensis* ⊕ *lo Ali* pauco imbuta in Viro per 9. annos *contracturâ* (ad qualem ex Colicâ biliosâ ortam mirè meritò eas extollit non saltem *Charleton Tr. de Scorbut. sed & Excell. Gerbezius Misc. Curios. Dec. III. An. I. Obs. LXXVIII. p. m. 119.*) laborante & perfectè inde restituto, sic ut referat *cit. Hoffmannus*, copiam aquarum non nocere sed illam potius maximam vim pressione suâ in *deobstruendis viis* obtinere, & *arthriticorum* naturam quæ fermè salifica est omnium optimè corrigere; Sic pro præcavendâ *phthisi* *Mortonus in Phthisiolog.* aquas minerales *chalybeatas*, & inter illas, aquas *Sadlerianos Islingtonienses*, ceteris omnibus præfert: quarum vim non tantum in multis aliis, verum etiam in semet ipso, per quinquennium jam felicissimè expertus sit, utpote quæ — tu minerali, præ ceteris copioso imprægnentur, quibus, in ultimos corporis recessus, fulguris instar, penetrantes, obstructions referant, urinamq; admodum copiosam cient; neque tamen *Potatores* ejus, *vertiginosâ temulentia*, *oppressione ventriculi*, & *ingenti manuum, pedumq; calore*, sub finem purgationis, fatigant, sicuti aliæ aquæ *chalybeatæ* solent; Sic de *Aquis acidis in Spapago* inter *Leodium & Aquigranum* refert *Solenander Consil. p. 337.* se iis feliciter usum esse in eximio hepatis calore, ventriculi imbecillitate tantâ & relaxatione, ut quotidie quod minus, semel cibum omnem assumptum reddere coactus fuerit, istarum verò *acidularum* potu se adeò confirmatum fuisse, ut illorum beneficium diu persenserit: maximè insuper ad *Acidulas* tanquam sacram anchoram recurrunt *Cachectici ad Hydropem inclinantes*, dum percurrunt obstaculum in glandulis, *lymphamq;* in debitum motum cient; verum maturè id tentandum, antequam *hydrops* ingruat, aqua que jam in pedibus & ventre coacervetur, aliàs enim magis tumorem auferent, prout & tum parum mingunt: assensum his præbet *Exc. p. m. Dn. Christoph. Harderus Scaphus. Dec. I. Ann. III. Misc. Cur. p. m. 342.* inquiens: *Acidulas in dispositis hydropem accelerare posse, credi par est, lympham augendo, acriorem violenter movendo, vasa lymphatica replendo, dilatando, rumpendo, exedendo, viscera enervando, subinde impulsâ acriore sanie, corrumpendo, & aliis, si qui sunt, modis;* Sic & Ingeniosiss. *Anglus Listerus Dissert. de Calculo* monet ab usu *Aquarum Medicatarum* uberiori, eos qui tono renum & vesicæ labefactato adeoque dispositione gaudent, quâ ipsæ ejusmodi aquæ in calculum concrecant, abstinere; & *Patinus Lettr. T. II. p. m. 624* rotundè ait: *Toutes les Eaux metalliques ont un certain sel desséchant & ennemi des entrailles.* Verum de Abusu *Acidularum* videri poterit *Clariss. Lamzverde Tr. peculiar.* Nos hîc notamus cautè agendum esse cum *Acidulis* in *Infantibus* & qui bis pueri fiunt, in *senibus*: illis namque ob tenellam fibra-

rum texturam, his verò ob α uum vappescientiam, languorem minus proportionatæ sunt, ceu & inde ad *Ventriculi robur & tonum* maximè respiciendum, an potum ejusmodi (quamvis & dum nihil retinere valet *ventriculus*, *acidula* tamen adhibentur, ut omnia corrigant) sufferre valeat, item an *fibræ corporis* in *textura* adhuc sufficienter persistent, ut acorem spiculaque penetrantia *Acidularum* pati valeant, si enim corrosio alicujus visceris jam adesset, ut in *Phthisi* confirmata, *abscessibusque internis* aliis, *pestis* instar, *Acidulis* valedicendum erit, licèt & illæ ipsæ pro præservatione *phthiseos* plurimùm faciant, si tempestivè bibantur, teste præprimis *Mortono in Phthisiolog. L. II. C. II. p. m. 43.* ubi ait: *Ceteris autem omnibus, longa experientia edoctus, in hunc finem, Aquas minerales chalybeatas præferre soleo; quippe quæ laticem serosum, magna copia, è toto corporis habitu per renes præcipitando, & hæcticum calorem sanguinis, & spirituum temperando, obstructions etiam reserando, debitumq; partium tonum restituendo, omne tetigisse punctum curationis præservatoria, vel ipsa ratione judice, comperiuntur. Quod etiam multiplici experientia compertum habui ex quo hujusmodi aquæ hîc prope (Islingtoniæ, scilicet) in usum publicum, cum inclyti Collegii nostri consensu, primùm redactæ sunt. Atque harum ope, plurimos præservatos, aliosq; quidem à Phthisi insigniter restitutos vidi, de quorum sanitate recuperanda planè desperassem, idq; non obstanti vasto eo medicaminum apparatu (quævel in Pharmacopoliis, vel in officinis Chymicorum prostabant venalia) & probatissima administrandi methodo, quæ saltem mihi constabat, nisi Aquæ istæ, vel saltem quædam aliæ earum similes, in promptu fuissent; assentitur hisce Raym. Joh. Fortis Patavinus Consult. & Resp. Mal. Cent. II. §. 28. referens, Acidulis S. Mauriti in Engadinâ superiori in Rhetiâ scaturientes Hemoptoicos, empyicos & phthificos ipsos mirabiliter restitutos se observasse. Potandi verò rationem Acidularum quod attinet seu Dietam illa non tam in eo consistit ut gradatim adscendatur, manè (quando nim. coctio ventriculi peracta, circulatio & motio sanguinis ac transpiratio liberior, tunc enim ut alia liquida, longe citius pervadunt in sanguinem, quem diluunt Θ lia ejus morbosa imbibunt ac per debita evacuatoria proscribunt) scilicet jejuno ventriculo à $\text{t}^{\text{h}}\text{j}$. & continuando ad $\text{t}^{\text{h}}\text{vj}$. quàm ut tantùm hauriatur, quantum tonus ventriculi citra nauseam & molestiam permittit, quem modum quosdam non sine juvamine observasse novi, hinc namque & stomachica ante potum acidularum usurpantur, nim. Tabulæ post pastum vel Morselli v.g. sequentes: R. Spec. conf. ZZ. coct. $\text{z}\beta$. Pulv. cubeb. el. Galang. min. Caryophyl. el. ana $\text{ðii}\beta$. cinam. ac. ziij . Macis opt. min. incis. ðij . Cort. aurant. min. $\text{ziij}\beta$. sem. integr. carui ðij . fœnic. zj . anisi $\text{z}\beta$. Cum saccharo in aq. rosar. fragr. fragor. beton. sol. $\text{t}^{\text{h}}\text{bi}\beta$. F. Morselli vel Rotulæ seq. R. Cinam. $\text{zi}\beta$. Cubeb. Calam. arom. ana $\text{z}\beta$. sem. anis. fornic. aa. ðij . pulver. sentur & cum sacch. in aq. ros. sol. addito mosch. gran. ij . f. Rotulæ.*

Extus verò *Ol. stomath. Craton. Balsam. Peruv. Ol. nucist. cum Ung. pomat. com-*
mixtum, adhiberi in casu necessitatis solet: Intermedio potu & post illum
 communiter etiam usurpantur *Tabula specierum Diarrhodon Abbatis*: quam
 maxime verò præparatio decens, ad meliorem *acidularum* operationem mo-
 lestiarumque quæ ex resolutâ ab illis viscosa acidâ saburra emergere quan-
 doque solent, aversionem, instituitur *Purgatione* decenti, *Extr. v. g. catholi-*
ci ʒj. cum *Ol. anis. gut. j.* ad *Pilul. num. XI.* quæ & post absolutum *Acidula-*
rum repetitur *Pulv. ex rad. Jalap. Crem. ☐* aut *☐ro ⊕ lato, Santal. citr. Ol. ʒ.*
anis. gut. j. caute tamen dosin instituendo, ne ductibus corporis nimium
 apertis, tunicaque mucosâ *ventriculi & intestinorum* satis absterfione *acidula-*
rum denudatâ, *hypercarthasis* ingruat, ut sæpe accidere solet. Intermedio
 tempore potius ad symptomata respiciatur, ut si v. g. *Alvi constipatio* obve-
 niat, usurpetur *decoct. fol. senn. cum prunis* apud *Verzascham* in *Herbario* p. 744.
 communicatur: *Rx. Fol. senn. el. ʒj. Crem. ☐ ʒij. sem. anis. ʒj. Ind. sacculo,*
affund. Aquæ font. & Vini ana quart. j. adde *Prun. Damascen. quart. j. coq. lento*
igne ad tertiæ partis consumptionem, dein ab igne semot. add. sacch. ʒj. ci-
namom. contus. ʒß. horâ unâ ante prandium capiantur de his *prunis num. 4.*
aut 5. & totidem liquoris cochlearia: Usurpatur & *Anisum laxativum*, in
 quo tamen *scammonium* inæqualiter dispersum est, cautè agendum: pro *hy-*
pochondriacis specialiter quoque utiles *Pilula gummosæ*. Pro *Plethoricis* etiam,
 subtiliato nimis sanguine, V. S. Quod si *flatus* nimis eleventur, utiles *Elixir*
vita Matthioli, ☐ *☐ dulc. Aq. menth. chamomill.* Si inappetentia adsit *Elixir*
Propriet. Parac. cum Essent. absynth. zedoar. Tussis si urgeat *Aq. veronic. scabios.*
fl. acac. cum sacch. cand. vel Rotula papaverina illam mitigabunt, modò non
 procedat ex *phthisi*, vel *hemophthisi*, tum namque facilè ex improvise subi-
 tanea mors ingrueret, uti accidit cuidam apud *Helvvigium* in *Observat. Med.*
Phys. LXII. cujus occasione doctissimo scholio (ut solet) *Exc. Celeb. Dn. D. Schrö-*
ckius L. fil. Præs. Ampl. Fautor ævum colendus ex Poëta præfigit:

Temporibus Medicina valet, data tempore profunt,

Et data non apto tempore, Vina nocent.

De his verò videantur præcipuè Auctores qui de *Acidulis* in peculiari scripse-
 runt, ut est *Sebizius* qui de *Acidulis Alsatia, Griesbacensibus* nimirum, *Petrinis,*
Antegastensibus, Ripelssaviensibus, Gebersvilenensibus; de *Bois* qui de *Acidulis Egra-*
nis; *Joh. Dan. Horstium, Lud. Cbrist. Gukelinum,* qui de *Acidulis Schvvalbacensi-*
bus. *Excell. Dn. D. Vitum Riedlinum, Practicum Augustanum felicissimum,* qui
 de *Überkingensibus, Ramlovium & Bolmannum* qui de *Wildungensibus & Pyrmön-*
tensibus Descriptiones particulares communicarunt. Vid. & *Paracels. de*
Therm. Tr. VI. ubi de harum *Acidularum* virtutibus tractat & *Acidulas Mauri-*
tianas in Rhetia Acidulis Gippingensibus in Ducatu Wirtenbergico similes dicit,
 imò

imò iis præstantiores esse judicat. De innumeris aliis videatur, præprimis
Thurneiferus de Aquis medicat. Europ.

C A P II.

D E T H E R M I S.

THERMÆ, blanda naturæ dona, ob vim calefaciendi ita dictæ, sunt aquæ minerales calidè à terra, vel etiam alicubi ex aquis scaturientes; Tales sunt *Therma Wisbadenses, Badenses, Fabarienses, &c.* Causa caloris Thermarum à variis variè traditur, *Beccherus* illam adscribit subtilibus quibusdam & summe raris ☐eis atomis, centralibus, vapores aqueos concomitantibus, & à quibus virtus medicinalis, penetrativa ac etiam à corruptione præservativa (ceu ova taliter à putredine in digestionem vaporosa diu detenta incorrupta permanserunt) dependeat; Hæc ut ingeniosè ruspata sunt, ita tamen maxime audiendus erit circa hæc *Rochas de ☐ratu* ut qui ipsemet in rem præsentem ivit & invenit effodiendo thermas *scaturiginem aquæ frigida saporis falsi*, quæ alluendo & permeando mineras ☐ris cum ☐reis partibus effervescentiam concepit & aquam thermalem constituit; quare & ingeniosè apud *Blondellum in Prob. Therm. Aquisgranens.* genuina & vera *Aquæ ferventissimæ indefinenter scaturientis causa* constituitur in ☉le ☿do concentrato ☐neâ naturâ gaudente, vel potius in particulis materiæ subtilis, inviscatis & implicatis particulis crassioribus, ☐stribus & ☐osis in maximo motu & agitatione constitutis; Ex his *Ignis quoque subterraneus* originem suam ducit, id est, partium ☒darum & fluidarum nimia agitatio & continua ejus viciniæ corporum mutatio, ille visceribus terræ interioris inclusus, cùm in manifestam flammam non semper erumpat, ob æris impeditum accessum vel partium crassiorum immixtionem, halitus ☐reos ☉le concentrato subtiliori (quale evaporatione facta, remanet colore albicans & in plurimis sapore amaricans, quod tardius in ☐ frigidâ quàm calidâ, citissimè autem & cum ebullitione in ☌ solvitur & alcalinam suam naturam præcipuè ex eo detegit, quod cum acidis effervescat *Syrupum violar. viridem* reddat & ☿rum aurantio colore imbuat, ceu experimenta instituit *Fouet dans nouv. Syst. des Bains Paris. impress.*) refertos ad superiorem ☐æ interioris regionem expellit, qui eò propulsi in occursum cum ☐is radiis ☉ribus sibi obviis imprægnatis se conjungunt & partes subtiliores ☐osæ utriusque corporis intimè uniuntur; Aqua verò sic ☐reo acido centrali tepore ex mutuo partium al-lisu imprægnata, per canales ejusdem ☐æ pergens corpus metallicum ☉num in occursum sibi objectum invenit, idque ratione ☉lis sui centralis penetrat, ratione verò humidi dilatat, unde particulae ☉næ in corpore metallico prius coërcitæ

coërcitæ nunc quaquaversum agitatae, capsulis quibus detinebantur disruptis, erumpunt, magnam effervescentiam cum acido existente in ipsa ∇ faciunt, unde calorem hujus maximè augment & intendunt; quare ∇ non nisi maxime ebulliens fertur ex pressurâ aëris in ∇ æ hujus superficiem, ubi scilicet *Scaturigo* & *Fons* ejusmodi *Aquarum* constituitur. Confirmant autem hæc præter alia *fodina lapidis calaminaris*, qui ad thermas conspicitur, ceu cujus aliàs frustulo \cup ui acido imposito tam magnus æstus concitatur, ut vitrum vix manibus præ calore quis continere possit, item *marhasita* seu *gleba* ∇ reo \ominus na, quæ aquâ pluviâ conspersa mox incalcescit. Quia verò sic similis ferè conflictus hîc observatur, qualis aliàs existit in ramofarium & \ominus narum partium nimia agitatione, materiaque subtilis, maxime verò \cup us ∇ reus (qualis in *Thermis Badensibus* in Helvetia gustatis facilè se prodit) in *Thermis* emicant, de omnibus *Thermis* actu calidis per omnes regiones dici potest eas ∇ re esse infectas, quamvis & pro admixtione aliorum mineralium virtus earum variet, unde & quædam *calcaria*, *nitrosa*, *aluminosa*, *salsa*, *bituminosa* appellantur, item ob \int tem, ∇ um, *pyritis* qualitates denominationem inde recipiunt: fieri scilicet potest, ut partes bituminosæ quæ ex aqua marina in centrum ∇ æ instillante illic colliguntur ulteriusque præparantur, ex protrusione in circumferentiam cum aqueis vaporibus in mediis viis ab aliis particulis inficiantur, aliterque sic modificentur, ut sic *diversa phenomena diversiq; effectus* à diversis *Thermis* inde conspiciantur; sic namque dum ∇ lapisq; *calaminaris* thermas imbuunt, affusione \cup us ∇ ci aqua thermalis apud ipsam scaturiginem ∇ tione ∇ manifestatur lapisque calaminaris, color namque cineritius lapidum super quos aqua ejusmodi fluit, manifeste innuit ∇ & lapidem calaminarem, qui cuprum aliàs pallere facit, ceu hoc demonstrant *Thermæ* in *Valesiâ* erumpentes. Curiosus & in hisce fuit *Illustris Boyle in Apparatu ad Histor. Aquar. Mineral.* qui quod \cup um suum ∇ reo- ∇ lem (ex \ominus le ∇ ri, ∇ re & \ominus le ∇ co ∇ tum) in se clarum à \oplus lo (non minus *Dantiscono* magis ∇ reo, quàm *Anglicano*) nigrum subito adsciscere cerneret, probabilius ∇ ra in aquis interdum delitescencia \oplus li ipsius *adminiculo* investigari se posse autumavit, præsertim quia *Infusum gallarum* corporibus nonnullis metallicis seu mineralibus de \int te haud participantibus v. g. \int co &c. detegendis est impar, partim etiam cum certo quodam concreto naturæ metallicæ, ferri tamen experte, pariter colorem satis obscurum iniit, vice versâ verò cum liquore alio \int te saltem infecto immutationem ejusmodi coloris intulit nullam. Quod si tamen, ut moris est ex *Coloribus* variis immutatione texturæ corporis variè quoque variantibus, hîc *probam Thermarum*, quid vehant vel minime vehant, instituere velimus, maxime quid certorum liquorum affusionibus ∇ tur, dicere possumus, *Ther-*

mas quæ infuso gallarum haud nigrescunt, ☉lo quoque destitui, uti & ☉tro si ☉lia post aquæ evaporationem relicta cum carbonibus haud deflagrent, quin & X co, si commixtione ☉lis ☉ri odor ☉sus se haud prodit, ut ex supra allatâ ☉lium doctrina facile colligere est. Quod si verò sulphuris examen consideremus, oppidò apparebit, in Thermis principia hujus copiose dispersa esse, sic enim non tantum manifeste odorem sulphureum spirant ac in scaturigine flores sulphurei nobiles parietibus adhærentes colligi possunt, sed & admixto ☉le alcali ☉tatar, uti affusione spir. *ci. Acidum verò quoddam adfit, probat effervescencia cum ☉e ☉ri quod tamen quia in Ortu Thermarum ex reactione nonnihil mitigatum est, locum etiam admiscit ☉li alcali, ceu cujus præsentia arguitur non saltem evaporatione, sed &, ut supra jam dictum, ex emergente colore viridi, si Syr. Viol. vel Succus Cyanî affundatur, item viride corpus cum acido dissolutum in cæruleum mutans. Quia verò primariò in Thermis ejusmodi sulphur conspicuum est; Virtus earum omnino etiam ex hoc deducenda erit, hinc namque, ut sulphur, thermæ hæc potenter emolliunt, resolvunt & discutunt, probè tamen respiciendo ad temperamentum balneantis, quod si biliosum sit, facile poterunt thermæ ex vi dissipandi effectum nimis intendere & succum nutritium plus quàm decet exhaurire, tabemque accelerare (ceu non ita pridem triste hujus rei exemplum in Viciniâ nostrâ observare datum) humoresque reliquos incendere, unde pituitosis magis conveniunt ac morbis chronicis detentis, ut affectibus partium nervosarum, paralyfi item, partium externarum, v.g. ulceribus, fistulis, erysipelati exulcerato, &c. confirmant hæc, quod Thermæ ☉rata artificiales, ut Acidulæ, ejusmodi parari possint, dum juxta Rochas respiciendo, ad aquam salis assumitur ☉☉ ☉rique commiscetur, ut bulliant in Aqua comm. ad solutionem & niveam albedinem, huicque aquæ herba nervina incoquantur vel ex crassamento sulphureo circa aquas ejusmodi sulphureas reperto, see. nunquam satis laudatum Rochas p. 68. extractio instituitur dictæque herba nervina cum catellis junioribus unâ commiscetur, quo pacto testatur se Turini nobilem paralyfi cum colicâ nephriticâ detento magnâ cum nominis famâ sanasse.

Cæterum Aquarum Thermalium in Europa quàm plurimæ reperiuntur: In Germaniâ nimirum sunt 120. In Galliâ 45. In Italiâ 85. In Hispaniâ 40. In Lusitaniâ 8. In Hungariâ 9. In Poloniâ complures: In Illyrico 16. In Graciâ & vicinis Insulis 22. In specie Madera & Azores Thermis scatent, & in Lusitania celebres sunt Thermæ Obidos, Caldas, & Balnea Algarbiorum. In Angliâ sunt Fontes calidi ad Aquas Solis in agro Sommersets, & alter ex clivis Divi Vincentii prope Bristoliam singulis æstibus demersus, Buxtonæ in agro Darbriensi octo ex rupe erumpentes intra septem ulnarum spatium. Fontes Pur-

gantes ad *Ebbesham* in Surreia, ad *Lewsham* in Cantio, ad *Barnet* in Middlesexia, Spadani in agro Eboracensi, prope *Burntwood* in Essexia, non procul *Stanes* in Bercheria, ad *Hailweston* in Cornubia, ad *Willinborough* in Northamptonia ∇ & cujusdam deceni ab Exonia milliaribus distat meminit Ds. *Guntborp* literis ad *Merret. in Pin. p. 220.* datis quæ ex ipso fonte haustæ blande purgat, at inde deportata ad aliquot milliaria hanc virtutem unâ cum sapore & odore amittit. Hujus farinæ plurimi alii apud Anglos. *Diuretici* sunt *Tunbri-*
genses & *Sussexiensis* & *Eboracenses*, & ad *Newnham* regis in agro Warwicensi cui si \ominus admisceatur laxat ventrem si saccharum sistit alvum. Petrificantes, *Knaesburienses* in agro Eborac. ad *Egerton* prope *Lenham* in Cantia, & ad *Abbatiam de Boxley* juxta *Maldstone*, ad *Kingsmill* ex adverso Collegii *Magdalenensis* Oxonii, ad *Lutterworth* in Leicestria, ad *Eldenhole* in agro Darbiensi, ad *Newnham* Regis in agro Warwic. vid *Ger. emac. 1587.* ad *Boughton* Northampt. cranium *Fuller, 250.* ad *Shelly* non procul *Chipping Unger* in Essexia, his addit *Merret. puteum Droppingwell* dictum in agro Eboracensi, & *Wockeyhole* non procul à Bristolia, ad *Fenderdon* in Essexia intra 5. vel 6. annos lapis manifeste augetur, ab ∇ a incidente. Salinus prope *Harwich* in Essexia & *Lemingtonia* in agro Warwic. Ex sequentibus \ominus conficitur videl. ex fontibus ad *Droitwich* in agro Wigorn. ad *Nantwich*, *Northwich*, & *Middlewich* in Cestriensi, & \ominus niger vulgo *Bay salt* excoquitur in agro Hantonien. In *Hispania* *Caldas del Rey*, *Balneum* ad oppidum *Tralus*, *Nava fons* in Archiepiscopatu *Toletano*, &c. In *Galliâ* *Thermæ* ad pagum *Dax* inter montes *Pyrenæos*, inserviunt *Arthriticis morbis*; ad montem *Balarvæ* *Balarvæ* juxta *Biteras*; *Thermæ de Baignieres*, *Thermæ de Bareuges*, quæ Regi *Christianiss. Ludovico XIV.* hodie regnanti aliquoties proficuæ erant: Hæ *Thermæ* verò omnes sunt in subpyrenæorum montium tractu & à *Dn. du Clos* inter *Aquas miner. in Academia Scientiar. Reg. examinatas* descriptæ. In *Arvernia* sunt *Aquæ Vic le Comte* & *Ayges Candes*, sequuntur *Aquæ Nivernenses* & *Borboniæ*: meretur quoque considerationem *Rivus* propè *Claramontium*, qui pontes accolis facit vi suâ lapidificâ. In *Germania* quot *Thermæ* ut & *Acidulæ* divinâ benignitate scaturiant, specialiter describit in *Chorograph. German. Jac. Schopperus*, in primis verò ex iis eminent *Thermæ Piperinæ* in *Rhetia*, in profundo montis hiatu sitæ & à *P. Stöklino*, tum *D. D. Zimmermanno 1682.* tractatu peculiari adumbratæ; ut & *D. Joh. Abiss Medico Curiensi*, qui *Cap. I.* *Aquas* has non nisi æstate (hyeme enim parciore sunt) copiosè prosilientes ferrum purum (cujus fortè ratio illas obscurâ aliquâ aciditate inter sorbillandum jejuno stomacho eas præditas esse *Exc. Wagnero* visum fuit, licet alii eas oleo amygdalarum dulcium comparent) ∇ am similem ∇ & sigillatæ, \oplus um & \odot um purissimum continere docet, uti ex squamma auri appareat quæ in hac commemo-

ratâ ∇ æ malsâ continetur; Quare utiles sunt pluribus cerebri & generis nervosi, artuum, uteri & renum, cutis, item affectibus, hypochondriacis præprimis in potu salûtares, ut & iis qui malignis & malè curatis ulceribus, canceris item & fistulis detinentur; noxias autem illas deprehendimus cachecticis (ut haud ita pridem in Mercatore quodam videre licuit) hydropicis, phthisicis, hecticis, ictericis, lue ♀ ereâ infectis, leprosis, dysentericis, mulieribus gravidis, non secus ac hoc etiam nobis dicendum de *Thermis Badensibus* (quarum nomine falli *Christianum Weißium in Geograph.* animadvertimus) in Helvetia in Argovia ad Limmagi utrumque latus sitis quæ plurimo sulphure & sale imbutæ sunt, & hinc obstructionibus uterinis solvendis percommodæ, cujus ratione sterilitati præprimis medentur, ac etiam cerebri frigidis & humidis affectibus asthmaque leniunt; *Gesnerus in Epist. Med. pag. m. 51.* refert se illas copiosè bibisse & non parùm inde humectatum fuisse, licèt sulphur, alumen & salem contineant, quùm tamen *Wepfer. in Tract. pecul. de Potu Therm. lit. C.* refert: Thermas has & omnes alias quæ nostris è jugis erumpunt ex insigni calefaciendi & siccandi vi attenuare, incidere, abstergere & humores ita præparatos per \square nae vias, sudores & ventrem evacuare (prout Piperinæ quoque stomachum primis diebus, si impurus sit, evertant) hincque potas convenire in intemperie frigidâ & humidâ ventriculi, ejus doloribus distensivis, appetitûs dejectione, Lienteriâ, Diarrhœâ pituitosâ, obstructione mesenterii ♀ tarea ut & hepatis ac ejus ἀντοξία , in Cachexia si viscera salva sint & causa continens pituitosa, in Podagra, Asthmate, Dispnoeâ à pituita tenaci; in fluore albo, &c. id quod tantò felicîus præstant, quo particulis mineralibus, sulphureis & \oplus laceis à pyrite, qui fere semper præsens est, sunt ditiores & aqua plus minus calida profilit, licèt aqua quandoque ad scaturiginem ita calida sit, ut manum adurat, quùm tamen sulphur nullum sensibus percipi possit & aqua ἀπὸ τοῦ sit, ut in *Thermis Leucensibus* in Vallesia observare est: Contrariæ his Thermis sunt *Schinznacenses* seu *Habsburgica* à vicini pago & arce ita dictæ prope *Brugum* in Helvetia sitæ, ceu quæ summo opere foetent & ova putrida redolent, idque ob vapores sulphureos à pyrite enatos & mox in ipsa nativitate præcipitados, ceu cujus dejectionis odor hic putidus effectus est, ut vel maxime probat flos albicans, qui merum sulphur est, aquis innatans & si ϋ tum immitatur, nigro colore illud tingens, ut de his fontibus accurate differit *Marr. Lister. de Font. Med. Angl. Cap. XI. p. m. 57*: Quia verò thermæ hæ \ominus copiosum unâ vehunt, (ut in earum probatione quam mox subnectemus, patebit) dubitamus, an earum potatio tam frequens adeo sit laudanda, licèt ob vim \oplus licam è pyrite ut dictum haustam melancholico-maniacis optime eas cessisse noverimus, externe verò egregie conducunt ulceribus rebellibus,

bus, scabiei, lepræ incipienti, morbis uterinis, sed articularibus in Mulieribus præsertim eas nocuisse potius dicere possumus; hac in re consentientem habemus Excellentiss. p. m. Wepfero, cujus Examen hujus Aquæ prope Habsburgum Argoviæ in Arola Flumine calide scaturientis sequens est: I. Aqua vitris excepta & accuratissimè tectâ, clara perspicua & veluti ab omni permixtione aliena fontanæ simillima apparuit, quod signum mineralia ei per minimas atomos permixta & dissoluta esse. II. Vase aperto sulphureum odorem fortiter spiravit, exceptâ cochleari Dreo & subjectâ cereolâ accensâ tantus erat, ut totum conclave fœtore suo sulphureo impleverit civisq; Bruggensis cochlear tenens, donec aqua ferè expirasset, propè in lipothymiam inciderit, diu remanente anxietate circa præcordia, etiam postquam aëri puriori se contredidisset, ut cordialibus reficiendus esset, non secus ac Puteolis in regno Neapolitano, ubi magna Thermarum abundantia est, ibiq; canes in speluncam missi emoriuntur, nisi protinus extracti in vicinum lacum projiciantur: homines verò si erecti illam ingrediantur lipothymia aliisq; cordis affectionibus obruuntur, nisi se profundè incurvent & maturè aërem liberiolem & mundiolem hauriant. Quæ innuunt aqua isti permisceri particulas subtilissimas velut spirituales ac propè & cales, associatas plerumque sulphuri. Hæ particulae vix seorsim colligi & sisti poterunt sub formâ liquoris vel spiritus sive vegetabilis sive mineralis; Nulli tamen dubitamus sub specie florum & nî aut similitum per Δ tionem quandam excipulo cuidam amplo & peculiariter ad hunc laborem comparato adhaesuras. Procul dubio lateribus petrosis in scaturigine florum sulphuris formâ adhaerentes invenirentur, si eousq; pertingere liceret, quales copiosè conspiciuntur & colliguntur Badæ in Argoviâ, inprimis in illâ scaturigine, quam vocant den heissen Stein, propè Thermas S. Verenæ. III. In Aquâ nullum Saporem deprehendimus, ex quo de contentis in hac aquâ reconditis & à copiosâ aquâ obvelatis quidquam concipere nobis licuisset, nam insipida tum cum repida tum frigefacta instar fontanæ purissimæ videbatur; existimavimus tamen omnino aliquid amplius ob fœtorem Δ r latere: itaq; hac implevimus cucurbitam capacem & imposito alembico vitreo aquam abstraximus, ut omni suspitione adsciti corporis metallici alieni tuti essemus; prodiit aqua insipida & propè inodora per alembicum omnis, beneficio balnei per Δ .am; in fundo cucurbitæ permansit terra alba subgrisea, ex mensuris aquæ triginta circiter, satis copiosa: sedimentum hoc terreum erat acre, linguam pungens, salsum. IV. Sedimento huic affudimus Aquam fontanam calefactam iteratis vicibus, illam partim decantavimus, partim per chartam emporeticam percolavimus, ut partes Θ nas omnes sinceras & ab omni inquinamento terrestri puras obtineremus: elixiviato, ut loquuntur hoc sedimentum seorsim Θ & ∇ am collegimus. V. Ex lixivio Θ evaporatione collegimus, quod iteratâ solutione candidum reddidimus: hoc Θ fixum culinare persimile gustui apparuit; merè tale indicare nequivimus, nam aliquantulum gustus instrumen-

tum corrugavit: merè tamen \bigcirc nosum esse neutiquam censere potuimus, imò ambiguum nobis videbatur aliquid \bigcirc ris ei permixtum fuisse, nam \oplus lum quod certò certius his thermis permixtum, quoque corrugat: ubicunque enim sulphur minerale est, ibi quoque occultum \oplus lum probat Spiritus sulphuris acidus; veritas rei explorari poterit. Δ one totius sedimenti bene siccati & in globulos formati per retortam, eâ ratione quâ Spiritus \ominus lis aut ∇ Δ tur, si prodiret spiritus merè acidus maximam partem \ominus culinare simile nuncupandum foret; si vero ∇ ti similis, tum alia \ominus lia scil. \oplus lum & \bigcirc en admixta statuendum esset, aut etiam \bigcirc . VI. Terra elixiviata & quantum possibile à \ominus bis liberata candidissima evasit, prorsus insipida instar cretæ & exiccans: post aliquot dierum repositionem saporem \oplus licum contraxit: à calcinatione in χ bulo sulfuginosa rursus apparuit: fortè \oplus lum renatum fuit in hac terrâ aliàs insipidâ & cretaceâ, eâ ratione quâ Colcothar reviviscere solet. VII. Seorsim sulphur separare nequivimus: flores ejus colligendi essent magno apparatu & ex copiosâ aquâ peculiari artificio & Vitris seorsim ad hoc opus excogitandis. VIII. Aqua seorsim inter evaporandum collecta insipida & instar fontanæ perspicua erat: cum illâ tamen non destitimus alia experimenta facere: Ab Oleo ∇ ri per deliq. factò nihil præcipitabatur, unde nihil amplius mineralis crassioris permixtum collegimus. Ex infusis Gallis Turcicis TRa eliciebatur flava intensior, indito \oplus lo dilucidior, unde non expertem subtiliorum particularum \ominus narum & sulphurearum concludendum erat, quod magis innocuit, postquam TRa Gallarum cum aquâ, in quâ oleum ∇ solutum erat, miscuimus, nam inde hac crassior, turbidior & obscurior & quasi grysea primùm postea subviridis reddebatur, TRa \oplus lica & Gallarum evasit atramentum dilucidius & fuscum perspicuum diu manens quàm nigrum. Plura alia tentassemus, si ∇ quâ copiosâ recenter à scaturigine allata ad manus fuisset; id tamen ubique locorum fieri potest, scilicet seorsim aquæ huic thermali additis \bigcirc , ∇ , \oplus lo, gallâ, \bigcirc ne, \oplus tro aut horum spiritibus, observando & annotando varias ejus mutationes. Ajunt \bigcirc ab aquâ hâc ut Badensi splendidius reddi, sed coloris plumbei evadere & nigrescere Vasa Δ tea, imò hac quandoque æruginem contrahere; verùm ex phenomenis à nobis observatis præcipuè harum Thermarum Virtutes elicere licebit, quatenus pertinent ad conservandam valetudinem, præcavendos & curandos morbos sive foris adhibeantur, sive intra corpus admittantur legitime administratæ. Accuratè omnia definiri possent, si certa proportio inter aquam elementarem & mineralia determinarentur, quod fieri potest in loco scaturiginis aut vicino à mediocriter Chymia perito; Certum tamen est ∇ am aliquot mille vicibus superare mineralia. A \ominus e culinari simili obtinent vim attenuandi, incidendi, detergendi: à \oplus lo, & si fortè \bigcirc nus quid contineant, corroborandi & siccandi: à \ominus e & ∇ re sylvestri vim penetrandi & intimos quoque profundissimos quosq; vasorum recessus, obtinent: propter copiosam admixtam aquam elementalem & omnino non mille-

cuplo \ominus lium quantitatem superantem ita attemperantur, ut nec tenerrimis particulis sive intus sive foris nocere possint, nam ita ab aquâ diluta reperiuntur, ut nec vel minimum salini gustu cognoscatur, imò potius dulces appareant: particulae \ominus nae Λ les & Fea quoque ita per aquam secundum minimas particulas & atomos dilatantur, ut potius thermarum efficaciam intra corpus augeant, quam ut illas nocuas reddant: non secus ac in Acidulis fieri solet, quamdiu enim hæ particulis his foetæ sunt cum magno fructu secundum leges Medicas bibuntur, si verò quas spirituum nomine dignantur, evaporarint, intra corpus cum damno stagnant; Acidulas autem talibus particulis scatere, id propè cum damno D. Helvicus Dietericus expertus est in Examine Acidularum SWalbacensium per retortam: Rottenburgi ad Nicrum in campo propè scaturiginem prati portio est, in qua herbae non, latè surgunt, si illuc perveniant pulli Gallinacei pedibusq; ∇ am fodiant alimenta quarentes, vertigine primùm corripuntur, & nisi protinus abigantur, mortui concidunt: imò tales particulae faciliè in potatione acidularum, in balneo autem quolibet adgnoscentur; verùm tantùm abest ut propter hos spiritus acidula spernantur, quin potius vel præcipuè expetantur; his autem orbatae, abjiciantur. Insuper Thermæ multis in affectibus præ acidulis utiliores sunt, quia actu calidæ sunt & partibus nervosis gratiores. Bada potæ ex scaturigine valde calidæ in ore linguâ & faucibus tepidæ apparent, quod procul dubio in his quoque observabitur. Proderunt ergo in Cacochymia seu vitiosorum humorum abundantia in tota M.S. aut illorum stagnatione in unâ vel pluribus partibus dum acidus, amarus, acres, salios copia aquæ diluunt & mitiores reddunt, crassos, torpidos, mucosos, tenaces attenuant, abstergunt & viis expeditis osculûsq; excretioni dicatu referatis secum abripiunt, ut citra fortiolem irritationem evacuentur, per alvum, urinam, sudores, insensilem transpirationem, salivationem, aliasque vias ac evacuandi modos. Proderunt potæ ergo si in ventriculo saburrâ sive acidâ sive amarâ sive mucosâ fuerit; tollent ructus, cavebunt vomitus matutinos, cardialgias, anxietates, appetitum reparabunt, aliâq; similia symptomata avertent corrigendo, eluendo & mundando ventriculum. In Intestinis à Colicâ frigidâ potissimum præservabunt, rugitus tollent, alvum apertam servabunt & prout ventriculum eluerunt, ita quoque Intestina. Ductus bilarios in hepate referabunt, si modò lèterus non foveatur à scirrhus hepatis: Renes ab arenulis & muco mundabunt; inprimis autem in decantato illo morbo hypochondriaco multùm valebunt & quidem meliore cum fructu quam Acidula aliq; potus actu frigidi aut ex multorum simplicium farragine in solo juscule carnis aut aqua decocta, bibentur: attamen non tutæ erunt in ulceribus profundis ventriculi, intestinorum, renum, vesicæ, pulmonum. Eugiendus omnino harum potus in Calculo vesicæ & renum, quod asperior inde redderetur cum doloris exacerbatione intolerabili. In Lienteriâ & fluxu Cœliaco cum aliis stomachicis sumptæ non exiguam opem ferrent, Verùm in Dysenteriâ non nisi cautiussimè concedi

concedi possunt, vix unquam solæ. In Tenesmo additis aliis congruis formâ Clysteris quandoq; injicerentur fructuosè. Hydropicis potum Thermarum suadere temerarium foret, quia nobis pollicere nequimus Aquam omnem evacuatam iri, quin verendum ut augeantur, nisi fortè in Anasarca quadam ab infarctu humorum frigidorum. Impotentia à causâ frigidâ cum infessu mederentur ut & in Sterilitate foeminarum à causâ frigidâ eodem modo in usum vocata. In bronchiorum infarctu à causâ frigidâ, ut & post pleuritidem citra Empyema, difficulter respirantibus mirè potas profuisse novimus; at Phthisicis & Empyicis nocentissima essent, ut & in Asthmaticis & palpitatione cordis ab hydropè pectoris aut pericardii; si verò palpitatione penderet ab incipiente cordis polypo non spernendum remedium essent, juncto aperitivorum usu. In Catarrhis varii generis externis prodesse, quatenus horum materiam alibi subducerent; verum illi qui Apoplexia obnoxii sunt aut ejus prodromos vertigines scilicet pertinaces, memoria imminutionem insignem ac intempestivos dormiendi necessitates præsentunt, sibi à Thermarum potu & infessu caveant, nisi affectum accelerare velint. In Cephalæa & hemicraniâ inveteratâ non præstabunt quod speratur; imò nocebunt, nisi prudenter administrantur. An in Quartanâ diurnâ inveteratâ rebelli utilis futurus sit potus; definire non possumus, utpote hac in re experienciâ destituti; attamen si viscera nondum penitus indurata nec hydrops præ foribus esset, cum aliis specificis procul dubio illarum potus non penitus improbandus foret. Harum Thermarum Infessus proderit in variis cutis vitiis, scilicet in Scabie, etiam foediore, quandoque Impetigines aufert, prodest in ulceribus dysepulotis etiam cum ossis carie junctis, si absit febris hectica, nam more aliarum thermarum ad expulsionem ossium cariosorum, festucas lignorum, ferramentorum, globulorum plumbeorum, frustulaq; lapidum multum conferunt. At in Cancro, cancrofis ficibus, in excrescentiis à lue venerea periculose, ut & in tumoribus illius gummosis plerumque existunt. Infessus quoque quandoque adhibentur cum fructu in Paralyti & atrophia à causâ frigidâ. Contra Arthritidem & dolores podagricos vix suaserimus, territi monito Clar. Thonneri per I.X. annos Pract. Ulmens. Celeb. qui rarò his vel nunquam proficuas comperit, quod nos etiam nostrâ experienciâ testari possumus. Commendantur contra dolorem ischiadicum, verum & in hoc plus nocuisse quàm juvasse scimus. Plura hic accumulare non licet, quia hoc examen in volumen excresceret, hoc tamen superaddimus; Ægros antequam harum Thermarum usum internum vel externum suscipiant, optimè facturos si Medicum peritum prius consuluerint, ut primò morbos examinet indicetq; num convenient? dein modum utendi explicet, significetq; quid ante, quid in & quid post curam agendum? quæ vitanda sint? Denique ut illis prospiciat de necessariis ad felicem eventum obtinendum remediis. Atque hæc de his Thermis hac vice sufficiant, quæ bonâ fide communicavimus. Scaphusii d. 13. Xbr. 1694.

J. J. WEPFER, M.D. Scaphus, L. L. SECRETA, M.D.

Per exiccationem aquæ hujus thermalis in cochleari multum salis deprehendi, gustu culinari non abfimilis; Idem in Thermis Badensibus deprehendi.
Hiatibus & fissuris lapidum in thermis Bollenfib. & Seckingenfib. multum florum salinorum candidorum adhæret.

Aliæ Thermæ in Helvetiâ è pyrite & lapide calcario vegetantibus calorem suum mutuantes eumque vel majorem inde aut minorem, sunt Thermæ Ebrodunenses in ditione Bernensi, Bormianæ in Bormiensi in Rætia, Massinenses apud Volturenos, & Brigenfes in Vallesiâ, Salsius in valle Salsiâ, ut & non negligendæ Thermæ Plumbariæ in Lotharingia à *Paracelso* Cap. IV. de Therm. pag. m. 50. laudatæ à Basiliensibus singulis annis frequentari solitæ, sulphur embryonatum seu halitum sulphureum copiosum è pyrite ipsis communicatum cum intenso calore vehentes & proin coagulationibus internis (in Vaporario præsertim) solvendis utilissimæ expertæ, ut & in ulceribus rebellibus, utiles; Ex iisdem principiis vires suas mutantur *Ferina* à *Joh. Deucero Theologo* descriptæ. In Bohemia Thermæ Carolina à *Summero* & Anonymo quodam An. 1695. Lipsiæ laudatæ, præsertim etiam pro usu internæ, & examinatæ. Vid. *Crat. Epist. Med. L. I. p. m. 257.* In Sueviâ sunt *Biberacenses* à *Salom. Braunio* unâ cum observationibus depictæ; *Göppingenses* in Ducatu Württembergensi: *Cellenses* ad nigram Sylvam; In Ducatu Brandenburgico *Weihenzellenses* descriptæ à *Joh. Laur. Lælio*. *Wiesbadenses* prope Acidulas Swalbacenses doctè à *Joh. Webero* & *Joh. Gotsfr. Geilfusio* laudatæ: *Embsenses* juxta lacum Acromium; *Geberswilenses* in Alsatia: *Badenweilenses* in Marchionatu Nephriticis proficuae; Et si de Balneis aliis Helvetiæ loqui velimus, quæ arte demum calefiant, non reticendæ sunt hîc in viciniâ Aquæ *Meltingenses* in diocesi Solodorenfi, ☉lum juxta ♀ & ☉ aperte prodentes, & obinde membrorum contractioni dolori ischiadico (expertî loquimur) cutis vitiis, uteri malis frigidis, aliisque artuum medentes, id quod etiam præprimis de *Balneo Fliehenfi* milliari uno Basileâ distante & ad radicem brachii montis Jurassi Blauii dicti, in prato profilit, dicendum ceu qui *Urstisio in Chron. urb. Basil.* referente lassitudini & nervorum imbecillitate, cutaneis morbis at humoribus adustis enatis, uterique morbis egregiè conducit; De *Balneo Meltingensi* id quoque notavimus, ejus aquas esse Ophthalmicis etiam salutare; Nec reticendæ Aquæ *Schauenburgenses* in ditione Basiliensi, ☿â ☉sa seu lapide calcario gravidæ, in Febribus rebellibus salutare expertæ, si paroxysmo ingruente infideatur ad collum id quod de *Balneo Sangallensium* das Löschlin-Bad dicto expertî retulerunt, ut & *Urdörfensi*, uno milliari Tiguro distante & Vulterino, id quod acceptum ferendum lapidi & sali calcario fermentum febrile figenti & hinc etiam aliis morborum causis resistenti: talem lapidem calcarium (gypsum vocat *Gesnerus* *Epist. Med. L. III. Theod. Tabernam. in Hydrothes. p. 631.*) quoque vehunt plura

alia Balnea in Helvetia, ut *Wengense*, *Riedanum Lauri* in ditione Tigurina, *Blumensteinense*, *Gerzense*, *Neuhusanum Gurnigel*, *Gundisvillanum*, in territorio Bernensi; *Luzelovense*, *Meggense*, *Emmense* apud Lucernates; *Waltersvilanum* Tugiorum, *Cambfense*, *Rungengullense Suitensium*, *Wichlense*, *Luchsingenfense* Glaronensium, *Lorsdorffense* (cujus ∇ am calcariam seu cretaceam quam ahenò affigit præcipitans egregium esse comperimus, non secus ac *Lifter. Exerc. de conchyl. bivalv.* refert lapidem & sal calcarium in his aquis medicatis existentem similem omnino esse illi qui è testis crudis conchiliorum combustorum viribus præstans elicitur) *Solodorenfense* *Osterfingenfense* *Sca-phusianorum*, *Riedanum Toggiorum*, *Alnaviense*, *Faliscanum*, *Fidrisianum Rhætorum*, *Etingense* prope Basileam à *Joh. Bauhin. de Font. Boll. p. m. 184.* descriptum, &c. & quæ adhuc dantur aliæ hinc inde in variis diocæsis apud *Eschenreuterum*, *Rulandum*, *Thurneiserum*, *Fuchsum encomiis* celebratæ, ubi minime reticendum quod de fontibus quibusdam haud vulgaribus heic Basileæ scaturientibus *Acta Philos. Societ. Reg. Angl. p. m. 101.* referunt Basil. fons est excurrrens in subjectam plateam *Coriariorum* (dictam *Gerbergasse*) ex monte *S. Leonardi*, trahit subcæruleam aquam, & nonnihil turbidam, continentem Cuprum, Bitumen, & Antimonium, circiter tres quintas partes primi, unam secundi, & duas ultimi, prout examinarunt eam rerum periti. Coriarii nostri lavant coria sua aqua illa; cùmque sit grati saporis atque salubris, non modò potui, sed & balneo utilis est. Hunc *Wagner. in Helv. Cur.* proficuum esse dicit in Colica Iliaca, menstruis retentis, asthmate, tussi; ventriculum corroborat, nervoso generi conducit. Committitur alterius fontis aquæ, dictæ *Birsidæ* sic mutuò junctæ, inter *Turrem Salis* & portam *Rheni* evadunt in *Rhenum*. In eadem urbe (frequente aquis fontanis) inter alios fontes sunt duo, dicti alius *Fons Bandulphi*, alius *Fons ad Fontem*, (vulgò *Brunn zum Brunnen*;) primo memorabiliores: quorum ille habet *Camphoream* & exsiccantem virtutem, & adhibetur contra *Hydropisim*, hic continens *Sulphuris*, *Salisnitri* & *Auri*, est potui aptissimus, inque præcipua hujus *Caupona* frequentata primariis Civitatis usu maxime frequens est, cùm prope eam delabatur. Vid. *Thurneiser. de Aquis pag. m. 185.* Et hæc de Fontibus Germaniæ. In Italiâ sola *Hetruria* 25. *Thermas* celebres possidet, in *Territorio Patavino* 6. numerantur, ut *Balneum Apponitanum*, in agro Patavino (cujus aqua rotam molarem brevi crasso & denso lapide incrustasse, ut illum Molitor singulis mensibus dedolare cogeretur, ut nostrates gelu se vidisse ad nos perscripsit *Celeb. p. m. J. J. Wepferus*, & hoc etiam de fonte quodam prope *Biennam* refert *Hildan. Litbioton. Vol. C. 21.* *Aqua virginis*, *Aqua Divi Perri*, *Therma domus novæ*. *Balneum* apud *Viterbium* de *Grotta* dictum mirum in modum valet ad vesicam & renes à viscosis & frigidis humoribus

moribus exterendos & extritos roborandas, si bibatur, ut & Aqua Porreta Villensis apud Lucam montem Catinum, de Corsena aliaque in Italia laudatæ apud Solenandrum in Consil. p. m. 73. In Campaniâ jam olim celebres fuere *Thermæ Bajanae*. In *S. ilia* sunt *Thermæ Selenentinae*, Mons S. Caloceri, *Thermæ Syracusanae* & innumerabiles alia, largam DEI Opt. Max. benignitatem in miseros Mortales effusam patefacientes, ceu & eleganter Poëta:

*Ludit in humanis Divina potentia rebus,
Estq; DEI sedes, ubi terra, & Pontus, & aether
Et cælum & virtus. Superos quid querimus ultra?
Juppiter est, quodcunque vides, quocunque moveris.*

Sed monet Lyra Pindarica Olymp. Od. 13.

Ἐπειτα δὲ ἐν γὰρ μίτρον νοῦτον δὲ καρδὸς ἔχει.
Est modus in rebus quem nosse optimum est.

Quare hîc finis, hic terminus Regni Mineralis esto cum HYMNO seq. Kirchmaieriano:

1.
Ertz: König über alle Thronen/
Gelobt von allen Millionen/
Der Engel/ Geister und Gerechten/
Und allen außerwehlten Knechten/
Den Himmel/ Hölle/ Erden/ Meer/
Und all ihr eingeschaften Heer/
Für den Allmächtigen erkennen/
Und heilig/ heilig/ heilig nennen/
Sich/ schrecklicher Herr Zebaoth/
Und thun mit Zittern dein Gebott/
Solt dann ich/ armes Würmelein/
Nicht billich dein Verehrer seyn?

2.
Ach ja/ mit tieffstem niederbücken/
Und inniglichen Andachts-Blicken/
Aus ganzem Herzen und Gemühte
Sag ich dir Dank für alle Güte!
Lob/ Ehr/ in steter Andachts-Blut/
Sey Gott dem allerhöchsten Gut!
Preis/ Ruhm/ und tieff-demühtig
frümmen/
Auch unermüdet Lob anstimmen/

Triumph/ Macht/ Glory/ Jubel/
Thon/
Dem Schöpffer auff dem höchsten
Thron/
Gelobt/ gepreist/ gebenedeyt
Sey Gott in alle Ewigkeit.

3.
Die Erde zeigt von deinen Gaben/
So wir darauß zu nehmen haben;
Die Nahrung/ Underhalt zum Les
ben/
Hast du uns allen ja gegeben/
Läßst wachsen noch vielfältig Ertz
Auff Gängen/ fletzen und in Quertz/
Veredlest sie auch mit Geschicken/
Daß Silber/ Gold und Kupffer bliz
cken/
Zeigst Glantz und Riß/ und Mi
neral/
Quecksilber/ Schwefel/ allzumal/
Was ist erschaffen/ lobet dich:
Sollt dich nicht ehren denn auch
ich?

4.

Dir / Schöpffer / wil die Knie ich
biegen/
Und mich für dein Fuß-schämel
schmiegen/
Sein Lob höchst-ehrerbietig lallen/
Mit neigen und zu Füße fallen/
In niedrigster Demüthigkeit/
Von ganzem Herzen allezeit/
Mit ächzen seuffzen / Augenthänen/
Und brünstiglichem Seelen-sehnen/
Voll Durst und Feuer / durch Aard
und Bein/
Es möcht mein einzig Ruhm doch
seyn/
Daß ich dich preiß ohn Underlaß/
Und lauffe deines Willens Straß.

5.

Dir beichte ich für Kirchen-Engeln/
Was mir bewußt an Sünd und
Mängeln/
Auch all unwissentliche Sünde/
Davon mich gnädiglich entbinde!
Ach! ach! ach! weh! weh! über weh!
Daß ich auß solchem Zeug besteh!

Der nicht ganz ist nach deinem Willen /

Du woltest doch mich selbst erfüllen!
Und werden ganz und gar mein
Safft /

Der selbst das Wolgefallen schafft;
Würd doch / durch meine Hand und
Zung

Sein Will und Lobs-Bestätigung!

6.

Dir / grosser Gott / sey alle Stunde
Danck / Lob und Ehr mit Hertz und
Munde!

Diß alles bring doch unserm Schöp-
fer

Die Creatur / als ihrem Töpfer!
Es preiß ihn alle Tieff und Höh!
Und überall sein Will gescheh!

All seine Schaaren und Trabanten/
All sein in Christo Bluts-Verwand-
ten!

Und alles / was den Athem hat!
Werd nimmer seines Lobes satt!

Gepreiset sey das ewig Wort

Gantz unauffhörlich fort und fort!

FINIS APPENDICIS.

INDEX

INDEX GENERALIS RERUM

IN REGNI MINERALIS SPECIALIS

Sectionibus II. III. IV. & hujus Partibus Tribus,
maximè verò unoquoque harum Capite
contentarum.

Sectio II. DE METALLIS.

C APUT I. De Metallorum Natura in genere, Ortu & Differentiis.	Pag. 1
Cap. II. De Auro ejusq ³ principiiis, differentiis, loco natali, usu, preparatis variis, &c.	5
Cap. III. De Argento, ejusque principiiis, differentiis, loco natali, usu, preparatis variis, &c.	18
Cap. IV. De Ferro, ejusq ³ principiiis, differentiis, loco natali, usu, preparatis variis, &c.	27
Cap. V. De Cupro, ejusq ³ principiiis, differentiis, loco natali, usu, preparatis variis, &c.	46
Cap. VI. De Stanno ejusq ³ principiiis, &c.	56
Cap. VII. De Plumbo, ejusq ³ principiiis, differentiis, loco natali, usu, preparatis variis, Cerussâ, Minio, Lithargyrio.	66
Cap. VIII. De Mercurio, principiiis, loco natali, usu medico, mechanico, experimentalì, alchymico, preparatis variis.	76. & seq.
Cap. IX. De Antimonio seu Stibio, principiiis ejus, differentiis, loco natali, usu, preparatis variis, &c.	103
[Hh h]	3
	Cap. X.

- Cap. X. De Cinnabari nativâ & artificiali. Pag. 154
 Cap. XI. De Bismutho, Auripigmento, Arsenico, Zafferâ, Cadmiâ,
 Cobolto, Sandarachâ, Chrysocollâ & Zinco. 168.

Sectio III. DE LAPIDIBUS.

- C**APUT I. De Lapidibus in genere, eorumq^{ue} Natura. Pag. 185
 Cap. II. De Ortu & generatione Lapidum. 188
 Cap. III. De Differentiis Lapidum. 191
 Cap. IV. De Lapidibus pretiosis minoribus seu Gemmis in specie, earumq^{ue} Virtutibus, artificialiq^{ue} productione. 195
 Cap. V. De Adamante, Rubino, Granato, Carbunculo, Hyacintho, Saphiro, Smaragdo, Beryllo, Chrysolitho, Topacio, Turcoide, Bufonio, Opalo, Oculo Mundi, Oculo Catti. 200
 Cap. VI. De Lapidibus pretiosis majoribus, Crystallo, ejusq^{ue} Fluoribus, Jaspide, Heliotropio, Malachite, Præssio, Nephritico, Achate, Onyche, Calcedonio, Carneolo, Amethysto. 216
 Cap. VII. De Lapidibus minus pretiosis minoribus, Magnete, Hematite, Schisto, Smiride, Lazuli, Armeno, Lipis, Glossopetris, Astroite, Judaico, Belemnite, Morachto, Lapide Hybernico, Aetite, Geode, Ostracite, Cornu Ammonis. 230
 Cap. VIII. De Lapidibus Figuratis aliis, formam rerum naturalium & artificialium referentibus, Astroite, Selenite, Cometite, &c. Corall. Fungite, Nuciformi ceu Bezoar minerali fossili, Caryophyllos referent. cum Scholio nostro de Figura productionis modo, Ficoide, Cenchryte, Lap. Aves & Pisces referent. Nautilite, Conchite, Lap. Megar. Ctenite, Myite, Strombite, Cancrinite, Scolopendrite, Alcyonio, Oculo Beli, Lyc- & Leucophthalmo, Lap. Renali, Ceratite, Purpurite, Ossa referente, Enorchi, Geode oblongo, Chelonite, Bucard. Bugloss. Ophiomorphite, Hominem ejusq^{ue} partes referent. Lap. Cranioide, Onychite, Umbilicis human. Hysterolith. Priapolith. Variolato, Glossoeide. Artificialia referentes Lapides sunt Pseudo-Chelidonii, Cylindrisformis, Cuneiformis, Trochites, Patina lapidea, Panis lapideus, Lap. Cru-
cem,

Index Generalis Rerum.

- cem, Clavem, Pileum, &c. referentes; AEtiologia figura horum Lapidum proponitur ex mente Peiresci in vita à Gassendo edita, Wagneri, Muralti, Scheuchzeri.* Pag. 253
- Cap. IX. *De Lapidibus minus pretiosis Majoribus duris, Saxo, Silice, Pyrite, Cote, Marmore.* 289
- Cap. X. *De Lapidibus minus pretiosis Majoribus mollibus, Saxo calcario, Gypso, Lapide Bononiensi, Pumice, Stalactite & Stalagmite, Osteocollâ, Unicornu fossili, Amiantho, Lapide speculâri & Glacie Mariæ, Talco.* 296
- Cap. XI. *De Coralliis, vero productionis eorum modo, differentiis, usu & preparatis variis.* 310.

Sectio IV.

DE MEDIIS MINERALIBUS,

EJUSQUE PARS I.

DE SALIBUS.

- C**APUT I. *De mediis Mineralibus in genere eorumq; Ortu & Mixtione.* Pag. 315
- Cap. II. *De Salium natura & proprietate in genere, variisq; eorum configurationibus.* 317
- Cap. III. *De Sale communi & Sale gemma, eorumq; preparatis variis.* 318
- Cap. IV. *De Nitro ejusq; genesi ut & Borrace.* 325
- Cap. V. *De Vitriolo ejusq; differentiis, usibus & preparatis variis, Lap. sympathet. Driff, &c.* 336
- Cap. VI. *De Alumine variisq; ejus tam liquidi quàm sicci speciebus, genesi, usibus & preparatis.* 350
- Cap. VII. *De Sale Armoniaco, differentiis, principiis, usu & preparatis variis.* 355.

PARS II.

DE SULPHURIBUS.

- C**APUT I. *De Sulphuribus in genere eorumq; Ortu naturali & artificiali.* Pag. 364
- Cap. II. *De Sulphure in specie.* 368
- Cap. III. *De Succino.* 378
- Cap. IV.

Index Generalis Rerum.

- Cap. IV. De Asphalto, Mumia, Petroleo, Gagate & Carbone fossili.* 384
Cap. V. De Ambrâ gryseâ & Camphorâ. 387.

PARS III.

DE TERRIS.

- C**APUT I. *De Terris earumq³ Ortu.* Pag. 392
Cap. II. De Terris Medicis, iisq³ vel albis, ut Samia, Lacte Lunæ, &c. vel rubris, ut Terra Lemn. Bolo Armenâ, &c. vel luteis, ut Terrâ figill. Siles. Ochra, &c. 394
Cap. III. De Terris Artificum, Argillâ, Cretâ, Rubricâ, &c. quibus adduntur colores varii in usum pictorium cedentes. 404.

Appendix de Aquis MINERALIBUS.

- C**APUT I. *De Acidulis.* Pag. 408
Cap. II. De Thermis. 416.

F I N I S.

